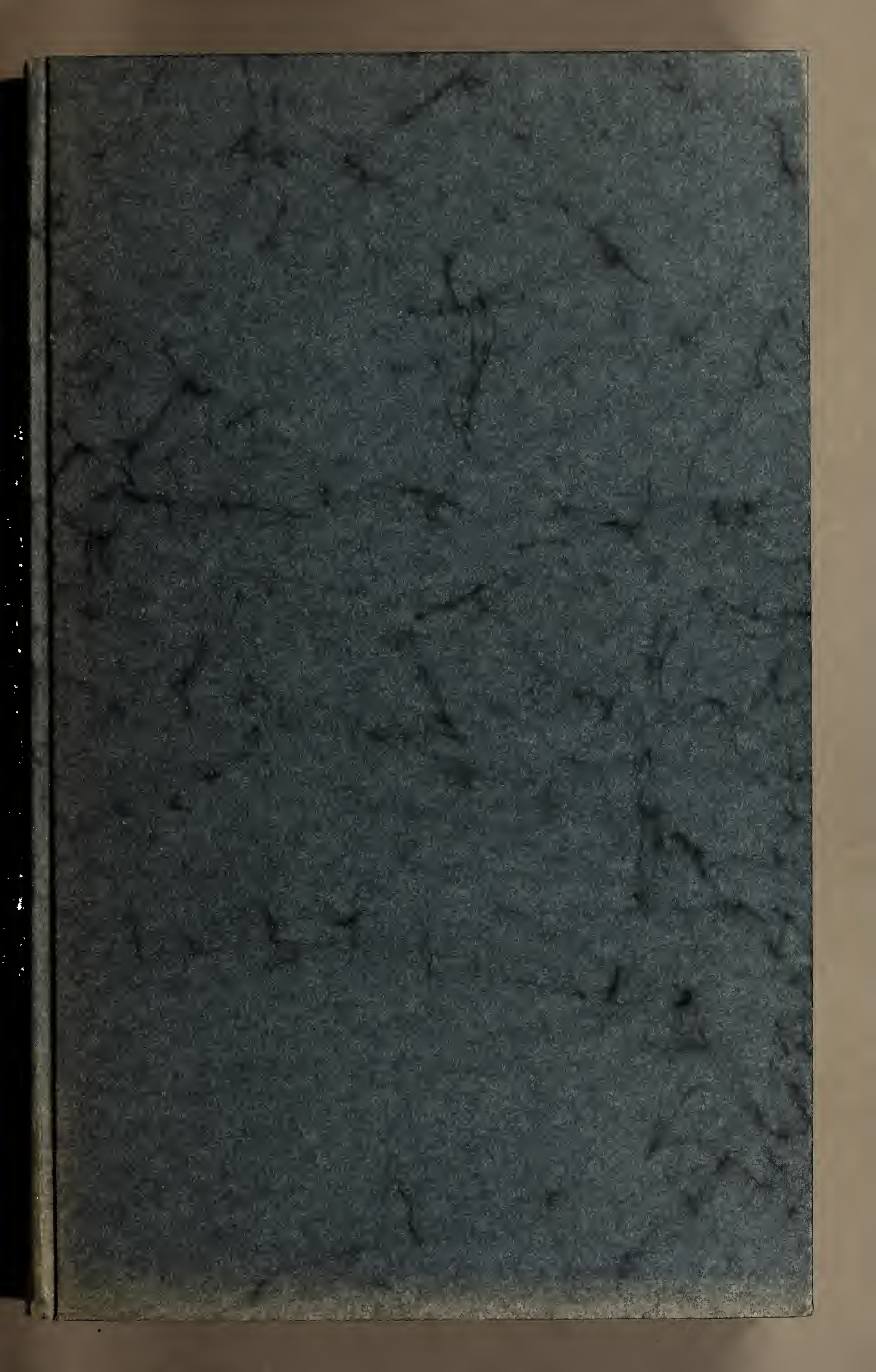
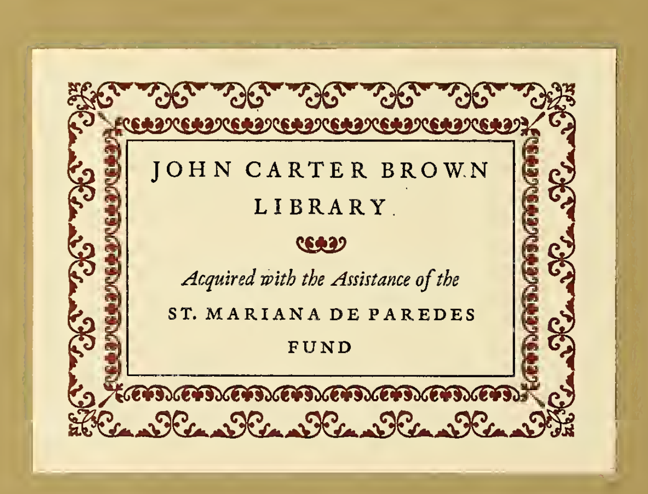




HISTORIA IESVITICA:
Hoc eſt,

DE ORIGINE, REGVLIS, CONSTITVTIONIBVS, PRIVILEGIIS, INCREMENTIS, PROGRESSV ET
Propagatione ordinis Ieſuitarum:

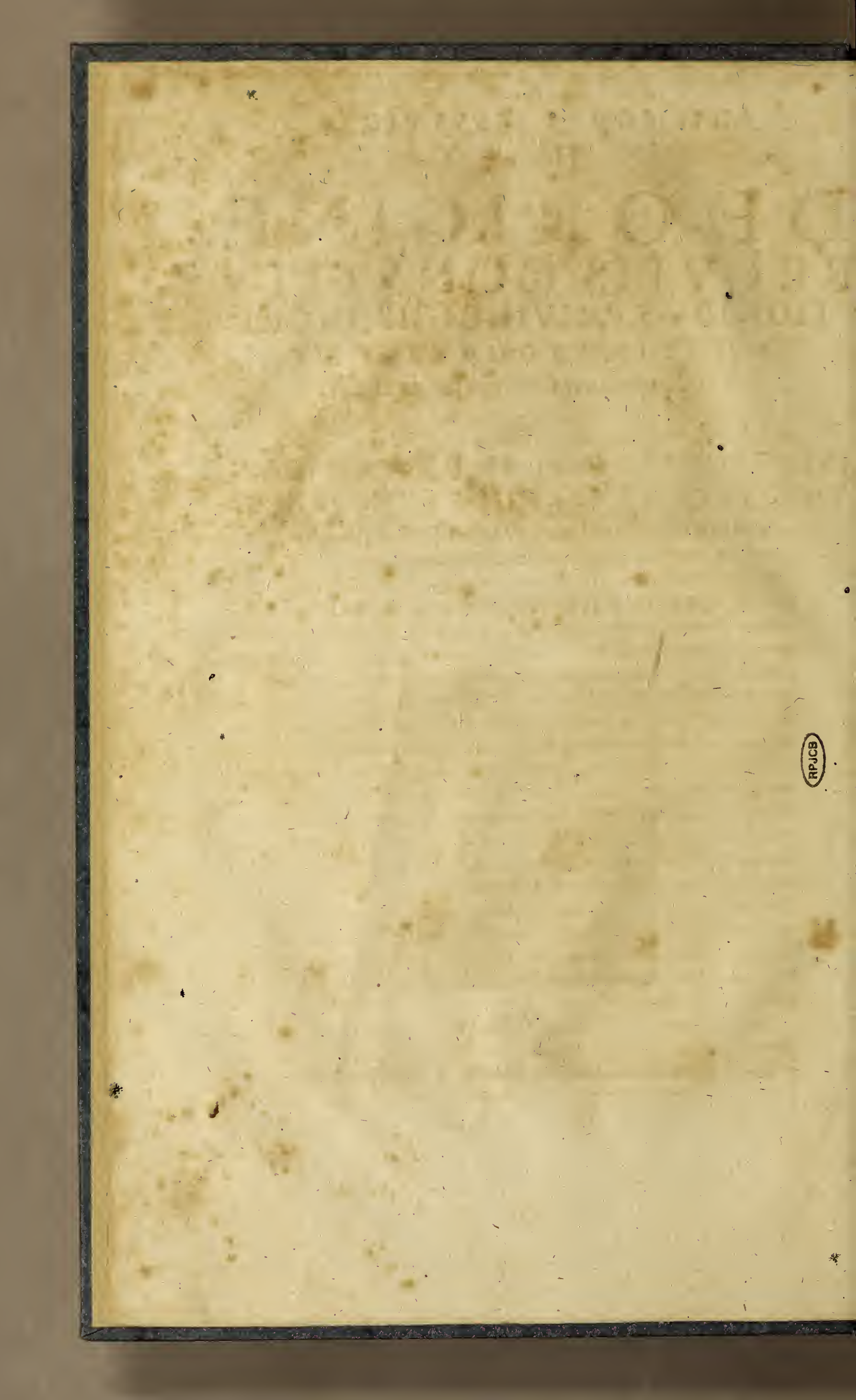
Item

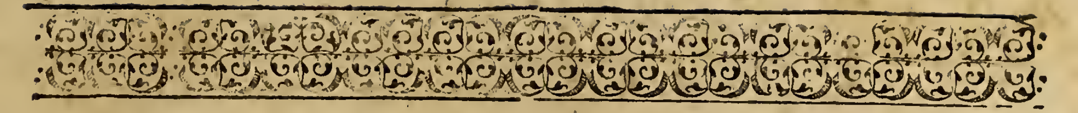
DE EORVM DOLIS, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS, NEFARIIS FACINORIBVS,
cruentis conſiliis, falſa quoque, ſeditioſa & ſanguinolenta Doctrina.

RODOLPHO HOSPINIANO
Tigurino, Auctore.



TIGVRI,
Apud Iohan. Rodolphum VVolphium
M. DC. XIX.


RPJCB



ILLVSTRISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPI ET DOMINO, DN. GEORGIO FRIDERICO, MARGRAVIO BADENSI ET HOCHBERGENSI

Landtgravio Susenbergensi, Domino in Rotelen & Badenweiler, &c. Principi ac Domino suo clementissimo.

ILLVSTRISSIME *Princeps, Clementißime Domine, quemadmodū Regna huius mundi & Respublicæ certas jam inde à cōdito orbe habuerunt periodos, quibus circumactis, maximis Imperijs & potentißimis Regnis fatales fuerunt, & universales mutationes attulerunt, ut planè novam faciem seu formam induerint, sicut historiæ dilucidè testantur: ita etiam Regnum Christi, seu militans in hisce terris Ecclesia, ab Ascensione Domini in cœlos suas periodos, cūprimis in doctrina & externis ritibus habuit. Complectuntur periodi autem istæ ut plurimùm annos circiter quingentos: quámvis negari non poßit, hunc periodorum numerum non fuisse perpetuum & universalē, & plurima Regna vix dimidium ejus exegisse. Nam si rerum potiantur Principes & Magistratus impij, ac omnis generis scelera & flagitia etiā inter subditos regnent impunè, sequuntur justo Dei judicio pœnæ, quæ mutationes accelerando, constitutos terminos aliquot annis antevertunt.*

Si autem de Origine & progressu veræ ac falsæ doctrinæ, deq́ mutationibus & erroribus in Ecclesia Christi exortis, rectè judicare & loqui velimus, semper ad primam periodum, atque adeò ad auream illam ætatem recurrendum est, in qua Christus æternus Filius Dei in assumpta humanitate, & sancti Apostoli vivâ voce ac scriptis docuerunt, velut omnium præstantißimam, incorruptißimam, & cæterarum omnium normam seu regulam certißimam. Si quid enim non solùm in principalibus doctrinæ & Fidei articulis, sed etiam in Ceremonijs & Ritibus externis discrepaverit deinceps, id meritò suspectum, vel saltem longè inferiori loco haberi debet. Vnde etiam rectè ille dixisse videtur, Id verius quod prius, id prius quod à principio.

Docuit autem Christus, impletis suo adventu, adeoq́ abrogatis umbris ac typis seu figuris legalibus, jam in Dei cultu hoc unum diligentißimè spectandum, quod olim adumbratum fuerit, sic, ut fideles porrò non am-

a 2

plius in puerilibus istis ceremonijs & ritibus veteris Testamenti ceu pupis quibusdam, sed in præstandis veræ in Christum fidei, & pietatis officijs occupati esse debeant, qui cultus ille Spiritûs & Veritatis est, de quo Christus ipse Ioh. 4. cap. loquitur, quód Deus illo in posterum coli velit. Vt veró nervi quidam essent publicorum conventuum, quibus Christiani homines erudirentur, eisq́ externis quibusdam symbolis remißio peccatorum et justitia coram Deo ceu sigillis obsignaretur, huic doctrinæ paucißimas addidit ceremonias, Baptismum videlicet & Cœnam sacram.

Hanc formam doctrinæ & ceremoniarum, ut simplicißimã, ita quoq́ perfectißimam & omnibus suis numeris obsolutißimam, sicut à Servatore acceperant, ita etiã fideliter retinuerunt Apostoli, nihil omninó de suo vel assuentes, vel detrahentes, suísque eam tradiderunt successoribus & posteris, quam hi quoque integram, puram & incorruptam ad multos annos conservârunt: testem hujus habeo Eusebium, qui ex Egesippo refert, quòd illius tempore in singulis succeßionibus & civitatibus ita se res habere deprehenderit, quemadmodum lex, Prophetæ & ipse Dominus Iesus prædicâssent. Noverunt siquidem adhuc illa aurea secula, corporalem exercitationem paululúm habere utilitatis in vera Ecclesia Christi, & humanis traditionibus frustra Deum coli, ijsq́ sinceram religionẽ fœdißimé corrumpi.

Cúm verò status Ecclesiæ trecentis primis annis & aliquot sequentibus primæ periodi ad ἀκμὼ *summamq́ perfectionem pervenisset, natura autem ultra hanc in terris nihil instituat, factâ conversione, cuncta degenerare & in peius ruere cœperũt. Habuerunt quidem illa quoq́ tempora præstantes aliquot & illustres Doctores, tamen omnes propè à puritate & simplicitate doctrinæ Apostolicæ & proximè præcedentis Ecclesiæ nonnihil recesserunt. Ea verò occasione factum est, ut mox in admiratione cœperint esse variæ* ἐθελοθρησκείαι, *quæ etiam in opinionẽ meriti abijsse jam tum videntur. Inprimis verò admiratione dignum est quòd ad finem suum prima hac periodo accelerante, Spiritus Antichristi per Episcopos Romanos semina sui primatûs supra omnes alios Episcopos sic impudenter sparsit, ut in hujus periodi fine quasi in alvum & intra viscera Ecclesiæ receptus meritò videri queat.*

Facies igitur Ecclesiæ sic nonnihil deformatæ, tristis fuit circa principium secundæ periodi, quæ paulò ante Gregorij Magni ætatem cœpit, & ad Heinrici Quarti Imperatoris tempora úsque duravit: quæ tamen ferri aliquo modo potuisset, nisi in progressu ejus tristiorem, & circa finem tristißimam planè & fœdißimam nacta fuisset. Causæ ejus fuerunt non solùm jacta in priore periodo errorum fundamenta, & quasi sparsa semina, sed etiam irruptiones horrendæ barbararum gentium in Europam.

pam, quæ annos plus minus centum sexaginta totum Occidentem vexârunt. Hîc dici non potest, quantam in hoc perturbatissimo rerum omnium statu vera religio, pura doctrina, pietas & eruditio in Occidentalibus Ecclesijs jacturam fecerit. In has igitur occasiones intentus hostis humani generis, horribiles & pernitiosas tenebras, ceu nubes quasdam atras, totum cœlum occupantes, in Ecclesiam Christi simul induxit, per ipsos Doctores & Ecclesiarum Antistites maximè, quos inter Romanus Episcopus Gregorius Magnus facilè primas tenet, qui duarum præcipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Ecclesiæ attulerunt, Invocationis nimirum hominum mortuorum, & Sacrificiorum pro mortuis, auctor & quasi fundator fuit: Ceremonijs etiam plus quàm Iudaicis & Ethnicis Ecclesiam & religionem Christianam mirum in modum oneravit, quarum splendore & pompâ mentes hominum mirificè captæ & fascinatæ fuerunt.

Quæ quidem gravia sunt, & pijs animis hanc fœdam & deturpatam faciem Ecclesiæ diligenter contemplantibus, suspiria ac tantùm non lachrymas movent. Verùm longè infeliciora & tenebricosiora tempora sequuta sunt, rebus subindè justo DEI *judicio & vindictâ in pejus ruentibus. Antichristus enim pauló antè in utero Ecclesiæ conceptus, sub Bonifacio Romano Episcopo in lucem editus, non amplius in mysterio, sed palàm operari cœpit. Nam cultum Deorum alienorum instituit; Sanctos mortuos invocatione statuarum, imaginum, templorum & altarium exstructione honorari præcepit, & statuas ligneas adoratione colendas esse pronunciavit: Synodos, iconolatriam oppugnantes, damnavit, & velut Dictator quidam subditis præcepit, ne ejusmodi Magistratibus, venerationem & invocationem abolentibus, obedientiam ullam præstent; Ceremonias à majoribus suis & prædecessoribus inventas non modò retinuit, sed etiam prodigiosé accumulavit, plus quàm dimidiâ parte secundæ hujus periodi evolutâ. Baptismum & Cœnam Domini multis ac varijs traditionib. humanis contaminavit, & in alios usus transtulit, quã à Christo instituta fuerũt. Inter hæc verò Ecclesia & sponsa Christi parùm præsidij habuit, sed ab omnibus orba cœpit fieri, & quasi ovis in medio luporũ cõstituta tanquã prædæ exposita fuit, Doctoribus ejus omnẽ suam operam Antichristo locantibus, præmia inde amplissima reportãtibus, & si qui fuerunt, qui his rebus Ecclesiæ afflictissimis succurrere & auxiliũ ferre cuperẽt, mox vel calumnijs, vel apertâ vi oppressi, atq; efficaciâ errorum & omnis generis superstitionum victi fuerunt.*

Excepit hunc tristissimum Ecclesiæ statum tertia periodus, quæ initio regni Henrici Quarti Imperatoris cœpit, & sese ad annum quingentesimum supra millesimum usque extendit. Hæc verò majorem mutationem Ecclesiæ & Imperijs quàm prior attulit. Nam invexit in Ecclesiam

faciem prorsus novam, nec prioribus seculis unquam visam, regnum videlicet politijs simile, & ab eo, non dico quod in prima, sed in secunda adhuc periodo fuit diversum. In priore periodo Antichristus majorem principatum seu dominium nactus est artibus suis, quám ipsi conveniret; nihilominus tamen nondum adhuc arbitrio privato omnia administrare in Ecclesijs ausus fuit: In hac veró periodo tertia, non solúm, quod mediâ parte secundæ periodi circumactâ facere cœperat, caput suum extulit supra omnes alios toto orbe Christiano Pastores: sed veluti summus quidam totius orbis Monarcha, sibi soli arrogavit potestatem constituendi & investiendi Episcopos, convocandi Concilia & Synodos, ijsque præsidendi, & ibi pro sua libidine decernendi cõtroversias, præscribendiq; certas religionis formulas: imó quasi nihil aut parum hoc esset, summâ audaciâ in politicum imperium irrupit, sibique regna hujus mundi arrogavit: voluit etiam ipsos Imperatores, Reges ac Principes cæteros à sese, Dominos scilicet à servis, regnorum possessionem petere & accipere debere: quin leges quoque præscripsit Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipse hucusque leges acceperat: causarum insuper politicarum cognitionem & decisionem sibi soli vendicavit, gloriatúsque est, in scrinio pectoris sui omnia jura contineri, & proinde cunctos homines debere pro legibus habere quæcunque ipse dixerit. Hac effreni audaciâ atque impudentiâ Monarchiam ex politico & Ecclesiastico regimine mixtam constituit, faciem Imperij Romani prorsus mutavit, seseq; supra omne quod dicitur DEVS *exaltavit.*

In hac eminentia constitutus Antichristus, in hoc novum suum regnũ, ad priores idololatrias, novum & prioribus seculis incognitũ DEVM *Panaceum introduxit, quem sacræ literæ* DEVM *Maozim nominant, eiq; peculiare festum magna cum solennitate & reverentia celebrandum instituit. Hic novus Deus occupâvit in Ecclesia omnem cultum adorationis & venerationis soli Deo debitum, omniumq; oculos & mentes à vero Deo ad se pellexit: Hoc sese in processionibus & theatrica Missa ostentante, conticuit cœlestis doctrina.*

Et quod inprimis notandum est, hoc DEO *regnante, prodijt etiam novum doctrinæ genus in Ecclesia; quod* Scholasticam doctrinam *appellant, hac occasione. Quum Romani Pontifices non solúm errores superioribus seculis introductos, sed jam etiam portentosum illud dogma Transsubstantiationis, tanquam fontem infinitorum aliorum errorum, pertinacitor defenderent, & contra sentientes immani tyrannide persequerentur ac opprimerent, sicut Berengarij & aliorum exempla evidenter docent; factum est, ut illa Theologia, qualiscunque tum fuit, à plerisq; negligeretur, nec ferè alij, quám pauci Monachi ei adhærerent, & ad juris Civilis studium Italica & Germanica ingenia certatim*

confluerent.

confluerent. Hoc verò quum ingentem cladem, & tantùm non ruinam non solùm Theologiæ istius temporis, sed etiam recenti, nec dum satis confirmatæ Romanorum Pontificum tyrannidi minitari videretur, GRATIANUS *Monachus, ut afflictis his suæ partis rebus aliquam opem & auxilium ferret, legum Pontificiarum Volumen consarcinavit & congessit circa annos Christi 1150. quod* Decretorum opus *nominatur, & hodie pro prima parte juris Canonici seu Pontificij habetur. In eo hierarchiam & tyrannidem Pontificum Romanorum propugnandam susceperat ex Canonum Decretis. In hunc finem excerpsit Canones in hoc Volumine ex quatuor potissimum scriptorum generibus: alios quidem ex Concilijs & Synodis: alios ex Epistolis Decretalibus primorum Pontificum Romanorum, alios ex scriptis Patrum: alios denique ex historijs Ecclesiasticis; sed eâ fide, ut magno cum judicio hæc omnia legenda sint, multa siquidem falsa, commentitia & notha recitat; tum vera impudenter, malitiosè, fallaciter & impiè corrumpit; sæpenumerò turpiter errat in authorum & librorum inscriptionibus, Hieronymo adscribit quod tribuendum erat Augustino, aut simili; ex uno Concilio profert Canonem qui alterius est; titulum facit ex Epistola Decretali alicujus Pontificis, in qua tamen nihil tale reperitur: & tamen tanto applausu acceptum approbatúmque fuit hoc Opus à Pontificibus Romanis, ut mox Eugenius Tertius secundum id in Consistorijs judicare præceperit. Sequutus mox est Gratianum* Petrus Lombardus *Parisiensis Episcopus, qui in Theologia versari maluit, quàm in Forensibus litigiosisq; quæstionibus. Itaq; Scholasticæ Theologiæ, qualis tunc erat, fundamenta in quatuor libros, qui sententiarum dicuntur, congessit. Hi quatuor libri, non ex viva verbi* DEI *scaturigine, sed Patrũ duntaxat lacunis desumpti, fuerunt postea totius Scholasticæ doctrinæ basis & fundamentum: Unde ipse etiam vulgò in Scholis* Magister Sententiarum *appellari cœpit.*

Sequitur jam media Scholastica *priore illâ longè deterior, quæ duravit ab anno Christi millesimo ducentesimo vigesimo, ad annum usque millesimum trecentesimum trigesimum, & habuit* Albertum M. *velut parentem & authorem. Is enim Philosophiam humanam, inprimis Aristotelicam in ipsa adyta Scholarum Theologicarum & penetralia Ecclesiarum intromisit, & in supremo ibi controversarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & throno, ceu Reginam quandam collocavit: quo factum est, ut Aristoteli & Philosophiæ humanæ, magna cum religionis pernicie, principatus in Schola Christi attributus, & de possessione hæreditaria Christus depulsus sit. Superior enim Scholastica Patrum quidem, sed Ecclesiasticorum duntaxat scripta ac dicta verbo* DEI *exæquavit: hæc verò ulterius progressa, Aristotelis etiam scripta*

verbo Dei in omnibus cōparavit, ut quæ vestigia exigua illius erga verbū Dei reverentiæ in Theologorum scholis restarent adhuc, ab hac penitus deleta & conculcata fuerint. Cúm enim errores & abusus vel recepti consuetudine, vel à Pontificibus Romanis approbati tueri defendiq́ non possent, si ad verbi Dei lydium lapidem examinarentur, alia fuerunt quærenda præsidia. In hac igitur Scholastica non Prophetarum, non Christi, non Apostolorum, non deniq́ Augustini, Hieronymi, Ambrosij & similium, sed Aristotelis tantū fit mentio, eius nomen primo semper loco ponitur, eiusq́ scripta pro apodicticis, verbū autem Dei pro opinione saltem probabili habetur, ut ex Occami Centilogio apparet. Hinc evenit, ut qui illis temporibus pro insigni Theologo seu Doctore haberi cuperet, non in Prophetas, Evangelistas, vel Apostolorum Epistolas, sed Aristotelis tantum libros Commentaria scriberet. Fecit hoc primus Albertus M. & eum deinde sequutus Thomas Aquinas, alijq́ non pauci.

Interea veró temporis non cessârunt Canonistæ etiam, sed in evehenda Pontificum Rom. authoritate strenué laborârūt, ad imitationem Gratiani. Reimundus *enim* Barchinonensis Monachus *Hispanus circa annos 1230. iussu Gregorij IX.* Decretales *edidit, in quibus ne verbulum quidem exstat de institutis veteris Ecclesiæ, nihil in ijs habetur ex S. Scriptura, nihil ex antiquis historijs, nihil ex sanctorū Patrum libris & scriptis sed noua sunt plané omnia, nec Theologis & Ecclesiarum ministris, leguleis & causidicis ad propugnandam Pontificum Rom. immanem tyrannidem accommodata. Hos etiam Decretales in Scholis publicè prælegi & explicari idem Gregorius præcepit. Vidit enim astutissimus homo, Pōtificatum Rom. ægrè confirmatum iri, nisi legibus latis, ac his quoq́ cum authoritate promulgatis & in Scholas ac judicia introductis.*

Hinc Bonifacius VIII. *anno 1295. in Lugdunensi Concilio* Sextum Decretalium *confirmavit, suo jussu à tribus doctis viris, ut Platina refert, compilatum, eundémque mandavit etiam passim in Scholis prælegi & explicari.*

Clemens V. *superaddidit anno 1308. in Concilio Viennensi librum* Clementinarum *à se compositum, qui quartam partem juris Pontificij efficit, ac in Scholis similiter prælegendum mandavit, ut Trithemius in Chronico Hirsaugiensi indicat. In utroque opere non alia tractantur, quám in Decretalibus explicantur, utpote quæ super addita sunt, vel quia in Decretalibus oscitanter prætermissa fuerunt, vel quód ampliato jam foro Pontificio, usus ipse forensis digna comprobârit quæ attexerentur. Vnde liquet, in quarum rerum explicatione ista librorum congeries & moles maximé insumatur.*

Et tamen his omnibus postremó loco quasi appendix annexa est cúm à diversis Pontificibus, tum veró maximé à Ioanne XXII. circa annos

1320. series quædam Constitutionum, quas Extravagantes vocant. Atq; ita ex Canonum exigua scaturigine à Gratiano collectorum, in vastum quendam Oceanum jus Canonicum accessione temporis inundâsse videtur. In eo, quo longius progredimur, eó offendimus Canones à pietate & syncera religione longius degenerantes.

Sed quasi hoc parum, vel nihil esset, sequutum est tertium Scholasticæ doctrinæ genus, anno Christi 1330. & duravit ad annum usque millesimum quingentesimum decimum quintum, fuitque duobus prioribus longè deterrimum & impudentißimum: modestia enim, quæ in prima & media Scholastica adhuc in quadam deliberatione & quæstione posita erant, utrum scilicet Papa Rom. sit simplex homo, an quasi DEVS? an participet utranque naturam cum Christo? an Papa sit supra Concilium? an Virgo Maria à peccato omni sit immunis? & alijs sexcentis similibus, de his certa quædam definire & determinare in hac Scholastica cœperunt, suasq; determinationes pro articulis fidei haberi voluerunt: denique nihil tam fuit superioribus seculis visum impium, blasphemum, ineptum & erroneum, quod hæc Scholastica suâ audaciâ, subtilitatibus, argutijs, distinctionibus, sophismatis, exceptionibus & oppositionibus non ausa sit palám propugnare ac defendere.

Inde Quodlibeta & quodlibetariæ quæstiones natæ, & à Gualtero Pictaviensi Episcopo editæ sunt circa annos Christi 1240. magnâ omnium admiratione. Sunt autem Quodlibeta libri, in quibus eorum authores in utrámque partem, Academicorum more, de quolibet etiam apice Theologico pro & contrá disputant; ut nihil sit apud eos tam certum & definitum, quod non in dubium vocari poßit, contrariásque rationes habeat: & qui hoc præstare potuerunt, pro optimis & excellentißimis Doctoribus habiti fuerunt.

Ecce igitur, Clementißimè Princeps, ut obscurata fuerit prorsus in hac tertia periodo aurea primitivæ Ecclesiæ facies, & mutatus Evangelicæ doctrinæ color optimus. Versa est mihi (inquit Dominus apud Ezechiel.) domus Israel in scoriam, & degenerârunt Ecclesiarum Ministri in feces & excrementa sordida.

Durârunt hæ plus quám Cimeriæ tenebræ ab Innocentio Tertio seu ab origine & ortu Mendicantium Monachorum maximé; hoc est, ab anno 1215. CHRISTI Salvatoris, ad initium quartæ periodi, & annum CHRISTI 1515 usque: quando DEVS Optimus Maximus ex immensa gratia humani generis misertus, duo illa clarißima lumina, Lutherum dico & Zvvinglium, excitavit, qui primi omnium in Germania & Helvetia densißimas has nebulas & obscurißimas tenebras discusserunt, & Verbum DEI prorsus extinctum atque sepultum in lucem revocârunt, quó toti mundo luceret. Contra hanc veró patefactam

Veritatem mox fremuit, & adhuc hodié fremit ac frendet Satan, instituit Concilia, Synodos, disputationes & Colloquia: cúmque hoc conatu nihil proficeret, sed veritas magis magísque emergeret, ad arma confugit, & potentißimos Imperatores, Reges ac Principes adversus renascentem ubique terrarum Evangelij puram doctrinam excitavit, & regna paßim omnia bellis civilibus, seditionibus, alijsq; horrendis motibus concußit, & summa imis miscuit.

Verùm ne sic quidem conatus eius ex animi sententia successerunt, sed quo magis sævijt, eó majores vires & incrementa, DEI *benedictione, sumpsit Veritas. Cùm igitur hostis humani generis animadverteret, Curiam Romanam, omnis idololatriæ officinam, labescere, & tantùm non fœdam ruinam minitari; simulq; intelligeret, Clericorum & Monachorum, quantúmvis præpingues & crassos ventres, hanc ruinam non posse amplius fulcire ac sustentare, ut afflictis suis rebus maturé succurreret, pauló post inchoatam quartam periodum novum fœtum,* IESVITAS *dico, in lucem edidit. Et hi quidem Satanæ in fulciendo ac sustinendo Antichristi regno strenuam operam locârunt. Unde etiam ausi sunt Pontificiam cathedram ruentem, aut ruinam certé minitantem pingere, quam ipsi suis humeris, densâ testudine conferti, sustineret. Non puduit eos nec pudet adhuc hodié veternosos, turpißimos ac perniciosißimos, luce meridianâ manifestioros errores, & superioribus seculis subintroductos, jam veró claritate doctrinæ cœlestis in hac postrema mundi ætate* DEI *beneficio detectos, palliare, tegere, verborùm lenocinijs involuere, rhetoricisq; coloribus pingere, maximé autem augustißimo Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ titulo ornare: adeóq; nihil est tam crassum, tam putidum, tam impurum, tam insulsum, tam impium, tam fabulosum ac falsum in Pontificia lacuna & cloaca, quod novæ isti sectæ non bené oleat.*

Attestatur hoc Paulus Florenius Theologiæ Doctor & Profess. in Colloquio cum Christiano Franco Philosophiæ Professore in Cæsareo Iesuitarum Gymnasio Viennæ Austriæ anno 1578. 20. Ianuarij habito. In eius Colloquij initio hæc sunt verba Florenij Iesuitæ ad Francum: Videtur mihi, Christiane, rem omnem sinceriùs & subtiliùs contemplanti, nostra hæc, in qua versamur, religio Iesuitica tota ex superstitione, hypocrisi, & ficta quadam, pictaq; sanctitate conflata, ultimaq; hac mundi senectute à Diabolo excitata: quæ omnes errores, nugas & superstitiones: quæ (uno ut verbo dicã, minus honesto quidẽ, & quo sanè invitus utor, sed huic rei aptissimo planéq; necessario) quæ inquam omnia turpissima Papæ stercora (tum graviter per se olentia, tum veró hoc tempore, quo ab eruditis viris crebró commoventur, multó magis fœtentia) sanctitatis jam quadam simulatione condita, tẽperatáve, mæandrísque nescio quibus involuta orbi Christiano iterum venderet,

vénderet, pro aromatis, atque adeó per vim fermé quandã obtruderet: ut nihil tam turpe, fœdũ & falsum in Ecclesia Roman. cernatur, quód hæc novo non artificio, vel mentis aciem præstringendo, vel omnem turpitudinem & falsitatem callidè tegẽdo pulchrum apparere faceret, atque verum. Quare optime Christiane considerandum nobis etiam atque etiam cẽseo, in qua religione versemur, ne hanc esse falsam ignorantes, & ipsi à DEO ignoremur. *Hæc Florenius.*

Et quia à sacra Scriptura, divino Spiritûs sancti instinctu edita & inspirata, palám repulsi sunt, eò confugiunt, unde subsidium omninó nullum eis ostenditur, ad Scripta nimirum Patrum, & totius orbis Christiani oculos splendore veteris Ecclesiæ luminum perstringere conantur: Vtque hoc facilius efficiant, licentia & potestas data est eis à Pontif. Rom. Gregorio 13. Papa anno 1573. Ian. die 8. ut terras mariaque peragrantes, & bibliothecas omnes perlustrantes, Patrum & Historicorum, tum veterum, tum recentiorum, imó Scholasticorum quoque libros, qui non cum ijs, eorumque doctrina per omnia consentiãt, interpolare, voces, sententias, quin etiam integras paginas, addere, assuere, detrahere, mutare, mutilare, nefarieque pro arbitratu & libidine sua corrumpere audeant, quod ipsi honesto, si Dijs placet, titulo seu nomine, Libros repurgare *vocant.*

Sed quasi hoc nihil, vel parum admodum esset; hoc novum genus hominum, novâ suâ doctrinâ, tubam ac facem fuisse multorum in Europa motuũ, bellorum, parricidiorum, seditionum ac turbarum, ipso facto luculẽter probat. Docent enim Iesuitæ, pro invalidis & planè nullis haberi debere, pacta, conventa Imperatorum, Regum & Principum, aliorumque Ordinũ, etiamsi juramento cõfirmata, non autem à Rom. Pontifice approbata sint. Ex hoc axiomate docent etiam, Pacẽ religionis inter Principes Germaniæ, non esse obligatoriam, uti per vim extortam. Docent, hoc tempore ad laborandum Pontificijs, ut Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores omnibus modis opprimant. Docent, quando Pontificij Regem vel Principem suum pro tyranno habẽdũ in Collegijs suis decreverint, tũ illum abdicare, et seipsos omni oblgationis vinculo ac nexu solvere posse. Docent, Imperatores, Reges aliosque Magistratus à subditis necari & interfici posse. Docẽt, hæreticos Magistratus (hoc est, Evãgelicos) pro excõmunicatis habendos, si nõ de facto, tamẽ de jure: ideoque proscribẽdos, abdicandos & è medio tollẽdos esse. Docent, Principes à Rom. religione deficientes, vel saltẽ hæreticis faventes, abdicandos esse. Docent, hæreticis (Evangelicis) fidem prorsus nullam habẽdã esse. Docent, Aequivocationibus uti, ijsque Magistratus decipere Pontificijs permissũ esse: hoc est, licere sibi alijsque Papistis, non tantum simpliciter manifestã veritatẽ celare, aut negare; sed piè et religiosè asserere, perque salutẽ æternã protestari, imó jurare in illa quæ certissimè cognoscũt falsissima esse; retinendo tantum proprium quendam & reconditum animo sensum, & ejusmodi Aequivocationes pro bona prudentia habendas.

Ac, ut progrediar ulterius quā constitueram, de Verbo Dei & Sacrasancta Scriptura, hoc est, de Prophetarum & Apostolorū scriptis, à Spiritu sancto Sanctis Dei hominibus inspiratis, docent Iesuitæ, quód sit Cereus nasus, materia litis, liber hæreticorum, litera muta, mortua, ambigua, obscura, varia, mutabilis, insufficiens, imperfecta: & quæ propterea non ab omnibus Christianis in vernaculis linguis legi debeat. Iesuitæ Colonienses in sua Censura S. Scripturam vocant Sermonem abbreviatum, imperfectam doctrinam, quæ non omnia necessaria ad fidem, bonos mores & beatam vitam conservandam contineat: Ex Scriptura certum & ratum intellectum dari non posse; sed esse eam plumbeum instrumentum, quod & Catholicus & hæreticus suæ sententiæ aptare poßit. Quidam VVolffgangus Hermannus Coloniensis blasphemé asseruit, Scripturas tantum valere, quantum valent Aesopi fabulæ, nisi accederet Ecclesiæ testimnnium: & Hosius de Authoritate Scripturæ lib. 3. pag. 197. affirmat, hoc pié ab ipso dici potuisse. Docent porró, judicem controversiarum de fide & moribus Romanam Ecclesiam esse. Bellarminus lib. 4. cap. 3. asserit, Scripturam sine Traditionibus non admodúm necessariam esse: Traditiones autem simpliciter necessarias esse.

In his non negligenter observanda est Satanæ astutia, nec non Pontificiorum; inprimis Iesuitarum artes ac stratagemata. Iam ab annis aliquot non multúm laborant Iesuitæ, circa ipsa religionis Christianæ dogmata; ut vel nostrorum scripta oppugnent, vel sua propugnent ex Scripturis sacris, quod ante hac Papatus defensores facere conabantur, quandoquidem hujus generis pugnæ jam olim infeliciter sibi cedere senserunt. Compendiosior igitur visa est ad victoriam via; si semel omnem Scripturæ sacræ authoritatem convellerent, imó totam prosternerent: cúmque palam id facere absque summa impietate non possent; saltem eam Pontificis sui arbitrio totam subijcerent, & omne jus cognoscendi, dijudicandi & decidendi controversias religionis non ad S. Scripturam referrent, sed ad suum Papam traducerent, & sic, si illis credimus, aut concedimus quod volunt, nihil jam Scripturæ sacræ contra Papam amplius valent, nec nobis restat aliud, nisi ut victi manus demus, & colla nostra rursus Romani Pontificis jugo subijciamus.

Hæc, Clementißime Princeps, pauló pluribus commemoro, ut orthodoxi Principes & Magistratus Christiani, Ecclesiarum item Pastores & Antistites quid faciendum sibi sit intelligant. Frendet Satan, fremit Antichristus, tumultuantur Iesuitæ & summa imis miscere conantur: ex adversa igitur parte hisce furoribus, motibus & conatibus obviam ire decet & omnes nervos contendere, ut vera Religio & doctrina Verbi DEI *in Reformatis Ecclesijs pura putā conservetur, & á fermento Iesuitico strenuè defendatur.*

In hunc

In hunc usum ego quoque Historiam Iesuiticam conscripsi, non quidem integram, absolutam & perfectam, quod ultrò ac libenter fateor, quis enim illorũ facinora, dolos ac imposturas hinc inde patratas, commemoret? sed eas tantùm, quæ ad manus meas pervenerunt, diligenter & bona cum fide annotavi: In cujus Historiæ libro primo usus sum interdum Heliæ Hasenmulleri testimonijs, qui sponte sua ad Iesuitas se cõtulit, & aliquot annos in eorũ Collegijs hinc inde vixit, sperans quód apud hujus sodalitij homines verã & Catholicam doctrinam invenire posset. Cùm verò apud illos nihil quám vanas superstitiones, hypocrisim Pharisaicã, falsas opiniones ac turbulentos errores invenisset, eos deseruit, & fugã elapsus ad gremiũ orthodoxæ & veræ Christi Ecclesiæ redijt. Hic scio quid Iesuitæ in prõptu habeant quod respondeant, nempe, Hasenmullerum hunc apostatam, & sui Ordinis desertorem fuisse, ideòque illi in hac causa omnẽ fidem ademptam esse. Si autem ad hunc modũ licet argumentari, bone DEVS *quot Papistarum Scriptoribus, & quidem non infimæ sortis fides omnis derogabitur? nempe, Staphylo, Rabo, Frãco, Isengrinio, Flascio, Lipsio, & præcipuè Ioanni Pistorio: hos enim & alios multos in vera doctrina inde ab ineunte ætate institutos & enutritos fuisse, negari non potest: eos autem splendore mundi & pinguißimis præbendis illectos, ab agnita veritate defecisse, toti orbi Christiano constat: ergo, vel Iesuitarum confeßione & testimonio, his ipsis omnis fides deroganda erit in omnibus quæ contra nostros, nostrasque Ecclesias scripserunt.*

HANC verò Historiam, Clementißime Princeps, sub felicibus auspicijs nominis V. in lucem prodire tribus potißimùm de causis volui. Prima est, quód certò scio, peßimam me gratiam historiæ hujus evulgatione à Iesuitis reportaturum, idémque eventurum mihi, quod Propheta Isaias 59. Capite illis prædicit, qui Basilisci ova conculcant. Si quis enim conculcaverit ova illa, erumpit ex testa vipera, & sævißimé conculcantem insequitur, Conculcat autem ova illa viperina, quicunque dolos, fraudes, imposturas, practicas etiam & consilia sanguinolenta & perniciosa in lucem protrahit, (quod ego in hac Historia aliquò saltem modo facio) & propterea vindictam experiri cogitur. Cúm etiam dubium mihi non sit, quin locustæ illæ (de quibus Ioannes in Apocalypsi 9. Capite vaticinatur) de putei fumo prodeuntes, quorum caudæ similes Scorpionum, inque illis aculei, quibus nocendi hominibus potestas data est, his suis aculeis viperijsque morsibus laborem hunc meum omnibus modis sint impugnaturæ, & convitijs ac maledicis insectationibus, seu maliciosa & mendaci infamatione aliqua catervatim contra me sint, pro more suo, irruituræ: Patrono opus habeo, qui me contra viperios istos morsus & locustarũ aculeos fortiter defendat ac protegat. Hunc Patronum Celsitudinem V. præ cæteris mihi delegi, quam humiliter rogo & obsecro,

æ hanc historiam in suam tutelam, patrocinium ac defensionem suscipere dignetur, Altera Dedicationis hujus causa est, quòd non solùm in Marchia, seu Ditione ac Dominio V. toto verbi divini doctrina splendidissimè lucet, eamque magna animi fortitudine, magnoque zelo ac singulari studio Celsitudo V. defendit & propagat: quod si in eo perrexerit, DEVM *omnipotentem remuneratorem largissimum experietur, neque is Vestro studio, laboribus & sanctis conatibus unquam deerit: apud cunctos autem Veritatis Evangelicæ amantes æternam laudem & gloriam consequetur. Tertia causa est, ut Historia hæc manifestum ac certum sit quasi depositum, testimonium & signum S. P. Q. Tigurini erga Celsitud. Vestram summæ observantiæ, studij & amoris singularis. Quod reliquum est,* DEVM *Opt. Max. ex animo oro rogòque, ut Celsitudini Vestræ in hac vita contingat optata longævitas: in fide Christi perennis stabilitas: in Imperio firma tranquillitas, in obitu felix immortalitas: in cœlis autem expectata beatitas: per* IESVM CHRISTVM *Dominum ac Servatorē nostrum unicum, Amen. Tiguri Helvetiorum Metropoli 28. Octobris, Anno Christi Salvatoris nostri unici 1619.*

Celsitudinis V. observantissimus

RODOLPHVS HOSPINIANVS
Tigurinus.



INDEX PRIMVS CONTINENS CAPITA.

LIBER I.

LIBER. II.

LIBER III.

LIBER IV.

De Doctrina Iesuitarum.

INDEX SECVNDVS, CONTINENS AVTHORES PRAECIPUOS, qui in his libris citantur.

)(

INDEX TERTIVS CONTINENS RES MEMORABILES IN HOC OPERE COMPREHENSAS.

A

Anglos

D

an mo-

aurea

Pyramis

)( )(

S.

T



Der Tit. zu diesem Buche muß so lauten:

Historia Jesuitica

i. e.

De origine, regulis, constitutionibus, privilegiis, incrementis et ordinis Jesuitarum, item de eorum dolis, fraudibus et sanguinolenta doctrina

Tiguri 1619.

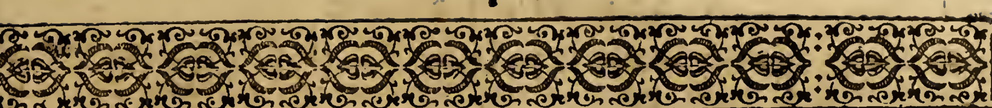
Dieses ist eines der besten bücher in hoc genere. Bayle führt in s. Dict. unter dem Art. Loyola in d. Note an, daß man [illegible] Scriptores von diesem notablen Orden habe. Die [illegible]

1) Mutii Vitelleschi, Breve relatione della vita, miracoli, et canonizatione di S. Ignatio Lojola. Venet. 1622 in 8vo

2) Jo. Petri Maffei Vita Ignatii Lojolae, quae extat in Coll: Historiar. Indicar. Col. 1589 fol.

3) Petri Ribadeneira, Hispani, Vita Lojolae ins Deutsche übersetzt von d. Jesuiten Ferdinand Alber, Ingolst. 1590. 4to

[illegible]



DE

ORIGINE ET AVTHORE IESVITARVM ORDINIS

Liber Primus.

CAPVT I.

CIRCA annos reparatæ salutis humanæ 1540. IGNATIVS LOIOLA Cantaber *Societatis Iesu* fratribus initium dedit. Fuit is tam truculentâ animi ferocitate prędıtus, ut, cùm ex ephębis egressus esset, quemvis obviam sibi vel leves ob causas resistentem percuteret & ferro transverberaret: nec veritus fuit dicere, *se manu suâ dextrâ*, quâ gladium vibrabat, aëremq́ percutiebat, *vel invictis Diis hostes suos omnes prostraturum*. Bobadilla, unus ex decem Loiolæ Socijs & Iesuitarum Patribus, ingenuè fatetur, *eum fuisse hominem militiæ castrisq́ assuetum.*

Ignatius Loiola miles author Iesuiticæ sectæ: naturâ fuit truculentus.

Hanc feritatem, immanitatem & insolentiam Iesuita factus adeò non deposuit, ut Hoffæus, Hasenmullero referente, Romæ in domo Iesuitarum professa Assistens, testatus sit, *eum nonnullos Societatis suæ fratres flagellorum ictibus ita confecisse, ut præmaturâ morte interierint.* Similiter Salmanassar Neapolitanus Iesuita confitetur, *Loiolam naturâ ferocem fuisse, durum ac truculentum.* Ribadeneira etiam in vita Ignatij scribit, *In levibus erratis gravia interdum exempla eum statuisse*: quod ab æqualitate & ratione consentanea alienum prorsus est.

Et qualis per universam vitam fuerit, propria ipsius conscientia ei dictavit, dum sub finem vitæ, Ribadeneirâ teste, seipsum detestabilem dixerit, & professus fuerit, se indignum qui honestè sepeliretur.

Ignatij ferox natura in totam eius sectam derivata est.

Hæc eius immanis, belluina & truculenta natura in omnes eius discipulos & sectatores derivata est, ut qui nihil aliud quàm cædem, sanguinem & interitum piorum & orthodoxorum omnium, quin etiam Regum ac Principum Papisticorum, spirant, sicut in sequentibus indicabitur: hoc autem loco pauca saltem exempla referam. Iacobus Crusius, novitiorum Landspergensium Iesuitarum Rector, *Miles*, dicebat, *esse debuit nostræ Societatis Pater: quia, ut militis est totis viribus in hostem irruere, nec desistere, donec victor evadat: ita nostrum est in omnes irruere, qui Pontifici Romano resistunt, illosque consiliis, dictis & scriptis, invocato etiam seculari brachio*, hoc est, igne & ferro, *tollere & abolere: sicut Pontifex, & nostra vota contra Lutheranos suscepta, volunt & mandant.* Gregorius Baderus in Bavaria Iesuitarum Provincialis Landspergæ Hasenmullero dixit: *In urbe Augusta nostri pacem non sunt habituri, nisi curaverimus Evangelicos concionatores eiici ac tolli.* Item, *Nostrorum consilijs Evangelici concionatores Viennâ expulsi sunt, ideò etiam nostri iam ibi in pace docent, & rebus pro animi votis potiuntur.* Iesuitæ Colonienses in Censura sua inquiunt: *Nisi Lutherana religio ferro & igne tollatur, Ecclesia Romana pacem & tranquillitatem habere non potest.* Rursus Crusius pro concione aliquoties dixit: *Non*

potissimum ob hunc finem in Germaniam missi sumus, ut Doctores, Concionatores & Praeceptores in scholis & templis agamus, sed ut operam demus, ne Lutherani & Evangelici Protestantes maiora incrementa sumant, sed excindantur. Si id nostrates ab ortu Lutheri fecissent, iam Ecclesia Romana in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus: coniungamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exstirpare. Ad hunc finem nisi omnia nostra consilia & actiones direxerimus, periculũ est ne nobis idem quod intendimus faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipsi nostrâ negligentiâ incidamus. Ad eundem modum magnus ille Iesuitarum fautor Andræas Fabricius Cæsarem horatur, *ut femur suum gladio accingat, neque patiatur hæreticos vivere. Quid enim,* inquit, *faciat ursus in vinea, lupus in ovili?* Pater Th. Peltanus Augustæ inter suos familiares dixisse fertur: *Nos tot tantaq́; patimur à civibus Augustanis: Si iam mihi Catholici, quorum in urbe maior numerus est quàm hæreticorum, obedirent, suaderem, ut omnes occiderent: Sic enim pacem habituri essemus, & Papæ in novo Calendario propagãdo satisfacere possemus: quod nunquam fiet quamdiu in medio nostri protestantes vivere passi fuerimus.* Antonius Possevinus Iesuitarum per Germaniam Inquisitor in libello, quem inscripsit, *Il Soldato Christiano, Miles Christianus,* edito cùm Pius V. exercitum in Galliam mitteret auxilio suis, ut adversarios Pontificiæ sedis de medio tollerent, scribit: *Omnes Christianos iure obligatos, ut Romanam religionem contra Evangelicorum doctrinam totis viribus & proprij sanguinis effusione tueantur: Pacem & publicum bonum in Ecclesia Romana conservari non posse* affirmans, *nisi hostes eius exterminentur.* Quibus addit: *Nisi expuleritis eos, patriam, uxores, liberos, parentes, amicos & opes in tuto possidere non poteritis.* Tandem hortatur Duces exercitûs istius, *ut nihil omnino hæreticis permittant, nec fidem datam servent: Inquisitores clandestinos in eos subornent, domestica & intestina bella inter illos excitari curent: Proditores ac sicarios omnibus locis contra illos instituant: Duces aliter facientes, in Ecclesiam Romanam peccare, inexcusabiles reddi & damnari* asserens. In his paucis vides Loyolæ naturam immanem & sanguinolentam in sectatoribus suis.

Loiola se cum aliis Hispanis in arcem Pompeiopolit. confert.

Contulit autem sese Ignatius cum alijs multis sui similibus truculentis, & sanguinem humanum sitientibus Hispanis, in arcem Pompeiopolitanam munitissimam, eo tempore, quo eam Galli obsederunt, vehementissimeq; oppugnârunt. Cùm autem nimis ferociret in obsidione illâ, divinâ vindictâ in ipsum exardescente, factum est, ut æneæ bombardæ pilâ à Gallis immissâ, crus eius dextrum frangeretur: sinistrum quoque lapide de muro excusso graviter circa inguina vulneraretur, & à Gallis caperetur. Noluit tamen divina iustitia mundo irata pestilentissimum hominem tunc temporis è medio tollere; sed quorundam clementiâ curatus est, ita tamen, ut in utrumq; latus claudicaret, domumq; rediret.

Ignatius vitæ genus pristinum mutat.

Hoc modo iusto Dei iudicio punitus, militiam deseruit, & lectioni profanorum librorum, temporis fallendi causâ, totum se tradidit. Cùm verò ob claudicationem deformem ab omnibus rideretur, ipseque ad res politicas tractandas se ineptum intelligeret, militaris & politicæ vitæ, cui hucusque plus satis addictus fuerat, pertæsus, vitæ pristinæ genus mutare & aliud instituere proposuit. Contigit autem ut in manus eius venirent *Legendæ*, mendaciorum plenissimæ, quas *Vitas* seu *flores Sanctorum* vulgò nominant: tam enim obtusi ingenij erat, ut altiora nec intelligere nec percipere posset. Has tamen, pro more superstitiosorum hominum, avidissimè legit, & legentem tanta incessit religio, ut de novo Ordine instituendo cogitare inciperet: Vt rectissimè dixerit ille, *Desperatio facit Monachum.*

Ignatius cogitat de novo Ordine instituendo.

Vt autem persuaderent Iesuitæ hominibus, non casu aut fortuitò cogitationes has in animo Loyolæ de novo instituendo Ordine ortas fuisse, fingunt, ut res in maiore admiratione & authoritate esset, B. Mariam Deiparam, portantem in ulnis puerulum Iesum, apparuisse Ignatio, eumq; ut in Filij Iesu honorem, Societatem seu

seu Ordinem institueret, hortatam esse, simulque promisisse, se illi & Socijs indulgentissimam matrem, adiutricem & promotricem futuram.

Loiola patrios lares relinquit.

Ignatius rigidè vivere cœpit.

Anno igitur ætatis suæ 26. domo, patriâ ac proprijs laribus relictis, ita se comparat Ignatius, tanquam ad Ducem Nagera seu Naiaræ profecturus esset, re autem verâ ad templum Deiparæ virgini dedicatum, quod *Montem ferratum* vocant, concessit, ibique vestibus preciosioribus exutus, laceras ac viles induit, in quibus rigidissimam aliquandiu vitam egit. Delituit etiam per tempus aliquod solitarius in specu quodam ad littus fluvij per campum Mauresanum decurrentis: ibique de asperiore vita ineunda, & de peregrinatione Hierosolymitana secum ipse deliberans, viatorium & pauperis peregrini habitum tandem coëmit, sparteos nimirum calceos, talarem è sacco tunicam, funémque pro baltheo, tornatilem baculum, & in usum aquæ cucurbitam. Vt igitur Minoressam accessit, oppidúmque hoc amictu ingressus est, ad publicum infimæ plebis hospitium precarió se contulit, ibique paupertatis & pœnitentiæ studio inter egentes ac sordidos vitam exorsus est. *Ita quidem* Maffæius & Ribadeneira: quorum tamen hic alibi de eodem scribit, *eum delectatum fuisse cultu corporis mundo, & alienum fuisse à sordibus.* Hanc autem contradictionem Ignatiani tollere conantur distinguendo tempora: quo tamen ipsi præclaré arguunt hypocrisin Ignatij. Vir bonus semper sui similis est & esse debet, tum in alijs, tum in victu & cultu corporis. Ignatius igitur ut homines in suam nassam pelliceret, primum usus est vestitu sordido, post nactus id quod voluerat, abiecit laceram penulam, ut Monachus ille rete, quo se aliquandiu texerat, Pontificatum adeptus, quód diceret, *captum à se piscem, cui diu insidiatus esset.*

Victum quoque ostiatim emendicavit quotidie: totam hebdomadam, excepto die Dominico, ieiunavit, in ipso cibatu simplici pane contentus: humo nuda cubavit, auctoque supplicio singulis diebus ter se flagellis quàm acerrimé cecidit: sacrificio quoque matutino, vesperarum item & Completorij officijs interfuit assidué. Vexatus autem diuturnâ & periculosâ ægrotatione, demúm ita convaluit, ut ex reliquijs morbi dolore stomachi cruciaretur, ob eamque causam calceos induit, & panni crassioris tunicâ cinereâ, & capitis tegumento contra hyemem sese munivit.

Ignatius Hierosolymam concessit.

In hac palæstra cúm sese ad tẽpus exercuisset, inde in pauperis peregrini habitu Hierosolymam proficisci constituit, Christi sepulchri adorandi & cætera loca visendi gratiâ. Hoc igitur mentis proposito sub initium anni 1523. Minoressâ profectus Barcinonem, indéque Romam, ac tandem Venetias pervenit. Venetijs in Cyprum insulam, ac deinde in Palæstinam vectus, demúm Hierosolymam accessit, & loca illa, quæ vocant sacra, invisit, ijsque locis usque adeó delectatus fuit, ut constitueret omnem ætatem suam reliquam illic consumere: quia veró multi eum ab hoc instituto dehortabantur, cum reliquis peregrinis naves ascendit, & in Hispaniam redijt.

Ignatius studiis literarum se dedit.

Quia veró intelligebat ad eam vitæ rationem, quam animo proposuerat, literarum cognitionem, quarum hactenus nullam prorsus habuerat, imó ne scribere quidem nôrat, plurimúm valere, animum ad eam rem appulit. Vt igitur Barcinonem revertit, anno Christi 1524. ætatis autem 33. repuerascere & elementarius fieri cœpit. Tam autem obtusi & stupidi ingenij erat, ut rudimenta Grammaticæ, verborum item ac nominum inflexiones vix edíscere posset: ex quo fiebat, non solúm ut nihil novi mandare memoriæ posset, sed etiam ut si quid antea impressum esset, id ipsum confestim deleretur. Nihilominus tamen in Grammaticalibus præceptis addiscendis strenué perrexit, & fructum mediocrem inde percepit, Complutumque ad graviora studia sese contulit. Ibi artium curriculum inijt non admodum felici successu: nam præproperâ festinatione, sine omni iudicio & delectu, nullo servato vel ordine vel discrimine disciplinæ, multa & varia uno eodémque tempore adgressus est: in Logicis terminos, quos vocant, in Physicis Albertum,

in Theologia Magistrum sententiarum, qui libri tum in Hispania prælegebantur, evolvere, & plures quotidie in Scholis audire cœpit interpretes, quod tamen ei ad id, quod cupiebat assequi, maximo impedimento fuit: nam cùm avide sequeretur omnia, nihil propemodum assequebatur: iuxta tritum proverbium, *In omnibus aliquid, in toto nihil.*

Ignatius in carcerem conjicitur.

Cúm autem in vili suo habitu coopertus sacco, publice homines ad pœnitentiam hortaretur, nullâ acceptâ ab Episcopis concionandi licētiâ, nec eruditione sufficiente præditus esset, bis in carcerem coniectus fuit, semel Compluti, deinde Salmanticæ, quó Compluto relicto concesserat, & ab Inquisitoribus, de doctrina & novo quodam vitæ genere suspectus, examinatus fuit.

Interrogationes autem Inquisitorum, Ignatio in carcere propositæ, hæ fuerint.

Ignatius in carcere examinatur.

I. *Vtrum credat, sacram scripturam esse doctrinam imperfectam, mutilam, mancam, quæ non contineat omnia, ad salutem, fidem, mores pié vivendi pertinentia.* Affirmavit Ignatius. II. *Vtrum credat, defectum illum sarciendum esse assumendo traditiones.* Affirmavit Ignatius. III. *Vtrum credat, sacram scripturam in illis quæ continet & proponit, esse veluti nasum cereum, non præbentem certam aliquam & immotam sententiam, sed quæ in quamvis interpretationem flecti possit.* Affirmavit Ignatius. IV. *Vtrum rectè fiat, quód in universum Laici à lectione sacrarum literarum arceantur.* Affirmavit Ignatius. V. *Vtrum lectio S. Scripturæ non tantúm non sit utilis, sed multis modis perniciosa.* Affirmavit Ignatius. VI. *Vtrum credat, quòd post susceptum Baptismum peccatum in renatis nullum remaneat, sive quod apertum sit, sive quod tegatur vel aperiatur.* Affirmavit Ignatius. VII. *Vtrum credat, quód concupiscentia, quæ reliqua est in renatis, etsi repugnet legi Dei, tamen non sit propriè, verè, in se vel ex se, & suâ naturâ, peccatum.* Affirmavit Iesuita. VIII. *Vtrum credat, falsum esse, quod peccatum sit, quicquid legi Dei repugnet.* Affirmavit Ignatius. IX. *Vtrum graviús peccent homines violantes Ecclesiæ præcepta quàm committentes ea, quæ legi Dei repugnant.* Affirmavit Iesuita. X. *Vtrum renati in hac vita possint suis operibus legis perfectionem consequi.* Affirmavit Ignatius. XI. *Vtrum doctrina Evangelij propriè sit, Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Affirmavit Ignatius. XII. *Vtrum in rebus ad salutem pertinentibus, liberum arbitrium tantum valeat, ut nihil homo agere possit quicquam ipsomet non annuente, & ad divinæ gratiæ susceptionem non parato, & prompto.* Affirmavit Ignatius. XIII. *Vtrum fides sit firmissima assensio non tantùm eorum, quæ in scriptura patefacta sunt, verùm etiam illorum, quæ sine scripto in manus tradita sunt.* Affirmavit Iesuita. XIV. *Vtrum credat, quód justus ex fide vivens non habeat illud in Christo, sed ex operationibus suis.* Affirmavit Ignatius. XV. *Vtrum credat, quòd fides justificans illam formam seu vim non habeat ex Christo, quem apprehendit & possidet, sed ex charitate.* Affirmavit Ign tius. XVI. *Vtrum credat, justficationem nihil aliud esse quàm justitiæ acquisitionem, vel, si philosophicè loquendum sit, motum ad justitiam.* Affirmavit Ignatius. XVII. *Vtrum credat, quod misericordia Dei in Christo, in quâ nostra salus consistit, hæc sit, quòd Deus rectè operantibus, hoc est, legem implentibus vitam æternam promiserit.* Affirmavit Ignatius. XVIII. *Vtrum homo possit satisfacere pro peccatis Deo, secundùm mensuram proportionis,* etiamsi offensio sit infinita & *satisfactio nostra finita.* Affirmavit Iesuita. XIX. *Vtrum Sancti invocandi sint, ut pro nobis apud Deum intercedant.* Affirmavit Ignatius. XX. *Vtrum invocatio Sanctorum recipienda & concedenda, etiamsi nusquam de eâ scriptura docet.* Affirmavit. XXI. *Vtrum traditiones Ecclesiæ, etsi ex scripturâ probari nō possunt, parem tamen authoritatem habeant, & eâdem fide sint credenda, sicut illa, quæ manifesta habent in scripturâ, testimonia.* Affirmavit Ignat. XXII. *Vtrum rectè adorentur imagines.* Affirmavit Iesuita. XXIII. *Vtrum matrimonij doctrina impudicitiæ januam aperiat, ac animis libidinis faces subministret.* Affirmavit Ignatius. XXIV. *Vtrum eorum*

qui voverint

qui voverint cœlibatum, & se continere non possint, legitimæ nuptiæ appellandæ sint, an contrà fornicatio, incestus, summum nefas ac adulterium? Affirmavit Ignatius. XXV. *Vtrum credat purgatorium?* Affirmavit Iesuita. XXVI. *Vtrum credat, Pontificum Romanorum perpetuã successionem apertum indicium esse Catholicæ Ecclesiæ, & fidei Apostolicæ.* Affirmavit Ignatius. XXVII. *Vtrum credat, penes Ecclesiam esse quædam etiam in sacris literis expressa commutandi authoritatem, nonnulla instituendi parem facultatem, ideóque non minorem illi quàm expresso Dei verbo vindicandam esse authoritatem.* Affirmavit Iesuita. XXVIII. *Vtrum credat, panem Cœnæ in verum Christi corpus transsubstantiari vi consecrationis.* Affirmavit. XXIX. *Vtrum tota quantitas dimensiva corporis Christi sit in sacramento.* Affirmavit Ignatius.

Vtrobiq; igitur, tam Compluti, quàm Salmanticæ, Pontificiæ doctrinæ addictissimus inventus, extra omnem noxam è custodia dimissus fuit.

Salmanticâ relictâ Lutetiam Parisiorum se contulit sub initium anni 1528. ibi sese totum literis dedit, ac tandem Magister artium creatus est. Ignatius Parisijs Magister artium creatur.

Quia verò illic loci paupertatem sectabatur, stipem ostiatim colligebat, pueros gratis erudiebat, omnibus ultrò, nullâ petitâ mercede, sua obsequia, labores & studia offerebat, sicque aliquam apud populum rudem existimationem sibi comparabat: factum est, ut nonnulli studiosi, amore eius incensi, illi se socios & imitatores adiunxerint. Primus fuit *Petrus Faber* Allobrox, pago Villareto Gebennensis diœcesis humili loco natus, qui iam antea sese in solitudines abdere, ibique radicibus herbarum victitare decreverat. Secundus fuit *Franciscus Xaverius* nobilis Cantaber, qui iam antea Ignatij hypocriticam vitam vehementer irrisit. Hos deinde imitati sunt *Iacobus Laines* Seguntinus, *Alfonsus Salmeron* Toletanus, Græcis & Latinis literis mediocriter eruditus. *Nicolaus Bobadilla* Placentinus, *Simon Rotorigius* Lusitanus, & post aliquanto *Claudius Iaius* Gebennensis, & *Ioannes Coducius* Ebredunensis, *Paschasiusque Broetus* Ambianensis, Fabri præcipuè monitis permoti. Ignatio socij iunguntur.

Progressu temporis Imagines aliquot horum Patrum scitè ære expressæ, & ad imitationem Symboli Apostolorum, unicuique symbolum additum est. Ex his picturis prima plena impietatis est, in qua visuntur nescio qui Principes vel Reges à sinistra parte, unà cum Pontifice Romano à dextra & Cardinalibus, ac universo clero genibus flexis & manibus sublatis nescio quid adorare. Neque enim puto preces fundi ad literas in luce corusca cum crucis imagunculа effictas. Etsi autem infra scriptum est, *In nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum:* Mysterium tamen huius dicti non omnibus notum est. Hoc enim volunt dicere, Quòd Papa maior sit omni aliâ creaturâ, ac illius potestas se extendat ad cœlestia, terrestria ac infernalia, ut apud Antoninum Florentinum in Summa eius videre est. Vnde etiam propè Papam ignis purgatorius conspicitur, in quo excoquuntur nescio qui miseri homines. Nam animas quis esse putet, cùm faciem, barba & ora intueatur? Ignatij symbolum est, *Ad maiorem Dei gloriam*: quò ipso indicatur, ab hoc milite Ordinem institutum & introductum, qui gloriam Dei antè à Lutheranis obscuratam illustret. Deum autem intellige non illum, quem adorant omnes fideles, sed Felini Deum, id est, Papam, qui possit secundùm Decium & Gomesium facere omnia, quæ Deus facit. Symbolum Iacobi Laynesij est: *Apprehendite disciplinam*, à Iesuitis scilicet præscriptam. Franciscus Borgia usurpavit, *A te quid volui super terram*: nihil videlicet aliud voluit quàm superstitionum multarum confirmationem & idololatriæ horrendæ propagationem. Quartus Pater Euerhardus Mercurianus hoc sibi adscribi voluit, *In nomine tuo salvum me fac.* Si de Iesu solo loquitur, so- In responsione Sim. Stenij ad Apologiã Gretseri pro vita Ignatij Loyolæ pag. 245.

cijs suis hæreticus est; si Mariã intelligit, Calvinianis idololatra est. Francisci Xaverij symbolum mirificum est, *Satis est, Domine, satis est*, deceptionum scilicet & hypocriseos, vel linctûs ulcerum. Alfonsi Salmeronis est, *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua.* Fortasse Pontificem Romanum compellat: nam eloquia Dei sordes sunt Iesuitis, eloquia autem Paparum non tantùm faucibus, sed etiam stomachis melle dulciora sunt. Nicolai Bobadillæ symbolum est, *Non confundar in æternum.* Sed confunduntur magis magisque ob sua tetra facinora, dolos, fraudes & mendacia, &c.

Maffæus lib. 1. cap. 21. Ignatius cum socijs iter Hierosolymitano se accingit.

Hos socios nactus Loyola, quod iam diu moliebatur & agitabat animo, reipsâ aggredi primo quoque tempore statuit: videlicet, ut Hierosolymam, cum Papæ venia, repeteret, gentesque Turcicas ad Pontificios errores converteret et iam cum mortis periculo, & in eandem sententiam socios suos, superstitiosos homines, facilè adduxit. Cum igitur singuli peccata sua confessi essent & Eucharistiam sumpsissent, in æde suburbana, quæ *Mons martyrum* dicitur; voto sese obstrinxerunt, emensis Theologiæ spacijs, mundo renunciare, & in paupertate perpetuâ vivere: ac nominatim ad constitutam diem, Hierosolymam propter infidelium conversionem navigare: hoc veró propositum si non succederet, Romam redirent, suamque operam Papæ in convertendis hæreticis offerrent. Votum hoc ediderunt in dicto templo Anno 1534. 18. Calend. Septemb.

Ignatius & socij ut Venetijs se insinuârint.

Sub finem anni 1536. itineri sese accingunt, & Venetias proficisci statuunt. Viam igitur capessunt suo quisque baculo innixi pedites. Vestitus erat omnium ut peregrinorum & pauperum: pendebat é scapulis mantica ex corio; in qua Biblia & Breviarium asservabantur. Rosaria palàm gestabant é collo suspensa. Hoc habitu ad tertium Idus Ianuarias anni 1537. Venetias pervenerunt: Ibi valetudinarijs seu nosodochijs inter se distributis, ægrotos & pauperes curârunt, Confessiones audiverunt, Eucharistiam ministrârunt, quibus id per Sacerdotium licebat. Imó ne vilissima quidem & servilia corporibus pauperũ curandis defugerunt ministeria: strauerunt lectulos, everterunt sordes, purgârunt scaphia, cadavera mortuorum sepelierunt, interdiu noctuque omnibus præstó erant, & his officijs mirificè apud quoscunque Venetijs sese insinuârunt.

Ignatius et socij Romam proficiscuntur.

Interea etiam de profectione Hierosolymitana deliberantes; primó omniũ Romam ire constituunt, & á Papa ius tum ad sacros, quos vocant, Ordines, titulo voluntariæ paupertatis, tum ad mansionem Hierosolymitanam petere.

Deus Pater commendat Filio suo Ignatium et socios.

Nugantur hîc Iesuitæ, Ignatio non procul ab urbe templũ ingresso, Deum Patrem illi sese ostendisse, & Iesu filio suo baiulanti crucem, & crudelissimis affecto supplicijs, præsentem Ignatium sociosque commendâsse: cùmque ille, eos in fidem ac patrocinium recepisset, ad Ignatium dixisse: *Ego vobis Romæ propitius ero*: atque hoc ipsum vel inprimis fuisse causæ, ob quam Ignatius postea confirmatæ societati nomen Iesu indiderit: de quo pauló pòst plura.

Ignatius et socij Romæ benignè excipiuntur.

Vrbem ingressi á Petro Ortizio Hispano Cæsaris Legato ad Paulum III. Papam introducuntur, ab eoque post pedum oscula, omnia quæ volebant de sacerdotio, deque Hierosolymitana Provincia á Papa impetrârunt: obsequia etiam, quæ Pontifici offerebant in Apostolicis functionibus, non aspernatus est, instructos insuper pecuniâ eos á se dimisit.

Ignatius et socij de stabilienda Societate deliberans

Quia veró navigationis & peregrinationis Hierosolymitanæ consilia in irritum cecidissent, subinde autem aliqui ad Loyolæ institutum aggregarentur, aliqui etiam á Papa varias in urbes mitterentur, visum est eis, ut de stabilienda Societate primo quoque tempore inter se consulerent. In unum igitur congregati locum, quæsitum inter alia est, placeretne ad vota duo, paupertatis & castitatis, tertium

Ignatius Generalis societatis

quoque perpetuæ obedientiæ adiungere, & é suo numero aliquem eligere, qui cæteris ampla cum potestate præesset: & omnes unanimiter censuerunt, deligendum unum

dum unum

dum unum esse, cui omnes in terris, tanquam Christo, parerent, cuius in verba iurarent, & cuius denique nutum ac voluntatem sibi instar divini oraculi ducerent: placuerunt hæc omnibus ac pauló póst Ignatium elegerunt, eúmque Generalem Præpositum appellárunt: Additum adhæc in eodem Conventu, ut Societatis canditati, cúm aliįs experimentis, tum veró præcipué peregrinatione, & infirmis publici alicuius valetudinariį probarentur. In hoc quoqꝫ Conventu tribus communibus votis quartumquoqꝫ additum est, ut pauló infra indicabitur.

Leges pro Ordine Iesuitico conduntur.

Hæc & alia plura tum quidem ab eis decreta sunt, & Ignatio mandatum, ut ea in summam redacta, Papæ Apostolicâ auctoritate sancienda atque approbanda proponeret: deinde ut eadem ipse postea fusiús explicaret ordinarétque, & quám accommodatissimas ad Societatis vocationem & spiritum leges canonesqꝫ perscriberet.

Ignatius Generalatum hypocrité resignat.

Post decem annos, quibus Generalatum administravit Ignatius, sub specie & prætextu humilitatis & modestiæ cuiusdam sese Generalatu suó omninó abdicare constituit. Socijs igitur Romam evocatis, cúm in consilium convenissent, exposuit, se, qui vitia sua nósset, & initio invitum, atque adeó coactum, Societatis gubernacula recepisse, perqꝫ Christi sanguinem petere atque obtestari sese, ut sine ullo sui respectu communi utilitati consulant, & quám primúm sibi sufficiant virum & animo & corpore firmiorem: Et ut hoc liberé faciatis, inquit: Ego in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti depono Generalatum meum simpliciter & absoluté, méque abdico hoc munere privóque: & omnibus animæ meæ viribus obsecro tũ Professos, tum si quos Professi adhibere ad hanc deliberationem volent, ut huic meo tam iusto desiderio faveant, piámque oblationem libenter admittant. Cúm autem quisque metueret, ne forte alius sibi præferretur, ut ventum est ad suffragia, omnium consensus in eo retinendo exstitit, qui olim in eligendo fuerat, modó publicam rem ordinaret, & leges Ordini vel Societati præscriberet. Ignatiús, ne minús dicto audiens videretur, precibus Sociorum non invitus cessit, & hoc onus in se recepit: & scripsit libellum *Exercitiorum spiritualium*, itemque librum decem in partes distributum, in quo leges dedit Societati, & formam gubernationis præscripsit.

Cúm hæc scriberem, venit mihi in mentem Augusti Cæsaris factum, cui præsens fraus ac dolus Ignatij Loyolæ non absimilis videtur, si parva magnis componere licet. Augustus enim bis terve de reddenda Republica Senatui Romano cogitavit, ut hoc pacto invidiam & suspicionem Monarchiæ à se declinaret. Cúmque in Senatu sententiam suam exposuisset, Ratiocinarium Imperij tanquam illud restituturus, Consulibus tradidit. Senatoribus autem sive per simulationem, sive metu, vel etiam ex composito, ut Ignatiani Socij, reclamantibus, variásque rationes, afferentibus, cur Reipublicæ Monarchia præstaret, in principatu perseveravit, Deos quoque, ut Ignatius, hominésque testatus, intra decennium se omnem administrationem depositurum. Sed cúm ea tempora elapsa essent, rursúsque eiurare velle Imperium simularet, Senatus alios decem annos, quibus in eodem magistratu esset, decrevit: atque iterum alios decem annos, quibus mortuus est, prorogavit.

Papa petit aliquos é Socijs sibi mitti.

Sub idem tempus Papa Socios aliquot ab Ignatio postulavit quos hinc inde mitteret: Idqꝫ peregrinationis Apostolicæ fuit exordium: de quo, capite de propagatione Ordinis Iesuitici, infra plura dicentur.

Ignatius sui instituti formulam concipit, et ut à Papa approbaretur petit et impetrat.

Interea cúm Societas magis magisqꝫ cresceret, Ignatius, ut erat illi iam antea à Socijs iniunctum, totius instituti formulam, latiús postea explicandam, ad certa capita breviter redegit. Deinde nactus opportunitatem, quód Papa Tibur se receperat, eam formulam auctoritate Apostolicâ eidem Papæ obtulit per Contarenum Cardinalem. Eam ubi perlegit Papa, non improbavit quidem: sed tamen

ne minùs inconsultè aliquid statuisse videretur, totum negotium tribus Cardinalibus delegavit. Hi etsi approbationem dissuaderent Pontifici, & potiùs numerum religionum minuendum, quàm augendum censerent, pervicerunt tamen Socij: nam Papa Societatem approbavit 5. Non. Octob. anno 1540. hac tamen conditione, ut in universum non plures quàm sexaginta numerarentur Socij. Triennio tamen post liberum reliquit Pontifex Paulus III. Ignatio & successoribus, quotquot vellent in Societatem adsciscere.

Ignatius fœminas à societate sua depellit.

Regimen quoque & curam fœminarum à Societate sua prorsus depulit Loyola. Cùm enim Elisabetha Rosella Barcinonensis, quæ eius prima literarum studia foverat, sese Romam ex Hispania contulisset, ut cum alijs fœminis ad normam & præscriptum illius viveret, ille curam fœminarum suscipere sese posse negavit: Papam quoque adijt, ac petijt, ut non ab illis modò, sed ab omnibus in perpetuum fœminarum collegijs gubernandis immunem Societatem esse iubeat. Annuit Papa, & Societati ab eiusmodi munere vacationem in perpetuum dedit, eaq; postea trinis Bullis testata & confirmata est.

Ignatius honoribus in societate aditum obstruit.

Præterea Prælaturis & alijs honoribus Ecclesiastiacis in Societatem suam Loyola prorsus omnem aditum obstruere conatus est, sed frustra; ut suo loco indicabitur.

Ignatius moritur

Febri autem ardente correptus, ut intima urerentur eius præcordia, obijt Ignatius Iesuitarum Patriarcha, hora post Solis ortum primâ, feriâ sextâ, prid. Calend. August. anno post Christum natum 1556. anno ætatis 65. suæ conversionis 35. confirmatæ verò Societatis 16. quo tempore iam tum ab ipso constitutæ numerabantur Provinciæ 12. & in ijs varia Ordinis domicilia ferè centum.

De genere mortis Ignatij.

Maffæius, qui Ignatij Loyolæ vitam descripsit, lib. 2. cap. 23. placidè ipsum defunctum refert. At Hasenmullerus, qui aliquot annis & ipse Iesuita fuit, & in multis Iesuitarum Collegijs vixit, in fine Iesuiticæ suæ historiæ sanctè testatur, *Pag. 320.* Turrianum Iesuitam sæpè dixisse sibi, Ignatium in cœna, prandio, Missa, in recreationibus etiam ita à dæmonibus exagitatum, ut magnâ copiâ frigidissimum mortis sudorem suderit. Bobadillam quoque Iesuitam sæpè fassum, Loyolam sæpius conquestum, se nunquam & nullibi à dæmonibus tutum esse posse. Octavianum Iesuitam, Romæ ministrum, seu Novitiorum Oeconomum, dixisse sibi, Sanctus erat pater noster Ignatius: sed circa agonem mortis ita premebatur, quasi febri correptus esset, & suspirans dixit: *Multa bona contuli in Ecclesiam Romanam: multas nostrorum provincias, Collegia multa, domus, residentias & opes Societatis nostræ vidi: sed hæc omnia me deserunt, & quò me vertam nescio.* Turrianum insuper dixisse, ipsius comitem assiduum usque ad Missæ aram fuisse dæmonem: tandem verò cum tremore ipsum obijsse: mortuúmque nigerrimo vultu conspectum fuisse, eundem affirmâsse. Cùm etiam, inquit Hasenmullerus, corpus ipsius ad templum, quod Cardinalis Farnesius extruxit, transferre vellent, testibus omnibus Iesuitarum professis, cadaveris eius ossa non sunt inventa, Iesuitis iam fingentibus, ea forsan per angelos translata esse.

Vt autem Ignatio suo, militi truculento & Ordinis Iesuitici Auctori, nec non doctrinæ, dolis, imposturis & nefarijs facinoribus Iesuiticis maiorem authoritatem concilient, multa & quidem stupenda miracula ex Ribadeneira & Maffæio recenset Gretserus in Responsione altera ad alteram Cl. V. Simonis Stenij Apologiam pro Scholijs suis ad Ignatij vitam, quæ ordine ex Stenio cum notationibus eius adscribere placuit.

Miracula quæ falsò Ignatio tribuuntur. In Responsione altera Stenij ad Resp. alteram Iac. Gretseri Apologiam pag. 23. 4.

1. *Graviter ægrotanti sanctus Petrus apparens sanitatem reddit.* (Frontispicium sanè egregium, quippe idololatricum, huic ordini pulchrè conveniens, quo nihil est pugnacius in idololatria asserenda & defendenda.

2. *Septem diebus in perpetua Ecstasi persistit. Sæpe inter orandum à sensibus abstrahitur.*

strabitur. Cùm autem sensus sint & interiores & exteriores, de utris loquatur Iesuita, indicare debebat. Nam si exteriores intelligit, facilis & expedita de somno coniectura est: si utrosque, miror vnde habeant hoc Iesuitæ, nisi forte stupidis suis discipulis persuasit Ignatius, se in tertium cœlum fuisse raptum.

3. *Maximarum rerum scientia momento penè temporis divinitus infunditur.* Huic ne fidem derogem, exemplis Apostatarum adducor. Qui enim cùm Lutherani essent, indulgentiarum nomen vix noverant, iam in sinum Romanæ Ecclesiæ recepti integra volumina de iisdem magno labore descripta ediderunt. Ad quod sanè argumentum necessitas credo eos impulit. Abnegatio enim veritatis copiosâ veniâ indiget. Cæterùm olim Anabaptistis vitio vertebatur, quòd gloriarentur, copiam scientiæ sibi divinitus cōferri universis. Alia ratio Iesuitarum modò est. Pontificis privilegio quidvis & fingere & dicere illis licet.

4. *Aliquoties à terra sublimis miro splendore radiat.*

Ergò Iesuitæ nobis fingunt nova μετέωρα. Si enim Ignatius à terra miro splendore radiavit, inter μετέωρα eum referri posse quis neget? Præsertim cùm neque ex planetis neque ex stellis fixis fuerit. Superavit autem Ignatius ipsum Mosen, cuius cutem faciei legimus radiâsse & splenduisse, non tamen à terra sublimis. Etsi Hieronymus vertit cornutam fuisse Mosis faciem. Ac credo multò rectiùs facerent pictores, si Ignatii fronti cornua appingerent, quàm Mosis. Huic miraculo adiungitur appendix. *Matre cum puero IESV adveniente castitatis dono ornatur.* O sanctum hominem Ignatium, ad quem castitatis dono ornandum non simplex Mariæ descensus de cœlo requiritur, se etiam pueri IESV apparitio matrem comitantis. Germaniæ me miseret, quæ cogitur magnis sumptibus alere eiusmodi θαυματοποιούς.

5. *Senator Venetus cœlesti iussu admonitus in publico cubantem* (Ignatium) *noctu conquirit, & in domum suam adducit.* Nomen Senatoris Veneti aveo scire, ut & modum cœlestis mandati.

6. *Quendam, qui se præ desperatione suspenderat, ad dolendum de peccatis suscitat.* Ambiguè hæc dicuntur. Possit enim aliquis suspicari, suscitatum fuisse ab Ignatio mortuum, de quo Lutherani & Calviniani valdè dubitant: alius fortasse hoc cogitabit, ab Ignatio fuisse interpellatum conatum suspēdii, quod si Iesuitis miraculum est, scire velim, quo pacto ipsi definiant miraculum.

7. *Mulierem arido à multis annis brachio ipsius abluentem pannos sanat, alia Dæmonum spectra fugat.* Quo in loco asserventur panni illi Ignatiani, non facilè prodent Iesuitæ ante Patris sui ἀποθέωσιν, hâc publicatâ proferentur in multorum salutem, & in Iesuitarum quæstum. De fugatis spectris res certa. Ex Ribadeneira enim pridem cognovimus, & ex sequentibus intelligemus, solitum fuisse Ignatium baculo abigere dæmonem.

8. *Morbo caduco à multis annis laborantem suo contactu sanat.*

9. *Diuturnam à fœmina tabem precibus abigit.* Felicem Italiam hoc medico, cuius contactus si tantum valuit, cur non ipsi claudicationem ademit? idem dico de precibus.

10. *Moribundos à morte revocat.* Cautè, neque enim audebat ponere mortuos.

11. *Multos energumenos à Dæmonibus, ægros ab incurabilibus morbis liberat.* De primo nulli litem movemus, cogitantes de vi baculi Ignatiani: de altero viderint medici Itali.

12. *Dum febri quotidianâ laborans sæpè in campo concionatur, eius verba ultra trecentos passus distinctè audiuntur.* Vento nimirum secundo, hoc addi debebat. Sic enim ἔπεα Ignatii πτερόεντα faciliùs ad auditores advolare vel deferri potuerunt.

13. *Multa futura prædicit, multa occulta & absentia divinitùs cognoscit.* Προγνωστικὰ illa cur non divulgantur. Fortasse enim plures emptores invenirent, quàm Astrologorum.

14. *Obscurum ejus ægrotantis cubiculum divinus splendor illustrat.* Additur (*divinus*) aliàs enim obscura illatis luminibus illustrari scimus.

15. *A Deo Patre cum socijs commendatum Iesus in tutelam recipit.* O beatos Iesuitas, hoc commendatore & tutore, utinam asscriptum fuisset, quibus verbis, quo gestu, quo habitu, quibus præsentibus, quibus audientibus, quo in loco, quo tempore hæc facta fuerint.

16. *Animam Beati Hozij luce clarissimâ circumfusam cœlum intrantem videt.* Præcedens miraculum si verum est, de præsente nemo dubitaverit. Cur enim non videat animam Hozij, qui DEUM Patrem vidit, quem nemo vidit unquam.

17. *Iudæum obstinato animo Christiana sacra respuentem, tribus tantùm verbis repentè convertit.* Fortasse ex Hebræorum Cabala desumpta fuerunt hæc verba, de quibus iudicent ipsi Iudæi, qui, ut puto, difficulter credent hoc, quod hîc narratur factum fuisse.

18. *In S. S. Eucharistia* IESUM *aliquoties videt.* Maffæus enim sic scribit lib. 1. cap. 8. in eius vita: *Dum à Sacerdote de more salutaris hostia attollitur, vidit Ignatius illâ specie Christum, Deum eundem, & hominem verissimè contineri.* Videmus & animo & oculis: de utro videndi modo loquatur, nos ignoramus. Potuit fieri, ut neutro viderit. Christum enim fide intuentur Christiani fideles, in quorum numero Ignatius idololatra non fuit: oculis non cernunt, nisi, ut Stephano, cœli aperti fuerint. Idem dico de cœlesti Sanctorum choro.

19. *Eius facies divino lumine splendens sæpè à diversis cernitur.* Si splenduit, tam ab uno, quàm à diversis cerni potuit, & quidem sæpè. In antecedente difficultas est. Sed si, ut est apud Livium, L. Martio equiti Romano flamma concionanti fusa è capite sine ipsius sensu, cum magno pavore circumstantium militum: fieri fortasse potuit, ut etiam in hoc Hispano equite nobili simile quid extiterit.

20. Cœlestes sæpenumero voces, sacrificans audit. (Sacrificavit in terris, unde igitur noverat è cœlo istas voces esse? quasi verò princeps aëris ludificare Ignatium non potuerit voculis aliquibus conformatis, quæ artolatriam & idololatriam, quibus Ignatium immersum videbat, confirmarent. Addit, multa de Sanctissimæ Trinitatis mysterio, Deo revelante, cognoscit. Hæc si communicasset cum suis Ignatius, felicius & minore, credo, cum labore refutarent Arianos in Polonia Iesuitæ.

21. Orans, sacrificans, iter faciens, gravibus de rebus differens, Christum ac B. Virginem sæpissimè videt. (De duplici modo videndi paulò ante monuimus. Neutrum in Ignatium cecidisse asserimus.)

22. Dæmonem ad tentandum venientem frequenter baculo per contemptum abigit. (Si Apostolum legisset Ignatius, alia se armatura instruxisset adversus tentationes Diaboli. Nam baculo puto, non magis abigitur, quàm ture, vel aqua lustrali.

23. Suæ splendore faciei graviter ægrotantem sanat, & cubiculum obscurum illustrat. (Plus hoc Pseudomiraculum tribuit Hispano militi, quàm filio Dei Scriptura. Neque enim uspiam legimus filium Dei sanâsse ægrotantes splendore faciei. Atqui ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Quod idem de suo patre pronunciant satis impiè Iesuitæ. Quid enim præter solem obscura illustrat?

24. Dæmones sæpè Laureti apparentes post multa remedia frustra ab alijs

ſuſcepta, per Epiſtolam fugat. (Apparet valdè familiarem fuiſſe Diabolum Ignatio, cum quo etiam per Epiſtolam egerit. Notet hîc lector novum genus fugandi dæmones.)

25. Quidam incendium ei per iniuriam imprecatus, ſubitò ipſe incendio extinguitur. Duorum mortem ei intentantium, unus repentè obrigeſcit: alter divinâ voce terretur. Multiplex hoc eſt miraculum. (Puerum aliquem incendio perire, fidem non ſuperat. Sed repentè obrigeſcere hominem, illud ad μεταμόρφωσιν Ovidianam relegandum. De divinâ voce etiam quæſtiò moveri poſsit à curioſis.)

26. Multis ſe poſt mortem ſæpè oſtendit, & deinceps, quo obijt temporis momento magnâ collucens gloriâ apparet: (Diabolus, credo, aſſumptâ ſpecie Ignatij Ieſuitis illudit interdum. Nam quòd magnâ collucens gloriâ apparuerit eodem momento, quo obijt, ſuſpicionem nobis non minuit, ſcientibus etiam Diabolum ſe poſſe transformare in angelum lucis.

27. Corpus illius effoſſum multis luminibus fulget (appoſitis illis pro more à Ieſuitis:) addit, Cœleſtis harmoniæ concentus ſæpè audiuntur (ad ſepulchrum, credo, Ignatij.) O ſtolidos noſtros Germanos, qui Romæ aliquandiu commorantes Symphoniam illam angelicam barbarè aſpernantur.

28. Multas à partu, à vitæ diſcrimine, multos à peſtilentiâ & gravibus morbis, tentationibúſque eripit. (Hac ratione numerum Divorum imminuent Ieſuitæ: Surrogabitur Rocho Ignatius, itemq; Coſmæ & Damiano ac Chriſtophoro, imò ei etiam, quæ in Papatu Iunoni Lucinæ ſucceſſerit.)

29. Dæmoniacos liberat, cæcis viſum, ſurdis auditum, moribundis vitam & ſalutem reddit.

Has viſiones & ſimilia Miracula plura Ieſuitæ referunt, ut Ignatij ſui doctrinam, inſtituta, Regulas & alia ijs confirment, & pro veris, hominibus obtrudant. Vnde verò, vel à quo illa habent? A Ieſuitis, præſertim à Maffæo & Ribadeneira, qui Vitam Ignatij conſcripſerunt. Maffæus authorem nullum nominat: Ribadeneira dicit, ſe illa habere à quodam Vuilhelmo Conſalvo, Conſalvus autem ab Ignatio Loyola, qui ei annum ferè ante ſuum obitum hæc omnia communicârit. Nemo autem hæc miracula vidit, nec ijs interfuit: ſolus Ignatius narravit, Petrum, itemque Virginem Mariam ſibi apparuiſſe; bis ſe à diabolo in viſibili ſpecie tētatum eſſe: ſe Sacro Sanctam Trinitatem in cœlis: Chriſtum etiam corporaliter in hoſtia, animam quoque Hoſij in cœlum aſcendere vidiſſe. Deum inſuper ſibi monſtrâſſe modum, quo univerſum mundum creârit: Ieſum Chriſtum denique promiſiſſe, quòd ei propitius eſſe velit Romæ. Hæc omnia ſolus Ignatius communicavit Conſalvo. Quis autem Loyolæ, homini ſuperſtitioſo, & idololatræ credat, præſertim in propria cauſa?

Iudicium de miraculis Ignatij.

Quæritur etiam, ſi maximè talia miracula edidiſſet Ignatius, An propterea ea doctrina, inſtituta, &c. pro veris ſuſcipienda ſint, quæ videmus multis & magnis miraculis comprobari? Ieſuitæ aiunt, nos negamus. Ratio negationis eſt, quòd Deus propter peccata hominum permittit interdum etiam per falſos Doctores, perq; malos & impios homines miracula edi, Exod.7. & à Paulo 2. Theſſ. 2. Antichriſti adventus deſcribitur ſecundùm operationem Satanæ, cùm ſignis & prodigijs mendacibus. Vnde Cyrillus quoque lib.7. cap.13. in Evang. Ioh. *Miracula*, inquit, *nihil adijciunt ſanctitatis homini, cum malis & reprobis id etiam competat, dicente Domino apud Matth. Multi dicent mihi in die illa, Domine, &c.* Ergò ut poſſimus vera miracula, quibus credendum, à falſis diſcernere, oportet definire quænam ſint miracula vera: externa ſcilicet quædam opera & facta, in admiratione

An doctrina pro vera habenda ſit quæ miraculis comprobatur.

Quæ miracula vera ſint, & quomodo à falſis diſtinguenda.

apud homines habita, & talia revera, qualia apparent divinâ virtute, & ad declarandam doctrinam fidei, vel promissionum divinarum, vel potentiæ Dei veritatem & certitudinem, & ad Dei gloriam edita. Hæc definitio ex causis collecta est, atque ex ea intelligi potest, quomodo vera miracula à falsis sint distinguenda. Vera habent Deum authorem; cuius vi atque virtute fiunt præter naturæ ordinem, nec ibi est aliqua impostura; in eum quoque finem eduntur, ut Deum ritè colamus, eiusq́ verbo, missis erroribus, fidem habeamus. Falsorum author est Satanas; qui illa vel per seipsum, vel per impostores, tanquam organa edit, idque varijs modis. Non igitur negamus, multa in Papatu fieri, quæ pro miraculis habeantur; cum nihil sint minus; sed imposturæ; doli & fraudes Monachorum, sacrificulorum & similium superstitiosorum hominum: de quibus Nicolaus Lyra in cap. 14. Danielis etiam conqueritur, dicens; *In Ecclesia Dei populus sæpè decipitur à sacerdotibus fictis miraculis lucri causâ.* Huius generis plurima apud Gentes quoq; accidisse legimus, ut est videre apud Eusebium lib. 3. de vita Constantini: & lib. 9. Ecclesiast. hist. cap. 3. & alibi. Secundò concedimus multa in Papatu verè fieri, minimè tamen pro veris miraculis habenda sunt, cùm reliquæ causæ, quas in veris & propriè dictis miraculis spectari oportet, desiderentur, inprimisq́ cùm abducant homines à Deo ad idola, & à veritate religionis ad superstitiones.

De miraculis iudicandum ex veritate doctrinæ, non contra.

Tutissimum igitur semper fuerit, ex doctrinæ veritate de miraculis iudicium facere, non de doctrina ex miraculis. Et hoc consilium Deus ipse Deut. 13. dedit nobis, & Chrysostomus in Oratione 5. adversus Iudæos docet, miraculis credendum non esse adversus sacram Scripturam. In hanc sententiam Augustinus quoq; contra Faustum Manichæum lib. 13. cap. 4. scribit: *Si faceretis maximè miracula, ea tamen ipsa in vobis caveremus per instruentem nos Dominum, & dicentem: Exurgent multi Pseudochristi & Pseudoprophetæ, & facient signa & prodigia multa, ut fallant, si fieri potest, etiam electos,* &c. Vsque adeò nihil credi voluit adversus confirmatam Scripturarum authoritatem, quæ fidem suam in rebus ipsis probat, &c.

Nec illud omittendum videtur; quod in diligenti authorum lectione observavi, à nullo fide digno authore veteri eiusmodi falsa & mendacia signa, ad confirmandum cultum Deorum alienorum, variasq́ superstitiones, excogitata, referri, qualia post Gregorij Magni demum tempora, cùm omnis generis superstitiones catervatim in Ecclesiam irruerent, & hodiè à Iesuitis de suo Ignatio referuntur.

Frustra igitur Richeomus Iesuita in Expostulatione sua Apologetica cap. 74. pag. 522. gravissimè accusat nostros, inprimis autem Stephanum Pasquierium nobilem Advocatum in Parlamento Parisino, quòd summè contemnat & derideat in suo Catechismo Iesuitico lib. 1. cap. 17. pag. 187. miracula & visiones Loyolæ: *Horribile*, inquit, *dictu cogitatuq́ est, quàm profana maledicta Diagoras Francus* (Pasquierium intelligit) *effundat in miracula, quæ rerum omnium præpotens Deus per Ignatium de Loyola edidit, ut Iesuitarum Ordinem prorsus everteret, eorum institutum perderet, famam profligaret, pacem affligeret,* &c.

Et Gretserus contra Stenium, *Calvinianos Ignatii Loyolæ miracula ridentes, similes esse dicit Iudæis, fidem Christi miraculis derogantibus.* Ita claudo & truculento Marano ac profano militi tantundem tribuit, quantum omnipotenti Dei Filio, blasphemiâ inter Christianos non ferendâ.

Ignatius canonizatur.

Tandem ob hæc miracula, & fidelem operam, sedi Rom. iam nutanti & vacillanti præstitam, canonizatus & in numerum Papisticorum Deorum à Papa relatus est Loyola.

Tres conciones à Iesuitis in canonizatione Ignatij habitæ ac editæ.

Ediderunt autem Iesuitæ tres Conciones in die festo solenni Canonizationis seu Beatificationis Ignatij Loyolæ, tanquam à Dominicanis Hispanis habitæ fuissent, & in Gallicum Idioma translatæ. Titulus namque earum hic erat: *Tres eximiæ Conciones in solenni festo Canonizationis, sive Beatificationis, gloriosi Patriarchæ*

Beati

Beati Ignatij, Fundatoris Societatis Iesu: quarum prima est per Reverend. Patrē & Doctorem Petrum de Valderanna, Priorem Conventus S. Augustini Hispalensis: Altera per Reverend. Patrem & Doctorem Fr. Petrum Dozam, Ordinis S. Dominici in Conventu Valentiæ: Tertia per Reverendum Patrem Præsentatum, Fr. Iacobum Rebulosam, prædicti Ordinis S. Dominici in urbe Barcelonensi, &c. Excusæ Pictavij per Antonium Menierum impressorem & Bibliopolam Ordinarium Regium Academiæ Pictau. anno 1611. Sed fraus suboluit tandem; & deprehensum est, tres has conciones á Iesuítis conscriptas, habitas & publicatas fuisse.

In his Concionibus Iesuitæ Ignatio suo Loyolæ tantúm non divinos honores tribuunt, quales S. Scriptura nulli vel Prophetarum vel Apostolorum tribuit, ac Deum faciunt: id quod ex 4. his excerptis artic. harum concionū facilè intelligetur. In prima concione Petrus de Vualderanna sic inter alia ait pag. 54. & 55. *Scimus quidem Moysen virgâ suâ, quam manu ferebat, miracula in aëre, in terra, in aqua, in petris & passim, ubi consultum illi visum fuit, stupenda edidisse & admiranda, adeó quidem ut ipsum Pharaonem cum universo exercitu in mare rubrum præcipitârit & submerserit, verúm ineffabilis divini nominis; quod virgæ isti seu baculo insculptum fuisse Doctus ille testatus Episcopus Avillanius asserit; virtute, ista miracula edita fuêre. Quód autem creaturæ, agnoscentes supremi Regis & Domini sui ordinationes, nomine eius signatas & subscriptas, obedientiam illi præstiterint, hoc non tanti erat faciendum: nec etiam magis mirum vobis videri debet, per Apostolos tot tantaq; contigisse miracula, siquidem ea omnia in nomine Dei fiebant, operante videlicet virtute eius & potentiâ, quam illis concesserat, & tanquam sigillo suo consignârat; cúm ait: In nomine meo Dæmonia eijcient, linguis loquentur novis, &c. Quód autem Ignatius suomet ipsius proprio nomine chartæ inscripto, plura quàm ipse Moyses, miracula; & totidem edat, quot Apostoli: quód sigillum eius tantæ authoritatis penes creaturas obtineat; ut subitò illi obediant; Hoc, hoc ipsum est, quod in summam eius admirationem nos inducat.*

Secundus artic. est pag. 81. eiusdem concionis: *Quoadúsq; Ignatio vivere hîc contigit, vita eius & mores tàm graves, tàm sublimes, ipso etiam cælo sic statuente, extiterunt, ut nemini nisi Pontificibus, Divo scilicet Petro & Imperatricibus, Deiparæ videlicet Virgini: deniq; Monarchæ supremo, Deo Patri, eiusq; sanctissimo Filio, eos intueri & videre, tanquam ex singulari gratiâ fuerit concessum.*

Tertius est in Concione Fr. Petr. Doz. pag. 111. & pag. 112. *Extra dubium est, reliquis religiosorum Ordinum fundatores in favorem Ecclesiæ missos fuisse, &c.* NOVISSIME AVTEM DIEBVS ISTIS LOCVTVS EST NOBIS IN FILIO SVO IGNATIO; QVEM CONSTITVIT HAEREDEM VNIVERSORVM; &c. *Nec ei quicquam in hoc genere laudationis deesse videtur, quàm,* PER QVEM FECIT ET SECVLA.

Quartus articulus est in Concione Fr. Iacobi Rebulosæ pag. 207. *Ignatius,* inquit, *Martyr tam singulari affectu erga S. Patrem Pontificem Romanum, tanquam legitimum successorem Iesu Christi, eiusq; vicarium in terris, &c. devotus erat.*

Iesuitæ suo Ignatio divinos honores tribuunt.

Cúm autem hæ Conciones in Galliam importatæ essent anno Domini 1611. & sacra Theologiæ Facultas Parisiensis die primâ Octob. eiusdem anni; post solennem Missam sua ordinaria haberet Comitia in Aula Collegij Sorbonæ, tum Magister Ioannes Tilesac, Doctor eiusdem Facultatis, Curio S. Iohannis, Ecclesiastes Parisiensis Ecclesiæ, retulit, aliquos Parisinæ urbis viros, ad se has tres Conciones detulisse, & scire percupere; utrum Facultas Parisiensis gratam ratamq; easundem approbationem habeat; factam à Fr. M. Matthæo Le Heurs Doctore eiusdem Facultatis, & quid præsertim sentiat de quatuor istis articulis quos modò recensuimus, qui permultis Catholicis offendiculum præbeant. Quâ auditâ supplicatione, & præfatis quatuor articulis maturè & diligenter examinatis: Facultas attendens, ex verbis etiam malè prolatis hæreses nasci, ut apud Magistrum

Censura Sorbonæ super tribus his concionibus.

Sententiarum docet Hieronymus (non obstante intercessione Magistri Andreæ Ducal, asserentis, prædicta omnia benignis interpretationibus approbari posse) censuit: Quod ad primum, istam loquendi formulam, qua nomen Creaturæ nomini Dei omnipotentis æquari videtur: præterea extenuantur miracula, eo, quod Dei nomine edita fuerint: denique miracula non ita certa, miraculis indubitatâ fide catholicâ tenendis præferuntur, esse scandalosam, erroneam, blasphemam atque impiam. Quoad secundum, istam assertionem, quæ fingit, aliquid boni Deo accessisse ex visione creaturæ, scandalosam esse, ac manifestâ hæresin præ se ferre. Quoad tertium, accommodationem huius textûs literalis D. Pauli: Novissimè autem locutus est nobis in filio Ignatio, &c. alteri quàm Christo; esse scandalosam, erroneam, & meram blasphemiam & impietatem redolere. Quoad ultimum articulum, duas habere partes inter se pugnantes, quarum altera alteram destruat: & posterior quidem, Papam esse Vicarium in terris, Catholica est: prior verò, Papam esse legitimum successorem Christi, modum loquendi omninò hæreticũ continet.

QVAE SIGNA ADVENTVM IESVITARVM PORTEDERINT.

Monstrum marinum.

CIrca adventum Ignatij & Iesuitarum monstrũ marinũ in Noruegia captũ est mari procelloso: cui viso, Monachi nomẽ imposuerũt. Humanâ.n. facie videbatur, sed rusticâ capite raso & lævi, humeros cõtegebat veluti Monachorũ cucullus. Pars infima in caudã latã desinebat: media multò erat latior, sagi militaris figura. Hanc effigiẽ D. Conrado Gesnero Tigurino dono misit illustriss. Margaretha Navarræ regina. Ea à viro nobili hanc effigiẽ acceperat, qui similẽ ad Carolũ V. Imperat. in Hispania tũ agentẽ deferebat: ille reginæ affirmavit, se mõstrũ hoc in Norvegia captũ vidisse post gravissimas tẽpestates undis & fluctibus in littus eiectum: locumque designabat Diezũ iuxta oppidum Den Eloph. Eiusdẽ monstri figurã D. Gesnero retulit Gisbertus, Medicus ex eadẽ Norvegia Romã ad se missã esse. Georgius Fabricius eandẽ imaginẽ ad Gesnerũ misit cum descriptione huiusmodi: Piscis hic captus est in mari Balthico, iuxta Elboæã oppidũ, quod miliaribus quatuor distat à Coppẽhaga, Danici regni metropoli. Caput, collũ, humeri, thorax humanâ specie: caput rasum ut Monachi: de collo, humeris, thorace cucullus quasi pependit, qui nigris & rubeis maculis fuit variatus. Cucullus desijt in fimbriã, quali perizomate lũbos & femora tegere solemus. Brachiorũ loco pinnæ fuerũt, pedũ quoque cauda piscis. Totius monstri lõgitudo quatuor cubitorũ: ad regẽ delatum & tostũ ob raritatẽ & miraculum asservatũ est: captũ anno salutis 1546. Bellonius addit, nullã vocem edidisse, præterquã suspiria quædã, summum mœrorem ac luctũ referẽtia. Huic simile monstrũ in Gallico etiã Oceano propè Burdegalas, eodẽ ferè tẽpore captum, quidã Gallus eidem Gesnero scripsit. Homines in littore ambulãtes hoc mõstrũ libenter allicit, & coram eis super aquas ludit: quòd si hominẽ admirantem appropinquare viderit, appropinquat etiã ipsum: & si quâ potest ratione, hominẽ capit, & trahit in profundũ, ut carnibus eius satietur. Hoc monstro marino, Monachum referente, clementissimus Deus mundo significare voluit, emersisse in terris duo Monachorũ monstra, Iesuitas videlicet & Capucinos: qui monstri illius ingenium egregiè referentes, doctrinâ & eruditione, item verbis & hypocriticâ suâ sanctitate, alijsque miris artibus ad se pelliciant homines, & in sui admirationem adducant: quósque sic illaqueatos teneant, hos in profundum barathrũ errorũ ac superstitionum horribiliũ demergant, & tandem in abyssum infernalem præcipitent, proindeque sibi ab istis diligentissimè caveant qui æternum perire nolint.

Ingentes locustæ.

Referũt etiã historici, an. 1541. qui eũ, quo cõfirmatus fuit Iesuitarũ Ordo, sequutus est, in plurimis Europæ provincijs incredibilẽ ingentiũ locustarũ multitudinem subitò exortã fuisse. Hæ primò nullas habebãt alas, sed magnos dabãt saltus: paulò post quatuor adeptæ sũt, tãtãque multitudine provolãrũt, ut duo milliaria in longũ & latũ cubito tenus ita occuparẽt, ut Solis quoque splẽdorẽ à toto illo terræ spacio suã densitate

lenſitate excluderent. Dici non poſſe affirmant earũ regionum incolæ, quantũ da-
nni dederint rebus humi naſcentibus; vaſtantes & depaſcentes omnia ad radices
iſq;. Transvolâſſe aiunt aquas, arbores, ædes & obvia quæq;: cumq; earũ alæ ſuc-
creviſſent, fuiſſe humani digiti magnitudine, & tunc atrocius multò graſſatas in
fruges, & ea, quæ in uſus hominum neceſſario s gignit terra: totâ æſtate nullá vel vi
vel arte earum ſævitiam retardari potuiſſe, ſed in autumno demum cœlo frigeſcen-
te, extinctas eſſe, atro poſt ſe relicto ſemine, unde ſequenti anno alij vermes orti
ſint. Mortuas pecudes ediſſe avidiſsimè, porcos imprimis, ut Lauren. Surius teſta-
ur in comment. ſuis hiſt. qui ſe illis mirè farſerint: creditumq; tum fuit, non abſi-
miles extitiſſe illis Ægyptiacis, quarum in Exodo fit mentio.

Hoc prodigio Deus abſq; dubio Ieſuitas & Capucinos nuper natos ſignificare
voluit. Locuſtas enim monachorum greges denotare, ita manifeſtũ eſt ex Apoc. 9.
ut longâ probatione non egeat. Et ſane hæc locuſtarum iſtarum deſcriptio, quę non
à me conficta, ſed ex Pontificiorum Commentarijs deſumpta eſt, Ieſuitis & Capu-
cinis egregiè cõvenit. Nam iſti quoq; ab initio nullos habuêre alas, hoc eſt, in nulla
exiſtimatione fuerunt, quum author eorum fuiſſet aliquandiu miles & literarum o-
mniũ prorſus rudis atq; ignarus. Literarũ autem cum aliquã notitiam acquiſiviſ-
ſet, & diſcipulos nactus eſſet, pauci tamen erãt numero, illiq; ipſi á clero Rom. val-
dè exagitabantur, multiſq; moleſtijs afficiebantur. Mox tamen ac alas nacti ſunt, id
eſt, quũ in authoritate & exiſtimatione aliqua haberi cœpiſſent, mirum in modum
creverunt, & longè lateq; diſperſi ſunt per totam Europam, florentiſsimis paſcuis,
hoc eſt, Eccleſiæ Dei maximum inferentes damnũ. Quemadmodũ verò iſtæ locu-
ſtæ brevi extinctæ, & ſuaviſsimus cibus porcis factæ ſunt, ita ſperârim ego, novo-
rum iſtorum Prophetarum interitũ præ foribus eſſe, quũ iam videamus, ob depre-
henſam eorum hypocriticam ſeu fucatam ſanctitatẽ, dolos, fraudes & impoſturas,
authoritati ipſorum plurimùm indies decedere. Quid verò in ultimo illo & uni-
verſali totius mundi iudicio, quod propè eſt, Dominus & Servator noſter cum il-
lis acturus ſit, iuſtus ille iudex & Eccleſiæ ſuæ fideliſsimus vindex ſolus novit:
quem ego rogo ſupplex, ut citò citò veniat, Amen.

CAPVT II.

DE NOMINE IESVITARVM.

De etymologia nominis Ieſuitarum variæ ſententiæ.

QVia res & appellatio ſeu nomen ordinis Ieſuitarum novũ eſt, ideó etiam, ut
fieri ſolet, variæ ortæ ſunt de Etymologia nominis Ieſuitarũ diſputationes.
Nolim autẽ ego tantã Grammaticorũ litem meã facere, ſed ſolũmodo varias opi-
niones recenſebo, & deinde lectori liberũ permittã iudiciũ. Quidã igitur Romano
more quæſiverũt etymologiã: Sicut enim olim Rom. Imperatores dicebantur A-
fricani, Germanici, Aſiatici, &c. non quòd amici & ſocij illorũ populorum eſſent:
ita dictos Ieſuitas putãt, quaſi profeſſos & iuratos hoſtes IESV. Alij ex hiſtor. Vet.
Teſtamẽti παρανομασίας quæſierunt, dictoſq; putãt Ieſuitas, quaſi Giezitas, vel E-
ſauitas, aut certè Iebuſitas. Et hiſtoriæ ſanè illæ nõ malè ad Ieſuitarũ ſectã quadrãt.
Sunt qui arbitrant ex Germanica lingua rationẽ appellationis poſſe cõmodius &
melius inveniri: nec immeritò, quũ debeant eſſe Germanorũ Apoſtoli. Sunt autem
duo potiſsimũ in Germanica lingua idiomata. Si itaq; iuxta idioma germanię infe-
rioris vocabulũ examinetur, etymologia erit Jeſuweit/quaſi qui & ipſe longè ſit à
Ieſu, & procul abducat à Ieſu. In idiomate verò Germaniæ ſuperioris dicitur Jeſu-
weitter/quaſi Jeſu wieder. Eſt enim inter t. & d. ſymboliſmus uſitatus, ut Tuñher:
& Duñher:. Et ſicut nomina ſæpe ſunt fatalia, ita Ieſuitæ ipsâ appellatione præ ſe
ferunt caracterẽ beſtiæ Apocalypſeos. Vocatur autẽ homo ille peccati à Paulo ἀν-
τικείμενος, à Ioh. Antichriſtus. Sicut igitur Germanicè ad verbũ diceretur Gotts-
wider vnd Chriſtowider/ita hæc ſecta vocatur Jeſuwider: oppugnat enim præcipuè
nomen Ieſu, *quod ipſe ſalvum faciat populum ſuum à peccatis eorũ*, Matth. 1. & Act. 4.

Non est aliud nomē datum hominibus, in quo oporteat salvari. Sunt præterea Grammatici quidā, qui per usitatas in Scholis figuras πρόσθεσιν scilic. & ἀφαίρεσιν etymologiā quærunt, & disputant primā syllabam superflue additam: vero aūt nomine sine figura appellandos esse *Suitas*, quos Horatius vocat *Epicuri de grege porcos*. Et durior sane videri potest hæc derivatio, sed ipsi ostendunt tales etymologias in Pontificiæ religionis sectatores esse usitatas. Qui enim vocantur Canonici regulares, vitâ & factis demonstrant se primâ syllabâ demptâ esse *Gulares*.

Cùm autem Romæ vel nata, vel certe confirmata sit hæc secta Iesuitarum, volunt nonnulli, non quærendam esse vel Hebraicam, vel Germanicam, sed Romanam, seu Latinam etymologiam, & concedunt, dictos esse Iesuitas, quód symbolum, regula & summa professionis ac vitæ ipsorum sit IESVS seu IESVVITA. Sic etiam Gretserus contra Simonem Stenium Iessæos Iudæorum ὁμωνύμως contendit esse Iesuitis, ut qui à Iesu Iessæi dicti sint. At veró si hoc verum esset, Philo & Iosephus Iudæi, & propterea Christi ac Iesu nominis hostes, non tam exquisitis laudibus Iessæos extulissent.

Rectène autē, vel secus hoc nomen Ordini illorum tributū sit, postea videbimus.

Ignatiani vnde et à quo Iesuitarum nomen habeant.

Nunc inquirendum à quo hunc titulum satis superbum habeant, & quis eum tribuerit illis. De hoc Ioannes Petrus Maffæius lib. 2. cap. 5. Vitæ Ignatij Loyolæ sic fere scribit: *Cúm navigationis Hierosolymitanæ consilia Ignatio & socijs in irritum cecidissent circa annum 1537. Romam Ignatium contendisse. Orandi autem causâ non longè ab urbe templo ingresso, statimq́ abstracto à sensibus clarissima in luce per speciem illi sese Deum Patrem ostendisse, & Iesu filio, baiulanti crucem, & crudelissimis affecto supplicijs, præsentem Ignatium, sociosq́ absentes commendâsse: quos ille cúm in fidem ac patrocinium recepisset, ad Ignatium placido ac sereno vultu conversus, hæc verba locutus sit:* EGO VOBIS ROMAE PROPITIVS ERO: *atq́ hoc ipsum vel inprimis fuisse causæ, quód Ignatius cōfirmatæ postmodum Societati salutare potissimúm nomen* IESV *indiderit.* Refert idem Ribadeneira in vita Ignatij lib. 2. c. 12. P. Annibal Codretus quoq; Iesuita hunc titulum ad eandem originem refert: scribit enim, *Societatem suam hoc nomen assumpsisse, quód cœlestis Pater, omnes qui in ea sunt, tanquam Socios adjunxerit & commendârit filio suo Iesu, qui eos etiam pro talibus agnoverit & receperit.*

Quâ fide autem hæc illorum narratio digna sit, Lector, quæso, attendat. Maffæius dicit, hanc visionem vel imprimis causæ fuisse, cur Ignatius confirmatæ postmodum Societati nomen Iesu indiderit. Si hoc verum est, Ignatius titulum hunc Societati suæ dedit, non ante sed post confirmationem demúm. Atqui hunc titulum ante confirmationem usurpârunt, ut in supplicatione sua ad Paulum III. Papam pro confirmatione impetranda his verbis indicant: *Quicunq́ in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, sub crucis vexillo militare vult, &c.*

Quæro etiam, si hæc visio verè facta est, & Ignatius, cûm primùm Romam venit, illam Petro Leinez, qui post eum Generalis creatus est, ordine exposuit, ut Maffæius & Ribadeneira referunt, cur occultavit eam Leinez, ijs maximè temporibus, quibus summa necessitas postulabat, ut eam manifestaret? Cur eam nō Parlamento & Facultati Theologicæ Parisiensi opposuit, cùm interdicerent eis, ne hūc titulum usurparent? In promptu causa est: Quia de hac visione tum adhuc nihil nórant, vel tam pudendæ fabulæ eos tunc adhuc temporis puderet.

Dicant etiam Iesuitæ quo in loco post Christi ascensionem in cœlos, à quibus & quo tempore vnquam audita sit vox Patris cœlestis. Quis etiam credat Filium Dei cœlo descendisse, ut ferocem ac truculentum militem Hispanum, & insignem idololatram alloqueretur, & propitium se Iesuitis futurum diceret Romæ, quæ Antichristi seu filij perditionis sedes est, quæ, ut Abbas Vrspergensis testatus est, per malitiam hominum, non per religionem orbem vicit: ad quam trahit homines non ipsorum devotio aut pura conscientia, sed scelerum multiplicium

cium perpetratio, & litium decisio pretio comparata. An non Christus ipse dixit: *Si quis vobis dixerit, Ecce, hîc est Christus, ecce illic est, nolite credere.* Ab eo igitur tempore, quo Monachatus exortus est, vix crediderim crassius mendacium inter tot myriades fabularum monasticarum à quoquam publicatum fuisse, & tamen eiusmodi homines orthodoxos mendaciorum subinde insimulant.

Cùm igitur hoc mendacium olfaceret Montaignes Iesuita, & vanitatem huius fabulæ intelligeret, noluit illam defendere, sed alio dolo ac fraude usus est, asseruitque *Papam & Concilium hoc titulo Iesuitarum Ordinem coronâsse.* Idem asserit etiam de la Fon. c.35. inquiens: *Populum sic ordinis hujus viros appellâsse, quòd eorum Societas à sancta Sede de nomine Iesu appellata sit.* Et paulò post ait: *Iesuitæ non se Iesuitas nominârunt, sed S. Sedes eos Societatem Iesu appellavit.* Ex quo intelligitur, ne hunc quidem de la Fon. fidem aliquam huic fabulæ tribuisse, cùm mentionem eius nullam prorsus faciat, nec titulum hunc ad visionem istam, sed ad alium authorem referat. Si autem & ipse primam saltem Pauli III. Bullam legisset, facilè intellexisset, neque S. sedem, hoc est, Papam, sed Ignatium cum Sociis hunc titulum iam tum in supplicatione ad Pontificē sibi tribuisse. Sed demus hoc maximè Iesuitis, visionē hanc verè factā fuisse, modò illi hoc nobis vicissim dent, Ignatiū Loyolam, vel aliū nomen hoc Societati huic indidisse, à Iesu quidem, sed nō à vero illo Iesu Filio Dei, sed ab illo mirabili Iesu, qui Ignatio vertigine correpto, dū Romā proficiscitur, secus viam apparuit, os habitumque gerens monachi, qualē hodiè Iesuitæ circūferunt. C.60. de la ve. rit. defend.

Quemadmodum aūt, ut P. Boquinus in Assertione contra Iesuitas docet, vehemēter probandū, quòd novi isti socii per hanc à se confictam appellationē non obscurè significāt, se improbare atque adeò damnare antecedentiū Ordinum authores, qui his cognomina ab hominū nominibus petita indiderūt, suosque discipulos Franciscanos à Francisco, Dominicanos à Dominico, Benedictinos à Benedicto, Augustinianos ab Augustino, &c. nominârunt (quā re ipsos non exigua schismatū atque superstitionū sparsisse semina constat) & eos revocant ad Iesum Christū, ut unicum veræ religionis fontē & caput (à quo illos descivisse sibique effodisse cisternas, quæ aquas non continēt, illa cognomina testificantur) ita quoque vehementer improbandū, & hæc ipsorū audacia atque temeritas reprehendēda, quòd repudiato omniū, qui Christo nomen dedēre cōmuni titulo iā olim recepto, cuius author est Spiritus sanctus, & quod apud oēs pios maiores summo in honore semper habitū fuit, aliū hactenus inauditū minimèque ipsis cōvenientē, & cum nō parva Christi, omnium piorū Servatoris, contumelia coniunctū, confingere, sibique privatā authoritate indere ausi sint. Novū esse Iesuitarū cognomentum nemo est qui nesciat. Novitatem autē cùm in omnibus rebus, tū maximè in religionis causa oēs pii & docti vehementer fugiendam esse rectè præcipiunt, quòd & suo exēplo Apostoli confirmârunt. Nam cū Evangelica doctrina novitatis nomine infamaretur initio ab hostibus, ipsos & inprimis Paulū sedulò dedisse operā, ut istā calumniā depelleret, ex ipsorū scriptis manifestè cognoscimus. Et sanè nova nomina cur nisi novis rebus significandis inveniantur? Vocabula quidē nova fingere rebus novis, non improbatur ipsi quoque Hieronymo in c.1. epist. ad Gal. sed tū id faciendū esse idem existimat, dum vel utilitas, vel necessitas suadet vel potiùs urgent. At cū Iesuitæ ad hoc coisse & prodiisse videri velint, ut antiquam pietatem restituant, quæ ipsos vel utilitas inducere, vel necessitas cogere potuit ad hoc cognomentū confingendū? Primùm novo nomine diversum ab eo quod instituerunt, promittūt: atque ita fit ut ipsi à seipsis dissideat. Deinde vetustæ doctrinæ atque religioni quî convenit nova appellatio? Nihil certè magis quàm veteri vestimento, iuxta sententiā Christi, particula rudis panni. Præterea si Propheticam & Apostolicam doctrinam pariter & religionem tradere instituerunt, quæ stultitia est, rem ut verissimam ita & vetustissimam novâ ac fictâ appellatione suspectam odiosamque reddere?

Iesuitarum nomen schismaticū.

Videamus etiam num recēs fabricata hæc appellatio Sectæ huic schismatis notā manifestè inurat:ut hoc pacto ipsi criminis rei fiant, de quo nos tamē perpetuò hodiè accusant. Deus concordiam & unitatem Ecclesiæ suæ omnibus modis cōmendavit:unde etiam eiusdem Patris voluntate & consilio effectū est,ut oēs uno Christianorum nomine dicti notatique fuerint,iam inde ab initio istius per Evāgelij prædicationē aggregationis:Ideoque hanc appellationem unitatis illius velut Sacramētum quoddā atque vinculum constat esse. Apparet etiam in eodem cognomine esse inclusam religionis professionem. Hoc igitur vinculum unitatis dissolvit quisquis aliam sibi asciscit appellatianē,quod etiam Paulus manifestè docet 1.Cor.1. Abnegationis quoque & defectionis species est,aliud sibi sine ulla necessitate affingere nomen. Exstat enim in Gratiano 11. quæst. 3. Paragraphus ex Augustino citatus, qui docet, *Eum qui se Christianum esse negat,negati simul Christi convinci.* Ac mirabile sanè est,quòd Iesuitæ sic coiisse videri volunt,ut dispersa Ecclesiæ membra colligant,interque se coagmentent,cùm ipsi interim sine authore, sine causa , malo perniciosoque exemplo separationem in Ecclesia instituerint.

At fortasse dicturi sunt,id se finxisse & assumpsisse cognominis,quo significarēt, nomineque ipso profiterentur se esse Iesu cultores,hoc est,in eum se credere,ipsi fidere, omnemque suam salutem ab eo expectare. Sed quæ non est curiositas aut vanitas tantū,verum etiam iniquitas,id quod omnibus pijs est commune & Christiano cognomine continetur,ac cœlesti spiritu authore significatur,paucos sibi vindicare,eiusque rei causa privatâ authoritate novum sibi confingere & asciscere titulū? Aut si quid privilegij & prærogativæ obtendit novus hic Ordo,diploma proferant verè Apostolicum, id est, non à Romana seu Babylonica, sed cœlesti curia profectum , & omnibus examinandum iudicandúmque exhibeant. Sed nisi me animus vehementer fallit,scio quam ob causam Christianorum cognomine repudiato,novum & prioribus seculis incognitum, Iesuitarum scilicet confinxerint sibique elegerint istiusmodi in Italia nati homines: nimirum, ne viderentur stupidi & stolidi, quod Italico idiomate per hominem Christianum stolidum ac stupidum significare ac intelligere soleant,ut Christianus Franken,in Iesuiticis castris educatus, in Colloquio suo Iesuitico testatur.

Obijcit etiā Gretserus contra Steniū, Si *fideles rectè à Christo nominentur Christiani, se quoque, & sui Ordinis homines ac Socios non minus rectè nominari Iesuitas à nomine Iesu.* Respondeo: Filius Dei Iesus appellatur ideò, quod nos salvet ab omnibus peccatis nostris, & quòd aliunde salus nec peti debeat, nec alibi reperiri possit. Christus aūt vocat ideò, quod à Patre ordinatus & à Spiritu sancto vnctus sit Propheta ac Doctor, qui nobis arcanum consiliū & oēm voluntatem Patris de redemptione nostra patefecit: & sūmus Pōtifex, qui nos unico sacrificio sui corporis redemit & assiduè pro nobis apud Patrē deprecatur: & Rex, qui nos suo verbo & Spiritu gubernat & partam nobis salutem tuetur & conservat. Ab hoc Christo nos rectè Christiani vocamur, quia per fidem sumus membra Christi & vnctionis ipsius participes. Iesuitæ autem perperam à Iesu sic nominantur: non enim salutem hominibus dánt, sed potius auferunt, homines à Iesu Servatore abducēdo ad nescio quos tutelares Divos. Adde quòd Christiani vocamur expressè & disertè in scriptura, ut Act.11.26. quum Iesuitæ nullibi vocentur vel in veteris vel in novi Testamenti libris.

Nomine mutato se de Societate Iesu appellarunt.

Ad has igitur absurditates,quantum conijcio,leniendas, difficultatesque quas hactenus enumeravimus,tollēdas,inventa est ab ipsis cognominis huius Periphrasis, & à quibusdam in ipsorum scriptis præfixa, nimirū *Societas Iesu* (omisso Iesuitarū nomine) imò etiam Domini de Societate Iesu: vel quòd ipsos Iesus nuper admodū allegerit in collegas & socios ad salutē miseris hominib. impertiendā: quod prorsus impiū ac blasphemū esset dicere: hoc enim Iesu Christo sic propriū esse, Apostolica testatur doctrina, ut sociū nullū admittat: vel quòd (quæ mitior est interpretatio, &

pauciora

paucioraincōmoda secum trahit) talem cum Iesu societatē habeant, ut ab eo salutē quā omnibus in ipsum credentibus sacræ literæ promittunt, consequantur. Primus aūt gradus ad ineundam cum Iesu societatem necessarius, est fides. Deinde ad retinendam cum eo societatem, opus est vitâ Christiano nomine dignâ. Tertius gradus quo societas vera Iesu confirmatur, est tolerantia crucis. Novitium verò Iesu sodalitium verâ Christi fide præditum non esse: nec in eo apparere sanctę vitæ studium: nullum deniq; conspici in eo crucis Christi vestigium P. Boquinus in prædicta Assertione cap. 9. & 11. & 13. ita doctè & solidè probat, ut neq; hic titulus ipsis convenire videatur. Et quidam comparatione Iesu & Iesuitarum sequenti Epigrāmate, historicâ planè fide, demonstravit quoq;, eos falso sese vel Iesuitas, vel Socios, vel de Societate Iesu nominare. Id Epigramma autem sic habet. Iesuitæ non sequuntur Iesu vitam.

Presbyteri, à socio geritis qui nomina IHESV,
Dispeream si vos IHESV S *amare potest.*
Humano generi fons & dator ille salutis,
Vos contra innocuis omnibus exitio.
Cauponantum agmen flagris Templo expulit ille,
Et dixit: Precibus est sacer ille locus.
Templa dicata DEO *per vos* SPELVNCA LATRONVM,
Per vos facta DEI *est, magna taberna, domus.*
Fraternum passim Lex Christi inculcat amorem:
Exultat à vestris quàm procul ille choris.
Non Vstor Christus, non Sector: vos dare flammis
Corpora, vos Christi membra secare juvat.
Plebem jussa Patrum, natos servare parentum
Exemplis Christi nos monet ordo suis:
Contra in honore Magistratus, vel habere parentes,
Ignatij patris vos documenta vetant.
Ignatij, in cujus juratos verba Magistri
Spernere vos homines hinc juvat, inde Deum.
Ignatij, cui dote viros fraudare, parentes
Prole suâ, voti summa caputque fuit.
Quisquis obit, vobis cedant Legata necesse est,
Nec refert, orbus, an pater ille cluat:
Exhæredantur nati quoque quàm procul absunt
A IHESV *hæc? Hæres nullius ille fuit.*
Vos censu patrio dites spoliatis alumnos:
Restitui dominis res jubet ille suis.
Discipulos sine re paucos sibi junxit IHESVS:
Cœtibus in vestris pauper ubique jacet.
Nil habuit Christus, vos omnia: nulla suppellex,
Nulla domus Christo, culcitra nulla fuit:
Vos urbem vestris domibus completis, & orbem
Suffulti plumâ versicolore caput.
Vos uncti capitis Tonsura coronat, IHESVS
Nulla nisi è spinis plexa corona fuit.
Personæ fucique expers agitavit IHESVS,
Ore nihil vestro pictius esse potest.
Vobis larga cavi spirant mendacia folles:
At Christus doctus nonnisi vera loqui.
Plurima sunt Christi miracula, qualia narrant
Nulla domi à vobis edita, multa foris.

Orbe procul nostro: credat Maranus Appella,
Non ego: & Autores sit penes ista fides.
Fibula cum Christo nil convenit, omnia pugnant.
Quid confine Polo scilicet Orcus habet?
Aut vobis IHESVS? *quos usu instructa magistro*
Natura haud agnos, sed probat esse Lupos.

Iesuitarum nomen nemini competit in hac vita.

Sed hanc disceptationem decidamus verbis Ludolphi Carthusiani, qui ducentis annis ante adventum Iesuitarum vixit. Hic Ludolphus de vita Christi part. 1. c. 10. edita anno 1529. sic inter alia scribit: *Christus est nomen gratiæ: Iesus est nomen gloriæ, honoris & sanctitatis. Sicut enim in hac vita per gratiam Baptismi à Christo dicimur Christiani, sic in cœlesti gloria in Domino Iesu dicemur Iesuitæ, id est, à Salvatore salvati. Sancti qui in cœlis sunt, & fruuntur æternâ gloriâ, veri sunt Iesuitæ, triumphantes & sancti servi Dei: qui verò adhuc in terris degunt, & militant pugnantq; in multis periculis, militiæ suæ nomen retinere & gerere debent, quod est verum Christianorum nomē. Si verò ita se gerunt ut sancti, qui in æterna gloria sedent super throno salutis, nomen Iesuitarum tum obtinere possunt. Quia verò haberi volunt in numero militantium & pugnantium sub Christi vexillo, Christi quoque nomine contenti sint.* Huic Ludolpho iungamus adhuc alium, eum videlicet, qui scripsit Pomerium Sermonum, in parte æstivali de Circumcisione Serm. 4. Is de nomine Iesu sic scribit: *Iesus est nomen Divinum & æternæ salutis: Christus autem dicitur Vnctus, & sic est nomen militiæ Christianæ, hoc nomen Christianus, quo nôrunt se tanquam pugiles unctos in pugna contra mundum, carnem, diabolum. Vnde in præsenti competit nobis nomen Christi propter militiam salvificam, sed in futuro, quum erimus in salute, competet nobis nomen Iesu, id est, salutis.* Liber hic scriptus est an. 1437.

Hæc cùm ita sint, non iniuriâ interdictum est Iesuitis in celeberrimo Conventu Poissiacensi, totius Ecclesiæ Gallicanæ nomine, ut ab appellatione IESV & IESVITARVM, atq; etiam SOCIETATIS IESV deinceps prorsus abstinerent. Factum hoc anno 1561. Decemb. 15. die.

Quicquid sit, quadrant in eos Serapionis Episcopi verba: *Pro pellibus,* inquit, *ovium, Christum induti, dicunt se quidem, quod non sunt, quod aūt sunt, dici nolunt, sed suā improbitatem amictu nominis tegunt, qui commune quidem habent nomen, student verò, ut nomen Christi funditùs deleant, qui contra Iesum militant, & Iesum invocant.*

Iesuitæ in Gallia ab initio Iesuastæ & Iesuistæ nominati sunt.

In Gallia tamen multis in locis á vulgo non Iesuitæ, sed IESVASTAE nominati sunt. Imò Anno 1564. in controversia, quam cum Vniversitate Parisiensi habuerūt, ab Advocatis tantùm Iesuistæ appellati sunt. Hunc titulum etiam eis tribuit Clarissimus Iurisperitus Carolus Molinæus in suo Cōsilio, de Receptione eorū in Regnū Galliæ: & titulus eius sic quidē habet: *An Iesuistæ sint recipiendi in Regno Franciæ, & admittēdi in Vniversitate Parisiensi.* Sic etiam Versoris, Advocatus Iesuitarū, vocat eos in defensione illorum, quam in lucem edidit, pag. 30. Et retinuerunt hoc nomen Lutetiæ Parisiorum, usq; ad id tempus quo ex tota Gallia eiecti sunt.

Dicti sunt etiam Claremontani Sodales.

Ab eodem etiā tempore, quo Guilielmus Pratensis Claremōtanus Episcopus Cardinal. Pratensis F. cùm novis Sodalibus supra modum faveret, eis Claremontanā scholam Lutetiæ attribuit, inde Claremontanæ scholæ Sodales, suppresso Iesuitarum superbo & ambitioso, sicut iam tum multis videbatur, nomine, aliquandiu nominati fuerunt, Thuano auctore Historiarum lib. 35. pag. 735.

Iesuitæ Patres etiam nominantur.

Patres quoq; appellari gaudent. Qui verò tales haberi volunt, etiam Patrum officium faciant oportet. Id verò est, per Evangelium gignere liberos in Christo Iesu, hoc est, multos ad fidem Christi adducere, & quasi infantes procreare. Hoc qui præstiterunt Doctores & Pastores in primitiva Ecclesia, meritò Patres dicuntur. Quod si officium hoc fideliter facerent etiam hodie Iesuitæ, Patrum titulum illis nemo invideret. Atqui pro Evangelio Christi nil nisi commenta humana docent atque tuentur, & pro lacte venena filijs suis instillant. Dum igitur plurimos suis

mos suis artibus & technis ad fidem Pontificiam pertrahunt, liberos illi quidem gignunt, sed Antichristo, non Christo: & Patres quidem dici possunt, at non filiorum Dei, sed Antichristi & gehennæ, ut Christus de hypocritis talibus vere pronunciavit Matth. 23.

In Concil. Trident. CLERICI Societatis Iesu appellantur, & Religio eorum, ORDO *Clericorum Societatis Iesu*. Κλῆρος autem, unde Clerus, sortem vel hæreditatem significat. Hoc igitur nomine Iesuitæ & rasi omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hæredes Dei & regni eius. D. Petrus autem quoscunque sic fideles appellat. Iesuitæ Clerici Societatis Iesu etiam dicti. 1. Petri 5.

Canonici etiam Regulares dici cupiunt, quod Regulæ certæ vivendi, non quidem Christi, qua omnes obligamur, quæque una nobis ad bene beateque vivendum, & ad salutem æternam consequendam sufficere debebat, sed sui Ignatij Loyolæ addicti sint.

Dicit etiam Horat. Turselin. in vita Xaverij lib. 2. c. 3. Iesuitas vocatos fuisse in Lusitania & India *Apostolos* & *Apostolicos*, sive ex pari numero, sive ex quadam vitæ similitudine. Quasi vero omnes duodecim Socij semper Apostoli vocandi sint propter parem numerum Apostolorum. Deinde ex nulla vitæ similitudine sic vocandi fuerunt, cum nulla vitæ similitudo inter Apostolos Christi & Iesuitas demonstrari possit, nam δὶς διὰ πασῶν discrepant. Apostoli evitatis Magnatum aulis, spretoque mundi huius supercilio, apud plebem & ignobile vulgus diverterunt: Iesuitæ vero Regum domos & Gynæcea recta petunt. Apostoli Scholas & Synagogas frequentarunt: Iesuitæ Prætoria & Curias scrutantur. Apostoli in Aulis Cæsarum, si quando eo abrepti fuerunt, mactati & feris obiecti sunt: Iesuitæ Reges Principesque ipsos vel mactandos curant, vel subditis apud eos perniciem machinantur. Iesuitarum vita diversa à vita Apostolorum.

Apostoli Christi Evangelium cum omni patientia ac lenitate prædicarunt: Iesuitæ nil nisi omnis generis idolomanias & doctrinas hominum populis obtrudunt, & eos vel denunciata, ni pareant, suprema magistratus indignatione territant, vel prædicata *Cruciata* in magistratum concitant. Apostoli Christi cor Patrum ad filios & filiorum ad patres, quantum in ipsis fuit, converterunt: Iesuitæ liberos contra parentes, & hos contra illos concitant. Apostoli Christi dulcissimum iugum, & per hoc conscientiæ libertatem ac pacem prædicarunt: Iesuitæ Hispanicæ Inquisitionis tyrannicum iugum fidelium cervicibus intentant. Apostoli Christi omni humana commendatione propriæ conscientiæ testimonio, legationisque suæ authoritate contenti fuerunt: Iesuitæ supremi Magistratus mandatis ac severissimis edictis, imo militum cohortibus sese muniunt, ut horum præsidio tuti perniciosas suas artes securius exercere queant. Apostoli Christi quocunque venerunt, nemini molesti fuerunt aut graves: Iesuitæ homines innocentes ex avitis suis sedibus varijs technis & artibus expellunt, & easdem sibi occupant. Apostoli sentientes se cum Evangelio suo & doctrina Christi contemptui haberi, nullam graviorem pœnam expetierunt, quam ut excusso pedum pulvere abierint, ab omni vindictæ cupiditate alienissimi: Iesuitas vero si semel receperis, vel ipsi semet per angustum foramen intruserint, per patentissimas deinceps valvas frustra conaberis ejicere: expulsi etiam aut vel leviter læsi omnes vindictæ rationes tentabunt.

Putant alij Apostolorum nomen Iesuitis inditum, quod primi in Indiam fidem ac Christianam religionem importarint. At vero Iesuitas non primo religionem Christianam in Indiam importasse, ideoque illorum Apostolos non fuisse, ex Osorij hist. lib. 1. intelligitur, ubi testatur, *in India nuper inventa esse antiqua hominum Christianorum millia*. Et Stapletonus libr. 1. de authoritate Script. cap. 14. 5. refert, *In India Orientali Lusitanos Christianorum reliquias invenisse*. Xauerius etiam Iesuita libr. 1. epistola 1. & lib. 2. epistola 10. scribit: *Socotorium Insulam, in circuitu millia passuum fermè centum, totam incoli ab ijs Christianis, qui multis ab hinc annis* Iesuitæ non primi Christianam religionem in India prædicarunt.

Papisticis sacerdotibus orbati, nihil habeant præter nomẽ: hos Christianos se esse gloriari, & S. Thomã Apost. sanctè colere, quòd se oriundos prædicent ab eis, quos ille in his locis pepererit. Et lib. 2. epist. 3. Non desunt, inquit, *qui S. Thomã Apost. in Sinas penetrâsse confirment, magnumq́ eorum numerum ad Christi fidem convertisse. Priúsquã Lusitani Indiã in suam redegissent ditionem, Græca Ecclesia eò mittebat Episcopos, qui Christianos, S. Thomæ, eiusq́ discipulorum operâ propagatos, tuerentur. Cùm primùm igitur Lusitani Indiâ potiri cœperunt, unus ex Græcis Episcopis, quos dixi, affirmâsse fertur, se cognovisse ab alijs Episcopis, quos in India invenerit, S. Thomam Sinarum fines ingressum Evãgelio divulgato indigenas plurimos Christo peperisse.* Hæc ille. Ioannes Lerius quoq; in historia navigationis in Brasiliam scribit, *esse sibi à senibus eius Insulæ relatum, eundem Christum, quem ipse annunciet, fuisse antiquis temporibus in eadem Insula prædicatũ, & de salute ab ipso consequenda esse à majoribus traditum, idq́ se à parentibus suis audivisse.* Putat autem traditionem illam inde à Thoma Apostolo quasi à manu in manum traditam fuisse. Apostolorum igitur nomen, & conversionis hanc gloriam vel Thomas, vel alij Iesuitis præripiunt.

Manes suos discipulos Apostolos nominavit.

Quicquid sit, hoc cognomine Manetis hæresis ab inferis revocatur, à quo Manichæi orti sunt. Nã Manes Paracletũ se, & duodecim suos discipulos Apostolos nominavit, eósq; in diversas provincias ad venenum suum hominibus instillandũ dimisit. Reprehendit igitur non iniuriâ hoc tanquam superbissimum cognomen in Apotacticis Augustin. lib. 1. ad Quod vult Deum de Hæres. *Apostolici,* inquit, *qui se isto nomine arroganter vocaverunt, eò quòd in suam communionẽ nõ reciperent utentes conjugibus, & res proprias possidentes, &c.* Quid dicturum fuisse putas sanctissimum virum, si eius tempore fuissent, qui se vel Apostolos, vel de Societate, vel etiam Socios Iesu, aut Iesuitas appellâssent?

Iesuitæ nolunt vocari Monachi.

Monachorum nomen horrent Iesuitæ, nec immeritò, non enim illis hoc tempore verè & propriè competit, licet Monachis annumeretur. Μοναχὸς enim Græca vox, vnde Monachus, significat hominem solitarium, qui solus vivit, & solitariæ vitæ genus elegit. Iesuitæ autem non in solitudinibus, nec extra hominum consortia vivunt, sed in medijs urbibus, in foro, in vicis, in compitis, in curijs Senatorũ & Aulis Regum ac Principum versantur, in castris quoque & inter armatorum acies circumvolitant, deniq; in ipsa quoq; gynæcea & penetralia mulierum usq; perreptant: Vt non minùs illis dici possit, quàm quod olim Hieronymus Paulino dixit: *Si cupis esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, quæ utiq́ non sunt solorum habitacula, sed multorum.* Et ad Rusticum in eandem sententiã ait: *Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censemur?* his significare voluit, Monachum in urbibus commorantem, & inter homines viventem, nequaquam suo nomini respondere. Et Antonium Eremitam dixisse accepimus: *Lethalem esse piscibus extra undas conversationem: neque minùs Monachum in periculum cœlestis vitæ, & professionis sanctioris amittendæ venire, si nomini suo non satisfaciens, moras in urbibus trahat.*

IESVITÆ SINTNE MONACHI, AN EPISCOPI VEL SACERDOTES.

QVemadmodum autem Iesuitæ, ut diximus, ægrè ferunt, se in idem album cũ alijs Monachis referri: sic indignãtur quoq; Monachi, privilegia sua Iesuitis cõmunicari, à quibus ceu maiorum gentiũ Episcopis in infimum ordinem amandantur, nec enim in Trident. Synodo, cũ de proëdria lis inter partes controverteretur, assignatũ sibi inter Monachos locũ, suæ dignitati parem existimârunt. Itaq; Iesuitas aiunt fluvialis cuiusdam avis esse similes, quæ indicto avium conventu piscem se profitebatur, indicto piscium concilio, avis se nomine tuebatur. Vrgent igitur ut depositâ tandem personâ se Monachis aut Episcopis ascribant. Illi neutris se adiungunt, sed modò ad hos, modò ad illos divertunt, amborum, ut lubet, participes.

cipes. Nam cū Monachū solitudo iuvet & otiū, ipsi quoq; se à populo segregant, ne curarū terrenarū contagione afficiantur, sed in umbra soli perspaciosas porticus inambulantes cogitationibus suis indulgeant. E diverso, cùm Episcopi munus actione cōtineatur, ipsi quoq; animi gratia ad populū declamant, sacramēta sua sanis, ægris, publicè & privatim ingerentes. Sed quoniā languida nimis videbatur Monachorū conditio, si se toti meditationi dederent, aut odiosa, si rerum gerēdarum satagerent: è diverso ærumnosum nimis & anxium Episcoporū munus esset; ideò medium quoddā & ad felicitatē propensius vivendi genus placuit, quod laboris civilioris & meditationis vicibus temperaretur. Itaq; id eatenus attingētes, quatenus commodum visum est, liberà ad meditationem & otium sibi tempora reservârunt, sicq; rem gesserunt, ut inter Episcopos sesqui-monachi, inter monachos semiepiscopi, utrisq; meritò suspecti habeantur. Adde quòd non inertem navant operam erudiendis pueris, & ad suam rationē informandis, atq; inter has curas non pauca alia moliuntur. Vnde non immeritò Monachismo praxis adiungitur, id est, πολυπραγμοσύνη, cuius cum Monachismo fermentatura artem substituit Iesuiticam, medullamq; doctrinæ Papæ continet. Vt enim medulla alimentum est ultimum perfectissimè elaboratum, ita hæc ultima Monachorū natio una omnium reliquarum instar est, ipsiusq; doctrina subtilior quidam succus ex omnium antiquorum Monachorum regulis delibatus & expressus. Etenim Monachorum triplex est genus, ut item triplex animarum gradus, alij tantùm vivunt ut frutices: alij vivunt & sentiunt ut bestiæ: primi sensu carentes, secundi sensu & ratione simul: tertij ad humanitatem propiùs accedunt quidem, & ratiocinantur, sed non emendatè. Tres hos gradus arte suâ Iesuitæ eximiè complexi sunt, Nam vivunt ut primi, & vitam longè vitaliorem: sentiunt ut secundi, & sensu multò liberiore: ex secundis enim hi se aspectu formarum, hi segustu ciborum orbârunt: utramq; licētiam Iesuitæ sibi indulserunt, ultimorumq; paralogismis correctis, ex ipsis quod utile visum est decerpserunt, sibi Monachos & Episcopos tanquam regulas Lesbias accommodaverunt. Differunt igitur Iesuitæ à Monachis, nō magis quàm species à genere: aut testudo exerto capite hinc inde prædam captans à testudine intra suam cochleam vicitanti.

Huius artis repertor & princeps est Loyola Hispanus, ut diximus, qui præceptionibus omnibus, quæ ad hanc artem pertinent collectis, turbam quandam hominum collegit, iureiurandóque astrictam ex artis huius præscripto & formula vivere coëgit. Is primùm miles, mox perfossâ tibiâ, belli pertæsus, ad scholas literarias, à scholis deinde ad peregrinandum se contulit, semper suum finem animo versans, quod erat cum dignitate otium. Quem finem licet multi Monachi viderent, eò tamen pertingere non poterant, quin monasticam desinerent, hoc est, è finibus suis in Episcopatum exilirent. Vnus Loyola ita callidè circumspexit, ut neque ab eo fine aberrârit, neque finem suum transilierit. Namque Episcopatu ad leve quoddam exercitij genus restricto, simúlque Monachatu ex certis illis legibus relaxato, fecit ut intra Monachatum consistens Episcopalium commoditatum potitus sit, hinc oneris expers, illinc severioris disciplinæ. Itàque sicut nonnullis authoribus nonnullarum artium inventionem acceptam ferimus, quòd primi earum usum vagantem & dubium certis regulis circumscripserunt: ita Loyolam ars Iesuitica laudat authorem, è multis illa quidem Monachorum rivulis deducta, sed ab ipso Loyola ad summum adducta.

Ostendam tamen breviter, quibus in rebus Iesuitæ à reliquis Monachis differant maximè. Monachis ex testamento suorum, aut ab intestato legaticapio nulla erat, ideò neque querela de inofficioso competebat. Iesuitæ verò id iuris sibi reservârunt, ut hæreditates ad se devolutas nomine quisque privato adire, ac præteritione testamenta rumpere possent. Et quamvis dona grandia Monachi

Iesuitæ in quo à reliquis Monachis differant.

à caducis & moribundis hominibus aucuparentur, negari tamen non poteſt, quin id ipſum, vel accuratiùs, Ieſuitæ præſtent. Sed illud tamen intereſt, quòd non ad recitandas manè & veſpere nænias ſe adſtringunt, neque cadaveribus Divorum delubra funeſtant, ſed quicquid id eſt quod donatur; putum purum ſibi habere volunt. Reformârunt item eam Monachorum turpitudinem, qui manticâ per vicos onuſti ſtipem & annonam oſtiatim mendicabant: In templis verò ſicut in foro, vinum, polentas, ova gratijs mercabantur. At Ieſuitæ domi & foris nil niſi nitorem & lautitiam præ ſe ferunt. Suppreſſerunt præterea quaſdam mei & tui appellationes, quæ iam inter Monachos gliſcebant, magnámque incommodorum caudam ſecum trahebant. Simul etiam ac rerum proprietates diſtinctæ eſſe cœperunt, deſertâ cauſâ publicâ, ad ſuum commodum quiſque collimavit. Vnde ſi ab uno collegio in aliud commigrandum erat, colligendæ ſimul omnes erant Sarcinulæ, alioqui nuda omnia & inania reperturis. Ieſuitæ ſoli reperere modum, quo nihil poſsidentes omnia poſsideant: nam & depoſitis omnibus impedimentis ſecuri paſsim ambulant, & quòcunque gentium proficiſcuntur, omnem ſupellectilem & corporis cultum inter ſuos opportunum nanciſcuntur. Præterea informi quodam habitu Monachi incedentes, tetricum quiddam & inhumanum ſapiũt: hi nudis pedibus, hi feneſtratis calceis, hi turbinato vertice & capucio, hi cucullâ vel nigrâ, vel albâ, vel cinericiâ, &c, aut contortis funibus horrendi. At Ieſuitæ formam communem & uſitatam tenent, ut ſe turbis hominum ultro citróque miſceant, rumuſculos impunè captent, ſuúmque vigilum & ſpeculatorum; ſeu potiùs proditorum munus exequantur. Indè eſt quòd ad extremas oras nullo penè ſumptu abeunt, & graviſsimas Papæ iuſſu Legationes obeunt, quæ Cardinalibus antea demandari ſolebant. Tantum etiam inter Monachos & Ieſuitas, quod ad habitûs victûſque formam attinet, intereſt, quantum inter veteres meretrices aulicas & recentiores: illæ pulchritudinem ſuam in ieiunâ quadam corporis exilitate conſtituebant, unde miſerè genium ſuum affligebant: hæ verò veterem illam hæreſim damnantes, corpus ſuum intus & in cute ſplendidè curandum, neque quicquam in fraudem genij de demenſo detrahendum cenſent.

CAPVT III.

DE HABITV ET VESTITV IESVITARVM.

Ab initio, cùm ſimularent peregrinationem Hieroſolymitanam, Venetias proficiſcebantur baculo innixi pedites: veſtitus eorum omnium erat, ut peregrinorum pauperum: pendebat è ſcapulis mantica ex corio: Roſaria palàm geſtabant de collo ſuſpenſa; ut ſupra quoque diximus. Sed audi quæſo quantum hodie Ignatiani mutati ſint ab illis. Nam cùm hinc inde peregrinantur, *galeris* utuntur ſeu pileis turritis: *Baretam* autem ſuam conſecratam apud ſe nihilominùs reſervant: Et ſi Collegium vel domum Ieſuiticam ingrediantur, *pileo turrito* remoto; *Baretas*; ut agnoſcantur, recipiunt, quâ re neſcio quam exiſtimationem ſibi creari putant. Hæ Baretæ quandrangulares, & in formam crucis ex pretioſa materia formatæ ſunt: expendunt enim pro qualibet ut minimùm coronatum. Perhibent Ioannem 6. Miſnenſem Epiſcopum viſo Monacho, dicere ſolitum fuiſſe: *Nullum animal audacius eſſe eo, quod è cucullo proſpiceret.* Si quis noſtrâ ætate aſſereret, Nullum animal impudentius eſſe eo, quod caput pileolo quadrato, ſeu quadricornuto, tegit, à vero opinor non aberraverit.

Pro Cucullis, quod ſanctiſsimum tamẽ hactenus Monachorum indumentum habitum fuit, utuntur *pallijs philoſophicis*, hoc eſt, oblongis & quidem nigris.

Sub

Sub his pallijs *tuniculas* habent, quas *Solannas* dicunt, ad plantam usque pedis fe-rè dependentes, quas Canabe holosericâ stringunt.

Sub tuniculis thoraces, caligas & tibialia gestant de optimo pannorum genere, quo etiam dum seculares erant, utebantur.

Calceos habent corrigijs constrictos.

Regula enim præcipit, *habitum illorum conformem esse debere vestimentis, quibus Clerici & Sacerdotes utuntur: ne novo & peregrino habitu hominibus, quibus cum versantur & agunt, molestiam vel aversionem creent.* Ideò in Regula additur. *Paupertatem illorum non debere esse vestium immunditiâ, sordibus vel pannositate sordidatam: sed puram, mundam, elegantem & hominibus gratam.*

Cùm igitur reliquorum Monachorum incedant alij nudis pedibus, alij fenestratis calceis, alij turbinato vertice, alij cucullâ aut contortis funibus ipso aspectu horrendi, Iesuitæ soli formam communem tenuerunt, ut se turbis hominum ultrò citroque misceât, rumusculos impunè captent, suumque vigilum & speculatorum munus solertiùs exequantur.

His suis vestimentis spiritualem interpretationem affingunt. *Pilei* enim mysterium est signum crucis: significat etiam Trinitatis unitatem, & cum eadem Beatæ Virginis Mariæ coniunctionem. Eorum præterea hoc volunt mysterium esse, ut quatuor cornua vel anguli quatuor mundi plagas designent; ad quas vel à Pontifice ipso, vel à suo Generali, etiam non accepto viatico, ablegantur. *Tunicula* interior Albam, quâ Iesum Herodes derisit, designat. *Thoracem, caligas, calceos, cingulum vel zonam, fascias crurales* ex Pauli epistola ad Ephesios 6. cap. interpretantur. *Indusium* volunt esse perpetuæ castitatis devotæ memoriam. Si etiam se induunt, vel vestibus exuunt, certas preculas recitant. Exempli gratiâ, si Calceos claudunt, dicunt: *Domine non sum dignus, solvam corrigiam calceamenti tui.* Si se constringunt: *Cinge Domine femora mea castitatis cingulo*, &c.

Iesuitæ vestibus suis spiritualem interpretationem affingunt.

Hunc verò habitum, cùm peregrinantur, interdum deponunt, & alium induunt, puta mercatorum, nobilium, opificum, &c. ut sic eò tutiùs inter Evangelicos latere, & omnia facilius expiscari & explorare possint.

Sed in quascunque tandem sese formas flexerint, & sive cucullati, sive palliati vel quocunque alio habitu induti sint, unicus tamen salutis portus nobis omnibus est propositus, ad quem syncerâ & rectâ fide nisi quis collimet, quocumque tandem pallio, aut cucullâ, aut veste exornatus fuerit, naufragium patiatur oportet.

Quod si ab hoc illorum externo habitu oculos ad mores illorum & gestus externos avertas, ita sunt ad speciem humanitatis, pietatis omniumque virtutum compositi, ut opinari possit aliquis, Ioannem Baptistam, in severo isto cultu non fuisse sanctiorem. Fingite enim, Lectores vos iam videre ex Iesuitarum grege aliquem: Hominem oculis videbitis humanissimum, si vultui: pientissimum & humillimum, si gestui creditis: caput eleganter comptum & in unam partem habet inclinatum, ut videatur eius similis, qui nostri causâ in cruce dependit: cruces etiam pictas & sculptas in manibus habet. At enimverò gestuum hic apparatus nihil aliud est, nisi pellis ovina, & larva virtutum, ad decipiendos & fallendos homines comparata. Nec mentior, si dico, sub isto vestitu, gestu & habitu latere lupinum animum, imò antiquum serpentem, auctorem dissidiorum, turbarum, bellorum, cædium, atque adeò omnium malorum, à quibus usquam Ecclesiæ & Reipubl. periculum esse potest.

Iesuitarum hypocrisis.

Diese Ordens Regula sind zu erst A. 1607 zu Lion gedruckt, aber überall hernach gehalten worden.

CAPVT IV.

DE REGVLIS ET CONSTITVTIONIBVS IESVITARVM.

SVMMARIVM EARVM CONSTITVTIONVM, QVAE AD SPIRITVALEM NOSTRORVM INSTITVTIONEM PERTINENT, & AB OMNIBVS OBSERVANDÆ SVNT.

Constitutionum necessitas. In proœm. Const. paragraph. 1.

Qvamvis summa sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac Domini sit, quæ conservatura est, gubernatura, atque promotura in suo sancto servitio hanc minimam Societatem Iesu, ut eam dignata est inchoare: ex parte verò nostra interna charitatis, & amoris illius lex, quā Sanctus Spiritus scribere, & in cordibus imprimere solet, potius quàm ullæ externæ Constitutiones, ad id adiutura sit: Quia tamen suavis dispositio divinæ providentiæ suarum creaturarum cooperationem exigit, & quia Christi Domini nostri Vicarius ita statuit, & Sanctorum exempla, & ratio ipsa nos docet in Domino: necessarium esse arbitramur, Constitutiones conscribi, quæ juvent ad melius in via incepta divini obsequij procedendum, juxta instituti nostri rationem.

Finis et ratio vivendi Societatis.

2. *Finis hujus Societatis est, non solùm saluti & perfectioni propriarum animarum, cum divina gratia vacare: sed cum eadem impensè in salutem, & perfectionem proximorum incumbere.*

3. *Nostræ vocationis est, diversa loca peragrare & vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium, & animarum auxilium speratur.*

4. *Ratio vivendi in exterioribus justas ob causas, majus Dei obsequium semper intuendo, communis est: nec ullas ordinarias pœnitentias, vel corporis afflictiones ex obligatione subeundas habet, sed illas assumere quivis poterit; quæ sibi videbuntur, cum approbatione Superioris, ad maiorem sui spiritus profectum convenire; & quas propter eundem finem Superiores eis poterunt imponere.*

5. *Ipso initio sui in Societatem ingressus, debet quisque generalem totius vitæ confessionem apud aliquem Sacerdotem à superiore assignatum facere, & post eam sacratissimum Christi Domini nostri corpus sumere: & sic sexto quoque mense eodem modo generaliter ab ultima inchoando confitebitur. Et omnes tam Professi quàm formati Coadjutores semel singulis annis parati esse debebunt ad confessionem generalem, quæ ab ultima generali inchoetur, ei, quem Superior sibi substituerit faciendam.*

6. *Vtantur quotidie omnes conscientiæ suæ examinatione consueta: Si sacerdotes non fuerint; confiteantur oportet; & sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ sumant octavo quoque die: & unus omnium sit Confessarius à Superiore constitutus: quod si fieri non poterit, quisque certè suum stabilem habeat Confessarium, cui ipsius conscientia prorsus aperta sit.*

7. *Qui autem alij, quàm suo Confessario designato confiteretur, debet postmodum (quantum recordari poterit) eidem suo Confessario totam suam conscientiam aperire, ut nihil ignorando quod ad eam pertineat, melius in Domino possit eundem juvare.*

8. *Vnusquisque eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo, Qui dimiserit patrem, &c. existimet sibi patrem, matrem, fratres, & sorores, & quicquid in mundo habebat, relinquendum: imò sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit patrem, & matrem, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et ita curandum ei est, ut omnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat, ac illum in spiritualem convertat, eósque diligat eo solùm amore, quem ordinata charitas exigit, ut qui mundo,*

mundo, ac proprio amori mortuus, Christo Domino nostro soli vivit, eumque loco parentum, fratrum, & rerum omnium habet.

9. *Ad maiorem in spiritu profectum, & præcipuè ad maiorem submissionem, & humilitatem propriam, contentus esse quisque debet, ut omnes errores, & defectus ipsius, & res quæcunque, quæ notatæ in eo, & observatæ fuerint, Superioribus per quemvis, qui extra confessionem eas acceperit, manifestentur.*

10. *Boni etiam omnes consulant, ab alijs corrigi, & ad aliorum correctionem juvare, ac manifestare sese invicem sint parati debito cum amore, & charitate, ad majorem spiritus profectum: præsertim ubi à Superiore, qui illorum curam gerit, fuerit ita præscriptum, aut interrogatum ad majorem Dei gloriam.*

11. *Diligenter animadvertant oportet (magnifaciendo summique momenti id esse ducendo in conspectu Creatoris ac Domini nostri, quantopere juvet, ac conferat ad vitæ spiritualis profectum, omnino, & non ex parte abhorrere ab omnibus) quæ mundus amat, & amplectitur, & admittere & concupiscere totis viribus quicquid Christus Dominus noster amavit, & amplexus est. Quemadmodum enim mundani homines, qui ea, quæ mundi sunt, sequuntur, diligunt, & quærunt magna cum diligentia, honores scilicet, famam, magni nominis existimationem in terra, sicut mundus eos docet: sic qui procedunt in spiritu, & seriò Christum Dominum nostrum sequuntur, amant, & ardenter exoptant, quæ ijs omninò contraria sunt, indui nimirum eadem veste, ac insignibus Domini sui pro ipsius amore, ac reverentia, adeò ut si sine offensione ulla divinæ majestatis, & absq; proximi peccato foret, vellent contumelias, falsa testimonia, & injurias pati, ac stulti haberi & existimari (nulla tamen ad id per eos data occasione) eò quod exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo creatorem, ac Dominum nostrum Iesum Christum, eiusq; vestibus & insignibus indui: quandoquidem illa ipse propter maiorem profectum nostrum spiritualem induit, nobisq; exemplum dedit, ut in omnibus, quoad eius fieri poterit, divina gratia aspirante, eum imitari, & sequi, cum vera sit via, quæ ducit homines ad vitam, velimus.*

12. *Vt melius ad hunc perfectionis gradum in spirituali vita tam preciosum perveniatur, majus, ac impensius studium cujusque sit, quærere in Domino majorem sui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad poterit, mortificationem.*

13. *In exercendis officijs abjectis, & humilibus, promptius ea suscipi convenit, à quibus sensus magis abhorrebit: si quidem injunctum fuerit, ut in eis se exerceat.*

14. *Antevertere oportet tentationes, adhibitis earum contrarijs, ut cum quis animadvertitur ad superbiam esse propensus, exerceri is debet in rebus abjectioribus, quæ ad humiliandum ipsum utiles futuræ videantur: & sic de alijs pravis animæ propensionibus.*

15. *Omnes constanti animo incumbamus, ut nihil perfectionis, quod divina gratia consequi possimus, in absoluta omnium Constitutionum observatione, nostrique instituti peculiari ratione adimplendâ prætermittamus.*

16. *Omnes, qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum, ac perfectarum, & spiritualium rerum studium incumbant: ac in hujusmodi majus momentum, quàm in doctrina, vel alijs donis naturalibus, & humanis constitutum esse ducant: Illa enim interiora sunt, ex quibus efficaciam ad exteriora permanare ad finem nobis propositum oportet.*

17. *Omnes rectam habere intentionem studeant non solum circa vitæ suæ statum, verùm etiam circa res omnes particulares: id semper in eis sincere spectantes, ut serviant, & placeant divinæ bonitati propter seipsam, & propter charitatem, & eximia beneficia, quibus prævenit nos, potius quàm ob timorem pœnarum, vel spem præmiorum (quamvis hinc etiam juvari debeant) & in omnibus quærant Deum, exuentes se, quantum fieri potest, amore omnium creaturarum, ut affectum universum in ipsarum Creatorem conferant, eum in omnibus creaturis amando, & omnes in eo, juxta sanctissimam, ac divinam ipsius voluntatem.*

18. *In concionibus domesticis de iis crebrò tractent, quæ ad sui abnegationem, & in virtutibus profectum, & omnimodam perfectionem attinent: ad ea se invicem exhortando, & præcipuè ad unionem & charitatem fraternam.*

19. *Magnopere conferet, devote, quoad fieri poterit, ea munera obire, in quibus magis exercetur humilitas & charitas. Et in universum loquendo, quanto aliquis se arctiùs Deo adstrinxerit, & liberaliorem erga summam maiestatem se præstiterit, tanto eum in se liberaliorem etiam experietur, & ipse in dies magis idoneus erit ad gratias, & dona spiritualia uberiora recipienda.*

20. *Postquam aliquis in corpus Societatis cooptatus fuerit in aliquo gradu, ad alium progredi curare non debet: sed in suo perfici, & obsequio Dei, & gloriæ sese impendere.*

Cura interioris hominis.

21. *Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant, & devotioni quærendæ pro mensura gratiæ Dei ipsis communicatæ insistant.*

22. *Ab illusionibus Dæmonis in suis spiritualibus exercitationibus caveant, & se contra omnes tentationes tueantur: simul rationes sciant, quæ adhiberi possint, ut eas superent: & ad veras, solidasq; virtutes consequendas insistant: sive plures adsint visitationes spirituales, sive pauciores: curent verò semper in via divini servitij progressum facere.*

Paupertas.

23. *Paupertas, ut murus religionis firmus, diligenda, & in sua puritate conservanda est, quantum divina gratia aspirante fieri poterit.*

24. *Diligant omnes paupertatem, ut matrem, & iuxta mensurā sanctæ discretionis suis temporibus eius effectus aliquos experiantur: nullaq; re tanquam propria utantur, paratiq; sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia vel necessitas id exiget.*

25. *Victus, vestitus, & lecti ratio erit ut pauperibus accommodata: & unusquisq; sibi persuadeat, quod quæ vilissima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tribuentur propter ipsius maiorem abnegationem, & spiritualem profectum.*

26. *Intelligant omnes, quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de ijs, quæ domi sunt, minimè possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit.*

27. *Omnes, qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint se gratis dare debere quæ gratis acceperūt, nec postulādo, nec admittendo stipendiū, vel eleemosynas ullas, quibus Missæ, vel Confessiones, vel Prædicationes, vel quodvis aliud officium ex ijs, quæ Societas, iuxta nostrum institutum exercere potest, compensari videatur: ut sic maiori cúm libertate possit, & proximorum ædificatione, in divino servitio procedere.*

Castitas.

28. *Quæ ad votum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cum constet, quàm sit perfectè observanda, nempe enitendo angelicam puritatem imitari, & corporis, & mentis nostræ munditia.*

29. *Omnes diligentissimè curent portas sensuum suorum (oculorum præcipuè, aurium, & linguæ) ab omni inordinatione custodire, ac se in pace, & vera humilitate interna conservare, & eam in silentio, cúm id observandum est, cúm autem loquendum in circumspectione, & ædificatione verborum, & modestia vultus, ac maturitate incessus, motuumque omnium, sine ullo impatientiæ, aut superbiæ signo exhibere: in omnibus procurando atque optando potiores partes aliis deferre, omnes in animo suo tanquam sibi superiores ducendo, & exterius honorem, ac reverentiam, quam exigit cuiusque status, cúm simplicitate & moderatione religiosa exhibendo: atque ita fiat, ut se mutuò considerantes in devotione crescant, Deumque Dominum nostrum laudent, quem quisque in alio, ut in illius imagine, agnoscere studeat.*

30. *In refectione corporis curandum est, ut temperantia, modestia, & decentia interius, & exterius in omnibus observetur. Præmittatur benedictio, & sequatur actio gratiarum: quas omnes agere debent, cum ea, qua par est, devotione, & reverentia. Et dum corpus edendo reficitur, sua etiam animæ refectio præbeatur.*

Obedientia.

31. *Expedit in primis ad profectum, & valdè necessarium est, ut omnes perfectæ obedientiæ se dedant: superiorem (quicunque ille sit) loco Christi Domini nostri agnoscentes, & interna reverentia & amore eum prosequentes, nec solùm in executione externa eorum, quæ*

rum, quæ injungit integrè, promptè, fortiter, & cum humilitate debita, sine excusationibus, & obmurmurationibus obediant; licet difficilia, & secundum sensualitatem repugnantia jubeat, verumetiam conentur interius resignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis, & judicij habere, voluntatem, ac judicium suum cum eo, quod Superior vult & sentit, in omnibus rebus (ubi peccatum non cerneretur) omnino conformantes, proposita sibi voluntate, ac judicio Superioris pro regula suæ voluntatis, & judicij, quo exactius conformentur primæ; ac summæ regulæ omnis bonæ voluntatis, & iudicij, quæ est æterna bonitas, & sapientia.

32. Liberam sui ipsorum, rerumq; suarum dispositionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquant; nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo, non repugnando, non contradicendo, nec ulla ratione iudicium proprium ipsius iudicio contrarium demonstrando: ut per unionem eiusdem sententiæ & voluntatis, atq; per debitam submissionem melius in divino obsequio conserventur, & progrediantur.

33. Omnes obedientiam plurimùm observare, & in ea excellere studeant: nec solùm in rebus obligatorijs, sed etiam in alijs: licet nihil aliud quàm signum voluntatis Superioris sine ullo expresso præcepto videretur. Versari autem debet ob oculos Deus creator ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur: & ut in spiritu amoris, & non cum perturbatione timoris procedatur, curandum est.

34. Ad Superioris vocem perinde, ac si à Christo Domino egrederetur, quàm promptissimi simus, re quavis, atq; adeò litera à nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.

35. Ad eum scopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia tum in executione, tum in intellectu, sit in nobis semper omni ex parte perfecta: cum magnâ celeritate, spirituali gaudio & perseverantiâ, quicquid nobis iniunctum fuerit obeundo, omnia justa esse nobis persuadendo, omnem sententiam, ac iudicium nostrum contrarium cæca quadam obedientia abnegando.

36. Quisq; sibi persuadeat, quod qui sub obedientia vivunt, se ferri, ac regi à divina providentia per Superiores suos, sinere debent perinde, ac si cadaver essent, quod quoquo versus ferri, & quacunq; ratione tractari se sinit: vel similiter, atq; senis baculus, qui ubicunq;, & quacunq; in re velit eo uti, qui eum manu tenet, ei inservit.

37. Adimplere quisque debet quasvis pœnitentias, quæ propter defectus, & negligentiam suam, vel quidvis aliud fuerint iniunctæ. Pœnitentias verò huiusmodi prompta voluntate admittere deberet, cum vero emendationis, & spiritualis profectus desiderio, etiam si propter defectum non culpabilem iniungerentur.

38. Cum aliquis ad ministeria culinæ obeunda ingreditur vel ad eum iuvandum, qui coquus est, eidem obedire cum magna humilitate, in rebus ad ipsius officium pertinentibus debet. Atque valde necessarium est, ut omnes non solùm Superiori Societatis, vel Domus, sed etiam subordinatis officialibus, qui ex illo auctoritatem acceperunt, obediant: & assuescant non intueri, quis ille sit cui obediunt, sed potiùs quis ille, propter quem & cui in omnibus obediunt, qui est Christus Dominus.

39. Si aliquis ex ijs qui domi sunt, cuiquam scriberet, non nisi obtenta facultate, & literis ei ostensis, quem superior destinaverit, id faciat. Si ad eundem literæ mitterentur, ei primo reddentur, qui à Superiore fuerit constitutus: qui eas lectas reddet, aut non reddet illi, ad quem sunt destinatæ, prout in Domino expedire ad maius ipsius bonum & Dei gloriam existimabit.

40. Quicunque hanc Societatem in Domino sequi volet, & in eadem ad maiorem Dei gloriam manere, sub sigillo confessionis, vel secreti, vel quacunque ratione ei placuerit, & ad maiorem ipsius consolationem fuerit, debet conscientiam suam magna cum humilitate, puritate, & charitate manifestare, re nulla, qua Dominum universorum offenderit, celata, & totius anteactæ vitæ rationem integram, vel certè rerum maioris momenti Superiori, qui tum fuerit Societatis, vel cui ex Præpositis, vel aliis ex inferioribus ille iniungeret, prout magis convenire videretur, reddat: & sexto quoque mense rationem hanc sui,

ab ultima, quam reddiderit, incipiendo quisque reddet. Sic etiam videtur, quod Coadiutores formati, & Professi singulis annis, vel crebrius, si Superiori videbitur, suæ conscientiæ rationem dicto modo ei reddant.

41. Nullam debent celare tentationem, quam Præfecto rerum spiritualium, vel Confessario, vel Superiori non aperiant: imò verò totam animam suam illis integrè manifestam esse, pergratum habeant: nec solùm defectus aperiant, sed etiam pœnitentias, vel mortificationes, & devotiones, ac virtutes omnes, voluntate pura optantes ab illis dirigi, sicubi à rectitudine deflecterent, nolentes suo proprio sensu duci, nisi conveniat cum iudicio illorum, quos Christi Domini nostri loco habent.

42. Idem sapiamus, idem, quoad eius fieri posßit, dicamus omnes, iuxta Apostolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus, vel lectionibus publicis, nec scriptis libris (qui quidem edi non poterunt in lucem sine approbatione, atq; consensu Præpositi Generalis) Imò & iudiciorum de rebus agendis diversitas, quæ mater esse solet discordiæ, & inimica unionis voluntatum, quantum fieri potest, evitari debet. Unio verò, & conformitas mutua diligentißimè curanda est, nec quæ ei adversantur, permittenda: quo iuncti invicem fraternæ charitatis vinculo, melius & efficacius posßint se divino obsequio, & auxilio proximorum impendere.

43. In Societate, nec sit, nec sentiatur animorum propensio ad partem alterutram factionis, quæ esset fortaßis inter Principes, vel Dominos Christianos: sed sit potiùs quidam universalis amor, qui partes omnes (licet sibi invicem contrariæ sint) in Domino nostro amplectatur.

Otium & secularia negotia vitanda.

44. Omnes quamdiù corpore benè valent in spiritualibus, vel exterioribus rebus habeant, in quo occupentur, ne otium malorum omnium origo, quoad eius fieri posßit, domi nostræ locum habeat.

45. Ut plenius posßit Societas rebus spiritualibus iuxta suum institutum vacare, quoad eius fieri poterit, à negotijs secularibus abstineat: (qualia sunt testamentariorum, vel executorum, vel procuratorum rerum civilium, aut id genus officia) nec ea ullis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

Ratio habenda valetudinis.

46. Ut nimia solicitudo in ijs, quæ ad corpus pertinent, repræhensibilis est: ita cura moderata tuendæ ad divinum obsequium valetudinis, ac virium corporis laude digna, & ab omnibus adhibenda est: & ea de causa cum animadverterint aliquid sibi nocere, vel aliquid aliud necessarium esse circa victum, vestitum, habitationem, officium, aut exercitationem, & sic de alijs rebus, admoneant omnes ea de re Superiorem, vel quem ad id Superior constituerit, duo interim observantes: Primum, ut antequam ad eum quid referant, se ad orandum recipiant, & post orationem si senserint rem deferendam ad Superiorem, id faciant: Alterum, ut cum verbo, aut scripto brevi (ne excidat memoria) Superiori rem exposuerint, ei totam curam rei expositæ relinquant: & quicquid ille statuerit, optimum ducant: nec contendere, aut urgere per se, vel alium (sive concedatur quod petitur, sive non) pergant: quandoquidem sibi persuadere debent, id magis expedire ad divinum obsequium ac suum maius bonum, quod Superiori, re intellecta, in Domino visum fuerit.

47. Ut non expedit tanto labore corporali quenquam onerari, ut spiritus obruatur, & corpus detrimentum patiatur: ita aliqua corporalis exercitatio, quæ utrumque iuvet: omnibus communiter convenit, etiam illis, qui mentalibus exercitijs debent insistere: quæ quidem externis interrumpi deberent, & non continuari, nec sine mensura discretionis assumi.

48. Corporis castigatio immoderata esse non debet, nec indiscreta in vigilijs, & abstinentijs, & alijs pœnitentijs externis, ac laboribus, quæ & nocumentum afferre, & maiora bona impedire solent. Ideo suo Confessario detegi ab unoquoque convenit, quidquid in hac parte faciat.

49. AEgritudinis tempore non solùm observare unusquisque obedientiam magna cum puritate debet erga Superiores spirituales, ut ipsius animam regant: sed cum eadem humilitate erga medicos corporales, & infirmarios, ut corpus eius regant.

50. Qui

50. *Qui ægrotat, humilitatem & patientiam suam præ se ferendo, non minorem ædificationem, dum morbo laborat, ijs qui ipsum inuisent, & cum eo versabuntur & agent, quàm dum valebat corpore, ad maiorem Dei gloriam præstare curet, verbis pijs, & ad ædificationem facientibus utendo, quæ ostendant ægritudinem acceptari, ut donum de manu Creatoris, ac Domini nostri, quandoquidem non minus donum est, quam sanitas.*

51. *Aliquoties singulis annis omnes à Superiore sibi pœnitentias iniungi propter defectum obseruationis Regularum petant; ut hæc cura indicium sit illius, quam de suo profectu spirituali in via Dei quisque habet.*

52. *Omnes demum obseruationi Constitutionum studeant: ad quam easdem scire, saltem quæ ad quemlibet pertinent, necesse est. Quare legere, vel audire easdem singulis mensibus oportebit.*

REGVLÆ COMMVNES.

Singuli præfinitum sibi tempus suæ conscientiæ bis quotidiè examinandæ, orationi, meditationi, lectionique impendant, cum omni diligentia in Domino.

2. *Omnes quotidie sacro decenter intersint: & concionem, lectionemve sacram cum in templo nostro habebitur, audiant.*

3. *Singuli statuto die, & assignato sibi Confessario confiteantur, & non alteri sine Superioris facultate,*

4. *Omnes (qui Professi, aut formati Coadiutores non sunt) bis in anno sua vota renouabunt, præmissa confessione generali: quo tempore rationem suæ conscientiæ reddent, & quoties etiam Superiori visum fuerit, iuxta morem Societatis.*

5. *In abstinentia sextæ feriæ, Societatis consuetudo seruetur.*

6. *Nullus mortificationem publicè faciat, nec concionetur, nisi Superiore approbante.*

7. *Nemo pecuniam apud se habeat: apud alium verò, nec pecuniam, nec quicquam aliud.*

8. *Libros nemo habeat sine facultate: in ijs verò quibus uti licet, nec scribat quicquam, nec notam ullam imprimat.*

9. *Nemo rem ullam ex domo, vel ex alterius cubiculo sibi usurpet, aut ab externo, quouis modo sibi, aut alij accipiat, sine Superioris licentia.*

10. *Ad maiorem unionem eorum, qui in Societate viuunt, maiusque auxilium eorum, apud quos habitant, singuli addiscant eius regionis linguam, in qua resident, nisi fortè ipsorum natiua illic esset utilior: salua tamen Latini sermonis lege in ijs, qui literis dant operam.*

11. *Nullus ita cubiculum suum claudat, quin aperiri extrinsecus possit: aut arcam seu quicquam aliud habeat obseruatum absq; Superioris facultate.*

12. *Aperta fenestra nemo noctu dormiat, nec sine indusio, aut non coopertus.*

13. *Nemo cubiculo egrediatur, nisi decenter vestitus.*

14. *Nemo eorum, qui ad domestica ministeria admittuntur, aut legere discat, aut scribere, aut si aliquid scit, plus literarum addiscat: nec quisquam eum doceat sine Præpositi Generalis facultate: sed satis ei erit sancta cum simplicitate, & humilitate Christo Domino nostro seruire.*

15. *Signo campanæ constitutis horis audito, omnes statim vel imperfecta litera relicta, ad id, ad quod vocantur, se conferant.*

16. *Vt consulatur valetudini, nemo extra consueta tempora bibat, nec extra domum cibum sumat absque facultate Superioris.*

17. *Qui malè se habere præter solitum senserit, id Infirmario, vel Præfecto sanitatis aut Superiori referat. Nemo verò medicinam ullam accipiat, aut medicum eligat, vel consulat, nisi approbante Superiore.*

18. *Singuli etiam si Sacerdotes sint, cum primum surgunt, lectum operiant, eumq; & reliqua componant hora consueta, & scopis cubiculum verrant, tertio saltem quoque*

die, exceptis ijs, qui ob occupationes maioris momenti, aut valetudinis causa, iudicio Superioris sublevandi sunt.

19. Munditiès, quæ & ad valetudinem & ad ædificationem confert, omnibus curæ sit, tam circa seipsos quàm circa alia omnia.

20. Qui gravem tentationem alicuius noverit, Superiorem admoneat, ut ei ipse pro paterna in suos cura, ac providentia, convenienti remedio poßit occurrere.

21. Quæ à Superioribus circa administrationem agenda sunt, nemo curiosè ab alijs exquirat, aut coniecturam faciendo de ijs sermonem misceat, sed unusquisque sibi ac muneri suo attendens, quicquid de se, atque aliis constituendum erit, tanquam de manu Dei expectet.

22. Omnes caput aperiant suis Superioribus, & Sacerdotibus ij, qui Sacerdotes non sunt: discipuli etiam suis præceptoribus. Vnusquisque autem Superiores alloquatur magna cum reverentia: is verò, quem Superior alloquitur, aut reprehendit, humiliter & sine interpellatione audiat.

23. Si cui à Superiore denegatum aliquid fuerit, alium Superiorem ne adeat super ea re: quin ei aperiat, quid sibi ab alio fuerit responsum, & quas ob causas negatum.

24. Cui fuerit alicuius rei cura commissa, si impedimentum aliquod intervenerit, maturè admoneat aliquem ex Superioribus, ut provideat.

25. Nemo cum ex uno loco in alium proficiscitur, quicquam secum asportet sine facultate Superioris.

Servanda erga domesticos.

26. Extra tempora recreationi aßignata, hac ratione silentium servandum est, ut nemo loquatur, nisi obiter & perpaucis, aut de rebus necessarijs, præsertim in Ecclesia, Sacristia, & Refectorio: in missa verò, concione, mensa, lectionibus, & disputationibus si quid privatim dicere necesse erit, brevißimè, & submissa voce suggeratur.

27. Nemo præter eos, qui à Superiore deputati fuerint, loquatur cum ijs, qui in prima probatione versantur: excipiuntur tamen usitatæ salutationes, quas cum alij alijs obvij fiunt, charitas religiosa exigit.

28. Omnes demissa voce, ut religiosos decet, loquantur: nullusque cum alio contendat: sed si qua in re nobis est diversa sententia, eaque videtur manifestanda, rationes modestæ, & cum charitate afferantur, eo animo, ut suus veritati sit locus, non ut in ea re superiores videantur.

29. Qui facultate accepta ægrotos invisent, non solùm demissa voce loquantur, sed tanta etiam moderatione, ut illis molesti non sint, atq; de ijs agant, quæ & exhilarare, & consolari ægrotos, circumstantesq; ædificare in Domino poßint.

30. Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de alijs nationibus sinistrè sentire aut loqui solent, quin potiùs & bene sentiant, & peculiari affectu diversas à sua nationes prosequantur in Domino, ac proinde nemo bella, contentionesve inter Christianos Principes in colloquium inducat.

31. Nemo præter eos, quibus per Superiorem licet, quicquam alijs iubeat, aliosve reprehendat.

32. In alterius officium nemo se ingerat: in locum verò alieno ministerio deputatũ nullus ingrediatur sine facultate Superioris, aut Præfecti illius loci, in rebus necessarijs.

33. Nemo in alienum cubiculum ingrediatur sine generali aut speciali Superioris facultate: quod si aliquis intus sit, non prius aperiat ostium, quàm post pulsum audiat, Ingredere: & tamdiu aperta sit ianua, quamdiu intus unà fuerint.

34. Vt ea, quæ religiosos decet, gravitas, & modestia retineatur, nemo alium etiam ioco tangat, præterquam in signum charitatis amplexando cum quis aut abit, aut redit peregre.

35. Nemo dum mensæ accumbit, cuiquam ex nostris præterquam ei Superiori, qui præest toti Domui aut Collegio, caput aperiat. Et cum aliquid in mensa cuiquam deest, is, qui illi aßidet, admoneat eum, qui ministrat.

36. Domi

36. *Domi nemo loquatur cum externis, aut alios ad id vocet sine facultate Generali, aut particulari Superioris.* Servanda erga extraneos & cum foras eūdum est.

37. *Nemo cuiusquam externi ad domesticum, aut domestici ad externum mandata deferat, aut literas, inscio Superiore: seculares autem rumores, qui foris audiuntur, ne temere, & sine fructu narrentur.*

38. *Nemo quæ domi acta, vel agenda sunt, externis referat: nisi Superiori id probari intelligat. Constitutiones verò, aliosve huiusmodi libros, aut scripta quibus Societatis institutum, vel privilegia continentur, non nisi ex Superioris expresso consensu, ijs communicet.*

39. *Nemo scriptas dabit, aut mittet cuiquam externo, vel domestico instructiones spirituales: aut meditationes, nec exercitia spiritualia Societatis alicui communicabit, nisi à Superiore id approbetur.*

40. *Nemo ab externis consilium petat sine facultate Superioris.*

41. *Nemo cuiusquam negotij, etiam pij, sine facultate Superioris curam suscipiat, nec ad id operam suam promittat, aut se propensum ostendat: secularia verò negotia, ut quæ sunt à nostro instituto aliena, & vehementer à spiritualibus avocant, multò magis aversari convenit.*

42. *Omnes, pro ratione sui gradus, data commoda occasione, enitantur pijs colloquijs proximum ad meliora promovere: & consilio, ac exhortatione ad bona opera, præsertim ad confessionem excitare.*

43. *Nullus domo egrediatur, nisi quando, & cum quo Socio Superiori visum fuerit.*

44. *Cum quis facultatem à Superiore petit aliquò eundi, simul etiam aperiat, quò, & cuius rei causa ire velit, præsertim si Prælatus, aut alius vir primarius conveniendus sit: eademque die referat eidem, quid egerit sicuti ipsum velle intelliget, & res postulaverit.*

45. *Ingressuri, egressurive domo, tintinnabulum nec vehementius, nec crebrius pulsent, quàm par est. Nemo autem nisi consueta domus janua egrediatur, vel ingrediatur.*

46. *Qui domo egrediuntur, signabunt sua nomina, quæ propè ostium domus in tabula descripta sunt, & admonebunt janitorem, quò sint profecturi.*

47. *Omnes ante noctem, qui foris sunt, se domum recipiant: nec egredientur ante lucem sine facultate Præpositi, vel Rectoris.*

48. *Cùm quis iter faciens transit per locum, ubi Domus aut Collegium Societatis sit, ad aliud hospitium ne divertat, eiusq; qui illic præeest, obedientiæ subsit in omnibus, sicut & reliqui, qui in eadem Domo, vel Collegio commorantur. Quod si quis etiam ad negotia tractanda venerit, ea non nisi ex eiusdem consilio, ac directione tractabit.*

49. *Singuli has regulas, & officiorum suorum habeant atque intelligant, sibiq; faciant familiares, ac earum memoriam mensibus singulis eis legendis, vel audiendis renovent: qui tamen peculiaria ministeria Coadjutorum obeunt, eas, quæ ad ipsorum officia pertinent, singulis hebdomadis repetant.*

REGVLAE PROVINCIALIS.

DE IIS, QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET COMMVNEM TOTIVS PROVINCIAE ADMINISTRATIONEM SPECTANT.

CAPVT PRIMVM.

QVæ Præpositis domorum, & Rectoribus, quod ad eorum personas attinet, in regulis præscribuntur, eò diligentius servare enitatur Provincialis, quo pluribus pro ratione officij sui, vitæ spiritualis studio praire debet.

2. *Finem officij sui (quem ante oculos habebit) in eo positum esse intelligat, ut provinciam sibi commissam in acquirenda perfectione, iuxta proprij instituti rationem, & regulas ipsi datas promoveat.*

In Bullis Instituti Societatis.

3. *Imitetur in gubernatione charitatem, mansuetudinem, & benignitatem Christi Domini nostri, ut juxta eam normam, quam tradiderunt Apostoli, non dominans, sed forma factus gregis ex animo, exemplo magis, quàm verbo subditos ad perfectionem dirigat.*

4. *Severitatem suo tempore cum benignitate misceat; suamque auctoritatem per solidas virtutes tueatur; ac dilectionem & curam suorum præ se ferendo modestè, & circumspectè præcipiendo, ita amabilem se reddat, ut omnes fidenter ad illum recurrere possint.*

5. *Solicitè animum ad gubernationem applicet; neque tamen in ea ita distrahatur, ut in studio orationis, & sanctis desiderijs, quibus totam sustentare debet Provinciam, intepescat: quamvis autem ordinariè concionari non debet; si quando tamen per occupationes officij sui commodè licebit, & hoc, & alia Societatis ministeria exercere poterit.*

6. *Nullas regulas, aut ordinationes, aut consuetudines toti Provinciæ communes abroget, vel novas inducat inconsulto Generali: sed secundum eas quas habet, gubernet Provinciam.*

7. *Sicut Provincialis, quando necesse est in regulis, ordinationibus, decretis, & in ipsis etiam Constitutionibus cum particularibus dispensare potest: sic cùm dispensaverit in rebus majoris momenti, quæ videantur urgere, & in quibus sine gravi incommodo Generalis responsum expectari nequeat, debet eum primo quoque tempore de huiusmodi dispensatione, & eius causa admonere.*

8. *Præter facultates, quæ in his regulis conceduntur, habet etiam eas omnes, quæ in compendio facultatum Societatis Provincialibus concessæ sunt, quas ex compendio ipso intelliget.*

9. *Omnes facultates eorum Superiorum, qui Provinciali subordinati sunt, ad ipsum quoque pertinent, ab ipsoque etiam suspendi poterunt, quando ei expedire in Domino videbitur.*

10. *Potest Provincialis in absentia, vel in periculo vitæ constitutus, nominare Viceprovincialem, si Generalis neminem designasset: quocunque autem modo constituatur, easdem omninò facultates habeat quas Provincialis, nisi à Generali, vel Provinciali limitentur: rationem tamen administrationis non immutabit.*

DE IIS QVÆ ILLVM AD BONAM PROVINCIÆ ADMINISTRATIONEM IVVABVNT.

CAP. II.

11. *Consultores quatuor habebit à Generali designatos in ijs locis, ubi frequentiùs residet, quoad fieri poterit, cum quibus res graviores communicabit: quod si absentes sint, per transmissas literas: quorum unus ab eodem Generali constitutus, erit eius Admonitor, & socius. In quavis autem Domo, vel Collegio opera Superioris, & eius Consultorum, quos ad consultationem adhibendos iudicaverit, utatur in rebus ijs, de quibus ordinariè consultandum erit.*

12. *Si expediret præter Consultores, alios etiam nonnunquam ad Consultationem vocare poterit, & eos quidem, quos de rebus propositis meliùs judicare posse existimaverit: vel si absentes sint, jubere, ut de rebus ijsdem sententiam suam ad se transmittant.*

13. *Literas, & scripta, quæ pertinent ad rem, de qua consultatio habenda est, ostendat Consultoribus (nisi quid obstet) ut bene informati sententiam suam melius dicere possint.*

14. *Cum ordinationes aliquas communes à Generali acceperit, illas Superioribus*

suæ Pro-

suæ Provinciæ & Consultoribus manifestari faciat. Et quæ alicuius momenti fuerint, ad gubernationem vel instructionem pertinentes, in libro ad id designato describendas curet.

15. *In proponenda re, de qua deliberandum est, in neutram partem animi sui propensionem ostendat, ne consultoribus declinandi in eam partem detur occasio, sed quisque liberiùs in Domino suam sententiam aperiat.*

16. *Si quando aliquid occurrerit, de quo non liceat cum Consultoribus agere, poterit iuxta primum, & secundum modum in exercitijs ad electionem faciendam traditum, quid agendum sit, deliberare.*

17. *Libenter se ab alijs admoneri patiatur de ijs, quæ ad officium, & personam suam pertinent, & eum præcipuè, qui Admonitoris officio fungitur, benignè audiat.*

18. *Habeat secum literas Apostolicas authenticas, & compendium facultatum Societatis, constitutiones, decreta, regulas omnes, & quæ à Generali ordinantur, eaque benè intelligat, & observari faciat.*

19. *In loco, in quo diutiùs ei residendum est, habebit Archivum, in quo asservabit instrumenta authentica, libros, & cætera quæ ad officium Provincialis, & communem usum Provinciæ pertinent, quæ omnia ex catalogo à se subscripto successori tradet.*

20. *Habeat libellum, in quem referat ea, quæ consultanda, vel providenda, vel ad generalem scribenda sunt, ne memoria excidant.*

21. *Orationes, & Missas ad tempus indicere poterit, etiam in tota Provincia pro causis, quæ videbuntur id exigere: modum tamen in ea re non excedat.*

DE SVPERIORIBVS ET SVBORDINATIS ET EORVM OFFICIALIBVS.

CAP. III.

22. *Etsi Propositos domorum, & Rectores Collegiorum, & Domorum Probationis suæ Provinciæ constituere non potest: si tamen necesse esset aliquando mutationem facere Superioris alicuius, & periculum esset in mora, vel si is moreretur, poterit aliquem, qui vices Superioris gerat, interim constituere, donec Generalis admonitus provideat. Ministros autem, Procuratores & Præfectos studiorum ipse designabit, ac etiam subministros, & Præfectos sanitatis, ubi opus esse judicaverit.*

23. *Constituat Magistros novitiorum in locis probationem non separatis: à Generali tamen confirmandos, & eos quidem, qui in rebus spiritualibus exercitati sint, & in modo procedendi Societatis nostræ benè probati.*

24. *Designabit Præfectos rerum spiritualium in omnibus Collegijs, & domibus professis, quales in prima regula officij illorum præscribūtur, itemq; ordinarios nostrorum Cōfessarios: ex quibus ferè conveniret Præfectos rerum spiritualium deligere.*

25. *Deligere poterit Consultores, & Admonitores eorum, qui præsunt in Provincia, ita ut statim suo officio fungi possint: scribet tamen de ijs ad Generalem, ut ab eo confirmentur.*

26. *Prædicatores, & Confessarios ipse constituet: præmisso tamen domestico examine, & approbatione Ordinariorum iuxta formam Concilii Tridentini.*

27. *Lectores ordinarios in omnibus classibus, & primarios Officiales, præter Rectorem, & Cancellarium in universitatibus deligat: novas tamen lectiones non addat, nec scholas usquam ullas, & præsertim eas, in quibus pueri legendo & scribendo instituantur, (quod nec privatim licebit) sine facultate Generalis aperiat.*

28. *Tueatur auctoritatem Superiorum immediatorum in subditos: ita tamen, ut constet posse omnes ad mediatos recurrere: ideo quicquid agēdum, vel immutandum erit, quod ad Immediatorum officium pertineat, per eosdem fieri curabit.*

29. *Si quos ad gubernationem idoneos iudicabit, curet de illis paulatim & negotiis tractandis, & domesticis ministerijs obeundis experimentum sumere, ut & ipsi talenti accepti specimen dare, & Societatis officia eis tutò committi possint.*

30. *Observet, si qui detineantur in ministerijs aliquibus, qui magis idonei essent ad alia: eam tamen habeat cujusq; rationem, ut universale bonum semper præferatur.*

31. *Neminem ab obedientia Superiorum immediatorum inconsulto Generali eximat, nisi periculum esset in mora; & tunc certiorem faciat Generalem de persona, & de causis propter quas eam exemerit.*

DE ADMITTENDIS.

CAP. IV.

32. *Eos ad probationem per se, vel per alios admittere poterit, quos ad institutum nostrum idoneos in Domino judicaverit: cavebit tamen ne cujusquam admißio justam aliquam externorum offensionem aut Societatis nocumentum pariat, quod cum ijs potißimum observandum erit, qui in scholis nostris instituuntur.*

33. *Attendat, ne nimij sint nostri in hominibus ad Societatem alliciendis, sed per virtutes, & bonæ vitæ odorem omnes ad Christum trahere studiosè curent.*

34. *Meminerit, quod inepta turba ad institutum nostrum admitti non debet, & observari faciat in hoc diligenter regulas officij Examinatoris.*

35. *Quod ad prima quinque impedimenta attinet, etsi Societas in nullo eorum dispensare potest, si tamen in eo, qui admitti petit, dona aliqua Dei illustriora cernerentur, Generalem admoneat: quod si de eiusmodi impedimentis dubitaret, ad eundem recurrat.*

36. *In secundarijs impedimentis dispensandi facultatem habebit, præterquam in deformitate magnâ aut defectu insigni, qualem habent Eunuchi, & in ætate infra 15. & ultra 50. expletos annos, & in cõjugatis etiam in casu, in quo non est impedimentum essentiale.*

37. *Poterit in casu aliquo anteponere, & postponere aliqua ex sex experimentis, eáque moderari, & alia in alia permutare, dummodò biennio, & benè probentur Novitij: quod etiam tempus prorogare poterit, si opus esse judicaverit.*

38. *Poterit etiam cum Novitijs in secundo anno probationis circa studia dispensare, habita ratione personarum, locorum, & temporum, prout expedire in Domino judicabit. Ij veró cum quibus dispensaverit, extra domum probationis; & seorsum à Collegialibus esse debebunt, sub cura alicujus Sacerdotis ab ipso constituti; qui vicem Magistri novitiorum gerat: ejúsque regulas & examinatoris habeat: ex quibus ea servabuntur, quæ commodè servari possunt. Cujusmodi erit, ut per dimidiam horam vesperi orent: sed ijs tantum diebus, quibus à studijs vacaverint.*

39. *Coadjutores temporales plures esse non debent, quàm qui necessarij sint ad sublevandas domos, vel Collegia in rebus, quibus occupari Sacerdotes, & Scholastici non possunt, sine detrimento majoris boni.*

DE DIMITTENDIS.

CAP. V.

40. *Facultatem habet dimittendi eos, qui in prima, & secunda probatione ante & post emissa vota versantur: nisi à Præposito generali in illius provinciam destinati, vel de Societate ipsi tam benè meriti essent, ut eorum esset particularis ratio habenda. In his enim casibus inconsulto Generali dimittere non debet: nisi causæ admodum urgentes & graves essent, ita ut minimè dubitaretur Generalis mentem hujusmodi futuram esse.*

41. *Scholasticos verò approbatos, & Coadjutores non formatos, qui probationem absolverunt, inconsulto Generali non dimittat, nisi in gravibus & urgentibus casibus, & qui ejusmodi sint, ut sine gravi periculo, Generalis responsum expectari nequeat: quem tamen post dimißionem certiorem faciat, adjunctis causis dimißionis. Et in universum diligenter Provinciali dispiciendum est, ut qui minùs idonei ad nostrum institutum, & tandem aliquando dimittendi videntur, eos ipse intra biennium probationis dimittat. quòd si peracto*

etiam

tiam probationis tempore aliqui huiusmodi deprehendantur, tempestivè Generalis mo-
eatur, ne cum Societatis jacturâ diutius, quàm par est, retineantur.

42. Provincialis erit, juxta commissam sibi facultatem, auditis suis Consultoribus vel
necessitas urgeat, Superiore, & Consultoribus eius loci, ubi tunc erit, qui ipsi videbuntur
dhibitis judicare de causis sufficientibus ad dimissionem: curabit tamen, ne ad hæc extre-
ia, nisi quàm consultissimè, & alijs tentatis remedijs veniatur.

43. Coadiutores formatos sive spirituales, sive temporales, & Professos nullo modo
imittet.

44. Circa modum dimittendi observet ea, quæ in secunda parte Constitutionum capi-
e tertio dicuntur: & intelligat, an is qui dimittitur, aliquid Societati dederit, & si quid
i reddi oporteat, iuxta eiusdem capitis declarationem. Scripta verò an secum asportare
ebeat, consideret ipse diligenter.

45. Declaretur ijs, qui dimittuntur, quod liberi maneant à votis simplicibus, si ea iuxta
ormulam Societatis consuetam emiserint.

46. Circa dimissos aut egressos è Societate, & postea reductos, vel sponte redeuntes,
bserventur ea quæ in Constitutionibus & Decretis dicuntur: & si admittantur, denuò exa-
iinentur & probentur, prout ipsi videbitur, si quis autem semel egressus erit, poterit qui-
em iterum admitti; sed advertatur, huiusmodi homines rarò idoneos ad instituti nostri
isciplinam inveniri.

DE LITERARVM STVDIIS.

CAPVT VI.

7. IN Universitatibus, & Collegijs, in quibus nostri literas profitentur, idoneos, &
eruditos Professores pro ratione loci, & debiti constituat. Et si aliquis Lector extra-
rdinarius adijciendus videretur, Generalem consulat.

48. Peculiari cura videat, num Lectiones in scholis nostris, & scholasticæ exercita-
iones diligenter, assiduè, atque ordine habeantur: num Magistri, & Discipuli suum in
Domino officium faciant: &, si quid opus esse iudicaverit, provideat iuxta ea, quæ in quar-
parte Constitutionum, & regulis habentur.

49. Ipsius prudentiæ relinquitur, quid hi, aut illi addiscere debeant iuxta ætatem &
ngenium uniuscuiusque ad maiorem gloriam Dei: eos autem quos non esse aptos ad studia
nveniet, ab illis removere poterit.

50. In addiscendis disciplinis ordinem servari faciat: efficietque, ut prius Schola-
ici in lingua Latina solidùm iaciant fundamētum, quàm ad alia maiora studia transeant:
urabit verò humaniorum literarum studia magni fieri, & eorum, qui eas profitentur, pe-
uliarem curam haberi: & ne in his Professores idonei desint, illorum seminaria & insti-
uet, & conservabit.

51. Aliarum linguarum studium valde commendatum habeat: Hebraicæ verò ijs tan-
um concedat, qui in Theologiæ facultate, mediocriter eruditi iam sint; aut certè tam hu-
iles, ut sperandum merito sit, hoc studium sine illorum detrimento utile valdè futurum.

52. Designet aliquos, qui & probatæ virtutis in primis sint, & ingenio polleant, ut ab-
olutis studijs Philosophiæ, & Theologiæ ad ea repetenda privatū, & quietū studiū habeāt,
positivæ, ac S. Scripturæ se dedant: quo etiam tempore in disputationibus publicis ratio-
em suorum studiorum reddant, ut eas facultates privatim, vel publicè ad suam, vel alio-
um utilitatem profiteri possint.

53. Diligenter studeat, ut Præceptores Philosophiæ, cum magno delectu eos Aristote-
is interpretes legant, qui contra Christiana dogmata impiè scripserunt, & ita Philoso-
hiam interpretentur, ut Theologiæ scholasticæ, quam nobis commendant Constitutiones,
ubservire faciant.

54. Cum opinionum novitas vel diversitas non modò finem ipsum, quem Societas ad

Dei gloriam propositum habet, impedire posit, sed etiam ipsum Societatis statum maximè labefactare: necesse est ingeniorum licentiam in opinionibus vel introducendis vel sectandis, omnibus modis certa aliqua lege coërcere. Quare diligentissimè curent Provinciales iuxta mentem Constitutionum ea exactè ab omnibus nostris, & præcipuè à Professoribus observari, quæ in ratione studiorum præcipiuntur.

55. *Curet, ut ij, qui propensum animum habent ad aliquam facultatem, in qua possunt insignes evadere, in ea diutiùs versentur, habita tamen spiritualis profectus ratione, & de talibus Generalem admoneat.*

56. *Qui propter ætatem provectiorem, aut alias causas in facultatibus Superioribus & Scholasticis studijs progressum facere non possunt, curabit, ne in illis tempus insumant; sed casibus conscentiæ discendis dent operam, sintque semper aliqui ex nostris, qui huic studio diligenter incumbant, ut Societas copiam habere posit operariorum, qui confessionibus audiendis sint idonei.*

57. *In singulis domibus, & Collegijs aliquem constituat, qui in casibus conscientiæ benè versatus sit, ut difficultatibus domi, & foris occurrentibus satisfacere posit.*

58. *Comœdias, & Tragœdias rarissimè agi permittat, & non nisi Latinas, ac decentes, & priùs aut ipse eas examinet, aut alijs examinandas committat: eas verò, atque alias id genus actiones in Ecclesia fieri omnino prohibeat.*

59. *Sub finem studiorum Generalem de uniuscuiusq; talento admoneat, & quantùm singuli profecerint, ei referat.*

60. *Curet, ut nullus ex nostris librum aliquem ex una in alteram linguam transferat, aut imprimat: absque Præpositi generalis facultate.*

DE PROMOVENDIS AD ORDINES, ET GRADVS LITERARIOS.

CAP. VII.

61. *POtest per se, vel per alios præsentare ex nostris eos, quos idoneos iuxta instructionem à Generali traditam censuerit, ad ordines Ecclesiasticos recipiendos.*

62. *Quamvis in actibus Scholasticorum communibus exercendi sunt nostri iuxta Constitutiones: nullus tamen ad Philosophiæ, vel Theologiæ gradus, etiamsi idoneus sit, promoveatur sine Præpositi Generalis facultate.*

63. *Cum nostri de Generalis facultate in universitatibus Societatis promovendi sunt ad gradus literarios, si qua in re necessaria ad promotionem erit dispensandum (quod rarissimè faciendum est, nè huiusmodi gradus veniant in contemptum) ubi id fecerit, tam de persona quàm causa dispensandi admoneat Generalem.*

64. *Etsi Doctoratus, & Magisterij gradus iuxta Constitutiones prædicto modo nostri accipere possunt, nomine tamē Doctoris, vel Magistri ratione gradus, inter se non utantur.*

DE PROMOVENDIS IN PROFESSOS, ET COADIVTORES FORMATOS, AC SCHOLARES.

CAP. VIII.

65. *POtest admittere post biennium ad vota simplicia Scholasticorum approbatorum, & Coadiutorum non formatorum, quos in Domino idoneos iudicaverit iuxta Regulas & Constitutiones.*

66. *Curet autem, ut quàm primùm aliquis bienniū Novitiatus expleverit (nisi iusta de causa differendus videretur) peractis ijs, quæ in examine habentur, hæc vota in sacro antequam communicet, emittat coram aliquibus domesticis tantum, non tamen inter eos, qui tunc fortè vota renovarent, etiamsi ea priùs ex devotione edidisset.*

67. *Si quos, ut indefferentes admiserit (quod raró fieri debet) potest eos applicare ad gradum Coadiutorum, vel Scholasticorum, sicut magis in Domino convenire iudicabit.*

In hac

In hac verò classe indifferentium ultra tempus biennij probationis nemo maneat.

68. Scholastici simulatq; Superiorum arbitrio studia absolverint, tertium probationis annum in Domibus Probationum, peragant: quòd si commodè fieri non possit in Domibus Professorum, vel in Collegijs probari eos faciat iuxta regulas novitiatus.

69. Finita visitatione consideret, qui sint idonei in sua provincia, ut in Coadiutores formatos spirituales, vel temporales, aut in Professos iuxta Constitutiones, & instructionem à Generali traditam admitti possint; & secundum eandem accuratè Generalem informari curet.

70. Antequam admittat eos, qui cum Generalis facultate professionem, vel vota Coadiutorum formatorum emissuri sunt, ea servari curet, quæ ab ipsis erunt facienda: eiusmodi sunt, dispositio bonorum temporalium, si quæ adhuc habuerint, exercitia spiritualia, confessio generalis, & alia, quæ in Constitutionibus, & Decretis congregationum dicuntur, in professione etiam & ijs votis emittendis servetur, & ut publicè fiant, & in cæteris omnibus quæ constitutiones præscribunt.

71. Qui professionem fecerint, etiam trium votorum, emittant vota illa simplicia, quæ post professionem emittenda sunt, idque iuxta formulam primæ congregationis, ut à tertia recognita est: & doctrinam Christianam tam ipsi, quàm Coadiutores formati spirituales per quadraginta dies intra annum doceant.

72. Habeat librum, in quo eorum nomina scribantur, qui vota solemnia, vel simplicia post biennium in Domibus, vel Collegijs suæ provinciæ emittunt, iuxta ordinem Præpositis Domorum, & Rectoribus traditum.

73. Cum aliqui professionem, vel vota Coadiutorum formatorum fecerint, exempla huiusmodi votorum; & aliorum quinque, quæ professi post emissam professionem faciunt, nomine ipsorum subscripta, ad Generalem quàm primum transmittat.

74. Constituat iuxta Constitutiones, ut professi, & Coadiutores spirituales formati suæ provinciæ in Domibus Professis, quantum fieri potest, commorentur.

DE REBVS COLLEGIORVM, ET DOMORVM.

CAP. IX.

75. Ædificia conservari, & si opus erit, instaurari curet: quòd si quæ ædificanda maioris momenti fuerint, ut esset templum, dormitorium, vel aliquid huiusmodi, nisi approbante Generali non fiant, ad quem pertinet formam, & modum nostrorum ædificiorum præscribere.

76. Redditus, & reliqua stabilia cõservari curet, & an crescãt, vel minuantur, intelligat: si quis aũt huiusmodi bona augere vellet, vel aliquid donare, poterit id admittere: si tamen conditiones aliquæ exigerentur, non nisi approbante Generali, ullam admittat, & eodẽ modo, quæ dãtur Domui professæ accipere, & si quid stabile donatum fuerit, etiam vendere poterit: si tamen domui necessarium pretium non esset, & trecentorum ducatorum valorem excederet, consulat Generalem, ut de eo iuxta ipsius præscriptum disponat.

77. Cum lites, pro rebus præsertim temporalibus, diligenter nostris fugiendæ sint, non intendat quisquã è nostris omnino litẽ aliquã absq; consensu Generalis, aut eius, cui expressè suas vices ad hanc rem ille cõmiserit, nisi in re adeò necessaria, ut eius responsum expectari nequeat, de quo tamẽ postea ipsum admoneat. Quocirca nitatur Provincialis primũ rem compromissione cõponere. Nostris autem si lis intendatur, curandũ etiam diligenter, nisi de iure nostro manifestè constaret; ut aliqua transactione vel concordia res tota componatur: quòd si commodè fieri non valeat, poterunt in iudicio se defendere, cum Provincialis potestatem habeat conservandi & defendendi res Collegiorum etiam in iudicio, cum facultate alios substituendi, si id necessarium vel conveniens aliquando fuerit.

78. Intelligat, an exempla authentica contractuum maioris momenti, præsertim rerum perpetuarum ad Archivium, quod est in urbe penes Præpositum Generalem, missa sint, alioqui mittenda curabit.

79. *Videat computa inter Superiorem, & Procuratorem transacta, rationemque exigat accepti & expensi, & resolutionem ultimi sui computi summatim scribi faciat, quam ipse subscribet in libro designato: in hoc autem scripto simul constet tam de summa accepti, & expensi ab ultima visitatione, quàm de eo, quod residuum fuerit, vel etiam si quid debiti maneat.*

80. *Visitet bona stabilia extra domum, quæ sine magno incommodò visitari possint, ut videat, num qua instauratione, vel cultura egeant; & quid ad eorum conservationem opus sit.*

81. *Si Domus vel Collegia cum commoda fundatione offerentur, expendat, quid ad commune bonum ex ijs speretur, & an aliquæ conditiones exigantur, & an locus sit salubris; & omnia ad Generalem referat, nihil interim certi promittendo.*

82. *Magnum æs alienum Collegia vel Domos conflare non sinat, si solvendo fore probabiliter non speret, habita ratione redditu̅um, & eleemosynarum, quæ ordinariè dari solent; nec in ijs plures habitare permittat, quàm ali possint.*

83. *Quando contribuendũ erit ad sumptus communes Provinciæ, statuat ipse quid cuiq; Collegio, vel Domui, servata proportione debita, imponi debeat.*

84. *In vestitus ratione tria observari faciat: Primum, ut honestus ille sit: Alterum, ut ad usum communem, & approbatum honestorum Sacerdotum eius loci in quo vivitur accommodatus: Tertium, ut professioni paupertatis non repugnet.*

85. *Habitationem, officinas, vestes & reliquam supellectilem, omnia deniq; diligenter inspiciat: nec necessaria deesse, aut superflua expendi permittat: & rerum mobilium inventarium conferri faciat cum inventario in præcedenti visitatione, vel Provinciali subscripto. Observet etiam, quæ teneatur œconomiæ ratio.*

DE IIS, QVI BONIS SVIS NONDVM SE ABDICARVNT.

CAPVT X.

86. N*On permittat nostros abdicare se possessione bonorũ suorũ, nisi quos constantes, & stabiles in sua vocatione cognoverit; atq; in ea re maturo semper consilio procedat.*

87. *Non sinat pactiones inire nostros cum parentibus suis, & quibuscunq; alijs de legitima parte, & alijs bonis ad se pertinentibus, nisi illi prius admoneantur, Societatem ipsam ad ea bona nullum ius habere, & Generalis de tota re prius informetur.*

88. *Cum quis ex nostris est dispositurus de bonis suis in auxilium Societatis, admoneatur Generalis de eorum valore; & de animo relinquentis, & necessitate etiam Domorum, & Collegiorum Provinciæ, si in ea huiusmodi bona sint.*

89. *Si aliqua bona applicabuntur Societati cum facultate Generalis, magnopere curet Provincialis ut cum ædificatione, & charitate, & non cum rigore exigantur, potiusque per Procuratores externos, quàm per nostros: expediet quoq;, ut ex his eleemosynæ aliquæ in pauperes eius oppidi, ubi sunt bona, distribuantur: & ratio dati, & accepti talium bonorum scripto constet, ut ipse aut superior illius Domus, vel Collegij, cui applicata fuerunt, eam reddere possit ei, qui à Generali fuerit designatus.*

90. *Non ferat, nostros quicquam petere à parentibus, cognatis, vel amicis: sed omnia eis necessaria à Societate provideantur: intelligatque etiam si quibusdam ad tempus proprietas bonorum temporalium permittitur, usum tamen eorum ad propriam utilitatem nulli esse concedendum.*

DE

DE MODO, QVO CVM GENERALI, ET ALIIS PROVINCIIS, AC EXTERNIS SE HABERE DEBEAT.

CAPVT XI.

91. *OBedientem, reverentem, ac fidelem, se Præposito Generali exhibeat, & hac re subditis inprimis exemplum præbeat: idq; potißimum curet, ut omnes de suis Superioribus benè sentiant, eiusq; peculiari devotione afficiantur.*

92. *Perspecta Generali esse cupiat omnia, quæ ad suam Provinciam pertinent, eaq; per se, & Superiores Domorum, & Collegiorum, & Consultores suæ Provinciæ iuxta formulam scribendi manifestari diligenter curet.*

93. *Cogitet de communi bono Societatis; illudq; iuvet: Congregationes Provinciales suo tempore iuxta formulam traditam cogat: si quid annotaverit circa Decreta & Constitutiones, vel quid aliud, quod Congregationem generalē exposcat, Præposito Generali scribat, vel Procuratori tertio quoque anno ad eundem venturo tradat.*

94. *Si occasio se obtulerit iuvandi alias Provincias, non desit charitatis officio, & literarū communicationē iuxta formulam scribēdi, mutuā concordiā & charitatem foveat.*

95. *Benevolos, & devotos cōservet, curetq; ut benefactoribus se gratos nostri exhibeāt: qui autem adversantur Societati, studeat, ut melius informati reconcilientur.*

96. *Quæ eleemosynæ externis pauperibus, sive ordinariæ, sive extraordinariæ dari debeant, ipse Superioribus præscribet, auditis Consultoribus, pro Collegij vel Domus facultate: Vbi verò habentur bona Ecclesiastica; eleemosynas aliquas fieri providebit in locis præcipuè, ubi huiusmodi redditus percipiuntur.*

DE COMMVNI RATIONE IVVANDI PROXIMOS.

CAPVT XII.

97. *INtelligat, præsertim sub finem studiorum, qui ex nostris, & quousque, quibusque rationibus domi, & foris externis se communicare debeant: quod tamen nisi probatis & in vocatione stabilibus, discretis, & benè instructis; quique alios ædificare poßint, concedendum erit.*

98. *Consideret, num Missæ celebrentur, & Sacramenta alia ministrentur iuxta usum Romanæ Ecclesiæ: concionandi etiam, & doctrinæ Christianæ docendæ motum observet: curetque; ut in his omnibus nostri uniformes sint; & ut finem, quem Societas intendit, assequantur. Præcipuè verò circa concionatores invigilet, ut si quis ex ijs ad suas se regulas fortè non accommodaverit, à concionandi munere amoveatur; & in alijs Societatis nostræ ministerijs occupetur.*

99. *Videat; num & domibus, in Collegijs concionatores, & confessarij ad sua munera idonei sint, & statuat pro ratione instituti & loci, quàm frequenter domi, vel foris concionandum vel publicè legendum sit, vel doctrina Christiana tradenda: & tempore pestis aliqui ab eo designentur, qui separati ab alijs, proximis iuvandis vacent.*

100. *Det operam, ut Confessarij maturioris sint ætatis quantum fieri potest, præsertim qui ad confeßiones mulierum audiendas mittuntur: curetque ut nostri gratis; & privilegijs Apostolicis prudenter, & moderatè utantur.*

101. *In ijs locis, in quibus simul Domus Professorum, & Collegium fuerit, Societatis ministeria in domo exercenda curabit: In Collegijs verò ea, quæ ad studia literarum, & auxilium spirituale Scholasticorum pertinent, tractanda sunt.*

102. *Efficiet, ut in festis, quæ à nostris præcipuè celebrari solent, ornatus nostrarum Ecclesiarum sit moderatus ac religiosus, & quoad fieri potest, sine nimia distractione nostrorum, & molestia externorum.*

103. *Non permittat, ut cum Congregationibus externorum, quæ confraternitates dicun-*

tur, nostri misceantur, nec in Domibus vel Collegijs ulli earum coventus agantur, nisi qui ad finem earundem Domorum & Collegiorum in divino obsequio fient.

104. Si examinandi ministerium ab Ordinario iniunctum effugere nostri nulla ratione possint, quamvis de doctrinæ sufficiētia iudicium ferre valeant, illud tamen retineant, ne de admittendis vel non admittendis ferant, sed illud omnino Prælatis relinquatur.

DE MISSIONIBVS, ET MVTATIONIBVS NOSTRORVM.

CAP. XIII.

105. PRovincialis nō abeat à sua Provincia sine Generalis, nec Præpositus, aut Rector à sua Domo, vel Collegio, absq; Provincialis facultate, nisi locus esset vicinus, aut sine gravi incōmodo Superioris responsum expectari non posset. Reliquorum verò mutationes intra Provinciam Provincialis ipse ne faciat sine causa alicuius momenti.

106. In mittendis operarijs per Provinciam extra Domos, & Collegia, ut in vinea Domini laborent, observet, quæ in Constitutionibus, & Regulis missionum dicuntur: videat tamen, ne Domus, & Collegia necessarijs ministris destituantur.

107. Quocunque mittat aliquem, eum per se, vel alium plenè instruat, & ordinariè in scriptis tam de modo procedendi, quàm de medijs, quibus eum uti velit ad finem, quem in animo habet.

108. Per crebram literarum communicationem iuxta formulam scribendi totius successus certior factus ex eo loco, ubi ipse commoratur, consilio & orationibus, & alijs rationibus eum iuvabit, ut persona, & negotium postulaverit.

109. Optimi quique, & maturiores ad proximos iuvandos, quantum commode fieri poterit, mittantur: & si ei videbitur expedire, alicui Superiori vicinioris Domus, vel Collegij subijciantur.

110. Cum mutari aliquem oportebit, animadvertat, ut ad eum revocandum, quoad fieri poterit, ijs medijs utatur, ut ij, à quibus evocatur, potius benevoli omnino maneant, quàm offensi, vel malè affecti.

111. Si missum à Superiore, vel à summo Pontifice minus utiliter occupari videret, Generalem admoneat.

112. Extra Provinciam suam neminem mittat, nec etiam ad laborandum in vinea Domini, nisi negotij alicuius, aut peregrinationis causa, aut nisi ei constaret de Generalis voluntate, vel cōveniret cum Provinciali illius Provinciæ, ad quam mittere aliquem voluerit: ad Provincias tamen extra Europam, & inter ipsasmet, hæ transmutationes sine facultate Generalis ne fiant.

113. Post cognitam Generalis mortem Provincialis neminē ex ijs, qui jus suffragij habent ex sua Provincia in aliā mittat ante congregationē Provincialem, nisi causa sit adeò urgens, ut ipse & maior pars consultorum ipsius existimet esse mittendum.

114. Cum peregrè erit nostris proficiscendum, aliquem, cui maximè confidat, præficiet, cui toto itineris tempore cæteri tanquam Superiori in omnibus obediant.

115. Ad retinendam religiosam disciplinam, & paupertatis rationem, det operam, ut nostri in profectionibus, quos ipsorum Superiores id præstare posse iudicaverint, in toto, vel in parte pedestri itinere utantur & in equitando solius necessitatis, sive personæ, sive negotiorum ratio habeatur.

116. Expensas itinerum solvere eius erit Provinciæ, aut Collegij, aut Domus, in cuius bonum & utilitatem cedit profectio: quod si in ea re dubium esset, arbitrio ipsius auditis Consultoribus statuēdum relinquitur: si aliquando tamen inter aliquos Provinciales non conveniret, recurrant ad Generalem.

117. Quando quis ab uno loco ad alium transfertur, Superior, ad quem talis mittitur, informandus est, quantum ad cognoscendum, & iuvandum eum sit satis. Neminem autem ex uno in alium locum ire permittat, sine literis patentibus.

DE

DE VISITATIONE.
CAP. XIV.

118. *Singulis annis per se ipsum singula loca suæ Provinciæ visitet, cùm hoc sit valdè proprium sui officij, & ibi diutiùs immoretur, ubi magis erit opus, præsertim in loco ad communicationem cum inferioribus & Generali Præposito magis commodo.*

119. *Si quādo ob causas graviores visitare omnia loca suæ Provinciæ ipse nō poßit, re cū suis Consultorib. collata, ad ea, quæ non potest, sibi aliū substituat. Quamvis omnino curandum sit, ut Domos probationis & scholasticorum seminaria peculiari cura, & per se visitet.*

120. *Cùm ad Domum, vel Collegium aliquod pervenerit, Superiorem interroget, nū aliquid urgeat, cui statim necessariò sit remedium adhibendum: & Visitationes præteritas petat, deinde omnes simul benignè alloquatur, eosq; ad renovationem in spiritu, & studium perfectionis hortetur.*

121. *Incipiat Visitationem à tēplo, cuius ostio clauso, videat, quomodo custodiatur sanctiß. Eucharistiæ Sacramentū: mox visitet sacrum infirmorum oleū, & sanctorū reliquias, ex quibus nihil ulla ratione auferatur, altaria, sedesq; Confessariorum, atq; alia, quæ tam in templo, quàm in Sacristia ad divinum cultum pertinent.*

122. *Postea ad visitationem personarum accedat, & curet, ut omnibus benevolum se exhibeat, ne alicuius mentem subeat suspicio, quod ob sinistras aliquas informationes minus hilarem vultum ipsis ostendat.*

123. *Petat à Superiore, & consequenter à Consultoribus & aliquibus Patrib. antiquioribus, vel præcipuis Officialibus, ut ea, quæ sciunt alicuius momēti de statu Collegij, vel domus, aut de personis referant: quòd si iudicaverit expedire, iubere poterit, ut informationes huiusmodi, vel partem earum breviter scribant, & sibi tradant: scripta autem quæ secretum continent, clausa ipse diligentißimè servet, caveatq; ne minimo quidem indicio eos, qui sibi aliquid referunt, prodat.*

124. *Huiusmodi informationibus acceptis & consideratis, percurrat cū Superiore catalogum personarum domus, vel Collegij, brevemq; de singulis eo capiat informationem.*

125. *Deinde vocet sigillatim oēs eo ordine qui ei magis convenire videbitur, & singulos seorsum iuxta instructionem sequenti capite positam memoriter potiùs, quàm ex scripto interroget, & quæ advertenda iudicaverit, sibi memoriæ causa scribat: quid verò à quoq; interrogandum sit, illius prudentiæ relinquitur.*

126. *Hortetur omnes ad veritatem sincerè dicendam, ne ipsis imputetur, si morbi propter eorum silentium incogniti, & latentes curari non poßint: admoneatq; teneri eos servare sub secreto, quicquid cum eo, quod secretum requirit, transegerint, licet à quovis alio, qui ipso sit inferior, de ea re interrogentur.*

127. *Non facilè credat, si quæ forsan contra alios, præsertim Superiores dicentur, sed ea notet, & expendat, ut veritatem assequatur: Caveatque, ne dum subditos consolari studet, illi debiliores in obedientia, & reverentia erga suos immediatos Superiores reddantur.*

128. *Si quis divisionis, aut dissensionis eorum, qui unà vivunt, inter se, vel cum suo capite auctor esse inveniretur, diligentißimè ab ea congregatione, velut pestis, quæ eam potest inficere, si præsens remedium non adhibeatur, separandus est.*

129. *Visitatio rerum, aut partium domus, iuxta ea, quæ in præcedētibus regulis, præsertim in 9. capite huius officij dicta sunt, fieri debet: in qua simul examinandæ sunt regulæ officialium, qui eiusmodi rerum curam habent: si quid autem non solùm informationem, sed inspectionem requirat, ipse per se, aut socium id præstabit.*

130. *Sūmarium Constitutionū, & regulas cōmunes corā Superiore, Cōsultoribus, & Ministro examinabit, & si quas non observari intellexerit, consideratis causis remedia adhibebit, ut observari poßint. Regulas autē Ministri, Consultorū, & Admonitoris, Cōcionatorū, & Sacerdotum, itemq; præcipuorū Officialium, ipse per se cum ipsismet examinabit: reliquas verò aliorum Officialium poterit socio, aut alteri coram singulis eorum examinandas committere.*

131. *Provincialis integram ratione totius anteactæ vitæ, iuxta Constitutiones ab alijs exigat, qui Societatem ingrediuntur: & ab eo tempore, quo ad studia missi sunt ab ijs, qui illis absolutis ad tertium probationis annum peragendũ mittuntur. Quod si id aliquando per se præstare non poterit, substituat ad id ordinariè Superiore Domus, vel Collegij. Singulis verò annis in quacunque Domo, vel Collegio suæ Provinciæ absoluta rerum domesticarum visitatione, aut in ipso visitationis decursu (si id opportunius in aliquibus fore iudicaret) rationem conscientiæ ab omnibus accipiat ab ultima, quam reddiderunt iuxta modum inferius præscriptum. Quòd si visitatio circa renovationem votorum inciderit, (quam extra statutum tempus ratione sui adventus in domũ aliquam, vel Collegium, præsertim magnũ, per unum aut alterum mensem prætermittere, aut differre poterit) ipse ad excipiendas confessiones generales nostrorum, aliquos Patres probatos, & maturiores designabit: eosq́, qui sibi confiteri volent, benignè audiet.*

132. *Postremum omnium visitet Superiorem Domus, vel Collegij circa ea, quæ ad personam, & officium eius attinent, iuxta officij eius regulas, & ea, quæ ex acceptis informationibus collegerit.*

133. *Visitatione cuiusque Domus, vel Collegij absoluta, & rebus omnibus perspectis, ut laboris sui fructum capiat, denuò omnia, quæ accepit in visitatione, consideret; & ea, quæ maioris momenti sunt, diligentiùs expendat: quid item clarum, quidque tantum probabile videatur, & de quibus Generalis consulendus est, & quæ cum solo Superiore Domus, vel Collegij, quæ etiam cum Consultoribus, & quæ cum alijs particularibus sint transigenda, diligenter discernat.*

134. *Quæ ad gubernationem spectantia ipsi ordinanda videbuntur, hæc vel illa ijs etiam expendenda tradat, quos de unaquaq; re melius iudicare posse confidat. Et antequam ultimam executionis manum rebus imponat, omnia in orationibus, & Missarum sacrificijs Deo commendet, ut iuxta ipsius divinum beneplacitum dirigantur.*

135. *Postquam autem apud se omnia constituerit ex præteritæ visitationis memoriali, ubi rerum quæ temporariæ sunt, ordinationes scribuntur, eas quæ executioni mandatæ fuerint, expungat. In libro verò, in quo non nisi maioris momenti ordinationes scribendæ erunt, ipse ea tantùm scribet, suáque manu subscribet, quæ cum Generali communicaverit, & ab ipso fuerint approbata.*

INSTRVCTIO DE IIS, QVÆ IN VISITATIONE INTERROGANDA SVNT.

CAPVT XV.

QVAE AD GVBERNATIONEM PERTINENT à SVPERIORIBVS, ET CONSVLTORIBVS, ET ALIIS, QVIBVS VIDEBITVR, PETENDA.

1. *INterroget, si quid gravius in ea Domo, vel Collegio accidisse extra confessionem intellexerit, & quod remedium sit adhibitum.*

2. *Quomodo serventur regulæ, quæ ad Novitios pertinent.*

3. *An aliqui, præsertim pueri, aut mulieres ad vota emittenda inducantur, vel ad consilia alia observanda indiscretè trahantur.*

4. *An aliquis domi nimis affectus videatur ad consanguineos; vel ad eorum subventionem teneatur.*

5. *De numero, & sufficientia Confessariorum, & de frequentia, & fructu confitentium.*

6. *Quomodo literarum studia vigeant, & quàm exactè serventur, quæ de opinionum novitate & diversitate statuta sunt. Et an aliqui videantur finitis jam studijs educendi è Collegijs.*

7. *An infirmi, hospitalia, carceres, & triremes (ubi essent) visitentur, & adiuventur à nostris.*

8. Ex

8. *Ex quibus operibus pijs iuxta nostrum institutum, maior fructus percipiatur.*

9. *De cura in tradendis spiritualibus exercitijs, & quam exactè illa fiant. Et de vigilantia in puerorum ac rudium in doctrina Christiana institutione.*

10. *De modo conversandi iuxta rationem, & finem nostri instituti.*

11. *De missionibus & earum fructu, & modo procedendi eorum, qui mittuntur.*

12. *An aliqui prætextu valetudinis iuvandæ à spiritus perfectione degenerent, & à laboribus nostri instituti abhorreant, atque ad otium aspirent.*

13. *An erga nostros infirmos, & hospites debita Societatis charitas, & cura exerceatur.*

14. *An aliqua ambitionis & proprietatis indicia in aliquo appareant.*

15. *Quæ eleemosynæ externis pauperibus dentur.*

QVÆ AB OMNIBVS PETI POSSVNT.

16. *Quomodo valeat corpore, & viribus, & quomodo ei conveniat ratio victus, vestitus, cubiculi, & exercitationis corporalis, qua utitur.*

17. *Si quid dubitationis, aut difficultatis, si quid etiam ad suam consolationem, instructionem, aut profectum fore putat, confidenter proponat.*

18. *Quod ad alios attinet, interrogetur, quomodo tractetur à suis Superioribus, & quid sentiat de illis, tam de personis, quàm de officijs eorum.*

19. *An aliquis Superior impedierit libertatem subditorum scribendi ad Superiores mediatos, aut quovis modo significaverit, sibi non placere, ut nostri de ipso, aut eius gubernatione, ad eosdem scribant.*

20. *An noverit extra confessionem aliquid de quavis persona, quod non ei probetur, ut de inobedientia, murmuratione, conspirationibus, præsertim contra Superiores, & si quid parum honestum, & incautum in familiaritate nimia cum aliqua persona accidisset, vel contra de dissensione.*

21. *Quomodo serventur Domi Constitutiones, Decreta, Regulæ, communis ordo, & ordinationes, quæ à Præposito Generali, & alijs Superioribus emanant.*

22. *Quomodo exerceantur ministeria Societatis erga externos, quod ad modum, & fructum attinet.*

23. *Quis sit profectus nostrorum in rebus spiritualibus, & quod omnium in solidis virtutibus acquirendis studium.*

24. *Si de ijs etiam, quæ pertinent ad alias Domus, & Collegia totius Provinciæ aliquid habet, quod alicuius momenti videatur, liberè proponat.*

PRO SCHOLASTICIS ADDATVR.

25. *Quid ingenij, memoriæ, virium, & propensionis ad literas in se experiatur.*

26. *An occupatione exteriore, vel studijs removeatur, vel distrahatur à rebus spiritualibus.*

27. *An habeat libros necessarios, & an scribat, legat, disputet.*

28. *De suo profectu in literis quid sentiat.*

29. *An omnia experimenta Societatis fecerit, & quo fructu.*

PRO IIS, QVI IN PROBATIONE VERSANTVR.

30. *An firmus sit in proposito vivendi, & moriendi in Societate.*

31. *An sit indifferens ad quemlibet gradum, ministeria, & exercitia Societatis, prout obedientia constituerit.*

32. *An exercitia spiritualia, vel aliqua alia experimenta fecerit, & in quibus plus profecerit, & alia, si videbitur, ex Examine.*

MODVS ACCIPIENDÆ RATIONIS CONSCIENTIAE.

QVod in summario Constitutionum, præscribitur de manifestanda consciẽtia, id magni momenti ad Dei gloriam & Societatis nostræ bonum Pater noster sanctæ memoriæ Ignatius existimavit: quare, ut omni diligentia & animi sinceritate servetur: Provinciali curandum erit. Et cum quisq; dixerit, quæ dicere voluerit, iuxta instructionem datam, poterit Provincialis; si qua existimaverit amplius interroganda; id etiam facere: quamvis, quæ hominem pudore multum afficerent, ea extra confessionem interroganda non essent. Nec à singulis singula petet; sed prudenter & circumspectè pro ratione personarum. Deniq; eam suavitatem teneat, ut illa omnia non tanquam iudex exigere, sed ut benignus parens ob subditi consolationem cognoscere velle videatur.

REGVLAE

PRAEPOSITI DOMVS PROFESSAE.

DE IIS, QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET TOTIVS DOMVS ADMINISRTATIONEM PERTINENT.

CAP. I.

OMni studio enitatur, ut talis sit, qualis optatur Rector in nostris Cõstitutionibus, atq; eò magis, quod illis præsit; quos viros spirituales, & perfectionis studiosos esse oportet.

2. *Primam officij sui curam in eo positam esse intelligat, ut oratione, & sanctis desiderijs totã domum velut humeris suis, sustineat; & quæcumq; in ijs; quibus præest, ad ipsorum, aliorumq; ædificationem; iuxta instituti nostri rationem; optare debet, prius in seipso præstare studeat.*

3. *Communes regulas ipse servet; & particularia in cibo, indumentis & aliarum rerum usu quantum fieri potest, vitet: familiaritate, atque indulgentia cum quibusdam, alios ne offendat.*

4. *Intra annum, postquam officium Præpositi prima vice inierit, quadraginta diebus Christianam doctrinam eo modo, quo in secunda Cõgregatione de Rectore expositum est, legat, aut doceat: sed ex causa per alium id munus cum facultate Provincialis obire poterit.*

5. *Cõsuetudines receptas, & à Generali, vel Provinciali approbatas servet, ac servari faciat: si tamen aliqua alia à Præcedenti Præposito inducta fuerit, non mutet inconsulto Provinciali: ipse verò, nisi suo Superiore approbante, nullam introducat.*

6. *Eos, qui domestica obeunt ministeria (exceptis quibusdam, quorum electio ad Provincialem pertinet) prudenter cõstituat, suas cuiq; regulas tradat, aliquando visitet, & prout in Domino cõvenire iudicabit, vel in eisdem ministerijs detineat, vel ab eis removeat. Quia verò officia quædam, ut benè fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei inveniuntur, non facilè mutari debebunt.*

7. *Vt prospicere officialibus de subsidio, si necessarium id fuerit, ne labore graventur, debebit: ita cum tempus vacuum illis fuerit, ut illud utiliter impendant divino servitio, curabit.*

8. *Etsi potestatem habet designandi Confessarios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Domus non constituet sine approbatione Provincialis.*

9. *Quamvis in virtute obedientiæ iubere possit; non nisi rarissimè, & ex gravi ac urgenti causa id faciat.*

10. *Ordinarias tantũ pœnitentias imponat, quales sunt parva mensa, publica reprehensio, conclusio in circulo, edere sub mensa, osculari aliorũ pedes, orare in refectorio, dicere culpã suam, subtractio cibi usq; ad panem, & aquam, si res postulaverit, disciplina publica in refectorio, & alia exercitia humilia, & domestica.*

11. *Sicut ad Præpositum pertinet dispensare in regulis, & Constitutionibus, & decretis Congregationum generalium cum particularibus, quando necesse erit: sic & cum dispensaverit in rebus maioris momenti, quæ videntur urgere, & in quibus sine gravi incommodo Provincialis responsum expectari non potest, eum primò quoque tempore de huiusmodi dispensatione, ac eius causa admonere.*

12. *Nomina eorum, qui vota solemnia, vel simplicia emiserunt, in libro ad hoc parato notentur, in Professis quidem, & Coadiutoribus formatis cum nominibus admittentium; in reliquis verò post biennium cum nominibus celebrantium, adnotato loco, & tempore, iuxta Constitutiones.*

13. *Quas habeat facultates partim ex ijs, quæ ipsi in his regulis conceduntur; partim ex compendio facultatum Societatis intelligat, ut in ijs, quas non habet, sciat ad Superiorem recurrere.*

DE IIS, QVÆ PRÆPOSITVM AD BONAM ADMINISTRATIONEM IVVABVNT.

CAP. II.

14. *SIT solicitus, ne minister, & reliqui officiales suo desint officio, omissis alijs, quæ possent impedire.*

15. *Singulis vel saltem alternis hebdomadis cum suis Consultoribus conveniat, (nisi pro re nata aliquid extraordinariè esset consultandum) deque rebus maioris momenti, quæ pro temporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quamquam ijs auditis, penes ipsum erit de singulis statuendi facultas.*

16. *Consultores, aliosq; omnes, cum ei aliquid proponunt, libenter, & benignè excipiat, & præcipuè eum, cui Monitoris officium commissum est: efficiatq;, ut in sua Domo, quæ in formula scribendi præscripta sunt, serventur.*

17. *Habeat librum, in quo scribantur visitationes Domus à Generali approbatæ: in quo etiam ordinationes aliæ alicuius momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs, quæ temporariæ sunt, separatim notentur; alia verò, quæ visitator, & Provincialis præscripserint: in alio libro scribantur.*

18. *Institutum Societatis cognoscat ex lectione literarum Apostolicarum, Constitutionum, & Decretorum generalium Congregationũ: magis autem particularia ex lectione regularum tam communiũ, quàm officij sui, & aliorum, qui sub ipsius cura sunt, ac Provincialis, & compendij facultatum Societatis, atq; ex observatione consuetudinum receptarũ, & demum ex recursu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.*

19. *Libellum habeat, in quem referat quæcunque sibi ad bonum Domus statum subinde occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa, de quibus ad Generalem, vel Provincialem scribendum putat.*

20. *Pro occurrentibus necessitatibus communibus, & privatis, Missas, & orationes nostrorum (moderatè tamen) iuxta consuetudinem Societatis applicare poterit.*

DE CVRA NOSTRORVM IN SPIRITV.

CAP. III.

21. *CVret, ut unicuiq; in suo officio integram obedientiam cæteri præstent, & officiales Ministro, & sibi etiam omnes: studeatq; eisdem exemplo obedientiæ præire, quam ipse suis Superioribus, quos Christi loco habet, præstare debet.*

22. *Det operam, ut Constitutiones, & regulæ observentur: omnibus domesticis cum omni solicitudine invigilet, eosdemq; ab ijs, quæ nocere possint domi, & foris defendat, cum præveniendo, tum etiam, si quid mali acciderit, remedium adhibendo.*

23. *Efficiat, ut sibi, vel alijs ab ipso deputatis statis temporibus ratio conscientiæ*

reddatur, iuxta modum, qui in officio Provincialis præscribitur, & instructionem reddendam conscientiæ rationem, à Professis quidem, & Coadiutoribus formatis semel in anno, ab alijs verò bis: & aliquos præterea maturiores Patres assignet, qui eorum confessiones generales excipiant, nisi Provincialis tunc adsit.

24. *Meminerit, ut Scholastici, si qui erunt, & Coadiutores non formati, bis singulis annis circa festa Circumcisionis Domini nostri, & Apostolorum Petri & Pauli vota sua renovent, præmissis ijs, quæ fieri solent.*

25. *Singulis, vel alternis diebus Veneris exhortationem nostris vel ipse faciat, vel aliquis alius, qui rationem nostri instituti benè teneat; in qua agatur de observatione Constitutionum, & regularum; de fraterna charitate, humilitate, patientia, mortificatione, & alijs virtutibus, præsertim de obedientia: tametsi exhortationis loco, spiritualis collatio eisdem de rebus aliquando haberi potest.*

26. *Crebrò, & magna charitatis significatione alloquatur subditos, eorumque necessitatibus non corporis tantum; sed multò etiam magis animæ, paterno affectu prospiciat. Si quem verò intelligat aliqua tentatione pulsari, præsertim gravi, eius peculiarem curam & solicitudinem non solùm per se; sed etiam, si necesse fuerit, per alios gerat: nec remedium longiùs differendo, difficiliorem morbi curationem reddat.*

27. *In correctionibus, & pœnitentijs iniungendis rationem habebit dispositionis personarum, & ædificationis universalis, & particularis earum, ad gloriam Dei.*

28. *Nisi prudentia rebus particularibus adhibita aliter procedendum dictaverit, illud in correctionibus observet, ut ij, qui peccant, primò in charitate, & dulcedine admoneantur: secundò in charitate quidem, sed eo tamen modo, ut eis confusio, & rubor inijciatur: tertiò amori, ea quæ timorem incutiant, si opus erit, adijciantur.*

29. *De publicis defectibus, publica debet esse pœnitentia, ijs tantum; quæ ad omnium ædificationem faciunt, declaratis.*

30 *Poterit mittere interdum aliquem ex suis, ut ostiatim petat eleemosynam, aut ut inserviat hospitali, aut comitetur emptorem, aut in plateis concionetur, Christianamve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione ædificationis, & spiritualis utilitatis nostrorum.*

31. *Delegare poterit Confessario; vel alijs vices suas, ut eas pœnitentias approbent, vel improbent, quas ad maiores sui spiritus profectum, assumere quisq; volet. Et, ut nostris, qui Sacerdotes non sunt, facultatem dare possint frequentius quàm octavo quoq; die communicandi, quos ea ratione magis in spiritu iuvari in Domino iudicaverint.*

32. *In danda facultate ieiunandi, sicut & in alijs pœnitentijs concedendis, videat, ne mensuram rectæ rationis excedat: detq; operam, ut omnes intelligant, ad singularitatem non pertinere, si quis ieiunet alijs non ieiunantibus; dummodo ordinaria consuetudo ieiunandi, quæ iuxta Constitutiones non sit, non introducatur.*

33. *Vnio, & conformitas mutua diligentissimè curanda est, nec ferenda inter ullos domesticorum perturbatio, vel ira mutua: si quid autem huiusmodi accideret, curet, ut statim cum satisfactione debita in gratiam invicem redeant.*

34. *Tam ipse, quàm omnes alij Sacerdotes, qui ei videbuntur, iuxta Constitutiones, aliquando intra annum officium, vel officia eorum; qui domi inserviunt, ad tempus aliquod obibunt.*

35. *Videat scripta, & literas omnes, quæ scribuntur ad domesticos, & quas ipsi alij scribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum discretionis habeat, domi constituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire iudicabit, sibiq; referat, si quid invenerit, quod tanti momenti sit, ut de eo Superior monendus videatur. Res autem vanas, aut quà alia ratione offendere possint, neminem scribere permittat: nec sigillum quenquam habere sinat sine Provincialis facultate.*

36. *Non sint domi arma, nec instrumenta musica, nec libri lascivi, aut vani, nec novæ ullæ recreationes introducantur.*

DE

DE AVXILIO ANIMARVM.

CAPVT IV.

37. MEminerit hoc pertinere ad ſcopum totius Societatis, ut ad animarum ſalutem, & perfectionem cum divina gratia promovendam incumbat, & noſtri inſtituti uritatē in Domibus profeſſis præcipuè eluceſcere debere, quæ non tam circa media ad hunc nem præparanda (quemadmodum Collegia) quàm circa finem ipſum, & uſum mediorum d eum conferentium verſantur.

38. Videat, an noſtri zelum habeant animarum, & an ſtrenuè, ac diligenter earum ſaitem procurent, ut ij ſolent, quos ſanctus Dei amor impellit, nec ſolùm immoderatos pro atione virium labores ſuſcipi non ſinat, ſed multo etiam minus in proximis iuvandis neligentiam toleret.

39. Proponatur populo aſſiduè in Eccleſia verbum Dei in prædicationibus, & ſacræ criptura vel doctrinæ Chriſtianæ lectionibus, quod etiam in alijs Eccleſijs, plateis, & lois præſtari poteſt, quando ad maiorem Dei gloriam conferre videbitur: nominatim verò uerorum, ac rudium perſonarum in Chriſtianiſmo inſtitutionem tanquam proprium noſtræ vocationis miniſterium valdè commendatum habeat: intelligatque Chriſtianam doctrinam canendo doceri poſſe, ubi ad maiorem ædificationem id fore obſervabitur. Modus utem ſive id canendo, ſive ſecus fiat, pro locorum ratione ad ædificationem & maiorem utilitatem exigatur.

40. Procuret diligenter nec deſint deſignati Confeſſarij, qui domi in administratione acramentorum confeſſionis & communionis cum fructu exerceantur: quique extra doum ægrotorum confeſſiones audire, morientibus opem ferre, & eos, qui in carceribus, & oſpitalibus inveniuntur, viſitare, & conſolari poſſint, & reliquis pietatis operibus, quæ n literis Apoſtolicis inſtituti noſtri, & conſtitutionibus proponuntur, incumbere: ſed hæc mnia ipſe iuxta ordinem à Provinciali præſcriptum exequatur, qui pro ratione loci, & coia noſtrorum metietur, quantum in huiuſmodi rebus operæ ſit ponendum.

41. Curet, ut noſtri in ſpiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, poſtquā a in ſe fuerint experti: nullus tamen deberet ea tradere, niſi prudentia, ac rerum ſpiritualium uſu ſatis probatus eſſet.

42. Si operariorum copia ſuppetet, poterit ſuos mittere ad alia loca vicina, habito onſenſu Provincialis, ut ſimilibus operibus charitatis functi, domum, conſtituto tempoe, redeant.

43. Non permittat eodem tempore omnes Sacerdotes abeſſe, ſed ſemper domi, aut n Eccleſia aliqui maneant, qui occurrentibus neceſſitatibus proximorum ſatisfacere oſſint.

44. Cum quis prædicationi, lectioni ſacræ, aut confeſſionibus audiendis vacat, provileat, ne ſtudij tempus, aliave neceſſaria illi deſint.

45. Si quis ad ſacros ordines promovendus, aut in confeſſarium, vel concionatorem eſſe ligendus videbitur, Provincialem admoneat.

46. Si quem ex ijs, qui in Eccleſia noſtra aſſiduè ad Sacramenta accedit, intelligeret vitæ ſuæ exemplo alios offendere, quantum in ipſo eſt, remedium per confeſſarium, vel aliquem alium convenienti ratione adhibere curet.

47. Non permittat, ut noſtri curam mulierum religioſarum, & aliarum quarumcunq; uſcipiant, ut ordinariè illarum confeſſiones audiant, vel ipſas regant; quamvis nihil reugnet aliquando apud eas concionari, aut ſemel unius Monaſterij confeſſiones ſpeciales b cauſas audire, quod tamen non fiet, niſi poſtulent ij, qui eis præſunt.

48. Etſi proprium Præpoſiti officium eſt, Domum ſibi commiſſam diligenter, ac fideliter gubernare, neq; is propter aliud quidquam huic muneri deeſſe debet; ſi quando tamen per fficij ſui occupationes licebit, & concionari, & confeſſiones audire, & alia Societatis miniſteria exercere poterit, ac debebit.

DE ORDINE DOMESTICO.

CAPVT V.

49. QVotidie post orationem matutinam fiat sacrum, cui intersint omnes, qui Sacerdotes non sunt: nisi aliquibus propter peculiares causas aliud tempus ad sacrum audiendum concessum sit.

50. Tempore orationi, & examini assignato, sit aliquis, qui obseruet, nũ omnes ijs vacent, quod & Minister ipse aliquando faciat, & Præpositus huic rei diligenter inuigilet.

51. Syndicum domi constituat, vbi Ministri aut Subministri opera ad id non uteretur, cuius officium erit obseruare in omnibus quod ad honestatem, & decentiam externam pertinet, Ecclesiam, & domum in locis publicis perlustrando, & si quid, quod non conueniat, annotauerit, Superiori referendo.

52. A posteriore prandij signo ad cœnam, octo ut minimum horæ intersint: aliquid verò amplius usque ad refectiunculam vespertinam diebus Veneris, & ieiuniorum, iuxta morem regionis, à tempore autem, quo se nostri cubitum receperunt usque ad signum, quo excitantur, septem.

53. Benedictio, & gratiarum actio in refectorio iuxta usum breuiarij Romani in prima mensa fiant: in secunda verò, & priuata, teneri possunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ à singulis submissè, & stando fieri debent.

54. In mensa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum nõ promotos: sed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non sunt, ullus ordo constituatur.

55. Si aliqua de causa Præpositus primæ mensæ adesse non poterit, curet, ut Minister adsit.

56. A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris post collationem vespertinam dimidia recreationi religiosè impendantur, idq; in uno loco, si commodè fieri poterit: sed neque extra huiusmodi horas labores nimium continuari, sine aliqua conuenienti relaxatione, sinat.

57. Conferentiæ casuum conscientiæ bis singulis hebdomadis habeantur, quibus Sacerdotes omnes, qui commodè poterunt, interesse debent: Præside docto aliquo, qui ea, de quibus agetur, luculentiùs explicare, ac definire possit.

DE IIS, QVÆ PERTINENT AD RES TEMPORALES.

CAPVT VI.

58. MAgno, & constanti animo speret à diuina bonitate suæ Domui subsidia tẽporalia adijcienda, si & nostri ad quærendum Dei regnum sibi, & proximis seriò incumbant, & ipse ratione indigentiæ, instituti nostri integritatem violari numquam permittat.

59. Habeat procuratorem, qui eleemosynas petat, cui alios ad eam rẽ substituere poterit, si necessarium iudicabit, ita tamen, ut quam paucissimi in mendicando occupentur.

60. Singulis mensibus à Procuratore rationẽ accepti, & expensi præsente Ministro exigat, ut totius Domus administrationis ratio ipsi constet, eamq; reddere possit cui, & quando per Superiorem constituetur: caueat autem, ne Domus alieno ære grauetur.

61. In ijs, quæ ad rationem victus, & aliarum rerũ vitæ necessariarum, aut conuenientium spectant, quamuis curandum est, ut communis illa sit, & valetudini nostrorum accommodata: habenda tamen semper est ratio humilitatis, paupertatis, ac spiritualis ædificationis in Domino.

62. Vt curare debet, ne ij, qui in vinea Domini magno cum proximorum fructu se exercent, necessario subsidio priuati maiora bona relinquere cogantur, neve morbo, aut ætate debiles ministerio fraternæ charitatis destituantur: ita ijs, qui nentra ratione aliorum indigent opera, adiutores assignare non debet.

63. Aegrotorum

63. *Aegrotorum verò cura habeatur magna, & obseruetur diligenter tam in victus ratione, quàm in cæteris quod medicus præscripserit.*

64. *Si cui particulari quidpiam ab externo aliquo mittatur, id in communem usum accipiatur, ac dispensetur.*

65. *Caveat, ne Domus ipsa, aliquisve Professorum, aut Coadiutorum redditibus Collegiorum, præterquàm in rebus minimis utatur.*

66. *Si quid stabile donatum, legatumve Domui fuerit, Provincialem admoneat, ut quamprimùm vendatur; & pretium in usus necessarios iuxta illius iudicium expendatur: temporis tamen opportunitas ad vendendum non est excludenda.*

67. *Lites forenses fugiat; nec ullam inconsulto Provinciali intentet, nec intentæ respondeat, nisi cogatur.*

68. *Si bona alicuius ex nostris distribuenda essent, si ineundi contractus, si fabrica alicuius momenti, & expensæ extraordinariæ faciendæ, aut si bona offerantur cum aliqua obligatione, rem ad Provincialem deferat.*

69. *Depositum pecuniæ nullum prorsus admittat: aliarum verò rerum non nisi cautissimè, dummodo sint eorum, quibus multum debeamus, aut alioqui id officij sine magna offensione, denegari non possit.*

70. *Neminem ex nostris in causis civilibus, nedum criminalibus examinari (nisi, qui ad peccatum obligare potest, compelleret) permittat absq; licentia, quam minimè dabit, nisi in causis, quæ ad religionem Catholicam pertinent, aut alioqui piæ sint, & ita uni faveant, ut non in alterius detrimentum cedant.*

71. *Nullum domi iumentum equitandi causa ad usum alicuius de ipsa Societate ordinariè habeatur, nisi aut propter continenter infirmam alicuius valetudinem, aut propter publica negotia, id necessarium, & urgens iudicaret Generalis.*

DE COMMVNICATIONE CVM EXTERNIS ET GRATITVDINE ERGA FVNDATORES, ET BENEFACTORES.

CAP. VII.

72. *Mulieres invisere, aut ad eas scribere, nisi in necessitate, aut cum spe magni fructus, nostros non sinat, nec hoc quidem permittat, nisi viris valdè probatis, & prudentibus.*

73. *Non permittat fœminas domum nostram ingredi.*

74. *Curet, ne primarios viros invisere nostri consuescant, nisi sancto studio piorum operum ducerentur, vel quando intima benevolentia in Domino coniuncti essent.*

75. *Non sinat offerri munuscula, quæ magnatibus ad res maiores obtinendas offerri solent.*

76. *Non permittat, ut nostri cibum capiant apud externos: aut ab eis, cùm ægrotant, visitentur, nisi causa non levis momenti ad id concedendum moveret, quam eandem esse oportebit, si quando externus aliquis, ad mensam præsertim refectorij, invitandus videtur.*

77. *Amicos conservare, & eos, qui malè erga nos affecti sunt, præcipuè si homines sint non vulgaris auctoritatis, orationibus & rationibus convenientibus in amicitiam revocare, aut saltem, ne adversarij sint, efficere studeat.*

78. *Observet, quæ erga fundatores, & benefactores, tam vivos, quàm mortuos observanda sunt, eisque gratitudinem exhibeat, & si quam aliam obligationem habet, ei satisfieri curet.*

REGVLÆ

DE IIS, QVI ADMITTI PETVNT, AD DOMVM DIVERTVNT, AVT FORAS MITTVNTVR.

CAPVT VIII.

79. *IN Societatem neminem admittat, nisi à Generali, vel Provinciali id ipsi committatur, sed de ijs, qui admitti petunt, ad Provincialem referat, vel scribat, quales illi sint, & quibus donis Dei præditi.*

80. *Si is, qui admitti petit, ad institutum Societatis valdè idoneus videbitur, & necessitas urgeret, poterit eum tanquam hospitem domi recipere, donec responsum à Provinciali accipiat, vel ad eundem mittere, si expedire iudicaverit.*

81. *Recedentem sine licentia ab alio loco Societatis, vel ab ea dimissum non admittat, sed si expedire videatur ad Provincialem de eo scribat, & eius ordinationem expectet, illo domi ut hospite, vel in alio pio loco, si videbitur detento.*

82. *Charitatem magnam exhibeat erga alios de Societate per domum transeuntes, eosque amanter hospitio excipiat, ac meminerit, se aliquo viatico, aut eleemosyna eos, si indigerent, juvare posse: curet item diligenter dirigere, ac juvare expeditiones hospitum, qui negotiorum causa domi versantur.*

83. *Externi ne accipiantur hospitio, ut domi pernoctent, nisi ij sint, quibus multum debeatur, aut id officij sine magna offensione prætermitti non possit: qua in re habeatur præcipua ratio religiosorum, cum necessitatis causa ad nos divertunt.*

84. *Cum quis domo egredietur, det ei socium convenientem: si quando autem aliquis solus foras mittitur, is sit, cui meritò possit confidere.*

85. *Neminem ex sua Domo in alium locum mittat sine literis patentibus.*

86. *Si quis experimento comperiretur ferre non posse domus cœlum, & malè habere continenter cerneretur, vel alia ratione videretur mutandus, Provincialem admoneat, an aliò mitti debeat.*

87. *Profecturi ad alia loca ea, quàm* sottanam *vocant, & in alijs interioribus indumentis, quibus utuntur, privari non debent, nisi fortè ratio temporis, aut alioqui charitas suaderet melioribus esse commutanda. Reliqua verò omnia, quæ ad iter necessaria erunt, magna charitatis significatione ab eo loco, unde mittuntur, subministrentur, sumptibus tamen eorum, quorum erit expensas itineris solvere.*

REGVLÆ

RECTORIS,

DE IIS, QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET TOTIVS COLLEGII ADMINISTRATIONEM PERTNENT.

CAPVT PRIMVM.

1. *OMni studio enitatur, ut talis sit, qualis optatur in nostris Constitutionibus; primamque officij sui curam in eo positam esse intelligat, ut oratione, & sanctis desiderijs totum Collegium velut humeris suis sustineat.*

2. *Communes Regulas ipse servet, & particularia in cibo, indumentis, & aliarum rerum usu, quantum fieri potest, vitet: & familiaritate, atque indulgentia cum quibusdam, alios ne offendat.*

3. *Intra annum postquam officiũ Rectoris prima vice inierit, quadraginta diebus Christianam doctrinam eo modo, quo in secunda congregatione expositum est, legat, aut doceat: sed ex causa per alium id munus cum facultate Provincialis obire poterit.*

4. *Consuetu-*

4. *Consuetudines receptas, & à Generali, vel Provinciali approbatas servet, ac ser-vari faciat: Si tamen aliqua alia à praecedenti Rectore inducta fuerit, non mutet inconsul-o Provinciali: ipse verò, nisi suo Superiore approbante, nullam introducat.*

5. *Eos, qui domestica obeunt ministeria (exceptis quibusdam, quorũ electio ad Provin-ialem pertinet) prudenter constituat, suas cuique regulas tradat, aliquando visitet, & rout in Domino convenire iudicabit, vel in eisdem ministerijs detineat, vel ab eis remo-eat. Quia verò officia quaedam, ut benè fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei veniuntur, non facilè mutari debebunt.*

6. *Vt prospicere officialibus de subsidio, si necessarium id fuerit, ne labore graventur, de-ebit: ita cũ tempus vacuum illis fuerit, ut utiliter illud impẽdant divino servitio curabit.*

7. *Etsi potestatem habet designandi Confessarios suis subditis, ordinarium tamen Con-essarium Collegij non constituet sine approbatione Provincialis.*

8. *Quamvis in virtute obedientiae iubere possit, non nisi rarissimè, & ex gravi, ac ur-enti causa id faciat.*

9. *Ordinarias tantum poenitentias imponat, quales sunt parva mensa, publica reprehẽ-o, conclusio in circulo, edere sub mensa, osculari aliorum pedes, orare in refectorio, dicere ulpam suam, subtractio cibi usq; ad panem & aquam, si res postulaverit, disciplina publica refectorio, & alia exercitia humilia & domestica.*

10. *Sicut ad Rectorem pertinet dispensare in Regulis, Constitutionibus, & Decretis ongregationum generalium cum particularibus quando necesse erit: sic & cum dispensave-t in rebus maioris momenti, quae videntur urgere; & in quibus sine gravi incõmodo Pro-incialis responsum expectari non potest, eum primo quoq; tempore de huiusmodi dispensa-one, ac eius causa admonere.*

11. *Nomina eorum, qui vota solemnia, vel simplicia emiserunt, in libro ad hoc parato otentur: in Professis quidem, & Coadiutoribus formatis cum nominibus admittentium: reliquis verò post bienniũ cum nominibus celebrantium, adnotato loco, & tempore, iuxta onstitutiones.*

12. *Quas habeat facultates, partim ex ijs, quae ipsi, in his regulis conceduntur, par-m ex compendio facultatum Societatis intelligat, ut in ijs, quas non habet sciat ad Supe-iorem recurrere.*

DE IIS, QVÆ RECTOREM AD BONAM ADMI-NISTRATIONEM IVVABVNT.

Cap. II.

13. *SIT solicitus, ne Minister, & reliqui Officiales suo desint officio, omissis alijs, quae possent impedire.*

14. *Singulis vel saltem alternis hebdomadis cum suis Consultoribus conveniat, (nisi ro re nata aliquid extraordinariè esset cõsultandum) deq; rebus maioris momenti, quae pro emporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quanquam ijs auditis penes sum erit de singulis statuendi facultas.*

15. *Consultores, aliosq; omnes, cum ei aliquid proponunt, libenter ac benignè excipiat, & raecipuè eum, cui Monitoris officium commissum est, efficiatq; ut in suo Collegio, quae in ormula scribendi praescripta sunt, accuratè serventur.*

16. *Habeat librum, in quo scribantur visitationes Collegij à Generali approbatae, in quo tiam scribantur ordinationes aliae alicuius momenti, quae à Generali mittuntur: & quae erpetuae fuerint, ab ijs, quae temporariae sunt, separatim notentur: alia verò quae Visitator Provincialis praescripserint, in alio libro scribantur.*

17. *Institutum Societatis cognoscat ex lectione literarum Apostolicarum, Constitutio-um, & Decretorum generalium Congregationum: magis autẽ particularia ex lectione Re-ularũ, tam communium, quàm officij sui, & aliorum, qui sub ipsius cura sunt, ac Provin-*

cialis, & Cōpendij facultatum Societatis, atq; ex obseruatione consuetudinum receptarum ac demum ex recursu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.

18. *Libellum habeat, in quem referat quæcunque sibi ad bonum Collegij statum subinde occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa, de quibus ad Generalem scribendum putat.*

19. *Pro occurrentibus necessitatibus communibus & priuatis, Missas & orationes suorum, moderatè tamen, iuxta consuetudinem Societatis applicare poterit.*

DE CVRA NOSTRORVM IN SPIRITV.

CAP. III.

20. *CVret, ut cuiq; in suo officio integram obedientiam Collegiales præstent, & officiales Ministro, & sibi etiam omnes, studeatq; eisdem exemplo obedientiæ præire quam ipse suis Superioribus, quos Christi loco habet, præstare debet.*

21. *Det operam, ut Constitutiones, & Regulæ obseruentur: omnibus Collegialibus cum omni solicitudine inuigilet, eosdemque ab ijs, quæ nocere possint, domi & foris defendat, cùm præueniendo, tum etiam, si quid mali acciderit, remedium adhibendo; ita ut in virtutibus, & literis proficiant.*

22. *Efficiat, ut sibi, vel alijs ab ipso deputatis statis temporibus ratio cōsciētiæ reddatur à suis, iuxta modum, qui in officio Prouincialis præscribitur, & instructionem ad reddendam conscientiæ rationem: & aliquos præterea maturiores Patres assignet, qui eorum confessiones generales excipiant, nisi Prouincialis tunc adsit.*

23. *Meminerit, ut Scholastici, & Coadjutores non formati bis singulis annis circa festa Circumcisionis Domini nostri, & Apostolorum Petri & Pauli, vota sua renouent; præmissis ijs, quæ fieri solent.*

24. *Singulis, vel alternis diebus Veneris exhortationem nostris vel ipse faciat, vel aliquis alius, qui rationem nostri instituti bene teneat, in qua agatur de obseruatione Constitutionum & Regularum, de fraterna charitate, humilitate, patientia, mortificatione, & alijs virtutibus, præsertim de obedientia, tametsi exhortationis loco spiritualis collatio eisdem de rebus aliquando haberi potest.*

25. *Crebrò, & magna charitatis significatione alloquatur subditos, eorumq; necessitatibus non corporis tantùm, sed multò etiam magis animæ, paterno affectu prospiciat. Si quem verò intelligat aliqua tentatione pulsari, præsertim graui, eius peculiarem curam, & solicitudinem, non solùm per se, sed etiam, si necesse fuerit, per alios gerat: nec remedium longiùs differendo, difficiliorem morbi curationem reddat.*

26. *In correctionibus, & pœnitentijs injungendis rationem habebit dispositionis personarum, & ædificationis uniuersalis, & particularis earum ad gloriam Dei.*

27. *Nisi prudentia rebus particularibus adhibita aliter procedendum dictauerit, illud in correctionibus obseruet, ut ij, qui peccant, primò in charitate, & dulcedine admoneantur: secundò in charitate quidem, sed eo tamen modo, ut eis confusio, & rubor inijciatur: tertiò amori ea, quæ timorem incutiant, si opus erit, adijciant.*

28. *De publicis defectibus publica debet esse pœnitentia, ijs tantùm, quæ ad omnium ædificationem faciunt, declaratis.*

29. *Poterit mittere interdum aliquem ex suis, ut ostiatim petat eleemosynam, aut ut inseruiat hospitali, aut comitetur emptorem, aut in plateis concionetur, Christianamve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione ædificationis, & spiritualis utilitatis nostrorum.*

30. *Delegare poterit Confessario, vel alijs vices suas, ut eas pœnitentias approbent, vel improbent, quas, ad majorem sui spiritus peofectum, assumere quisq; volet.*

31. *In danda facultate ieiunandi; sicut & in alijs pœnitentijs concedendis, videat ne mensuram rectæ rationis excedat: detque operam, ut omnes intelligant ad singularitatem non*

non pertinere, si quis jejunet alijs non jejunantibus: dummodo ordinaria consuetudo jejunandi, quæ juxta Constitutiones non sit, non introducatur.

32. *Vnio, & conformitas mutua diligentissimè curanda est, nec ferenda inter ullos domesticorum perturbatio, vel ira mutua: si quid autem hujusmodi accideret, curet, ut statim cum satisfactione debita in gratiam invicem redeant.*

33. *Tam ipse, quàm omnes alij Sacerdotes, qui ei videbuntur, juxta Constitutiones, aliquando intra annum, officium vel officia eorum, qui domi inserviunt, ad tempus aliquod obibunt.*

34. *Non permittat nostros Scholasticos frequentiùs, quàm octavo quoque die communicare, nisi particulares ob causas, habita magis ratione necessitatis quàm devotionis: diebus tamen solemnibus in hac re dispensare poterit. Coadjutoribus verò, & ijs, qui literis non dant operam, longè faciliùs concedi potest, ut etiam intra hebdomadam communicent, & Præfecto rerum spiritualium aut Confessario delegari, ut id concedat ijs, quos ea ratione magis in spiritu juvari in Domino judicabit.*

35. *Videat scripta, & literas omnes, quæ scribuntur ad domesticos, & quas ipsi alijs scribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum discretionis habeat, Domi constituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire judicabit, sibiq; referat, si quid invenerit, quod tanti momenti sit, ut de eo Superior monendus videatur: res autem vanas, aut quæ alia ratione offendere possint, neminem scribere permittat: nec sigillum quemquam habere sinat sine Provincialis facultate.*

36. *Non sint in Collegio arma, nec instrumenta musica, nec libri lascivi, aut vani, nec novæ ullæ recreationes introducantur.*

DE LITERARVM STVDIIS.

CAP. IV.

37. *NEminem ad inchoanda studia admittat, nec eos, qui ad illa ex Provincialis commissione admissi fuerint, ad aliam facultatem promoveat, absq; eiusdē Provincialis approbatione, cui post maturam considerationem, & examen, de unoquoque suo tempore significabit, quid sentiat.*

38. *Impedimenta removeat, quæ à studijs animos Scholasticorum avocant, qualia sunt nimiæ mortificationes, vel devotiones, vel externæ occupationes. Et circa illorum valetudinem peculiari cura animadvertat, ut & in laboribus mentis, modum servet, & in ijs, quæ ad corpus pertinēt, religiosa commoditate tractentur, ut diutiùs in studijs perseverare tam in literis addiscendis, quàm in eisdem exercendis ad Dei gloriam possint.*

39. *Videat, quomodo Professores omnes suo munere fungantur, curetq; diligenter à Philosophiæ & Theologiæ Professoribus ea servari circa opinionum diversitatem, quæ in Constitutionibus, & ratione studiorum præscripta sunt. Intelligat etiam per se, vel per alios, quo modo Scholastici in suis studijs proficiant: quod si animadverteret aliquem in ijs inutiliter tempus terere, ad Provincialem referat.*

40. *Singulis hebdomadis dies unus saltem à prandio Scholasticis ad quietem destinatus sit, in quo eos ad hortum, aut prædium Collegij, vel aliò exercitij corporis, vel recreandi animi gratia mittere poterit: In reliquis autem studiorum intermissionibus sequatur ordinem à Generali, vel Provinciali constitutum.*

41. *Etsi præceptorem publicum in scholis instituere non potest absq; Provincialis facultate, ad tempus tamen necessitatis gratia id facere poterit.*

42. *In actibus promovendorum ad gradus literarios (ad quos nostri sine facultate Generalis promoveri non possunt) si qua in re alicuius momenti dispensatione opus esset, Provincialem admoneat.*

43. *Constitutiones, sive regulæ, quæ ad Scholasticos Societatis pertinent, publicè in Refectorio bis, aut ter singulis annis legantur.*

44. *Sub finem studiorum cuiusque, suarum esse partium Rector intelligat, auditis Con-*

ſultoribus Provincialem de uniuſcuiuſq; talento admonere: & quantum ſinguli profecerint, referre, & num aliqui ad ſacros ordines promovendi ſint, aut in Confeſſarios, aut Concionatores, aut Lectores eligendi, proponere.

DE ORDINE DOMESTICO.

CAP. V.

45. *QVotidie poſt orationem matutinam fiat ſacrum, cui interſint omnes, qui Sacerdotes non ſunt: niſi aliquibus propter peculiares cauſas aliud tempus ad ſacrum audiendum conceſſum ſit.*

46. *Quando noſtri ad ſacram communionem acceſſuri ſunt, præſertim diebus Dominicis, curet, ut in Eccleſia (ſi commodè fieri poteſt) id faciant, ſeparati tamen ab externis, quantum locus feret.*

47. *Tempore orationi, & reliquis exerercitijs aſſignato, ſit aliquis, qui obſervet, num omnes in ijs vacent, quod etiam Miniſtri & ipſemet Rector aliquando faciat.*

48. *Syndicum domi conſtituat, ubi Miniſtri, aut Subminiſtri opera ad id non uteretur, cuius officium erit obſervare in omnibus, quod ad honeſtatem, & decentiam externam pertinet, Eccleſiam & domum in locis publicis perluſtrando, & ſi quid quod non conveniat, annotaverit, Superiori referendo. Præter hunc alios particulares Syndicos in claſſibus ſingulis habeat, qui, quantum fieri poterit, ex prudentioribus, & maturioribus deligantur.*

49. *Omnes, præter illos, quos ipſe iudicaverit excipiendos, horæ quadrantem ante prandium, vel cœnam, corporis exercitationi tribuant.*

50. *A poſteriore prandij ſigno ad cœnam, octo ut minimum horæ interſint: aliquid verò amplius uſque ad refectiunculam veſpertinam diebus Veneris, & ieiuniorum, iuxta morem regionis: à tempore autem, quo ſe noſtri cubitum receperunt uſque ad ſignum, quo excitantur, ſeptem.*

51. *Benedictio, & gratiarum actio in refectorio iuxta uſum breviarij Romani in prima menſa fiant: in ſecunda verò, & privata, retineri poſſunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ ab ſingulis ſubmiſſè & ſtando fieri debent.*

52 *In menſa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum non promotos, ſed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non ſunt, ullus ordo conſtituatur.*

53. *Si aliqua de cauſa Rector primæ menſæ adeſſe non poterit, curet, ut miniſter adſit.*

54. *Dominicis diebus, & feſtis, ſi commodè fieri poteſt, & alijs etiam, ſi Superiori videatur, ſint aliqui pro multitudine Scholarium à Superiore delecti, qui inter cœnandum pro lectione concionem habeant, quibus conveniens aliquod tempus eodem die ad ſe parandum pro Superioris arbitrio dandum erit.*

55. *A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris poſt collationem veſpertinam dimidia recreationi religioſè impendatur, idque in uno loco, ſi commodè fieri poterit: ſed neque extra huiuſmodi horas labores nimium continuari ſine aliqua convenienti relaxatione ſinat.*

56. *Scholaſtici omnes, ubi aliqua fuerit eorum copia, pro more Societatis (niſi quis eximendus videretur) diebus ſaltem Dominicis ad finem recreationis poſt prandium in tonis, ſeu ratione concionandi exerceantur, de ijs crebrò tractantes, quæ ad ſui abnegationem, & in virtutibus profectum, & fraternam charitatem ſpectant.*

DE IIS, QVÆ PERTINENT AD RES TEMPORALES.

CAPVT VI.

57. *SIngulis menſibus à Procuratore rationem accepti, & expenſi præſente Miniſtro exigat, ut totius domus adminiſtrationis ratio ipſi conſtet, eamque reddere poſſit cui,*

sit cui, & quando per Superiorẽ constituetur: caveat autẽ, ne Collegiũ ære alieno gravetur.

58. In ijs, quæ ad victum, vestitum, & habitationem, & alia corpori necessaria pertinent, curet: ut quamvis sit, in quo probetur virtus, & sui ipsius abnegatio, non desit tamen, quo sustentetur natura, habita convenienti ratione personarum in Domino. Cùm Scholasticis verò in ijs, quæ ad vestitum attinent, magis quàm cum ijs, qui probantur, exterioris decentiæ ratio habeatur.

59. Ægrotorum cura habeatur magna, & observetur diligenter tam in victus ratione, quàm in cæteris, quod Medicus præscripserit.

60. Si cui particulari quidpiam ab externo aliquo mittatur, id in communem usum accipiatur, ac dispensetur.

61. Caveat, ne qua Domus Professorum, aut aliquis eorum, vel Coadjutorum formatorum redditibus Collegij sui, præterquam in rebus minimis utatur, nisi is, eidem Collegio necessarius sit, aut conveniens, ut in eo commoretur.

62. Lites forenses fugiat, nec ullam inconsulto Provinciali intentet, nec intentæ respondeat, nisi cogatur.

63. Si bona alicujus ex nostris distribuenda essent, si ineundi contractus, si fabrica alicujus momenti, & expensæ extraordinariæ faciendæ, aut si bona offerantur Collegio cum aliqua obligatione, rem ad Provincialem deferat.

64. Depositum pecuniæ nullum prorsus admittat: aliarum verò rerum non nisi cautissimè, dummodo sint eorum, quibus multum debeamus, aut alioqui id officij sine magna offensione, denegari non possit.

65. Neminem ex nostris in causis civilibus, nedum criminalibus examinari (nisi qui ad peccatum obligare potest, compelleret) permittat absque licentia, quam minimè dabit, nisi in causis, quæ ad religionem Catholicam pertinent, aut alioqui piæ sint, & ita uni faveant, ut non in alterius detrimentum cedant.

DE AVXILIO ANIMARVM, COMMVNICATIONE CVM EXTERNIS, ET GRATITVDINE ERGA FVNDATORES, ET BENEFACTORES.

CAP. VII.

66. DEt operam, ut à nostris ministeria Societatis juxta Provincialis præscriptum, & cujusque talentum exerceantur non solùm in nostra, sed etiam in alijs Ecclesijs, carceribus & alijs locis, quantum commodè fieri poterit, nominatimque ministerium doctrinæ Christianæ commendatum habeat.

67. Curet, ut nostri spiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, postquam ea in se fuerint experti: nullus tamen deberet ea tradere, nisi prudentia, ac rerum spiritualium usu satis probatus esset.

68. Non permittat, ut nostri curam mulierum religiosarum suscipiant, & aliarum quarumcunq, aut ordinariè illarum confessiones audiant, vel ipsas regant, quamvis nihil repugnet aliquando apud eas concionari, semel aut unius Monasterij confessiones speciales ob causas audire: quod tamen non fiet, nisi postulent ij, qui eis præsunt.

69. Etsi proprium Rectoris officium est, Collegium sibi commissum diligenter, ac fideliter gubernare, neque is propter aliud quicquam huic muneri deesse debet: si quando tamen per officij sui occupationes licebit, & concionari, & confessiones audire, & alia Societatis ministeria exercere poterit.

70. Mulieres invisere, aut ad eas scribere, nisi in necessitate, aut cum spe magni fructus, nostros non sinat, nec hoc quidem permittat, nisi viris valde probatis & prudentibus.

71. Non permittat fœminas Collegium nostrum ingredi.

72. Curet, ne primarios viros invisere nostri consuescant, nisi sancto studio piorum

operum ducerentur, vel quando intima benevolentia in Domino coniuncti essent.

73. Non sinat offerri munuscula, quæ magnatibus ad res maiores obtinendas offerri solent.

74. Non permittat, ut nostri cibum capiant apud externos, aut ab eis, cùm ægrotant, visitentur, nisi causa non levis momenti ad id concedēdum moveret: quam eandem esse oportebit, si quando externus aliquis ad mensam, præsertim refectorij, invitandus videretur.

75. Amicos conservare, & eos, qui male erga nos affecti sunt, præcipuè si homines sint non vulgaris auctoritatis, orationibus & rationibus convenientibus in amicitiam revocare, vel saltem, ne adversarij sint, efficere studeat.

76. Observet, quæ erga fundatores, & benefactores, tam vivos quàm mortuos observanda sunt, eisq́ gratitudinem exhibeat: & alijs obligationibus si quas Collegium habet, satisfieri curet.

DE IIS, QVI ADMITTI PETVNT, AD COLLEGIVM DIVERTVNT, AVT FORAS MITTVNTVR.

CAP. VIII.

77. IN Societatem neminem admittat, nisi à Generali, vel Provinciali id ipsi committatur, sed de ijs, qui admitti petunt, ad Provincialem referat, vel scribat, quales illi sint, & quibus donis Dei præditi.

78. Si is, qui admitti petit, ad institutum Societatis valdè idoneus videbitur, & necessitas urgeret, poterit eum tanquam hospitem Domi recipere, donec responsum à Provinciali accipiat, vel ad eundem mittere, si expedire iudicaverit.

79. Recedentem sine licentia ab alio loco Societatis, vel ab ea dimissum non admittat, sed si expedire videretur, ad Provincialem de eo scribat, & eius ordinationem expectet, illo domi ut hospite, vel in alio pio loco, si videbitur, detento.

80. Charitatem magnam exhibeat erga alios de Societate per Collegium transeuntes, eosque amanter hospitio excipiat, ac meminerit se aliquo viatico, aut eleemosyna eos, si indigerent, iuvare posse: curet item diligenter dirigere ac iuvare expeditiones hospitum, qui negotiorum causa domi versantur.

81. Externi ne accipiantur hospitio, ut domi pernoctent, nisi ij sint, quibus multum debeatur, aut id officij sine magna offensione prætermitti non possit: qua in re habeatur præcipua ratio religiosorum cùm necessitatis causa ad nos divertunt.

82. Cùm quis domo egredietur, det ei socium convenientem: si quando autem aliquis solus foras mittitur, is sit, cui meritò possit confidere.

83. Neminem ex suo Collegio in alium locum mittat sine litteris patentibus.

84. Si quis experimento comperiretur ferre non posse Collegij cælum, & malè habere continenter cerneretur, vel alia ratione videretur mutandus, Provincialem admoneat, an aliò mitti debeat.

85. Profecturi ad alia loca, ea, quam sottanam vocant, & alijs interioribus indumentis, quibus utuntur, privari non debent, nisi fortè ratio temporis, aut alioqui charitas suaderet, melioribus esse commutanda. Reliqua verò omnia, quæ ad iter necessaria erunt, magna charitatis significatione ab eo loco, unde mittuntur subministrentur, sumptibus tamen eorum, quorum sit expensas itineris solvere.

REGVLAE

EXAMINATORIS.

QVÆ IN EXAMINATORE REQVIRANTVR, ET QVID PRAESTARE DEBEAT.

CAPVT PRIMVM.

QVI examinat eos, qui Societatem ingredi petunt, habeat oportet cognitionem rerum eiusdẽ Societatis, ac zelum boni progressus ipsius, ut nulla ratione dimoveri ab eo possit, quod magis in Domino convenire iudicaverit.

2. Moderatus admodum sit in admittendi desiderio: nam ut par est solicitè cooperari vocationi divinæ, ut augeatur in Societate numerus operariorum vineæ Christi: ita diligenter curandum est, ne quis admittatur, nisi qui illis Dei donis præditus sit, quæ ad ipsius gloriam hoc institutum exigit.

3. Quando aliquis Societatem ingredi petit, primus ipse aget cum eo, ut intelligat quæ sint eius dotes, & vocatio: si quis autẽ clarè deprehenderetur ineptus ad institutũ Societatis, Superiori significet, & accepta ab eo facultate, illum consilio, & si quid aliud charitas suggerit, adiutum, statim dimittat: alios verò ad eos mittat, qui à Superiore designati fuerint, ut cum illis colloquantur.

4. Postquam omnes designati, eum, qui admitti desiderat, allocuti fuerint, curet examinator, ut à Superiore vocentur, & referant, quid de eo sentiant: Superior autem, quid facto opus sit, constituet.

5. Si ille, qui ingredi cupit, nulli fuerit domi satis notus, intellecto eius nomine, & eorum, quibus cognitus est, extra domum inquiri poterit, cuiusmodi homo ille sit: iuvabit etiam ad hoc ipsum, si ad Sacramenta in Ecclesia nostra frequenter accedat. Quod si adhuc de eo dubitaretur, non parum confert, si in spiritualibus exercitijs constituatur: quibus peractis, si res nondum constaret, intelligat à Superiore utrum differendum responsum, an omninò dimittendus sit.

BREVE EXAMEN, QVO VTI DEBET CVM IIS QVI INGREDI PETVNT.

CAPVT II.

IN primis qui admitti vult, interrogetur decenter de quinq; impedimentis essentialibus, prudenter tamen, ut ea impedimenta esse, quæ à Societate excludunt, ille non intelligat, ne verum occultandi occasionem accipiat.

7. Si aliquod ex ijs impedimentis in quoquam detegeretur, nõ est quod ulterius procedatur, sed quoad fieri poterit, cum consolatione dimittatur: si tamen in eo dona aliqua Dei illustriora cernerentur, prius oporteret rem omnem cum Superiore conferre.

8. Si nullum tale impedimentum esset, ulterius interrogetur, an omninò decreverit seculum relinquere, quibus de causis, aut quomodo desideria hæc ei in mentem venerint, & quam dudum ea habuerit, an in hac animi sententia remissior aliquando factus fuerit, & quatenus.

9. A quo tempore deliberaverit Societatem ingredi, & quid ipsum impulerit, ut hoc potius quàm aliud institutum amplecteretur. An à quoquam, præsertim è nostris primùm ad id motus fuerit. Num deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in Domino in hac Societate. Et an fuerit in eam aliàs admissus, & quare sit egressus.

10. Num habeat æs alienũ, aut alias obligationes. Num morbum aliquem occultum, vel manifestum, & an hæreditarium, vel defectum in aliqua sui parte patiatur.

11. *Interrogetur de ætate, Patria, Parentibus, & eorum conditione, an rerum temporalium penuria premantur, & an ea causa, vel quacunque alia necessariò ipsius opera indigeant, aut probabiliter indigere possint.*

12. *An sit ex legitimo matrimonio, num à progenitoribus iam olim Christianis, an à modernis; vel hæreticis descendat. An aliquis ex eius progenitoribus notatus fuerit, vel declaratus ob aliquem errorem contra nostram Christianam, & Catholicam religionem.*

13. *Si literis præditus est, interrogetur, ubi eis operam dederit, quantum profecerit: Ingenij autem & iudicij specimen ex sermone, & alijs conijcere licebit.*

14. *Si Coadiutor est futurus, petatur de ætate, ac viribus: an omnino sorte Marthæ contentus futurus sit, & num aliquam artem noverit: & observetur, an ad virtutem, & devotionem propensus sit.*

15. *Tandem curandum est, ut qui admitti desiderant, summam nostri instituti, probationesque, ac difficultates, quæ in eò sunt, benè intelligant: De ijs verò, quæ hic interrogantur, aut de instituto explicanda dicuntur, plura, aut pauciora iuxta personarum qualitatem, & cognitionem inquiri, & explicari poterunt.*

16. *Reliqua, quæ ad officium examinatoris, pertinent, si quando cum ijs qui in prima probatione sunt, vel alijs nostris illi obeunda erunt, petat ex officio Magistri Novitiorum.*

17. *Cæteri verò à Superiore designati, ut cum illis colloquantur qui admitti petunt, ijsdem ferè interrogationibus utentur; exceptis ijs; quæ interrogato ruborem inijcere possunt.*

REGVLÆ
MAGISTRI NOVITIORVM.
DE IIS, QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET INSTRVCTIONEM PERTINENT.
CAPVT PRIMVM.

Rem esse magni momenti sibi commissam intelligat; quandoquidem ex prima Novitiorum institutione, pendet maiori ex parte eorundem profectus, & spes nostræ Societatis in Domino, curetque ut in dies per studium propriæ perfectionis, instrumentum aptius ad eos iuvandos reddatur.

2. *Amabilem se præstet, & vitæ integritate, ac discretione ita se gerat, ut omnes, qui in probatione sunt, ad eum in suis tentationibus confidèter confugiant, eiq; seipsos confidenter aperiant, & ab eo consolationem & auxilium in omnibus in Domino sperent.*

3. *In Domibus probationis separatis præter has regulas officij sui, habeat etiam regulas, & omnes facultates aliorum Rectorum, exceptis ijs, quæ Novitiatui non conveniunt.*

4. *Habeat socium Sacerdotem fidelem & in rebus spiritualibus exercitatum à Provinciali designatum, qui in ijs, quæ in Novitiatu agenda sunt, sit eius Coadiutor. Habeat etiam aliquem fratrem ex antiquioribus in virtute probatum, & prudentem, qui iuxta ordinem obedientiæ, significet unicuique exercitia exteriora, in quibus occupandi sint, & manu ducat illos, cum opus est, ad illa facienda.*

5. *In Domo probationis coniuncta Domui Professorum vel Collegio, habitatione tamen distincta, Magister Novitiorum erit subordinatus Præposito, vel Rectori: non tamen erit sub obedientia Ministri, sicut nec eius socius: in ea autem Domo vel Collegio cœnatio sit communis, mensa aliqua Novitijs & eorum Magistro designata.*

6. *Hic Magister Novitiorum pœnitentias in Novitiatu tantum suis Novitijs imponere poterit, extra verò non nisi consulto Superiore.*

7. *Habeat hic idem Magister Novitiorum potestatem ordinariam absolvendi à casibus reser-*

us reservatis Novitios, qui sub ipsius cura degunt, nisi eius Superiori haec facultas aliqua le causa restringenda videretur.

8. *Versatum esse oportebit in lectione librorum spiritualium, ut deceptiones, quae in spirituali vita accidunt, non tantum experimento, sed etiam lectione intelligat. Quibus autem utiliter ipse uti poterit, ij ferè sunt, qui in subiecto catalogo numerantur. Novitijs verò eos tantùm legendos tradet, qui nostro instituto conveniunt, ne quid ab eo alienum hauriant, aut quacumque ratione quicquam detrimenti capiant.*

LIBRI AD VSVM MAGISTRI NOVITIORVM ACCOMMODATI.

Basilij Ascetica, & Regulae.
Gregorij Moralia.
Augustini Confessiones, & Meditationes.
Bernardus.
Bonaventurae Opuscula.
Cassianus.
Homiliae Dorothei, Macharij, Caesarij Arelatensis Episcopi.
Opuscula Ephrem, Nili, Esaiae Abbat.
Diadocus.
Vgo de S. Victore de Claustro animae.
Ricardus de S. Victore.
Vmbertus de eruditione Religiosorum.
Innocentius de contemptu mundi.
Thomas de Kempis de imitatione Christi, & alia eius opuscula.
Vincentij tractatus de vita spirituali.
Ludovici Blosij opera.
Dionysij Carthusiani opuscula.
Albertus Magnus de Virtutibus.
Epistolae Catharinae Senensis.
Landulphus de vita Christi.

HISTORICI.

Gregorij Dialogi.
Gregorius Turonensis De gloria Confessorum, & vita S. Martini.
Eusebij Historia Ecclesiastica.
Severus Sulpitius de vita S. Martini.
Vitae Patrum selectae.
Vitae SS. Lipomani & Surij.
Petrus Damianus.
Petrus Cluniacensis de miraculis.
Literae Indicae.
Vita Patris N. Ignatij, & alij similes ad Novitiorum utilitatem accommodati: ex quibus desumet aliquos pro illorũ usu.

DE PRIMA PROBATIONE.

CAPVT II.

9. *Postquam in Domino statuetur, ad probationem aliquem admittendum esse in domo, vel habitatione separata primae probationis: hospitum more duodecim dies, vel usque ad viginti & ampliùs, prout Superiori videbitur, diversetur: ut eo tempore de ijs, quae pertinent ad Societatem, ipse certior reddatur, & Societas eundem pleniùs in Domino cognoscat.*

10. *Postridie ei declarabitur, quomodo in eo loco se gerere debeat, ac nominatim ne verbo, aut scripto (nisi Superiori aliqua de causa non levis momenti aliud videretur) cum externis, vel domesticis agat, praeterquam cum ijs, quos ad id Superior designaverit.*

11. *Librum completum examinis absque declarationibus, Latina lingua pro ijs, qui eam intelligunt, & vulgari pro alijs habeat, nec non & eisdem linguis Summarium Constitutionum, & regulas communes habere debet.*

12. *Elapsis duobus aut tribus diebus examinari accuratiùs incipiat, & relinquatur ei scriptum praedictum examen, ut solus id maturiùs consideret, nisi in aliquo particulari aliud examen brevius proponendum esse Superior iudicaverit.*

13. *Postea literae Apostolicae Iulij III. año 1550. & Summarium Constitutionum, & Regulae communes eidem ostendantur, & relinquantur, ut omnia per otium magis consideret: ijs verò, qui literas Apostolicas Latinas non intelligerent, satis esset earum summam declarare.*

14. *Ordo examinandi esse debet, inprimis proponere, ac prosequi, quæ quatuor primis capitibus examinis continentur: deinde ea, quæ speciatim ad literatos pertinent, vel Coadjutores, vel Scholares, aut indifferentes: quamvis autem omnibus integrum examen relinquatur, non sunt tamen omnes particulariter examinandi, nisi de ijs, quæ ad utrumque pertinent, & si quid alicuius momenti occurrerit, quod Superiorem scire opporteat, scripto notabit.*

15. *In his omnibus proponendis, & declarandis paulatim procedatur, ut qui examinantur, res omnes nostri instituti, iuxta ipsorum gradum benè percipiant, ad suam majorē satisfactionem, & stabilitatem: & illa præsertim sunt magis explicanda, quæ postea aliquam difficultatem afferre possent, ut de animi promptitudine ad serviendum Deo ubique, & in re quavis, de manifestatione suorum defectuum iuxta Constitutiones, de indifferentia ad gradus Societatis in Scholaribus, & literatis, & de manifestatione conscientiæ, statutis temporibus.*

16. *Si quis ad studia maiorem propensionem quàm par esset, & minorem indifferentiam, quàm ad alia ministeria Societatis præ se ferret, & videretur nihilominus ad ea minùs aptus, non tantum proponatur ei scriptum examen, ut reliquis, sed & accuratè illi explicetur, interrogeturque an patienter se dimitti sinet à Societate, dummodo ab omni voto ac promißione liber maneat.*

17. *Admoneatur, ut verè omninò, ac sincerè respondeat: nam aliter multa gravia incommoda inde oriri possent: & nihilominus admonere Confessarium oportet, ut si quis verè non respondisset, eius de ea re conscientiam stimulet.*

18. *Si quid erit in interrogationibus, quod secretum requirat, id observabitur, ut par est, & interrogato placuerit: declaretur tamen ei, quod iuxta Constitutiones licebit rem omnem Superiori manifestare.*

19. *Promittat relicturum se omnia bona sua post unum annum ab ingressu, quandocunque injunctum à Superiore ei fuerit: & declaretur, quod actus hujus promißionis, nec votum est, nec solum propositum, sed promißio simplex, illa conditione affecta, si ipse perseveraverit, & Superior ei injunxerit.*

20. *Hoc tempore primæ probationis per quinq; vel sex dies accuratè informentur prædicto modo de ijs, quæ ad institutum, & ad ipsos pertinent, & lectione alicujus pij libelli, qualis esset de imitatione Christi, subinde recreentur.*

21. *Coadjutores verò temporales, qui legere non didicerunt, aut qui minùs ad hæc tractanda idonei videbuntur, quamvis in propria vocatione iuxta ipsorum captum, plenè instituendi sunt: poterunt tamen hoc tempore aliquo exercitio corporali, aut labore manuum, judicio Superiorum occupari, sejuncti tamen ab alijs.*

22. *Deinde qui literis operam dederunt, de singulis facultatibus, in quibus versati sunt, singulas prælegant lectiones coram eis, qui à Superiore ad eorum talentum cognoscendum in doctrina, & proponendi modo sunt constituti, & postea exhortationem unam quisque faciat.*

23. *Tum si quis, antequam fuerit in Societatem admissus, spiritualia exercitia non fecerit, hoc primum experimentum (ut sequenti capite, ubi de experimentis agitur, mox dicetur) iuxta 4. c. Exa. ¶. 10. aggrediatur, & iuxta exercitia suo tēpore generaliter confiteatur, nisi ante ingressum, fuerit alicui de Societate, generaliter confessus: tunc enim satis erit, si ab eo tempore generalem confeßionem incipiat: & eodem tempore conscientiam suam Superiori, aut ei, quem Superior designaverit, aperiat, iuxta Pa. 1. Const. c. 4. ¶. 6. & si ab aliqua censura virtute nostrorum privilegiorum absolutus fuerit, admoneatur: quòd si non perseveraverit, in eandem reincidet. Declaretur etiam illi, si qua vota cum adhuc esset in seculo emisit (præterquam religionis determinatæ) in nostra Societate, tam diu suspensa esse, dum ipse in Societate manserit: quod si recesserit, eadem obligatione teneri, qua ante ingressum tenebatur. Expleto autem tempore huius experimenti, sanctiß. Eucharistiæ Sacramentum accipiet, & communem domum habitationis ingrediatur,* ubi cum

ubi cum alijs versari, & in secunda probatione diutius exerceri Novitij solent.

24. Si vel cuiusquam valetudo, vel aliqua temporis aut personæ ratio persuaserit, non esse tam diu hæc mentalia exercitia continuanda, antequam exercitia aggrediatur, per quatuor vel quinq; dies vacare, & separatim recreari poterit: vel si Magistro Novitiorum videretur, facta confessione generali: & peractis exercitijs primæ hebdomadæ. Sed quando hæc relaxatio longius ob valetudinem aut aliam rationem protrahenda Magistro Novitiorum visa fuerit, poterit sumpta Eucharistia etiam ad communem convictum admitti: & ubi firmior fuerit, sua exercitia peraget.

25. Si Superior iudicaverit eum domi retinendum, curet, ut in libro ad id designato, quē penes se Procurator habere debet, scribatur quicquid unusquisq; domum attulerit, cum subscriptione eius qui examinatus est, & ut hæc alicubi separatim asserventur, quousque biennio expleto consueta vota emiserit.

26. In alio libro, quem apud se habebit, notabit diem & annum ingressus uniuscuiusque, incipiendo à die, quo primum probationem intravit, & nomen, & patriam, & quod contentus sit observare omnia ei proposita. Quando verò aliqui in Coadiutores temporales, & indifferentes admittentur, speciatim id scripto declaretur, quod ut tales examinati, & admissi fuerint: & hæc, qui examinatus est, manu sua subscribat, & si scribere nescit, alius eius nomine scribat.

DE SECVNDA PROBATIONE.

CAPVT III.

De Experimentis.

27. IN primis diligenter curet, ut Novitij sex illis experimentis, quæ in Constitutionibus traduntur serio, & cum desiderato fructu exerceantur, intelligatq; præcipuam Novitiatus partem in his probationibus positam esse.

28. Exercitia spiritualia primùm singulis, eo quo procedunt ordine præscripto tempore atque exactè tradantur, secundum uniuscuiusque dispositionem, & captum, iuxta regulas libri Exercitiorum: prætermissis tamen his, quæ ad electiones spectant: ut inde, præter alia, certam, ac nostro instituto consentaneam, mente, & voce, orandi rationem habeant, quam in posterum servare debeant.

29. Quoad secundum experimentum, quo hospitalibus per mensem servire debent, videbit ipse quid magis expediat, an nostros ibidem cibum capere, & dormire, an verò per aliquot horas quotidiè ministerium ægris impendere.

30 In hac probatione advertat, ne nostri nimio fervore suæ valetudini noceant, aut periculo contagionis alicuius morbi se exponant: admonebitq;, ne ingrediantur partem illam Xenodochij, ubi mulieres habitare solent.

31. Mense alio ad peregrinandum sine pecunia mittantur, ostiatim pro Christi amore mendicando, ut ad incommoditatem comedendi, & dormiendi assuescant, & ut omni spe abiecta, quam in pecunijs, & rebus alijs creatis possent constituere, eam integrè, & vera cum fiducia in Domino constituant.

32. Advertendum, ne imbecilles, aut tenerioris ætatis his peregrinationibus notabile detrimentum patiantur, ne fiant asperiore hyeme, aut ferventiore æstate: illisq; regulas Peregrinorum, literas patentes, & cum opus erit, particularem etiam instructionem tradet, & ab ultimo loco ad quem perveniunt, testimonium à Superiore Domus, vel Collegij Societatis, si ibi fuerit, vel ab alio fide digno secum ferant, quod suam devotionem secuti sine ulla cuiusque querela eo pervenerint: & in secundo, quinto, & sexto experimento, iuxta Constitutiones idem servetur.

33. In quarto experimento, quo in officijs abiectis exercentur, advertat, ne nimia corporis fatigatione, spiritus obruatur: & à Scholasticis fiat potius ad propriam cuiusque abnegationem, & humiliationem, quam pro domestica aliqua necessitate. Dum autem

hæc probatio fit in Domo probationis, vacabit qui ita probatur, ab alijs exercitijs aliorum Novitiorum exceptis conferentijs, & exhortatione ordinaria.

34. *Cum hæc probatio non fit in Domo probationis, sed in Domibus professis, aut Collegijs, sit aliquis, qui Novitiorum peculiarem curam gerat, ubi in recreatione separati sint, adiunctis alijs, à quibus in Domino adiuvari possint.*

35. *In docenda doctrina Christiana pueros, ac personas rudes, publicè vel privatim, prout occasio se obtulerit, & in Domino ei commodius visum fuerit, tanquam in propria nostri instituti Novitios exercendos curabit, habita personarum ratione.*

36. *In confessionibus audiēdis, & prædicatione Divini verbi domi, aut foris, circa finem primi añi probentur, qui ad huiusmodi ministeria idonei invenientur, & bonæ ædificationis specimen iam dederint; eo tamen modo, ne tanquam operarij ordinarij ad ministeria hæc exercenda exponantur, sed brevi tempore, & ad probationem.*

37. *Tametsi exercitia spiritualia exactè omnibus in principio tradenda sunt, quoad reliqua tamen experimenta, si quod eorum permutandum, aut multum moderandum iudicaret, id ne faciat inconsulto Provinciali: quamquam anteponere, aut postponere ipse ea poterit, pro ratione personarum, temporum, aut locorum.*

38. *Advertat, ut hæ probationes inter se debitis spatijs distinguātur, ita, ut Novitij una peracta, aliquandiu ad solita exercitia Domus probationis redeant, ut corpore, & spiritu recreati, uberiorem fructum ex præteritis laboribus colligant, ea tamē ratione, ut intra annum omnes absolvantur. Quod si peculiari aliqua de causa, hæ probationes ad secundum annum differendæ viderentur, prius Provincialis consulatur.*

39. *Præter hæc experimenta, alia fieri hoc biennio probationis possunt, & hæc eadem ex parte repeti, quando in Domino ita expedire iudicaverit, & quidem omnia cum maturitate, & prudentia, ædificatione etiam exteriorum, sunt facienda.*

DE INSTITVTIONE ET REGIMINE NOVITIORVM.

40. *NE fiant mortificationes publicæ, nisi ordinariæ, iuxta Constitutiones, ut sunt præter solita experimenta, petere ostiatim eleemosynam, comitari Emptorem, ad comportanda ea quæ emuntur, indui vestibus vilioribus, quæ tamen religiosos deceant; & alia id genus, ut in officio Rectoris dicitur.*

41. *Convenit, ut qui probantur, vestitus ratione ad mortificationem, & abnegationem sui, & ad mundum eiusq; vanitatem sub pedibus cōculcandam iuventur, & id quidem quantum consuetudo, officium, & personarum circumstantiæ patientur. Discretioni autem eius relinquitur, habita ratione ædificationis; an cum eisdem vestibus, quas ex seculo tulerunt, incedere sint permittendi, an verò cum alijs eas permutari oporteat.*

42. *Conferet, ut aliquando occasionem præbeat ijs, qui probantur, exercendi obedientiæ, & paupertatis virtutem; eosdem tentando ad maiorem ipsorum utilitatem spiritualem, in hoc tamen mensura, iuxta uniuscuiusq; vires, observetur.*

43. *In pœnitentijs, & corporis afflictionibus advertat, ne nimius huiusmodi rerum usus tantopere vires debilitet, ut postea ad ministeria nostri instituti inutiles reddantur: nec contra, tanta in illis sit relaxatio, ut fervore spiritus refrigescente, humani ac inferiores affectus incalescant.*

44. *Lectiones fiant de his, quæ ad institutum pertinent, & continentur Literis Apostolicis, Regulis, & Constitutionibus, præcipuè verò de ijs, quæ in examine, & tertia parte habentur, aut de alijs quæ eo referuntur; mutata interdum materia, ut tædium tollatur: modus verò lectionum facilis sit, & simplex; & ad Novitiorum animos ad instituti amorem, & solidarum virtutum perfectionem promovendos accommodatus.*

45. *Explicetur brevi enarratione doctrina Christiana, ac modus benè, & cum fructu cōfitendi, communicandi, Missam audiendi, & eidem decenter ministrandi, orandi itidem, meditandi, & libros deniq; pios legendi pro captu uniuscuiusq; tradatur.*

46. *Admoneā-*

46. *Admoneat crebrò Novitios, ut in omnibus rebus Deum quærant, & in suis actibus intentionem puram ad Dei beneplacitum dirigant, ut familiares cum Deo in spiritualibus devotionis exercitijs esse curent: & tandem ita sint instructi Novitij, ut nihil perfectionis, quod divina gratia consequi possint in absoluta nostri instituti observatione, prætermittant.*

47. *Omnes perspectos habeat, ut magis illis prodesse possit, ad quod juvabit, cum illis frequenter singulatim agere, & rationem ab unoquoq; rerum suarum suaviter exigere: in his autem privatis colloquijs magnam utilitatem positam esse sciat.*

48. *Det operam, ut Novitij religiosam modestiam præ se ferant, iuxta Constitutiones, & regulas, quæ de ea conscriptæ sunt, in quibus tempore Novitiatus diligenter instituendi erunt.*

49. *Cognoscat, quem procedendi modum in oratione, & examine servent: & petat interdum, an contra aliquem defectum adhibeant examen particulare, & quando resistunt tẽtationibus, an proprijs remedijs utantur: In acquirendis virtutibus, quā rationem teneant: & intelligat demum, an in his omnibus præstent ea, quæ ab ipso acceperunt.*

50. *Si aliquis solicitetur, vel perturbetur ab hominibus, qui in via spiritus non benè procedunt, & expediat illum in alium locum transferri, Provincialem tempestivè moneat.*

51. *Si duo in eodem cubiculo habitent, alter eorum eiusmodi sit, ut minimè dubitetur, quin alter sit eius Societate profecturus, & eādem ob causam inter cubicula, quæ seorsum unicuiq; iuniorum assignantur, par est, aliquos maturos ex antiquioribus intermisceri.*

52. *Si aliquando permittendum videretur, ut aliquis consanguineos, vel amicos, quos in seculo habebat, alloqueretur, coram aliquo à Superiore ad id designato, id fiat, & breviter, nisi particulares ob causas aliud statueret Superior totius Domus, vel Collegij.*

53. *Novitij non sunt, ut plurimùm, assignandi in socios nostris, qui adeunt domos secularium, nec debent habere officia publica, in quibus necessarium sit agere cum externis, ut Emptoris, Ianitoris, & Sacristæ.*

54. *Videat, num aliqui in schedulis, Novitijs assignandi sint, ut cum eis loqui possint, quorum exemplo, & colloquijs proficiant in Domino, & si cum alijs sine facultate egerint, debitam eis pœnitentiam iniungat.*

55. *Admoneat eos, ne vota ante biennium emittant sine Superioris facultate, quam in primo anno Novitiatus, solus Provincialis re maturè considerata dare poterit. Horum autem, qui hæc vota semel apud se ex licentia Superioris, iuxta formulam Societatis, emiserint, memoria in libro aliquo asservetur, & posteà tempore Novitiatus, bis in anno statutis temporibus, seorsum ab alijs, qui biennium expleverunt, ipsi simul inter se illa renovabunt.*

56. *Diligenter observare debet in toto probationis decursu, an ineptus aliquis, aut inutilis nostro instituto probabiliter futurus sit: in quo maior habenda est ratio boni communis Societatis ad gloriam Dei, quàm particularis cuiusq;: quid autem sentiat in hac re, ad minimùm sexto quoq; mense ad Provincialem scribat, ut ipse provideat.*

57. *De singulis etiam sub finem biennij ad eundem scribat, ut cum illius facultate consueta vota Societatis emittant, aut diutiùs probentur: priùs autem quàm vota emittant, per hebdomadæ spatium se colligant, & aliqua exercitia spiritualia, præter alia, quæ præscripta sunt, faciant.*

58. *Scholastici, qui studijs absolutis tertium probationis annum peragunt, in varijs experimentis, & speciatim in nonnullis jam dictis, quamvis illis priùs jam perfuncti fuerint, probentur. Huius autem probationis tempore in schola affectus se exerceant, & in rebus spiritualibus, & corporalibus, quæ ad profectum in humilitate, & abnegatione universi amoris sensualis, voluntatis, & judicij proprij, & ad maiorem cognitionem, & amorem Dei conferunt, insistant.*

59. *Adhibeat diligentiam, ut Coadjutores temporales in modo orandi iuxta Constitutio-*

nes instruantur, eosq; mysteria Rosarij doceat, & privatim instruat, ut ad suæ vocationis ministeria afficiantur, & sorte Marthæ contenti sint.

60. Exhortationibus ordinarijs omnes intersint. Coadjutores tamen temporales, & indifferentes non interrogentur in Conferentijs, nisi cum rerum & personarum delectu; nec ad Tonos conveniant: & ij quidem per sex menses ad minimum in domo probationis sint, reliquo autē biennij tempore, sic sub cura Magistri erunt: ut alijs officijs ad instar aliorum Coadjutorum vacare possint, & tempus ordinarium orationis Domus, vel Collegij, ubi agent, habeant: experimenta tamen, ad quæ apti fuerint, intra annum absolvant.

61. Quando erit concio domi, vel in Ecclesia, quam Novitij sint audituri, eo die à Lectionibus, & Conferentijs, & Tonis liberi erunt.

62. Singulis hebdomadis, die una à solitis exercitijs vacent, in qua aliquid honestæ recreationis poterunt sumere domi vel foris.

DE EXAMINE SEMESTRI NOVITIORUM.

63. SExto quoque mense per biennium probationis, literas Apostolicas & Regulas unusquisque videre, & considerare debet, Et examen, relicto secundo & tertio capite, & alijs, quæ ad gradum suum non pertinent, ut Regula 12. & 13. dictum est, deinde postquam hæc omnia viderit, interrogetur.

64. An prædictis omnibus contentus sit, an verò aliquid dubij, vel difficultatis circa ea occurrat, quæ experimenta peregerit, & quo modo in illis se habuerit.

65. An vires sibi corporales, & spirituales suppetere sentiat ad labores perferendos, qui in Societate requiruntur: num deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in hac Societate IESU Domini nostri.

66. Examen hoc factum notetur scripto, ut constet. Quod si quid novi occurrat, aut si qua mutatio alicujus momenti accidat, Superiorem certiorem reddat.

67. Demum qui sic examinatus est, reddet rationem conscientiæ suæ Superiori, aut ei, quem Superior delegaverit, & ab ultima confessione generali incipiendo generaliter confitebitur Sacerdoti, qui fuerit à Superiori designatus.

DE ORDINE DOMUS PROBATIONIS.

CAP. IV.

68. NOvitij manè post pulsum campanæ, dum surgunt, dum se induunt, & lectum decenter operiunt, aliquas orationes ad Deum fundant, aut aliquid in Domino meditentur, & reliquo semihoræ spatio, pia aliqua lectione, aut alia ratione ad orationem se præparare poterunt.

69. Postea integram horam orationi mentali, aut vocali, vel meditationi dent, juxta cuiusq; captum, & Magistri Novitiorum instructionem.

70. Absoluta oratione, media illis conceditur hora ad lectum, & cubiculum componendum, & ad dispiciendum, quem fructum ex oratione collegerint.

71. Post hæc, Missam devotè, & reverenter audiant, qua absoluta, intersint lectioni, seu exhortationi, quæ de rebus spiritualibus bis in hebdomada, per dimidiam horam, illis fiet: reliqua autem dimidia statim repetent audita, & conferent inter se terni, aut quaterni, sine ulla disputatione, sed cum humilitate, & modestia.

72. Sequenti die, ijs de rebus, ut meliùs ad praxin reducantur, eadem hora fient collationes, hac ratione, ut lectione præcedenti breviter per unum, aut plures à Magistro designatos repetita, proponat aliquis, quomodo vincatur talis tentatio, aut difficultas in re proposita, aut unde oriatur hoc, vel illud impedimentum, & quid remedij possit adhiberi, & alia similia: postquam autem aliqui dixerint, quid sibi occurrat, Magister constituet, quid tenendum sit.

73. Reliquo toto tempore usque ad examen, quod semper antè prandium fiet, per quartam horæ

tam horæ partē in suis officijs, aut in aliquo exercitio corporali, aut labore manuum à Magistro Novitiorum præscripto occupabuntur: aliquid tamen temporis quotidie præsertim ante prandium, tribuant Regulis, & Doctrinæ Christianæ, & alijs, quæ judicio Magistri Novitiorum cuiq; convenient, addiscendis, & memoriæ mandandis.

74. Post examen sequatur prandium, quo absoluto horam integram recreationi dabunt, tam qui in priore, quàm qui in posteriore mensa pransi erunt. Tempore autem recreationis, poterunt mutuò colloqui, dūmodo pauciores quàm quatuor non conveniant, nisi aliter Magistro videretur. Agent autem de exemplis vitæ Christi, vel Sanctorum, aut de his, quæ cum ædificatione in Societate fiunt, aut de re aliqua utili in Domino.

75 Expleto recreationis tempore, audito campanæ pulsu, sese ad cubicula recipiant, (præter eos, qui in aliquibus officijs occupati erunt) ut aliquid legant, vel scribant, vel quid aliud agant, juxta Magistri præscriptum.

76. Post finitam horam, omnes cum Magistro convenient, & pensum aliquod eorum, quæ antea memoriæ mandaverint, reddent. Postea explicabitur illis bis singulis hebdomadis, per dimidiam horam Doctrina Christiana, deinde eam recitabunt uno stante, & interrogante, & alijs respondentibus vel sese invicem interrogantibus, & instruantur in modo docendi illam, juxta morem regionis. Vno verò die cuiusq; hebdomadæ, fiant Toni.

77. His expletis, ad sua officia, vel ad aliquid legendum, aut ad alias occupationes se conferent: deinde ante ultimam horam, quæ cœnam præcedit, per semihoram orationi vacabunt; ipsam verò horam ultimam, sequentem ante cœnam, partim officijs domesticis, partim corporali exercitationi, vel alijs occupationibus quas Magister præscripserit, impendent.

78. Post Cœnam horam integram recreationi dabunt, reliquo tempore usque ad examen (quod semper fiet antequam cubitum eant per quartam horæ partem) poterunt aliquid legere, vel alia ratione se ad orationem sequentis diei præparare, vel aliud facere, pro arbitrio Magistri Novitiorum.

79. Novitios inter se conversari non convenit: sed silentium invicem, & cum alijs observare, nisi in rebus in quibus loqui necesse sit, excepto recreationis tempore, de quo jam suprà dictum est.

DE EXAMINE EORVM, QVI BIENNIO ABSOLVTO IN SCHOLASTICOS APPROBATOS ADMITTVNTVR.

CAP. V.

80. POstquam quis biennium Novitiatus, peractis experimentis, expleverit, & ad interrogationes, quæ sexto quoque mense fiunt, responderit, antequam vota Scholasticorum emittat, interrogetur.

81. An velit se duci sinere circa ea, quibus studere debet, ac studiorum modum, & tempus juxta quod Superiori videbitur.

82. An contentus futurus sit eodem, atque alij, modo in Collegio agere, nullisque privilegijs, aut prærogativis omnium minimum, qui in eo fuerint anteire, omnem sui curam Superiori relinquendo.

83. An statuerit omninò apud se, studijs absolutis, ac probationibus peractis, Societatem ad vivendum in ea & moriendum, ingredi in eo gradu, quem Superior constituerit, ad maiorem Dei gloriam.

84. Admoneatur, quod votis post biennium ab ipso emissis non poterit sine facultate Generalis à Societate nostra recedere, nec ad aliam religionem, excepta Carthusiensium, transire, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda juxta Bullam Pij V. anno 1565. expeditam.

REGVLÆ
DE EXAMINE SCHOLASTICORVM STVDIIS ABSOLVTIS.
CAPVT VI.

85. *Scholastici studijs suis absolutis, statim postquam ad tertium annum probationis peragendum missi fuerint, generatim interrogandi sunt, an firmi in sua deliberatione, & votis, & promissione Deo oblatis, antequam ad studia se conferrent, permaneant, ut eorum status melius cognoscatur, & ipsi magis in Domino juvari possint.*

86. *Interrogentur etiam, & examinentur particulatim eisdem interrogationibus, & examine, quo sexto quoque mense, antequam ad studia mitterentur, interrogati fuerunt, ut Superioribus eorum memoria renovetur, & mutatio, si aliqua in rebus iam affirmatis acciderit, cognoscatur.*

87. *Postremò reddent rationem vitæ suæ inchoando ab eo tempore, quo eam reddiderunt, quando ad studia missi sunt.*

REGVLÆ
MODESTIAE.

1. *IN conversatione nostrorum, illud in universum dici potest, ut in omnibus externis actionibus appareat in nostris modestia, & humilitas conjuncta cum religiosa maturitate: speciatim autem hæc observanda erunt.*

2. *Caput huc illud leviter non moveatur, sed cum gravitate, ubi opus erit: & si opus non sit, teneatur rectum cum moderata inflexione in partem anteriorem, ad neutrum latus deflectendo.*

3. *Oculos demissos ut plurimùm teneant: nec immoderatè eos elevando, nec in hanc, aut illam partem, circumflectendo.*

4. *Inter loquendum, cum hominibus præsertim alicuius auctoritatis, non defigatur aspectus in eorum vultus, sed potiùs sub oculos.*

5. *Rugæ in fronte, ac multò magis in naso evitentur: ut serenitas exterius cernatur, quæ interioris sit indicium.*

6. *Labia nec nimis compressa, nec nimium diducta.*

7. *Tota facies hilaritatem potiùs præ se ferat, quàm tristitiam, aut alium minùs moderatum affectum.*

8. *Vestes sint mundæ, & cum religiosè decentia compositæ.*

9. *Manus, si non sustinenda veste occupentur, decenter quietæ teneantur.*

10. *Incessus sit moderatus sine notabili festinatione, nisi necessitas urgeret: in qua tamen, quantum poterit, decôris ratio habeatur.*

11. *Omnes denique gestus, ac motus eiusmodi sint, qui apud omnes ædificationem pariant.*

12. *Si plures simul erunt, ordinem præscriptum à Superiore bini, vel terni incedendo servent.*

13. *Si loquendum fuerit, meminerint modestiæ, & ædificationis, tum in verbis, tum in ratione, ac modo loquendi.*

INSTRV-

INSTRVCTIO AD REDDENDAM CONSCIENTIAE RATIONEM, IVXTA MOREM SOCIETATIS.

INtelligant singuli, dum rationem conscientiæ sunt redditurí, quanti momenti Pater noster sanctæ memoriæ Ignatius id duxerit, ad maiorem Divinæ bonitatis gloriam: ut subditi magis in spiritu cum gratia uberiori proficiant, ac tanto maiore cum diligentia, amore, & solicitudine juvari, & à periculis conservari possint, ut quæ in Examine, & Constitutionibus toties commendantur, & ¶. 40. summarij Constitutionum præscribuntur de reddenda ratione conscientiæ, exactè serventur. Proinde unusquisque magna cum puritate, sub sigillo confessionis, aut secreti, aut quacunque ratione ei placuerit, & ad maiorem ipsius consolationem fuerit, totam animam suam integrè manifestam faciat, nullam rem celando, qua Dominũ universorum offenderit, post ultimam rationem redditam conscientiæ: vel certè aperiat eos defectus, qui magis ab eo tempore gravant ipsius animam.

Capita verò, quibus conscientiæ ratio reddi debet, hæc ferè erunt: ex quibus cum ea retulerint, quæ ad plenam sui manifestationem dicenda putaverint, petant à Superiore, ut eos interrogando juvet, ac suppleat, si quid esse judicet, quod ad maiorem Dei gloriam & suorum notitiam scire velit.

1. *An vivat contentus iuxta suam vocationem.*
2. *Quomodo se habeat circa obedientiam, etiam intellectus, paupertatem, castitatem, & usum aliarum virtutum, & quarum præcipuè studio intentus sit.*
3. *An sentiat aliquas animi perturbationes, aut tentationes molestas, & de facilitate, seu difficultate, & modo eis resistendi; & ad quos affectus, vel peccata sit magis propensus & incitatus.*
4. *An contra Constitutiones, vel Regulam aliquam, vel ordinationem Superiorum firmum judicium habuerit, vel contra eam disputaverit.*
5. *Quid sentiat de ipso instituto Societatis, & medijs, quibus illa utitur ad suum finem consequendum, & quem experiatur in se zelum animarum.*
6. *Quomodo spiritualibus rebus sit affectus, quantum temporis orationi tribuat, & num vocali, an potiùs mentali juvetur, & utri plus temporis tribuat, & quem modum in orando teneat.*
7. *Num in usu rerum spiritualium consolationem & devotionem habeat, an verò contra desolationem, ariditatem, & vagationem animi patiatur, & quomodo in ijs se gerat.*
8. *De fructu, quem ex communione, confessione, examine, præsertim particulari, & alijs exercitijs spiritualibus percipiat.*
9. *Num post ultimam rationem conscientiæ, quam reddidit, maiorem an minorem fructum fecerit, & quem animum experiatur ad perfectionem consequendam.*
10. *Quomodo observet, quæ ex Constitutionibus & Regulis tum communibus, tum officij sui ad eum pertinent.*
11. *De mortificationibus, pœnitentijs, & alijs exercitationibus, quæ faciunt ad spiritus profectum: & in specie de præparatione ad injurias, & ad alia, quæ ad Christi crucem pertinent, ferenda, atq; de eorum desiderio.*
12. *De socijs, & quomodo ex eorum conversatione proficiat in Domino, & an alicui plus sit familiaris, quàm alijs.*
13. *An aversionem animi sentiat ab aliquo, & an offensus sit in aliquo à Superioribus vel Officialibus, vel quavis alia persona.*
14. *An tentationes aliquas sit passus, quas alij intellexerint, præsertim circa vocationem.*

REGVLÆ
PEREGRINORVM.

1. PErsuadeant sibi, peregrinationis finem non tam esse corporis defatigationem, & ut multum iter conficiant, quàm ut ex ea fructum aliquem spiritualem percipiant: atq; ex eo fine, & iter ipsum, & cæteros peregrinationis labores moderentur.

2. Litanias simul omnes quotidie in ipso itineris ingressu: vel Itinerarium dicant, nec orationem, & consueta examina prætermittant, & alias etiam Regulas observent, quantum ratio itineris permittet.

3. Studeant frequenti oratione, & meditatione comitem itineris sibi Christum facere: & colloquijs interdum pijs, & religiosis, ac lectione alicuius libri pij molestias itineris levare poterunt. Quòd si cum externis in via, aut in hospitijs egerint, meminerint pro ratione sui gradus habita ratione temporis & personarum, sermones de rebus spiritualibus inducere, & fructum aliquem, quoad poterunt efficere.

4. Eleemosynas simpliciter pro Christi amore petant: ut omni spe illa abiecta, quam in pecunijs, & rebus creatis habere possunt, integrè, vera cum fide & ardenti amore eam in suo creatore, ac Domino constituant: memores, à Christo Domino Apostolos sine sacculo, & pera missos: ipsum etiam Dominum non habuisse, ubi caput reclinaret.

5. Indigentia, & penuria rerum corpori necessariarum probari exoptent, ut ad incommoditatem cibi, somnive capiendi libenter assuescant: injurias verò, illusiones, & opprobria, quæ in itinere inferri contigerit, patienter cum Dei gratia ferant, gaudeantque materiam præberi sibi imitandi aliquo modo Christum Dominum eiusque vestibus, atque insignibus seipsos induendi.

6. Qui maioribus pollent ad viam peragendā viribus, eos, qui sunt infirmiores, subsequi & non præcedere debent: & iter cuiusq; diei horum debilium infirmitate commensuretur: quod si quis viribus destitueretur, jumento, aut alia ratione juvari debet: qua in re non qualitatis personarum, sed necessitatis, & charitatis fraternæ ratio est habenda.

7. Si quis in morbum incideret, ita ut ulterius progredi non posset, nec expediret reliquos ibi moram trahere, si vicinum esset Collegium, aut Domus Societatis, eo esset æger (si modò morbus patiatur) deducendus: alioqui aliquis ex nostris illi erit socius relinquendus: ut consolationi ei sit, & auxilio: ægro autem viribus restituto, cœptum iter ambo prosequentur.

8. Si in via ab honesto, & pio amico invitarentur, posset, qui præest, hospitalitatis beneficium admittere: tunc autem curare debent verbis, & religioso exemplo hospites ædificatos in Domino relinquere.

9. Eiusdem ædificationis, & exempli in omnibus hospitijs meminisse debent: sobrietatis etiam in mensa, & modestiæ in conversatione nunquam obliviscantur.

10. Cum in itinere ad Collegia, vel Domos Societatis divertent, studeant omnes bonum ædificationis odorem exemplo vitæ, ac morum, nostris relinquere. De rebus verò aut personis aliorum Collegiorum, aut Domorum nihil loquantur, aut tractent, nisi ad ædificationem.

11. Si transierint per locum, ubi Domus, aut Collegium Societatis sit, nihil ab externis, nec pro se, nec pro alijs petant, aut accipiant sine facultate Superioris eiusdem Domus vel Collegij.

12. Omnes alij, qui iter faciunt ex nostris equites, aut pedites, has regulas peregrinorum suo modo, quantum fieri potest, etiam servent, & tam peregrini, quàm reliqui, qui iter faciunt, patentes literas sui Superioris habere curent.

REGV-

REGVLAE

MINISTRI.

1. EIus officium erit, Præpositum, vel Rectorem juvare, in ijs, quæ in genere, vel in particulari ei commendabit: nec dispensandi, aut mutandi, aut quidquam faciendi, nisi ex eiusdem præscripto, facultatem habebit.

2. Valde commendatum sibi existimet, quod pertinet ad obseruationem Constitutionum, Regularum, Ordinum communium, & approbatarum Consuetudinum Domus, vel Collegij: ideoq; habeat in scriptis, & aliquando legat, tam communes omnium, quàm particulares Superioris, & Officialium Regulas, & eosdem Officiales suas habere, intelligere, atque obseruare curet.

3. Officiales visitet quoties opus fuerit, obseruando, quomodo suum officium exequantur: quod saltem alternis diebus faciet: frequenter etiam visitabit cubicula, & alia loca domus, ut videat, quomodo omnia se habeant.

4. Cum quis ab officio aliquo amovetur, curet, ut is suum successorem instruat de ratione exercendi illud, iuxta regulas, & Consuetudines à Superiore approbatas.

5. Animaduertat in temporum mutationibus, quomodo in Collegio vel Domo fieri debeat horarum, ciborum, vestiumque mutatio, & Superiori in memoriam reducat, præsertim bis in anno, sub initium veris, & autumni: obseruet etiam crebrò num aliquid desit ex necessarijs, aut abundet: eorumque potissimùm rationem habeat, qui in corporis cura minorem de se ipsis solicitudinem gerunt: curetque, ut adsit, cum Medicus ægros inviset.

6. Quotidiè hora sibi designata, de rebus omnibus domus ratione Superiori reddat, à quo excipiet in libello ad id parato, quæ ei facienda committet, & cumprimùm commodè poterit, eidem referat, quæ executus fuerit.

7. Redigat Superiori in memoriam ea, quæ necessaria domui iudicabit, ut de emendis rebus ad victum, & vestitum necessarijs suis temporibus de fratrum nimio, aut exiguo labore, de sanitate, & similibus.

8. Notet, ac referat Superiori tam defectus, si quos vel Domi, aut in Collegio animaduerterit, vel aliunde intellexerit, quàm quæcunque alia quæ ad bonam gubernationem convenientia ei occurrent: tum etiam circa res sibi commissas, & quasvis alias, ut quomodo se nostri habeant circa Obedientiam, orationem, ædificationem, & in omnibus virtutibus profectum & studium.

9. Curet per æditum, vel aliquem alium designatum obseruari, an omnes die statuto communicaverint: & si quis intra tempus designatum ad confessionem, aut communionem non accederet, intelligat à Superiore, num subtrahendus ei sit cibus corporis, donec cibum spiritus sumat.

10. Peculiarem habeat curam, ut domus munda sit, & omnia ubique decenter suis locis composita, sed præcipuè in ijs, quæ ab externis videri solent.

11. Noctibus singulis portas domus, quibus in publicum exitur, videat an benè clausæ sint.

12. Designet aliquem ex commissione Superioris, qui communes lucernas domus opportuno tempore incendat, & extinguat, qui item publicas fenestras suo tempore aperiat, & claudat, ac pro abluenda facie, & manibus in loco destinato aquam infundat, & pro ijs extergendis, mantilia, ab ijs, quæ in usum refectorij sunt, distincta adhibeat, quæ alia non Sacerdotibus, alia Sacerdotibus destinata erunt, & bis saltem in hebdomada mutabuntur.

13. Studeat animos Patrum, & Fratrum inter se per benevolentiam, & præsertim cum Superiore per obedientiam unire, & si quid minus æquo animo aliquis ferret, velit potiùs in

se (quoad fieri potest) quam in Superiorem, causam reijci, veluti in iniungendis pænitentijs, quas ipse juxta præscriptum Superioris imponet, & tam in eis, quam in reprehensionibus ab animi perturbatione caveat, charitatemque præ se ferendo studeat, ut illi quibus pœnitentias imponet, meritò sibi iniungi cognoscant.

14. Si quando absente Superiore aliquid acciderit, quando adeò urgeat, ut commodè Superior expectari nequeat, id Minister, auditis Consultoribus, exequi poterit, quamvis in specie non sit ipsi commissum: dummodo existimet iuxta Superioris mentem id fore, statimq; redeunti quod factum fuerit, referat. Quod autem sibi ordinariè agendum erit, absente Superiore, ab eo curet intelligere.

15. Si Subministrum habuerit, utatur eius opera in ijs, quæ commodè per se facere non poterit, iuxta præscriptum Superioris: si verò non habuerit, alternis saltem diebus singula cubicula visitet, & alia quæ in officio Subministri continentur, suppleat.

REGVLÆ CONSVLTORVM.

INtelligant quanti momenti sit eorum officium, ut Superiores eorum consilio, & relatione adiuti meliùs, & faciliùs gubernare possint.

2. Sint amatores boni communis, illudq; in omnibus consultationibus præ oculis habeant: atq; ut divinæ inspirationi dent locum, & saniora sint eorum consilia, in suo sensu non nimis abundent.

3. In Consultationibus synceram intentionem habeant; & à perturbatione liberam, ut fideliter, & debita cum modestia Charitatis, & Obedientiæ memores sententiam dicant.

4. Sint inter se maximè Charitate coniuncti, & alter alterum honore præveniat, atque apud alios alter alterius existimationem verbis factisque tueatur. Si verò contingat aliquem in Consultationibus diversæ aut etiam singularis esse sententiæ, nemo ullam ab eo alienationem, vel habeat, vel ostendat.

5. Rem, de qua consultatur, benè intelligant: nec sint in dicendo præcipites: sed negotio secum considerato, & oratione præmissa: præcipuè cùm de rebus agitur difficilibus, sententiam suam aperiant: quòd si quid ex tempore discutiendum proponeretur; & sibi maturiùs considerandum iudicarent, Superiori significabunt.

6. Explicare breviter debent sententiæ suæ rationes: quod si ad rem confirmandam aliorum rationes essent dissolvendæ, id etiam modestè faciant.

7. Cùm Superior Consultoribus auditis aliquid statuerit, iudicium ipsi suum illius iudicio submittent: neq; extra consultationem, aut quod statutum fuerit, sibi displicere, aut se in alia fuisse sententia significabunt: laudent potiùs Superioris consilium apud alios, atq; tueantur. Quod si ob rei, de qua agitur, gravitatem; adhuc sentirent ad alium Superiorem esse rem deferendam, quod nihil monitione sua se effecturos, sperarent, re priùs apud se maturius cõsiderata, & oratione præmissa, ad immediatum illius Superiorem, aut si is non provideat, ad Supremum id facere ne prætermittant.

8. Etiamsi non interrogentur, si quid tamen in mentem venerit, quòd ad commune bonum, vel alicuius personæ particularis pertineat, poterunt id Superiori proponere, ut is statuat, num ea de re sit deliberandum, nec ne.

9. Consultores neque ea, quæ quisque in consultatione senserit, neque ea, quæ proposita sunt, aut definita, alij significare debẽt: præcipuè cùm res ipsæ secretum exigunt. Superioris autem erit ea, quæ definientur, promulgare: cum opus esse iudicabit.

10. De literis ad Superiores suo tempore mittendis, servent diligenter quæ in formula scribendi à Consultoribus exiguntur. Et hæ literæ sigillo, quod apud Admonitorem erit, obsignatæ mittantur: nec quisquam eorum sciat, quid alius scripserit.

11. Si quis ex nostris ad Generalem scripserit, & literas Admonitori, aut alicui ex Con-

sultoribus

ultoribus tradere voluerit: is acceptas cum suis, aut sub suæ propriæ manus inscriptione, ad Generalem mittendas curabit.

12. Si quid circa victum, vestitum, labores, & occupationes Superioris, aut circa gubernationem moderandum, augendum vel mutandum censerent, illum præmissa oratione admonendum curent, quod ferè per Admonitorem faciant.

13. Si quis cum eis de difficultate aliqua sua, aut perturbatione agat, ita eum suis monitis & consilio juvare studeant, ut semper, quantum possint, existimationem Superioris tueantur.

14. Ad omnia meliùs obeunda Superiorum suorum, & aliorum Officialium Regulas teneant, Constitutionesque & reliqua omnia, quæ ad nostrum institutum, & administrationem pertinent, familiaria sibi reddant.

15. Ita suum munus exequantur, ut nullam gubernationis partem sibi assumant, atque submissione se gerant, ut cæteris Obedientiæ exemplum præbeant.

REGVLAE

ADMONITORIS.

1. EA modestia & humilitate officium suum obeat, ut subditum decet erga Superiorem, quem Christi loco habet: niti enim debet, ne huius muneris occasione, reverentia atq; Obedientia interior, vel exterior in ipso debilior reddatur.

2. Animadvertat autem, ne reverentia hæc, & Obedientia fidelitatem, aut necessariam libertatem opprimat, quo minùs Superiorem admoneat de ijs, quæ præmissa oratione, proponenda in Domino judicabit.

3. Admoneat Superiorem de ijs, quæ maior pars Consultorum ei dicenda judicaverit: de alijs verò, quæ sive ipsi in mentem venient, sive ab alijs suggerentur, non facilè eum admonebit, sed de ijs duntaxat, quæ non levis momenti post orationem esse censuerit, sive illa ad personam, sive ad officium Superioris pertinebunt, juxta Constitutiones & Decreta.

4. Ea, quorum Superiorem admonuerit, meminerit tacitus apud se servare: quamvis interrogatus à Consultoribus de ijs, quæ ipsi commisissent dicenda vel à Superioribus, rationem sui officij eis debebit reddere.

5. Cum Superior cuispiam rei admonitus, illi remedium non adhibuerit, Admonitoris erit, cum debita submissione iterum, & sæpiùs eum commonefacere: quòd si emendationem non speraт, facta priùs oratione, id Superiori significet.

6. Admonitoris erit, ordinarias epistolas Consultorum suis temporibus colligere, atque ad mediatos Superiores mittere, nisi eas illi alia via mittere voluerint, simulq; referet eisdem, utrùm illi scripserint an non.

7. Caveat, ne occasione sui officij debitam subordinationem, & observantiam subditorum erga suos Superiores aliqua ex parte imminuat, aut debilitet.

8. Sigillum apud se habeat, quo suas, & Consultorum ac aliorum nostrorum literas, si ad eum detulerint, qui ad mediatos Superiores scribere voluerint, obsignare possit. Hoc tamen nulla ratione, sine facultate Superioris, uti licebit, nisi in ijs literis, quæ ad Superiores mediatos scribentur.

FORMVLA
SCRIBENDI.

1. *Magnopere juverit ad animorum unionem in Societate, literarum ultro citroque missarum inter inferiores, & Superiores frequens commercium: & crebrò alios de alijs certiores fieri, & audire, quæ ex varijs locis ad ædificationem, & eorum, quæ geruntur, cogntionem, afferuntur.*

2. *Superiores Domorum, & Rectores scribant singulis hebdomadis ad suum Provincialem in Europa, in Indijs verò, ut suis Provincialibus visum fuerit commodum & opportunum.*

3. *Scribant autem ad suum Provincialem de statu personarum, & rerum omnium, non solùm quæ inter nostros, sed etiam quæ per ministeria Societatis erga externos in Domibus suis, vel Collegijs fiunt, & non tantùm de his, quæ rectè se habent, sed etiã de his quæ secus: & quoad fieri poterit, curent, ut omnia tanquam præsentia Provincialis cernat.*

4. *Primo quoque tempore ad suum Provincialem scribant Superiores Domorum, & Rectores de obitu eorum, qui in suis locis decedunt: Provincialis verò reliquos de sua Provincia admonebit, ut quàm primùm solitis suffragijs, & orationibus eorum animæ juventur, & statim Præpositum Generalem, & vicinos Provinciales certiores reddat, ut simile officium præstare possint.*

5. *Missi ad fructificandum in agro Domini, scribant ad suum Provincialem, aut ad eum, quem ille designaverit, singulis hebdomadis, vel quoties ipsis fuerit præscriptum, ut per crebram literarum communicationem, quantùm fieri potest, totum successum suarum missionum illi declarent.*

6. *Provinciales Superioribus Domorum, & Rectoribus, ac ijs, qui in missionibus versantur, singulis mensibus, personis autem privatis, quibus, & quando opus erit, scribant.*

7. *Provinciales omnium Provinciarum Europæ scribant ad Generalem semel quolibet mense: Rectores autem, & Superiores Domorum, & Magistri Novitiorum tertio quoque mense.*

8. *Provinciales Indiarum scribent Præposito Generali, quando se obtulerit navigationis commoditas: Rectores verò, & Superiores Domorum, ac Magistri Novitiorum ex Indijs semel, ex Brasilia, & nova Hispania bis in anno, si se obtulerit occasio.*

9. *Prædicti omnes extraordinariè sibi mutuò scribant, quoties necessitas urgebit.*

10. *Superiores Domorum, & Collegiorum, & Magistri Novitiorum scribant ad Generalem, quæ alicujus momenti fuerint, etiamsi approbante Provinciali fiant: illa verò potissimùm scribant, in quibus Provincialis admonitus, vel non providet, vel providere nequit, vel postquam Provincialis cum illis tractaverit, ipsi ab eius judicio dissentiunt: sed tunc quidem addant, quid Provincialis responderit, & quibus rationibus ipsi ab eo dissentiant, interim tamen ei per omnia obediant.*

11. *Cum Provinciales scribent Generali, curabunt ut statum Domorum, & Collegiorum suorum, ac totius Provinciæ benè explicent, & suppleant si quid intellexerint, quod Superiores Domorum, & Collegiorum minùs declaraverint, & in universum ita scribere debent, ut Generalis omnium rerum, omniumq́ personarum ac Provinciarum statum, quoad eius fieri possit, ante oculos habeat.*

12. *Generalis ad Provinciales scribet secundo quoque mense: ad Rectores verò & Præpositos Locales sexto quoque mense, nisi aliqua necessitas priùs ad respondendum suadeat.*

13. *Si quis nostrorum aliud per literas cum Præposito Generali, aut cum suo aliquo mediato Superiore tractare velit, ne impediatur: nec ipsorum literæ ad eos scriptæ aperiantur, neque mediatorum Superiorum ad ipsos.*

14. *Literæ nostrorum, quæ negotia continent, solùm ad Præpositum Generalem &*

non

non alios, qui cum ipso agant, destinentur: poterit tamen ad eos scribi, ut illi tractari, & expedire curent.

15. Literæ negotiorum ad quorum expeditionem Procuratoris Generalis opera, aut informatione opus erit, proprijs literas ad Præpositum Generalem scribantur, adiecta exterius litera P. sub inscriptione earum.

16. Negotia maioris momenti, ex utraque India & Brasil. ternis exemplis scribantur, binis autem ex reliquis Provincijs, si sit periculum ne literæ intercidant, vel certè in proximis literis earum summa repetatur: & ut inveniantur, cum opus fuerit, quæ scripta sunt ad Generalem, exemplum eiusmodi literarum, vel earum summam in libro aliquo, qui scribunt, apud se retineant.

17. Si quid secreti scribendum, vel soli Superiori committendum sit, seorsum in propria epistola scribatur, quæ cum alijs in eodem fasciculo colligata includatur, adjecto exterius (soli) sub inscriptione eiusdē epistolæ: quod si eiusmodi epistola sola mitteretur, alia charta involvatur, quæ absque (soli) inscriptionem habeat.

18. In rebus, quæ secretum requirunt explicandis, his vocabulis utendum erit, ut ea intelligi nisi à Superiore non possint: modum autem præscribet Generalis.

19. Nullus inferior, nisi morbo impeditus literas ad Superiorem ex sua commissione scribi faciat.

20. Consultores Rectorum, & Superiorum Localium literas obsignatas ad Provincialē dabunt bis in anno, mense Ianuario, & Iulio, & ad Generalem singulis annis mense Ianuario: Cōsultores verò Provincialium ad Generalem mense Ianuario & Iulio, nisi res aliqua ita urgeret, ut de illa, etiam extra hæc tempora scribendum iudicarent.

21. Ijs literis syncerè, & sine amplificatione, omnique privato, aut humano respectu remoto, significabunt, quid sibi de Superioribus, quorum sunt Consultores, & de eorum administratione, ac rerum statu scribendum in Domino videatur, oratione tamen præmissa, & re priùs diligenter considerata.

22. Vt Rector Vniversitatis de omnibus Præceptoribus, & alijs de Societate: ita etiam Cancellarius & Consiliarij Vniversitatis de ipso, ac alijs scribent semel singulis an̄is mense Ianuario Præposito Generali, & bis in anno mense Ianuario, & Iulio Provinciali.

23. Hujusmodi literæ Consultorum, & horum officialium Vniversitatis mittantur obsignatæ, nec quisquam eorum sciat, quid alius scripserit.

24. Quivis Præpositus, & Rector habeat librum, in quo scribantur Visitationes Domus, vel Collegij à Generali approbatæ, in quo etiam scribantur ordinationes aliæ alicujus momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs quæ temporariæ sunt, separatim notentur: alia verò, quæ Visitator, & Provincialis præscripserint, in alio libro scribantur.

25. Si quid scribendum esset de rebus, quæ externorum aliquem attingerent, ita scribatur, ut etiam si literæ in eius manus inciderent, offendi non possit.

DE LITERIS ANNVIS.

26. SVperiores Domorum, atque Rectores curent ea observari, quæ indies in eorum Domibus Collegijsque per nostros Dominus operari dignatur, quæque ad nostrorum consolationem, ac proximorum ædificationem pertinent, ex quibus seligant optima quæque, atque in ordinem redacta, sub finem cuiusque anni ad suum Provincialem mittant.

27. Provinciales ex omnibus Superiorum Localium, atque Rectorum suæ Provinciæ, & eorum, qui in Missionibus versantur, epistolis rejectis vel additis, ijs quæ videbuntur, singulis annis mense Ianuario, rerum gestarum capita Latinè collata, ex quibus deinde unæ literæ annales Romæ conficiantur, manu ipsorum subscripta Romam ad Generalem destinent.

28. In ea compendiaria narratione his ordo servabitur: Recensebunt initio numerum

nostrorum in universum, tum etiam singulis Domibus, Collegijs, & Missionibus nominatis, quot sint in ijs Sacerdotes, Praeceptores, Scholastici & Coadjutores temporales; itemque quot admissi sint eo anno in Societatem, quotque è vita decesserint: neque deinde necesse erit ad singula Collegia aut loca redire, nisi aliquid in ijs contigerit peculiari narratione dignum.

29. *Agent primò de profectu nostrorum in Domino, & explicabunt, si quid in eo genere aedificationem facere possit; deinde de ministerijs Societatis erga proximos, ut de concionibus, lectionibus sacris, doctrina Christiana, & exercitijs spiritualibus, visitatione carcerum & hospitalium, reconciliatione dissidentium; de poenitentium frequentia, & de alijs nostri instituti pijs operibus: ita tamen ut ea tantùm commemorentur, quae sunt alicuius momenti. Item de Scholis, & discipulorum numero, & profectu, praesertim in Vniversitatibus & Collegijs maioribus: de bona item Societatis existimatione; de contradictionibus autem, & persequutionibus, si quae fuerint, ea tantùm attingant, quae aedificationi fore videbuntur. Dicent etiam de piorum erga nostros charitate, & eleemosynis paulò insignioribus.*

30. *Haec omnia exponent, quàm plenissimè fieri poterit (semper tamen vitata nimia prolixitate) adhibitis omnibus circumstantijs, etiam nominibus eorum, qui eas res gesserunt, ut si opus fuerit, aliquando conscribi possit historia. Qua etiam de causa cum aliquid occurret dignum memoria, quod tamen propter aliquam causam non expediat omnibus vulgari, id scribent separatim integrè, & perfectè: in illa autem communi narratione vel omninò reticebunt, vel ea tantùm excerpent, quae aedificationi esse possunt. Et quae ad externos pertinent, ita narrentur, ut in ea ipsa domo aut civitate, ubi scribuntur, ac ubiq; publicè legi citra cuiusquam offensionem possunt.*

31. *Cum literae annuae Romae confectae ad Provincias mittentur, legantur quàm primùm in singulis Domibus & Collegijs. Et ut Coadjutores nostri temporales ex Latinis etiam literis fructum aliquem percipiant, fit aliquis, qui illarum summam, aut interpretationem aliquo modo explicet: neque ultra duas hebdomadas retineri debent, ut ad reliqua loca citiùs deferantur: postquam verò ubique perlectae fuerint, in praecipua Domo, vel Collegio eiusdem Provinciae asserventur, & simul consuantur.*

DE CATALOGIS ET INFORMATIONIBVS ANNVIS.

32. *AD clariorem omnium nostrorum cognitionem, Superiores Domorum, & Collegiorum, duos Catalogos conficiant ante id temporis, quo Procuratores Provinciarum ad Generalem veniunt, ita exactè, ac si nunquam missi fuissent. In primo describantur omnes, qui in suis Domibus, vel Collegijs, ac missionibus sunt, in quo contineatur uniuscuiusque nomen, cognomen, patria, aetas, vires, tempus Societatis, studiorum, & ministeriorum, quae exercuit, & gradus in literis, si quos habet, & an Professus, vel Coadjutor sit, &c. & à quo tempore.*

33. *In secundo Catalogo dotes, & qualitates uniuscuiusque describantur, videlicet, ingenium, judicium, prudentia, experientia rerum, profectus in literis, naturalis cõplexio, & ad quae Societatis ministeria talentum habeat: quae omnia diligenter, re Deo priùs commẽdata, & maturè considerata, & omni privato affectu semoto, syncerè, & breviter perstringenda erunt, & utrunq; catalogum ad suum Provincialem mittant.*

34. *Sub finem cuiusq; anni interjecti, tertium etiam alium brevem catalogum ad Provincialem mittant, continentem nomina, & ministeria, in quibus unusquisq; nostrorum occupatur: mittant etiam supplementum primi, & secundi catalogi, in quo ea tantum adnotabunt, quae eo anno de novo occurrerint addenda: ut qui in Societatem interim fuerint admissi, aut ab ea defuerint, vel quot mortui sint, vel alia quavis causa.*

35. *Hunc tertium catalogum & supplementum primi & secundi catalogi totius Provinciae, cum narratione pro annuis literis, de qua dictum est, ad Generalem mittet Provin-*

cialis

ialis mense Ianuario: primum verò, & secundum per Procuratorem Provinciæ, ad eun-
lem, sigillo suo obsignatos, perferendos curabit: Quod si quid ipsi in his catalogis, & infor-
nationibus notandum addendumve videretur, id seorsum ad Generalem scribat.

REGVLAE
PRAEFECTI RERVM SPIRITVALIVM.

PRæfectus rerum spiritualium cognitionem instituti Societatis, & zelum boni progres-
sus ipsius habeat, & in Obedientia, & Humilitate exemplum alijs præbeat, & amabi-
em se eis exhibeat, ut ad eum omnes confugiant, confidenterque sua omnia detegant, & ab
o consolationem, & auxilium sperent in Domino.

2. Instruat nostros privatim, secundum uniuscuiusq; captum, quomodo interiùs, & ex-
eriùs se habere debeant, & ad id exhortetur, & in memoriam redigat, & amanter admo-
eat, præsertim ut puram habeant intentionem divini servitij, & familiaritatem cum Deo
n spiritualibus devotionis exercitijs, & zelum syncerum animarum.

3. Petat quem procedendi modum in oratione, & examine habeant, & si contra aliquem
efectum examen particulare faciant, & si contra inordinatos affectus propria remedia
dhibeant, & in solidis virtutibus acquirendis, præsertim in Obedientia quid observent, &
e pœnitentijs, & alijs devotionibus.

4. Sicubi in his à rectitudine deflexerint, eos dirigat, iuxta modũ Societatis: erga cuius
istitutum, curet, ut omnes benè affecti sint, & det operam, ut orandi & meditandi modos,
uos docuit Pater noster Ignatius in libro Exercitiorum, retineant, & ut illo libro fami-
iarissimè utantur, videatque, ne dum nostri devotionem habere procurant, caput lædant,
ut vires corporis nimis debilitent.

5. Versatum ipsum esse oportebit in lectione librorum spiritualium, & unicuique de-
ernat tempus, & modum cum fructu eos legendi, qui sint faciliores, & nostro instituto ma-
is convenientes.

6. Peculiarem habeat curam consolandi afflictos, & tepidos exhortandi, remedia pro
uiusque infirmitate, vel necessitate adhibendo: qualia sunt, frequentiùs communicare, plus
emporis orationi impendere, Exercitia spiritualia facere, plus aliquid pœnitentiæ assume-
e, libros aliquos spirituales legere, & similia. Quæ autem ex his ipse concedere possit, & in
uibus ad Superiorem recurrendum sit, ab eo intelligat.

7. Parem quoque adhibeat diligentiam, ut Coadjutores temporales quieti sint, & sorte
Marthæ contenti, & pro eorum captu illos instruat, mysteriaque Rosarij doceat, ut ma-
ore devotione illud recitare possint.

8. Doceat omnes, ut præmissa oratione, & cum magna reverentia ad Sacramentum al-
aris accedant, & post eius perceptionem per aliquod temporis spatium orent, & gratias
gant.

9. Præter eos, quos satis instructos Superior judicaverit, cum unoquoque agere de his
ltra mensem ne differat: sæpè verò consideret, quem fructum bonorum operum ex oratione,
& ex reliquis rebus spiritualibus colligant, ut in dies magis in Domino proficiant.

10. In his autem omnibus videat, ne ordo unicuiq; præscriptus impediatur, ac præsertim
tudia illorum, qui literis dant operam, nisi cum Superior aliter iudicaverit.

11. Curam peculiarem habeat Novitiorum, si qui Domi, vel in Collegio fuerint, nisi
à Superiore aliunde prospectum sit, & erga eos observare studeat ea, quæ iuxta
Magistri Novitiorum, & examinatoris Regulas obser-
vari commodè poterunt.

REGVLÆ

PRAEFECTI ECCLESIAE.

CVret, ut Aedituus Regulas suas observet, quas Præfectus ipse apud se etiam habeat.

2. Præbeat illi catalogum singulis diebus Sabbathi, quo dies festi, ac jejuniorum proximæ hebdomadæ contineantur, ut eum in refectorio recitet in cœna diei Dominicæ sequentis.

3. Singulis diebus Sabbathi vesperi in Sacristia scripto proponat, quemadmodum quotidiè Sacra sint facienda sequenti hebdomada, & quo ordine rem divinam in Altari summo facturi sint, qui ad hoc fuerint designati.

4. Detur opera, ne in Altari maximo desit unquam Sacrum, quo tempore celebrari solet, habeaturque ratio, ne plura Sacra simul inchoentur; sed commodè omnia suis spatijs distinguantur.

5. Curam gerat Missarum, & orationum, quæ pro defunctis Societatis, & pro Fundatoribus, & Benefactoribus, ac pro ipsa Societate fieri debent, quas ex subjecto catalogo intelliget: & catalogum earum, quæ secundùm nostrum institutum, & ex præscripto Generalis ordinariè faciendæ sunt, referat in duas tabellas, quarum alteram appendat in Sacristia, alteram in alio conveniēti loco, quæ initiò cuiusq; mensis publicè in Refectorio legetur.

6. Cū Superior aliquid in Sacro Deo cōmendari, aut Sacra ipsa, quæ ab omnibus facienda sint, applicari ad finem aliquem jusserit, curet scribi in schedula in Sacristia affigenda.

7. Quæcunq; autem ex his non ab omnibus facienda erunt, ea Præfectus unicuique privatim significanda curabit.

8. Librum habeat, ubi mandata Superiorum de his rebus, si aliquandiu duraturæ, aut nō statim faciendæ sint, scribantur, ne memoria excidat, & cum fuerint adimpleta, deleantur.

9. In Collegijs & Domibus probationum curet juxta ordinem Superioris de candela danda Fundatoribus juxta Constitutiones.

10. Si quando externi Sacra aliqua fieri postulaverint, se Superiorem consulturum respondeat: nisi eius animum perspectum jam habeat.

11. Externos Sacerdotes ad faciendum Sacrum in nostro templo, non sine delectu admittat, sed eos tantùm, qui ædificationi sint, præsertim notos, idq; juxta ordinem Superioris: & intelligat an à suo Ordinario legitimam habeant facultatem.

12. Videat an Sacerdotes Regulas suas observent, & num barbam, & coronam decenter tonsam habeant.

13. Per se, vel alium à Superiore designatum, promovendos ad Sacerdotium instrui curet, & videat ut ad Romanæ Ecclesiæ ritum tam ij, quàm omnes Sacerdotes se accommodent, & ne confessiones audiant, nisi sint legitimè approbati.

14. Animadvertat, ne ullæ pro Sacris faciendis aut confessionibus audiendis eleemosynæ admittantur.

15. Nulla sit in Ecclesia arcula, in qua Eleemosynæ conijciantur, sive pro nobis, sive pro alijs.

16. Det operam, ut sanctissimum Domini nostri Corpus decenter in custodia conservetur, diligenter cavens, ne unquam in ea Sacramentum desit, habita communicantium ratione, & ut saltem decimo quinto quoq; die innovetur, & Sacris absolutis in tabernaculo clavi obseretur.

17. Quando nostri in templo communicaverint, curet Præfectus, ut id faciant separatim ab externis.

18. Oleum Sanctū, ut oportet, asservatum singulis annis renovet, & Sanctorū reliquias (quæ quidem mobiles fuerint) in tabernaculo ad id deputato decenter custodiat: si quando autē devotionis causa ostendendæ erunt, duo cerei accendantur: atq; huius tabernaculi clavem unam ipse habeat, & alteram diversam Præpositus, aut Rector.

19. *Cruces,*

19. *Cruces, Calices, ornamenta, & reliqua id genus, ut par est, custodiantur: nec desint velamina ad cooperiendos calices, & alia ad divinum cultum, & ornatum necessaria.*

20. *Mutari faciat Altarium, & Sacerdotum ornamenta, quod ad colorem attinet habita temporum, & Festorum ratione, juxta ritum Romanæ Ecclesiæ.*

21. *Cum templum ornandum fuerit, nihil sine facultate Superioris ad eam rem commodato ab externis petat: detque operam, ut quod acceptum fuerit, accuratè custodiatur, & dominis quàmprimùm reddatur.*

22. *Si templum instauratione, aliqua in parte indiguerit, aut alijs ad divinum cultum nececcessarijs, provideat, sicut ipsi à Superiore fuerit præscriptum.*

23. *Superiori in memoriam redigat, ut aliquos designet, qui de concionibus, & modo concionandi judicare possint: quorum saltem unus concioni intersit, ut Concionatorem, cum opus fuerit, & Superiori videbitur, admonere possit.*

24. *Conciones & lectiones templi, horæ spatium superare non debet: eo verò ordine Missæ dicantur, ne impediant, quo minùs conciones tempore præfixo inchoentur.*

25. *Advertat ne viri in templo, mulierum locum occupent, neve ex adverso earum quantum fieri poterit, maneant.*

26. *Curet ne domi desint Confessarij, qui necessarij in templo nostro sunt, & ut confessiones vesperi decenti hora absolvantur.*

27. *Pridie Palmarum Confessarios admoneat, ut Constitutionem illam observent, quæ ad externos ad suas Parochias dimittendos Eucharistiæ sumendæ gratia pertinet, & antè id tempus, si consuetudo regionis id postulaverit.*

28. *Officia Hebdomadæ Sanctæ, & Vesperæ (si hæ dicetur,) fiant tono simplici more Societatis sine cantu etiam firmo, nisi ubi Generalis Præpositus dispensaverit: id autem quod de vesperis dictum est, de Benedictione candelarum, & ramorum intelligatur.*

29. *Cum aliquid petendum erit pro Ecclesia, aut usu Sacristiæ, intelligat in ea re Superioris voluntatem, eamq; exequatur: cumq; pecuniæ alicuius momenti summa dabitur, aut colligetur, eam deponat apud Procuratorem in scrinio aliquo, cuius clavem unam Superior habeat, & alteram diversam ipse Præfectus.*

30. *Librum habeat, in quo eleemosynarum, quæ Ecclesiæ usibus dantur, & expensarum rationes constent.*

31. *Panni omnes linei semper mundi serventur, & separatim corporalia, atque etiam purificatoria (quæ quatuor cruces in angulis habeant) laventur, & utrorumque ablutio, & cineres eorum, quæ vetustate consumpta comburuntur, in sacram piscinam mittantur.*

32. *Catalogum unum rerum omnium Ecclesiæ mobilium, quæ alicuius momenti sunt, custodiat: in altero verò illa scribantur, quæ aut nova sibi traduntur, cum die, anno, & quæ vetustate cõsumuntur, ut possit cum exigetur, prioris catalogi rationem reddere: sæpe etiam res pretiosiores inspiciet, ne aut lædantur, aut amittantur, arcis in quibus serventur, & Sacristiæ januis benè clausis, & munitis.*

33. *Cum nostrorum aliquis extremum diem obierit, spatio diei naturalis decenter teneatur, nisi ratione mali odoris, aut ex alia justa causa, anteverti hoc tempus Superiori posse videretur.*

34. *Observetur circa vestitum Sacerdotum mortuorum, quod de viventibus dicitur in Constitutionibus, ut scilicet utamur eo modo, quo Sacerdotes honesti eius regionis, in qua versamur, uti solent: fratres verò qui Sacerdotes non sunt, sepeliantur eo modo induti, quo alij Clerici honesti, qui Sacerdotes non sunt, sepeliri solent.*

35. *Curam suscipiet sepulhri, candelarum, precum, quæ consueto more dicuntur, rerumq; cæterarum, quæ ad eam rem erunt necessariæ.*

CATALOGVS MISSARVM, ET ORATIONVM, QVAE NOSTRIS PRAESCRIBVNTVR.

SACRA IVXTA NOSTRUM institutum à Sacerdotibus Societatis ordinariè facienda.

Singulis annis.

1. IN principio cuiusque anni unusquisque Sacerdos Missam celebret pro nostra Societate.

2. Singulis annis præscripto die, in quo memoria fundationis Collegii vel Domus fit, Missa cum solennitate pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis celebretur: & reliqui Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo habitaverint, pro eisdem sua Sacrificia offerant.

Singulis mensibus.

3. In principio cuiusque mensis unusquisque Sacerdos Missam celebret pro nostra Societate.

4. Initio cuiusque mensis omnes Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo fuerint, pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis semel Missæ sacrificiũ offerant.

Singulis hebdomadis.

5. Singuli Sacerdotes pro illis de Societate, qui extra Provinciam moriuntur, semel in quavis hebdomada Missæ sacrificium offerant.

6. Singulis hebdomadis, ubicunque fuerint decem, vel pauciores Sacerdotes, pro nostra Societate una Missa, à designato à Superiore dicetur: duæ verò, si fuerint plures, quàm decem: tres autem, si fuerint plures, quàm viginti: & ita deinceps in reliquis decadibus, si numerus Sacerdotum fuerit maior.

7. Singulis hebdomadis pro Benefactoribus vivis, & defunctis propriæ Domus vel Collegii, præter eas quæ pro Fundatore dicuntur, una, aut duæ, aut plures Missæ pro numero Sacerdotum offerantur, servando ordinem modò prædictum.

ORATIONES IVXTA NOSTRUM institutum, ab iis, qui Sacerdotes non sunt, ordinariè faciendæ.

Singulis annis.

ET singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem integrum Rosarium Dominæ nostræ, videlicet centũ quinquaginta Ave Maria, & quindecim Pater noster, aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam partem Rosarij recitent.

Singulis mensibus.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem tertiam Rosarij partem, aut unam coronam recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarij partem recitent.

Singulis hebdomadis.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarij partem recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem septem Pater noster, & septem Ave Maria recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem septem Pater noster, & septem Ave Maria recitent.

8. Singulis

8. Singulis hebdomadis Missa se-mel pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & de-functis à designato à Superiore cele-bretur.

9. In Domibus & Collegiis, quæ sal-tem viginti ex nostris alere possunt, et-iamsi non habeant proprium Fundato-rem, fiant pro iis vivis, & defunctis, qui eorum fundationem notabiliter adiuve-runt, eadem Sacra quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri solent.

Et unus ex ijs, qui Sacerdotes non sunt, à Superiore designatus, ad eandem intentio-nẽ unam coronam, aut tertiam partem Ro-sarij recitet.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem pro eisdem facere de-bent easdem orationes, quæ pro Fundatori-bus ordinariè fieri solent.

SACRA AB EISDEM EX-traordinariè facienda

10. Cum primùm Societas in Colle-gii alicuius possessionem venerit, qui-libet Sacerdos ter Sacrum faciat pro su-perstite Fundatore ipsius, ac Benefactoribus.

11. Cum ex hac vita idem Fũdator ex-cesserit, singuli Sacerdotes ter Sacrum pro anima illius, & Benefactorum fa-ciant.

12. Idem iudicium erit de Communi-tatibus, vel Rebusp. quæ non moriun-tur: fient enim tria Sacra pro viventi-bus, & tria pro defunctis earum. Sic et-iam faciendum, quando plures simul fundationem constituunt.

13. Cũ primùm Societas in alicuius Domus professę possessionem venerit, quilibet Sacerdos intra illam Provin-ciam ter Sacrum faciat pro superstite Fundatore ipsius, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alia tria Sa-cra ab eisdem pro animabus illius & be-nefactorum fiant.

14. Pro Communitatibus vero, & pluribus, qui simul Domus professæ fundationem constituunt, fiant intra eandem provinciam, quæ de Collegiis dicta sunt num. 10. 11. 12.

15. In domo, vel Collegio ubi quis de Societate decesserit, singuli Sacerdotes pro eo tria Sacra in aliis vero Provin-ciæ locis duo sacra faciant.

16. Cum de obitu cuiusque nostro-rum, qui extra Provinciam obiit, signi-ficatur, per universam Societatem o-mnes Sacerdotes in Missis, illius animam Deo commendent, pro cuiusque de-votione.

17. Omnes Sacerdotes curent, iuxta

ORATIONES AB EISDEM extraordinariè faciendæ.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem, Rosarium integrum aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem Rosarium integrum, aut tres coronas recitent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, in-tegrum Rosarium aut tres coronas pro vi-ventibus Communitatibus, & totidem pro defunctis earum recitabunt. Similiter fa-cient, quãdo plures simul fundationem con-stituunt.

Et singuli eiusdem Provinciæ, qui Sa-cerdotes non sunt, integrum Rosarium, aut tres coronas pro superstite Fundatore, ac benefactoribus: & quando vita functus fue-rit, alterum Rosarium integrum, aut tres coronas pro animabus illius ac benefacto-rum recitent.

Et singuli eiusdem Provinciæ, qui Sa-cerdotes non sunt, ad eandem intentionem faciant, quæ de Collegijs, eisdem numeris dicta sunt.

Et singuli eiusdem Domus, aut Colle-gij, qui Sacerdotes non sunt, pro eo tres co-ronas, aut tres partes Rosarij: pro alijs vero eiusdem Provinciæ duas coronas, aut duas partes Rosarij recitent.

Et singuli qui Sacerdotes non sunt, in suis orationibus illius animam Deo commẽ-dent, pro cuiusque devotione.

Et omnes, qui Sacerdotes non sunt,

Constitutiones frequenter orare pro universa Ecclesia, ac pro iis præsertim, qui maioris sunt momenti ad eius universale bonum, cuiusmodi sunt Principes Ecclesiastici, & seculares, & alii, qui multum prodesse, vel obesse bono animarum possunt: & pro amicis, & benefactoribus, viventibus, & vita functis; & pro aliis, in quorum auxilium peculiariter ipsi, & reliqui de Societate in variis locis inter fideles, & infideles, incumbunt, & etiam pro male affectis erga nostram Societatem: idem iuxta Constitutiones curare debent.

SACRA EX PRÆSCRIPTO P. N. Generalis ab unoquoque Sacerdote Societatis ordinarie facienda.

18. Vnusquisque Sacerdos singulis mensibus duo Sacra faciat, alterum pro Indiis, & Gentium conversione: alterum pro regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eadem Domino commendabit.

19. Singulis hebdomadis unusquisque Sacerdos Sacrum unum ad intentionem Reverendi Patris nostri Generalis faciat, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eandem Domino commendabit.

ORATIONES EX PRÆscripto P. N. Generalis à singulis, qui Sacerdotes non sunt ordinarie faciendæ.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, unam coronam, aut tertiam partem Rosarij pro Indijs, & Gentium conversione: & alteram coronam, aut tertiam Rosarij partem pro regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorũ reductione recitent; & in alijs orationibus eadem Domino commendabunt.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem unam coronam, aut tertiam Rosarij partem recitent, & in alijs Orationibus eandem Domino commendabunt.

Non intendimus per ea, quæ superius recensentur, excludi reliqua Sacra, & orationes omnes, quæ pro occurrentibus necessitatibus à Superioribus imponi ad tempus solent.

REGVLÆ

SACERDOTVM.

QVæ de Disciplina religiosa in Regulis, & instituto nostro servanda omnibus proposita sunt, ea Sacerdotes, pro ratione sui gradus, sibi præcipuè dicta existiment & observent.

2. Divinum officium nitantur attentè, devotè, & opportuno tempore recitare.

3. Ita vivere studeant, ut quotidiè meritò celebrare possint: adidque conducet (quamvis ex Constitutione octavo, ut minimum quoque die confiteri teneantur) sæpiùs in hebdomada confiteri.

4. Cærimonias Missæ ex usu Romano accuratè unusquisque observet: in eaque celebranda pronunciationem, & quamcunque aliam exteriorem actionem ita moderetur, ut non minùs aliorum ædificationi, quàm propriæ devotioni serviat; & ideò semihoram in faciendo Sacro nec multum excedat, neq; ita brevis sit, ut illam non expleat.

5. Qui in summo Altari Sacra facturi sunt, simulatque campanæ se vocantis pulsum audierint, vel admoniti fuerint, ad vestes Sacerdotales induendas se conferant, ut in tempore exire ex Sacristia possint.

6. Salutare tradendæ doctrinæ Christianæ ministerium pueris, ac rudibus quod à sui origine nostra Societas tanto affectu complexa est, pari omnes studio promovere curent.

7. Intelligan

7. *Intelligant sibi ratione peculiari incumbere, ut exercitiorum spiritualium, quæ tantopere ad Dei obsequium conferre cernuntur, usum valdè familiarem habeant: quo, & alios ad ea suscipienda adducere, & in eo tam utili armorum spiritualium genere tractando dexteritatem habere possint.*

8. *Omnes ij, quibus ex Obedientia confessiones audiendi sanctum munus committitur, multum ad id affici studeant, & tanquam nostri instituti valdè proprium magni faciant.*

9. *Nemo ad confessiones audiendas accedat, nisi à Superiore deputatus, & qui simul intelligat, quam facultatem ad hoc munus ab eo habeat.*

10. *Modum ea Sacramenta ministrandi, quæ Sacerdotes nostræ Societatis tractare possunt, perspectum omnes habeant, in eoque uniformes sint, quantum regionum varietas patietur: formam tamen & rationem absolvendi ab excommunicatione, & alijs censuris, & peccatis, eandem omnes sequantur, attendantque, ne ex modo utendi facultatibus Societatis, Ordinarij, & Parochi jure offendi possint.*

11. *In casibus conscientiæ, ijsque præsertim qui ad censuras, casus reservatos, & restitutiones pertinent, sese diligenter exerceant: earumque rerum compendia, & brevem interrogandi methodum, ac contra singulorum peccatorum species, exempla & dicta Sanctorum, atque alia salutaria remedia comparare studeant.*

12. *Confessarij inter seipsos, & in modo procedendi cum pœnitentibus conformes esse curent: & quantum res tulerit, ita aliorum Confessariorum existimationi unusquisque consulat, ut omnes intelligant, mutuo charitatis & uniformis doctrinæ vinculo, Societatis Confessarios in Christo esse colligatos.*

13. *Vocati ad Ecclesiam ad Confessiones audiendas, statim cum animi alacritate eo se conferant: & quo major pœnitentium multitudo futura est, eo magis tempestivè ab alijs occupationibus se expediant.*

14. *In templo confessiones, dum concio fit, vel sacra lectio, nemo audiat.*

15. *Confessarij ita audiant pœnitentes, ut mutuum aspectum fugiant: sic enim attentiùs, & liberiùs audient: quòd si locus non erit eiusmodi, ut tabula Confessariū à confitente dividat, manus interposita inter faciem propriam, & confitentem, qui ad latus esse debet, id præstabit.*

16. *In audiendis confessionibus, fœminarum præsertim, severos potiùs se, quàm familiares exhibeant: in universum tamen paterna quædam, & spiritualis gravitas in eis eluceat.*

17. *Eos, qui crebriùs confitentur, maximè fœminas, breviter expediant, nec de rebus ad confessionem non pertinentibus in confessione loquantur: extra confessionem verò, si oportebit eas alloqui, longum sermonem ne misceant, & oculos modestè demissos habeant.*

18. *Quando quis à Superiore mittetur ad confessiones fœminarum audiendas, vel alia de causa eas adierit, socius, quem Superior ipsi designabit, quamdiu cum fœminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, unde videre eos, sed non, quæ secreta esse oportet, audire possit, quantum loci dispositio patietur: quod si non pateretur, curet omninò Sacerdos, ne ostium sit clausum, nec locus obscurus.*

19. *Particularium personarum, præsertim fœminarum, curam nemo suscipiat: & quamvis Confessarius pro suo munere in vita spirituali pœnitentem instituat, nullius tamen obedientiam admittat.*

20. *Si quis uni confiteri solitus, ab eodem alium Confessarium adeundi facultatem petierit, vel ea non petita adierit, id sibi gratum esse Confessarius benignè ostendat.*

21. *Vt sanitatis etiam ratio ad Dei gloriam habeatur, confessiones, manè ad horam usque prandij tantum audiant: ita, ut cùm signum primæ mensæ audietur, studeant se ita accommodare, ut ad secundum accedant: nisi fortè pœnitentium necessitas aliud exigat.*

22. *Nemini aut petere, aut accipere quidquam liceat, sive ab ijs, quorum confessiones*

audiverit, sive ab alijs, quod vel in pauperes distribuat, vel alteri satisfactionis nomine restituat: nisi Superior, cùm opus esset, secus faciendum iudicaret.

23. *Etsi vota ad perfectionis statum pertinentia, ut sancta laudari debent, & circa ea Confessarij consilium, sed magna cùm consideratione, dare possint: quia tamen non humanam, sed divinam vocationem requirunt; nemo ad ea emittenda quemquam inducat: verùm ad orationem tales hortetur, ut à Deo adjuti, vocationem suam meliùs intelligant, & exequantur.*

24. *Si quos viderint ad Religionem propensos, nō facilè ad unam potiùs, quàm ad aliã, ad hoc, quàm ad illud Monasterium invitent: sed liberam illis suam electionem relinquant: poterunt tamen petentibus consilium eas Religiones, vel Monasteria proponere, quæ illis magis commoda in Domino judicaverint.*

25. *Nullus eis, quorum audit confessiones, certum vestimenti genus, hunc aut illum habitum, vel colorem præscribat: tametsi omnes ad honestum, & suo statui convenientem vestitum hortari possint.*

26. *Ut pium est, ad frequenter communicandum fideles exhortari: ita quos ad id propensos viderint, admonere debent, ne crebriùs, quàm octavo quoque die accedant, præsertim si matrimonio sint conjuncti.*

27. *Admoneat eos, qui sibi confitentur, à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis inclusivè, eo tempore (nisi aliud consuetudo loci postulaverit) debere semel in sua Parochia communicare, exceptis Peregrinis, & ijs, qui facultatem haberent, & reliquis, quos jus excipit.*

28. *Qui vocantur ad juvandos eos, qui morti vicini sunt, ea in promptu habeant, quæ eo tempore, in quo tantum est momenti, usui esse possint, tamdiuque illis adsit, quamdiu sola necessitas postulabit. Cæterum etsi cùm opus est, ægrotos ad condenda testamenta hortari conveniat, ijs tamen conficiendis non assistant.*

REGVLÆ

CONCIONATORVM.

R*Egulæ, quæ Sacerdotibus propositæ sunt, eas sibi Concionatores inprimis commendatas existiment, nec minore cura, quàm cæteri observent.*

2. *Memores sint, vocatos se esse ad reducendas animas suo creatori: quod cùm sit opus omnium difficillimum, summo studio media illa adhibeant, quæ instrumentum cum Deo conjungunt: eiusmodi sunt solidæ virtutes, ac præcipuè charitas, pura intentio divini servitij, familiaritas cùm Deo in spiritualibus devotionis exercitijs, & zelus syncerus animarum ad gloriam divinæ majestatis.*

3. *Enitantur cum Dei gratia esse cæteris exemplo: ut non minùs vita, quàm doctrina ad omnem virtutem proximos alliciant.*

4. *Lectioni S. Scripturæ, ac Patrum præcipuè incumbant: conferet etiam peculiari studio vidisse Evangelia toto anno currentia, & in eis ea, quæ usui esse possunt, adnotasse, itemque compendium fecisse explicationis rerum ad fidem, & Christianam vitam necessariarum, atque in communes locos redegisse omnia, quæ ad virtutum commendationem, & peccatorum destinationem pertinent.*

5. *Conferet vidisse præceptiones, si quas de modo concionandi illi tradunt, qui benè hoc munus obierunt: bonos audivisse Prædicatores, & in concionibus Domi, vel in alijs locis minùs frequentibus se exercuisse.*

6. *Optare debent, ut admoneantur, si quid in concione corrigendum videbitur ijs, qui à Superiore ad id deputati fuerint, & humili, & grato animo id accipere.*

7. *Ita operam suam in celebrioribus concionibus libenter impendant, ut non minùs se ad docendos pueros, & alios rudes instruendos, faciles, & paratos exhibeant.*

8. S

8. *Si quando occasio tulerit, ut alios eodem tempore concionari velit, quantum in ipsis erit, libenter cedant.*

9. *Ea populo proponant, quæ ad captum, & utilitatem auditorum erunt accommodata, jisq; insistant, quæ ad Christ. institutionem, atq; ad extirpanda vitia, & virtutes inferendas valent, & à rerum subtilium curiosa tractatione se abstineant.*

10. *Commendare debent Confessionis, & Eucharistiæ frequentem usum, in bonis operibus profectum, & perseverantiam, Ecclesiasticarum cærimoniarum observationem, & cætera, quæ ad cultum divinum pertinent, eamque obedientiam, quæ Principibus & Prælatis, qui Dei in terris vices gerunt, exhibenda est.*

11. *Commendabunt etiam peculiari ratione pœnitentiæ, & misericordiæ opera, sanctarum precum, & aliarum piarum devotionum exercitia, utilium librorum lectionem, & bonam filiorum educationem.*

12. *Cum experientia doceat, & sanctæ memoriæ Pater Ignatius scriptum reliquerit, nihil utilitatis percipi ex ijs concionibus, in quibus Principes, & Magistratus Reip. Prælati, & alij Ecclesiastici in particulari reprehenduntur; Concionatores nostri ab hujusmodi reprehensionibus abstineant.*

13. *Caveant, ne religiosos aliorum ordinum, quos revereri, & observare debent, etiam tacitè videantur reprehendere: & quamvis nostros ad maiores in virtute progressus excitare possint, præsertim in domesticis exhortationibus: reprehensionem tamen alicujus particularis, vel ipsius Societatis ne attingant.*

14. *Ne rumoribus populi moveantur, ut nova, & parum confirmata in publicum afferant: & multò minus ea populo proponant, quæ alioqui dubia, & incerta sunt.*

15. *Curent, ut rationem, & modum, quem observare debent in rebus populo denunciandis, & certis pauperibus alijsq; pijs operibus commendandis, à Superiore accipiant.*

16. *Caveant omninò, ne facetijs, aut inutilium rerum narratione cõcionem contemptibilem faciant, ijsve auditores ad risum moveant, vel contra, ut ad fletum excitent, spectanda aliqua populo proponant, à communi in Societate concionandi consuetudine aliena; nisi in aliquo particulari casu ad communem ædificationem pertinere Superior, pro ratione loci, judicaret.*

17. *Ea quæ dicturi sunt, diligenti præmeditatione, & peculiari ad Deum recursu (quatenus per tempus licebit) paranda erunt.*

18. *Caveant arrogantiam, & ostentationem in concione, humilitatemque, cui ex intimo cordis affectu studere debent, in omni actione præ se ferant: quod si aliquid pro se, aut Societate cogantur respondere, ea modestia satisfaciant, ut causam Christi, non suam agere videantur.*

19. *Modus concionandi, qui à Scholastico diversus esse debet, ita sit ad docendum comparatus, ut ad animorum motum præcipuè dirigatur: cumq; quæstio aliqua earum, quæ ad fidem, aut mores pertinet, modo aliquo tractanda erit, non ita exactè proponantur argumenta, quibus contraria pars confirmatur (nisi auditorium id postulet) ut simpliciores ipso proponendi modo offendi possint: sed eò pacto res exponatur, ut illi ex data explicatione solutionem eorum, quæ sibi in mentem venerint, aut ab alijs audiverint, facilè colligant.*

20. *Ne sint affectati, aut verborum lenocinia sectentur, nec studio politioris sermonis eos libros habeant familiares, ex quorum lectione detrimentum in spiritu accipiant, & seculare aliquid redoleant.*

21. *In laudibus, & reprehensionibus à nimijs exaggerationibus: & ab omni specie adulationis abstineant.*

22. *Gestus corporis sit modestus, & in quo gravitas quædam religiosa præcipuè eluceat: vocemq; accommodent ad res quas tractabunt: proinde eam, ubi non est opus, ne præter modum extollant, aut deprimant.*

23. *In concionibus, & lectionibus templi, spatium horæ ne excedant.*

REGVLAE EORVM, QVI IN MISSIONIBVS VERSANTVR.

1. *CVm scopus, ad quem tendit Societas, sit, varias mundi partes, ex Obedientia Summi Pontificis, vel Superioris Societatis peragrando verbum Dei prædicare, confessiones audire, & reliquis quibuscunq; poterit medijs uti ad animas, divina aspirante gratia, juvandas: quicunq; in hujusmodi missionibus versantur, sibi persuadeant, rem maximi ponderis in Societate sibi commissam esse, atque ita se comparare studeant, ut apta Dei instrumenta ad rem tantam esse possint.*

2. *Quia vocationis nostræ est, vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium, & animarum auxilium speratur: unusquisque paratus esse debet, ut in ea vineæ Christi parte, atque opere se exerceat, quod ipsi commissum fuerit, sive per varia loca discurrendo, sive in quibusdam continenter residendo.*

3. *Vnusquisque plenam in his, ac liberam sui dispositionem Superiori, qui eum Christi loco dirigit, relinquat: poterit tamen motus animi, aut cogitationes, quæ in contrarium occurrunt, illi proponere, subijciendo suum sentire, & velle ei, quod ipse in Domino judicaverit.*

4. *Ei, qui mittendus erit, plurimùm conveniet, ut intelligat à Superioribus scopum suæ missionis, & effectum, cuius gratia mittitur: id quod in scriptis, si fieri potest, habere curabit.*

5. *Cùm oppidatim missi fuerint ad fructificandum in agro Domini, dabunt operam, quoad fieri poterit, ut more pauperum Evangelium prædicent: proinde & pedites, vel in toto, vel in parte iter facient, si eos Superior id præstare posse judicaverit, & ex eleemosynis, vel oblatis, cum ædificatione emendicatis vivent: nisi alia ipsis à Superiore sustentationis ratio sit constituta.*

6. *Si nullum eis à Superiore designatum fuerit hospitium, intelligant sibi ad aliquod hospitale, tanquam ad hospitium pauperum esse divertendum: si tamen honestum id sit, atque ad exercenda ex eo ministeria Societatis accommodatum: alioqui convenientius erit ut in domum pij alicujus, & exemplaris Ecclesiastici, aliumve eiusmodi locum se recipiant, in quo cum ædificatione manere possint.*

7. *Cùm ingressi fuerint loca ea, in quibus ordinarij resident, eos quàm primùm adeant, suamq; operam illis submissè offerāt, & facultatem ad exercenda Societatis ministeria modestè, ac religiosè petant, eosq; omnes tā Ecclesiasticos, præcipuè Parochos, quàm seculares, quorum auctoritate, aut favore opus habent, benevolus sibi facere studeant.*

8. *Cum eò pervenerint, ubi diutiùs immorari debent, prudenter, ac maturè operam dabunt, ut notitiam habeant probatorum virorum, & pietate, ac rebus agendis insigniorum, quorum informatione, vel auxilio juvari possint ad ministeria Societatis majore cum fructu animarum exercenda.*

9. *Qui in missione Superior erit, initio suscipiendorum operum, vel quando major subsidij necessitas cernitur, (quod res magni momenti sint, vel difficultates graves incidant) applicabit, curabitque applicari Missas & Orationes, ut omnia cedant ad majorem Dei gloriam & proximorum utilitatem.*

10. *Si ijs, qui mittuntur non fuerit injunctum, ut medio aliquo utantur limitato, quale esset, vel legere, vel prædicare, &c. in ijs tantùm se exercebunt, quibus Societas uti solet, juxta Constitutiones: conferre tamen illa cum eo Superiore, qui eis propior fuerit, semper erit securius.*

11. *Media spiritualia, quibus juxta institutum Societatis, & beneplacitum Superioris uti poterunt, ferè sunt ministerium verbi Dei in prædicationibus, sacris lectionibus,*

privatis

rivatisve exhortationibus, & colloquijs, Sacramentorum confeßionis, & Eucharistiæ dministratio, Exercitiorum spiritualium traditio, dißidentium reconciliatio, casuum onscientiæ ad Ecclesiasticos, eorumq; officij magis privata explicatio, & Christianæ do-trinæ ad pueros, ac alios rudes publica declaratio.

12. *Corporalibus etiam pietatis operib. quantum spiritualia permittent, & vires patien-ur, incũbere poterunt, ut infirmos, præcipuè in Xenodochijs, per se, vel per alios juvando, & pauperes, ac in custodijs detentos, quatenus licebit, eodem modo sublevando.*

13. *Etsi certus ordo in nostris ministerijs exercendis præscribi non potest: plerumque amen utiliùs erit, & securius ab humilioribus inchoare, ut à doctrina Christiana pueris xplicanda, ab ægrotis hospitalium invisendis, eorumque & aliorum magis indigentium onfeßionibus audiendis.*

14. *Quamquam humana media non solùm spernenda non sunt, sed etiam cum opus est, rudenter, & religiosè adhibenda, divinis tamen, & nostri instituti magis proprijs præci-uè utendũ est, in eisq; magis fidendum: orandusq; Deus, ut ijs omnibus det eam efficaciam, uæ sit proposito fini consequendo necessaria.*

15. *Iuxta eam Charitatis regulam, qua se Apostolus omnia omnibus faciebat, ut omnes ucri faceret, expediet nonnunquàm, ut ingenio eorum, cum quibus agent, initio se attem-erent (quatenus ratio & virtus ferent) ita tamen, ut meminerint ad id tandẽ eos cum Dei ratia perducere, quod illis in Domino magis conferre judicabunt.*

16. *Eam animi magnitudinem, & æquabilitatem retinere studeant, ut & prosperis suc-eßibus, & adversis superiores sint: quo nullo eventu fracti, nec religiosæ modestiæ nec san-tæ libertatis, nec bonæ de se conceptæ existimationis, quæ ad fructum colligendum necessa-ia est, quicquam amittant.*

17. *Si quos erga se, aut Societatem malè affectos esse intellexerint (præsertim non vul-aris auctoritatis homines) aut qui nostra ministeria impediant, non solùm pro eis orabunt, ed etiam convenientem aliquam rationem inibunt, ut eos amicos aut saltem non adversa-ios faciant. Ad quam rem non parùm conferet, si data occasione, instituti nostri rationem llis exponant, nullumq; officij genus prætermittant, quo illos cum opportunum fuerit, syn-erè, ac religiosè demereri, & conciliare poßint.*

18. *Si quando Prælatum aliquem in visitanda diœcesi comitabuntur, nihil se in negotijs d visitationem spectantibus, alijsve id genus ad jurisdictionem pertinentibus immisceant, ed ijs tantùm ministerijs attendant, quæ sunt nostri instituti propria.*

19. *Quamvis optare debeant, ut in sua quisque vocatione proficiat, æquumq; est, ut pro uo munere ad eam rem omnes hortentur: nullam tamen reformandi Cleri, aut Monialium, liorumve Religiosorum curæ partem admittant: sic enim fiet, ut & munus suum sine im-edimento exequi: & populum ad uberiorem fructum ex visitatione percipiendum sine of-ensione disponere poßint.*

20. *Cùm præter id, quod eis fuerit peculiari ratione injunctum, res aliqua divini ser-vitij se obtulerit, in qua poßint sine detrimento suæ mißionis suam operam ponere, oppor-unitatem, quam Deus ad eam dederit, quantum in eodem convenire judicabunt, è manibus labi non sinent.*

21. *Si in locis designatis diutiùs residendum erit, locumque dederint præcipua negotia (quæ nunquam propter alias occasiones, licet bonas, divini obsequij posthabebunt) excur-iones aliquas facere, si eas cum fructu fore judicabunt, non erit inconveniens.*

22. *Sine facultate Superioris nulli Confraternitati, Congregationive statuta condent, eu vetus illa sit, seu nova instituenda videatur. De nova autem instituenda, & quæ nulli-i sit in usu, non priùs agent, quàm Superiorem consulant.*

23. *Quæ Deo auctore perficient, ea quantum licebit, ita constituant, ut stabilia sint, & iu durare poßint. Quod faciliùs obtinebunt, si res convenienti ordine disponant, earumq; onum progressum ijs commendent, quorum exemplo, auctoritate, studio, & diligentia, fa-ilè conservari, & promoveri poßint.*

24. *Scribent ad eum, quem designaverit ille, à quo missi sunt, singulis hebdomadis, vel quoties ipsis fuerit constitutũ, & quantum fieri potest, totius successus eum certiorem reddat, quemadmodum personæ, & negotia exegerint, ut consilio, & alijs auxilijs juvari possint.*

25. *Cum propter nullas occupationes intermittendum sit propriæ perfectionis studium, diligenter animadvertant, ne prætextu procurandæ aliorum salutis, propriæ perfectionis obliviscantur, ipsamq; propriam salutem ea ratione in discrimen adducant: sed sæpè illud Domini mente revolvant: Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? sibique illud D. Pauli unusquisque dictum existimet, Attende tibi, & doctrinæ, insta in illis, hoc enim faciens, & teipsum salvum facies; & eos qui te audiunt.*

26. *Hanc ob rem caveant, ne consueta in Collegijs, ac Domibus orandi, & examinandæ conscientiæ exercitia imminuant, nisi si quando necessitas, aut in eventu aliquo charitas illud faciendum postularet. Conversationem cum secularibus nimiam non habeant, aut incautam, aut quæ secularem sapiat: sed in omnibus se integritatis, & gravitatis exemplum præbeant: atque in summa Regularum Societatis, sive earum, quæ omnibus communes sunt, sive quæ ipsorum officij propria, quantum locus patitur, observationem non prætermittant.*

27. *Præter hæc, si pro ratione diversarum regionum, & missionum qualitate, alia quædam à Superioribus constituenda videbuntur: ea in peculiaribus instructionibus addita, pari diligentia observanda erunt.*

REGVLÆ
PROCVRATORIS
GENERALIS.

1. *IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Ipse igitur verbo, & exemplo eos omnes ædificet, quibuscum versatur, & in his, quæ ad officium suum spectant, fidelitatem, prudentiam, & dexteritatem habere studeat, atq; eos sibi benevolos conservet, quorum operâ ad negotia peragenda indiget.*

2. *Ad eum pertinent negotia omnia ad expeditiones, lites, & quosvis contractus, sibi à Generali commissos ineundos spectantia, quæ ad universæ Societatis Collegia vel Domos eius, vel etiam ad particulares personas pertinebunt.*

3. *Superintendat non solùm ijs, quæ à Procuratore, & Solicitatore externo curantur, sed etiam Socijs, qui illi dabuntur adjutores, quod ad negotia attinet: & si qui Romæ fuerint Procuratores Societatis rerum particularium, vel etiam Provinciarum, ab ipso dirigentur, prout Generali videbitur.*

4. *Nihil, quod ad expeditiones, lites, aut graviora negotia pertineat, incipiet agere, nisi à Præposito Generali, per se, vel per alium approbatum sit, & ei commissum, ut exequatur: quod si Generalis rem consultatione indigere judicabit, solicitet ut maturè de ea statuatur, præcipuè si res festinatione egere videatur: si quid autem ex ijs, quæ statuuntur, ipsi videretur non convenire, proponat suam sententiam, & rationes quibus movetur.*

5. *Illud verò præcipuè ante oculos habeat, ut antequam litem ullam intendat, res controversa (si fieri possit) concordia aut compromissione componatur: si quando tamẽ ad litem descendendum erit, memor sit ut magnam pacem interiùs exteriusq; custodiat, & semper ad istam concordiam se paratum esse, contrariæ parti innotescat.*

6. *Curet diligenter, ut rectè, & solidè fiant, quæ expedienda, vel alia ratione agenda erunt. quod si periti juris, aut curiales consulendi sint, maximè idonei eligantur: idem de officialibus, per quos res est transigenda, intelligatur.*

7. *Conferat cum Præposito Generali, eique reddat rationem eorum, quæ facit, & quo*

in statu

instata sint negotia, aut illi, qui à Præposito designabitur: quòd si rerum difficultas extraordinarium favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem significet, & auxilia, quæ opportuna visa erunt, petat.

8. *Rationem quoque reddet status negotiorum, eorumque persecutionis, vel expeditionis, ijs qui de negotijs scribunt, suas verò literas legendas dabit illi Assistenti, ad cuius Provinciam negotia pertinebunt.*

9. *Rationum libros conficiat, in quibus sigillatim omnia quæ recepit, scribantur, & quas pecunias quibus in rebus expenderit, ut tam clara & distincta ratio dati & accepti sit; ut ipso etiam absente supputari possit, quid singulæ Provinciæ, Domus, Collegium, aut particulares personæ dederint, aut debeant Procuratori, aut quid eis à Procuratore debeatur. Quod ut commodiùs observetur, singulis saltem annis ad Nativitatis Dominicæ festum rationum omnium summam colliget, & scribet, atque ad eos, quorum intererit, mittet: si quid autem pecuniæ supererit, eisdem significabit, ut pro ipsorum arbitrio de ea disponatur.*

10. *Librum habeat, in quo scribat beneficia omnia Ecclesiastica, quæ singularum Provinciarum Collegijs sunt unita, & horum etiam catalogum, ubi tempus, in quo fuit facta unaquæque unio, & valor etiam annotetur, animadvertatque, ut antequam adveniat dies præscriptus solvendi quindennia, Rectores Collegiorum, ad quæ huiusmodi uniones pertinent, diligenter admoneat, ut opportuno tempore pecunias Romam mittant.*

11. *Curet, ut à Provincijs mittantur pecuniæ, quas contribuere debent ad sumptus necessarios in Procuratores, ut cùm opus fuerit, in advocatos, latores literarum, & alios similes faciendos: utque Romæ sint eo tempore, quo illis sunt solvendæ, eademque diligentia, quæ sibi deberi ex libro rationum colliget, ut reddantur, curabit.*

12. *Cùm pecunia Procuratori ad negotia conficienda transmittetur, si tantum literæ bancariæ, quæ de credito dicuntur, mittantur, nihil capiat, nisi quantum & quando pro negotio conficiendo opus erit: si verò bancariæ literæ ad certam aliquam summam, quæ jam alibi soluta est, capiendam missæ fuerint, & ea ipsa jam jam ad negotia expedienda erit necessaria, ne tum quidem à mercatore, præsertim locuplete, & spectatæ fidei educatur, donec numeranda sit: si verò non tam citò erit necessaria, vel de fide mercatoris non tam certò constaret, primò quoque tempore ab eo accepta pecunia, eam si alicuius momenti fuerit, reponat in arca sub duplici clavi, quarum alteram ipse, & alteram diversam socius habeat.*

13. *Scripturas, bullas, & brevia authentica, quæ in Archivio conservantur, non nisi exigente necessitate accipiet: acceptas verò, quam primùm commodè poterit, reddat: cæteras autem scripturas, Procuratoris instrumenta, literas negotia continentes, quamdiu necessaria fuerint, & demum quæcunque ad officium eius pertinent, & quæ nec perpetuò necessaria sunt, nec semper servanda erunt, ipse custodiat ordinatè, & distinctè, facto eorum omnium inventario, cubiculumque sit clavi obseratum.*

14. *Informationes ad se missas in omnibus expeditionibus habeat præ oculis, ut ad eas omninò supplicationes conformentur: deinde animadvertat, ut bullæ, & brevia, quæ expediuntur, cum supplicationibus concordent.*

15. *In librum referat summam omnium negotiorum, quæ ei commendantur, resque majoris momenti, quæ in eorum progressu peragentur, ibidem brevi, ac diluculo ordine conscribat.*

16. *Exempla literarum, quas ad varias Provincias, & loca scribit de negotijs, in librum peculiarem referat: & cum memoralia, informationes, supplicationes, vel alia scripta alicuius momenti alijs dabit, exemplum eorum apud se servet.*

17. *Regulas Cancellariæ habeat, Bullasque & brevia quæ à summo Pontifice fiunt, emat, in eisque animadvertat, quid novi contineatur: quod si in Cœnæ Domini Bulla aliquid adderetur, aut mutaretur, eam statim ad omnes Provincias transmittat: motus etiam proprios universales, conscio tamen Præposito Generali, Provincialibus mittet.*

18. *Cùm Præpositus Generalis adire voluerit, creatum novum Pontificem, ut juxta*

Constitutiones suæ Sanctitati Obedientiam, votumque Societatis declaret, redigat illi Procurator in memoriam, ut videat, an expediat ab eo impetrare confirmationem gratiarum, & privilegiorum Societatis.

19. *Subditus sit Superioribus Collegij, præterquam in ijs, quæ ad sui officij executionem spectant.*

REGVLAE PROCVRATORIS DOMVS PROFESSÆ.

1. *IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Curet igitur ipse verbo, & exemplo præsertim humilitatis, & patientiæ eos omnes ædificare, quibus cum conversatur, atq; eos sibi benevolos conservare, quorum opera ad negotia peragenda indiget: & cum opportuerit, de instituti nostri ratione illos informet.*

2. *Quærat diligenter eleemosynas, easque simpliciter, & amore Domini petat, nec non & eas augere, ac conservare studeat, opportuneque eos visitet, à quibus petenda erunt.*

3. *Habeat Catalogum eorum, qui ordinariè, & extradinariè eleemosynas faciunt, & de his certiorem faciat Superiorem, ac videat, ne sua negligentia aliquos prætermittat, quorum beneficio domus juvari possit.*

4. *Animadvertat, quid, à quibus petere debet, juxta id quod unusquisq; faciliùs, & commodiùs suo tempore dare possit: & caveat ne in petendis eleemosynis gravis, vel molestus externis sit, ita ut ad eos, cum oportuerit, gratus semper pateat aditus nostrorum.*

5. *Habeat socium à Superiore designatum, cuius opera utatur in his, quæ ad suum officium pertinent, præter alium (ubi opus erit) qui in virtute, & conversatione probatus, possit eleemosynas ordinarias per domos colligere.*

6. *Procuratoris erit, quascunque eleemosynas recipere, & quæcunque afferuntur domum, in libro quodam ad id designato, quotidiè scribere.*

7. *Videat in quærendis, vel admittendis eleemosynis, ne præjudicium fiat puritati nostri instituti, quod attinet ad eius ministeria, gratis omninò exercenda.*

8. *Pecunia undecunq; provenerit, si alicuius momenti fuerit, judicio Superioris in arca reponatur ad id designata. Huius Præpositus clavem unam, & ipse Procurator alteram diversam custodiat: in eadē liber asservabitur, in quo scribetur pecuniæ summa, tā eius quæ infertur, quàm eius quæ effertur: si quando autem cogente aliqua necessitate pecunia in arcam non inferretur, nihilominus accepti, & expensi summa semel in hebdomada in eodem libro scribatur, ac si in ea reponeretur.*

9. *Quoties ex arca pecuniam accipiet, eius summam, & diem in libro suarum rationum adscribat, in altera verò parte libri, expensi ratio constet.*

10. *Procurator in libro ad hoc designato, quem penes se habere debet, scribat omnia, quæ unusquisque Novitiorum domum attulerit, cum eiusdem subscriptione, & ea Custodi vestium asservanda tradat, nisi sit pecunia, quam separatim custodiet in arca, ubi pecuniæ domus reponuntur, donec, biennio expleto, Novitius consueta vota Societatis emittat.*

11. *Singulis mensibus dati, & accepti rationem Superiori reddet, & debita etiam indicabit, quo ipse domus statum prorsus intelligat.*

12. *Diligenti cura asservabit in Archivio ad hoc designato instrumenta originalia, & titulos, quibus cōstat de jure eorum, quæ domus ad usum, & propriam habitationem possidet suis locis reposita, ut facilè inveniri possint. Archivij autē duæ claves diversæ erunt, quarum alteram Præpositus, alteram ipse habebit Procurator.*

13. *Item seorsum habebit hæc eadem instrumenta, & titulos manu Notarij publici subscriptos, ut fidem faciant, si aliquando in judicio præsentari necesse sit.*

14. *Præte*

14. *Præter hæc Procurator librum habebit, in quo summa quædam horum instrumentorum, & titulorum contineatur: cum autem contractus maioris momenti, præsertim rerum perpetuarum fient, redigat in memoriam Præposito ad Archivium, quod est in urbe penes Præpositum Generalem, eorum exempla authentica mittenda esse.*

15. *Cubiculum clavi obseratum habeat, & asservabit scripturas, quibus ad Procuratorium munus indigebit, cumque aliquas ex Archivio accipiet, earum in libro, qui in eodem Archivio erit, annotato die, mense, & anno memoriam relinquet, quas cum suo tempore restituet, ex eodem libro expunget.*

16. *Cùm toti domui necessaria providere ipse debeat, juxta Superioris ordinem, curet, ut res omnes, præcipuè diù duraturæ, quàm opportunè emantur: ne aut non perinde bonas, aut non æquo pretio cogatur comparare: caveat etiam ne dum nimiùm pecuniæ parcit, non bonas, aut insalubres res emat.*

17. *Emptori pecunias ad quotidianos sumptus subministrabit, à quo singulis diebus expensarum exiget rationem ex codice, summam verò in librum suum ipse referet.*

18. *Videat num ea, quæ empta sunt, illæsa conserventur, atq; animadvertens aliqua, non ut oportet conservari, aut expendi, Superiorem, vel Ministrum admoneat.*

REGVLAE

PROCVRATORIS COLLEGII, ET DOMVS PROBATIONIS.

1. *IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Curet igitur ipse verbo, & exemplo eos omnes ædificare, quibuscum conversatur, atq; eos sibi benevolos conservare, quorum opera ad negotia peragenda indiget.*

2. *Procuratoris erit conservare res temporales suæ curæ commissas, & eas curare, tanquam bona propria Domini nostri Iesu Christi. Cùm autem toti Collegio necessaria providere ipse debeat, juxta Superioris ordinem, ad eum pertinebit proventus quoscunque Collegij, vel Domus probationis, & eleemosynas, ubi petendas à Rectore intellexerit, exigere ac recipere: syngraphas verò solutionis, quando opus erit, ipse dabit subscriptas à Rectore, aut à se, illius commissione.*

3. *Omnes Collegij proventus, & tempora, quibus colligendi sunt, in peculiari libro scribet, & seorsum summam contractuum & locationum, quæ ad breve tempus fiunt: seorsum etiam quascunque res, aut pecunias ex fructibus Collegij perceperit, addito à quibus, & quando ea provenerint: eleemosynæ autem alio in loco scribantur.*

4. *Singulis mensibus dati & accepti rationem Rectori reddet, debitaq;, & credita Collegij indicabit, quo ipse domus statum prorsus intelligat.*

5. *Pecunia, undecunq; ea provenerit, si alicuius momenti fuerit, judicio Superioris, in arca reponetur ad id designata: huius Rector clavem unam, & ipse Procurator alteram diversam custodiat: in eadem liber asservabitur, in quo scribetur pecuniæ summa, tam eius quæ infertur, quàm eius, quæ effertur, si quando autem cogente aliqua necessitate pecunia in arcam non inferretur, nihilominus accepti, & expensi summa in eodem libro statim scribatur, ac si in ea reponeretur.*

6. *Quoties ex arca pecuniam accipiet, eius summam, & diem in libro suarum rationum adscribat: in alia verò parte libri, expensi ratio constet.*

7. *Procurator in libro ad hoc designato, quem penes se habere debet, scribat omnia, quæ unusquisque Novitiorum domum attulerit, cum eiusdem subscriptione, & ea Custodi vestium asservanda tradet, nisi sit pecunia, quam separatim custodiet in arca, ubi pecuniæ*

Collegij reponuntur, donec, biennio expleto, Novitius consueta vota Societatis emittat.

8. Emptori pecunias ad quotidianos sumptus subministrabit, à quo singulis diebus expensarum exiget rationem ex codice: summam verò in librum suum ipse referet.

9. Curet, ut res omnes, præcipuè diu duraturæ quàm opportunè emantur, ne has non perinde bonas, aut non æquo pretio cogatur comparare: caveat etiam ne dum nimiùm pecuniæ parcit non bonas, aut insalubres res emat.

10. Videat num ea, quæ empta sunt, illæsa conserventur, atq; animadvertens aliqua, non ut oportet conservari, aut expendi, Superiorem, vel Ministrum admoneat.

11. Advertat, num ea, quæ à Collegio poßidentur, reparatione indigeant, seu domus, seu prædia, seu quidvis aliud; ut ad Superiorem referat: si quid autem vendendum videretur, eodem inconsulto, ne faciat.

12. Omnia, quæ speciem habent secularis negotiationis, in colendis videlicet agris, vendendis in foro fructibus, & similibus, intelligat prohibita esse nostris.

13. Nihil, quod ad locationes, contractus, aut debita contrahenda, aut alia alicuius momenti negotia pertineat, faciat, nisi ipsi à Superiore commissum sit: si quid autem ex ijs, quæ jubentur, ipsi videretur non expedire, eidem proponat modestè suam sententiam, & rationes, quibus moveatur.

14. Excipiet in codicem lites, si quæ fortè erunt, & quæ gravioris momenti circa eas fient, continenter & summatim annotabit.

15. In tribunalibus judicum non compareat, nisi quando aliqua neceßitas plurimum urgere Superiori videretur, sed per externos Procuratores nostra negotia in publicis judicijs peragantur.

16 Illud verò præcipuè ante oculos habeat, ut antequam litem ullam intendat, res controversa (si fieri poßit) concordia aut compromißione, consulto Superiore, componatur: si quando tamen ad litem descendendum erit, memor sit, ut magnam pacem interius exteriusque custodiat, & semper ad justam concordiam ipsum paratum esse contrariæ parti innotescat.

17. Curet diligenter, ut rectè, & solidè fiant, quæ expedienda erunt: quod si periti juris consulendi sint, maximè idoneos eligat. Idem de cæteris officialibus dictum intelligatur.

18. Conferat cum Superiore, eique reddat rationem eorum, quæ fecit, & quo in statu sint negotia, aut ei, quem ille designabit: quod si rerum difficultas extraordinarium favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem significet, ut auxilia, quæ opportuna visa erunt, petantur.

19. Diligenti cura asservabit in Archivio ad hoc designato instrumenta originalia, & titulos, quibus constat de jure eorum, quæ à Collegio poßidentur, suis locis reposita, ut facilè inveniri poßint. Archivij autem duæ claves diversæ erunt, quarum alteram Rector, alteram ipse habebit Procurator.

20. Seorsum habebit hæc eadem instrumenta, & titulos manu Notarij publici subscriptos, ut fidem faciant, si aliquando in judicio præsentari necesse sit.

21. Præter hæc Procurator librum habebit, in quo summa quædam horum instrumentorum, & titulorum contineatur: cùm autem contractus maioris momenti, præsertim rerum perpetuarum, fient, redigat in memoriam Rectori ad Archivium, quod est in urbe penes Præpositum Generalem, eorum exempla authentica mittenda esse.

22. Cubiculum clavi obseratum habeat, & asservabit scripturas, quibus ad Procuratorium munus indigebit: cumque aliquas ex Archivio accipiet, earum in libro, qui in eodem Archivio erit, notato die, mense, & anno, memoriam relinquet: quas cùm suo tempore restituet, ex eodem libro expugnet.

23. In libellum referet quæcunq; à Superiore ipsi facienda injungentur, ne memoria excidant, & effectu frustrentur.

24. Intelligat, qui sint illi potißimùm, qui beneficia magni momenti in Collegium contulerunt

contulerunt, & eorum catalogum habeat, & Superiorem certiorem faciat, ut juxta modum professionis nostræ, grati in illos esse possimus.

REGVLÆ PRAEFECTI LECTORVM AD MENSAM.

CVret, ut idonei in lectores mensæ à Superiore destinentur, & eos instruat, ut alta, clara, & distincta voce legant.

2. Det operam, ut lector prævideat diligenter lectionem, ut benè, & emendatè proferat, & in dubijs ad se recurrat.

3. Admoneat lectorem, ut si quid perperam pronunciaverit, correctus repetat, & emendatè iterum proferat.

4. Habeat à Superiore assignatos sibi socios, ut in neutra mensa desit, qui lectorem corrigat, eosque juxta has Regulas instruat.

5. Initio lectionis in prima, atq; etiam (nisi nostrorum paucitas aliud suaserit) in secunda mẽsa in prandio, & Cœna legatur caput de Scriptura sacra novi vel veteris Testamenti, cui succedat semper aliquis liber pius ac facilis juxta indicem inferiùs præscriptum, & habeatur peculiaris ratio Coadjutorum, ut pro arbitrio Superiorum aliquid vernacula lingua ad illorum etiam consolationem legatur.

6. In celebrioribus festis legatur aliquid omisso capitulo scripturæ, ex Patrum homilijs, & tractatibus, quod ad historiam, & celebritatem festi pertineat, & à Dominica in passione usque ad Pascha, post lectionem scripturæ de passione Domini tractatus aliquot de eadem legantur.

7. Cùm afferuntur literæ annuæ, & Indicæ, quàm primùm legantur.

8. Initio cujuscunq; mensis Summarium Constitutionum, Regulæ communes, & Epistola P. N. Ignatij de Obedientia legantur.

9. Vesperi absoluta lectione, seu prædicatione legatur martyrologium vulgare sequentis diei: quo verò die fit abstinentia, caput aliquod ex libro de imitatione Christi, cum martyrologio: cum verò jejunatur, nihil legatur vesperi, sed martyrologium legatur ad prandium.

LIBRI DIVINÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ IN REFECTORIO LEGENTVR.

EX novo Testamento, omnia integrè legentur.
Ex veteri, Pentateuchus, præter Leviticum.
Historiales omnes, & Sapientiales, præter Cantica.
Prophetales, præter capita aliquot obscuriora.

LIBRI, QVI POST LECTIONEM SCRIPTVRAE LEGI POSSVNT.

HIstoria Ecclesiastica Eusebij Cæsariensis.
Historia Ecclesiastica Nicephori Calisti.
D. Gregorij Dialogi.
Historia Ecclesiastica Bedæ.
Vitæ Sanctorum Aloysij Lipomani.
Vitæ Sanctorum Surij.
Severus Sulpitius de Beato Martino.
Gregorius Turonensis de gloria Confessorum.
Selectæ Epistolæ D. Hieronymi.
Chrysostomus de orando Deum, de providentia, & de Sacerdotio.

Ambrosius de fuga seculi, de bono Mortis.
August. sermones, Meditationes, Confessiones, & alia eiusdem opuscula & tractatus.
D. Bernardi de interiori domo, & aliquot sermones & tractatus.
Homiliæ Patrum selectæ.
D. Bonaventuræ stimulus divini amoris.
Thomas de Kempis de imitatione Christi, & aliquot ex eiusdem auctoris opusculis.
Catechismus Romanus.
Literæ Indicæ.

10. *Præter hos libros poterunt quidem alij legi tum vulgares, tum Latini, sed examinati, & approbati à Provinciali: atq; illi esse debent, qui & pietatem promoveant, & vocationis propriæ propositum confirmare possint.*

11. *De singulis libris suo tempore prælegendis in mensa juxta indicem præscriptum, priùs conferet cum Superiore, ut ille constituat, quid legendum sit.*

12. *Catalogum à Superiore habeat eorum, qui in refectorio commodè concionari poterunt, ex quibus Superior ipse eligat, qui statis diebus concionentur, & eos præscripto tempore admonebit, qua de re sint concionaturi.*

REGVLÆ PRAEFECTI SANITATIS.

PRæfecti sanitatis munus erit, superintendere ijs, quæ ad corporis bonam valetudinem pertinent conservandam in sanis, (in ijs præsertim, qui ex ætate, aut alijs de causis sunt debiliores) tum restituendam in ægrotantibus.

2. *Præsit Infirmario, & cæteris quibus cura ægrotorum commissa erit, detq; operam, ne desit Medicus, adsitq; eo veniente, præsertim ubi morbi qualitas id postula verit, & quicquid ab eo præscriptum fuerit, studeat, ut executioni mandetur: & ubi videret ægrotorum cubicula salubria non esse, ad Superiorem referat.*

3. *Observet, num quis ex nimia fatigatione corporis, aut spiritus plus æquo laboret, vel alia de causa morbi periculo se exponat, & superiori significet.*

4. *Si in cibis, aere, frigore, aut alia quapiam in re aliquid probabili ratione animadvertat, quod communi omnium, vel alicujus saluti prodesse, vel obesse possit, Superiorem admoneat.*

5. *Curet, ut infirmarius Regulas suas observet, quas apud se etiam habebit.*

REGVLAE PRAEFECTI BIBLIOTHECÆ.

1. *INdicem librorum prohibitorum in Bibliotheca habeat, & videat, ne fortè ullus sit inter eos ex prohibitis, aut alijs, quorum usus communis esse non debet.*

2. *Bibliotheca clausa sit, cuius claves ipse habeat & illis tradat, qui eas, juxta Superioris judicium, habere debebunt.*

3. *Libri omnes eo ordine in Bibliotheca collocentur, ut singulis facultatibus suus certus sit locus proprio titulo inscriptus.*

4. *Singuli libri titulis exteriùs inscribantur, ut facilè cognosci possint.*

5. *Omnium librorum, qui domi sunt, catalogum habeat, diversarum facultatum auctoribus ordine alphabethico in diversas classes distributis.*

6. *In alio catalogo, divisis etiam per classes facultatibus, ij libri scribantur, qui in nostrorum*

rorum usum extra Bibliothecam concessi sunt: qui verò intra dies octo restituendi exahuntur, in tabula in hunc usum parieti appensa notentur: quibus redditis, quod fuerat riptum, deleatur.

7. Nullum librum ex Bibliotheca cuipiam dabit sine Superioris licentia speciali, aut gerali, & advertat, ne quis librum, etiam cum licentia, se inscio accipiat.

8. Curet, ut Bibliotheca valdè munda, & composita sit, quam in hebdomada bis vert, & semel ex libris pulverem excutiet: cavere etiam debet, ne libri humiditate, aut alia lædantur.

9. Quando intellexerit domi deesse aliquos libros necessarios, aut aliquos valdè utis in lucem editos esse, certiorem faciat superiorem, ut si illi visum fuerit, emantur: si erò domi libri inutiles fuerint, eundem admoneat, an cum alijs melioribus commutansint.

10. In loco publico, præsertim in magnis Collegijs sint quidam communiores libri, quis unusquisq; pro ratione suorum studiorum, uti possit.

11. Habeat librum, in quo ea omnia judicio Superioris selecta diligenter scribantur, iæ in suo Collegio publicè exhibentur, ut Comœdiæ, Dialogi, Orationes, & id genus a-: Conclusiones verò singulorum annorum, quæ publicè defendentur, simul consutas in ibliotheca asservet.

12. Si aliqui libri extra domum accommodato darentur, adhibeat diligentiam ut reperentur suo tempore: & in aliquo interim libro notabit, quinam illi libri sint, & quis eos accommodaverit.

REGVLÆ

SVBMINISTRI.

SVbminister est instrumentum Ministri, & aliorum Superiorum, ad res particulares obeundas, & executioni mandandas.

2. Nihil ordinat, sed tantùm est executor, & exactor actionum domesticarum, juxta odum & ordinem sibi à Superioribus præscriptum.

3. Et eius præcipua cura, ut omnia, quæ attinent ad culinam, refectorium, penum, celm vinariam, & aquariam, benè, & ordine, & tempore suo parata sint, & ministrentur: ideatq; ut cubicula sint decenter composita, quæ alternis saltem diebus visitabit.

4. Curet, ne nostri per Domum vel Collegium vagentur, vel intempestivè colloquantur: c denique ut unusquisque in suo officio versetur, & contineatur.

5. Referet de omnibus rebus quotidiè ad Ministrum, ad Præpositum verò vel Rectoem, quoties eis visum fuerit.

6. Nullam injunget pœnitentiam, sed de defectibus domesticis admoneat Ministrum, el alium Superiorem: poterit tamen impositas pœnitentias nomine alicujus Superioris aijs denunciare.

7. Erit Superior nostrorum, qui Sacerdotes non sunt: Sacerdotibus tamen aliquid inungere poterit nomine alicujus Superioris.

REGVLAE

AEDITVI.

PRæfecto Ecclesiæ obediat in omnibus quæ ad templi ministerium pertinent.

2. Servet modestiam in incessu, vultu, sermoneque: tam in templo, quàm in sacristia: ijs verò, qui aliquid exigunt, satisfacere cum ædificatione studeat per se, vel ad Præfectum recurrendo, aut ipsos ad eum remittendo: si quando verò necesse erit cum mulieribus loqui, id oculis demissis, & quàm brevissimè faciat.

3. *Dum sacris inseruit, attentus ad suum ministerium cum devotione, & ædificatione sit. Nec ante eum qui celebrat, aut ad latus ex æquo; sed aliquanto posteriùs maneat, utatur verò tono, qui congruat cum eo, quo Sacerdos utitur: omnia rectè proferat, nec celeriter nimiùm, nec nimis lentè. Denique in ijs sit benè instructus, & cæteros, qui Sacerdotibus ministrabunt, eadem doceat.*

4. *Curet, & vestimenta, quæ sacrum facturus induitur, sint rectè aptata; ipsumque circumquaque intueatur, antequam è sacristia exeat.*

5. *Diligenter det operam, ut Sacerdotes, qui Sacrum facere volunt, quàm primùm ministros habeant juxta ordinem sibi à Superiore præscriptum; & quotidiè unumquemque eorum, qui ordine in summo Altari Missas dicturi sunt, opportuno tempore admoneat.*

6. *Tot habebit appensa sudariola in Sacristia, quot fuerint Domi Sacerdotes, inscriptis singulorum nominibus, & addito uno, vel pluribus pro extraordinarijs.*

7. *Dum Sacra fiunt, accendat, ut minimùm, candelas duas, & cum sanctissimum Sacramentum elevatur, facem, aut cereum: quo tempore etiam tintinnabulum pulset: accendet etiam facem, cum alijs sanctissimum Sacramentum ministrabitur; ipseque confessionem generalem eorum vice recitabit.*

8. *Curet, ut vinum, quod in Sacrificium paratur, sit bonum, & merum, ac mundum, eoque ipso die haustum: similiter & aqua, & ampullæ sint mundæ, & decenter copertæ.*

9. *Hostias faciat, quàm fieri poterit, pulchras, eo numero, ut & Missis, & communionibus sufficiant.*

10. *Ante Missas, & conciones, ac lectiones, pulset campanam, prout sibi præscriptū erit: det etiam signū salutationis B. Mariæ in aurora, in meridie, & vesperi: det etiam signum, cum primum quis ex nostris vita functus fuerit: ut omnes, pro cujusque devotione illius animam Deo commendent.*

11. *Si quando propter universalem aliquam causam in reliquis Ecclesijs campanæ pulsentur, ipse etiam juxta Superioris præscriptum pulsabit.*

12. *Pridie quàm sit habenda concio, disponat scamna in templo, juxta solitum morem.*

13. *Det operam, ut nullo modo lumen desit ante sanctissimum Sacramentum, neque interdiù, neque noctù.*

14. *Ex ijs Sacerdotibus, quos habet à Superiore designatos, vocet diligenter ad templum qui nominatim petuntur ad confessiones audiendas: quod si nominatim non petuntur, ad confessiones audiendas, eos juxta ordinem sibi præscriptum accersat, & quantum in ipso est, det operam, ut omnibus, qui confiteri volunt, satisfiat.*

15. *Si qui Missas, aut orationes petant, ad Præfectum recurrat, vel ad eum illos remittat.*

16. *Si quis aliquid quæreret, in quo ei à Ianitore meliùs satisfieret, eum ad portam domus remittat, & eos etiam, qui per portam, qua à templo in domum patet aditus, ingredi vellent, nisi viri essent eiusmodi, ut eorum peculiaris esset habenda ratio, prout à Superiore fuerit instructus: nunquam autem porta ea aperta relinquatur.*

17. *Curet, ut nunquam illic aqua desit, ubi lavantur manus: & sint lintea convenienter munda pro Sacerdotibus, ad manus solas antè, & post Sacrum extergendas.*

18. *Provideat, ut aqua benedicta in pila non desit.*

19. *Si quando eleemosynæ Missarum, vel Confessionum gratia offeruntur, eas non admittat: si quid tamen alioqui in Altaribus, aut alijs templi locis repererit, aut in usum templi oblatum fuerit, id Præfecto tradet.*

20. *Templi portas manè, sed non ante auroram aperiat: easdemque vesperi circa solis occasum diligenter obseret: quod etiam faciet circa meridiem, nisi Superior in casu aliquo secus faciendum judicaret: & quotidiè noctu claves Ecclesiæ ad Superiorem deferat.*

21. *Quamdiù templum erit apertum, diligenter curet, ne unquam sine custode relinquatur, sed semper, aut ipse, aut alius in eo sit, vel in sacristia, ita ut & videre templum, & custodire possit.*

22. *Advertat,*

22. *Advertat, ne quis in templo deambulet, neve strepitus in eo audiatur: eos verò, qui loquentur altiùs, modestè, ut decet, admonebit.*

23. *Det operam diligenter, ut altaria sint munda, & benè præparata, & pro ratione temporum ornata, atq; ut vasa sacra, ornamenta, & cætera omnia, quæ ad divinum cultum pertinent, in suis locis aptè, & decenter reponantur, & conserventur.*

24. *Videat, ut templum sit mundum, & bis singulis hebdomadis, ac sæpiùs, si necesse sit, præsertim in festorum solemnium vigilijs, scopis mundetur: canes etiam ex templo abigat.*

REGVLAE

INFIRMARII.

1. *CVram habeat infirmorum, quorum ægritudo simulatq; ei indicata fuerit, si censeret rem esse alicujus momenti, Præfectum, & Superiorem admoneat.*

2. *Cum quis in morbum incidit, à Superiore intelligat, num statim Medicus vocandus sit, qui unus ordinariè esse debet, nisi ingravescente morbo, aut in quibusdam alijs casibus, alio Medico opus esse Superior judicaverit: & quoties Medicus ægrotos inviset, adsit ipse.*

3. *Studeat, ut quæ ægrotanti danda sunt, & opportunè emantur, & bona sint, & benè præparata administrentur.*

4. *Curet, ut ægrotorum cubicula sint valde munda: lecti concinnè sternantur, & ramusculis, & huiusmodi alijs decumbentes oblectet.*

5. *Aegrotum consolari, & exhilarare studeat, non solùm rebus à Medico probatis, sed verbis etiam spiritualibus, & lætis, habeat etiam libros, quorum lectione ægroti recreari, & juvari in spiritu poßint.*

6. *Intelligat à Superiore, quos ex nostris ad ægrotos invisendos, ac recreandos accersere debeat: caveat autem, ne dum infirmis placere studet, aliquid fiat, quod eis nocere ulla ratione poßit.*

7. *Medicinalia, & cuncta, quæ ægrotantium usui necessaria sunt, habere ipse debet, nisi Pharmacopola domi sit, & in loco convenienti ea custodire & sæpiùs revisere, ut incorrupta conserventur: & quando opus fuerit, ut de novo suo tempore conficiantur, curare juxta ordinem Superioris.*

8. *Nihil omninò eorum, quæ à Medico præscribentur, prætermittat, aut mutet: ordinem etiam observet temporum præfixorum, quibus prandium, cœnam, syrupum, cæteraque medicamenta det, omnia scripto excipiens, quæ Medicus præscripserit.*

9. *Advertat, quo die quis cœperit ægrotare, & qua hora febres ægrotũ & corripiant, & deserant: tum ut Medicum, & Superiorem admoneat, tum ut cibum tempestivè præbeat.*

10. *Si morbus sit contagiosus, supellex separari debet, ne cuiquam noceat.*

11. *Convalescentes è lecto surgere non permittat, priusquam id Medicus concesserit, & operam det: ut ea convalescentibus præbeantur, quæ Medicus præscripserit, quoad Superiori satis visum fuerit.*

12. *Patienter & cum Charitate tum ipse, tum socij eius ferant molestias, & difficultates, quæ interdum in curandis infirmis accidere solent. Quemadmodum autem diligenter curare debet, ne debita ministeria ægrotis desint, ita etiam animadvertere, ne nimiæ vigiliæ, immoderatique labores, aut morbi contagio vel propriæ ipsius, vel sociorum saluti noceant.*

13. *Cum gravitas morbi id postulaverit, Superiorem certiorem reddat, ut ægrotus antequam judicij usu privetur, omnia Sacramenta accipiat: quòd si ægrotus, diu licet, sine periculo decumbat, curet ut octavo quoque die pro more Societatis communicet: ne huiusmodi spirituali fructu, & consolatione privetur, nisi aliqua ratio judicio Superioris impediat.*

14. *Ingravescente morbo Superiorem admoneat: ut orationibus omnium domesticorum valdè peculiaribus infirmum juvari faciat: idque eo magis, quo morti propinquiorem videret: & ut morienti quo plures poterunt ex nostris adsint, qui eum animosiorem reddant, ijsque auxilijs juvent, quæ eo tempore convenient, ac cum primùm vita functus fuerit, Aedituum admoneat.*

15. *Provideat, ut eorum corpora, qui ad meliorem vitam migrarint, ad sepulturam consueto regionis more præparentur, & ut spatio diei naturalis decenter teneantur, nisi ratione mali odoris antevertí posse hoc tempus Superiori videretur.*

16. *Præfecto sanitatis obediat in omnibus, quæ ad hoc officium pertinent, qui si nullus fuerit constitutus, Præfecti munere ipse fungatur.*

REGVLAE
IANITORIS.

1. *NOmina omnium domesticorum propè ostium domus in tabula scripta sint, ubi notis quibusdam illi designabuntur, qui egredientur: neminem verò foras exire permittat, qui facultatem à Superiore generalem aut particularem non habeat: & ab ijs, qui egrediuntur, quò eant, intelligat.*

2. *Nihil cuiquam nunciabit intempestivè, ut cùm in mensa sedetur, nisi aut res esset necessaria, aut personæ mittentis conditio aliud exigeret.*

3. *Literas omnes, & schedulas, quæ domesticis mittuntur, Superiori tradat; ij verò, ad quos dabuntur, eas esse acceptas: ne intelligant: caveat etiam ne alicuius domestici literas, aut quid simile externis det injussu Superioris.*

4. *Cum aliqui ex Societate peregrè veniunt, januam ingressis dicat, ut illic expectent, dum Superior de adventu eorum sit certior.*

5. *Festinet ad januam, cùm tintinnabulum pulsari audit, & cum res patietur, per fenestellam venientes expediat: porta non aperta.*

6. *Si quis ab externis quæratur, qui domi non sit, modestè intelligat, quis sit ille qui petit & quid velit, ut id redeunti, si opus sit, cùm facultate Superioris significare possit.*

7. *Talem cùm omnibus conversandi modum teneat, ut discretione, modestia, & spiritualibus verbis singulos ædificatos, & contentos à se dimittere studeat.*

8. *Cum externi aliquem è nostris alloqui volent, Superiorem adibit, qui si ad id facultatem dederit, diligenter eum, qui petitur, quæret; & ad locum colloquijs destinatum, eo remittet.*

9. *De eleemosynis, quæ ad januam mittentur, Superioris mentem intelligat, illiusque ordinem sequatur, & si alicuius momenti sint, Procuratorem certiorem faciat.*

10. *Si quando Prælati, aut Magnates domum intrarint, curet si commodè possit, ut Sacerdos aliquis eos comitetur, dum Superiorem ipse accersit.*

11. *Cum pauperes eleemosynæ causa ad januam accedunt, benignè respondeat, & sedulò quærat, quidnam eis erogari possit, juxta Superioris arbitrium, idque illis cum charitate distribuat.*

12. *Mulieres, si quando ad ostium accedunt, paucis verbis dimittat, aut si pluribus opus esse videretur, in Ecclesiam eas mittat ad Aedituum, ubi responderi ipsis poterit.*

13. *Obserata semper janua sit, clavisque in porta ne relinquatur: loca etiam portæ vicina munda servet, & ut juxta januam omnes summissa voce loquantur, curet.*

14. *Portas domus ante noctem claudat: exinde verò eas nullius causa aperiat, nisi de Præpositi vel Rectoris expressa licentia: & antequam cubitum eat, claves eidem tradens si quis foris maneat, illi renunciabit.*

15. *Nihil custodiendum à quoquam externo recipiat, absque Superioris jussu.*

16. *Quoties Medicus domum ingredietur, signum dabit campana, ut Minister, & cæteri qui debent adesse possint.*

17. I

17. *In Collegijs, in quibus Scholæ externis aperiuntur, signum campana dabit pro initio lectionum, ac fine: & Gymnasia statis temporibus aperiet, atque claudet, nisi horum cura alijs demandetur.*

REGVLAE

CVSTODIS VESTIVM.

1. *SErvare debet omnem supellectilem, sive lineam, sive laneam, & quicquid ad indumenta, & ubi opus fuerit, etiam ad calceamenta attinet: quæ diligenti cura, ut rem pauperum Christi, custodiet.*

2. *Inventarium rerum, quas ipse custodit, si alicuius momenti sint, in libro habeat, & seorsum scribat, quæ de novo fiant, addito die, mense, & anno, ut cum à Superiore jubebitur, possit sui muneris rationem reddere.*

3. *Vestes ordine dispositas servet, & novas, & integras à vetustioribus sejungat, & ne corrumpatur, videat: eas etiam aptandas, & resarciendas curet, ut decet religiosam paupertatem: quas verò non ampliùs usui nostrorum futuras judicabit, eas Superiori ostendat, ut ille, quid de eis faciendum sit, statuat.*

4. *Quæ singuli Novitij domum attulerunt, ea alicubi separatim asservabit, inscripto nomine eius qui attulit: donec biennio expleto consueta vota Societatis emittat.*

5. *Singulis mensibus omnia domus visitabit cubicula: ut ex Superioris arbitrio, si quid eis desit, suppleri possit: si quid etiã superfluum invenerit, in vestiaria officina custodiatur.*

6. *Inspiciat etiam quinam vestibus indigeant, ut Superiori dicat, eiusq; ordinem exequatur, eo verò inconsulto nihil cuiquam dabit. Coadjutores autem temporales* sottanis *dimidio palmo brevioribus, quàm Sacerdotes, & pallio* sottanis *breviori utantur.*

7. *Linei panni lotori, sive externus ille sit, sive domesticus, scripto numero dentur, & accipiantur.*

8. *Subuculæ singulorum, quæ staturæ induentium convenire debent, signis particularibus internoscantur, ne permisceri contingat.*

9. *Pannos lineos omnes, quos utendos Refectorij Præfecto, Coquo, alijsq; ministris dividet, numerato det, & recipiat.*

10. *Sabbathi vespere linea munda per omnia cubicula distribuat: Dominica verò die manè ex ijsdem cubiculis immunda colligat: & an omnia, quæ dederat, recipiat, animadvertat.*

11. *Aestivo tempore linteamina munda pro lectis decimoquinto quoq; die: hyberno verò post tres hebdomadas distribuat, ubi id fieri poterit.*

12. *Hæc omnia custos vestium præstabit, nisi eius officium in magno aliquo Collegio, aut Domo in plures personas distribuere necesse sit.*

REGVLÆ

EMPTORIS.

1. *DIligens sit in emendis ijs, quæ ad quotidianum usum Superioris arbitrio, domum comportanda sunt, eaque tempestivè Dispensatori tradat: emat autem res bonas, & quàm commodissimo pretio poterit, licet longiùs sint petendæ.*

2. *Adnotet pecuniæ summam, quam à Procuratore in dies accipiet, & quas in res eam expendet: & rationem ei quotidiè reddat dati, & accepti: quid autem sequenti die empturus sit, à Ministro intelliget.*

3. *Curet quantum poterit, eos quibuscum aget discretione, ac modestia ædificare: & quatenus eius officium decet, religiosis verbis in spiritu juvare.*

REGVLAE

DISPENSATORIS.

1. *IN rebus distribuendis ordinem Superioris sequatur, & quamvis communiter æqualitatem inter omnes servare debet: habeat tamen infirmorum, & convalescentium rationem, prout ei fuerit præscriptum.*

2. *Vinum in mensa ponendum aqua temperabit, ubi, & quantum Superiori videbitur.*

3. *Quæ ex mensis supersunt, diligenter conservabit, memor paupertatis, ut & domesticis, & externis pauperibus juxta ordinem Superioris, usui esse possint.*

4. *Curam habeat conservandi res ad victum necessarias, quæ ipsi committentur, clausasque custodiat, advertens ne corrumpantur: quod si corruptionis sit periculum, Superiorem admoneat. Vt autem hæc melius observet, visitet sæpe Penum, & alia loca, ubi illa reconduntur.*

5. *Tam Penum, quàm reliqua omnia, quæ in eo sunt, munda habeat.*

6. *Antequam penitus absumantur cibi, qui domi reconduntur, Superiorem admoneat, ut alij coemi tempestivè possint.*

7. *Curet concinnanda dolia, & purganda cum opus est, ad novum vinum infundendum: cuius rei, cum tempus impendet, Superiorem admonebit.*

REGVLÆ

PRAEFECTI REFECTORII.

1. *CVret refectorium, & quæ eius usibus serviunt, omnia esse quàm mundissima.*

2. *Ne aqua manibus abluendis, aut mantilia extergendis desint, advertat: horum autem (quæ bis in hebdomada saltem mutabuntur) alia Sacerdotibus, alia non Sacerdotibus destinata erunt.*

3. *Mantilia singulis saltem hebdomadis semel, mappæ verò, quæ singulis singulæ servient, bis mundæ ponentur: omnia autem lintea numerato & accipiat, & reddat.*

4. *Curet, ne vasa, & cætera in refectorio necessaria desint, & ut quàm maximè munda sint: cultellos autem frequenter acuere faciat.*

5. *Parvam mensam paratam habeat.*

6. *Signum campana temporibus suis dabit conveniendi ad primam, & secundam mensam: sed ante primum pulsum (qui quarta parte horæ secundum præcedat) à Coquo intelligat, an sint omnia parata.*

7. *Mensæ rebus necessarijs paratæ esse debent, cùm campana signum primò dabitur: quæ autem ad potum pertinent, circa secundum signum apponantur: & aquæ, ac vini vasa supra orbes collocentur.*

8. *Sit certus locus ijs, qui curæ Infirmarij subsunt, quibus nihil, nisi quod ab eo præscriptum erit, apponat: servet autem cùm omnibus æqualitatem, nisi secus necessitatis causa esset à Superiore monitus, sine cuius arbitrio, neque jentaculum, neque aliud quicquam ulli concedet.*

9. *Priusquam è mensa surgatur, inferantur orbes aliquot in mensam, ut quisque locum suum mundet: quàm primùm verò pro secunda præparata omnia habuerit, signum campana dabit: providebitque, ne desint, qui ministrare debent.*

10. *Quæ ex mensis supersunt, colliget, atque illi tradet, ad quem id ex officio pertinet: sive Coquus is, sive Dispensator sit.*

11. *Nomina eorum, qui domi tam in refectorio, quàm extra vescuntur, in quadam tabula habeat, & eos qui cibum cepêre, notabit: ut intelligat, quinam supersint, & Coquum, qui portiones distribuit, commonefaciet.*

12. *Mensis expeditis mantilia plicentur, verraturque refectorium: & si quis inter omedendum silentium non servaverit, aut aliquid minùs modestum fecerit, ipse Superiori significabit.*

13. *Habeat à Ministro catalogum, in quo scriptum sit, quinam, & quibus diebus n prima, & secunda mensa ministraturi sint, eumque ordinem servet. Intelligat etiam Sabbatho, quinam per hebdomadam sequentem in refectorio legere debeant: eosque faciat ertiores.*

14. *Catalogum habeat rerum, quæ in refectorio serviunt: ut cum ratio ab eo requiritur, n promptu sit, & in loco ad id designato eas custodiat.*

15. *Ad finem recreationis, quæ una hora post primam mensam, altera post secundam à randio, & cœna durare debet, distincta signa campana dabit.*

REGVLAE
COQVI.

1. *IN ijs omnibus, quæ ad suum munus pertinent, munditiam servet ipse, & ab alijs servandam curet, detque operam, ut omnia rectè, & opportunè parentur, ea præsertim, quæ ad ægrotos pertinent.*

2. *Carnes, pisces, & alia, quæ ad mensam portanda sunt, dum secat, & distribuit, digitis minimè contrectet, sed fuscinula, aut cultello ad eam rem utatur.*

3. *Semihora, aut saltem quarta horæ parte, antequam in mensa sit sedendum, præparati cibi omnes esse debent.*

4. *Circa qualitatem, & quantitatem portionum ordinem à Superiore datum sequetur.*

5. *Coquere, aut aliud quidpiam pro aliquo particulari parare, Infirmario tantùm excepto, neminem sinet, neq; ipse faciet sine Superioris facultate.*

6. *Scriptum in codice habeat catalogum rerum, quarum est usus in coquina, quas ipse servare debet.*

7. *Diligenter advertat, ne plura quàm necessaria sint, ligna comburantur. Hanc similiter diligentiam in rebus, quas consumit, adhibebit, ne quid non necessarium insumatur: ut religiosam paupertatem decet.*

8. *Quæ ex mensa supersunt, eiq; traduntur, conservabit, memor paupertatis: ut & domesticis, & externis pauperibus usui esse posint, juxta ordinem Superioris.*

9. *Si quem haberet adjutorem, curet, ut eum verbo, & exemplo suo ædificet, præsertim Novitios.*

REGVLAE
EXCITATORIS.

1. *MEdia saltem horæ parte antè cæteros cubitum eat, eodemque temporis spatio antealios manè surgat, & horâ constitutâ campanam pulset, statimque ad omnia cubicula lumen deferens, cunctos excitet: quod ut certiùs, & meliùs præstare posit, horologium excitatorium à Superiore habeat.*

2. *Quarta horæ parte ab excitatione elapsa, cubicula rursus inviset, ac si quos nondum surrexisse comperiat, Superiori nunciet.*

3. *Post aliam quartam horæ partem ad orationem pulsabit, ita ut ab excitatione ad orationis usque initium, semihora intercedat: absoluto verò tempore orationi deputato, finis signum dabit.*

4. *Si quorum opera indigebit propter multitudinem eorum, quos excitare, aut visitare debet, eos à Superiore petet, quos servare easdem regulas curabit: si qui autem debiles, aut valetudinarij erunt, eos juxta ordinem Superioris excitabit.*

5. *Si quem videret communem illam regulam minùs observantem, qua omnes decenter coöperti dormire jubentur, Superiorem monebit.*

REGVLÆ

NOCTV CVBICVLA VISITANTIS.

HOra à Superiore præscripta ad nocturnum conscientiæ examen pulsabit, transactoq; quadrante signum dabit ad cubandum.

2. *Elapsa quarta horæ parte à cubandi signo, singula cubicula adibit, & an omnes ad lectum se receperint, ac lucernas extinxerint, videbit: si quos invenerit extra lectum, aut qui lucernas non extinxerint, Superiori renunciabit.*

DE OBEDIENTIAE VIRTVTE, EPISTOLA N.P. IGNATII.

IGNATIVS LOYOLA FRATRIBVS SOCIETATIS Iesu, qui sunt in Lusitania, gratiam, & amorem Christi Domini sempiternam.

I. *MAgnam animi voluptatem capio, fratres in Christo charissimi, cùm affertur ad me, quàm acri studio conatuque ad summam virtutis, ac divini obsequij perfectionem enitamini, beneficio illius, qui vos, ut ad hoc vitæ institutum vocavit, sic in eodem pro sua clementia retinet, dirigitque ad beatum finem, ad quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.*

II. *Atque ego sanè, cùm vos omnibus donis ornamentisque spiritualibus perfectos, tum verò (quod alias ex me cognovistis) in primis Obedientiæ virtute præstantissimos esse cupio, idque non solùm ob eximia quædam, ac singularia eius bona, quæ tot, tamque illustribus sacrarum literarum testimonijs, atq; exemplis in testamento æquè novo, ac veteri comprobantur: sed etiam quod (ut est apud S. Gregorium) Obedientia sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit. Hæc dum floruerit, florebunt proculdubio reliquæ: edentque fructus, quales & ego in animis vestris exopto, & suo jure postulatis, qui humanum genus neglectæ Obedientiæ scelere afflictum ac perditum, salutari ipsemet Obedientia reparavit, Factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.*

III. *Ab alijs religiosis ordinibus faciliùs patiamur superari nos jejunijs, vigilijs, & cætera victus cultusque asperitate, quàm suo quique ritu, ac disciplina sanctè suscipiunt: vera quidem, ac perfecta Obedientia, abdicationeque voluntatis atque judicij maximè velim, fratres charissimi, esse conspicuos, quicunque in hac Societate Deo Domino nostro deserviunt, eiusdemq; Societatis veram, germanamque sobolem hac quasi nota distingui, qui numquam intueantur personam ipsam, cui obediunt, sed in ea Christum Dominum, cuius causa obediunt. Siquidem Superiori, nec si prudentia, bonitate, cæterisve quibuslibet divinis donis ornatus, instructusq; sit, propterea obtemperandum est: sed ob id solùm, quòd vices gerat Dei eiusdemq; auctoritate fungatur, qui dicit: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit: nec contrà sive consilio, aut prudentia minùs valeat, quidquam idcirco de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior est: quando illius personam refert, cuius sapientia falli non potest, supplebitq; ipse, quicquid ministro defuerit sive probitate, alijsq; ornamentis careat: siquidem disertis verbis Christus Dominus cùm dixisset: Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi, protinus addidit, Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis servate, & facite: secundùm opera verò eorum nolite facere.*

Quocirca

Quocirca sedulò vos in eam curam, atque exercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque divinæ Majestati reverentiam, atque Obedientiam summa cum religione præstare. Quod vobis minùs mirum videbitur, si animadverteritis præceptum esse ab Apostolo, ut Superioribus etiam secularibus, ethnicisq; pareamus, ut Christo: ex quo omnis potestas benè instituta descendit: sic enim ille ad Ephesios, Obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut Domino, & non hominibus. Atque hinc existimare poteritis ipsi, cùm se religiosus quispiam regendum, ac moderandum alteri tradidit, non solùm ut Superiori, sed etiam nominatim ut Christi partes agenti: quo illum loco apud animum suum habere, utrum ut hominem an ut Christi vicarium debeat intueri. IVI

Iam verò illud etiam vobis clarè compertum esse, ac in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infirmam, & valdè imperfectam esse primam illam Obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur: nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficit, & cum ea ita concordet, ut non solũ in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu consensio: sicq; idem velit uterq;, idem nolit. Atq; propterea in sacris literis legimus, Melior est Obedientia, quàm victimæ: siquidem (ut S. Gregorius docet) per victimas aliena caro, per Obedientiam verò voluntas propria mactatur: quæ quidem pars animi, quoniam est adeò præstans, sic fit, ut eius oblatio Domino, ac Creatori nostro per Obedientiam facta, magni sit æstimanda. V

Quanto in errore, quamq; periculoso versantur, non dico solùm ij, qui in ijs, quæ ad carnem, & sanguinem pertinent, sed illi etiam, qui in rebus alioquin admodum sanctis, ac spiritalibus, ut jejunijs, precationibus, alijsve quibusvis pietatis operibus, fas putat à præscripto Superioris, ac voluntate discedere. Audiant quod sapienter adnotat Cassianus in Collatione Danielis Abbatis: Vnum sanè, inquit, atq; idẽ inobedientiæ genus est, vel propter operationis instantiam, vel propter otij desiderium, senioris violare mandatum, tamq; dispendiosum, est pro somno, quàm pro vigilantia Monasterij statuta convellere: tantùm deniq; est Abbatis transire præceptum, ut legas: quantum si cõtemnas, ut dormias. Sancta fuit actio Marthæ, sancta contemplatio Magdalenæ, sancta pœnitentia & lacrymæ, quibus pedes Christi Domini rigabantur: sed hæc omnia nimirũ oportuit fieri in Bethania, quam vocem domum Obedientiæ interpretantur: ut ea re, quemadmodum ait S. Bernard. nobis significare voluisse Dominus videatur, nec studium bonæ actionis, nec otium sanctæ contemplationis, nec lacrymam pœnitentis extra Bethaniam illi accepta esse potuisse. VII

Quocirca voluntates vestras, fratres charissimi, quoad eius fieri potest, omninò deponite: libertatem conditori vestro, quam vobis ipsemet elargitus est, in eius ministris liberè tradite, ac dicate. Nolite exiguum vestri liberi arbitrij fructum putare, quòd liceat vobis illud, à quo id accepistis, eidem per Obedientiam plenè reddere. Quod cùm facitis, nõ modò non perditis ipsum, verùm etiam augetis, atq; perficitis, quippe qui vestras omnes voluntates certissima rectitudinis regula moderamini voluntate divina, quam videlicet interpretatur is, qui vobis Dei nomine præsidet. VIII

Itaque diligenter illud etiam cavendum est, ne Superioris ullo umquam tempore voluntatem (quam ducere pro divina debetis) ad vestram detorquere nitamini: id enim esset non vestrã divinæ conformare, sed divinã vestræ voluntatis norma regere velle, eiusdem divinæ sapientiæ ordinem invertentes. Sanè quàm magnus est error, & quidem eorum quos amor sui obcæcavit, obedientes existimare sese, cum Superiorẽ ad id, quod ipsimet volunt, aliqua ratione pertraxerint. Sanctum Bernardum in hac re præclarè exercitatum audite: Quisquis, inquit, vel apertè, vel occultè satagit, ut quod habet in voluntate hoc ei spiritualis pater injungat: ipse se seducit, si fortè sibi quasi de Obedientia blandiatur: neq; enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit. Quæ cùm ita sint, quisquis ad Obedientiæ virtutem velit pervenire, oportet ad hunc secundum Obedientiæ gra- VIIII

dum aſcendat, ut Superioris non ſolum juſſa exequatur, ſed etiam eius voluntatem ſuam
faciat, ſeu potiùs ſuam exuat, ut divinam à Superiore expoſitam induat.

IX. *Qui verò ſe totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, intelligentiam*
quoque, qui tertius & ſummus eſt gradus Obedientiæ, offerat neceſſe eſt, ut non ſolùm idem
velit, ſed etiam ut idem ſentiat, quod Superior, eiuſque judicio ſubijciat ſuum, quoad po-
teſt devota voluntas intelligentiam inflectere. Quæ vis animi tametſi non ea, qua volun-
tas pollet, libertate prædita eſt, atque ipsâ naturâ fertur eius aſſenſus in id quod ſibi veri
ſpeciem præbet: tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognitæ veritatis evidentia
vim illi non infert, poteſt voluntatis pondere in hanc potiùs quàm in illam partem in-
clinari. Quæ res cum incidunt, debet quiſquis obedientiam profitetur, inclinare ſeſe in
ſententiam Superioris. Etenim cum Obedientia ſit quoddam holocauſtum, quo totus ho-
mo ſine ulla prorſus imminutione Conditori ſuo, ac Domino per manus miniſtrorum
in charitatis igne immolatur: cumque ſit eadem renunciatio quædam integra, per
quam omni ſuo iure ſponte decedit religioſus, ut divinæ providentiæ Superioris du-
ctu gubernandum, ac poſſidendum ultrò ſeſe addicat, ac mancipet: negari non poteſt,
quin obedientia comprehendat non ſolùm executionem, ut imperata quis faciat & vo-
luntatem, ut libenter faciat, ſed etiam judicium, ut quæcunque Superior mandat, ac ſen-
tit, eadem inferiori & recta, & vera eſſe videantur, quatenus, ut dixi, vi ſua poteſt volun-
tas intelligentiam flectere.

X. *Utinam hanc mentis, & judicij Obedientiam, ita & intelligerent homines, & exer-*
cerent, ut grata Deo eſt, ac omnibus, qui in religione vivunt, neceſſaria. Nam ut in cor-
poribus, globiſque cæleſtibus, ut alius alium afficiat, moveatque, requiritur, ut certa qua-
dam convenientia & ordine inferior orbis Superiori ſubijciatur: ſic in hominibus, cum al-
ter alterius auctoritate movetur, quod per Obedientiam fit, oportet, ut is, qui ab alterius
nutu pendet, ſubſerviat, & obſecundet, ut virtus ab imperante ad eum derivetur, & in-
fluat. Hæc autem obtemperandi, obſecundandique ratio conſtare non poteſt, niſi volun-
tas ac judicium inferioris cum Superioris voluntate, ac judicio congruat.

XI. *Iam verò ſi finis, & cauſa Obedientiæ ſpectatur, quemadmodum voluntas, ita & ju-*
dicium in eo, quod nobis convenit, decipi poteſt: ergò ſicuti, ne voluntas erret, cum Supe-
rioris voluntate conjungitur: ſic intelligentia, ne fallatur, ad Superioris intelligentiam
conformanda eſt. Ne innitaris prudentiæ tuæ, ſacræ literæ monent: atque in rebus etiam
humanis cenſent ſapientes, verè prudentis eſſe, ſua ipſius prudentia minimè fidere: præſer-
Prov. c. 3. *tim in rebus ſuis, quarum homines animo perturbato ferè boni judices eſſe non poſſunt.*
Quòd ſi in rebus noſtris, alterius etiam non Superioris judicium, atque conſilium noſtro
anteponendum eſt, quanto magis ipſius Superioris, cui nos ut Dei vicem gerenti, ac divi-
næ voluntatis interpreti moderandos tradidimus? In cauſis verò perſoniſque ſpiritualibus
eo maior etiam cautio proculdubio eſt neceſſaria, quo gravius ſpiritualis viæ periculum,
dum ſine frænis conſilij diſcretioniſve in ea decurritur. Qua de re commodè Caſſianus in
Collatione Abbatis Moſi ait: Nullo alio vitio tam præcipitem Diabolus monachum per-
trahit, ac perducit ad mortem: quàm cum eum neglectis conſilijs ſeniorum, ſuo judicio per-
ſuaſerit, definitionique confidere.

XII. *Præterea niſi hæc Obedientia judicij exiſtat, fieri non poteſt, ut vel conſenſus vo-*
luntatis, vel executio talis ſit, qualem eſſe oportet: naturâ enim ita comparatum eſt, ut animi
noſtri vires, quæ appetitivæ dicuntur, ſequantur apprehenſivas: & niſi adhibita vi, vo-
luntas, judicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod ſi fortè quis aliquo tempo-
ris ſpatio obediat per communem illam apprehenſionem, quâ cenſetur, perperam etiam præ-
cipienti parendum eſſe: certè id ſtabile, ac fixum eſſe non poteſt: atque ita perſeverantia
deficit, vel ſaltem Obedientiæ perfectio, quæ in promptè, & alacriter obediendo conſiſtit:
non enim ibi poteſt eſſe alacritas, ac diligentia, ubi eſt animorum, ſententiarumque diſſen-
ſio: perit etiam exequendi ſtudium, & celeritas, cùm ambigitur, expediat nec ne, facere
quod jubemur: perit celebris illa Obedientiæ cæcæ ſimplicitas, cùm apud nos ipſos in quæ-
ſtionem

ionem vocamus rectè ne præcipiatur, an secus: atq; etiam fortasse damnamus Superiorem uod ea mandet, quæ nobis non ita jucunda sunt: perit humilitas, quoniã etsi ex altera par- paremus, ex altera tamen nosmetipsos Superiori præferimus: perit in rebus arduis for- tudo: perit deniq; (ut summatim complectar) virtutis huius vis omnis ac dignitas: succe- unt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusa- ones, aliaq; vitia, non sanè levia, quibus Obedientiæ pretium, ac meritum prorsus extin- uitur. Itaq; sanctus Bernardus, de ijs, qui graviter ferunt imperata minus sibi suavia, sic t: Hæc si molestè cœperis sustinere, si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde: etiamsi xteriùs impleas, quod jubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentũ malitiæ. Quod pax, & tranquillitas animi quæritur, certè hac non fruetur is, qui habet intra sese causam erturbationis, atque tumultus, dissensionem videlicet judicij proprij ab Obedientiæ lege.

Atq; idcirco, tuendæ concordiæ causa, quæ Societatis omnis est vinculum, tantopere ortatur Apostolus, ut id ipsum omnes sapiant, & dicant: nimirum ut consentientibus & dicijs & voluntatibus, mutuò foveantur, & conserventur. Iam si unum eundemq; opor- t esse membrorum sensum, & capitis: facilè cernitur, utrum sit æquius, caput membris, n membra capiti consentire. Atq; ex his quidem quæ dicta sunt hactenus, satis apparet, O- edientia judicij quàm sit necessaria. XIII.

Quàm verò sit eadem ipsa perfecta grataque Domino, inde primùm ostenditur, quod er eam præstantissima pars hominis, ac pretiosissima Domino consecratur: deinde quod bediens ita sit holocaustum vivum, gratumq; Majestati divinæ, cum nihil sui met omnino etineat: postremò quod magna est huius certaminis difficultas: frangit enim sese Dei causa bediens ipsemet, resistitq; naturali propensioni, quæ omnibus hominibus insita est ad suam omplectendam, sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur, ut Obedientia amets propriè voluntatem perficere videatur; quippe quam reddit ad nutum Superioris romptam, ac paratam: nihilominus ad intelligentiam quoque ipsam, ut diximus, perti- ere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum, quod sentit Superior: sic enim fiet, t omnibus connixi viribus, & voluntatis, & intelligentiæ, ad executionem celerem atque ntegram veniamus. XIV.

Videor mihi vos, fratres charissimi, audire dicentes, de virtutis quidem huiusce ne- essitate jam non ambigere, illud verò, ut cognoscatis vehementer optare, quo pacto ad eius erfectionem pervenire possitis: Huic ego quæstioni cum sancto Leone, ita respondeo. Nihil rduum est humilibus, & nihil asperum mitibus: modò non desit vobis humilitas, non desit nansuetudo: non utiq; deerit Deo benignitas ad vos adjuvandos, ut quæ sibi promisistis, ea ræstare possitis, animo non solùm æquo, sed etiam libenti. XV.

Præterea vobis tria nominatim propono, quæ ad Obedientiam judicij comparandam nultum juvant. Primum illud est, ut, quemadmodum initio dixi, non intueamini in perso- a Superioris, hominem obnoxium erroribus, atque miserijs: sed Christum ipsum, qui est apientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse lecipere. Et quoniam conscij vobismet estis, vos Dei amore jugum Obedientiæ subijsse, ut n Superioris voluntate sequenda, voluntatem divinam certius sequeremini: nolite du- bitare, quin pergat fidelissima Domini charitas, eorum ministerio, quos vobis præfecit, vos deinceps gubernare, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocẽ, ac jussa non se- cus ac Christi vocem excipite: siquidem Apostolus etiam in hanc sententiam scribens ad Co- lossenses, cùm ad obtemperandum Præpositis subditos adhortatur, ait. Quodcunq; facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus: scientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis, Domino Christo servite. Sanctus verò Bernardus, Sive Deus (inquit) sive homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obse- quendum est cura, pari reverẽtia deferendum, ubi tamen Deo contraria non præcipit ho- mo. Atq; ita, si non hominem externis oculis, sed Deum inspexeritis internis, haud sanè grave fuerit vobis voluntates vestras, atque judicia conformare ad eam regulam actionum vestrarum, quam ipsimet elegistis. XVI.

XVII. *Altera est ratio, ut quod Superior mandat, vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiosè nitamini, improbare autem nequaquam: atque ad eam ipsam rem proderit benè animatos, affectosque esse ad id omne, quod ipse jusserit: sic enim fiet, non solùm ut sine molestia, sed etiam ut cùm voluptate, lætitiaq; pareatis; nam (ut est apud sanctum Leonem) non dura ibi necessitate servitur, ubi diligitur, quod jubetur.*

XVIII. *Postrema subijciendi judicij ratio est cùm facilior, tutiorque, tùm etiam apud sanctos Patres in more posita: ut statuatis vobiscum ipsi, quicquid Superior præcipit, ipsius Dei præceptum esse, & voluntatem: atque ut ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuq; vestro statim incumbitis: sic ad ea facienda, quæcunque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ sine ulla prorsus disquisitione feramini. Sic egisse credendus est Abraham, filium Isaac immolare jussus: sic Novi Testamenti tempore aliqui è sanctis Patribus ijs, quos commemorat Cassianus, ut Ioannes Abbas, qui quod erat ei imperatum, non reputabat utile ne esset, an inutile: ut cum aridum lignum tanto, ac tam diuturno labore per annum irrigavit: nec utrùm fieri posset nec ne: ut cũ conatus est tam ex animo ingens saxum solus dimovere loco, quod ne multi quidem simul homines impellere potuissent. Quod Obedientiæ genus ipsis interdum miraculis divinitus comprobatum videmus. Nam (ut alios taceam, quos ipsi non ignoratis) Maurus, sancti Benedicti discipulus, mandato Superioris lacum ingressus, nec mersus est: alius quidam à Superiore jussus, leænam ad se ducere, illam cepit, atque perduxit. Est igitur hæc ratio subijciendi proprij judicij, ac sine ulla quæstione sanciendi, & collaudandi apud se quodcunque Superior jusserit, non solùm sanctis viris usitata, sed etiam perfectæ Obedientiæ studiosis imitanda omnibus in rebus, quæ cum peccato manifestò conjunctæ non sunt.*

XIX. *Nec tamen idcirco vetamini, si quid fortè vobis occurrat à Superioris sententia diversum, idque vobis (consulto suppliciter Domino) exponendum videatur, quominus id ad Superiorem referre possitis. Verùm in hac re, ne vos amor vestri judiciumque decipiat, illa cautio est adhibenda, ut animo sitis, & ante, & post relationem æquissimo, non solùm quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel suscipiendam, vel deponendam: sed etiam ad approbandum, rectiusq; putandum quicquid Superiori placuerit.*

XX. *Atque hæc, quæ de Obedientia diximus, æquè privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus Præpositisque localibus erga Provinciales, Provincialibus erga Generalem: Generali denique erga illum, quẽ Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris Vicarium, observanda sunt: sic, ut & ordinum perfecta distinctio, ac proinde pax retineatur, & charitas: sine qua nec Societatis nostræ, nec alterius cuiuslibet sodalitij posset rectà gubernatio conservari. Nimirum hoc modo providentia illa divina disponit omnia suaviter, infima per media: media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis unius Hierarchiæ ad aliam subordinata series: hinc & cœlestium, & aliorum omnium, quæ cientur, corporum certis locis, sedibus inter sese apta connexio, quorum conversiones, ac modus ab uno movente supremo gradatim omnes usque ad infimos ritè proveniunt. Idem in terris, cum in omni civitate bonis instituta legibus, tum verò in Hierarchia Ecclesiastica cernitur, cuius omnia membra, & functiones ab uno generali* CHRISTI *Domini nostri Vicario derivantur, & quo accuratiùs hæc dispositio, & collatio custoditur, eo rectior est, gubernatio, & melior: contrà verò huius ordinis negligentiâ, quàm gravia incommoda multis hominum Societatibus importentur, nemo non videt, atque idcircò in hac, cuius mihi nonnullam procurationem, ac curam Dominus tradidit, tam diligenter hanc virtutem exerceri, vigereque percupio, quasi in ea Societatis nostræ bonum, ac salus universa consistat.*

XXI. *Quæ cùm ita sint, ut unde exorsa est, ibidem terminetur epistola: vos ego per Christum Dominum nostrum obtestor, qui sese nobis non modò præceptorem, sed etiam exemplar præbuit Obedientiæ, ut ad eam virtutem toto pectore incumbatis, & gloriosæ victoriæ appetentes, atque avidi, vosmetipsos superare, id est, excelsiorem, & difficiliorem animi partem, voluntatem dico, atque judicium, expugnare, & subijcere studeatis: quo Dei Domini nostri*

ri nostri solida veraque cognitio, atque amor vestros ad se animos penitus trahat: totoque vitæ huius, & quasi peregrinationis curriculo usque eo gubernet, ac regat, dum nos demum aliosque complures, vestra opera exemploque adjutos ad ultimum & felicissimum finem, nimirum ad beatitudinem sempiternam perducat. Vestris ad Deum precibus me valdè commendo. Romæ vij. Calend. Aprilis, M. D. LIII.

REGVLAS IESVITARVM NON EVVLGANDAS ESSE.

IEsuitæ in suis REGVLIS mandant ac severè præcipiunt, ne quis eas cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis vel scripto vel dicto aliis referat. Paulus III. quoque in Bulla Anno 1549. Iesuitis data, *concessit Generali Ordinis, ut eas Regulas evulgantes seu in apertum producentes, vel illorum Vota revelantes, in quocunque habitu contigerit inveniri, possit ac debeat excommunicare; capere, incarcerare, &, si opus sit, brachij secularis auxilio invocato, libère & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.* Voluit quoque, *ut nulli Prælatorum liceat, Regulas & Constitutiones Iesuitarum, excepto Papâ, sub censuram sumere.*

Quia enim Regulæ illorum nihil aliud sunt quàm cento, rapsodia & fragmenta ex omnibus reliquorum Monachorum Regulis consuta; & nihil aliud docent & præcipiunt, quàm traditiones humanas; superstitionis, hypocrisis, dolomaniæ & propriæ ἐθελοθρησκείας opera; qualia sunt per omnes orbis terrarum plagas oberrare; homines Christianos ad Ethnicas superstitiones ac idolomanias revocare; habitu religiosum se declarare; Horas Canonicas & Rosaria recitare; Sanctos, vel opinione saltem tales, utpote à Papa canonizatos invocare; quotidiè Missis adstare easque audire; perfectam obedientiam Superioribus præstare; Ecclesiæ Romanæ decreta, placita, statuta & præcepta inculcare; ad Papæ obedientiam omnes cogere; homines ad auricularem confessionem excitare; ieiunare; flagellis & cilicijs sese excruciare; mundum & parentes aspernari, &c. mirum certè non est, si ipsosmet pudet has aliasque superstitiones ac idolomanias in suis Regulis contineri & divulgari.

Eodem modo non licebat apud Ethnicos quoque arcana, quæ in Sibyllinis libris continebantur, effutire & nota facere. Similiter Cereris Mysteria tam arcana esse debuerunt & secreta, ut vulgò proverbium iactaretur in secretos & tacitos Ἀττικοὶ τὰ μυστήρια. Et Aristophanes in Nebulis ἄρρητα ἱερά, id est, *non evulganda sacra nominat.* Et Iustinus dixit: *Mysteria Cereris nullâ aliâ re magis quàm silentio sacra fuisse.* Ac Orpheum dixerunt aliqui, fulmine ictum concidisse; quod arcana hæc rudibus & profanis hominibus divulgâsset. Aristoteles quoque lib. 3. Ethic. narrat, *Aeschilum poetam ad Areopagum in judicium vocatum fuisse, quod in suis poëmatis arcana Cereris ædidisset.* Alcibiadē etiam simili de causa ab Atheniensibus condemnatum & morti addictum fuisse historici prodiderunt.

Rectè autem Augustinus in Quæstionibus utriusque Testamenti ait: *Nihil apud nos in tenebris vel occultè geritur. Omne enim quod honestum scitur, publicari non timetur. Illud autem quod turpe est & inhonestum, prohibente pudore non potest publicari. Quamobrem Pagani mysteria sua in tenebris celebrant, vel in eo prudentes. Erubescunt enim palàm illudi: piacula enim, quæ illic vice legis aguntur, nolunt manifestare, &c.*

Cùm itaque Regulæ Iesuitarum hactenus ab orthodoxis comparari & legi non potuerint, singulari Dei beneficio factum est, ut Lugduni Galliæ typis Iacobi Rousin Superiorum permissu anno 1607. ab ipsis Iesuitis excusæ sint, non quidem ut in publicum ederentur; hoc enim singulari studio prohibitum est; sed

ut hoc compendio tyrannidis huius novæ Constitutiones Summariæ per Collegia Domusq; probationum, perque officia Provincialium, Præpositorum, Præfectorum, Rectorum, Examinatorum, Magistrorum, Novitiorum, aliorumq; Ministrorum distribuerentur, velut leges, quibus cœco quodam impetu voluntatis, sine ulla prorsus disquisitione, eos, qui sub obedientia vivere decreverunt, haud aliter ac seni baculum obtemperare oportet. Cumque hæ Regulæ ad manus meas pervenerint, eas in Christiani Lectoris gratiam integras adscripsimus.

CAPVT V.

VARIA DE IESVITICAE OECONOMIAE MEMBRIS, AD REGVLAE DECLARATIONEM PERTINENTIA:

Ac primò

DE GENERALI PRAEPOSITO.

Maffæus in vita Ignatii lib. 2. c. 9.

CVm ab initio primi Patres & Socii Iesuitarum sine certis & propriis legibus, ac magistratibus vixissent, necesse esse iudicarunt, ut de stabilienda quàm maximè Societate primo quoque tempore inter se consulerent. Vbi igitur eam ob causam convenissent, in secundo & tertio consessu de religione relatum est in primis, placeretne ad vota duo, Paupertatis & Castitatis suscepta, tertium quoque perpetuæ Obedientiæ adiungere, & è suo corpore unum eligere, qui cæteris amplissima cum potestate præesset? Omnium igitur in unum congruerunt sententiæ, quandoquidem Christum Magistrum sibi imitandum proposuissent, prorsus oportere ut ipsi quoque Christum effingerent. Hoc sic constituto, Ignatius suasit, talem deligendum sibi videri, cui omnes in terris tanquam Christo subiecti essent ac parerent, cuius in verba etiam iurarent, eiusque sibi nutum ac voluntatem instar divini cuiusdam oraculi ducerent. Quæsitum est etiam de huius ipsius potestate, utrum certo temporis spacio definitam, an verò perpetuam esse oporteret, perpetuam esse placuit Ignatio, ac cæteris omnibus, idq; cum alias ob causas, tum verò ut negotia graviora, quæ ad conficiendum non modò plenæ libertatis, verùm etiam longi temporis indigent, ex animi sui sententia ad exitum sine ulla trepidatione perducere possit.

Ignatius creatur Generalis Iesuitarum.

Cum igitur Generalis Præpositi (sic enim qui cunctis præesset appellare placuerat) tempus eligendi adesset, Ignatij Socij, qui quidem in Italia erant, per literas moniti, creandi Præpositi causâ ad urbem accederent, sub initium Quadragesimæ anni 1541. Convenere omnes, uno Bobadillâ excepto, ac omnium suffragijs Præpositus Generalis Ignatius declaratur, quo munere etiam functus est ad annum usque 1556. eo enim obijt Romæ Prid. Calend. Augusti ætatis anno 65.

Ignatius vetuit legi in Societate Erasmi Opera.

In hoc munere constitutus, omnia Erasmi opera in Societate sua legi vetuit, quód singula hæretico veneno infecta putaret, & ne quis forte facetijs & eloquentiâ viri caperetur, Maffæo teste in eius vita.

Ignatio succedit Laynez. Laynezio offertur Cardinalatus

In Ignatij locum eligitur *Iacobus Laynez*, natione Hispanus, & Loyolæ in constituenda Societate inter primos socius & adiutor. Cardinalitiam dignitatem á Paulo IV. ei oblatam repudiavit. Mortuo verò Pontifice isto ac sede vagante,

vacante, duodecim Cardinales in ipsum extra conclave Romæ agentem, sua
uffragia contulerunt, ut Pontifex eligeretur. Societatem octo annos cum di-
nidio rexit.

Anno 1561. à Pio IV. cum Hippolyto Estensi Cardinale Legato in Galliam
d Colloquium inter Pontificios & orthodoxos à Rege & Proceribus regni de
eligione institutum, mittitur. Ribadeneira in libro de Scriptoribus Iesuiticis
nendacissime scribit; eum in publico totius Regni conventu Theodorum Be-
am, Petrum Martyrem & alios à partibus Evangelicorum, maxima senten-
tiarum & verborum gravitate repressisse, frenavisse ac mutos reddidisse. Nam
anc laudem ipsos quoque Pontificios, præter Ribadeneiram, ei tribuere ha-
tenus puduit. Habuit quidem orationem Italicâ linguâ contra nostros, in
ua inprimis Evangelistarum in concepta forma consensum ursit, nimirum τὸ
ῥητὸν in verbis, *Hoc est corpus meum*: sed Beza solidè illi respondit in vestigio, &
errexisset, ni Espensius Sorbonista responsionem eius exceptionibus suis inter-
upisset, ut parte alterâ historiæ nostræ Sacramentariæ pag. 303. docuimus.
Moritur anno D. 1565. die 19. Ianuar. ætat. LIII.

Laynez mittitur ad Colloquium Possiacenum.

Mendacium Ribadeneiræ.

Successit huic Laynezio *Franciscus Borgia* Hispanus, patriâ Valentinus.
s spreto Gandiæ Ducatu, ut Ribadeneira refert; & amplissimis honoribus, o-
ibus, delicijs, clientelis & familiæ suæ ornamentis, Societatem hanc recens
atam, & nondum satis cognitam, atque explicatam, ingressus est, anno D. 1547.
Cardinalatum à Iulio III. sibi oblatum respuit. Eiusdem Societatis in Hispania
Commissarius generalis fuit, Romæ bis Vicarius: ac demum Præpositus or-
ine tertius Generalis, in quo munere septem annos & tres menses versatus est.
Mortuus est anno Christi 1572. ætatis 62. Prid. Cal. Octob.

3. Laynezio succedit Franc. Borgia

In eius locum eligitur *Everardus Mercurianus* quartus Iesuitarum Gene-
alis, Leodius patriâ.

4. Borgiæ succedit Mercurianus.

Huic suffectus est *Claudius Aquaviva*, natione Italus, patriâ Neapolitanus,
Ducis Atrij filius, & Pij V. cubicularius. Ducatum suum filio tradidit, & Ie-
uitis sese mancipavit, quorum ordini maximas opes, & ut aliqui referunt, ultra
o. ducatorum millia contulit. Ea de causa Provincia Neapolitana primum gu-
ernanda demandatur ei, ac postea etiam Romana. Demum in Comitijs, quæ
abita sunt Romæ anno Domini 1581. die 19. Februarij Præpositus Generalis
reatur. Eo die, quo electus erat, cubiculum ascendens, salutanti turbæ omnis
generis hominum, exosculandas manus, instar Papæ, præbuit, ut habetur in an-
uis epistolis Iesuiticis anni 81. Moritur Romæ 31. seu ultimâ die Ianuarij secun-
â horâ noctis, stylo novo, vetere autem 21. eiusdem mensis, Anno 1615.

5. Mercuriano sufficitur Claudius de Aquaviva.

Huic successit *Marius vel Mutius Vitellesius*. Paulò antequam expirasset
Aquaviva, misit ad Papam nuncium, qui ei significaret, in electione successoris
ui grave datum iri scandalum, propter duas contrarias in Societate factiones;
quarum una Iustinianum quendam, altera Marium Vitellesium eligere omni
tudio tentatura sit: rogare igitur se vehementer Papam, ut authoritatem suam
nterponere dignetur. Papa, ut voto eius satisfaceret, Cardinalem Burgesium
destinavit, qui electioni interesset, eamque authoritate suâ moderaretur, ac, ut
diximus, *Vitellesius* eligitur.

6. Cl. de Aquaviva succedit Vitellesius.

Cum anno Domini 1558. post mortem Ignatij primum suum Conventum
generalem Iesuitæ celebrarent, Paulus IV. Papa Cardinalem Pacochum ad
eos misit, qui suo nomine significaret eis, placere sibi, ut Generalis Præpositi
potestas certo annorum numero definita, non perpetua sit, ne videlicet in ty-
rannidem verteretur, aut sese supra Papam efferret. Nihil tamen apud eos ob-
tinere potuit, licet per Cardinalem Tranensem de eodem rursus eos moneret.
Evenit igitur quod Papa metuebat. Nam Romæ semper habitat, & per hanc

Catechismus Iesuiticus pag. 677 Potestas Gene. perpetua est.

fixam sedem Romanæ sedi & Consistorio quasi affigitur & implantatur; ibique suam iuxta Papæ sellam collocat: semper etiam à latere & secretis Pontificis sedet, ut inter sese consilia communicent, nec alter sine altero quicquam in hæreticos machinetur.

Potestatem igitur suam perpetuò retinet; quum Provincialiũ, Rectorum & aliorum plerumq; triennis sit; ab eodẽ tamen Generali interdum prorogari potest. Licet Paulus III. anno 1549. in Bulla decreverit, posse & debere Præpositum per personas ad id à Societate facultatem habẽtes; & ad id deputatas, in certis casibus amoveri; & alium ipsius loco; per easdem personas substitui.

Officium Generalis.

Ad eundem quicquid Iesuitæ per totum terrarum orbem faciunt, explorant, & rescìscunt; ipsi diligenter singulis mensibus deferri curant. Is deinde omnia ac singula, Papæ refert: & tunc ab utroq; qui suam operam sedulò & gnaviter impenderunt, honoribus augentur, & opibus ditantur, ut Annales ipsorum attestantur.

Officium quoq; eius est, Iesuitarum potestatem secundum Ignatij Constitutiones in omnibus dirigere.

Licet tamen illi etiam, ut Papæ, novas interdum condere leges, vel etiam veteres pro circumstantiarum varietate mutare & abrogare.

Licet ei bona ordinis sui vendere, oppignorare & abalienare, & nulli de eo rationem reddere tenetur.

Generalis Iesuitarum vocatus Dei Legatus.

Parte 5. Constitut. c. 3. & parte 6. c. 1. vocatur *Dei Legatus*. Glossa part. 4. Constitut. c. 3. vocat eum *Vicarium Christi*. Montaignes c. 27. scribit; *Cùm vovent ei Obedientiam, id ea de causa fit, quòd in huius Societatis Republica Dei Vicarius est*. Bullæ quoq; Pauli III. anno 1540. & Iulij III. anno 1550. Iesuitis datæ; hortantur eos, *Vt in Generali Christum velut præsentem agnoscant*.

Hinc fit, ut quicquid ordinat ac præcipit, id Iesuitæ tanquã oracula suscipiãt; credant ac faciant; haud aliter quàm si ipse Christus vel eius Vicarius esset. Sic enim Maffæus in vita Ignatij; *Sine*, inquit, *controversia deligendus est* (Generalis) *cui omnes in terris, tanquam Christo parerent; cuius in verba jurarent; deniq, cuius sibi nutum ac voluntatem, instar cuiusdam divini oraculi ducerent.*

Astutè etiam solent hodiè Generalem eligere, qui in seculo Principem virum egerit; ut sic etiam in mundo potentes ad suam Societatem pertrahant, sibique apud supremos & infimos tantò maiorem authoritatem & potentiam comparent.

Ex quibus omnibus intelligitur, Generalem Iesuitarum Papæ corrivalem, imò ad Pontificiam dignitatem evectum, adeóque alterum Ecclesiæ Romanæ caput esse.

Reliqua de gradibus seu generibus Iesuitarum ex Hasenmullero, & Colloquio à sacræ Theologiæ Doctore & Professore, Paulo Florenio, cum Christiano Franken Philosophiæ Professore in Cæsareo Iesuitarũ Gymnasio Viennæ, Anno 1578. 20. Ianuarij habito, in sequentibus referam.

Quod autem Romæ est & præstat Generalis, id est & præstat in singulis regnis Provincialis. Primum Provincialem Ignatius Loyola Lusitaniæ præposuit Simonem Roterigium: Hispaniæ Antonium Araozium Cantabrum: Italiæ Iacobum Lainem; Indiæ Franciscum Xaverium; Germaniæ Petrum Canisium: Galliæ Paschasium Broetium, alijsq; deinde alios. Ac diligenter cavent Iesuitarum Patres, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis eligant, sed vel Hispanis vel Italis dignitates has conferant, aut saltem ijs, qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hispaniæ studium ex prædictis Nationibus proscripti sunt.

Vnus

Vnusquisq; Provincialis ab ea Provincia, vel Regno potius, quod inspectio- Officium Provincialis.
ni vel curæ suę commissum habet, denominatur. Eius officium est invisere Colle-
gia, eorumq; supputare reditus & census, insuper annotare diligẽter, quinam ex
magnatibus liberos in Collegijs erudiri curent; & quot illorum sint numero?
num quotannis fiat accessio discipulorum, & amplificatio fortunarum & opum?
num qui sint & quot ex Lutheranismo conversi? si nulli aut etiam aliqua facta
Pontificiæ religionis imminutio, aut iactura bonorum; exprobrat negligentiam
& socordiam, mandatq; severiter, ut acceptum damnũ resarciat. Quod si gesse-
runt se egregiè, multos converterunt, multũ comparserunt & corraserunt; omni
laude cumulat, & cœlo effert. Insuper sciscitatur; quænam sit vicinorum hæreti-
corũ de ipsis opinio? quænam consilia magnatum? quales habeant conventus? &
quot? & ubi? quid decernant, quid volutent? Item, an hæreticorum Principes
crebrius sint domi, an alibi? ad quosnã proficiscantur frequentius? quali quisq;
sit ingenio? quibus rebus ut plurimùm delectetur? an curã aliquã suscipiat Rei-
publicę? an studio & amore aliquo teneatur religionis? an potius vino, veneri &
venatui indulgeat? an potius habeat in aula Catholicos? quinam sint populares
rumores de suis Principibus? num Ecclesiæ adversariorũ ferveant? nũ pastores
Ecclesiarum sint viri docti & diligentes, an verò somnolenti & illiterati? num
Theologica facultas in vicina Academia hæreticorũ floreat? num crebriores ha-
beant Theologi disputationes; & contra quos maximè? quos libros & de qua
materia in lucem ediderint nuperrimè? Ad hæc & alia si respondeant Regens &
reliqui Patres apposite, mirificè prædicat industriam & vigilantiam: Sin minus,
eosq; adeò rerum istarum nescios deprehendit, acerbè vituperat: Quid agitis, in-
quit, vos somnolenti & desides? cur perditum itis Roman. Ecclesiam? quomodo
Summo Pontifici hanc inertiam vestram probabitis? cur insinuatis vos agendis
rebus? cur metuitis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hæc gesta, du-
dum perfecta oportuit. Videte vigilantiam hæreticorum incredibilem; & vos
stertitis. His & similibus verbis ipsos increpat, & exacuit. Tandem quærit de dis-
cipulis, cõvictoribus, novitijs & reliquis, quot eorum sint numero, quanti cuius-
que profectus? ad quod quisq; studium inclinet? num quis inter eos spinosior &
scrupulosior? Talem enim à Theologico studio prorsus removẽdum existimat,
nisi scholasticis disputationibus probè exercitatum & opinione religionis imbu-
tum. Quærit præterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Ro-
mana Ecclesia laudabili aliquo facinore se obstringere, & vitam deniq; profun-
dere non dubitet, si quidem necessitas aliquando flagitare videatur? Ad extre-
mum, omnia isthæc cõsignata Generali transmittit Romam, per quem immedia-
tè significantur Pontifici. Atq; sic per totum orbem Christianum nihil geritur aut
consultatur, quod non per hos Imperij proditores Papæ innotescat. Per Provin-
cialem etiam Iesuitæ ab uno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè trien-
nio quolibet.

3. *DE IESVITARVM ASSISTENTIBVS SEV* INTIMIS PAPAE ET GENERALIS CONSILIARIIS.

Generalem proximè sequuntur primi *Assistentes*, quatuor numero. Hos o- Assistentium officium.
portet Romæ residere, secretioribus Papæ & Generalis Societatis Iesuiti-
cæ deliberationibus assidere, ipsis assistere, & in rebus Romanam Ecclesiam cõ-
cernentibus, atq; in perniciem Orthodoxorum facientibus, consilijs ac scriptis
adesse: hos propulsare, ills totis viribus propugnare. Et ut Generalem Papæ in
omnibus, sic hos vicissim Generali ad amussim obedire oportet.

Vt autem quatuor illorum sunt, ita etiam officium eorum est in quatuor mundi plagis res Pontificias curare & promovere: & ad eos Provinciales, Visitatores, Rectores, Regentes ac Spirituales Præfecti, quæcunque in mundo Iesuitæ reliqui agunt, omnia ac singula scribunt. Oportet etiam illos non minus quam reliquos quarto etiam voto, absolutæ obedientiæ, Papæ obligatos esse, ne quid vel contra Papæ, vel sui Generalis voluntatem decernere audeant. Si res magni momenti ipsis aliunde significantur, illas confestim Generali vel Secretario indicant, qui eas deinde ad Papam referunt, quó sic ipsorum operâ ac studio consilia iniri possint de coërcendis, impediendis, vel etiam opprimẽdis hæreticorum conatibus: ipsorum autem res magis magisque promoveantur, augeanturque.

Summa verò literarum, quas ex diversis mundi regnis & provinciis accipiũt, hæc plerunque est, Quis sit Regum ac Principum erga Papam & Ecclesiam Romanam, atque etiam Societatem eorum affectus, & quinam illos clementer excipiant. Hos mirificè commendant, qui autem Iesuitarum conatibus resistunt, tanquam capitales hostes Romanæ Ecclesiæ accusant.

Vt autem de his Assistentes diligentius certiores facere queant, in omnia, Germanorum præcipuè Principum, consilia & acta accuratè inquirunt, cunctáque, licet ex vanis falsisque rumoribus multa sæpè cognoscant, Romam perscribunt. Vtque facilius in rerum Germanicarum notitiam perveniant, sæpè mutato habitu, vel pedites vel equites Germaniæ aliarúmque nationum provincias peragrant & proditorum more cuncta explorant. Exempla in promptu sunt.

His cognitis, Assistentes eos in proposito suo confirmant, eósque, ut strenuè sic pergant, hortantur, Papæ clementiam in illos prædicant, & eis plaustra indulgentiarum remittunt, quas illi Germanis aliisque nimis stupidis & credulis auro vendunt.

Assistentium quoque officium est, in tota Societate Visitatores, Inspectores, Rectores, Regentes, Concionatores, Spirituales Præfectos & Inquisitores ordinare, non tamen nisi cum consensu Generalis. Adhæc munera autem non promovent alios, quàm quos nôrunt in Papatûs idolomania induratos, & orthodoxorum capitales hostes esse.

4. DE IESVITARVM PROFESSIS.

Professi qui sint.

QVartum Iesuitarum genus, *Professi* sunt: qui præter tria vota se insuper speciali quodam, quod votum Professionis vocant, Pontifici Romano obligant, eoque promittunt ac profitentur, se Papæ in omnibus absolutam obedientiam præstituros, neque unquam commissuros, quin in obedientia ei præstanda, in rebus fidem & mores concernentibus, primi inveniantur, sic, ut etiam non petito viatico, licèt ad ipsos Turcas occidendi mitterentur, sine ulla tamen intellectûs, iudiciique repugnantia obedire velint: Hoc Ignatius omninò fieri voluit: & Paulus Tertius quoque in sua Bulla approbavit & confirmavit. Sic enim verba eius habent: *Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxâ cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad maiorem tamen nostræ Societatis humilitatem ac perfectam uniuscujusque mortificationem & voluntatum nostrarum abnegationem: summoperè conducere judicavimus, singulos nos ultrà illud commune vinculum, speciali voto astringi, ita ut quicquid Modernus & alij Romani Pontifices, pro tempore existentes jusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quascunque provincias nos mittere voluerint, sine ulla tergiversatione*

aut excusatione illicò quãtum in nobis fuerit, exsequi teneamur. Sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunq; alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes, sive ad quoscunq; hæreticos, sive schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.

Ad hoc votum Professorum non nisi beatissimos, & quorum industria in zizanijs Pontificijs disseminandis cognita & explorata est, admittunt. Antequam autem ad hoc votum accedant, totum triduum tenentur ostiatim victum quærere, prima exercitia repetere, vota renovare, & omnia humilitatis officia, quæcũq; excogitare possunt, subire. Huius generis sunt, loca secreta expurgare, calceos lavare, aliorum pedes osculari, domum verrere, vasa eluere, coco ministrare, humi cubare, nudipedes incedere, sub mensa edere, cilicia induere, seipsos flagellare, peregrinari, sesecq; omnibus subijcere. Posthęc abiurare coguntur omnes hæreses, & iurare, se operam omnem daturos, ut Romana religio floreat, Evangelica autem exstirpetur.

Horum Professorum Romæ ultra ducentos aluntur, qui propriũ, & quidem amplissimũ habent Collegium, in eoq; laute splendideq; sumptibus Papæ, Cardinalium & Episcoporum, qui illorum utuntur consilijs & scriptis, sustentantur. Nihil proprij, nullos redditus, ut reliqui Iesuitæ, possident.

Distinguũtur etiam à reliquis Iesuitis in eo, quod sunt illorum quasi Episcopi, qui in cæteros inquirũt, ijsq; præficiuntur. Ex horum numero enim, inprimis qui sunt Hispani vel Itali, Visitatores, Inquisitores, Rectores, Regentes & Spirituales Præfecti eliguntur: qui quod sint rerum Iesuiticarum & Papisticarum peritissimi, sibi subiectos egregiè in palestra Pontificia exercere noverunt. Germanis non Germanum præficiunt Rectorem, sed vel Italum, vel Hispanum: aut si nobilior ex Germanis constituitur, habet tamen Hispanum, qui eum observet, ne quid præter morem Hispanicum agat. *Professi quatuor votorum in quo distincti sint ab aliis.*

Generali quoq; sese totos devovent & obstringũt, abnegatione honorũ, quód nimirum extra Societatem vel Cardinales vel Episcopi fieri nolint: Et tamen hoc ipso nomine fiunt Cardinales in Societate; ex quibus Generales, ipsorum Papæ, eligantur: quibus tanquam cardinibus, tota Societas vertatur: qui habent existimationem doctrinæ & sanctitatis. Sicq; vana ac stulta Societas dum ambitionem se fugere simulat, in ipsam ambitionem incurrit. Non secus ac vani illi Philosophi, qui ijs ipsis libris, quos de contemnenda gloria scribebant, in ijs nomina inscribentes sua, inanem gloriam aucupabantur, ut sapienter de ijs Cicero libro 1. Tuscul. Quæst. refert.

5. DE TRIVM VOTORVM PROFESSIS.

IEsuitarum genus quintum, sunt trium tantum vulgariũ, & cum reliquis Monachis comunium *Votorum Professi.* Hi se Papæ & suo Generali in hanc formã obligant ac devovent: *Omnipotens sempiterne Deus: Ego licèt undecunq; divino tuo conspectu indignißimus, fretus tamen pietate ac misericordiâ tuâ infinitâ, & impulsus tibi inserviendi desiderio: voveo coram sacratißima Virgine Maria, & curia tua cœlesti universa, divinæ majestati tuæ, paupertatem, castitatem & obedientiam perpetuam in Societate Iesu, & promitto eandem Societatem me ingreßurum, ut vitam in ea perpetuò degam, omnia intelligendo, juxta ipsius Societatis constitutiones. A tua ergo immensa bonitate & clementia per Iesu Christi sanguinem peto suppliciter, ut hoc holocaustum in odorem suavitatis admittere digneris, & ut largitus es ad hoc desiderandum & offerendum, sic etiam ad explendum gratiam uberiorem largiaris.* *Trium votorum Professorum obligatio.*

Hæc est formula Iuramenti, quo Iesuitæ non Deo, sed Societati suæ, eiusq; servitio se totos mancipant. Ad hæc autem vota facienda studiosi ac literati, biennio probationis exacto, illiterati veró uno, vel dimidio absoluto, admittuntur.

Trium hi votorum professi, sunt ijs proximi, qui ad quartum votum, quod *professionis* vocant, admittuntur: eosque in hos sequentes articulos, quos *Canones Professionis, cum ratione credendos*, Iesuitæ vocant, iurare oportet.

1. *Ego N. N. credo & recipio quæcumque sacrum generale Concilium Tridentinum credit & recipit, etiamsi ea in Concilio non fuissent definita. Conveniunt enim illa, cum ijs, quæ in Evangelicis & Apostolicis literis continentur, verbi gratiâ Purgatorium esse, &c.*

2. *Prædictis verò Evangelicis & Apostolicis literis atque alijs, quæ prædictum Concilium credi jubet: etiamsi ea in Evangelicis & Apostolicis literis non invenirentur, credo, propter auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ, quæ in usu Ecclesiastico prædicta scripta, & non scripta recipit.*

3. *Catholicam Ecclesiam credo esse eorum universitatem, qui Romanam Ecclesiam, ut omnium Ecclesiarum magistram ac matrem sequuntur, & Romanum Pontificem, Petri Apostolorum Principis successorē, & Iesu Christi Domini nostri Vicarium esse agnoscunt.*

4. *Hanc ego esse Catholicam Ecclesiam, eiusdémque fidem verissimam esse credo, quia sanctorum Patrum Orientalium & Occidentalium, Australium & Aquilonarium ab Apostolis usque ad nos consentiens, & continua traditio, & ipsam esse Catholicam Ecclesiam, & eidem Ecclesiæ credendum esse docet.*

5. *Prædictæ autem sanctorum Patrum traditioni credo, qui eam doctrinam tradunt, quæ à sanctis Apostolis fuit prædicata, ut ipsa doctrinæ successio demonstrat.*

6. *Sanctis verò Apostolis ideò credo, quia illi à Domino nostro Iesu Christo, ut ex ipsius Domini verbis constat, ad docendas gentes missi sunt.*

7. *Christo Domino nostro, & in alijs, & in eo etiam, quo se Deum esse testatus est, propterea credo, quia Deus illum misit lumen ad revelationem gentium.*

8. *Missum autem fuisse Christum Dominum nostrum à Deo Opt. Max. credo, quia illi omnia conveniunt, quæ S. Prophetæ de venturo Meßia & à Deo mittendo prædixerunt.*

9. *Prophetis prædictis & alijs etiā & in eo etiam, quod Deū ipsis locutum perhibent, ideò credo, quia quæ de Christo Domino prædixerunt, non nisi per divinam revelationem prædici potuerunt, impleta jam esse video; quale illud est; Gentes fuisse in Christum credituras.*

10. *Prophetas prædixisse illa, quæ de Christo Domino sub eorum nomine prædicta leguntur ideò credo; quia non solùm Christianus orbis, sed etiam ipsi hæretici, Mahumetani & Iudæi Christianorum inimici, eadem fatentur eos prædixisse, quæ cum Gentium & Sibyllinis oraculis conveniunt.*

11. *Propter prædictas rationes magis credo, quàm propter paßiones martyrum, cum & Diabolus suos martyres habeat: aut propter miracula, nam & Antichristus facit miracula, falsa quidem illa, sed quæ vera esse videbuntur, aut propter quamvis aliam rationem.*

12. *Communis ergo ratio credendi hodie ad Prophetarum oracula ultimo resolvitur, id est, ad divinam convenientiam Veteris Testamenti cum Novo, ut meritò S. Petrus dixerit: Habemus firmiorem Propheticum sermonem.*

13. *Profiteor septem esse verè ac propriè Sacramenta novæ legis à Iesu Christo* Domino *nostro instituta, ad salutem generis humani: licèt non omnia singulis necessaria, scilicet; Baptismum, Eucharistiam, Confirmationem, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium. Et horum omnium ceremonias ritè venerandas & colendas esse.*

14. *Profiteor pariter in Missa offerri Deo, verum, proprium & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis.*

15. *Profiteor in sanctißimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, substantialiter & transsubstantialiter, verum corpus & sanguinem, unà cum anima & divinitate Domini nostri Iesu Christi.*

16. *Profiteor fieri conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Ecclesia Catholica Transsubstantiationem vocat.*

17. *Profiteor, sub altera tantùm specie, totum atque integrum Christum sumi, & Laicis sub una tantùm specie porrigendum altaris Sacramentum.*

18. *Constanter*

18. *Constanter teneo, sanctos unà cum Christo regentes, orationes pro nobis Deo offer-re, nos juvare, interdum visitare, scire, quæ apud nos geruntur, opem ferre animabus pur-gatorij, & has regere, visitare & illuminare.*

19. *Constanter teneo Sanctorum reliquias esse venerandas.*

20. *Firmiter assero, imagines Christi ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse, atque illis debitum honorem & venerationem impertiendam.*

21. *Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutarem affirmo. Ex qua, ceu ex Spirituali Ecclesiæ thesauro, possint dari indulgentiæ ex superabundantia operum Christi & sanctorum, quibus ipsi non indigent.*

23. *Constanter teneo purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragijs juvari.*

24. *Omnia & singula, quæ de peccato Originali & de Iustificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata sunt, complector & recipio.*

Quod si aliqui trium votorum profeſsi ad altiora aſpirēt, & ſive in Doctores, ſive in Magiſtros promoveri cupiant; vel ſi quidam ex Evangelicis idolomaniæ papiſticæ ſe devovere voluerint, eos ſecundum Tridentinum Concilium in hunc modum iurare oportet, ut habetur ab initio Tridentini Concilij: *Ego N. N. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque eiusdem Ecclesiæ, observationes & constitutiones, firmissimè admitto & complector. Item, sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum, accipiā, & interpretabor. Profiteor quoq;, septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atq; ad salutem humani generis, licét nō omnia singulis necessaria, scilicet Baptismū, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium, illaq; gratiam conferre, & ex ijs Baptismum, Confirmationem & Ordinē sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoq; & approbatos Ecclesiæ ritus, in supra dictorum omniū Sacramentorū solēni administratione, recipio & admitto: omnia & singula, quæ de peccato Originali & Iustificatione in S. S. Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verū, propriū ac propitiatoriū sacrificium pro vivis ac defunctis. Atq; in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter corpus & sanguinem, unà cum anima & divinitate Domini nostri Iesu Christi, fieriq; conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionē Catholica Ecclesia Transsubstantiationem appellat. Fateor etiā, sub altera tantùm specie, totum atq; integrum Christum verumq; Sacramētum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragijs juvari. Similiter & sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos & invocandos esse, eosq; orationes Deo pro nobis offerre, atq; eorum reliquias venerandas esse. Firmiter assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas & retinendas esse, atq; eis debitum honorē ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictā fuisse, illarumq; usum Christiano populo maximè salutarem affirmo. Sāctam Catholicam & Apostolicam Rom. Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco, Romanoq; Pontifici, B. Petri Apostolorum Principis, successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac juro. Cætera item omnia à sacris Canonibus & Oecumenicis Concilijs, ac præcipuè à S. S. Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitāter recipio atq; profiteor, simulq; cōtraria omnia, atq; hæreses quascunq;, ab Ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno, reijcio & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentia spontè profiteor: & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam usq; ad extremum vitæ spiritum constantissimè, Deo adjuvante, retineri, doceri & prædicari, quantum in me erit curaturum.*

Obligatio trium votorum profeſſorum qui ad altiora aſpirant.

Ego idem N. spondeo, voveo ac juro, sic me Deus adjuvet; & hæc sancta Dei Evangelia. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, statuti, decreti & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac B. Petri ac Pauli, Apostolorum eius, se noverit incursurum. Datæ Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis Dominicæ 1564. *Ibid. Novemb. Pontificatus nostri anno* 5.

Cùm autem hi trium votorum Professi, hoc modo Ecclesiæ Romanæ se devoverunt ac obligârunt, tùm à Generali suo in Rectores, Sacerdotes seu Patres, Confessarios, Concionatores, Præfectos spirituales, Præceptores, Coadiutores spirituales, & temporales vel formatos & formandos adiutores, in Scholasticos & Idiotas dividuntur, quorum novissimi dicuntur *Novitij*, hoc est, qui nuper ordinem Iesuiticum ingressi sunt.

6. DE IESVITARVM RECTORIBVS SEV REGENTIBVS.

Rectores et Regentes qui.

RECtores & *Regentes* in Collegijs, domibus & residentijs primatum tenent. *Rectores* tamen propriè dicuntur, qui Iesuitis: *Regentes* verò, qui etiam exteris præsunt, eosq; secundùm suas regulas regunt.

Rectoris potestas

Potestas *Rectoris* in Collegio libera & absoluta est: quicquid ille ordinat vel facit, nemo ipsi contradicere audet, nisi in pœnas inobedientibus constitutas incurrere velit. Hic ea, quæ Socijs præcipit, ex Generalis sententia, & Ignatij

Regẽtis potestas.

legibus sumit: eam ob causam etiam rigidissimè delinquentes punit. *Regentes* verò nonnihil in exteros mitiores & humaniores sunt, quia nullis votis sunt obstricti. Quicquid in Collegio desideratur & constituendum est, id à *Rectore* petitur & expectatur. Si hic quid negat alicui, rationem eius non expetat, neque ab alio postulet, sed tacens gratiasq; agens, in humilitate abeat, quasi voti compos factus esset.

Arcana asservantur à Rectore.

In Musæo etiam *Rectoris* Societatis arcana, privilegia, literæ & thesauri asservantur. Ad pecuniæ tamen arcam solus claves non habet, sed custodiuntur illi à tribus quos Generalis ad hoc ordinat: nimirum à *Rectore, Ministro & Sacerdote* aliquo, quorum quilibet clavem habet. Nulli autem soli conceduntur claves, quòd antehac aliqui *Rectores*, multo auri pondere collecto, Societatem reliquerunt & aurum ablatum in suos usus converterunt.

Rectoris etiam officium est, ut singulis mẽsibus singulorum mores & progressus Provinciali significet, qui deinde Generalem de ijs certiorem facit.

Rectores qui eligantur.

Hos Rectores vel Seniores & similes his rarissimè ex Nobilibus extra Italiam & Hispaniam, sed ex plebe tantùm eligunt & adoptant. Quod cur fiat, coniectura non est difficilis: generosa nempe nobilitatis pectora erga patriam ita affecta nôrũt, ut suis consilijs & practicis ea minus cõmoda & opportuna statuant. Interim his rebus fit, ut cùm Iesuiti suni ventrem indigenæ suis opibus explere & suffarcire cogantur: caput tamen Hispanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cuius nempe sensum reliquum corpus moveatur.

7. DE IESVITARVM MINISTRIS SEV OECONOMIS.

Oeconomi officium.

REctori dignitate proximi sunt *Ministri*, quos nos *Oeconomos* vocamus. Hi singulis diebus Sabbathis à Rectore accipiunt quomodo, quantùm & qualiter res pecuniarias & ad victum spectantes per septimanã dispensare debeant. Horum est omnes in genere, præter *Rectorem* observare, admonere, & in regulis

Societatis

ocietatis ac exercitijs Collegiorum recte informare. Si quos deprehendunt in egulas delinquentes, illis pœnitentiam aliquam iniungunt.

Est etiam *Ministri* curare suppellectilē domûs: ne quid vel intereat, vel per-atur, vel amittatur: debet etiam cellæ & culinæ prospicere, ne quid rerum ne-essariarū desit, sed ut omnia suo tempore emantur & dispensentur. Penes hunc rgo est cura & custodia domûs. Idem etiam cum secularibus agit, ut *Priores &* *bbates* in Monachorum cœnobijs, & *Oeconomi* in Monasterijs.

8. *DE IESVITARVM SACERDOTIBVS.*

Acerdotum seu *Patrum* est, secundùm Loyolæ Regulas, quotidie pro vivis & mortuis, pro Pontifice Romano, pro Societatis incremento, & ad promeren-am exstirpationem Evangelicorum sacra facere & Missas celebrare, & horas anonicas servare, officiumq;, vel in horto, vel in templo, vel in cubili, vel in mu-eo, vel in dormitorio, vel in circuitu, vel in alio loco demurmurare. Cōferunt se uoq; interdum ad exercitium aliquod corporale, mediocre tamen, qualia sunt, ibliothecam curare, hortulos plantare, libros legere, scribere, pingere, aut quid mile agere, quo diei tædium levant. Sacerdotum officium.

Eorum etiam est, in eos, qui Sacerdotes non sunt, animadvertere, & delin-uentes paterne admonere, vel Superiori ea, quæ minus recte fieri videt, defer-e. Singulis quoq; diebus Veneris ad Iuniores & Novitios exhortationes insti-ere debent: quarum finis sit, mundi contemptum, Societatis amorem, abnega-onem sui, & perfectam obedientiam in omnibus, secundùm Societatis institu-m, iuniorum animis instillare.

9. *DE IESVITARVM POENITENTIARIIS.*

OEnitentiarij Romæ dicuntur, qui ibidem apud S. Petrum integrum diem sedent, ut ibi confessiones audiant. His mandatur, ut diligenter in hęreticos, uos sic vocant, inquirant. Si quos in confessionibus intelligant Evangelicis fa-ere & de religione Romana dubitare, neq; Papam pro Vicario Christi in terris gnoscere, eos non absolvant, nisi statim revocent. Si contra disputent, ad Inqui-tores remittant. Ab illis miserrime, non secus quàm malefici à carnificibus, tor-uentur. Diligenter etiam cavent, ne quisquam Evangelicorum scripta in suis æ-ibus habeat. Si quos in confessione cognoscunt, authospitia Evangelicis dare, t familiaritatem cum illis contrahere, eos excommunicant, & magistratui, ceu roditorum fautores, puniendos indicant, non obstantibus decretis, quæ præci-unt arcana confessionis nulli revelanda esse. Tandem peccatis omnibus cogni-s pro qualitate eorum pœnitentias iniungunt, & homines inprimis ad crebras onfessiones adhortantur. Pœnitentiariorum officium.

10. *DE IESVITARVM CONFESSARIIS.*

Onfessarij apud Iesuitas vocantur, qui in casibus reservatis satis instructi, in Iesuiticis & Cathedralibus templis, quatuor ieiuniorum temporibus, ertas occupant sedes, in quibus accedentium confessiones audiunt. Hi confi-entes secundùm regulas ipsis præscriptas examinant, & plenariam circumstan-arum enumerationem extorquent: sine qua irritam absolutionem, & eum, qui eccati circumstātiam aliquam reticet, sacrilegum esse dicunt. Examināt autem rimò confitentes de peccatis occultis & cogitationū erratis: secundò de verbis; Confessariorum officium.

tertiò de factis: quartò de omissis: quintò de scriptis: sextò de venialibus, actualibus & tandem de mortalibus. Et ut hæc ritè peragant, ex Decalogo confitentē examinant, & ab hoc ad Ecclesiæ præcepta digrediuntur: & in hæc qui peccat, graviorē sustinet pœnitentiam, quàm qui in Decalogum deliquit. Ab his descendunt ad septem mortalia peccata, hinc ad quinque sensus, ad peccata aliena, ad neglecta misericordiæ opera, deniq; ad inquisitionem articulorum Pontificiorum veniunt. Si qui etiam apud Iesuitas peccata sua confitentur; ij singulares à Papa consequuntur indulgentias.

11. DE IESVITARVM CONCIONATORIBVS.

Concionatorum officium apud Iesuitas.

CONCIONATORES Iesuitarum sunt, qui vices Parochorum in concionandi munere subeunt. In quibus enim locis Iesuitæ Collegia, domus vel residentias habent, ab eius loci Episcopo, Decano & Parocho petunt, ut sibi concionandi facultatem dent: quam ipsi ob Papæ auctoritatem, quâ muniuntur, nō audent negare. Hi conciones suas non ad Prophetica & Apostolica scripta dirigunt, sed ad mandatum Papæ, secundùm Tridentini Concilij Canones & Scholasticorum commenta. Optimi ex ipsis videntur, qui atroces in Evangelicos invectivas instituunt, populumq; adversus illos exstimulant.

12. DE SPIRITVALIBVS IESVITARVM PRAEFECTIS.

Præfectorum spiritualium officium.

SPIRITUALES *Præfecti* Iesuitarum dicuntur, qui in Collegijs & domibus Iesuiticis, iuniores & novitios observant, ne primam, uti loquuntur, charitatem, quam ad Societatem attulerunt, deserant, sed semper in Societatis spiritu proficiant, & senioribus similes efficiantur. Horum igitur est conscientias scrutari & in exercitijs spiritualibus iuniores informare. Ad hos, si qui novitijs injiciuntur scrupuli vel tentationes, confugiunt: à quibus tentationes bonæ malæ, & vicissim malæ bonæ redduntur.

Officium quoque illorum est, iunioribus tradere & commendare devotos libellos: illisq; præscribere quæ ad mensam legere debeant, observare insuper, ut ritè ac debitis horis spiritualia officia perficiantur. Non obsequētibus pœnitentias iniungunt: si his non emendantur, Rectori eos deferunt, qui ieiunia, cilicia & flagella eis admovet, quibus vel inuiti, nisi mori malint, parere coguntur.

13. DE PRAECEPTORIBVS IESVITARVM.

Præceptores qui, & eorum officium.

IESUITARUM *Præceptores* hi sunt, qui in Scholis & Academijs suos discipulos in religione, linguis & artibus, ad præscriptum Inquisitoris, Visitatoris & Provincialis instituunt & docent. Horum quidam publici sunt, quidam domestici. Publici sunt, qui gradum intra vel extra Societatem sunt consequuti & publicē docent. Domestici, qui solùm discipulos domi privatim exercent, & audita ab illis rursus exigunt. Hi nullum pro laboribus suis habent stipendium, propter regulam ipsis præscriptam: *Gratis accepistis, gratis date*. Quod si autem à Principibus & Academiarum patronis illis pro laboribus præstitis aliquot coronatorum millia ad Collegia mittuntur, ambabus manibus, non ut mercedem, sed ut eleemosynam illa accipiunt.

Aliud genus Præceptorum.

Præter hoc aliud etiam apud Iesuitas Præceptorū genus est, quod præficitur ijs, quos Papistici Principes & nobiles suâ munificētiâ alunt, & vulgò *Beneficiarij* vocantur.

vocantur. *Praeceptores* hi, non ut reliqui Professores, intra Iesuitarũ collegia ma-
nent, sed cum Beneficiarijs illis in ipsorum aedibus, quas *Stipendiarias* nominant;
vivunt, in quorum fidem & vitam inquirunt diligenter. In huiusmodi stipendia-
riorum domo, singulis mensis, ad quam octo ordinantur, Inspector & Praeceptor
praeficitur Iesuita, qui audita ab illis exigit, eosq; non tantũ in Philosophicis stu-
dijs instituit, sed etiam in Pontificiorũ erroribus informat, & qui sunt inter illos
maximae spei adolescentes, varijs illecebris & promissis ad Societatis ingressum
sollicitant; quo fit, ut multi contra parentum suorum voluntatem Iesuitae fiant.

14. DE IESVITARVM SERVIS SPIRITVALIBVS.

Servi seu *Coadjutores* Iesuitarũ *spirituales* dicuntur, qui consilijs & scriptis suis senatum Iesuiticum iuvant. His licet quidẽ sua consilia superioribus referre, sed ita, ut non curent, sive illa recipiantur, sive repudientur, siquidem eorum sit, non imperare, sed consilia vel sententiam suam in medium proferre, aut scripto significare, liberum tamẽ superioribus relinquere, ut eligant quod ipsis optimum videtur. In Synedrio ergo assident, & suam sententiam dicũt: sin autem secedere iubentur, & Generalis cum Assistentibus, quid faciendum sit, decreverit, licet aliud ipsis videatur, contra tamen ne hiscere quidem audent. *Spirituales* autem vocantur, quod eorum sit, circa res spirituales Iesuitarum, hoc est, omnis generis errores & idolomanias Papisticas ac Iesuiticas occupari. — Servi spirituales qui.

Hi omnes, qui trium votorum Professos sequuntur, generali nomine *Coadjutores spirituales* dicũtur, qui nuncupatis prius votis paupertatis, castitatis & obedientiae, bestiam hanc adiuvant in pervertendis & traducendis ad primam belluam animabus. Qua in re quo quisq; aptior & diligentior extiterit, eo citius ad professionem admissus membrum huius Societatis efficitur. — Coadiutores spirituales qui.

15. DE SCHOLASTICIS ET NOVITIIS IESVITARVM.

Scholastici & *Novitij* in eum finem in collegiis aluntur, ne Societas hęc tandem deficiat: sed ut putrescentibus veteribus membris in recentioribus & novis semper conservetur. Eorum autem est, cuiuscunque ordinis, status vel conditionis ante ingressum fuerint, mundum, ut ipsi loquuntur, deserere, seipsos abnegare, bona sua relinquere, à parẽtibus auffugere, amicis valedicere, & ab omnibus, quae mundus amat, abhorrere: naturalem parentum affectum, in spiritualem, hoc est, in Iesuiticorum sociorum amorem convertere, omnium suorum, atque adeo sui ipsius quoque oblivisci. Praeterea à corporis obsequio & indulgentiâ quàm longissime recedere: sensibus repugnantia appetere; carnis societatem disciplinis, hoc est, secundum Iesuitas, flagellis, ferulis, flagris & alijs spontaneis corporis supplicijs eijcere. — Novitii qui, & eorum officium.

Novitiorum Magister in his omnibus eos exercet, ac instar stultorum vexat, donec sibi ipsis in totum emoriantur, & non sibi amplius, sed soli Papae, vel Iesuitarum Patribus vivant. Hoc Iesuitis est Deo vivere, Christo inseri, & in mortem eius baptizari ac sepeliri.

Ad perpetuò autem occultandam, conservandam & augendam superstitionem & idololatriam Iesuitae Novitijs suis intellectum, si quem habent, ipsúmque sensum ligant. Pater enim eorum Ignatius Loyola in epistola illa quae in Collegijs Iesuitarum singulis mensibus ad mensam legitur, monet & mandat seriò, ut ea, quae Superior iubet, caecâ obedientiâ simpliciter perficiant; quaeque ipse facit caeco iudicio praetereant, non considerantes, an bonum — Novitios ut sibi obstrictos reddant Iesuitae.

vel utile sit, necne quod præcipitur. Qua quidem in re Iesuitæ Canonistas egregie imitantur, perniciosissimos summorum Pontificum adulatores & mundi totius seductores. Hi enim dist. 40. c. Si Papa. orbi Christiano persuadere iam aliquot seculis conati sunt, *Romanum Pontificem tantæ esse dignitatis authoritatisque, ut licet inutilis & remissus in suis operibus esset, imò innumerabiles populos catervatim in gehennam duceret, totum mundum destrueret, nemo tamen ex ipso huius facti vel posset, vel deberet rationem quærere*. Sic prorsus quoque, imò multò peius Societas Iesuitarum suos alumnos instituit, cùm docet: *Quæque Superior jubet, quæque ipse facit, non solùm judicanda non esse, multoque minùs reprehendenda; sed etiam tanquam bona & sancta* (sic enim Pater eorum Ignatius in eadem epistola loquitur) *præsupponenda*: quo nimirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineant, locóque reliquiarum Societatis colantur.

16. DE IESVITARVM SERVIS TEMPORALIBVS SEV COADIVTORIBVS FORMATIS

Officium Coadiutorum temporalium.

Coadjutores temporales totius Societatis sunt Servi & membra Societatis non tantùm in voto simplici, sed etiam solenni. Eorum est totum Societatis corpus fovere, curare, victum & amictum ei parare, omniaque negotia domestica tractare. In horum numerum ac ordinem referendi sunt officiales & artifices: ut sunt coci, sutores, sartores & similes; quorum artificijs in Societate indigent. Respuunt enim exterorum artificum operas, ne illorum doli manifestentur. Habent autem nullius rei conficiendæ licentiam, sed omnia ad iussum & nutum Rectoris facere coguntur. Si quid emendum sit, ipsis à Rectore annumeratur pecunia certa, pro qua ea quæ Rector iubet, semper tamen optima, emere, & cùm primum domum reversi fuerint, rationem reddere, & reliquam pecuniam Rectori restituere tenentur: Empta deinde quoque pro Rectoris voluntate & arbitrio dispensare & erogare.

Temporales servi cur dicantur.

Temporales verò dicuntur, quòd tantùm temporalibus rebus occupentur, & in rerum humanarum dispensatione versentur, & ea iussu Rectoris peragant quæ ipsis cum secularibus efficienda incumbunt. Ne tamen nomine *Temporalium* offendantur, dicunt, illos non minores esse merito, quàm reliquos, si eodem Spiritu res mundanas, quo illi Spirituales tractent. Quia non sibi ipsis, nec hominibus, sed Socijs Christi Iesu, imò ipsi Iesu inserviant. Illosque tot recepturos coronas, quot labores subeant pro Societatis Patribus, qui in tractatione rerum spiritualium occupentur, & curent, ut Societas floreat, augeatur & dilatetur. Denique, si qui ex his ante Societatis ingressum legere vel scribere nesciant, regulâ prohibentur, ne ullam literam in Societate addiscant, sed idiotæ & fratres Ignorantiæ maneant. Sic enim habet regula: *Nemo illorum, qui præficitur alicui functioni domesticæ, legere vel scribere discat, aut si quid horum sciat, nihil amplius addiscat, neque alios ipse doceat, absque permissu Præpositi generalis: sed illis sancta in simplicitate & humilitate Domino nostro Iesu Christo servire sufficiat.*

Qui plura scire cupit de gradibus & generibus Ordinis Iesuitici, legat Heliæ Hasenmulleri historiam, & Christiani Franken in suo Colloquio Iesuitico, qui ambo olim fuerunt Iesuitarum mancipia, sed facti tandem liberi servi Iesu Christi.

CAPVT

CAPVT VI.

DE CONFIRMATIONE ORDINIS, REGVLAE, CONSTITVTIONVM TOTIVSQVE OECONOMIÆ IESVITARVM.

IGnatius Loyola ut supra in vita eius indicavimus quoque, cùm aliquot annis Lutetiæ Parisiorum literis operam navâsset, tandem Anno Domini 1536. in Hispaniam revertitur, adscitis decem novæ suæ religionis socijs: ij erant *P. Faber, Fr. Xavier, Iacobus Laynes, Claudius Gajus, Iohannes Coduri, Alphonsus Salmeronius, Simon Rodericus Lusitanus, & Nicolaus Bovadilla.* Sequenti anno, qui fuit tricesimus septimus supra millesimum quingentesimum, Romam se contulerunt, ut à Romano Pontifice in terram sanctam abeundi licentiam impetrarent. Ante verò quàm Romam venissent, Venetijs in pauperum hospitijs, quæ Xenodochia & Nosodochia appellant, ita versati sunt, eamque diligentiam & solitudinem in ægrorum ibi morbis curandis, vulneribus obligandis, molestâ, graviac putidâ sanie abstergendâ impenderunt, ut omnes in sui admirationem pertraxerint. Datâ verò Romæ licentiâ à Papa proficiscendi in Syriam, Venetias redeunt: ibi cognoscunt, ob pacem inter Turcas & Venetos, per id tempus ruptam, nulli tutò Hierosolymam navigare licere. Mutatâ igitur sententiâ, septem ex illis sacris initiari & ad Sacerdotium promoveri voluerunt. Cùm verò Ecclesiasticâ lege, ex Pauli III. institutione caveatur, ne quis sacris initietur, qui aut hæreditarijs, aut Ecclesiasticis bonis, unde honestè vivere posset, caruerit, hi novi Apostoli amplissimam sibi hæreditatem esse Deum ipsum lautissimumque patrimonium, nudos nudum Christum sequi affirmârunt, pro quo egere, extremamque penuriam pati, maximas opes ducerent. Quod copiosissimum esse, & Sacerdote Christiano dignissimum patrimonium cùm iudicaret Verallus Archiepiscopus Rosanensis, qui per id temporis Venetijs Apostolicæ sedis Legatus fuit, postea Cardinalis factus, perpetuam spõtaneamque paupertatem Deo ante eius pedes promiserunt: illoque patrimonio constituto, ex illis septem sunt Sacerdotio inaugurati: facultas quoque illis data est ut secretas atque occultas peccatorum confessiones liberè ubique audire possent. Iesuitæ spontaneam paupertatem prom[...]

Ab eo tempore cæperunt per urbes Venetæ ditionis in Italia prædicare. Postea simul omnes se Romam contulerunt Anno Christi 1538. In itinere ἔκστασιν quandam seu raptum Ignatius finxit. Socios enim præire iubet: ipse verò ad sacellum quoddam, quasi in eo oraturus, divertitur: dumque nimis diu emaneret, Socij regrediuntur ad sacellum, suum Ignatium quærunt; qui conspectis illis in faciem procidit, & aliquandiu, quasi extra se raptus esset, iacuit. Paulò post à simulata ecstasi evigilans Socijs dicit: Visum habui, pergimus Romam, ubi nos dura pati oportet. Sed præsentibus animis sitis. B. Maria promisit se nostram fore patronam. Ecstasis Loyolæ. Iesuitæ Romæ affliguntur.

Ubi Romam venissent, gravissimis molestijs à Clero Rom. exagitati sunt: inprimis autem Augustiniani Eremitani Ignatio & Socijs eius restiterunt, eosque multorum scelerum accusârunt. Metuebant enim Sacerdotes & Monachi, neque sine causa, ne sua bona & Monasteria ab his Socijs aliquando occuparentur.

Multi etiam Cardinalium ac Episcoporum tum temporis Ignatio Loyolæ vehementer resistebant, maximè verò Bartholomeus, Guidiccionus Cardinalis, cui cum alijs duobus Regulam Ignatij examinandam tradidit Paulus III. Regulæ confirmationem dissuaserunt vehementer, ac pristinas Religiones potiùs reformandas, quàm novas instituendas, rectè prudenterque iudicârunt.

Ægrè etiam tulit Pontifex ipse, quòd maiorem in Regula promitterent Generali suo Iesuitæ, quàm sibi, obedientiam.

Ignatij astutia vincit.

Sed horum prudētia Ignatij astutiâ opprimebatur: nam mutato hoc capite Regulæ, Papæ eandem potestatem quam Generali Ordinis concessit ac tribuit: nimirum, ut sumo Pontifici ad nutū præstò forent Socij; & omninò ad eam normā vitam dirigerent suam, quæ à se esset constituta, simul etiam promiserunt Potifici diligentem institutionē puerorum. Quod quidem Papa Tibure tunc comorans, libentissimè audivit, & Societatem approbavit 5. Non. Octob. Anno 1540. Atq; ita præter omnium opinionem hæc nova Pharisæorum & hypocritarū Societas in tutelā & patrocinium Roman. Pontificū suscepta, & multis eorundē legibus, ac privilegijs 37. præ cæteris Monachorum Ordinibus munita & confirmata est.

Ordo Iesuit. approbatur à Papa.

Imposturæ quibus confirmationem extorserunt Iesuitæ.

Duobus igitur dolis, imposturis ac fraudibus à Paulo 3. cōfirmationē sui Ordinis extorserūt & impetrârunt Iesuitæ: primò, promissione absolutæ obedientiæ erga sedē Rom. in omnib. quæ eis præceperit, sive miserit eos ad Turcas, sive ad quoscunq; alios infideles, etiā in partib. quas Indias vocant, existētes, sive quoscunq; hæreticos, seu schismaticos, seu etiā ad quosvis fideles. Secūdò, promissione Institutionis puerorū & rudium in Christianismo, decem præceptorū & aliorum rudimentorum. Neutrum autem præstiterunt: pauci in Indias proficiscuntur vel ad alios infideles, tota agmina sunt in orbe Christiano, ut ibi turbas, seditiones ac bella inter Christianos excitent: abiecta etiam puerorum institutione, adultiores tantum in Philosophia & Theologia instituunt.

CAPVT VII.

PRIVILEGIA à PONTIFICIBVS ROMANIS IESVITIS CONCESSA.

QVum igitur præter omniū opinionem hæc nova Pharisæorum & hypocritarum Secta & Societas in tutelam & patrocinium Roman. Pontificum semel suscepta esset mox eam multis privilegijs, præ cæteris Monachorum Ordinibus, immodicè munierunt & extulerunt, eoq; ipsos insolentissimos, arrogantissimos & audacissimos fecerunt.

Privilegia à Paulo III. data.

Nam Paulus III. Rom. Pontifex in prima Bulla Iesuitis potestatem concessit. I. pro libitu & arbitrio, in suę Societatis usum & incrementum, Regulas & Constitutiones tot quotquot volunt condere: quarum tamen omnium scopus & finis sit, Confirmatio Pontificiæ sedis, ac Iesuiticæ Societatis ampliatio.

II. Ignatio tribuit facultatem *recipiendi 60. Socios*. Ad hunc enim numerū Societas ista anno 1540. restricta fuerat. Astutū certè & callidū consilium, tum ut in eo numero artes ac vires Iesuitarū exploraret, tum si è re sua non videretur, eos facilius supprimeret. Iesuitæ verò, quos harum angustiarū tædebat, omnes nervos contendere, ut ex ijs eluctari possent. Mirum igitur quàm sacramentis suam fidem suaq; corpora devoverint, quaq; frōte supra monachalem audaciam commendârint. Nō potuit igitur Pontifex tā prōpta & lubentia mancipia aspernari, quæ vel sine mercede solâ artis suæ cōfidentiâ servire gestiebant. Paulò post igitur Pontifex definitum hunc numerū in indefinitum auxit: ita ut nunc Iesuitarum Generali liceat, tot suscipere Socios, quot idoneos nancisci potest.

III. Omnibus anathemata & maledictionem minatur, qui hanc Societatem, ruinosæ Romanæ sedis conservatricem *juvare renuant*, vel impedire eā conentur.

In secunda Bulla his Socijs Anno 1543. egregia tribuit encomia, quibus illorum officiū depinxit. Primò enim affirmat, *quòd per eos religionis succrescat incrementū*. Secūdò *tribuit illis fidei orthodoxæ dilatationē*. Tertiò divini nominis laudē: *quòd sint*

*quòd sint in Theologia exercitati: Lutetiæ Parisiorum graduati, & à Spiritu Sancto af-
ati.* Quartò, *quòd animarum sint zelantes.*

In tertia Bulla, cum Iesuitarum artes in seducendis hominibus Paulus III. vi-
eret, & agnosceret ipsos præ reliquis Ordinibus omnibus Pontificiæ doctrinæ
& idolomaniæ propagandæ studiosè invigilare, nec non profectũ illorũ animad-
erteret, noluit hanc suam novam creaturam, ut reliquos Monachos inter luxu-
iosa tecta latitare; sed comptulos absq; cuculla prodire; hominum negotijs se
insinuare; Scholas & templa occupare; sedulamq; operã navare, ut omnia Pon-
ificia officia rectè, & secundùm Papæ voluntatem & nutum curentur, ne quid
etrimenti Romana Ecclesia accipiat. Numerum igitur sexaginta Sociorum ab-
ogavit, liberumq; Ignatio & successoribus reliquit, quemlibet petentem in So-
ietatem recipere. Concessit insuper illis facultatem vbiq; locorum pro lubitu
oncionandi, & quorumcunq; utriusq; sexûs ad eos vndecunq; accedentium cõ-
essiones audiendi, & confessionibus eorũ diligenter auditis, ipsos & eorũ singu-
os ab omnibus & singulis eorũ peccatis, criminibus, excessibus & delictis, quã-
umcũq; gravibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & à quibus-
is ex ijs casibus resultantibus sententijs, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exce-
tis in Bulla contentis, quæ in die Cœnæ Dominicæ solita est legi) absolvendi,
c eis pro cõmissis pœnitentiam iniungendi. Concessit etiam potestatẽ vota, pe-
egrinationes. &c. pro tempore commutandi: Missam ante diei exortum, & post
neridiem celebrandi: Euchristica Sacramenta administrandi: Officium Roma-
ium novum, non ex præceptò, sed ex liberate dicendi. Item, ut Assistentes sint &
Cardinales, quæ resistẽtes Iesuitis compescant, & rebelles in eos tollant. Factum
Prid. Idus Martias Anno 1543.

In quarta Bulla Paulus III. 1546. ad instantiã Iesuitarum potestatem illis fecit
*ut socios suos in certas distinguant species, admittant scilicet & suscipiãt Coadjutores spi-
rituales & temporales, Sacerdotes & Seculares.* Horum autem officium exprimunt
attributò *Coadjutorum*: quorum officium est, in omnibus, ad nutũ tamen Recto-
is, Societatem adiuvare. Et hi sunt reliquorum ministri & servi: quales sunt e-
nentes vendentes, coqui, sutores, sartores, pistores, cellarij. Hi, quod tãtum cir-
ca res occupantur externas, nec, ut reliqui, missificent, vel horas canonicas cele-
brent *Temporales* vocantur, vel *Seculares* ut pauló ante diximus. Reliquos verò,
qui Missas peragunt, vocant *Patres Spirituales.*

Ne autem Seculares hi Coadiutores putẽnt se non tot habere merita, quot
consequuntur illi qui etiã Professionis summæ votum, quo sese corporibus & ani-
nabus Papæ in mancipia tradunt, susceperunt: ideo facit illis Patribus potestatẽ
etiam *hos Coadjutores ad sacros ordines promovendi, & participes reddendi meritorum,
quibus gaudent Iesuitæ Professi*, illi nempe qui peculiari votò se Papæ devoverunt.

In quinta Paulus III. Cal. Novemb. Anno 1549. Iesuitas mirificè commendat:
nempe *quòd sint ager fertilis in Domino: quòd uberes animarũ fructus pariant: quòd verbo
& exemplis prosint: quòd sint pij Patres & oculi mentis Papæ.* Vult etiam, *Generalem,
plenariam & omnimodam, eamq; liberam potestatem habere, omnes Iesuitas, secundùm suas
constitutiones gubernãdi: nec sit ille ulli Cardinaliũ vel Episcoporũ, verùm soli & uni Pon-
tifici subjectus. Cum quo etiam solo, res Societatis & Sedis Apostolicæ conservandæ, consi-
lia & rationes tractet.* Ne autẽ Generalis ille Pontificatum affectet, vel quid cum
suis vel alijs, cõtra Ecclesiæ Rom. auctoritatem præsumat, cõcedit Socijs, has &
alias ob causas *Generalem suum, qui aliàs tum per suos primatum Papæ tuetur, perpetuus
esse debet, amovendi, aliumq; secundùm suas regulas substituendi. Sin autem Papæ tantùm
primatum, Apostolicæ Sedis auctoritatem & Societatis suæ dignitatem quærat, posse illum
etiam inconsulto Papâ* suos quocunq; velit emittere & revocare, nullâ temporis li-
mitatione adhibitâ. Hinc est crebra illa Iesuitarum mutatio.

Concedit prætereà Generali *quòd possit absolvere omnes hæreticos confitentes; cum irregularibus dispensare: absolutos, nisi Societatem ingredi, vel vota emittere velint, retrahere: cogere suos, ut vel ipsi, vel ei, quem ordinaverit, confiteantur: suos devotorios nullum nisi Carthusiensem ordinem ingredi posse.* Generali datur etiam potestas, *Iesuitas alium Ordinem sine venia ingressos, maximè apostatas*, ut loquuntur, *factos, aut in Societate insolentes, vel contradicentes, vel illorum Regulas in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunq; habitu contigerit inveniri, excommunicare, & si opus sit, auxilio brachij secularis invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.*

Deinde Iesuitarum maximas opes vult esse omninò liberas, socios vult esse nulli tributarios, nullius exactioni, vectigali, censui vel usuris subiectos, una cum tota Societate. Sic enim verba Bullæ habent: *Ipsa verò Societas & illorum bona, ab omni superioritate, jurisdictione & correctione Omnium sunt exempta, liberata, & sub protectione Papæ.*

Tribuit etiam eis, *Oratoria & usum Altaris portabilis.* Dum enim per Christianorum loca exploratores & proditores agunt, neque ubique altaria consecrata, in quibus Missam celebrent, habere possunt; secum altare vel mappulam, in illum usum deputatam, portant.

Adhæc non solùm Iesuitas, aut illorum bona, sed etiam ipsorum Regulas ab omnium Prælatorum censura exemptas esse vult. Sic enim habent verba Bullæ: *Nulli Prælatorum, excepto Papa, licere, vel concessum esse constitutiones Iesuitarum sub censuram sumere: aut sumentem nihil efficere, illiusque conatum nullius esse roboris.* Hinc etiam Iesuitæ, ut supra quoq; indicatum est, suis in Regulis mandant, ne quis illis cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis referat dicto vel vel scripto.

Mandat etiam alijs hominibus, ut Iesuitas illorúmque substantias defendant.

Permisit etiam in hac Bulla, *ut quicunq; velint neglecto suo parocho, Iesuitarũ Missas audire, & ab ipsis Sacramentum percipere, id impunè facere possint.*

Concedit item Papa Paulus in eadem Bulla, ut tot Sacerdotes curent ab Episcopis Romanis radi, chrismari, ungi & consecrari, quot voluerint.

Permittit etiam, *Vt ad hæreticos ire, & in illorum regionibus liberè commorari, cumque ijsdem versari possint, de licentia tamen Generalis vel Præpositi, à quibus in ijs locis necessaria petunt & recipiunt.* Huiusmodi Iesuitarum multi, nunc habitu studiosorum, nunc nobilium, modò alio atq; alio circumvagantur: qui etiam se mirificè apud homines insinuare noverunt, indéque fit, ut sæpè Principum, Theologorum, Ecclesiarum, Scholarum & Rerumpubl. res & statum meliùs, quàm illi ipsi norint. Et has suas proditorias artes hoc sophismate excusant; quòd Papa id mandârit ac iusserit.

Ne autem in his expediendis, alijs fortè negotijs impediantur, ideò vult hæc ipsa Bulla, *ut ab omni visitatione & curâ Monialium, vel aliarum religiosarum personarum liberi & immunes sint.*

Eâdem Bullâ Papa ab omni contributione Iesuitarum bona exemit. *Non tenentur Iesuitæ*, inquit, *solvere decimam bonorum, vel aliam dare contributionem; seu procurationem, nec Papalem, nec Canonicalem portionem.* Etiamsi priùs fuerunt illa bona sub censu: nisi sit id specificè & expresse in literis Apostolicis. Ab omni quoq; Episcoporum iure, interpellatione & impedimento eximit. Adhæc Episcopis mandat, ut illorũ domos & templa consecrent: impedientes verò illorum vel Scholas, vel templa reprehendit; & desistere nolentes excommunicat, illorumq; bona Iesuitis tribuit.

Ne quoque desint homines qui Iesuitas in Papatu fulciendo adiuvent, dat illis

ut illis facultatem quoscunque volunt irregulares & seculares recipere & ad sua mini-eria promovere. Hinc dixit Landspergensium Iesuitarum Rector Anno mille-mo quingentesimo octogesimo quarto. *Sunt in Romana Ecclesia ordines, quorum liqui non nisi doctos, alij non nisi nobiles, alij non nisi ex legitimo conjugio natos reci-iunt: at nobis auctoritate Pontificiâ permissum est, bonos & malos, fures & latrones, quoscunq, volumus recipere: modò se Papæ & nobis subijciant, nosq, secundùm Socie-atis institutum juvent.*

Vt etiam Iesuitarum ædes, collegia, templa & scholæ frequententur, & ro sacrosanctis colantur, hominesque in illis offerant, addit Bulla; *Eum qui esuitarum Ecclesiam aliquam, vel alium pium eorum locum à Præposito signatum, semel anno visitaverit, indulgentiam plenariam omnium peccatorum consequi.*

Tandem in hac Bullâ datur illis *potestas absolvendi etiam ab ijs, quæ Papa sibi in Bulla Cœnæ reservavit, & omnia quæ sunt Episcoporum peragere:* qualia sunt ordina-e, ungere, chrismare, adiurare, exorcizare, confirmare, reformare, indulgen-ias distribuere, divortia facere, cum consanguineis dispensare, templa conse-rare, campanas baptizare, statuta nova facere, & similia, quæ in Papatu Epi-coporum sunt propria.

Vult etiam, *Ne quis his Iesuitarum ausis se opponat, aut super ea appellet.* Præ-ipit quoque *Principes, Prælatos & alios in regno suo potentes jurare, ne quis Iesui-icam Societatem inquietet, vel privilegijs spoliet, vel impediat: inobedientes anathe-ate ferit, & secularis brachij gladio punire jubet.* Hanc Bullam Iesuitæ *Mare ma-num* vocant, quòd in ea omnis generis privilegia ipsis non aliter, quàm in O-eano navibus onerarijs merces advehantur. Mare magnum cur vocetur Bulla 3. Pauli 3.

Dignissimus certè est Iesuitarum Ordo tali confirmatore & patrono Paulò Tertiò Pontifice. Ante mortem eius editus est libellus Italicus, cum Præfatione ad Ascanium Columnam, quem ille profligârat; In hoc libello au-hor varia & immanissima quidem scelera recenset, *& Antichristum illum appel-ans, Innocentio Pontifice,* inquit, *conjectus in vincula fuisti, Præsul iniquissime, pro-ter homicidia duo, & commissum parricidium, matre nimirum & nepote tuo quodam veneno sublatis, ut omnis ad te conflueret hæreditas, cùmque deinde liber factus, non du-itares ambire galerum purpureum, & ter esses à Collegio repudiatus, germana tua so-or, Iulia Farnesia, tandem pervicit. Cùm enim copiam sui non se facturam esse dein-eps minaretur, Alexander Sextus Pontifex, offensionem veritus, & iram illius, in Cardinalium te cœtum allegit. Alteram deinde sororem, pro familiæ tuæ consuetudine arum pudicam, interemisti quoque veneno. Per Anconitanam provinciam cùm es-es Legatus, Iulio Secundo Pontifice; puellam eius civitatis nefariè circumvenisti, quando dissimulans quis esses, teque pro nobili quopiam gerens ex legati familiaribus, il-am vitiâsti: quod quidem facinus puellæ patruelis, Cardinalis Anconitanus, urbe captâ, coram Clemente Pontifice captivo; tibi gravissimis verbis objecit. Nicolaus Quercæus, cum Laura Farnesiâ, tuâ nepte, conjuge suâ te congredientem, deprehen-lit, & pugione tibi vulnus incussit, cuius etiamnum cicatrix apparet. De filia tua Constantia, quacum toties rem habuisti, quid dicam? etenim ut ea liberius potiri pos-es, maritum eius Bosium Sfortiam sustulisti veneno, qui cùm nequitiam vestram ani-madvertisset, incredibilem animo dolorem concepit, nec vnquam postea visus est hila-is. Libidine porrò Commodum & Heliogabalum longè superas: idque tot spurijs tuis doceri potest. Filias suas Loth vitiavit ignarus & ebrius: tu verò sobrius, non mo-dò cum nepte, sed etiam cum sorore congressus es atque filia. Iam illud, quod in Fa-nensem Episcopum admisit sceleratus ille tuus filius Petrus Aloisius, quàm est dictu fœdum & horrendum facinus? Cùm in Adriani mole captivus detineretur Clemens* Paulus 3. Papa quis fuerit.

Pontifex, teque legaret ad Cæsarem, libertatis recuperandæ causa, non prius iter volebas ingredi, quàm ille Parmensem Episcopatum, nepoti tuo Farnesio, tunc decem annorum adolescenti, permitteret. Eo facto, ludificasti nihilominus illum, & Genuam ubi pervenisses, morbo te detineri simulabas. Quam verò nundinationem in sacris bonis non exercuisti Cardinalis? &, postquam factus es Pontifex, Deum immortalem, quàm turpiter Ecclesiæ Romanæ facultates dilapidâsti? Non te pudet, summam præfecturam, atque munus contulisse nefario tuo filio, cum aureorum millibus annuis quadraginta, totidemque ferè nepoti Octavio; ne quid interim dicam, quæ quantaque bona profuderis in tuæ familiæ fæminas omneis, & Sanflorianas neptes. Turcarum postea mentionem audes inferre, qui miseræ jam incumbant Italiæ. Quod eò facis, ut expilandi populi causam aliquam habeas & occasionem, qui sub te Domino gravissimum onus & intolerabile profectò sustinet. Duci Ferrariensi Mutinam atque Rhegium vendidisti: Parmam & Placentiam, quas Ecclesiæ Romanæ minimè acquisiveras, alienâsti, quod Clementem certè Pontificem facere puduit. Ut familiam domumque tuam locupletares, præter fas & æquum alios exagitâsti, & eos, qui servitutem illam ferre non poterant, aut recusabant, bello es persequutus: id Perusini docent, inter alios, & Ascanius Columna. Qui subsidij loco suis imperat quotannis extra ordinem aureorum millia trecenta, qui novum subinde vectigal imponit, modò salis, modò cæterarum rerum, qui nunc decumas, nunc dimidiam fructuum partem exigit, ille sanè pro Christiani sanguinis hoste meritò debet haberi. Turcica classis, te Pontifice, per Ecclesiæ Romanæ fines navigavit incolumis, non ita pridem, quando Barbarossa mare nostrum fuit ingressus. Occultum igitur illud, quod cum Barbaris habes commercium, ansam tibi præscindit, quo minus Turcici belli nomen in posterum obducas. Atque interim tamen ausus es Galliæ Regem taxare, quòd cum protestantibus, Cæsarem verò, quòd cum Angliæ Rege coleret amicitiam. Annon turpissimum est, te pendêre totum ab astrologis & necromanticis? negari factum non potest: nam & honoribus illos & facultatibus atque donis amplificâsti Cecium; Marcellum, Gauricum, Lusitanum, & alios. Quæ sanè res impietatis te manifestè redarguit, & satis est gravis, quam ob rem à Pontificatu debeas removeri. Egregius, si Dijs placet, Iesuitarum patronus.

Privilegia à Iulio 3. Iesuitis data

Iulius Tertius Pauli successor 12. Calend. August. Anno 1550. ad instantiam Iesuitarum vota sua renovantum præcedentis Bullæ privilegia omnia confirmavit: & addidit insuper, *omnes Episcopi curent, ut priora perpetuæ sint facultatis, eaq; inviolabiliter observent, nisi in omnipotentis Dei iram incurrere velint.*

Cúm etiam in Bulla Anni millesimi quingentesimi quadragesimi à Paulo Tertio prohibitum esset, ne alijs in locis ullis Collegia erigerent, quám apud approbatas Vniversitates, Iulius in hac Bulla concesit Iesuitis ad instantiam eorum, ut ubicunque vellent ædificarent ea, & instituerent. Verba supplicationis eorum sic habent: *Quia tamen domus, quas Dominus dederit ad operandum in vinea ipsius, & non ad Scholastica Studia, destinandæ erunt, cùm valdè opportunum fore alioqui videatur, ut ex juvenibus ad pietatem propensis, & ad literarum studia tractanda idoneis, operarij eidem vineæ Domini parentur, qui Societatis nostræ, etiam professæ, velut quoddam Seminarium existant, possit professa Societas, ad studiorum commoditatem, Scholarium habere Collegia, ubicunque ad ea construenda & dotanda, aliqui ex devotione movebuntur. Quæ simul ac constructa & dotata fuerint, non tamen ex bonis quorum collatio ad sedem Apostolicam pertinet, ex nunc authoritate Apostolicâ erigi supplicamus; ac pro erectis haberi. Quæ Collegia habere possint reditus, census, seu possessiones, usibus & necessitatibus studentium applicandas, retenta penes Præpositum, vel Societatem omnimodâ gubernatione, seu superintendentiâ super dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad Rectorum seu Gubernatorum ac studentium electionem, & eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, & circa studentium, eruditionem, ædificationem, ac correctionem victus vestitusque, & aliarum*

aliarum rerum necessariarum eis ministrandarum modum, atq; aliam omnimodò gubernationem, regimen ac curam, ut namq; studentes dictis bonis abuti; neque Societas professa in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subservire, &c.

Idem Papa 22. die Octobris Anno 1552. Iesuitis nova, præter Superiora, tribuit privilegia: videlicet, *licere professis circa jejunia & cibos prohibitos dispensare: hæreticos absolvere: horas vel officium Missæ postponere: intra domorum & collegiorum suorum privatos parietes, suos, ad quoscunq; volunt, gradus promovere.* Ne quis autem illos, ut qui publica non subierint examina, arguat, rideat & contemnat, præcipit Papa, *ut tales graduati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset, in honore habeantur.* Concedit etiam illis eadem privilegia, quæ habent ij, qui legitimè promoti sunt.

Digni sunt Iesuitæ hoc quoque Pontifice Patrono & Confirmatore Ordinis sui. Is galerum suũ more Pontificio, cuidam adolescenti, Innocentio nomine, dare constituit, nõ modò nullis prædito virtutibus, sed pravis & obscœnis moribus à puero imbuto: quem ille in delitijs habuerat, dum esset Bononiæ legatus. Romæ fama erat, & libellis quoq; taxatum à Iove Ganymedem foveri. Cùm ergo institutum suum de donando suo pileo Innocẽtio, deferret ad Senatum Cardinalium, & omnes resisterent, unus inprimis diceret, *Et quid obsecro B.P. vides in hoc adolescente, quem vis purpuræ exornare splendore?* Respondit Iulius, *Et quid obsecro in me vidistis, quod Pontificiâ dignitate ornaretis?* &c.

Iulius 3. quis & qualis fuerit.

Pius Quartus April. 13. Anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo animadvertens Iesuitas in ipsius primatu defendendo sedulos, & ad omnia paratissimos esse; concedit illis *potestatem ædificandi collegia ubicunq; velint.* Et mandat ut in huiusmodi conatibus Parochi, Antistites & Episcopi Iesuitas adiuvent, inobedientes autem coërceant.

Privilegia quæ Pius 4. Iesuitis dedit.

Augusti decimo nono die eodem anno Iesuitas *ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ, tum Reipublicæ exemit.* Nam præcipit, *ut & ipsi & Collegia & bona ipsorum in perpetua libertate, sine ullo juramento, excepto quo Papæ devincti sunt, sine omni usura, fœnore, censura, decimis, & exactionibus liberi relinquantur, tam ijs quæ jam possident, quàm quæ in illorum usum futuris temporibus ventura sunt: tam in domibus & Collegijs, quàm in civitatibus & Universitatibus. Nullum tributum, nullum censum, nullas decimas, de domibus, Collegijs & feudis solvant: sed sua ab omni solutione exempta & libera possideant.* Secundò, non vult, ut Iesuitæ, sicut reliqui qui Monachi, intra latibula sua se contineant, *sed liberè ad omnes exeant, præceptores & professores agant, & ubique etiam, ubicunque sperant se commoditatem habituros homines ad Ecclesiam Romanam adducendi, Collegia & Scholas erigant.* Contradicentes vult graviter puniri. Tertiò, tribuit illis *facultatem ad gradus promovendi eos, præsertim pauperiores, quos publici Academiarum Professores admittere & promovere noluerint: vel etiam ditiores, quos interdùm non eruditio, sed vita minus probata excludit: ita tamen, ut sumptus cedant in usum Doctorum publicorum, vel juribus Universitatum.* Et tali ratione promotos, ijsdem privilegijs gaudere vult, quibus fruuntur qui publicè sunt promoti. Etiam hic Pontifex prædecessorum suorum vestigia sedulò sequutus est.

Pius Quintus Anno 1565. 6. Calend. Februarij cùm ex Iesuitarum relatione intelligeret, nonnullos cognitâ hac novâ Sodalitate studijsque perspectis pœnitentiâ ductos Societatem hanc reliquisse, & vitam politicam sectari: ut his metum incuteret, & reliquos intra Societatis limites coarctaret, decrevit etiam, ut *egredientes ex Societate, licentiâ Generalis vel Papæ, si alium ordinem ingredi velint, in nullum alium quàm in Carthusianorum recipiantur: Egredientes verò sine permissu Papæ vel Generalis, si in Romana Ecclesiâ permaneant, excommunicentur:*

Privilegia à Pio 5. Iesuitis data.

si transeant ad Ecclesiæ Romanæ hostes, quibuscunque possunt artibus & insidijs capiantur, incarcerentur, & secundùm jus Pontificium cum ipsis procedatur: hoc est, ut vel ad vomitum redeant, vel comburantur.

Tandem ne Iesuitæ aliorum etiam destituantur privilegijs, idem Papa concedit illis *omnia privilegia, quæ sunt Ordinibus Mendicantibus concessa:* ut sic ubiq; quocunq; venerint, sua habere possint diversoria, & socios invenire, qui illos in rerum Pontificiarum executione iuvent.

Anno 1568. 3. Calend. Septemb. idem Papa omnia priora Iesuitarum privilegia repetendo confirmat, omnes eorũ constitutiones probat, contractus concedit, & ab aliorum capitulis, pœna & censura reddit immunes.

Die decimo Martij Anno 1571. aliâ Bullâ concedit Iesuitis *facultatem liberè & publicè legendi, etiam ubi Universitates sunt.* Vbicunque ergo ad Academias veniunt, etiam non vocati, cathedras & suggestum docendi causâ ascendunt. Permittit etiam studiosis quibusque, ut eiusmodi Professores adventitios audiant reclamantibus Ordinarijs: qui si nolint Iesuitarum auditores promovere, licet Iesuitis illos domi promovere. Et ne Vniversitatum Rectores pro iure suorum privilegiorum in Iesuitas & illorum discipulos procedant, & ceu illegitimos arceant, vult eos omnes excommunicari, qui vel impedire, vel molestare Iesuitas præsumunt. Verba Bullæ sunt hæc: *Decernimus & declaramus quod præceptores huiusmodi Societatis, tam literarum humanarum, quàm liberalium artium, Philosophiæ, Theologiæ, vel cuiusvis earum facultatum, in suis Collegijs, etiam in locis ubi Universitates exstiterint, suas lectiones, etiam publicas legere (dummodò per duas horas de mane, & per unam de sero, cum Lectoribus Vniversitatum non concurrant) liberè & licitè possint: quòdque quibuscunque scholasticis liceat in huiusmodi Collegijs, lectiones & alias scholasticas exercitationes frequentare, ac quicunque in eis, Philosophiæ vel Theologiæ fuerint auditores, in quavis Vniversitate, ad gradus admitti possint, & cursuum, quos in eis Collegijs fecerint, ratio habeatur. Ita ut si ipsi in examine sufficientes inventi fuerint, non minus, sed pariformiter, & absque ulla penitus differentia, quam si in Vniversitatibus præfatis studuissent, ad gradus quoscunque, tam Baccalaureatus, quàm Licentiariæ & Doctoratus, admitti possint & debeant, eisque super præmissis licentiam & facultatem concedimus. Districtius inhibentes, Vniversitatum quarumcunque Rectoribus & alijs quibuscunque, sub excommunicationis maioris, alijsque arbitrio nostro, moderandis, infligendis & imponendis pœnis, ne Collegiorum huiusmodi Rectores & Scholares, in præmissis, quovis quæsito colore, molestare audeant, vel præsumant. Decernentes quoq; præsentes literas, ullo unquam tempore, de subreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, minusq; sub quibusvis similium, vel dissimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, & alijs contrarijs dispositionibus comprehendi posse.*

Paulò pòst die 7. Iul. concedit illis omnia Mendicantium privilegia, licèt ipsi propria Collegia habeant, & domos ubiq; ædificent. Alij Monachi peregrinantes Iesuitas hospitio excipere nolebant, illisq; occurrentibus dicebant: Nobis estis ditiores, Collegia habetis & ædes, ad eas divertite. At Iesuitæ impetrârũt à Pio V. ut Monachi ipsos diversari & pernoctare in suis cœnobijs petentes recipere cogantur, nisi in Papæ indignationem incurrere & pœnas dare velint.

Gregorius XIII. quæ privilegia Iesuitis dederit.

Gregorius XIII. sub initium Pontificatûs Iesuitis dedit *facultatem Conservatores, Iudices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem juvare renuentes excommunicari jubet: sic ut & sub Ecclesiæ Romanæ custodia, & civium seu politicorum tutela liberè, absque omni impedimento res Papæ exequi possint.* Vult etiam, *ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes, cùm potentia, tum opibus juvent, neq; permittant, ut Iesuitæ vel impediantur, vel molestentur, vel expellantur, vel bonis suis cedere cogantur.*

Idem

IdemPapa Anno 1573.Prid.Calen.Mart.concedit Iesuitis præ Clericis re- iquis,*ut suas horas Canonicas extra chorum, & ubi voluerint, recitare possint.*

Permittit etiam illis, ut *quandocunque voluerint, vel ante, vel post vota suscepta Sa- erdotales ordines suscipiant, modò sint idonei.*

Anno 1575. Ianuarij octavo; prorsus novum illis concessit privilegium, uo eos *Bibliothecarios Pontificios creavit, varias facultates illis tribuens circa libro- um prohibitorum lectionem, emendationem, mutationem, interpretationem, abolitionem, xpunctionem & concremationem.* Nota bene

Sequenti mense Maio eiusdem Anni Gregorius hic favorem suum to- um in suos Iesuitas infundens, tribuit & concessit illis omnibus *facultatem o- nium Ordinum & locorum privilegijs, more suo, utendi.* Quocunque igitur perve- iunt Iesuitæ in regno Pontificio, nemo tamen illis dicere audet: Quis vos vo- avit? quid facitis? quare intra vestrorum Collegiorum parietes, ut Mona- hos decet, vos non continetis? Aut si quid tale audiunt, mox Papæ Bullas roferunt.

Mense Iulio Anno 1576. die 16. eximit illos hic ipse Papa *necessitate interessendi recibus, processionibus & funeratis associationibus.*

Aliorum Pontificum Rom. qui his successerunt privilegia, Iesuitis concessa, on minora vel leviora prioribus fuisse, sequentium annorum historia probat. Nihil autem sunt aliud quàm exaltatio Iesuitarum Ordinis supra omnes Cleri- orum & Monachorum Ordines, ac licentia quodlibet agendi.

Mirum autem non immeritò videri alicui posset, quo consilio, seu, ut verius icam, quâ astutiâ, post tot Monachorum examina, quibus totus mundus scatet, Thais Babylonica hunc novum fœtum enixa sit, præsertim cum iam pridem in Lateranensi Concilio anno 1215. sub Innocentio Tertio, & in Lugdunensi anno 1273. sub Gregorio Decimo celebrato decretum fuerit, *ne quis de cætero novam eligionem instituat, ne nimia Religiosorum diversitas gravem in Ecclesiâ Dei offen- onem inducat.* Idémque censuerit etiam Petrus de Alliaco Cameracensis Car- inalis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ Constantiensi Concilio oblato: simili- er Armacanus & Guilielmus de sancto Amore sanctæ Theologiæ Doctor insi- nis quondam in Sorbona Parisiensi, quem Ioannes Gerson summis laudibus e- exit: Et novissimè novem selecti præstantissimi & doctissimi viri, quorum qua- uor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano Anno millesimo quingentesimo trigesimo octavo ongregati & diris adiurati, ut absque ulla dissimulatione veritatem edicerent, & consilium darent ad iudicandum & corrigendum abusus & medendum mor- is Ecclesiæ. Hi inter alios abusus corrigendos, censuerunt *prohibendam esse ad- issionem novorum Religiosorum etiam in conventualibus iam receptis ordinibus: Sed nnes qui tum nondum erant professi abigendos & expellendos: & multò minus novos con- entus erigendos, etiam Ordinum vel Religionum approbatarum: & multominus no- as factitias Religiones admittendas.* Sed quia intellexit homo ille peccati & filius erditionis, tempus illud adesse, quo Dominus ipsum Spiritu oris sui confectu- us sit: simulque vidit reliquorum Ordinum, quantumvis præpingues & crassos entres, non posse labascentem Rom. Ecclesiã fulcire: ut afflictis suis rebus ma- uré succurreret, novam hãc creaturam edidit, sollicitéque in regula cavit, ne one- entur multitudine ceremoniarũ, sed curandum, ut literas discant, studia lingua- ũ cognoscant, & scripta veterum evolvant, quo erroribus & abusibus, ex verbo Dei toti iam mũdo detectis, plausibilem aliquam saltem speciem orationis leno- inio induere, & nervos regni Pontificij cõservare possent, ut si usus periclitan- s iam in tanta luce Evangelij regni istius, ita expostularet, ex hoc Ordine pos- ent tanquam emissarij in omnem terram submitti propugnatores & patroni. Papæ curtanto amore Iesuitas prosequantur.

Factum hoc in Germania præcipuè, in cuius perniciem hic Ordo potissimum institutus videtur. Quia enim in illa natione, ij quoque qui Pontifici iurati sunt, quique magnâ mercede conductitiam linguam Romanæ Curiæ locârunt, nonnullos manifestos errores & nimium crassos abusus improbârunt, quædam etiam timidius defenderunt, de quibusdam denique nimis modestè & mitius quàm status Pontificij regni ferat, loquuti sunt: iccirco sedulò curârunt in primordijs statim Ordinis huius, ut in teneris annis mox pueri ingenio pollentes in hunc ordinem cooptarentur, & Romam missi, ibi in medijs abominationibus educarentur instituerenturque: & postquam viderentur imis visceribus imbibisse abominationes, quæ Thais Babylonica calice suo propinavit, satisque charactere bestiæ confirmati, tũc per Germaniam, tanquã locustarum examina, dispergerentur, ut hoc artificio fortissima illa gens sub iugum Pontificiorum errorum reduceretur, & lux Evangelij ei eriperetur, aut certè obscuraretur, sicut sæpè factum legimus, ut agmina locustarum oculis hominum solemque lucemque eripuerint.

Iesuitæ fœtus magni draconis.

Quæ igitur de Dracone magno & ruffo, eiusque ministris Ioannes in Apocalypsi scribit, quæque Hilarius & Ignatius de ijs referunt; *Quòd nimirum seducere & scandalizare soleant quidam pusillos in* CHRISTVM *credentes, bona omnia instar aranearum corrumpendo, officia patris sui diaboli perficiendo, zizania in agro* DOMINI *superseminando, quorum sermo sicut cancer serpat:* Hæc, inquam, in nullos quadrant aptius, quàm in hanc Iesuitarum sectam. Quum primùm enim post horrendos, diuturnos, Pontificios ac crassos errores tenebrásque plus quàm cimmerias, lux verbi Dei, immensâ ipsius bonitate illuxit mundo, statim Draco ille magnus fœtum parturire cœpit novissimum, qui & seculorum aliquot veternosos, turpissimos ac perniciosissimos, luce meridianâ manifestiores errores, claritate doctrinæ cœlestis, hoc nostro seculo ingenti Dei beneficio, immensáque bonitate detectos, palliare, verborum lenocinijs involvere, rhetoricisque coloribus pingere, maximè autem augustissimo titulo & prætextu Catholicæ Ecclesiæ cœperunt: nihilque adeò est tam crassum, tam putidum, tam impurum, tam insulsum atque impium in Pontificia lacuna, seu potius cloaca, quod novis istis Socijs non optimè oleat, quod editorum ab ipsis librorum lectio certissimè docere potest.

Rectè igitur Princeps quidam magni nominis comparavit Iesuitas chartis aleatorijs, quas maximi valoris postremas proferunt ponúntque lusores, ad vincendum adversarium (vulgo zum Stich) sic enim Pontifices ad extremum astutissimos istos emissarios in Germaniam ablegâsse ad amissam sibi authoritatem recuperandam, & quæ superat conservandam.

Cúm igitur Pontificiæ Sedi iam ruenti humeros suos certatim suppsuerint Iesuitæ, oportuit etiam Pontifices Romanos tam fidis satellitibus diligenter providere, ne quid detrimenti Secta illorum nova, alijs Monachorum Sectis supra modum exosa, caperet, sed incrementa haberet maxima. Unde Gregorius XIII. Papa Iesuitarum Annales legens, ac opera considerans, quæ hinc inde artibus Iesuitarum efficiuntur, dixisse fertur, *Tot sunt mihi millia Clericorum; sed soli Iesuitæ omnes superant in stabiliendo Regno nostro. Digni ergò sunt qui præ cæteris etiam foveantur.*

Vt etiam his privilegijs à Pontificibus Romanis ornati ad summum authoritatis gradum in Ecclesia Romana evecti Iesuitæ, gratos sese aliquo modo præberent, ipsi vicissim Pontificibus sese in omnibus subijciunt, ab eorum nutu pendent, omnia ipsorum facta & dicta pro oraculis habent, & eos tantùm non pro Deo colunt ac venerantur. Sic Iesuita *Andreas*, Romæ in monte di Ca-

allo Iesuitarum neophytorum apud D. Andream moderator, dixit: *Impossibile eos à Deo in cœlis non diligi, quos summus eius in terris Vicarius, Pontifex Romanus diligit, per quem quasi scalâ quadam ad cœlorum gaudia ascenditur.* Præterea in primâ regula tradunt, *Papæ Romani vocem non aliter ac sermonem Christi, audiendam esse.* *Hunc si habemus*, aiebat Iesuita *Pietro* Lanspergæ in Catechismi Canisiani explicatione, *quis contra nos erit? Cardinales, Episcopi, Canonici, nobis non modò resistere non audent: sed etiam in hoc multi illorum ordinati sunt, ut nos suâ potentiâ & authoritate juvent atque defendant:* ut in Bulla secunda constitutum est: *Quid? Quod brachium seculare, volente Pontifice, omni postpositâ appellatione à nobis invocatum, arma capere, & nobis resistentes, si ita opus sit, tollere, proscribere & comburere debet? Quamobrem, dilecti fratres*, aiebat, *Pontificis amorem, parentum, amicorum, opum & patriæ dilectioni præferatis. Hoc enim facientes, & huius vitæ præmia, & æternæ lætitiæ gloriam consequemini. Ille enim est, qui nostram Societatem confirmavit, ditavit, ornavit, & hactenus conservavit.* Et *Ioannes* Iesuita, Augustæ ædilis, aiebat: *Caveamus dilectissimi, ne Pontificem Romanum offendamus, ab illius Majestate & nostrum esse & interesse dependent:* hoc est, *quicquid sumus & habemus, id omne & totum Papæ Romano acceptum ferendum est.* Imò aiebat *Turrianus: ipse est nostra anima, nos eius corpus. Et sicut corpus absque anima mortuum est: Ita etiam Societas absque Pontificis Romani clementia mortua est, planéque cadaverosa.* Dicebat etiam Iesuita *Gregorius* Augustæ, *quàm diu inter Societatem nostram & Pontificem Romanum pax atque concordia fuerit conservata: tamdiu cathedra Petri, & sedes Apostolicæ erectæ, nostræ verò sodalitates salvæ manebunt. Dissensione autem obortâ, utraque concidens, nosque omnes toti mundo ludibrio futuri sumus. Agnoscamus ergo, filij, Pontifiem Romanum Patrem, & huic soli in omnibus, quæ vult obediamus. Eius enim est nobis imperare & facienda præscribere: nostrum verò est, non petita ratione, absque ulla tergiversatione, ut filios obedientes & Papæ dilectos decet obedire. Sic enim*, dixit Iesuita *Bonaventura* Ingolstadij Rector, *apud Pythagoreos, pro argumenti & causæ ratione fuit αὐτὸς ἔφα: quanto maiori obedientia nos faciamus, & sine ulla refragatione exequamur ea, quæ in mandatis à Pontifice Romano accipimus? Illius est dicere hoc fiat: nostrum verò est agnoscere illud αὐτὸς ἔφα & ut votis nos cognoscistis, addere, Amen.* Alij dicunt sodalibus suis: *Est sanè magnum, esse in gratia alicuius Comitis: maius in Principis & Cæsaris: at maximum est vivere sub gratia, favore, pace & indulgentia Romani Pontificis, pro sua Sanctitate & Majestate nos omnib. modis ornare & beare intendentis. Qui quanta nobis bona tribuerit, partim ex Residentijs, domibus, collegijs, feudis, reditibus, partim etiam ex Epistolis & Bullis notum est.* Atque sic quidem Mutuum muli scabunt, ut est in proverbio, videlicet, Pontifices Romani & Iesuitæ.

CAPVT VIII.

EXAMEN REGVLARVM DE VOTIS IESVITARVM.

De Voto Pavpertatis.

IN Iesuiticarum Constitutionum Summario trium tantum votorũ, quæ *Simplicia* vocant mentio fit, nempe, *Paupertatis, Obedientiæ & Continentiæ*, & qualia illa velint esse indicatur. De Paupertatis Voto sic habet Constitutio 23.

Paupertas, ut murus religionis firmus, diligenda, & in sua puritate conservanda est, quantum divinâ gratiâ aspirante fieri potuerit.

Constitutio 24. *Diligant omnes paupertatem, ut matrem, & juxta mensuram sanctæ discretionis suis temporibus eius effectus aliquos experiantur: nullaq; re tanquam propriâ utantur, paratique sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia, vel necessitas id exiget.*

Const. 25. *Victus, vestitus, & lecti ratio erit ut pauperibus accommodata: & unusquisq; sibi persuadeat, quod quæ vilissima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tribuentur propter ipsius maiorem abnegationem & spiritualem profectum.*

Const. 26. *Intelligant omnes quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de ijs, quæ domi sunt, minimè possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit.*

In his Constitutionib. multa & speciosa de paupertate sua gloriatur Iesuitæ, cùm tamen nulla, sed eius loco potiùs Croesi opes reperiantur. Ideò rectè Const. 23. habet: *Paupertatem eos diligere oportere*, QUANTUM *divinâ gratiâ aspirante fieri poterit*: id est, religiosâ paupertate suâ mundi opes corradant: interea autem ita se gerant, ut pauperes coram mundo videantur. Et ob hanc famam comparandam, Novitij eorum sæpè ostiatim mendicare coguntur: ipsi etiam Patres ad divites mittere & eleemosynas, sed opimas, petere solent. Rectè etiam Regula 15. *matrem suam* vocant *Paupertatem*. Est enim illis indulgentissima mater, à qua tenerrimè, mollissimè, lautissimè, delicatissimè & splēdidissimè foventur, nutriuntur & aluntur. Addunt, *ut interim eum amorem mensurâ & conformitate sanctæ discretionis metiantur*. Ea discretio & moderatio est, ne quis honestatem & gravitatem religiosam nimio Paupertatis studio, inediâ corpus affligendo, vel nimis sordidè se vestiendo contemptam reddat, sed sanctâ discretione & conformitate sic moderetur, ut Paupertas illorum, ut sequens regula habet, sit pura & munda, ne aliquod fastidium vel tædium & nauseam alijs præbeat. Volunt etiam, *ut certis temporibus effectus aliquos Paupertatis experiantur*. Hoc verò in Collegijs & ædibus eorum non fit, in quibus rerum omnium copiam & abundantiam habent. Hypocriticè tamē paupertatis huius experimenta quædam edunt. Quando enim Socij mensæ accubuerunt, & splendidè epulantur, progreditur in medium illorum Iesuita aliquis, & indutus centone, calceis perforatis, pileo dilacerato & seminudus. Is, ut grave paupertatis Iesuiticæ iugum experiatur, patinam & laguncùlam ligneam manibus tenet, & à Patribus, reliquisq; Socijs cibum potumq; emendicat: quibus acceptis, post ianuam sedet & cibum capit. Est hic voti huius primus effectus.

Sed ne extra quidem collegia sua paupertatem aliquam experiuntur. Nam primis probationis annis absolutis, aliquos ad experiendam paupertatem Iesuiticam Rector ad unius mensis spacium cum literis commendatitijs emittit. Ii ab Abbatibus, Prioribus & Episcopis liberaliter recipiuntur & tractantur lautissimè: ut in istis emissionibus vel peregrinationibus nè unum quidem paupertatis actum experiantur.

Additur in eadem regula, *ne re aliquâ tanquam propriâ utantur*. Hinc crebræ rerum omnium mutationes, non solùm vestium, sed etiam cubilium, musæorum & similium. Præcipitur etiam, *ut omnes parati sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia; vel necessitas id postulaverit*. Necessitas autem hæc illis tantum incumbit, qui votum professionis suscipere volunt. Hi enim triduum ostiatim victum quærere coguntur: ut sic probati inventi & in omnibus mortificati, sese dignè gerere possint. Obedientia autem tunc illos iubet ostiatim mendicare, quando hominibus nimis divites facti videntur, ut hoc modo falsum id esse probent, & revera pauperes habeantur.

Præterea Regula 26. ipsis iniungit, *ut etiam victûs, vestitûs, & lecti ratio sit tanquam*

nquam pauperibus accommodata: & unusquisq; sibi persuadeat, quòd quæ vilißima sint ꝭ ijs, quæ domi habentur sibi tribuenda sint. Contrarium autem fieri ipsi negare ne= ueunt. Lecti enim ipsis sunt partim *Mataraza*, ut vocant; quæ sunt lanâ molli floccis subtilibus, partim mollibus plumis repleta. Quilibet proprium lectū ıbet, quem ipse sibi sternit, qui etiam, ne forte nudus conspiciatur, velo circum rca cingitur. Et ne quid desit, vel situ pereat; proprium habent lectorum in= ectorem: qui si quos in illis curandis negligentiores, vel sordidos & impuros eprehendit, eos Rectori indicat, qui deinde illis circa prandij & cœnæ tempus œnitentias imponit: quales sunt, lectos non benè adornatos circumportare; in edium refectorij deponere, & ab Inspectore vel Visitatore discere, quomodo ro more Societatis suum lectum rectè adornare debeat. Singulis diebus Sab- athi, vesperi ad illorum lectos, indusiorum & lodicum custos, cuilibet undatum indusium, duo strophiola & vittam ponit: decimâ autem quartâ uávis die lodices. Si autem sudavit, semper nova & pura recipit indusia ac lo= ces mundas: & hæc quidem omnia quàm mundissima & tenerrima: quæ pau= ertas Iesuitica est in cubilibus.

Quod ad vestitum attinet, Emptor iuxta Regulam, non vilia vel mediocria; d optima & pretiosa quæq; emit, quod hæc diutius quàm illa usui esse & du= re possint.

Sequitur in Regula; *Quilibet persuadeat sibi semper data iri viliora.* Vt igitur hāc Ignatio regulam illis præscriptam, in tanta rerum copia servare possint, in di= ensatione vestimentorū & aliarum rerum, iunioribus & ijs qui Sacerdotes non nt, viliora solent distribuere: ut sic etiā paupertatis quendā gustū percipiant.

Hæc autem omnia facere iubentur, *ad maiorem sui mortificationem & ad pro- ctum spiritualem.* Qui igitur quàm diligentissimè regulas observat, eum etiam iritum Societatis præ cæteris habere dicunt: qui profectus illorum spiritualis t. Mortificatio eorum est, in omnibus sensibus repugnantia & naturæ contra= a appetere: in omnibus rebus mortificationem, in nulla voluptatem, affectum l appetitum quærere aut sequi.

Item, *omnes quidquam mutuo dare, vel accipere, vel dispensare de ijs, quæ domi sunt, inimè possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit*, ut habet regula 26. Ha= ent quidem res omnes communes, inferioribus tamen non licet aliquid sibi ipsis sq; Superioris licentia sumere, neq; alteri dare, neq; res domûs sine Rectoris rmissū disponere, vel dispensare. Et hac ratione absque Superioris quidem li= ntia pauperes sunt, nihilq; proprij possident, in Rectoris tamen opulentia, quę os egere non sinit, omnia habent.

Quæ denique ratio Iesuiticæ paupertatis sit, satis declarant maximæ & ntùm non Crœsi opes quas possident. Vel unus enim Claudius Aquaviva, o= ıī Princeps & Papæ Cubicularius, non ita pridem verò Generalis, adeóque ıx & caput Iesuitarum, tradito filio Ducatu, multas opes, & ut Hasenmulle= ıs testatur pag. 29. se ex multis audivisse; ultra 50. millia ducatorum Societati ıic intulit. Paupertatis Iesuiticæ ratio.

Idem declarant amplissimi, quos habent reditus. Author historiæ Iesuitarū; *id dicam*, inquit, *de illorum paupertate? Certè quòd per Italiam & Germaniā expertus m, sic Iesuitas opibus & divitijs, domibus & Collegijs, hortis & fundis, proventibus & ditibus, multos Comites, adeoq; nonnullos Principes superare.* Sunt qui G. Baderum suitam, & in Bavaria eorum Provincialem, his verbis gloriantem audiverunt: *Iostra inopia Episcoporum & aliorum copia ita crevit, ut Comites & Barones adæquare ssimus.*

Anno 1616. Iesuitæ magnificentissimum & tantùm non regium convivium stituerūt Viennæ in honorem Legati Turcici, ad Imperatorem Roman. pacis nciliandæ causa missi.

Augustæ Vindelicorum, quod Hasenmullerus refert, se ex Gregorio Ro sepho audivisse, Fuggerorum opibus, civitatis iura & privilegia emerunt. Ia ctant etiam, se hodie vigesies centies aureorum millia quotannis ex vectigali bus Collegiorum suorum percipere. Huic summæ adde quod provenit ex frau dibus & imposturis Iesuitarum, & intelliges rationem esse maximam. Quid au tem fiet si ad centum adhuc annos Ordo hic duraverit?

Quid verò ad hæc Hieronymus ad Principiam? *Frustra profectò*, inquit, *eiu lingua prædicat paupertatem, & docet eleemosynas, qui nisi divitijs tumet; vilique opertu pallio pugnat contra eas vestium sericarum.*

Sunt igitur pauperes sine defectu. Et rectè Nobilis quidam non procul à Land sperga arcem habens, dixit: *Si mendicare vellet, quòd cum Iesuitis vellet mendicare Illos enim non obulum unum vel alterum, sed mille coronatos plerumque unâ vice à Princi pibus asportare:* ut Hasenmullerus cap. 6. refert.

DE VOTO OBEDIENTIAE IESVITARVM.

HAbent quidem Iesuitæ hoc secundum OBEDIENTIAE votum cum re liquis Monachis commune. Ignatius autem Loyola hoc voto sectatore suos omnes Monachos & Clericos superare voluit. Sic enim in Epistola ad Lu sitaniæ Patres ferè scribit: *Ab alijs religiosis Ordinibus faciliùs patiamur superari no jejunijs, vigilijs, & caterâ victûs cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplin sanctè suscipiunt: verâ quidem, ac perfectâ obedientiâ, abdicationéque voluntatis atque judi cij maximè velim esse conspicuos, quicunque in hac Societate Deo deserviunt; eiusque Socie tatis veram germanamque sobolem hac quasi notâ distingui, qui nunquam intueantur per sonam ipsam, cui obediunt, sed in ea Christum, cuius causâ obediunt. Siquidem Superiori nec si prudentiâ, bonitate, cæterisque quibuslibet donis ornatus, instructusque sit proptere obtemperandum est; sed ob id solum, quòd vices gerat Dei: nec contrà sive consilio, au prudentiâ minus valeat, quidquam idcirco de Obedientia remittendum, quatenus ille Su perior est, quando illius personam refert, cuius sapientia falli non potest.*

Quocirca sedulò vos in eam curam atque exercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis, in eoque divinæ Majestati reverentiam atque obedientiam summa cum religione præstare.

Iam verò illud etiam in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infimam & valdè imperfectam esse primam illam Obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat oper exequitur, nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntate Superioris suam efficit, & cum ea ita concordet, vt non solùm in effectu executio appareat verùm etiam in affectu consensio; sicque idem velit vterque, idem nolit. Quocirca voluntate vestras, quoad eius fieri potest, omnino deponite; libertatem Conditori vestro, quam vobi ipsemet elargitus est, in eius ministris liberè tradite ac dicate.

Itaque diligenter illud etiam cavedum est, ne Superioris vllo vnquam tempore voluntat ad vestram detorqueri nitamini: id enim esset non vestram diuinæ conformare, sed diuina vestræ voluntatis normâ regere velle, eiusdem diuinæ sapientiæ ordinem invertentes. Sa nè quam magnus est error eorum, quos amor sui obcæcauit, obedientes existimare sese, cu Superiorem ad id, quod ipsimet volunt, aliquâ ratione pertraxerint.

Qui verò se totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, Intelligentiâ quoq qui tertius & summus est gradus Obedientiæ, offerat necesse est, vt non solùm idem veli sed etiam vt idem sentiat, quod Superior, eiusque judicio subjiciat suum, quoad potest deuot voluntas Intelligentiam inflectere.

Et pauló post: *Tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiâ judicij comparand multùm*

ultùm juvant. Primum illud est, ut quemadmodum interdixi, non intueamini in persona superioris hominē obnoxium erroribus atque miserijs; sed Christū ipsum, qui est sapientia umma, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vult vos ipse decipe- e. Et quoniam conscij vobismet estis, vos Dei amore jugum obedientiæ subijsse, ut in Su- erioris voluntate sequenda, voluntatem divinam sequeremini; nolite dubitare, quin per- at fidelißima Domini charitas, eorum ministerio, quos Deus vobis præfecit, vos deinceps ubernare, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem ac jussa non secus ac hristi vocem excipite, &c.

Item: *Altera est ratio, ut quod Superior mandat, defendere semper apud animos ve- ros studiosè nitamini, improbare autem nequaquam: atq; ad eam ipsam rem proderit benè nimatos, affectosq; esse ad id omne, quod ipse jusserit,* &c.

Pauló post: *Postrema subijciendi judicij ratio est cùm facilior tutiorque, tum et- m apud sanctos Patres in more posita: ut statuatis vobiscum ipsi, quidquid Superior ræcipit, ipsius Dei præceptum esse & voluntatem; atque ut ad credenda, quæ Catholica des proponit, toto animo assensuque vestro statim incumbitis, sic ad ea facienda, quæ cun- ue Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ sine ulla prorsus dis- uisitione feramini.*

Et in fine: *Hæc, quæ de Obedientia diximus, æquè privatis erga proximos Superio- s, atque Rectoribus, Præpositisque localibus erga Provinciales; Provincialibus erga eneralem, Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfecit, nempe, suum in terris icarium)* Papam Romanum) &c.

In Summario quoq; Constitutionum Ignatianarum, in quas Iesuitas omnes trare oportet, Constitut. 31. sic præcipitur: *Expedit imprimis ad profectum, & val- necessarium est, ut omnes perfectæ obedientiæ se dedant. Superiorem, quicumque e sit, loco Christi Domini Nostri agnoscentes, & internâ reverentiâ & amore eum prose- entes, nec solum in executione externa eorum, quæ injungit integrè, promptè, fortiter & m humilitate debita, sine excusationibus & obmurmurationibus obediant, licet diffici- a, & secundùm sensualitatem repugnātia jubeat, verùm etiam conentur interius resigna- onem, & veram abnegationem propriæ voluntatis & judicij habere, voluntatem & ju- cium suum cum eo, quod Superior vult, & sentit, in omnibus rebus, ubi peccatum non cer- retur, omninò conformantes, propositâ sibi voluntate ac judicio Superioris pro regula æ voluntatis & judicij, quò exactius conformentur primæ ac summæ regulæ omnis bonæ luntatis & judicij, quæ est æterna bonitas & sapientia.*

Et Constitut. 32. *Liberam sui ipsorum, rerumque suarum dispositionem omnes cum ra obedientia Superiori relinquant, nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam nendo, non repugnando, non contradicendo, nec ulla ratione judicium proprium, ipsius ju- cio contrarium demonstrando: ut per unionem eiusdem sententiæ, & voluntatis, atq; per bitam submißionem meliùs in divino obsequio conserventur & progrediantur.*

33. *Omnes obedientiam plurimùm observare & in ea excellere studeant; nec solùm in bus obligatorijs, sed etiam in alijs; licet nihil aliud quàm signum voluntatis, Superioris e ullo expresso præcepto videretur. Versari autem debet ob oculos Deus creator, ac Do- inus noster, propter quem homini obedientia præstatur: & ut in spiritu amoris & non cum rturbatione timoris procedatur, curandum est.*

34. *Ad Superioris vocem perinde, ac si à Christo Domino egrederetur, quàm prom- ißimi simus, re quavis, atq; adeò litera à nobis inchoata, necdum perfecta relicta.*

35. *Ad eum scopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut san- a obedientia, tum in executione, tum in voluntate, tùm in intellectu sit vobis semper ex nni parte perfecta; cū magna celeritate, spirituali gaudio & perseverantia, quicquid vo- s injunctum fuerit, obeundo; omnia justa esse vobis persuadendo; omnē sententiam ac judi- um vestrū cæcâ quadam obedientiâ abnegando: & id quidem in omnibus, quæ à Superiore sponuntur; ubi definiri non poßit, aliquod peccati genus intercedere. Et sibi quisque*

perſuadeat, qui ſub obedientia vivunt, ſe ferri ac regi à divina providentia; quod per Su-
periores ſuos vivere debent perinde ac ſi cadaver eſſent, quod quoquo verſus ſe vergi, &
quacunq; ratione tractari ſe ſinit: vel ſimiliter atq; ſenis baculus, qui ubicunq;, & quacunq;
in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inſeruit.

Obedientia Ignatij conſiſtit in ſuæ voluntatis abnegatione.

Ex his omnibus intelligit Lector, judicaſſe quidem Ignatium, imò præcepiſſe, ſic
obediendum Superiori, ut inferiores eius mandata ac juſſa hilariter, promptè, velociter,
libenter & integrè exequantur opere & facto, hanc tamen primam obedientiæ formam
imperfectam eſſe: ideò requirit ſecundò loco ab inferiore, ut Superioris voluntatem
ſuam faciat, ſeu potiùs exuat; & eam quæ à Superiore expoſita ſit ei, induat. Tertiò
vult, ut obedientia ſuorum ſectatorum comprehendat non ſolùm executionem; ut im-
perata quis faciat, & voluntatem, ut libenter id faciat; ſed etiam intelligentiam, &
judicium, ut quæcunque Superior mandat ac ſentit, eadem inferiori & recta; &
vera; & iuſta & æqua eſſe videantur. Obedientia ergo, quam Ignatius à ſuis Ieſuitis re-
quirit, non ſolùm in externa mandatorum executione, ſed etiam in propriæ voluntatis, ju-
dicij & intellectûs abnegatione & omnimodâ reſignatione, cum omni devotione & reve-
rentia; haud aliter quàm ſi ipſi Chriſto obedirent, conſiſtit.

Obedientiæ Ieſuiticæ exempla.

Qualem autem in ſuis obedientiam eſſe velit Ignatius; atque etiam ab
ipſis exigat; Haſenmullerus ridiculis aliquot exemplis capite ſexto declarat,
quorum aliqua in Lectoris gratiam adſcribam. Si Rector uni dicat; ſe illum ad
mactationem ducturum & immolaturum; ceu agnus ſine murmure ſequatur, ac ut Iſaac non
ſolùm ligna; ſed etiam, ſi opus ſit ferrum offerat: Sicuti Bobadilla, qui unus ex pri-
mis Ignatij Loyolæ ſocijs fuit, Romæ ad Haſenmullerum, in monte di Cabal-
lo dixit Anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio, 1. Auguſt. Si juſſu &
mandato à Superiori mittitur, voluntate, judicio, & intellectu nutum Rectoris, ceu cæcu
manum, ac tactum ducentis; ſequatur. Si duris afficitur pœnitentijs: à patribus repre-
henditur; à fratribus contemnitur, & pedibus etiam petitur; imò ſi omnes in eum exſpu-
ant, ſuamque libidinem, ut Ieſuita ait Bonaventura, adimplere in eo conentur, inſtar ca-
daveris; ſeſe habeat; ac ſi planè eſſet mortuus. Si Superior ipſi aufert omnia quæ habet,
eumque omnibus bonis ſpoliat: veſtes ipſi adimit pretioſas, ac loco earum centones reddit,
ſe ut ſtatua gerat, quæ patitur ſe in quemvis transferri locum, & quovis habitu indui: S
contemnitur: ſi reprehenditur: ſi in locum, qui ipſi non placet, mittitur: ſi quæ non vul
audit: ſi cibi inſipidi & ingrati apponuntur: atq; inſtar ſtulti huc illuc trahitur: ſit ut ſtatua,
neq; ullum de ſe det impatientiæ & indignationis ſignum.

Apud ſanctũ Andream in monte di Caballo Romæ, Octavianus Pater No
vitio, cùm expiarentur, dixit: Vade & in hoc ſtercore te voluta, ſicque domum perge
Novitius verè Suita ſe in cœno huc illuc verſat, ſicq; Epicuri de grege porcus domum re
dit, cunctis eum videntibus riſum exhibens. Quem, ut Rector vidit, eum quid actum eſſet
interrogat, & re cognitâ, ait: Vade ad Sartorem, teq; novis veſtimentis indui cura. Ho
enim promeruit obedientiæ tuæ virtus.

Lãdſpergæ Chriſtoph. Zieglerus Novitio tradit rapas & arbores teneras, S
ait: Vade inſere eas terræ, radicibus ſurſum erectis; ramis autem in terræ profundum de
merſis. Frater vadit, ſed ut natura poſtulat, radices terræ, ramos aëri mandat. Huius pæ
nitentia erat dicere: non quæ Natura, vel mea ratio jubent: ſed Superioris mandata exe
quenda ſunt: ac in refectorio plantulas ac rapas ter circumportare.

Quidam frater Veronæ laborabat imbecillitate ſtomachi. Cui Medicus or
dinavit, ut Zingiber manè comederet, veſperi verò vnguento, quòd ei exhibue
rat, ventrẽ circa umbilicũ inungeret. Miniſter verò ſuſpicans Fratrẽ illum ſtomach
infirmitatem ſimulare, modò ut jejunij temporibus, carnis eſus ipſi concederetur, infirm
ait: Non Medico, ſed mihi voviſti obedientiam. Hoc ergo vnguentum comede, & te ho
zingibere vnge, uſq; dũ ſanguis effluxerit. Frater obtẽperat. Miniſter verò eius obedienti
mirum

nirum in modum Rectori commendat, qui etiam deinde novitio non solùm carnes vituli-nas, sed capones & gallinas dandas præcipit.

Vt autem Novitij Iesuitæ rectiùs, quænam sit illorum obedientia, intellige-re posint, ijs in musæis & cubilibus ob oculos huiusmodi imagines ponunt. Est in medio picturæ puer, qui dorsum incurvat, quo humeris impositam fert tra-bem, cui inscriptum est: *Fortiter*. Portat deinde Cytharam: quâ volunt obedire debere eum *hilariter*. A dextra illius assurgit catulus: ut obediat *velociter*. Pectus gerit apertum; ut obediat *toto corde*, propria voluntate abiectâ: vel certè Supe-riori totâ traditâ. Os tenet clausum: ut obediat *sine murmure*. Baiulat res viles & abiectas: ut obediat etiam *in rebus sensibus repugnantibus*. Pedibus fert ocreas, ut obediat *constanter*. Ambabus manibus vasa tenet: ut obediat *sincerè* seu *integrè*. Aures habet obseratas: ut obediat in ijs, *quæ ipsi auditu jucunda non sunt*. Caput inclinat, ut obediat *humiliter*. Novitij, ut obe-dire doceantur.

Si quis autem contra has obedientiæ Iesuiticæ formulas, & conditiones pec-cat, huic pro qualitate delicti pœna iniungitur, quæ ipsis *pœnitentia* dicitur. Ver-bi gratiâ: Minister mandat Novitio, quem putat esse superbum, ut abeat, & lo-cum secretum (refero illorum pœnitentias, uti eas faciunt, mihi igitur venia de-tur, si quæ minùs modesta videntur: Nolo enim Iesuitarum vel verba vel facta mutare, sed res illorum, quales sunt, verè demonstrare) aut caligas decrepito-rum excrementis repletas, aut matulas, aut etiam alia vasa immunda expur-get. Novitius sentiens istas res sensui suo repugnare, se excusat, murmurat, aut etiam operam suam denegat. Huius pœnitentia est coram Fratribus, vel pran-dij, vel cœnæ tempore suam profiteri culpam. Reverendi Patres, dilecti Fra-tres (dicit in genua proiectus) dico vobis meam culpam, quòd hodie inobediens fui, neque cloacas vel caligas quorundam expurgavi: quare mihi data est pœ-nitentia: Primùm ut in refectorio circumeam, vobisq; demonstrem, quomodo me excusaverim, & rebellem declarârim. Tunc horrendum videns, voceque u-tens stentoria, pedibus quatiens, ait: Nolo hoc facere: non veni ut cloacas ex-purgem. Quid ad me Magister? quid aliorum caligæ? expurgent illi, qui cæno eas repleverunt humano. His dictis in refectorij medio considet, & secum habet caligas lavandas, usque dum cæteri cibum sumpserint, & tenetur abire & iussa exsequi. Pœna delinquen-tium.

De hac Obedientia Iesuitica sic à quodam Iesuita Ordinis desertore scriptum est: *Porrò ad perpetuò occultandam; conservandam & augendam superstitionem & ido-lolatriam, bestia hæc catulis suis intellectum, si quem habent, ipsumq; sensum ligat, dum monet & mandat seriò, ut ea, quæ Superior jubet, cum obedientia perficiant, quæque ipse facit, cæco iudicio pertranseant, non considerantes, an bonum vel utile sit, nécne, quod præ-cipitur; quandoquidem omnis eiusmodi cogitatio meritum tollit & valorem obedientiæ. Quâ quidem in re Societas Canonistas imitatur pernitiosissimos Pontificis adulatores. Hi enim orbi Christiano quondam persuaserunt, Romanum Pontificem tantæ esse digni-tatis & authoritatis, ut, etiamsi ille totum mundum perderet, nemo tamen ex ipso dia-bolici huius facti vel posset, vel quærere rationem deberet. Sic prorsus, imò multò peius, suos Societas alumnos instituit, cùm docet, quæcunq; Superior iubet, quæque ipse facit, non solùm iudicanda non esse, multò verò minus reprahendenda, sed etiam tamquam bona & sancta, ut Patriarchæ Ignatij verbis utar, præsupponenda: Quo nimirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineat.* Ex literis cuius-dam de obedien-tia Iesuitica.

Hanc quidem obedientiam vovent ac promittunt Superioribus suis imprimisque Romano Pontifici: Politico verò Magistratui sibi à Deo ordinato sunt inobedientissimi, ut ex sequentibus manifestum fiet.

Excipit quidem Loyola, in omnibus rebus obediendum Superiori, VBI NON COGNOSCITVR PECCATVM, hoc est, ea, quæ sine peccato com- Exceptiones Lo-yolæ de obedien-tia Iesuitica.

mitti nequeunt. Si quis autem examinet illius Regulā & scripta perpendat, mox intelliget, Iesuitas nihil aliud, quàm vel hypocrisin, vel idololatriam, superstitiones & similia Dei legibus & pietati contraria, præcipere, facere, & alijs, ut similiter faciant auctores, & suasores esse; ac propterea in ijs Superiori minimè obedire deberent, vel iuxta ipsius Loyolæ exceptionem.

Deinde præcedentia & sequentia hanc exceptionē liquidò ostendunt, cognitionem & probationem mandatorum illis ademptam; dum simpliciter statuunt, quicquid sibi præcipiatur id iustum esse; dumq; apertè fatentur, se cœcâ suâ obediētiâ iudicium suum abnegare, & similes esse vel cadaveri, vel baculo senis, qui ubicunq;, & quacunq; in re eo uti velit, qui eum in manu tenet, ipsi inseruit. Lælius, ut legitur apud Ciceronē, narrat, *C. Blossium Cumanum tanti Tiberium Gracchum fecisse, ut quicquid ille vellet, sibi faciendū putaret, Cumq; Lælius quæreret: etiámne, si te in Capitolium faces ferre vellet? Nunquam, inquit, voluisset id quidem: sed si voluisset, paruissem.* Amicitiæ Blossianæ per quàm similis est Iesuitica obedientia. Nam si Pontifex Rom. vel eorum Generalis vel Reges interficere iusserit, morem gerent. Sed ut nefaria vox est Blossij, sic detestabilis hæc est parendi servitus, cum externa impietate coniuncta.

Blossiana obedientia.

Atq; hoc modo Iesuitæ à Patribus suis stultè persuasi, *Cœcam obedientiam*, sic enim illi vocant, Rom. Pontifici, suisq; Præpositis, sanctè promittere; hoc est, nullam rationem, quantumvis evidentem, contra id, quod semel animo imbiberunt, admissuros se iurare cogūtur: Atq; ita clausis oculis & animis obfirmatis contra veritatem, & suo & aliorum maximo malo, luctantur.

DE VOTO CONTINENTIAE PERPETVAE IESVITARVM.

DE hoc voto Regula 28. sic habet: *Quæ ad votum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cùm constet, quàm sit perfectè observanda, nempe enitendo* angelicam puritatem imitari, & corporis & mentis nostræ munditia. Ex his patet, nō sufficere Loyolæ eam esse puritatem, quæ in hac vita in hominem cadere potest; sed exigere Angelicam. Requirit igitur maiora viribus humanis & impossibilia suis discipulis imponit.

Regulam etiam habent Iesuitæ, *Ne permittant, ut fœmina aliqua ipsorum vel domus, vel Collegia ingrediatur. Si autem quædam ingressa sit Ianitoris incuriâ, mox pulverem eijciant, ne illius tactu inquinentur.* Aliam item: *Ut ambulantes per plateas oculos à fœminis avertant. Si quæ fœmina ad ianuas illorum pulset, porta ipsi non aperiatur: sed per cancellos Ianitor eam audiat, & paucis absolvat: non in Collegium illam intromittat: Si autem petat Confessarium, ad templum remittatur, & Confessarius averso vultu & sellâ ab ipsa diversâ, per cancellos confessionem eius excipiat: neque solus ad audiendum eius confessionem descendat, sed à longè stet Socius, qui quidem illos non audire, sed tamen videre possit, Ne quid aliud quàm confessionem tractent.* Tantæ enim sunt puritatis & castitatis, ut etiam in templo publico Iesuita non ausit sibi & suæ carni confidere, ut solus fœminæ confessionem excipiat.

Commendant quidem Patres Iesuitarum discipulos suos ob insigne castitatis & continentiæ donum: iactantes, habere se iuvenes & adolescentes formâ, vultu & robore præstantes, tantæ tamen continentiæ esse, ut ne igniculum quidem carnis in ipsis per confessionem animadvertere possint: Vocantes etiam suos Angelos terrestres, qui Dei gratiâ ceu cultro, omnem carnis fomitem præsciderint, ut iuratam facile possint præstare continentiam. Si quis autem Iesuitis larvam hypocriticam detrahat, eos in corde longè aliud sentire, quàm

e, quàm quod verbis loquuntur videbit: contrarium etiam testantur cives & usstici, totúsque adeò mundus, quemadmodum Hasenmullerus aliquot exemplis capite sexto declarat.

DE QVARTO IESVITARVM VOTO, QVO SE PONTIFICI ROMANO PECVLIARITER MANCIPANT ET OBSTRINGVNT.

QVartum Iesuitarum Votum Professorum est: hoc est, illorum, qui iam in omnibus Iesuitarum institutis probati, perfecti inventi sunt, & Pontificiā yclopędiam absolverunt: exindeq; *Patres* vocantur. Ignatius Loyola enim Generalis illorū factus, primos illos 10. Patres, quos supra nominavimus, atq; adeò tiā illos sequētes, coēgit non solū sese triū simplicium votorū vinculo obligare: ed etiam sese totos corpore & animâ, in rebus fidei & morum, specialiter Papæ evovere, & eius se servitio sub sui damnatione mancipare, si vel in minimo vel naximo religionis ac fidei articulo, á Pontificis Rom. placitis & decretis defice-ent, vel aliud quàm ille sentirent: vel diversum ab eius canonibus statuerent. Vt gitur reliqui Iesuitæ omnes, qui non sunt *Professi*, ab arbitrio Generalis hærent, ta omnes eorum *Professi*, ac ipse quoq; Generalis, á Pontificis Romani nutu de-endent, iurantq;, se in omnibus ipsi obsequium præstituros, quæcunq; in illos ræsumat vel statuat, atq; etiam ad quascunq; fidelium & infideliū terras Papæ psos mittere placuisset, eò sine ulla tergiversatione atq; adeò sine ulla nō modò nercede, sed ne viatici quidē petitione ituros: ideoq; etiā *Missionis* votū appel-atur. Et hoc speciali vel extraordinario voto à reliquis omnibus Monachis & Clericis differunt: qua de causa etiam Papa eos, ceu pupillam oculi sui custodit, ut corpus suum tuetur, alit, nutrit, auget & ditat, nec non extraordinarijs privilegijs, liberalissimè donat, magno cum totius Cleri Romani damno ac detri-nento. Hi sunt Pontificis Romani molossi & canes venatici, quos robustus iste enator Antichristus, ad indagandos Evangelicos & verè fideles emittit, ut eos apiat, dilaniet ac devoret. Hi sunt, qui instar proditorum & exploratorum otam Germaniam perreptant, ut Germanos sub iugum Pontificium redigant; in eo toti sunt, ut Germania in pristinum statum reducatur. Hi sunt, qui Ger-nanorum iuratos hostes in perniciem eorum instigant & incitant: qui manus Pontificum Romanorum ad sanguinem innocentum effundendum armant: ui eorum aures his clamoribus opplent, *Ecclesiam Romanam & Apostolicam se-em interituram, nisi Germanorum Principum nomen & ditiones deleantur & exstirpen-ur*: qui prodigiosis mēdacijs Evangelicos & orthodoxos corā Principibus Pon-ficijs prægravant, eos seditionum, rebellionum, conspirationum & aliorum celerum insimulant, & in odium Principum adducunt: à quibus sanguinolen-e conspirationes & coniurationes non tantum contra Germanos, sed contra o-nes orthodoxos in cunctis provincijs fabricantur, ut in titulo de doctrina Ie-uitarum prolixè indicabitur. Hoc quarto voto Iesuitæ à reliquis clericis differunt.

Formula autem quarti huius voti, quam decē primi huius Societatis Patres um suo Ignatio Loyola Paulo III. Papæ obtulerunt, quamq; Papa Iulius III. re-etivit & confirmavit, ita ad verbum habet: *Quicunque in Societate nostra, quam esu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino tque Romano Pontifici, eius in terris Vicario, servire, post solemne perpetuæ castitatis otum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, ut ad rofectum animarum in vita, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem, per pu-licas prædicationes & verbi Dei ministerium, spiritualia exercitia, & charitatis opera,* Formula quâ se Iesuitæ Pontifici Rom. quarto hoc voto obstringunt.

& nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium, in confessionibus audiendis, spiritualem consolationem præcipuè intendat: curetque primò Deum, deinde huius summi instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi. Vnusquisque tamen secundùm gratiam, sibi à Spiritu Sancto subministratam, ut vocationis suæ proprium gradum; ne quis fortè zelo utatur, sed non secundùm scientiam. Cuius proprij cuiusque gradûs, judicium & officium, discretio ac distributio tota sit in manu Præpositi seu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni benè instituta communitate necessarius. Qui quidem Præpositus, de consilio Sociorum, constitutiones ad constructionem huius propositi, nostro fini conducentes, in consilio, condendi auctoritatem habeat: maiori suffragiorum parte, semper statuendi jus habente. Consilium verò statuatur esse in rebus quidem gravibus, ac perpetuis, maior pars totius Societatis, quæ à Præposito commodè vocari potuit: In levioribus autem & temporaneis, omnes illi, quos in loco, ubi Præpositus noster residebit, præsentes esse contigerit. Iubendi autem jus totum, penes Præpositum erit.

Sciant omnes Socij, & non solùm in primis professionis suæ foribus; sed quoad vixerint, quotidiè animo volvant: Hanc Societatem universam, & singulos, sub Sanctissimi Domini nostræ Papæ, & aliorum Romanorum Pontificum successorum eius fideli obedientia Deo militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici, tanquam capiti, ac IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad maiorem tamen nostræ Societatis humilitatem, ac perfectam uniuscuiusque mortificationem, & voluntatum nostrarum abnegationem, summoperè conducere judicavimus, singulos nos, ultra illud commune vinculum Speciali voto astringi: ita ut quicquid Modernus alijq; Romani Pontifices, pro tempore existentes, jusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quascunq; provincias nos mittere voluerit, sine ulla tergiversatione, aut excusatione, illicò, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur: sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunq; alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quoscunq; hæreticos, sive schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.*

Quamobrem, qui ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, an tantum pecuniæ spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta consilium Dominicum, possint consummare, hoc est, an Spiritus sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut huius vocationis pondus, illo adjuvante, se laturos sperent. Et postquam, Domino inspirante, huic IESV CHRISTI *militiæ, nomen dederint, diu noctuque succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem, prompti esse debebunt. Ne quæ autem possint esse inter nos Missionum ac Provinciarum huiusmodi aut ambitio vel detrectatio: profiteantur singuli, se nunquam directè aut indirectè de huiusmodi missionibus, quidquam cum Romano Pontifice curaturos: sed omnem hanc curam Deo & Pontifici ipsi, tanquam eius Vicario, & Societatis Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut cæteri, etiam profiteatur, se nihil de suimetipsius missione, in alterutram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice esse curaturum. Voveant singuli se in omnibus, quæ ad regulæ huius nostræ observationem faciunt, obedientes fore Societatis Præposito. Ille autem jubeat ea, quæ ad consecutionem propositi sibi à Deo & à Societate, finis, cognoverit esse opportuna. In prælatione autem sua, benignitatis ac mansuetudinis, Charitatisque Christi, Petri, Paulique formulæ semper sit memor, & tam ipse, quàm consilium ad normam hanc assiduè spectent: & nominatim commendatam habeant institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina, decem Præceptorum, atque aliorum similium rudimentorum: quæcunque secundùm circumstantias personarum, locorum ac temporū illis congrua videbuntur. Est enim maximè necessarium circa providentiam huius rei, diligenter Præpositum, & consilium invigilare: cum & in proximis ædificium fidei, sine fundamento nō possit consurgere, & in nostris periculum sit, ne ut quisq;*

erit

rit Doctior, ita provinciam hanc, tanquam primo aspectu minus speciosam, forsitan detre-tare, conetur: cùm tamen revera nulla sit fructuosior, vel proximis ad ædificationem, vel ostris ad charitatis & humilitatis officia simul exercenda. Subditi verò tum propter in-entes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatum humilitatis assiduum ex-rcitium, Præposito in omnibus ad institutum Societatis pertinentibus parere semper tene-ntur, & in illo Christum, veluti præsentem agnoscant, & quantum decet, venerentur. Cùm utem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem & ad proximi ædificationem aptiorem esse itam, ab omni avaritiæ contagione quàm remotissimam, & Evangelicæ paupertati quàm milimam: cumque sciamus, Dominum nostrum Jesum Christum, servis suis regnum Dei olùm inquirentibus, necessaria ad victum & vestitum esse subministraturum, voveant nguli & universi, perpetuam paupertatem, declarantes quod non solùm privatim, sed ne-ue etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usu, ad bona aliqua stabilia, ut ad proventus seu introitus aliquos, jus aliquod civile acquirere, sed sint contenti usu antùm rerum, sibi donatarum, ad necessaria sibi comparanda, recipere. Possint tamen abere in Universitatibus Collegium, seu Collegia habentia reditus, census seu possessiones, sibus & necessarijs studentium applicandas, retentâ penes Præpositum & Societatem o-nimodâ gubernatione, seu Superintendentiâ, supra dicta Collegia, & prædictos studen-es, quoad gubernatoris, seu gubernatorum ac studentium electionem, ac eorundem admis-ionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium nstructionem, eruditionem, ædificationem ac correctionem, victus vestitusque eis admi-istrandi modum, atque etiam omnimodam gubernationem, regimen & curam. Sic tamen t neque Studentes, dictis bonis abuti, neque Societas in proprios usus convertere possit, ed studentium necessitati subvenire. Qui quidem, post cognitum in spiritu & literis eo-um profectum, & post sufficientem probationem, in Societatem nostram admitti possunt. Socij omnes, quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum re-litus non habeant: teneantur tamen singuli privatim ac particulariter, & communiter, d dicendum officium, & secundùm Ecclesiæ ritum.

Hæc sunt, quæ sub præfati Domini nostri Pauli, & Sedis Apostolicæ beneplacito de ostra professione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summatim umptione hac informaremus tum illos, qui nos de nostro vitæ instituto interrogant: tum tiam posteros nostros, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus huius vitæ. Quam cùm multas magnasque habere difficultates fuerimus experti, opportunum judica-imus etiam statuere, ne quis in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissimè fuerit robatus cùm prudens in Christo, & vel doctrinâ, seu vitæ Christianæ puritate apparue-it conspicuus: tunc demùm admittatur ad IESV CHRISTI *militiam, qui tenui-us cœptis nostris favere dignetur, ad gloriam Dei Patris, cui soli semper decus & honor n secula, Amen.*

Hanc formulam, ceu pium, sanctum ac spiritualem profectum, Apostolicâ auctoritate, ex certa scientia approbavit, confirmavit & benedixit, ac perpetuæ firmitatis munimine roboravit: ac sub sanctæ Sedis Apostolicæ protectione sus-cepit Paulus Tertius Anno Domini 1540. Quinto Calend. Octob. Pontificatus sui anno sexto.

Iesuitæ igitur hac in parte non dissimiles sunt L. Flacco: ut enim, Cicerone teste, legem ille iniquissimam de Sulla tulit, ut omnia quæcunque ille fecisset & dixisset, rata essent: sic Iesuitæ nullâ pietatis, nullâ æquitatis, nullâ iuris ra-tione habitâ, id & approbandum & exequendum esse ducunt, quod à Pontifice Rom. vel à Generali suo mandatum & iniunctum ipsis fuerit. At verò se homini alicui, præsertim Antichristo, sic obligare, ut omnia eius iussa accuratiùs obser-ves, quàm ipsius Dei mandata, & quidem ita, ut te compares quasi corpus mor-tuum, sic enim loquuntur Iesuitæ, aut nervis alienis mobile lignum, id partim superstitiosi est hominis, partim trunci & stipitis. Iesuitæ similes L. Flacco.

CAPVT IX.

NOTAE ET ANIMADVERSIONES AD REGVLAS IESVITICAS.

Iesuitæ Regulas suas verbo Dei præferunt.

HAS autem suas Regulas & Constitutiones Ignatij Loyolæ Hispani militis Dei verbo & Christi Evangelio longissimè præferunt. Si quis enim in legem Dei peccat, vel conciones sacras negligit, nihil is delinquere videtur Iesuitis, aut peccatum eius veniale est: sin verò peccat in Iesuitarum Regulas, hic ex illorum sententia mortale crimen committit. Hinc *Iesuita Sacerdos*, inquit Hasenmullerus, pag. 115. *nomine Henricus, alumnorum Scholasticorum Principis Bavariæ in Albertino contubernio Ingolstadij, Regens & Oeconomus, Anno 1584. in septimana sancta, quæ ultima dicitur jejunij, die Veneris suis discipulis dixit: Per hoc sacrum jejunij tempus libenter audivistis historiam Passionis Christi ex quatuor Evangelistis: fecistis multas pænitentias vigilijs, jejunijs, orationibus, peregrinationibus, cilicijs, ferulis & flagellis, quibus vos Christo conformâstis, eius passionem adimplevistis, & pro peccatis vestris satisfecistis: sed dico vobis, nihil ista omnia vobis proderunt, si non juxta præscriptum nostri Superioris cras omnes & singuli peccata vestra confessi fueritis, & Sacramentum more Catholico sub una specie sumpseritis. Quia hæc sancta mandat Ecclesia Romana, quam in omnibus audire debemus. Libenter audire conciones multas, & libenter ac sæpiùs legere sacram Scripturam, id profectò non est signum boni Catholici, sed potius hæretici, qui se istis rebus, ceu simia nuce, delectant. Verus autem Catholicus non multùm delectatur concionibus, quæ citò ceu ventus transeunt, neque lectione capitur Scripturæ, siquidem ea mortua est litera, quam non intelligit: sed unica eius voluptas est multas audire Missas & sæpiùs confiteri. Hæc qui negligit & contemnit, gravius peccat, quàm qui in omni vita sua nullam unquam concionem audivit, nec Biblia vidit.* Cùm autem exhortationem finivisset, eumque (mihi enim inquit Hasenmullerus familiariter notus erat) interrogâssem, unde ista probaret? Respondit breviter: *Audi, inquit, sacra mater Ecclesia Romana sic statuit, cui si non simpliciter obedíveris, bonus Catholicus non eris.* Addidit præterea, *Ecclesia Romana, non verbum, verbum, aut Scripturam, Scripturam, ut vos facitis Lutherani hæretici, sed Missam & Confessionem inculcat. Hanc ergo audiamus: quia hæc est magistra: est viva Dei litera: ipsa Lex: illa autem est litera mortua, nihil contra Ecclesiæ Romanæ authoritatem decernens, ut nec filia contra matrem, nec servus vel discipulus contra dominum & magistrum suum.*

Interea quoque, quæ in Regulis Iesuiticis notanda occurrunt, duo videntur esse non contemnenda: Prius est de religionis, seu potiùs superstitionis suæ propagatione: Alterum instituti sui spectat œconomiam, seu administrationis ordinem, utrumque ad certi cuiusdam & latentis instituti, cuius in his Regulis sæpissimè mentionem faciunt, promotionem tendere, omnes, qui scripta illorum cum operibus conferent, facilè intelligent.

Potestas Iesuitarum supra Reges est.

Verùm ne quis ea, quæ in illis Regulis proponuntur, tanquam levia, aut non talis momenti esse temerè iudicet, ut ijsdem refutandis & debellandis plurium animos & operas, ijs occupare necesse sit, tantum hoc ab eodem expetitur, ut potestatem, quam illi in potentissimos orbis terrarũ Reges, Principes & Respub. artibus hisce usurpârunt, aspiciat, & in domos professas, Collegia, domos probationũ, seminaria & residentias, Oratoria (quæ non templa, sed regiæ sunt, supellectilibus aureis, argenteis, sericis alijsque supra fastum Babylonicum ornamentis ditata, maximisque redditibus dotata, oculos intendat: confestim videbit, illorum

-it, illorum zelū non ullius Regis aut Principis territorio circumscribi, sed eos ordini suo universum orbis globum ad occupandum, & libidini subiugandum, non ad veritatem propagandam proposuisse, itaque sub Titut. primo in Summario Constitutionum, versiculo 3. ita scribitur: *Nostræ vocationis est diversa loca peragrare & vitam agere in quavis mundi plaga, ubi majus Dei obsequium & animarnm auxilium speratur.* Sic enim sonus eorum Româ exivit in universum mundum, per totam Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Africam, Indiam, Orientalem, Occidentalem, in Præsiliam Mexicanam, in ipsas insulas, in Galliam, in Belgium, Germaniam superiorem & inferiorem, Austriam, Poloniam aliasq; quasvis regiones citra ullum Territorium aut iurisdictionum respectum, etiam in cœlum more Gigantum manus impuras extensuri, nisi gladio oris sui altissimus illos decurtaret. Quod non iniuria se facere ducunt, cùm Generalem suum loco Christi, qui sine ulla termini præfinitione in cœlis & in terra Dominus est, obedientiâ cæcâ colendum & honorandum esse statuant. Adeo ut etiam liberos invitis parentibus plagiarij illi abducant, ad quod cum blasphemia impuri illi, Christi doctrinâ abutuntur, ut videre est d. tit. vers. 88. ubi notanda & examinanda est illa quæstio cùm improbos illos ambitio & avaritia usq; ad extremos orbis fines pro superstitione, imó tyrannide Romanâ propaganda impellant; Quid veris Christianis incumbat ad Regnum Dei per universum, mundum propagandum & an ulla terminorum circumscriptio illos ab officio charitatis Christianæ impedire debeat: Item an seminaria pietatis, apud vicinos propagandæ licita, & satis diligenter ab orthodoxis exculta, item annon horum defectus nocęat non solū conservationi, sed & propagationi Regni Christi, id est, veræ pietati & unioni Christianæ, item annon horum vigilantia & prudentia quorundam Evangelicorum negligentiæ & oscitantiæ meritó exprobari possit.

Secundó inter alios, versiculus 31. cum quibusdam sequentibus de obedientia diligenter examinandus esse videtur, quia in illis Iesuitæ, ut fidissimi Antichristi ministri, se supra Deum, eiusque verbum & ipsam denique æquitatem naturalem extollunt, statuentes quemcunq; Superiorem Christi loco agnoscendum & reverendū esse, & voluntatem ac iudicium suum, cum eo quod Superior vult & sentit in omnibus, ubi peccatum non cernitur omninó conformandum, &c. non repugnando, non cōtradicendo, nec ullâ ratione iudicium proprium ipsius iudicio contrarium demonstrando, sed finere se debere per Superiores suos ac si cadaver essent, baculusque senis, ita se illorum nutu & voluntate regi. Quisque Iesuita Christi loco habendus.

In quo primùm observandum est, & si inibi verbis *quemcunque superiorem, &c.* -ntā tur, non ideó eos loqui de Christiana & legitima obedientia Regibus & Principibus, qui Vicarij Christi in hoc mundo sunt à subditis debita: sed de ea, quam per suos sectarios suis Superioribus præstandam esse volunt, eum supra Deum, supra Reges & Principes extollendo, imó eosdem, licet unctos Dei, pedibus calcando iugulum eorum, si usus sectæ suæ requirat, perfectæ suæ obedientiæ ministros & discipulos præscindendo. Præcepta scelerati hominis, æternis divinæ & incorruptibilis sapientiæ mandatis præferendo, sic ut his repugnantes, dummodo illis pareant, pro perfectæ obedientiæ filijs habeant, qui veri Dei mandatis obediunt, & humanis traditionibus repugnant, eos pro rebellibus & seditiosis proscindant, imó ipsos Reges & Principes ob non servata superioris sui mandata, Regnis, Principatibus & subditis, ipso iure excidisse, subditos ab omni obedientia respecta legitimorum suorum magistratuum solutos esse.

An non hanc obedientiam, *perfectam* scilicet, Regibus liberis (ij enim qui poculo abominationum inebriati sunt difficilè hæc intelligunt) aliter, quàm hactenus fuit, suisque coloribus depingendam & commendādam esse sanæ doctri-

næ ſectatores iudicaverint, exemplis perfectæ illius Ieſuiticæ obedientiæ in lucem prolatis, ut ſcorti illius magni probrum omnibus innoteſcat, & filius ille perditionis tandem omnium ope & conſilio deſtruatur, ſecundùm Dei zelotis mandatum.

In cap. I. quo Regulæ communes traduntur, verſ. 30. obſervatione dignum eſt, quo præcipitur, ut aliæ de alijs nationibus benè ſentiant, & nemo bella vel contentiones inter Chriſtianos Principes in colloquium inducat; hîc Ieſuitarum qui præcipuæ omnium factionum, ſeditionum, bellorũ, rebellionúmq; & ſcelerum faces ſunt, artes & machinationes ab omnibus veritatis amatoribus ſublægendæ, communicandæ & velut in tabella exhibendæ, ut Reges & Principes ſibi ab illa Leonum Romanenſium colluvie queant ociùs & priuſquam cum illis pereant, vigilantius caveant.

Monopoliorum Ieſuiticorum induſtria cap. 4. de Admittendis verſ. 33. oſtenditur, quibus perfectius delineandis, non inutile videtur poſſe impendi ſtudium.

Cùm verba ſint notæ rerum, neque hæ ſine illis rectè intelligi poſsint, ſemper ab omnibus commendatum fuit, ut qui res perfectè cognoſcere vellent, verborum proprietatibus prius operam darent, Ieſuitæ more ſuo in cap. 8. literarum ſtudijs verſ. 51. non ante Hebraicæ linguæ ſtudium iuventuti permittunt, quàm cum in Theologiæ facultate mediocriter eruditi ſint, ut nimirum adverſus veritatis ſalutarem cognitionem quæ per exactam linguæ ſanctæ ſcientiam ex verbo Dei perfectè hauriri poteſt, ſophiſticæ Theologiæ antidoto prius præmuniri poſsint. Ita veritatis ſimplicem viam cavillationibus ſuis obſtruunt.

Quæ ipſorum prævaricatio clariùs oſtenditur ex verſu ſequente, ubi ſummi Philoſophi ſcripta commentarijs orthodoxorum illuſtrata, non aliter à ſophiſtis ſuis legi volunt, niſi quatenus Theologiæ ſcholaſticæ ſubſervire poſsint.

Quód 54. verſu eodem capite traditur, notatu & obſervatione digniſsimum eſſe videtur, ad unionem (quâ res parvæ creſcunt) inter Socios conſervandam, videlicet, ut ingeniorum licentia in opinionibus novis, vel introducendis vel ſectandis, omnibus modis certâ aliquâ lege coerceatur, hac enim facilè veritas & Reipublicæ tranquillitas perturbantur, & intervertuntur. Quod ſi eâdem operâ Theologiæ Scholaſticæ Profeſſoribus præcepiſſent, ut veritatem utriúſque Teſtamenti omnibus novis opinionibus, quibus pſeudoChriſtiani illam infecerunt, diligenti veritatis perſcrutatione, repurgarent, ſyncerius illi agerent.

Verſiculo ſequente 56. præcipitur ut diligens adhibeatur cura ne deſint operarij, qui confeſsionibus audiendis ſint idonei, utq; ad id caſibus conſcientiæ operam dent, haud dubiè in eum finem ut conſcientiarum tortores eò crudelius piorum mentes excruciare & ad varia pœnitentiarum genera carnifices adigere poſsint, hîc confeſsionum Ieſuiticarum artes & fines detegendi.

Inter alia & id notari poteſt, quod capite 1. verſ. 8. de officio Rectoris traditur, quod etſi ſeveriſsimæ ſint leges obedientiæ, non tamen Rectorem, authoritate ſibi ad eam tuendam conceſsâ ubiq; & ſemper uti debere, quod appellant in virtute obedientiæ iubere, ne ſcilicet non obediendo authoritas vileſcat: Nec Romani quoque niſi ex graviſsima cauſa imperio utendum eſſe cenſebant, utilius eſſe rati, ut res agantur authoritate ſuadendi magis, quàm iubendi poteſtate.

Quòd conſcientiæ rationem à ſuis Rectorem exigere volunt, cap. 3. verſ. 22. Tit. Regulæ Rectoris, eò iniuſtius videtur, quod Deus ipſe ſibi καρδιογνωσίαν reſervavit, ita in cœleſte regnum involantes, non contenti terreno; ſicuti & id abſurdiſsimum videtur, quod eodem cap. verſ. 26. cum ſequentibus de pœnitentiarum generibus additur. Quid autem rationem conſcientiæ reddere appellitent, id

ent, id in instructione ad reddendam conscientiæ rationem iuxta morem Socie-
tis docetur, his verbis: *Totam*, inquit, *animam suam integrè manifestam faciat nul-
m rem celando, quæ Dominum universorum offenderit.*

Arcani sui tegendi & alieni revelandi ratio ostenditur versu trigesimo quin-
o eiusdem capit. ubi literas in Collegio ad exteros vel ab exteris ad Collegia-
os scriptas, diligenter Rectori legendas committit, quo etiam referenda re-
ula tertia Ianitoris, quâ præcipitur, ut literæ omnes & schedulæ, quæ domesti-
s mittuntur, Superiori tradantur, ita ut ne ij ad quos mittuntur, intelligant eas
se acceptas.

Improbum atque impudentiæ plenum est, quòd in opinionum diversitatibus,
heologiæ Professores ad constitutiones suas, nō autem ad sacras literas remit-
int; unde etiam ex duobus alterum verum esse necesse est, ut nimirum sacras li-
ras nō habeant pro norma veritatis, vel institutum suum non ad Regnum Dei,
d Antichristi Tyrannidem promovendam tendat.

Mirum est quòd capit. 6. eiusdem tituli vers. 64. præcipitur, de deposito
ecuniæ nullo recipiendo, nisi forte nimis sibi durum fore putent, reddere quod
mel acceperint.

In examine recipiendorum, quod de quinque impedimentis essentialibus
ribitur, nimirum quòd inprimis ita sint interrogandi, ut ea impedimenta
se quæ à Societate excludunt, qui recipi se volunt, non intelligant, ne ve-
um occultandi occasionem accipiant, in eo certè illorum ingenij dexteritas
anifestatur.

Probationum regulæ, secundum quas magistri Novitiorum eosdem primâ,
cundâ & tertiâ probatione, examinare debent diligentissimè inquirendo.

Regula, quæ tit. de Magistris Novitiorum capite secundo, vers. quinqua-
esimo primo de consuetudine condiscipulorum traditur, observatu dignissi-
a est, & talis, ut in omnibus Collegijs ubi profectionis ratio habetur, exactissi-
è servanda: id quoque rectè monitum videtur, quod ingeniorum delectu
agis boni communis ad gloriam Dei, quàm particularis cuiusque ratio ha-
enda sit.

Ad magnitudinem quoque secularis Iesuitarum potentiæ pertinet, exactissi-
ma illa per universum orbem *Correspondentia*, cuius utilitas & forma re-
ræsentantur in Titulo de formula scribendi, ubi versu primo dicitur, quòd
ommercium frequens literarum inter inferiores & superiores, maximè ad u-
ionem in Societate servandam faciat, ad audienda ea, quæ ex varijs locis ad
dificationem, & eorum, quæ geruntur cognitionem adferuntur, & ostendi-
ır in sequentibus versiculis, quibus modis illud commercium sit exercendum.
Verum vers. vndecimo, manifestè apparet, eam correspondentiam non ad do-
iorum & Collegiorum suorum statum cognoscendum tantùm pertinere, sed
d ipsius status politici arcana scrutanda: additur enim, ut totius provinciæ
atum benè explicent & suppleant, si quid intellexerint, quod Superiores do-
iorum Collegiorum minùs declaraverunt, & in universum ita scribere debet,
t generalis omnium rerum, omniumque personarum ac provinciarum statum,
uoad eius fieri possit, ante oculos habeat. Quis quæso nunc Iesuitas exactissi-
ios omnium rerum exploratores & perrimatores esse negaverit? cùm hæc ipsi
iis scriptis fateantur. Quis nunc negaverit Iesuitas sub prætextu religionis re-
na & imperia scrutari & petere?

Verum cùm tantam vaferrimi hi veteratores ex sola correspondentia uti-
tatem ad unionem inter Romanenses tuendam, sentiant, non abs re est,
uòd illi qui Reges & Principes Romanenses in sua manu habent, ijsdem per-
adeant, ut gravibus propositis pœnis, Evangelicos, ab illo literarum commer-

cio absterreant, hoc enim medio illis sublato, neq; de communibus periculis, neq; de artibus & machinationibus quæ in illos consuuntur, invicem præmonere penitus possunt, nec mutuis consilijs & ope iuvari: deinde si correspondentia Iesuitis Tyrannidis Romanæ propagatoribus ad unionem suam longe lateque propagandam & diffundendam summe sit utilis; consequitur, ut eiusdem defectus, Evangelicis & liberis Statibus maximas haud dubie adferat incommoditates, ijsdemq; ob id per coniuratos Romanenses prohibita, ut ita rebellium gentes internis discordijs relinquerentur, illisq; piscatio illa hominum in aquis turbatis eo liberior remaneat, qui in tenebris ambulant, lucem oderunt: huius communionis & commercij Christiani utilitas, quia tanti momenti est, pro concionibus & scriptis publicis pro dignitate omnibusque & singulis tam Regibus, Principibus & Magistratibus Christianis & liberis, quam Rectoribus & Professoribus veritatis commendanda est, ut Antichristi fraudibus retectis, Ecclesiæ Christi adversus eas tempestive & fortiter caveri, & locustarum & viperarum illarum agmina, in puteum abyssi, unde prodierunt, repelli & præcipitari queant ocyus possint: tantine semper erunt privata (quæ in publicorum neglectu periclitantur, neque extra eorum tutelam salva esse possunt) ut tolerabilius esse credatur, in publicis perire privata, præ nimio privatorum studio male publica curando, quam ad modicum privatis simultatibus & actionibus suspensis, pro salute publica adversus communem hostem vigilare; & in publicis privata tueri.

Notandum quoque est, quod de Præfecto Rerum Spiritualium statuitur, ut nimirum secundum cognitionem instituti Societatis zelo magno diligenter illud promoveat & tepidos exhortetur, &c. tanta enim est plurium oscitatio, ut neq; frigidi neq; calidi, nulloq; affectu aut commiseratione ducantur, modo sibi bene sit, quia in re quam necessarium sit charitatis doctoribus, tepiditatem & oscitantiam illam non tantum charitate Christiana, sed & viris bonis indignissimam, decantare, omnes perpendere velim; qui se eiusdem Christi membra esse sciunt & profitentur; an autem minimum hominis membrum dolere possit, citra totius corporis sensum?

Quod autem institutum Iesuitarum non tantum ad privatæ rei amplificationem & magnitudinem, sed ad omnia totius orbis regna sub Romanæ Sedis iugum reducenda, tendat, supra ostensum est: verum quod contra nullos maiore odio quam adversus hæreticos & Septentrionales ferantur, ex eo constat, quod in Catalogo Missarum & Orationum ad finem præcipitur, ut frequentia offerantur sacrificia & circumvolutentur Rosaria, pro Septentionalium & hæreticorum reductione: hoc cum multos ex illis lateat, aut si ijsdem notum esse possit, non satis sibi ab eo caveant; movendi & serio hortandi esse videntur, ut animicidas maiore quam ante odio prosequantur, ac Duplum illis iuxta doctrinam D. Iohannis Apocal. 18. retribuant.

Operarios, quibus ex obedientia confessionis audiendi sanctum munus committur, in tit. Regulæ Sacerdotum vers. 5. volunt, multum ad id affici, & tanquam sui instituti valde proprium, magnifacere, nec sine magna causa. Nihil enim aptius est, non solum ad familiarum & matrimoniorum, sed & imperiorum, Regnorum & Rerumpub. arcana scrutanda, unde etiam in Venetorum Repub. Auricularis confessio illis penitus interdicta, sed nihil est, si serpentis cauda feriatur, terendum est caput, si venenum devitare velimus.

Libidinis quoq; suspicionem a se avertere omni cura conantur, in vers. 18. sup. prad. tit. ut & in Summario Constit. vers. 8. & seq. maxime autem in confessionibus mulierum. Verum quæ illorum in ijs impudicitiæ in omnibus locis, ubi illi lupanaria sua spiritualia collocarunt, palam est, & recens Bruntrutensibus in agro Basiliensi.

Sic quoq

Sic quoq; avaritiæ studiũ à se multis huius libri titulis & in alijs suis scriptis, varisimi tegere conãtur: speciosè autem in ultimo vers. tituli suprad. ubi Confessores monentur, ut ægrotos, cùm opus sit, ad condenda testamenta adhortentur, sed ijs conficiendis non assistant. Quod quàm diligenter ab illis alienarum hæreditatum cæptoribus observetur, ex Collegijs, Domibus vel suppellectilibus, fundis & redditibus illorum satis apparet: ideòque vel hîc vel in Summario Constitut. vers. 23. & seqq. Iesuitica paupertas, ut murus religionis firmus, exemplis divitiarum illorum illustranda.

Concionatorum Regulæ tradunt, illos quidem lectioni S. Scripturæ incumbere debere, sed præcipuè Patrum, tanquam si Patres Patre ipso sanctiùs docuissent, à fontibus suos ad rivulos seducendo, quæ illorum perversitas comprobatur regula 6. præfecti, lectores ad mensam, ubi in celebrioribus festis præcipitur aliquid legi omisso capite Scripturæ, ex Patrum homilijs & tractatibus, neglecta lectione Scripturarum, tanquam nimis vulgari & cotidiana, indigna ut celebrioribus diebus audiretur.

Decima Concionatoribus regula iniungit, ut populum obedientiam eã doceant, quæ Principibus & Prælatis, qui Dei in terris vices gerunt, à subditis exhibenda est: Vbi notandũ verba *qui Dei in terris*, intelligenda esse, Dei terrestris, id est, Pontificis, cui cæca obedientia parendum est, vices gerũt: Nam ijs qui vices illius non gerunt, sub pœna excommunicationis prævaricatores illi prævaricando obtemperare prohibuerunt.

Quod ipsi Iesuitæ in Gallijs & alibi exemplis irrefutabilibus demonstrârunt, docentes, Regem sibi rebellem à quovis legitimè cædi & occidi posse.

Astutè præcipitur in 19. Regula Concionatorum, ut non ita exactè proponant argumenta, quibus contraria pars confirmetur, ne simpliciores ipso proponendi modo offendi possent: sciunt enim veteratores isti veritatis argumenta suę superstitionis figmentis longè firmiora, ideoq; fraude tacendi, illa simplices celanda esse statuunt.

Concionatorum regula vigesima illi suis prohibent verborum lenocinia, cùm in eo solo lenones illi laborent, ut mendacia sua verborum & rerum lenocinijs velent, id testantibus ipsorum concionibus & scriptis quotidianis, quæ impudentissimis mendacijs conferta, & per verborum exquisitissimorum fila consuta conspiciuntur.

Quæ in prima & secunda Regula Missionum referuntur, de πολυπραγμοσύνῃ & tyrannide per omnes mundi plagas aucupanda, directoribus Pontifice Romano & Societatis Generali, ea quidem suprà tacta sunt, sed ex hisce missionum regulis exactiùs examinatis, multo quàm antè, apertiùs, Regibus, Principibus & Magistratibus ob oculos exponitur, eo fine, ut ab hierarchiæ illius fraudibus sibi & meliùs & vigilantiùs, quàm hactenus, caveant, & in missos illos in posterum diligentiùs animadvertant: aliàs timendum esset, ne negligentioribus vigilantissimi illi imponant.

In octava eiusdem Tit. regula notatur, quomodo se in bonorum virorum notitia circumforanei illi insinuare debeant, quò efficacius operari possint.

Cautissimum est, quod regula 19. d. Tit. traditur ad evitandum æmulationes & odia aliorum Ecclesiasticorum, ut nimirum missi nullam reformandi Cleri aut monialium aliorùmve religiosorum curæ partem admittant, sed machinas rectà in imperitum vulgus dirigant, illud enim facile futurum esse aucupantibus sciunt, quia superstitioni natura deditum.

Opportunitates, quas Deus ad institutũ Iesuitarum promovendum, missis dabit, è manibus sibi elabi sinere non debere, oculatissimi & vaferrimi illi suis

commendant regula 20. dicti tit. ad factiones nimirum in alienis regnis excitandas, quibus illa tãdem sub iugum Sedis Romanæ reducantur, in quo solo summum sedis illius bonum consistere, omnibus notum est, qua de re quoq; non omnem ipsis conversationem cum secularibus, sed incautam tantum & nimiam prohibent, ut regula 26. ne detegantur ipsorum machinationes, aliâs & ea quæ in peculiaribus instructionibus à Superioribus præscribuntur, pari diligentiâ & providentiâ exequi iubentur, in eum finẽ illis non cũ secularibus tantũ agere mandatur, sed & in seculares ipsos se transsubstantiare ad parricidia Regum & Principum eò commodiùs patranda; & proditiones factionésque machinandas.

Quòd verba hæc *Institutum Societatis* in hoc libro toties & cum tanta commendatione repetuntur, non absque aliquo magno mysterio est: & procul dubio aliquid monstri in se continent. Illud apparet in regulis procuratoris Generalis, quòd Societas magna tributa Sedi Romanæ summâ diligentiâ pendenda esse compromiserit; cùm Procuratori isti iniungatur, ut antequam dies præscriptus venerit solvendi, Quindennia Rectores Collegiorum, ad quos Vniones beneficiorum pertinent, diligenter admoneat, opportuno tempore pecunias Romam mittant.

Bullæ de Cœna Domini observatio, eiusq; quod in ea mutatur vel additur diligentissimè Procuratori Generali commendatur, ut & motus proprij Pontificis: adeò ut si motu proprio excommunicet Reges & Principes, eosq; privet suis regnis & principatibus, vel quid sceleratiùs motu proprio statuat, monet ut conscio Præposito Generali Provincialibus omnibus id mittat, ut illi secundùm ea Pontifici cæcâ obedientiâ pareant, & subditos cõtra Reges & Principes ad factiones & rebelliones suscitent.

Iudicium de epistola Ignatij de virtute obedientiæ.

Pro Colophone Iesuitarum adijcitur epistola Ignatij de virtute obedientiæ ex cuius contextu non difficile erit dijudicare; epistolam eam per Ignatium ductu spiritus contradictionis congestam esse, quia non tantùm contradictoria non pauca inibi videntur ostendi posse; sed contra sententiam Spiritus Sancti Ignatium, adinstar spiritus infernalis, multa loca sacræ Scripturæ ad impijssimam suam de obedientia Iesuitica doctrinam blasphemè detorsisse; unde epistola illa exactissimè & velut fundamentum viperinæ illius Societatis examinanda est; ac demonstrandum, Societatem illo suæ tyrannidis promovendæ studio, non quærere salutem, magnitudinem & libertatem Regum ac Principum, sed ut eos suis tyrannicis præceptis subijciant, deque solijs suis deturbent, ac Reges ipsos, coronas & sceptra eorum ad pedes Pontificum abijciant: sicuti hoc nuper Pontifex Rom. petijt à Legatis Henrici IV. Galliæ & Navarræ Regis. Verba relationis talia sunt: *Oultre que dessus, on á faict sonder vive voix par diverses personnes lesd. procureurs* (nota hæc verba, non enim Legatorum honore dignatur, sed Procuratorum vili nomine superbè dehonestat Regios Legatos) *si en faisant l'abiuration ils ne vouldroyent point au nom du Roy deposer aux pieds du Pape par signe d'une Couronne le royaume de France, q'uil auroit occupè de faict, soy disant Roy, combien que led. Siege l'eust priue du droict suueßiff & du tont aultre, q'uil eust peu pretendre a la Couronne de France, que sa Saincteté apres ceste submißion la remettroit sur la teste desd.* Procureurs. En præclarum, recentissimum atq; indubitabile exemplum obedientiæ, quam cæco impetu cuivis Superiori præstandam esse docent: nonne digni, qui à Regibus & Principibus, omni suppliciorum genere in puteum abyssi profligentur, &c.

NOTÆ

NOTAE ET ANIMADVERSIONES ALIAE AD QVASDAM SVMMARII IESVITARVM CONSTITVTIONES.

[I]N Summario Constitutionum lex vel regula octava sic habet: *Vnusquisque [q]eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo, Qui dimiserit [pa]trem,&c. existimet sibi patrem, matrem, fratres & Sorores, & quicquid in mundo ha[bu]eat, relinquendum: imò sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit patrem, & ma[tr]em, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et ita curandum ei est, ut [o]mnem carnis affectum erga sanguine junctos exuat.* ἀστοργία Iesuitarum.

Exemplum Constitutionis seu regulæ huius habemus apud Hasenmulle[r]um: *Erat Landspergæ, inquit, Novitius, nomine Iohannes, artificio sartor: hic cum [r]eliquis Novitijs animi gratiâ in campum procedit. Obviam fit illi pater senio confectus, [q]ui filium, quem annum ferè non viderat, alloqui & salutare cupit. Filius autem faciem [a]vertit tanquam ad horrendi monstri occursum; & ne patrem audire & cum ipso loqui co[n]atur, aufugit. Pater senex filium inclamat: hoccine est mihi nutricationis gratiam re[fe]rre? at ille surdus & mutus pergit: Pater, faxit Deus, inquit, ita fugias, ut nunquam [v]ideas: & reliquis Iesuitis silentibus, Hæc, ait, est pietas quam Iesuitæ suos docent? [A]beat igitur in malam crucem degener iste filius, qui non se gerit ut Christianum decet. [V]bi domum deventum est, Rector re auditâ factum Iohannis maximè probans; Macte [v]irtute fili mi, inquit, qui patrē tibi elegisti Patres Societatis nostræ, quos te magis quàm [p]atrem tuum amare oportet; eò quòd hic secularis sit, illi spirituales. Factum hoc insuper [d]icto Hieronymi (per calcatum patrem perge ad Christum) confirmare conatus est, & [c]uiusdam Parisiensis Novitij exemplo, qui ne quidem matris lachrymis permoveri potue[r]it, ut ex cœnobio pedem moveret. Addebat denique, parentibus, si eos à Societate Iesui[ta]rum abstrahere conarentur, dicendum & scribendum esse; Vade post me Satana: quòd [n]on parentibus naturalibus, sed Societatis Patribus obedientiam absolutam voverint.*

Iacob. Crusius Iesuita Novitium quendā de Iesuitismo deserendo, & ad suos [r]edire cogitantē, huiusmodi verbis compellavit: *Quid tibi curæ sunt parentes? An[n]i Christum & Ignatium.* Hic monet ut naturalem seu carnalē authorem in spiritua[l]em convertamus: hoc est, omnem στοργὴν & dilectionem in Patres Societatis [t]ransfundamus: Ille verò dicit, *Qui non odit patrem & matrem suam, non me est di[g]nus.* Hoc est, Si vis in Societate vivere, necesse est, ut parentes tuos, te ad se[c]ulum retrahere conantes, tanquam capitales hostes oderis & fugias, & Socie[t]atis amorem parentum dilectioni longè præferas. Hoc est enim naturalem erga [p]arentes affectum in spiritualem convertere, ut sanctus Pater noster Ignatius [d]ocuit. Quid tibi cum patre tuo? En pro patre seculari, recepisti aliquot mille [s]pirituales Patres. Quid tibi cum matre tua? En mater tibi est Ecclesia Rom. & [S]. Maria. Quid tibi cum fratribus? En pro uno atque altero fratre carnali tot [h]abes fratres spirituales, quot sunt Iesuitæ. Quid cum sororibus? Tot sunt tibi [s]orores, quot in Rom. Ecclesia virgines. Quid cum tuis opibus & domibus? En [p]ro una domo tot pulchra Collegia, tot amplas domos, atque tot reditus. Quid cū [a]micis? Iam tibi sunt amici Papa Dei Vicarius, Cardinales, Episcopi, Imperator, [m]ulti Reges & Principes, & omnes Catholici. Noli ergo Satanam audire, di[c]entem, Redi ad tuos, contrahe matrimonium, &c.

Respondebo autem non pro Ignatio Loyola, sed pro Christo: Is nihil tale [h]is verbis, ut Iesuitæ putant, docere voluit: nimirum, deserere, vel etiam odio [h]abere parentes, ac Iesuiticam agere vitam, esse Christum plus quàm patrem vel [m]atrem amare: sed hoc potiùs, ut ipsum omnibus, etiam qui nobis coniunctissi[m]i sunt, quique naturæ legibus nobis commendantur præferamus, imò tantùm [n]on odio habeamus, si quando res eò deveniat, ut aut ipsum abnegare, aut ab

ipsis divelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur ista; ut neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, ut in eius gratiam à Christo deficere velimus. Deinde hoc quoque vult, ut eos affectus, qui per se etiam laude digni sunt, in officio contineamus, ne nos à fide & pietate, quam ipsi debemus, transversum abripiant. Vnde dicit, *Qui amat patrem & matrem*, &c. SVPRA ME, aut PLVS QVAM ME, *non est me dignus.* Nihil igitur hæc pro stabilienda Iesuitica ἀςοργιά faciunt. Damnantur etiam tales, qui hoc faciunt, Gangrensis Synodi Canone 16. qui sic habet: *Quicunq; filij à parentibus, prætextu divini cultûs, abscedunt, nec debitam reverentiam & honorem illis dependunt; anathema sint.*

Iesuitæ nihil gratis dant.

Constitutio 27. præcipit, *Vt omnes, qui sub obedientia sint Societatis, meminerint se gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec postulando, nec admittẽdo stipendium, vel eleemosynas ullas, quibus Missæ, vel Cõfeßiones, vel prædicationes, vel quodvis aliud officium ex ijs, quæ Societas juxta suum institutum exercere potest, compensari videatur.*

Quis hîc non meritò exclamet, ô leges & cõstitutiones prodigiosè violatas, eversas & conculcatas. Cùm Canonici Augustani & alij Gregorio Rosepho Iesuitarum Augustæ Rectori, & in primario urbis templo concionatori 500. florenos in singulos annos offerrẽt, respondit quidem, sibi propter legem hanc eos recipere non licere, ut quæ gratis acceperit, gratis communicet: possint tamen loco eleemosynæ quicquid voluerint ad Collegium Iesuitarũ mittere, sibi enim licere eleemosynas, non autem mercedem accipere. Itaq; quotannis die Nativitatis Christi ad Iesuitarum Collegium deferuntur 500. floreni, quos isti gratis scilicet, pro Rosephi concionibus accipiunt.

Iesuitæ non sunt neutrales.

Constitutione 43. præcipitur, *Vt in Societate hac, nec sit, nec sentiatur animorũ propensio ad partem alterutram factionis, quæ est inter Principes & Dominos Christianos: sed sit potiùs quidam universalis amor, qui partes omnes, licèt sibi invicem contrariæ sint, in Domino amplectatur.* O Constitutionem prodigiosè violatam quoq;

Iesuitæ secularibus negotiis se immiscent.

Constitutione 45. sancitur, *quò pleniùs poßit Societas rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare, ut à negotijs secularibus abstineat; nec ea ullis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.* At contra Iesuitæ hodiè in Curijs Senatorum, ut supra diximus, & Principum versantur, à lateribus eorum nunquam discedunt, consilijs eorum se ingerunt, in castris quoque & inter armatorum acies circumvolitant, & in ipsa quoque gynæcea ac penetralia mulierum usque perreptant, & nihil in secularibus intentatum relinquunt. In Gallia visi sunt Iesuitæ multi in Parmensi exercitu, quorum nonnunquam currus onusti & bene ornati intercipiebantur, cum insignibus nominis IESV, quæ more Principum curribus suis infigebant. Ante hunc Principem nunquam visi fuerunt militiam sequi: imò solebant alios monachos, inter milites versantes, reprehendere ac damnare.

Iesuitæ dignitates Ecclesiasticas captant.

Ex instituto etiam suo iuramento sanctè profitentur, *se dignitates Ecclesiasticas non acceptaturos aut procuraturos, quòd non conveniant religiosæ humilitati.* Sed callidam & deceptoriam hanc reiectionem iudicandam, per opera eidem cõtraria probari potest. Nam dignitates illas & captant & acceptant, præsertim si insignes & pingues sint. Vnde nonnulli ex Pontificijs dixerunt, *Captari ab ipsis dignitates amplas, paupertatis simulatæ & humilitatis quasi escâ.*

Anno enim Domini 1593. Franciscus Toletus licet etiam ipse cum alijs Cardinalitiam & Episcopalem dignitatem abiurârit, à Clemente VIII. in Cardinalium Collegium cooptatus, & ad summam, excepto Pontificatu, Ecclesiasticam dignitatem evectus est. Ac licet finxerint, se cunctari & dubitare, acceptavit tamẽ, & placuit Reverendissimus & Illustrissimus appellari. Triennium autem tantummodò supervixit.

Fingit tamen Ribadeneira in Catalogo Scriptorum Iesuiticorum, hoc factum esse magno cum mœrore Societatis, paulò tamẽ post, videlicet anno 1598. die

mens

mensis Martij, idem Pontifex Robertum Bellarminum in eundem dignitatis gradum ascivit. Et mox sequentur plures alij: nec cessabunt ambitiosissimi homines, donec Pontificiam sellam occupârint.

Excusat tamen eos Gretserus de hac Cardinalitia dignitate contra leges Ordinis assumpta: quòd nimirū Pontifex eos cogere, ijsq; imperare possit sub peccati mortalis periculo. Exigit etiam hoc ipsorum iuramenti formula: *Mandata Apostolica totis viribus observabo.* Scilicet.

NOTAE ET ANIMADVERSIONES ALIQVOT AD BVLlas ac privilegia à Pontificib. Rom. Iesuitis data, ex Helia Hasenmullero.

IN Bulla prima Pauli 3. Papæ, cōceditur Iesuitis potestas cōdendi tot Regulas & Cōstitutiones quot volunt, pro libitu & arbitrio, in Societatis suæ usum & incrementū: hac tamē cōditione, ut illarū scopus ac finis sit, Rom. Sedis cōservatio. Quid aūt opus est ad Christianā perfectionē tot, & talib. quidē Regulis, quæ nihil sunt quā superstitiosorū hominū figmenta & placita? Vnica nostra regula & via ad salutē est Christus. Is in Decalogo & Evāgelio plenè nobis præscripsit, qualiter vitā nostrā instituere debeamus, si perfecti esse velimus. Et quicūq; iuxta hanc Regulā incedent, pax super eos erit & misericordia. Gal. 6. Et quid de huiusmodi Regulis & Constitutionib. senserit primus Eremita Anton. hinc apparet, quòd Petrus Parisiensis Cantor testatur, *eū quibusdam Monachis, petentibus regulam seu normam piæ vitæ, Evangeliorum codicem obtulisse:* quo ille nimirum indicare voluit, omnia ad pietatem necessaria abundè in sacris literis comprehensa esse, nec esse ullis novis Regulis, Canonibus aut normis opus. Paulij. Privilegia.

In secūda Bulla tribuit illis divini nominis laudē, quòd sint in Theologia exercitati, Lutetiæ graduati, & Spiritu sācto afflati, Christo & Papæ dicati, ac speciali voto Pōtifici Rō. obligati. Quæ aūt est cōmunio luci cum tenebris? quæ cōcordia Christo cum Belial? Hósne Spiritu sancto afflatos existimabimus, qui se Antichristo speciali voto obstrinxerunt, & in hoc coniurârūt, quòd velint orthodoxā doctrinā evertere, & Pontificias superstitiones stabilire? Et quis hos Theologos esse putabit, qui Dei verbum cereum esse nasum, materiam litis & hæreticorum librum calumniantur, & in eius locum Paparum placita, Conciliorum decreta, humanas traditiones & Monachorum somnia substituunt? Dicit etiam Bulla, *eos esse animarum zelantes*: concedo eos zelum habere, sed qualem lupi ovium, & vulpes anserum.

In tertia bulla datur Iesuitis potestas concionandi, sed non Dei verbū, sed humanas traditiones, quales sunt, statuta festa à Pontificib. Rom. instituta servare: omnib. diebus feriatis Missā audire; in quadragesima, quatuor itē temporibus, Veneris quoq; & Saturni dieb. ieiunare, & à carnib. caseo, lacte, &c. abstinere; semel in anno peccata sua confiteri, circa festum Paschatis Sacramentum altaris sub una tantùm specie sumere; diebus prohibitis à nuptijs abstinere, &c.

In eadē Bulla datur Iesuitis licentia audiendi Confessiones. Intelligitur aūt plenaria omnium peccatorum enumeratio: ita ut nec secreta conscientiarum, nec intima penetralia cordium, nec cogitationes ullæ Confessarium lateant.

Tertiò datur in hac Bulla quoq; ijsdē potestas cōmutandi vota. Vovēt aūt Iesuitæ paupertatē, castitatē & obedientiā. Constat verò omnib. eos opes quibuscunq; possint artibus, seu, ut illorū verbis utar, *pijs fraudibus*, corradere. Sic si nō possunt continere, sequuntur decretū: *Si non castè, tamen cautè.* Eodem modo soli Papæ & Generali suo in fidei rebus vovent obedientiā: eâ non præstitâ, inobedientiā suam flagellis, cilicijs, & aliquâ abstinentiâ eos luere & expiare oportet.

Quartò Bulla hæc potestatem dat Iesuitis audiendi Confessiones, & absolvendi ab omnibus casibus, etiam ijs, qui non sunt in Bulla Cœnæ Dominicæ

comprehensi, & ab ijs quoque qui Apostolicæ Sedi reservati sunt. Hac verò potestate contra multos, tum vero vel maximè ad concitationem Ligæ seu Conspirationis illius Gallicanæ adversus Henricum III. Regem, quum præsertim ea Anno 1585. validè emergeret, ita sunt usi Iesuitæ, ut nullum absolutione dignarentur, qui ad proposita eatenus interrogatoria se fidelem Regis subditum ac ministrum obsequentem esse profiteri fuisset ausus. Interea verò numerus eorum, qui confitebantur ipsis, adeò crescebat & adaugebatur, ut pauló post, anno videlicet 1587. in annuis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem suũ Aquavivam de Collegio Parisiensi suo scribere non sint veriti: Confessiones auditæ, & quidem universæ vitæ, quàm plurimæ. Hæc est enim communis ferè omnium opinio, tum demum eorum satisfieri Conscientiæ, quum apud nos confitentur: ideóque nonnullus sexaginta milliarium confecit viam, ut à nostris audiretur. Et rursus, anno 1589. Totius vitæ confessiones auditæ trecentæ. Quicumque enim iuramenta Regi præstita & debita exinde obsequia seposuerant, eóque perfidiosi fuerant facti, & quos à peccatulis (uti loquuntur) istis Pastores ac Sacerdotes alij non ita leviter aut temerè volebant absolvere; ij Iesuitis erant usquequaque acceptissimi; & indulgentissimam non tantùm absolutionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde consequebantur; modò in rebellione istâ sua fortiter persisterent gnaviterque pergerent. Vnde passim in absolutionibus modum hunc observarunt talem; ut nimirum ad inserta Breviarijs suis Evangelia iurare tenerētur omnes; quod neque tum temporis regnantem adhuc Regem, nec si fortè sic caderet, eius successorem Navarræum pro legitimo vellent agnoscere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eóque sine absolutione dimissis, constanter adfirmatum postea & contestatum fuit. Cæteroquin æstimare facilè licet, efficacissimam, quantumvis occultam subfuisse causam, quâ Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordijs tam exiguo temporis spacio ad tantum fastigium evecta, tantusque non personarum solummodò, sed urbium quoque, nec non Provinciarum integrarum adversus regnantem tum, sed & residentem inibidem Regem numerus concitatus, ac conspiratione facta exarmatus fuit.

Quintò Iesuitis concedit Bulla, peregrinationes, vota, &c. pro tempore commutandi; Missam ante diei exortum, & post meridiem celebrandi; Ecclesiastica Sacramenta administrandi; officium Romanum novum, non ex præcepto, sed ex libertate dicendi. Mandatur insuper, ut Assistentes sint & Cardinales, qui resistentes Iesuitis compescant, & rebelles in eos tollant. Sunt quidem hæc satis magna privilegia, quæque Iesuitis in illis conceduntur: sed hoc illud ipsum est, quod Daniel prædixit, Antichristum maximis beneficijs remuneraturum esse, quicunque suum illum Deum Mayzim colere, venerari & agnoscere dignentur.

In quinta Bulla permittit Papa, ut quicunque velint, neglecto suo parocho, Iesuitarum Missas audire, aliáque Sacramenta ab ipsis sumere possint, nec ad proprias parochias accedere opus habeant. Aliàs verò coguntur in Papatu omnes & singuli, ut intra parochiæ suæ septa maneant, Missas audiant, & ordinario suo Sacerdoti in anno semel confiteantur. Hæc autem libertas Iesuitis concessa ipsis quæstui inseruit vel maximè. Nummus enim confessionalis, qui hactenus sacrificulis cesserat, nunc Iesuitis cedit. Excusant quidem se Iesuitæ apud seculares Sacerdotes, quòd Confessionis nummum non recipiant, & nullam mercedem propter Missas postulent. Ita quidem illi, dum in templis sedent, propter Confessionem nihil exigunt: si quis autem pecuniam super altare ponit, tacent, eamque hominibus absentibus, auferunt. Item, Si quis propter confessionem illis pecuniam vult dare, eam illi quidem in manus recipere nolunt:

dicunt

licunt autem, si quid nobis communicare vultis, illud ad Collegij nostri portas nittite, nobis enim non licet quicquam in templo recipere.

Secundó, in hac Bulla mandatur, Iesuitas ab omni visitatione & cura Monialium, vel aliarum religiosarum personarum liberos & immunes esse debere. gnatius autem Loyola tantâ curâ Moniales est complexus, ut etiam publica corta, proprijs in domibus lautè foveri & ali curaverit. *Hodiè quoq́*, inquit Haenmullerus, *non quidem visitatores illarum agunt: sed tamen in peregrinationibus suis d Monialium Cœnobia libentißimè divertunt, Mißas in illis celebrant, & Confeßiones llarum audiunt. Si tamen aliqui delectatione capiuntur Monialium agendi curam, eam, uxta Bullam, facilè vel ab illorum Generali vel à Papa consequi possunt.*

Tertió, à Decimis, & ab omni contributione Iesuitarum bona Papalis hæc Bulla exemit, etiamsi priùs sub censu fuerint. A reliquo veró clero maximos reditus censúsque amplissimos singulis annis colligit Papa, omniáque illorum bona tributaria habet. *Non tenentur*, inquit Bulla, *solvere bonorum suorum decimam, vel aliam dare contributionem, seu procurationem, nec Papalem, nec Canonicam portionem: etiamsi priùs fuêre illa bona sub censu: nisi sit specificé & expreßè in literis Apostolicis.* Mirum ergo non est, Iesuitas tam brevi temporis spacio tam facilè tot tantasq́ opes collegisse. Papa enim reliquam suam turbam miris artibus expilat: esuitis autem pilos alijs evulsos addit: quin cogit Episcopos, Abbates & alios Prælatos Iesuitis de suis bonis & reditibus largiter dare, ut Monachij, Fuldæ & pluribus alijs locis factum est.

Quartó, dicit Bulla, *eum qui Iesuitarum aliquam Ecclesiam, vel alium pium eorum locum, à Præposito signatum, semel in anno visitârit, indulgentiam plenariam omniũ suorum peccatorum consequi.* Aliter veró loquitur Scriptura: *Sanguis Iesu Christi*, nquit Ioannes, *emundat nos ab omni peccato.* Item, *remissa vobis sunt peccata propter nomen eius*: Non dicit, propter visitationem Iesuiticorum templorum. Et Paulus dicit, *In Christo habemus redemptionem per sanguinem eius.* 1. Ioan. 1. 2.

Iulius III. Papa in prima sua Bulla confirmat omnia prædecessoris sui Pauli III. Iesuitis data privilegia. In secunda verô, quæ ordine est septima, die 22. Octob. Anno 1552. nova insuper addit, nimirum, Professis licere circa ieiunia & cibos prohibitos dispensare. Si Sacerdos alius vel Monachus, & Secularis etiam, ex speciali permissione Sacerdotis, talem permissionem habentis, qualiscunq́ ille esset, ieiunij tempore cibis prohibitis uteretur, videlicet carnibus, lacte, ovis, butyro & caseo, excõmunicaretur, vel aliquâ pecuniæ sumâ mulctaretur. Iesuitarum autem Professis, qui quadruplici voto Papæ obligati sunt, licet permittere sibi & alijs libertatem cibis quibuslibet vescendi, non quia Deus liberum eorum ciborum usum hominibus concessit, sed quia Papa illis hanc dispensandi facultatem dedit. Iulij 3. privilegia

Secundó concessit etiam Iesuitis hæreticos quoque absolvere, hoc est, ex Evangelico Pontificium, ex Christiano Antichristianum, ex filio Dei filium Satanæ, sicq́ duplicẽ gehennæ filium facere. Hæc autem potestas Iesuitis data est, ut c commodiorem cum Evangelicis agendi occasionem habeant. Dicunt enim is, Non est quód mali aliquid de nobis suspiceris: non enim nos solemus, ut requi Clerici, quenquam Inquisitioni prodere: iccircò liberè fidem tuam coram nobis profitere: est enim concessa nobis potestas te absolvendi, & in gremium Romanæ Ecclesiæ recipiendi, modó revoces, & te in omnibus adiuvabimus. in veró alios accesseris, consulere quidem eos poteris, sed non ab ijs absolvi, uia nobis id ex gratia Papæ, non alijs licet. In hoc conscientiæ foro multorum nimos miserè torquent.

Tertió obtinuerunt à Papa etiam hoc privilegium, ut intra domorum & Collegiorum suorum privatos parietes, suos ad quoscunq́ volunt gradus pro-

movere possint. Ne tamen Academiarum legibus derogâsse videantur, ubi suos examinârunt, ad promotionis diem Rectorem & Cancellarium Academiæ vocare solent, qui licentiam promovendi illis dare coguntur; & ne in minimo quidem eis contradicere audent, & sufficit illis hæc gratia; quòd ad prandium vel cœnam vocantur & admittuntur. Ne quis autem taliter examinatos & promotos contemnat, ut qui publica examina subire non ausi fuerint; præcepit Papa, ut tales Socij graduati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset, in honore habeantur. Concedit etiam ijs eadem privilegia, quæ habent ij, qui legitimè promoti sunt. In quo Papa quæstûs gratiâ, idem facit, quod illi, qui spurios, pro legitimis & honestè natis pronunciant.

Pij 4. privilegia. Pius IV. anno 1561. April. 13. die, in prima Bulla concedit Iesuitis potestatem ædificandi Collegia ubicunque velint; licet id seculares & Ecclesiastici prohibere conentur. Imò mandat, ut in huiusmodi conatibus Iesuitas, parochi, Prælati & Episcopi iuvent, & contradicentes vel impedientes coërceant. Felix sanè Iesuitarum conditio, qui nullis supplices fieri tenentur, ut recipiantur: sed ad quoscunque à Papa missi venerint, eos non modò hospitio excipere, gratis alere, sed etiam Collegia, domus, templa & scholas ædificare coguntur, quin etiam proprijs posessionibus & hortis cedere; eâque in usum & dominium Iesuitarum tradere.

In altera Bulla die 19. August. Anno 1561. edita, ad imitationem Iulij III. hos suos Socios ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ, tum Reipubl. eximit. Nam præcipit, ut & ipsi, & Collegia, & bona ipsorum omnia, perpetuâ libertate, sine ullo iuramento, excepto eo quo Papæ devincti sunt; sine omni usura, fœnore, censura, decimis & exactionibus liberi relinquantur; tam in ijs quæ iam possident, quàm quæ in illorum usum futuris temporibus ventura sint: tam in domibus & Collegijs, quàm in Civitatibus & Academijs: nullum tributũ, nullũ censum, nullas decimas, de domibus, Collegijs & feudis solvant, sed sua ab omni solutione exempta & libera possideant. Non immeritò autem tam munifici sunt Papæ erga Iesuitas; quia præ reliquis Clericis & Monachis Paparum res augere & propagare nôrunt.

Pij 5. privilegia. Pius V. Anno 1565. Calend. 16. Febr. ne Iesuitæ aliorum etiam Ordinum privilegijs destituantur, concessit illis omnia privilegia, quæ Mendicantibus Monachis concessa sunt; ut sic ubique & quocunque venerint, sua possint habere diversoria, & Socios habeant, qui illos in procurandis ac promovendis rebus Pontificijs adiuvent; adeóque prætextum aliquem paupertatis habeant; dum opulenti Mendicantibus annumerantur. Hoc etiam ideò à Papa illis concessum est, ut sic clam in Monachorum res, opes, vitã & doctrinam inquirere, illos Papæ deferre, & tandem illorum monasteria ac bona invadere possint: ob quem dolum etiam cane & angue peius Monachi illos oderunt.

Gregorij 13. privilegia. Gregorius XIII. non contentus Iesuitas cinctos esse suâ, Cardinalium, Episcoporum auctoritate; dedit insuper facultatem illis anno 1573. Conservatores, Iudices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem iuvare renuentes, excommunicari iubet: sic ut & sub Ecclesiæ Romanæ custodia; & politicorum tutela licitè, libereque, sine omni impedimento res Papæ exequi possint. Præcipit etiam, ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes; cùm potentiâ, tùm opibus iuvent, neque permittant, ut vel impediãtur, vel ullâ ratione molestentur, vel expellãtur, vel bonis suis cedere cogantur. Hinc tantis supercilijs, tantâque licentiâ omnibus insultant, & impunè quidlibet agunt: sic ut iam apud ipsos Pontificios in proverbium abierit, ut si quando ob scelera aliquis plectitur, dicant ei: *Si Iesuita esses, impunè fecisses.* Alijs, quos noverunt in favore Papæ esse, dicunt: *Propitium habes Pontificem; sed cura ne offendas*

ndas Iesuitas, quibus iratis, Papæ clementia in furorem vertitur. Alij in causis ma- s apertè dicunt: *Si mihi coram Papa causa agenda esset, mallem à meis partibus Iesui- s, quàm Christum habere. Illi enim plus, quàm Christus, authoritatis & gratiæ in Papæ ulis obtinent.*

Anno 1575. facultatem illis tribuit, in libris editis quicquid libuerit muta- ,detruncare, adulterare & corrumpere. Hinc fit, quòd Iesuitæ, terras mariá- ue peragrantes, & Bibliothecas perlustrantes, Patrum & Historicorum tum eterum tum recentiorum scripta eis repugnantia, interpolant; voces, senten- as, quin integras paginas addunt, assuunt, detrahunt, mutant, mutilant & orrumpunt, pro arbitratu seu libidine sua, quod isti honesto, scilicet, titulo; si)ijs placet, Libros repurgare vocant. Hoc iuris autem nullus unquam bonus ir sibi sumpsit: tentârunt autem idem sæpe Ariani, alijq; impudentissimi & au- acissimi hæretici, quò faciliùs portētosa sua dogmata contra orthodoxos tue- possent. Expergescimini igitur, qui ad clavum Ecclesiarum & Scholarum se- etis, & hoc audax facinus diligenter attendite, ne quid detrimenti Ecclesiæ & cholæ vestræ fidei commissæ, inde accipiant. N. B.

Anno 1576. die 16. Febr. concedit Gregorius Papa Iesuitis etiam meden- i facultatem, quâ liceat ipsis, exceptâ ustione, medicos & chirurgos agere, & ræcipit, ne quis vel medicorum, vel chirurgorum eos impediat. Hoc privi- gium extorsit avaritia Iesuitarum, ne cogerentur vel ipsi infirmi sumptus le- itimis & ordinarijs Medicis solvere, vel potius nefandos suos morbos alijs re- elare. Ideò proprios habent medicos, tonsores & pharmacopolia, ut sic vbiq; in omnibus quæstum facere possint.

Eodem Anno Iulij die 16. eximit Iesuitas necessitate interessendi processio- ibus & funeratis associationibus. Et tamen Iesuitarum est animadvertere tam clerum, quàm in plebem, ut ritè & more Romano rectè, devotè, reverenter, rnatè & decenter omnia peragantur: secus facientes Episcopis produnt, qui einde pro sua, ut loquuntur, taxa, eos puniunt. Datum est autem hoc eis pri- ilegium, non propterea solùm, ne à concionibus, lectionibus & confessioni- us avocarentur, sed inprimis ne in processionibus postremos eos esse opor- eret ob nuperum suum ortum & originem. Indultum verò hoc est ipsis contra ridentinum Concilium, quod Sess. 25. cap. 17. decrevit, ut tam Clerici secula- es, quàm regulares, quicunque etiam Monachi ad Processiones publicas ocati accedere compellantur, his tantùm exceptis, qui strictiore clausurâ per- etuò vivunt.

Sed quid multis Notis & animadversionibus opus est? Eustochius Bel- ius Episcopus Parisiensis sententiam rogatus, uno verbo omnia dixit: nem- e, *Multa in privilegijs his Sodalibus à Paulo III. Papa concessis, inesse, quæ cum jure mmuni pugnent, ac Episcoporum, Curionum & Universitatum auctoritati & potestati æjudicent.* Thuanus hist. lib. 37. pag. 735.

DE MAGNA IESVITARVM MACHINA QVAE CONFESSIO DICITVR, ET IN REGVLA CVM PRIMIS INSTITVITVR, EXIGITVR AC PRAECIPITVR.

NVllam arcem Philippus Macedonum Rex inexpugnabilem censebat, in quam asinus onustus auro introire posset: nullam ego itidem arcem tu- am esse puto, ad quam *Confessionis machina* à Iesuitis admoveri possit. A Iesui- is inquam veteranis, qui soli eius tractandæ rationem nôrunt, deque modis ius machinæ ad quosvis muros applicandæ bis in hebdomada disputare solent.

Hac enim, cúm nudo & aperto Marte petere videantur, cuniculos agunt, murosq́ surdis ictibus suffodiunt, quibus vigiles quantúmvis auritos & oculatos fallant. Arces autem caducas & ruinosas potissimúm appetere solent, veteres fœneratores, meretrices obsoletas, nuper nuptas puellas; tenera ingenia; & quidquid facilè everti potest, in quo multas utilitates cum voluptate cõiunctas habent. Quid enim æque volupe est curiosis præsertim hominibus, ac rerum occultissimarum veritatem elicere, quam ne supplicijs quidem iudices summi extorquerent? quid autem dulcius, quám à fœneratoribus, & id genus alijs, unâ operâ emungere, quod ipsi multo labore hinc inde corraserunt? Itaq́ si cuiusque labes tam libenter audiunt, eas non tam oderunt, quám ex acroamate utilitatē cum voluptate quærunt. Cur enim si quis diu de peculatu, aut alijs malis artibus locupletatus est, ad eum potissimúm machinam admovere laborant? Cur non in pauperibus æquè vitiorum ansas præcidere student? certè more eorum faciunt, qui latrones vestigant, non tam Iustitiæ studio, quám ut eos excutiant raptóque potiantur: aut quorundam Principum, qui Præfectos provinciarum, sicut hirundines sanguine suorum subditorum satiari sinunt, ut cúm plenos viderint & turgidos in ius vocent, id est, in torcular, ac semel illum omnem sanguinem exprimant, quem honestè ipsi à populo sugere non potuissent.

Quò autem arcana eruant, mirúm quám astutè machinam suam admoliantur. Negant inprimis arcana confessionis à se revelari posse, quæ enim sibi clanculúm aperiuntur, ea non homini, sed Deo aperiri: nec si revelarentur, sibi fidem ullam utpote indignis omni fide testibus adhibitum iri. Sed sanè hic, si usquam alibi, locum habet Italicum proverbium: *Qui ha fatto la legge, ha fatto l'ingamo.* Nam si quicquam Socijs revelare cupiunt eorum, quæ clanculum audita sunt, rogant confitentem, ut easdem ipsas res extra confessionem sibi enarrare velit. Quod cúm ingenuè confitens negare non possit, locum & horam accipit, quâ ipsos adeat, atque adeò eos omni animæ scrupulo liberet, si quid earum rerum deinceps aperire cupiant. Confessionem autem dilucidam & resupinam esse debere probant, non inscitâ narratiunculâ. Quendam cúm peccata confiteretur, totidem ex ore serpentes eiectare visum esse narrant: ad extremum, cúm grave quoddam flagitium fateri erubesceret, maiorem quendam serpentem, identidem caput exerentem, apparuisse, eúmque cúm foras prorumpere non potuisset, reliquos minores ad se intrò revocâsse. His miraculis meticulosas mentes percellunt, ut quicquid fraudis & perniciei intus latet, totum in Iesuitarum sinum effundant. Præcipuè cúm solenniores festivitates appetunt, in quibus de more maiorum in machinam quisque se invitare solet. Hic ergo immanium usurarum, hic expilatæ hæreditatis se accusat, hic subiectum testamentum aut aliâ fraude quæsitam pecuniam confitetur: Iesuitæ instar Crocodilorum, qui homini, quem devoraturi sunt, collachrymantur, mœstitiam vultu simulant, premunt alto corde lætitiam. Itaque cúm restitutione opus esse dicant, benigni interpretes, legis rigorem ita temperant, ut simul ijs qui damnum accepērũt, simul raptoris famæ & existimationi consulant. Cúm enim sine dedecore res palám ijs reddi nequeat, quibus erepta, aut interversa est; ipsi vice restitutionis aliud ἀντάξιον comminiscuntur. Constituunt se Procuratores, aut sequestros omnium qui læsi sunt, ideò hoc aut illo nomine res restitutas usurpare non verentur. Hoc si quis indignè factum autumat, rem non rectâ reputat viâ, nam vice earum rerum indulgentias se repensuros pollicentur; quæ non solúm præsentibus prosint, sed & natis natorum, & qui nascentur ab illis: χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων.

Hæc utilitas aliam adiunctam habet, nam pervestigãdis omnibus quas vo-

ant circumstantijs, crimine ab uno discunt omnes criminis participes, quos stricto nexu deinceps obnoxios tenent, eorumque capiti semper & cervicibus impēet. Huius tamen inventi laudem non est quòd sibi arrogent, aut Alexandrum Abonotichitam, cognomento ψευδόμαντιν, de quo Lucianus librum conscripsit, ude suâ privent. Is enim cùm Prophetam ageret, ac se omnium petitionibus espōsurum profiteretur, libellos offerentium manu subsignatos perlegebat, in quibus si quod grave in Rempub. flagitium conceptum reperisset, eos penes se etinebat, ut homines sibi malè conscij silentium suum muneribus redimerent. ed hæc attigisse sat sit.

Nunc venio ad alteram huius machinæ partem, quæ voluptas est. Nemo norat quàm dulce malum sit curiositas, & quàm quisque affectuum suorum i alienis comparatione delectetur. Solet enim hominū vanitas ad anteactæ vi- commemorationem gestire, magnámque voluptatem cogitatione usurpare. nde famâ vulgatus est mos veteris cuiusdam aulicæ, Iesuitis veteranis non cognitæ (ac ne miretur Iesuitæ eam me sibi cognitā asserere, ea ipsa est cui Masiæ Clemens VII. eius gratiâ captus, tantùm indulgentiarum indulsit, si transersum per os corollam suam duceret, quantum alijs sigillatim ad quemque glolum salutationem angelicam recitantibus) quæ magna aviditate hodie ab adentatoribus sciscitari, perindeque audire solet, quid quisque nequissimum in vi- gesserit. Ita veterani, tum quòd alienarum actionum narratione in suarum cordationem inijciuntur: tum quòd præsentium narratione titillantur, mira gacitate odorantur omnia, interrogationibus anxijs omnia pertentant, in ones animi caulas se penetrant, præsertim si tenerum aliquod ingenium nacti nt, unde aliquid insolens, aut delicatum eos pupugerit. Nec enim simpli- malefactorum historia contenti sunt, sed eosdem habitus, vultus, accentus sibi præsentari volunt: unde aliquando accidit, ut quædam fœminæ, ad honestam paulò propensiores, lachrymis & pudore suffusæ, putidas Iesuitarum interrogatiunculas abruperint.

Mirabitur aliquis tantam mali scientiam in tam sanctis pectoribus habitare, æretque forsan, unde illa tandem hausta sunt? Atqui sciat Iesuitas, ea quæ Caietano & Soto Hispano hac de re scripta sunt, non paucis additamentis cupletasse. Si quid enim turpis, vafrive paulò ingeniosius excogitatum, autúmve est, continuò in arcanas tabulas refertur, in usum Patrum Societa- IESV, qui hanc artem supra modum excoluerunt. Quemadmodum enim in endendo auro, si quid iusto ponderi deest, addito scrupulo impletur pondus gitimum: sic in expendenda gravitate vel levitate peccatorum, momenta rcumstantiarum ita examinant, ut una detracta, vel addita, facilè cognoscant, peccatum sit mortale, vel immortale, statimque pronuntient, ut bonus ille Hirion ex odore corporum, *Voila qui sent le diable: voila qui sent le diablotin.*

Præterea doctrinam quandam de casibus reservatis conscripserunt, quarum lutio extra ordinem olim ab Episcopis, interdum à Cardinalibus, atque adeò ab so Pontifice petenda erat. Nunc penes Iesuitas tota est, magno id quidem suo sorum merito: nam cùm Venetijs primùm confessoriam artem agerent, ubi nc Petrus Carrapha famæ Sanctitatis serviebat, ad eum tanquam ad oraculm confitentes amandabant, si quid τῶν ἀλύτων inciderat. Qui à Iesuitis clancumonitus libros promptos, inibique apertos habebat, ubi de quæstione sermo at, ut cùm consulentes adventarent, divinitus id accidisse videretur: quo artiio & Prophetæ suspicionem tulit, gradumque sibi ad Pōtificiam dignitatē fecit. uius deinde compos factus, cùm beneficij tāti recordaretur, Iesuitas hac omnipotente facultate remuneravit.

Superest, referre rationē eius machinæ ad versandos iuvenū animos adhibene. Laudant Iesuitæ miris laudib. eas conscientias, quæ frænū libenter admittūt;

ac se ultrò citroq́, versari patiuntur. Quibus laudib. gustatis ambitiosæ mẽtes iuvenũ certatim se dedunt in machinã versandas. Huius ambitionis specimẽ aliquod referre nõ pigebit. In humiliorib. clasſib. interdũ, tentan[di] causa provocat Ludimagister, si quis amore in Deũ, Deiparámve virginẽ verbera pati velit, continuó videas innumeros hinc inde discipulos, dissolutis caligis, nudas ostẽtare nates: Magistrũ aũt succincta in lævam tunica, ab extremo ad extremũ cursitare, & nũc has, nunc illas aspergere nates. Vide quid possit ambitio. Itaq; quasi quiddã valde serium gererent, sua omnia Iesuitis enuntiant, casus, insomnia, *cogitationes, lætitias, iras, impetus*, quicquid otiũ, ignorãtia & iuvẽtus suggerere potest. Iesuitæ singulis malis suas medelas adhibent, suaq; pietatis adminicula subministrant, cruces ligneas, imagunculas, corollas versatiles, agnos benedictos, libellósque mirificos, quibus religionis suæ faciẽ fucis & pigmentis exornãt. Vbi quis ita diu machina versatus est, ut iam vertigine correptus videatur, sicut res in sublimi suspensæ facili momento huc illuc impelluntur, ad se quantum potis est trahunt, interdumq; pertrahunt. Perraró enim hæc alea fallit, præsertim si methodicé fiat.

Est aũt methodus huiusmodi. Vbi sæpiús eam facilitatẽ animi, seu solum ferax, in quo semina iacta statim radices agunt, laudibus, ominibus muneribusq; prosequuti sunt, aliũ gradum superare aggrediuntur. Eãm ætatẽ esse aiunt, quæ ad aliquod certum vivendi genus se debeat comparare, quæ difficillima cogitatio sit. Itaq; Herculẽ in trivio cõstituunt, cui virtus hinc, voluptas illinc aurem vellicet, hæc agmine venerũ & leporũ circumsepta: illa malignâ fronte superciliоq; veneranda: hæc in viam initio planã invitans, sed quæ ad extremũ dumis horreat: illa viam angustam comonstrans, sed quæ paulatim se explicet, ac in magnificum desinat cum dignitate otiũ. Hortantur itaq; iuvenẽ, ut quantum fieri potest, cogitet, & quidquid in mentem venerit, ad ipsos renũtiet. Iuvenis, sive quod ita videatur, sive gratificandi causa refert, tædere se societatis hominum, ac incessisse sibi cupiditatem, totum se deorum altaribus consecrandi. Afflatum numinis Iesuitæ venerantur, inibiq; paululum subsistentes, multiplices ad otium ferẽtes vias ostendunt, hinc fratrum Cordigerorum, & Benedictorum Sodalitates: hinc Capucinorum, Carmelitarum, Carthusianorum angelicos greges, quibus tamen singuli sua adhærent vitia. Cordigeri petulantes sunt & vagi: Benedictini Simoniaci toti, beneficijs emundis & vendundis occupati. Carmelitæ, iurium liguritores, & tanquã ex Apitij schola coqui. Carthusiani fætidum quiddam, & porcinum olẽt animamq; sibi pro sale datã putant. Capucini toti ulmei sunt, habituq; cum caco dæmonijs imaginibus pené gemino. Videor audire illos versus.

Hinc Numidæ infræni cingunt, & inhospita Syrtis:
Hinc regio deserta siti, lateque furentes Barcæi.

Sola superest dici Iesu Societas, quæ una omniũ perfectiones, severitatem, amanitatẽ, disciplinam, laxitatẽ, opes, paupertatẽ, usum & abusum simul cõplexa est. Quid-ni ergo huic subscribat iuvenis? Hortantur tamen denuó, ut se deosq; consulat, ad id quod optimũ maximumq; erit eligendum. Procumbit humi iuvenis ante ora Deûm, & eorum numina, quantum potest, obtorto collo deprecatur. In de redit ad machinam plenus imaginibus, sibiq; cum in omnes partes animum circumegisset, unicam Iesuiticam arrisisse profitetur. Hîc Iesuitæ lætitiã suam dissimulantes, agnis benedictis granisq; diris oneratum, ad preculas amandant. Iterum magno stridore deos summos, medios, infimos adorat: semperq; magis magisq; vitæ Iesuiticæ desiderio inflamãtur. Vbi ignem hunc languidum Iesuitæ imis medullis conceptum exarsisse vident, ad veteranos veteratores mittunt, cum quibus negotiũ nunc, olim otium, transigendum est, apud quos quantum gratia valent, tantúm se in gratiam iuvenis enixum iri pollicentur. Quasi operosum quiddam, votisq; magnis exorandum sit, Iesuitam conscribi. Audiunt iuvenem

supplic[…]

upplicationem veterani, composito ad severitatem vultu, seséque aiunt à tam nultis urgeri, ut sanctæ societatis venter eos iam capere non posit: se tamen estimonio suorum fretos de pietate iuvenis, eum in numerum suorum allectu-os: his actis pessum it iuvenis sub gurgite vasto.

DE CARCERIBVS IESVITARVM, ET POENIS EORVM QVI IN ILLORVM ORDINE PRAEFRACTARII SVNT.

SI quis, ut interdum evenit, præfractior est, ac pauló duriore cervice renititur, eum in Trophonij antrum conijciunt, ut in exercitiorum spiritualiū maiore, tanquam æs, æruginem contrahat, ac viru contracto sibi ipsi contemnendus evadat. Includunt hominem maligno quodam in gurgustio, ad respirandum quidem satis apto, ad ambulandum autem neq; spatij satis, neque lucis habenti. Ibi totas tres hebdomadas eó more patrū, sub pellibus ritè excubat, quantumq; potest maximè vaticinatur: nulli ad eum aditus patet, præterquam Patri piritali, qui semel bisve in die eum ad machinam admovet: ac deinde breves hartulas, in quibus sententiæ sunt, devorandas obtrudit, quas bene nec-ne cooxerit, ex responsis eius ita cognoscit, ut medici ex excrementorum aspectu ruditatē stomachi conijcere solent. Huius pastûs amaror, licet initio nauseam ariat, assuetudine tamen ita mitescit, ut meliorem succum & sanguinem in se onvertat. Sic nonnullis ægris evenisse scio, ut post crebras potiones à medicis propinatas, immutato tandem gustu ijs delectari cœperint, neq; meliorum iborum dulcedinem desiderârint. Sunt autem illæ sententiæ pietatis Iesuiticæ uasi apices, quibus nil nisi cavum & eximium continetur.

Quis, verbi gratia, religiosorum ordo de Deo superisq; sit optimè meritus: trum maiora sint Francisci Cordigeri, an Loyolæ Iesuitæ facinora.

An melius sit vigilando somniare, an somniando ea intueri quæ vigilantes ident.

In quot dies homo ex sacra hostia cum nonnullo alterius panis & vini adminiculo vitam producere posit.

An sacra hostia recepta dormiendo idem operetur atque vigilando.

An Bellerophon somnis vel alis volaverit.

An non mirabile sit instrumentum à Iesuitis repertum, quo quis per inane olans suum etiam in multos dies commeatum deferre posit.

De quibus omnibus nisi aliquid satis cavum somniaverit, demensum ei miuunt, ut facilius commercium cū insomnijs habere posit. Sed quia non omnes a cum umbris & spectris familiaritate gaudent, interdum fit, ut nonnulli, post uatuor aut quinq; dies, ringi secū incipiant ac fenestram quærere, unde se præipites dare queant. Ex inanitate enim cerebri, ex somniorū imaginibus, ex pæotribæ monitis, varium in modum afficiuntur, ut ad delirium propè & amenam adigantur. Exacto mysteriorum tempore emittitur in lucē iuvenis vivus, idensq;, somnians: non caput, non pes, non mens satis officium suum facit. Olim Ieraclitus vigilantibus unū communem mūdum esse dicebat, sopitos in suum uemq; discedere: at qui ex hoc antro redeunt, ne vigilantes quidem communi um alijs mundo fruuntur: novos enim mundos novasq; formas, Tragælaphos, Chimæras, Hippocentauros loquuntur. Sanè in eorum vultu gestuq; contemlando non parum voluptatis inest. Hic se totum circumspicit, ac quocunq; caut agit corporis sui figuram in aëre suspensam intuetur: hic se testaceum factū se credit, metuq; ne allidatur obvios quosq; vitat: hic hominum insomnium se idere autumat, secumque dissolvere nequit an somnians vigilet, an veró vigians vaticinetur. Vno enim tempore fulgura, tonitrua, Iesuitarum, & Cacodæmonum voces audire videtur.

DE REGIMINE ET REPVPLICA IESVI-TARVM, EORVMQVE SOCIETATIS EXCELLEN-TIA, EX EPISTOLA ITALICA.

ANno 1609. in lucem editum est exemplar literarum Barisonij Iesuitæ ad Venetum adolescentem 21. April. Anno 1608. qui relictâ Societate hac ad suos redierat; Bononiæ datarum, in quibus Regimen & Respublica Iesuitarū, cum Ordinis illorum excellentia & perfectione ita exactè depinguntur & oculis contemplanda subijciuntur, ut totius illorum Ordinis ideam, seu formam & speciem quandam perfectam inde quisq; mente suâ concipere queat. Et quia Iesuitarum artibus factum est, ut non omnium manibus teratur, præcipua inde in Lectoris gratiam adscribam.

In Societatis nostræ Ordine, inquit auctor literarum illarum, *in promptu & parato reperiuntur ea, quæ in hac vita animo generoso necessaria esse queunt; & quæ vel in seculari & mundana vita, vel etiam apud ullam aliam Religionem sive Ordinem nunquam quis assequi potest. Nec verò austerum illud Religiosi nomen & Clausuræ quenquam deterreat. Tantum enim abest ut quidquam inde damni metuendum sit, ut plus etiam lucri, quàm ulli hominum è qualibet Civitate, aut etiam alia congregatione civili possit contingere, hinc sperare licet. Religiosus enim si universim consideres, præter quàm quòd sacrorum ministeriorum exercitio occupatur, re profectò quovis preciosissimo thesauro venerabiliori, absque labore vivit, cultus & honoratus ab omnibus, tam in ceremonijs publicis, quàm privatis, sublevatus in necessitatibus, à personalibus factionibus, & militia exemptus, à quovis onere & exactione immunis, ad duellum sive singulare certamen non adstrictus, & multis denique falsis ac popularibus opinionib. minimè obnoxius. Similiter & clausuræ illæ non ita se habent, ut ipsimet Religiosi sub his veluti conclusi teneantur, sed ut aliorum bona in ijs adserventur, atq; ut ipsi haud magna cum molestia, Dei laudes commemorando vitâ magis liberâ & securâ fruamur.*

Deinde si ad perticularia perveneris, tum verò longè meliorem conditionem hanc nostram invenies; quandoquidem Societates nostræ Clausuris istiusmodi, uti & alio extraordinario vinculo disciplinæ, vigiliarum, & jejuniorum, quæ certè homines & stupidos faciunt, & conversationi, tum negotijs ad proximi salutem necessarijs, minus reddunt idoneos, nequaquam sunt obligatæ: sicuti antiquæ illæ Religiones sive Ordines omnes, nullo Romanæ Ecclesiæ usui existentes, eius generis apparentibus, & in oculos occurrentibus operibus necessum habent. At nos à Choro, à Processionibus, ab Exequijs liberi & immunes, veluti simplices Sacerdotes seculari quadam libertate gaudentes, omnes operationes nostras ad ea studia dirigimus, quæ homines circūspectos & admirandos reddere, atq; insuper etiam sanctam Sedem Romanam valdè exaltare, & magis magisque illustrare queant: quamobrem etiam digni ab ea sumus judicati, ut quemadmodum veteribus illis Religionum Ordinibus, propter exiguam, quam habent, Sedis ipsius evehendæ aptitudinem, quotidiè privilegia & indulta auferuntur, ita nobis è contra veluti utilissimis eius Ministris singulis fere horis ea dilatentur & augeantur.

Quæ sigillatim ita considerata, præterquàm quòd certum aliquem reddere possunt facilitatis Institutorum nostrorum, præcipuè etiam cognoscendam exhibere queunt Superioritatem illam, quâ Congregatio nostra omnibus alijs Ordinibus præeminet. Idque non absque gravissima ratione: quoniam isti in extremis fundati, domi apud se non admodum sunt durabiles, foris autem etiam animis periculosi. Monachi namque maiorum Ordinum soli divitijs cumulandis operam dantes, servi evaserunt peccati & mundi: & ob id etiam exo[...] redditi, quotidiè Epicedijs precationibusque incumbunt, officium hoc suum ea tantùm [...] parte impendentes, quæ redditibus ex alieno statu hauriendis, ad sublevandam Prælatorum & Curiæ Romanæ necessitatem commoda esse queat & utilis. Mēdicantes deinde propter affectatam paupertatem suam contempti, quamcunque etiam minutissimam eleemo-

synam

ynam collectum circumeunt, vel ad pagos usque mendicando; & ad postulationem cuiusue etiam abjectissimæ mulierculæ in ipsis ædium Epistylijs, & privatorum casis sanctissima Missarum sacrificia vilissimo pretio celebrant, divinaque mysteria communicando istribuunt, seculo sese immiscentes, atque ijs sese inquinantes erroribus, vnde urgens nata st occasio de Reformatione, & si illa non successerit, de universali Ordinis illius destructione cogitandi. At nostra Societas, quæ benè instituta Respub. est, prudentiâ & sagacitate Patrum nostrorum, in mediocritate constituta, super Monachicam opulentiam sese non fert, & nec tamen ideò ad infimam mendicitatem deflectit, sed tantum ab una atq; altera, uantum ad Dei Cultum opus est, participans, cũ certa animæ salute hunc sibi finem semper abet pro proситũ, quomodo Roman. Catholicæ fidei graviora, & maximi momenti beneficia ossit promereri. Vnde Pontificibus grata, à Principibus observata, & à populo culta, atq; irculi solaris æmula, cum filijs suis in omnibus literarũ partib. gloriosa erit, in cælo beata.

Hinc nascuntur invidæ illæ voces, à depressis æmulis nostris contra mores & exemplarem doctrinã nostram effictæ, quæ auribus multorum insusurratæ haud dubiè in causa sunt, uòd Societatem nostram immani odio prosequuntur. Incusant nos primùm Superbiæ, quòd SOCIORVM *titulum usurpemus, & aliorũ hominum Ordines vix Servorum nomine lignemur. Quasi quisquam sit, qui sincerò animo judicans non intelligat, Nos divinâ rovidentiâ in normam & correctionem aliorum electos esse, ideòque justum, dilectam hanc ongregationem eius, insigni & specioso aliquo vocabulo à tot Monachorum & Fraternitatum inutilibus sectis distingui. Præterea & hoc reprehendunt, quòd recusemus cilicijs vestiri, aut cibis pasci rusticis: sed illudentes, dicunt, nos vestib. uti ex lana tenuissima, & utem tegere cãdidissimo linteo, nutritos optimis & delicatissimis cibis, qui vel in urbe, vel erritorijs vicinis reperiãtur. Insuper nolle nos in pagis habitare, aut sub tectis humilib. sed ùm Patribus nostris, varias mundi partes peragrantib. omnis cõmoditas & venustas excogitata sit, possidere nos dicunt in omnib. regnis & provincijs Christianismi, meliores & ræstãtiores situs atq; palatia, quàm alibi haberi queant, non quidẽ in villis aut castellis casas fundantes, sed in urbibus primarijs, & ijs rebus abundantibus, quæ generi humano possint sufficere: Sed neq; sic Aedes illas acceptari, nisi prius & reditus, & habitationes pro Patrũ & Coadjutorũ temporalium numero ibi fuerint præparatæ. Non animadvertunt aũt ffectibus corrupti obtrectatores, id quod de vestimentis, cibis & habitationibus dicũt, d summam laudem Societatis totius, & Patris Ignatij primi Institutoris nostri vergere; ui ut omniũ hominum sapiẽtissimus vestes incultas, cilicia & cibos agrestes, quæ miræ coroporis afflictiones sunt, ipsum etiam spiritum affligere & debilitare intelligens, usu illarum rerum nobis interdixit, & voluit de ijs vestibus & alimentis nobis esse prospectum, quæ ei conveniant, qui ad exaltationem Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, mentem in studijs, linguam verò, ad sanctorum Apostolorum exemplum, in persuasionibus publicis & privatis exercet. Habitationes verò quòd attinet, quis non videt, ad decus & ornamentum sanctæ Religionis sive Ordinis hoc fieri? idq; ita ut fiat necessum esse: siquidem in his fovenda sunt seminaria eorum hominum, quibus Ecclesia & tota Christianitas regatur? Quantũ postea ad doctrinam, quum maledici isti ad vera dogmata sustinenda inhabiles sint, ne impotẽtes dicam, ad operas & labores Societatis nostræ exæquandos, eo fatigantur, ut in Dei gratiam & voluntatem omnia reponentes, vanum esse demonstrent grande illud meritum nostrum: Ideoq; Pelagianos nos vocant & Epicuri discipulos; propterea quòd ex assertione nunquam satis laudata Molinæ dicamus, Deum nolle physicè moveri animos hominũ, sed in æterna quiete sua expectare, ut suâ gratiâ ad hoc destinati, cum merito bonorum operum, ipsimet per se paradisum acquirant. Cæci non vident, Deum in divinitate sua immobilem, & immediatè, & varijs modis gloriam suam amplificare: & nobis in hunc finem deorsum à Majestate illa cõcessum esse, Regnum ipsius propagare, & mediantibus Regulis nostris, librisq; spiritualibus, hominum animos persuasionis vi, quam nobis largitur, movere, & facilem ad cælum viam reddere cunctis fidelibus, qui exuti omni politica curiositate, nostris duntaxat præceptis salutiferis obedierint. Et quod maius aut certius bonitatis & integritatis doctrinæ*

nostræ mundus signum desiderare potest, si publici errores maximarum universitatum, singulariter verò Regiæ urbis Parisiorum per nos fuerunt correcti. Ibi enim, paucis quibusdam seniorum literatorum exceptis, reliqui omnes Moderni & iuniores Doctores facilè doctrinæ nostræ accesserunt, non amplius scribētes, Rom. Pontificum errores quantumvis exorbitantes, à Concilijs posse corrigi; aut verò defendentes, licitū esse Gallorū Regi liberā administrationem rerum Ecclesiasticarū impedire, & si quæ aliæ eius regni Maximæ sunt, sive Regulæ alicuius momēti aut ponderis. Etsi enim ob multas rationes, & scripturarū allegationes ab antiquissimis & celeberrimis Doctoribus approbatas, itēq; vanos multorū labores inexpugnabile id existimabatur, constat tamen, à nostris idipsum Patrib. iam esse evictū: dico illam tantopere decantatam Gallicanæ Ecclesiæ libertatē; quâ expugnatâ, & veluti monstro à novis illis (ut ita dicā) Theologiæ Herculibus sepulto, liberum omninò à quovis impedimēto in omnib. Principatib. rursum evasit absolutū S. Sedis Rom. dominiū. Nonne eius rei indubitatā quoq; fidē facit, cùm videtur, quomodo apud nos cōtra hæreticā pravitatē omnes sciētiæ divinæ & humanæ floreāt? & quòd hic viri insignes, & Magistri in omni disciplina celeberrimi reperiantur? à quib. absq; avida illa pecuniæ spe (quē sibi finē alij habent propositū) maior & melior pars juuentutis Christianæ instituitur: & quidem in dedecus & confusionē malè affectorū, & suum saltē commodū inde quærentiū pædagogulorū, qui cessantib. cōmoditatib. & emolumentis illis, quibus quā primùm Patres nostri apparuerunt, destituti fuêre, varijs imposturis curârunt laudabiles operationes nostras inquinare, in vulgus spargentes, ad Scholarū eruditionem nos utilitate & voluptate moveri, nō verò charitate, aut proximi amore. Idq; inde liquere, quòd ad divites & formosos duntaxat animum applicemus, de alijs verò parùm simus soliciti, utrum majores progressus faciant, quàm qui ad apparentiam illam conservandam, quâ cognatos & parentes eorum perpetuò nobis veluti mancipatos habeamus, sint necessarij.

Hoc amplius subjungunt obtrectatores, Nos sub religionis sanctissimæ prætextu in teneros animos subditorum aut civium, scholas nostras, contemptûs & inobedientiæ semina adversus naturales eorum Principes spargere, persuadentes eis, quòd illi solūmodò Principi, quem nos veluti Monarcham omnium constituimus, credendum & obediendum sit. Et cum eiusmodi quidem diabolicis inventionibus ausi fuerunt hoc agere, ut scholæ nostræ prohiberentur. Sicuti in nobili quadam Italiæ civitate hoc illis successit, extremo cum damno tum illius, tum aliarum civitatum liberorum nobilium & primariorum, qui studiorum causa ad eam convenerant. Quibus calumnijs, à linguis lucripetis, sive suum spectantibus commodum profectis, prolixè quidē responderi, posset: sed præstat eas, secundùm regulas nostras logicales silentio præterire. Hoc tātùm dico, fortunæ bona necessaria esse ei, qui literis animum est applicaturus, & pulchritudinem verum vivacitatis spiritûs, & ingenij bonitatis signum esse atq; indicium. Unde si ijs, qui eiusmodi dotibus sunt præditi, incumbimus, facimus hoc tanquam in subjectis aptis ad disciplinam natis; non autem voluptatis ergò aut facultatū comparādarum gratiâ. Deniq;, cùm videre licet, Scholas nostras undiq; vel ab ipsis etiam Principum filijs, tanto cum concursu, solitis illis præceptoribus repudiatis, appeti, hinc infallibilis sequitur conclusio, quemadmodū Nos & existentiâ & reputatione omnes alios Ordines superamus, ita etiam doctrinas è Domibus & Collegijs nostris prodeuntes, reliquas itidem omnes, sive D. Thomæ, sive Scoti sint, & pietate, & dogmatū soliditate excedere. Quo etiam fit, ut quod alijs prohibitum est, nobis liceat, libros nempe & scripta tenere atq; perlegere: ex quibus quandoq; ob publicum bonum, impiorum hæreticorum nomine sublato, & celebris cuiusdam Patris nostri in vicem eius substituto, in publicum ea rursus emittamus. Ideoq; hac ætate in Collegijs & Scholis nostris non ampliùs auditur Aristoteles & Cicero, monstrosa gentilitatis monumenta, sed cathedræ auctoribus longè illustrioribus Doctoribus ornatæ cernuntur; & in universum solis ibi Alvari, Toleti, Molinæ, atque alij Societatis nostræ Theologi leguntur.

Possunt etiam nostri Socij facilè invenire viam & modum, quo ad honores & gradus summos evehantur. Ac potuerunt scientiarū nostrarum facilitate, & mediante vivacitate

ngeniorum, aut prædicando, aut docẽdo celebres evadere: ex quorum uno atq; altero maxi-
nam utilitatem, & non exiguam existimationem referunt: quandoquidem à viris, à mulie-
ibus, à populo & magnatibus ipsis coluntur atq; sublevantur: nec quicquam ipsis in men-
em veniet, quod non ilicò, quàm primùm fuerit rescitum, promissuri ipsis sint & donaturi.
psis privatorũ ædes apertæ erũt: cũ ijs de maximis reb. civitatis cõsultabitur: eos secreto-
ũ suorũ quilibet faciet participes: & quãdo animũ ad hoc applicuerint, extrinsecã illã pie-
atis umbrâ simplicis multitudinis opinionem attrahendo, pro arbitrio ex Magistris aut
rædicatoribus, non quidem specietenus, sed reipsâ Imperatores & Monarchæ fiunt: & non
olùm sibijpsis commodũ & honores conciliabunt, verùm etiã gloriâ ita aucti Societates no-
ras illustriores & ditiores reddere possũt: sicut multis Patrib. in Polonia, Transylvania,
Austria, Bavaria, Hispania, atq; alijs in locis usuvenit: imò in ipsis etiam Indijs maxima
Societati nostræ Monarchia erecta & plantata est. Qui exactam informationem, horum
uæ scribo, curiosiùs apprehẽderet, deprehensurus esset, Provincias Ferdinando Archidu-
i subiectas supremâ inspectione Societatis nostræ regi, & vel inde felices esse, quòd omnia
Patrum consilijs gerantur, sive de dignitate & magistratibus conferendis, sive de belli et-
um apparatu tractetur. In Bavaria quoq; omnia Patrũ nostrorum prudẽtiâ gubernantur.
psaq; Trãsylvania à solo administrata fuit Carigtio, qui curavit, ut Imperatoris manui
r potestati ea subijceretur. Nónne Galliam & Regem ipsum Pater Cotton in præsentia-
um gubernat? Et in Polonia, non obstãte paucorum satis Christianorum tergiversatione,
Rex sanctitatis nostræ spiritu atq; instinctu vivit. In Hispania, Lusitania, Belgio, Italia
r Sicilia, cui ignotæ sunt divitiæ & authoritas, quâ pollemus? Sed quid de Patre Per-
nio dicã? qui Romæ agens, plus auctoritatis habet in Anglia quã Rex ipse: nec Comes ibi
t, Marchio, aut Prælatus Catholicus, quin pro Superintendente aut gubernatore consci-
ntiæ suæ aliquem ex Societate nostra habeat. Ac ut summatim dicam, Generalis noster, si-
uti manifestum est omnibus, Romam regit & Pontificatum.

Nos etiam certo obedientiæ voto sanctæ Sedi obstricti tenemur, ut scilicet non petito
iatico eò nos conferamus, quocunq; etiam locorum ab ea destinati fuerimus. Inde nos ipsius
edis ministri facti, & gravissimorũ secretorum eius conscij, id, quod in cõmodum nostrum
dit, Pontificibus persuademus; Omnes, qui ad functiones aut Prælaturas adspirant, ne-
ssitate obstringentes, ut ad intercessionem nostram confugiant. Atq; hoc Pontificio mini-
erio insigniti, & excitatâ in hos totius mundi opinione, in civitates, Regna, & ipsorum
Principum corda penetramus. Ita fit, ut cùm hi dominium super vitam & bona subdito-
um teneant, Nos possessionem voluntatis cùm Principum, tum subditorum occupemus.

Et quemadmodum sancta fides, ubi ubi innotuerat, maximos faciebat progressus: ita &
s, ubicunq; agimus, sub nomine Iesu, insensibiliter, tale obsequium acquirimus, ut posteà in
Principum potestate non sit inde nos depellere. Cui rei fidem facere potest amplissimum &
tentissimum Galliæ Regnum suis illis turbis novissimis. Quapropter arbitri sæpenumerò
ntentionum non tantùm inter Principem & Principem, verùm etiam inter Dominos &
asallos constituti, pro lubitu nostro & bellum & pacem mundo adportamus: non absq; evi- Ho, ho.
nti prætensione, quòd sanctæ illius Sedis possessio, in Patribus aliquando nostris casura,
ccessivè postea perpetuari queat. Quod cùm evenerit, tam insigne capiet incrementum
omana Religio, ut spes sit, brevi videri posse ex Principatibus Christianis & mundo uni-
erso factum esse unum ovile & unum Pastorem.

Nec verò propter votum illud veluti ligati tenemur, aut quidquam imminuitur liber-
s aut præeminentia nostra: quinimò ob concitatũ in nos omnium timorem & existimatio-
m non dubitamus quandoq; pro maiori securitate, etiam adversus ipsos Pontifices, ex re-
ionis zelo, calamos & linguam stringere: singulariter verò, si interesse, vel emolumen-
m Magnatum quorundam, quorum in nos beneficia constant, interveniat. Econtra ne-
o est, qui adversus Nos, auctoritatem Pontificiam regentes, quidquam proferre ausit. A
stris enim oppugnatus pro hæretico & schismatico ab omnibus habebitur: sicut cælesti
c gratiâ etiam sacrosanctos & inviolabiles nos conservemus.

Quod si forsan animus alicui non fuerit, gravioribus Mundi negocijs se immiscere, aut Principum sectando familiaritatem, incertam subire fortunã, arbitrij sui erit in qua Domo aut Collegio sibi quàm maximè placuerit, felicissimâ frui quiete, & in Ecclesijs sermocinãdo, pietatem in hominum timidorum, & muliercularum devotarum pectoribus fovere: quod ipsum maiorẽ quoq; honorem & cõmodum ei cõparabit. Nam si eos, qui peccata sua illi confitentur, recensione rerum terribiliũ, & miraculorũ à Patrib. nostris ad hoc collectorum, in officio, ut à peccatis abstineant, continuerit, tum de facultatib. & personis eorum disponet, in honorem Dei, quomodocunq; ipsi placuerit.

Ac tametsi sanctus hic zelus ex malititiosa interpretatione sinistrè accipiatur, & passim spargatur, Nos eandẽ rem diversimodè huic atq; illi referentes, discordiã & lites disseminare inter maritũ & uxorem, patrẽ & liberos, fratres & cognatos; atq; hac ratione ad trutinã consiliorũ nostrorũ suspectos habentes privatos, Civitates, & integra Regna, dominiũ Nos & absolutam tyrannidem in quoslibet usurpare: omninò tamen actiones illæ reprehendi nequaquam possunt, cùm omne id ad animarum salutem sit directum, Nosq; in hoc conformes reddamur verbo Evangelico, quod habet: Non veni mittere pacem, sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam. Vnde pro errore habendum non est, loqui aut tractare contradictoria, & cognatorum ac civium animos disiungere, dummodo id totum ad utilitatem cedat Ecclesiæ, & sanctæ Sedis; in cuius servitio & magnitudine vera pietas summaq; Religio consistit.

Et ut scrupulos aliquot, qui ex vulgi obmurmurationibus mentib. aliquorum iniecti esse possent, illis eximã, advertere eos volo, quòd cùm primarij Domini, & nobilissimæ civitatum matronæ, ex devotione sua ad Ecclesias nostras concurrant, tum invidi bonum in malum detorquentes, id singulari artificio nostro fieri dicant, & hac illac disseminent, quòd in Confessionibus audiendis difficiles quidem plebeijs atq; pauperibus nos exhibeamus, eosq; à nobis fugemus, in absolutionibus rigidi, in reprehensionibus asperi, & in pœnitentia iniungenda intolerabiles. Adversus divites autem, & mulieres viduas, aut coniugatas aliter procedentes, parvulâ aut nullâ indictâ pœnitentiâ, sæpé etiam absq; auriculari confessione, solâ schedulâ consignatorum errorum inspectâ, gravissima eis peccata remittamus, exigendo à quolibet pœnitente generalem confessionem, licet à Deo non mandatam, haud minùs tamen animarum saluti necessariam, ut naturalibus pœnitentium inclinationibus detectis, peccata eorum conformiter iustificare, atq; his rebus uti eis ac frui permittere liceat, quas alij Religiosi nunquam concesserint.

Magnam verò illam patientiam, quam imbecillis mulierum animis à scrupulis & superstitionibus, quibus naturaliter subiectæ sunt, expurgandis sustinemus, malevoli malitiosè interpretantes, Nos cum illis ajunt, longis & frequentibus solere uti alloquijs, quibus ita mediantibus, quicquid desideraverimus modò, ab ipsis obtineamus, & silentio earum sanctissimis Sacramentis confirmato, illis nos spirituali matrimonio devinciamus, in id incumbentes, ut ubiq; velut examina Vrsularum, Clericatarum, Diaconissarum appareant: quibus etiam in casu magnæ cuiusdam necessitatis ut sanctissima Sacramenta administrare possint, concedamus, idoneâ ad hoc inventâ à nobis repræsentatione, per quam licitum illis sit, loco hostiæ apprehendendæ, toreuma quoddam consecratum, & ad formam Agni Dei effigiatum Sororibus in conventiculis suis osculandum porrigere: quo ipso eas vinculis hisce nostris invicem coniunctas teneamus, & sanctæ Sedi in casu politicæ resistentiæ strictissimè obligatas, in tantum, ut hæc earum devotio in secreto habeatur, atque ipsos etiam maritos, parentes, liberos & alios conjunctos lateat. Id quod summâ utilitate, emergente non ita pridem occasione, usurpatum quidem fuit, tandem tamen aliqua ex parte in lucem prorupit ob penetrantem æmulorum nostrorum sagacitatem, & simplicem devotarum istarum animularum confidentiam, ab oraculis consiliorum nostrorum longè disitarum, & necessario fragilitatis suæ fulcro privatarum.

Nota.

Cætero

Cæteroquin, ubicunq; etiam cõmorentur, non est quod metuamus, ne actiones nostræ un-uam propalentur: siquidem, cum Magnatibus duntaxat commercium habeamus, à quibus, ræter quotidiana honoraria, omne publicum secretum cognoscimus. Ita fit, ut vel proprius onor ipsis os occludat: contrario planè modo, quàm alijs Religiosis usu venire soleat: qui ne discrimine cum quolibet conversantes, absq; sanctis hisce artificijs difficulter possint ragilitatem suam occultare. Verùm etiam hæ nebulæ facilè dissipari queunt: quoniam & as, & omnes alias operationes nostras cum mysterio peragimus: quandoquidem in paupe-em plebeculam non ea cadit peccatorum qualitas, aut gravitas casuum, ad quorum resolu-ionem opus sit singulari & exacto intellectu, aut discursûs profunditate: sed delicta illa ulgares quidam errores sunt & consueti; quibus cùm à quovis Fraterculo satisfieri pos-t, ingratum sanè divinæ majestati fuerit, si elaboratæ operæ nostræ in his inutiliter con-umerentur. Et quamvis confitentibus nobis, asperos nos atque severos exhibeamus; ta-ien hoc non ad repellendos eos fit, sed ut ordinariorum sive consuetorum peccatorum per-æsi à gravioribus abstineant. Id quod divitibus non usu venit, qui ob facultatum & ne-otiorum publicorum, in quibus versantur, tractationem, multis scrupulis & dubitationib. ericulosis sunt suppositi: ideoque in magnam animarum ipsorum utilitatem vergit, si à iris doctis & sapientibus, prout sunt Patres nostri, examinentur & corrigantur. Qua de ausa libenter eos ad Ecclesias nostras recipimus & leniter tractamus, ne ad desperatio-em adigantur, sed potiùs, ut ex opibus illis, quæ ipsis peccandi causam præbue-unt, largas eleemosynas domibus & Ecclesijs nostris facientes, & cœlum lucrantes, à via, uæ eos ad infernum ductura erat, declinent. Sic & adversus fœminas, propter sexûs fra-ilitatẽ mirè & absque rigore procedimus: &, quò faciliùs eas ad divinorum præceptorum bedientiam perducamus, res quædam parvi momenti ijs permitti solent, dummodo id quod es est cognoscentes, tanquam creaturæ Dei, debitas ei gratias reddant. Sed neque ab is aut illis confeßionem generalem exigimus, ut appetitui eorum obsecundemus, sed otiùs, ut pravi illi affectus, & malæ inclinationes naturæ detegantur; quibus postea um discretione, & quidem suam cuilibet singulatim medicinam applicamus; non verò t veteres illi Religiosi, omnibus confusim peccatoribus idem remedium adhibemus. Modus profectò salutaris, & à DEO, *ad exaltationem fidei suæ, nobis revelatus: um quo detectis etiam animis resolutis & fortibus, multoties eos, mediante Camerâ Meditationum nostrarum (quarum secreta revelare non est licitum) ad internecionem æreticorum & inobedientium inimicorum sanctæ Sedis Romanæ consultò exstimula-imus; & quidem non privatorum tantùm, verùm etiam magnorum Principum & Re-um; heroicis istis factis boni illius Ahodi, de quo in sacra Scriptura legitur, figuram re-ræsentantes, & immortali cum laude congregationis nostræ, sedes Paradisi Sanctis atque Martyribus complentes. Cui rei testimonio esse queunt multæ effigies, quæ varijs typis eneis paßim videntur impressæ.*

Et sanè quilibet commemoratorum virorum atque mulierum de sanctißimis Sacra-nentis non alibi, quàm in nostris Ecclesijs debebat participare & confeßionem exercere: bi præter facultatem & privilegia, quibus à quavis culpa quilibet expiari potest, à ummis Pontificibus concessa, facilẽ habituri essent modum animas suas salvandi: modum nquam, à nobis inventum, qui in propriæ solummodò voluntatis privatione, & in hoc con-istit, ut absque laboriosa requisitione alterius, sequatur quis eius præcepta, qui propter i-sum studijs insudat & defatigatur: id quod Patres hi spirituales faciunt. Et quidem o-nne peccandi periculum hoc modò tollitur, non viso aut cognito ab alijs Religiosis, qui in veteri illa simplicitate educati, dum pœnitentes suos in libertate relinquunt, parùm semper rofecerunt, atque etiamnùm proficient.

Ac licet à Politicis, atque alijs mundi huius sapientibus hæc nostra doctrina hæresis licatur, non tamen hoc illorum dicterium in ullam considerationem trahendum est; cùm videamus illam ab Episcopis, Cardinalibus, & omnibus Pontificibus approbatam esse. Et

ut conclu-

ut concludam, quod plus, quàm ulla res alia eos relevat, qui Ecclesias nostras frequentantes sanctam istam obedientiam amplectuntur; id verò est, quòd participes fiunt innumerabilium meritorum, quæ divina Majestas sufficientia esse iudicat, non solùm ad tollendum delicta jam præterita, sed ad cancellandum, vel annihilandum ea, quæ in posterum committi possent, & ad redimendum quamcunque animam, quæ ad purgatorium fuerat condemnata.

Nolim verò aliquem vereri, ne commemorata commoda & honores sectaturus, in difficultatem aliquam offendat: quandoquidem viæ, quæ in Societate nostra ad eos ducunt, ita tritæ, & tanta cum prudentia accommodatæ sunt, ut quilibet absque vacillatione ulla eorum obtinendorum atque fruendorum spem habere poßit. Ibi enim aßiduè de Verbis & Rebus tractatur: & quicquid vel publicum vel privatum ad aures nostras pervenerit, de eo consultatur: nec quisquam ulli rei unquam adhibetur, nisi examinatâ prius naturâ eius, & perpenso talento eius à Patre Generali (qui omnibus exploratis signa & notas exquisitè distinctas habet) aptus ad eam perficiendam deprehendatur. Admonito postea illius, quòd hoc vel illo die dignum consideratione occurrit, detegitur id ei familiaribus colloquijs nostris, aut per confeßionem nobis devotorum. De eo namq; conferentes inter nos, & literis à Collegio ad Collegium scriptis, ei quod sequuturum est, aut sequi poterat, anticipando semper obviamus, in quemcunque casum præparati. Eiusmodi considerationibus aut collationibus, quibus nullum dubium remanet indecisum, Seniores & sapientißimi, quos habemus, Rectores aßistunt, qui in quavis materia quàm maximè versati definiunt, quomodo viris & mulieribus, viduis aut maritatis, obsequium & beneficentia erga Collegia, & particulatim etiam erga nos ipsos debeat persuaderi, quomodo itidem paradisi iter ingrediendum sit, ac qua ratione Principum gratiæ quis insinuetur, quibus medijs voluntas eorum captetur, & quibus in posseßionem animi & opinionis populorum perveniatur.

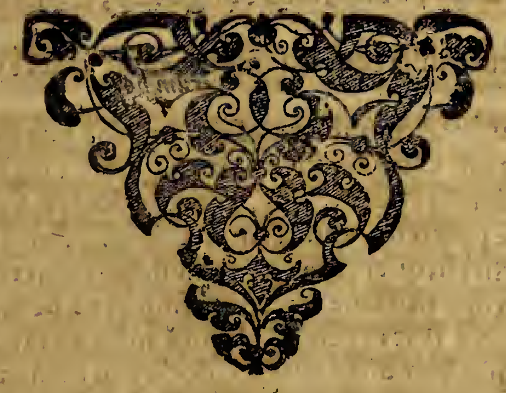
Laborent sanè in hoc inimici nostri, cœlestis voluntatis ignari, & obloquantur, Nos hisce regulis & rationibus damnum privatorum Domibus & Principatibus huius mundi adferre. Alij quidem, dum asserunt, Nos re[illegible] horribilium commemoratione, quas simplicioribus pro concione in templis, & domi animam jam exhalaturis ingerimus, nosmetipsos & Collegia nostra ditantes, debitâ hæreditate liberos & parentes eorum spoliare: Alij verò, quòd simulatâ quâdam servitute Principes Christiani ad instantiam Ecclesiasticæ Majestatis, fidei nostræ se committentes, imprudentibus consilijs quandoque eo redigantur, ut & statum & vitam perdant. Singularem verò pietatem illam, quæ pro auctoritate sanctæ Sedis dilatanda exercetur, improbi illi Politici traditionum & rebellionum à nobis perpetratarum nomine denigrantes, mundo exosam reddere fatigentur sanè, affirmantes scilicet, prædicationes, & diviciarum atq; laudum præmia, ad hæreticos exstirpandos à nobis inventa, proditorios esse modos adversus Principes, & voces adulatrices, quibus veluti sanctitatis & Martyriorũ involucro quodã parricidia obtegamus. Exclament, sed falsò, Nos per has ipsas destructionum vias, contra veram Iesu fidem, Iesuitarum nomen mereri, per quas Scipio Carthaginensium Imperium evertens, Africani nomen consecutus sit. Cæterum re totâ prout decet, consideratâ liquet, pro peccato istud nequaquam haberi posse, sed veram demùm pietatem esse, quæ in Catholicæ Romanæ Ecclesiæ commodum, animarumque ei devotarum servitium resultat. Inprimis enim non inconveniens est, ut pater propriæ salutis gratiâ filium, & cognatus cognatum hæreditate privet: eò quòd ex Evangelica doctrina quilibet animæ suæ magis, quàm patri, matri, aut liberis sit obligatus. Atque ita opus quoque erit meritorium, si subditi eius Principis, qui de jurisdictione sua, & cõmodo subditorum magis, quã animæ salute solicitus, Pontificijs præceptis obedire recusat, fidelitatis juramento exsolvantur, ijsdemq; significetur, quãdoquidem ipsimet se regere nequeant, ut alij Principi Catholico, qui quidem obsequens sit, aut Romano Pontifici confœderatus, adhæreant. Ac si propter inobedientis illius principis potentiam & robur ad eiusmodi apertas declarationes perveniri non poterit: tum legibus Canonicis &

sanctißimi

...nctissimis Decretalibus minimè erit contrarium, occultè eum, peccatorum absolutione aut premio interfectoribus proposito, vita tollere: asserente idipsum etiam doctissimo historico nostro Ioanne Mariana in quodam tractatu suo ad magnum Hispaniæ Regem; ubi venena, & horum compositiones, tanquam tutissima media proponens, conclusit, in eum finem ipsa venena ita præparata, cuilibet bono Catholico semper in promptu esse debere. Atque in Sacro Sanctis Biblijs exemplo Ieroboami & aliorum legitur, quàm graviter Reges & populi dilecti à Sacerdotibus & Prophetis, propter inobedientiam castigati fuerint. Quinimò maximam in populi utilitatem cessurum esset, si pestifero semine Politicorum sublato, & temporali dominio cum spirituali conjuncto, solummodò à nobis Ecclesiasticis regerentur & gubernarentur: sic enim maiori cum pietate forent tractati. Atque hic mentis conceptus à Patribus nostris ubique locorum prædicatus, non minus quàm articulus fidei debuerat observari; quandoquidem alij quidem stertunt, nos autem pro salute eorum semper vigilamus. Atque hoc est prudentissimum Regimen, & Respub. Societatis nostræ, nunquam à Philosopho aliquo tam perfectè descripta, sed à celebri illo Ignatio Loyola miraculose fundata.

Nota. Nota.

FINIS LIBRI PRIMI.





DE PROPAGATIONE ET INCREMENTIS ORDINIS IESVITICI.

Liber Secundus.

CAPVT I.

IESVITAE, ſerpentum in morem, initió terræ pulverem eſitabant, & ſummâ inopiâ adacti ſolum ſolo identidem vertere cogebantur, Romæ enim ut excepti fuerint primò, ſupra indicavimus.

Ieſuitæ ut irrepſerint in gratiam hominum.

Irrepsêre autem primùm in gratiam hominum, eóſque in ſui admirationem pertraxerunt diligentiâ & ſolicitudine ſuâ in ægrorum morbis curandis, vulneribus obligandis, & moleſtâ, gravi ac putidâ ſanie abſtergendâ.

Secundò, auſcultandis confeſsionibus, unde miſerè victum ſuum excerpebant.

Mox ubi paululùm firmitatis acceſsit, pueros ſine mercede docendos & erudiendos ſuſceperunt: quò artificio non vulgarem vulgi favorem emeruêre, criminandis præſertim aliJs doctoribus, quorum doctrina venalis eſſet, & ſcholæ nulli ſine mercede paterent; ac interdum etiam doctrinâ peregrinâ perſonarent. Incredibile dictu eſt, quantum hæc criminatio valuerit. Inprimis, ut facilè eſt in magna piſcium multitudine rete ſuum implere: ſic etiam in hac iuvenum frequentia Ieſuitis facilè fuit continuò aliquos inſtitutis ſuis implicare. Ea etenim eſt ætas hodiè, quæ blanditiJs ſimul & doctrinæ admiratione permovetur, & propediem ad operam navandam præſtò eſſe poteſt. Ac reliquorum quidem Monachorum in hoc à Ieſuitis emendatus eſt error, qui puſiones vix dum è cunabulis egreſſos ad ſe admiſerunt, totóſque quindecim aut viginti annos nutrierunt, antequam ad praxin eos admovere poſſent. Hoc ſagaces & ſolertes animadvertentes Ieſuitæ, ſuos in eo ætatis flexu intercipiunt, qui iam ad adultam vergit.

Ieſuitæ Romæ tria Collegia erigant.

Firmato autem & communito à Pontificibus Romanis Ieſuitarum Ordine ac vitæ inſtituto, per omnes ſe Italiæ urbes Ieſuitæ ſpargebant, & mox ubiq; in ea regione collegia eis ædificabantur. Inprimis autem Romæ ſedes ſuas fixerunt, ſuperſtitionum & errorum omnium matre ſeu officina. Tria enim ibi collegia exſtruxerunt Ieſuitæ, unum pro ſe, alterum pro Anglis, tertium pro Germanis. Nam Ioannes Moronius & Epiſcopus Præneſtinus, qui in Tridentina Synodo legatus fuit Pontificis & Synodi præſes, conſilium communicavit cum Ignatio, quanto uſui eſſe poſsit Eccleſiæ Pontificiæ, ſi Romæ ampliſsimum Collegium exſtrueretur, in quo maxima Germanorum multitudo in bonis literis & religione, ſumptibus Pontificis inſtitueretur, ut tandem in patriam redeuntes, col-

;, collapſam & conculcatam Pontificiam religionem ibi inſtaurare aliqua ex
rte poſſent. Opus igitur illud aggreſsi ſunt Ieſuitæ anno Domini 1553. ex-
ucto tali Collegio Romæ non procul à ſuorum Collegio. Adoleſcentes veró
ermanos, narrant Payva Andradius & Surius, in illud Collegium aſſumi,
n ut cooptentur tandem in ordinem Ieſuiticum, ſed Ieſuitas tantùm alendi il-
s, moderandi & inſtituendi curam gerere, & ad hunc laborem ſuſcipiendum,
lùm Germaniæ ſalutis deſiderio fuiſſe incitatos, ut per iſtos emiſſarios Ger-
ania ad gremium, vel ſi hoc nimium eſt, ad oſcula pedum Romani Pontificis
ulatim reduceretur.

Mirum autem videri nemini debet, Italos tanto animorum & corporum
npetu hoc novum ſodalitium iam olim excepiſſe, & adhuc hodie fovere ac
m ſtupore admirari. Nam, ut omnia ferè ſua ipſorum monumenta teſtantur,
mper fuerunt & etiamnum hodie ſunt, ex naturali quadam ad hypocriſim in-
inatione, ad Deorum multitudinem colendam, & ad omnes, quantumvis pro-
giosas atque horrendas ſuperſtitiones recipiendas, præ cæteris ferè omnibus
ationibus propenſiores. Ex quo fornicationis poculo permulta in Chriſtianam
ligionem transfuderunt, eamq; ferè totam veneno mortifero infecerunt, quó
dhuc maxima pars orbis Chriſtiani, ſuavitate, dulcedine, antiquitate & pulchri-
dine ipſius illecta deceptaq; inebriatur validiſsimè.

Italorum ingenium proclive ad ſuperſtitiones recipiendas.

Ex Italia rectà in Hiſpanias Ieſuitæ ſuas duxerunt colonias. Erat enim
rca initium confirmationis huius Ordinis Romæ Petrus Mazcarenhas, à Io-
nne Tertio, Luſitaniæ Rege ad Pontificem Orator, qui multum cum Pontifi-
e egit, ut ex viris illis, quorum tunc adhuc pauci numero erant, duos in Luſi-
niam mitteret: quo tandem impetrato, profecti ſunt illuc Franciſcus Xavier
Simon Rodericus anno Chriſti 1541. ubi à Rege totóque populo, ſicut & a-
i in reliqua Hiſpania humaniſsimè excepti, & ubivis locorum in ea gente certa-
im Collegia eis exſtructa fuerunt, nec ullo in loco hodie maiori cum ſtudio fo-
entur. Nam vulgó in Hiſpania & Luſitania *Apoſtoli* & *Apoſtolici* viri etiamnùm
odie nuncupantur.

Ieſuitæ in Hiſpanias venerunt.

Neque mirum: nam gentis huius homines plus quàm ſerviliter in Roma-
a religione naſcuntur, educantur, inſtituuntur & confirmantur, nec alibi ferè
bſequentiores & ferventiores filios habet Romana Eccleſia. Tanta enim apud
os fit de fide & religione Romana Inquiſitio, tàmque arcta, ne inde avolet, ſe-
ta tenetur cuſtodia, ut niſi ipſi filij ad parẽtes ſuos, hæreſeos damnatos, exuren-
los, allatis propria ex domo lignis, carnificem adiuvent, ipſiq; propemodum
arentum carnifices exiſtant, hæretici ferè ab omnibus iudicentur, eodémque
igni ſupplicio cenſeantur. Ex quo certè neceſſe eſt Hiſpanos ſuperſtitioſos e-
vadere, actus religionis externos multiplicare, & vel mortuos fidem Romanam
ſpirare: ne ſi minus multa religionis ſuæ ſigna dederint, ſuſpecti extempló de
ide reddantur, & in tertiam ac quartam uſque generationem crudeliſsimè ex-
cruciati puniantur. Accedit huic, quód ab antiquis temporibus Marani, ſeu in-
fideles nuncupati ſunt Hiſpani, quippe à quibus prognati fuerunt. Vt igitur
hanc calumniam à ſe depellant, in exceſſu peccant, & Ieſuitis, tanquam Romanæ
Eccleſiæ columnis, immenſos honores exhibent & privilegia dant Hiſpani per
univerſum ſuum regnum, imó aliquibus in locis magiſtratibus ipſis parere &
obedire præcipiunt.

Hiſpani in ſuperſtitionibus naſcuntur & educantur.

Ioannes Siliceus tamen Archiepiſcopus Toletanus in Hiſpania Ieſuitarum
acerrimus inſectator fuit. Compluti in ſua diœceſi Collegium ipſis repente ex-
ſtructum, ita ægrè ferebat, ut de Ieſuitis à ſua ditione pellendis, toto animo dies
noctéſque cogitaret. Quotquot è ſuo clero Ieſuitis favere noſſet, eos iuris in
Eccleſia Toletana dicundi poteſtate privat: vetat etiam in Eccleſia Complu-

Ioan Siliceus Ieſuitarum hoſtis.

tensi omninó quemquam à Iesuitis Ecclesiæ Sacramenta sumere. Quæ res in tota Hispania plurimorum animos vehementer commovit, ut qui existimarent, tantum Antistitem non sine gravi aliqua certáque ratione ita de Iesuitis statuisse.

DE IESVITARVM ADVENTV, INCREMENTIS AC PROPAGATIONE IN GALLIA.

Iesuitæ in Gallia difficulter recepti.

IN Gallia veró non eâdem facilitate, quâ ab Italis & Hispanis, Iesuitæ suscepti sunt. Cúm enim Episcopus Claromontanus *Guilelmus de Prato* eos Lutetiæ primúm, exiguo quidem numero, in Claromontium, quod ibi est Collegium, prænimio erga illos favore, introduxisset, Anno Christi 1550. & moriens testamento ultra 60000. aureorum legâsset, eâ lege, ut Billonij & Mauriaci in Avernis Schola instituta iuventuti erudiendæ incũberent: ante Loyolæ mortẽ Broetus in Gallia cõmendatione Caroli Lotharingi Cardinalis, cuius & nomen diplomati appositum est, ab Henrico II. impetraverat, ut iuxta Pontificium diploma Societas hæc in Gallia reciperetur, & Sodalibus ex eleemosynis ædes & Scholam Lutetiæ, non etiam in alijs urbibus construere, ibique iuxta normam Ordinis vivere liceret. Haud diu post suppliciter à Parlamento contenderunt, ut & in Regno hoc tolerarentur, & Societas hæc sub specie tám religiosi Ordinis, quám Collegij tandem approbaretur. À Gallo-Francis veró tum quidem repulsam tulerunt.

Post quatuor nihilominus annos, iterum ut admitterentur, supplicárunt. Cũ autem diploma, cuius pauló ante meminimus, in Curia lectum esset, 3. Non. Sextil. & id Procurator regius *Noe Brulardus* vehementer oppugnaret, Parlamentum decrevit, ut regium ac Pontificium diploma, Episcopo Parisiensi, nec non Theologorum Parisiensium Collegio, hoc est, Sorbonæ communicaretur, quibus auditis de tota re decerneretur. Sorbona Anno 1554. Decemb. 1. multis in medium adductis rationibus firmissimis, evidentissimisq́, hanc Iesuitarum petitionẽ omnibus modis aversata est, & vehementer impugnavit ac reiecit. Decretum autem hoc & sententia Sorbonæ de verbo ad verbum sic habet.

Decretum Sorbonæ contra Iesuitas.

Anno Domini 1554. die 1. Decemb. sacratissima Theologia Parisiensis, post Missam de Spiritu sancto, in æde sacra Collegij Sorbonæ, ex more celebratã, jam quartò in eodẽ Collegio per juramentũ congregata est, ad determinandum de duobus diplomatibus, quæ duo sanctissimi Dñi Summi Põtifices Paulus 3. & Iulius 3. his qui Societatis Iesu nomine insigniri cupiunt, concessisse dicuntur. Quæ quidem diplomata, Senatus, seu Curia Parlamenti Parisiensis dictæ facultati visitanda & examinanda, misso ad rem Hostiario, cõmiserat. Antequam verò ipsa Theologiæ facultas, tanta de re, tantiq́ ponderis tractare incipiat, omnes & singuli Magistri Nostri, palàm atq́ aperto ore professi sunt, nihil se adversus Summorũ Pontificum authoritatem & potestatem, aut decernere, aut moliri, aut etiã cogitare velle. Imò verò omnes & singuli, ut obedientiæ filij, ipsum Summũ Pontificem, ut summum & universalem Christi Iesu Vicarium, & universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo potestatis à Christo data sit, cui omnes utriusq́ sexûs obedire, cuius decreta venerari, & pro se quisq́ tueri & observare teneantur, ut semper agnoverunt & confessi sunt, ita nunc quoque sincerè, fideliter & libenter agnoscunt & confitentur. Sed quoniam omnes, præsertim verò Theologos, paratos esse oportet ad satisfactionem omni poscenti de his quæ ad fidẽ, mores, & ad ædificationem Eccesiæ pertinent, dicta facultas, poscenti, mandanti & exigenti Curiæ prædictæ satisfaciendum duxit. Itaq́ utriusq́ Diplomatis omnibus frequenter lectis articulis, repetitis, & intellectis, & pro rei magnitudine per multos dies, menses & horas, pro more prius diligentissimè discussis & examinatis, tum demùm unanimi consensu, sed summa cum reverentia & humilitate, rem integrã correctioni Sedis Apostolicæ relinquẽs, ita censuit.

Hæc

Hæc nova Societas, insolitam nominis Iesu appellationem sibi vendicans, tam li- nter, & sine delectu quaslibet personas, quantùm libet facinorosas, illegitimas & infa- es admittens, nullam à Sacerdotibus secularibus habens differentiam in habitu exterio- , in tonsura, in horis canonicis privatim dicendis, aut publicè in templo decantandis, claustris & silentio, in delectu ciborum & dierum, in jejunijs & alijs varijs ceremo- js, quibus status Religionum distinguuntur & conservantur, tam multis, tàmque arijs privilegijs, indultis & libertatibus donata, præsertim in administratione Sa- amenti Pœnitentiæ & Eucharistiæ, idque sine discrimine locorum, aut personarum, officio etiam prædicandi, legendi & docendi in præjudicium Ordinariorum, & Hie- rchici Ordinis, in præjudicium quoque aliarum Religionum, imò etiam Principum & Dominorum temporalium, contra privilegia Universitatum, denique in magnum popu- gravamen, Religionis Monasticæ honestatem violare videtur, studiosum, pium, & cessarium, virtutum, abstinentiarum & austeritatis enervat exercitium; imò occasio- em dat liberè apostatandi ab alijs Religionibus, debitam Ordinarijs obedientiam & sub- ctionem subtrahit, Dominos tam temporales quàm Ecclesiasticos suis juribus injustè ivat, perturbationem in utraque politia, multas in populo querelas, multas lites, dissi- a, contentiones, æmulationes, rebelliones, variaque schismata inducit. Itaque his omnib. q; alijs diligenter examinatis & perpensis, HAEC SOCIETAS *videtur in negotio fi- i periculosa, pacis Ecclesiasticæ perturbativa, Monasticæ religionis eversiva, & ma- s ad destructionem, quàm ad ædificationem.* Interfuerunt huic Conventui Maillar- us, Demochares, Perionius, & Ori Inquisitor fidei, &c. Procuratores fuerunt enedictus Decanus & Courselles Subdecanus Theologiæ facultatis Parisijs: émque Faber Syndiac & Noe Brulardus; non Petrus Ramus & Mercerus, t Iesuitæ mentiuntur.

Arrigite aures Iesuitæ.

Notate Iesuitæ.

Catechismus Iesuiticus lib. 10. cap. 6.

Sic iudicavit hoc tempore Sorbonianum Collegium de Iesuitis, hodie ve- ò non parum illis favet. Artibus enim suis in illud Collegium paulatim intru- unt Theologos, qui in eorum Collegijs literis operam dederunt, & nunc res esuitarum vehementer ibi promovent.

Iesuitæ verò hanc Sorbonæ censuram per Hispanicam Inquisitionem anni- ilari & abrogari curârunt. De quo Ribadeneira lib. 4. cap. 11. sic scribit: *Porrò Hispania, quòd Sorbonense decretum esset contra sanctam Sedis Apostolicæ authorita- em, à qua religio nostra confirmata & probata est, fidei quæsitores illud tanquam falsum, quod pias aures offenderet, suo decreto legi prohibuerunt.*

Iesuitæ Gallipro vocant ad Hispanos.

In Gallia autem hâc Theologorum Parisiensiũ sententiâ territis Sodalibus, um tempori obsecundandum ducerent, & novi Ordinis invidiam tempore mi- igatum iri sperarent Iesuitæ, altum ea de re silentium fuit, usque ad Francisci . Galliarum Regis tempora, sub quo potientibus rerum Guisianis, qui impen- è huic novo Sodalitio favebant, Iesuitæ intermissum negotium persequuntur; ante omnia iuxta S. C. Eustochius Bellaius Parisiensis Episcopus sententiam ogatur, quam ille scriptis mandavit. In ea Societatem Iesuiticam, ut novos o- nes ordines, summè periculosam, & his temporibus admotus potius conci- andos, quàm Ecclesiæ concordiam sarciendam, institutam asserit: Inprimis Ie- uitarum nomen, ut arrogantiæ plenum, improbat; quippe cum ita solis bi tribuant, quod Ecclesiæ Catholicæ competit, quæ propriè fidelium con- regatio dici potest, cuius caput est CHRISTVS; illi verò cùm hoc nomen bi sumunt solis, & hoc dicere videri, solos se Ecclesiam constituere: tum mul- a in privilegijs ei à Paulo Tertio concessis inesse dicit, quæ iuri commu- i repugnent, Episcoporum, Curionum & Vniversitatum auctoritati ac po- estati præiudicent, ac proinde consultius esse, ut quando ad Turcorum

Iesuitæ in Gallis interm. issum negotium persequuntur.

& infidelium instructionem & verbi Dei apud illos populos promulgationem à Pontifice auctorati sunt, in locis, qui ijs vicini sunt, domicilia his Sodalibus asignentur, uti olim in Christiano limite Rhodienses equites excubar iusſi sunt.

His sententijs à Rege in Consistorio expensis, instigante Cardinali Lotaringo, diplomate dato 7. Calend. Maij Anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi Curiæ mandatur, ut nullâ habitâ Theologorum Parisiensium & Episcopi ipsius intercessionis ratione, tam Pontificia quàm Regia diplomata in Societatis gratiam facta promulget.

Et quanquam Sodales porrecto Senatui libello supplici se iuri commun subijcerent, & iuribus ac privilegijs cōtra illud à Pontificib. concessis, & Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniversitatum auctoritati, Ecclesiæ Gallicanæ & pactionum inter Reges ac Pontifices initarum iuri præiudicantibus renuntiare se testarentur, nihilominus Senatus 8. Calend. Mart. decreto facto negotium omne ad Concilium universale, aut Ecclesiæ Gallicanæ conventum remittit, ut ab eo novus ordo approbaretur.

Iesuitæ recipiantur in Gallia cum conditione.

Tandem cùm posiaci iussu Regis Præsules de religionis negotio magno numero convenissent Francisco Turnonio Cardinali Lugdunēsi Archipiesco po Præside, 7. Calend. Octob. referente Bellaio Episcopo Parisiensi, & plurib conditionibus appositis, conventus iuxta potestatem ei à Curia factam, caus cognitâ novam Societatem admisit & approbavit, sub Societatis & Scholæ nomine, non etiam Ordinis recenter instituti, hoc est, tanquam Collegium solum modo quoddam, non autem novum religionis institutum vel ordinem, astutisſimo Cardinalis Turnonij instinctu: expresſâ insuper hac conditione, ut a liud quàm Societatis IESV, aut Iesuitarum nomen assumant, in ipsósque Socios Episcopo in sua diœcesi, ut in alios Sacerdotes, iurisdictio salva maneat utque nihil agere posſint in Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniversitatum, aut aliorum Ordinum præiudicium, illorumvé iurisdictionem & functionem, sed iuxta iuris communis præscriptum regantur, privilegijsq́ ei contrarijs renunciare teneantur. Insuper additum est, ni pareant, aut in posterum nova à Pontificibus privilegia obtineant, ut adprobatio præsenti decreto facta iam nunc revocata intelligatur.

Iesuitæ non parent conditionibus his.

Quid Iesuitæ? nulli istarum conditionum institerunt, multoq́ minus appellationem istam Ordinis sui intermiserunt: imò cùmprimùm hoc decretum impetrassent, ludum Lutetiæ aperiunt, & portæ Collegij sui inscripserunt, COLLEGIVM DE SOCIETATE NOMINIS IESV.

Caroli Molinæi sententia de non admittendis Iesuitis in Gallia.

Cùm igitur universa Parisiensis Academia eorum libertatem audaciámque effrenem interpellaret, rursus res ad Senatum devoluta est. Antequam autem res in Senatu agitaretur, ab Academia consultus Carolus Molinæus, Franciæ & Germaniæ Iurisperitus celeberrimus, & in supremo Parisiorum Senatu Advocatus, An Iesuistæ, sic enim eos vocavit, in regno Franciæ & Vniversitate Parisiensi sint admittendi? consultatione scriptis mandatâ, quæ postea etiam publicata est, responderat, Non solùm id non esse è Republica, sed contra Rempublicam & utilitatem communem Franciæ Regni, præsertim Vniversitatis Parisiensis, quæ omnium Academiarum primaria sit; his adducti rationibus.

1. *Primùm*, inquit, *Iesuistæ illi novam Religionem instituunt contra antiquos Canones etiam Conciliares: quibus vetitum est, novam ullam Religionem erigere; sed recepto & approbatos conventus subire: alioquin non esset finis novarum sectarum & adinventionum, ad expilationem populi Christiani, turbationem & confusionem ordinis Ecclesiastici qui certis in statis suis finibus contineri debet. Vt est text. in cap. ult. de Religiosis domibus. Quo*

us. Quod desumptum est de Concilio Generali sub Innocentio Tertio Romæ habito Anno 1215.

2. *Secundò, & nominatim, hoc est contra arresta supremi Parisiorum Senatus: quibus præfati Iesuistæ jam non semel repulsi sunt, non solùm ut ignoti, sed etiam ut peregrini: imò etiam ut incapaces totius & juris & tituli collegialis, huiusmodi secta & Religione factitia à tanto Senatu rejecta.*

3. *Tertiò, contra solenne Concilium & conclusionem longâ & maturâ deliberatione factam Nicææ mense Iulio, Anno sesquimillesimo trigesimo octavo, à novem selectis præstantißimis & doctißimis viris. Quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano congregatis & diis adjuratis, ut absque ulla dißimulatione veritatem edicerent, & consilium darent ad judicandum & corrigendum abusus, & medendum morbis Ecclesiæ: Qui inter alios abusus corrigendos, censuerunt perhibendam esse admißionem novorum religiosorum, etiam in Conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes, qui tum nondum erant professi abigendos & expellendos; & multò minus novos Conventus erigendos etiam ordinum vel Religionum approbatarum: multò minus novas factitias Religiones admittendas. Idem ante eos censuit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ, edito in concilio Constantiensi, considerat. Idem ante eos censuerunt Archiepiscopus Armacanus & Gulielmus de Sancto Amore, sacræ Theologiæ doctor insignis quondam in Schola Sorbonæ huius Academiæ & Scholæ.*

4. *Quartò contra bonum publicum totius regni nimis jamdudum multitudine Conventuum gravati; vt res ipsa clamat. Quòd si nova hæc secta ad novum vnum Conventum exigendum admissa fuerit, mox per totum regnum serpet non solùm sumptu & onere populi, sed etiam Ecclesiarum regni detrimento & gravamine luculento. Cuius rei recens extat exemplum, quòd á leviori principio nondum septuaginta annis ortum habuit: Anachoreta ille Franciscus á Paula, qui sub ortum Ludovici Vndecimi venit in agrum Turonensem, ubi cùm sex jugera terræ emisset, obijt: famuli eius pe- culio magistri non contenti, quânam arte intra viginti annos tam multa novæ suæ Minimorum sectæ monasteria amplè dotata in Gallijs ædificârunt? Iesuistæ isti ut maius & augustius sese habere principium gloriantur, ita maiores spiritus colligunt, & maiora sese brevi facturos sperant & jactant. Principijs igitur potißimùm obstandum.*

5. *Quintò, non solùm tam est contra commoda publica, sed etiam vergit in magnum periculum Regni, nempe detegendorum & revelandorum paßim secretorum exteris. Multos enim non solùm commorantes, sed etiam identidem communicantes alliciunt & alunt Italos & Hispanos, & quosvis exteros: Nimis opportuna res exploratoribus secretis Regni revelandis; quod ut suspectum & periculosum, omni animadversione & prohibitione dignum censuerunt antiquæ & politicæ leges. leg. omne delictum. ff. Exploratores. Pandect. de re militar. leg. mercatores. C. de commerc. & mercator. Adeò ut hac ratione etiam ritè electi Episcopi repelli poßint, ut post Innocentium, in cap. cum superis tradunt. Ibi Panorm. col. 3. Fel. col. 4. extra. de appellat. Innocentius, in cap. quod sicut. & ibi Parnorm. extra. de Election. & in cap. cum terra. eod. tit. Dominic. de sancto Geminian. in cap. in novo, col. ult. 21. distinct. Zangelin. in extravagant. execrabilis, in verb. diversorum Regnorum, sub tit. de præbend. Quantò fortius excludi poßunt novi Monachi?*

6. *Sextò, istud est contra jus publicum, quo novorum Collegiorum erectio prohibetur. Et in summa omne Collegium illicitum est, nisi specialiter approbatum appareat. lib. 1. leg. Collegia. ff. In summa. Pand. de coll. illic.*

Porrò Collegium illicitum usurpans non minori pœna tenetur, quàm tenentur hi, qui hominibus armatis loca publica vel templa occupant. leg. 2. Pandect. de colleg. illic.

Et Collegium non specialiter approbatum, nec passivam quidem Testamenti factionem habet l. Collegium. C. de hæred. instituend. Non obstat l. C. de Sacrosancta Ecclesia, quia loquitur de publico & ordinario ministerio Ecclesiæ, seu Collegio Catholico, sive Romæ sive alibi per universalem Ecclesiam Christianam, cui ante Constantinum non licebat aliquid legare, nec Ecclesiam Christianam hæredem instituere; quod cùm Lucina matrona fecisset, Maxentius, qui tum ante adventum Constantini Romæ rerum potiebatur, eam relegavit: teste Platina in Marcello. Quod Constantinus devicto Maxentio factus Imperator correxit d.l.1. ad populum lata, quæ non est facta nisi in favorem Ecclesiarum Christianarum, & ministerij ordinarij. In Ecclesia nulla erant cœnobia; nulla Collegia nisi Episcoporum & Parochorum, qui in locum Apostolorum & discipulorum Christi successerunt, quod nullo modo dici potest de cœnobijs seu monasterijs institutis, quæ manent sub Regula prohibitiva, & sub genere collegiorum illicitorum, nisi de speciali approbatione appareat. leg. 1. & 3. Pandect. de colleg. illicit. Et sic nullo modo includi possunt nec contineri sub gratia & promissione, dict. leg. 1. quæ adhuc propter abusum clericorum Romanæ Ecclesiæ, facultatibus morientium insidiantium, revocata fuit per Valentinianum, & Valentem Imperatores tempore B. Hieronymi, qui eam legem laudat, propter sordidam & insatiabilem avaritiam clericorum & Monachorum Ecclesiæ Romanæ: quam avaritiam valdè deplorat & detestatur in epist. 2. ad Nepot. tom. 1. Epistolarum suarum: qui si viveret, non minus deploraret & execraretur sordidum quæstum & avaritiam dictorum Iesuistarum, qui preces suas & suffragia venditant: Non enim alium habent reditum: & tamen nec manibus operari volunt: ut exemplo Beati Pauli jubet sanctus Augustinus in libro suo de opere Monachorum: Nec se alijs antiquis approbatis Conventibus submittere, ut sacri canones jubent. can. ult. de religios. domibus. Sed sibi solis novum regnum erigere, idque stipe simplicium, quod vetat & maledicit Christus, Matth. 23.

7. Septimò, quòd in medio ipsius Academiæ, sine eius permissione, de facto construant novam Ecclesiam, novum Collegium, novos lectores & novas lectiones: Nec volunt eidem Academiæ subijci, sed novum Collegij & exercitij caput erigere. Quod non solùm monstrosum est, sed seditiosum, & contra jus publicum. l. 1. ff. huius studij, Pand. de Institut. & Iur.

8. Octavò, Academia Parisiensis abundat multis congruis & approbatis Collegijs, & ab antiquo fundatis, etiam plus quàm sufficientibus; imò quædam superflua sunt: Et sic multò minus admitti & tolerari debet Collegium novum Iesuistarum.

9. Nonò, sine auctoritate Episcopi, & approbatione doctorum Theologiæ concionantur, & novum suum Catechismum quasdam superstitiones continentem, plebi & etiam mulieribus, omnibus promiscuè obtrudunt, ut de industria sese ingerere videantur ad dandum occasionem infringendi pacificationis edicta: quare nihil perniciosius esset, & periculum irreparabile secum trahit.

Quibus consideratis, Procurator generalis eiusdem almæ Universitatis Parisiensis justam causam habet, & pro debito officij debet præfatis Iesuistis novum opus nunciare: eosq; ut ab indebitis illis novitatibus desistant per legitimos tramites compellere. Et ita censeo ego Carolus Molinæus Franciæ & Germaniæ IC. & in supremo Parisiorum Senatu antiquus Advocatus.

Secundum hæc igitur & alia similia causa ista in frequenti Senatu acriter agitata est. Pro Sodalib. Petrus Versorius magni nominis Patronus laudatâ multum eorum origine, quam suprà memoravimus, & institutione, peroravit. Stephan. Pascasius, vel Pasquierius contra pro Academia Parisiensi disseruit, & sectam eam ambitiosam & fucatæ religionis plenã appellans, in Hispania natã, Lutetiæ adultam, Venetijs exercitatam, Romæ initiò exagitatam, postremò receptam, & privilegijs immodicis & á iure communi exorbitantibus donatam, postea in Gallia Theologorum Parisiensium sententiâ damnatam, itemq; á Parisiensi Episcopo

Step. Pasquierius de Iesuitis iudicium.

-iscopo reiectam fuisse dixit; nunc verò gratuitæ puerorum institutionis spe-
ie grassari, & inde familias captatis testamentis exhaurire, inde iuventutem
pecie religionis corrumpere, & fascinatis per superstitiones puerorum inge-
ijs iam nunc seditiones & defectiones in regni perniciem aliquando eruptu-
as moliri. Tum inter plura eorum vota illud exagitat, quo *Præposito* suo, quem
anquam Deum præsentem in terris venerari se dicant, obedientiam, quam
ecam appellent per omnia & in omnibus polliceantur. Deinde in ambitiosum
orum nomen invehitur, quod cum sectarij alij ante ducentos annos usurpâs-
ent, ab Ecclesia reiecti, & iusto Dei iudicio ac flagello omninò dissipati pe-
ierint. Hoc nomine nihil aliud agi, quàm ut inter eiusdem religionis Professo-
es scissura constituatur, & Iesuitæ alij sint, alij Christiani. Quòd verò adeò se
rga Pontificem obsequentes præbeant, eò magis suspectos eos Gallis esse de-
ere, qui Pontificem quidem tanquam caput & Principem Ecclesiæ agnoscant,
ed ita, ut sanctis decretis & œcumenicis Concilijs tanquam inferior parere te-
eatur; nihil adversus regnum ac Reges pronunciare, aut contra Curiæ placi-
a, aut in præiudicium Episcoporum intra eorum fines decernere valeant: tum
ubijcit, novis Sectarijs istis semel admissis, totidem hostes intra regni vi-
cera ali, qui si contingat, ut excandescente perversâ bile in Gallos arma ver-
ant Pontifices, Regi nominiq; Gallico bellum indicturi sint. Postremò versâ
d Senatores oratione, *Vos*, inquit, *qui nunc Iesuitas toleratis, aliquando ipsi,
ed serò c edulitatem vestram accusabitis, cum conniventia vestra effectum videbitis, ut
orum astu, dolis, superstitione, dissimulatione, præstigijs ac malis artibus publica
ranquillitas, non solùm in hoc regno, sed etiam per universum orbem Christianum pe-
iclitetur.*

Post eum replicavit Versorius; ac demùm Baptista Menilius Cognitoris Regij partes sustinens, qui increpitâ initio Patronorum utrinque acerbitate, postquam de novis Ordinibus & periculo in eorum admissione non solùm quantum ad religionem; sed etiam quantum ad civilem administrationem mul-a dixit: tandem contra Iesuitas peroravit, qui, utpote voto obligati, in Scholæ Parisiensis corpus ad iuventutem erudiendam nullo modo cooptandi essent, & Senatu petijt, videret in quam rem Claromontani Episcopi legatum conver-i posset, aut deberet, ut memoria testatoris & voluntas alio genere conserva-etur. Causa hæc biduum integrum agitata est. Senatus sive futuri securus, sive odio Protestantium, quibus debellandis isti homines nati credebantur, de hoc negotio ampliùs deliberandum censuit, libertate interim Sodalibus ludum a-periendi & iuventutis erudiendæ concessâ. Hoc Non. April. decretum, An-no 1565. Bapt. Menilius de Iesuitis.

Hac igitur occasione Societas ista paulatim in Gallia augetur & firmatur, & non tantùm communis populi, sed Principum sanguinis & Regum ipsorum gratiam ac favorem sensim adipiscuntur, qui magnifica Collegia eis in diversis, & quidem primarijs Vrbibus ædificârunt atq; liberaliter dotârunt. Mansit ni-hilominus altâ mente repositum conceptum, non solùm Sorbonistarum, sed eti-am totius Vniversitatis & studij Parisiensis in Iesuitas odium, ita ut occultè semper inter hos & illos fuerint æmulationes & contentiones: frementibus ni-mirum in eos Academiæ Professoribus, quòd seorsum & extra ordinem pri-vatum habeant sodalitium; quòd in hunc usq; diem decreta Vniversitatis de-trectent, Rectori non sint audientes, sed suis duntaxat Præfectis privatim mo-rem gerant; quòd castoris instar dubij sint ordinis, omnium plumas furentur, non unâ Spartâ sint contenti, pastoribus suas oves surripiant, privatis sacrifi-cijs quoslibet suscipiant & absolvant, cæterorum exuvijs dites sint, & nescio quo hamo ex nobiliori qualibet familia adolescentes incautos expiscentur,

suis quoq; fascinationibus bello durante omnem pubem post se traxerint, obsessa & esuriente Lutetiâ, frequenti in Schola docuerint, & soli Universitatem fecerint, quæ olim tot musæis frequentibus & vix turbas auditorum capientibus floruerit.

Quum autem pauló ante deditam Henrico 4. Lutetiam consilia Iesuitarum in Gallia rursus concrisare ac in deterius ferri, vicissim autem omnia in bonum Regis & universi Regni quietum ac tranquillum statum inclinare paulatim inciperent; Generalis eorum Aquaviva, ut impendenti malo aliquo modo occurreret ac preveniret, Provinciales, Rectores, ac præcipuos seu Seniores ordinis universi Patres omnes Anno 1593. Romã ad generalẽ Congregationem evocavit, ubi tum, occasione sic ferente, quó tempori nempe se accommodarent, in Novembri Decretum tale condiderunt: *Ut ab omni specie mali abstineatur, & querelis, etiam ex falsis suspicionibus provenientibus, præcipitur omnibus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna inhabilitatis ad quævis officia & dignitates seu prælationes vocisq; tam activæ quàm passivæ privationes, ne quispiam* PUBLICIS ET SECULARIUM PRINCIPUM NEGOCIIS *ullâ ratione se immiscere, nec etiam quantùmvis per quoscunque requisitus aut rogatus, eiusmodi res tractandi curam suscipere audeat vel præsumat. Idq; serió commendatur superioribus, ne permittant socios ijs rebus ullo modo implicari, & si quos ad ea propensos animadverterent; eos loco mutandos quàmprimùm commutent, si alicubi sit occasio vel periculum se eiusmodi implicationibus irretiendi.*

Decretum Iesuitarum.

Iesuitas autem in istiusce Decreti promulgatione non serió egisse; sed hominibus ita saltem imponere oculosq; perstringere voluisse, ne videlicet minus ipsis fideretur; vel inde liquet; quód eorum Superiores istud nunquam observârunt; quin potiùs ubicunq; & quandocunq; vel paululùm relaxationis adeptos esse se putârunt, antiquos dolos & astutias reassumere, & iuxta præsentem rerum conditionem sua consilia moderari neutiquam intermiserunt: quum tamen Decretum istud allegatum & iurata illa cœca obedientia diversum planè requireret; nisi si aliud in recessu reconditum id habuisset, & ipsimet eiusdem sensum meliús intellexissent. Rem ita se habere inde quoque manifestum est, quód Comoletus Iesuita in concione quadam super caput 3. Iudic. Lutetiæ habitâ, post excitatos de Henrici III. Galliarum Regis occasu plausus ingentes & evectionem istius Parricidæ Iacobitæ vel supra Sanctos omnes, in hanc erupit exclamationem: *Ahodum nos oportet aliquem habere; sive Monachus sit, seu miles, sive cerdo denique seu subulcus; Perinde enim est; saltem ut Ahodum quempiam habeamus. Hoc videlicet unicum adhuc restat; tum quidem omnia nostra probé componemus, & ad optatum denique finem perducemus.* Idem Commoletus postea quoque in Regem Henricum 4. similiter debacchatus est, & ad perduellionem, seditiones, tumultus ac bella civilia subditos concitavit. Unde quidam sic de eo:

Iesuitæ decreto suo non satisfaciunt.

Concio, Romani dicta est furiosa Tribuni
Quæ rapit ad cædem seditione suos.
In Cathedra stantem, rabidâ cum voce boares
Commole te populus vidit & obstupuit
Qui Regis cædem, Regni qui funera suades,
Qui varios motus hic & ubique cies,
Cujus in ore frequens furor est patriæq; ruina,
Hæc est Iesitæ concio sacra pij
Cum tua parturiat civiles lingua procellas,
O Iesita Dei sancte Tribuna vale.

Ita quoq; postea Anno 1597. Iesuita Richardus VValfodt Eduardo Squir

redo venenum

:o venenum præbuit, quo Principem suam legitimam Angliæ Reginam in-
:eret & exstingueret. Ita Iesuitæ quoque Duacenses Anno seq. 1598. victo-
:m quendam Hyprensem Petrum Panneum induxerunt, ut illustrissimum il-
:m belli ducem Mauritium Nassovium interimere cogitârit. An autem hoc
: PRINCIPVM SECVLARIVM NEGOCIIS NVLLA RATIONE SE IM-
ISCERE, & literalis istius Decreti sensus ita observetur, Iesuitis quidem ad
efendendum, omnibus autem præiudicijs nondum occupatis hominibus alijs
judicandum relinquitur.

Lutetiâ veró Regi an. 1594. restitutâ, ac bello civili sedato, cùm apud omnes, præsertim Academicos, constaret, Iesuitas perduellionis, seditionū, tumultuum omnium turbarum præteritarum in Gallia primariam causam fuisse, ac suis ibunitijs concionibus, tamquam facibus, civile bellum magis magisq́; accen- sse; Vniversitas Parisiensis Ioanni Passeracio, Regio Eloquentiæ Professori sertissimo iniunxit, ut Iesuitarum expulsionem authoritate quoque suâ pro- overet. Is igitur præfatiuncula in Disputationem de *Ridiculis*, quæ est apud iceronem lib. 2. de Oratore, gravissimé in Iesuitas, suppresso tamen illorum omine, invectus est, & illorum eiectionem ex Regno vehementer suasit: *Lu- randa, inquit, & expianda nunc est Academia, Musisq́; iterum dedicanda, diligenti utione adhibitâ, ne ampliùs earum templa & ceremoniæ contaminentur. Id ut rectè fiat que ordine, abigendæ sunt inprimis obscœnæ volucres (Iesuitæ) quæ rapinis, contactuq́; nnia fœdant immundo.* De eiectione Iesuitarum ex Gallia agitur.

Decolor est illis vultus, deterrima ventris
Proluvies, uncæq́; manus, & pallida semper
Ora fame: ——————————
Non agnoscitis volucres, agnoscite sine plumis bipedes.
Curvâ quibus pullam subnectit fibula vestem.

las harpyias nisi Senatus, & amplissimi ornatissimiq́; viri, quibus Academiæ Scholæq́; egiæ instaurandæ tradita est provincia, fugârint & exterminârint, ut pinnati Aquilo- s filij in fabulis, frustra littoralibus Dijs vota nuncupabimus: rursus ad eos scopulos, quos nuper est fermè adflicta, navis nostra referetur. Nequicquam in excolendo Mu- rum fundo sudabimus: nequicquam lolium, carduos, lappas & tribulos exstirpabimus, si ex agro nostro hæc filix radicitùs evellitur.

Meminisse debemus, quónam pacto profugi homines, nec minùs vagi quám Schytæ, vâ gratuitæ doctrinæ professione vulgò commendati, huc irrepserint; quibus artibus, hiantes locupletum fortunis, divites orbos, vel celibes, deliros senes, superstitiosas mu- erculas, & adolescentulos imperitos deceperint; & velut Circeo poculo, repentè immu- rint: ut religionis specie, quam inexplebili avaritiæ, suisq́; fraudibus obtendunt, equum Troianum paulatim introduxerint: ut semper in insidijs manserint, & in speculis stete- nt: proditionis occasionem expectantes: ut eâ oblatâ, machinam suam continuó ape- erint, armatisq́; hostibus hanc urbem, & totam Galliam omni genere calamitatū reple- erint.

Ne veró insidias & paratam pestem caveremus, néve impendentia prospicientibus prædicentibus cordatis viris crederemus, obstiterunt Coroebi quidam & Vcalegontes, ui plures in Ilio nostro quám Laocoontes fuerunt. Et hos adhuc in Sinu habemus Si- ones?

Quid hos, malùm, fovemus? aut quid hi sciunt?
Nisi uncta devorare patrimonia.

At Gratis docent. Muta literulam, rem acu tetigeris: Gratis nocent, eoq́; mactandi ajore infortunio, quód gratuitó sunt mali: quamquam vix istuc tibi persuadebit, qui s benè noverit. Testes honestissimæ amplissimæq́; familiæ, quarum sanguinem pro levi ocendi opella, & exiguo Minervali, isti hirundines exorbuerunt. Testis immanis eorum

census, qui cum Regum & summorum Pontificum opibus certat. Praeclara liberalitas, repudiare drachmam, & talentum extorquere. Mirum genus benignitatis, pro stipe menstrua immensae pecuniae legata, opimasq; captare & rapere haereditates. Institutio puerorum his aucupibus est illix, pendebunt pulchré qui ab ea transenna turdi lumbricum petent. Gratuita doctrina illis est pro hamo, vel potiùs pro reti-iaculo, qua callidi piscatores cuncta convertunt cum pulvisculo. Stolidi parentes, qui suos ijs credunt liberos; eâdem operâ columbas accipitribus, pullos milvis, & oves committent lupis. Sed quid tandem isti per aureum funem de coelo delapsi magistri discipulis suis tradunt? nihil sapere, ritus Hispanos, odium legum institutiq; patrij, &, ut priscis utar verbis, imbelliam, imbalnitiam, impolitiam, imparentiam, meramq; cum Lavernae sacris barbariem, quam consultó huc invexerunt, opinor, ut eam soli docerent. Interim delitescunt in vepretis nostris, nicedulae, quae rem civium arrodunt; nobiscum impuné versantur speculatores & exploratores Philippi, & ejus tyrannidis acerrimi satellites.

Atqui discuntur apud eos boni pudiciq; mores. Sané tristes, cùm aspicias frugi censeas, nec tamen si fibulam gestant, sunt Hippolyti: nec si bonos authores evirant, ideó bonis placent, Gallis praesertim, quibus naturâ sunt invisi Deliaci. Magna laus est scilicet, ac palmarium facinus, ex hirco caprum, ex ariete vervecem, & ex verre majalem facere. Atque utinam fabri Patribus eorum, quâ parte opus fuit, perpetuam imposuissent fibulam: rectâ hic non depravarent ingenia, dum curva corrigere videntur, nec suos edocerent artem mentiendi & dolos, quos appellant industrios. Quid autem aliud praeciperent vulpeculae, si scholam aperirent? Sic amant verum hi Chamelaeontes, polypi ac stelliones. Huiusmodi doctrinam & hos mores illis non invidemus: sibi habeant, abeantq; simul cum strigibus ὠκυπόρους ἐπὶ νῆας, & inde revertantur unde malum pedem huc attulerunt. Iam pridem vasa collegerunt, profectionis signum datur: quid morantur amplius? Academia nostra certè, quae longum periculosumq; morbum eorum contagione contraxit, nisi hoc levetur vomitu, vix unquam convalescet, &c. Hucusq; Passeracius.

Rescriptū Universitatis Parisien. de eijciendis Iesuitis.

Bouceretus artium Doctor, opportunitatem quoque inde nactus, institit Universitati, ut Iesuitae in ius vocarentur & é regno Franciae prorsus eijcerentur. Universitas igitur huiusmodi rescriptum Boucereto dedit: *Anno Dom. 1594. die Lunae 18. Mensis Aprilis convocata Universitas omnium Ordinum huiusce inclyti studij Parisiensis, apud aedem S. Mathurini pro supplicatione peragenda ab Academia ad aedem Sanctae Capellae Regalis Palatij Parisiensis, ad reddendas gratias Deo altissimo, pro reductione felici huiusce almae Urbis, prosperitate, & felicissimo successu Christianissimi & invictissimi Domini nostri Henrici IV. Regis Francorum & Navarrae, conservatione dictae urbis, sub ditione & protectione dicti Domini nostri Regis, & pro quampluribus alijs rebus ad Academiam spectantibus, atque super supplicatione facta á D. & M. Laurentio Bouceret, artium Doctore, de in jus vocandis Iesuitis, ut omninó eijciantur. Dicta Universitas debité (ut moris est) horâ solitâ convocata, ex consensu unanimi omnium Doctorum & Magistrorum, singularum quatuor facultatum, & quatuor Procuratorum nationum, nemine repugnante censuit & determinavit, esse annuendum supplicationi dicti D. Boucereti, ideoq; in iudicium & jus ritè & convenienter Iesuitas vocandos, ut eijciantur omninó. Eandem ob rem censuit Universitas ex singulis ordinibus nominandos aliquot selectos viros, qui ea diligenter curent, quae ad litem contra Iesuitas movendam pertinent. Unde facultas Theologorum nominavit D. Magistrum Adrianum d' Amboise, summum Regiae Navarrae moderatorem, & alium Doctorem, quem dictus D. d' Amboise voluerit eligere. Facultas Decretorum quae acta sunt approbavit; & quia unicus tantúm Doctor, nomine Dominus David Son aderat; promisit se nominaturum aliquem alium ex suis Doctoribus. Facultas autem Medicorum ordinavit D. & M. Iacobum Causinotum. Postremó facultas artium nominavit dictum Mag. Laurentium Bouceretum, & D. Georgium Critonium. Sicque statutum fuit unanimiter, & conclusum nemine reclamante, per D. Iacobum d' Amboise Academiae Rectorem, totamque Academiam anno & die praefatis, quod rescriptum subsignatum fuit*

DVVAL

VVAL, *& á latere visum nos Rectore Iacobum d'Amboise, sigillo rubriceri munitum.*
avebant tempora postulatis Academiæ, & recordatio malorũ recentiũ in bel-
civili á Iesuitis excitatorũ vel silenti Rectori & Vniversitati patrocinabatur.

Ad hanc igitur litem Iesuitis intendendam, designati, postquám consilia in-
r se contulissent, libellum supplicem Parlamento Parisiensi exhibuerunt, cu-
s hæc fere summa est. *Submisse supplicant Rector, Decani & facultates, nationum
ocuratores, suffragatores, & studiosi Academiæ Parisiensis, dicentes se jampridem con-
estos esse apud Curiam, de ingenti confusione, quam in Academia peperit nova quædam
cta ex Hispania & locis finitimis oriunda, ambitiosum titulum Societatis nominis Iesu
i asciscens, quæ semper, sed his potissimum postremis civilibus bellis sese factiosam, &
utricem Hispanicæ conjurationis exhibuit, ad status nostri eversionem, non in hac urbe
arisiensi tantum, sed in omnibus alijs regni locis. Quod quidem á primo ipsorum adven-
prospectum fuerat á prædictis supplicatoribus, & præsertim decreto facultatis Theolo-
cæ, quod tunc temporis interpositum fuit, quoniam hæc secta introducta videbatur ad
dinem Ecclesiæ tum politicum, tum Hierarchicum & inprimis Academiæ subverten-
m, abnuens Rectori obsequium, atq; adeó Archiepiscopis, Episcopis, Curionibus & alijs
Ecclesiæ superioribus. Effluxerũt autem anni triginta, ex quo suffragatores prædicti So-
tatis nomen Iesu sibi arrogantes cúm in hac urbe tantùm, & non in alijs regni oppidis
nenum suum effudissent, libellos supplices obtulerunt, postulãtes in Academiam nostram
isci: Quæ causa cùm primum proposita fuisset ad futuri consessus disceptationem rejecta
t, & statutum, ut res in eodem statu relinquerentur, quod erat prohibere, quò minus Ie-
tæ quicquam in illius sententiæ præjudicium aggrederẽtur. Cui tamen non satisfecerũt,
quod gravius fuit, funestis suis consilijs res politicas perturbantes ministros et explo-
ores se in Gallia gesserunt, ut Hispani commoda promoverent, sicut omnibus manife-
m fuit. Hæc causa ad futuros concessus relata, non ampliùs in judicium venit, nec utrin-
actiones excerptæ fuerunt, ac proinde penitùs concidit. His ergo ritè examinatis, Do-
ni, placeat vobis, decreto vestro, hanc sectam, non solùm ex Academia, sed ex universo
anciæ solo eliminare, & sic ex jure & æquo statuetis. Signatum Le Royer, & á latere
mboyse Academiæ Rector.*

Libellus supplex Parlamento Parisien. de eijciendis Iesuitis exhibitus.

Etsi veró Patres Ignatianæ Societatis tam graviter essent accusati, & tam ca-
a' es haberẽt inimicos, non destitere tamẽ se opponere, neq; hoc solùm; sed in
ncionibus publicis, privatisq; confessionibus multa in præsentem Galliæ sta-
n, in Principes Regni, in Regem ipsum tam defunctum, quám præsentem
eriús forte, quám prudenter locuti sunt. Quare potentum in se indigna-
nem magis provocãrunt, ignemq; (ut aiunt) gladio foderunt: Hinc in suspicio
n seditionis concitandæ venerunt. Sed & ex confessione cuiusdam Barrierij,
eloduni ob tentatum in Regem parricidium extremo supplicio affecti, cri-
nis læsæ Maiestatis rei sunt habiti.

Quæ omnia multorum animos ab illis abalienãrunt; adeó, ut tandem Cu-
Parisiens. 7. die Iulij an. 1594. eis diem dixerit, eosq; in ius vocaverit: ut publi-
causam dicerent, seseq; defenderent. Iesuitæ, post varias tergiversationes, ac
volas hinc inde conquisitas excusationes, per Advocatum suum Claudium
tretum, á Parlamento petierunt, ut causa sua, non uti solitum aliás esset, pa-
, sed occlusis ianuis secretó tractaretur: isto cum prætextu; quód pro Apo-
iæ suæ ratione seu conditione, adeoq; necessitate ipsa, non possent aliter,
ám ut multos, qui Regis ministri admodũ fidi velint haberi, perstringerent,
q; non parum offenderẽt. Quod ipsis, ut ut longe aliud spectantibus, permis-
n tamen atq; concessum fuit. Decretũ igitur est ut processus iuris clausis fo-
us instituatur. Designati sunt Advocati Academiæ M. Antonius Arnaldi;
storũ urbis, qui se Academiæ iunxerant, Ludoicus; Dolleus; Societatis M.
audius Duretus; Procuratoris Generalis suæ Maiestatis, Dom. Seguirius.
Societatis defensiones uti & aliorum accusationes videre nobis non conti-

git: unius M. Antonij Arnaldi accusatio nuper ad manus nostras pervenit, cu-
ius hæc fere præcipua capita sunt.

Capita Processus in Iesuitas instituti.

Iesuitas ad summas opes pervenisse: In Italia & Hispania Comitatus & Baronias possidere, ad Cardinalatum evectos, & post Pontifices Romanos futuros. In Hispania novem aut decem millia esse; Collegia ibidem habere ducenta viginti octo, possidere plusquàm vicesies centena aureorum millia, &c.

2. Primarium eorum votum est, per omnia, & in omnibus obedire suo Generali, aut procuratori, qui semper est Hispanus, aut Hispaniæ Regi subjectus. Qui si dixerit; Abi & interfice Regem Franciæ, eundum esset.

3. Societas hæc primùm probata est in Hispanijs. Videtur nata ad Imperium Hispanicum promovendum, vocant Regem Philippum maximam potentiam, murum & antemurale Domûs Dei, orant pro Rege Philippo, &c. Pro Rege autem Franciæ non orant.

4. Docent Pontifici jus esse excommunicandi Reges Franciæ, subditos ab eorum obedientia solvendi. Cuius contrarium ostendere conatur.

5. Patriarcha eorum Ignatius Lajola Castilanus, capitaneus unius peditum vexilli, in oppugnatione Pampiloniæ militavit: ibique ab obsessis in crure vulneratus, incredibiles sensit dolores. Quare vouit perpetuum se & capitalem Franciæ fore hostem, & quidem infensiorem, quàm Hannibal Romanorum. Eum sectantur omnes eius filij. Naturam, ait, prudenter agere, ut animalia ferociora & noxiora minus sint fœcunda. At Iesuitas 60. qui primùm hanc Societatem instituerunt, ita brevissimo spatio multiplicatos, ut decem millia inventa sint, quæ Societatis institutum profiterentur. Cõmemorat deinde quàm parvi initijs favore Cardinalis Turonensis, et Lotharingij ad magnã amplitudinẽ pervenerint.

6. Coniurationes plusquàm Catilinarias in eorum Collegijs, in platea S. Antonij, & S. Iacobi à Legatis Hispanicis Mendoza, Daguillonio, Diego, VVarra, Taxi, Feri. et alijs fabricatas, Nobiles quosdam absolvere noluerunt, nisi iuramento, quo Regi defuncto erant devincti, renunciarent, seditiosis suis concionibus multas urbes & oppida perdiderunt. Cum duobus Cardinalibus Legatis Francicis consilia contulerunt; urbem Parisiensem Philippo Regi Hispaniarum tradere voluerunt; Regi Philippo statum Regni perscripserunt: Eorum dictum esse, Vnus Deus, unus Papa, unus Rex Christianismi, magnus Rex Catholicus & universalis. Omnia eorum acta & dicta, omnes eorum cogitationes eò spectare, ut Regem Hispaniarum Europæ Monarcham constituant. Parricidæ sunt Maiestatis Regiæ, ut ex confessione Barrierij, Meloduni extremo supplicio interfecti, omnibus est notissimum. Nam etsi propositum malè successerit; maluissent tamen patrati quàm inepti facinoris esse rei. In publicis concionibus laudârunt factum Iacobi Clementis Henrici Regis III. interfectoris. Docent, licere omnes Principes Regni, à Pontifice excommunicatos interficere, &c.

7. In suis statutis articulum habent; Absq; anno probationis se recipere eos, qui se offerunt ad faciendum votum suum; post quod, etsi simplex sit, hi qui votum fecerunt, irrevocabiliter suo Generali obligantur. Generalis autem votum illud reddere potest irritum quandocunque illi placuerit, etiam post 25. aut 30. annos. In quam constitutionem Magister Antonius magno orationis fervore invehitur.

8. Iesuitæ authores sunt mortis Regis Lusitaniæ Sebastiani. Per Iesuitas Hispani Regno Lusitaniæ potitus est: Iesuitis impulsoribus in Insulis Terceris 28. Barones, & 5 nobiles Franci uno die, in una catasta sunt capite multati; infiniti milites suspensi, 50 etiam Franciscani, alijque Monachi strangulati.

9. Iesuitæ sunt ministri Regis Hispaniarum: testatur hoc favor, benevolentia & liberalitas, quâ illos prosequitur.

10. Iesuitæ fiunt Cardinales, ut postea fiant Pontifices. Toletanus enim Cardinalis est, qui Duci Nivernensi tam superbum responsum reddidit.

11. Iesuitæ ante 38. annos, cùm locum in Gallia peterent, tam à Curia, quàm à Sorbona sunt rejecti. Et quia nec seculares sunt, nec Religiosi, etiam cùm confirmationem Societatis peterent, à Cardinalibus repulsi sunt.

12. E

12. *Etsi Iesuitæ edicto Regio non comprehendantur; comprehenduntur tamen Edicto 4. Aprilis, anni 1594. quia sacrofœderi nolunt renunciare, & Regi juramentum fidelitatis præstare.*

13. *Salvis Iesuitis, salva non potest esse Parisiensis Academia.*

In his omnibus tacitæ simul obiectioni occurrit: *Iesuitæ instituunt & docent juventutem.* Respondet, *imò docent, sed Reges suos jugulare & occidere, seditiones movere, tyrannidem Hispanicam stabilire: Qui filios suos Iesuitis tradunt instituendos, et filijs & bonis suis periclitantur. Ab adolescentibus magnum minerval pro institutione accipiunt. Tyrannus Hispaniæ seminavit Iesuitas per Galliam, ut teneris Gallorum animis amorem sui nominis & dominationis inserant.*

Deinde, quia Societas maximè se tueri videtur Concilio Anni 64. ea quæ pro Iesuitis facere videntur quoque refutat.

Vocat illos non sine gravi causa *Hispanorum corycæos, homines sceleratissimos, cruentis manibus, immani avaritiâ, nocentissimos ac superbissimos, quibus fides, decus, pietas, honesta atque inhonesta omnia quæstui sint: ad excogitandum acutissimos, ad audendum impudentissimos, ad efficiendum acerrimos.*

Occurrit etiam illis, qui dicunt; *Si eijciamus Iesuitas, quid dicent Romæ? distingue, ait, inter ipsos dicentes, Hispani dicent; Qui Iesuitas Franciâ expulerunt omnes sunt Hæretici. Alij verò qui Romæ & in Italia sunt, & Hispaniam non viderunt, dicent; egregium esse factum, quo Franci significant, se libertatem amare, in libertate velle manere, & inimicos esse juratos omnium Hispanorum.*

Si Iesuitæ tam perniciosi sint Franciæ, cur tanta miracula fecêre in India? Hic omnem tyrannidem Hispanorum, quam miro verborum ornatu amplificat, solis Iesuitis adscribit.

Respondet quoque illis, qui dicunt; *Si tam scelerati sint Iesuitæ, cur non condemnantur & occiduntur? & respondet, occidi quidem posse, ut Fratres olim, qui Humiles dicebantur, & ut Templarij, sed non expedire.*

Denique occurrit his qui dicunt, *Non omnes Iesuitas esse externos & advenas. Fatetur quidem multos esse indigenas, natione, at quia mente peregrini sunt, inter indigenas non esse numerandos. Ego,* inquit, *potius cives credam qui in extrema Scythia nati, bene de Gallia cogitant, quàm qui Lutetiæ geniti & educati, locum, libertatem, gloriam, in qua nati sunt, per summum scelus perdere velint & conentur.*

Pervicerunt tamen hoc adhuc tempore Iesuitæ, tum privatis efflagitationibus, tum Principum summorumque procerum suffragijs, ut lis mota suspenderetur, adeoque veterasceret. Carolus Borbonius Cardinalis procellæ huic, tamquam obicem, sese opposuit, dato supplici libello ad hos qui actioni huic destinati erant, cùm gravissime decumberet, adiecto in calce propriâ manu, *si per valetudinem liceret, vox perageret, quod tremulâ manu exarat calamus.* Ludouicus Gonzaga Dux Nivernensis, supplici itidem libello, non solùm rogat in Nivernensi oppido & Ambarris suis, musæum Iesuitarum sartum salvumque relinqui, sed etiam ob collegarum aliquot dementiam non esse vindicandum in universos. Claromontanus Episcopus similiter intercessit. Lis inter Iesuitas et Academiam Parisiensem [illegible]

Nonâ quoque die Iulij Anno 1594. supplicem libellum obtulerunt Iesuitæ facultati Theologicæ Parisiensi, in quo exposuerunt, superioribus mensibus Rectorem, tam suo, quàm omnium facultatum nomine, à suprema Parlamenti Curia petijsse, ut ipsi cum universa Societate, ex toto Galliæ regno pellerentur: Se autem non credere, sacratissimam facultatem huic petitioni assensum præbuisse: petere igitur, quatenus placeret dictæ facultati, declaratione aliquâ testificari, eam huius petitionis & litis intentæ, nullo modo participē Iesuitæ adulantur Academiæ Parisiensi.

esse. Facultas igitur dicta in hunc modum decrevit; *Se quidem censere Iesuitas redigendos & recensendos in ordinem & disciplinam Universitatis, non autem Regno Galliæ expellendos esse.* Et hoc quidem decreto Societatem hanc non simpliciter approbavit facultas Theologica; sed quatenus Universitatis decretis & statutis sese subijciat.

Iesuitæ edunt Apologiam contra Sorbonam et Academ.

Finitâ autẽ hac postremâ actione forensi, scriptum Apologeticũ ediderũt Iesuitæ, *in quo probare conantur, Rectorem & Academicos non esse ferendos, cùm sua non interfit, sed publicæ cognitionis ac Triumvirorum fiscalium, in quorum potestate publica sit censura & animadversio. Decretum Mathurineum Sorbonicâ definitione convulsum his verbis: Censere prædictos Patres Societatis Iesu redigendos esse in ordinem & disciplinam Universitatis, regno autem Gallico nullo modo expellendos. Facultatem artium decreto fidem abrogâsse, syngraphâ trium Procuratorum nationalium. Decanum Professorum Iuris Pontificij, Medicinæque Syndicum, non de expellendis; sed tantùm in ordinem cogendis cogitâsse. Rectorem penè unum Decreti esse conditorem. Ex quadraginta circiter Pastoribus urbanis, quatuor esse duntaxat qui controversiæ nomen dederint, Episcopo & Decano inscijs: non licuisse autem paucis Universorum nomine in foro causam dicere. Sodalitium Iesuitarũ in Tridentina Synodo Pontificijs rescriptis Pauli 3. Iulij 2. Pij 4. & 5: Gregorij 13. & 14. & à Clero Gallicano in Poissiaceno consessu ab Henrico 2. Francisco 2. Carolo 9. Henrico 3. atque à supremis Curijs approbatum & receptum. Senatum Parisiensem non semel pias largitiones & legata sibi facta addixisse. Cameram rationalium computorum immunitati Collegiorum suorum calculum adiecisse. Non esse quòd Rector ipse & commilitones Academici conquerantur, siquidem parati sint iurare in verba & decreta Academiæ, Regi Henrico 4. summam fidem & intimum obsequium polliceri, colere & observare pro suo legitimo Principe, qui à Ludouico 9. indigete ortum duxerit, quem ordo sanguinis & cognationis, ac patriæ leges ad avitum imperium acciverint. Publicâ & universali clementiâ Regis, & rerum præteritarum condonatione non esse excludendos, qui cum cæteris dictorum & factorum consortium habuerint, ut publicis delictis sic gratia æquandos; si sua domestica facta citra livorem excutiantur, minùs fuisse populares, tribunitios & rerum bellicarum gnaros, cùm nec fœderationi publicæ, quam Unionem vocant, nomen dederint, ut ab Ecclesiasticis pro cæcitate illorum temporum factum sit: non galeam, non arma induisse: non in publica lustratione nedum Ecclesiasticorum, sed religiosorum armatorum conspicuos, aut irridendos potiùs fuisse: non externo auro aut stipendijs venalem fidem habuisse: non cœtibus illicitis aut cruentis consilijs interfuisse: peccâsse quidem exemplo & cum cæteris publicam insaniam insanivisse: in posterum non esse metuendum ab illis, ut rebus aulicis & politicis se immisceant, quandoquidem sui sodolitij privatis legibus in nova congregatione Romæ recensitis Novembri 1593. cautum vetitumq́ sit districtè, ut ab omni rerum secularium tractatione, & Principum negotijs abstineant. Si regno facessere cogantur æmulorum invidiâ, non leve damnum bono publico illatum iri, cùm pij elargitores conditoresq́ sui Collegij Claromontani, legatorum indictionibus anniversarijsq́ parentalibus priventur. Ex primarijs patricijsque viris non paucos, emißis regno Iesuitis, qui hoc institutum professi sint, liberis agnatisq́ carituros: pubem Christianam, ac præcipuè egentes, quorum minervalibus persolvendis res angusta domi impar sit, non levem iacturam facturos: qui subsunt ferulæ Iesuitarum, magno compendio temporis & sumptus, plurimùm proficere, præcipuè in disciplinis placitisque Philosophorum, in quibus citra invidiam; sui Professores primas teneant.*

Quatuor capita objecta Iesuitis et ad ea responsio.

Hæc vel non dissimilia Apologeticus ille scriptor multò latius explicuit, ac probra forensia sigillatim diluere conatus est. Quatuor autem potissimùm, præter superiora illis obijciebantur. Primò quòd Pontifici Rom. nimiùm addicti sint; secũdò, quòd à Gallis degeneres, Hispanicos mores induerint; tertiò, quòd

uód irrequieti sint & tribunitij in vulgo; quartó, quód Regum Principumque
carij sint.

Ad primum respondit Apologeticus, Iesuitas unà cum cæteris Ecclesiæ 1.
ascensis Christianis, *Pontificem Rom. ut vicarium Christi in navicula Petri guber-*
atorem, caput Ecclesiæ agnovisse. Hæc elogia & obsequia non esse privata neque recentia
suitarum, sed orbis universi, qui Christo regeneratus sit. Papam nunquam rerum tem-
oralium moderatorem, clientelari obsequio & vasallorum more agnovisse, qui in Prin-
pum Regumque ditiones & imperia jus summum distringere, & ea ad nutum variare pos-
t. Falsò collegæ suo Bellarmino tribui; quòd in ea fuerit sententia lib. 5. c. 9. de Rom.
ontifice. Affirmâsse quidem eum, Papam in Exarchatu, Bononiâ, Spoleto, Aemiliâ,
avennâ, cæterisque Pontificijs ditionibus summum esse Principem, jus habere vitæ et ne-
s, denique agere quod Reges omnes in regnis suis. Tribus votis tantùm alligari: quar-
m habere aliud certo modo circa missiones duntaxat; hoc est, si Pontifex cuipiam ex
ntubernalibus, ut ad juvandam rem Christianam ad Indos, Peruvianos, Lestrigonas
rofectionem imperaverit. Quarto illo voto ad obeundam illam provinciam, & duriorem,
jubeatur, alligari, votum illud ut à probro vindicetur, eius hanc esse conceptis verbis
rmulam: Insuper promitto summo Pontifici specialem obedientiam circa missiones. Vo-
m hoc quartum non tam Ignatianum, quàm commune cum universis presbyteris esse, qui
m initiantur, apud suos præsules hoc sacramento se alligant: Promittis mihi & succes-
ribus meis reverentiam & obedientiam? promitto.

Secundò, quòd Celtiberi sint, pugnantia illis exprobrari: nam si, ut primo capite insi- 2.
ulentur, Pontificis Rom. clientes sint, eique serviliter addicti, non posse fieri, ut Hispano
rviant, cùm dominium sit impatiens consortis: Pontificem & Hispaniæ Reges esse ple-
unque in secularibus admodum dissitos & discrepantes, ita ut invicem armis decernant.
Non cœlo & solo Hispanico natos; totâ Galliâ nullum habere Hispanum commilito-
em: cùm religione neutiquam exuisse patrios mores, non illam ademisse ingenium & man-
suetudinem Gallicam: non esse hoc opprobrium tribuendum optimo instituto, ut quasi Cir-
ceo poculo in aliam gentem transformati & efferati sint; vel vultu ipso testari patriam,
on adustâ & fuscâ cute referre Africanos. Concordes esse votis & ritibus vivendi, sed
enio & naturâ; cum Stoicâ severitate Hispanorum multùm discrepantes. Non solùm
ndigenas esse quotquot Galliam incolant Iesuitæ, sed non paucos esse qui gentilitate & co-
natione proximâ Patres Conscriptos attingant. Mirari se plurimùm, quòd pro explora-
oribus, institoribus, emissarijs, ambactisque Hispanorum traducantur; cùm, si in eam no-
am inciderint, patriam, parentesque, & amicos hac proditione venderent. Ab Hispano
on aurum, non stipendia meruisse, ut plurimi, qui in Lutetiana egestate, auro Indico fi-
em venalem habuerint. Angustias annonæ cum cæteris anxiè tolerâsse; in eadem navi
ecisse, quod lex nautica & Rhodia de jactu cogit, quod argumento sit ut plurimùm, nus-
uam se Regi Hispanorum devovisse; cum prece, pretio, Comitijsque publicis, regnum
Galliæ affectaret & ambiret, illum ad eos non scripsisse, ut ad plurimos, quorum interceptæ
iteræ nomina & syngraphas prodidere. Cùm verò anno superiori populari insaniâ; Au-
ustæ seu Infanti Hispanicæ & Ernesto Archiduci (quasi lilia hastæ & auctionibus ac
luris licitanti subjacerent) deferendum regnum publicaretur, Iesuitas tam insolens pro-
ositum ut portentum, privatim verbo & facto exhorruisse. Non esse vero simile, sodaliti-
m suum D. Ludouici memoriæ tum ob summum inter Coelites suum principatum, tum ob
enioris Borbonij Cardinalis sui gentilis summa beneficia addictissimum; suis nepotibus
t avita lilia eriperentur & Francico solo avulsa in alienam gentem coalescerent, pro-
urâsse. Cunabula Ignatij Loyolæ institutoris sui, à maledicis malè intellecta, cùm ille non
Hispanus, sed Astur & Cantaber fuerit, adeoque Nauarræus: & si jura sinerent Henrici 4.
& proavorum indigena & subditus erat. Sed fuerit Hispanus, tamen Dominicus Cal-
uritanus, mereque Hispanus; Franciscus Assisias, atque Italus fuit; nihilominus tolerantur

in Gallia. Nec Ignatij institutum in Hispania, sed in Regina Galliæ Lutetia, primordia duxit, qui cum sibi accitis decem artium magistris, lucro animarum & juventutis institutioni devovit. Qui objiciant, non nisi Hispanum creari Generalem inter Iesuitas, vel hoc uno rerum gestarum et recentium profiteri imperitiam, cùm Claudius de Aquaviva, ex Parthenopæorum Principū familia ortus, hoc nunc munere perfungatur, cujus gentilibus Hispanus infensissimus fuerit, quòd partes Gallicas Andegauorumque Ducum adversus Aragonios sequuti sint: qui eum antecesserit, fuisse Trajectensem Belga-Germanum. Similiter loco figmenti habendum, quòd illis exprobratur, adversus Antoninum Lusitaniæ Regem pro Philippo stetisse. Et quæ Genuæ ad oram Ligusticam historia excusa dicitur, Genevæ potiùs excusam fuisse, nec pro germana, sed ab æmulis conficta habenda. Matthæum illū, qui ad Regem Hispaniæ, à Sexdecim vulgo nominatis personatus tabellarius scriptas literas deferebat, ut exprobatur, non fuisse Iesuitam, sed ex Mendicantium familia, & quidem Hispanum. Iesuitas non Gallos iuvenes in Hispanos commutare, sed cavere solùm, ne hæreticâ pravitate imbuantur.

3. *Quod ad tertium objectum attinet, Iesuitas seditiosos & vulgi concitatores esse; ab hoc scelere se alienissimos esse. In Italia, Hispania, Germania, Belgio & Sarmatia à pluribus annis scholas & sodalitia habuisse, nec apud gentes illas de eorum moribus ullum rusticum & vicanum conquestum; scholis & concionibus occupatos, longè à tumultu & intemperijs vulgi, in Musæis quietos vixisse.*

4. *Quartum similiter negat, nempe, Iesuitas esse Regum ac Principum sicarios. Varadum enim Regiæ cædis sicario Barierio non solùm non suasorem fuisse, sed cùm à perdito & dementi urgiretur, hominem ablegâsse: fiduciâ insontis animi, post ingressum Regis Lutetiæ, mansisse Varadum, donec certior factus, tanti criminis labe aspergi, atque hinc in discrimen vocari, livori delatorum se subduxisset, nec illum tam conscientiâ sceleris, quàm quòd intellexisset, maluisse Regem eum alibi esse, quàm Lutetiæ, ut voto morem gereret discessisse. In suo sodalitio pro Regibus & Principibus preces & vota quotidiana indiscriminatim fieri, sed privatim enixè & effusé pro ijs, in quorum finibus suum incolatum habeat. Eundem Augerium, sui Ordinis olim totâ Galliâ notissimum, in sua Christiana Parenæsi; pro incolumitate Regum Galliæ privatas preculas scripsisse. Ribadanairam Hispanum pro Hispano Rege id ipsum fecisse, id Galliæ Iesuitis vitio verti iniquum esse: nec in liturgia alijsque precationibus vocem illam ab ullo mortalium exauditam, Oremus pro Rege nostro Philippo, sed hoc ab alijs fictum esse.* Hæc quidem ille, sed protestatio contraria est facto, ut infra Cap. de Iesuitarum nefarijs facinoribus, proditionibus, &c. videbitur.

Iesuitæ ex Gallia eijciuntur.

Sub finem autem anni 1594. opportunè prioribus gravissimis iustissimisque accusationibus accessit horrendum parricidium Ioannis Castellij octodecim annorum adolescentis, & Collegij Iesuitarum, cui nomen est *Clarmontium* Lutetiæ alumni, qui Regem Henricum IV. è medio tollere voluit. Criminali igitur sententiâ Castellione hoc ad mortem damnato á Parlamento, supremo Regio Consilio, decernitur simul eâdem sententiâ, *Vt omnes Sacerdotes Clarmontij Collegij, & omnes Iesuiticæ Societati addicti, tanquam corruptores iuventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies post promulgationem edicti, Lutetiâ, & alijs urbibus atque locis, ubi sua habeant Collegia, discedant, & infra quindecim subsequentes dies toto Regno exeant: & ut inferius ex ipso edicto Lector pleniùs intelliget.*

Quamvis autem multa Iesuitæ opponerent, ac scriptis etiam apud Regem causam suam agere ac defendere niterentur, tamen ut admitterentur iterum impetrare non potuerunt, sed solum vertere cogebantur.

Qui igitur Lutetiæ erant Iesuitæ, earumque asseclæ omnes, porta Antonia-
nâ emissi, comitantibus lugentibusque discipulis, alij Virodunum, alij in Lo-
haringiam & Germaniam, alij in Belgium præsertim Antuerpiam, sese rece-
perunt. Quotquot etiam in finibus Parisiensis Curiæ, ut Auarici Biturigum,
Nouioduni ad Ligerim & Ludouni habitârunt, coacto cœtu, evectisque sarci-
nis Rhodano Auenionem devehuntur. Qui Rotomagi Scholas habuerunt,
quamquam Lutetiano foro exempti essent, tamen odio vulgi aliò penates su-
os efferre coguntur. Vsque adeò tædebat omnes tentati parricidij, ut vel ad
insontes obiurgatio, querimonia, & ipsa ultio rediret. Qui enim in Scholis
Iesuitarum tyrocinium egerant, torvè adspiciebantur; pro hæretico, iamque ad
publicam pyram deducendus existimabatur, qui vel verbo à Iesuitis parrici-
dium Castellij depellere voluisset.

Eiectis ex Gallia Iesuitis, quia Petrus Castellus, supra dicti Ioannis Ca-
stelli pater, filij sui parricidiale contra Regem propositum, ab ipsomet intelle-
xerat, & nihilominus occultaverat apud se ac reticuerat: à Parlamento iudica-
tum fuit, ut quæ erat eius ante Prætoriam Portam Palatij domus, funditus de-
strueretur, publicareturque, & nunquam in posterum reædificaretur: sed in eius
area, ad perenne monumentum immortalis flagitij pyramis seu columna eri-
geretur, quæ literato marmore Senatusconsultum publicè testaretur: atque
in eius vertice crux aurea fastigietur; quaternisque angulis totidem insideant
ore virgineo virtutes, quas Cardinales vocant, quadrifariam adglutinatæ
marmoreis tabulis, in quibus Senatusconsultum literis aureis scriptum esset,
& parricidium Castellij, adeoque caussa, ob quam Iesuitæ in exilium relegati, uni-
versaque Gallia exturbati sint, sequentem in modum.

Petri Castelli ædes destruuntur in memoriam parricidij sui filij: et in eius locum erigitur pyramis, eiusque descriptio.

ARRESTVM CVRIAE, VT ET VERSVS, ET TRACTATVS LATINI NIGRO MARMORI LITERIS AVREIS INSCRIPTI IN QVATVOR FACIEBVS BASEOS PYRAMIDIS, ANTE PALATII PORTAM PARISIIS EXTRVCTAE.

Viso per curiam, magna Camera & Tornellis in unum coactis, criminali processu per præfectum Palatij Regij incepto, & postea in eadem peracto, ad petitionem procuratoris generalis Regij actoris & accusatoris adversus Iohannem Chastellium, Parisijs ortum, & studiosum, qui studiorum cursum in collegio Claromontano absolvit, captivum in Palatij carcere detentum ob maximè execrandum & abominandum parricidium in Regis personam intentatum: Quæstionibus & confessionibus eiusdem Iohannis Chastel auditi & interrogati in eadem Curia super eiusdem parricidij negotio: Auditis itidem eodem loco Iohanne Gueret presbytero, qui se de congregatione & Societate Iesus affirmabat esse, eodem in collegio agente & antehac eiusdem Iohannis Chastel præceptore: Petro Chastel & Dionysia Hazart parentibus præfati Iohannis: Conclusionibus Generalis procuratoris Regij & rebus omnibus perpensis.

Dicetur eandem curiam pronunciasse & pronunciare præfatum Iohannem Chastel convictum criminis læsæ Majestatis divinæ & humanæ in primo capite, ob maximè impium & maximè detestandum parricidium in Regis personam intentatum: In cuius criminis reparationem præfatum Iohannem Chastel in multam honorariam adjudicavit & condemnavit, ut ante summas valvas templi Parisiani nudus, solo opertus indusio, cum face cerea ponderis duarum librarum manibus gestâ, eaque ardente, flexis genibus dicat & pronunciet se iniquissimè inhumanum, & maximè abominandum parricidium suscepisse, & Regem in facie cultro læsisse: seque falsa & damnanda institutione indutum in suo processu dixisse, Licere Reges occidere, & Regem Henricum quartum nunc

regnantem, non esse in Ecclesia usque quò à Pontifice approbatus fuerit: eorumque omnium poenitentia duci, & veniam petere à Deo, à Rege, & à Magistratu. Hisque peractis, ut plaustro in locum Grevianum deducatur, ibique brachijs & foemoribus candentibus forcipibus inuratur, & manus dextra, cultrum, quo prædictum parricidium perpetrare est adnixus, gerens, abscindatur, deinde ipsius corpus quatuor equis discerpatur, membra & corpus discerpta in ignem conijciantur, & in cineres redacta in ventos proijciantur. Pronunciavit eadem Curia & pronunciat universa & singula eius bona Regi acquisita. Ante quam executionem quæstioni ordinariæ & extraordinariæ idem Iohannes Chastel applicabitur, ut flagitij sociorum, & aliarum quarundam rerum, quæ ex eiusdem processu resultant, veritas innotescere possit: Inhibuit omnibus, cuiuscunq; qualitatis aut conditionis demum sint, sub pœna criminis læsæ Majestatis, ne dicant aut proferant in ullo loco publico, aut privato prædicta verba, quæ eadem Curia pronunciavit et pronunciat scandalosa, seditiosa, verbo Dei contraria, & sacris decretis ut hæretica condemnata.

Statuit ut presbyteri & studiosi collegij Claromontani, & reliqui omnes qui se eiusdem esse Societatis profitentur, tanquam corruptores juventutis, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis hostes & regni, Vrbe Parisiana intra tres dies post præsentis Arresti significationem excedant, ut & alijs urbibus & locis, ubi eorum habentur collegia; & quindecim post diebus, toto regno: sub comminatione, si ibidem post id temporis deprehensi fuerint, futurum esse ut puniantur tamquam facinorosi & rei eiusdem criminis læsæ Majestatis. Omniaque ipsorum bona tum mobilia, tum immobilia operibus pijs applicabuntur, & quomodo ab ipsa Curia fuerit constitutum. Præterea inhibet omnibus Regis subditis, ne studiosos in prædictæ Societatis collegia quæ extra regnum sunt immittant, ut ibidem instituantur, sub pari pœna læsæ Majestatis.

Statuit eadem Curia, ut copia præsentis Arresti, ad præfecturas provinciarum huiusce iudicatus emittatur, ut isthic executioni secundum eius formam & tenorem mandetur. Mandat præfectis, eorum locum tenentibus generalibus & particularibus, ut id executioni mandent intra terminum in eo contentum: et Procuratoris generalis substitutis, ut manum teneant ad hoc ut fiat executio, & in delinquentes inquirant Curiam, qui doceant de sua diligentia intra mensem, sub pœna privationis officiorum.

SIGNATVM.

TILLET.

PRonunciatum ipsi Iohanni Chastel, & executioni mandatum die Iovis vigesimo nono Decembris, Anni 1594.

II.

QVOD SACRVM VOTVMQVE SIT MEMORIÆ, PERENNITATI, LONGÆVITATI, SALVTIQVE MAXIMI, FORTISS. ET CLEMENTISS. PRINCIPIS HENRICI IV. GALLIÆ ET NAVARRÆ REGIS CHRISTIANISS.

AVdi viator, sive sis extraneus
Sive incola urbis, quoi Paris nomen dedit.
Hîc alta quæ sto pyramis, domus fui
Castella, sed quam deruendam funditus

Frequens

Frequens Senatus crimen ultus cenſuit.
Huc me redegit tandem herilis filius,
Malis magiſtris uſus & ſchola impia:
Sotericum, eheu! nomen uſurpantibus:
Inceſtus, & mox parricida in Principem,
Qui nuper urbem perditam ſervaverat,
Et qui favente ſæpe victor Numine
Deflexit ictum audaculi ſicarij,
Punctuſque tantùm eſt dentium ſepto-tenus.
Abi Viator, plura me vetat loqui
Noſtræ ſtupendum civitatis dedecus.

IN PYRAMIDEM EANDEM.

Quæ trahit à puro ſua nomina Pyramis igne,
Ardua barbaricas olim decoraverat urbes;
Nunc decori non eſt, ſed criminis ara piatrix:
Omnia nam flammis pariter purgantur & undis.
Hic tamen eſſe pius monimentum inſigne Senatus,
Principis incolumis ſtatuit, quo ſoſpite, caſum
Nec metuet pietas, nec Res grave publica damnum.

III.

D. O. M.

Pro ſalute Henrici IV. Clementiſſ. ac fortiſſ. Regis, quem nefandus parricida per- ciosiſſ. factionis hæreſi peſtifera imbutus, quæ nuper abominandis ſceleribus pietatis no- en obtendens, unctos Domini vivaſq; Majeſtatis ipſius imagines occidere populariter do- iit, dum confodere tentat, cœleſti numine ſceleſtam manum inhibente, cultro in labrum perius delato, & dentium occurſu feliciter retuſo, violare auſus eſt. Ordo ampliſſi- us, ut vel conatus tam nefarij pœnæ terror, ſimul & præſentiſſimi in Opt. Principem ac gnum, cuius ſalus in eius ſalute poſita eſt, divini favoris apud poſteros memoria extaret, onſtro illo admiſſus equis membratim diſcerpto, & flammis ultricibus conſumpto: Aedes iam unde prodierat, heic ſitas funditus everti, & in earum locum, ſalutis omnium ac glo- æ ſignum erigi decrevit.

IIII. Non. Ian. Ann. prox. 1595.

EX. S. C.

Heic domus immani quondam fuit hoſpita monſtro,
Crux ubi nunc celſum tollit in aſtra caput.
Sancijt in miſeros pœnam hanc ſacer Ordo Penates,
Regibus ut ſcires ſanctius eſſe nihil.

IV.

D. O. M.

SACRVM.

Quum Henricus Chriſtianiſſimus Francorum & Navarrorum Rex bono Reipubl. atus, inter cætera victoriarum exempla, quibus tam de Tyrannide Hiſpanica, quàm de us factione priſcam regni huius Majeſtatem juſtis ultus eſt armis, etiam hanc urbem & re- quas regni huius penè omnes recepiſſet, ac denique felicitate eius inteſtinorum Franciæ Teſtimonium urbis Pariſienſis de Ieſuitis.

nominis hostium furorem provocante, Ioannes Petri F. Castellus ab illis submissus, sacrum Regis Caput cultro petere ausus esset, præsentiore temeritate, quàm feliciore sceleris successu: Ob eam rem ex ampliss. ordinis consulto, vindicato perduellione, diruta Petri Castelli domo, in qua Ioannes eius F. inexpiabile nefas designatum patri communicaverat, in area æquata hoc perenne monumentum erectum est, in memoriam eius diei, in quo sæculi felicitas inter vota & metus urbis, liberatorem regni, fundatoremque publicæ quietis à temeratoris infando incœpto, regni autem huius opes attritas ab extremo interitu vindicavit, pulso præterea tota Gallia hominũ genere novæ ac maleficæ superstitionis, qui Remp. turbabant, quorum instinctu piacularis adolescens dirum facinus instituerat.

S. P. Q. P.

Extinctori pestiferæ factionis Hispanicæ, incolumitate eius & vindicta parricidij læti Majestatique eius devotiss.

Duplex potestas ista fatorum fuit,
Gallis saluti quod foret, Gallis dare:
Servare Gallis, quod dedissent optimum.

Post aliquod tempus multi Iesuitarum, qui è Regno Galliæ relegati erant, in id rursus sese intrudere conabantur. Alij igitur mutârunt sua nomina & vestes; alij simulârunt se Ordinem ac sectam Iesuiticam abiurâsse, petere igitur ut rursus recipiantur constituendarum Scholarum vel prædicandi causa. Horum subdolorum conatuum Curia Parlamenti Parisiensis certior facta, Arresto omnibus subditis totius Regni prohibuit, ne Iesuitas in hos usus vel publicè vel privatim recipiant. Arrestum de verbo ad verbum sic habet.

EXTRACTVM EX REGVLIS PARLAMENTI.

Iesuitæ prohibentur in Gallia scholas et prædicationes instituere.

POstquam Procurator Regis Generalis ostendit ac demonstravit, se certiorem esse factum, quòd quidam eorum, qui antehac è Societate illa de nomine Iesu dicta, tam in Collegio Claremontano huius urbis Parisiensis, quàm in alijs huius Regni locis fuerunt, in plures urbes, præsertim limitaneas, redivissent, ubi constituendarum Scholarum, & prædicandi causa, sub prætextu, quòd pristinam, ut præ se ferrent, prætensi Ordinis & sectæ illius Societatis professionem abjurassent, reciperentur: Ex quo periculum foret, ne juventus per pravarum doctrinarum blanditias & illecebras corrumperetur, & populus falsis prædicationibus circumveniretur: quodque, si toleraretur, Arrestum Curiæ 29. Decemb. Anno 1594. declaratum, contemptui & illusioni exponeretur: ea de causa requisivit, ut omnibus personis, corporibus & communitatibus, officialibus & privatis, cujuscunque sint qualitatis, aut conditionis, mandaretur, ne quenquam eorum, qui de dicta nominis Iesu Societate se dicunt, sub prætextu cujuscunque abjurationis, quam fecissent, aut facere possent, sive scholarum vel publicè vel privatim constituendarum, sive in Ecclesijs prædicandi, sive quacunque alia de causa reciperent, aut recipi paterentur, ijs qui illos receperunt, recipient, aut tolerabunt, quòd læsæ Majestatis rei & convicti declarandi sint, pœnâ indictâ: Iesuitis etiam, ijs, quæ in dicto Arresto continentur, supplicijs propositis. Dicta curia, deliberatione, super hac materia habita, decrevit ac decernit, ut dictum Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum, secundùm formam, & tenorem suum executioni mandetur, & juxta illud mandavit, & mandat omnibus personis, corporibus & communitatibus civitatum, officiarijs & privatis, cujuscunque sint qualitatis aut conditionis, ne quenquam Præsbyterorum, aut scholarium de Societate nominis Iesu se dicentium, quamvis etiam pristinum Professionis suæ votum abjurârint, eique renunciârint, sive Scholarum publicè privatimve constituendarum, sive quacunque alia de causa recipiant, aut recipi patiantur: ijs, qui secus facient, quòd læsæ Majestatis rei, & convicti

Iesuitæ ut pestiferas suas doctrinas maiore cum fructu propagare possint, se in omnes formas mutant.

declarari

clarari debeant pœnâ indictâ. Injunxit & inungit Diæcetis & Præfectis, aut ipsorum cum tenentibus, ut executioni præsens hoc Arrestum mandari faciant; Gubernatoribus bium, ut manum huic rei admoveant: & substitutis dicti Procuratoris Generalis, ut diligentiam in his adhibeat, & Curiam intra 15. diem certiorem reddant, pœnâ proprio nomine respondendi propositâ. Factum in Curia 21. August. Anno 1597.

Signatum Bodin.

ARRESTVM CVRIAE PARISIENSIS CONTRA IESVITAS LVGDVNENSES, NE IBI SCHOLAS INSTITVANT, AVT CONCIONES HABEANT: EXTRACTVM EX REGISTRO PARLAMENTI.

Die Iovis, 16. Octob. Anno 1597. quum Mario loco Procuratoris Generalis Regis in Camera Vacationum dixisset, quòd juxta illius decretum ipsi in manus Balonij Procuratoris in Parlamento, & Procuratoris Præfectorum Mercatorum, & Bulentarum civitatis Lugdunensis obtestationes illas tradidisset, quæ in conventu generali in Curia municipali dictæ urbis Lugdunensis 20. Sept. proximi habita recitatæ, & per illos dicto Procuratori generali transmissæ fuerunt, super executione Arresti 21. August. proximi die decreti, per quod omnibus personis, corporibus & communitatibus, quenquam præsbyterorum & scholarium de Societate nominis Iesu se dicentium recipere prohibitum fuit, licet etiam pristino professionis suæ voto renunciâssent, illudq; abjurâssent, sub pœnis in eo contentis. Cui etiam Ballonio proximo die Martis injunctum fuisset, ut consilium dictorum Præfectorum, Mercatorum, & Buleutarum certius faceret, & hoc manè adesset: Ballonius iste de re in dicta Cameræ auditus fuit, qui dixit, se hoc decretum M. Bartholomæo Thomæ dictæ Civitatis Lugdunensis Secretario in hac urbe jam præsenti notum fecisse, qui se nulla memoralia & instructiones ea de re habere sibi respondisset. Et cùm dictus Ballonius jussu dictæ Cameræ illas obtestationes prælegisset, & Mario, loco Procuratoris generalis, ius propter rationes, ab ipso deductas nullâ consideratione dignas esse dixisset: Requirens simul, ut, ijs non obstantibus, dictum Arrestum 21. Augusti declaratum in urbe Lugdunensi executioni mandaretur, præsertim quantum id Porsanum in dictis obtestationibus denominatum attineret. Et ut nihilominus Porsanus ille, antequam cum executione contra ipsum procederetur, captivus in custodias Palatij duceretur, juxta Arrestum de ipso in vincula conij ciendo per dictam Cameram decretum, quo juxta crimina, & informationes contra ipsum factas processus adversus eum formaretur, & perficeretur: mandato simul substituto Procuratoris generalis ijs in locis dato, ut omnem diligentiam adhiberet: ac præter auxilio Præfectis Mercatorum, & Buteutarum ad Principalem & Regentem Catholicum doctum, & virtutibus præditum, Institutioni juventutis in dicta urbe Lugdunensi inveniendum, oblato. Illis digressis, re in deliberationem sumptâ:

Dicta Camera, nullo dictarũ obtestationem habito respectũ, decrevit & decernit, ut dictũ Arrestũ 21. Aug. proximi declaratũ juxta formam & tenorẽ suum, in urbe Lugdunensi executioni mandetur: præsertim quantum ad dictum Porsanum attinet, quẽ in isto comprehendi declaravit & declærat. Et nihilominus, juxta Arrestũ 25. Sept. statuit, ut Porsanus iste capiatur, & captivus in custodias Palatij ducatur: quo de ijs, quæ informationib. ante hac factis continẽtur, interrogetur & audiatur, & contra eum, pro ut ratio postulabit, procedatur: Injunxit & injungit substituto dicti Procuratoris generalis in Municipio, & sede præsidiali Lugdunensi, ut Arrestum hoc præsens executioni mandari faciat; & Curiã Parlamenti de sua diligentia intra mensem certiorem reddat. Et quantùm ad administrationem & directionem Collegij dictæ urbis Lugdunensis attinet, ei de principali, Rectore & alijs personis idoneis & capacibus, pro ut ratio postulabit, prospicietur: Et præsens hoc Arrestum ex vi Extracti illius exsecutioni mandabitur. Signatum: Tillet.

Ex his intelligitur Arresta & decreta hæc non levi animorum motu, sed maturâ deliberatione præhabitâ, prolata fuisse. Id etiam testatur Arrestum Parlamenti Parisiensis 18. Augusti, Anno 1598. contra Dominum Touronensem, Iesuitas in suo territorio defendentem, integro anno evoluto; quo prohibetur omnibus cuiuscunque sint status aut conditionis, liberos ad Collegia Iesuitarum quocunque sint in loco, literarum causa mittere. Id enim sic de verbo ad verbum habet.

Henricus, Gratiâ Dei, Galliæ & Navarræ Rex, omnibus, qui literas præsentes videbunt, salutem. Notum facimus, quòd super ijs, quæ Procurator noster generalis, à Magistro Ludovico Servino, & Simone Marione Advocatis nostris adjutus, Curiæ nostræ Parlamenti per dictum Servinum ostendit, quòd scilicet per Arrestum 1. Octob. superiori die publicatum Dominus Touronensis condemnatus fuisset, ut Presbyteros. & Scholares de Societate nominis Iesu se dicentes, intra duos menses, pro ultima dilatione ipsi à significatione præfixos, è finibus & limitibus urbis & Dominij Touronensis discedere & abire faceret, & uno mense post sub pœnis ibi constitutis, dictam nostram Curiam certiorem redderet: quodq; id Arrestum dicto Touronensi in hac urbe Parisiensi undecimo dicti mensis Octobris personaliter significatum fuisset: & ille tamen nihilominus non satisfecisset, neque obedivisset: Quòd etiam ipse, dictus noster Procurator generalis, certior factus esset, multos subditorum nostrorum, contra inhibitiones per Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum factas, liberos suos in dictam urbem Touronensem & Pontamousonium & in alias regiones & loca tam intra quàm extra Regnum, ad Collegia dictæ prætensæ Societatis nominis Iesu, studiorum & institutionis causa emisisse, unde plurima & notabilia mala, & pericula metuenda essent: præsertim cùm isti Presbyteri, & Scholares dictæ prætensæ Societatis, post dictum vicesimi noni Decembris Arrestum, non solùm damnabilem & per illud reprobatam doctrinam continuaverint, verùm etiam alias novas & magis abominandas doctrinas, & institutiones, quas ubicunq; inprimis in Regno nostro per libros execrandos spargunt, prioribus adjecerint: Et propterea postularet ut dictus Touronensis pœnas in dicto primi Octobris Arresto constitutas incurrisse declaretur, & inhibitiones in Arresto 29. Decemb. Anno 1594. declarato contentæ reiterarentur, & denuò publicarentur, commissione inquirendi data in eos, qui contravenisse invenirentur: & ut omnes illi qui, post illud, apud prætensos illos dictæ Societatis, aut in ipsorum Collegijs, quocunque sint in loco, literis operam dedissent, privilegijs Academicis privarentur, & gradus, quos postmodum in quacunque Academia obtenturi essent, pro nullis, nullius momenti & valoris declararentur. Visis dictis Arrestis 29. Decembris 1594. & primo Octobris proximè declaratis, unà cùm actione significationis illius undecimo dicti mensis Octobris factæ simul etiam Arrestis 21. Augusti, & 16. Octobris proximi editis: Re in deliberationem adductâ.

Dicta NOSTRA CVRIA, *conclusionibus Procuratoris nostri generalis consideratis per Arrestum suum dictum Touronensem pœnas in dicto primi Octobris Arresto constitutas incurrisse declaravit & declarat: Decrevit & decernit, ut omnia ipsius bona occupentur, & in nostram potestatem redigantur: Injunxit & injungit nostri Dominij Quæstoribus, singulis in eo, quod sui est officij, ut fructus & proventus recipiant, & de ijs, ut & de alijs acceptorum suorum pecunijs, rationem reddant, juxta designationes, quæ per Thesaurarios Galliæ fient, & quas illi in manus dictorũ Quæstorum tradent. Et Officialibus earum terrarum, quæ occupabuntur, sive clientelari jure, sive jurisdictione nobis obstrictæ sint, ut dictam jurisdictionem nostro nomine exerceant: sub pœna, quod processus quicunque in alia, quàm nostrorum Officiariorum qualitate ab ipsis fient, pro nullis haberi, impensæ, damna & versuræ partium ipsorum proprio & privato nomine facta æstimari & ipsi cuiuscunque officij nostri, aut alius muneris publici incapaces declarari debeant. Statum & officium Præfecti Auuergnensis, quo dictus Touronensis ornatus fuit, vacans & impetrabile: & eum Touronensem illius gerendi, aut exercendi incapacem & indignum*

*num declaravit, & declarat. Mandavit & mandat Vicarijs & Officialibus dictæ præ-
cturæ, ne ipsis ullum ingressum aut dignitatem in suis sedibus permittant: & omnibus
stris subditis, ut ipsum pro tali agnoscant: Notarijs, ne ullas commissiones, sententias,
alias actiones in ipsius nomine amplius concipiant: Omnibus Rationalibus, ne ipsi ul-
stipendia, aut jura propter dictum officium solvant: omnia sub pœna repetendorum
ctorum stipendiorum & jurium privationis officij, amendarum arbitriarum, & alia-
m majorum mulctarum, si secus actum fuerit. Et præterea mandavit, ac præcepit,
andat & præcipit omnibus personis, ne scholasticos ad Collegia dictæ prætensæ Socie-
tis, quocunque tandem in loco & regione sint, studiorum causâ emittant: pœnis, quæ
dictis Arrestis continentur, indictis, quæ denuò locis & regionibus consuetis publica-
ntur, quò omnibus innotescant. Et dicto nostro Procuratori generali negotium in ea,
æ secus agentur inquirendi committitur, ut informationibus in dicta Curia nostra fa-
s, per eandem adversus contravenientes, prout ratio postulabit, procedatur. Et de
æsenti decrevit, & decernit, ut omnes nostri subditi, qui in Collegijs dictæ prætensæ So-
etatis, vel intra vel extra Regnum post Arrestum vigesimo nono Decembris, Anno
illesimo quingentesimo nonagesimo quarto decretum, informati, aut instituti fuerunt, nul-
privilegijs Academicis, tanquam graduum incapaces, fruantur. Gradus etiam, quos
m obtinuerunt, aut in posterum in quacunque Academia obtinebunt, nullos, nullius
omenti & valoris declaramus, ut ratione eorum nec docere, nec officijs ornari, nec
neficijs graduum affici, nec in dicta Curia nostra, aut alijs quibuscunque locis pro Ad-
ocatis recipi, nec ullis juribus, prærogativis & præeminentijs, fructibus, commodis, aut
nolumentis dictorum graduum frui possint. Decernit dicta nostra Curia, ut præsens Ar-
stum in omnibus municipijs & præfecturis promulgetur: injungit substitutis dicti Pro-
ratoris nostri generalis, ut executionem eius persequantur, & dictam Curiam certiorem
ddant de ijs, quæ contra dictum vigesimi noni Decembris, anni millesimi quingentesimi
nagesimi quarti, Arrestum agentur, sese informent: & informationes intra duos menses
l Grapheum mittant, pœna illis proprio & privato nomine respondendi proposita. Sic
Decreto dictæ nostræ Curiæ mandamus omnibus Diœcetis, præfectis, aut ipsorum lo-
m tenentibus, singulis in sua Diœcesi & præfectura, & suo loco, ad quos hoc pertinebit,
præsens Arrestum, juxta formam & tenorem suum debitæ & integræ executioni man-
nt: omnes eos, qui ad hoc cogendi sunt, modis & medijs debitis & æquis cogentes.
Mandamus omnibus, ut hisce sicuti decebit, obediant. Datum Parisijs in Parlamento
stro, decimo octavo die Augusti, Anno gratiæ millesimo quingentisimo nonagesimo octa-
o, Regni nostri decimo.*

Signatum per Cameram.

Exacto iam fere decennio à Iesuitarum ex Gallia eiectione, anno videlicet 601. totis viribus, conatibus ac modis varijs, imprimisque Apologijs, & sup-plicibus libellis apud Regem tentârunt, ut reciperentur in Regnum denuô. *Iesuitæ in Galliā recipi petunt.*

Sed tunc quidē adhuc temporis talē Responsum à Rege acceperunt. *Perlegi ego, Sacerdotales, Apologiā vestrā, satis verbosā, ac diligenter mecū perpendi omnia, quæ atis scitè innocentiæ vestræ gratia collegistis. Quia verò negotiū arduū est, nec res dijudi-cata temerè rescindēda, breviter, & ut Regē decet, quid faciendū statuā, exponā. Totus jā in hoc sum, ut regnū meū bellis civilib. attritū & viribus opibusq. exhaustū, recens cū Hi-spano pace initâ pristino nitori restituam, legibus firmem, humanitate recreem. Id quando aliâ ratione fieri non potest, nisi ut æquali jure & benevolentiâ Catholicos & Huguenotas appellatos complectar, tum in Ecclesiasticis tum in policis: accuratè mihi de vobis revocan-dis cogitandum esse video. Novi ego vos viros doctos & discitos; novi zelo Catholicæ & Romanæ doctrinæ inflammatos; novi vos acerrimo Huguenotarū flagrare odio: novi vos sanctorum reliquias, cereos divini Agni orbiculos, Deiparæ Virginis numismata, Rosaria* *Regis responsum*

vel aliud quidpiam à Pontifice consecratum, devotè venerari; quæ Huguenotæ ut rid cula aspernantur, ut Idololatrica exsecrantur. Metuo igitur, ne vehementiâ, quâ in co cionando uti soletis, & condemnationum, quas scribendo iteratis, acerbitate, multoru animos, nunc prorsus pacatos, denuò irritetis, atque ita etiam imprudentes turbarum a ctores sitis. Iam, res ut sunt humanæ, levi aliquâ occasione fieri posset (quod tamen nolim ut bellum inter me & Hispanum recrudescat. Quid tum animi mihi futurum sit, malim v cogitare, quàm me dicere. Quid autem ante quadriennium admissum fuerit, Regiu non est, vel vobis vel alijs objectare. Sententiam igitur semel latam non muto. Vo si verè Galli estis, magis totius tranquillitati Regni, quàm vestræ utilitati consulatis. D xi quæ volui. Abite & valete.

Non tamen quiescere statuerunt irrequieti homines, sed post hæc omni varia rursus inierunt consilia, quibus tandem machinis Regis obfirmatum an mum expugnare possent: Pontificis quoque, Reginæ & multorum Principu auxilium opemque implorârunt. Eòque rem deduxerunt, ut rex tandem exp gnatus & victus de receptione eorum cogitare inciperet. Amplissimus Curi Parlamenti Parisiensis Senatus, cùm hoc rescivisset, imprimis quòd Pontife Romanus per Legatos & Nuncios Iesuiticæ sectæ restitutionem per universa Galliam urgeret, nervosâ & verissimâ Oratione 24. Decemb. Anno 1603. a hoc proposito Regem avertere conatus est. In hac Oratione nihil à Parlament Parisiensi Regi in memoriam revocatur, quod non Acta ipsissima antecedent & sequentia evidentissimâ veritate niti ostendant. Verba autem Orationis illiu ex Gallico in Latinum fideliter translata, hæc sunt.

Rex Galliæ expugnatis, de Iesuitarum restitutione deliberat multi veró à Proposito eum dehortantur.

ORATIO PARLAMENTI PARISIEN. CON TRA IESVITARVM RESTITVTIONEM COMMINATIO NIBVS PONTIFICIS ROM. PETITAM CORAM REGE HENRICO QVARTO RECITATA.

Parlamenti vestri Curia institutâ deliberatione super literis vestris patentibus, de pre byterorum & Scholarium Collegij Claromontani (qui Iesuitarum sibi nomen indid re) in quibusdam huius jurisdictionis locis restauratione, decrevit: ut humilimæ obtest tiones vestræ Majestati fierent, ac nobis mandavit, ut quædam vobis puncta repræsent remus, quæ ad rerum vestrarum bonum & ad salutem publicam, quæ à vestri conservatio dependet, multum conferre judicavimus, quæ etiam nos retinuerunt, ne ad earum appr bationem continuò procederemus.

Et priusquam ad singula proponenda accederemus, ut vobis humilimè gratias pro honore ageremus, quo nos afficere placet, quòd videlicet gratum vobis sit, ut vivâ voce h obtestationes faciamus, quo ostenditis vestram erga nos indulgentiam ac benignitaten tanto majore laude dignam, quantò longius à primorum Imperatorum Romanorum aus ritate abest, qui subditis accedendi sui copiam non faciebant, sed cunctas petitiones & su plicationes codicillis sibi exhiberi volebant.

Iesuitarum Ordo quam noxius Regno Galliæ.

Ordinis huius, qui se Iesuitas dicunt, in hoc Regno institutio, huic statui tam pern ciosa judicata fuit, ut se omnes Ordines Ecclesiastici ipsorum admissioni opposuerint, deòque Collegium Sorbonianum decreverit, quòd ista Societas non ad ædificationem, ad destructionem inventa esset. Illa quidem in Synodo Ecclesiasticorum Anno 1551. men Septemb. habita, cui Archiepiscopi & Episcopi intererant. & Cardinalis Turonensis pr sidebat, approbata fuit, verùm tam multis cum clausulis & restrictionibus, ut si Iesui eas observare debuissent, verisimile fuerit, quòd locum citò mutaturi fuissent.

Nomen Iesuitarũ ut & Societatis Iesu ipsis interdictum.

Nec fuerunt admissi nisi per provisionem, ipsisque Iesuitarum ac Societatis Iesu n men; per Arrestum Anni 1564. assumere prohibitum fuit: quo tamen non obstante, nom

illicitu

icitũ usurpare, ac se insuper omni potestati tã seculari, quã Ecclesiasticę eximere voluerunt. Vos aũt, illos nunc restaurãdo, maiori eos auctoritate ornabitis, & rum cõditionẽ meliorem, quam unquam fuit reddetis. Dignius itaq; à vestri arlamenti Senatu iudicatũ fuit, imò Procuratores & Advocati, omnesq; Ornes vestri necessariũ existimãt, istos homines continere talib. cautionibus, quis ipsorum licentia, quæ alias in ipsorũ actionibus nimis soluta est, cuius quoq; crementum publico bono sumè perniciosum esset futurum, impediatur. In otione Advocatorum vestrorum, qui ipsis non patrocinantur, præmonitio est lde expressa, quòd necessarium sit, ut huic rei provideatur, ne eo quod iam rspiciunt, peius aliquid inde proveniat.

Iesuitarum licentia coarctanda.

Et quemadmodum huius Societatis nomẽ & votum Universale est; sic etiam axioma doctrinæ ipsorum uniformia sunt, quòd videlicet Superiorem non agnoscant, nisi S. Paem nostrum, cui juramentum fidelitatis & obedientiæ in omnibus rebus præstant; & pro egulâ indubitatâ habent, quòd ille excommunicandorum Regum potestatem habeat: quòd ex excommunicatus nihil sit, aliud quàm Tyrannus, cui populus rebellare possit. Quòd nes Regnicolæ, qui minimum in Ecclesia ordinem habent, si quodcunq; crimen commitnt, illud pro læsæ Majestatis crimine haberi non possit, propterea quòd Regum subditi nõ t, nec ad eorum jurisdictionem pertineant: sic ut omnes Ecclesiasticos, & per consequens iam se ipsos à potestate seculari exemptos esse, & impunè sanguinarias suas manus sacraßimus Regum personis injicere posse dicant. Hoc est quod in concionibus apud alios docet, c est, quod scribunt, impugnantes sententias eorum, qui propositiones contrarias tuentur.

Iesuitarum nomẽ, votum & præcepta sunt universalia et qualia.

Duo juris Doctores Hispani, cùm Clericos Regum & Principum potestati subjectos esse adidissent, aliquis ex huius Societatis præcipuis contra eos scripsit, inter cæteras rationes ferens, quòd sicuti Levitæ in V. T. ab omni potestate seculari exempti fuissent, sic etiam lerici ab eadẽ potestate per novum Testamentum immunes & liberi sint, Regesq; & Morchæ nullam in eos jurisdictionem habeant.

Has Regulas, ut nimis falsas, ac errorum plenißimas, Majestas vestra non approbait. Oportet igitur, ut illi, qui tenent, & in regno vestro manere volunt, eas publicè in suis llegijs abjurent: Hoc si facere noluerint, permittetisne vos, ut illi hic permaneãt & funmẽta potestatis, & auctoritatis vestræ Regiæ subvertãt? sed si id faciant, creditisne vos, od poßint habere aliquam doctrinam, quæ Religionis suæ pars est Romæ, Hispaniæ & ijs omnibus salutarem, quæ eadem & Galliæ talis esse poßit: cum illa, quæ alij acceptant, ijciat? & quòd de loco in locum commeantes, remeantesq; illam & deponere & recipere ßint? Quòd si dixerint, se hoc per aliquam dispensationem secretam posse: quam quæso curitatem vos in ijs ingenijs habebitis, qui in ea profeßione fuère enutriti, quæ per adveratem & mutationem locorum se bonam & malam reddit?

Illa doctrina omnibus, quâcunque orbis sint plagâ, communis est, & tantas vires in reo vestro assumit, ut si illi restaurati fuerint, tandem in Collegia etiam moderatißima sit reptura. Antehac majorem Adversarium, quàm Collegium Sorbonianum non habebant, nc illud ipsum ijs favet, propterea quòd in eorum Collegijs quidam Iuniorum Theolorum literis operam dederunt: reliqui idem facient, ad altiora contendent, ac ad prima Parlamentis vestris officia admitti potuerunt, & servantes eandem doctrinam se postati vestræ subducent, cuncta Diadematis vestri jura & Ecclesiæ Gallicanæ libertates versioni relinquentes: ac nullum crimen læsæ Majestatis, quasi per Ecclesiasticum comssum, puniendum censentes. Imò hoc jam fraude suâ effecerunt Iesuitæ, ut continuò Reorum domesticorum vel præcipuorum ministrorum 24. liberi in novo Fleßiaco Collegio suiticis præceptis imbuantur, & ex illis singulis annis ita Regijs officijs præficiantur, ais sex in eorum locum in illud summißis: & sic hisce cuniculis intra paucos annos Iesui totum illud regnum sub Pontificis & suam tyrannidem adigent.

Atque nos adeò in hac nostra vita infelices fuimus, ut etiam detestabilia effecta ex

ipsorum institutionibus prodeuntia, in propria vestra sacratissima persona conspexerimu
Barrierius (horrescit animus ad rei commemorationem) instructus per Varadem fuit,
confessus est, se juramẽto inter ipsius manus in necem vestram facto, Sacramẽti communi
nem percepisse; sed cùm scelus peragere nequivisset; alij animum addiderunt huic præv
viperæ, qui ex parte peregit, quod conjuraverat. Guignardus libros suos propriâ suâ mar
scriptos habebat; asserens parricidium in Regem Antecessorem vestrum justissimè commi
sum esse; confirmando propositionem in Concilio Constantiensi damnatam. Et quid nos, r
cordantes pessima ac perfidissima ipsorum acta; quæ facilè renovari possunt, timendu
non habemus?

Periculum prævidere et non summovere impietas est.

Si nos, vestram vitam in periculo cernentes, dies nostros, in perpetuo metu transige
oportebit, quam tranquillitatem nostris procurabimus? Nónne summa hæc impietas f
ret, prævidere periculum malumq́, ac, ut tam propè ad vos accedat, permittere? Nónne h
esset se in profundissimam miseriam præcipitem dare, si quis huius Regni exitio, & ruin
supervivere vellet? quæ, ut aliquoties vobis demonstravimus, non ulteriùs, quàm vitæ v
stræ longitudine à nobis abest? Deo, propter mutuam inter vos, & sanctum Patrem nostru
benevolentiam, sit gloria. Deus vobis, vestrum Diadema; & ipsam sanctam Sedem longi
simè conservet; verùm si senectus aut valetudo dies ipsius præcideret, ac successor ipsi
malo animo; gladium suũ spiritualem contra vos stringeret, quẽadmodum Antecessores
psius in vestros Reges Franciæ & Navarræ, idem factitarunt, quantus quæso dolor su
ditos vestros occuparet, si tot huius Regni hostes, & contra Majestatem vestram conj
ratos, in ipsius visceribus viderent, quot contra superiorem Regem felicis. memoriæ vid
runt? cùm præcipui Rebellionis auctores & ministri, neq; etiam parricidij in ipsum patra
ti insontes, ex proprio ipsius Regno fuerint?

Scelera sua anteacta non magis, quàm reliquorum Ordinum & societatum omnium, q
non minùs quàm ipsi erraverint, isti notari aut exaggerari debere ajunt. Fortassis in pra
judicium ipsorum dictum fuerit, quòd etiamsi in omnibus reliquis Ordinibus, & Societat
bus vitia deprehendantur, illa tamen non universalia fuerint. Societates erant diversæ,
mnes verò illi, qui earundẽ uni adhærebant, se obedientiæ Majestati vestræ debitæ non su
duxerunt: sed qui de ipsorum sunt Societate, unitissimè ac pervicacissimè in rebellione s
perstiterunt, ac non solùm nullus ipsorum partes vestras est secutus, verùm è contrario v
terum Regni hostium partibus præ cæteris deditissimi fuêre; ac cùm tales essent, Odo, un
ex ipsorum Societate per sedecim illos conjuratos pro principe electus fuit. Et si exemplu
aliquod externum nostris interijcere fas est, miserandum aliquod ex Historia Lusitaniæ r
feremus. Cùm Rex Hispaniæ animum ad Regni Lusitanici usurpationẽ applicâsset, omn
Religiosorum Ordines constantes in fidelitate Regi suo debitâ permansêre; soli ipsi, ut D
minationẽ Hispanicam adjuvarent, desertores fuêre: ex quo etiam factum est, ut plus q
duo millia tã religiosorum, quàm cæterorum Ecclesiasticorum miserrimè perierint: ad qu
expiandum Bulla absolutionis concessa fuit. Ipsorum doctrina, & anteriora gesta ca
sa fuêre, ut, cùm Castellus adversum vos insurrexisset, Arrestum tam contra ipsum, quà
contrà omnes istius Societatis participes, per os vestrum proprium damnatos; secutu
sit; Quod Arrestum nos, velùt felicissimum nostri temporis miraculum, memoriæ cons
cravimus; Indicantes tunc, quò si juventutem malitiosâ & execrandâ illa doctrinâ in
imbuere pergerent, nihil securitatis vestra vita habitura esset. Quæ etiam causa idonea ju
dicata fuit, quòd nos formulas quasdam transiliebamus, quibus adstringebamur ad ju
dicandum cum causæ cognitione de instantijs formatis; quæ saluti publicæ postpon
bantur.

Nullâ nos invidiâ, odio, aut malevolentiâ, neque generatim neque speciatim cont
ipsos laboramus; si laborassemus, Deus nos punivisset, quòd nihilominus ipsorum judic
esse voluissemus. Nihil nisi atrocitas criminis, & affectus ille, quo Majestatis vestræ co
servationẽ in posterum quoq; prosequimur, ad illud Arrestum incitavit, quod in Parlam
ti Rothomagensis, Diviodunensis jurisdictione executioni mandatum fuit, & quide
ad vestru

d vestrum proprium mandatum, idq; idem etiam in alijs omnibus factum fuisset, nisi illi qui ondum obedientiæ vestræ sese subjecerant, restitissent: quiq; etiam à proposito suo, nisi cum imis magno malæ suæ voluntatis supplicio, recedere poterant.

Conqueruntur in scriptis suis, quòd tota Societas propter delicta trium aut quatuor on debeat puniri. Verùm etsi ad Fratrum Humiliatorum conditionem redacti fuissent, ccasionem conquerendi nullam haberent: cùm ob cædem in Cardinalem Boromeum per re-giosum unum tantùm ex ordine Fratrum Humiliatorum patratam (quod annis abhinc rè triginta accidit) totus Ordo per Pium V. Pontificem juxta resolutionem in conven-Cardinalium factam, spreta etiam Regis Hispaniæ deprecatione, abolitus fuerit. Nostrũ dicium non est tam severum. Si dixerint, Humiliatorum cum suo Ordine, qui longè ma-r sit, nullam esse comparationem: Nos ipsis dicemus, multò minorem esse comparationem ardinalis, cum potentissimo Mundi Rege, qui dignitate Cardinalem longiùs, quàm ipso-m Ordo etiam minimum, superet: Fratres etiam Humiliatos minùs peccâsse, quàm ipsos: am eorum unius tantùm cædis in Cardinalem patratæ author fuit, at ipsi omnes parrici-ij in vos tentati propter institutionem suam rei sunt.

Supplices vos rogamus, ut, quemadmodùm gratum habuistis Arrestum justissimè fa-um, & tum temporis ad deterrendos tam multos, ne contra vos conspirarent, proditores, ecessarium: sic etiam illud conservare, & nobis præmonitionem illius periculi, in quo tum ramus, cùm nimirùm communi nostro Parenti, cujus vita nobis propria vita charior est, teritum parari videremus, condonare dignemini. Ac certè summum etiam infidelitatis, r ingratitudinis vitium existimaremus, si illius perpetuam curam non ageremus: quan-oquidem vos nostram vitam, nostram tranquillitatem, & nostra bona nobis reddidistis. Memoria præteritorum cautioni nobis esse debet, ut provideamus, ne per incuriam in abys-secundi naufragij sepulti maneamus.

Non possumus etiam omittere, quin singulares Majestati vestræ, ut Academiæ huius iserert velit, preces exhibeamus. Reges vestri Antecessores hoc optimæ vestræ civitati arisiensi ornamentũ relinquere voluerunt: at nunc intra paucos dies bona eius pars dese-etur: Fieri non potest, quin si quantam huius urbis partem videatis incultam, & à tam ultis familijs, Bibliopolis & alijs, qui à literarum studijs victum quæritare solebant, unc ad stipem redactis, relictam; idq; ad gratificandum tantùm novorum Doctorum par-o cuidam numero; qui sanè studere, legere, docere, & publico bono servire cum cæteris, nullum corpus singulare, ex ordine & religione novâ compositum, facere debebant. cimus sanè quòd Universitas reformatione opus habeat; verùm hæc per ipsius ruinam eri non debet: quæ evitari non potest: non quidem ob horum, qui in hac sunt Societate, bsentiam, sed propter Collegiorum, quæ in diversis sententijs permittetis, multitudinem; uæ ubi eam commoditatem ad manum habuerint, liberos suos in hanc urbem non amplius ittent: quod vos facilè magni præjudicij esse judicabitis, quia facilè est videre, quòd, ui hîc educantur, sese à teneris ad Reges, & summi Imperij insignia suspicienda & a-noscenda assuefaciant, illi verò qui in parvis oppidis educabuntur, eandem educatio-em non recipient, neque similem affectum habebunt. Et sic Academia hæc, aliâs floren-ssima, penitus evertetur, constitutis decem, aut duodecim Collegijs eorum, quorum So-etas semper suspecta, & institutio juventutis periculosissima erit.

Hæ sunt humilimæ obtestationes, rationesque summariæ, quæ nos à literarum pu-licatione hactenus abstinuerunt, metuentes, ne justè nobis vitio verteretur, quòd ni-is leviter ad earum approbationem descendissemus. Humilimè supplicamus, ut eas meliorem partem accipiatis, eamque nobis gratiam faciatis, ut si nobis aliquid man-averitis, quod nobis videatur salvâ conscientiâ executioni mandari non debere, id on inobedientiæ nostræ, sed muneris nostri officio adscribatis. Quandoquidem existi-amus, vos illam non velle, nisi in quantum ea justa, & æqua est, & intellectis ratio-ibus, propter quas illa talis declarari non possit, non graviter laturos quod obedientia

vobis præstita non sit. E contrario, quando admonebimini, ut promissum aliquod præstetis, illius Monarchæ responsum dare velitis, qui cùm rogaretur, ut promissum suum verbis Regijs factum impleret, respondit, se id velle præstare, si justum esset, & verba non ulterius obligare.

Domine, Rex es, & quidem Rex magnus, qui meliùs judicas id, quod justum est, quàm omnes vestri subditi Verba vestra ipsa justitia sunt. Verùm si nos vobis supplices esse possimus, vosque permissuri sitis, ut vobis cum omni humilitate ostendamus: dicemus, quòd Antecessores vestri illo semper Parlamenta honore dignati sint, quo Imperatores senatū: nimirum, ut causas Iustitiæ ipsorum consilio moderarentur: & quamvis absolutâ potestate uti potuissent, illam nihilominus ob hunc respectum deposuerunt, ac voluntates civilitati Legum accommodaverunt.

Pergite hac erga nos uti gratia, & conservate autoritatem illam, quam Antecessores vestri Curiæ vestræ Perlamenti concesserunt, quæ re ipsâ non ipsius, sed vestra est, quia non aliunde, quàm à vobis dependet: & quamvis illa eam perderet, ignoscite quæsumus nobis, dicentibus, quòd jactura non in ipsam, sed in vos cessura sit. Deum toto corde & affectu precabimur, ut dies vestros in omni potestate & fælicitate amplificet, Reginam, & D. Delphinum tam vobis quàm subditis vestris conservet, & hanc nobis gratiam largiatur, ut omni fælicitate humilimisque servitijs nostris demonstrare possimus, quòd nullam majorem corporis animique felicitatem optemus, quàm ut à vobis habeamur pro ijs, qui sumus, humilimi videlicet, obedientissimi & fidelissimi vestri subditi & ministri.

ORATIO EXHORTATORIA AD REGEM CHRISTIANISSIMVM DE IESVITIS IN REGNO GALLIAE NON RECIPIENDIS.

AB hoc etiam proposito Gallo-Franci quidam alij seu patriæ verè amantes omnibus modis Regē avertere conati sunt. Excusa est anno 1603. ingenua Oratio Galli cuiusdam φιλοπάτριδος, de eo quod tum postulatum & in deliberationem adductum fuit; nempe, ut Iesuitæ restituantur in Regno Galliæ; in qua multis rationibus & argumentis gravissimis & firmissimis hoc Regi dissuadet: Hanc orationem integram huc adscribam, in Lectoris gratiam, ad cuius manus fortè illa non pervenit, ut omnes tam Pontificij, quàm Reformati inde excerpant ac mutuentur; sibi quod ex usu fiet, & quod sapientis esse aiunt, ex aliorum infortunio ac damno præcaveamus nostrum. Et hic quidem Orator, quisquis sit, tanto apud oēs dignior esse debet, in ijs quæ ad profligādā Iesuitica monstra promit armis, quantò minùs favet Lutheranis & Calvinianis, ab utrisq; enim partibus se alienissimum esse profitetur, & quantò est καθολικότερος, sedisq; Romanæ observantior, quatenus non Hispanizat.

Respondet his quæ huic consilio obstare videntur.

In hac autem oratione PRIMO respondet ad ea, quæ huic salutari consilio obstare videri potuissent: ac *Verùm quidem est*, inquit, *ô Rex, posse te plurimùm Iesuitarum restitutione magnæ Catholicorum parti in regno tuo satisfacere, qui eos ducunt utiles ad novas opiniones, quæ in causa religionis existunt, convellendas; teq; eâdem operâ Cardinales non paucos tibi obstricturum, qui eorū causæ multis nominib. student: vel eo maximè, quòd magnos labores susferunt ad fidem Catholicam, & potestatem Pontificiæ sanctitatis in orbe terrarum propagandam. Homines sunt actuosi, diligentes, studiosi, animosi, quibus multum Sedes illa debet: venerunt in tempora rerum difficultatibus admodum circumfluentia.*

Iesuitæ plus damni literis, quàm utilitatis afferunt

Hæ sunt, ô Rex, maximæ & præcipuæ causæ, quæ te possunt in illorum partem commovere. Nam quod de juventutis institutione dicitur, id magni fieri non debet: quia revera, omnib. expensis, plus damni literis, quàm utilitatis attulerunt. Rationē breviter explicabo.

Antequam venissent in Gallam, præstantia quæque ingenia, & adolescentes ingenui

literis

teris operā dabant in Parisiensi Academia: ubi semper ad viginti aut triginta studiosorū
gebant millia Gallorum exterorumque. Hæc tanta multitudo attrahebat eò doctissimos
uosq; & celeberrimos Europæ viros, sive eminendi animo, sive utilitatis capiendæ. Lectio-
um publicorum loca à Rege Francisco I. instituta captabantur ambitiosè, retinebantur q;,
r lumina literarum summa toto antè decennio quàm essent vacua: In unica Gymnasij Ca-
eracensis aula meliores doctioresq; lectiones, uno mense habebantur, quàm toto āno postea
tota Academia, comprehensis quoq; Iesuitis, fuerunt habitæ. Hi artem invenerunt sese
nstabiliendi paulatim in optimis quibusq; civitatibus regni; atque hoc facto obstruxerunt
ntes, unde tanta illa studiosorum multitudo profluebat, eademq; maximum bonum alterū
tervèrterunt ad juventutem pervenien studentem Parisijs: Magis enim juventus ex-
lebatur, & sermone Gallico, & morib. & studio erga Remp. totam, quàm postea exculta
erit, ex quo substitit in provinciarum suarum finibus.

Accedit altera ratio, quā Patavina Academia observavit, cum anno clɔ.lɔxcl. apud
Remp. Venetam de ijs quereretur, quādo fuit interdictum, ne alijs quā sibi ipsis legerent, a-
ò sve instituerent: nēpe quod, prout Theologiæ incūbunt maximè, non alios fermè singulis
is classibus exceptâ primâ, præficiunt quàm juvenes, qui potiùs discunt ipsi quàm alios
oceant: adeò ut pueri, qui in doctiorum juvenum curæ ad annum usq; decimum quintum aut
xtum commissi sunt, non fiant unquā magni admodum. Paucos certè videmus de numero
sorū, qui in congressibus emineant. Demonstravit res ipsa luculētissimè āno clɔlɔ. xciiii.
um eos libello supplice pulsavit Parisiensis Academia. Nam de suo numero investiga-
erunt aptum aliquē Advocatum, qui causam ipsorum ageret: quæ res aliquo pacto eā ad-
vissset. Multos quidem à se institutos, & omnis ætatis invenerunt, qui verò graui causæ
stinendæ esset idoneus, invenerunt neminē. Quapropter ad optimū quidem patronum con-
gere eos oportuit, s d qui nunquam ab eis quicquam didicisset. In contemplatione quidem
agis, quàm in studio & actione informant suos. Inter medicos, quæ facultas est plenissima
ientiæ, pauci sunt qui præluceant de schola ipsorum. Literis humaniorib. & arcanis lin-
uarum minus dant adhuc operam. Vera certè professio ipsorū est Theologia: hic illis the-
urus, hic Marathō, in quo versantur plurimum: ideoq; ingenia excitata, & acumine ali-
uo prædita deligūnt tempestivè: qui in manus ipsorum venerunt, effugiunt raro: diversa-
um gentium turba miscella est, juvant, & studia inter se conferunt. Necesse est deniq; fa-
antur omnes, illos disputationibus huius scientiæ, aliarum reginæ, excellere.

Quum arcana linguarum ab eis teneri nego, non continuò inveniri apud eos nego viros
ediocri literarum humaniorum scientiâ tinctos: sed hoc est quod volo, nōn esse quærendos
numero ipsorum viros æquales quatuor illis Galliæ luminibus, literarum Regibus, qui
les agnoscuntur, & censentur in universo mundo, quorum tres adhuc sunt superstites, &
uartus adhuc vivit optimâ sui parte.

Omnes Iesuitæ, quotquot exstiterunt, vix unquam digni sint, qui unius de quatuor illis
scipuli mereantur dici: atque hoc confido agnituros quicunq; ex ipsis aliquid habent scien-
æ. Hoc unum responsuri sunt, se nō dedisse operam huic studio, præcipuumq; suum studium
se Theologiā: & verum est. Tenendum illud præterea, quicunq; in numero sunt ipsorum
iquâ scientiâ insignes, eos non amplius informationi juventutis incumbere. Statim enim
ad Theologiæ studium conferunt, ubi maximorum, qui inter ipsos fuerunt labore adjuti,
l scribendum veniunt: neq; infitiandum est, commodare illis admodum defensioni nostræ re-
gionis Catholicæ contra nostrorum adversariorum scripta. Quorum in tanto numero u-
s & item alter, si fortè inventus est dictione bona, stilo audace, motibus excelsis, disposi-
one commodâ, & elegantibus mille acuminibus.

Deniq;, si quid judicare possum, libelli supplices, quos exhibuerunt Majestati Tuæ, duo
nt scripta insignia, in quibus ea omnia quæ summi artis magistri docuerunt, accuratè de-
ehenduntur observata. Causa quidem certè ipsorum defendi melius non poterat. Atq;
c quidem magno labore illorum in studio Theologiæ irritatos fuisse eos, qui religionis re-
rmatæ dicuntur, dubium esse non potest: Verumtamen neque hoc quoq; negari potest, mul-

ta actionib. multa doctrinæ illorum inesse, quæ odium ipsis Catholicorum summorum crea- verint, qui nihilo ipsis in religionis studio inferiores sunt. Dicam de uno tātùm, capite ipso- rum, quia iniquum est tanti Principis abuti audiētiā: Sed hoc profectò dignum, si ullum est, quia in hoc rei summa agitur. Interdum apud Sorbonistas, ô Rex, cōperti sunt, sed pauci & rarò, qui se patientes decipi eorum pigmentis, qui Romæ scripta ediderunt de potestate cla- vium, auderent affirmare penes Pontifices esse, ut Reges excōmunicent, & à jurejurando a fide data absolvant subditos: Sed propositiones istæ illico, tanquā Schismaticæ tum à cor- pore Sorbonæ fuerunt damnatæ, conjuncta Gallicanæ Ecclesiæ totius auctoritate, tū Arre- stis Parlamenti tui: qui duo maximi clypei exstiterunt, quibus maiores tui adversus omne impetus, quos tentabant hostes, fuerunt defensi.

Sunt sæpè, ut & nunc est, optimi Pontifices, proclives studijs in Galliam, maximorū me- ritorū recordatione, quibus S. Sedes, ô Rex, coronæ tuæ obstricta est: sed etiam nonnunquam eliguntur alij, qui in partes Hispanicas, & tibi adversas inclinant planè.

Si quando contingit istud malum, si crederent Galli posse Regem suum excommuni- cari legitimè, seque à jurejurando & fide data absolvi, profectò gravissimum Regibus nostris foret periculum, ne spoliarentur dignitate suâ, & revera nullum imperium nisi pre- carium obtinerent, id est, omninò pendens ex bona vel mala gratia illius, quem D. Cardinales elegissent: quorum numero semper insunt multi, qui maxima beneficia in ditio- ne Mediolanensi, regno Neapolitano, atq; adeò in ipsa Hispania obtinent. Hīc nō amplius Rex futurus esset, sed Prorex, nomine Rex, Vicarius generalis, vel τοποτηρητής re & ve- ritate: cuiusmodi Reges illi erant, quibus Romani dabant & tollebant sceptra arbitratu suo. Propterea quotquot in hoc regno, ex quo Christianum factum est, vixerunt, Pro- positionem istam exploserunt, velut omnium (si insideret animis populi) periculosissimam, & summè adversantem verbo Dei, qui dixit, Regnum meum non est de hoc mundo, Ioh.18. Quem in locum August. tract. 115. Audite Iudæi & Gentes; audi præputium; audite omnia regna terrena: non impedio dominationem vestram in hoc mundo. Et apud S. Lucam cap. 12. ait quidam de turba: Magister, dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem. At ille dixit ei, ô homo, quis me constituit judicem, aut divisorem super vos? Qua de re D. Bern- hard. lib. 1. de consideratione: Non monstrabunt, puto, qui hoc dicent, ubi aliquando quispia Apostolorum sederit judex hominū, aut divisor terminorum, aut distributor terrarum. Stetisse deniq; lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego. Erit illud, non fuit.

Ex quibus indubitatis rationib. & alijs innumeris, quas brevitatis causa omitto, Sor- bona & unâ cum ea Gallicana Ecclesia tota semper definivit, schismaticam illam pro- positionem esse, quòd Papa habeat potestatem excommunicandi Reges nostros, aut institu- endi quicquam in majestatem Christianissimam ipsorum. Ideoq; Ioannes Tanquerellus anno cIↄ.Iↄlxi. Arresto Parlamenti fuit condemnatus in solennem professionem honoraria pœnitentiæ, & ut à Rege veniam de eo posceret, quod suis thesibus propositionem istam fuis- set ausus inserere, quamvis exposuisset eam à se tantùm disputandi gratia perscriptam es- se: & parùm abfuit, quin adjudicaretur morti. Commodè accidit, quod Rex undecim tan- tummodo annorum esset, si annum egisset Rex decimum quartum, nunquam tale supplicium mortis effugisset.

Quod dixi Propositionem istam semper à Sorbona fuisse damnatam, id volo intellig ad illud demùm usque tempus, quo Patres isti Iesuitæ complureis studiosos instituissent lectionibus suis assiduis Theologiæ. Etenim anno millesimo quingentesimo octogesimo non quum excommunicatio in defunctum Regē piæ memoriæ fuit allata, & in Sorbona quæsiti est, utrum potestatem istam haberet Pontifex: continuò Doctores antiqui, Faber Syndi- cus, Camusus, Chabotus, Faber Curio S. Pauli, Chavagnacus, omnesq; alij vetustiores, & bonæ notæ fortiter restiterunt; sed benè prospectum erat huic choragio: omnes enim juve- nes qui apud Iesuitas Theologiæ studuerant, Boucherus, Pichenatus, Varades, Semel- la, Cullius, Aubourius, & alij innumerabiles vicerunt pluribus suffragijs contra ver- bum Dei, omniaque axiomata Galliæ. Quinetiam hanc Iesuitarum sententiam esse quod

uòd Papa Reges excommunicare poßit, populareis à juramento fidei absolvere, & sce-
tra, coronas, dignitatemque eis adimere, bonâ fide negari non potest. Nam cùm Parisiensis
Academia periculosum istud dogma eis objecisset, tantum ab eo negando abfuerunt, ut con-
rà suis defensionibus communi totius Societatis judicio editis commodo suo, anno
Ↄ.Ↄ.xcv. quarum inscriptio est: Veritas defensa contra actionem Antonij Arnaldi pag.
o. utantur his ipsis verbis: Non erat cur probares, Reges esse, aut esse oportere dominos
olos temporales in regnis suis: cùm Papa, ut dixi, nihil arroget sibi in isto imperio summo,
isi ut corrigat tanquam pater, atq; adeò TANQVAM IVDEX, eos qui pernitiosi Eccle-
æ futuri essent. Tum enim id non solum potest, sed etiam debet se ostendere SVPERIO-
EM ILLIS bono ipsorum & publico. Exceptio hæc stomachum tibi commovet, facit ut
ingaris; sed oportet haurias & de cætero fatearis tibi nec rationem esse, nec conscientiam.
Nam primum id Principibus est utile, qui continentur persæpe, aut ad officium retrahun-
ur potiùs REI TEMPORALIS METV, quæ semper illis est cordi, licet improbis,
uàm rei spiritualis: cujus tantam non habent curam, nisi habeant & bonam conscientiam,
uod non semper accidit. Idcirco Deus Regibus Israelis minabatur potius se AMOTV-
VM TEMPORALE REGNVM, nisi observarent legem, quàm eos privaturum æter
a vita: ATQVE HOC IPSVM IN PRIMVM REGEM EXERCVIT, CVI
CEPTRVM ABSTVLIT.

Quia verò animadvertunt, ô Rex, omnia axiomata Ecclesiæ Gallicanæ, & Arresta
Parlamenti tui periculosæ isti doctrinæ adversari, quam instillant paulatim mentibus po-
uli, ab hac peste olim maximopere abhorrentis, eò tandē venire cogâtur audaciæ, ut histo-
ias Regum nostrorum, quas adferimus, dicant exempla rebellionum esse, his ipsis verbis:
Adeò desipis & adeò improbus Gallus es, ut velis producere exempla REBELLIONIS
x historijs Galliæ, obscurantia splendorem Regum nostrorum, & matris communis no-
træ, &c. Et post duas ferme paginas: In Rege, inquiunt, sive virtus, sive vitium, magna
mnia: qui si potentiam suam ad malefaciendum occupet, nulla nisi magna potentia inhibe-
i potest. Ac propterea videmus gladium in personam multorum Regum, in multis regnis
uiße usurpatum, quod si non semper fuit utile exercitium ejus, semper tamen utile potuit
sse: SIQVIDEM SVBIECTI BENE FVISSENT DISPOSITI. Nihil unquam scri-
tum evidentiùs: nihil unquam in orbe terrarū exstitit, quod magis pugnet cum verbo Dei,
oc enim præcipit gratias agi Deo, si bonos Reges miserit nobis; sin malos, vult etiam lau-
emus, eumq; credamus facere bono nostro, ut minus hunc mundum diligamus, eoq; alacri-
s discedamus de mundo.

Deus solus statuit Reges, idemq; solùs potest amovere, & cùm videtur, eos recipere.
Claves quas dedit S. Petro, & S. Patrib. successoribus ipsius, ad regnum cœlorū duntaxat
ertinent, ad regnum terræ nullò modo. Ille ipse omnipotens, cum hîc in terris ageret, non
nstituit castigare Reges, non coronas eorum effringere; sed contrà vita ipsius fuit quidam
pertus humilitatis liber. Nec alia arma dedit Apostolis ad stabiliendā legem suam: dixit
is: Reges nationū dominātur ipsis, & qui auctoritate in eas valent, dicuntur benefici. Sed
on ita erit vobis. Noluit Deus ut S. Petrus, successorésve illius S. Patres nostri plus ag-
rederētur ipso: neq; verò hoc fecerūt qui successerunt primi. Si alij contra hoc venerint,
butūtur hic potestate suâ, nec sunt audiēdi. Hoc semper Gallicana Ecclesia iudicauit, eosq;
xcōmunicauit, qui contra affirmarūt, velut inhumanæ et infelicissimæ doctrinæ auctores:
uæ per impietatem volens homines pios efficere, mundum (ut ita dicamus) parit innume-
abilem cædium, incendiorum, raptuum fæminarum virginumq;, & desolationum per urbes
Provinciasq; totas. Abyßus abyßorū est, abominationū Oceanus: hoc ad extremū usq; ex-
erti sumus: et tamen Iesuitæ magis magisque obfirmant se: quibus si credimus, poterunt
Romanæ bullæ spoliare omnes Reges terræ, EISQVE TEMPORALE DOMI-
NIVM ET SCEPTRVM EXCVTERE. Atque his quoq; conveniunt ea, quæ
D. Bellarm. Iesuita, nunc Cardinalis scribit de hoc argumento: Quantum ad personas, 1. Contro. lib.
nquit, non potest Papa, ut Papa, ordinariè temporales Principes deponere, 5. c. 6 p. [illegible]
tiam justa de causa, eo modo quo deponit Episcopos, idest, tanquam ordinarius Iudex edit. ann. [illegible]

& tamen potest mutare regna , & VNI AVFERRE, atque ALTERI CONFERRE, tanquam summus Princeps spiritualis, si id necessarium sit ad animarum salutem, ut probabimus. Id probaturus cap.8. adfert instituta violenta, quæq; ex diametro pugnantia cum verbo Dei, & quæ historiæ omnes exsecrantur: quorum serie docemur stabilimentũ Mahumetani illius Imperij maximè ex bellis intestinis, et furiosis Christianorum inter se provenisse, quæ usurpationes istæ pepererunt, feceruntq; ut Europa ab Ortu et Occasu pariter suorum ipsius liberorum sanguine innataret. Optimè S. Ambrosius sese temperavit, ne vel de attingendo sceptro, corona, & temporali dominio cogitaret; deq; subdito ullo liberando à jurisjurandi fide: nec verò potuisset , nisi directè venire contra Dei mandata voluisset. Acri solùm admonitione usus est, ut culpæ gravissimæ notitia ac sensu Imperatorem afficeret.

Bellarm. 1. cont. 3. lib. 5. cap. 7. Iesuitæ pag. 42. Verit. defens. min. edit.

Id etiam valdè observandum, quod idem Bellarm. atq; Iesuitæ in suis Defensionibus sustinent, & confirmare nituntur famosam illam Extravagantem communem , Vnam sanctam, de maioritate, & obedientia, *quam semper damnavit Gallia. Nam si Papa fallitur, si errat, si plus instituit quàm ex officio debeat; hâc tamen Extravagante homines tenentur obsequi, Deusq; solus eum judicare potest. Itaq; licet Papa planè injustissimè fulmina jacularetur in Regem, prout factum vidimus anno* CIↃ IↃ.LXXXXIX: *contra defunctum Regem nostrum summè Catholicum, nemo tamen ex Iesuitarũ doctrina de causa potest cognoscere, omnibus interdicta est cognitio, & Deo soli reservata. Interea verò oportet Rex ante ora & oculos subditorum omnium, etiam per ipsos, dignitate & corona sua spolietur, & succedat in locum ipsius quemcunq; suprema illa potestas voluerit statuere, ut habent illa Bellarm. verba ;* MVTARE REGNA ET VNI AVFERRE, *atq;* ALTERI CONFERRE: *quæ eadem sunt Tanquerelli verba,* regno & dignitatibus privare potest, *celebri Arresto condemnata. Etsi nondum eò audaciæ venerat Tanquerellus, ut diceret dare posse uni Papam, quod alteri ademisset.*

Tract. de exempt. cleric. edito anno 1595. cum altero de indulgentijs.

Idem Iesuita Bellarm. procedit ulterius : affirmat enim disertis verbis : Omnes Ecclesiasticos regni tui non ampliùs tibi subjectos esse. Quæ sententia tamen directè adversatur verbo expresso Dei & thesibus Ecclesiæ Gallicanæ, quàm cætera illa, quæ diximus. Audet tamen tueri istud & S. Pauli verba cavillis puris tentat evertere : Omnis anima subjecta sit potestatibus superioribus : non enim potestas est nisi à Deo, & potestates supereminentes sunt à Deo ordinatæ : ideò qui resistit potestati ; resistit ordinationi Dei. Et postea; Quapropter oportet subjectos esse non solùm ad vitandam iram , sed etiam propter conscientiam. Nam eadem de causa penditis tributa illis, quia administri sunt Dei, in hoc se occupantes. Quem in locum S. Ioannes Chrysostomus observavit hæc verba non solùm laicis imperari, sed etiam clericis, religiosis, ipsisq; adeò Apostolis. Vult etiam idem Bellarm. hæc S. Petri verba eludere: Itaque estote subditi omni humano ordini propter Deum, sive Regi, ut eminentiori , sive Gubernatoribus, ut missis ab eo. Et inter cætera idem Bellarminus, Tempore illo, inquit, valdè erat necessarium moneri Christianos diligenter, ut obsequerentur Regibus, ne impediretur fidei prædicatio. Hoc pacto efficeretur religio nostra religio circulatorum Cybeles, religio vulpinantium: qui primùm quidem dicerent, Regnum nostrum non est de hoc mundo , non omnes æquè Ecclesiastici ac alij Regibus Præsidibusque obedimus : postea verò quum loco superiores sunt ; & in auctoritatem optatam posuerunt pedem, tum demùm sermone contrario planè uterentur, idque arrogarent sibi, quod Deus ille omnipotens sibi soli in Reges Israelis & alios omnes reservavit. Hæc bona fide vera doctrina Iesuitarum est, hæ technæ illorum , hæc via quam insistunt, ut se in honores intrudant. Sed longè aliter se habet religio Christiana : quæ semper loquitur ingenuè, verè, sine fraude, sine fuco & fallacijs : nec subditum quemquam avertit à suo Principe, aut ei eripit, ut doctrina Iesuitarum facit. Nam hæc demùm conclusio ipsa est eiusdem Bellarmini, pag. 271. tractatus illius de Exemptionibus; Sed dices, Principibus fieret injuria, si contra voluntatem ipsorum privarentur jure , quod habuerunt in clericos , antequam clericatum adepti essent. Respondeo: Nullam fieri injuriam eis, quia nemini injuriam facit,

Rom. 13.

n facit, qui jure suo utitur. Is autem utitur jure suo, qui statum eligit, quem sibi convenientiorem judicat. QVAMVIS PER ACCIDENS SEPARATVR, PRINCIPEM PRIVARI SVO IVRE. *Hoc non est aginari, non tergiversari, non circuitione uti: hic æcisè dicit Majestati Tuæ uno verbo, quot in Gallia sunt Ecclesiastici, tot esse subdis Pontificis. Quinetiam pag. 255. his verbis utitur: Papa exemit omnes Ecclesiasticos subjectione Principum suorum secularium: ex quo sequitur, non esse illos Principes suemos in eo quod ad personas Ecclesiasticas attinet, &c. sic, ut apertè dicam, alterum imrium in tuo, ô Rex, construitur, alterum regnum in tuo. Itaque ut doctrinam istam prot, quæ Christianæ fidei adversatur planè, eodem in loco argumentatione utitur à simili, rinde esse dicens, ac si Rex aliquis partem regni sui alteri subjiceret, atque hoc pacto jubelli, justóve alio quocunque titulo partem imperij sui amitteret. Et verißimum est quod idem dicit, stabilimentum istius propositionis principibus plùs creare periculi, quàm si agno vincantur prælio, aut amplam provinciam amiserint. Nam in visceribus delitet malum, & ij qui jam sunt perditi, alios persæpè adducunt eò secretis suis confeßionis, ut ipsam Monarchiam, in qua nati sunt, subruant. Quod si interdum magistratus su- coguntur agnoscere, ut vidicunt fieri, vela contrahi oportere, sed ex eo non valere conquentiam: quod diligenter opus est observari.* P. 168. tractat. eiusd. de exempt. cleric.

Ampliùs dicunt, Edictis Regum, etsi nihil est quod Scripturæ canonibusque & sanctis cretis adversetur, tamen non obligari Ecclesiasticos nisi ad directionem, non ad coactiom. Hæc propria ipsorum verba pag. 269. quod idem asserunt postea pag. 271. quum ajunt, ericos non esse ampliùs temporali Principi subjectos, hunc illos amittere: prout id reverà tra controversiam est, eum non ampliùs subjectum esse, qui non ampliùs ad obsequium lem cogi potest. Istæ hæreses olim fuerant radicitus, ô Rex, è Gallia tua exstirpatæ: Sed ce venerunt artifices, qui eas magna copia seminaverunt denuò, & nova quadam arte rraginis tractatui de indulgentijs hunc tractatum inferciverunt, intruseruntque in sentes alias nequà observari possent.

Ex ista autem Propositione, Ecclesiasticos non esse ampliùs subjectos, admirabile naitur consectarium, posse illos intentare in Regem suum citra læsæ Majestatis crimen. tque hæc consequentia disertis verbis habetur in Aphorismis Confessorum, quos Iesuita manuel Sa composuit, in voce Clericus. Ait enim; Clerici rebellio in Regem non est crien læsæ Majestatis, quia non est subditus Regi. Et in voce, Princeps, demonstrat adce evidentiùs quantum Dei verbo adversentur: quo præcipitur ferri Principes malos inlentes majorum suorum throno, velut manu illius datos. Sic enim illi: Rex potest, inquit, per Rempubl. privari ob tyrannidem, & si non faciat officium suum, & quum est causa iqua justa: & eligi alius à majori parte populi. Quidam tamen solùm tyrannidem caum putant. Edit Antverp. vel Coloniens. 1. Pet. 2.

Inprimis certæ malitiæ est, quòd rem tam gravem hærere in incerto sinunt. Deus novit, arte faciant, ut pro ratione optati consiliorumque suorum modò hoc, modò illud sentire ßint.

Secunda, quid magis cum fide Christiana pugnat, quàm si libertatem tribueris populo jucandi de bona & mala principis sui administratione, eique persuaseris, posse eum consciená integrâ & secundùm Deum aut eijcere, aut trucidare Principem. Veruntamen hâc utione aut lege, ut ita pars major censeat: quæ conditio apprimè est necessaria. Nam si rentem istam opinionem pars minor defenderet, periclitaretur de vita: magna autem ctura esset, si perderentur homines BENE DISPOSITI *ad Iesuitarum doctrinam, id , ad eijciendum Dominum & Principem suum, excitatis in tyrannum clamoribus, ex ereditate ipsius. Idcirco in calce illius libri Inquisitor Antuerpianus, Pardo Anno . Iↄ. xcvii. pronunciat eum magnam utilitatem allaturum. Cognovit Dominus, utrum us utilitatis allaturum esse Domino suo censuerit, quàm promovendo dißipationem reni tui, quòd tum flammâ & ferro oppugnabat. Iidem Iesuitæ in suis illis Aphorismis Conssorum, quos indesinenter obtrudunt animo populi, in voce* TYRANNVS: *addunt ista: Tyrannicè gubernans justè acquisitum dominiũ non potest spoliari sine publico judicio: l.*

tâ verò sententiâ potest quisque fieri executor: potest autem deponi à populo, etiam qui juravit ei obedientiam perpetuam, si monitus non vult corrigi.

Utrum autem hæc doctrina tota ad te, ô Rex, pertineat maximè, judicare tuum est. Non tam attingit simul reliquam terram totam, quàm te & posteritatem tuam: Gallia est tua hæreditas, quam à Deo solo obtines, & justo gladio tuo. Si decies mille annos staret mundus; & tantumdem tua posteritas (ut sperari à nobis convenit) ex ratione est ut semper in Gallos imperium teneat: ac non Pontifices, qui interdum hostes tuæ familiæ possunt existere, possint Gallum unicum absolvere à jurejurando fidelitatis, quo posteris tuis tenebuntur. Quod si theses istæ in nostros animos illabantur, coronam suam posteritas tua, ô Rex, geret, sceptrumque tenebit, tantisper dum sanctæ sedi videbitur; ac non diutiùs.

Ab hac propositione prima dependet altera; super cujus argumento video tam multa ultrò citroque scripta; sed nemo rem acu tetigit. Dicunt quidam: Iesuitas auctores esse, ut Reges occidantur: hoc falsum: nam contra eis ministrant, idque non rarò ex animo. Sed hæc rei distinctio: Credunt, si quos excommunicavit Papa, eos ampliùs non esse Reges, sed tyrannos. Audivisti quid illi in vocem TYRANNVS *pronuncient. Planè si de prima illa propositione convenit, secunda est consectaria. Nam si potest Papa manum inijcere in sceptrum Regum; & dominium temporale ipsorum, ut Iesuitæ asserunt, ex eo procul dubio constat, si quem Regem fulmine petit Pontifex privatum eum reddi, privatum permanere, Regem non esse amplius: quod si velit & perstet regnare, tyrannum esse. Quisquis in propositionem primam consenserit, necessariò ad secundam hanc compelletur. Itaq; liber scriptus propriâ manu Ioannis Guignarti Iesuitæ, quem in pleno Parlamento agnovit Cameris duabus unà congregatis, habuit ambas istas Propositiones contumeliosè scriptas. Nam inter alia exstabat scriptum: Sævum Neronem ab uno Clemente occisum esse, & monachum simulatum manu veri monachi confectum:* FACTVM HEROICVM A IACOBO CLEMENTE PATRATVM VELVTS. SPIRITVS DONVM, HOC NOMINE A THEOLOGIS NOSTRIS APPELLATVM, *justè per defunctum Priorem Iacobitarum Bourgoing Confessorem & Martyrem laudatum esse. Coronam Galliæ in alteram familiam quàm Borboniam transferri debere & posse: Cum Bearnensi,* QVAMVIS AD FIDEM CATHOLICAM CONVERSO, *lenius actum iri, quàm sit promeritus, si detur ipsi corona Monachalis in conventu aliquo benè reformato, ut illic pœnitentiam agat, de tot malis quæ apportavit Galliæ; & gratias agat Deo, quòd ipsi gratiam contulerit sui ante obitum agnoscendi.* SI ABSQVE BELLO DEPONI NON POTEST, GERATVR BELLVM: SI BELLVM GERI NON POTEST, MORS PARETVR IPSI. *Protocollum Majestas tua potest consulere: res lectu digna est.*

Præterea Ambrosius Varades Parisijs fuit Gymnasiarchus Collegij Iesuitici per ipsos electus, tanquam unus ex optimis in Ordine ipsorum, & adhuc inter ipsos eundem honorem, quem ante obtinet. Verumtamen si placebit Majestati Tuæ mandare, ut acta Bareriæ ad se afferantur, comperies illum fuisse Varadem, qui post mensem à felici conversione tua, suasit ipsi, ut cultrum suum bipennem inderet in ventrem tuum, datoq; Eucharistiæ Sacramento eum obligavit, confirmans per Deum viventem nil ab eo posse fieri magis meritorium, fore ut ipsum Angeli in Paradisum exportarent. Si id non est verum, purgare sese Varadem oportuit: latitavit dies aliquot in hac urbe, quum ingrederetur Majestas tua, & veste mutatâ abijt, Romamque profectus est, ubi fruitur admodum magnis honoribus. Non est difficile inficiari voce, sed facta validiora sunt, & sermonis mendacia redarguunt. Varades perpetrato isto horrendo & exsecrabili scelere vinctus per Iesuitas ipsos adduceretur, ut justo supplicio alijs exemplo esset, si eadem sententia non insideret mentibus ipsorum.

Nunc verò ubi tam fides hominem istum, & supra quàm unquam ab istis honore affici; adeoque tam audaces esse illos, ut eum inter viros maximos ordinis sui referant, omninò sequitur, eos voto, voluntate, studio per Varadem Gymnasiarcham suum, velut organon appositissimum, animavisse Barreriam, nec particulare istud, sed generale parricidium esse.

um esse. Nititur enim profectò maxima propositione illorum, à cujus exsecutione & effectu plus sibi spondent ipsi laudis, quàm ex alia re ulla, ut post dicturi sumus. Et ubi nam quæso, adhuc locant Varadem istum inter præcipua societatis suæ columina? habetur locus pag. 265. Defensæ veritatis ipsorum (ut ipsi quidem obtendunt) post annum excusæ, quàm Varades aufugerat.

Quid enim multi (inquiunt) & MAGNI VIRI hujus societatis pertulerunt? Quis nescit (ut de Gallia nostra dicamus) contumelias ibi intortas, & calumnias enunciatas contra Ioan. Maldonatum, Emundum, Augerium, CLAVDIVM Matthæum, Iacobum Tyrium, & nunc etiam contra Annibalem Codretum, Iacobum Commoletum, Bernardum Roilletum, Ambrosium Varradem? Atque hîc observatu dignum est, hos scilicet esse magnos martyres, & multa perpessos. Tam propria, tam Christiana est hæc appellatio, quàm illa quæstionis habitæ Parisijs anno 1564. Nam terribilem persequutionem illam vocant, incredibiliter hac voce abutentes. Magis verò proprium fuerit si furiosa funestaq; bella, quæ in toto hoc regno Iesuitæ excitarunt, persequutionem bonorum omnium Gallorum appellaveris. pap. 198. min. ed. f. pag. 60. min. ed.

Quod si Iesuitarum discipulus fuisset Barreria, educatus & institutus in doctrina ipsorum, Varadem vix accusavisset: nam eos credunt esse damnatos, qui judicibus auctores suasoresque facinorum istorum indicaverint. Atque hæc tertia jam propositio est ex prima illa & secunda consequens. Nam si potest Reges excommunicare Papa, & bonum est factum ac meritorium, si quis post vibratum Papale fulmen eos occiderit; continuò sequitur, martyrium ferri potiùs constanter oportere, quàm in causa esse, cur ij tradantur morti, qui iter ad vitam æternam ostenderint. Hæ propositiones catenâ quâdam inter se devinctæ & pari procedunt passu.

Quapropter etiam Chastellus noluit accusare nominatim Iesuitarum quenquam; cùm præsumptâ fiduciâ faciendi bene, ut ipse exposuit, statuisset cultro jugulū tuū petere. Credidisset enim ex eo argumento se damnationem sibi accersere, si indicâsset eum, qui iter Paradisi ipsi ostenderat, prout depravatum erat judicium illius. Veruntamen ut Deus ille protector regum eruit veritatem ex ore illorum, qui eam celatam maximè & dissimulatam volunt, ecce affero ipsissima verba ex actis interrogatorijs velquæstionibus Chastelli, quorum protocollum Majestas tua potest consulere, & quorum actorum veritatem D. Præsides aut Consiliarij amplius triginta confirmabunt, ijq; mille modis digniores fide, quàm sit dignum fide quicquid isti rei in sua ipsorum causa partés ve afferre possunt. Quæsitum, ubi Thologiam istam no vam didicerit, respondit, ex Philosophia. Rogatus utrum Philosophiæ studuerit in Iesuitarum collegio: respondit studuisse, idque sub patre Guereto, qui cum ad annos duos cum dimidio sit versatus. Rogatus, annon fuerit in conclavi Meditationum, quò graviores peccatores intromittebant Iesuitæ, ubi spectarent figuras multiformes Diabolorum complurium horrendas, specie revocandi eos in meliorem vitam, ut commoverent animos ipsorū, & monitis eiusmodi ad patrandum grande aliquod facinus, excitarent. Rogatus quis persuaserit ipsi, ut Regē occideret: Respondit, multis se in locis audivisse, hanc propositionē verissimâ haberi oportere, quòd Regem liceat occidere, et qui affirmabant, TYRANNVM eum appellâsse. Rogatus, annon sermones de occidendo Rege apud Iesuitas essent ordinarij? Respondit se audivisse dicentes, licere Regem occidere, cum extra Ecclesiam esse, nec ei obsequendum esse, eúmve habendum pro Rege, donec à Papa fuerit approbatus. Interrogatus iterum in magna Camera D. præsidibus & Consiliarijs ejus atq; Turnellis congregatis, eadem responsa dedit: expressè verò proposuit & defendit thesin istam, quòd Reges liceat occidere, etiam Regem nunc regnantem, ut qui in Ecclesia non sit, prout ajebat, quia non est à Papa approbatus. Quisquis libellos supplices leget, quos tibi, ô Rex, obtulerunt Iesuitæ, statuet, illos

non fuisse à Chastello accusatos: adeò negant audacter veritatem. Ego verò haud scio, u trum gravior accusatio inveniri possit, aut quod gravius excogitari crimen, quàm quo tenellos adhuc juventutis animos tam furibundâ doctrinâ fascinent, quâ ad trucidandu Principem suum feruntur præcipites.

Huic persimile est, quod legimus de confessione Guillelmi Paryi facta ante excessum i psius, se Benedicti Palmij Iesuitæ suasu adductũ esse, ut de cæde ista cogitaret: quam rem cum Sacrificio quodam, cui nomen Vates, communicavisse: hunc verò dissuasisse, dicend ipsum damnatum fore: ideoq; se Confessionis ergò ad Annibalem Codretum Iesuitam abij se, qui ex necessitate esse dixerit, ut ille Vates esset hæreticus: Quoniam vera Ecclesia mi nimè dubitat Reges à Papa excommunicatos, Tyrannos esse, ac proinde occidendos. Ita que Commentator libri, qui inscribitur summa Constitutionũ, aliàs, septimi Decretalium pag. trecentesimâ octavâ, postquam Iesuitas supra modum laudibus extulisset (ut bonis re vera dotibus instructi sunt) tandem ut laudum cumulo exornet eos, pronunciat de eis: Ty rannos aggrediuntur, lolium ab agro Dominico evellunt. Poterit Majestas tua libru istum in manus sumere: facilè sermonem istum Latinum intelliget: audivi quum difficilio rem exponeret. Significatur denique his verbis, optimè illos & animosissimè novisse loli um ex arvo Domini evellere, eosq; tollere quos Roma excommunicaverit: hoc certo e certius, omnes quâcunque tandem religione sint, tyrannos vocant.

Excusi Lugduni anno 1589.

Enimverò Rex defunctus nunquam alius fuit quàm summè Catholicus: id noveru omnes, & quàm benè esset de Ecclesia meritus multis nominibus. Atqui simul Romæ ex communicatus est, simul pater Commoletus, pater Bernhardus (quos suis defensionibu ante prolatis in cælum evehunt) & universè omnes alij Iesuitæ nunquam post illud tem pus eum ad mortem usque alio nomine donaverunt, quàm tyranni, Holophernis, Moab Neronis, quæ omnia bellè cum definitione tyranni, quam supra adduxi, consentiunt.

Die natali Christi anno CIↃ.IↃ.XCIII. tua Majestas erat Catholica: & tamen ille ip Commoletus in æde S. Bartholomæi dicebat, Ahod nobis opus est, sive monachus, sive m les, sive pastor, nihil refert: sed Ahod nobis opus est. Postea verò ubi cognovit quæstione de eo haberi, sibi consuluit fugâ.

Hoc negari magis non potest, quàm factum Varadis: etsi hoc valere quærunt, dicent Barreriam quidem ipsi exposuisse consilium suum: hunc verò illi respondisse, Non posse s cum sit Presbyter, ipsi de re consilium dare.

Sed demus sanè, hoc unum esto: quid hoc reverà aliud est dicere, quàm istud? tuum er facere, ac non ampliùs communicare: plus præsta, & effare minus.

Veruntamen si Majestas tua Acta de morte Barreriæ adferri ad se curarerit, V radem istum Iesuitarum Gymnasiarcham hortatum esse, hominem accendisse, & S. Sacr mento altaris obstrinxisse, ut manum promptè alacriterque inijceret. Et certè nunquam majore periculo, dum vixit, versata est Majestas tua: Novit Dominus quæ miracu de tua morte confinxissent, cùm de morte defuncti Regis tam affabre fecerint, monumen eius superbè insultantes, litteris in omnes partes orbis terrarum datis, quas etiam Rom ad majorem ostentationem excudi curaverunt.

Hæ inter solennes litteras & annales ipsorum relatæ sunt pag. 35. quarum h verba sunt: quo die nos Regis edicto Burdegalâ pellebamur, eo die Rex ipse, qui edix rat, vitâ depulsus est. Ab eo compingebamur ad S. Macarij, ut simul opprimeremur om nes (sive hoc suspicio, sive fama tulit) nisi antea oppressus ille unus fuisset. Hoc porrò nu ciatum cùm esset, afflixit animos adversariorum. Nunquam gravior incessit animum m um admiratio, quàm quum partem istam litterarum, quas perscripserunt, legerem. Eteni quis unquam putavisset homines Religiosos, adeoque Christianos fore, qui furorem ta tum, & inimitias ferreas atque irreconciliabiles etiam post mortem ostenderent. Natu nos docet inimicorum nostrorum misereri, quum eos videmus humi prostratos; non possu ampliùs nobis inimici esse, qui non sunt ampliùs. At subditum pedibus proterere ventre beri sui, domini sui, Regis sui, & primi in Christiano orbe Regis, atq; de eo pæana caner h

c verò crimen, & omnem barbariem, omnem inhumanitatem, omnemq́ sævitiam exsu-
rans, quæ unquam in mentem poßit cadere.
Ac istam quidem contumeliam non sensit miser iste Princeps: neque verò tam est illata
si, quàm tuæ Majestati, ô Rex, & ijs omnibus, qui gerunt Francorum nomen.
Verùm sensit gravißimè venenum Ligæ conspiratorúmve, sibi à Iesuita Claudio Mat-
æo præparatum; qui sub finem anni 1588. in Italia obijt ex laboribus molestis, quæ indesi-
nter fecerat in Hispaniam, Italiam, Helvetiam, Germaniam, Belgium, ut extremam
ausulam adderet, constringeret atq; confirmaret maximam illam atq; horrendam conspi-
tionem, quæ in defunctũ Regem, totamq́ Borboniam familiam fuerat inita. Vidit Ma-
stas tua, quid super hac re Iesuita Guignartus scripserit, Coronam Galliæ posse & debere
familiã alteram, quàm in Borboniam transportari. Et quicunq; noverunt arcana con-
irationis istius, apertè clamant: Patres Iesuitas fuisse germanos istius conspirationis
tres: hos reos esse, & omni jure teneri mortis eorum, qui in profundißimam istam abys-
m corruerunt. En tibi per brevem historiam, quæ rem confirmabit luculentißimè. No-
m est consilium Sedecim virorum ex literis interceptis, quibus urbem Parisiorum dede-
nt Regi Hispaniæ. Et ubi homines isti præsidem sanguinarij consilij sui quæsiverunt?
d Iesuitas accesserunt rectâ, qui patrem Odonem Pichenatum rei præfecerunt. Hoc suis
fensionibus agnoscunt Lutetiæ excusis: sed ideò factum prædicant, ut lenirent Sedecim-
irorum impetum. Non desunt qui responderent, oleum camino addi, quum Iesuita in tur-
m seditiosorum immititur: Ego verò aliter sentio, istos Sedecim viros fræno ac non cal-
ribus opus habuisse: nec aliam viam extitisse, quâ sceleratum consilium ipsorum daretur
fectum, quàm si violentior ipsorum impetus sisteretur. Et quis, obsecro, non videat con-
enientiam istorum Sedecim carnificum admirabilem (nam aliter vocari non possunt, cùm
lum præsidem illum Parlamenti, qui Lutetiæ restabat, suspenderint) quis, inquam, non
ideat admirabilem istorum Sedecim cùm Iesuitica Societate convenientiam, quando u-
um potiùs de numero illorum sibi deposcerunt Præsidem, quàm alterum Ecclesiasticum,
icúmve quemquam.
Tum inde ab ineunte anno 1585. Iesuitarum domos Lutetiæ & alibi paßim, stativa
isse perpetua omnibus, qui res Hispanicas curabant promoveri: litterarum fasces eòdem
tos, apertos, distributos esse: consilia ordinariè cum Legato Mendozza & successoribus
suis Parisijs, cumq́ alijs gestoribus & procuratoribus negotiorum Regis Philippi in po-
ntioribus quibusq́ civitatibus, ubicunq; erant, communicâsse; Res nota est atq; notoria.
Hoc quis meliùs novit, quàm Majestas tua?
Ajunt quidem illi, te, ô Rex, tam arcto vinculo cùm Rege Hispaniæ constrictum esse, ut
vetur hoc dicto magis, quàm lædatur ipsorum causa. Nam Majestatẽ tuam nemini tam
udere, quàm ijs, qui ex animo Hispanum diligunt.
Hoc nunc fortè obtendi posset: At mihi quidem certè permirum videbatur, istos homi-
s, quo tempore maximè nostrum fervebat bellũ cum Philippo Rege, his verbis uti: Nam
mpore Caroli IX. nunquam de Hispanis sermo, nisi in partẽ optimã habebatur: sed hære- Pap. 159. Def. verit. ed. crass. et p. 119. mu. ed.
ci non odio gentis (nam Anglos & Germanos eis plus odio oportet esse, qui graviore inju-
â Galliam, quàm alia gens ulla affecerint) sed magis religionis odio eos efficere exosos
uduerunt causa prætexta regni. Videntur profectò mihi plus studium suum erga Hispa-
os eo tempore retexisse, quo Gallorum millia aliquot in Picardiæ finibus trucidabant.
Non decet viros bonos usq́ adeò traduci cõmuni studio & voto regulæ suæ, ut oblivi scan-
r natales suos, & ab aliquo sensu doloris ex miserijs patriæ suæ concepti abstineant: præ-
rtim cùm illi ipsi essent Catholici, quos omni ætate & sexu, maximo numero & sine ulla
isericordia jugulabant. Duri videtur planè & feri animi esse, si hoc de ijs pronuntietur,
ui eodem tempore in Gallorum, & quidem Catholicorũ sanguine mersabant sese. Si ma-
s colunt, honorant & reverentur Hispani; si majoribus bonis officijsq́ Iesuitas patres
fficiunt: si eos vocant Apostolos, ut scribunt ipsi: tamen non convenit, ut de ijs tempore bel
perinde sermonem habeas ac pacis.

S

Supplice libello, quem post exhibuerunt Majestati tuæ, in hoc argumentum liberius excurrerunt: & majori cùm ratione, his verbis; Quòd nos criminabantur Hispanos esse, fabrefacta fuit in fabrica temporis criminatio, cui vires addebat oportunitas temporum ac occasionis respectu solùm, id est, cùm Gallia & Hispania bellum inter se miscerent: tunc nomen erat odiosum, suspectum, ingratum nomen: nunc verò ubi Christianiss. Majestas tua nodum firmavit sanctæ pacis cum Rege Catholico, ubi Gallus frater est Hispano, & Hispanus Gallo, antiquata est hæc criminatio, intempestiva, à ratione omni aliena.

Id tamen apud te, ô Rex, fatear necesse est, ut taceam jamq; plus nobis de hac re constare, homines istos videri mihi hâc bellâ suâ oratione prodere, quàm mirificè Regi Hispaniæ obstricti sint. Vehementer cupiunt omnes tibi suspiciones eximere, et in id laborant accurato planè artificio: id tamen optimè novimus, in eo maximè ab eis operam sumi, nolle ut videant subditi tui alios ipsos esse, quàm servos studiosissimos Philippi Regis, quia hoc rebus suis valdè judicant commodare. Cùm autem ista comparo cum Arresto Inquisitionis, quo antiquatum est decretum Sorbonæ contra ipsos datum 1564. ut quidem gloriantur ipsi, & cum prima institutione ipsorum per capitaneum Hispanum facta, postremo cum istis verbis, quæ extant in vita Ignatij, pag. 169. Debemus etiam atq; etiam orare Deum noctes & dies, ut servet quàm diutissimè in omni sanitate & prosperitate Philippum Regem Catholicum, qui hæreditaria et excellenti pietate ac devotione suâ, prudentiâ singulari, vigilantiâ incredibili, & potentiâ ad infinitum majore quàm unquam fuerit in mundo ullius regis, est propugnaculo ad defensionem religionis Catholicæ. Quam rem non solùm armis suis præstat, quæ semper fuerunt invicta, sed etiam opera magni illius Senatus Inquisitionis, qui vigilat continenter pro religione Catholica. Quum ista simul omnia comparo, hoc ego apud te, ô Rex, profitear necesse est, si quo infortunio bellum tibi oriretur, in metu fore me pergravi, ne isti homines clanculum omnibus modis præstarent operas iniquissimas. Nec tamen alio tempore otiosi jacent: Semper enim doctrinæ illius suæ quam destrinximus ante, curant propagationem, in qua se plurimùm laboravisse, & valdè jamq; provexisse anno 1589. ostenderunt. Nam si contra Henricum II. Regem talis prolata fuisset excommunicatio, ne minimam quidem Regni urbem commovere tantillum potuisset: patrum verò Iesuitarum operâ & labore quasi triginta annorum exitum filio illius attulit, qui illam perinde ut antecessores sui ludum fuisset facturus. Rem stupendam, ne copias quidem ducenties mille hominum fuisse tantum effecturas contra defunctum Regem, quantum ducentorum Iesuitarum manus, disponendo subditos illius, id est, animos eorum ita abalienando, ut ex templò incendium ab eis exarserit, cùm prius Gallia magnus quidam Oceanus esset, in quo simul cadebat, simul exstinguebatur hoc fulgur.

Vita Ignatij anno 1.87. Antverp. p. 403.

Ac tantisper quidē dum benè Majest. tuæ & tuis convenerit cum Pontificib. magnus doctrinæ istius effectus non est proditurus. Quod semper benè fit conventurū, sperare oportet, sed futura incerta sunt. Quapropter rectè fit, quòd pacis tempore diligenter finibus tuis prospicis. Vix autē fieri potest, ut ter ex ordine sanctæ sedi prospiciatur, ne in manus hominis veniat partium Hispanicarum studiosi: adeò magno sunt numero inter D. Cardinales. Tum verò ingenuè dico, ô Rex, & sine assentatione, Corona tua sceptrumq; tuū & regnum ab hac voce unica penderet, si plures in subditorum tuorum numero doctrinam Iesuitarum, quàm adversam colerent. Si doctrina ipsorum obtineret, nullus futurus esses: sin esset infirmior, retineres quidem Dominium tuum, sed planè sanguine exitioq; multorum ex subditis, bonorum, malorum promiscuè conjunctum.

Hîc etiā cogitare oportet Majest. tuā, istud excōmunicationis caput longè nunc nobis esse periculosius, quàm quū ditiones in Italia et copias haberemus. Hac etenim viâ poteramus Papæ adjumento esse, si qua forte vis eum cogeret, ut noceret nobis. Hodierno autem die unus Prorex Neapolitanus cum factiosis Hispaniensibus in urbe Roma jugulum premit sanctorum patrum, qui ter obsessi, ter capti essent antequam dimidium iter emensi essemus in subsidium ipsorum. Vt illud taceam, quòd nunquam Roma vixit, nisi ex tritico Siciliæ, sui granarij.

Accedit ad hæc omnia, unū hoc observatu dignū, quòd videntes Iesuitæ quantū periculi

hæc

c doctrina Principibus afferat, astutè ab ea retegenda cavent, quum se insinuant pri-
m ditionibusque illabuntur: quum autem in loco benè radicati sunt, tum eam paulatim
rant influere, quasi de manu in manum per populum, hauriendo isti veneno plus satis à na-
ra idoneum. Quid enim suavius in multorum ingenijs, quàm ab ea subjectione absolvi,
i obstringuntur suis natalibus? Non sum nescius bonos viros tenere scitum illud di-
m Philosophi, Regi suo obsequi veram magnamque libertatem esse: nos & naturâ &
ntium jure doceri atque obligari, ut serviamus honoremusque Principem, cujus sub im-
io Solem primum lucemque vidimus: neminem hominem in orbe terrarum liberare nos
eo obsequio posse, quo nos ipsi obstrinxit Deus. Sed sicubi mens una est composita, quæ in
c opinione sit, comperias ternos qui diversum sentiunt. Tum verò pessimè habet quòd
dacissimi quiq, & ad licentiam projectissimi in hoc præcipitium ruunt plurimùm, par-
que ferè istorum mobilium hominum & axitiosorum manus multitudine aliorum supe-
r exsistit. Quid? nónne hoc experti sumus? Est omnino mihi persuasum, cùm Lutetiæ
perunt isti Tyrannum dicere defunctum Regem, ut qui à Papa excommunicatus esset,
nque exterminari oportere, duplò plures fuisse, qui contra judicarent, & qui Regem
luissent videre in Lupara tranquillè regnantem, duodecimque seditiosos pendentes de
ibulo: sed respiciebat alter in alterum; animus, non vis deerat: quemadmodum contin-
sæpè, ut mercatores decem à tribus prædonibus ex improviso invadentibus spolientur.
i regiam insistunt viam, seque in obsequio naturæ continent, dormiunt de nocte: diem in
s negotijs singularibus occupant: At ex contrario qui rebus novis student, & eversioni
blicæ, hi de nocte coëunt, conspirant, inque dies confirmant sese, nihil aliud satagunt, vi-
nt ex occultis pensitationibus, & alios tandem inopinanteis opprimunt: qui primus in
na ruit, primas tenet.

Axitiosi dicuntur factiosi, teste Festo.

Cùm itaq, Iesuitæ constanter periculosas istas propositiones teneant, & in mundo semi-
it, ut ante fuit demonstratum: equidem non possum quin profitear, ô Rex, videri mihi pe-
ulum impendens à doctrinæ istius propagatione, si benè examinabitur: longè gravius es-
omnibus rationum momentis, quæ in contrarium appendi possunt.

Nam quod ad confutandas opiniones novas in religionis causa, verè possumus adfir-
re, quemadmodum primis illis quinquaginta annis fuerunt Lutheri & Calvini errores
erbè propositi, prædicati atq, promulgati: Sic inde à viginti quinq, & quasi triginta an-
, eos jam magnificè, potenterq, & vivâ voce & scriptis esse convulsos, & infinitâ qu-
n profunditate scientiæ superari in hoc tempore, quicquid alij unquam attulerunt: adeò
i ipsi opinionum istarum auctores revertantur in hanc lucem, eos putem fore à suo errore
cessuros, quum magna illa argumenta sua, quorum præsidio tantopere confidebant, de-
sa animadverterent. Itaq, primores videmus & acutissimos eorum redire quotidie in
clesiæ gremium: qua in re opinor, animi nostri debent plurimùm acquiescere. Felices e-
n conversiones istæ non fiunt equleis, non tormentis, non terroribus mortis, ut Inquisitio
et Hispanica, (cui unà cum Castellanis armis, Iesuitæ acceptam fecerunt religionis Ca-
licæ conservationem, ut ante demonstravimus) sed gladio S. Spiritus æternoq, verbo,
d docent nostri Doctores, Pastoresq, & boni Episcopi, qui in causa doctrinæ nihilo in-
iores Iesuitis patribus videntur esse, quamvis interdum optimis & validissimis argu-
ntis eorum utantur. Ita enim censeo, tam diligenter à nobis colligi eorum libros in con-
versis capitibus religionis oportere, quàm eos procul abijci quibus disseminatur doctri-
illa, quam supra attigimus.

Neq, verò hoc celaturus sum, etsi nonunquam patres Iesuitæ conversionibus quoq, fue-
it adjumento, eos tamen non æquè mihi in hac re fortunatos videri, ut sunt Episcopi &
ctores nostri. Austerior illorum ratio, à natura Gallorum alienior, homines prima fron-
reddit attonitos: adeò sæpè cum exteris agũt, & ita sese exemplo primi auctoris sui gen-
Hispani conformârunt, ut vultu, gestu, actione saltem plerisq, ipsorum grandiorem præ
speritatem ferant.

Ita est tamen, accommodari nos oportet ad rationem ægri, & de medicis non ingratis

prospici: si quis eum rectè curatũ volet: Is nullo pacto Gallis Iesuita est. Tam furenter ma-
ximas contumelias blasphemiasq; in Regem defunctum intonuerunt, ut adhuc animus hor-
reat. Inest Gallis nescio quæ naturalis in amorẽ sui Principis inclinatio, quæ justam pari
nauseam horroremq;, uti sermones ita sævos de suis Regibus audiunt pronunciari. Curavi
illis aliquando dici (nam diligebã eos fortè supra quàm debuerim) ægrè mihi esse, quod eo
viderem tam infestos mortuo; videri mihi officia, quæ miser ille Princeps erga Ecclesiã a
sanguinem & vitam usq; toties tot prælijs & tot obsidionibus fecerat, saltem mereri ut ali-
quid memoriæ ipsius condonetur. Responderunt cuidam ex intimis, apud quem rem expo
sueram, speciosum quidem esse illius dictum: sed tempus ita flagitare, nunc demum religio-
nem Catholicã stabiliri in Gallia, aut nunquam oportere. Satis his intellexi, quid sibi vel-
lent: ipsis nempe certum & deliberatum esse, ut exosam redderent populo monarchiam, su
qua tam diu vixerunt, curarentq; mutari Dominum, extinctâ Borboniorum stirpe. Vt itaq
vidi præsidia Hispanica et Neapolitana post ingressam Lutetiam; tum verum principium
esse duxi, quo responsũ illud suum effectum redderent. Et ne quid apud te, ô Rex, dissimulẽ
exordiũ hoc putabã esse Tragœdiæ, actũ esse, nunquam regressurã Parisios Majestatem tu-
am, & tandem minora oppida majoribus & potentioribus esse concessura.

SECVNDO, ad rem ipsam accedit Orator noster, & Necesse est, inquit, ut de tribu
his capitibus unum aliquod statuatur: ut aut Iesuitis fiat satis ex animi ipsorum
sententia: aut iubeantur Arresto obsequi, quod exilium omnibus ex regno im
perat: aut denique eo loco res, quo nunc sunt, sinantur esse.

Initium faciam ab ultimo, quia maximè primâ fronte videtur plausibile; & tamen bo
ipsum re, & veritate est, quòd minimũ habet speciei, cùm id omninò constet; Iesuitas aut u
biq; restitui, aut ubiq; ad parendũ cogi oportere. Ista segmentata opera turpia sunt, periculo-
sa sunt, attingunt existimationẽ, auctoritatẽ tuã. Si justũ & utile est eos retinere, cives o
portet maneant, ac non exules: sin minùs, oportet exeant, non exemplũ rebellionis præbea
pernicaciâ suâ, ut adhuc fecerũt diutiùs æquo. Breve solum ex membrana ad semunciæ ma
gnitudinẽ mittebãt Lacedæmonij: et momento eodem necesse erat mandatũ exsequi. Id om
ninò est necessariũ ut tam Burdegalæ & Tholosæ pareatur Majestati tuæ, quàm Luteti
aut ad Bellaquæũ fontẽ. Sunt tibi illic servi et bono numero: quod Regis et Domini aucto
ritate jusseris, id efficietur, ne dubita. Quod si Iesuitæ tibi non sunt utiles, ne altiùs radice
in provincijs duabus illis agere finas. Arbor quam hoc anno potes unica manu convellere
anno altero nonnisi ambabus manibus eradicabitur: ligone & securi opus est in anno tertio
Suspectã nobis oportet esse istã vicinitatẽ Hispaniæ: semper accusati fuerũt Hispaniensi
partiũ: id omnibus suis actionibus confirmârunt, quò antiquior fuit de illis querimonia, e
fuisse veriorẽ, eò justiorẽ. Ex regno cætero exacti sunt: ecce autẽ præmuniunt & circum
vallunt sese in duab. provincijs, conterminis Hispaniæ, qui ex Hispania venerũt. Quod
nam hoc humilitatis exemplum est atq; obsequij? Si locus ullus est ubi confirmantes eos se
ferri minimè oporteat, id profectò est in regione regni limitanea, remota à nostro Sole
ad Madritanũ propiùs accedente. Ibi videntur Hispaniæ eos humeris sustinere: ibi se vi
dentur jamq; obvallare contra Majest. tuã, & palàm dicere: Tu nos Lutetia & alijs lo
cis eiecisti: sed breviores tibi lacerti sunt, quàm ut nos propellas ulterius. Ho
verò est indignissimũ. Quid sibi nonnulli velint, qui se Scabinos prædicãt, prius eorũ disci
puli, & nunc veneno ipsorũ imbuti, equidẽ nescio quũ tam ferociter pro illis dimicant. Ho
illi tamen oportet sentiant, se æquè tibi, ô Rex, debere obsequium, quàm debet tenuissim
Lutetiæ incola. Nimia hîc est arrogantia, nimis obfirmata rebellio. Hactenus spreverun
illi orbitatẽ tuã, ut olim ajebat quidã: cura nunc, ut sentiant, se tibi & toti posteritati tu
perpetuũ semper debere obsequiũ: nemo tam celsus futurus est, qui non contremiscat. Nun
quam in filio excidit injuriarũ, quæ patri factæ sunt, recordatio. Igitur aut Iesuitæ parea
necesse est; aut irrita fiant Arresta tua. Atq; hoc est maximũ deliberationis argumentũ. D
priore illo gaudebunt multi, ô Rex, de posteriori multi. De me autem, non arbitror ta
spectari à Majestate tua oportere, quid sit his aut illis placiturum, quàm quid ju
stum sit, quid utile. Non potes de hac re, ita statuere, quin voluptatem ex ea mult

dolore

olorem percipiant multi. Semel tamen oportet statui, non semper in incerto fluitare. Et uæ meliores, obsecro, anchoræ eligantur, quàm utilitatis & justitiæ, quæ honestum comlectitur.

Quod ad justitiam, manibus Regum eam commisit Deus. Antecessores tui, ô Rex, ide ab omni antiquitate eam fidei Parlamenti illius tui, quod Parium vocabant, permirunt, & prout abundaverunt negotia, insuper alia Parlamenta ad septenarium usq; nuierum statuerunt. Sed Parlamenti Parium semper obtinuit hæc prærogativa atque auoritas (ut æquum fuit ac necessarium) quòd ea decidit quæ spectant Universitatem reg. Hic ordo magnis viris est confertissimus in omni argumentorum genere versatissimis: ui omnium maximè in cognoscendis causis capitalibus atq; judicandis solent excellere. Iam si qui sunt in orbe terrarum, qui summum judicium industriamque ad cognitionem ausarum afferant, hi profectò sunt: itaq; nunquam quisquam est accusatus insons, qui hos bi judices præ alijs omnibus non postulaverit. Hoc novit Majestas tua.

Non est autem novum quòd querimoniæ contra Iesuitas ad Parlamentum hoc delaæ sunt. Nam inde ab anno 1564. decem advocatos unico Actu audiverunt, qui litem eis itenderunt: quorum is, qui orationem communem habuit, vir bonus, & qui tam studiosus rat Domini sui, quàm qui maximè (rem miram, stupendam narro) prædixit omnes actioes atque instituta, quæ in istis hominibus postea comperimus.

Quum ea omnia videmus contigisse, quæ ille præviderat: primum casum Academiæ, uam ad paucitatem studiosorum ter mille adegerunt, pro eo quod tricies mille in ea viveant prius, ut principio diximus: deinde, se subducentes paulatim subditos ab eo obsequio, uod suo Principi debent, et ad Polum alterum spectantes: hîc omnes demùm fremere (nam esuitæ jam stabiliverant potentiam suam, & facti erant alijs formidabiles) omnes mussiare, & voce submissâ dicere, Hoc rectè nobis Messinius Advocatus Regius fuerat vatiinatus: nec ipsi fidem habere visum est, nec Sorbonæ, quæ præmonebat eodem tempore Soietatem istam esse ad destruendum, non ad ædificandum natam; importaturam turbas, & emporalibus principibus maximum damnum allaturam. Hæc ipsa verba sunt Decreti illus, quæ ex authentico exemplari eius (si exhiberi jusseris) recognoscet Majestas tua.

At ubi ante ora & oculos omnium ordo politicus eversus est, habenæ obsequij resectæ, Magistratus in vincula rapti, etiam excarnificati quidam, furibundus populus ad exemlum leonum liberè vagantium in bonos sæviens; tum Iesuitæ patres plebem, belluā istam nimantes, & hinc Commoletus, inde Bernardus Oceanum blasphemiarum in Regem sum, Dominum suum evomentes. Contrà verò efferentes Hispaniæ Regem, & Panegyricis rationibus eum celebrantes, quem maximū orbis terrarū Monarcham pingebant, potenorem Romanis ipsis, et ampliore dominatu, nunquā se ab illo desertū iri, se illi esse charismos, tantùm bono esse animo & recognoscere vires suas oportere, nunquam sibi auxilium viris, pecunia, comeatu esse defuturū: tum demum bonos omnes, qui radicatum in animo dhuc lilij florem gestabant, pœnituit vehementissimè fidem Caßandris istis minimè habuisse: At serò sapiebant Phryges.

Quum urbem Parisiorum Majestas tua, ô Rex, in obsequium suum revocasset, omes pro certo habuerunt, te eodem momento infidos à poculis istis ejecturū, qui bonam poculi tui partē suo veneno infecerant, & qui tam apertè conjurati hostilia omnia in defunlum Regem & in Te exercuerant: sed prudentissimè visum est Majest. tuæ rem manibus orum tradere, qui juri dicundo præsunt. Academia, quæ multis de causis ruinam particuarem suam Iesuitis ratione maximâ imputabat, ut de causa generali taceam, mense Ma, anno 1594. libellum supplicem obtulit Parlamento tuo: Idem fecerunt Curiones & Paochi urbis: causa fuit agitata, sed occlusis foribus; quæ res Iesuitis maximè commodavit. Nam pleraque crimina, quæ objecta fuerunt ipsis, testari potuissent multi, qui foribus aertis circumstetissent; & nova crimina fuissent prolata, dum causa illa compluribus dieus ageretur. Supervenit ictus ille, quem Deus avertit à tuis faucibus, teque dentibus tuis bvallavit. Nemo dubitavit, à quibus auctoribus; præsertim ubi innotuit, alumnum Ie-

suitarum esse, qui se ex illis ajebat didicisse, Regem adhuc extra Ecclesiam esse, Occiden dum esse, ut in pleno Parlamenti consessu testatus est. Extremum illud atq; infelix institu tum non aliunde poterat exsistere, quàm ab istis sævis ferocibusq; propositionibus, quas an tea diximus. Hæc cogitata non crescunt naturaliter præcipuè in animis Gallorum, qu procul absunt ab Africa, & qui monstra priùs non viderant, quàm Iesuitæ ad nos ingres si essent. Nostrum solum non fert hæc venena ex se: necesse est ut ab alio dicantur sata.

Quamobrem itur in Collegium ipsorum: invenitur inter alia narratio patris Gui gnardi, manu ejus tota, quæ succum medullamq; totius furiosæ, cruentæ, & horrendæ isti us doctrinæ continebat, omnia convenientia cum ijs, quæ prævisa fuerant inde ab ann 1564. & quæ recens fuerant prænunciata, licet non haberetur fides. Cognitio itaque in stituitur plenè atque solenniter, convocatis duabus Cameris seu Collegijs Parlamenti manum suam Guignardus agnoscit: Chastellus omnibus dominis audientibus dicit, hunc Ordinarium Iesuitarum sermonem esse, Regem adhuc extra Ecclesiam esse, licet Ca tholicum, quia perduret adhuc excõmunicatio, eumq; tolli oportere è medio Hæc planè consona cum Guignardi scripto: Si non potest componi sine bello, gera tur bellum: si bellum geri non potest, occidatur. His omnibus cognitis, quid potui lenius Parlamentum tuum, ô Rex, statuere; quàm ut judicaret secundùm libellum suppli cem Academiæ? Cùm Deus ipse quadam specie miraculi judex in hac causa esse voluerit revelans funditus, & tamen sine incommodo, idipsum quod toties dictum, repetitum fuera contra Societatem istam; & cui ne certa haberetur fides, artes eorum, mellita verba et hy pocrisis impedimentum semper attulerat, ne citò ab eis expediremur.

Post maximam igitur cognitionẽ causæ, Parlamentũ Parisiense tuum Arrestum suum pronunciat, quo jubentur exsulare ex toto regno tuo, omnibusq; tuis subditis interdicitur Ne liberos suos ablegent peregrè in collegia ipsorum: quæ quidem verè cautio est maxima & sine cujus observatione vix dimidium fructum ex eo perceptura est Majestas tua. Sem per enim daturi sunt operam diligentissimè, ut periculosas istas propositiones doceant ado lescentes, qui amandabuntur ad se, & obstringent eorum conscientias, ut easdem alijs in stillent.

Dicitur quidem tibi, Rex Christianissime, non posse id exsequutioni mandari; paren tes non posse impediri, quò minùs extra hoc Regnum liberos ad Iesuitas ablegent informan dos: Sed nihil est in orbe terrarum facilius. Statuatur solùm in eos, qui primo contra ho Arrestum venerint multa coronatorum millenûm, cujus dimidium ad delatorem pertineat ergo toties duplicetur, quoties reus contra Arrestum fecerit: ne unus quidem postea com pariturus est. Itáne ergo hæc res videtur factu difficilis, ut etiam meritò impossibilis dica tur esse?

Altero Arresto Guignardus fuit adjudicatus morti: horror blasphemiarum, quibu defunctum Regem dominum suum subditus petiverat, furensq; doctrina illius adversan vitæ tuæ, non sinebant ei servari vitam sine pergravi tuo periculo.

Atque hæc Arresta adeò justa & necessaria comperta sunt, ut in alijs omnibus Iuri dicis conventibus sine mora effecta data sint, si à Tholosano & Burdegalensi discesseris.

De Tholosa, nihil mirum: Nam adhuc erant abalienati ab obsequio Majestatis tuæ quo mense demum Aprili anno 1596. reducti sunt. Burdegalæ autem degebant multi sum mi Catholici, sed Hispanorum & Iesuitarum (qui Hispanorum tibicines sunt atque eri smata) hostes infensissimi, qui summis votis expetebant, ut ex Aquitania sua pariter ex truderentur, ut ex alijs regni partibus ejecti sunt. Sed Iesuitæ illico, ubi de sententia con tra se lata cognovissent, factionem magnam & potentem excitârunt, per intimos conger rones suos in duabus Civitatibus Aginni; & Vesunnæ Petracoriorum, ubi tum adhu calebant cineres perduellis hujus incendij. Sic intercessiones perscribi curaverunt, ad miras, adeò horrẽdas, ut nihil posit excogitari hujusmodi: sed nõ est ignotus Iesuitarũ ca lamus. Nam ut summatim dicã, Parlamenta omnia, quæ ipsis exilium imperaverunt, tu amq; Majest. ad istud edictum pertraxerũt, erant hæretica. Hæc ipsa sunt illorum verba

Relig

.elig. Catholicę, Apostolicę, atq; Rom. inimici Maiest. tuā imbuerunt falsis
riminib. ut eos ipsi regnoq; ipsius exosos, & suspectos redderēt. *Itē*: sine alia for
a & modo processus, & causæ cognitione minimū in consiliū missa, exilio eos
ultaverūt. *An verò unquā Parlamentū Galliæ, tantâ iniquitate, mēdacio, & sycophā-*
a laceratū ab ullo fuit, atq; proculcatū? Sed ne hoc quidē fuit illis satis: procedunt longius;
untur minis, affirmantes supplicib. libellis suis, res novas Remp. invasuras, non posse istā
utationē sine alteratione & rebus novis existere. Si ætate Francisci I. Regis, non libellus
pplex hujusmodi (nā quis cogitare fuisset ausus?) sed scriptum ullū ad hos sermones vel
ntillum accedens prodijsset, capite suo fuisset luiturus, quisquis illud offerre præsumpsis-
t. Enimverò ista præsumptio, insolentia ista, istæ σιλλιζόντων voces, istæ contumeliæ ma-
ntes ab illis, discipulisq; ipsorum, qui veneno ipsorum infecti sunt, (est autem hoc, Prin-
pes, mandata, Senatumq; ipsorum contemni oportere) gravissimè offenderunt viros tuos;
Rex; quibus id erat constitutum, ut eos cogerent in Majest. tuæ obsequium, nec contro-
erti mandata tua paterentur. Vicit tamen multitudo urbiū, quæ tamen adhuc rebellabāt;
Tholosæ subsidio fultæ: facitq; ut consiliū de tolerādo malo caperetur. Videbant oēs rabiem
roremq; inimicorum tuorum, qui gladium adhuc strictum gestabant contra te, perstare diu
n posse: omnia ipsos deficere; post itaq; brevi rem facilè effectum iri. Hanc exesecutionem
riæ cogitationes, varij casus adhuc retardârunt. Habes narrationem bonâ fide, ô Rex,
sine fuco, quomodo res illæ gestæ sunt, expositam: quid judicatum & decretum contra Ie-
itas, quid effectum ex parte, quid non.

Iam verò non ignorat Majest. tua, vim Reip. in conservatione & exequutione Arre-
rum placitorumq; consistere, quæ summæ Curiæ statuerint. Quoties de eis labefactandis
itur, sæpè multumq; deliberari necesse est: Opus est gravissimum, cuius multa sunt conse-
ria. Arresta hæc nomen tuum in fronte gerunt, ac infringi nō possunt, quin lædatur Ma-
stas Regum; quorum judicia ab omni retractatione & mutatione convenit esse alienissi-
a. Adde, quod in illo consessu, ô Rex, è duabus Cameris adunato, ne unus quidem no-
inari potest, qui summus non sit Catholicus, & omnis adversæ suspicionis expers. An-
s jam septimus agitur, quum Iesuitæ vitam scrutantur illorum: an unquam res ulla ex-
tit, cuius nomine eæ res criminari possent? Quorsum igitur occentari ista, Oderunt nos,
i opinionem sequuntur novam? hoc quidem verum est: sed quis cum illo cœtu? quid
consessu illo potuerunt? non magis profectò, audeo dicere: quàm in consistorio Romæ: ni-
l magis.

Veruntamen instant, & ajunt Parlamento se fuisse odio. Quamobrem quæso? An ideò
òd Turonibus non fuerint? Hæc verò cur illi dicerent, cùm maxima pars consessus Cu-
e pedem Lutetiâ non moverit? An ergo quod Iesuitæ summi sunt Catholici? multò mi-
s: Nam domini illi, qui sunt in consessu Curiæ, magis Catholici sunt quàm illi, & sine la-
hæreseos. Quâ igitur causâ malè in vos fuissent animo? nihil sanè adducturi estis, quod
l minimam speciem habere possit, nisi fortè dixeritis: Oderant nos, quia fueramus
causa tot malorum, quæ obtigerant Galliæ. *At ego vobis respondeo, nullo jure hāc*
tionem odij in censum venire posse. Si Catilina fuisset comprehensus, an ergo Romæ
dices non fuisset inventurus? Certè: & tamen omnes Magistratus optimique cives o-
nes facem illam patriæ oderant. Novum igitur Parlamentum Parium *instituendum*
et damnandis seditiosis, & ijs, qui factiones exteras adjuvant. Atque hîc tibi, ô Rex,
m unam breviter suggero, quam agnoscent Iesuitas, aut si tui omnes subditi amavissent
ut Iesuitæ isti, non jam tot elegantes libelli supplices ad te afferrentur, nunquam Lupa-
m illam Regiam ingressus esses. An isti hoc negaturi sunt? si negent, annon tua tamen
Majestas mecum sentiet?

Postremò aūt, ubi non habent, quod Iustitiam Arresti huius labefactet, eò prorumpunt,
dicāt: Si nos Castellus accusavit, si rei sumus, cur nō afficiebamur supplicio ultimo? Hîc
;o respondeo: metiri homines istos alienum animum ex suo. Cum enim
uento eorum consilio præfuerint, qui innumera capita tradiderunt

morti, ut tyrannidem suam horrore confirmarent, iudicant homines isti se acer-biorem pœnam fuisse meritos. Cur ergo non sunt adiudicati morti? quia non Chastelliani, non Iesuitæ fuerunt ipsorum Iudices, qui in Terceris Insulis cervices præscindi viginti octo proceribus; & nobilibus quinquaginta duobus Gallis uno die in tabulato eodem curaverunt, & quingentos Franciscanos aliosq; religiosos suspendi, qui Conciones secundùm Lusitaniæ Regem habuerunt. Sævitiā istam odimus Galli: in clementiam semper inclinamus, modò ne in humana sit. Tot homines si morti fuissent traditi, crudele fuisset factum: sin è diverso ferrentur ij, qui tot barbaricis maleficijs causam attulerunt, nec rebus alijs incubant, hæc altera fuisset gravissimaq; crudelitas. Quid igitur facto fuit opus? ut damnarentur exsilio. Admodum scitum est illud apud Tacitum: *Si, Patres conscripti, unum id spectamus, quæ immania sunt istorum hominum scelera, non laqueus in eos suffecerit; sed viam novi, quâ nos clementiæ simul ac severitatis non pœniteat: jubeamus eos exire regno.*

Annal. 3.

Et ipsi quoque Iesuitæ ut se telis destitutos vident, quæ in hoc Arrestum adeò utile & necessarium Galliæ jaculentur, dicere non dubitant, (vide quousq; rabie & furore suo traducantur) non esse ampliùs Parlamentum Parisiense Parisiis. Vbi ergò, quæso, nunc est maximum illud Parisiense Parlamentum, quod in pretio est & admiratione omnibus Gallis, omnibus exteris? An fortè est Madriti? Eòne vultis provocare à Rege & Parlamento ipsius? Placétne ut ibidem cum Pæa ne triumphali magnum illud Arrestum fiat irritum, prout ibidem fieri curavistis decreto Sorbonæ, quod anno 1564. fuerat editum? Vide per DEVM immortalem, oro, vide, ô Rex, hominum impudentiam, fastum, superbiam, qui ausint in Gallia dicere, *Parlamentum Parium Galliæ non esse ampliùs in Gallia, non amplius Parisiense Parlamentum esse Parisijs.* Sed cur ab ijs parci supremæ Curiæ petimus, cum reges bipennibus cultris occidi curent, & subornent emissarios?

Iustum igitur est, ô Rex, iustissimum procurari, ut mandetur exsequutioni Arrestum Parlamenti tui: Iustitia ipsa est. Non aberrat, qui hoc iter insistit iter ab omnibus tuis maioribus tritum, qui magis studuerunt, laboraveruntq; ut iudicatum fieret Parlamenti sui quàm aliud quidpiam. Nam absq; hoc fuisset, quomodo confirmari potuissent fore, ut liberi sui, quos nonnunquam in cunis, etiam in matrum utero relinquebant, tot magnis post se populis imperarent sine his viribus Iustitiæ suæ, fulcimento sceptri sui, columnis coronæ suæ & stabilimento successionis suæ.

Quicunque autor est tibi, ô Rex, ut commoveas Arresta de gravissima causa Reip. in Parlamento tuo pronunciata, nunquam istius plagæ gravitatem, consequentiam, adjunctaque omnia expendit satis. Nihil deinceps ibi in orbe certum futurum esset, si quando imminueres, si infirmares, si denique labefactares amplitudinem tuam amplissimam, maximumq; tuum propugnaculum contra omnes rebelliones subditorum eorum, & contra omnia extraneorum instituta.

Atq; hæc de jure: ad utilitatem veniamus. Quis tam hebes est, ô Rex, qui non videat hoc ipsum Arrestum in magna felicitatis parte ponendum esse, quam Deus in te contulit. Si parricidam unum spatio novem mensium in plantario suo, in suo illo seminario nati sunt, quàm multos septennio adepti essent? Plurimum refert utrum conficias centum passus, an octingenta passuum millia. Dum otium datur cogitandi, dum indormiscendi, diversa sæpè subit cogitatio: unico solùm bono momento opus est, & horæ insunt diei viginti quatuor, quod vulgò dici solet. Sed cum eodem æstu, eadem rabie, eodem furoris impetu is qui ex illo infernali cubiculo Meditationum prodit, horæ momento potest latera sua teger[e] hîc alea gravis est, ô Rex, hîc periculum evidentissimum. Non est in diversorijs commorandum, non adferuntur Lugduno monita (nôsti quid dicam) non lingua differens, non vestes variæ. Nulla ex parte monita; nam signa imaginesque adferri possunt: simul constitutum

...itatum, simul factam. An dubitat quispiam, quò nobis propior, eò formidabiliorem esse ...stilentiam?

Ad alia descendamus: videamus ex actionibus ipsorum, quaenam spes nobis ab ipsis ho...inib. in posterum ostendatur. Quanquam aequum est ante omnia, ô Rex, concedi illis postu...tum suum: nempe, ne persequaris vindictam causarum Navarreni Regis, Aurelia...ensis Ducis. Iustissima postulatio. Quicquid Iesuitae mandato defuncti Regis commise...nt contra Majestatem tuam, non debet ipsis obesse; Ampliùs affirmabo, ipsis prodes... debet. Domino suo servierunt, tum eis non fuisti Dominus. Sed neque de ea re unquam ...lum verbum fuit cum illis communicatum. Monstra mea fingunt, quae oppugnent, quod ...s solemne: hoc nunquam eis objectum est, nec speciem ullam in Parlamento tuo habuisset. ...lia in rationem venerunt, diversa omnia: Nam inter res alias innumeras observa...m fuit, quo se modo erga regem defunctum gesserint. Huic se benè fideliterque, dum opus ...it, servierunt in adversis rebus, etiamsi contra germanum ipsius filium (si quem ha...uisset) homines ipsi ministrâssent, mererentur laudem. Rex verò defunctus non fuit Rex ...avarrae, non Dux aliquis Aurelianensis: Rex fuit Galliae. Non adijciam istud gra...ius, Regem fuisse erga ipsos beneficum, favisse ipsis per omnia; ignoravisse scelesta omnia ...cinora, quae machinabantur in ipsum, nam quum dixi Regem fuisse Galliae, dixi o...nia. Erat Dominus illorum, illi natalibus subditi illius: huic serviendum fuit, qua...scunque esset (an verò unquam exstitit melior?) fecerúntne isti? utrum fideliter servi...erunt, an prodiderunt ipsum nequissimè? Hîc Rhodus, hîc saltus, hîc palaestra. Non ...cet hic excurrere, non campos patentes quaerere, non plausibiles communes locos, ut osten...ant eloquentiam suam: ad hunc nodum, ad caput istud redeundum. Audite Domini Ie...itae; non loquor de Aurelianensi Duce, non de Navarreno Rege; mihi vobiscum de ...ege vestro sermo est. An huic domino, bono huic Domino, inquam, bono regi, qui vos ...nti fecerat, servivistis? qui tam fuerat gratiosus vobis, tam ad assentationem blandus? ...ustra rogo, non sunt responsuri, cavebunt diligentissimè. Quid huc prolaturi sunt, quòd ...on ementiatur Majest. tua? Alium testem eorum non desidero, quae Rex defunctus de ipsis ...ronunciabat. Nunquam Princeps ullus tot effudit querimonias, & justas querimonias ... subditorum suorum proditionibus. Ac propterea Rex ille mitis, benignus, facilis, ...cilior aequo prae alijs omnibus subditis, curavit istos Burdegala exturbari, quo certissi...o argumento docemur, istos summopere & quasi ad infinitum laesisse Regem suum atque ...fendisse. Et quis haec in dubium vocare possit? an ergo usque adeò hîc peregrinamur, ... nondum teneamus eum scripta legisse, & certò comperisse, hos veros Ligae & con...irationis auctores esse? qui omnes aequo magnos ac parvos eloquentiâ suâ fascinave...nt, qui istam conspirationem constrinxerint agitaverintque adversus Rempublicam, ...i velis remisque contenderint, ut Romae Majestas regia excommunicatione feriretur, ...i procuraverint ut istud tonitru Galliam percelleret, postquam hanc scelestam fidem sub...tis infudissent, Regem excommunicari potuisse, non ampliùs esse Regem, sed tyran...um, & ipsos à jurejurando fidei absolutos esse? Et quis nostrum adeò malitiosus, ut ...olit istud cernere; si Iacobus Clemens non fuisset veneno isto Iesuiticae doctrinae imbutus, ... cogitaturum quidem fuisse unquam de hero suo, domino suo, suoque Rege trucidando? ...ónne abominanda ista persuasio firmè infixa & in animo ipsius radicata fecit, ut cul...um in ventrem uncti domini impelleret? nonne haec brachium firmavit, ictúmque i...rari jussit; credenti se hoc facto Heroïco (sic nominabat Guignardus) avolatu...um in Paradisum esse? Verum committit caedem, lapisne vel telum, an is qui im...iserit? Quis, inquam, adeò malitiosus, aut rerum nostrarum imperitus est, ut ...sciat, quàm Iesuitae primum in hoc regno posuerunt pedem, omnes Gallorum a...mos tam procul abfuisse ab istis haeresibus (nam alio nomine quî vocentur, potéstne ...la existere periculosior?) ut inter decies centena hominum millia non fuisset uni...s inventus, qui tantum scelus vel cogitatione voluisset attingere? contra verò ...ajores nostri pertuderunt montes ipsos, Italiamque transmiserunt, ut abirent

eum comprehensuri, qui Regem floris Liliacei excommunicare tentaverat, hominemque audacem ad honorariam multam & pœnitentiam publicam impulerunt, qui scintillam aliquam incendij immiserat. Ante deniq; quàm isti homines advenissent, nihil tam ab istis sceleratissimis propositionibus, quàm Gallorum animus abhorruit.

Dicitur Iacobi Clementis *Apologiam* Boucherus *probavisse. Res factu facilis. Novit Boucherus nunquam se Lutetiam reversurum esse; lata in Guignardum sententia est, illius gubernatio; Spondent sibi quotidie Iesuitæ, se eò regressuros esse: facit amici officium, cùm probat Apologiam: certior illis amicus nunquam fuit, neque conjunctior. Neque verò studuit Theologiæ, quàm illis præceptoribus. Hæc tota scit Academia. Sed ne respiciamus istas: solũ aperiamus illũ infaustũ librũ, infaustã Apologiã, spectemus fundamenta principiaque illius. An alia sunt fundamenta eius, quàm posse excommunicari Regẽ, eiusque subditos à jurejurando fidei præstito liberari? Quid dicunt aliud, quid proclamant Iesuitæ libris suis omnibus, quos ante contulimus? Pergamus longiùs. Quid aliud ista concludit Apologia, quã* Ahodem quæri, inveniri Ahodem oportere? *Vnde hoc didicit, nisi ex Commoleto & Guignardo, qui scripsit:* Si non potest deponi sine bello, geratur bellum: si bellum geri non potest, occidatur? *Et ante:* Factum heroicum à Iacobo Clemente patratum, & donum Spiritus Sancti vocatum hoc nomine à nostris Theologis, iustè laudandum est. Observemus istas voces, nostris Theologis. *Quinam sunt isti Theologi? Sanctúsne Augustinus, Bernardus & alij illi boni & docti Patres? nequaquam: contrarium planè ostendimus: hi sunt isti reverendi Patres Iesuitæ, ab illis quàm diversissimi. Apostoli sunt, sunt de Societate Iesu; at illi quos modò nominabam, nihil quàm servi illius erant abjectissimi, indigni qui corrigiam solverent calceamentorũ eius. Tandẽ verò Pater ille Guignardus, qui theses istas calamo ferreo imbuto Regum nostrorum sanguine perscripserat, defletur ab illis p. 266. Defensionis ipsorum, tanquam si jacturam fuissent passi gravissimam. Quid magis caninâ rabie, magis furiosum in ista latronum parricidarumq; Apologia?*

Hîc autem subit animum quærere, si non probarent Iesuitæ istam Apologiam, eámne Duaci palàm vendi, ut fit, permitterent? paterentúrne ibi hanc narrationem postulare? Etsi non sum auctor cuiquam, ut occidat Regem Hispaniæ. Mori malim, quàm auctor esse. Contrà enim assero, quisquis intentat in vitam ullius Regis, eum procul dubio damnatum esse: Nam sic intentatur in DEVM, *à quo institutus est.*

Sanè Iesuitæ non possunt impedimento esse, quin illa Apologia Duaci vendatur palàm & circumferatur in diversoria, ut vendantur Gallis. Miseri scilicet Religiosi illi nihil auctoritatis obtinent in ijs oppidis, quæ domui Austriacæ parent, nullo pretio sunt. Mirum est quod dicam, sed tamen verissimum. Noverunt omnes quàm sit homini Gallo difficile ut ingrediatur in arcem Mediolani: Sabaudi speciem oportet induat, & maximo periculo si compertus fuerit, compareant Iesuitæ omnes, qui adhuc in Aquitania & linguâ Occitana supersunt, eò ingressuri; & unus Pater Iesuita, Mediolani agens, dicat se eos pro Iesuitis agnoscere; sine mora sternetur pons, magnæ aperientur portæ. Adeò baphium Iesuiticum omnes colores exsuperat. Enimverò qui nam sunt homines in orbe terrarum, qui melius sint de Castelanis meriti, quàm qui Societatis istius? quid ad exaltationem & amplificationem imperij illorum tantum operæ contulit? Nam huic Lusitaniam debent, ut narrat ipsorum historia. Sed unde, obsecro, tantum Iesuitarum in Hispanum studiũ? duas animadverto causas. Prior est ab ortu ipsorum Hispanico, quo tanquam de manu in manum accepto, in hoc ardente spiritu, aluntur, augescunt, educantur. Posterior est, quòd propositionem hanc ipsi persuadent sibi, non posse Ottomanicum imperium everti nisi ab eo, qui Monarcha sit totius orbis Christiani: & postquam huc illuc oculos in omnes partes circumduxerunt, nihil à se videri putant adeò potens, adeò opulentum, adeò magnis ditionibus imperans, quàm domum Austriacam, quæ tenet imperium, partem Germaniarum & Belgij, ampliùs dimidium Italiæ, Hispanias omnes, & ab ortu & occasu Indias: ut taceã illis persuasum esse, solũ Hispaniæ Regem sufficere, qui totam Christianitatem efficiat Catholicam.

Valo Portu-Galliæ excusa Genuæ f. 1976. & 2146.

Nemo

Nemo autem est in orbe terrarum, qui melius noverit quàm Majest. tua, quousque rantur consilia domus Austriacæ, & quàm parùm id sibi spodeat, quòd Iesuitæ exoptant. res fratres aut affines te circumstant; à Bajona Caletum usque Geryon est: sed modò nsilium arcanum ipsorum, & quicunque suis mussitationibus conciliant eis gratiam apud os subditos, ex regno tuo exeant, non est quòd labores: Geryon fuit Rex Hispaniæ, sed allum Herculem nactus est. Scit Majestas tua fabulam illam equi Trojani, non alia causa fuisse inventam, quàm ut doceamur, quinquaginta hostes ignotos unâ nocte in Reblica effecturos ea, quæ aperti hostes quinquagies mille non possint toto decennio: Indivit etiam aliquos ferè existere, qui istos latentes inimicos retegant, sed eis fidem multos bere nolle. Hæc profectò nobis adhuc contigerunt: nihil enim de Iesuitis ac consilijs rum dictum est, quod non evenerit: nihil de Iesuitis dictum, quod nisi post ictum obtiit fidem.

De equo Trojano fabula explicatur.

Vt autem in gratiam redeant, duo exponunt nobis, se magno numero esse, & se ofia magna Principibus quibusdam præstitisse. Prius illud, multitudinem adduci, non deo cui sit bono, nisi fortè, ut nobis incutiant metum. Equidem valdè ab eis metuo, dum regno sunt: foris verò non sunt venturi ad Bajonam obsidendam, modò ne Burdegalæ t à quibus separemur. Persuadere student fortasse nobis, suam illam magnam propaganem benedictionis Dei argumentum esse. Hæc conclusio & periculosissima est & pessi-: non enim post multos adhuc annos Arsacidas vel parricidas consortes suos numero æaturi sunt: ut de Arrianis, Albigensibus, Iudæis & Mahumetanis taceam. Hoc armentum Lutherani frequentarunt, Iesuitæ frequentaverunt: nunc verò abuti eo in suam n volunt; non benè conveniunt ista.

Quod de suis officijs prædicant, quæ Principibus nonnullis præstiterunt, nunquam itavimus, quia homines sunt capaces, atq; ad illa idonei. Sed in mundo quid periculosius gno ingenio studente malefacere? Quorsum tot jactationes illius ἱκανότητος & suffintiæ suæ, nemo dixit eos stolidos & barbaros esse. Officia quidem illa, opinor, præstii sunt: sed ijs qui virgulâ divinâ quadam nec Papam inimicum unquam habuerint, causam cum domo Austriaca ullam disceptandam: quisquis vel de obolo cum illa liti-, si fidat istis hominibus, deijcietur tandem aliquando, sive citò sive tardè: hoc illi persum esto.

Si placebit Majestati tuæ curare, ut prælegantur orationes, quas nobiles Poloni quin in Comitijs habuerũt, videbit seditionum civilium q; bellorum Iliadem, quæ inter Chrinos vastarum regionũ illarum, quæ à Septentrione ad Ortũ pertinent, Iesuitæ soli exarunt: qui pluriũ illic præliorũ fuerunt auctores, quã per quingentos integros annos fuet olim commissa. Non est huius rei ignara Majest. tua, si volet meminisse. Quanquam habemus opus ullis exteris historijs; qui alijs suppeditamus ipsi exemplorum satis est. O uerelæ nostræ, & justæ metus causæ minus haberent veritatis.

Sed annon eas potiùs duplicaturi sumus, si attenderimus regulas, & bullas ipsorum cæe, ut jurẽt se obsequuturos suo generali per omnia & in omnib. ut Christo præsenti? Roũt si Deus ipse aliquid nobis mãdaret suo ipsius ore, nónne faciendũ esset? licet cũ Abrao de occidẽdo filio Isaaco ageretur? Quis ergo nõ videat, si quis miser educatus in disciã propositionũ istarũ de excõmunicatione Regum, includatur in illo Meditationũ convi, & alter Varades mandatũ à Generali adferat; quum Princeps, cuius agitur cædes, satur in proximo: quis, inquã, non videat miserũ illum, qui credit se damnatũ fore aninq; suam perditam, nisi obsequatur Generali suo, rem momento aggressurum esse?

Summa constit. pag. 507.

Esto autem; decem, viginti, triginta renuant: unus tamen inveniatur necesse est, qui nos rymis & ærumnis cumulet. Equidem non possum, ô Rex, cum animo meo comminisci, modo ij qui importunius causam hanc agere apud tuam Majest. volent, eò delabatur, ut non ponant id ante oculos, quod jamq; viderunt; nec reputent se suosq; posteros in tota llia probro æterno fore, si infortunium alterum accideret. Eos itaque rogatos volo, tent diligenter ac recordentur, nihil faciliùs abscondi quàm sceleratũ consiliũ, nec posse

quenquam penetrare in animum atque cogitata hominum, nisi Deum solum. Cur ergo tam pe
riculosam aleam ineundam putant?

Quod si qui obfirmatiores in sua sententia futuri sunt (etsi non putem) cogita,
placet, ô Rex, non esse illos cultrum Iesuiticum expertos ore; non irruisse in eos Barre
riam; posse vades eorum esse innumerabiles subditos, sicubi Iesuitis opus habuerint: fort
adhuc nonnullos esse, qui statuant æquo diutius Galliam bellis civilibus vacaturam esse
nisi hæ turbæ, hæ faces revertantur. Quisquis attendit ad consilia sua: quisque suis con
sulit negotijs. Tuæ Majestatis est, ô Rex, ut imperium hoc tuum posterorumque tuorum
confirmes adversus omnia turbinum, procellarum, fulminumque genera.

At Papa, inquiunt, postulat, cupit, vult: an hoc illi tam benè multis nominibus me
ritò recusaturus es? Respondeo, multis modis. Primùm namque sanctissimus Pater e
probaturus est; qui persuadere cupiunt Majest. tuæ rem damnosissimam; idque hac speci
quòd interpellaverit Majestatem tuam, qui de ea optimè sit meritus. Hic enim audi qui
dicat vetus author: Nihil beneficijs periculosius, si nos servitute obligent, ut fa
ciamus id, quod perniciosum nobis iudicabimus. Et alter elegantius: Si homini
benè meriti postulatione rem fecero, quæ mihi valdè sit damnosa, non solùm pe
rit gratia, sed etiam iusta mihi superest occasio querimoniæ. Rex profectò Galli
in conditionem miseram delapsus est, si aliâ viâ meritum non potest agnoscere, atque com
pensare, quàm turbando regnum suum incendio. Secundò, nego planè hoc desiderari à San
ctitate ipsius: magis diligit Galliam. Novit se de hac vita discessurum esse: hanc ver
Societatem perpetuam iri subrogationem. Hæc cùm nos invadet, non poterit ille ampliù
succurrere. Ajebat quidam Philosopus: Ut noris si quis quid velit, oportet idem poss
nolle. Quis autem hoc nescit, non posse Papam Iesuitis recusare, quin subscribat omnibu
literis, quas illi poposcerint? Quid D. Cardinales dicturi essent, studentes Regi Hispa
niæ, quorum parti annuam pensitationem pendit? nonne acerbè & supra modum quereren
tur, deseri in suis difficultatibus homines, qui tot labores ad sanctæ Sedis amplificationem
sufferunt? Cogitur ergo sanctitas illius optatis eorum subscribere: voluntas auter
coacta, ne voluntas quidem dicenda est. Progrediar longiùs. Si Papa cuperet Valentiam
ad Comitatum Avenionensem adijci, an propterea fieret? certè nequaquam. Quòd ad sum
mam rei spectat regnumque universum, id nonne pluris est, quàm Valentiæ decem? Quar
tò, hoc quidem ego didiceram, Arrestis Parlamenti irritas fieri bullas, quæ veniunt contr
libertates & theses Ecclesiæ Gallicanæ, aut contra Edicta statutaque nostrorum Regum
aut contra Arresta Parlamentorum eius, id verò nunquam didiceram voluntate Papæ i
Gallia posse Arresta subrui. Quid ergo hîc opus facto? Rem factu facilem. Oportet sancti
tatem eius de rationibus præcipuis informari, cur omninò sit necesse mandari exsequutio
ni Arresta Parlamenti. Inter eas autem hæc observatione digna, quæ nondum adduct
sunt: in alijs quidem cœtibus & communitatibus quibusdam homines compertos esse, qui
furenter gesserint contra officium Regi debitum, nec Iesuitis in re ulla cesserint. Paria fe
cerunt illis: si quis altâ contendit voce, alter pulmonem rupit clamoribus. Hoc illi accu
ratè annotant hodierno die, & tamquam oratores magni personant mirificè: exstant i
scriptis eorum supplicibusque libellis de hac re narrationes integræ, quarum summa huc re
dit: Si multum mali attulimus, alij Religiosi eadem fermè vestigia sequuti sunt. Sed no
dicunt quod est rei caput; ab hoc cavent, hoc prætereunt silentio. Quid autem? Quòd in a
lijs cœtibus, si qui animi perturbatione partibus Hispani studuerunt, alij tamen non de
rant eiusdem ordinis, qui ex dignitate servirent, Turonibus, Cadomi, Redonibus, And
bus, Catalauni, & in alijs civitatibus paucis insignibus, quæ in obsequio nostri Regis de
functi perstiterunt. Hi boni viri, verè Christiani, verè Catholici, ac religiosi refelleban
destruebantque in suis cathedris veritatis ac non mendacij, consolationis, ac non scandal
perversam defectionis doctrinam, quam Iesuitæ & discipuli ipsorum in civitatibus rebe
libus indesinenter prædicabant.

Apu

'Apud Iesuitas verò omnes, mirum, permirum, ne unum quidem inventum esse, qui uno ...ictus? iterū dico, ne unū quidem inventū esse, qui inde ab anno 89. ad annum usq; 94. vocē ...icam protulerit, quā patriæ suæ, Principi suo cōmodaret: summis fuerunt in laudib. alie... genæ, & in levando metu dominationis illius. Quæ cùm ita sint, quid ampliùs adduci po... ...t? Quis neget conspirationem generalem, maximam, horrendam, furiosamq; exstitisse? ...unc verò quum malè cecidit, miseros esse nos & plenos stuporis arbitrantur, si adhuc spe... ...nt, se apud nos servatum iri, ut aliâ occasione, meliùs provisis rebus, non omneis cum re... ...o pessumdent.

Ac duo quidem, ô Rex, adducuntur, ut tibi omnis recordatio istius rei & sensus exima... ...r: unum est, homines istos valdè mutatos esse; non eos jam esse, quos ante videris, qui te mo... ...s tam multis infestaverint: alterum quod ostenditur est, etiamsi illis animus esset nocendi ...Majest. tuæ, non tamen posse.

De priore, ostendatur in oculis tuis Decretū magnum ab ipsis factum: Ne se deinceps ...egotijs status, sive regnorum rerumq; publ. immisceant. Age, diem Decreti illius fa... ...i videamus. Dicunt factum esse anō 93. Quid ergo? jámne oblitus es, ô Rex, istos homines ...s ab eo tempore cædem tuam procurâsse? Quænam hæc Decreti exequutio est? An ignora... ...us generalem exceptionem in statutis suis omnibus (nisi si quid est pro religionis bono) ex... ...ptionem ad omnia, quæ velit aliquis, prorogandam? Veruntamē si placet cognoscere, quā ...rtò constituerint, ne se porrò negotijs ad statum pertinentib. immisceant, & quanti statum ...ciant Reip. legendæ solùm sunt nobis defensiones ipsorum, quas veritatis defensæ nomine ...iderunt pag. 229. ubi utuntur his verbis: Sed status iste quænam creaturæ est? vi... ...eamus in os illum, ne Iesuitæ negotia illius ineant, neque indignationem eo... ...m experiantur, qui propugnant ipsum, & sunt æmuli ipsius. Item pag. 231. Ex... ...ndant itaq; boni isti Catholici, quid dicant, cùm eos accusant, quòd se negotijs ...quo pluribus occupent: & ipsi viderint, ne perdant statum, dum tam parvam ...æ fidei rationem habent; & ne terrenam requiem procurando, tū eam non re... ...iperent, tum illam, quæ in cœlis est, amittant. Potéstne superbiùs & arrogantiùs ...monstrari hanc ipsius voluntatem esse, ut pergant diligentiùs quàm fecerint unquam per... ...re & subvertere statū, quem se novisse negant? atq; hoc quidē cum ratione dicunt: nunquā ...imo illorum alia insedit cogitatio, quàm ut res omnes publicas subvertant, Magi... ...ratuum contemptum, motum subditorum excitent; prout se conjuratos eorum ho... ...s declarant esse, qui sunt amantes pacis. Et illud plurimùm observatu dignum, quòd in ...dem p. 229. ut odium populi concilient ijs, qui tuum statum, ô Rex, tuam coro... ...am, tuum sceptrum colunt, novam vocem Gallicam fabrefecerunt, ut Estatiens, Sta... ...ales appellarēt. Durantibus procellis ipsorum, nos Politicos appellabant: hac voce jam ...n audent uti, exolevit; cuderunt alteram; hæ perpetuæ illorum artes.

Notate Iesuitæ.

Vides igitur, ô Rex, quàm bellè Iesuitæ suum illud Decretum exequantur: atq; hoc tamē ...untur propugnaculo, ut labefactent omnia, quæ Majestati tuæ exponuntur. Sed quis ...nquam fando audivit, eiusmodi promißionibus, eiusmodi decretis haberi fidem? Tan... ...dem facio, quàm si Piratæ mercatoribus ostenderent, se in consessu generali statuisse, ne ...mpliùs exerceant piraticam, nec prædentur ampliùs, se liberam eis copiam facere secum ...avigandi. Hoc pueris facilè persuaserint. Et quis tam imperitus administrationis mun... ..., qui nesciat, Iesuitas nunc ad omnia tam admovere manum, & ampliùs, quàm unquam ...cerint? Quid longè abeamus? Proximi vicini nostri sub tyrannide ipsorum gemunt, & ...unum cogitant, quâ viâ sese ab illis expediant. Sed ut ad institutum sermonem redeam, ...Iesuitæ ad nos revertissent, quis eorum observator esset, sive autigrapheus? quis de o... ...nibus nuncijs faucibusq; subeuntibus in domos & per domos ipsorum cognosceret? de ar... ...nis consilijs quæ haberentur? de ijs quæ adferrentur judicijs? Quis non illos momento ...ideat in eandem libertatem, qua anno octogesimo octavo usi sunt, venturos esse? Ampliùs ...lhuc dico; etiamsi artes illorum contra dignitatem tuam, ô Rex, compertæ essent, quis pu... ...s, deinceps eas indicaturus esset Magistratui? quis sibi non metueret ab anni 89. redin...

tegratione, ne quando iterum superbam ipsorum tyrannidem subeat, præsertim si ex tan solenni exilio reversos viderit. Cernentes itaque patroni illorum, ægriùs tibi, ô Rex persuaderi posse, nunquam Iesuitæ voluntatem pravam defore; ad caput alterum transi liunt, non eis adfore potestatem malefaciendi tibi. Atque ut ad hanc fidem meliùs addu cant Majestatem tuã in libellis supplicibus suis exultat Iesuitarum oratio, victorias tua efferentium, & sermones quosque Panegyricos in vernaculum nostrum sermonem conver tentium. Homines à natura amant audire, quum narratur ipsorum felicitas, ô Rex, ampli tudo, firmitas status & dignitatis suæ posterûmque suorum laudibus ipsorum conjuncta. Gaudeo equidem, cum video homines æquè tui amantes ac vitæ suæ, ex animo studiosos tui in cœlum usq; arma tua, triumphos tuos provehere. Hoc meretur virtus, hoc pabulum, ho elementum ipsius, hæc pulcherrima ipsius compensatio. Sed caveamus, ô Rex, obsecro, ca veamus ab inimicorum nostrorum laudibus. Annotaverunt veteres, magos argutissimo laudando fascinâsse. Caveamus, ô Rex, ab istis Sirenibus, quæ adeò suaviter auribus ad blandiuntur, ut soporent nautas, & gravatos somno lacerent. Quum tam speciosa verb audis, ô Rex, in ore ipsorum, annón recordaris, os tuum ab uno de seminario isto vulnera tum? cùm tos flores audis eloquentiæ, nónne tibi in mentem venit, Gymnasiarcham eo rum Barreriæ animum accendisse hoc flumine eloquentiæ? Non malè observaverunt il li, ô Rex, in suo libello supplice, non dico clementiam (quæ semper est laudabilis judici conjuncta, alioqui virtus esse desinit.) sed bonitatẽ stolidam Iulij Cæsaris ab illo Princip Romanæ eloquentiæ evectam esse, & quinquaginta duobus prælijs, quæ ille gesserat, ante positam: Sed non perducunt ad finẽ historiã: nempe, sic eũ obstupefecisse sui sermonis elegan tiâ, ut suos capitaleis hostes revocaverit, lateribusq; suis adesse curaverit; qui paulò post ei stilis confecerunt, quẽ neq; Mars, neq; Bellona, neq; multa centena armatorũ millia potue rant offendere. Patere fucum sic tibi fieri, non magis tibi parcituri sunt. Ac tum æqu triumphum canent, ut Orator ille, qui postclamabat: Pauci manu percusserunt Cæsa rem, sed omnes animo occiderunt. *Scio te responsurum, maximum illum Imperatoren fuisse usurpatorem: at ego vicißim respondeo,* unicam membranam Romanam ex Ie suitarum doctrina posse efficere, ut tyrannus habearis; *quam doctrinam profiten tur, & jactant hoc adhuc tempore; neq; deinceps negaturi sunt, nisi Generalis ipsorum sub jectus Hispano, ut alij quatuor omnes exstiterunt, prius dispensatione indulserit, ad cau telam, dißimulandi doctrinam suam, ut pedem reponant in Galliam. Sed hoc verbum ægr pronunciaturi sunt;* Non posse Papam excommunicare & fulmine ferire pro au ctoritate Reges, & subditos religione iurisiurandi & datæ fidei exsolvere. *Quo modo scripta ipsorum omnia conciliaturus esset? Hæ mutationes nova in ipsos crimina novæ probationes essent. Ad institutum redeamus.*

Hoc ergo tibi dicitur, ô Rex; quàm optimè constabilitus es, admodùm metueris, val dè es terrori, tremunt omnia sub pedibus tuis, quid Iesuitæ possent in te efficere? Specios verba, & eò speciosiora, quòd maxima ex parte vera: quo benè nobis est, & illis malè. Se inprimis te oportet, ô Rex, istud advertere, eos, qui tantopere magnificant potestaten tuam, se adhuc in duabus provincijs regni tui, contra auctoritatem tuam, contra edictun tuum, contra Arresta tua tutatos esse. Non sum nescius, eos ex pauculis annis specien aliquam dilationis exorâsse: at eam non semper habuerunt. Præterea memineris, si placet ô Rex, in mense Majo anni 84. fuisse optimè constitutum defunctum Regem in hæreditat fratrum, patris, avi; & tamen post annos quatuor eum à Iesuitis Lupara extrusum esse A Iesuitis dico: nam alij brachia fuerunt, & pedes solùm: hi fuerunt illud ipsum corpus quod regebat scapham. Hæ quis meliùs noverit, quàm Majestas tua?

Vt tamen liberè dicam, ô Rex, quod sentio, nec amplificatis justis metûs causis, nec im minutis (hoc posterius foret longè periculosius: Optimum pharmacum in causis status & Reipubl. est diffidentia: sæpè usa est Majestas tua & bene fuit) ut igitur dicam tibi, quo sentio, non arbitror dum superstes futurus es, (faxit Deus, ut sis superstes quinquaginta adhu

dhuc annos & amplius) Iesuitas apertè scenam suam acturos esse. Veruntamen pro certo abeo, in hac re mihi assensuram Majestatem tuam, neque in tua esse, neque in tuorum Parlamentorum manu, impedire, quin leniter & sensim animis subditorum tuorum infundant opinionem suam de causa excommunicationis, viribusq; illius, in locis omnibus, ubi uturi sunt.

Ecce igitur malum, non parvum, non mediocre, sed magnum, maximum; & quod gravius malum potest existere, quàm si tibi fortè ante quadriennium eripiantur amplius decies entena subditorum millia? ô lucem periculosissimam! hoc, inquam, malum est, quod te superstite, te Rege accidet, ut ut diligentiam summam, providentiam maximam hîc adhibueis, non poteris impedire. Memento dictum.

Quòd regulæ, restrictiones, & modificationes tibi proponuntur, falleris. Et quæ possunt æ regulæ elegantes esse? Videamus, agedùm, easq; in consilium mittamus. Quid, an Iesuitæ eminem deinceps alloquuturi sunt? nemine usuri? quis ergo usus illorũ futurus est? nónne uventutẽ informaturi sunt? Hic verò solus eorũ prætextus est, qui patrocinatur illis; etsi e vera literas supra quã ex parte dimidia exstinxerunt, quas magnus Rex Frãciscus Muarũ pater in Galliam revocaverat (cessante aũt causâ in regno universo, cessabit malum) Ergo juventutẽ sub ferula sua habituri sunt: & quâ via hîc nos putamus impedire posse, ne am imbuant illis periculosis omnibus documentis, quæ ante diximus.

Sed fingamus eis non esse Collegia: omneis certè veteres ipsorum fratres, sentinam rbium non impedies, quin revisant ipsos. Et novit Deus, quàm admirabilia effecta novias in Gallia assequatur! Deus novit, quæ tubæ, qui præcursores, qui jã adventârint! Deus ovit, quàm fortiter cantaturi triumphos, & signa reposituri sint! Certè non mandabis occludi eorum januas, ne quis invisat: an potest ulla hora prætextus pietatis homines istos deicere? Tum quàm importunè instabunt (reputet Majest. tua) qui in regno & extra regnũ atrocinantur ipsis, ut hæ omnes regulæ, omnes restrictiones amoveantur; quas proponunt n hoc tẽpore, ut janua eis aperta sit? Illi ipsi, qui nunc proponunt eas, primi omnium acturi unt, ut expungantur, & ubique restituatur Iesuitis locus. Hoc ipsum est, quod illis in aurem nsusurrant: Hoc tantùm accipite, in hoc tantùm este, minuamus Arrestum istud, ætera vobis ne sunto curæ. Quot inter vetores illis præsentib. futuri sunt, quib. absenibus sunt tam multi? Tum verò Majest. tua non est amplius magnum illum clypeum habiura, Arrestũ Parlamẽti sui, quod esse oportet inviolabile. An ulla in mundo potest tibi julior suppetere excusatio contra ista omnia importunè dicta? Hic Clypeus ubi effractus uerit, quid tum poterit afferri, ut impediatur, ne pedem ubiq; ponant, sicut añó 88. nisi istud, sse periculorum artifices? Deum immortalem! quid est, cur istud non dicas hoc ipso tempoe? Est adhuc tibi eorum memoria recens, quæ noverunt facere: si oblitus es, per fenestram espice: vix in ullo regni tui loco futurus es, quin ex eo videas innumera domuum rudera, uas corruperunt igne; orphanos infinitos; quos ad paupertatem redegerunt. Et hoc tibi non fficit animum? Afficit, scio; nam tibi melior est animus. At intercessores ipsorum te jugu-o tenent: an tibi lacerti desunt?

Centesimam fortè mali partem, ô Rex, habes, quod illi te vivo & vidente allaturi sunt. Si chartam hanc meam in aliquem conclavis tui angulum conjeceris, posteà verò imprudens aliquando casu in eam incideris, me vera dixisse judicabis.

Sed esto, demus, eos nec mutire, nec spirare ausuros, dum videbunt aspectum tuum: nonne prudentia magnorum Principum tenetur ulterius penetrare & prospicere propter vitam suam; præcipuè si adsunt liberi? Dum corpora nostra benè habent, ô Rex, non sentimus plurima incommoda, quæ invadente morbo solent existere: Ita, cùm valetudo magnorum regnorum accidentibus perturbatur, quæ Deo placet immittere, excitantur non pauci humores pravi, quorum stante felicitate nullus sensus exstiterat. Hæc sunt tempora, hæ occasiones, quas Iesuitæ observant statarij, nec unquam sinunt effugere. Si primo impetu locum non obtinent, altero vires ingeminant, itemque tertio. Vincunt in omnibus pervicaces.

Non semper idem vigor inest, idem ad resistendum animus. Quis morbus recidivo gra-

vior? cuius minor est commiseratio, si quâ nostrâ culpâ factum est: præsertim ubi causa mali benè animadversa est, & nobis curæ non fuit, ut benè ab eo caveremus. Faxit Deus, ut sim falsus vates: sed prospicio animo tãdem hoc regnum operâ Iesuitarum in cineres abiturum. Id semel vidimus per illos conflagrâsse tam horribili incendio, ut inde ab Asia ipsa videretur: inventus est Rex magnus, plenus virium, plenus experientiæ, non capiens somnum, nisi quum vellet, ferreus ad labores, ad pugnas chalybeus, qui hoc impetu extinxit malum. At non semper magnos illos Principes, & florente ætate largitur Deus. Ecquis nõ videt, quum huius regni prima nox incubuerit, hoc incendiũ malè extinctum gravius quàm ante unquã redarsurum, & liberos nostros perditurum? vos deploro, ô miseri mei liberi: nam mihi quidem hunc metum adimit ætas caduca & canities mea.

Animadverto aliquem tibi, ô Rex, in aurem dicturũ: Rectè quidem tecum agitur scripto & speciem magnam habent quæ exponuntur tibi: sed capere animo non possum, quomodo Iesuitæ officia tibi non multa essent delaturi, si ita esset doctrina illorum, ut modò audivimus. Fortassè etiam, ô Rex, qui hoc tibi dicit, idem credit, agitque bonâ fide: quemadmodum plerique eorum, qui causam illam agunt apud te, sunt ignari veritatis, quam modò coram te protuli. Quam illi si tenerent, non minore studio rogarent, ut Arrestorum tuorum executionem mandes, quàm importuni sunt hodierno die ut infringas ea. Iam ergo rei declarationem ex veritate affero. Quum tibi Iesuitæ, ô Rex, magnos illos supplices libellos exhibuerunt, adeò phaleratos, adeò splendidos, adeò mellitos, conveniebat tum optimè tibi cum Patre sanctissimo: quæ ratio igitur fuisset impedimento illis, ne tibi spondērent officia sua? quid aliud fuissent dicturi? an gloriaturi adhuc fuissent se tibi hostes conjuratos & capitales esse? Hæccine Lutetiam via?

Sed an observâsti, ô Rex, quamvis libelli isti supplices circumfluant longitudine supra modum, tamen eos non protulisse, neq; attigisse hoc caput quæstionis, hunc nodum controversiæ, hunc doctrinæ scopulum periculosissimum? videlicet, Nónne credant, doceántque, posse Papam excommunicare Reges, & manum injicere coronis ipsorum? *quæ certa basis & fundamentum est cædium omnium, quæ perpetratæ in Europa aut intentatæ sunt, & fons calamitatum omnium, quas perpessi sumus, ex quo scelestissima hæc doctrina tam audacter fuit seminata. Huc, boni Oratores, huc vos venire oportet; non autem narrationes pertexere de obsequio, quod à natura subditi suo Regi debent. Rem magnam scilicet: quid? nónne semper instructi estis exceptione vestrâ? quâ tandem? nimirum ista:* Modò ne Reges sint excommunicati à Papa, qui potest omnes subditos à religione iurisiurandi & datæ fidei absolvere. *Hoc demum est rei caput. Præcisè nobis respondete, & nihil circuitione utimini: Vtrum verum est, vobis hanc exceptionem præstò esse ad manum, an verò esse calumniam? Sed quid ego consumo tempus in roganda super hac re ipsorum sententia? En libros illorum, plenos istius argumenti: hoc unum clamant, hoc unum intonant. Ex quo alio fonte profluxit malum, quod tulimus? sumúsne expertes sensus? Quis ergo fecit, ut excõmunicatio contra defunctum Regẽ anno millesimo quingentesimo octogesimo nono in Gallia obtineret? quæ profectò absq; Iesuitis fuisset, non valuisset ampliùs quàm illa anni 1591. Turonibus, ubi non erant nigræ animæ Iesuitæ, & ab extraneis redẽptæ. Nónne videmus, tantum abesse, ut doctrinã istam negaverint, ut contra gloriati dẽ ea sint, etiam post exilium suum, ut principio demonstravi? An verò tã imperitos eos putamus esse, ut supplicibus suis libellis in has casses ruãt? Profectò non benè versavissent suam Rhethoricam, quæ silentio præterire eas objectiones jubet, ad quas nõ datur responsio. Ad has Lector accuratè non sẽper attẽdit, traduntur oblivioni: modò respõdeatur ad id, quod propè abesse videtur, sufficit. An unquã meliùs sua ars oratori cessit, quã Iesuitis ista? Quis certiorẽ fecit Majest. tuã, eos silẽtio præterire magnũ hoc quæstionis caput? An quisquã exposuit tibi, Iesuitas parcos in dicẽdo esse? Gallicè non loqui? nunc assentari, quando benè cum Papa agitur? At illi cavent sibi diligentissimè ab eo dicendo, quod dicturi essent, si Deus nos usq; adeò affligeret, sanctissimo hoc Patre recepto*

ad se,

dse, Roma aliquem nobis daret Bonifaciū VIII. Benedictum III. Iuliū II. *qui excom-*
unicationem ad nos transmitteret alijs consimilem, quarum fulmina vibraverunt contra
ges nostros Christianissimos, summè Catholicos, & primos orbis Christiani Reges, ex li-
ris illorum, ex omnibus actionib. & ex tot prædicationibus illorum, ô Rex, agnovimus, si
des ipsis haberetur, illos tali occasione datâ, te aut successorem tuū effecturos Regē à subdi-
s, dominū ab hæreditate nudum, privatū hominem, particularem, maledictum, execrabi-
m, miserum, errabundum; deniq; eiusmodi, qualem te & defunctum Regem speraverāt ef-
um iri, & reipsa fuissēt effecturi; si omnes Catholici Galliæ fuissent boni Iesuitæ: quemad-
odum planè consilia dantur ad hoc efficiendum, istorum hominum revocatione: ut doceant,
certam hanc fidem mentibus infigant juventutis, & Te & totam posteritatem tuam in
rpetuum unicâ Bullâ ex throno S. Ludovici exturbari posse.

Sed quid rationibus opus est, cùm exempla suppetant, quæ Te attingunt proximè? A-
ptus es, ô Rex, notitiam historiarum multarum: audivi Te historias narrantem, quas
norabant multi, qui polyhistores sibi videbantur. Quòd si nunquam fortè nisi unicam di-
cisses, ea hæc futura esset: narrabo tamen paucis; quia necesse est eam Tibi è memoria
cidisse. Anno millesimo quingentesimo duodecimo agebatur annus vigesimus nonus,
um Catharina Regina frueretur Navarræ regno, quod ipsi obtigerat excessu Francisci
hœbi fratris, ex successione quàm plurimorum antecessorum Regum. Anni octodecim e-
psi erant, ex quo cum Ioanne Albretano marito suo coronata fuerat Pompelone: Deus
is filium unum dederat cum filiabus tribus: regnum eorum opibus & potentia adeò flo-
erat, ut semper Castellanos & Arragonios feliciter cederet. Iustâ pace cum illis utebātur,
mmúq; & antiquo fœdere cū regno Galliæ, Regi nostro Ludovico 12. magno Regi, magno
uci quàm dilectissimi: denique, non videbatur fore, ut ipsa tota Europa de aggrediendis
is vel cogitare præsumeret. Papa tamen percitus Gallorum odio, in hos Reges vibra-
t excommunicationem suam; subditos eorum à religione jurisjurandi, & datæ fidei li-
ravit, regnúmque eorum exposuit prædæ, primo cuivis occupaturo: qui stilus est ordi-
rius. Eâdem Bullâ in Regem quoque nostrum vibratur fulmen, ut jam ante factum.
uid autem accidit? à Gallis ne unus quidem nutavit unquam: contrà verò (atque hîc
rari possis, ô Rex, indolem bonam nostram & naturale studium erga Reges; antequam
stavissemus doctrinam illam Iesuiticam: quæ res evidentiùs commonstrabit, plagam re-
o tuo per illos impositam) contrà, inquam, majores omnes nostri, nemine excepto, ge-
inas vireis animi contulerunt, ut servirent Regi, frendente Iulio, qui odio in ipsum ar-
bat; & amorem suum in Principem suum adeò amplificaverunt; ut vix crederent
columem nisi viderent, Patrem suum, Servatorem suum, Regem optimum appella-
nt: Denique permansit illi ex eo tempore inditum nomen Patris populi, *& in æternum*
rmansurum est.

Ex contrario autem quid Navarreno Regi accidit? Rex & Regina Tutelam or-
nes convocârunt: placuit, eis servitium præstari vel ad mortem usque, non obstante
apæ excommunicatorio fulmine. Ecce autem repentè seditiosi homines exstiterunt,
rbatores, atque obærati, rerum novarum studiosi, qui nunquam parcè velum religionis
ducunt rebus suis, qui soli hominum (si fides habebitur) sunt planè Catholici: isti in po-
lo cæperunt disseminare illam ipsam doctrinam, quam ante exposui, quamq; postea Iesui-
rum operâ satam in Gallia vidimus. Quid itaque factum est in Navarreno regno? Se-
tiosi isti alios omnes effecerunt veternosos, destitutos manibus pedibusq;, hos religione,
os seditiosorum interminantium metu: adeò ut abavus & abavia tua, ô Rex, in medio
bditorum suorum sine subditis comperti sint, & sine milite per medias acies. Nunquam
nique defectio proditioque exstitit adeò fœda, & pudenda, & miserabilis, qua illi coacti
nt trahentes quaternos liberos, ex quorum uno genus ducis, ô Rex, fugâ se in Galliam
ripere, efficiente membranâ unâ Rom. spatio unius horulæ, quod tota Arragonia & Ca-
lla tota mille annis non fuisset effectura. Cùm regnum amittitur, post trium aut quatuor
liorum insignium jacturam, quæ res innumeris alijs accidit, id saltem aliquid consola-

tionis habet: ſed ubi Rex ſe regno expulſum videt, nemine ſubditorum contra ſtringente
gladium, religionis prætextu; hoc verò indignationes omnes, omnes deſolationes, & omnes
calamitates ſuperat, quæ apud homines excogitari poſſunt.

Sequente anno Rex noſter juſto dolore percitus, quòd Regem Reginamq; ſuâ occaſione
uideret exules regno, collectis copijs tranſmittit Pyrenæos ſaltus, & rectà Pompelonẽ pe-
tijt: quàm adeò graviter preſſit, ut ab Inſula Villerijs & Cannæo ſigna muris imponerentur
oppidi; ſed ita fortiter eſt propugnata, ut re infectâ oportuerit diſcedere. Poſt años 8. rogatu
Henrici Albretani Navarræ Regis, alterum exercitum ſubmiſit Rex Franciſcus, qui
Põpelonẽ recepit; ſed mox iterũ amiſſa eſt. In hoc bello Ignatius Loyola virũ ſe præſtitit,
& unus ex ducib. ſignorũ Hiſpanicorũ fuit: ſed rem ita geſſit pretio unius pedis, & altero
pede infirmior eſt factus ex vulnere. Hic Dux, auctor, & Pater Ieſuitarũ eſt. Nunc vide,
Rex, añon diſcipuli veſtigia magiſtri ſui ſecuti ſunt? nónne ardens ſuum ſtudium erga Ca-
ſtellanum imperium, & extremum odium contra Galliam ſcitè aluerunt?

Admodum fundator eorum juvit, ut Navarreni perſtarent ſub Caſtellano jugo, diſci-
puli verò aleæ unius prælij expoſuerunt Galliarum libertatem. Vnius dico nam unum præ-
lium non poteramus perdere, quin te perderemus, ô Rex, qui nunquam aliud perfugium ha-
bere quàm ad ſigna florum lilij voluiſti: te autem perdito, ecquis non videt manſuram fuiſſe
Galliã, ſicut & Navarram ſervã, captivamque ſub Caſtellano jugo ad remos & vincula?
Quid amplius? auctor iſtorum fuit unus ex Ducibus præſidij Hiſpanici Pompelone: diſci-
puli verò, Lutetiæ per triennium præſidium Caſtellanum locaverunt, atque defenderunt.
Veruntamen hæc omnia nihil ſunt ad illud, quod jam ſum dicturus. Loyolæ iſtius diſcipuli
acri judicio prævidentes, Regis illius Reginæque tam miſerè exturbatorum ex hæreditate
nepotẽ Caſtellanis olim terrori fore, fecerunt quicquid in mentem conjuratiſſimorũ, ac ſum-
mè capitalium hoſtium venire poteſt, ut hanc ſobolem perderent: quumq; eam invito furore
ſuo in thronum S. Ludovici evectam animadverterent, & metum & conatus ſuos contra
ipſum regnumq; ipſius ingeminaverunt, idem venenum in populum illius copioſè effunden-
tes, quod olim regnum Navarræ perdiderat, & quod nũquam in Galliam, niſi per iſtos ſub-
tiles & audaces pharmaceutas poterat importari. Nihil horum fugere hæredem illum Ca-
tharinæ Reginæ potuit; & tamẽ neſcio quæ influentia, neſcio quod infortunium æquè Gal-
lis ac Navarrenis fatale atq; inevitabile mox perſuaſerit, ut eoſdem Loyolæ diſcipulos re-
tineat in regno, ex quo ſolenniter juſſi ſunt per Parlamenta ipſius exulare. Quis rem
tam inauditam unquam crediturus eſt, poſtquam leoninâ pelle pugnatum eſt tam diu, nunc
eum ſe vulpinâ decipiendum exponere? At non invenitur Iulius Secundus in omni tempo-
re. Certè; at nec ſemper exſtant quæ amittantur regna. Non opus eſt tot Iulijs: unico o-
pus eſt, ſi modo Gallos tam benè Diſpoſitos, quàm Navarrenos invenerit. Pondera,
Rex, etiam atque etiam quod mox ſum dicturus. Excommunicatio Sixti Lutetiam, Lug-
dunum, Tholoſam, Maſſiliam, Ambianum, Narbonem, Aurelianum, Biturigas,
Nannetas, Trecas, Divionem in defectionem adduxit, & alia innumera. Quid de Ieſui-
tis dicas? nónne ſtrenui ſunt milites, homines induſtrij? ſi tantum ſpatio triginta anno-
rum progreſſi ſunt, quid deinceps fuiſſent facturi, poſtquam tot conſcientias commoverunt
& tot juvenes docuerunt, qui ad honores in diem aſſurgebant? Cur in conſeſſibus ſenes fer-
mè omnes probi Galli, juvenes fermè omnes inimici tui comperti ſunt? Cur toties filium
planè adverſantẽ patris judicio vidimus, niſi quia ſenes lac Ieſuiticum minimè ſuxerint?

Sed placétne, ô Rex, cognoſcere audaciã iſtorũ, quâ gloriantur magnũ iſtud & horrendum
vulnus animis ſubditorum tuorum à ſe fuiſſe illatũ, quod ſingulis diebus augent, ſcabũt, at-
amplificant? Oportet eas ſolùm voces in animum revocari, quas ante tranſſcripſi ex De-
fenſionibus ipſorum. Ac propterea, inquiunt, videmus gladium in perſonam multorũ Reg-
in multis regnis fuiſſe uſurpatum: quod ſi non ſemper fuit utile exercitium eius, ſem-
per tamen utile potuit eſſe: Siquidem ſubiecti benè fuiſſent diſpoſiti: Nónne hi
perſpicuè clamant? Olim non fuerunt Galli benè diſpoſiti ad deſerendos Reges, cùm
primùm intonaret excommunicatio, ſed contra potiùs ſtudium ſuum erga eos ingeminave-
runt: Nos verò triginta annis adeò bonam magnamq; eorum partem diſpoſueramus, ut pa-
rũ

...m abfuerit, quin victoriam simus assequuti. Quòd si artibus nostris, & tam varijs hinc ...de commendationibus nos adhuc ibidem tutari possumus, tam benè disponemus Gallorum ...nimos, ut plenum triumphum canamus altero impetu. Enimverò plurimùm fueris, ô Rex, ...e posteritate meritus, si eam miserè subjeceris ejus arbitrio, qui primus insidens sanctæ ...di partes Hispanicas colet; eos homines restituendo, qui eò audaciæ superbiæq. devene...unt, ut schismaticam hanc doctrinam ferant, deque ea glorientur, eam altâ voce procla...ent, locisq. omnibus promoveant. Sic opus accelerabitur. Et quorsum, ô Rex, tot blandi...æ, quibus infantem in cunis excipis, si eodem tempore structores intromittas, potentes ar...es in Gallia exstructuros, ut ad primã tubæ significationẽ subditi eius tam attoniti ener...esq. reddantur, tam dispositi quàm anno 1512. fuerunt Navarreni? Annon id tibi satis ...t, hâc doctrinâ ipsi Pompelonem ereptam esse, nisi & Lutetia per eam erepta sit?

Offerunt quidem tibi Iesuitæ supplicibus tuis libellis sponsores, qui tibi & tuis omne ...amnum præstituri sunt. Sed inauditum mihi adhuc fuerat, ô Rex, in causis regni fideijus...res dari. Etenim apud quos judices poterunt citari, siquis ejectus, errans, vagabundus ...t per orbem terrarum? Rem tamen oportet accommodari. Acquiescamus ergò cautioni...us, modò sint idoneæ: alioquin frustra est.

Videamus, quænam futuræ sint. Apud tuos subditos, ô Rex, nemo futurus est opulen...us satis: nam ejus bona ne millesima quidem pars istius summæ futura sunt, de qua est ...pus caveri. Apud exteros quem idoneum offerant, ut caveat de Regno Galliæ? Video ...uid sit, ô Rex, fideijussor, quem tibi daturi sunt, cavens de fide, de studio ipsorum in ...ervitium tuum, est Rex Hispaniæ, qui corpus suum pro corpore ipsorum pignori dedi...urus est. Hic tam opulentus est, tam multarum ditionum Dominus, tam amat Galliam: ...ur eum renuas?

Atq. hæc quidem de cautionibus, bene est: transeamus ad cætera. Quid fiet illâ columnâ, ... Rex, quæ ante Curiam hanc tuã præfert notam in marmore posteris nostris illius studij, ...uo magnus ille populus universus flagrat erga suum bonum Regem, suum magnum Re...em, liberatorem suum, qui eodem anno è cervicibus ipsius jugum Hispanorum exemerat? ...olumna magis honorata, magis gloriosa, quàm illæ Trajani & Antonini cum annis cer...antes, & immortalitati consecratæ?

Eámne adhuc stare sines, si contra omninò feceris, quàm tu ipse Arresto sanxisti, quod ...ibi incisum est? Quid dicturi sunt, qui contra videbunt, quam legent? hiccine magnus ille ...Senatus Galliæ? sunt quidẽ sculpta in marmore Arresta ejus, sed re vera contemptui sunt, ...roteruntur pedibus.

Rem profectò pudoris plenam. Quid ergò faciamus? eundum jamjam, & columna ever...enda? Quid? evertenda? Extaretne in mundo quisquam adeò infortunatus, ut tibi abo...ninandum istud consilium vellet suggerere, ut tu ipse, ô Rex, maximarum & amplissima...rum victoriarum tuarum tropæa subruas? tuam memoriam metu & pusillanimitate itáne ...fœdes? ut quemadmodum primum ex strenuis Regibus nostris annotemus eum, qui effregit ...iugum Romani imperij, sub quo miseræ Galliæ tot annos languerant; sic te è diverso in ...perpetuum historia annotet fuisse primum, qui fractus ad mandatum Romæ, ipse tuas lau...rus avulseris, marcidaveris palmas tuas, monumentaq. miserè dejeceris rerum tuarũ for...titer gestarũ, & beneficiorũ tuorum erga regnũ tuũ & Lutetiam tuam, domicilium magni ...hujus Imperij, gloriam Europæ, & mundi miraculum?

Proh, quid ampliùs Generalis Iesuitarũ optare posset? si magna acies Hispanica dedu...cta à suis & suorum sedecimvirorum reliquijs universa per muri labem ingrederetur Lu...tetiam, nónne initium ab effractione istius columnæ facturi essent? Galliámne pati, ô Rex, ...te Rege, te mandante maximam turpitudinem, facinusq. maximum quod ab insolentia Ca...stellana unquam subire possit?

Si postridie felicis illius conversionis tuæ, ô Rex, in fanum Dionysij advenisset Ange...lus è cœlo, qui tibi Lutetiam ostendens dixisset, Iesuitæ præsidiumq. Hispanicum, quod in ...magna illa urbe locaverunt, & quod in ea continent habendo conciones apud populum ...in gratiã illius, hi soli impediunt ingressum tuum, desiderant te in ea omnes boni; ingredie...

ris tamen istis sceleratis invitis, et brevi; Post novem menses dabunt operam, ut trucideris, sed non poterunt efficere: magnus ille Deus supernè avertet ictum, facietque ut confiteatur parricida nefariam Iesuitarum doctrinam & quotidianos eorum sermones contra te habitos, ipsum perduxisse, & impulisse in cædem tuam: Dabit etiam Deus ut ista declaratio insuper scriptis & propriâ manu ipsorum comprobetur: Itaque omnes in exilium mittentur: tu verò septimo post anno restitues eos ad eversionem regni tui, & desolationem familiæ tuæ: si (inquam) Angelus è cœlo hæc tibi prædixisset, ô Rex, fuissésne pro vero habiturus sermonem illum? Minimè gentium proculdubio: adeò postremum hoc caput à tua voluntate pendens tibi visum fuisset alienum. Vide tamen, si placet, vide quàm propè abfueris à perficiendo hoc malo, tam citò oblitus mali, quo affecerunt te, & quotidiè possunt afficere homines isti, qui antiquos Reges nostros Rebelles *vocant, quòd suâ diademata, coronas suas ad primum strepitum excommunicationum contra ipsos emissarum in solum non afflixerint; & qui furiosæ istius doctrinæ consectarium istud innumeris de populo persuaserunt, Regem defunctum nostrum* Tyrannum & Rebellem *extitisse: quæ res profectò ei cruentam mortem attulit.*

Non ponis tibi, ô Rex, ante oculos imaginem excelsam, pallentem, cogitabundam, tristem magni illius Principis, optimi tui fratris; ut erat quum affectus vulnere & sanguine madens, paternum studium testabatur tibi ad extremum usque halitum, amplexando te in media sua acie, totâ madente lachrymis, & ultionem spirante?

In superis agit, beatus est, mortuus pro libertate patriæ, pro liberis ex captivitate liberandis: contemplatur actiones tuas. Quid? irrita facere te Arresta Parlamenti sui, facta contra parricidas ipsius, qui ipsum viventem cultro mactari curaverunt, mortuumque suis pugionibus confoderunt, proclamnando in universa Europa: Eodem die, quo nos Burdegalâ jubebat eijci, vitâ depulsus est: Ajunt, eum mandavisse ut ad S. Macarij compingeremur omnes ibidem jugulandi, nisi jugulatus fuisset prius? Non est unicus Iesuita, ô Rex, corpus Iesuitarum est, Iesuitæ omnes, qui suis literis, annalibus; solennibusque in universa Europa decantant hunc triumphum. Europa autem? imò in universo terrarum orbe in suis colonijs, ubi nunc crudelia effecta suarum propositionum periculi plenarum ostentant, ubi tropæum statuunt cruentum indusium nostri defuncti Regis; superbâ, inquam, spolia primi in mundo Regis, quasi de cœlo tacti tonitrubus, quæ in Galliam vibrari curaverunt, ubi ante adventum ipsorum nullis unquam viribus extiterant.

An ergò placeret, ô Rex, consolationem, quæ restat nobis eripere, & solam notam, & monimentum solum, quod nepotes nostri de cæde Regis defuncti, & Domini nostri defuncti habituri sunt?

O miser Domine mi! ô miser Princeps Domine mi! si nihil aliud potui, hos saltem extremos fletus, has ultimas lacrymas humillimi servi tui & fidelissimi subjecti habeas: fortè etiam suspiria comitabuntur decies centies mille Gallorum me legentium, si non hac ætate, at certè posterioribus. Cur enim singultus mei, cur mei gemitus non durarent tantum, qantum boni Galli in terra duraturi sunt?

Si majores nostri, ô Rex, venenatam istam excommunicationis doctrinam, & de potestate Regnorum transferendorum hausissent, magna hæc successio non fuisset ad te usque ventura; olim tuis majoribus avulsa esset. Exilium Iesuitarum est sceleratæ istius doctrinæ exitium: exitium verò doctrinæ istius, vita est & gloria & splendor regalis familiæ tuæ. Si qui contra apud te dixerint, eam videre humi prostratã cupiunt. Rem tenes: quod si tenens non medicaberis, subruis ipse fundamenta regni tui, quæ tuum est confirmare.

Magnanimus & generosus Regis animus non solùm in bello spectatur, in principijs feræ aciei accendens nobilitatem suam, fultus multiplicibus undequaque plumis, ut sit hostibus conspicuus, proritans audaciam illorum & lancearum silvam, quam mox fulmineo impetu protriturus est: sed magis adhuc elucet, ô Rex, in magnis gravibusque negotijs regni consilio tractandis. Ibi prudentia opus est emicet: sed exterminandus omnis motus displicendi, omnis creandæ molestiæ formido: hæc te indigna est, indigna Rege Galliæ, etiamsi non esset id, quod es. Rex Galliæ legem aliunde, quam à Deo non patitur. Vide, ô Rex,

quid

id justum; vide, quid tibi, posteris tuis, & regno tuo utile: aliud ne spectes.

Ius est, ô Rex, ut Arresta Parlamenti tui, Parlamenti Galliæ, mandentur executio-
in Gallia: hic maximè regni tui vires. Quis ergò tibi auctor est, ô Rex; ut brachium
xterum ipse præcidas tibi? revera, mentitis nominibus Rex Philippus est, qui
pit; qui instat, qui molitur. Frater tuus est, novi, sed consilijs periculosis utitur. Iu-
nis est, ambitiosus est, magnus est: scit Reginæ Catharinæ hæreditatem à se detineri,
hoc verme arrosum fuisse animum patris ad mortē decumbentis. Dum vixit, assentatus
ipse sibi, fretus Iulij potestate: quum verò sensus ejus quòd sibi coram magno domino,
ram magno Iudice mox comparendum esset, horrorem attulit; tum inquisitionis illius
sentationes, blanditiæ Iesuitarum illius non potuerunt ipsum contra scientiam ipsam,
ntra conscientiā suam defendere: necesse habuit loqui, necesse testari, & istam perturba-
nem, istam facem, ista tormenta dispositione testamentariâ allevare. Verùm tantum ab-
, ut hoc testamentum filius velit exequi, ut contra infinita, incredibilia consilia agitet:
ā Gallia inhibet cursum illius. Quàm foret ipsi commodum, si haberet semper in visceri-
magni hujus regni homines certos, promptos, acreis, fortesq; exequendis omnibus opta-
ipsius, quovis periculo? Quàm commodum, si semper haberet exploratores adeò pervigi-
, adeò audaces; adeò peritos dißimulandi arcani, ut quisquis sive Gallus, sive extraneus
regnum conspiraturus, nunquam dubitet eos appellare? In alijs conventibus fieri potest,
unus pro altero per errorem accedatur, proditio veniat. Sic fecit Barreria: si institutum
im Iesuiticum solùm retexisset, erat de te omnino actum. Quid unquam commiserunt si-
lē Templarij in Gallia? Humiliati in Italia? Franciscani conventuales in Hispania?
inita quidem est potestas Regum, fateor: sed ita, si conjunctam habet prudentiam, virtu-
n Principem principum. Quàm magna culpa commissa est, admodum est difficile, plerunq;
poßibile ut curetur. Quis putas, ô Rex, deinceps sit cogitaturus de consilio ullo contra
s agitando, quamvis in regnum tuum, in caput tuum machinentur? quis porrò actor es-
velit? quis testis? quis judex? Existunt principio homines, ô Rex, qui improbis obsistūt:
ibi se desertos vident, ubi domos suas à serpentibus circumclusas vident, qui aliquandò
umpentes liberos suos voraturi sunt, eo fit ut desperent omnes, eo animus abijcitur: tan-
n verò paulatim quisq; flectitur, se quisq; accōmodat: ô vocem Regibus periculosißimam!
efunctus Rex in vivis esset, haberet quod diceret super hac re: hoc uno defectu eò deve-
, quò tandem deductus est. Ex ejus exemplo, ô Rex, utilitatē cape, etiam ex finitimorū
emplo: observa, unquámne Carol. V. aut filius ejus, magni illi politici, in publica regni
usa, infirmari siverūt aut percelli administros suos. Observa, an unquā homines admi-
int, qui in suspicionē apud se vocari possent. Etiamsi Majest. tua nihil spectaret ampliùs,
im primā Iesuitarū institutionē, ortū, progreßum, locū, unde veniunt, eos tibi abomina-
ni esse oporteret. Postquam verò horrenda effecta expertus es, quib. graviora hostes ma-
ni optare nequeant: & ab ista exitiali & periculosa secta magno Arresto liberatus: quā
cie parricidas tuos in regno tuo restituas, seditionē in populo tuo, factiones in provincijs
s, quæ plus tranquillitatis ab exilio Iesuitarū, quàm prius totos annos 30. experta sunt?
Non vult tentari Deus: jam te bis, ô Rex, à cultro illorum vindicavit, circumdedit te
ac tot bonis Prælatis Doctoribusq;, tot doctis atq; devotis Religiosis omniū ordinū ple-
probitate, doctrinâ, obsequio, studio erga Majest. tuā, millies aptiorib. ad exaltandā no
im religionē, nostrā Catholicā, quàm sint homines isti imbuti hac exitiali hæresi, cujus
damentū unū est, potestas mutādi regna, adimēdi huic, & tradendi illi. Cur sper-
ipse gratiam, quam tibi fecit divina bonitas, te è sepulchro, ex ulnis mortis educendo?
ortis per eos optatæ, appetitæ, conjuratæ, qui Galliam eodem feretro cum duobus suis
tremis Regibus elatam sepultamq; volunt? Non metuis, ô Rex, ne offendas eū, qui ad-
ationi vult esse providentiam suam, & sibi gratias haberi de bonitate & protectione
? An tibi in dubium venit præsedisse ipsum magno illi consensui, magno Parlamento
ius orbis terrarū augustißimo, consilia ineunti de rebus ad vitā sui Principis, & con-
vationem Regni pertinentibus? Quid? Hoc Arrestum à te infirmari? Et qui scis, ô
x, an illud sit in causa cur adhuc vivas? quî scis an Deus hoc uti voluerit ad te in

vita ſervandum? hoc uti propugnaculo adverſus impetus illorum? potéſne perveſtigar
judicia & arcana ejus? an neſcis magnas abyſſos eſſe?

Deus ille Optimus Maximus, qui è cælo novit figmenta, hypocriſin, venenum, quo
in pectore Ieſuitæ fovent: Deus ille maximus, qui novit cnnſilium perpetuum, eſſentiale
invenis ipſorum radicatum, de evertenda gloria coronæ hujus atque monarchiæ: det tib
gratiam, ô Rex, ut benè ab amicis Ieſuitarum diſcernas amicos Alexandri: & ex-
ſequutionum jubendo magni illius Arreſti tui, probes toti Chriſtiano orbi, te æquè ti-
bi benè prudenterque cavere poſſe à technis, anibus, cuniculisque tectis tuorum hoſtium
ac fortiter magnoque animo frangere, diſſipare, & perdere copias, & vireis apertas ipſo-
rum, &c.

Ieſuitæ petunt reſtitui in regno Galliæ.

Accidit autem opportunè pro Ieſuitis, ut Anno Chriſti, 1603. Rex ex Me
diomatricibus revertens, per Virodunum iter faceret. Tunc enim ab Acade
micis Ieſuitis rogatur, ut interdicto decreti Pariſienſis, qui in Virodunenſi lu
do literario verſarentur, eximantur, quód ditionis Gallicæ non ſit Virodu-
num. Rex Arreſto non comprehendi reſpondet, eâ tamen lege, ut qui in Pon
tamuſsina Schola literis dant operam Virodunum redeant, in Galliam rever
ſionis dat fiduciam, ſi in poſterum ſint fidi clientes, Regem illis fore propitium

Vt hæc ſecunda aura illis affulſit, deliberatum á Virodunenſibus & Ponta
muſsinis Ieſuitis de Rege adeundo & alloquendo. Hebdomadâ igitur magnâ
ante Paſcha, Ignatius, Armandus, Caſtellerius, Broſſardus & Turrius á ſoda-
litio miſsi opportunè adſunt feriâ 5. in Cœna Domini. Rex de more & myſtic
ritu maiorum, 13. pauperum pedes abluit, detergit & exoſculatur, cuilibe
cum regali epulo 13. nummis argenteis attributis.

Poſt prandium, Varanneo Ieſuitis ad regium colloquium aditum facien
te, Ignatius in hæc verba loquutus eſſe dicitur. *Cùm primùm avito regno, numin*
ſtupendis auſpicijs, potiri, Rex Chriſtianiſſime, tibi cælitus tributum, ſummas in te vir-
tutes, quibus Reges & Principes omnes, qui anteceſſêre, longè ſuperas, agnovimus, ac po-
tiſsimum regiæ Celſitudinis teſſeram & ſummum ornamentum, maximam virtutum Cle-
mentiam, quâ perduellium graviſſimas offenſas condonâſti, eâdemque in nos quoque æqua-
nimiter uſurum confidimus. Sed ô ſecularium rerum ſpes lubricæ, in primordijs regni, cùn
omnium noſtrorum ſodalium vota & obſequia in te conſpirarent, feralis caſus & nulli no-
ſtrûm præcognitus contigit, quo veluti ingenti turbine perculſi, à te non ſolùm alienati
ſed extorres facti ſumus: quocunque tamen terrarum ſparſi fuimus, nec in te Principen
noſtrum, nec in patriam ingenium, amorem & debitum obſequium, nec ſpem tuæ manſue-
tudinis exuimus, quámvis congerie omnium ſcelerum malevoli nos apud te cumulave-
rint, hac unâ ſpe ſecuri, noſtram innocentiam, aliquando diſcuſſis nebulis famæ inſultan
tium, tibi exploratam fore confidimus, rati noſtrarum ærumnarum tempus eſſe medelam
Fiducia illa tuæ clementiæ antea obſcurior, ut hunc regni angulum tuo aſpectu illuminâ
ſti, liquidius affulſit, & ad tua genua advolvere cogit, rogamus ne morâ tuæ gratiæ bene
ficium diutiùs protrahas, cùm nobis nihil ſit acerbiùs, quàm illâ excludi, finibusque patri
ſemotos, quibus alienas & peregrinas gentes juvamus, non poſſe ingenio & induſtriâ nata
lem Galliam proſequi. Heu; nimis exploratum nobis eſt, apud te longè alios quàm ſimus, in
ſimulatos habitosque fuiſſe, hoc eſt omnium flagitiorum colluvie contaminatiſſimos, regn
& omnibus Ordinibus exitiales: gentem noſtram ut novam & nova molientem, Gallica
næ Eccleſiæ adverſam, denique quæcunque deterrima livor & impietas comminiſci potuê
re, in nos omnibus diris & devotionibus congeſtum. Sed ſodalitia noſtra non ſemel à pro
avis Regibus Galliæ, & Curiæ placitis probata ſunt, ut quæ longè antea à Pontific
max. Chriſtianæ Reip. ſalutaria ſancita ſint; ex quibus tanquam ex inſtructiſſima offici
na, adverſus bacchantes hæreſes tela promi poſſint. Privatæ conſtitutiones contuberni
noſtri, quæcunq; nobis falsò tribuuntur, ut divinis præceptis & mutuæ dilectioni prorſu
diſſentanea diſtrictè prohibent. Quòd ſi vera ſunt quibus falsò inquinamur, noſtra Socie

is non solùm ad salutem animarum esse non potest, sed ad præsentissimum exitium. At uis credat, ingenio & rerum scitu dignißimarum scientiâ pollentes homines, ultrò se in ocietatem nostram dedere, quæ, ut causantur malevoli, omnium facinororum sentina t & vorago? num verò proximum est qui salutem quærunt, in eum non appellere portum, 1 quo per tot scelera certum sit animæ naufragium. At inquiunt, nos penitißimo obsequio Generali nostro devinctißimos, eaque cathena votorum, ut ei in omnibus & per omnia mus audientes. Non abnuimus, nos ut membra capiti nostro penitißimè obsequi, sed Regibus, magistratibus & politico regimini minùs esse obsequentes non prohibemur, quin o ipso adigimur & Apostolico præcepto, quo devijs & minùs rectè dominis subditos obmperare necesse est. Adijciunt, venari nos et inescare ad sodalitium nostrum ex patricijs amilijs selectißimos adolescentes, ut his accitis hæreditatis suæ ad nos fiat accessio. Qui æc de nobis fabulantur, minùs rectè & accuratè privatas nostras leges noverunt, quæ verißimè distingunt, ne quemlibet ullâ arte ad institutum nostrum pellicriamus, divino iramini cætera relinquentes: abundè munus nostrum implevisse credimus, si juvenes reè & probè in Scholis nostris doceantur: Vel exemplis hoc liquet, in Gallia nos non esse eredipetas, cùm ex nulla gente instituti nostri Professores sint quàm Galli; Lutetianum, uod in urbe regia ita proclamatur ab invidis fuisse opulentum, coacervatis Claromonuni Episcopi & præsidum S. Andreæ & Hannequini pijs largitionibus, vix tria mila librarum annui reditûs adæquat. Quid tantillum illud ad tot Professorum in omnibus isciplinis centurias? Ne magno Regi in tot publicis negotijs longior Oratio tædio aut amno sit, uno verbo tuam illam nulli negatam clementiam deprecamur, nos, qui tui indienæ sumus, Hispanis, Italis et Germanis, cæterarumque gentium commilitonibus nostris, rga te inofficiosiores esse nolumus, nec eam tibi nòn præstare fiduciam, vel cum præsenti itæ discrimine, quàm illi Regibus Principibusque gentilitijs præstant. Sacra tempora, ßi Christi, quæ nunc colitur, lugubris recordatio, nobis æqua postulantibus patrocinari identur; sanguis ab eo in ara crucis pro noxijs mortalibus ultrò effusus, ad indulgenum nobis concitat. Tantâ gratiâ indignos nos fatemur, sed concessum indultumque velis se Christo, in cujus nomine magis de ejus gratia, quàm de meritis nostris confidentes, nora hæc postulata facimus.

Postquam dicendi finem fecit Ignatius, Rex pauca hæc respondit; *Nihil à Seatu Parisiensi incogitatò in Iesuitas pronunciatum esse, nullo etiam se in eos ferri odio, edum in aliquem mortalium; jubet verbis enunciata scripto exarata sibi tradi.* Habeant illi codicillum recitatæ orationis in promptu, quem ut Rex accepit, Vilregio tradit, præcepitque Ignatianis, ut in aula solennia Paschæ peragerent.

Postridie Dominicæ Resurrectionis admisis in lararium, non levis beevolentiæ specimen dedit, palàm testatus, toto regno esse reduces non solùm cupere, sed eorum operâ etiam uti velle. Ignatio dat in mandatis, ut Lutetiæ um Cotoneo ad se veniat.

Pauló post cùm Rex & Regina per Lotharingiam iter faciunt ac Nanei divertunt, sororem Principesque Lotharingos invisuri, Iesuitæ Regiæ pollitationis memores, cunctatione non amplius opus esse arbitrantur, dum enim calescit ferrum tundendum, ut vulgó dicitur, Regem adeunt, rogant, urgent er se & alios: Fronto Ducæus & Richomus apologeticis libellis de obiectis iminibus sodalitium suum excusant purgantque, quàm sint regno necessarij d iuventutis Christianæ educationem, stirpitusque eradicandas hæreses præicant.

Pontificio legato deprecatore utuntur, nec ille parùm negotium maturait, æmulorumque molitiones irritas fecit. Clementis quoque Pontificis Rom. itercessio, cui Rex nihil unquam negatum esse voluit, Iesuitarum causam veementer promovit.

Postliminio reversuris in Galliam plurimi obluctantur, dicentes, vim Arresto & pyramidi fieri: illis regno & urbe receptis, exitij monimentum alto vertice fastigiatum & literatum funditùs destruendum diruendumq́; standum esse rebus iudicatis: nihil in eos incogitanter, invidè & malevolè decretum: obelisco everso Senatus Consultum labi & corruere: infirmatione rerum iudicatarum regna convelli: Senatum Parisiensem cæteris qui sunt in Gallia præstare, cùm ille olim unus esset, á quo universum regnum ius acciperet, atque hanc gloriam sibi privatim vindicâsse, ut sit Parium Franciæ Senatus: isto ariete non solùm pyramidem illam, flagitiorum proscriptionis tabellariam, sed totam Parlamenti machinam concuti: ac longè plura adversus Frontonem, Richomum & Iesuitas omnes obijciebantur Regi.

Iesuitæ restituuntur in regno Galliæ.

Nihilominus Rex, ut sibi uni reditum suum in Galliam deberent Ignatiani, edixit, ut Tholosæ, Auxis, apud Garites, Ruthenos, Burdegalæ, Petrogorij, Ratiasci, Turnoni, Albenati & Bitteris, ubi antea precariò agebant, perpetuò & quietè illis esse liceret: Divione præterea & Lugduni antiquas sedes repetere, & novas Flexiæ instituere, vel in regia natalitia, in qua Rex conceptus ac natus est.

Iesuitæ recipiuntur in Gallia certis conditionib.

Admissi sunt autem & recepti in Galliam non simpliciter, sed sequentibus conditionibus. *Primò*, Ne ulla Collegia in Civitatibus Regni, aut Provincijs Regi subiectis, sine expressa Regis permissione instituant, sub pœna amissionis omnium privilegiorum, & beneficij huius, ex merâ Regis gratiâ ipsis concessi.

Secundò, ut omnes Iesuitæ in Gallia natione Galli sint, nec quemquam exterorum, seu alterius nationis in Collegia sua admittant aut recipiant, sine Regis peculiari permissu; peregrinis si qui iam inter ipsos inveniantur, omnibus á se dimissis. Avenionensem tamen & Venciensem Comitatum verbo exterorum vel peregrinorum non comprehendi.

Tertiò, ut semper aliquem habeant natione Gallum, qui Regi á sacris concionibus esse, & de omnibus negotijs rationem totius Societatis nomine ipsi reddere posit.

Quartò, ut omnes iam admissi, vel in posterum forsan admittendi, purum præstent iusiurandum, eoq́; se obstringant, nihil se molituros, quod in perniciem Regis, vel Regni salutisq́; publicæ vergere posit: cuius iurisiurandi formulam iuridici Prætores ad Cancellarium mittant: qui iusiurandum detrectaverint, regno protinus extorres sint.

Quintò, ne quid bonorum immobilium, sive emptionis, sive dationis nomine, ad se transferant, nec ab illis etiam accipiant, qui transitum ad Societatem suam faciant, sed hæredibus legitimis id omne relinquant.

Sextò, ut legibus statutisq́; Regni, sicut reliqui omnes clerici, libenter se subijciant.

Septimò, ne quid vel Ecclesiasticorum vel Politicorum negotiorum suscipiant tractentq́;, in præiudicium Episcoporum, Capitulorum & Academiarum Regni, sed ordinarijs constitutionibus per omnia se conformes gerant.

Octavò, ut nulla Sacramenta, & ne pœnitentiæ quidem, alijs quàm sui Ordinis hominibus administrent, sine permissu Archiepiscoporum & Curiarum, quibus singuli subiecti sint.

Nonò, ut habeant unde vivere & sustentare se posint, non permissum ipsis solùm est á Rege, uti frui reditibus, quorum ante hæc tempora participes fuerunt, sine ullo impedimento, sed & de proventu annuo 1000. coronatorum ad 20. annos in urbe Parisiensi, ipsis liberalissimè prospectum est, literis super hac re scriptis & Sigillo regio munitis.

Restitut

...estituti suis penatibus Ignatiani ludisque literariis, in præscriptis urbibus, sensim se effundunt, inque dies vires maiores acquirunt. Avarici Biturigum ...tiam, Rothomagi, Ambiani, Rhodonibus antiqua Collegia repetunt, ac tum ...â, tum Ædilium Decurionumque intercessione nova condenda impetrant. ...utetiæ verò mediâ Academiâ, non Scholam Claromontanam, in qua docere ...on fuit permissum, sed sacrarium & secessum seniorum Ludovici indigetis ti...ulo insignitum, Borbonij senioris Cardinalis sumptibus conditum, repetunt. — Iesuitarum propagatio in Gallia.

Quia verò pyramis, in memoriam Iesuitarum eiectionis ex Gallia, eiusque ...nscriptio Iesuitas singulariter mordebat, ideò ex singulari Regis clementiâ & ...ratia in Galliam iterum admissi & recepti, quiescere noluerunt, donec ever...sionem huius columnæ sive pyramidis à Rege impetrarent. Hâc igitur destru...ctâ, libellus quidam linguâ Gallicâ prodijt, in quo per insignem prosopopœiam ...olumna ipsamet ita loquens introducitur: *Comprime os tuum Perverse, ut lapi...es loquantur, attendite verò vos ex Gallis meliores quicunque, cùm alij aures ad audien...um non habeant, Sum quod non eram antea, Pyramis nempe seu lapis mutus, vos ad au...iendum excitans, & columna auditu sensibusque alijs destituta, quos vobis jam excitare ...onabor. Loquor jam, non existens amplius, & cùm adhuc essem, loquentem me nemo audijt: ...e bonitate & gratia plus conqueror, quàm de sævitia & crudelitate, ut ijsdem medijs e...ver iterum quibus disjecta sum, & in memoria hominum excitem id, quod de terra dele...um est, per justitiam elevata ego, per misericordiam destructa & in nihilum redacta sum; ...isericordiam autem dico intempestivam, cùm æquè misericordiæ adversum sit omnibus ...gnoscere, quàm gratiam declarare nemini. Per parricidam prognata ego, eâdem ra...ione, quâ bonæ ex malis moribus leges natæ sunt, surrexi, ictus cultri, in faciem maxi...è conspicui in hoc orbe Regis, delatus, me in maximè conspicuam hujus orbis faciem sta...uit, sed videte quæso rerum humanarum fluxibilitatem: Ego quæ aliquot perdurare & ...umerare debeam secula, vix lustrum vidi unicum: Quid posteros dicturos existimem, ...ùm viderint me fundatoribus meis superesse non valuisse? Quis non mirabitur oblivio...i tam citò traditum esse, quod in monumentum perpetuæ recordationis excitatum erat? ...Et quis rebus mundanis fidei aliquid habebit in posterum, cùm & firmissima consilia, mu...tationibus subjecta deprehendantur? quod marmor quæso tam solidum reperietur, ut ...empori non cedat? quæ consilia tam firma sint, ut robur mihi perpetuum conferant? ...uis credat gossypio, tantam inesse vim ut vel exigua ejus particula, tot lapides mar...moreos demoliri & dissipare queat? Vix equidem hactenus Cottonij sive Gossypij virtus ...mnibus innotuit. Verùm dicite mihi quæso vos, qui Cottonij sectamini Societatem, & ...esuitarum vobis nomen vendicatis, quando Galliæ regno tanta officia exhibuistis, ut ...antam promereri gratiam potuissetis? Condemnati haud ita pridem fuistis, rectène an ...ecus, dicite: si minus rectè, iniquè equidem vobiscum actum est, cùm in exilium eijcere...mini: At si rectè, sententia equidem semel pronunciata, quomodo mutata est: injuria profe...ctò nobis nulla facta est, quid enim ad hoc promerendum, unquam à vobis intermissum fuit? ...Certè non juventutem solùm corrumpere, sed & adultiores ad universalem aliquam sedi...tionem inflammare cordi vobis & curæ semper fuit, quod quidem usque adeo notum & mani...festum omnibus est, ut nullo ullius Cottonianæ eloquentiæ colore & fuco obliterari obfusca...rique possit: Quod igitur reversi in Galliam estis, misericordiæ Regis unicè acceptum referre ...debetis, qui vel propriæ salutis immemor, vos in Majestatis suæ perniciem ex exilio revo...cavit, sed redire tamen absque peculiari facinore religio vobis fuit, nec aulam ingredi regi...am, quàm per interitus mei portam voluistis. Verùm enimverò quid vulgò prædicari audio, ...Galliæ Iesuitas Regno prodesse? Certè, ut opinor, propter novæ hujus sectæ religionem. ...Sed quid? propiùs ne ad Catholicam religionem accedunt quàm Sorbonistæ, à quibus hære...ticorum sunt adscripti numero? Ad offensionem equidem potiùs quàm ad ædificationem eos ...comparatos dixerim; At informandis puerorum ingenijs aptiores sunt quàm tot Collegio...rum per universam Galliam Rectores. Quid audio? præstantiores ne ex illorum Collegijs,*

Pyramis in memoriam ejectionis ex Gallia Iesuitarum erecta destruitur. Prosopopœia pyramidis.

quàm ex alijs Galliæ Academijs prodière viri? At numquid non corruptores juventutis declarati sunt? Cur ergò in me demolienda vires suas exercuerunt? At prudentia sua Regi plusquàm Consiliarij aulici profuère? Credo: Verùm nunquid non injuria ipsi facta, cùm in exilium mitterentur? si non, quis enim hoc dixerit, quid igitur in Gallia vobis negotij est? Carere utique vestrâ operâ Galli facilè omnes possunt, quod ipsum satis etiam superque ex finibus vos suis eijcientes declarârunt, sed impudentiam vide! verum esse quod dico, nolentes credere, necessariò in Galliæ sese regno adesse oportere, toti persuasum esse mundo expetunt. Quæ quæso impudentia est, si hæc non est, velle Gallis, præter & contra voluntatem eorum admisceri, & per posticum reverti ubi per anticum eos eiecerint? Sed quid? Annon hoc merita vestra regno declarata effecerunt? Annon hinc probitatis vestræ argumentum egregium peti potest? Sunt equidem vel ex ipsa prognati, iniquitate aliqui, qui probi habentur, contra verò qui vitam suam Dei Regisque ministerijs postponere non dubitârunt, improbi existimantur. Qui sint illi quæritis? belli motuumque variorum tempore, Deorum accensebantur numero: At pace jam compositâ, pro idolis iterum habentur, regebant tum temporis communem populum contra Regem eum inflammando, jam Regem ipsum adversus populum armando moderantur. Age malè egerunt, & puniti sunt. Quid Prodest autem odiosa hæc repetere & renovare? præstaret equidem Lysandrum cum prolixo suo sermone sepultum esse; At non indignum videri columnis Gallicis, subverti sese ab Hispanicis columnis putatis? Quamvis enim pœnitere aliquem nunquam debeat eorum quæ benè fortiterque gessit, videtur tamen melius esse, mali aliquid interdum perpetrâsse, si melior reproborum quàm piorum conditio esse debeat. Quid Iesuitæ? quoties quæso & scriptis & vivâ voce, licere subditis Regem suum interficere professi sunt? nihilominus tamen Regem quasi devinctum sibi deducunt, seducentque indies magis magisque, si verbis ipsorum aures patentes diutiùs habuerit. Non quiescunt enim Iesuitæ, & petulantia eorum modum non habet, cujus rei vel egòmet testis sum, cujus eversionem donec impetrarent, quiescere nullâ ratione poterant. Reversi sunt itaque Iesuitæ in Galliam, non ut ab exilio revocati religiosi, sed ut triumphantes quasi de potentissimo orbis hujus Rege, quem lenocinijs suis demoliri et subvertere coegerunt, quod perpetuum laudis suæ monumentum non ita pridem statuerat. Insolentiam hic vide & superbiam! recusabant redire in Galliam, nisi Galliæ Rex prius statuas magnanimitatis suæ monumenta demolitus esset. Cæsar olim superato Pompeio superesse ejus statuas voluit, suas uti stabiliret rectiùs; At vos superati & proscripti, jamque ex mera gratia iterum restituti, reditu vestro plus abutimini, quàm si libertate regni superesse, victores & superiores fuissetis. Quis enim credat, si Gallis Regno eiectis omnibus, Hispanos introducere vobis licuisset, amplius aliquid audere vos potuisse, quàm condemnationis & sententiæ in vos latæ monumentum tollere? Sed usq; adeò nihil hac ratione profecisse vos, persuasum vobis habeatis velim, ut pro desolata & eversa Pyramide una, quæ conspici non nisi uno in loco poterat, aliquot hominum millia excitaveritis, qui per universum orbem prædicent et palàm profiteantur, justè vos & legitimè distinctis aliquot judicijs, Gallicæ juventutis corruptores, pacis tranquillitatisque publicæ turbatores, Regis proditores, & patriæ vestræ desolatores, declaratos pronunciatosq; fuisse, &c.

Alius etiam in Pyramidis huius destructionem hæc scripsit:

At vos ô Socij, quid vasta ruina juvabit?
Pyramidis læsæ marmora muta jacent:
Marmora muta jacent, sed facta nefaria dum Sol
Fulgebit cœlo, fama loquetur anus
Vel, si comprimet hanc metus ingens fortè pericli,
Contemptrix hujus charta loquetur anus.

Epigramma super restitutione Iesuitarum in Gallia. Exaravit etiam alius Epigramma ad Regem Christianissimum Henricum 4. super restitutione Iesuitarum. Sic autem habet.

Francorum

Francorum summas qui nunc moderaris habenas,
Iuraq; Francigenis summa cum laude ministras
Inclyte REX, *sit pace tuâ mihi pauca referre*
Concessum, facilisq; animo mea dicta reconde,
Vera canam, liceat tantùm mihi dicere vera.
Tertius HENRICVS, *cujus nunc sceptra tueris,*
AVGERIVM *coluit Patris instar, eiq; salutem*
Credidit, & summo semper dignatus honore est,
Ignorans quòd CHRISTE *tuum qui nomen ubiq;*
Et vitam iactent, studia in contraria currant;
Tantum sæpè valet sanctæ simulatio vitæ.
Sed postquam sese falsa sub imagine victi,
Mendaciq; diu pietatis fallier umbra
Sensisset, moresq; tuos IESVITA *notâsset,*
Tandem pœnituit: Quis enim modò crederet illis
Qui Christum simulant & latrocinia vivunt,
Queis magis in votis nihil est, quàm nomine SANCTI
FOEDERIS, *è solijs Dominos depellere avitis,*
Et Reges jugulare pios, populumq; fidelem
In proprios animare Duces & ad arma ciëre,
Sceptraq; FRANCORVM *raptori tradere Ibero,*
Cunctaq; terrarum Papæ submittere habenis.
Nec satis impuné est scelera hæc committier, ipso
Instinctore Deo fieri, numenq; supernum
Iratum posse haud aliâ ratione moveri,
Vnanimes uno ore canunt, scelerumq; magistros,
Et percussores Regum, cœlumq; mereri
Deberiq; Deo, toties repetuntq; docentq;,
Indigetesq; vocant Regumq; Ducumq; latrones.
Quàm sint vera equidem nosti Rex maxime, nosti,
Si meminisse voles, neq; longè exempla petenda,
Intus habes, nam tu, vel nemo, conscius horum
Esse potes, si vel dentis, vel cætera vitæ
Tempora perpendas, vix, nec vix tutus in aula
Nunc hodie es, licet ipse sacros amplectere PAPAS
Et veluti primus dicaris filius esse.
Præteriti memor esto, animoq; futura revolve
Si potes, & tibi sit Rex Lusitanicus, & tu
Perpetuó exemplo: Quis enim majore adamavit
Progeniem hanc zelo, similiq; affecit honore?
Quâ mercede? jacet Regno spoliatus avito,
Et procul à Patria peregrinis cæsus in oris,
Consilio Iesuita tuo delusus & arte:
Hoc meruit probitate suâ, eximioq; favore,
Quo te dira lues, quo te furialis Erinnys
Plus justo affecit; sed quemnám servit in usum
Hæc dixisse tibi toties, eademq; referre,
Si mens certa manet sævas revocare locustas,
Harpyiisq; animarum antiquas reddere sedes
Et denuò innumeris Regnum objectare periclis?
Quid juvat ad surdas facere irrita verba procellas,

Et frustrà infandum toties iterare dolorem?
Sæpè adimit mentem summi Regnator Olympi
Principibus, meritis statuit cùm plectere pœnis
Et Regem Populumq; suum non æqua ferentes.
Si te fortè putas hinc terq; quaterq; beatum,
Induperatorem quia te Iesuita salutat,
Quodq; tuas vires lateq; patentia sceptra
Prædicet, atq; tuas in laudes ora resolvat;
Falleris ô Princeps scelerati fraude COTONIS,
Cantando pariter teq; & tua perdere Regna
Iam dudum ille parat, nec enim nova crimina tentat
Antiquus scelerum structor, Magiæq; sacerdos.
Nonne vides nil posse prius neque sanctius esse
Mancipijs Papæ, stygij quàm jussa Parentis
Fraude doloq; pari ad decretum ducere finem?
Respice quid statuant, te solo nomine Regem,
Et titulo tenus, at proprio nil jure potesse
A Patre latronum nisi sit concessa potestas,
Quem penes arbitrium faciunt Regniq; tuiq;.
Sic te, quem Regem & Dominum Rex maximus unxit,
Hac lege agnoscunt, Papæ si jussa ministres,
Quo sine nulla tuis reverentia debita sceptris,
Qui (modò sic libeat) peregrino tradere Regna
Vestra potest, Dominoq; alij committere habenda.
I nunc, rursum illas recipe in tua regna Cicadas,
Materiamq; novam Vertumnis trade nocendi;
Sanguinis effusum haud satis est, si forte furores
Et rabiem illorum validis compescere frænis
Fixum animo teneas, specie lactaris inani,
Nequicquamq; tui prætendis commoda regni,
Nil prodesse queunt Regalia sceptra, tuorumq;
Auxilia Heroum fortesq; in prælia dextræ:
Obstricti remanent specialis nomine voti,
Quod violare nefas vel cum discrimine vitæ.
Ius jurandum ipsum, si voto forte repugnat,
Servandum esse negant; Quid enim magis esse profanum,
Aut mage turpe potest, quàm sacris ludere pactis
Vinclaq; divini violare sacerrima juris?
Tantáne & Impietas à tanto Rege ferenda est?
Scrutare ipse, licet (nec enim nisi justa requiro)
Quid Iesuita paret, penitusq; introspice, & omnes
Doctrinæ partes vitæq; evolve recessus,
Aspicies, nitidâ veluti depicta tabellâ,
Inclyta gesta Patrum, (qui falsò nomen Iesu
Præfigunt fronti, titulisq; illustribus ornant,
Quo mage dira cohors, mage quo scelerata propago,
Occultis studijs, & multâ callida fraude,
Prælucere alijs, vulgoq; imponere posit)
Et quæ præterea non ullis cognita sædis
Occurrent Rex magne tibi, & mea dicta probabunt.
Nullum unquam in terris magis execrabile monstrum

Exstitit, ô superi! non pestis sævior ullla
Christiadum terras corrupit & infestavit.
Non scelus admissum est Iesuitis inde remotis.
Singula quid referam? nil non damnabile præstant,
Immunes operum, contemtoresque sacrorum,
Impuri, immites, scelerati, & dira luporum
Semina, celantes agni sub vellere virus
Et Stygijs genitore sati qui præsidet umbris.
Certior est aliunde fides: propria inspice tantum
Scripta Patrum, arbitrio stabit sententia vestro,
Ipsa licet volvas sinuosa volumina magni
Richonij, solus Iesuitarum esse Patronus
Qui modo sustinuit multis è millibus unus,
Atque illi comitem adjungas sociumque COTONEM;
Omnia cognosces, proprijsque docebere libris.
Insuper ab faciet miseranda Ecclesia cunctis
Gallica nostra fidem, quò nunc sub pondere vasto
Vix animam trahit immuneris oppressa statutis,
Servitiumque tuosque Esavita exosa furores,
Antiquæ deflet proh Libertatis honorem.
Aurea Libertas sic, sic calcabere, sicne
Illa tibi frænum inijciet Iesuitica pestis?
Vltima fæx hominum Sathanæq. excrementum,
Quo nil terra tulit peius nec fædius unquam.
Ergone Libertas, quam tu LVDOICE *tuorum*
Virtute, & proprio peperisti sanguine nobis
Eripienda data est? Ergò hac tibi lege relictum est
A proavis tritavisq. tuis BORBONICA *proles*
Francorum Imperium, tandem circumspice, tandem
Erige te, rursumq. antiqua imitare tuorum
Gesta Patrum, priscosq. atavorum respice honores.
Cessatum satis est, sanam semel arripe mentem,
Atque animo perpende tuo, tecumq. revolve,
Officium præstare pium, civemq. vocari,
Qui, quantum in sese est, pro Libertate tuenda
Prospicit imperio, & Regi sua jura reservat
Integra, quiq. cavet ne quid Respublica damni
Accipiat, priscòve suo viduetur honore.
Contrà etiam vestrum esse puta curare subinde,
Ne quid fortè novi perturbet publica rerum
Commoda, civilesq. ciat mala factio motus,
Sic poteris Rex esse diu, populoq. præesse,
Quem divina tibi commisit cura regendum.
Ergo si quis amor, si te quæ cura fatiget
Imperij, Populiq. tui, propriæq. salutis,
Ne temerè admittas inferno Acheronte remensam
Progeniem, denuoq. capùt, Regnumq. tuosq.
Obijce mille malis, quibus haud virtute resisti,
Nec telis armisve potest, sat viximus eheu
Pestiferis agitati odijs: scelerumq. referti,
Non opus est aliunde novis accersere terris

Fœdifragos, teneræ deceptoresq́ juventæ:
Sat natura mali per se corrupta ministrat.
Cuinam hominum ignotum est Iesuitas nocte dieq́
Nil meditari aliud, quàm quâ ratione modóve
Prisca statuta queant, patriasq́ evertere leges,
Inq́ locum, antiquis totum in contraria, nobis
Iura dare, & sanctos privata ad commoda ritus
Flectere, nulli unquam quod post mutare licebit,
Ut te dein placitis cogant subscribere, teq́
Pro libitu ad nutum ducant, decretaq́ condant
Duratura magis quàm quæ sculpuntur in ære,
Aut quæ Dalmatico fulgent incisa metallo.
Det Deus Omnipotens, penes est quem summa potestas,
Inclyte Rex, ne tu deceptus fraude COTONIS
Melliti alloquio capiare, æquamq́ remittas
Iram, animumq́ tuum, justas qui exarsit in iras,
Et pœnas meritò scelerata à gente poposcit;
Sufficiat lacrymâsse tuos, pœnasq́ dedisse
Francigenas toties, metuo ne deniq́ nobis
Plura ferenda manent mala quàm quæ sensimus olim,
Auctores scelerum denuò si in viscera Regni
Admittas, facilisq́ illorum audire querelas,
Ut fert fama, paras, priscoq́ in honore locare.
Parce tibi, nobisq́ simul, communia uti osq́
Fata manent, prohibe instantem subitamq́ ruinam
A Regnis populisq́ tuis, nam te sine Ranis
Permissum nihil; At crimen fautore levatur.
Quid juvat à vitijs Regnum purgâsse, suâq́
E ditione omnes sceleratos inde potenti
Ejecisse manu, propriâ si deniq́ culpâ
Restaurentur, & in multo majore habeantur
Respectu? è quibus heu lateri constanter adhæret
Alter, ita excultus magicis virtutibus: ut se
Scire canat quæ vos semper fortuna manebit,
Sic mentem atque oculos objectis fascinat umbris,
Viribus inferni pollens & fraude parentis.
Alter ita est fidens tantumq́ pudore remotus,
Defunctum ut Regem, Serpente nocentior omni,
Non dubitet scriptis proscindere, & interea illi
Hoc impunè licet, nullo prohibente furores.
Quò tandem erumpet monstrosa licentia? Reges
Sic ne licet lacerare sacros, odijsq́ agitare?
Iam, jam tempus erit Regum Rex maxime, mentem
Dirigere hûc populumq́ tuum Regnumq́ tueri:
Quo res nostra loco, quæ sit fortuna videmus;
Vester honos agitur, Mundi pulcerrima tellus
Opprobrijs vexata jacet, reliquisq́ pudori
Gentibus est, miserere tui, miserere tuorum;
Iura patrum, ritusq́ sacros, legesq́ atavorum
Restitue, afflictæ sua da medicamina genti,
Non indigna peto, propriam quoque respice famam,

Et nomen Regale tuum, titulosque decoros.
Ne tua, Roma salax, manibus post terga revinctis
Colla premat, priscoq; tuo te fraudet honore.
Perpetuum Imperium, longævos Nestoris annos,
Deniq; cælestem requiem tibi quisq; precatur,
Inclyte Rex, & ne videar mutescere solus,
Hæc eadem tibi vota fero, & quia dicere coràm
Non mihi concessum est, fungatur epistola nostro
Officio, & tutum teneant mea carbasa portum,
Præterea hæc nostris accedunt vota tabellis,
Finibus ut Patriæ Iesuitas pellere Christi
Nomine digneris, regnisq; avertere pestem,
Quam vestro, & populi capiti impendere videmus,
Haud incerta queror, nec quæ ventosa per orbem
Ventilat, indignis pascens rumoribus aures,
Fama, tibi obtrudo, sed cunctis obvia, quæ nou
Immeritò iniiciant Regi populoq; pudorem.
Non latet hoc quemquam, quantum Iesuitica turba
Afferat imperijs tandem populisq; malorum,
Quo semel illa pedem fixit, torrentis ad instar
Cuncta rapit, viduasq; opibus, domibusq; potentes
Exuit, & famâ, & titulis defraudat avitis.
Nec satis hoc, Regna evertit, penitusq; superbis
Deiicit è solijs Reges, quis talia demens
Vlterius perferre queat? si exempla petantur,
Scilicet haud opus est peregrinos volvere fastos,
Scriptasq; maiorum impigrè scrutarier; ipsa
Tempora nostra dabunt quæ nos meminisse pudebit;
Si pudor ullus inest, quid enim vel ante malorum
Perpessi sumus? ah! quos non fœdavimus amnes
Sanguine? & infestos miserè satiavimus hostes?
Impius interea grassatur Barbarus, & nos
Turca ferox ridet, miseranda Ecclesia iustas
Vix lacrymas cohibere potest, eheu ubi prisca
Relligio, sanctiq; Patres, atq; inclyta Regum
Gloria? quo tandem miseri pervenimus! ah quæ!
Quæ non pertulimus! quæ non ventura timemus!
Serius hoc vidit, vidit tamen ultimus HEROS
VALLESIAE *stirpis, qui quamvis se esse putaret*
Delitias Papæ, primasq; in amore tenere,
Nil minus interijt sicâ intereremtus iniquâ.
Qui semel evasit scopulos, scyllamq; voracem,
Neptuno monstrante viam ventisq; secundis:
Naufragus immeritò fluctus incusat & imbres
Immitesq; Deos Pelagi, sævamq; Charybdim,
Neglecto custode Deo, si incauta carina
Obruitur, tandem & sterili sepelitur arenâ.
Stabat Roma potens, & adhuc cum laude superbis
Ius dabat imperijs, cùm prudentißimus Heros
Occasum interitumq; CATO prædiceret, eheu!
Det Deus ô Princeps similis quandoq; ruina

Ne subeunda siet Regi, miseroque popello
Insidijsque dolisque & iniqui fraude COTONIS.
Hic sermo mellitus, & hæc dulcissima verba,
Ille quibus vestras, Rex maxime, detinet aures.
Incantator atrox, magico sunt plena veneno,
Permittente Deo; qui quando imponere finem
Imperijs statuit, meritasque exposcere pœnas,
Iudicio sensuque omni regesque Ducesque
Exuit, & tandem populum cum Rege relinquit.

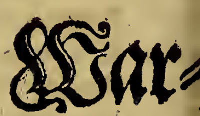
Iesuitæ Sedani Scholam aperire conantur.

Iesuitæ autem immemores tanti beneficij Regis, & conditionum quibu rursus in Gallia admissi ac recepti fuerunt, post transactionem Henrici IV. Re gis cum Duce Bulioneo anno 1606. factam, cùm Rex Lutetiam rediisset, sup plici libello eum exceperunt, post gratulationem, de successu, quo prospero i hac expeditione usus esset, & simul Scholam ut sibi Sedani aperire liceret petie runt. Rex autem respondit, se quidem assensum suum daturum facilè, modò i à Duce obtinere possint: conatu igitur irrito discesserunt.

Conatus Iesuitarum Aurelijs.

Iesuitæ etiam ex Societate sua miserunt aliquem Aurelias Quadragesimal tempore, ut ibi concionaretur, confessiones audiret & Missam celebraret, se factum hoc magna cum civium indignatione. Nam neglecto hoc suo officio i id solum totus incubuit, ut superioris temporis Ligistas in suas partes pertra here posset. Hoc cùm ex animi sui sententia successisset, rumorem ipse & ad hærentes in urbe sparserunt, Regem omninò velle atque iubere ut Iesuitæ i urbem recipiantur. Regi contra persuaserunt, Aurelianenses nihil magis cupe re & exoptare, quàm ut Iesuitæ in urbem intromittantur. Rex annuit illis be nignè, & concessit ut Collegium in hac urbe extruant, modò id cum licentia & consensu civium fiat. Hoc verò quum primùm cives resciverunt, in unum con venerunt, ibiq; Tourvilleus Advocatus urbis, multis gravibusq; argumenti in medium adductis, probavit, non sine ingenti damno & periculo Iesuitas, ir requietum, superbum & arrogans hominum genus, in urbem recipi posse. Pla cuit hoc consilium præcipuis Senatoribus & civibus, decreveruntq; unanimi ter, non recipiendos esse.

Hæc breviter de aureliensibus: de Trecensibus, in gratiam Germano norum & Helvetiorum meorum, ut est ex Gallica in Germanicam linguam translatum, bonâ fide integrum adscribam.



Warhafftiger bericht/ was sich inn der Statt Troyen in Franckreich / bey dero von den Jesuiten daselbst gesüchter einkommung / vom jahr 1603. biß auff den Monat Julium 1611. zugetragen.

Nach dem die Jesuiten / krafft deß zu Pariß im September Anno 1603. außgangenen Edicts/ wider inn Franckreich einkommen: haben sie sich/ durch jhre geschwinde Räncke/ deren sie/ jhr fürnemmen ins werck zu richten / sich zügebrauchen pflegen/ inn die vornembste Stätte deß Königreichs einzüschleichen / vnderstanden. Man hat gewisse nachrichtung / daß die Obersten in jhrer Societet einmütig beschlossen gehabt/ im *Collegio* zu Pariß nicht hart auff die schülhaltung zü dringen / damit sie desto leichtlicher in allen Provintzen vnd vornemmen Stätten in Franckreich einen freyen eingang hetten.

Hierzü zü gelangen/ vnd damit der König jhr fürhaben desto weniger mercken solte / haben sie Ihr May. durch etliche jhrer vertrawten zü verstehen gegeben / daß dieweil jhre Mayestet gleichsam aller Vatter inn diesem grossen Königreich were/ dieselbe ebener massen / wie sie jhren Vnderthanen den Frieden zü wegen gebracht hette/ auch die lehr vnd vnderweisung jhnen ins gemein wider erstatten wolte/ vnd daß sichs nicht gebürte/ daß die Statt Pariß allein / einer so lieblichen vnd angenemen Frucht geniessen solte: dardurch wurde Ihre Mayestet bey den Vnderthanen desto mehr geehrt vnd geliebt werden. Auff diß scheinbarlich anbringen / hat der König jhnen erlaubt/ sich allenthalben in Franckreich/ da es jhnen anstehen wurde/ niderzulassen.

In der Provintzen Champagnien haben sie auß vrsachen / die hernach sollen gemeldet werden / jhre augen vnd gemüth sonderlich auff die Statt Troyen gerichtet. Zum anfang ist es jhnen zimlich gelungen / dieweil sie drey vornemme Personen/ die jhnen vber die maß gewogen vnd zugethan waren/ angetroffen haben/ nemlich den Herren Bischoff/ den Præsidenten vnd *General* Leutenant/ vnd den Schultessen in der Statt / welche auß vnderschiedlichen vnd sonderbaren vrsachen / die hernach in diesem bericht erklärt werden sollen/ jhr eusserstes gethan haben/ die Jesuiten in der Statt Troyen zu installiren. *M. Iacob Nivelle*, der fast zwantzig Jar lang / ein Jesuit von gelübd vnd *profession* gewesen/ vnd noch einer im hertzen vnd gemüth ist/ hat auch nicht wenig darzu geholffen.

Als die Jesuiten vmb bekräfftigung jhrer widereinkommung zu Troyen anhielten / ist der Herr Johann *Dautruy* Schultes daselbst/ welcher etlicher gemeinen geschäfften halben gen Pariß kommen war/ in eine Herberg/ da Herr *Vestier*, Dechant in der Thumkirche / vnnd einer seiner Brüder/ der Statt Rath/ auch lagen/ eingekehrt. Auff einen Feyrtag fragt er sie/ ob sie wolten den König sehen zu mittag essen: welches sie verwilligt / vnnd sich mit jhm dahin verfügt haben / wußten aber nicht/ was er vorhatte/ vnd machten jhnen keine gedancken/ daß er sie vervortheilen/ vnnd jhrer gegenwart zur vernichtung dessen/ darvon hernach/ mißbrauchen wolte.

Dautruy gehet in deß Königs Kammer hinein/ vnd redet heimlich mit einem seines anhangs/ *Mr. René Breslé* genandt / welcher der Kön. May. Almosenpfleger/ vnd zü einem Bischoff gen Troyen fürgeschlagen war.

Wie nun der König nach eingenommener Mahlzeit sich wider in sein Gemach

verfügen wolte / vnnd die Königin bey der hand führte / hat jhm *Dautruy* an dem Ort/ da er furuber gehen solte/ einen fußfall gethan/ welches der Herr *Vestier* vnnd sein Bruder ebener massen auch gethan / dieweil sie meinten / daß *Dautruy*, welcher Schultes war / etwas / daß die gemeine Statt angieng / dem König fürzubringen hette. Da thet *Breslé* das wort/ vnd sprach zum König: Es seynd/ Herr König / der Schultes vnd die Einwohner der Statt Troyen/ die Ewer May. vnderthenigist ersůchen/ daß sie ein Jesuiter *Collegium* bey jhnen haben mögen. Der König gab dem *Breslé* kein antwort / sonder sagte stracks zur Königin / Diser ist meiner Almosenpfleger einer/ vnd ist allein zů Bischoff gen Troyen fürgeschlagen worden/ gleichwol wil er schon albereit die Jesuiten daselbstē einführen. Der Herr Dechant/ *Vestier*, vñ sein Bruder / kundten sich nicht gnůgsam über der behenden antwort deß Königs verwundern: gleichwol kame jhnen deß Schultessen küne that vnd fürnemen noch viel seltzamer vor / daß er also für sich selbst/ auß eignem trieb / vnnd ohne vorwissen der anderen Stände in der Statt/ vmb die Jesuiten anhalten dorffte. Vnd that jhnen sonderlich wehe / daß sie ins Königliche Schloß vnder dem schein / als solten sie den König sehen essen / in der that aber / damit ein so betriegliche bitt durch jhre gegēwart desto mehr krafft vnd ansehens hette / waren geführt worden. Darüber sie in eine verbitterung wider den *Dautruy* gerathen/ vnd jhme seine vntrew vnd gewalt/ den er zur zeit der *Liga* wider seine Mitburger geübt / verwiesen haben. Der *Breslé*, welcher damit vmbgieng/ daß er jhm die Jesuiten verpflichtete/ vnnd durch jhre fürbitt seine Bullen beym Bapst vmb sonst bekommen möchte/ hat diese sach beym König zutreiben auff sich genommen/ vnd dermassen angehalten/ daß nach dem er Jhre May. vberredt / als solte die Bitt/ die *Dautruy* der Jesuiten halben gethan hatte/ mit bewilligung aller Einwohner geschehen seyn / er ein schreiben *dato* deß *Februarij* 1604. deß innhalts/ wie hernach folgt/ erlangt hat.

Demnach wir vns gegen vnsern lieben getrewen / die Einwohner vnser Statt Troyen/ in allem/ was vns müglich / gnedig vnd günstig zuerzeigen willens seyn: Als haben wir auff das inständige anhalten vnd *süppliciren*, so vns von vnsern auch lieben getrewen *René Breslé*, vnserm Rath vnnd verordneten Almůsenpfleger / den wir zůgleich zum Bischoff gen Troyen ernannt haben / wie auch obgedachten Einwohnern geschehen/ zůgelassen/ ꝛc. Dieser Brieff hat auch eine besondere clausul/ den Jesuiten zum vortheil: Das alles/ was jhnen so wol von gemeiner Statt/ als von einem jeden jnsonderheit/ wurde gestifftet werden / es weren gleich fahrende oder ligende güter/ solte angenommen werden vnd gültig seyn.

Als diß Patent vom Schultessen *Dautruy* auff dem Rathhauß eingeliefert vnd abgelesen worden/ gab es bey allen/ die zugegen waren / ein groß stillschweigen vnnd verwundern / vnnd hielte ein jeder darfür / daß es nun mit jhrer freyheit auß were/ dieweil man Jesuiter bey jhnen einlosieren wolte / vnd das fälschlich fürgeben wurde/ als solten sie diselbe begert haben/ da sie doch niemals das geringste wort darvon geredt hetten: vnd gieng die gemeine rede dahin/ das *Dautruy*, der mehr auff sein *privat* nutz als auff gemeiner Statt wolfahrt sehen thete/ solches hinder jhnen expracticirt hette. Dieweil aber *Dautruy* die Gemůter der Einwohner durch diß erst schreiben zů seinem willen nicht lencken können/ hat er dem *Breslé* wider zůgeschriben/ der ein anders *dato* 18. *Maij* 1604. außgebracht/ darinn diese wort stünden: Daß Jhre May. die einnemmung der Jesuiten in der Statt Troyen höchlich begerte/ vnd daß Jhr dieselbig zů sonderem gefallen gereichen wurde. Da diß ander schreiben nicht mehr würcken wolte / als das erste / kam ein drittes den 29. *Iunij* nechstfolgend / in welchem dem obersten *Supplication*meister / Amptmann zu Troyen / oder seinem Leutenannt / das jenige so im schreiben befolhen worden / zů vollziehen aufferlegt worden. In diesem schreiben geschach kein fernere meldung der fürgewandten *supplication* deren von Troyen vmb ein Jesuiter *Collegium*: da war nun ein ernstes gebott

tt an die Einwohner: jhre freyheit ward in eine noth zugehorchen verwandelt:
an vnderstünd sich/durch deß Königs befelch durchzübringen/das erstlich den na=
en hatte/als hetten sie es selbsten gesücht.

Inzwischen leßt man einen *Provincial* Jesuiten sampt etlichen seiner Mitbrü=
r gen Troyen kommen/ welche anzeigten/ daß sie auß sonderlichem befelch Ihrer
önig. May. nit aber auff das ansüchen der Einwohner kommen weren. Für das
hrgelt/ so jhnen auff der Reyß auffgangen/ sind jhnen auß der Statt Rechen=
mmer zweyhundert vnnd zwentzig Cronen vnnd sechs schilling gereicht vnnd ge=
lget worden. Da sie nun in der Statt seyn/ besichtigen sie mit fleiß alle gelegen=
it darinnen/ damit sie jhnen bequämen Platz zu einem newen *Collegio* erwehl=
n: dann sie fürgaben/ das alte/ welches mehr dann zehen tausent Cronen gekostet/
ere zü klein für sie. Nach dem sie alles wol durchsehen vnnd erwogen/ so for=
ren sie endtlich tausent sibenhundert Cronen Järlichen rennten/ die zweytau=
nt Cronen/ die jhnen für einmal zü erweiterung jhres *Collegij* gereichet worden/
ie auch eine andere ansehenliche summ/ die sie jhre *Bibliothec* mit Bücheren/ vnnd
re Wohnung mit Haußrath zü versehen/ empfangen hatten/ nicht mit einge=
chnet. Auff diß vbermässiges begehren sind etliche von den Einwohneren heff=
 erzürnet worden/ andere haben nur jhr gespött darmit getrieben/ vnnd gesagt/
 liesse sich ansehen/ als wann diese güte *Patres* zum raub vnnd plünderung einer
eyten Troyen kommen weren: zügeschweigen/ daß die Statt durch die letzte Krie=
 dermassen erschöpfft vnd zü ruck gesetzt worden/ daß sie auff die achtzig oder hun=
rt tausent Cronen schuldig were: Beliesse also das jenige/ daß die Jesuiten zu jh=
m vnderhalt begerten/ nicht viel weniger als den halben theil dieser Summen:
nd were das ein feiner weg/ der Statt baldt auß jhren schulden zu helffen. Endt=
h geben die Einwohner diese Antwort/ daß wann es je deß Königs wille seye/ daß
 die Jesuiter einnemmen solten/ seyen sie vrbietig zu gehorchen/ doch daß Seine
Mayestet geruhe/ jhnen gnügsamen vnderhalt vnnd einkommen zu verschaffen.
tliche von denen/ die den Jesuiten zügethan waren/ baten sie/ solches bey dem
önig selbsten anzubringen. Also zog der *Provincial* vnnd seine Mitbrüder wider
rvon/ vnnd hatten weiters nichts außgerichtet/ dann daß sie den Orth besich=
get/ auff der Statt vnkosten wolgelebt/ vnnd etliche vrsachen jhrer vermeinten
isitation auffs Papier gebracht haben: darein sie getruckt was jhnen gefallen/
it namen/ daß man jhnen viel angebotten hette: welches ob es wol ein lauter ge=
cht gewesen/ jedoch haben sie sich hernach darauff wider die Einwohner gründen
ollen.

Man hat von etlichen jhrer vertrawten verstanden/ daß sie vnder allen Stät=
n inn Champagnien fürnemblich nach der Statt Troyen trachten/ vier vr=
chen halben/ die wol zu mercken. Die erste ist/ die schönheit vnnd gelegenheit
r Statt vnnd daß man wegen deß Passes vnnd gemeiner Landtstrassen/ leicht=
h auff Pariß/ Lotringen/ Burgund/ Flandern/ Teutschland/ Brieff bestellen/
nd von dannen wider bekommen kan. Die andere/ daß sie jhnen gewisse hoffnung
macht/ daselbst mit der zeit zwey Häuser auffzurichten/ Nemblich ein *Pro-
ßion* Hauß im Spital zur Dreyfaltigkeit/ welches am schönsten Orth in der
tatt ligt/ nahe bey dem Korn vnnd Weinmarck/ wie auch dem Wechssel: Dar=
ch ein *Collegium*, da das jetzige stehet/ welliches sie für hatten vmb ein gutes zu=
eitteren/ vnnd mit Wohnungen zuvermehren. Die dritte war wegen der Erb=
afft *P. Merat*, der deß Herren von *Droü* eltester Sohn war/ vnnd den sie im sie=
nzehenden Jahr seines alters entführet/ vnnd im Jahr 1585. von Pariß weg=
nommen haben/ dahin jhn sein Vatter/ nach dem er jhn von *Pantamousso*
gefordert/ zü studieren gesandt hatte. Diese güte *Patres* bildeten jhnen ein/ daß
ann sie zu Troyen jhren füß wurden gesetzt haben/ sie wurden jhre sache leichtlich

wider deß von *Drou* erben außführen. Es seynd jhrer viel / die von jhnen gehört ha
ben/daß das jenige/ so dem *P. Merat* für sein theil zůgefallen / mehr dann dreyssig
tausent Cronen werth sey/ vñ daß sie solches zů auffrichtung eines *Collegij* zů Troy
verordnet haben. Zum vierdten/so hatten sie bey den letzten Kriegsemporungen de
Liga erfahren/daß kein Volck in gantz Franckreich sich leichtlicher vnder dem schei
der Religion auffwickeln lasse/als die zu Troyen : vnnd daß jhnen diß ein gewisse
mittel sein wurde/das Regiment der gantzen Statt an sich zůbringen/wann sie nu
zwo oder drey Personen genommen hetten/die sie schon zů jrem willen hatten/nem
lich den Herren Bischoff/ den Præsidenten vnd den Schultessen. Vmb welcher v
sachen willen sie sich mit aller macht bemühet / in Troyen einzůnisten / vnnd ist de
verzug / den die von der Statt gegen jhnen eingeworffen/ dem öbersten jhrer *Societe*
gantz hinderlich vnd beschwerlich gefallen / wie solches abzůnemmen auß dem regi
ster der fragen/die *P. Cotton* dem Teuffel/welcher *Adrianam du Fresne* besessen/vor
gehalten hat/da vnder vielen andern / die deß Königs Person/ vnnd die heimlichs
vnd wichtigste sachē deß Reichs betreffen/diese mit namen auffgezeichnet seyn : *Qui*
Ambianense Collegiũ impediat, quid Trecense, das ist/was die auffrichtung deß *Colleg*
zů Amiens vnd zů Troyen verhindere? Zwar ob wol die Jesuiten in allen jren händ
len/die sie fürnem̃en/sich gantz embsich vnd vngestům erzeigen : jedoch spüret ma
nicht / daß sie sich hefftiger bearbeitet / jrgend einen sitz zů haben / als in der Sta
Troyen/vnd dieweil sie gesehen/daß man jhnen nichts geben wolte/haben sie sich e
botten/damit zu frieden seyn/daß sie allein daselbst jren vnderschleiff haben möchte
welches bey vielen from̃en leuten jhr sůchen sehr verdächtig gemacht hat.

Die in der Statt/die jhnen jhre einkommung liessen angelegen seyn/nach de
sie vermerckt / daß es an nichts anders mangel / den erwünschten zweck zůerreichen
dann daß man jhnen ein reiches einkom̃en verordnen könte : haben sie alles anha
ten so lang anstehen lassen / biß der new Bischoff Herr *Breslé* bestetiget worden / vn
ankommen ist : welcher da er auffgezogen / als bald alle ständ / die in der Statt wa
ren / zu sich in sein Hauß berůffen hett. Herr Ludwig *Bobusse*, von Bloys bürtig
Leutenant deß Gerichts zů Troyen/ wurd von wegen deß Gerichts dahin verordne
vnd mit jhm Herr *Dionysius Gombault* Præsidentsrath. Aber dieweil der Bischo
die *deputierte*, in den Bischofflichen Hoff berůffen hatte/ sagte Herr *Bobusse*, er kön
nicht daselbst erscheinen/dieweil er auff das Rathhauß/vnd nicht auff deß Bischo
Hof bestelt were : Gleichwol sind die andere *deputirte* dahin gangen : da hat jhne
der Bischoff einen brieff/mit anhangendem sigel verlesen/ deß jnhalts/Der Kön
hette verstanden / welcher massen die Einwohner zu Troyen noch jmmer vmb e
Jesuiter *Collegium* ansůchten : Derhalben wölle er / daß sie daselbsten solten eing
nommen werden/ꝛc. Hierauß nam er anlaß fürzůbringen/ wie die Jesuiten wol e
kenneten/daß der schwere schuldenlast/ mit welchem die Statt beladen/nicht gesta
ten wolte/jhren ersten forderungen einen genůgen zůthůn / sie wolten sich aber da
an vernůgen / daß man jhnen zwey tausent pfund oder francken järlichen einkom
mens verordnet : derwegen vermahnet er sie/ sie wolten auff mittel vnd weg bedac
seyn/ woher solche sum̃ zůnemmen. Die *deputirten* antworteten alle einmůtigklic
daß die Statt keine mittel wüßte/ vnd daß sie viel zů tieff in schulden steckte/ darum
könte sie nichts geben. Vil sagten weiters/ die Statt köndte der Jesuiter wol entra
ten/vnd daß sie schon zů vor ein *Collegium* hetten/welches jhren vorfahren gůt gen
gewesen were : Im fall der König kurtzumb haben wolte/daß sie sie einnemmen so
ten/vnd Er jhnen nothwendige renten stifften wurde/ so müßten sie es geschehen la
sen : Aber wann es Jhrer May. belieben solte/ diese sach der Einwohnern gůtac
ten heimzůstellen / so könten sie inn solche newerungen nicht einwilligen. Da sag
Herr *Dionysius Gombault*, er hette von den Præsidentsherren befehl gehabt/ vmb
Jesuit

esuiten anzuhalten: welchem aber seine *Collegæ* widersprochen: vnd ist solches wi-
rsprechen ins Stattbůch eingeschriben worden.
Als nun der Bischoff die sach der gestalt auff die bahn gebracht/sind die jenige die
n Jesuitē gewogen waren/ bewegt worden/ mittel vnd weg zů erdencken/ wie man
s *Collegiū* mit notwendigē einkom̃en versehen möchte/ vñ habē vnder andern disen
rschlag gethan/ daß man eine anschnliche sum̃a von der Clerisey derselbē Provin-
n heben/ vnd einen besondern standt gewisser personen vnderm namē eines ampts
richten/ hinder welchen die güter/ so das gericht zu jren handen gezogen/ zůverwa-
n gelegt wurden/vnd daß man jnen einen schilling von einē jeden pfund oder fran-
en aller fahrnuß/die sie in jrer verwarung gehabt hetten/verordnen solte. Weiln a-
r darfür gehaltē worden/ daß auß disen beyden fürschlägen ein sorgliche *consequētz*
tstehē möchte/hat man für gůt angesehen/ein gewisse geltsum̃en für arme/ schwa-
e vnd dürfftige fürzůschlagen/ vber welche der Herr Præsident *Angenoust* die arti-
eln gestelt/ vnd gesagt/ man wurde zur versicherung derselben etliche/ die wol geses-
n vnd zweyhundert tausent Cronen in vermögen hetten/darzů benennen. Es ward
ch dessen gedacht/daß man das siechenhauß/ welches in der vorstatt *Breviande* ge-
gen/zů diesem *Collegio* ziehen könte. Vnd dieweil der Schulteß vnd Schöpffen in
r statt/dasselbe allzeit von vndencklichen jaren her/in jrer verwaltung gehabt/vnd
s einkommen sich auff ein tausent oder zwölffhundert pfund erstrecken thůt: so ha-
n die/welche den Jesuitē zůgethan waren/ fürgeben/ der Schultes vñ die Schöpf-
n köten nit mit gůtem gewissen/vnd ohne simoney/die verwaltung gedachtes sie-
enhauß behalten. Aber die einwohner wolten solche fürschläg nit eingehn/ noch jh-
n gefallen lassen/was man auch für farben denselben anstriche/ vnd wurd offent-
h gesagt/daß es am rathsamsten were/ keine newrung zu machen/ sonder alles in
m stand zůlassen/in welchem man es gefunden hette.
Das ist also in einer sum̃ der gantze verlauff/was sich wegen einkom̃ung der Je-
itē in der statt Troyen vom jar 1603. biß auff gegenwirtiges 1611. zůgetragen: Da dañ
cob *Nivelle Rector* im *Collegio*, als er gesehen/ daß die zeit seiner bedienung bald
rflossen/vnd man jhm zů verstehen geben/ daß man jhn nit lenger im *Collegio* we-
r für einen Schůlmeister noch *Rectorem* leiden wolte/sich vernem̃en lassen/er were
tschlossen/von dannen zů weichen: vnd dieweil er damit vmbgieng/ daß er durch
nen abzug den Jesuiten platz machte (vmb welches willen er etliche jar gantz fahr-
ssig gewesen/vnd die vbungen deß *Collegij* hatte fallen lassen) ließ er durch die/wel-
e es mit den Jesuiten hielten/ außgeben/ daß es der gantzen Provintz vnd sonder-
h der Statt sehr damit wurde gedient seyn/wann man jhnen das Regiment vber
s *Collegium* vertrawte/ vnd daß sie anders nichts/ dann das *Collegium*, begerten:
r für sein theil/wegen der sonderlichen *affection*, die er zů seinem Vatterland trůg/
bietig were/ von dem seinen 14000. pfundt zů jhrer vnderhalt zůgeben. Man hielt
rfür/ daß es mit dem *Nivelle* nur ein angelegt werck gewesen/vnd daß das Gelt/
elches er darzů schiessen wolte/von den Jesuiten herkom̃en/ die ohne das im brauch
bèn/vnder eines andern namen güter an sich zu bringen. Vnd ist die vermůtung
her desto stärcker/daß man wol weiß/was *Nivelle* für ein geitzhals ist/ der jhm sel-
r von dem/daß jhm Gott bescheret/ nichts gůts anthůt/ sonder rewt jhn auch deß
assers/damit er seine hände wäschet. Daß dem also sey/erscheint auch auß dem/daß
s er die Jesuiten diß letzte mal/da sie bey der Statt angehalten in seins *Canonicats*
hausung geherbergt/vnd gesehen/ daß die sache solchen außgang/ wie sie gehoffet/
t gewinnen wolte/ vnd sie gleichwol stets bey jhm in der herberg blieben/ hat er sich
klagt/daß sie jhm sein leinwad zů schanden machten/vnd solches grossen vnleidli-
en schadens halben hat er sie fein höflich abgewiesen/vnd eine andere herberg zůsů-
en genötiget. Ein ander mercklich Exempel seines geitzes ist dieses/ da er ins *Colle-
gium*, als öberster Schůlmeister kom̃en/ er eine Taffel von geringem werth in der Ca-

pellen hatte anhefften lassen/ den Altar daselbst damit zů zieren/ gleich ob sie stets da
bleiben sölte: gleichwol/ als er auß dem *Collegio* geschieden / hat er dieselbig wider ab-
brechen vnd wegführen lassen / ohnangesehen er seinen nutzen daselbst sehr wol ge-
schafft hatte. Der Herr Bischoff vnd Præsident *Angenoust*, welche auch jhr bestes tha-
ten / damit durch den abzug deß *Nivelle* die Jesuiter möchten eingelassen werden,
liessen außsagen/ der *Nivelle* wolte das *Collegium* verlassen/ vnd daß sie viel zů thůn
hetten/ jhn darvon abzuhalten: neben dem aber schrieben sie den Jesuiten zů Paris
zů/ was sich verlieff/ mit vermahnen/ daß sie solche gelegenheit nicht versaumen/ son-
der jemand von den jhrigen schicken wolten/ der das volck gewinnen/ vnd bey jhnen
einen lust vnd begierd zů jhrer *Societet* erwecken köndte. Hierzů nimpt man den *Pa-*
ter Binet, als welcher durch seine geberden / die sich mehr auff einem schawplatz / al
auff der Cantzel/ da die warheit geprediget wird/ reimen/ die gemüter deß gemeinen
manns wol wurde wissen zů bewegen. Dieser kompt gen Troyen gegen dem anfang
deß monats Maij/ vñ thůt seine erste predig den Auffartsabend/ den 11. Maij/ in de
kirchen zu S. Magdalene/ welche predig/ der gemeine mann/ vom gesaltznen fleisc
zů nennen pflegt. Allda er einer der burger einrede zůbegegnen / als weil kein Huge-
notten bey jhnen/ bedörfften sie der Jesuiter nicht: Hierauff sagte er/ daß sie zwar kei-
ne Hugenotten hetten/ aber dargegen were die Statt voll Atheisten/ Libertiner vnn
grober Catholischen / Das Agar vnd jhr Sohn Jsmael sich vnderstanden hetten
ein trennung zwischen Abraham vnd seine ehliche haußfrawen Saram/ zů machen
hette der Haußvatter wollen friden haben in seinem hauß/ welches ein fürbild der ki
chen gewesen/ so hette er müssen *eijcere ancillam & filium eius*. Was er aber durch die
gleichnuß andeuten wöllen/ hat er mit fleiß verschwiegen/ nemlich dises/ daß die Ca-
tholischen/ welche er Libertiner vnd Atheisten nennet/ so durch den Jsmael zů verst
hen/ eben so wol/ als Hugenotten/ welche durch Agar bedeutet werden/ auß der Sta
gejagt werden solten / vnd das weder der eine noch der ander hauff darinnen zů du
den: welche rede zů einer offentlichen Auffrůhr gerichtet war. Darnach predigte
noch einmal in derselben Kirchen auff den Geburtstag vnser lieben Frawen/ vn
bracht für/ wie *S. Dominicus* im traum gesehen hette/ Gott den Vatter die augen i
Haupt herumb drehen / mit einem fewrigen Gesicht/ vnnd daß jhm der Mund v
zorn schaumte. Diß waren seine eigne wort/ ab welchen die zůhörer sich dermasse
ärgerten/ daß viel offentlich sagten/ solche wort weren voll Gottslästerung/ vnd so
te man nit gestatten/ dergleichen außzugiessen.

Nach dem er aber vernommen/ daß sein vorgeben von groben Catholischen/ Libe-
tinern vnd Atheisten / sehr vil auch vnder denen / die jhrer *Societet* gewogen waren
für den kopff gestossen: hat er in einer andern predigt solchen fehler verbessern wölle
lobte derwegen die Einwohner zů Troyen vber diemassen/ vnd striche jnẽ den fuch
schwantz meisterlich/ sagend/ daß wann er die laster straffte/ er sie nicht meinte/ sond
die Türcken/ Persianer vnd andere Barbarische völcker.

Den 14. Maij bey der begängnuß/ die dẽ letsten verstorbnen König auf den tag/
er vmbkommen/ zů ehren geschehen/ thet er eine Leichpredig in der Thumkirchen/
beysein Herren von *Praslain*, Oberamptmans daselbstẽ/ vnd aller ständ der stat
da nam er anlaß zůreden von der liebe/ trew vnd gehorsam/ die seine gesellẽ dẽ Kön
vnd Franckreich gelobt hetten. Vnd dieweil er sich besorgte / man möchte dencke
daß er *æquivociren* vnd außflüchte gebrauchen wolte / hat er zum höchsten *protestir*
vnd geschworen/ der donner solte jhn eben an dem ort erschlagen vnd zů äschen ve
brennen/ wann daß/ so er sagte/ nit war were. Sagte darbey/ daß seine *Societet* si
keines wegs in Reichshändel einmengten/ daß sie auch keine Spanier / sonder gů
vnd geborne Frantzosen weren. Diese seine Leichpredig ist hernach in truck außga
gen: aber er hat sich wol darfür gehütet/ daß er die *protestationes* vnd verfluchunge
die jhm in der predigt entfaren/ hinein getruckt hette.

Da n

Da nun die predigten dises Jesuiten den leuten je lenger je mehr mißfielen/so hat
an bestelt/daß jm auff den 8. tag nach dem H. Sacrament alle fürneme Pfarrkir-
en versperrt vnd versagt wurden / also daß der Bischoff/ der sonst nit wußte/wo er
it jhm hinauß solte / jhn zu S. Nicier predigen ließ / welches ein kleine Pfarrkirch
am ende der Statt: da er noch besser herauß führ/als noch jemals/vnd sagte/daß
lein die grobe Catholische/ Atheisten vnd Libertiner jhnen im weg stůnden/daß sie
Troyen nit eingenommen wurden: daß alle andere Priester vngeschickte tölpel we-
n/vnd daß innerhalb zehen/zwantzig vnd auch wol dreissig jaren/kaum einiger vil-
cht gewesen/der recht/vnd wie sichs gebürt/gebeicht hette. Solche küne reden erreg-
n bey etlichen einen verdacht/ bey andern ein getümmel / vnd verursachten/daß viel/
e biß daher in dieser sach/der Jesuiten einnemmung betreffend/*neutral* gewesen/die
gen begundten auffzůthůn/ vnd diese *Societet* für sehr gefährlich vnd auffrůhrisch
halten. Vnd waren diß gemeine reden der fürnembsten vnd ansehenlichsten bur-
rn auß allen Ständen in der Statt.

1. Daß es menigklichen bekannt vnd offenbar sey/ wie sich die Jesuiten vnderstůnden
allen fürnemmen Stätten in Franckreich einzukommen : daß sie gegenwertigklich
re anschläg auff *Langres*, *Chaumont*, *Auxerre*, vnnd viel andere örther mehr ge-
acht/da sie durch heimliche verbündtnussen vnd andere geschwinde practicken trach-
en einzůschleichen: daß nach dem sie zů Troyen alle list/die sie erdencken können/
rsůcht/ jetzt gewalt brauchten/vnnd daselbst sich auch wider der Einwohner willen
ntringen wolten.

2. Daß sie allenthalben / da sie eingenommen / jhnen nicht anderst / dann durch
meichlen/ vngestům / rottirungen ein *credit* machten : vnd befinde sich / daß die/
jhnen zůgethan/dreyerley seyen: etliche seyen einer jngehaltenen vnd forchtsamen
tur/ die der Jesuiten heimliche practicken nicht erforschen noch ergründen wöllen/
nder halten sie in ehren/weil sie etwas loblichs bey jhnen gesehē: andere/als der ge-
ein mann/ vnd das meiste theil der weiber/ sehen nur auff den eusserlichen schein/
d erstrecken sich jhre gedancken nit weiter: der dritte hauff seye deren/ die etwas für-
ben/vnd damit sie desto füglicher darzů gelangen/ sich dieser gesellen gebrauchen/
ren macht vnd arglistigkeit allerley anschläg zů befürderen jhnen bekannt ist/ als
da fein wissen / alle jre handlungen mit dem schein der Religion zů bemäntelen :
lchra laverna, da mihi fallere, da justum sanctumq; videri.

3. Daß sie jhnen kein gewissen machen/ meutereyen vnd rottirungen anzurich-
n/damit sie die jhrige in den fürnemmen Stätten einstecken können: Man habs wol
fahren/nicht allein in der Statt Troyen/sonder auch anderstwo/vnd damit man
n diser Provintz allein rede / so könne die Statt Rheims dessen genůgsam beweiß
bringen/wie sie nemlich durch heimliche practicken vnd wider den willen der Ein-
ohner/da hinein kommen seyn/vnd wie sie sich durch schandtliche vnd vnchristliche
ck vnd betrug vnderstanden haben/den Priorat *S. Paul du Val des Escholiers*, dem
ider *Peter Iabot*, der jhn rechtmässiger weise innhatte / auß den händen zů reissen :
ß mancher an denen orten/da sie jhren sitz haben/ der vor diesem/da er sie nur auß
meinem růff / den sie hatten / kandte / tausent Cronen zů jhrer einnemmung
gebē/jetzt gern zwey tausent/si außzůstossen geben wolte: Daß sie/ damit sie jrgēd
nkommen/*superos si nequeunt, Acheronta movent.* Man spüre es alle tag in der that/
d zum vberfluß so habe es *P. Cotton* klärlich bewiesen / in dem Register seiner fra-
n/die er dem Teuffel fürgehalten/darinn neben andern diese drey außtrucklich ste-
n/*Quid Pictaviensis Collegij fundationem maximè impediat; Quid Ambianense Col-
rium impediat, quid Trecense?* So sie in in geringen sachen/ an welchem jhrer *So-
tet* nicht vil gelegen/ sich solcher abschewlichen vnd vnchristlichen mitteln gebrau-
en: was kan man erdencken / dessen sie sich nicht vnderfangen/ damit sie bey gros-
n Herren gunst vnd vorschub erlangen / vnd bey jhnen allzeit in sonderlichen gna-

den bleiben? Diß aber ist eine von jhren fürnembsten räncken/ daß wann sie sich ji gend eingetrungen/ oder sonst etwas gewaltsamlich/andern zum nachtheil vnd ver derben/ vorgenommen haben/ (anderst kommen sie nicht auff) so bedecken sie all zeit jhre vnrechtmässige besitzungen mit dem Deckmantel der Gottseligkeit vnn Religion.

4. Daß es war vñ ausser allem zweiffel sey/ daß die falsche wunderzeichen vnd fal sche marterer an tag bringen/auff daß sie bey dem gemeinen mañ desto mehr glaubē vnd ansehens haben. Daß dem also sey/werde *P. Heinrich Garnet*, welcher billich an leben gestrafft worden/als einer/der die pulver verrätherey in Engelland hat anstiff ten helffen / von diser *Societet* mit sonderlichē eyffer für einen marterer gehalten v außgerüffen. Vñ ist gedachter *Societet* in so grosse blindheit gerathē/daß sie ein fals wunderwerck vnderm namē eines abschewlichē verräthers vñ mörders/erdichtet ha ben/ welcher vnder dem schein die Catholische Religion in Engelland zübefürderen eine gantz barbarische vñ teufflische verbündtnuß/ dergleichen man nit hette erdencke können/für gût vnnd gottselig gehalten/vnd war dieselbe also beschaffen / daß wo si durch die sonderbare gûte Gottes nit were entdeckt worden/sie den König vnd Köni gin in Engelland/den Printzen von *Galles*, vnd mehr dann 1000. oder 1200. der für nembsten vnd treflichsten Herzen im gantzen Königreich / sampt einer grossen anza gemeines volcks / vnder welchem viel Catholische waren / durch einen leydigen / ge waltsamen vnd schnellen todt hingeraffet hette: also daß diser vnmenschlicher spruc eines Heyden wider hat wöllē auff die bahn gebracht vnd ins werck gerichtet werden *Pereant amici, modò & unâ inimici*: das ist/ man soll der freunde nit schonen/ wañ nu auch die feinde zügleich mit hingerichtet werden: *tantum relligio potuit suadere malo rum*. Wie köndte einem menschē in siñ kommen/daß die Catholische Religion solch barbarische thaten beschönen/vnd dergleichen gesellen für marterer erkennen vnd an nemmen solte? Der zweck aber/ dahin diese falsche wunderwerck vnd falsche Mar terer gerichtet seyn/ist der allein/ daß man das Volck betriege/oder/welches glaubli cher/ daß die newlinge vnder den Jesuiten / vnd andere einfaltige Leut / die sich den gebott der *Patrum* dieser *Societet* allerdings vnderwerffen / dardurch angereitzt wer den/etwas thätlichs wider das Reich vnd leben der Fürsten fürzünemmen / die ma nent Ketzer/Sectirer/oder der Ketzer freunde/vñ günner/das ist/die den Jesuitē n alles zü gefallen thûn/wird halten wöllen. Jn Flandern in der Statt *Bourbourg* ha ben sie ein ander wunderwerck erdichtet vnnd fälschlich außgeben/ von einer junge tochter/die zwölff jar alt war/ als solten sie dieselbe durch anlegung etlicher reliquie jhres stiffters *Ignatij* gesund gemacht habē/ nach dē sie 27. gantzer tagen nit hab har nen könen/welches wie es die erfahrneste ärtzt bezeugen/ein gantz vnmüglich ding is Jn sum̃a daß bey dieser *Societet* die gantze Religion in einem eusserlichen schein v geberden bestehe/ dadurch alle redligkeit/auffrichtigkeit/einfalt vñ ware Gottsforc auffgehaben wird/welche allen listē/rottirungen/verdrehungen der wörter/ *aequivo cationibus, evasionibus mentalibus*, vnd andern dergleichen außflüchten/die bey diese *Patribus* sehr gemein / aber von den Heyden selbst sind verworffen worden / zuwi der ist. Dann/ wie einer von den alten spricht: *Totius injustitiae nulla fraus capita lior est, quàm eorum, qui tum, cùm maximè fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur.*

5. Daß alles/was man von der Jesuiten wider einkommung gen Troyen hoffe möchte/fürnemlich die vnderweisung der jugend belangen thete/ vnd den nutzē/ de dem land durch den zülauff fünff oder sechshundert schüler züwachsen wurde/in de dieselbe in der Statt wohnen/vnnd also die frucht vnd wahren in der Provintz dest besser wurden verkaufft vnd zu gelt gemacht werden könen. Hergegen aber wañ ma disen vermeinten nutzen mit dem vnfehlbaren schaden/ der darauß erfolgen wurde vergleichen wolte / so wurde man viel mehr vrsachen haben / sie zuverwerffen / al

anzünemmen

ʒůnemen. Dann gleich wie *non omnis fert omnia tellus*, alſo were der Statt Troyen
ehr am Kauffhandel als an der Schůlen gelegen/ vnd were gewiß/ daß fünff oder
chs handwercker jhr viel mehr frommen wurden/ dann tauſend oder zweytauſend
hůler/ wann in der Statt für ſo viel raums genůg were. Vber das/ daß die Schůl-
gend/ welche gemeinlich etwas vnbeſcheiden vñ můtwillig iſt/ wurde vil gezänck/
reits vnd groſſe verführung bey den Handtwercksleuten verurſachen/ vnd ſich mit
nem volck/ das geſchwind von der Fauſt iſt/ nicht wol vergleichen können. Ferner/
eweil die Statt ſich deß Brands halben zubefahren hat/ darumb daß ſie von lauter
olß gebawet iſt/ ſo möchtē leichtlich groſſe vngelegēheitē durch die vnachtſamkeit der
hůler entſtehen. Demnach auch das land nit ſehr fruchtbar/ ſo wurden die ſchůler in
r nahrung/ vnd in den wohnungen thewrung bringen/ dardurch die arbeiter vnd
ndtwercksleut anlaß nemmen wurden/ ſich anderſtwohin zů verfůgen/ da es wol-
yler were/ vnd mit der nahrung vnd wohnung beſſere gelegenheit hette. Alſo wur-
der handel/ welcher der Statt fürnemſtes einkom̃en iſt/ ſtill ſtehen/ vnnd die Statt
s verderben/ oder doch in groſſen abgang gerathen. Vñ kom̃e diß auch noch darzů/
ß die/ ſo gůtes vermögens/ jhre Kinder lieber gen Pariß oder in andere berůmbten
niverſiteten ſchicken wurden/ höflichkeit zů lernen/ vnd ſich etwas in der welt vmb-
ſehen/ als ſie ſtets bey ſich im hauß behalten. Was alſo für ſchůler in der ſtatt blei-
n wurden/ das wurden armer leut kinder ſeyn/ von denen zwar das land beſchwer-
n/ aber keine ſonderliche ehre oder nutz zůgewarten hette.

6. Wann dē alſo/ wie ſich die Jeſuiter verlauten laſſen/ daß jhr vornembſter zweck
y/ ſich wider die Hugenotten gebrauchen zů laſſen/ ſo ſey die ſtatt derē durch die gna-
Gottes vnd gůte lehr/ nit allein jrer eignen Pfarzern/ ſonder auch der Barfůſſer
nd Prediger München erledigt/ vnd wañ man dieſen Ordensleuten/ wie auch den
apucinern jre notturfft wie bißher/ beharꝛlich reichen wurde/ ſo wurden ſie dardurch
jhren gewonlichen übungen fortzůfahren verpflichtet/ vñ durch diß mittel jre klö-
r erhalten werden/ welches viel leichter vnnd billicher ſey/ als die Jeſuiten einzů-
hen/ welche ſich mit geringem nicht benůgen laſſen. Zů dem ſo jnen die ſehr/ welche
einen/ daß die Jeſuiten/ wenn ſie in der Statt Troyen wurden eingelaſſen werdē/
nen gewiſſen vnd beſtendigen Prediger wurden geben können/ oder drauſſen auff
n Dörffern das volck vnderweiſen wollē/ wie die Bettlermünch allzeit gethan/ vnd
ch thůn/ welche das land in den erſten kriegen/ die wegen der Religion entſtanden/
it ſechs oder ſiben fürtreflichen lehrern vnd predigern verſehen haben/ vnder welchē
eſrieux. Bernot, du May, de la Porte, Millé, Mauroy vnd andere geweſen: vnd ſeye
ennigklichem bewußt/ daß die Jeſuiten auß allen Provintzen in Franckreich/ da ſie
ſeſſen/ kaum drey oder vier gůte prediger ſtellen können/ jhr *credit* zů Pariß vñ an-
rſtwo zůerhalten/ deren ſie ſich allein zů jhrem vortheil gebrauchen/ damit ſie das
nſehen jhrer *Societet* vermehren vnd befeſtigen. Einmal/ ſo ſolte man die Barfůſ-
r vnd Prediger münch/ die dem land ſo viel gůts gethan/ der Jeſuiter halben nicht
ſſen zu grund gehen/ welche darauff pochen/ daß ſie andere Ordensleut fein wiſſen
ßzůtreiben vnd zuberauben.

7. Daß ſo vil *Collegien* der Jeſuiter/ die ſie in den vornemſten Stätten in Franck-
ich auffgerichtet/ mit nichten dem Königreich zum beſten/ ſonder allein dahin ge-
eint/ daß ſie jre eigne *Societet* erheben vnd groß machē/ vnd ſich dermaſſen ſtärckē/
ß ſich ein jeder für jnen förchten můſſe/ vnd keiner jhrem vorhaben begegnen vnd
iderſtand thůn köñe. Zů welchem end ſie ſich allenthalben/ wo ſie jren fůß ſetzē kön-
n/ befleiſſigen/ daß ſie daſelbſt das regiment vnd die form der policey veränderen;
elches in einer Statt viel ſorglicher iſt/ als wann man in derſelben eine Veſtung
ffwerffen lieſſe. Sihet man nicht/ daß diß eins von jren außbündigſten kunſtſtuckē
/ daß ſie die Catholiſchen heimlicher weiſe von einander trennen/ vnd zwiſpalt vn-
r jhnen anrichten/ damit man bey wehrender ſolcher trennung vñ vneinigkeit deſto

weniger auf jre händel vñ practicken acht haben köñe? Auch herrschen sie als dann am allermeisten/wann vnruh vnd vnfriede ist/darvon jhre *Societet* jhren vrsprung vnd herkommen genommen hat. Ein ander kunststuck folgt auß dem vorigen / daß keiner bey jhnen für gut Catholisch gehalten wirdt/ *nisi juret in verba Societatis*. Die so der *Societet* will vnd meinung mit aller ehrerbietung nit beypflichten/ mögen wol jhre rechnung machen/daß man sie als Atheisten/Libertiner/ grobe Catholiche/ Ketzer/Sectierer/oder der Ketzer freund vnd gönner verlestern/ vnnd in vngunst bringen wirdt. Teutschland ists wol jnnen worden/ was solche lose fünd daselbst gewircket/vñ kan mans ohne grausen nicht außsprechen: zugeschweigen/daß sie den dritten theil der Teutschen zum abfall vnd ketzerey gebracht haben / dergestalt/ daß heutigs tags bey jhnen fast keine andere Catholische zu finden / dann die sich den Jesuiten gantz vnd gar verbunden/vnd Spanien trew vnnd hold zu seyn verpflichtet haben. Welches schrecklich vnd trawrig exempel die Frantzosen billich witzig machen solte: dann jhnen eben das begegnen wird / wann sie den auffwicklungen vnd rottirungen dieser *Societet* nit stewren vnd wehren. Vnd weil die Jesuiten alle jhre handlungen mit dem schein der Gottseligkeit bedecken / so sind sie viel gefährlicher / als die Hugenotten / vor welchen man sich leichtlich hüten kan/so bald sie angezeigt vñ bekandt werden.

8. Daß durch den friden in Franckreich/ welchen König Heinrich der grosse zu wegen gebracht/ die Statt Troyen sich in einem guten vnnd ruhigen wesen befinde/ vnd aller trennungen vnnd spaltungen frey vnd ledig sey: Wann aber die Jesuiten hinein kommen solten / wurden sie ohne allen zweiffel die alte zweytracht/ haß vnnd feindschafft / welche die *Liga* erwecket / vnd durch den friden ist nidergelegt worden/ wider ernewren: daher zwo gefährliche Partheyen entstehen wurdē/die eine der Jesuiten vnd jhres anhangs/welche von jnen gute vnd eyferige Catholische wurden genennet werden: Die andere/der Atheisten/Sectirer/Politischen/ Libertiner vñ groben Catholischen/ wie sie *P. Binet* in seinen predigten getaufft hat: der auch wider sie diß endurtheil gesprochen / *Eijce ancillam & filium eius*. Daher leichtlich abzunemmen/ wohin die Jesuiter trachten/dieweil sie sich schon so klärlich mercken lassen/vnd alle/ die sie können/durch solche practicken zu sich ziehen vnd locken/darbeneben heimlich zusammenkunfften halten/vnd etliche von jhren vertrawten außsenden / daß sie von hauß zu hauß die gemüter der Einwohner außforschen/vnd sie vberreden/sich zu vnderschreiben/daß sie die Jesuiten begehren: dieweil sie auch solche zu vnderhändler gebrauchen/ die in den letsten empörungen sich vor andern durch meutereyen vnd auffruhr berümbt gemacht habē: Schließlichen/dieweil sie eben solche mittel/in die statt zu kommen/vor die hand nemmen/welche vor der zeit bey der auffrichtung vnd vnderschreibung der *Liga* sind gebraucht worden.

9. Als bald sie an einē ort jhr ancker geworffen/so wollen sie vber das Regiment die oberhand haben/ vnd damit sie solches heimlich vnd ohn widerwillen zuwegen bringen/so behelffen sie sich der beicht/vnd richten vnvermerckter sachen treñungen vnder dē volck an/vñ bedeckē allzeit jr böses vorhaben mit dē schein der Religion/ als wann sie die jenigen weren/die sich den Ketzern/ Libertinern vnd groben Catholischen widersetzen müsten: dardurch sie allgemach eine *Inquisitiō* in ein jede statt einführē/welche viel gefährlicher ist/als die Spanische/die nur etliche *privat*personē in noth bringet. Seye also der proceß/der die Jesuiter/zu einer allgemeinen empörung gerichtet/ damit sie mit der zeit das Regimēt nach jrē siñ vnd wolgefallen bestellen. Welches die jenige wol in acht zunemmen/die im stand der Oberkeit seyn. Wann nun etlich denen jre heimliche griff vnd practicken sind kundbar worden/jnen dieselbe nit wolgefallen lassen/so müssen sie alsbald mit dem namen der Libertiner/Atheisten/oder Ketzer beschmitzt werden/wie ehrlich/fromb vnd gut Catholisch sie auch seyen/gleich ob der Jesuiten thun eine Richtschnur der Warheit vnnd Artickel deß Glaubens

au

uch keinem in geringstem erlaubt were/jnen zůwidersprechẽ/oder sich jren verdam-
chen vnd abschewlichen practicken zů widersetzen. Dieser letzte punct sey die erste vñ
berste staffel jrer heimlichen kunst vnd arglistigkeit. Dann wann sie einen solchen
ecken angeschmitzt haben/daß er ein Libertiner/Atheist/Ketzer/ Sectirer oder Ke-
erfreund seye/ so benemen sie jm leichtlich alles ansehen vñ *credit* bey jren vertraw-
n/vnd bey denen/ die wegen jres geringen verstands vnd einfalt das jenige festig-
ich glauben/was jnen einmal ist eingebildet worden.

10. Daß sie eben vnder dem schein/die ehre Gottes zůbefürderen/sich nicht allein
n Reichshändel einmischen/sonder auch alle heimligkeiten in einer jeden haußhalt-
ng vñ was etwa zwischen eheleuten fürgeht/wissen wollen. Vber diß so machen sie
eyrath zwischen kindern wider der eltern willen/wie solches viel/die in Flandern/
talien vnd Teutschland gereißt/bezeugen können. Vnnd damit wir von andern
it sagen/so hat man schon deren exempel nur zu viel in Franckreich/wie auch der
rstgebornen vnd einigen söhnen/die sie jren eltern entführen/damit sie jr gůt ansich
ringen/vnnd jrer hilff vnd gunst geniessen können: vmb welcher vrsachen willen
nan sie in Spanien zwingen wöllen/jre *constitutiones* zů ändern/damit die/so da-
lbsten in einem geschlecht *majorides* genennet werden/für jnen sicher sein möchten.

11. Betreffend jrhe lehr/so sey die selbe sehr schädlich vnd aufrürisch/vnd dieweil
e am H. Vatter dem Bapst allein hangen/auf daß er jhnen desto mehr zů willen
y/so schreiben sie jm einen all zu grossen gewalt zu/der sich auch vber das zeitliche
er Christlichen König vñ Fürsten/vnd folgends vber jr leben selbst erstrecke. Dann
e lehren/daß er macht habe/die Könige abzusetzen/vnnd die vnderthonen von den
flichten/die sie jnen von natur schuldig sein/frey vnd loß zusprechen: darauß volge/
aß ein Fürst oder Herr/der vom Bapst in bañ gethan ist/mit recht getödet werden
an. Darumb dañ das Parlament auß billichen/rechtmessigen vnd hochwichtigen
rsachen/das bůch deß Jesuiten *Marianæ* verbrennen/ vnd deß Cardinals *Bellar-
mini*, welches er wider *Barclaium* geschrieben/verbieten lassen/ darinnen er alle seine
unst gebraucht/die abschewliche lehr durch allerley Sophistereyen zubehaupten/vnd
llen tollen vnd vnsinnigen menschen anlaß gegeben hat/ dem leydigen vnnd ver-
lüchten exempel *Clementis, Rauaillac* vnd anderen dergleichen/ die als ein pest in ei-
er Gemein sein/nachzufolgen.

12. Man sagte ferner/daß der Statt heil vñ wolfart am frieden/einigkeit vñ gůt
ertrawen der einwohner hieng/vnd daß durch den frieden die gottseligkeit vñ gůte
itten erhalten/vñ allerley güter vñ reichthumb vberflüssig herbey gebracht/wie hin-
egen durch vneinigkeit vnd zwispalt allerley vnordnung/empörung vñ jamer ver-
rsachet wurde/wie solches auß den blůtigen vnd bedaurlichen warzeichen/ welchen
ie *Liga* in der Statt hindersich gelassen vñ den schweren schuldenlast/ mit welchen
ie sie beladen/abzůnehmen. Derhalben solte der friede vnd einigkeit das ziel sein/
ach welchem ein jeder so wol ins gemein/als für sich selbsten trachten solte/vñ we-
en die für abgesagte feind zuhalten/ die die einwohner zů vneinigkeit reitzeten/es sey
nder was schein es wolle/od' die newrungẽ/sonderlich weil der König noch minder
ärig ist/begerten einzůführen. Wañ aber die Jesuiten einmal solten in Troyen ein
genomen werden/so möchte ein jeder wol mit seinen waffen gefaßt sein/in betracht-
ung/daß das volck daselbst zum aufflauff geneigt/vnd daß sich schon etliche jrer ver-
rawten haben offentlich verlauten lassen/es weren zehen tausent mañ vorhanden/
velche jr leben woltẽ wagen/damit die Jesuiten eingeführt wurden. Welchem nun
ie růhe seines Vatterlands/vnd die trew/die er dem König schuldig/angelegen/der
olte solche einführung/derẽ sich der Bischoff vñ der Præsident *Angenoust* etwas zů
itzig annemẽ theten/mit aller macht verhindern helffen. Dañ dieweil sie nit im land
geboren/ sonder erst nach den letzten kriegen daselbsten jr residentz zů haben angefan-
gen/so könten sie nicht so wol von der wichtigkeit vnnd beschaffenheit dieser sache/

vrtheilen/wie die/welche mit natürlicher liebe gegen jhrem Vatterland verbunden/ vnd den grossen jamer vnd elend/den sie bey wehrender *Liga* außgestanden/ noch in frischer gedechtnuß haben.

Diese vrsachen / welche von vielen fürnehmen vnnd wol verdienten personen/ so wol auß der Clerisey/ als auß dem Rath vnd gemeiner burgerschafft eingebracht worden/haben solchen nachdruck gehabt / daß die fürnembste vnd ansehnlichste einwohner geschlossen/ sich in der einführung der Jesuiten zů widersetzen / vnnd nicht zůgestatten / daß M^r.*Iacob Nivelle* allerdings seines *Rectorats* im *Collegio* erlassen wurde / dieweil er dardurch süchte / die heimliche practicken der Jesuiter zů decken vnd zů vnderbawen.

Freitags den 3.*Iunij*, ist eine gemeine versamlung ins Bischoffs hoff gehalten worden/da die *deputirte* aller stände/ die in der Statt sein / mit einer sonderbaren vollmacht/einen newen *Rector*, anstatt M^r. Jacobs *Nivelle* zůerwehlen/erschienen: nemlich der Bischoff/vnd Herr *Angenoust*, Præsident vnd *general* Leutenant/ von wegen deß Capitels zů S. Peter: Herr *Vestier*, ober Dechant/ vnd *Barenton*, Ampts verseher/von wegen deß Capitels zu S. Stephan: M^r.*Hennequin*/Dechant / vnnd *Beaupoil*, *Canonicus*: M^r. *Trutat* vnnd *Senog*, von wegen deß Præsidenten Raths: M^r.*Febure*, Vogt. vnd die Schultessen vnnd Schöpffen/ von gemeiner statt. In dem ein jeder sich an sein ort nider setzen wollen / so laßt man einen postbotten / welcher sonderlich darzů bestelt war/einkommen/der sagte/er hette brieff von der Königin. Da jhn der Bischoff fragte/ ob die selbe der Jesuiten einneinung betreffen theten/ sagt er / er hielts darfür / aber die brieff stůnden an Herren von *Praslain*. Da sagten der Bischoff vnd der Præsident/sie hielten für rathsam/daß die versamlung auffgeschoben wurde/biß man dessen bericht hette / was der Königin will vnnd meinung were. Die *Deputirten* hielten dargegen an / man solte ohne fernern verzug in der sachen fortfahren. Da bat der Bischoff die samptliche Herren / die zůgegen waren/sie wolten dann einen zum *Rectorn* fürschlagen/im fall M^r.*Iacob Nivelle* bey seinem dienst nicht lenger bleiben wolte. Die *Deputirte* von wegen deß Capittels S. Peter/nach dem sie dem *Nivelle* gedanckt/nennen M^r.*Abraham Drouot*, welcher in der Statt bürtig war. Der Præsident / ob er wol deß morgens in der Præsidenten kammer gesagt hatte/daß er den *Nivelle* nit hette bereden können/ sein ampt lenger zůbedienen/ jedoch schlůg er jn wider vor. Der Vogt/ Herr *Febure*, war gleicher meinung/darnach sagte er/er schlüge den *Drouot* vor/im fall *Nivelle* nit bleiben wolte: Die *Diputirten* vom Capittel S. Stephan sagten/sie hetten befehl/ den *Drouot* zů erwehlen. Herr *Hennequin*, Dechant/ meldet / daß er jhm zwar diesen vorbehalt/im fall *Nivelle* nit zůvermögen/daß er bleibe / nicht zůwider sein lasse: jedoch daß sein gesell vnd er befehl hetten/den *Drouot* schlecht vnd ohne beding vorzůschlagen. Der Herr *Trutat*, Præsidenten Rath/nach dem er darwider *protestirt*, daß der Bischoff den Vogt vor die *Deputirte* deß Præsidenten Raths hette reden heissen / damit solches seinen *Collegis* nichts *præiudiciren* möchte/dancket dem *Nivelle* für seine gehabte mühe/vnd zeigete an/ daß erstlich sein dienst / den er bißher als *Rector* im *Collegio* versehen/jetz künfftigen *Remigii* zů ende lieff/darnach daß er drey ämpter hette in der kirchen zů Troyen/nemlich eines *Doctoris Theologi*, eines Beichtvatters vñ *Archidiaconi*: daß ein jedes auß diesen dreyen einem genůg könte zů schaffen geben/welche jhm die ehre Gottes vnd den Kirchendienst befohlen sein liesse. Vnnd ob schon *Nivelle*, als ein embsiger vnd arbeitsamer mann/ könte vnd wolte das *Rector* ampt neben den andern bedienen/ so hetten die *Deputirte* fürsichtigklich vnd bey jrem gewissen zůbedencken / ob man jhn von dem jenigen / daß jhm / als einem Beichtvatter vnd *Theologo* in der kirchen stets zů verrichten oblige/abhalten solte: bevorab weil der *Rector*, mit seinem dienst allein genůg zů thůn hette. Deßwegen er von wegen der Herren Räth seine stim̃ dem *Drouot* gebe: Der Schulteß vnd Schöpffen sagten

rund/

nd/sie begerten deß *Nivelle* nicht mehr/seine zeit were auß/vnnd daß sie den *Dro-*
t haben wolten.

In dem man nun mit dieser wahl also im werck ist/ kompt Herr *Dionysius La-*
ecey Pfarrer zu S. Magdalenen vñ *Canonicus* zu S. Peter / vnnd erscheint vor
r versamlung/ohngeacht er nicht *deputirt* noch erfordert/ vnd zeigt an im namen
r Pfarrer in der Statt/als wañ er von jhnen were abgeordnet worden/ daß es viel
htsamer were/bestendige *Rectores* für das *Collegium* zu erwehlen/als solche anzu-
men/denen sölch ampt nur auf eine gewisse zeit anbefolhen were. Daß die Jesui-
/welche jetz wußten/ wo sie jhren vnderhalt ohne beschwerung der Statt nemē sol
/solche mühe vñ last gern auf sich nemen wurden. Daß alle Pfarrer im selbē Bi-
umb vngelehrt/aber die Jesuiten hetten wol studirt/vñ weren sehr tüchtig das volck
vnderweisen. Der Vogt Herr *Febure*, fragt den *Latrecey*, ob er deß wegen von den
esuiten gewalt hette: er antwortet nein: da sagt der Herr *Trutat* zu jm es were ein vet-
essen stuck von jhm/daß er solches ohne befehl anbringē dörffte/vnd daß es die Je-
iten selbst nit wurden gut heissen/ wañ sie wurden vernemen/daß man jhrer nit be-
ret: darauf kehret er sich zum Bischoff/der es mit dem *Latrecey* angestelt hatte/vñ
t jn in acht zu nemen/daß was der Pfarrer von S. Magdalenen gesagt hette/alle
farrer in seinem Bistumb weren vngelehrt/auff jhn geredt were/dieweil jm gebür
sie zu vnderweisen/daß gleichwol *Latrecey*, der ein *Doctor Theologiæ* were/ jhme
bst zu kurtz gethā hette/in dem er sich auch in solche zahl begriffen/nur damit er die
esuiten desto mehr loben vñ erhebē könte. Der Bischoff sagte/Gott were sein zeug/
ß er nichts an seinē fleiß erwinden lasse. Darauf sagte der Præsident zur versam-
ng/er wüßte für gewiß/daß der Königin will vnd befehl were/man solte die Jesui
n einnemen/ vñ daß sie in jrem Parlamēt gesagt hette/mā solte alle die jenigē/die
e Jesuitē deß letzt verstorbnē Königs tods halbē beschuldigtē/gefängklich einziehē/
ß sie solche auflag auf sie bewiesen hettē. Der Herr *Trutat* gab zur antwort/ daß
lche erklärung der Königin noch nit verkündet/ vñ daß noch gemeinē rechten *de iis*
æ non sunt & quæ non apparent, idem est judicium. Der Præsident replicirt/er *Trutat*
rneme hiervon seinen bericht: Dieser antwortet/ er begerte in dieser sach keinen be-
ht von jhm zu empfahen: dann er gar zu verdächtig vnd parthenisch hierinnen we
: Vnnd was er von dem befehl der Königin hette furgeben/daß man die Jesuiter
nemē solte/so were derselb noch nit aufgewiesen/vñ wanns geschehē were/ so wur
man der Königin einen fußfahl thun/vñ vnderthenigst darfür bitten: würde sol-
es nichts helffen/als dañ wurde mans müssen geschehen lassen. Da sagten die *De-*
tirte einmütig/die frag were nit / ob man die Jesuiter einnemē oder außschliessen
lte/sond' wen mā zum *Rector* an *Nivells* stelle/dessen zeit nun auß were/verordnē
lte. *Abraham Drovot* were erwelt wordē / dessen hette man sich schon verglichē/vñ
ere nun mehr an dem/daß an zuschliessen solte: batē derwegē den Bischoff/ als das
upt d' versamlung/er wolte solches thun. Da erdachte der Bischoff/wie er dañ ein
itzfündiger mañ ist/eine newe form zuschließē/welche er also vorbracht: Demnach
ir vernom̃en/daß in diser sach der dienst/dē wir dem König schuldig sein/vñ die ge-
eine wolfart zugleich *intereßirt* ist/ so haben wir vns mit der *nomination* deß *Dro-*
ots nit auffhaltē wollē/sonder diesē berathschlagung auf den nechsten tag *S. Bar-*
ibæ verschoben / vnnd wöllen wir als dann die samptlichē Herren wider berüffen
ssen: Mitlerweil haben wir dem *Nivelle* befohlen/in seinem Principalampt fort
fahren/vñ dem selben/wie bißher abzuwarten/vnd nemen wir seine dienst/ die er
meiner Statt vñ vns insonderheit angebotten/hiemit an. Dieser artige vnd zier-
che schluß machte bey der gantzen versamlung ein gelächter vnd vnwillen/die sich
ñ verwunderte/daß der Bischoff sich dermassen durch seine *affecten* verblendē ließ-
/ daß er in einer gemeinen sach/auff sein vortheil allein sehē/ vnd die vnmessige zu-
eigung/die er zu den Jesuitē trügē/dem bedenckē der gantzē versamlung vorziehen

dörffte / vnd wolte also die einwohner vnd samptliche ständ der Statt jhrer natürli-
chen freyheit vnd wahl berauben/die sich billich in einer sache / die sie sonderlich an-
gieng/vnd in welcher der Bischoff nichts vor sich selbst/ vnnd ohne bewilligung der
gantzen Statt/zů bescheiden hette/haben solten.

Die versamlung war nicht so bald von einander gescheiden / daß nicht stracks der Bischoff vnd Præsident einen schrifftlichen bericht nach jhrem wolgefallen stelten/ vnd schickten den selben durch *Denis Latrecey* gen *Fontaineblau*, vnd lassen der Königin anzeigen/daß die einwohner zů Troyen der Jesuiter begerten/ mit vnderthänigster bitt/Jhr May. wolte jr gnedigst belieben lassen/daß die gantze Gemeind versamlet/ vnnd die stimmen durch alle handtwercke/etwas gewisses in dieser sache einmal zuschliessen verhört wurden. Dieser bericht wurd so geschwind verfertigt/ daß *Latrecey* den 3. *Iunij* in der nacht verreißte/ damit er denen vorkäme/ die von wegen der Statt abgesandt werden möchten/ wie auch geschehen. Dann *Nicolaus Guichard* Præsidents Rath vnd Schöpff in der Statt/welcher *deputirt* worden/den rechten bericht dessen/daß sich bey der versamlung den 3. *Iunij* verlauffen / zů vbergeben/als er gen *Fontainebleau* nach dem *Lantrecey* ankommen/hat er befunden / daß man zu Hoff schon allerdings geneigt war / die Jesuiten zu Troyen einzůführen/ ja es hat jn auch einer auß den vornembsten vnd ansehenlichsten im Reich gefragt/ warumb sie diese gůte leut nicht einnemmen wolten / die doch jhrer Statt grossen nutzen schaffen/jhre kinder vnderweisen / vnnd allzeit im land bleiben wurden? Nach dem nun *Guichard* seine *commißion* bey der Königin abgelegt/ vnnd er von Jhrer May. abgetretten/traf er *Pater Cotton* an/dem sagt er/ man verwunderte sich sehr/ daß die von seiner *Societet* in die Statt Troyen wider den willen der einwohner einzukommen begerten/vnd hette es damit eine gelegenheit/ als wann sich ein *privat* person in eines andern hauß wider dessen willen eintringen wolte: daß solches mit der lehr deß Evangelij nicht vberein käme. Darauf antwortet dieser ehrwürdige *Pater*, er *Guichard* were eben der allein/der den Jesuiten im weg stünde/ daß sie zů Troyen nicht einkommen köndten/ vnd daß er deß Teuffels merckzeichen auff seiner stirn trüge: Das waren die züchtige vnd einem geistlichen von der *Societet* Jesu wol anstehende reden.

Als *Latrecey* abgefertiget worden/that er allen müglichen fleiß/ daß er den tag vor *S. Barnabas* gen Troyen ankommen/ vnnd die Handtwercke der Jesuiten halben versamlen lassen köndte. Man hat in acht genommen/ daß gleich wie deß *Latrecey* vatter die Statt auf den 11. *Iunij anno* 1588. der Ligen verrathen hatte / da er den Cardinal von *Guise* an einem thor / an welchem er als ein Hauptman bestelt war/ eingelassen: also sein sohn eben auff den 11. *Iunij anno* 1611. die Statt den Jesuiten liefern wöllen/in dem er arglistiger weise zůwegen gebracht / daß der gemein pöfel/ die Jesuiten durch rottung vnd verführung einzůführen/versamlet wurde.

Der Bischoff vnnd Præsident hatten jhnen eine gewisse hoffnung gemacht / es auff *S. Barnabæ* tag dahin zůbringen / daß in gemeiner versamlung auf die einnemung der Jesuiten geschlossen wurde/vñ hatten schon allerley bereitschafft vñ wunderbarliche anstellungē gemacht/solches ins werck zůrichten. Als nun der tag *S. Barnabæ* kommen/ auf welchen man newe Schultheissen vñ Schöpffen zůmachen pflegt/ hat sich der Herr Præsident gar zeitlich an bestimbten ort finden lassen: Ehe die Gemein noch bey einander war/wolte er den Schultheissen vñ die Schöpffen zwingen/ der Jesuitē sach vorzůnemen / zů welchē end er etliche brieff sehen ließ/die *Denys Latricey* von *Fontainebleau* gebracht hatte. Der Schultheß entschuldigte sich/vnd sagte/daß in den zetteln/die man den Handtwercken zůgestelt hette / nichts von der Jesuiten sache were gemeldet worden/deßwegen köndte man für dißmal nicht darvon handlen. Da nun die Gemein beysamen / vnnd der handlung ein anfang gemacht worden/that der Herr Præsident eine rede/ in welcher er stracks im anfang / ohn ei-

niaen

igen ſchein oder vrſach/auff den Schultheſſen ſcholte/ welches dem gantzen vmb=
and ſehr mißfallen : darnach rühmte er ſeinen eyfer zur fortpflantzung der ehren
nd deß dienſts Gottes / vnd wie er viel mühe auff ſich genommen / die Capuciner
nzůführen/vnd were jetz nichts mehr vberig / dañ daß man auch den namen Jeſus
 pflantze/darzů er die gantze verſamlung von grund ſeines hertzens wölle verma=
et haben / daß ſie jr ſolches / wie er hoffte daß ſie thůn wurde/angelegen ſein lieſſe.
Die fürnembſte vnd anſehnlichſte vnder den einwohnern verwunderten ſich/daß
r Præſident / der vor der zeit den Jeſuiten ſo ſehr zuwider vnd ſpinnenfeind gewe=
n/ſich jhrer jetzund ſo hefftig vñ vber die gebür annemen thete/alſo daß er/wie der
meine mañ/*in quo nihil eſt modicum*,zůthůn pflegt / von einer vnmäſſigkeit in die
nder fiele/da er doch billich in einem vnd dem änderen ſolche maß halten ſolte/wie
e Rechten von einem ſeines ſtands erforderten. Viel halten darfür / daß weiln
Schulteß vnd Schöpffen den 26.*Iulij* 1602. vrſachen warum er abzuſchaffen/vberge=
n / er alle mittel vnd weg ſůche / wie er ſich vor ſeinem abzug an der Statt reche.
Dañ es darauf ſtehe/ daß er ſeine ämpter vbergeben wil / vnd damit er den einwoh=
ern leyd zufüge/er jnen gern die Jeſuiten auf den halß laden wolte / damit er ſie in
neinigkeit bringẽ/vñ einẽ wid den andern verhetzen könte. Etliche ſagẽ / ſie habẽ ge=
iſſe nachrichtung/daß jm/ damit er auff der Jeſuiten ſeiten gebracht wurde/ fünff
undert piſtoletkronen durch vnderhandlung deß *Nivelle* ſeyen verehret worden/
 damit er ſolche milte ſchenckung beſchönen möchte/habe er ſich ſolcher ſummen hal=
en verſchrieben : welches doch nichts zu bedeuten hab/ dieweil er dargegen mit einer
imlichen vrkund quitirt ſey. Der Herr Biſchoff iſt eines ſo danckbarẽ gemůts/daß
 allenthalben erzehlet vñ rühmet/ wie viel gůts jm von den Jeſuiten widerfahren
y. Darumb ſagt er/ es folge darauß was es wölle / ſo könne er nicht nachlaſſen/die
che der Jeſuiten zutreiben/dieweil er jhnen ſo hoch verpflichtet ſey.
Vnd ſind diß die dienſte/die jm die Jeſuiten geleiſtet:erſtlich / haben ſie zuwegen
bracht/daß jm zu Rom die jahrgefälle/die er wegẽ verfertigung ſeiner beſtallungs
illen hette geben ſöllẽ/geſchenckt vñ nachgelaſſen wordẽ ſein:darnach daß er durch
lff *Pater Cottons* zwölff *Canonicat* von S.Steffan zu ſeiner Biſchofflichen taffel
om verſtorbenen König erlangt hat:vnd wiewol er deren noch nicht genieſſen kön=
en/dieweil ſich das Capitel darwider geſetzet/ jedoch hofft er noch durch der *Societet*
yſtand vnd *credit* die oberhand wider ſeine widerſächer zubehalten. Zum dritten/
eweil er ſich zu ſchwach befindt / ſeinem ampt genůg zuthůn/ ſo hat er vor / ſein
iſchthumb zutheilen/vñ ſolchen anſtalt zůmachen/daß er die Jeſuiten alle geiſtli=
e ſachen verwalten laſſe / vnd er der weltlichen allein vnd vnverhindert abwarte/
ußgenommen/daß er bißweilen etliche *ordinire* / damit er ſeine groſſe geſchicklichkeit
hen laſſe. Herr *Iohan Dautruy*, deſſen wir am anfang gedacht/hat ſich auch nicht
mb ſonſt zum Vorſprecher für die Jeſuiten gebrauchen laſſen : dann man für=
ar vnnd gewiß helt / daß er deßwegen zwölff hundert kronen von *Nivelle* em=
fangen hab. Alſo weiß ein jeder ſeinen eignen ſeckel mit gemeinem ſchaden zů=
illen.
Alle ſtänd vnd fürnembſte einwohner der Statt / als jhnen zů oren kom̃en/was
ch zu *Fontainebleau*/da *Denis Latrecey* dahin gereißt/begebẽ/vñ das man die Köni=
in fälſchlich berichtet hette/ als wañ man der Jeſuiten zu Troyen begerte / haben
en 16.*Iunij* eine offentliche verſamlung gehaltẽ/in welcher geſchloſſen wordẽ/ man
olte ein *Inſtrument* aufrichten/darinn das jenige/was die/ſo vmb Jeſuiten ohn be=
ehl vñ gewalt/auch aller ſtänd in der Statt vnwiſſend/anlangen dörffen/gehand
et hetten/verworffen vnd widerrůffen wurde:daß man ſolches *Inſtrument* gen *Fon-
ainebleau* tragen/vnd/wanns von nöten/aufweiſen/darneben Jhre May. von den
ufrüriſchẽ predigtẽ *Pater Binets*,vñ den heimlichẽ loſen praticke/ durch welche er
ñ ſeine vertrawte ſich vnderſtůndẽ/die einwohner an ſich zuziehẽ/berichtẽ ſolte/ vñ

daß ein jeder an ſolchem proceß ein groß mißfallen trůge / vnnd were zůbeſorgen/e
möcht: deßwegen ein auflauff entſtehen. Zů dieſem end wurden *deputirt* von wegen
der Cleriſey/ Herr *Veſtier*, Dechant zu S. Peter: von wegen deß Raths/ Peter *Tru-*
tat: von wegen gemeiner ſtatt/ Herr *Pithou* Schulteß/ *Tartier* Schöpff/ *Daubterr*
von Villechetif alter Schulteß: der Hertzog von *Neuers*, *Gubernator* in *Champagnier*
vnd *Brie* that jhnen die ehr/ daß er ſie zu der Königin führet: der Dechant Herr *Ve-*
ſtier thet das wort/ vnd war diß der innhalt ſeiner rede: daß alle einwohner zu Troy-
en nichts begerten / oder auch begeren wolten / als was jhr May. gefellig were/ je
doch ſo die ſelbe jhrem vnderthänigſten bitten vnd flehen ſtatt geben wolten / ſo bet
ten ſie gantz vnderthänigſt / daß jhrer mit der einnemung der Jeſuiten verſchone
wurde/ dieweil man jr nit allein zu Troyen nit begere/ ſonder auch dem König vn
gemeiner Statt viel daran gelegen/ daß ſie daſelbſt nit eingenom̃en wurden: vnd ſ
Jr May. durch etlicher *privat* perſonen bericht were vbereilt worden / als ſolten di
einwohner zu Troyen der Jeſuiten begeren / das were durch betrug vnd ohn wiſſe
vñ willen der gantzen gemeind vnd der ſelbigen glieder/ geſchehen/ vnd were er ſamp
denen/ die allda mit jm zu gegen/ von denſelbẽ abgeordnet worden/ Jhr May. eine
demůtigen fůßfahl zůthůn/ vnd Jhr vnderthänigſt zuerkeñen zugeben/ daß die ge
můter der einwohner zu ſolcher einnemung gantz vñ gar nit geneigt weren. Die Kö
nigin gab zur antwort/ Sie were alſo berichtet/ als wañ die zu Troyen der Jeſuiten
begerten: dieweil aber dem nit alſo/ ſo ſolten ſie von Jr / die ſelbe einzunemen nit ge
zwungen werden: Jhr meinung were nit/ ſie wider den willen der einwohner einzu
führen. Der *Pater Cotton* iſt ſelbs bey dieſer handlung gegenwertig geweſen / abe
wie er ſich meiſterlich weiß zuverſtellen/ alſo ließ er ſich damals nichts mercken/ vn
dachte wol / es were nicht zeit zu reden / damit nicht etwa der Königin die ärgerlich
predigten *Pater Binets*, vñ die rottirungen/ durch welche man die Jeſuiten in Troy
en bringen wöllen/ kund gethan wurden.

So bald die *Deputirte* von der Statt Troyen nach *Fontainebleau* gezogen wa
ren/ folget jnen der Biſchoff nach/ vnd reißte auff einen tag zwantzig meilen/ dam
er jhnen vorkäme: vñ zwar dieſe vngewohnliche behendigkeit iſt jm ſo wol gelungen
daß er der *Deputirten* anbringen vnd Jhrer May. antwort ſelbſt angehört/ gleichwo
nit ohne groſſen verdruß vnd widerwillen/ dieweil er geſehen/ daß der betrug vnd fal
ſches vorgeben / durch welches er vnd *Pater Cotton* die Königin den *Deputirten*, w
obgemelt/ gegeben/ haben ſich der Biſchoff vnd *Pater Cotton* mit einander berath
ſchlagt/ was in dieſer ſachen zuthůn were: vñ haben ſich dieſer nachfolgenden mittel
verglichen: Erſtlich/ man ſolte zu Troyen außgeben/ die *Deputirten* von der Sta
hetten durch keinen andern/ dann durch einen Hugenoten / zu der Königin geführ
werden können: Zum andern/ daß die ſache wegen der einkommung der Jeſuite
nit gar verloren/ ſonder auff eine andere zeit verſchoben were: Zum dritten/ daß *Pa-*
ter Cotton ſich anneñen ſolte/ als wann er eine ſonderliche andacht zu S. Bernnar
trůge/ vnd deßwegen eine walfart in wenig tagen gen *Clereuault* thůn wolte: vnn
daß er in der ſelben reyß durch Troyen durchziehen/ vnd daſelbſt auff S. Peters ta
den 29. *Iunij*, da die Kirchweih zu Troyen iſt/ predigen/ vñ denen/ die jhres anhang
weren / wider ein hertz zuſprechen ſolte. Solches ward alſo beſchloſſen/ vnnd au
verrichtet. So bald der Biſchof wider zu hauß angelangt/ kompt er zum Præſiden
ten/ vnd zeigt jhm an/ was ſein vnd deß *Pater Cottons* gůtachten were: bald leßt d
Præſident einen *Notarium* mit naṁen *Matthieu le Sot* holen / welcher bey wehren
der *Liga* ſich vor andern wůtenden meutmacheren herfür gethan / vnnd ſprach z
jm alſo: Herr *Sot*, gůter freund/ Es gilt jetz nit mehr ſchweigen vnnd verhälen/ es i
vmb der ehren Gottes vnd der religion zůthůn: gehet hin vñ ſagt ſecklich in der Au
dientz/ daß die ſchöne *Deputirte* niemand anders haben finden können/ der ſie zů d
Königin geführt hette/ als einen heyloſen Hugenotẽ/ vñ ſey jnen der beſcheid nit wo

den

en/den sie gern gehabt hetten. Dieser *Sot* setzt dem also nach / vnd kompt freytags en 24. *Iunij* in die Audientz/da er mit häller stim̃ gantz vnbescheidenlich/was jm bevohlen angezeigt/vñ that diesen zusatz noch hinzu: Daß die/ so die Jesuiten nit wolen in der Statt haben/ Atheisten/ Libertiner vnd der Hugenoten Falcken weren/ ñ daß in der Statt zehen tausent mann zufinden/ die jr leben vñ der Jesuiten einoñung wagen wurden. Es war dem *Matthieu le Sot* nit genůg/daß er eine thorheit egangen/ sein nam̃ manete jn es bey der selben nit bleiben zu lassen / sonder ein verechen auff das ander zu häuffen. Den andern tag/welcher war der 25. *Iunij*, kam er ider an das ort/da er deß tags zuvor gewesen / vnd widerholte die oberzehlte wort: ñ als er drauf den Presidents Rath *Trutat* angetroffen/führ er jn mit diesen won an/ er wußte wol / daß er auf sein leben kundtschafft einnemen thete / er solte sich eßwegen nit weiters bemůhen/ sein leben were so gůt als deß *Trutats*. *Trutat* antortet/er redete gantz vnbedachtsamlich/in dem er sagte/daß die / so die Jesuiten nit olten in der Statt haben/der Hugenotten Falcken weren/ vnd daß die *Deputierte* on Troyen niemant anders hetten finden können / der sie zu der Königin gebracht ette/als einen heylosen Hugenotten: er wurde solches offentlich můssen bůssen. *Le ot* sagt hingegen / er habe das einmal geredt/vnd wolte es auch wol geständig sein. Den montag/welcher war der 27. desselben monats / führ *le Sot* in seiner vnbescheienheit fort/dieweil er sich auff den Herren Presidenten verließ/vñ gieng zum Heren *Pithou*, Schultessen in der Statt/ vnd widerholte vor jm gantz vnverschampter eise die wort/ die er schon zweymal in der Audientz geredt hatte.

Diesem *Notario le Sot* folgen etliche andere seines gleichen nach/vnd lassen sich eduncken/es sey jnen alles erlaubt/ sonderlich wegen der gegenwart *Pater Cottons*, er gegen Troyen kom̃en war/fahen derwegen auch an/von den *Deputirten*, die die iß nach *Fontainebleau* gethan/hönisch zureden/verleumbden sie/ vnd sagen einem den insonderheit/was *le Sot* offentlich gesagt hatte. Einer hat sich finden lassen/ essen nam̃en man verschonet/welcher es den andern allẽ wöllẽ zuvor thůn/sagend/ an můßte zu den waffen greiffen/damit man die Jesuiten einführte/ er wüßte wol ie man die klinge führen solte. Damit nun diesem übel zeitlich begegnet/vnnd dem nheyl/welches auß solchen wůtigen handlungen erwachsen möchte/gestewret wur/haben sich eben auf den tag/nemlich den 27. *Iunij*, Schulteß / Schöpffen vñ etliche alte *Officirer* auß der Gemeine/im Bischofflichen Sal versamlet/da geschlossen orden/daß man ein sonderbare rechtfertigung wider *Matthieu le Sot* anstellen sol/vnd jhn vorgericht/deß vbermůts halben/den er vnbesinnter weise getrieben / voremen/vnd dieweil er sich auff den Herren Presidenten verließ / vnnd an vielen orn/ehe er diesen handel angefangen/gesagt hatte/ der selb wurde jhn wol wissen zu erantworten: so bedachte die versamlung sehr weißlich/daß man zum Herren Presidenten gehen vnd jhn verständigen solte/was geschlossen worden / mit bitt/daß er ermög deß ansehens / welches er wegen seiner tugenden vnnd getrewen diensten y den einwohnern zu Troyen hette/solches vnwesen/ das sich in der Statt erregen ete/stillen/ vnd die zertrente gmůter zu einer gůten vnd rechtschaffnen einigkeit aneisen helffen wölte. Zů diesem end hat sich der Schulteß Herr *Pithou* mit sechs Schöpffen vnd etlichen andern *Officireren* der Statt zum Herren Presidenten veriget/die zeigten ihm an/auß was vrsachen sie zu jhm kommen/vnd vbergaben jhm hrifftlich/was *Matthieu le Sot* für frefelhafftige stuck begangen. Als der Schulteß Herr *Pithou* außgeredt/antworte der Herr President/ wann er den *Matthieu le Sot* urde gehört haben/ so wolte er sehen/was der sachen zu thůn were / das recht stůnde nem jeden offen: vnd damit er zuerkennen gebe/wie übel er zu frieden / daß man die esuiten nit einnemen wolte/sagt er ferns / daß derer in Troyen zehen tausent wen / die jhrer begerten / vnd weren nur fünffzehen oder sechszehen Libertiner darwir / denen zutrutz sie gleichwol hinein kommen solten: daß wann er zu hofe were

gewesen / er denen das maul wol wurde gestopfft haben / die dahin im namen de
Statt gezogen weren / er wolte / daß es jhm einen schoppen seines blůts gekostet hette
daß er daselbst gewesen were / die lesterungen / die man der Königin vorbracht hette
abzuleinen. Das übrige / daß der President geantwortet / haben wir in diesem berich
nit melden wollē / damit wir dem Leser durch erzehlung der schmehwort / die er gege
dem Schultessen vnd Schöpffen gleichsam zur höflichen dancksagung / daß sie jhn
die ehr gethan vnd zu jhm in sein hauß kommen waren / herauß gestossen hat / keine
verdruß machen. *Pater Cotton*, als er auf bestimpte zeit zu Troyen ankommen / ha
er mitwochen den 29. *Iunij* auff S. Peters tag im Thumb gepredigt / vnnd wider
umb folgenden Sontags den 3. *Iulij* in S. Magdalens kirche. Die gegenwart die
ses *Patris* hat denen / die gleich wie *Matthes le Sot* geartet vnd gesinnet waren / ei
nen solchen můth gemacht / daß jrer viel nit vngeneigt gewesen / zun waaffen zugreif
fen / vnd einen lermen anzufangen. Viel fromē vnd ehrliche leut vnder den einwoh
nern / als sie gesehen / daß grosse gefahr wegen einer aufrůhr in der Statt vorhan
den / seufftzten sich selbs / vñ kundten sich nit enthalten / diesen proceß deß Bischoffs v
deß Presidenten zu schelten / daß sie / die zum friden helffen solten / vneinigkeit vnn
aufrůhr anstifften / damit sie durch eine empörung vnd anlauf den Jesuiten zu jh
rer einkommung die bahn machen könten.

Damit nun die Statt vor aufrůhr vnd lermen / dessen man sich zubesorgen hat
te / versichert wurde / haben Schulteß vnd Schöpffen jr zuflucht zu Herren *Praslai*
Gubernatoren in Champagnien genomen / welcher sich als bald dahin begeben / vnn
durch seine gegenwart vnd fürsichtigkeit alles wider gestillet vnnd in růhe gebracht
wie auß dem inhalt nachfolgenden schreibens / so die Königin an jn / auf seinen be
richt / wegen seiner reiß nach Troyen / abgehn lassen / zu vernemen.

Herr *Praslain*, nach dem wir vernomen / auß was vrsachen jr euch gen Troyen be
geben / vnd welchen fleiß jhr angewendet / dem vnwesen / daß daselbst wegen der spal
tung vnd verbitterung / die jr vnder den eynwohnern befunden / hette entstehen mö
gen / zu begegnen / wie jr dañ solchs glücklich verrichtet: habē wir euch durch diß schrei
ben wissend machen wollen / daß jhr daran dem König meinem sohn vnd mir eine
sehr angenemen dienst bewiesen habt / welcher nicht weniger vns zu sonderlichem ge
fallen / als der Statt zur růhe gereichet. Wir hatten vns vorgenommen / dem Bi
schoff vnd Presidenten durch euch befehlen zu lassen / daß sie etwas bescheidener / al
bißher / sich erzeigen / vnd jhren eyfer mässigen solten / vnnd euch schreiben an jhne
deßhalben zusenden: aber dieweil *Pater Cotton* vns höchlich versprochen hat / da
sie sich künfftig wol vnd nach vnserm willen verhalten werden / vnnd daß es vnvon
nöten / daß wir jnen schreiben / haben wir es anstehen lassen: jedoch haben wir darfü
gehalten / es könte nichts schaden / daß jr jnen auf fürfallende gelegenheit zu verste
hen gebet / was vnsere meinung sey / vñ was zu jren ehren vñ verrichtung jres ampts
wie auch zu erhaltung friedens vnd einigkeit in gemelter Statt diene / welche jr euc
allzeit trewlich befohlen sein lassen wollet: Dann wir entschlossen sein / auff alle zu
tragende fäll / vñ mit namen in diesem gegenwirtigen / dahin fürnemlich zusehen v
zutrachten / daß friede erhalten werde / vnd war vnsere meinung nit / die Jesuiten z
Troyen anderst / dañ auf das bitten vñ anhalten / so vns im namen der einwohne
daselbstē geschehē / einzuführē / wie wir auch vns solches zu thůn nit in den siñ neme
wollen / dañ so fern sie es begerē: Gedachter *Pater Cotton* hat vns gleicher massen be
richtet / daß der *Notarius*, genandt *le Sot*, welcher etlicher ärgerlichē vñ auffrůrische
reden halben beschuldiget worden / durch etliche / die jhm übel wolten / darzu ge
bracht worden / vnd solches mehr auß zorn vnd vnbedachtsamkeit / als auß bösem wil
len gethan / vnd daß er deßwegen mit keiner straf zu belegen sey / weil man ohne da
nichts wider jn fürnemen könte / man greiffe dann auch andere an / die mehr sind
dann er / vnd die die fürnembste ämpter bedienen / auf welche er sich berůffen / daß e

von

on jnen darzů were bestelt worden: vber diß/ daß er auch dergleichen reden fürbrin-
en könte/ die sein gegentheil solte haben lauffen lassen: also daß wann man also
ese sachen wolte rüttlen/ein newe vnrůhe/ärger als die vorige/die jhr gestillet/ dar-
ß entstehen möchte/vnd darumb daß es besser were/ solche entstandene vneinigkeit
ntzlich aufzůheben vnd zů tilgen/mit bitt/solches euch also zůbefehlen: darin wir
gleich wol auß vrsachen/die jr selber ermessen könnt/nit haben willfaren wollen/
nder vns erbotten/euch alles das jenige/was er vns vorbracht/zůzůschreibẽ/damit
/als dem der gegenwertige zůstand in der Statt/die gelegenheit der sachen/ vñ wie
sich mit einem vnd dem andern in der warheit verhelt/was auch darauf erfolgen
öchte/am besten bekannt ist/solches bedencket/vñ darinn verfahret/wie jr erkennen
erdet/daß es die *Iustitia* vnd deß Königs meines sohns vñ mehr gemeldter einwoh
r wolfart erheischet. Diß hab ich euch also zůschreiben wollen/ vnd könnet dem Kö-
gklichen Anwald von vnsert wegen vermelden/daß wir einen sonderlichen genů-
n haben an der bescheidenheit vñ gůten anstalt/dessen er sich in dieser sache/ewrem
ugnus nach/ wie auch sonsten/ gebrauchet: Insgleichem wollet dem Schultessen
sagẽ/daß wir vns seine trew vñ fleiß/die er in dieser sachẽ erwiesen/gnedigist gefal-
n lassen: vnd ist diß vnser ernstliches vermanen an sie/daß sie also fortfahren/ vns
ol vñ trewlich zu dienen/wie wir dañ nit zweiflen/daß sie thůn werden: euch hiemit
ttlicher *protection* empfelend. Geben zu Pariß den 14. *Iulij* 1611. Vnd war die vn-
rschrifft/ *Maria*, vnd besser drunden/ *Pothier*.

Dieser Brieff ist ins Stattbůch eingeschrieben worden/ vnd beweiset derselbe klär-
h/erstlich/daß die Jesuiten jhnen kein gewissen machen/rottirungen vnd spaltun-
n a[n]zůrichten vñ zůerhalten/ wann es zu jrer *Societet* nutzen dienet. Zum andern
ß *Pater Cotton* an seiner kunst vnd wolredenheit nichts erwinden lassen/ die prati-
en/die der Bischoff vnd Præsident zu Troyen getrieben/die Jesuiten daselbst ein-
führen/bey der Königin zu verstrichen vnd bedecken. Zum dritten/daß er sich zu ei-
m *advocaten* für den aufrührer *Matthes le Sot* gebrauchen lassen/vnd sich vnder-
nden/den vnglimpff seines verbrechens auf die zu schieben / die er seinen Gegen-
eil nennet/vnd die in dem/daß er jnen aufrechnen wollen / allerdings vnschuldig
n: Diß ist gewiß vnd vnlaugbar/daß *Matthes le Sot* nichts/dann auß trieb vñ be-
hl deß Præsidenten geredt hat: inmassen *le Sot* selbs bey vielen fürnemen ansehn-
hen leuten sich verlauten lassen / vnd hats sein weib gůtwillich vor dem Herren *de*
raslin gestanden/da sie jm zu fůß gefallen / vnnd für jren mann gebetten/hernach
t sie es vor Gericht / wie jederman weißt / bekandt. Wie nun der Præsident
d *Matthieu le Sot* ein schändliche vnd verweißliche that begangen/jener/daß er die-
bestelt/dieser/daß er sich bestellen lassen/schmächliche/vñ denen/die auch nur ein
ncklein Christlicher liebe in sich haben/vbel anstehende reden außzusprengen: also
es nit weniger dem *Pater Cotton* eine grosse vnehr / daß er also vnverschampter
iß die Königin hinder das liecht führen/ vnd die vnschuldige beschuldigen wollen/
mit er die schuldigen entschuldigte.

Der Schulteß vnd die Schöpffen haben den Bischoff manchmal besůcht vñ an-
sprochen/ damit er zu dem/was recht vnd billich ist/verstehen wolte / vnd in gebet-
/daß das jenig / so den 3. *Iunij* in voller versamlung wegen Abraham *Drouots*,
r zů jrer Schůlen vorgeschlagen/beschlossen wordẽ/möchte ins werck gerichtet wer-
n: aber er hats gäntzlich abgeschlagen: als er dessen wider durch schrifften ersůcht
orden/hat er den 12. *Iulij* 1611. diese schrifftliche antwort geben/ die Königin hette be-
hlen/mit der sachen einzustehen/vñ daß er jre fernere *resolution* erwarten thete: in-
ittels hette er wegen deß öbersten Schůlampts vorsehung gethan. Man hat nach-
als bey jm angehalten / er wolle mit *Abraham Drouot* vbereinkommen: mit dem
hang/wann ers nit thůn wurde/ so wurde man nichts desto weniger in der sachen
rtfahren. Darauf laßt er den *Drouot* welcher ein Priester vñ *Baccalaureus Theo-*

logiæ ist/zu sich kommen/vnd dröwt jm (in gegenwart *Iacob Nivelle*) daß er jhn n
den bann thůn wolle/wañ er den dienst im *Collegio* anneme. *Dronot* antwortet/man
habe sich vor solchem bañ nit viel zuförchten. *Nivelle* wolt für den Bischoff reden/
vñ sagt/ *Etiam injusta excommunicatio pertimescenda*. *Dronot* gab zur antwort/ man
kö nte durch das *appelliren* wider solche straffen wol rath finden. Der Bischoff *prote-
stirt* hingegen/daß wan jm schon das Parlament auferlegen solte/ jhn zu *absolvi-
ren*, so wolte ers doch nit thůn/ er aber *Drovot* könte diesem allen wol zuvor kom-
men/wann er sich schrifftlich ver*obligiren* wolle/auß dem *Collegio* zuweichen / wann
die Königin die Jesuiter wurde in Troyen einführen wollen. Der Schulteß vnd
Schöpffen/als sie dieser practicken vberdrüssig worden/ lassen endtlich den *Dronot*
die bestallung auf das öberste Schůlampt / deren sie sich den 12. *Iulij* mit einander
verglichen/vnderschreiben/wie auß diesem *instrument* zusehen.

Im Jahr 1611. Donnerstags den 13. *Iulij* vmb vier vhren nach mittag ha-
ben wir endsbenante Königkliche *Notarij* zu Troyen vns in den Bischofflichen
Saal daselbsten verfüget/da obgemelte Herr Schulheß vnd Schöpffen in vnserm
beysein zugegen gewesen/ vnnd hat Herr Schulteß in aller namen *Abraham Dronot*
persönlichen angeredt/vnd von jhm begert/ daß er obigen *Contract* mit jhnen gegen-
wirtigklich vnderschreiben wolte/vnd ist jhme *Drovot* solcher *Contract* von dem ei-
nen gedachter *Notarien* in gegenwart deß andern als bald vorgelesen worden/ dem-
nach solcher zu vnderschidlichen malen mit jhme *Drovot* also getroffen / wie noch
gesterigs tags bemelte *Tartier* vnd *Gombault* Schöpffen im namen vnd von wegen
der andern allen zu jhm *Drovot* abgeordnet worden / von jhm zuvernemen/ob er
seiner gethaner zusag nachkommen/ vnnd mehr besagten *Contract ratificiren* wolte.
Welches bemeldter *Drovot* verwillgt. Nach welchem Herr Schulteß vnnd Schöpf-
fen sampt ermeldten Räthen deß Schöpffenampts auf jetz besagten gestrigen tag
vmb sechs vhren nach mittag ins *Collegium* gangen / mit viel ermeltem *Drovot* zu
reden/welcher durch mehr gedachten Herren Schulteß befragt worden/ ob er folgen-
den tags gegen mittag gemeldten *Contract ratificiren* wolte / vnnd hat der *Drovot*
geantwortet/er wolte nit vnderlassen/sich morgen/wie obgemeldt / in der Schöpf-
fen Rathkammer einzustellen / mehrbesagten *Contract* in gegenwart deß Herren
Schultessen vnd Schöpffen zu *ratificiren*. Darauf sich ermelter *Drovot* willig vnnd
bereit zu sein erklärt/ gedachten *Contract* zu vnderschreiben / wolte aber zuvor dem
Ehrwürdigen Herren Bischoff eine schrifft wider geben/ welche er Bischoff jhme zu
handen gestelt / vnd daß er fast wüntsche / daß sich gedachter Herr Bischoff mit ge-
melten Herren Schulteß vnnd Schöpffen vergleichen möchte/damit jhme *Drovot*
vom Bischoffen kein eintrag vnd verhindernuß im *Collegio* widerfahre / dieweil ge-
dachter Bischoff jhn in bann zuthůn gedröwet/welchen bann er nit auffheben wol-
te/wanns schon das Parlament gebieten solte: begere demnach/ daß jhm eine Co-
pey besagten *Contracts* gegeben werde/ die selbe in seinem Rath einzuliefern : vnnd
das er ausserhalb deß verbots vnd gedröwten banns vom Bischoff vrbietig were/ge-
dachten *Contract* zu vnderschreiben. *Signatum Bourgeois* vnd *Tratel*.

Auß diesem bericht kan ein vnparteyischer Leser leichtlich ermessen / was der
Jesuiten zweck vnd fürhaben sey/vnd wie jhre heimliche vnd listige practicken gan-
tzem Franckreich gefährlich vnd besorglich seyen.

ACTIO

ACTIO MARTILIERI ADVERSVS IESVITAS IN PARLAMENTO PARISIENSI, ANNO 1611.

ANno 1610. & 1611. tractata est rursus, & ut multis videbatur, prorsus finita, controversia, quæ diu agitata fuit inter Iesuitas & Academiam Parisiensem. Cùm enim Martilierus Academiæ Advocatus in Parlamento statū controversiæ inter Iesuitas & Academiam, An nimirum potestatem haberent Iesuitæ artes quaslibet liberales in Collegio suo publicè profitendi, dilucidè admodum explicâsset, & iniquitate, turpitudine, flagitijs erroribusque tam vitę & morum, quàm doctrinæ ipsorum commemoratis, Academiæ non solùm, sed & universæ Reip. detrimento eos esse maximo, certis immotisque argumentis ita confirmâsset, ut Regum eos parricidas esse, dubium ampliùs nemini videretur; Et verò Advocatus Iesuitarum tam frigidè ad argumenta ista die postero respondisset, ut appareret facilè, argutias eorum ad obfuscandum clarissimum veritatis Solem momenti afferre nihil ampliùs posse, Seruinus statim, Advocatus Regius, facto, à matris Hircani & Aristobuli, qui ex regia Maccabeorum stirpe ultimi fuerunt, historia dicendi initio, *Eam*, inquit, *Pharisæorum & Scribarum, vita morumq, innocentiâ omnium in se oculos converterant, astutia, eò tandē miseriam perductā fuisse, ut præter nomen & titulū Reginæ, (potestate et imperio omni ad Pharisæos delato) nihil ampliùs retinuerit*. Porrò autem ex antiquorum Patrū & Doctorum Ecclesię scriptis Monasticam, Eremiticam & in universum omnem Ecclesiasticā vitam, solitudini, humilitati, studijs, castitati, dilectioni, simplicitati, paupertati, bonisque temporalibus & favori Principū contemnendis totam destinatam esse oportere ostendens, longè hanc Iesuiticam ab ea alienam esse, utpote quæ bonis aliorum per insidias & dolo malo occupandis inhiaret, & doctrinam tam in forma, quàm in materia pessimam profiteretur, argumentis & exemplis plurimis tam dilucidè comprobavit, ut ne hiscere quidem contra, qui adfuerāt Iesuitarum primores, potuerint, sed & defendere suam volentes causam, omnium se risui exposuerint.

ACTIO PETRI HARDIVILLERII PARISINAE ACADEMIAE RECTORIS PRO ACADEMIA ADVERSVS *Presbyteros & Scholasticos Collegij Claromontani Iesuitas, habita in Senatu Parisiensi Anno 1611. die 22. Decemb.*

ACtionem à Martiliero pro Academia Parisiensi adversus Iesuitas susceptam, breviter modò enarravimus. Eam, uti commodiùs finiretur, Petrus Hardivilerius Academiæ Rector, promovendam talem in modum sibi sumpsit: *Ecce*, inquit, *Academiarum omnium Princeps & Regina, Regum Christianiss. clarissima soboles, ad sacrum dignitatis vestræ, Iudices, tribunal prodit, non jam illâ amplitudine venerabilis, non nativâ pulchritudine spectabilis, non vegeto illo succique pleno corpore, non uberibus lacteo quodam* ευτυχίας *fonte manantibus, non flammeis illis flagrantibus oculis, quibus omnium gentium animos, divinis incendebat ardoribus, sed sordida, mærens, abjecta, in situ & squalore vitam trahens, miseriæ & conditionis suæ pudore suffusa, in vobis suæ sortis et fortunæ præsidiū quærens, vos enim madētibus oculis intuetur, quorum salutari manu nisi è cæno & sordibus extrahatur, non est quod aliud in tanta rerum acerbitate doloris levimentum quærat, quàm ut saltem novissimas ejus voces Senatus audiat, & ipsa in vestro sinu innocentem, & Gallici candoris perpetuo reti-*

nentem animam exhalet. Tametsi autem is Academiæ datus sit patronus, qui undique o-
culatus, animos Gallorum facilè per avia, prærupta sinusque & anfractus Iesuiticæ Socie-
tatis ducere posßit, se tamen affirmat, sic ad dicendum venire, ut pietatis potiùs quàm de-
fensionis, querelæ quàm eloquentiæ, doloris quàm ingenij partes á se susceptas quisque
intelligat, quamvis interim non diffiteatur, eò adactũ esse se importunitate adversariorũ,
qui toties moniti, ut cœptis desisterent, toties objurgati, ut ambitioni suæ modum facerent,
toties ab aris focisq́ Academiæ depulsi, sese quin in aliena jura & prædia irrumperent, con-
tinere nunquam potuerunt. Inter alia autem nefaria ipsorum scelera, illud certè indignum
maximè & prorsus nõ ferendũ esse, quod jam non per se et emissarios suos, sed per ipsos Par
lamenti judices, Academiæ tutores, Academicis periculũ inferre conentur; & quos hacte-
nus occultis consilijs dolisq́ extinguere non potuerunt, eos judicum sententijs & judiciorũ
religione oppressuros se arbitrentur. Quia autem inter cæteras postulationis suæ causas A-
cademiæ vastitatẽ & confusionẽ, nimiamq́ juvenilis ætatis licentiã, veluti quosdã Aca-
demici corporis morbos objecerint, quibus curandis nec jussa Regiæ Majestatis, nec pondus
autoritatis Parlamenti par sit, sed sola eorum societas, cælitus in eũ finẽ scilicet demissa,
probaturum se dicit, tam Reverendorũ patrũ obsequiosas ad morbos ejusmodi tollẽdos ma-
nus haudquaquã requiri. Principio igitur constare laboranti Academiæ medicos eos adhi-
bendos minimè esse, quibus cujuslibet alterius Societatis innatus contemptus sit, quorum
consilijs & artibus ingens morborũ cumulus Galliã occupavit, qui ut importuni hæredipe-
tæ circumstent, & morte nondũ comploratâ, funeris arbitria petant, quin imò qui ut corvi
prædæ inhiantes, non nisi injectâ in os offâ recedere soleãt. Sanctiß. istos et regularũ suarũ
tenacißimos patres, Academicis nihil tale cogitantib. vulnus cruentũ & lethale superiori
tempore inflixisse, Eam enim bellorũ civiliũ procellis jactatã, ex communi naufragio vix
emersisse, cùm sagacißimi patres animadverterint, convulsos ejus nervos, fractasq́ vire.
non sine peculiari regiæ munificentiæ affluxu reparari posse, Regẽ igitur eos adijsse suppli-
cesq́ petijsse, ut parvulũ istũ gregem suũ aliquâ dulcedinis guttulâ respergeret, esse sibi ani-
mum, non tam nomine quàm re, affectu et studio verè Gallicanũ, et ad Regiæ Majest. obse-
quium omnino præsentẽ: unica præ cæteris florib. sibi lilia cordi esse, omnes suos conatus co-
gitationesq́ ad commune Reip. bonũ directas esse. Litteras esse ornamentũ Reip. præsidium
imperij, Solem & oculũ regni; non debere igitur solam Lutetiam frui litterarum beneficio
& juventutis instituendæ bono gaudere, sed diffundendum illud esse per varios ac multi
plices regni totius tractus, civitates, provincias. Regem igitur opt. & magnificentiß. cle
mentiæ suæ mollioribus ulnis eos excepisse, suo sinu et pectore fovisse, & tum Flexiæ per s
tum in alijs regni partibus per subditos suos stipendijs amplißimis ditâsse. Illis autẽ velu
armis instructos, & nomine regio veluti numine tactos, Academiã inermem & omni præs
dio destitutã deinde aggressos esse, suumq́ illud adeò quæstuosum GRATIS *personãdo, ju*
ventutem ab Academia abduxisse, ut mirum non sit, illum jam vitæ literariæ fontem ex
siccari præcisis undiquaq́ venis & ductibus quibus sanguinẽ & spiritũ accipiebat. Falsos
tunc quidem exspectatione suâ Iesuitas, factum enim esse, ut totum laborantis Acade
miæ corpus, circumfusis eorum gregibus obsessum, vires suas, Academicis cor mori
bundæ parentis doctrinâ puriore reficientibus, collegerit, & corvos biantes de
luserit. Hoc autẽ animadvertentes Claromontanos patres, ad alias artes extemplò con
fugisse, et à Regẽ diploma seu rescriptum obtinuisse, quo in ipso Academiæ Parisiensis gre
mio publicè scholas aperiendi facultas eis concessa fuit, juventutẽ igitur instituere cœpisse
non per se, sed alios quosdam magistellos, vel aliunde accitos, vel quasi fungos noctis u
nius spacio è fœcunditate soli Claremontani prorumpentes. Nihil mirum igitur si Acade
mia exhaustis penè viribus non gemere tantum & lugere suã sortẽ, sed contra vim frau
demq́ exclamare & Deum hominumq́ fidem implorare cogatur. Ad clamorẽ autẽ istum
eos ipsos patres, qui ejus vitæ insidias fecerant, accurrere jam et petere, ut Academico
rum sinu excipiantur, non quidẽ dominos fundi, sed ut colonos, imò ut servulos humiles
familiam Academicam cooptari volentes, Suaves illas quidem & melle illitas voces es
sed quas si quis sapit, ipso felle reperiat amariores, Panem eos sinistrâ manu porrig

re, l

, lapidem dextrâ abſcondere. Academicos quidem optare, ut non modò velut ſocios eos
mittere, ſed etiam velut fratres complecti, & ut Patres venerari liceret, ſed campum
um magnos montes habere & fieri id non poſſe, multas urbes, quas ad nutum ſuum
n regant Ieſuitæ, multas provincias, quas poßideant, multas Academias, quæ in ſuis
ultæ cineribus jaceant, & ex quarum ruinis rerum ſuarum inſanas ſubſtructiones erexe-
t, teſtari ſatis & evincere. Eas enim tacitis & occultis motibus Academiã Pariſienſem
onere, ut ſuo periculo ſapiat, & inſtantia ſibi pericula non modò cautè prudenterq́ prævi-
at, ſed etiam fortiter & gloriosè depellat, oſtendentes, ſocietatẽ Ieſuiticã ſimilem eſſe vel
nnis Aquilarũ, quæ ſenſim eas res atterunt, cũ quib. incluſæ & recõditæ ſunt; vel fluvijs,
i inſulas complecti, ijſq́ adblandiri videntur, eas tamen cõminuunt & perdunt. Non eſſe
tẽ neceſſe, ut in externa aliarũ Academiarum diſcrimina inquirant, earũq́ voces & mo-
ta deſiderent, jam intus eſſe periculum, æſtuare jam morbum in præcordijs, & ipſos Aca-
miæ hoſtes prætextu pharmacorum, eius venas meliori ſanguine exhauſtas, venenatis
otericorum dogmatum poculis inficere, atq́ dum gratis ambroſiam ſuam ſuumq́ nectar,
leſtes ſcil. illas dapes Academicis languentibus apponere ſe jactant, Academiam ſuffo-
re, linguam ei præſcindere, ne loqui, oculos eruere, ne eorum fraudes poßit intueri, ju-
lum petere, ipſum caput aggredi, & Sorbonam ipſam tentare atque laceſſere. Specioſum
cietatis Ieſu nomen, & boni publici pondus ac momentum in eorum verbis ſonare, ſed
r ipſos jam licere ſubditis jugũ excutere, licere Senatuſconſultis & Regijs etiã reſcri-
s illudere, imperitæ multitudinis oculos eludere, licere veteres Academias pervertere,
ere de patribus miracula comminiſci, licere paßim martyres conſcribere, licere Sor-
nica decreta non habere ludibrio tantùm, ſed contumelijs proſequi, licere denique omnia
ſſundare, ut tandem ſola Ieſuitarum ſecta totum orbem dogmatum ſuorum facibus in-
ndens, omnes etiam vitiorum ſpinas, vepres & noxios deterioris doctrinæ ſuccos exu-
t. Quod Oſorius quondam dixit, inclinante & in ſenium vergente mũdo naſcituram no-
cujuſdam & cæteris inuſitati nominis Societatem, quæ tumidis magiſterijs ſilentium im-
ſitura ſit, & ad cuius, ut ad ſolis exortum, cæteri hominum jure ſociatorum cœtus, quaſi
inora, & ſpurio quodam lumine lucentia ſidera mortalium oculis eripiantur; Id Ieſui-
s per univerſum penè orbem Chriſtianum jam aſſecutos ſe gloriari, & certè præcla-
ra quæque ac melioris notæ ingenia, ſuis undiquaque ſedibus eos expuliſſe; paßim
umpentes naſcentis induſtriæ gemmas velut peſtilenti quodam turbine afflatas aduſsiſſe;
nnem literatis, quâ emergere ac ſe proferre poſſent, viam præcluſiſſe, unam adhuc reſtare
cademiam Pariſienſem, ad quam velut ad portũ confugerent virtutis & eruditionis ſuæ
ecimina edituri. Hanc quia ſcopulum eſſe videant Ieſuitæ in quem irruentes frangantur,
circo ad eius interitum omnes adhibere machinas ſtatuiſſe, jamq́ in maximi beneficij loco
ponere, ſi ſpecie Societatis cum Academicis ineundæ, & ſalutis eorum conſervandæ no-
ine, omnes eorum labores, vigilias & conatus, omnibus invidiæ turbinibus exponant, ſi
cademiam ad limen Claromontanæ domus, ut vile mendicabulum proſtare, et alumnorum
orum præmia ab eorum Gazophylacio turpiter expectare cogant, atq́ ut Societatis iſtius
dus, fabulæ, ludibrium toto orbe habeatur, faciant. Academicos quidem ſtare
procinctu, non dolis, non ambitu, non verſutijs, ſed ingenio, doctrinâ, induſtriâ, vir-
te & animi candore cum reverendis iſtis Patribus certaturos, velle igitur, ut proferant
Ieſuiticæ Societatis lumina & Gigantes illi, qui volumina voluminibus, ut montes
ontibus imponendo, cœlum ſapientiæ ſcandere ſe putant, & Deos Academiæ tutelares de
lio ſuo deturbare, ſed optare tamen, ut Ieſuitæ nudæ cum nudis Academicis decernant,
oc enim ſi fiat, ſperare ſe futurum, ut res tota, omnibus jucundum, utilem Reipublicæ, li-
eris ſalutarem exitum ſortiatur. Cæterum non doctrinæ ſaltem & eruditionis ratio-
em; ſed ipſius etiam Reip. ſalutem, & Gallicani Imperij dignitatẽ, quin imò Regis Chri-
ianißimi ſecuritatem poſtulare, ut Gallicanæ juventutis informatio ſolius Academiæ
dei & Academicorum ſedulitati permittatur, atque demandetur. Mæcenatem olim Au-
uſtum monuiſſe, ut ijs erudienda juventus traderetur, qui Imperium Romanum impensè
damarent, Gallorum igitur adoleſcentum inſtitutionem non poſſe cuiquam tutius,

*quam Academicis Parisiensibus commendari, qui eodem quo tota Gallia spiritu vivant,
& propterea Academiæ vitam servari unicè expetant, ut ipsi in ea velut in specula ad Re-
giæ Majestatis decus & securitatem pervigiles excubent, & Reipubl. Gallicanæ amorem
tenellis adolescentum ingenijs, Christianis pietatem erga Deum, subditis fidem erga Re-
ges, civibus commune boni publici desiderium inserant. Regem pijssimum & suorum a-
mantissimum, priusquam atroci & cruento vulnere à nefario parricida confossus ad cæ-
lum migraret, de Academiæ suæ dignitate revocanda seriò cogitasse, nec satis esse duxis-
se, si fidissima Majestatis suæ filia viveret, nisi etiam splendidè & regiè viveret. Hanc
igitur tanti Regis filiam stare jam in conspectu judicum, eosque per sacros illius manes o-
rare, ne labores, conatus, gloriam suam cum Iesuitis partiri cogatur. Non ea laborum suo-
rum præmia rependi sibi Academiam postulare, quæ ingentes familiarum amplissimos re-
ditus adæquent, non quærere eam Baronias, Comitatus, Abbatias, non captare hæredi-
tates, non arcana quadam arte munerum copiam passim ex omnium manibus & loculis eli-
cere, sed tantùm suppliciter & demissè petere, ne in hoc squalore deseratur, neque in hoc mi-
seriarum cæno hactenus depressa opprimatur. Iesuitæ quidem cur finibus Academicis s
contineant, cur tantus eos Gallicanæ juventutis educandæ pruritus agitet, cur ovis Gal-
licis tam pertinaciter incubent, causam non esse aliam, quàm ut Gallorum loco Milvios
aut vultures excludant. Hæc enim nisi ipsis mens esset, futurum certè, ut Academiam
non tam assiduè impeterent, non eius fores tam protervè arietarent. At verò Academia
totius in judices æquissimos eorumque dignitatem defixum aspectum esse, eosque eò sibi æ-
quiores magisque propitios fore confidere, quò adversariorum ambitus plus gratiæ & fa-
voris apud plerosque videatur obtinuisse. Non opibus eam contendere, quæ exhaustæ sint,
non dignitate, quæ jam pridem jaceat, non amplitudine, quæ indignissimè conteratur, se
precibus, lachrymis, squalore & miseria, per Deum enim immortalem eam obtestari, pe
Henrici Magni, suavissimi patriæ parentis pios ac propitios manes, per ultimas eius vo-
luntates, per Christianissimi Regis, & Reginæ Matris optimæ ac Serenissimæ securita-
tem, per Galliæ totius incolumitatem, per decus & amorem patriæ, per liberos eorum,
quorũ præsertim res agitur, per eos ipsos & nominis eorum immortalitatẽ, ut eripiant tan-
dem aliquando literas ex profanis istis manibus, easque suæ parenti & Academiarum Re-
ginæ, vel potius suam eis parentem restituant, neque diutius purissimum ac verè Cristal-
linum oculi Gallicani humorẽ, admixtis exotericæ doctrinæ sordibus turbari permittant
considerantes nempe, satius esse, ut ad Senatus Parisiensis nomen & recordationem toti
deinceps gestiens prosiliat Academia, eique æternùm victuros gloriæ lauros decerpat, quàm
ut novus, & Gallicano præsertim genio inusitatus religiosorum hominum cœtus è finibu
monasticæ professionis exiliens, cum omnium penè Ordinum querela, cum totius Galliæ pe-
riculo, cum certissima Musarum politiorum ruina, ubique jactet & proclamet, ipsis judi-
cibus, societatem suam in Academicos irrupisse, Academiam & literas meliores ipsorum
judicum sententia concidisse, & tertium istum Gallicani lilij apicem, judicum spiritu per-
culsum emarcuisse.*

Excusa est hæc Actio iuxta exemplar Parisiis apud Ioannem Petit-pas, vi
Iacobæâ sub scuto Venetiarum excusum, Anno 1612.

ARRE

ARRESTVM CVRIAE PARLAMENTI:

PRIMARIA, RERVM CAPITALIVM ET EDICTI
Classibus convocatis 22. Decemb. 1611.

LATVM

IN CAVSA

ACERDOTVM, ET SCHOLASTICORVM COLLEgij Claromontani qui se Iesuitas vocant, Diplomatis Regij 20. August. 1610. comprobationem postulantium, quò omne scientiarum artiumque genus, in Collegio Claromontano, iuxta Edicti Septemb. 1603. & aliarum constitutionum normam, publicè docendi, potestas concedatur;

ET

ECTORIS, SYNDICORVM AC DECANORVM VNIversitatis, Intercedentium Editioni Diplomatis, ac libello supplice oblato 2. Decemb. 1611. petentium, ut ex lege Edicti Restitutionis Iesuitarum, & Decreti quo illud comprobatum est, ab omni Scholastico munere arceantur: nullo, ex personarum qualitate, præjudicio suborituro.

Cui inseruntur ex D. Ludovici Servini Advocati fisci Regii, Actione, excerpta summa capita.

EX ACTIS CVRIAE PARLAMENTI:

Manè.

PRIMARIO PRAESIDE, ARRESTVM
pronunciante.

Ontroversia, ultrò citróque copiosè disceptata, hinc, inter Sacerdotes & Scholasticos Collegij Claromontani, qui se Iesuitas vocāt, Diplomatis Re- ... 20. August. 1610. dati Impetratores, & quod decreto Curiæ comprobari, pe- ...nt, quo omne scientiarum artiúmque genus, in Collegio Claromontano, iu- ...a Edicti Septemb. 1603. & aliarum constitutionum, declarationúmque nor- ...am, publicè docendi potestas conceditur, quíque defensorum quoque vices ...unt: inde, inter Rectorem, Membra & Decanos Vniversitatis Parisiensis, ...tercedentes comprobationi Diplomatis, ac supplice libello 2. Decemb. 1611. ...lato, postulantes, ut, iuxta legem Edicti, quo restituti sunt Iesuitæ, prohibitio- ..., ab omni munere & exercitio scholastico, arceantur: nullo ex personarum ...alitate præiudicio suborituro.

Qumque iam in quartum usque diem, Maiore, Criminali & Edicti Clas- ...us convocatis, Montholonius, Diplomatis Impetratorum nomine & Marte- ...ius, intercessorum partes sustinens, auditi sint: atque ea caussa peroratâ so- ...mni intentionis clausula, illi Diploma comprobari petant, & hi verò recusent, supplice libello intercedant, cúmque Rector quoque, & ex Impetratoribus ...nnulli, verba fecerint. Quin etiam cùm Cognitoris Regij nomine SERVIVS egerit, cuius orationis hæc fuêre capita: se iam, 17. mensis huius, cùm i- ...us caussæ, inter Sacerdotes & Scholasticos Collegij Claromontani petitores,

ut rescriptum Regium, 20. Augusti, 1610. Senatusconsulto comprobaretur, &
inter Rectorem, Decanum Facultatum, Nationum procuratores, & alia Mem-
bra Vniversitatis, reluctantes & ex occasione Petitores, disceptandæ nomen re-
citaretur; altercationibus, antequam Advocati causam agerent, occurrentẽ, ea
protulisse tum quæ hodie quoq; referenda videantur. Nẽpe, pro muneris ratio-
ne, ut suarum est partium, ad gloriam Dei, Ecclesiæ bonum spectare, ac Regis
rem, vitam, salutem, securitatem, & Reipublicæ totius tranquillitatem sartam
tectam tueri, se adhortationibus utrosque, Actores & Defensores, verbis sancti
Pauli commonefecisse, ut pacis, quoad fieri posset, & concordiæ mutuæ ratio-
nes inirent.

Ac propterea, Actoribus dixit, eos beneficium ab Henrico Magno, glo-
riosæ memoriæ, impetratum, gratâ mente iugiter recolere debere, qui cùm un-
diquaque fidelissimorum & longo rerum usu prudentissimorum Ministrorum
consilijs, ab illorum revocatione deterreretur, nihilominus, id beneficij largiri
constituisset, hac spe ex promissionibus ipsorum concepta, inductus, fore videli-
cet, ut Indulgentiæ & Clementiæ Principali, officijs & obsequijs, Regiæ Maie-
stati præstitis, gratiam aliquam referrent: eò etiam maximè, quòd nullius rei,
præterquàm reditus, gratiam postularent, nec alium sibi finem propositum esse
significarent, nedum, ut ea, quæ hodie efflagitant, expetituri viderentur.

Addiditq;, perpenderent secum ipsi an æquum esset, statim à Magni Re-
gis obitu, illud postulare, quod ipsemet, nequaquam ijs concedendum esse cen-
suisset, & quod dum in vivis erat, urgere nequaquã essent ausi. Hæc saltem lex,
si pertinaciter petitioni insisterent, ipsis præscribebatur, ut sese priscis Vniver-
sitatis Parisiensis Decretis, & Theologicæ Facultati, in hisce quatuor capiti-
bus, potissimum subijcerent.

Primò, *quò Regum saluti & securitati consulatur, quos sæpenumero jam impeti-
tos, iterato parricidio, nefariè è vivis sublatos, scelestissimorum parricidarum manu vi-
dimus, qui falso & detestabili Religionis obtentu, ac impurâ, temerariaque doctrinâ, nupe
cusâ, quam ex libris & scholis istorum Impetratorum hauserant, ut ex Reorum confessio-
nibus & Curiæ Arrestis, apparuit acti fuêre: Petitores, tam detestandis opinionibus renun-
cient, nec tantùm scriptoribus suæ societatis, qui eas tradiderunt, non assentiantur, se
etiam scriptis editis, juxta verbum Dei, in Veteri & Novo Testamento comprehensum
illas oppugnent.*

*Dicant doceant, scribant ubique, nefas esse cuiquam, sive peregrinus, sive naturali
Regis subditus audiat, in Capita vitamque sacratissimæ Majestatis Regum & Princi-
pum moliri, quantumlibet speciosum authoritatis, vel spiritualis, vel temporalis nomẽ præ-
tendatur, quæcunq; prætexatur causa, etiam ubi de moribus & religione agitur; sanctè polli-
ceantur & subscriptione suâ confirment ac recipiant, patefacturos se, quotquot intelligent
aut sentient, tam horrẽda consilia agitare, nec unquam ijs adstipulaturos dogmatis, quibu
malesana perditorum hominum ingenia, directè vel indirectè, tanquam fulcro, ad machina-
tiones adversus Vnctorum Dei capita, struendas, niterentur.*

Secundò, *Diplomatis Impetratores profiteantur, prædicent, doceant, inter cætera
potestates summas à Deo constitutas, Francorum Regem Christianissimum, in Tempo-
ralibus solo Deo minorem, non aliud in Terris supra se, præter Dei numen agnoscere, cuiu
beneficio, absoluto in subditos dominij jure, potiatur: nec spiritualibus potestatibus, pie-
tatis licèt colore prætento, & promovendæ vel defendendæ Religionis specie, fas esse
Temporalium Regum ac Principum jura usurpare, magis, quàm Regibus, authoritati
Regiæ titulo, spiritualis authoritatis, apicem invadere, quapropter in sese recipiant, nun-
quam se hoc in argumento distinctionibus, nuper à quibusdam Doctoribus excogitatis, do-
cendo usuros, quæ his vocabulis expressæ fuerunt:* Directè aut indirectè, per se aut pe
accidens.

Agnoscan

Agnoscant ingenuè, Scholasticis subtilitatibus, non res, sed verba tantùm mutari, quò Ecclesia, immensa quædã et nullis cohibita finibus potestas, omnibus imperijs & Rebuspublicis secularibus gravis et damnosa cõstituatur, & spiritualis potestas in temporale imperium transeat, juris & regiminis Regij Majestate, sacerdotalibus infulis tributa. Con... inviolabili invictoque, nec problematico, axiomate asserant, penes authoritatem & ...estatem nullius esse, Abdicatione, suspensione, ac Regni privatione, Reges, eorum di... ...nes occupanti, vel deprædanti expositâ multare.

Tertiò, *doceant, profiteantur scribantque: Omnes Regis subditos, tàm Ecclesiasti...; quàm seculares, ad eam, erga Regem, obedientiam teneri, quam Dominus noster Ie... Christus, humanam indutus naturam, Imperatoribus & Magistratibus, nascens, mo...nsq; præstitit, quemadmodum hac lege sancivit:* Reddite Cæsaris, quæ Cæsari, Deo ...æ Dei, *atq; eam etiam ob causam, Regnum suum negavit esse mundanum, alioqui sibi ... defuturos satellites, qui arma expedirent.*

Atque ista verba, ut & Pauli Ro. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus ...biecta esto, quæ sunt *non tantùm præcepti alicuius, declarationis, aut exempli ad* ...mpus *observandi vim obtinere, quando videlicet Christiani, Temporali potestate (ut ...ipsit quidam ex ipsorum societate Coryphæus.) carebant, Infidelibus subjecti: sed eo in ...versum omnes & in æternum, cuiuscunque fuerint ordinis Ecclesiastici et Laici, obliga...nis nexu arctissimo adstringi.*

Ac proinde, ad huius legis amussim, vivendum esse, asseverent, quam Apostoli, & eos ...tati verè Christiani, religiosè observarunt, qui non modò tum, cùm pauci veritatem ...ristianam amplecterentur, sed etiam, cùm in amplissimum numerum excrevissent, Di...buli, Cæsaribus & Regibus, vel Hæreticis & Infidelibus, in Temporalibus, fideliter ...uerunt.

Quapropter Diplomatis Impetratores, fide caveant, se dictis & doctrinâ professuros: ...ullam potestatem, qualiscunque tandem sit, nec ipsam etiam Ecclesiam, vel in Concilio ...gregatam, ut aliâ quapiam ratione, jure ullo præditam esse, quo subditos, à Fidelitatis ...amento absolvere, & obedientiæ, ad quam jure divino, naturali, & humano, exhiben...m, tenentur, vincula, ullo pacto laxare valeat.

Quartò, *quod ad* πολιτείαν *Ecclesiasticam attinet, ad regis authoritatem, & Regni ...es tutandas, Diplomatis Impetratores, ore & scripto, tueantur libertates & jura Ec...siæ, in cujus sinu vivunt, Gallicanæ: nec quicquam dicant, scribant, proponántve ...orundam Decretorum, quæ in Francia nec probata, nec admissa sunt, prætextu no...ne) quod illis adversetur.*

Ac proinde, deinceps sese scripturos recipiant, & curaturos, ut à Generali & Pro...ncialibus adprobentur, quæ sunt adversus suæ societatis homines conscripturi, qui libris ...tis, dogmata contraria, quatuor hisce capitibus posuerunt.

In summa, Priscis Universitatis Parisiensis, ac Facultatis Theologicæ Decretis, ...ue Institutis stent per omnia.

Qubus capitibus, donec planè satisfecerint, & indubitatis τεκμηρίοις, sinceri animi, ...m fecerint, cancellis Edicti Restitutionis, sese contineant, atque postquam ita cave...t, libera demum, arbitratui Curiæ, juris reddendi potestas esto, in ijs, quæ nunc indul...i sibi postulant.

Hæc, is qui verba facit, sæpenumero testatur, se Petitorum socijs significas...; hæc eadem complures clarissimi Viri, dignitate senatoria, in hac Curia, il...tres intellexerunt, cùm in hos sermones inciderent.

Quin etiam Patri Frontoni, & alteri sodali, pridie quam causa disceptare...r, ista proponebat, coram Amplissimæ Dignitatis Viro, pietate, doctrina, ...q; erga Ecclesiam, Regem, Regnumq; fide & studijs conspicuo, in Curia qua...m suprema, Præside: qui suâ quoque authoritate & suffragio eosdem exci...bat, ut candidè & ingenuè, præscriptis sanctionibus in Senatu recitatis, sub...

scriberet, & eas sine ulla elusionis vel æquivocationis stropha, approbarent. A
quæ cùm Regis Advocatus, sibi certum quid responderi peteret, excepit Fr
to, Quantumvis ipse atque alij socij, qui Parisiis degunt, ita sentirent (*nam si*
privatim ab hac sententia alienum non esse animum, utpote qui in Politicis arbitraretu
temporibus & locis, ubi vivitur, serviendum esse) non tamen integrum sibi esse, pra
cisa declaratione uti, nisi antè, hac de re cum socijs, qui in hac urbe sunt, confe
ret: imò existimare se, re communicata, constiturum, ad hasce propositiones
nisi prius Generalis Præpositi, cuius sententia expectanda erat, animo explo
rato, expeditè & tutò responderi non posse.

Quæ Rectori, & ijs, qui eum comitabantur, cùm fuissent significata, re
sponderunt, sibi verba Frontonis probari non posse, captiosa & æquivocatio
nibus obnoxia, præsertim cùm diceret, In politicis serviendum esse tempor
bus & locis, ubi vivitur. Adde quód, cùm esset in confesso, Postulantium so
cietatem, in omnibus, & per omnia, à Generali suo pendere, qui maiore quà
cæteri Generales solent, potestate in sibi subditos religiosos potiretur, atque ex
tra Regnum Galliæ commoraretur, nullam rationem, ad fidem ipsis habenda
aperiri, tum etiam, quód Iesuitæ omnibus alijs ferre leges, à nullo veró accipe
re consueverint.

Præterea, Iesuitas istius iustæ diffidentiæ causas ubique suis actionibus &
institutis dedisse, ubicunque pedem fixerunt, affectato, tam in clericos, quà
in Laicos dominio: Quibus accedit, quód omnibus hic unicus scopus, norm
instar ob oculos est, ut cuncta ad societatis, etiam ex aliorum damno, utilita
tem, atque amplificationem dirigantur. Quód dogmata priscis legibus Regi
& Regni Constitutionibus contraria tuentur: Quód si contingat aliquem e
societate exitiale scriptum edere, neque societatis cœtus, nec ex ea quispian
illud palàm improbat, aut ad veritatis defensionem se accingit. Addidit Recto
privatim, sibi complures esse rationes exponendas adversus petitorum postula
tionem, quas Curiæ cognitioni, tam suo, quàm Advocati ore subiecturus e
set, quod is qui Regis nomine verba facit, tum ut omnem culpam, coràm De
& Hominibus, à se derivaret, tum ut discordiæ fomitem, unde scandala & diss
dia, in Ecclesia & Republica, essent exoritura, extingueret, ex sui muneris ra
tione, referendum esse duxit: Quocirca obnixè rogat Senatum, ut in meliore
partem, quæ proponuntur, interpretari dignetur, quo pacto omnes æquos re
rum æstimatores à privatis affectibus immunes, quique Religionis causam
Factionis malum non vertunt sano mentis iudicio, quæ dicta sunt, admitte
decet: hoc etiam addens, si ulterius æstus contentionis feratur, ea quæ desid
rantur, & utrobique reprehendenda sunt, pro temporis & iuris ratione, prou
animadversionis officium requiret, significaturum esse.

Enimveró, cùm in tertium usque diem, controversia utrinque agitata fu
rit, ea iam refert, quæ in instrumentis, & copijs causæ iudicialibus sacerdotu
ac Scholasticorum Collegij Claromontani, qui se Iesuitas vocant, observavi
excerpsit, collegitque, præter ea loca quæ à Montholonio, & à Martillerio sul
notata sunt: quæ partim ad ordinis eorum institutum, partim ad vitæ genus &
Doctrinæ rationem spectant: quæ tria capita sunt excutienda, ut agnoscatu
utrum instituendæ iuventuti apti, & an eorum institutio utilis & salutar
futura sit.

Ac primùm, quod ad Institutum ipsorum Clericorum, qui se regulare
Religiosos appellant, nuncupantque, liquet, eos non tam lege, quàm privilegi
gaudere. Hanc ob causam Ignatij Loyolæ Fundatoris scopum, vitam, & vitæ ra
tionem, à Ribadeneira & Maffæo conscriptam, expendit, atque constitutione
& earum varias explicationes, Romæ excusas; bullas, quas à Pontificibus nu
mero 3

ero 37. impetraverunt; privilegia, & immunitates, quas subinde, vivæ vocis, ut
quuntur, oraculo, elicuerunt: Congregationum Iesuiticarum canones & Ge-
ralium Epistolas, sedulò notavit & consideravit.

Quod verò ad ipsorum actiones & res gestas pertinet, retulit, se, ex Actis, (si-
, cùm tulit occasio, observatis;) eorum, quæ ab eo tempore, quo sunt admissi,
Gallia contigerunt, repetere. Quid de ipsis *Eustatius Bellæus* Episcopus Pari-
nsis 3. Augusti, 1554. iudicârit: quid declaraverit & decreverit *Theologica*
cultas, in Sorbonæ Collegium eodem anno convocata; quæ postea *Poßiaci*
sta, ubi suum dissimulabant institutum: quæ pòst ipsi fecerint: quid ad offi-
docendi, gratis, oblata, *Academia* exceperit; quid ea de re censuerit *Turne-*
s. Expendisse quoque se, Actiones anno 1564. habitas, & præsertim, *Actionem*
ptistæ Mesnilij Advocati Fisci Regij, & quid causâ Consilio permissâ, à Curia
cretum fuerit.

Item ea retulit, quæ in Italia, Hispania, Germania, Polonia, Moscovia, An-
ia, & Republ. Veneta, societatis causâ, evenerint, ea etiam, quæ sodales anno
77. fecerint, & Actiones Potestati, quanta in *Directorio Inquisitionis*, ubi loca
tavit, excuso Romæ, 1585. describitur, consentaneas, indicavit: unde colligi-
r, eos Inquisitionis arcanæ officio defungi.

Item diligenter collegit ea, quæ in sanctiori Regis consistorio, in Curia, an-
& pòst actionem, in Castellum parricidam, eorum discipulum, institutam, ac-
lerunt. Ea, quæ secretis *Annalibus* annorum 1594. & 95. comprehenduntur,
orum exemplar Neapoli excusum, anno 1604. sub manu sit. Deinde idē Re-
us Advocatus, eorumdem usurpationes & molitiones ex *Brevium*, postquàm
stliminij iure donati sunt, quod notandum, & contra positas edicto conditio-
s, impetratorum, excerptis attendit:

Item, quæ Regi, ab *Harlæo*, Senatus Principe, cuius Exempla, Virtutis ê-
nt præcepta, oratione fuerunt exposita:

Et, quibus illi *Rex* Magnus, Clementissimus, Invictissimus & Prudentis-
mus respondit verbis, quæ certum voluntatis Regiæ propositum exprime-
nt, certâ spe obsequiorum, quæ spondebant Diplomatis Impetratores, sub-
cum.

Præterea, quæ ab ipsis facta, tanquam fidei, optimo Regi datæ, adversantia
arguuntur, & quid ad hæc argumenta illi regerant, sedulò attendit.

Denique, alia commemoravit, quibus apparet, quid subinde ad captandam
atiam, & authoritatem comparandam factitârint, quibus artibus domatim
gentur, & ad exploranda arcana, & bona corradenda irrepant, ac negotijs o-
ibus sese conscientiarum obtentu intrudant.

Doctrinam denique, quod attinet: quæ in *operibus Bellarmini*, potissimùm in
actatu, *De potestate Romani Pontificis in Temporalibus*, notavit, quæ in *Gregorij*
lentiniani, Vasquez, Turriani, Tholosani, Suarez, Molinæ, Ribadeneiræ, in libro,
i titulus Princeps Christianus, *Kelleri, Andreæ Eudæmono Ioannis, Iosephi Cres-*
li Angli, sub *Philopatri* nomine, *Leonhardi Leßij, S. Heißij, Gretseri, Azoris, &*
arianæ libris animadvertit. Item, quæ in *Amphitheatro Honoris*, excuso anno
o 6. nomine *Clari Bonarscij*, cuius proprium nomen *Carolus Scribanius*, ante-
Antverpiani Collegij Rectoris, de quibus is ipse, qui loquitur, defunctum
gem Henricum Magnum monuerat, ut vitæ prospiceret, parricidis & sica-
s, à Scriptore illo expositæ, in locis, quæ Regi ipsi, teste Illustrissimo quodam
ro, fidelissimo ipsius Regis, iam à multis annis, Ministro, prælegit: teste
oque ipso Patre Cottone, qui tum dixit, eum librum, nequaquam à suæ so-
tatis hominibus emanâsse, sed Genevæ, ad conflandum Iesuitis odium,

fictum, ab Hæreticis fuisse: qui tamen, postea, longè aliter, quid sentiret, expressit, laudato Scribanij opere, & distributis multis illius exemplaribus: atque etiam, Claro admodum viro, Religioni Catholicæ, non minùs, quàm Regno Francico addicto, cùm hunc exhibuisset librum, eum stylo laudato, commendavit, tanquam iuventuti, Latinis literis imbuendæ, adprimè utilem, etiamsi verba, quibus ille utitur, simillima sint, imò ipsissima illa, quæ novissimus parricida, cùm super execrabili parricidio, in cæde Regis patrato, interrogaretur, usurpare solebat. Quæ advocatus, sine horrore referre nequit, de tam horribili libro loquens, quem Catalogo librorum suorum inscriptum, tanquam ab Authore laudato, profectum, Societas comprobavit. Idem, *Aphorismorum Emmanuelis* Sà, & aliorum *Casuistarum* mentionem fecit, qui Ethicam & Politicam Christianam, funditùs evertunt. Item axiomatum *Iohannis de las Salas*, & librorum *Zanchez*, ex quibus excerpta quædam sparsa sunt, quæ supprimi, non imprimi decuit, ob horrendas, & flagitiosas, turpissimásque disertationes, quibus scatent. Retulit etiam de Richeomi *Apologia*, & alijs libris, quos *Richeomus* & *Cotto*, alijque sodales, ad causæ suæ defensionem edidêre. Necnon, de libro, cui titulus, *Defensio Veritatis pro Religione Catholica, in Iesuitarum causa, opposita Actioni Antonij Arnaldi*, & de varijs *Responsis* ad libellum, *qui Anticottonus* inscriptus: *Declaratorijs literis* eiusdem Cottonis ad Reginam, Rerum in Regno Administrationi præfectam, statim ab ipso Regis obitu: de quibus etiam, Montholonius in contradictionibus adversus Martillerium. Quibus in libris, etsi multa speciosis, pietatem & æquitatem redolentibus verbis, fucata legantur: attamen veritatis & lucis obiectu, ruunt eorum dicta, quantumvis coloribus quæsitis adornata: & quæ ad excusationem eorum proferuntur, crimen augent, & eiusdem culpæ, cum ijs, quos tuentur, participes demonstrant. Scilicet, errorum levi nomine designantur, quæ de multis novis & exotericis dogmatibus, ab eis in Ethica, Politica, Oeconomica, Ecclesiastica & Republica conduntur & propugnantur axiomata, quibus palàm est, eos ad excidium potestatum, à Deo constitutarum, Iustitiæ omnis eversionem, ipsius etiam Hierarchiæ ὑπουρανίου, Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ Romanæ, & ordinum Religiosorum Clericorum Regularium veterum, ruinam, grassari, adversus quos Iesuitæ subinde, multa tentârunt; atque ad Academiarum imminutionem, spectare; quum Docturæ gradum præter morem, examinis publici lege violata, conferre non dubitent.

Rogavit quoque Curiam Advocatus, ut ex libro inscripto, *Manuale Sodalitatis*, prælegi locum notatum pateretur, & Rectori, ut prælegeret, traditum: ut liqueat, quâ ratione iuventutem ad periuria, in iudicijs & coram Magistratu, erudiant.

Denique, lecto à Rectore loco, in Manuali, notato, alia multa capita recitavit, in quæ Censura Facultatis Theologicæ, stylum suum strinxit: & ea, quæ tribus concionibus continebantur, Hispanico idiomate, ann. 1609. & 1610. in honorem Ignatij Fundatoris conscriptis, quas in Gallicum sermonem transtulit *Franciscus Solerius* Iesuita, qui *librum, quo ea, quæ notata fuerunt, non sine blasphemia in Deum, iniuria in Theologos, illius Censores, asserere & tueri non est veritus, memoravit & retulit.*

Tandem ad Vniversitatis causam accedens monuit in Doctoribus & Magistris nonnullis, quædam desiderari, qui omittenda committant, & comittenda negligant. At, si supinitate, & legum ac decretorum, in Curia comprobatorum, aspernatione, peccatum sit, unde iusta nata sit querimoniæ causa, quod non est inficiandum; Curia, ut par est, prospicere dignetur, quod aliorum, quàm Petitorum operâ fieri posse claret.

Quibus

Quibus, illud Basilij, aliorumque Sanctorum Patrum verbis, Regulas Asceti-
is Religiosis Regularibus præscribentiũ, obijci meritò potest, illos rem suâ Pro-
ssione indignam, sibi inutilem, neque Reipublicæ proficuam postulare, nec ullâ
tione, exemplóve laudabili, nec doctrina, quæ in Parisiensi Schola frequentata
t, niti, sive *Theologia*, quæ *Scholastica* appellatur, sive *Positiva*, *Moralis* ac *Politi-*
, potissimùm ob quatuor capita proposita, attendatur, sive denique humanio-
m literarum ratio sit habenda, quarum studijs paucos admodum, idoneos Do-
ores expedire & sufficere queant.

Quocirca solemni clausulâ, ut Regis saluti, securitati, ut Ecclesiæ bono,
egni & totius Reipublicæ tranquillitati, ut honori & perennitati literarum &
sciplinarum, consulatur. Intercessioni Parisiensis Vniversitatis calculum suum
egius Advocatus adijcit. Quod si, causâ, ad Consilium, â Curiâ, reiectâ, libros
scripta, unde recitata quædam fuerant, (quæque sibi adesse præsto, dictorum
cupletissimum perhibitura testimonium, Advocatus Regius profitetur) Cu-
a examinanda esse decernat; postulat, ut Diplomatis Impetratores, â quavis
nctione Scholastica, ad iuventutis, aliorúmque in hac urbe institutionem, le-
arceantur, donec in Curia aliter constitutum fuerit, pœnæ, quæ videbitur, ir-
gatione sancienda.

*Curia, causam, de prolati Diplomatis editione, in Consilium mittendam esse pro-
nciavit.*

*Litigatorum Causidicos, Actiones suas intra triduũ emendare, &, si quæ videatur sub-
lia causæ futura, argumenta & contradictiones addere, judicioque intra præscriptum tẽpus
ndicto, proferre jubet. Decernit, ut Provincialis, & è societate, quotquot eũ intra septa
riæ secuti sunt, impræsentiarũ, subscriptione, ratã habeat legẽ, cui se Provincialis sub-
sit, Doctrinæ nimirum Sorbonicæ consentiendi, in ijs præsertim capitibus, quæ ad S. Re-
m Majestatem eorum salutem & authoritatem, sartam tectam tuendam, ac libertatum
allicanarum, ab omni ævo, in hoc Regno observatarum, conservationem, faciunt.*

*Vt ijs omnibus perspectis, ac Regio Cognitori communicatis, & Arresto, Curiæ de causa
silio permittenda, anexis, ex jure decretũ fiat. Interea, præter ea, quæ Diplomate Resti-
tionis & Senatusconsulto, quo illud comprobatum est, ferebantur, adjuventutẽ erudien-
m, aut suâ aut aliorum operâ, quidquam conari, moliríve, quacunque tandem id ratione fiat
etitores prohibentur, & illis omnis prorsus potestas, scholastica munia obeundi, interdi-
tur; ac denunciatur, ni pareant, futurum, ut ipso quo fruuntur, postliminij beneficio mul-
ntur: litis impendijs exceptis. Actum in Curia Parlamenti 22. Decemb. 1611.*

Signat. DV TILLET.

EXCERPTVM
X ORATIONE D. IOANNIS DISSIENII
RECTORIS VNIVERSITATIS PARISIEN-
SIS AD REGEM.

ETsi verò Iesuitæ tam gravi Decreto iussi sunt abstinere ab omni docendi
genere & scholastico munere in urbe Parisiensi, non tamen cessârunt & pa-
erunt irrequieti homines, sed anno millesimo sexcẽtesimo decimo octavo, rur-
s apud Regem institerunt, & obtinere conati sunt, ut ipsis publicé docendi po-
stas ibidem concedatur. Rector autem Academiæ gravi Oratione intercessit
ram Rege, in qua inter alia sic inquit: *Serenissime Rex, hæc causa est, cur Maje-
ti vestræ Academia Parisiensis hodie humilimè supplicat, quòd maximo periculo rursus
posita est: nempe hoc ipso tempore, quo Iesuitæ iterum nervos suos omnes intendunt, ut
arisijs stabilire & confirmare sese possint. Quum enim jam oppresserint corpus integrum*

ordinis politici & ſecularis in omnibus partibus Majeſtatis veſtræ Regni, excepto Cord
ſolo, quod vivit & reſpirat adhuc in Univerſitate Pariſienſi, illud nunc operam dant, u
ſemel ſtabiliti ſi fuerint, quàm primùm eam poteſtati ſuæ ſubijciant, quemadmodum in o
mnibus alijs locis, quæ ſemel occupârunt, fecerunt: Si autem in Regno M. V. Societa
non reſtet ulla alia quæ doceat juventutem, quàm Ieſuitica, facilè inde apparet, magnam il
lam & celebrem Univerſitatem oppreſſum & ſuffocatum iri. Conſideret obſecramus M
T. quot & quanta officia venerabile corpus illud Eccleſiæ & Statui tuo ſemper præſtite
rit; quomodo populos inſtruxerit Paſtoribus, Epiſcopatus Prælatis, ſupremas Curia
Conſiliarijs & Præſidentibus, Concilium Regium Cancellarijs, Cuſtodibus Sigillorum
Magiſtris Supplicationum, Conſiliarijs & Secretarijs publicis, qui innocentiam Eccleſi
puritatem linguarum, integritatem bonarum literarum, & immunitates atque libertat
Galliæ, contra omnes eos qui illas opprimere conabantur, propugnârit. Breviter, quà
forte ſemper frenum extiterit, inhibendæ violentiæ, doctrinarum novarum, peregrinar
& tum Eccleſiæ, tum Reip. præjudicabilium. Ecce igitur perditam nunc eo modo grande
iſtam Univerſitatem. Quod equidem non ſine notabili detrimento huius & illius, hoc e
Eccleſiæ & Statûs Tui accidere poteſt. Ne permitte igitur, ô Rex Magne, ut pulcher i
& locuples floſculus Coronæ Galliæ ita Tuo tempore defloreſcat & cadat. Ne permit
ut dicatur, hanc magnam & celebrem Univerſitatem, quæ à nongentis annis ſucceſſivè
omnibus Regibus noſtris anteceſſoribus, tanquam pars ſummè neceſſaria & eſſentialis E
cleſiæ & Statûs, conſervata fuit, pereat ſub Regno Ludovici XIII.

Hæc Sereniſſime Rex, humillima eſt petitio, quâ Majeſtati V. hodie ſupplicat Un
verſitas Pariſienſis, ut cùm Cereum recipiat de manu noſtra M. V. accipiat ſimul arrab
nẽ fidelitatis, pignus obedientiæ ſuæ, & proteſtationem integerrimam, quòd vel in propr
ſuam ruinam jurare parata ſit potiùs, quàm fallere votum, quod M. T. fecit, ſe erga illa
quàm optimè affectam, ſubjectiſſimam & humillimam ancillam fore.

Rex facie plenâ hilaritatis & benevolentiæ reſpondit; *Gratias vobis ago,*
veſtra bona voluntate: Vos itidem de mea certi eſtote, & quòd gratam habeam veſtr
ſupplicationem.

Ex impreſſo Lugduni apud Ioannem Celerier exemplari Gallico
Latinam linguam verſo anno 1618. cum permiſsione.

Quid fit? Rex, ſic merentibus peccatis hominum, paulò poſt, præter nov
rum Collegiorum extructionem, in ipſa Pariſienſi urbe Ieſuitis poteſtatem fe
loco ad omnium propè invidiam expoſito, ut in Collegio ſuo omnes diſciplin
etiã Philoſophicas & Theologicas, liberè deinceps ac publicè profiteri poſſen

IESVITIS IN REGNVM NAVARRAE PER
MISSVS INCOLATVS.

IGnatiani coërceri vno regno non ferebant: ſed ut Gallico, ſic etiam Nav
reo & totâ Aſturiâ religionis ſuæ ibi inſtaurandæ & propagandæ cauſâ
poſcebant anno 1608. unâ hac ratione, non eſſe differentiæ cauſas, cur uno rè
potiùs quàm altero, quod uni Domino gẽtilitium ſit & hæreditariũ, foveantu
Obſtabant contra Aſturiorũ acerrimæ poſtulationes, qui Ignatianos vehemẽ
oderant ob irrequieta ingenia. Rex aũt anno 1599. dum Blœſis ageret articul
Edictalis ſanctionis, pro regno Navarreo & Aſturia, magiſtratui & indi
nis caventibus de ſua religione annuerat, ne Ieſuitæ in hos fines accedere
ne quid novi importarent, quo publica quies turbaretur. Nihilominus Epi
pis gentilitijs contrariũ depoſcentibus, mutavit Rex ſententiam ſuam, decre
que, ut æquè ac cæteri Ordines liberè & promiſcuè admitterentur; abrog

contra

ntrariâ ſanctione: Quinimò profeſſus eſt, ſibi in animo eſſe illuc tranſmittere ſuitas, qui Epiſcopis ſocias manus adhibeant, & Romanam religionem re- cè faciant, Pariſienſis autem Curia cæteriq; Ordines implacabiliter edictum c tulerunt. Nam præ cæteris mortalibus Ignatianum hoc genus cane & an- e peius oderunt, & longè à finibus ſuis propulsârunt, repertóſque antea Sinones & exploratores morte affecerunt; ut refert Botoreus in magno anciæ conſilio Advocatus lib.15.Comment. pag.493.

CAPVT II.

DE IESVITARVM IN ANGLIAM, POLONIAM, TRANSILVANIAM, BAVARIAM, &C. ADVENTV.

IESVITARVM IN ANGLIAM ADVENTVS.

ANNO Domini 1580. Robertus Parſonius & Edmundus Campianus Ieſuitæ primi Angliam ingreſſi ſunt, & mirificis ac fraudulentis artibus ud clericos & laicos ſeſe inſinuârunt. Nolebant primò ſacramenta admini- are ſine licentia Sacerdotum: pollicebantur laicis, ſe nihil niſi ſpiritualia tra- aturos: paupertatem & humilitatem ſummam ſimulabant, & cauſam Pon- ciorum plurimùm ſe promoturos ſanctiſsimè promittebant, quo factum eſt, ſumma cum humanitate ab illis exciperentur etiam. Mox autem, cùm pedes paulò arctius fixerunt, inſolentiſsimi, pro more ſuo, & prorſus intolerabi- s facti ſunt. Reginæ Eliſabethæ, & Regi Iacobo per ſuos conductitios inde- enter ſtruxerunt inſidias, eóſque vel de Regno deturbare, vel vitâ privare nati ſunt: nec ceſsârunt ſeditionibus, detractionibus artificioſiſsimè omnes, ſque ullo diſcrimine, ſive clericos, ſive laicos, impetere, quos metuebant im- dituros, ne pervenirent ad metam, ad quam collimabant: ut Lector intelli- t infra, ex capite de illorum nefariis facinoribus, &c. in Anglia, & inprimis ex enedictinorum Anglorum literis ad Clementem 8. Pontificem Rom. miſsis. Ieſuitæ in Angliam penetrant

IESVITAE IN POLONIAM VENIVNT.

HAud diu etiam ante Stephanum Battorium Ieſuitæ Poloniam ingreſſi ſunt: in nulla autem, vel parva admodum gratia apud proceres Regni itiò fuerunt. Stephano autem Rege creato, cùm familiam Bathoreorum in ranſſylvania, & forte etiam in Polonia firmare vellet, putaret autem, ut ne- otibus in Europa illuſtres affinitates conciliaret, Romani Pontificis ſibi autho- tate & favore opus eſſe, Ieſuitas, quos Pontifices impensè amare ſciebat, in olonia amplecti cœpit, & Rigam. 4. Id. Mart. cùm veniſſet anno 1582. Gott- rdi Velingi Syndici urbis & Ioannis Taſtij operâ templum Ieſuitis à Senatu l Iacobum impetravit, licet intercederet Gotthardus Curlandiæ Dux, & fidem egis oppidani appellarent, qui nihil in religionis negotio ſe innovaturum re- gioſè promiſerat. Verùm ad ſedandam eorum querelam primarium urbis mplum viciſsim oppidanis conceſsit. Rex Stephanus quoque fratri ſuo Chri- ophoro auctor fuit, ut idem in Tranſſylvania, quantùmvis reclamantibus ſub- itis factitaret. Infauſti autem huius conſilij is tandem eventus fuit, ut Familia la, quam hac ratione extollere & ornare volebant, quæq; tum aliquot gene- Ieſuitæ in Poloniam et Tranſſylvaniam veniunt.

rosissimis iuvenibus florebat, per eorundem Iesuitarũ infelicem panurgiam, in-extricabilibus difficultatibus implicaretur, in quibus funditùs ferè perijt.

DE PROPAGATIONE IESVITARVM IN BAVARIA.

Iesuitæ in Bavariam veniunt.

VIvebat adhuc Ignatius Loyola, quùm sub Paulo IV. Papa Bavariæ Dux Albertus omninò decrevisset, ut Societas hæc Collegium Ingolstadij haberet. Huc illum inter alia excitabat quoque Regis Romanorum Ferdinandi exemplum, qui simile Collegium Viennæ nõ ita pridem erexerat. Cùm itaq; Ignatius votis Bavari annuisset, aliquot Societatis huius viri ex Italia missi Ingolstadium pervenerunt, primòque Societatis huius in Bavaria initium dederunt anno Christi millesimo quingẽtesimo quinquagesimo sexto. Domicilium illis in veteri, ut vocant, Collegio assignatum fuit ad annum usq; 1576. quando ad ædes ampliores & commodiores, quæ novæ adhærent Bibliothecæ gymnasij commigrârunt. Voluit enim Princeps, ut & Professorum & Studiosorum huius Societatis numerus ibi augeretur, qui & pædagogio & Convictorum externorum domicilio gubernando præessent, suamq; darent operam novis parochis instituendis; quorum velut seminarium idem Princeps erexit, illorumq; curã concredidit. Hinc porrò in proventib. annuis facta est accessio, ut circa sexaginta & septuaginta, partim Theologi, partim Philosophi, & variarum artium ac linguarum Professores; partim Scholastici, & administri ex hac Societate Ingolstadij beneficio Principis alerentur.

Collegium Monachij extruitur Iesuitis.

Anno Domini 1559. Albertus Bavariæ Princeps Iesuitarum Collegio Monachiẽsi initium dedit. Locus Collegij delectus est à principe Monasterium Augustinianorum; qui, cùm pauci adessent, facilè passuri videbantur, ut pars horti ipsorum in usum novi huius Collegij converteretur, & illic schola & domus exstrueretur. Cives autem Monachienses malè ab initio erga Iesuitas affecti fuerunt, & probra ingentia illis obiecerunt.

Domus Lãdspergæ Novitijs Iesuitarum erigitur

Cùm etiam Comes Suuickardus de Helffenstein Præfectum Landspergæ ageret, à Principe Alberto petijt locum, montem scilicet arci Landspergensi vicinum, in quo sibi liceret proprium Iesuitarum domicilium exstruere, in gratiã Novitiorum sive Tyronum, ad hoc vitæ genus adspirantium, qui tyrocinij sui tempus ibi absolverent & probarẽtur. Sic igitur domus illa ædificata est, primùm quidem, dicto Comite sumptus suppeditante, & alijs deinde amicis opitulantibus, ut fabrica integra duobus aut tribus annis absolveretur. In eam domum traducti sunt Novitij anno 1578. quum antea in Monachiensi Collegio incommodè viverent & versarentur.

Ex Italia autẽ, Hispania, Gallia, Anglia, Polonia, Germania & alijs Regnis ac Provincijs Christiani orbis, de quibus hactenus diximus, penetrârunt etiam in Turciam, Moshcoviam, Persiam: imò in Indiarum quoque regna remotissima, in quibus olim vix hominis Europæi vestigium conspectum fuit, ut mox referemus.

CONSILIVM DE NON RECIPIENDIS IESVITIS IN VALESIAM HELVETIORVM PROVINCIAM.

ANNO Christi 1610. Iesuitæ in Vualesia Helvetiorum nidificare, & sedes suas figere tentarunt. Quidam autem eius Provinciæ Primarius & patriæ aman-

amans receptionem illorum gravissimis rationibus sequentibus dissuasit, & impedivit.

I. Principio, cùm in Concilio Generali, quod sub Innocentio III. Papa Anno 1215. Romæ habitum fuit, expresse fuerit decretum, ne ullus præterea novus institueretur ordo, & Iesuitarum ordo contra Concilij illius Generalis prohibitionem fuerit institutus: Senatus Vualesiani est dispicere, non solùm utrum utiliter, sed etiam an salvâ conscientiâ Ordinem hunc novum, contra Concilij Generalis decretum, recipere possint, cùm pendente controversiâ: An Papa sit supra Concilium, nihil sit innovandum, & credibilius sit, Concilium esse supra Papam, quàm hunc supra illud.

II. Cùm ad huius sustentationem Ordinis maximi requirantur sumptus: Domusque ipsorum Palatijs Principum sint similes: delicatissima quæque comedant, bibantque; pannis vestiantur preciosissimis: plurima ad se rapiant bona, integraque Dominia: suppellectili utantur sumptuosissimâ, maximos auri, argentique corrodant thesauros (ut quandoque Principibus sint ditiores) nec aliunde hæc omnia, quàm ab ijs, inter quos habitant, & commorantur, conquiri possint: Vualesianorum verò is sit status & conditio, ut non suis tantùm rebus indigeant ipsi: sed etiam aliorum annonâ carere nullo modo possint: illorum prudentiæ deliberandum permittitur, an consultum fuerit, huiusmodi sumptuosos admittere hospites, qui per Pompas & luxum deglutirent ea, quibus ipsa Regio ad suam suorumque vitam parcè sustentandam indiget, cùm, si quæ superesse possent, sanctiùs in pauperes, aliosque usus converti deberent.

III. Cùm captatoriæ vivorum, aut defunctorum voluntates iure civili & canonico sint prohibitæ, huicque Ordini mos sit, eos, à quibus ampla habet exspectanda patrimonia, sibi adiungere, ad opes divitiasque sibi in terris accumulandas: laudatissimæ Vualesianorum provinciæ est, accuratè secum evolvere, An Harpyas hasce, cum Rei publicæ & privatæ incommodo, admittere, hocque modo legitimos hæredes suis privari hæreditatibus, peregrinos verò illis ditari, permittere, eosque, quibus illæ maturæ debentur, iure suo frustrari velit. Iniquissimum profectò videtur futurum, ut peregrinus Iesuita civium & legitimorum hæredum adipisceretur patrimonium, cùm vicissim cives, vel legitimi, ne obulum quidem à Iesuitis unquam haberent exspectandum.

IV. Cùm insuper Hispaniæ Rex, antè omnes alios Reges & Principes Pontificios, ad absolutam in subditos dominationem contendat, & Iesuitæ eundem pro summo Patrono & Benefactore agnoscant: cui etiam, ob summa ab eo accepta beneficia arctissimè se obstrictos fatentur, ac propterea commodo quoque ipsius ubique locorū pro virili inservire studeant: rectissimè hic facturi videntur Ordines Vualesiani, si perpendant, an Iesuitarum principia (qualia sunt, Vnus Deus, Vnus Papa, & Vnus Rex, nempe Rex Hispaniarum, &c.) legibus suæ Reipub. conveniant: An verò eiusmodi Presbyteris affectione Hispanicis, per institutiones Scholasticas, prædicationes, confessiones auriculares, & alias clandestinas artes, Hispanicam, vel peregrinam tyrannidem in Vualesia stabilire, utiliter permittendum putent.

V. Cùm præterea Valesianorum laudabilis status ab omni antiquitate liber & Democraticus sit, & fuerit, Iesuitæ autem nullam aliam Reipub. formam, quàm tyrannicam unius Dominatoris potestatem approbent: (Richeomus enim Provincialis Iesuitarum in Aquitania nomine universæ Societatis in expostulatione Apologetica cap. 29. circa principium, popularem Democraticum statū furiosum appellat:) fortissimo prudentissimoque Vualesiano populo diligenter expendendum relinquitur, an tales in Rempub. Hospites ad-

mittere scientes, volentesque debeant, qui cum Reipub. statum, quo nunc laudabiliter fruuntur, velut *Furiosum*, improbant, & eversum cupiunt, & Hispanicam Tyrannidem in illius vicem introducere satagunt.

VI. Adhæc cùm Iesuitæ non solùm Evangelicos, velut hæreticos, sed & Pontificios moderatos, qui Evangelicis favent, aut cum illis fœdera contrahunt, velut hæreticorum fautores, & auxiliatores, hostili & mortali odio persequantur: Vualesianorum laudatissimo statui expedit, quàm diligentissimè expendere, an talium hospitum, aut hostium admissione & inclytam Venetorum Rempub. quæ illos eiecit, & Helvetios Evangelicos, qui illos nunquam receperunt offendere, quàm eorundem amicitiam per illorum repulsionem, conservare malint.

VII. Præterea cùm eiusmodi in Vualesia status sit, ut Catholici, Evangelicique in una degant domo, familiaque, & frater, affinis, cognatus, imò pater & filius, diversæ sint confessionis, & apud Iesuitas constitutissimum sit, nullam aliam Religionem pati, quàm Inquisitionem Hispanicam, sic ut Evangelicos, ubicunque possunt, tribulent, persequantur & expellant: Vualesiani sapientissimi facilè diiudicare possunt, an non ex illorum hominum recepta doctrina (qui ne Regibus quidem Evangelicis eorundemque fautoribus parcunt) Pater in filium & contrà in se invicem illis parricidis instigantibus, irritabuntur, ex amicis inimici reddentur, et Provincia seditionibus ac tumultibus propter Religionis diversitatem replebitur; miserrimaque quam Deus avertat, non solùm rerum omnium perturbatio, sed & horrenda sanguinis effusio consequetur.

VIII. Deinde, cùm nihil Reipub. Christianæ & liberæ salutarius atque utilius sit, quàm civium liberos intelligentiâ, sapientiâ & verâ pietate imbui, ad veram Deo legitimam patriæ, & naturalem Parentibus, omnibusque debitam obedientiam præstandam: Iesuitæ verò teneros liberorum animos, cæcâ obedientiâ imbuant, & intellectu, ratione & iudicio privent, eosdemque à parentibus velut plagiarij abducant, & in legitimos Magistratus ad omnia susque deque ferenda, arment: Prudentissimis Vualesianæ Reipub. Administris diligenter considerandum est, an istius impietatis & inobedientiæ Doctores salvâ patriâ potestate, salvâ legitimâ suâ authoritate, & verâ erga Deum pietate, in Vualesia admittere debeant.

IX. Adhæc, cùm nihil ita sit sacrum atque religiosum, quod Iesuitæ, citra ullam reverentiam in privatum suum luxum convertere non studeant, licèt à maioribus in pios usus destinatum sit: Reverendus Vualesiæ Episcopus, totusque clerus, etiam maturè secum perpendere debent, num eiusmodi Corycæos, Sacrilegos, Harpijas & Induperatores, sibi ipsis adiungere utiliter possint; cùm certum sit, ubi hoc avium genus semel ibi nidificaverit, ad eorum cantum & fistulationem ipsis fore saltandum: dum alios Romam excurrere cogent, alios canonicatu & præbendis suis privabunt: alios hæreseos insimulabunt, Episcopus summatim & clerici sibi accidisse brevi experientur, id quòd proverbium habet: *Turdus ipse sibi malum.*

X. Vualesianis Abbatibus ac religiosis quoque qui opulenta & pinguia sua Monasteria possident, æque maturè considerandum videtur, An Dominos Iesuitas brevi vel successores vel bonorum suorum participes habere velint. *Quod enim vultur miluo: id Iesuita est Monacho.*

XI. Item, cùm nihil certius sit, quàm quòd vera omnium Rerumpublicarum tranquillitas à legitima omnium subditorum erga Magistratum politicum obedientia dependeat, omnisque Respub. pœnis & præmijs contineatur: Iesuitæ autem eiusmodi Domini sint, qui nulli Magistratui politico, imò nec ipsis Episcopis subditi esse velint: ac si fortè scelus a iquo l flagitiumve commisisse deprehendantur, nec per Magistratus, nec per Episcopi propriam potestatem

ſtatem ſe puniri debere, aut poſſe dicant: Laudabili Vualeſianorum Provin-
iæ conſiderandum relinquitur, an huiuſmodi liberos Dominos & Exleges,
lvâ Repub. ſalvaq́ authoritate ſibi à Deo conceſſâ apud ſe admittere de-
eant.

XII. Item, cùm nulla Reſpub. citra cenſum, Decimas & cætera tributa diu
onſiſtere poſsit, & Ieſuitæ ſemet non ſolùm Iurisdictioni & oneribus omnibus
ivilibus & publicis eximant, ſed etiam optimos fundos, agros & domos
quorum omnium nomine poſſeſſores civiles cenſum, contributiones, cæte-
aq́ omnia onera præſtant:) ſibi comparent, eorumq́ coemptione & acquiſi-
ione ærarium publicum depauperent, atque non ſolùm Rempub. enervent,
ed etiam cæterorum civium bona & patrimonia intolerabilibus oneribus
ravent, unde plerunque maximæ Reipub. perturbationes, atque adeò ever-
iones oriri ſolent: Vualeſianus Senatus diligenter expendat, an eiuſmodi Fu-
os in Repub. admittere conſultum fuerit? cùm iniquiſsimum ſit, regionis
bonorum temporalium commodis uti, frui, & ab oneribus temporalibus,
ublicis & communibus liberum eſſe.

XIII. Item, cùm ad ſupra dictas omnes cauſas graviſsimas etiam acce-
lat hæreſeos crimen, & Ieſuitæ ab ipſis etiam Catholicis hæreſeos accuſentur
uti apertè convincitur ex libro illo, qui Catechiſmus, ſive exacta vitæ, do-
ctrinæq́ Ieſuitarum demonſtratio, inſcribitur); & nullum crimen ipſa hære-
i Catholicis magis exoſum ſit: Senatus, Populusq́ Vualeſianus exactè perpē-
dat, An ex Reipub. & Eccleſiæ uſu fuerit, utriusq́ everſores in Repub. to-
erare.

Hoc expreſsè repetitur in 3. parte conſtit. Ieſuitarum c. 1.

XIV. Cùm denique unumquenque Ieſuitam *Votum cæcæ obedientiæ* facere
oporteat, quo iurat & pollicetur, ſe quodcunq́ ſuus ipſi ſuperior iuſſerit, fa-
cturum, quæcunque etiam mandaverit, iuſtâ eſſe cenſurum & contrarium ſu-
um iudicium ſententiamq́ per cœcam, ut verba conſtitutionis ipſorum ſonant,
obedientiam abnegaturum: an eiuſmodi cœcitatis Doctores & Seductores in
viſceribus Reipub. tolerare utile ſit, quivis de populo facilè iudicaverit; Cùm
recenti experientiâ compertum ſit, quòd ex illiusmodi cœcæ obedientiæ præ-
ceptis maledicta filiorum in parentes, inobedientia, turbulenta civium & ſub-
ditorum in Magiſtratus, Principes & Reges Rebellio; quid? infanda in
ſacras Regum & Principum perſonas parricidia, ſuprema omnium Regnorum
& Rerumpub. mala proveniant.

NB. Ieſuitæ pollicentur, ſe omnia facturos, quæcunque ſuperior ipſorum iuſſerit, ſi etiam contra ipſorum eſſent judicium & ſententiam.

His aliisq́ rationibus Vualeſiani adducti ſunt, quòd Ieſuitas Seduni, quæ
eſt metropolis ſuę provincię, & ſedes cathedralis, hactenus recipere noluerunt.

CAPVT III.

DE INGRESSV IESVITARVM IN INDIAM, EORVMQVE IN INDIIS

PROPAGATIONE, PROFECTV ET MIRACVLIS.

PEtrus Matzarenius, ut ſupra indicavimus, qui pro Luſitaniæ Rege Ioanne
legati munere fungebatur, petiit à Papa Regis ſui nomine, ut ex decem
Ignatii Loiolæ ſociis aliquot promulgandi Evangelii cauſâ in Indiam mitte-
rentur, cuius provinciæ ab Idolorum cultu ad Romanam fidem traducendæ
Rex magno deſiderio tenebatur. Miſsi igitur ſunt ex illis duo, nec enim plures
conceſsit Loiola, cuius arbitrio totam rem Papa permiſerat, Franciſcus Xavi-
er Navarienſis, & Simon Rodericus Luſitanus Vlyſsiponenſis, Anno Domini
1540. Tum Franciſco Xaverio India deſtinata, Simon autem Rodericus in

Lusitania retentus fuit, ut quoniam ad Loiolam alij plures se iam adiungere cœperant, instituendo in Conimbricensi Academia ipsorum Collegio præesset, quod velut seminarium foret eorum, qui deinceps in Indiam supplementi causâ mitterentur. Ei Collegio Rex Vectigalium annuorum quod satis esset ad Socios centum alendos, qui tamen numerus postea duplicatus est, literisq; erudiendis, attribuit.

Xaverius in Indiam navigat.

Xaverius autem Anno 1541. cum Indiæ Præfecto Martino Alphonso Sosa Vlysipone discesit: itineris comitem secum duxit è Societate Italum nomine Paulum. In Indiam pervenerunt Maio mense Anno 1542. ac Goam tandem appulerunt. Ibi cùm aliquot menses versatus esset, in eam oram discesit, quæ vulgó Comorini caput, seu Promontorium dicitur: ab urbe Goa passuum sexcenta millia. Ea gens quondam à D. Thoma Apostolo ad Christum conversa; sed quæ iam Christiani præter nudum nomen haberet nihil. Inde veró in alia regna ac provincias se contulit, ut in eius vita prolixè indicatur.

DE MIRACVLIS A IESVITIS IN INDIA EDITIS.

HVnc Xaverium alij quàm plurimi sequentibus annis subsequuti sunt periculosis navigationibus, & novas has insulas suis superstitionibus imbuerunt; ubi etiam multa eos edidisse, & adhuc quotidiè edere miracula ex Iaponicis ac Indicis illorum referunt ac gloriantur literis. Astutiores in hoc quoque quàm reliqui Monachi, qui multa miracula ab se suisq; edita gloriati sunt olim inter eos quibuscum habitârunt atque vixerunt, in quibus facilè fraus & impostura deprehendi potuit, quum scirent illi, aut nihil unquam simile quid accidisse, aut fraude aliquâ ac dolo ea perpetrata fuisse. Iesuitæ igitur apud nos in Europa commorantes multa spargunt de suorum miraculis apud Indos & Antipodas editis, ne falsitas cognosci posit. Quis enim ad hæc cognoscenda explorandaq; eó usque excurreret aut penetraret?

Bellarminus enim lib. 4. de Eccles. milit. c. 14. *Hoc nostro*, inquit, *seculo claruit in India omni genere miraculorum B. P. Franciscus Xaverius Societatis Iesu Presbyter.* Ibidem: *Veritas*, inquit, *miraculorum Xaverij constat ex Indicis literis, quas ij, qui cum Xaverio versabatur, huc miserunt*, etc. Acosta de Procur. Ind. sal. lib. 2. c. 10. *In hunc*, inquit, *oculos conijciamus, virum Apostolicæ vitæ, cujus tot & tam magna signa referuntur per plurimos eosque idoneos testes, ut vix de alio, exceptis Apostolis, plura & majora legantur.* Ozorius Iesuita tom. 4. Concion. Conc. de obitu, *Hic*, inquit, *Xaverius erat novi mundi Apostolus, innumera patravit miracula, dæmones ejecit, cæcos illuminavit*, &c.

Horatius Turselinus Iesuita, qui vitam Xaverij conscripsit lib. 6. c. 1. refert, eum futura prædixisse, intimos sensus cordium novisse, cœcos, claudos, mutos, surdos, leprosos & incurabiles morbos quàm plurimos sanasse, recitatione salutem nudâ super eos articulorum Fidei & Evangelij. Lib. 2. c. 7. narrat, eum uno tempore septem mortuos excitâsse & pristinæ vitæ restituisse: inter quos fuerit Ethnica puella, quæ cùm primùm surrexisset, Xaverium agnoverit, patriq; suo dixerit, Ecce hic est ille, qui animam meam ex inferno eripuit & liberavit. Refert præterea rem hactenus inauditam, quód multas Indiæ gentes etiam per Vicarios suos, qui ferè nullam fidei Christianæ cognitionem habuerint, converterit: multosq; sanârit attactu solùm sui *Pater* noster, ut vocant. Quód etiam dum Meliopori fuerit ex opulento cive loci illius multos dæmones eiecerit per puerum tantùm, impositione ligneæ Crucis & lectione Evangelij, dæmonibus vehementer indignantibus, quód per puerum, & quidem Neophytum pellerentur.

rentur. Idem Turfelinus lib. 5. c. 4. & 12. aliquot miracula commemorat, quæ post mortem etiam ediderit.

De Aqua benedicta etiam multa miracula eius virtute in India patrata magnificè prædicat in Epiſtola Duartes à Sylva, quòd nempe eâ ægrotorum corpora, non alio medicamento curentur: eodem quoq; Alexipharmaco multos priſtinæ valetudini reſtitutos, & alios morbos complures in India pulſos, à dæmonibus liberatos Conſalvus Ferdinandus teſtatur libro 3. Epiſtolarum.

Aloiſius Froes in Epiſtola de rebus Iapponicis miraculum, ſeu potius fabulam narrat mirabilem de multiplicatione *Agnorum Dei*. Allatam fuiſſe innuit pyxidulam cerearum Agni cœleſtis imaginum, quas Pap. Rom. conſecrarit, eas à quadam anu & alijs expetitas eſſe tantâ aviditate, ut ceram in particulas minutiſsimas ſecare coacti fuerint; quæ tamen una mille quingentis ac viginta ſuffecerint, quas omnes vel argenteâ, vel æneâ, vel ſtannea theca incluſas, cum nomine Ieſu ſpineâ coronâ circumdato; & cum tribus ad imam crucem clavis inciſis religioſè conſervârint. Fabula de Agnis Dei.

Iſtis autem miraculis omnibus fides dubia, vel prorſus nulla haberi debet. Franciſcus enim de Vict. Regius Profeſſor in Salmanticenſi Academia relect. 5. prop. 5. *Non ſatis*, inquit, *mihi liquet, an barbaris Indis fides Chriſtiana ita vobis propoſita fuerit & annunciata, ut teneamur credere ſub novo peccato. Nam miracula et ſigna* NVLLA AVDIO, *nec exempla vitæ adeò religioſa, imò contrà multa ſcandala & impietates: unde videtur, quòd religio Chriſtiana non ſit ijs ſatis commodè & piè prædicata, ut illi teneantur acquieſcere.* Acoſta rerum Indicarum teſtis oculatiſsimus & fide digniſsimus, libro de procur. Ind. ſal. 6. c. 4. *Quæ eſt*, inquit, *prædicatio noſtra? quæ fiducia? ſigna quidem non edimus.* Et cap. 12. *Nos prodigia, quibus Evangelicas voces confirmemus nulla producimus.* Et cap. 17. *Neque verò eſt opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, ut videntes glorificent Patrem, qui eſt in cœlis, eſt omnium ad perſuadendum miraculum potentiſsimum.* Miraculis Ieſuiticis in India editis quæ fides habenda.

Mirum etiam eſt, ſi tot tamq; ſplendida fuerint Ieſuitarum, imprimis Xaverij miracula; ut vir tantus teſtimonium nullum fide dignum acceperit, præſertim de Indorum iure ex profeſſo doctè accuratéq; diſputans. Secundò, non ſolùm Ieſuitis, ſed etiam alijs ſunt ad manum hodiè ipſius etiam Xaverij de rebus Indicis literæ, mirabiliorum quorundam pleniſsimæ, miraculorum autem Apoſtolicorum inaniſsimæ. Nicolaus Pimenta Provincialis Indiæ Orientalis viſitator epiſt. ad Claud. Aquavivam pag. 6. *Infidelis quidam*, ſcribit, *calumniator catechumenū recens converſum irridens, latere in caput adacto humi ſtatim proſternitur, percuſſor nullus offendi potuit: itaque non dubitatum eſt divinam vindictā fuiſſe.* Rurſus pag. 119. *Alium maledicum calumniatorem vitæ Patris Heriquez, qui à Xaverio miſſus erat, Deus hoc probro caſtigavit, ut quoties eloqui vellet magnâ linguæ parte ex ore exertâ, ita præpediretur, ut intelligi non poſſet.* Pag. 27. ibid. *Nave everſa in flumine turbido, alij noſtrûm; eramus numero 12; natandi periti, periculū evaſere: ego in fundum prolabor, neſcio quomodo emergo, & capite ſuper undas elato, video me à famulo Paulo ad ripam pertrahi.* Ibidem pag. 77. *Nos febri correptos Deus ſanitati reſtituit, nullo remedio hominis fretos, præter ſtibij potionem, & venæ inciſionem.*

Nullum horum omnium eſt miraculum Apoſtolicum, quo eijciebant dæmones, ſanabant mutos, cœcos, &c.

Inquies, hoc modeſtiæ Ieſuitarum argumentum fuiſſe, non impotentiæ. Sed et hæc tergiverſatio, ut ex ipſo Xaverio probari poteſt. Is enim libro 2. de rebus Indicis epiſt. 3. ad Societatem Romæ; *In hac*, inquit, *Inſula rem vidi incredibilē, & ante hoc tempus inauditā. Caprum vidi lacte ſuo parvos alentem hædos; uber enim, quod propè genitalia unicum habet, tantū lactis reddebat quotidiè, quantū ſcutella*

capere possit. Ego ipse rem perspexi his oculis, neq; enim aliter ut crederē, adduci potuissen
&c. Si Xaverius hoc naturæ miraculū tam diligenter investigavit & in nostru
orbem scripsit, certè si quæ ipse miracula edidisset, nequaquam silentio præt
riisset. Nec est hæc modestia appellāda in Xaverio et aliis: alioquin Apostoli in
modestiæ accusandi forent. De iis enim Lucas 14. c. scribit: *Transeuntes Apost*
retulerunt quanta per eos fecisset Dominus. Actor. 15. *Enunciantes quanta per se feci*
Deus. Ferus in hæc loca: *Apostoli*, inquit, *exponunt Spiritus sancti virtutem, ut à mu*
tis pro collata in Gentes gratia, gratiæ dicerentur Deo, & mutuâ fide confirmarentur. I
his gloriandum, si Dei gloria promoveatur; ut proximus adjuvetur. Non enim seips
commendant; sed Dei opera ut Christus præcepit dæmoniaco, Marc. 5. David etiam
Psal. 104. dicit, Narrate omnia mirabilia ejus.

Præterea, si necessarium fuit Iesuitis aliquod in conversione Indorum m
raculum; tum illud; quod per se est ad alienigenas nationes maximè necess
rium, videlicet variarum, & præsertim Indicarum linguarum donum. At ho
præsidio Iesuitæ omnes destituti sunt. Ergo etc. Consequentia maioris prob
tur. Ferus in hæc verba Actor. 2. *Et apparuerunt eis dispertitæ linguæ*, &c. *Necess*
rium, inquit, *erat novis illis Ecclesiæ ædificatoribus linguis variis loqui; ut ab omnib*
intelligerentur. Ob eam causam restituit Apostolis Deus omnium linguarum exactam n
titiam, quâ opus habuerant ad Evangelii negotium expediendum.

IMPEDIMENTA CONVERSIONIS INDORUM AD RELIGIONEM CHRISTIANAM.

ACosta Iesuita de exiguo profectu Indorum in Christiana religione, et m
do conversionis ad fidem, sic porrò scribit lib. 4. de Procurand. Ind. salu
cap. 3. *Accusant*, inquit, *nostri Indorum tarditatem, ad capienda mysteria fidei, frust*
in iis edocendis tempus teri: denique post annos jam quadraginta, ab Evangelii ingres
in tam immensa turba, vix quemquam qui Symboli duo capita intelligat, quid Christus s
quid vita æterna, quid Eucharistia, vel crassè agnoscat, reperiri: pecudes potiùs habend
quàm homines. Verùm, qui ista jactant, respondeant mihi, quâ diligentiâ isti erudiantu
Recitant illis bis terve in hebdomada Symbolum & preces, idque Hispanico idiomate: j
bentur denique Hispanica hæc discere; quorum ne syllabam quidem intelligunt; & pr
nuntiant ridiculè. Vulgaris tamen & tritus doctrinæ tradendæ iste est modus; ubi exqu
sitius res agitur: Sacerdos Sermone Indico composita quædam in Catechismi formam r
citat, cùm tamen ille linguæ Indicæ prorsus est infans: quòd si peritus sit; quod rarum e
tamen mysteria fidei neque explanat, neque verò satis novit: quis verò unquam Catech
sta rationem auditorum exegit? Denique perinde Indis doctrina traditur, atque cùm
Medicis stipis colligendæ causâ, precationes aut versus aliqui cantillantur; qui illud ta
tùm spectant, ut dicendo ipsi ad finem usque perveniant carminis: utrùm verò auditor
vel attendant vel delectentur, pecuniâ jam acceptâ, non admodum curant. Tota igit
catechizandi ratio umbratilis & ludicræ similis. Hæc omnia Iesuita. Hæc legent
subit illud apud A. Gellium (quod in Iesuitas Catechistas & eorum Cat
chumenos Indos præclarè convenit) *cùm unius loquitur, quod alius non intelligit, s*
mile esse, ac si alter hircum mulgeat, alter cribrum supponat.

Rursus idem ibid. c. 4. *Verè quidam*, inquit, *nostrorum scripsit Pater, Non vid*
ri sibi ad Indorum horum animos penetrâsse Evangelium, sed ad speciem tantùm receptu
Negari enim non posse, quin si intimis sensibus radices egisset, copiosos manifestósque fr
ctus cerneremus. Quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandos homines effic
cius? Mihi sanè monstri simile semper est visum, inquit idem Iesuita ibid. lib. 5. c.
inter tot millia Indorum Christiano nomine donatorum, tam esse rarum qui Christū agn
scat, ut quod Ephesii olim de Spiritu S. Paulo responderunt, possint hi de Christo meliu
usurpar

*rpare.(Neq; an ſit Chriſtus audivimus.*Hæc ille. Hoc eſt Indos convertere, hoc
aſinos in mulos: par enim eſt in utriſq; bruta ignorantia.
De eodem Andræas Vega opuſc.de Fide & Operibus q.3. *Quidam,*inquit,
noſtro tempore,habentes zelum Dei,ſed non ſecundùm ſcientiam,Indos ad Baptiſmum
ientes, indiſcriminatim admiſerunt nullâ factâ inquiſitione de vita & moribus, imó
lâ,vel penè nullâ,ijs traditâ doctrinâ,de vita & moribus neceſſariò ſervandis: ſed hoc
contenti,quòd propoſitis fidei articulis,credere ſe reſpondeant,velle baptizari.Revo-
e eos ab hoc errore debuit illud Chriſti, Nolite ſanctum dare canibus.
Acoſta rurſus lib.1.de procur.Indorũ ſalute c.2. *Notitia quædam,* inquit, *te-*
s Indis offertur,ut vel facilè repudietur,vel ita recipiatur,ut nõ pernicioſius deſeratur.
id ita? Simulatoriam ſanctitatis ſpeciem præferunt, non colunt Deum ſeriò,nec cre-
*t ad juſtitiã.*Et lib.6.c.3.teſtatur, *ab Hiſpanis & Ieſuitis multos Indos contra ipſo-*
voluntatem baptizari.
Idem lib.4.c.4.*Expende,*inquit,*omnia ſubtiliter,invenies tam tenuis et inopis meſ-*
ipud Indos potiſſimam cauſam in eo eſſe,quòd divinis & occultis quidem,ſed juſtis con-
is,antiquis Gentibus prædicatores fuerint prædicatione ſuâ digni, cùm noſtri tam ſint
riq; indigni,ut longè plus evertant & diſſipent,quàm ædificent atq; plantent. Et lib.1.
8.*Equidem certus ſum,ſi Evangelij introitus in has regiones is extitiſſet, quem Evan-*
ij conditor maximè docuit,non alios iſtius progreſſus futuros fuiſſe, quàm quos in pri-
& Apoſtolica Eccleſia legimus,&c. Et lib.4.c.5. *Rectè & prudenter ſcripſit Polus*
um Indicarum prudens indagator, tribus de cauſis tam multo tempore tam modicum
moviſſe Evangelium.Primùm,quòd exempla prava noſtrorum hominum fidem prædi-
ioni Evangelicæ derogârint: deinde,quòd in cognoſcendis exſtirpandisq; erroribus,ſu-
ſtitioſisq; opinionibus nullam prædicatores operam collocârunt,&c. Ibidem capit.11.
quot ita miſerè corruêre? ut meritò ululare debeat abies,cùm viderit altiſſ. & nobi- Zach.11.
*imos cedros Libani cecidiſſe.*Ib.c.15.*Præclarè ageretur cum rebus Indorũ,ſi Sacerdo-*
n ea ſaltem modeſtia eſſet,ut non ſolutioris vitæ licentiam quærerent,&c. Lib.1. *So-*
*t plurimùm Indorum converſionem retardare peſſimi exempli mores.*Lib.3.c.8. *Non*
a ex cauſa mercatores negotiantur, vel judices præſident, vel Sacerdotes plerunq; E-
ngelizant,quàm ſpe argenti & auri: argentum & aurum ſiſe ſubducit ex oculis, omni-
civilis & ſacerdotalis concurſus brevi evaneſcit, & *quò charitas non invitavit ani-*
rum,auri ſaltem cupiditas ineſcavit: & quemadmodum olim incredulitas Iſraelis ſa-
fuit gentium,ita Chriſtianorum avaritia Indorum vocatio facta eſt.
Hæc & multa alia acerbè dolenterq; Ieſuita Acoſta queritur: ex quibus in-
ligimus,ficta,vana & frivola eſſe omnia,quæ Ieſuitæ referũt ac gloriantur de
urimorũ Regnorũ, Provinciarum, & multorum millium Indorum ad fidem
hriſtianam converſione.
Aſſumptionẽ Ieſuitæ concedũt.Pimenta Ieſuita in Epiſt.p.14.*Noſtræ,*inquit,
*cietatis pater Franciſcus Corſi ſic ſcribit ad ſuos: Totus,*inquit, *ſum in Perſico idio-*
*ite addiſcendo.*Idem p.80.*Quod autem ad converſionẽ attinet, vitio meo,utpote idio-*
tis ignaro,inquit pater Fernandus,parùm effectum eſt. Acoſta lib.1.de procur.Ind.
ut.c.2.*Ferunt,*inquit,*olim ſeptuaginta linguis confuſum fuiſſe genus mortalium: at*
di ſeptingentis,& eo ampliùs, inter ſe diſcrepant linguis. Lib.4.c.8.*Quæ ex re prædi-*
*ndo verbo Dei impedimenta nobis gravia fiunt.*Ibid.c.9. *Neq; igitur immeritò noſtræ*
cietatis fũdator Ignatius Indicæ linguæ lectiones publicas præcepit: ſunt enim perquàm
ceſſaria illa præſidia,ut facultas paretur verbi divini in Gentibus annunciandi. Lib.5.
.Quid quòd confeſſiones ſæpè ita faciunt,ut neq; Indus intelligat Sacerdotem, neq; in-
*ligatur ipſe quid dicat?*Ipſe Xaverius quoq; lib.3. Epiſt.5. *Si,* inquit,*nos linguam*
lleremus Iaponicã,non dubito,quin plurimi fierent Chriſtiani.Faxit Deus ut eam bre-
addiſcamus: tum demùm aliquam Chriſtianæ rei navabimus operam: nam nunc quidem
er eos tamquã mutæ ſtatuæ verſamur: multa enim illi de nobis & dicunt, & agitant,ad
æ nos obmuteſcimus,patrij ipſorum ſermonis ignari in præſentia in linguæ hujus perci-
ndis elementis repueraſcimus.

A a

CAPVT IV.

CATALOGVS PROVINCIARVM, IN QVIBVS IESVITAE HABITANT

ITEM COLLEGIORVM AC DOMORVM, SOCIORVMQVE, SEV LOCVSTARVM, QVAE IN VNAQVAQVE PROVINCIA SVNT.

In Italia Provinciæ quinque sunt.

1. PROVINCIA ROMANA.

Romæ:
- Domus Professa.
- Collegium Romanum.
- Domus Probationis.
- Collegium Pœnitentiariæ.
- Collegium Germanicum.
- Collegium Anglicanum.
- Seminarium Romanum.
- Collegium Maronitarum.

Residentia Tusculana.

Collegium:
- Tiburtinum.
- Lauretanum.
- Perusinum.
- Florentinum.
- Senense.
- Maceratense.
- Recinetense.
- Setinum.
- Anconitanum.
- Montis Sancti.
- Montis Politiani.

Residentia Firmana.

Sunt in hac Provincia Socij 750.

2. PROVINCIA SICVLA.

Panormi:
- Domus Professa.
- Collegium Panormitanum.
- Domus Probationis.

Messanæ:
- Domus Professa.
- Collegium Messanense.
- Domus probationis.

Collegium:
- Syracusanum.
- Catanense.
- Montis Regalis.
- Bivonense.

Castaironens

Collegiũ { Caltaieronense.
Rheginum.
Drepanitanum.
Minæense.
Marsalenense.
Calataneſſettense.
Melitense.

{ Domus Professa Platiensis.
Collegium Netinum.
Collegium Saccense.
Residentia Chia.

Sunt in hac Provincia Socij 530.

3. PROVINCIA NEAPOLITANA.

Neapoli. { Domus Professa.
Collegium Neapolitanum.
Domus Probationis.

Collegiũ { Catacense.
Nolanum.
Aletinum.
Bariense.
Salernitanum.
Consentinum.
Barolitanum.
Teatinum.
Aquilanum.
Beneventanum.

Domus Probationis Adriensis.

Collegiũ { Bottuinense.
Tropeense.
Massense.

Sunt in hac Provincia Socij 550.

4. PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

Mediol. { Domus Professa.
Collegium Breidanum.

Genuæ { Domus Professa.
Collegium Genuense.
Domus Probationis.

Collegiũ { Taurinense.
Comense.
Vercellense.
Montis regalis.
Cremonense.

Domus Probationis Aronensis.

Collegiũ { Bastiense.
Nicìense.
Alexandrinum.

Residentia Papiensis.

Sunt in hac Provincia Socij 370.

5. PROVINCIA VENETA.

Domus Professionis Venetijs.

Collegiũ { Patavinum. / Ferrariense. / Bononiense. / Brixiense. / Forolíviense.

Collegiũ { Mutinense. / Parmenense. / Placentinum. / Veronense. / Mantuanum.

Domus Probationis Novellariæ.
Domus Probationis Imolæ inchoata.
Residentia Cretensis.

Sunt in hac Provincia Socij 350.

1. IN LVSITANIA Provincia una.

Olysipone. { Domus Professa. / Collegium S. Antonij. / Domus Probationis.

Collegium Conimbricense.
Collegium Eborense.
Collegium Portuense.
Collegium Bracarense
Collegium Brigantinum.
Collegium Pharense.
Domus Professa Villavicosa.
Domus Probationis Portalegrensis inchoata.

Collegiũ { Funchalense. / Angrense. / S. Michaëlis.

Residen. { S. Felicis. / Canalensis.

Domus in regno Angolæ.
Residentiæ in Insulis Hesperidum.

Sunt in hac Provincia Socij 670.

IN INDIA Orientali Provinciæ duæ.

1. PROVINCIA GOANA.

Goæ. { Domus Professa. / Collegium Goanum. / Domus Probationis.

Colligium

Collegiũ { Salſetanum cum XI. Reſidentijs
Bazainenſe.
Tanaenſe cum V. Reſidentijs.
Dananenſe.
Chaulenſe. }

Reſidentia Æthiopica.
In regno Mogoris.

Sunt in hac Provincia 280.

2. PROVINCIA MALABARICA.

Collegiũ { Cochinenſe.
Collegiũ { Vaipicotanum.

Reſidentia { Palliporti.
Porcæ. }

Collegiũ { Coulanenſe.
Collegiũ { Tutucorinenſe.
Collegiũ { S. Thomæ.
Collegiũ { Columbenſe.

Reſidentia Tidorenſis.
Reſidentia Ambuinenſis.

Sunt in hac Provincia 130.

IN IAPONIA Provincia una.

Nangaſachij { Collegium Nangaſachienſe
Domus Probationis. }

Collegium Arimenſe.
Domus Omurenſis,
Reſidentia Facatenſis.

Reſidentia { Cocurenſis.
Firoximenſis.
Amacuſana.
Xiquenſis.
Conzurana. }

Domus Meacenſis.

Reſidentia { Ozacenſis.
Fuximenſis. }

Sunt in hac Provincia Socij 154.

IN REGNO Sinarum.

Collegium Macaenſe.
Reſidentia Xaucenſis.
Reſidentia Nancianenſis.
Reſidentia Xauquinenſis.
Reſidentia Paquinenſis.

Sunt in hoc Regno Socij 60.

IN BRASILIA. Provincia una.

Pernanbuci { Collegium Pernanbucenſe.
Reſidentia S. Andreæ.
Reſidentia B. Virginis. }

Bayæ.
- Collegium Bayense.
- Residentia S. Spiritus
- Residentia S. Iohannis.
- Residentia S. Antonij.
- Residentia S. Sebastiani.
- Residentia B. Virginis.
- Domus Ilhæorum.

Fluminis Ianuarij.
- Col. Flum. Ianuarij.
- Resid. S. Barnabæ.
- Dom. Spiritus Sancti.
- Residen. S. Ignatij. / Conc. B. Virg.

Domus Piratiningæ.
Domus Sanctorum.

Sunt in hac Provincia Socij 180.

In Hispania Provinciæ quatuor.

1. PROVINCIA TOLETANA.

Toleti.
- Domus Professa.
- Colleg. Toletanum.

Collegium Madritanum.
Domus Probationis.

Collegiũ
- Complutense.
- Ocaniense.
- Placentinum.
- Conchense.
- Belmontense.
- Murcianum.
- Caranacense.
- Seguritanum.
- Huetense.
- Talabricense.
- Oropesanum.

Domus Probationis Villaregiensis.

Resid.
- Navalcarnerensis.
- Iesu Montani.
- Almagrensis.

Sunt in hac Provincia Socij 507.

2. PROVINCIA CASTELLANA.

Vallisoleti
- Domus Professa.
- Collegium Vallisolitanum.
- Collegium Anglicanum.

Collegium Salmanticense.
Collegium Hibernorum.
Collegium Burgense.
Collegium Metinense.
Domus probationis Villagarciensis.

Collegium

Collegium
- Segobiense.
- Abulense.
- Palentinum.
- Compostellanum.
- Pampilonense.
- Legionense.
- Lucroniense.
- Ovetense.
- Numantinum.
- Santanderense.
- Montis regalis.
- Montfortense.
- Arevalense.
- Vergarense.
- Tudelanum.
- Bilbaense.
- Bellimarense.

Residentia Azcoitana.

Sunt in hac Provincia Socij 564.

3. PROVINCIA ARAGONENSIS.

Valētiæ.
- Domus Professa.
- Collegium Valentinum.

Collegiũ
- Barcinonense.
- Cæsaraugustanum.
- Maioricense.
- Gerundense.
- Gandiense.
- Bilbilitanum.
- Turiasonense.
- Vrgellense.
- Oscanum.

Domus Probationis Tarraconensis.
Collegium Ilerdense.
Residentia Perpinianensis.

Sunt in hac Provincia Socij 360.

4. PROVINCIA BÆTICA.

Hispali.
- Domus Professa.
- Collegium Hispalense.
- Domus Probationis.
- Collegium Anglicanum.

- Triguerense.
- Gaditanum.
- Marcenense.
- Cordubense.
- Granatense.

Collegiũ Vaezanum.
Malacense.
Xerense.
Cazorlanum.
Vbedanum.
Astigitanum.
Guadixense.
Fregenalense.

Domus Probationis Montellana.
Residentia Antiquerana.

Sunt in hac Provincia 520.

IN SARDINIA PROVINCIA VNA.

Sassari: Domus Professa. Collegium Sassaritanum.
Calari: Collegium Calaritanum. Domus Probationis.

Collegium Ecclesiense.
Collegium Alguerense.

Sunt in hac Provincia Socij 134.

In India Occidentali Provinciæ quatuor & una Viceprovincia.

PROVINCIA PERVANA.

Limæ: Collegium Limense. Domus Probat. Seminarium Limense.

Residentia S. Iacobi.
Collegium Cuchense.
Collegium Potosinum.
Collegium Platense, Chuquisaquense.
Collegium Pacense.
Collegium Ariquipense.
Collegium Guamanganum.
Residentia Iulensis.

Sunt in hac Provincia Socij 264.

PROVINCIA PARAQVARIA.

Collegium Chilense.
Residentia S. Iacobi del Estero.
Residentia Cordubensis.
Residentia Assumptionis.

Sunt in hac Provincia Socij 48.

Vice Provincia novi Regni & Quitensis.

Collegium Quitense.
Collegium Carthaginense.
Collegium S. Fidei.

Seminar

Seminarium S. Bartholomæi.
Reſidentia Panamana.
Reſidentia Caxicana.

Sunt in hac Prouincia Socij 80.

PROVINCIA MEXICANA.

Mexici. { Domus Profeſſa.
Collegium Mexicanum.
Collegium Guazacanum
Collegium Guadalaxarenſe.
Collegium Angelop.
Collegium Valliſoletanum.
Collegium Paſcuarenſe.
Collegium Tepozotlanum.
Reſidẽtia { Veræ Crucis.
Cinaloënſis.
Guadianæ.

Sunt in hac Prouincia Socij 237.

IN INSVLIS PHILIPPINIS
Prouincia una.

Collegium Manilanum.
Collegium Zebuenſe.
Reſidẽtia { Antipolana.
Taytayenſis.
S. Iacobi.
Boolana.
Dulacenſis.
Carigarenſis.
Tinagonenſis.

Sunt in hac Prouincia Socij 70.

In Gallia Prouinciæ quatuor.

PROVINCIA FRANCIÆ.

Pariſijs. { Domus Profeſſa.
Collegium Claromont.
Collegium Muſſipontanum.
Collegium Flexienſe.
Collegium Biturricenſe.
Collegium Virdunenſe.
Collegium Nivernenſe.
Collegium Augenſe.
Rothomagi. { Collegium Rothomagenſe.
Domus Probationis.
Collegium Redonenſe.
Collegium Molinenſe.
Collegium Ambianenſe.
Collegium Rhemenſe.
Domus Probationis Nanciana.

Collegium Cadomense.

Sunt in hac Provincia Socij 358.

PROVINCIA AQVITANIÆ.

Burdigalæ { Collegium Burdigalense.
Domus Probationis.

Collegium { Aginnense.
Petrocoricense.
Lemovincense.
Pictaviense.
Xantonense.

Sunt in hac Provincia Socij 190.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

Lugduni. { Collegium Lugdunense.
Domus Probationis.

Avenione. { Collegium Avenionense.
Domus Probationis.

Collegiũ. { Turnonense.
Camberiense.
Divionense.
Dolanum.
Bisuntinum.
Vuiennense.
Ebredunense.
Carpentoractense.
Sisteronense.

Sunt in hac Provincia Socij 359.
In Germania Provinciæ 3.

PROVINCIA GERMANIÆ SVPERIORIS.

Collegium Ingolstadiense.
Collegium Monachiense.
Collegium Augustanum.
Collegium Dilinganum.
Collegium Ratisponense.
Domus Probat. Landspergensis
Collegium Oenipontanum.
Collegium Hallense.
Collegium Lucernense.
Collegium Friburgense.
Collegium Bruntrutanum.
Collegium Constantiense.
Residentia Eberspergensis.
Residentia Biburgensis.
Domus Oetingana.

PROVINCIA RHENI.

Collegium Coloniense.

Treviri

Treviris { Collegium Trevirense. | Domus Probationis.

Collegiũ { Moguntinum. | Spirense. | Herbipolense. | Fuldense. | Heiligenstadiense. | Molshemiense. | Confluentinum. | Paderbornense. | Monasteriense. | Hildesiense. | Embricense. | Aquisgranense.

Resid ẽtia { Altenensis. | Erfurdiana. | Bonnensis. | Hagennoẽnsis. | Vvormatiensis.

Sunt in hac Provincia Socij 478.

PROVINCIA AVSTRIÆ

Collegium Viennense.

Resid ẽtia { S. Bernhardi. | Linciensis.

Collegium Græcense.

Residentia Millestadiensis.

Collegiũ { Zagrabiense. | Pragense. | Olomucense. | Crumloviense. | Commotoviense. | Novodomense. | Labacense. | Glacense. | Clagenfurtense.

Residentia Eberndorffensis.

Domus Probationis Brunensis.

Residentia Thurociensis.

Sunt in hac Provincia Socij 434.

IN TRANSILVANIA.

Collegium Claudiopolitanum.

Collegium Albæ Iuliæ.

Sunt in hac Viceprovincia Socij duo.

IN BELGIO PROVINCIA VNA.

Collegium Antuerpiense.

Collegium Atrebatense.

Andomari { Collegium Audomatense. / Collegium Anglorum.

Collegium Bergense.

Collegium Brugense.

Collegium Bruxellense.

Collegium Cameracense.

Collegium {
Cortracense.
Duacense.
Gandavense.
Insulense.
Lovaniense.
Iprense.
Leodiense.
Luxenburgense.
Montense.
Tornacense.
}

Domus Probationis Tornacensis.

Collegium Traiectense.

Collegium Valencenense.

Sunt in hac Provincia Socij 782.

In Polonia Provinciæ duæ.

PROVINCIA POLONIÆ.

Cracoviæ. { Domus Professa. / Domus Probationis.

Collegiū {
Posnaniense.
Calissiense.
Lublinense.
Iaroslaviense.
Toruniense.
Gedanense.
Sendomiriense.
}

Sunt in hac Provincia Socij 310.

PROVINCIA LITVANIÆ.

Domus Professa Vvarsaviensis.

Vilnæ. { Domus Professa. / Collegium Vilnense. / Domus Probationis.

Collegiū {
Brunsbergense.
Pultoviense.
Niesvisiense.
Polocense.
Rigense.
Derpatense.
}

Sunt in hac Provincia Socij 262.

Suntomnes Provinciæ in universa Societate 29. cum duabus
iceprovincijs.

Domus Professæ 21.
Collegia 293.
Domus Probationis Separatæ 33.
Domus & Residentiæ 96.
Socij denique omnes 10581.

Ex hoc Catalogo (anno 1608. à Petro Ribadeneira in lucem edito) Regno=
m, Provinciarum & urbium in quibus habitant Iesuitæ, Collegiorum item ac
omorum, quæ in unaquaq; Provincia sunt, propagationem & incrementa Ie=
itici Ordinis, spacio 75. annorum, Lector colligere potest.

Et de hac quidem sua propagatione & incrementis multum gloriari solent uitæ. Inprimis de Aquaviva Generali suo referunt, quod iactârit plures se evioriq; spacio, milites in castra cogere posse, quàm quilibet Rex Christia= s. Et tempore interdicti Veneti, cùm iam undique certum Papæ immineret riculum, spopõdisse idem Pontifici Paulo V. dicitur, quadraginta hominum llia in subsidium: eâ lege tamen, ut quicunq; in prælio obirent, in Martyrum merum referrentur. Iactantia Iesuitarum de incrementis sui ordinis.

Non cogitant autem boni isti Socij quod vulgò dicitur, *Malam herbam citò scere.* Et rectè quidam magni nominis Princeps dixisse videtur, Iesuitas simi= esse pediculis istis, quos, à parte corporis, quam maximè infestare solent, in= inales vocamus, quorum vel ex uno, ibi primùm insidente, brevi innumera opagatur ac scaturit multitudo. Filtzläuß.

Similia autem vel etiam Maiora sensit incrementa Franciscanorum seu Mi= ritarum Secta. Ab anno enim Domini 1211. ad annum usq; 1380. spacio nimi= m 179. annorũ, per orbem Christianum cœnobia huius Sodalitatis plus 1500. nt instituta. Franciscus Antracinus in ijs Commentarijs, quos ad Sabellicum dit, testatur, difficilè sibi videri locorum numerum posse ab ullo inveniri: multò difficilius initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad 60. millia nume= . Sabellicus autem refert Ennead. 9. lib. 9. & 6. suâ ætate Minoritarum 90. mil= fuisse; sæpe quoq; se audivisse, Magistrum universi Ordinis, polliceri quan= q; ausum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti ex Minoritarum fa= lia 30000. bellatorum, qui bellica munia gnauiter obire possent, nihil sacro= m cultu interpellato. Sabellici quoq; tẽpore, hoc est, circa annos Christi 1494. ugustinensium Eremitarum Ordinis cœnobia quorum quidem ratio iniri po= t, circiter 2000. Virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monasteria 50. Prædicatorum 4143. Incrementa Ordinis Franciscanorum.

Hæc autem multitudo scarabæorum, bruchorum, locustarum, vermium & iscarum prædicta est à Spiritu sancto in Apocal. Ioan. 9. cap.

Et rectè monuit Laurentius Iustinianus Venetus Patriarcha, cùm sub Men= cantibus Monachis numerus Cœnobiorum in immensum cresceret, Rigidi= tatem vitæ, & Monasticum vigorem diutiùs non posse consistere; Raram enim esse perfectionem, ut refert Bernardus Iustinianus in eius vita. Quid dicturus fuisset si ho= die viveret?

Bb

CAPUT V.

DE COLLEGIIS IESUITARUM, EORUM QUE MAGNIFICIS STRUCTURIS.

Quod autem ad Collegia Iesuitarum attinet, quorum Catalogum paul ante adſcripſimus, illa Regum ac Principum Arces ac Palatia æquare v dentur. Gregorius XIII. Iesuitarum Annales legens, & intelligens opera qu hinc inde illorum artibus efficiantur, Romæ contra Senatûs decreta, Iesuitis t tam attribuit inſulam, in qua domos deſtruxerunt, viduas ac orphanos expul runt; quod etiam Auguſtæ, Ingolſtadij & multis alijs in locis fecerunt; ibiq; am pliſsimum, magnificentiſsimumq; Collegium exſtruxerunt, ad cuius ædific tionem, ut Iesuitæ Haſenmullero retulerunt, pag. 25. auri tonnas 25. prædict Papa donavit. In eo Collegio 500. Iesuitas ex omnibus totius mundi partib collectos ali voluit, qui in Pontificia idolomania inſtructi, tandem adverſus E vangelicos in Germania alijsq; Regnis & Provincijs, emitti poſſent.

Collegium Iesuitarum Romæ amplissimum.

De magnificentiſsima ſtructura Collegij Iesuitarum Monachij in Bav ria, quæ Gallicè ſcripſit Philippus Marnixius, ſic quidam in Germanica linguam tranſtulit: Wer ſolte andere Gebäw zeygen können / die zuvergleiche weren dem uberauß prächtigen / welches der güte Catholiſche Fürſt unnd Hertz zu Beyeren / inn der Statt München auffgebauwen hat: deſſen Gibel hoch erh ben / unnd mit vielen ſtattlichen Bildern von Ertz und Marmelſtein geziehret i trotz zubieten allen den köſtlichen Palläſten / die inn gantz Europa ſeynd / will g ſchweigen / daß es innwendig glitzert unnd glantzet von lauterem Golde / Silbe Helffenbein / Chryſtall und Edelgeſteinen / wie ein Bäpſtliche Crone. Unnd d mit dieſes Werck inn allem vollkommen ſey / unnd jhm nichts mangele / ſo h es zu einem jeden Altar ſein Geräth / als Caſulen / ſampt ſeinem ſchönen Meßg wandt / Chorröcken / Alben / Gürtel / Stollen und andere rüſtung / ꝛc.

Iesuitarum Collegium Monachij magnificum.

Poſnaniæ in Polonia, non Collegium pro docentibus & diſcentibus, ſ arcem munitiſsimam ſummis præſidijs Iesuitæ ædificârunt. Regis Palatium P ſnanienſe, nullâ parte cum hac Iesuitarum arce & propugnaculo conferendu eſt, ut refert Eques quidam Polonus in Oratione ſua, quam in frequenti pr cerum Regni illius conventu habuit. Eodem authore, Iaroslaviæ etiam, & L blini, alijsq; in civitatibus Poloniæ eiuſdem munitionis, firmamenti tantoru præſidiorum extructæ arces videntur, ut non ſcholaſticos docere, aut mulie cularum peccata cognoſcere, ſed bellum gerere proximâ quaque occaſio velle videantur.

Collegium Iesuitarum Posnaniæ munitissimum.

De his Collegijs Coſterus quoque in literis ex Belgio Romam miſsis, & i terceptis, ſic ſcribit: *Quotquot nos in Germania Collegia habemus, tot nunc Rex noſt* (Hiſpanus) *inibi Caſtella habet.* Eaq; ad promovendam Eccleſiæ Romanæ M narchiam & magnitudinem tendere, Petrus Ribadeneira Ieſuita Hiſpanus pertiſsimè teſtatur, cùm apertis verbis Collegia & Seminaria Iesuitarum eſſe a Hæreticorum exitia, & Apoſtolicæ Sedis propugnacula, in Catalogo illuſtriu Script. Societatis Ieſu.

Iudicium Costeri et Ribadeneiræ de Collegijs Iesuitarum.

Non iniuria quoque Iesuitarum Collegia Armamentaria, ſeu rec ptacula & repoſitoria omnis generis armorum & inſtrumentorum bellic rum dixeris. In direptione Pragenſis urbis in Bohemia repertæ ſunt in Ieſuit rum Collegio quingentæ bombardæ, thoraces ferrei pro centenis aliqu militibu

Collegia Iesuitarum sunt Armamentaria.

itibus, & hastæ, aliaque arma quàm plurima, tormentarij etiam pulveris ma-
a vis, multaque alia ad irruptionem illam promovendā & Evangelicos oppri-
ndos: Ideoque numerum quoque præsidiariorum ab Evangelicis in Collegium
id collocatorum auxerunt, quòd vererentur, hæc instrumenta omnia bellica
ò ibi recōdita fuisse, ut Passavienses milites per pontem in Collegium, quod
nti proximum est, inermes, velut Missæ audiendi gratia, excurrerent, ibique
cultati, donec tempus commodum offerretur, velut ex equo Troiano ad por-
n pontis, ipsumque pōtem occupandum, ac deinceps Evangelicos opprimen-
s, egrederentur.

Hanc ob causam etiam in commodissimis urbium omnium locis, ad milites
depellendos, vel excipiendos, si velint urbem aliquam oppugnare, Collegia
ædificant.

Ex his denique Collegijs hodie vigesies centies aureorū millia quotannis pro
ctigalibus percipere Iesuitæ dicuntur, licet pro mendicantibus haberi velint.
rus Iesus autem, cuius Socij isti videri volunt, locū non habuit, in quo caput
oneret, in cāpis, in mōtibus & piscatorum tuguriolis versari potiùs voluit,
àm in urbibus, aut propugnaculis & palatijs Regum ac Principum.

ESVITAE QVOS ET QVALES POTISSIMVM IVVE-nes in hæc sua Collegia, suamque Societatem illiciant.

) Eliquorū Ordines Monachorū pusiones vix dū è cunabulis egressos ad se
admittūt, totosque 15. aut 20. annos nutriūt, antequā ad praxim admoveri
ssint: Hoc solerter animadvertētes Iesuitę, ad alliciendos ex locis diversis quā
rimos, expeditiorem accōmodatioremque, ut gloriātur, viam repererunt, quā
ra paucos annos ad fastigium Sapientiæ iuventutem ducere possunt. Nā Ca-
ogo certo, cuius ingenij, cuius iudicij, cuius prudentiæ & experientiæ, cuius
ofectūs in literis sit, cuius complexionis naturalis, ad quæ Societatis ministe-
talentum habeat adolescens quisque, inscribunt: ut nempe tantò faciliùs à pa-
ntibus liberos in eo ætatis flexu, qui iam ad adultam vergit; tātoque observent
uratius singulos, ne in nassā suā semel adductos, avolare citra negotiū sināt.

QVIBVS ARTIBVS AC DOLIS IESVITAE IN COL-legijs suis maximas opes acquirant.

DIctu impossibile est quibus artibus, dolis, imposturis ac fraudibus Iesuitæ
in his Collegijs suis ingentes divitias, & tantùm non Crœsi opes per fas &
fas corraserint. Ex plurimis pauca saltem referam. Non solùm ex Magna-
n ærarijs, sed ex ipsis etiam discipulorum bonis dici non potest quantum
escant; siquidem in Examine suo generali cap. 4. Novitios suos obligant, ut
nia bona sua temporalia distribuant, ac disponant de his, quæ ipsis obvenire
possint, iuxta propriam devotionem, neglectis parentibus & consangui-
neis; unde miro quodam astu, tanquam pauperes, bona illorum
facilimè ad se rapiunt & pertrahunt.

FINIS LIBRI SECVNDI.



DE

VARIIS FACINORIBVS, DO LIS AC IMPOSTVRIS ET SAN. GVINARIIS CONSILIIS IESVI. TARVM,

Liber Tertius.

CAPVT I.

HOc Libro ea referam Iesuitarum facinora, ex quibus inte liget Lector, ab ultima hominum memoria nullo unqua tempore inter mortales, tot inhumanæ crudelitatis facinor: ut sunt parricidia, veneficia, periuria, cædes, proditione tumultus, bella, &c. intra tam breve tempus audita & nu merata esse, quod ab exortu & origine saltem Iesuitarũ pr vatim & publicè perpetrata, vel saltem attentata fuerunt: hoc quidem sub zeli religiosi & Catholici prætextu: iubentibus etiam, ve quod peius est, approbantibus & dilaudantibus ijs, qui omne in his terris rel gionis magisterium sibi vendicant.

IESVITAS OMNIVM FERE TVRBA. RVM, SEDITIONVM, BELLORVM, &c. IN EV. ROPA AVTHORES ESSE.

PRætextus Iesuiticarum actionum omnium est, Ecclesiæ Catholicæ Roma næ reparatio & propugnatio, errantiumque & seductorum, ut ipsi qui loquuntur, conversio. Sub hoc pluteo cuniculos suos promovent. Scopu autem ad quem collimant & respiciunt, est Dominatûs & tyrannidis Ponti cum Romanorum in his terris restitutio, atque idolomaniæ & superstitionu omnium plantatio in ijs Provincijs & regionibus, in quibus iampridem evu sæ & eradicatæ sunt. Media autem, quibus id quod semel malè cœperunt, ur gent & evincere conantur, sunt, periuria publica, ad quæ Reges & Princip inducunt, vis conscientijs illata, fraudulentæ & insidiosæ pacificationes, Iur corruptela, Innocentiæ oppressio, &c. Hæc, inquam, hodie sunt, per qu Iesuitæ immanem tyrannidem & crudelitatem Antichristi Roman. defende & restituere, collapsum Ecclesiæ Papisticæ statum reparare, Concilium Tr dentinum exequi, & hæreses extirpare conantur. Ex harum verò rerum ta contentiosâ praxi, qualem hodie in Europa præcipuè animadvertimus, nihil se cundum naturæ cursum aliud, quam bella, & quidem perniciosissima & cal mitosa bella, cædes, parricidia, seditiones, tumultus, &c. exoriri possunt. V non immeritò Iesuitæ omnium turbarum ac motuum in Europa hodie præcipu authores vulgò dicantur & habeantur.

Notun

Notum est omnibus; plerarumque Europæarum nationum internam acem in illis Constitutionibus & pactis consistere, quibus ex præsentium tem- orum usu cautum est, *Ne religionis nomine ulli vis inferatur, quocunque modo.* Iam eró ne illud quidem obscurum est, Spiritus hos, seu Iesuitas, omnes suas res ubique locorum intendere, ut repagulum hoc, quo se in suo proposito & nsilijs astutissimis impediri sentiunt, disiectum & dissipatum removeant. eoque Iesuitæ huiusmodi Constitutiones, in Gallia, Germania, Polonia, ungaria, tot fœderum, pactorum, iuramentorumque Sacramentis, sancitas, blice detestantur, easque, tamquam novum Atheismi, sive, ut alicubi lo- untur, Politicismi genus, pro sceleratis coniurationibus, Scythicâ barba- que confœderatione, diabolique Politici blasphemo invento haberi volunt. ó contendunt, pacem Religionis inter Ordines Germanici Imperij con- ntam, uti per vim extortam, non esse obligatoriam, utpote ad tempus tan- m concessam, nempe ad publicationem Concilij Tridentini, ideoque dilatio- m, moratoriam & tolerantiam fuisse. Et Paulus Vvindeck in deliberat. de eres. exstirpandis pagina quadringentesima decima quarta hæc scribit: *Quòd nnunquam Catholici cum Sectarijs transegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis gotijs expediti, postea unum hoc bellum contra Sectarios administrarent, omnemque s molem in ipsos converterent.* Sin verò alicubi eò impudentiæ non audent pro- edi, illud saltem agunt, ut religionis pacem calumniosis & malitiosis suis in- pretationibus & restrictionibus suggillent, incisisque nervis eius subdi- s illius fructu spolient. Opinor ne ipsas quidem inferni furias ad turbandum ropæ statū aliquid præsentius, perniciosius & efficacius excogitare potuisse. ó harum Ranarum coaxatus hic assiduus aures Regum ac Principum perpe- ó reverberat & obtundit, Subditis bonâ conscientiâ tantam licentiam non se concedi: Religionis libertatem nihil aliud esse quàm manifestam Ma- tatis diminutionem cum maximo opprobrio coniunctam. Tune, inquiunt, i vivis & flores, non possis vel audeas retractare quæ Antecessor, Parens, ius, &c. vel imprudens malè ve persuasus, vel etiam vi & armis coactus indul- ? Annon eodem iure Imperator, Rex, Princeps es, quo illi fuerunt? Feren- mne est, ut demortui memoria plus apud Subditos valeat, quàm præsentis que regnantis persona? An non vides, Eos, qui pericula tibi obiectant, quæ rbatam religionis pacem sequantur, tibi non tam consulere, quàm apertè ini- ari? Diaboli hæc tentamenta sunt, per quæ generosis tuis cogitatis & co- tibus remoram studet inijcere. Muliercularum hic, non magnanimorum incipum metus est: illi iuventutem tuam spernunt, fronte igitur severiore us est, ut sentiant te virum esse, animumque tam excelsis natalibus parem ge- e. Possem alicui videri satis confidenter hæc me scribere, non aliter, quàm is Iesuitarum ad Principes monitis interfuissem: sed ipsimet has consiliorum orum rationes in publicis scriptis suis nequaquam dissimulant, ex quibus c ad verbum ferè descripsimus.

Scire etiam debet Lector, hæc ipsa instigationis calcaria assiduè illis incipibus adhiberi, quorum calor iuvenilis & incauta imperitia arietum i- rum ictui exposita sunt. Apud superstitiosos verò & cunctantiores etiam c adijciuntur: Eos, qui hanc religionis libertatem Subditis concesserint, t in talem concessionem consenserint, in Purgatorio gravissimas peccati ius pœnas luere. Item, Non Tartaros, non Turcas veros & nativos Rei- blicæ Christianæ hostes esse; sed hæreticos, quicunque nimirum contra clesiam Romanam insurgant: In his ergo opprimendis veram & Catho-

lico Principe dignam laudem quæri. Item, Cavendum eſſe, ſi Princeps bell
Turcico implicetur, ne rebelles hæretici criſtas attollant, magiſtratuíque in
vito probroſam pacem extorqueant. Curandum veró, ut Germani cum ho
barbaro hoſte ad animi uſque deliquium colluctentur: ut præfracti illi hære
tici ſuo tandē malo diſcant, quorſum deveniant, qui à Sedis Apoſtolicæ obe
dientia recedunt. Si qui veró adhuc à turbarum periculó abhorrent, illis nego
gotij facilitas ob oculos ponitur; Severiore tantúm vultu opus eſſe: unius &
alterius clamatoris ſupplicio rem poſſe confici, quorum conſpecto cruore re
liquæ turbæ animos fractum iri, &c. Interea Principem animam ſuam ab infe
rio liberaturum.

AVLAS REGVM AC PRINCIPVM OCCVPANT ET INFESTANT IESVITÆ.

EST etiam hoc inter nefaria facinora & artes Sinonicas Ieſuitarum referen
dum, quód in Aulas Regum ac Principum, quin etiam in ipſa Gynæce
ſeſe impudenter intrudunt adeó, ut in hac ſublunari regione, citius vacuū poſſ
dari, quám pauló celebriorem Aulam, quam phalanx Ieſuitica non tota
poſſideat, dummodó aditus eó illis vel per anguſtam aliquam rimulam patea
& ab illis Aulis, ubi peſtis hæc nondum potuit habere locum, vix ullis præ
dijs, ullâve arte arceri poſſunt. Quin etiam Relationes & Epiſtolæ Indicæ t
ſtantur, eos, quám primúm in aridam aſcendunt, rectá in Aulas & ad Reg
tendere, ut hos primos in poteſtatem ſuam redigant, & per eoſdem deince
ſubiectos populos infeſtent. Quod ſi etiam vera ſunt, quæ iſti narrant, in h
ſui officij parte ſingularem quendam fortunæ afflatum experti ſunt, ut ad R
ges non ſolúm aditus eis patuerit, ſed etiam ab ijſdem multoties expetiti ſi
Narrationibus tamen iſtis parúm tutó fidem adhibendam prudentes omn
exiſtimant, ut qui nôrint, eas in Hiſpania refingi, & ita edi, ut illas ab hære
cis Europæis, ex Eccleſiæ Romanæ commodo legi volunt. Aliâs conſtat, e
ad Reges illos Indicos percellendos Regis Hiſpaniæ authoritate & terrore
plurimúm uti.

Vt ut autem ſe res habeat, illud tamen certiſsimum eſt, eos in iſtis etia
remotiſsimis Orbis locis, ſecundum officij requiſitum, rectá Aulas appete
Vbi hóc etiam compertum eſt, Spiritus iſtos, quám primúm hunc navig
tionis ſuæ portum tenent, protinus, omnia Regum, Principúmque Solari
Palatia, Dicaſteria, Gynæcea, penitioreſq; Aularum receſſus perrepere, ſcr
tari & replere, ut hac vermiculatione re omnia conclavia ſcateant.

Non autem hoc tam illis vitio vertitur, quód Regibus & Principib
operam ſuam in Aulis navant, poſtquám utique tam ſplendidis & opimis
lorum beneficijs fruuntur, quámvis hoc etiam citra illas larvas, quibus utu
tur, non minus commodé facere poſſent: Sed quód ibidem ſe ſæpius non v
cati ingerunt, omnia ad ſe rapiunt, déque rebus ad Rempublicam ſpectan
bus non è Reipublicæ uſu & commodo, ſed ad illius arbitrium, à quo in Ap
calypſi Ioannis vel per Os Draconis, vel per os Beſtiæ emitti dicuntur.
quo ipſo nullum ſe vel Regis Principiſve, vel ſubditorum periculum impe
ri patiuntur.

Huic ſpirituali imperio illæ præcipue Europæ nationes obnoxiæ ſunt h
dié, quæ illius olim ſub florente Papatu omnium impatientiſsimæ fuerunt. I
Hiſpania omnes fatentur, iſtum robuſtiſsimum pollicem hoc tempore totu

d Iesuitarum nutum circumagi. Ferunt quidem, Iesuitas hoc tempore peius ibere, duriusque coherceri, quàm in ulla alia Europæ natione. Id si maximè ve- um sit, per illud tamen parum illis decedit, cùm reliqui tantò liberiùs domi- entur. Hoc autem imperiosa ista natio ante annos ducentos, quando in multa egna adhuc divisa erat, tam patienter nunquam tulisset. Eadem dicitur esse oloniæ ratio in opposito Europæ angulo; in qua Iesuitæ tam licenter domi- ari dicuntur, ut ipsis etiam Catholicissimis iam graves, adeoque intolerabiles se perhibeantur. Sunt qui testantur, se legisse literas non ita dudum Legati iusdam, qui in Aula illa adhuc versetur; in quibus de Iesuitarum insolentia iratu digna scripta fuerint. Inter alia verò & hoc; *Præsentium tumultuum, ibus regnum illud turbari perhibetur, causam in ipsos, & in ipsorum artes publicè nferri.* Hoc ipsum verò mascula hæc natio olim suum pudendum dedecus in- rpretata fuisset.

Rationem verò cur tam densi in Aulis volitent Iesuitæ, tantaque impuden- a se ingerant atque intrudant, Robertus Turnerus Anglus, qui Romæ ali- tandiu vixit inter Iesuitas; postea verò Ingolstadij Eloquentiæ Professor onstitutus fuit, in suis Epistolis indicat, quæ anno 1584. Ingolstadij editæ int. Nam Epist. 19. quam ad Ioannem Bervitium scribit, inter alia hæc ibet: QVARE *cùm Magistratus esse non possim, volui, quemadmodum omnibus lo- s, sic Augustæ in Comitijs maximè esse curiosus.* Addit, VOLVI *irrepere, volui rumpere in intimas Aulas Principum, volui videre omnia, ut ad iustitiæ normam præ- arè exigerem.* Pergit; *Quâ meæ vel curiositatis diligentiâ, vel diligentiæ curiosita- conquisivi materiam Satyræ acrem voluptatis mellitam, utriusque uberem.* Rursus, *ix cœperam obire Principum Aulas, cùm videam Hæreticorum illum Mundum admi- strari à Stultis. In Catholicis Aulis inveni Vitellios, Furios, Camillos, Senecas; qui onte, verbo, fide tuerentur locum.* Item: *In alijs extra paucos, viros Principes illos & eos putato; lustra, popinas, officinas malarum artium, fœdarum libidinum, fraudum, in- niarum, &c.* Ex his Turneri verbis liquet, cur Iesuitæ in Principum Aulas sese ntrudant, & quid ibidem agant.

Tam quoque astuti, vigilantes, audaces, laboriosi, tantâ denique agendi & ocendi facultate præditi in Aulis ita obversantur, ut soli omnia possint, soli e- s possideant & ita obsideant, ut nec veritas verbi Dei, nec vel aurula aliqua uæ ipsis inimica sit, eò penetrare possit.

Student etiam & adulantur eis non ij duntaxat, qui religionis & doctrinæ omine eos colunt, sed illi vel maximè, qui Aularum quadras sectantur, Ro- ææque præbendas & dignitates, vel pro se, vel pro liberis cognatisve venantur. li cum nôrint, unius alicuius Iesuitæ commendationem plus sibi profuturam, uàm potentissimi Monarchæ intercessionem, in omnibus eis assentantur, cu- iditatibusque illorum promptissimè subserviunt.

Nemo præterea Regum & Principum mentes, earumque arcana tam exactè xplorare & nôsse potest, quàm hi ipsi illorum ut plurimùm Confessarij. Quæ onfessio, illa præsertim, quâ totius vitæ cursus explicatur, omnes regiarum entium recessus illis reserat. Quæ confessionis species Pontificum Rom. con- lijs plus verè confert, quàm Hispaniarum Regi tot auri milliones, quos in e- missarios suos profundere dicitur. Vt mirum non sit, modernum Ducem Vene- arum se intra hos quindecim annos ipsis nunquam examinandum exhibuisse. Veneti enim tam religiosi nunquam fuerunt, nec erunt, ut Reipub. suæ arcana acrificulorum fidei committant.

Iesuitæ arcana Principum mentes explorant.

Venetorum prudentia.

His de causis Aulæ Europeæ à Iesuitis graviùs hodiè infestantur & affligun- ur, quàm Pharaonis olim à Ranis Ægyptiacis.

Bb 4

IESVITAS PAPAE EXPLORATORES ESSE.

HOc ipsorûmet Iesuitarum legibus, constitutionibus, & scriptis probari faci-lè potest; cùm illa satis multis; ijsq; ad hoc probandum indubitatis argu-mentis abundent. *Nostræ vocationis est*, inquiunt, *vitam agere in quavis mundi pla-ga, per varia loca discurrere, & in quibusdam continentur residere, & literarum ultrò ci-troque missarum inter inferiores & superiores frequenti commercio; crebrò alios de alij certiores faciatis, de ijs, quæ varijs ex locis ad ædificationem, & eorum quæ geruntur, co-gnitionem adferatis*. Hæc sua esse Iesuitæ non diffitebuntur.

His adde hanc ipsorum Regulam: *Cùm provinciales scribent Generali, cura-bunt, ut Statum Domorum & Collegiorum, ac totius Provinciæ benè explicent, & sup-pleant, si quid intellexerint; quod superiores minùs declaraverint. Et in universum ita scribere debent, ut* GENERALIS *omnium Personarum ac Provinciarum Statum quo ad ejus fieri pòßit, ante oculos habeat.* Hæc non minùs quàm priora Iesuitæ pro sui agnoscent.

Iesuitæ Cancellariam suis discipulis replent. In hunc finem Iesuitæ Cancellariam Regni Bohemiæ solis suis Discipuli repleverunt; ut est videre in Gravaminibus Ordinum Evangelicorum Bohe-miæ Anno 1609. exhibitis.

Idem faciunt in Gallia. Sic etiam Iesuitæ Gallici in Regni & Regiæ Domûs officia nullos, nisi suæ disciplinæ nutritios summittere nituntur.

Ob hanc causam etiam fraudibus suis effecerunt, ut subinde Regiorum domesticorum, vel præcipuorum ministrorum 24. liberi in novo Flesiaco Col-legio Iesuiticis præceptis imbuantur; & ex illis singulis annis sex Regijs mu-nijs præficiantur, alijs sex in eorum locum ob eandem causam summissis: & si hisce cuniculis intra paucos annos Iesuitæ totum illud regnum sub Papæ & su-am tyrannidem adigent, & per suos discipulos, & pro sua libidine cuncta admi-nistrabunt.

Neminem igitur in dubium vocaturum existimo, hoc esse secreta Impera-torum, Regum & Principum explorare; & Curiæ Romanæ nunciare ac pro-dere: ac ne Iesuitas quidem; nisi intellectu & iudicio privatos; & per cæcam Antechristi obedientiã penitus excæcatos, et impudentes cavillatores agere ve-lint, hoc negare posse arbitror. Nam definitorib. Iurisperitis et Pontificijs Cano-nistis, de pœnit. Dist. 6. Can. Sacerdos de pœnit. & remiss. C. Omnis Cardinal in Clem. 1. ¶ Quia de Statu Monach. explorator is est, qui secreta alicuius Prin-cipis explorat ac alteri prodit & revelat, uti qui mittunt literas vel nuncios ad hostes. Iuxta Bartolum quoque in l. ult. D. ad legem Iuliam, Maiest. Proditor etiam is est, qui scit, & non revelat, qualis Garnetus Iesuita fuit in Britannia. Ve ergo Pontifici suo, vel Regibus Christianis Proditores fiunt: L. Quisqui Cod. ad legem Iuliam Maiest. Etiam illi in Proditorum numero habentur, qu simulantes & secretò Principi damnum afferunt. Proditores & illi dicuntur L. Omne delictum. ¶ exploratores. D. de re milit. qui cum aliquo amicitiam si-mulantes, hostibus consilia produnt, quod Græci παραφρυκτορεῖν proverbialite dicebant, quodq; in omnes eos quadrat; qui hostis publici rebus plus student quàm Principis sui cõmodis; vel amicorum consilia corrumpũt, quò illis noce-ant, vel ea suadent, per quæ fortunas omnes & opes amicorum funditus ever-tant. Hanc artem Iesuitæ optimè callent.

Quòd etiam famæ & honori Regum & Principum Pontificiorum, imò & benefactorum suorum ingratissimi detrahant, Henrici 4. Galliarum Regis probat exemplum. Is enim, etsi, cùm vix parricidales manus evasisset, iure & iudicio

ıdicio legitimo Regnis suis in æternum Iesuitas proscripserat; eos tamen, t deinceps á veneficijs & sicis eorum tutus esset, incredibili clementiâ in prinum statum restituit. In cuius beneficij compensationem, illi præcipuâ honos dignitate eum exspoliârunt; sicut id apud varios Scriptores, maximè verò pud Richeomum Iesuitam evidentissimè videre licet. Hunc Augustissimum rincipem, postquam lenocinijs veneficiorumq; & sicarum suarum terrore retia venatoris Romani compulerunt, ipseq; eos maioribus beneficijs & rærogativis cumulavit, quám ab ullo Regum in universo terrarum orbe haenus factum est, ad perpetua in turpissimæ Iesuiticæ ingratitudinis memoriŋ, eum antiquissimo iure & honore denudârunt, nimirum Ecclesiæ primoenitura, quam ipsi raptam vel fraude subductam Hispaniarum Regi tribuent, eum quasi natu primum, in Expostulat. Apologet. c. 17. & 19. & Filium Ecesiæ quasi natu maximum per totum terrarum orbem proclamantes. Hæc in enere de Iesuitarum Facinoribus & studijs.

CAPVT II.

RES GESTAE IESVITARVM IN LVSITANIA, &c.

Nunc etiam in specie ex multis pauca referam; ac primó quidem, quid in Hispania ac Lusitania patrârint.

ANno 1578. Iesuitæ Sebastiano Lusitaniæ Regi vltimo, funestam expeditiom Africanam cum manifesta vitæ iactura susceptã, suaserunt, classicum scet canendo, ut Regnum Portugalliæ, opimâ annui reditûs recompensatio, ad Regem Hispaniarum devolverent. Chron. Belg. t. 1. p. 287.

Nec spes fefellit eos. Nam Sebastiano Rege cum filio, & tota ferè nobilitatè á Mauris in prelio occiso, statim Philippus Hispaniarum Rex Lusitaniæ reum invadere & occupare duobus potentissimis exercitibus terrâ mariq; ad collectis, in animum induxit. Cúm autem minimè ignoraret, quám sinistri mores de se passim non solùm in Lusitania, sed etiam per totam Italiam sparretur, aliquid famæ dandum ratus, familiari sibi dissimulatione; quasi post tos apparatus pœnitentiæ locus esset, totum negotium ad conscientiæ norm examinari voluit, quippe inde á Pontifice Rom. solicitabatur, ut rem conoversam arbitrio suo committeret: inde opinione hominum prægravari se tiebat, quasi vi alienum regnum invaderet, calcatâ iuris ratione, cui se inferiores subiecerunt, atq; adeó oppressâ regni, quod ambiebat, libertate, cuius dines in ea re ius suum eripi sibi conquerebantur; & alioquin iurisiurandi igione teneri se dicebant, quó minus dictis & imperio ipsius audientes esst. Quibus difficultatibus ut citra difficultatem se expediret, rem Iesuitis & ancifcanis in Complutensi Academia, discutiendã tradidit, & quæsivit ab ijs, úm sibi de iure suo in regno Portugalliæ successione per mortẽ Henrici dea certó cõstaret, conscientiâ obligaretur, alicui se tribunali submittere, quod regnum adiudicaret, & in eius possessionem ipsum mitteret. Deinde si Porgalliæ regno recusante eum in Regem admittere, antequam in iure cum alijs npetitoribus re disceptata contrario iudicio obtinuerit, propriâ authoritate mi possessionẽ sumptis cõtra resistentes armis apprehẽdere possit: hoc posito ód, nullo scrupulo se teneri sentiat; & quia Gubernatores ac cæteri Lusita Ordines iurisiurandi religione prohiberi se dicebant, quó minus eum in gem admitteret, qui non in iure regni hæres declaratus esset, maximè reclantibus competitoribus, qui se iuris authoritati offerebant. Quæsivit etiam, prætensum iusiurandum excusationis loco, quo Regem legitimum non reerent, accipi deberet.

Ad hæc Iesuitæ acerrimi Hispanicæ potentiæ propugnatores & Franciscani prorsus voto Philippi congruentia responderunt, & nullo eum conscientiæ vinculo obligari affirmarunt, ad subjiciendũ se alterius iurisdictioni aut arbitrio, quippe cùm propriâ authoritate regnũ sibi adiudicare & possessionẽ eius adipisci posset. Nullas in eo esse Pontificis partes; cùm res nihil admistum habeat, cuius respectu sacri fori debeat intercedere authoritas: neque verò quicquam causæ esse, cur se Ordinum Lusitaniæ iudicio summittat: nam electis semel Regibus, ijs & in eos, eorumq; successores omne ius translatum intelligi, ut penes ipsos omnis sit iurisdictio, nec ab alijs iudicari possint. Quando igitur constet, Philippum verum ac legitimum regni hæredem esse; & hoc verum esse, nullius alterius tribunalis, præterquàm proprij sui, iurisdictionem subire debere, delegatis autem illis vndecim viris ius nullum esse de causa tanta cognoscendi, nam à se non habere iurisdictionem, verùm à Rege mandatã; eamq; ut ipso superstite valuerit, una cum extincto expirâsse; neque enim iurisdictionem Regum post mortem prorogari posse. Denique quantum ad tertium caput; sic statuerunt, nullâ iurisiurandi religione teneri Lusitanos, quó minus Philippum Regem admitterent, cùm ex suprà dictis constet; neminem esse vel dignitate, vel potentiâ in hac causa Philippo superiorem, qui de ea posset cognoscere. Atque hanc Iesuitarum sive sententiam, sive censuram approbavit Philippus, & ad arma conclamare iussit.

Sed eadem [margin note beside line 8]

Iesuitæ Insulæ Tertiæ in Lusitania proditores sunt. Thuanus lib. 73. pag. 78.

Bello hoc inter Hispanos & Lusitanos fervente, Azoræ insulæ ad Lusitaniam pertinentes in fide Ordinum Regni permanserunt. Iesuitæ autem in una illarum, quæ Tertia nuncupatur, & situ ac fertilitate cæteris longè superior, habitantes, eam Hispanis prodere tentârunt: excitato igitur magno tumultu plebs ultra modum contra eos commota est; cùm alij in iure sistendos tanquam patriæ proditores; alij sine mora, tanquam perduelles & Hispanis addictos, una cum Collegio incendendos dicerent.

CAPVT III.

RES GESTAE IESVITARVM IN GALLIA.

IOannam Albretanam Navarræ Reginam viduam Evangelicorum reformatorum in Gallia patronam, venenatis chirotecis; quas unguentarius Regis Italus Lutetiæ, Iesuitarum instinctu ei dederat infectam, & repentino morbo correptam, necârunt anno 1572. vide historiam Gallic. tom. 4. pag. 19. & Belgic. tom. 1. p. 126.

DE LIGA SEV CONSPIRATIONE IN GALLIA A GVISIIS EXCITATA, ET A IESVITIS ADversus Henricum III. Regem, regiámq; familiam promotâ.

Guisij qua ratione summam in Gallia potestatem nacti sint.

POstquam Lotharingica Guisiorum familia in Gallia sub Francisco I. Henrico II. & huiusce liberis Galliarum Regibus alacriter & admodum strenué se gessisset, & egregijs aliquot facinoribus exhibitis (in quibus utique Metensis urbis adversus Imperatorem Carolum V. propugnatio ac conservatio, tum expugnatum & Anglis ereptum Caletum inprimis eminent) Francis suam fortitudinem ac fidelitatem probasset, eoq; magnam apud omneis authoritatem & existimationem adsequuta fuisset; non exiguam inde spem adipiscendi tandem ipsius Regni, & regno tum potientem Vualesiorum familiam exinc

inde deturbandi concepit. Quæ spes haud parùm aucta tum fuit, quum
rancíscus II. Mariam Stuardam Scotiæ Reginam matrimonio sibi iunge-
t:cuius equidem cognati proximiores & avunculi, Claudius ille Dux Gui-
is & Carolus Lotharingiæ Cardinalis, omnibus etiam Regij sanguinis Prin-
ibus antepositi, supremaq; regni munera adepti, summum omninò ac emi-
entissimum apud Regem illum iuniorem, adfinitatis ist usce gratiâ, locum
btinuerunt; & universum ita regnum, sub prætextu nominis regij, pro lubi-
, sine cuius quam etiam renisu, absolutè tantùmnon administrârunt. Inprimis
item ipsis admodum profuit, quòd præcipua tum Regiæ domus capita, vi-
licet Rex Navarræus & Condæus Princeps, quorum alioquin ex recepta
aiorum consuetudine munus hoc fuisset, ut proximum apud Regem obti-
rent locum, reformatam Religionem amplexi fuissent, eamq; publicè profi-
ri cœpissent. Vnde Guisiani quidem istos usquequaque premendi & tan-
m non opprimendi, tum non Catholicæ solùm Romanæ Ecclesiæ adseclas
Gallia, sed & Regem ipsum adeoq; Pontificem unà cum Hispaniarum Re-
sibi devinciendi; Eoque futuræ potestatis suæ structuram cum extremo
enè suorum Adversariorum interitu magis magisq; tum fundandi solidè,
m admodum quoque dilatandi splendidam arripuerunt occasionem. Quem
iam in finem suam iam antea Genealogiam per Archiadiaconum quendam
ubensem (Toub) confici typisq; publicè divulgari curârunt: auctorita-
cuius hominum animis paulatim occupatis persuadere conati sunt, à fami-
& stirpe Caroli Magni se oriundos esse, nec iniquum eò fore, si Franciæ
egnum, ab Hugone Capeto Maioribus olim suis iniustâ vi ademptum eiusq;
steris ita retentum, postliminio quasi iam denuò reciperent. Vt paulò qui-
m post apud advocatum quendam Parlamenti Parisiensis, David adpella-
m, post uam is unà cum eiusdem Civitatis Episcopo Romanum confecisset
r, eiusmodi sunt repertæ literæ, ex quibus abundè patuit, eiusce gratia
id iam tum Romæ in Consistorio agitatum & tractatum, adeoq; conclu-
m fuisset: nimirum ad exstirpationem Hæreticorum in Gallia necessarium
nninò esse, ut Capeti successores tanquam minus idonei removeantur; Poste-
autem Caroli illius Magni Regiæ dignitati restituantur: quibus adiuncta
it etiam delineatio seu designatio mediorum eatenus accommodè adhibēdo-
m; prout ea postmodum usurpata & à Ligistis coniuratis in praxin etiam
blicam deducta fuisse constat.

Etsi verò consultationes & instructiones istæ Regi non solùm innotuerint,
d & Anno 1576. publicè typis editæ fuerint; pro figmentis tamen Hugono-
rum potiùs, quàm pro narratis veris tum fuerunt habitæ: Navarræus au-
m & Condæus nec non alij Religionis eiusdem socij pro seditiosis & adversa-
s tam Regis quàm ipsius quoq; Regni, quod adfectent utique, & turbarum
calamitatum in Gallia sic omnium auctores existant, iudicati sunt: ut è con-
à Guisiani fidelissimi Regis ministri ac servitores, adeoq; fulcra quasi ac pro-
ugnacula Religionis simul ac Reipublicæ constanter habiti fuêre: donec tan-
em ipse Rex Henricus III. maximo cum damno, sed & interitu suo toti Mun-
patefecit, quodnam utriusq; partis institutum fuerit ac consilium; & uter
illis amicus fuerit aut hostis, defēsor aut oppressor Regis & istius Regni uni-
ersi. Liga verò seu Ligistarum illa coniuratio tum adversus Regem præme-
oratum cœpit, quum Anno 1577. postremā cum Hugonotis seu Reformatis Ligæ in Gallia occasio e usque progressus.
acē inijsset; exindeq; res quà bellicas quà politicas & ad regimen adprobū spe-
antes alias ferè nihil curaret: sed quieti se dederet, helluationi saltationib. q;
ndulgeret, ac subditos interim crebris, adeoq; continuis exactionibus emunge
t. Isthæc enim eius socordia non alienam præbuit occasionem apud univer-

ſum populum in contemtum & odium eum adducendi, maximeq; concitand
eos, qui ex præpoſtero quodam Catholicæ Religionis zelo metuebant, ne,
quando forſan absq; prole Rex ille Henricus III. decederet, ipſi Navarræus di
verſæ Religionis & á Pontifice excommunicatus Rex in iſto cum primis tran
quillo rerum ſtatu ſuccederet. Quapropter ut iſti malo præveniretur, de Lig
ſeu conſpiratione quadam tractari clandeſtiné cœptum fuit; cuius benefici
Romana quidem conſervari, diverſa autem ab eâ Religio funditus exſtirpar
tum exactiones etiam ac tributa nimiá cum gravaminibus aliis uſquequaqu
tolli vel mitigari ſaltem, & in contemtus divini numinis atque tyrannidis locum
pietas ac iuſtitia denuó ſubrogari poſsit. Primus qui negocio huic ſe facilem
præbuit, civis quidã Pariſien. fuit, nomine Rochus Blondus, inſignis æmulato
aut æſtimator tum Miſſę tum Guiſiæ quoq; familiæ. Is ergo cum choragis, pra
tereá tribus aliis; Ioanne videlicet Prævoſto Paſtore ad S. Severinum, Iohann
Baſchero Paſtore ad S. Benedict. & Matthæo Lanoyo Canonico Soſſontin
(Soiſſons) quibus initió ſtatim adeoq; ante alios omneîs ſuum propoſuera
conſilium, & de eo quotidié cum ipſis contulerat ac multa præterea conſultâra
ita prudenter, ita conſideraté ac cauté rem adgreſsi ſunt, atque ſuffragio concr
ditorum quorundam et adprimé correſpondentium amicorum, tam intra quâ
extra Pariſiorũ Lutetiam, in univerſo Galliæ regno ac præcipuis eius civitat
bus ſub iurato capite ſeu Duce Guiſio aliisq; Lotharingicæ familiæ Princip
bus, tantam ad ſe clarum & adhærentium turbam nacti fuerunt, ut ſceptra tu
tenens Rex Henricus III. manifeſtâ vi priús adobrutus, & ex arce Reg
Louure ipſâque Metropoli Lutetiâ exturbatus fuerit; quâm callidorum iſt
rum conſiliorum ac conſpirationis certam aliquam cognitionem habuerit; u
ut Pariſiis ſemper præſtó fuerit; & de Liga ſeu confœderatione iſta tali muſ
tationes nonnullas perceperit. At enim eius ſocordia, tum veró confœderat
rum induſtria, iuxta contemtum ac odium illud populare; quod in Concion
bus ſuis Sacrificuli, cumprimis autem Ieſuitæ adverſus ipſum miré excitaban
ut pauló pôſt indicabitur, ita invaleſcebant, ut ſupradicti Ligæ 4. auctores u
cum aliis paulatim iis accedentibus in propoſito ſuo per quám exigua obſtac
la, viciſsim autem undiquaque promotiones & adminicula ſané quám effica
ſenſerint. Ad promotionem autem iſtius validiorem ex ſedecim Tribubus u
bis, Pariſiorum certus civium numerus eó deputabatur, quó in unaquâq; Tr
buum iſtarum quæcunque tandem fierent, exacté tum obſervarent, tum con
Ligæ ſedecimviri derarent ulterius; & probé demúm ordinarent ac diſponerent. Iſtos ergo tale
Sedecimviros appellârunt, aut reſpectu iam memoratarum ſedecim Tribuu
in quas omnis Pariſiorum civitas eſt diſtributa; aut quod ex iis omnibus Sed
cim forté fuerint omnium importuniſsimi, adeó ut præcipua negocia iuxta p
teſtatem ac directorium ſibimet accerſiverint. Vtut autem ſit, univerſus equ
dem populus Pariſienſis in ſua coram Legato Pontificio Caietano propoſiti
ne Sedecim iſtos, ut præſides ac tribunos plebis, nominatim allegavit; utpot
La Bruiere, Crucé, Buſsi le Clere, Commiſſarium Louſchard, La Morlier
Senault, Commiſſarũ Barot; Advocatum Drouard, Aluequin, Emonnot, Ia
lier, Meſſier, Capitaneum Paſſart, Oudineau; Anroux & Morin: Loco tam
iſtius Anroux aliqui Tellierum & pro Senaultio Amelinum ponunt; qua
vis diſcrimen inter eos nec adeó magnum adpareat. Quanta veró fuerit Arch
ligiſtarum iſtorum auctoritas ſimulatq; poteſtas exinde liquet inter alia; qu
ſtatim poſt Regis é Lutetiâ fugam, quæ facta eſt 12. Maii die Anni 1588. uná cu
capite ſuo Duce Guiſio rem eó deduxerunt; ut Pariſienſi civitati, per vota
beramq; plebis electionem, novi darentur Officiarii; & omnes â Regis ſta
partibus habiti dimitterentur. Iſti cum Guiſio ſæpé iam memorato, nec non c

ficiari

arijs illis novis, quotidie consultabant de comuni statu, & omnibus S. Ligæ
essarijs: isti soli Parisiensem civitatem post Guisiocidium illud famosum,
od eiusdem anni die 23. Decemb. Blæsis perpetratũ est, adversus Regem ob-
ârunt, & in rebellione suâ conservârunt, tum Aumalium quoque Ducem, in
entiâ Maynij, Gubernatorem constituerunt: Isti consilium illud magnum seu
lamentum etiam integrum anno 1589. Ianuarij die 16. è consessu pleno suslu-
nt, & per plateas publicas in arcis propugnaculum captivum abduxerunt:
deniq; non adquieverunt prius, quàm ad instantem improbamq; sollicitatio-
suam generalis omnium Ligistarum Conventus, sub nomine Comitiorum,
ituereur, haberetur, & de novo Regis electione in eo tractaretur. Interea ve-
le pace aut inducijs cum Rege ullis ne audire quidem sustinuerũt, quin egre-
n potiùs de futuro felicissimo statu, & de auxilio inprimis Hispanico, spẽ po-
o fecerunt: ut & inter alia literas Regi Hispaniarum per Iesuitam quendam
Matthæum curandas destinârunt; quæ tamen propè Lugdunum interceptæ,
gnatæ, atq; Regi quàm primùm in originali, ut loquuntur, transmissæ fue-
t. In istis die 2. Novemb. anno 1591. datis hæc inprimis habentur talia: *Catholi-
V. Majest. hoc sanctè possumus affirmare, omnium Catholicorum vota eò directa esse,
ath. V. Majestas sceptrum huius Regni tenere nobisq; dominari possit; quemadmodum
uidem, ut Patri nostro, nos ex animo subijcimus: aut ex natis ut ea suis saltẽ aliquem
lestinet. Sin autem alium fortè quempiam nobis præstituere cogitet, de Genero sibi pro-
at aliquo; quem nos utiq; reverentiâ & obedientiâ debitâ adeoq; extremâ subjectione,
Regem nostrum lubentes volentes excipiemus,* &c.

Coniurationis autem Ligistarum scopus & propositum erat, Regem Hen- **Ligæ Gallicanæ scopus.**
m de solio regni deturbare, in claustrum vel cœnobium aliquod detrudere,
Henricum Guisium illi in regno surrogare. Hinc cùm Henrici III. Regis sym-
um Parisiis valuis Regijs inscriptum esset;

Qui dedit ante duas, trinam dabit ille coronam:

ita Cottonus ijsdem valuis huic symbolo subscribi curavit.

Qui dedit ante duas, unam abstulit, altera nutat,
Tertia tonsoris mox facienda manu.

Promoverunt & confirmârunt hanc Ligã, seu potiùs seditionem & rebellionẽ **Ligam Gallicanam promovent Iesuitæ.**
ersus Henricũ 3. vehementer admodũ Iesuitæ Parisiis, alijsq; in urbibus. Quũ
n Liga anno 1585. magnas vires acquireret & magis magisq; emergeret, Ie-
æ potestate suâ audiendi confessiones & absolvendi quoscunq;, ad concitan-
n cuiuscũq; statûs homines adversus legitimum suum magistratum, ita sunt
ut nullum absolvere dignarentur, qui ad proposita eatenus Interrogatoria,
delem Regis subditum ac ministrum obsequentem esse, profiteri ausus fuis-
Interea verò numerus eorum, qui confitebantur ipsis, adeò crescebat & ad-
ebatur, ut anno 1587. in annuis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem
m Claudium Aquavivam de Collegio suo Parisiensi Claromontano sic scri-
int: *Confessiones auditæ, & quidem universæ vitæ quàm plurimæ. Hæc est enim
communis omnium opinio, tum deniq; satisfieri eorum conscientiæ, quum apud nos con-
tur: ideoq; nonnulli triginta milliarium confecerunt viam, ut à nobis audirentur.* Et
sus anno 1589. *Totius vitæ confessiones auditæ sunt trecentæ.*

Quicunq; igitur iuramenta Regi præstita & debita exinde obsequia seposue-
t, eoq; perfidiosi facti fuerant, & quos à peccatillis, ut loquebãtur, istis Pasto-
ac Sacerdotes alij non ita leviter aut temerè volebant absolvere; si ad Iesuitas
nt, quibus erant usquequaq; acceptissimi, et indulgentissimã non tantùm ab-
tionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde con-
uebantur; modò in rebellione ista sua & perfidia fortiter persisterent, gnavi-
que pergerent. Vnde passim in absolutionibus suis hunc modum observâ-

runt, ut nimirum ad inserta Breviarijs suis Evangelia iurare tenerentur omne
Quòd neq; tum tēporis regnantem adhuc Regem Henricū 3. nec si fortè sic c
deret, successorem eius Navarræum pro legitimo vellent agnoscere Domino.
quod à multis, appendicem eam haud admittentibus, eoq; sine absolutione c
missis, constanter confirmatum postea & contestatum fuisse author Notarum
veram Orationē ad Regem Christianissimum, ne Iesuitæ restituantur in regi
Galliæ pag. 112. & 113. refert. Vix certè quidquā magis admiratione dignius a
cidit, quàm quòd Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordijs tā exigu
temporis spacio ad tantum fastigium evecta, tantusq;, non personarū solùmod
sed urbium quoq;, & provinciarum integrarum adversus regnantem tum, s
& residentem ibidem Regem, numerus concitatus ac conspiratione factâ exa
matus fuit: & quidem in Gallia, cuius Regni incolas naturæ quidā instinctus
Regum suorum venerationem, præ alijs nationibus Europæis impellere cre
tur. Sed effecerunt hoc Iesuitæ, ut dictum est, disponendo, sic enim ipsimet l
quuntur, illorum animos, quos non tam suis illis militaribus concionibus, quā
audiendarum confessionum artificio sic corruperant.

Ligæ in Gallia incrementa.

Non tamen sanguinolenta Iesuitarum consilia & manus illorū Rex effuge
potuit. Nā anno Domini 1589. *Iacob. Clementem Senēsem*, Dominicanū Monach
hominē vili & servili ingenio, criminū ignobiliū reum, ob furta & pessimos m
res iam ante Cœnobiarcharū iudicio damnatū, Iesuitæ claustro avellūt, & var
dæmonum præstigijs illudentes ei, tandē corrūpunt, eiq; Regis cædē mandan
Cùm aūt ab illis contenderet ut securitatē præstarent, & nisi eâ datâ se nōn exit
rū, responderunt illi, turpe esse monacho rediturae vitæ parcere; pergeret igit
audacter, politicorum omnium, præsertim nobiliorū in carcerem coniectoru
condemnationē obsidem illi dantes, si patrato facinore atrociùs in eum anima
verteretur. His promissis persuadetur & vincitur monachus. Circūvenitur e
alio comento hominis egregij fallendi artificis & capitis pollutissimi, qui liter
mentitas & falsas ad Regem à viro gratissimo perferendas Dominicano trad
cui ut facilior aditus ad Regem esset, hæc insusurrant Guisii & Iesuitæ. *Rex,*
quiunt, & Regis familiares signa & manum eius requirent: est enim Regi charissimus,
metuendæ custodiæ: has tu ferens literas lætè excipieris ab omnibus: pergas itaq;, & cre
tibi & omnibus qui tyrannos occiderunt, & patriam servârunt, certum esse in cœlo ac d
nitum locum, ubi beati ævo sempiterno fruantur. Istis verbis impulsus ad Regis cas
proficiscitur. Eò cùm venisset, ductus est ad Procuratorem generalem, cui dix
Se habere varias literas, inter alias etiam Harlæi Parlamenti præsidis, ad Re
deferēdas; aliaq; arcana quædā, quæ literis credi nō potuerint, & tamē scire R
gem vel maximè necessaria esse. Erat aūt Harlæus hic Regi & fidelis & amic
ideoq; Lutetiæ captivus. Procurator hæc ad Regē defert. Rex Procuratori m
dat, ut eâ nocte monachum in suo hospitio excipiat, & humaniter habeat usq;
posterum diem. Postridie Rex Iacobum ad se vocat, & in cōclave, remotis ali
ducit. Tum præfert monachus varias literas, quas Rex cùm avidè legisset, int
rogat, habeat ne plures: habere se plures ait, & fingens se eas quærere, cultru
promit, & capulo tenus in vētrem Regis adegit, adactumq; in vulnere reliqu
Rex vulnus sentiens, cultrum confestim dilatando vulnus eduxit, & monachu
circa guttur gravissimè vulneravit, vimq; sibi inferri clamavit. Accurrunt d
mestici, atq; inter alios Nobilis quidam Bastidæus, qui & ante 7. menses cum
lijs 44. Guisium interfecisse dicitur. Hic educto gladio monachum adortus e
eiq; lethale vulnus inflixit: accurrit alius, & bipenne aliud superaddidit. M
riens tandem parricida Deo gratias egit, quod tam mite & facile genus mor
sibi destinâsset: se multò atrociùs & graviùs expectâsse. Mortuum fenestrâ e
ciunt, & haud multò pòst carnifici quatuor equis dilacerandum, ac igni comb
rendum tradunt.

Henricus III. Galliæ R. à monacho cōfoditur.

H

Hoc parricidium & nefandum facinus Sixtus V. Papa unicè approbavit, & olixa Oratione in Consistorio Cardinalium laudavit. *Quòd Monachus*, inquit er alia, *religioni devotus infelicem Galliarum Regē in medio exercitûs interfecit, ra-n, insigne & memorabile est facinus*. Et subiunxit: *facinus hoc non sine Dei Opt. Max. rticulari providentia & dispositione, Spiritûs sancti suggestione designatum, facinusq; gè maius quàm illud S. Iudith, quæ Holefernum è medio sustulit.* Neq; hoc diffitetur llarminus: *Quid*, inquit, *in ea* (oratione Sixti) *reperies, nisi laudes & admiratio-n Sapientiæ & Providentiæ Dei?* Parricidium in Henrico R. patratum laudatur à Sixto 5. Papa.

Cōmendat etiam ac laudat id ipsum parricidiū Ioan. Mariana Hispanus Iesui- in lib. de Rege & Regis institutione. Excusat quidem Marianæ cōmendatio-m facinoris huius Pelleterius sic inquiens: *Mirum videri non debere, si homo Hi-nus in media Hispania, quo tempore bellum Hispani cum Gallis gerebāt, de rebus Gal-ū paulò acerbius scripserit.* Sed hæc excusatio indigna est homine Christiano, & ntraria Iesuitarū institutis. Nam in Reg. cōmun. ¶. 30. hæc lex habetur: *Caveāt omnes ab illo affectu, quo aliæ de alijs nationib. sinistrè sentire, ac loqui solēt: quin potius benè sentiant, & peculiari affectu diversas à sua natione, prosequantur in Domino.* à Ioanne Mariana.

Cùm etiam in ultimis Galliæ tumultibus rebellorum sævissimis motibus, ntum Tyardæum Episcopū Cabillonensem, eruditionis ac pietatis singularis rū, Iesuitæ in suam factionem & conspirationem contra Regem Henricum III. rtrahere non possent, utpote pacis & tranquillitatis Regni cupidissimum, po-li furiosum odium & invidiam in caput eius modis omnib. concitare studue-nt. Est Collegium Divioni Iesuitarum, quod Episcopi huius non exiguis be-ficijs adauctum fuit: erat enim bonæ partis fundi illius clientelaris Patronus, nissione iuris sui liberalis: quamobrem libello etiam Græcis, Latinis & Gal-s versibus atq; oratione soluta scripto, & ipsi dicato, cum amplissimo laudum s prædicatione, habuerunt gratiam, & fidem dederunt. Sed quòd in conspi-ionem Iesuitarum & parricidium Regis consentire nollet, quidam Carolus, er Iesuitas Collegij istius ascriptus, linguam suam & calamum, superiorum tinctu, vehementer contra illum acuit, quàmvis ab eo nusquam, nec re, nec rbis læsus fuerit, aut lacessitus, unde in ipsum ansam invehendi arripere de-erit. Contra hunc igitur Præsulem, ob dictam causam, sæpissimè, non solùm amiliaribus colloquijs, sed etiam publicis in concionibus, atq; editis quoq; ellis, debacchatus est: ac inter alia iactitavit impudenter publicè & privatim, quadraginta quatuor hæreses in tribus foliolis Homiliarū eius in orationem ominicam exprompsisse. Has igitur aliasq; multas criminationes, maledicta convitia diluere & à se depellere coactus est Episcopus, ut claritudinem no-nis, & famæ suæ obscuratione liberaret. Id autem brevi quidem, sed accurato ipto sic præstitit, ut primùm ipsum Carolum in specie, deinde totam Iesuiti-n sectam depingat fideliter, eorumq; studia, fraudes, conatus, &c. diligenter egat, & ad oculum demonstret. Iesuitæ Pontum Tyardæum Episc. Cabill. in societatem contra Henricum R. cū pertrahere non possent, odium ei concitant apud populum.

Ac primò quidem quod ad Carolum ipsum attinet, dicit, eum pios, tanquā retica labe aspersos accusare, hæreticorum verò dogmata aut nunquam, tremissiùs languidiùsve confutare: in Cathedra pro lachrymis, risum effu-n, latissimūq; elicere à popello, cuius auribus nugas disseminet, & sacræ Scri-uræ locos plurimos detorquens incautum vulgus à veritate longè abducere q infatuare: Illustrissimorum Principum claram nobilèmque memoriam, ve-li loquacitate obliterare tentare: viros probos traducere: pium Regum ristianissimum, piè mortuum, & impijssimè trucidatum, inexpiabilem esse, ue apud inferos indeprecabilem pœnam subire, clamitare. Ex vilissima ve-plebis fæce, vanos balatrones, impuros apostatas, rapaces rapinatores, la-nes sceleratos, crudeles homicidas, capitales furciferos, iterum atq; iterum Tyardæus Episcopus se contra Iesuitas defendit scripto publico.

minaci ſacratarum legũ ſanctione ſervatos, horrendumq; & abominandũ Regi
Henrici parricidium nefarium collaudare, ut meritos honores improbâ fatuitat
propudijs iſtis ſuis effundat & affingat. Ex oratione Dominica pium ſcilicet i
ſtum Theologum, petitionem hanc: Fiat voluntas tua, evellendar
eſſe publicè aſſeruiſſe, illúdque de remittendo debitoribv
nostris obliterandum cẽſuiſſe. Ad bellum, neces, crudelitatem, rebellionem
cæteraq; impietatis ſcelera, populum cõcitare: atq; nihil aliud quám Arma, Ar
ma, in ſuggeſtu ſuggerere, & ad ravim uſq; clamitare. Pios antiſtites, quia ab hi
criminibus animum, linguam & manus arceant: quia ſine fuco aut fallacijs voc
& ſcriptis, Regibus pietatem, populo obedientiam, partium benevolam conci
liationem, pacem Reipub. Chriſtianæ, pœnitentiam & reſipiſcentiam hæreticis
& ijs qui in errore ſunt, ad veram viam reditum, veniam adhuc viventibus &
requiem æternam reſolutis corporum vinculis, poſtulent & efflictim precentu
quia illis, qui mutuis inimicitijs, atq; vulneribus, ſeſe confodiunt, in amicitiar
coeant, & fœdera iungant, ſuadeant, hæreticos vocare: Hæreticos declarare eo
qui cum Ligæ ſanctæ, ut vocant, inimicis & adverſarijs, vel inter fœderatos no
aſcriptis, pacem, aut concordiam ineundam eſſe dixerint: perinde ac ſi Apoſto
lorum Symbolo, aut Nicæno inſuendus eſſet hic nondum auditus Fidei arti
culus; *Credo ſanctam Ligam ſeu unionem Hiſpanicæ factionis, & conjurationis in Hen
ricum Tertium Francorum & Polonorum Regem, eiuſque conſanguineos atque ſucceſ
ſores, nullusque Chriſtiani dignus cognomine, cuius fides hoc novo Sacramento non ſ
rogata: & parùm pij Apoſtoli, & Orthodoxi Patres, ſanctique Eccleſiæ Doctores ant
qui fuerint, qui in Reges & Imperatores etiam idololàtras & hæreticos, penes quos ſu
temporibus rerum erat ſumma, nunquam coniuraverunt, aut conjuratis ſeditiones conc
tantibus adhæſerunt.*

Et pauló poſt paginam quadrageſimã hunc ipſum Ieſuitam in ſuis Dem
gorijs & declamationibus coràm popello in hunc modum rudere ſolere & cla
ſicum canere, dicit: *Quotquot eſtis ſceleſtiſſimi ſcelerati, nomina veſtra ſacræ noſt
Militiæ conſcribite: noſtrarum partium contrarios, pro hæreticis habete, è medio to
lite, trucidate: pecua eorum abigite & expilate: ſupellectilem omnem diripite, inq
veſtros uſus convertite: hortos defragate: vinetorum topiaria deformate: vir
dariorum arbores uſque ad radicem reſecate: domos funditus evertite: omnimodã ſ
vitiâ deſævite: omnem eorum memòriam delete: ſciantque dum exulant à nobis, i
ſanctæ noſtræ Ligæ & unionis adverſarij, ſe omnia ſua, non ad reditum, ſed direption
atq; incendijs reliquiſſe, illisq; aquâ & igne interdictum eſſe; quin diris devoveamus, & n
ſtro gladio flammeo, atque formidabili, ab ipſo paradyſo expulſos, arceamus, & eius ad
tum claudentes, eos ab ingreſſione propulſemus. Non enim Deum ipſum poſſe, & ſi vel
miſericordiæ ſuæ fructus illis elargiri, & delictorum gratiam facere, fide meâ obſide, v
credere jubeo. State ergo animis Phratores & Sodales, atque ad tantum facinus ſuſc
ptum, Macti viribus eſte: hoc certè in me recipio, vos extemplo puros, ab omni labe pe
cati februatos, elutos, emaculatos, noxæ exemptos, omnisq; venialis Donativi, etiam ſ
cularium veniarum, meritiſſimos participes futuros.* Monſtrum autem prodigiumq
eſſe iudicandus eſt quicunque credit, Deum homicidijs & rapinis gaudere: &
eos qui ferro & flammâ populabundi, domos, prædia, ſupellectilia omne gen
pecorum, vitas civium, incolarum, colonorum, omnia deniq; ſacra & profan
ad exitium & vaſtitatem vocant, rore ſuæ miſericordiæ aſpergere.

Quod autem ad univerſam ſectam Ieſuitarum attinet, *Cavete*, inquit, *Ga
lo-Franci ab iſtis, qui cum domeſticis veſtris ingenioſè familiaritatem ineunt, ut vob
inſidias tendant: famulitia veſtra lenocinio verborum ſuavitudine fictitiâ pietati
ineſcata, occultiſſima quæq; illis aperiunt & recludunt. In domibus enim veſtris Coryc
haben*

ent, à quibus obstrusa omnia expiscatur, nihilque arcanum, nihil clausum, & nihil in nilijs vestris occultum, quod illis non prodatur. Ordinarias & inusitatas istorum per nos viduarum cursitationes, & frequentes ad aurem secretiores collocutiones suspectas eté : ansam enim malitiosis præbent, dubias conscientias & anxias decipiendi: hac cie confeßionis simpliciores, à versutis expiatorijs auscultatoribus facilè deluduntur. verò Sancti, scilicet, pneumatici, quibusdam interrogationum formulis, circa scruosas peccatorum differentias, obscœna & impudica quædam anquirunt, quæ sinu utriussexûs interrogati (cuius auribus inauditæ turpidines & lasciviæ instillantur) rubo- & interrogantis inhonesti appetitûs titillatione, vix ullis verbis, ac ne vix quidem, eiciari poßunt. Nova exempla quorum rumor quidam subortus est prætereo: vetus au- historia de Diacono & Matrona nota est. Attamen istud non poßum silentio præter- cavendum esse ab ijs, quorum animus vultu, & flagitia parietibus teguntur: quamvis obstructio non ita sit obducta, ut à vigilantioribus oculis perspici non poßit. Quis verò xillum inter vos sagacior, qui quæ sint quorũdam istius Ordinis ingenia nesciat? Periosâ eorum suasione Gallia, tot & tantis quõdam fœcunda virtutibus, fit omnis pietatis politiæ sterilis: eorum perfidiosâ & impudenti fallaciâ, facillimi & moderati nostron hominum mores, in barbaram crudelitatem; vera religio in fictitium & perfunctom Dei cultum, aut in ceremoniam impostura fuco illitam; amicitia mutua & concor- fratrum & concivium, in infelicißimum odium demutantur: utque plebem suam fant, malorum omnium opinioni, populariter subscribunt: pios verò Catholicos, contulijs insectantur, & in eos popelli furorem concitant: sanguinis Christianorum miserè entes rivos, siccis oculis, etiam gestientes, aspectant: bellum, esse viam Dei, ex Mahutis doctrina, impiè prædicant amplas domos, & insanas substructiones auro undiquè publicis & privatis thesauris æruscato atque corraso, ædificant: & Chameuriarum o, molles culcitras incubant: nullis auditoribus sine lucrosißimo minervali, claßium es patefaciunt: perpetuùm verò bonis & facultatibus omnium inhiant, adoptiones Tenentarias ab omnibus expetunt & expectant. Etenim

Quale solet sylvis brumali frigore, Viscum
Fronde virere novâ, quod non suâ seminat arbos.

ale est hoc hominum genus. Nam cùm suam sedem non habeant, in aliena vivunt: Vis merus sunt: viscata sunt eorum verba, viscatus oris habitus & vultus: gestus motusq; poris viscatus: viscata maximè, fictitia, superbaq; humilitas: viscatum est ambitiosum orum fastidium: avaraq; divitiarum aspernatio & aversatio viscata est. Quid plura? i sunt viscidi. Vestra certè nimis stolida erit facilitas, nisi hũc fallaciosum errorẽ corritis. Siccine tã magnum vestro dispendio fiet illis compendium? Siccine tam diu vinulis orum sermonibus vos ludificari patiemini? Ergo sanctæ religionis velo, decipulæ, impietes, & omnis generis scelera conteguntur? Ergò nefariæ, infandæ, ab Angelis desertoris proditæ, & à Deo interdictæ, vetitæq; artes, sacris liturgijs immiscentur?

Et mox pag. 48. *Apage*, inquit, *istos hypocriticos religionis simulatores, & pates dealbatos. Sunt è schola & pulvere rhetorculi declamatores, sese pro sacris concioratoribus venditantes, qui concionibus seditiosè concitatis accommodatiores sunt quàm anquillis moderatisque sermonibus: quique loco Evangelicæ lectionis, signa dabant miibus, & pro divinis hymnis Claßicum, hormum, seu Orthium bellicosum Minervæ ιον: neq; Deo, militaris insaniæ sedatori, litant: sed sanguinei torrentis præcipitatori, pplicant: ut fratres parricidanece commoriantur, civilibusque dissensionibus totus orbis ster collidatur. Præcipuè verò, vicales & personatas aliquando, atque larvatas lustraones, conceptivasque & stativas supplicationes, diurnas, nocturnas, inducunt, decernt, atque nudipedalia populo denunciant, ut Regni Galliæ Christianißimi & nobilißi, antiquißimæ leges, Regius magistratus & suprema dignitas abrogentur & aboleanr; ut omnis Politia & Oeconomia religionis Christianæ, à tam multis retro sæculis, ad hristi, Apostolorum, & omnium Orthodoxorum regulam observabiles, ab animis simpli-*

*cium convellantur & evellantur; totaq; Gallica Respubl. per summam juris divini & hu-
mani injuriam, evertatur.*

DE PARRICIDIO IN HENRICVM IV REGEM GALLIAE INSTINCTV IESVITARVM TENTATO, ANNO CHRISTI 1593.

à PETRO BARRIERIO.

CVm Rex Henricus 16. die Augusti Melodunum oppidum cum suo comi-tatu, Fontaine Bleau profecturus, ingrederetur, illo ipso die Rex ab igno-to quodam Italo nobili Ludovico Brancaleono præmonitus fuit, quòd strato-ta quidam Lugduno sequutus eum fuerit interficiendi Regis causâ: eiusq; sta-tura simul & proportio, sed & membrorum omnium, adeoque barbæ, necno vestimentorum ratio ita ab eo descripta fuit, ut exinde statim cognitus, & mo sequenti die Meloduni comprehensus, inque carcerem coniectus fuerit. In vin-culis de nomine rogatus, Petrum Barriere se vocari dicit, & patriâ Aureli-nensem esse. Confessionis eius summa hæc erat tandem, nam ab initio varijs r mulis elabi conabatur: se iam pridem, Rege adhuc aliam religionem profiten-te, secum cogitâsse, quomodo ipsum interficere & vitâ privare posset. Cûm au-tem Rex postea Catholicam Romanam religionem amplexus esset, apud Cle-ricos nonnullos, nẽpe Carmelitam, Iacobitam, Capucinum & Iesuitam in tran-situ Lugduni sciscitatum se esse, An bonâ cum conscientia Regem interime-re posset? qui respondissent, id neutiquam licere. Vbi verò Lutetiam postmo-dum venisset, & pastori ad S. Andreæ Aubrio detexisset suum propositum, a eo quidem laudatum id fuisse; sed tamen ad ipsum fontem, id est, ad Re-ctorem Collegij Societatis Iesu cui Varada nomen erat, se fuisse ab eo able-gatum. Istum autem dixisse, Propositum esse sacrosanctum, monuisseque præsenti saltem ut esset animo, confiteretur, & aures aliorum admonitionibu dehortationibúsque occluderet, ac linguam contineret: si caperetur, aut capi plecteretur, se eam ob causam Martyrij coronam in cœlo consecuturum: d ctúmque Varadam, cum se confitentem audivisset, se adiurâsse, ut hoc cœptum persequeretur, & Galliam à Rege Navarræo, quem Tyrannum ap pellavisset, liberaret. Postea in cellam se ab eo introductum fuisse, & benedictio nem accepisse. Postero die se confessum esse alteri Iesuitæ, sed mentionem istiu sui propositi nullam fecisse, sicque corpus Domini in illo Iesuitarum Collegi percepisse. Prętereà verò cogitationes suas adhuc alij patefecisse Iesuitæ, qui & ipse tanquam pias & meritorias eas adprobaverit. Post hæc demûm emisse cul trum apud eum in carcere repertum, qui alterâ saltem ex parte, propè manu brium, sicut mensales plerumque solent esse, satis spissus fuit, deinceps auten utrinq; acutus, & ad extremum rotundiori ad sicæ formam, mucrone exacua tus, quo Regem interimere cogitaverit.

Huic confessioni firmiter institit, in eaq; constanter usque ad mortem per severavit: imò cûm dextra eius igne iam absumpta, tum brachia quoq; & crur confracta essent, in rota tandem eandem summatim repetijt, & denuò confirma vit: quibus hæc insuper addidit, duos nigros Clericos (Iesuitas intelligẽs) eoden proposito Lugduno profectos esse, quibus ille palmam præripere voluerit.

Sumptum est de Barrierio supplicium 31. August. Die verò 29. qui era Dominicus, Pater Comoletus Iesuita Parisiensis in Epilogo concionis suæ mo nuerat & adhortatus fuerat Auditores, *ut paululũ adhuc obdurarent & quietis essen animis, siquidem brevi miraculum à Deo magnum ipsos esse percepturos atque oculis suis visuros*

isuros. Interea verò sibi non aliter persuaderent, quàm quasi iam tum istud i-
sum evenisset. Quæ suggestio quidem & exhorratio cum præmissâ narratione
on malè convenit, sed in eo tamen, quod Deus destinaverat, omninò falsa fuit.
Ientionē huius parricidij facit auctor Orationis ingenuæ ac veræ ad Regem
hristianissimum perscripta, de eo quod postulabatur, ut Iesuitæ restituantur
Regno Galliæ pag. 63. & 64. Itemq; Author Notarum in eandem Orationem
132. & 133. Meminit eiusdem author Catechismi Iesuitici pag. 462. cap. 6. l. 3.

DE ALIO PARRICIDIO IN REGEM GALLIAE HENRICVM IIII, INSTINCTV IESVITARVM TENTATO A IOHANNE CASTELLO.

Vb finem etiam anni 1594. parricidium in Regem Franciæ & Navarræ Henricum quartum tentatum fuit á Iohanne quodam Castellio, de quo ex- stant adhuc literæ Regis in hanc sententiam scriptæ. *Charissimi & dilectissimi ex his telligetis infortunium quod mihi paratum fuerat, & quomodo Dei misericordia me ab mirabiliter liberavit. Alterâ horâ, nec ampliùs effluxerat, post reditum meum ex expe- tione è Picardia, & adhuc ocreatus eram, ac circumstabant mihi Sobrini mei, Princeps Conti, & Comites Suessionis & sancti Pauli, cum triginta aut quadraginta præcipuo- rum magnatum & nobilium hujus aulæ. Cùm nobiles à Ragni & Motigni, qui me adhuc n salutaverant, exciperem, adolescens quidam vocatus Ioannes Castel; corpore brevis, ate annorū octodecim aut novēdecim, qui cùm turba in aulā irrepserat à nullo ferè obser tus, subitò irrupit, ut me cultro, quem manu gestabat, transfigeret, sed ictus, qui ia corpus nittebam, ut prædictos nobiles salutandi causa inclinatos, sublevarem, in faciem tan- n, ad labij superioris latus dextrum illatus fuit, & cum vulnere dentem unum fregit: rditus ille subitò comprehensus fuit, & cùm aliquantulum primâ fronte factum abnuis- , tandem nullâ vi cogente id fassus est. Nihil tamen adhuc extorquere potuimus, præ- quam ipsum,* in Collegio Iesuitarum *triennio educatum fuisse. Quod prius occurrit endum fuit, ut pro tanto & peculiari in me beneficio, Deo gratias redderemus, qui me ab homicidio tutatus esset. Quapropter subitò,* Te Deum laudamus, *in omnibus ur- templis cantatum fuit, cives quoque ignes, signa lætitiæ in omnibus compitis exci- unt; Vulnus Dei beneficio tam leve est, ut propterea in lectum maturius ituri non simus, speramus nos opportunitatem non prætermissuros, cujus causa reditum nostrum accele- vimus, ut scilicet festum & ceremonias Ordinis S. Spiritûs celebraremus. Diutiùs au- n exspectare nolui, quin vos de his certiores facere, ne vos reliquique fideles mei, nuncio unde citiùs percepto in sollicitudinem incideritis, inprimis verò, ut publicè Deo gratias dere jubeatis, & precib. petatis, ut me ab eiusmodi parricidijs, sub sancta clientela sem- tueri velit. Ad quæ cùm hostes nostri tam sæpiùs confugiant, manifestè perfidam & leratam suam mentem declarant, & se à divino favore desertos animadvertentes, per- ùm execranda consilia amplectuntur, quæ à Deo, ut speramus, in ipsorum ruinam con- rtentur,* &c.

Iesuitæ quâ occa- sione ex Gallia anno 1594. ejecti, et rursus anno 1604. recepti fuerint.

Literæ Henrici 4. R. de suo parricidio.

Vt literæ hæ Regis meliús ac pleniús intelligantur, præsertim quod ad con- sionem parricidæ de impulsore huius facinoris attinet, rès ita se habet. Læso ege & parricidâ comprehenso, primùm negare scelus summū, sed dum acriús getur; non ægrè confessus est. Rex dimitti iubet condonatâ veniâ: sed ubi in- lexit Iesuitarū alumnum fuisse, exclamavit, NVM *oportuit illos ore meo* (hoc in- ens) *reos peragi?* Reus igitur á Lugolio rerum capitalium in aulæ comitatu æsitore rogatus, quo œstro percitus tantùm facinus nedum cogitare, sed ma- exequi tentâsset? respondit, iam dudum hoc sibi animo conceptū immotúm- e stetisse, dolere infectum, et si liceret rursus aggressurum, ratus id religioni ducere, iam pridē mente voluisse nefas, ac subripuisse cultrū ante prandium, ē cúm in musæo abdidisset, cum Patre & familiarib. pransū esse. Rogatus de tu in quorū scholis disciplinas didicisset, respōdet, apud Ignatian. triennio in

Confessio Ca- stelli de suo pa- trato parricidio.

ſtudijs exacto , ante aliquot dies , á Patre Petro Caſtelæo ad Guererum Ieſui
tam deductum, ut ex animo ſcrupulum eximeret , quo propter ſumma flagiti
de Dei miſericordia diffidebat, in mentem ſibi veniſſe , aliquo non vulgari faci
nore teterrimas noxas ſibi expiandas eſſe , non ſemel cogitâſſe de Rege necan
do, patri detectâ cogitatione, ab eo valdé obiurgatum.

Ieſuitæ capiuntur.

Habitâ ad hunc modum quæſtione altâ nocte, totâ vrbe vndequaque acciti
Centurionibus, Ieſuitæ omnes dantur cuſtodiæ, & vix ab illis vulgus tempera
vit, ſed collocatis præſidijs foris intúsque , in craſtinam lucem á cæde & dire
ptione ſervantur. Poſtridie Gueretus & Guignardus Ieſuitæ ergaſtulis inclu
duntur, cæteri in D. Ludovici , ſuo muſæo & veteranorum ſeceſſu cuſtodi
untur.

Parricida Caſtella porrô examinantur.

In Palatinum carcerem deductus parricida , repetitâ quæſtione, eadem i
pſe ultró confeſſus eſt. Rogatus quale ingens hoc facinus , quo noxas ſuas de
leri rebatur ? Reſpondit, Regis cædem fuiſſe , quem iugulo appetere mens
manus deſtinaverit, ictu inaniter adacto in dentes, quibus retuſus fuiſſet, cúm
ea ſibi feralis inſideret cogitatio, cum Antichriſto devotum eſſe inferorum cru
ciatibus, ex duobus malis levius ſibi eligendum duxiſſe, ut qui mallet damnar
ut quatuor , quàm ut octo. Rogatus, unde hæc nova dogmata hauſiſſet ? Reſpon
dit , ex placitis Philoſophorum , quæ ſub ferula Guereti plus bienni
didiciſſet. Rogatus , num ſæpius admiſſus fuiſſet in Ieſuitarum lerariu
meditationum , in quo ſpectra & larvæ dæmonum , cruciatus inferorum
variáque portenta , quæ ad perterrendos animos ſceleſtorum picta oſten
duntur, ut terriculamentis horribili formidine concepta pœnarum, ad fruge
probatam viris ſuam ignaviam, ipſa effera redeant ? reſpondit , ad huiuſmo
pictos inferos ſæpé deductum. Rogatus , quo magiſtro vel ſuaſore didiciſſe
Regem occidendum? reſpondit , ſparſim apud multos audiviſſe cædem illiu
permitti, quód eum Tyrannum nuncuparent. Rogatus, num crebris ſermon
bus apud Ieſuitas hoc propoſitum uſurparetur , fas eſſe Regem occidere ? r
ſpondit, audiſſe ſæpiſsimé, licere hoc facinus , quód extra Eccleſiam eſſet, et an
themate percuſſus , nec ideó regio titulo aut obſequio dignandum , done
Pontifice Romano cœtui Chriſtianorum atq; aris reſtitueretur.

Criminalis ſententia in Caſtellium lata.

In hunc igitur Caſtellium ob tentatum hoc parricidium, & Ieſuitas impu
ſores, huiuſmodi ſententia criminalis lata eſt: *Cùm in conſeſſu magnæ Cameræ , q
& Tournelle dicitur, viſus, auditusque ſit proceſſus criminalis , inceptus quidem à reru
capitalium Prætore palatij Regis , & tandem definitus ad petitionē Procuratoris gen
ralis Regij, accuſatoris Ioannis Caſtellij, Pariſienſis ſtudioſi, qui ſtudij ſui curſum in C
legio Claremontio abſolvit, nunc captivi in carceribus Palatij, ob deteſtandum & execr
bile parricidium in Regem tentatum: auditis etiam interrogationibus , examinationib
& confeßionibus dicti Ioannis Caſtellij : Examinato inſuper in eadem Curia eodem C
ſtellio ſuper idem parricidium ; & audito Ioanne Gueret , presbytero congregationis
Societatis Ieſu, in eodem habitante Collegio, atque olim dicti Ioannis Caſtellij præcepto
auditis denique Petro Caſtellio , & Dionyſiâ Hazardâ patre & matre Ioannis : Cu
diſcußâ Procuratoris generalis concluſione, omnibusque præcedentibus conſideratis , d
claravit, & declarat dictum Ioannem Caſtellium teneri , & convictum eſſe criminis la
Majeſtatis, tam divinæ, quàm humanæ ; ob ſceleratum & deteſtabile parricidium in R
gem tentatum. Pro cujus criminis expiatione & ſupplicio Curia condemnavit & conde
nat prædictum Ioannem pœnâ ſubſequente : Initiò ſtabit ante valvas primariæ Eccle
Pariſienſis nudus, ſolâ tectus interulâ, & ceream ardentem duarum librarum manu ten
bit, procidensque in genua confitebitur , & dicet, ſe turpiter & proditoriè inhumanum
abominabile hoc parricidium committere voluiſſe , Regemque cultro in vultu vulnerâſ
dicetque, ſe falſis & damnandis inſtructionibus & perſuaſionibus hûc inductum eſſe, ut c*

de

ret sibi permissum, Reges interficere, & Henricum IV. modò regnantem, non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice maximo approbatus fuerit: Factum hoc in se detebitur, Deum, Regem, & justitiam orabit, ut sibi ignoscant. His factis curru obscœno hetur ad locum, cui nomen Greve, ibi forcipibus ignitis, seu candentibus ejus brachia & des vellicabuntur, & lacerabuntur: dextera verò, in qua cultrum tenebit, quo factum petravit, amputabitur. Tandem quatuor equis alligatum corpus in totidem partes dirpetur: partes in ignem conijcientur, & in cinerem convertentur: cineres autem in vennprojecti, dispergentur. Declaravit eadem Curia, & declarat, omnia ejus bona Fisco gio esse subsignanda. Antequam hæc executio fiet dictus Ioannes Castellius ordinarijs extraordinarijs quæstionibus subijcietur, ut sciatur, qui ejus fuère complices, & ut inrogetur de alijs quibusdam hinc dependentibus. Prohibuit & prohibet omnibus homipus, cujuscunque sint qualitatis & conditionis, sub pœna criminis læsæ Majestatis, ne s publicè, vel privatim dicat, aut sustineat hujusmodi propositum, quasi id quod Curia licavit, & judicat, sit scandalosum, seditiosum, Dei verbo contrarium, & tanquam hæicum in sanctis decretis condemnatum.

Constituit insuper, ut omnes Sacerdotes Collegij Clermontij, & omnes alij prædictæ cietati addicti, tanquam corruptores juventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, mici Regis & Regni, infra tres dies post promulgationem hujus edicti, Lutetiâ, & alijs bibus atque locis, ubi sua tenent collegia, discedant, & infra quindecim subsequentes ditoto Regno exeant. Quod nisi fecerint, & post præscriptum tempus usquam inventi fuet, tanquam læsæ Majestatis reipunientur. Illorum autem mobilia & immobilia bona rtentur in alia pia opera, & distributio eorum fiet, secundum arbitrium & decretum Cu. Interdicit etiam omnibus Regis subditis, ne filios suos etiam extra Regnum in dictæ cietatis Collegia mittant, ut ibidem instituantur: si quis contra venerit eâdem læsæ Maatis pœnâ tenebitur. Hactenus sententia Curiæ: post quam divulgatam, Ioans Castellius eâdem die, quæ erat dies Iovis Decemb. 29. Anni 1594. vinctus publicum producitur, & secundum præscriptum mandati, seu sententiæ, mortem rapitur.

Aufugite aureo Iesuitæ.

Iesuitæ ex Gallia pelluntur.

Etsi verò sic plerisque sententiā in temerariū Ioannis Castellij factum non improbarēt, Iesuitis tamē eorumque patronis vehementer displicebat. Vnde paupòst publicū scriptū Duaci excusum prodijt, quo huius sententię absurditan et iniustitiam ostendere conantur. Ait enim author, ex ipsius sententiæ contextu ilè posse considerari, eam conditam & compositam ad mentem hæreticorum nostri sæcuon alio fine, quàm ut Societatem Iesu reddant suspectam & exosam; ut quid enim in tio necessarium erat, tam disertis verbis exprimere; Studiosus, qui litteris operam dedit Collegio Iesuitarum? Et in ipsa sententia; Studiosi, qui studij sui cursum in Collegio ıremontio, nisi ut hoc modo loquendi Patres Societatis traducantur? quibus si eorum cipuli postea in crimen aliquod incidant; non major calumnia imponi debebat, quàm ademiæ Parisiensi, aut alicui ejus membro, aut ipsis Sorbonistis, quod Calvinus, quod za, quod alij plures ibidem studuerunt. Secundò notant, non sine causa exprimi; O. Præceptoris dicti Ioannis Castellij, de quo nihil aliud dicitur. Neque enim fuisse Callio authorem hujus parricidij, neque conscium sceleris fuisse exprimunt. Ideoque imtinens esse, & non aliâ causâ insertum, nisi ut Iesuitas in suspicionem trahant, ijsque om popularem concitent. Neque enim carere suspicione putant, quòd in sententia Castelr jubetur dicere, Se falsis & damnandis persuasionibus inductum, ut crederet, sibi perssum Reges interficere: & Henricum IV. modò regnantem, non esse membrum Eccle-, priusquam à Pontifice Maximo approbatus fuerit, etc. Iubetur quidem hæc dicere, sed n additur: quod dixit antea, ut confessus est. Quis enim dubitet, quin istorum Subornaton & instructorum, si qui fuissent, nomina etiam exprimerentur? Quod cum non fiat, sutio est, id non alio fine factū, quàm ut Iesuitas calumnientur, quasi isti huiusmodi falsas, crandasque instructiones suggesserint. Neque verisimile esse; Castellium hoc anno in

Sententia lata in Castellium Iesuitis vehementer displicet.

Artibus & Philosophia Magistrum promotum, tam stupido ingenio, inconsideratoque a
nimo fuisse, ut ei posset persuaderi; Reges simpliciter licere interficere: cùm omnium Ca
tholicorum sententia sit planè contraria, qui jubent quàm maximè Reges venerari. Cre
dibile quidem esse Castellium dicere & defendere voluisse, probatos Doctores scribere &
docere; Licitum esse occidere, non omnes Reges, sed eos tantùm, qui tyranni sunt, & invā
sores; hos licitum esse interficere non tantùm authoritate publicâ, sed etiam cujuscunqu
privatâ, præsertim ubi deest modus & via ad superiorem potestatem recurrendi, exempl
Aiod Iud. 3. Caietan. 22. q. 64. a. 3. secundum Thomam 2. Sent. dist. 44. q. 2. a. 2. & Opu
sculo de Regim. Princ. lib. 1. cap. 1. Cajetan. Sylvest. Fumus in Summis verbo Tyrann
docent & probare nituntur. Quod autem in Concilio Constantiensi Sess. 15. prohibetur; n
quis privatus Regem occidat, etiam Tyrannum, intelligendum esse de Regibus legitimi
non invasoribus, quod præter superiùs allegatos Theologos, Fernandus Vasquius I. C
lib. 1. controversiarum cap. 8. ostendit. Hanc opinionem Iesuitis non debere imputari, cùm
Doctores citati, qui eam tuentur, multis ante seculis vixerint, quàm eorum Societas sit in
stituta. Quòd autem dicere iussus fuit Castellius, se dixisse Henricum IV. non esse mem
brum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice approbatus fuerit, id nemini mirum videri debere
cùm à Sixto V. declaratus sit relapsus, & incapax omnis successionis Regni, præserti
Gallici. Quam Sixti declarationem postea confirmavit Gregorius XIV. & Cleme
VIII. Nec obstare, hanc Sixti Bullam postea apud Turones tanquam libellum famosu
esse condemnatam: cùm ab ijsdem, à quibus hæc sententia est fabricata, ea quoque condem
natio sit consarcinata. Neque novam aut inusitatam esse in Gallia Pontificis in Reg
potestatem, ut qui olim Childerico exauthorato Gallis dederit Regem Pipinū, Caroli M
patrem. Tandem cùm author hujus scripti, alia hujus sententiæ verba examinâsset, et s
modo refutâsset, ait: Plures hujusmodi persecutiones Societatem Iesu passam, tandem ta
men triumphâsse. In Hispaniæ namq; Cæsaraugustanâ civitate, Patres nuper malevol
rum quorundam impulsu ejectos, et in Germania inferiore urbe Antuerpianâ, Bruxellen
lensi, Tornacensi & alijs pulsos. Sed cùm urbes illæ damnum eorum absentia perceptu
cognovissent, mox illos revocârunt, & cum maximâ gratulatione redeuntes exceperun
Neque his persequutionibus Societas hæc imminuta est, sed maxima fecit incrementa, et
Hæc aliaq; plura author istius libelli, ad quem Lectorem, si plura desiderat, remittimus.

At, inquit, Rodolphus Botoreus I. C. & in magno Franciæ Consilio Advocat
lib. 1. Comment. non nisi flammis purgandus liber iste, aut potiùs quisquis scriptor fuit, q
ex scelere nobilitavit Erostratum, ut olim Rhetores ostentationis causâ febrim, podagr
calvicium, moriam, laudavêre: vel ut ille qui incendio Ephesini templi, Annalibus se me
morandum præbuit. Quàm verò multò æquior, & Christianitati, si fas sic fari, propior, lu
cerna juris Papinianus, qui rogatus ab impurissimo Cæsare, ut fraternam cædem, quâ era
vir summâ facundiâ, excusaret, respondit, Hæc facinora multò facilius patrari, quà
excusari, &c. Et mox: Ianus Parvus, suo ævo Doctor non incelebris, ut palpare
Burgundo, à quo pecuniâ & sacerdotijs corruptus fuerat, non erubuit in scholis & con
cionibus profiteri, Ducem Aurelianum jure cæsum: propter quod impium dogma in palæ
stra Sorbonica, & ab Ordinibus Universitatis, ut hæreticus, & hortator laudatorque s
cariorum, damnatus est. Hucusque Botoreus.

Apologia pro Ioann. Castellio.

Edidit etiam in lucem Iesuita Franciscus Verona Constantinus Apologi
am pro Iohanne Castello Parisiensi, contra Edictum Parlamenti, & supplicium
de eo ob parricidium sumptum. Apologiæ summa est, Non obstante decreto Con
stantiensis Concilij, privatis & publicis personis licitum esse, Reges & Principes hæreseo
& tyrannidis damnatos occidere. In specie verò probat Iacobi Clementis parricidium i
Henricum III. Galliæ & Poloniæ Regem perpetratum, quasi contra hostem publicum &
juridicè condemnatum. Nam parte 2. cap. 2. sic scribit: Cùm eo tempore intolerabili
factus sit Rex, condemnatio Clementis neque de jure, neque de facto comprobari potuit
propter tyrannidem Henrici Regis contra Statum & Ecclesiam; tam quoad homicidium

Blæsis

ęſis perpetratum, quàm hoſtili impetu hodierno, quo ad oppreſſionem Religionis eſt pro- ſus, mactando Sacerdotes, profanando Sacramenta, repudiando cenſuras, & favendo reticis. Quibus de cauſis totum ſe privatum reddidit, & ſubjectum utrique juri, tam ci- i, quàm Canonico. Actio igitur Clementis neutiquam illicita fuit, quippe perpetrata tra hoſtem publicum, & condemnatum juridicè, in quem omnis obligatio reverentiæ at- debiti ſublata fuit. De Henrico 4. ſic ſcribit, *Qui diligenter perpendit, excommuni- um, hæreticum, relapſum, profanatorem rerum ſacrarum, declaratũ hoſtem publicum, reſſorem Religionis, ab omni jure perveniendi ad regnum excludi; ac propterea tyran- n eſſe, non Regem; uſurpatorem, non naturalem Dominum; criminis reum, non legiti- n Principem; Is ſanè, niſi inſanus ſit, & deſtitutus omni humano ſenſu, & amore in De- Eccleſiam & Patriam, aliter ſentire & dicere non poteſt,* quàm facinus Caſtelli generoſum, cum virtute coniunctum & heroïcum, comparandum cum ma- nis, & ſummâ laude dignis factis, quorum antiqua, ſacra & profana hiſtoria- n monumenta meminerunt: *Vnicum ſupereſt, quod improbare poßit; nempe, quòd ſtellus iſtum non penitus è medio ſuſtulit.* NB.

Deinde parte 2. cap. 3. dicit, *Caſtellum non in animo habuiſſe interficere Regem, ſed annum & hæreticum excommunicatum.* Nam licet ille Regem ſe dicat, Regis ty- m ſe gerat, & ex Regum Galliæ ſanguine pronatum iactitet, atque etiam Rex is agnoſci & honorari velit: cum tamẽ revera amplius talem non eſſe, quum fidei, non virtutum, non meritorum denique Regum Galliæ ſit hæres. Et andoquidem ob impietatem & hæreſin ſuam ab Eccleſia & Statibus ſit ex- ſus, Regem omninò eum non poſſe eſſe, niſi de facto: de iure verò nequa- am: Quod ipſum tyrannis vocari ſoleat.

Cap. 4. dicit, *Henricum Borbonium Regem appellari non poſſe, licet ad Catholico Ro- nam religionem converſus ſit, nam ipſum hoc fuco in alium finem non uti, quàm ut in o- irrumpat, ad rabiem ſuam illic exercendi liberius.*

Cap. 8. dicit, *Henricum 4. ſi maximè ab excommunicatione abſolutus eſſet à Papa, tamen illum Regem fore de jure, ſed tantùm de facto.*

Cap. 9. *Illum Regem non dici etiam poſſe ex jure ſucceßionis.*

Cap. 11. probare conatur, *Hæreticos & relapſos, è quorum numero etiam ſit Henri- Borbonius, jure divino & humano interfici poſſe.*

Cap. 12. 13. & 14. dicit, *Hæreticos & tyrannos, multoq; magis qui hæretici et ty- ni ſimul ſint, ut Henricus 4. tolli poſſe etiam ab hominib. privatis, ſi aliter fieri nequeat*

Cap. 15. recenſet *multas utilitates, quæ Regnum Galliæ ex hoc facto Caſtelli acce- et, ſi ictus ſucceßiſſet.*

Parte 3. quoq; cap. 1. probare vult. *factum & conatum Caſtelli heroïcum eſſe.*

Cap. 8. 9. 10. *ad cœlum uſq; extollit Caſtelli conſtantiam inter quæſtiones ac tormenta, n perferendo ſupplicio: O Conſtantiam,* inquit, *plus quàm puerilem, & perpetuâ omni- ſeculorum futurorum memoriâ dignam. Præ hac nemo amplius mirabitur conſtantiam evolæ, punientis manum, quæ erraverat.*

Parte 4. cap. 1. oſtendere vult, *Decreti Parlamenti contra Caſtellum facti & pro- lgati vitia & abſurditates.*

Parte quintâ totâ, probare conatur, *multa vitia & abſurditates ineſſe Decreti rlamenti, contra Ieſuitas & univerſum eorum Ordinem facto.*

Cum igitur in hac Apologia doceatur, permiſſum eſſe etiã hominib. privatis, ſtiliter invadere et necare, ceu tyrannos, Reges et Principes, qui ad Pontificũ om. voluntatẽ, imò privatorũ etiã hominum iudiciũ atq; nutum, ſe totos non nformant, ideoq; etiam author huius Apologiæ parricidia Henricorũ ter- & quarti Regũ Galliæ, aliorumq; publicè defenderet: Ieſuitæ autẽ vereren- , ne cõmemorata Apologia cum deteſtabili ſua doctrina, ipſos nimis inviſos deteſtabiles Regib. et Principib. redderet, quia nõ aditu tantũ ſuo et cõgreſſu Apologia Vero- ne ſupprimitur, ſed recuditur.

ut in quos machinæ illorum potiſsimùm diriguntur, ipſos eſſent præcluſur
ſed omnibus etiam regnis ſuis & Rebuspub. exterminaturi, ſicut etiam ant
eos Templarij exterminati ſunt: ideò hanc ſuam Apologiam ſuppreſſerunt &
ſepelierunt: non quòd ipſos puderet aut pœniteret, ſceleratiſsima ſua parric
dia, adeò impudenter defendiſſe ac propugnâſſe; ſed tantùm, ne horror, quen
Reges & Principes iuſtiſsimè inde concipere poterant, aditu ad Curias & Con
ſilia ſua ipſos prohiberet. Quis enim inter homines ratione præditos adeò vil
& abiectus eſt, ut ſpiritus tam fallaces ac ſceleſtos accedere ad ſe patiatur? Al
verò hanc Apologiam recudi curârunt, ut totus mundus ſciat & comperta
habeat Ieſuitarum fraudes, dolos, impoſturas, technas, conſilia & conatus adve
ſus Reges & Principes; ac in univerſum omnes illos, qui ſe tyrannidi Pontif
cis Romani ſubijcere nolunt.

RELATA A CONSILIARIIS CVRIAE PAR LAMENTI DELEGATIS AD INFORMANDVM ET IN-

quirendum ſuper illis, quæ in Collegio Claremontano Ieſuitæ agebant & docebant: ubi primò de IOHANNE GVIGNARDO *Ieſuita.*

POſt ſumptum de Iohanne Caſtello ſupplicium, quidam Dominorum à Pa
lamento deputatorum, cùm ſe in Collegium Claremontanum, ubi Ieſuit
erant, contuliſſent, & multas chartas ſcriptaq́; deprehendiſſent, invenerunt i
ter alia duos libros, ſcriptos manu Iohannis Guignardi Presbyteri de Societ
te Ieſu, qui etiam in illo Collegio Socius erat. Erant iſti libelli famoſi, quos ill
poſt Edictum Amneſtiæ & abolitionis generalis, per dictum Dominum R
gem rebellibus ſuis ſubditis Pariſienſibus, poſtquam Deo placuiſſe t eoſde
ſub ſuam poteſtatem reducere, clementiſsimè promulgatum, compoſuerat
ſervaverat; in quibus libellis ille non ſolùm calumnijs contra honorem defu
cti Regis Henrici III. & contra ſucceſſorem eius uſus erat; verùm etiam pr
poſitiones, plurimis falſiſsimis & ſeditioſiſsimis medijs refertas, conſcripſera
ad probandum, quòd parricidium in Rege anteceſſore patratum licitum fui
ſet, perſuaſionibus etiam ſeu inductionibus ad Regem ipſius ſucceſſorem tr
cidandum, in terminis ſequentibus, additis.

Nam primò, inquit: *Si Anno 1572. die S. Bartholomæi venam Baſiliſci* (ſic R
gem Navarrenum appellat) *præcidiſſemus, è febri in peſtem non incidiſſemus, qu
jam comperimus. Sed quicquid delirant Reges plectuntur Achiui; ſanguini parcendo, Ga
liam in ignem & ſanguinem conjecerunt, & in caput reciderunt mala.*

*2. Quòd crudelis Nero per Clementem occiſus, & Monachus hypocrita per manu
veri Monachi è medio ſublatus ſit.*

*3. Evocabimus nos Neronem aut Sardanapalum Gallicum, vulpem Bearnenſe
Leonem Luſitanicum, Lupam Anglicam, Gryphum Suecicum, & porcum Saxonicum?*

*4. Putásne pulchrum fuiſſe videre tres illos Reges, ſi modò Reges nominandi ſun
tyrannum defunctum, Bearnenſem, & qui ſe Monarcham prætendebat, Antonium?*

*5. Quòd pulcherrimum Anagramma, quod unquam ſuper nomine defuncti Tyra
ni repertum fuiſſet, hoc eſſet, quo impurus Herodes appellaretur.*

*6. Quòd facinus illud Heroicum per Iacobum Clementem patratum, tanquam d
num Spiritûs ſancti, hoc nomine à Ieſuitis appellatum, per defunctum Iacobitarum pri
rem, Burgoinium, Confeſſorem & Martyrem, propter plurimas rationes tam Luteti
quod ego ipſe, inquit Guignardus, meis auribus tum cùm Iuditham ſuam explicaret, a
divi, quàm coràm egregio illo Parlamento Turonenſi, jurè laudatum ſit: id quod dict
Burgoinius, quod plus ſit, ſanguine ſuo conteſtatus ſit, et morte propriâ confirmaverit: n*

oportet

rterefidem adhibere ijs; quæ ab inimicis dicerentur, quòd nimirum ipse ultimis suis rbis facinus illud tanquam detestandum, improbaverit.

7. Quòd Diadema Gallicum in aliam quam Borbonicam familiam transferri pos- & debeat.

8. Quòd Bearnensis, licet ad fidem Catholicam reversus, mitius tamen, quàm me- us sit, tractaretur, si corona Monachalis in Cœnobio quodam benè reformato ipsi dare- , ut ibi de tantis malis Galliæ illatis pœnitentiam ageret; & Deo pro ea gratia, quòd e mortem suam ipsum recognovisset, gratus esset.

9. Si sine bello deponi non possit, bellum ipsi inferendum: si bellum inferri non possit, sa mortua, clàm è medio tollatur.

Ex hisce propositionibus verissimè evincitur, Arrestum Parlamenti con- Iohannem Castellum parricidam declaratum; Iesuitarum quoque proscri- onem & è Regno eiectionem, continens, iustissimè factum esse; & iudicium rè divinum nominari posse: quum ex scriptis Guignardi Iesuitæ intelliga- , quàm pestifera & perniciosa sit huius generis hominum doctrina, & ad em finem tendat.

Supplicium Castelli iustum fuisse.

Parlamentum cùm hæc scripta vidisset, auctorq; eorum Guignardus de ipsi oblatis interrogatus, á se composita & suâ manu scripta agnovisset & fessus esset, Arrestum, quod sequitur, declaravit.

ARRESTVM EX REGISTRIS PARLAMENTI, ET POENA CAPITALIS IOHANNIS GVIGNARDI IESVITAE.

Viso per Curiam magnæ Cameræ & Turriculæ Consiliarijs congregatis processu criminali per aliquem ejus Consiliarium formato, ad petitionē Procuratoris Gene- is Regis; contra Iohannem Guignardum presbyterum, Collegij Claromontani in hac e Parisiensi Rectorem; in carceribus custodiarum Pallatij captivum, propterea quòd lti libri ab ipso compositi & ipsius manu scripti apud eum inventi fuêre, qui inter cæte- rudelissimi & immanissimi parricidij in Rege antecessore commissi, approbationem, ad præsentem etiam Regem occidendum inductiones & persuasiones continebant: In- rogatorijs & confeßionibus dicti Guignardi, libris istis, quos composuerat & suâ ma- scripserat, ipsi præsentatis, & ab eo agnitis, Conclusionibus Procuratoris Regis Ge- alis, dicto Guignardo coram Parlamento super criminibus ipsi objectis, & in istis libris tentis, audito & interrogato, & omnibus consideratis: Decretum est, quòd Parla- ntum declaravit & declaret, istum Guignardum criminis læsæ Majestatis reum & victum, quòd istos libros composuit & suâ manu scripsit, qui plurimas falsißimas et se- iosißimas regulas continent, quibus probare conatur, parricidium in Rege Antecesso- ommissum licitum fuisse, et etiam præsentem Regem Henricum quartum occidere per- sum esse. Ad cujus sceleris expiationem damnavit & damnat dictum Guignardum, ut endam faciat honorabilem; nudus & indusio tantum tectus, laqueo è colle pendente, e principalem Ecclesiæ Parisiensis portam; ac ibi in genibus subsidens; facemque cere- ardentem duarum librarum in manu tenens, dicat & declaret, quòd scelerate, & ne- iè, & contra veritatem scripserit; Regem Antecessorem per Iacobum Clementem ju- occisum fuisse, & Regem nunc regnantem, nisi in bello occumbat, è medio tolli opor- e. Horum autem se pœnitere, & gratiam à Deo, à Rege & à justitia precari. Hisce actis, ducatur & rapiatur in forum Grevarium, & ad palum, qui ad hanc rem ibi eri- ur, suspendatur & strangulетur, & postea corpus mortuum per ignem, qui sub palo ex- abitur, in cineres redigatur. Declaravit etiam & declarat, ut omnia ejus bona fisco gio addicantur. Pronunciatum dicto Iohanni Guignardo, & executioni mandatum 7. mensis Ianuarij Anni 1595.

De

DE IOHANNE GVERETO IESVITA.

EOdem die instituto & peracto processu contra Iohannem Gueretum parri-
cidæ Præceptorē, & Petrum Castellum Patrem, & matrem, & sorores, præ-
sertim contra unam ex illis, quæ cùm intellexisset, fratrem suum esse captum
& ipsa in carcerem duceretur, Iesuitas dicto fratri suo consilium aliquod ma-
lum dedisse exclamaverat; Istis, Guereto, Petro Castello, uxore, & filiabu
eius, & ipsorum servis, & ancillis, similiter & Curali D. Petri de Asisijs aud
tis, Arrestum sequens declaratum est.

EXTRACTVM EX REGISTRIS PARLA-
MENTI PARISIENSIS.

*Viso à Parlamento, magnæ Cameræ, & Turriculæ Consiliarijs congregatis Proce[ssu]
criminali per præfectum prætorio Regio formato, & postea informationibus prod[u-]
ctis, ad instantiam procuratoris Generalis Regis petitoris & accusatoris contra Ioha[n-]
nem Gueretum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Iesu se denomina[n-]
tem, in Collegio Claremontano habitantem, & antehac Iohannis Castelli, non ita pride[m]
per Arrestum dicti Parlamenti, morte affecti, Præceptorem; Petrum Castellum mercat[o-]
rem pannarium, civem Parisiensem; Dionysiam Hazardam ipsius uxorem, parentes d[i-]
cti Iohannis Castelli; Iohan. Comitem & Catharinam Castellam ejus uxorem; Magd[a-]
lenam Castellam dicti Petri Castelli & Dionysiæ Hazardæ filiam, Antoninum Villier[i-]
um, Petrum Russellium Thurinum, & Ludovicum Camum, ipsorum servos & ancilla[s;]
Magistrum Claudium Allemantum Presbyterum, Clericum in dicta parochia; & M[a-]
gistrum Lucam Morinum Presbyterum in illa ordinarium, in carcere custodiarum P[a-]
latij captivos, interrogationibus, confessionibus, & denegationibus dictorum Captiv[o-]
rum dicto Iohanni Castello cū patre suo Petro Castello composito, inquisitione contra Pet[rum]
Castellum instituta, testibus in illa auditis cum ipso compositis processu criminali Ioha[n-]
nis Castelli, propter execrandum & detestandum parricidium in Regem tentatum, [&]
processu verbali executionis Arresti contra dictum Iohannem Castellum 29. proximi D[e-]
cembris die declarati, conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dictis Guereto, Pet[ro]
Castello & Hazardæ super criminibus ipsis objectis, & in dicto processu contentis cor[am]
Parlamento auditis & interrogatis: Alijs interrogationibus & denegationibus per dict[um]
Gueretū & Petrū Castellū in quæstione per instantiā Parlamenti ipsis exhibita factis [&]
omnibus consideratis; Decretū est quòd dictū Parlamentū ipsis propter crimina in illo pr[o-]
gressu demōstrata, relegavit & relegat extra Regnū Frāciæ dictos Gueretū, Pet. Castell[um,]
Gueretum quidē in perpetuum, & dictū Castellū ad tēpus & spatium novem annorum, [&]
extra urbem & sub urbia Parisiensia in perpetuum. Indixit etiam illis, ut hanc suam rel[e-]
gationem observent, pœnâ suspensionis & strangulationis, sine ulla alia judicij forma ine[un-]
da. Declaravit & declarat, ut omnia & singula dicti Guereti bona in fiscum Regium r[e-]
digantur: & damnavit ac damnat dictum Petrum Castellum, ut Regi pro mulcta bis mi[lle]
coronatos solvat, qui ad panes captivis in custodijs Palatij emendos & comparandos a[p-]
plicentur & impendantur: nec ille è carceribus liberetur, priusquam dictam summam p[le-]
nissimè solverit, nec tempus Relegationis nisi istâ solutâ incipiat. Statuit dictum Parl[a-]
mentum, ut domus illa, in qua Petrus Castellus habitavit, deijciatur, destruatur & p[e-]
nitus exscindatur, & locus ille seu area locis publicis annumeretur, ne in posterum qui[c-]
quam ibi ædificare possit: quo in loco ad perpetuam hujus sceleratissimi et execrandi parr[i-]
cidij in Regem tentati memoriam, alta columna è lapide cæso structa ponatur et erigat[ur,]
affixâ simul tabulâ, in qua causa dictæ demolitionis & erectæ columnæ scribantur, qu[æ]
eâ pecuniâ fiet, quæ ex demolitione domûs proveniet. Et quantum ad dictos Haza[r-]
dam, Comitem, Catharinam & Magdalenam Castellam, Villierium, Rossellu[m,]
Thurinum, Camum, Allemantum, Bernardum & Morinum attinet, stat[uit]
Parlamentum, ut carceres ipsis aperiantur. Pronunciatum dictis Hazard[æ,]
Comiti, Catharinæ & Magdalenæ Castellis, Villierio, Rossello, Thurino, C[a-]*

m[...]

,Allemanto, Bernardo & Morino 7. die Ian. & dictis Guereto & Petro Castello 10. e dicti mensis anno 1595.

Ex hoc processu videre est, quód Parlamentum in inquisitione & iudicio nnia ea adhibuerit, quæ in bona, integra & sancta iustitia requiri possunt, m omnibus formis in processibus criminalibus consuetis, sicut Arresta hoc odo decreta opus non habeant ut per quascunque rationes alias defendantur. tamen Franciscus Verona Constantinus in sua Apologia pro Ioanne Castel• parte 5. cap. 8. 9. & 10. utrumque, Gueretum & Guignardum, eorumque seditio• ,nefaria & parricidalia facta conatur defendere, & iustissima Parlamenti de• eta, & supplicia de ijs sumpta summæ iniustitiæ accusat, imó crudelitatem & crilegium appellat, quod in personis ipsorum commissum sit.

DE ALIIS IESVITIS.

PLurima præterea in Iesuitarum Collegio Parisijs Anagrammata contra Regem inventa sunt: quæ non absimilia ijs, quæ apud Iohannem Castellum perta, et in scriptis Iohannis Guignardi inventa sunt: sicut & quædam thema• per Grammaticos dictata, quorum Argumentum de morte constanter suffe• nda, & Tyrannis invadendis erat. Præterea cognitum est, quód Magistri Col• gij Claremontani, Scholasticis suis, ne pro Rege precarentur, urbe Parisiensi b potestatem Maiestatis suæ redactâ, præceperint, & eos qui ad Missam eius ent, excommunicatos esse dixerint.

DE ALEXANDRO HAIO IESVITA, EIVSQVE POENA.

INquisitiones insuper institutæ fuerunt contra Alexandrum Haium Iesui• tam, natione Scotum, qui publicé docuerat, *Oportere dissimulare, & Regi ad tem• s per simulationem obedire,* hisce verbis sæpissimé usus, *Iesuita est omnis homo:* hoc , temporibus se accommodare novit, vnd kan der mantel hencken nach dem der indgehet. Præterea accusabatur hic Iesuita, quód sæpé dixisset, *Se velle, si Rex ud illorum Collegium præteriret, ut ipse é fenestra in eum decideret, et collum ejus fran• ret.* His de causis Quæstione capitali contra eum instituta, & compertum, uód quædã eius dicteria ante reductionem Parisiensium edita fuissent, mitis s aliquantó quám Guignardus tractatus fuit, ut ex sequenti Arresto apparet, uod sic habet.

EXTRACTVM EX REGISTRIS PARLAMENTI.

VIso à Parlamento magnæ Curiæ & Turriculæ consiliarijs congregatis, processu criminali formato & juxta consuetudinem instructo, ad postulationem Procurato• s Generalis Regis petitoris, contra Alexandrum Hajum Presbyterum, de congrega• one & Societate nominis Iesu se dicentem, in carceribus custodiarum Palatij capti• um, inquisitionibus, interrogationibus & testium compositionibus, Conclusionibus Pro• ratoris Regij Generalis, dicto Alexandro Hajo, super criminibus ipsi impositis & in cto processu contentis, coram Parlamento interrogato & audito, & omnibus conside• tis; Decretum est, quò dictum Parlamentum, propter crimina in dicto processu demon• rata, dictum Hajum é regno Gallico in perpetuum relegavit & relegat, ipsi injungens, ut Relegationem suam observet, pœnâ suspensionis & strangulationis sine ulla alia judicij forma indicta. Pronunciatum dicto Hajo ad portu• lam dictorum carcerum propterea alligato, decimo die Ianuarij Anno 1595.

DE ALIIS INQVISITIONIBVS, ET CRIMI-
NIBVS IESVITARVM IN GALLIA.

PEr alias quoque inquisitiones cognitum est, quód quidam Iesuitæ, cùm
ijs quæreretur, quare in Gallia manerent, cùm soli Papæ obedientiã & fid
litatem iurârint; responderint, votum suum per hanc immorationem in Regr
non violari, quoniam Breve á Pontifice accepissent, quód ipsis tempori obseq
permitteret.

Per Inquisitiones præterea Biturigibus transmissas, & 7. Ianuarij habita
compertum est, quendam, cui Francisco Iacobo nomen est, Iesuitarum in dic
urbe scholarem iactâsse, quód Regem occidere vellet, nisi eum iam mortuu
& ab alio quodam occisum existimaret.

Iesuitæ sunt plagiarij puerorum

Compertum insuper fuit, á Iesuitis multos pueros, qui eos parentibus su
rapuerant, seductos fuisse, ut in longinquas regiones secum abirent.

DE IOHANNE BELO IESVITA-
RVM DISCIPVLO.

Iesuitæ sunt doctores inobedientiæ liberorum erga parentes.

INprimis processus institutus est contra quendam Iohannem Belum schol
rem, qui non ita pridem literis in Collegio Claremontano operam dedera
quód Franciscum Veroneum scholarem Pictaviensem, literis operam dante
contra Patris M. Pregentis Veronei in Parlamento Procuratoris voluntate
seducere conatus esset, ut Iesuitas, contra inhibitionem per Arrestum Parl
menti factas, extra Regnum Galliæ sequeretur.

Præterea idem Belus accusatus fuit, quód plurimas lectiones & compositi
nes in Societate Iesuitarum dictatas, & ab ipso, cùm in eorum Collegio ess
exceptas, reservâsset, & apud se custodivisset, in quibus plurima præcep
damnata de Regibus occidendis, & approbatio ac laudatio execrandi illi
parricidij in defunctum Regem designati continerentur, ut ex Arresto seque
ti manifestum est.

EXTRACTVM EX REGISTRIS
PARLAMENTI.

*VIso à Parlamento processu criminali, per quendam ejus Consiliarium, cui hoc neg
tium commissum fuit, facto & formato, ad postulationem Procuratoris Generalis R
gis petitoris, contra Iohannem Belum Scholarem, qui non ita pridem in hac urbe in Coll
gio Claremontano operam dedit literis, in carceribus custodiarum Palatij captivum: I
terrogationibus super certis literis, & alijs scriptis, quæ à se scripta agnovit, ipsi fact
Conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dicto Iohanne Belo coram Parlamen
super criminibus ipsi impositis auditis & interrogatis, & omnibus consideratis: Decretu
est, quòd Parlamentum, propter crimina in dicto processu demonstrata, dictum Iohanne
Belum damnavit & damnat, ut amendam faciat honorabilem in magna ejus Camera, I
dicibus pro tribunali sedentibus, caput & pedes nudus, & indusio tantùm indutus, face
duorum pondo ardentem in manu tenens, & ibi in genibus subsidens dicat & declaret, qu
temerariè & malo consilio Franciscum Veroneum Scholarem in Academia Pictauien
literis operam navantem, pellicere & seducere voluerit, ut supra dictos Presbyteros
Scholares Collegij Claromontani & alios illorum Societatis, contra inhibitionem Parl
menti, extra Regni limites sequeretur. Et præterea, quòd imprudenter servârit & cust
dierit multas lectiones & compositiones per quosdã dictæ Societatis dictatas, et ab ipso ex
ceptas, et propriâ manu in dicto Collegio Clarem. scriptas, multas doctrinas damnabiles
Regib. trucidandis, & approbationẽ & laudationẽ detestandi & nefarij parricidij in R
ge Antecessore Henrico 3. cõmissi, cõtinentes. Horũ verò se pœnitere, et gratiã ac condon
tionẽ à Deo, à Rege et à Iustitia precari. Hisce peractis eũ in perpetuũ è Regno Galliæ r
legav*

gavit & relegat, ipsi injungens, ut hanc Relegationem observet, pœnâ suspensionis & strangulationis, si deprehendatur, sine ulla alia judicij forma, indictâ Declaravit & declarat, ut omnia ipsius bona in fiscum Regium redigantur, ex quibus inprimis centum coronati ad reparationes necessarias custodiarum Palatij sumantur et impendantur. Decretum in Parlamento 21. Martij, & pronunciatum dicto Belo, & executioni mandatum in magna Camera dicti Parlamenti 10. die April. Anno 1595.

DE PARRICIDIO IN HENRICO IIII. GALLIARVM REGE PATRATO A FRANCISCO RAVAILLACO.

CVm Henricus 4. Galliæ & Navarræ Rex, ingenti exercitu collecto, expeditionem extra regnum suum in Iuliacensem Ducatum decrevisset, & vemortalitatis suæ periculorumq; multorum recordatus, quid Deus in festa... isset nesciret, Reginam coniugem suam regni gubernatricem inaugurare, Filium veró suum natu maximum futurum Regem declarare statuit. Indictis igir Comitijs, & convocatis ad solennitatem istam Regni proceribus, cùm temis inaugurationi constitutum adesset, Rex 4. Maij veteris, vel 14. novi Calendarij, die, horam circiter quintam vespertinam, ascenso curru, ut & arcus triumphales, aliaq; ad solennitatem illam facta præparamenta perlustraret, & ...mariam deinde domum pro more suo ingrederetur, hinc inde per vicos & areas urbis Parisiorum vectus est.

Accidit autem, ut cùm ad plateam Ferroneriam quam vocant, Rex in cur..., Monbansonio & Espernonio Ducibus assidens, columnam advei sam con...mplaretur, & impedimentum quoddam ab occursu alterius cuiusdam cur...s, forte fortuna ei obijceretur, Sicarius quidam ex turba currum subitó invo...rit, & venenato ad eam rem peculiariter parato cultro utrinq; acuto, Regem, ... sinistro pectore, sub quintam costam, ubi cordis domiciliũ est, geminato ictu ...rcusserit, tantâ velocitate ut ipsum citiùs latrocinium, quàm latro agnitus ...erit, & tam lethaliter vulnerârit, ut sermo eum statim & vires defecerint. Du...s igitur ei assidentes, & comitatus qui erat reliquus tam atroci & subito faci...re stupefacti, ad arcem statim properare aurigam iusserunt, ubi Rex animam ...atim exhalavit & mortuus est, nihilq; præter assiduas utriusq; religionis ho...inum lamentationes & querelas auditum est.

Quod ad sicarium ipsum seu auctorem huius tam atrocis parricidij attinet, ...peracto facinore comprehensus statim & in carcerem coniectus est. Reperta ...nt apud ipsum frustula quædam panis consecrati & hostiolæ, quas vocant, seu ...anes non fermentati rotundi, quorum in Missâ Pontificia, & aliâs in S. Cœna ...sus est, itemq; schedulæ quædam varijs characteribus & litteris insignitæ, in ...ibus ipse spem omnem positam habuerat. Interrogatus deinde & quæstioni ...biectus, aliud nihil respondit, quàm nomen sibi Francisco Ravillaco esse, qui ...tione Gallus & quidem ex urbe Angoulesmia oriundus, ante annos aliquot ...omen suum Franciscanorum mendicantium Ordini dedisset, & Monachus fa...us fuisset. Cæterum ad facinus hoc perpetrandum, peculiaribus quibusdam ...velationibus & visionibus incitatum & impulsum, à præterito Paschatis festo ...casionem Regis interficiendi quinquies, nequicquam captâsse, Lætari veró, ...uód tandem ex voto res successerit, nec de corpore suo sollicitum esse, licere ...roceribus quod velint de eo statuere. Sic igitur, eodem quo anno 1589. primo ...ugusti die, Regis huius antecessor, mortis genere, Henricus hic eius nominis ...uartus à Monacho interemptus, occubuit. Cùm igitur extorqueri ex eo nihil ...nplius posset, lata in eum sententia, die 27. Maij, horam circiter postmeridia...

nam tertiam interulâ albâ indutum, & facem ardentem manibus tenentem, in templum S. Mariæ curru carnifices, ut Deum ibi, Regemq; & iustitiæ administros sive iudices veniam precaretur, quamvis diabolica eius lingua ad maledicta magis quàm ad preces prona esset, duxerunt. Inde in aream Greve dictam, pontemq; eam ob causam ibi excitatum, cum eo asdentes carnifices, manũ eius primo, sicam tenentem, cubito tenus admoto igne combusserunt, & in cinerem redegerunt, deinde forcipibus candentibus in utroque femore, brachio, pectoreq; convulsum, fervente oleo & liquefacto plumbo perfuderunt, præterea infuso in ventrem eius plumbo & oleo eum excruciârunt, matre eius ad interneminium usq; denudata, ob oculos ei posita, et stipatoribus uterum eum sua causa maledictum exquisitissimisq; iam cruciatibus destinatum esse, si fortè ad agnitionem & detestationem perpetrati á se facinoris, commoveretur, nequicquam acclamantibus. Tandem cùm nullum pœnitentiæ signum ederet, sed atroci & minaci vultu, nisi perpetratum facinus esset, etiam-num id se perpetraturum diceret, totum corpus quatuor equis in frusta raptatum & discerptum est, populo frusta illa per plateas raptante, & diris maledictionibusq; infinitis funus tam infandum prosequente, donec igni obiecta frusta omnia á carnifice in cinerem redacta sunt.

Parricidium á Frãcisco Ravalliaco in R. Henrico 4. patrati Iesuitæ ei fuerunt vel saltem conscij

Huius autem infandi facinoris reos fuisse Iesuitas, plurimis indicijs & conjecturis probat ac demonstrat author Refutationis literarum Cottonis Iesuitæ ad Reginam viduam, in quibus hanc suspicionem á sui ordinis Socijs amovere & depellere conatur.

Primò dicit, Hispanum quendam, quum primùm Lutetiam Parisiorum venisset, in amicitiam & familiaritatem Cottonis Iesuitæ se insinuâsse, cui etiam instituta sua patefecerit. Cottonem Hispanum ad Regem duxisse, eumq; Regiæ Maiestati vehementer commendâsse. Post horas aliquot Regem á Dn. Forceo Gubernatore in Bearnia literas accepisse, ex quibus cognoverit, Hispanum quendam, cuius staturam, capillos & reliquum corporis habitum adscripserat, Barcellone in Galliam proficisci statuisse, Regemq; veneno vel alijs artibus é medio tollere: ex his Regem intellexisse, Hispanum hunc illum ipsum esse, quem Iesuita Cotton ad se deduxerit, Cottonem igitur ad se vocâsse, literas Forcei ei ostendisse, & legendi copiam fecisse: Iesuitam respondisse, vana, falsa & ficta hæc omnia esse, Regemq; hortatum esse ne eis fidem habeat: Regem contra monuisse eum, hunc Hispanum iterum sibi sistat; cui responderit, se deprehensum illum ad Regem reducturum; pauló pòst autem reversum ei significâsse, se Hispanum istum investigare nusquam potuisse, ut qui iam rursùs urbe excesserit, & fugâ elapsus sit. &c. Quis hinc non intelligat, Cottonem iamtum conscium fuisse propositi huius Hispani, ab eoq; monitum, ut fugâ ocyus elabatur, ne uterq; in maximum periculum veniat?

Secundó author Anticottoni scribit, post mortem Henrici III. cùm iam declaratus esset Rex Henricus 4. Parisijs aliud nihil auditum esse, quàm Iesuitarum seditiosos clamores, & huiusmodi conciones, in quibus auditores suos ad parricidium Henrici IIII. subinde hortarentur. Inter cæteros Commoletum Iesuitam sæpè inter declamandum in hæc verba erupisse: *Alio Ehudo opus habemus, sive Monachus is sit, sive miles: hoc solùm necessarium, ut Ehudum habeamus.* Hordy quoq; Iesuitam, institoris supra pontem Nostræ Damæ habitantis filium, in templo S. Severini publicè pro concione dixisse: *Hic quidem mos est Regum, ut ingentes thesauros ad sui amplitudinem & aliorum terrorem colligant, at rusticulum unum ad Regem supprimendum sufficere.* Huic concioni interfuisse dicit Anticotton, & hæc verba audivisse Dn. le Grand. & Dn. de la Vau Consiliarios regios. Gontierum etiam Iesuitam dixisse, *Rectè beneq; factum iri, si Rex interficeretur.*

Tertiò

Tertiò refert Anticottonus, Bruxellis & Pragæ, ubi Iesuitæ dominãtur, pau-
os dies ante cædem Regis, rumorem sparsum fuisse de obitu eius. Argentierum
tiã Troiæ literas accepisse Pragâ à filiorũ suorũ preceptore, in quibus inter alia
criptum fuerit, *Iesuitam quendã sibi paulò ante parricidium hoc indicâsse, Regẽ mortuũ
sse; nec Delphinũ, sed Regẽ Hispaniæ, Galliæ Regẽ creatũ iri.* Dixisse etiã prætorem
Poictiers, qui Iesuitarũ familiarissimus fuerit, & quibus filiũ suũ erudiendũ tra-
idérit, in ludo pilæ, *Rex noster hodierno die aut mortuus, aut graviter vulneratus est.*

Quartò testatur, *crastino die, post perpetratum hoc parricidium, cùm aula regia, totaq̃
Lutetia in summo mœrore & luctu versarentur, animadversum fuisse, solos Iesuitas ridẽte
re & hilari vultu in arce regia, quã Louure vocãt, obambulâsse: oẽs etiã Monachorũ ordi-
es, uno Iesuitarum excepto, ad exequias funeris regij cohonestandas cõvenisse, solos Iesui-
as, licet longè plura & maiora beneficia, quàm reliqui Ordines omnes à Rege acceperint, in
uneris comitatu non apparuisse, quod multis bonis suspicionẽ non leuem movit.* Didicerũt Tacitus lib. 3 Annal.
æpe hanc artẽ boni isti Socij, si Dijs placet, à Tiberio & Iulia, qui, quũ Germani-
um veneno sustulissent, publicè in luctu comparere noluerunt, ne populus ani-
nadvertat eorum luctum & dolorem tantummodo simulatum esse.

Ex his omnibus apparet, atrocissimi huius parricidij à Ravilliaco commissi,
uasores & impulsores vel saltem conscios fuisse Iesuitas, nec hoc solũ Gallia, sed
& Germania, aliæq̃ nationes constanter crediderunt. Certè conscios & approba-
ores eius fuisse Iesuitas, ex modò adductis indicijs, exẽplis & coniecturis quivis
acilè intelligere potest. *Nihil interest aũt inter suasorẽ & approbatorẽ facti*, Cicerone
este in Antoniũ. Vel si hoc quoq̃ non sit, saltem inter alia doctrinam Iesuitarum
arricida iste secutus est. Nã Mariana Hispanus Iesuita in lib. de Institut. Regis
efendit, *Licere subitò Regem suũ tyrannum occidere.* Docẽt etiam alij Iesuitæ, ut in-
ra indicabitur, *Hæreticos & fautores eorum, potissimum verò relapsos, tum divino, tum
umano iure morti addictos, ab hominibus privatis, siquidẽ aliter fieri nequeat, occidi pos-
e*, sicut apparet ex cap. 8. & seqq. part. 2. Apologiæ Francisci de Verona Constã-
ini pro Iohãne Castello. Et ipsemet Ravilliacus, cùm in tortura interrogaretur,
quibus hoc habeat, confessus est, se audivisse sæpius in concionibus Iesuitarum
Licere hoc. Cui etiã cum Ravilliaco aliquid negotij fuit, quiq̃ eũ probè explo-
avit, facilè deprehendere potuit, eum in omnibus religionis capitibus prorsus
udem, in hac verò quæstione, Num liceat privato homini, eum, quem ipse pro
yranno habeat, occidere? quàm diligentissimè imbutum & institutum fuisse, &
omnia Iesuitarum effugia & distinctiones plus satis cognitas habuisse.

CAPVT IV.

DE CONIVRATIONIBVS, TVR-BIS, SEDITIONIBVS, PARRICIDIIS à IESVITIS IN ANGLIA EXCITATIS, ALIISQVE HORRENDIS ET INAVDITIS AB IISDEM IBIDEM PERPE-TRATIS FACINORIBVS.

Eduuardus Coke Eques Auratus, Attornatus Regius in Anglia in Accu- In Actis Garneti pag. 71.
satione Henrici Garneti Iesuitarũ in Anglia Superioris, publicè coram iu-
dicibus testatus, à primo Iesuitarũ in Angliam ingressu, ad hũc usq̃ diẽ, nunquã
quadriennium integrũ effluxisse, in quo non coniurationes, turbas, proditiones,
parricidia, seditiones in perniciẽ Regni totius machinati sint & excitârint Iesui-
tæ. Imò non solùm in Angliæ regno, sed etiam in alijs regionibus cõmorantes Ie-
suitas, vel ipsos varia ac proditoria inijsse adversus regnum illud, eiusq̃ legi-
timum magistratum consilia, vel alios ut id facerent hortatos esse, & in proposito
sanguinolento ac parricidiali vehementer confirmâsse. Et veritatem illum dixis-
se, ex sequentibus etiam exemplis manifestissimum fiet.

Guil. Parrij conatus adversus Regin. Angliæ.

Guilielmus Parrius Iurisconsultus tenuiori quidem loco seu fortunâ natus
sed ingenio tamen exquisito præditus, eoq; non parùm arrogans & elatus, post
quam in Anglia, quæ ipsi patria fuit, non adeó probè rem curâsset familiarem
quin omnia potiùs sua, sed & coniugis suæ bona fœdè dilapidâsset, ac insupe
etiam nobilem quendam in ipsiúsmet habitaculo perimere conatus fuisset, i
Galliam anno 1582. ac deinceps in Italiam profectus est. Venetijs igitur existens
notitiam ac familiaritatem haud vulgarem cum P. Benedicto Palmio contra
xit, cuius etiam suasu & auctoritate Reginam Angliæ, Principem Patriæ su
legitimam, è medio tollere, & huic uti succederet Scotiæ Regina, viam ita ster
nere proposuit: quo in proposito à Iesuitis Lugdunensibus, cùm isthac transi
ret, validè confirmatus fuit. Parisiis demùm inter Anglos istos è Patria fugiti
vos nobiles offendit quendam nomine Thomam Merganum, qui pollicebatu
ipsi præterea, se statim, ubi propositum istud in Anglia suum ille produxisset i
actum, effecturum esse, ut ex Scotia copiæ mitterentur eó non exiguæ, quibu
regnum illud Reginæ Scotiæ adsereretur. Etsi veró Anglicani quidam sacrifi
culi, nominatim autem Vuatelius quidam, istud propositum nequaquam ad
probârunt, quin imó publicè tantùmnon refutârunt ac damnârunt; confirma
vit tamen ipsum in hoc ac corroboravit Parisiis Iesuita Pater Hannibal Codret
tó, cui animi sui sensum ac propositum in confessione priùs aperuerat; eúm
que deinceps ad communionem unà cum alijs, secundùm istorum morem &
consuetudinem usurpandam adhortatus fuit, & instanter ipsi persuasit, istum
Vuatelium, & quicunque tandem à proposito tam pio vellent eum avertere
perversos hæreticos esse. Ita demùm in Angliam Parrius ille, & ad ipsam qui
dem Reginam in Februario anni 1585. se contulit, eiq; de varijs non minùs ca
lidis quàm callidis, eóque valdè periculosis transfugarum ex Anglia adversu
Regiam ipsius Maiestatem consilijs multa memoravit, & quód ipsemet eorum
se tantùmnon participem reddiderit, ostendit; quod tamen alium in finem fa
ctum haud quaquam fuerit, quàm ut eó certius indicium Maiestati Regiæ d
ijs præbere, sicq; ipsam fideliter præmonere posset. Quia veró partim erant ve
ra ista indicia, partim veró ipsi Reginæ non prorsus ignota; factum est ut in re
liquis ipsi plus quoque fidei tribueret, sicque in aula secum eum detineret, & a
secretiorem tractationem seu communicationem interdum admitteret. Quó fa
ctũ porró, ut in venatione quadam damarũ apud Reginam ille solus aliquandi
versaretur in sylva, cùm à ministris suis semota longiùs, sub arbore nonnihil re
spiratura, descendisset ab equo: ubi bis eum incessit libido perimendi ipsam,
quo tamen nefario scelere tum fiduciæ erga se Regiæ tam insignis considera
tione retractus fuit. Verùm alio post tempore, quum iuxta Reginam in hort
regiæ arcis Vuidthalia Londini ad Tamesim idem à cœna obambularet, &
de navicula ad fugam perpetrato facinore capessendam adcommoda sibi ian
prospexisset, atque vespertinas solummodo tenebras aliquantùm profundiore
expectaturus esset, præter expectationem eius evenit, ut Regina maturiùs a
Palatium & conclave suum inde se reciperet, eô quód sequenti die venam inc
dendam curatura esset; cuius etiam gratiâ Parrium ipsum gratiosè admodum
& adridenti similis tum fuit affata, dixitque: *Tantùm sanguinis sibi non iri demtum*
aut minutum, quantum multi forsan exoptarent. Postquam igitur & hæc ipsi fuit ela
psa occasio, putavit tãdem alio sibi ad exsequendum suum propositum opus e
se nonnullo: ideóque rem omnem nobili cuidam Edmundo Nevilsio, quem e
multis ultrô citrôque habitis & collatis sermonibus ac circumstantijs, item alij
ab ea alienum esse persuasum habebat, aperuit & concredidit; & eidem porr
ostendit, quâ ratione tum cædem illam perpetrare, tum veró naviculæ benefici

fug

ugâ dilabi, & sic ambo semet usquequaq; salvare, & ab omni denique periculo iberare possent. Is autem etsi varie cogitationibus aliquandiu fluctuârit, & listractus hinc inde fuerit, horrendam tamen ac detestandam immanitatem animo suo neutiquam probare potuit, quin universam isthanc rationem Reginæ andem exhibere, sicque de periculo ipsam præmonere constituit: quod in Februario demū anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto cordate præstitit: unde consequuta fuit amborum captivitas, in qua commemorata iam omnia asi sunt. In prima nec dum violenta causæ cognitione Parrius nullius planè onspirationis adversus Reginam facti æ conscium se volebat agnoscere, quod ipsi vel maxime postea nocuit. Hæc enim intempestiva eius negatio, tum spontanea vicissim confessio, Nevillii contestatio, & ipsiusmet reperta scripta & indicia multa effecerunt, ut in publico damnatus iudicio, primó quidem suspensus, deinde veró statim à laqueo præsecatus, & dissectus, adeoque exenteratus uerit, quó nimirum intestina eius ipsómet adhuc vivente & vidente concremarentur; quæ tandem omnia decollatio insecuta fuit, & corporis denique dissecatio & in quatuor partes distractio.

Executio autem hæc facta est secundo Maij anno 1584. ad quam se tunicâ alari ex holoserico Damasceno confecta indutus, & segmentato, nec non amyte, exindéque admodum extenso & erecto focali, pro temporis istius vestiendi ratione, exornatus ita compofuerat, ac si rectâ ad nuptias pergere vellet: cut & á carnifice postulare non est veritus, ut in diffibulatione seu restrictione estium istius focalis rationem habere vellet, ne forte attritum aut conquassatum pessumdaretur. *Executio pœnæ Parrij.*

Anno 1588. ingens exercitus ex Hispania in Angliam traijcere, regnumq; illud ccupare & Hispaniarū Regi subijcere conatur, quem etiam benedictione suâ apa dignatus est, & *Invictæ classis* nomine insignivit, constabat enim 158. navib. commeatu, omniq; genere armorum bellicorum instructissima erat. Regina it Angliæ auxilio Dei omnipotentis & subditorum suorū virtute hanc classem fecit, pugnantibus pro ea igni, mari, scopulis, ventis & procellis, & ex 158. nabus vix 40. in portum pervenerunt. Huius Classis prævij & prænuntij Iesuitæ icuntur fuisse in Actis Garnetti pag. 70. qui ante biennium in Angliam traiecerant, ut coniurationes, proditiones & turbas contra Reginam concitarent. *Classis ex Hispania in Angliam traijcit.*

Cúm igitur aperto Marte infeliciter à parte Hispaniarum Regis debellatum uisset anno 88. mox alia tentârunt viâ rem aggredi Iesuitæ. Nā anno 1592. traiecit in Angliam Patricius seu Patakius Cullen, instigantib. eum *Guilielmo Stanley* quite aurato, *Hugone Ouuē*, *Iacobo Fraunci*s, & *Holte* Iesuitâ, cuius cōsilio in Reginæ cædē armatus, in eum finem peccatorū remissionem & Eucharistiā ab eoē percepit. Persuasit etiā illi, parricidiū hoc non tā per leges licere, quàm divinū avorē demereri: subiecitq; Iacobus iste, vilis lotricis filius, qui à multis iam anis unà cum *Cullen* & alijs Reginæ exitium machinatus fuit, *Respublica Anglicana fundata constat, & constabit, ut nisi tollatur Domicella illa Elizabetha, totius Acherontis furiæ eam convellere & labefactare nequaquam possint.* *Iesuitæ parricidijs rem aggrediuntur.*

Proditionē istius Cullē comitatus est liber, cui nomē Philopater, in huiusmodi acinorū patrociniū, à Cresvello Iesuita, qui tū in Hispania agebat, conscriptus. *Cresuelli Philopater.*

Vicesimo anno Reginæ Elisabethæ Campianus Iesuita, magnâ comitante eū atervâ eius farinæ hominum, in Angliam venit eo consilio, ut rudem plebeculam Papistis adiungeret, & Pij V. Papæ Bullæ exsecutionem promoveret, quâ Maiestas eius ex Ecclesiæ gremio eliminata & regno exuta fuit, omnesq;, qui ei lebitam obedientiam præstarent diris devoti: Unde in Boreali parte Angliæ ebellio, ingensq; tumultus concitatus est. *Campianus Ies. in Angliam venit ibique magna turbas concitat. In Actis Garneti pag. 68.*

De hoc proposito Thuanus lib. 74. pag. 8. sic fere scribit. *Angliæ Regina Elizabetha de sicarijs & parricidis admonita, homines fidos misit Durocortorū Remorū, ubi Se-* *Thuanus de turbis à Campiano*

Iesuitæ in Anglia excitatis.

minarium Anglorū erat. Hi exploratores ob religionē patriâ aut pulsos, aut spontè exules
simulantes, arcana sociorum rimabantur, & Reginam postea secretorum consiliorum cer-
tiorem faciebant, & nomina conjuratorum ac sociorum edebant. Miserat & Romam a-
lios, ubi maioris molis consilia contra ipsam coquebantur. Eorum delatione captus Ever-
hardus Hansius Sacerdos Prid. Calend. Sextil. jam capite luerat. Ijsdem indicibus cùm
cognitum esset, Edmundum Campianum Londinensem, Radulfum, Schuervinum & A-
lexandrum Briantum, qui Iesuitico Sodalitio nomen dederant, à Thoma Golduello A-
saphensi Episcopo, qui jam octogenarius Româ ob id in Galliam venerat, persuasos diver-
sis itineribus in Britanniam clam appulisse, missi qui latentes vestigarent. Prodent
Georgio Elioto, capitur Campianus; socij alio atque alio loco; eculeoque torti, postremò à
duodecim viris ad mortem, tanquam perduelles damnati, & Calend. Decemb. anno 1581.
summo supplicio affecti sunt. Ijs crimini datum fuit, quòd in transmarinis regionibus pe-
stem & perniciem Reginæ machinati essent, de ipsa regno sedibusque exturbanda cogitâs-
sent, populi & quorundam è nobilitate fidem solicitâssent: ac producti sunt contra eos te-
stes Georgius Eliotus, Crodocus, Sledæus, Mondæus, Hillæus, qui de conjuratione fi-
dem faciebant: nam sibi compertum dicebant, conjuratis constitutum esse, ut 50. delect
arma vestibus tegentes impetu facto Reginam, & cum ea Dudlæum Lecestriæ Comitem,
magnum Thesaurarium, & Valsingamum Secretarium interficerent, captatâ occasione
cùm illa animi gratiâ regni partem aliquam viseret: tum facinore perpetrato primariu
quidam vir, cuius nomen non edebatur, exclamaret, Vivat Regina Maria. Addebant
consilia illa Durocortori & Romæ agitata fuisse. Damnati ergo ad Patibulum, ut conju-
rationis & consiliorum socij, sic eundem vitæ exitum habuerunt.

Anno 1594. in Angliam appulerunt *Vuilliam* & *Yorke*, in Reginæ cæden
In Actis Garneti pag. 72. — accincti: & ad hoc tam detestandum facinus in se suscipiendum suasu & adhor
Alia conspiratio in Reginam Angliæ suasu Iesuitæ Holte. — tationibus Iesuitæ *Holte* & aliorum eius gregis: & ut id alacriùs perpetrarent
Vuilliam, Yorke, alijq́ Iesuitæ Eucharistiam ab Holte acceperunt. Huic auten
proditioni librum adiunxerunt, à Iesuita Personio, qui Romæ Rectoris mu
nere fungebatur, compositum, *de Titulis*, *Dolemani* nomine fucatum ex figmen
tis, mendacijs & contumelijs totum consutum & consarcinatum.

Alia in Angliam conspiratio. — Anno 1597. Iesuita Richardus Vualpot, qui ab alijs Vualfode appellatu
ex Hispania in Angliam traiecit, ut rem ferro dolisque toties tentatam, alio mo
do perficeret. Nam Anglum Eduardū Squirre veneno instruxit, quod Regin
Angliæ & Essexio Comiti non edendum aut bibendum præberet, sed quo se
lam tantùm Reginæ inungeret, ut ex eius contactu uterq́ moreretur. Ab hoc Ie
suita, post veniā peccatis concessam, Sacramēto adactus est Squirreus, ut nego
tium exequatur, idq́ silētio supprimat. Memoriale Ligę Tom. 4. pag. 15. & seq

Has coniurationes & proditiones omnes authores ipsi spontè & liberè con
fessi sunt, propriâ uniuscuiusq́ manu exaratas, quod Attornatus Regius i
Anglia tabulis obsignatis in Accusatione adversus H. Garnetum Iesuitam, de
monstrari posse affirmat pag. 72.

Anno 1601. quum artes proditoriæ in Anglia deficerent, viribus iterun
Ex actis Garneti p. 72. & 73. — rem aggrediendam statuerunt. Nam mense Decembri Henricus Garnetus Ie
Conspiratio nova contra Angliæ Reginam. — suitarum in Anglia Superior, Robertus item Tesmondus Iesuita, Robertu
Catesby, vir ingenio subacto & versuto, profundaq́ perfidiâ, cum Francisc
Treshamo & alijs, Anglorum Romanè-Catholicorum nomine & causâ, Tho
mam Vuinterum in Hispaniam ablegârunt, illicq́ Garnetus literas commenda
titias Cresuuello Iesuitæ, in Hispania tum agenti, perferendas dedit. Vuinter
Tesmond, aliâs Greneeteay Iesuita, & unus ex coniuratis, comitē sese adiungi

Legationis summa, Vuintero inprimis demandata, hæc erat, apud Hispania
rum Regem Anglorum Romanè-Catholicorum nomine instaret, ut Rex exe
citum in Angliam transmitteret, cui Romanè-Catholici in Anglia copias sua

adiungerem

iungere, fidelemq́ illi operam navare velint. Praeterea cum Hispaniarũ Rege
eret, ut pensiones annuas nonnullis Romane-Catholicis Anglis, & Maiestati
us devotis, assignaret. Necnon eidẽ Regi significaret, plures in Anglia esse no-
les & viros militares, rerum praesentium status pertaesos, quorum inopiam
blevãdo facile in suas partes pertraheret. Cũq́ maxima difficultas hucusq́ ex
uorũ trãsvectione intervenerit, quotiescunq́ de Anglia invadenda deliberatũ
et, Romane-Catholicorũ Anglorum nomine certo Hispaniarum Regi pro-
tterent, quod in omnes occasiones 1500. vel etiam 2000. equos instructos, qui
i militarent, educturi sint.

Haec mandata cum à Iesuitis & alijs coniurationis socijs Thomas Vuinter ac-
pisset, & unâ cum Tesmundo in Hispaniã appulisset, Cresuuello Iesuitâ inter-
incio Petrũ Francesam secundum Secretarium convenit, eiq́ rem totam com-
unicavit, ut etiã Duci Lermaeo, qui asseveravit, hunc nunciũ Hispaniarũ Regi
atissimum fore, seq́ ad hoc negotiũ promovendum nequaquam defuturum.

De loco in quo Hispanorum copiae exponerentur ut Angliam invaderent,
nc in modum convenit. Si maiores essent, instructaeq́ Spinolae triremibus,
antium & Essexiae, opportunissima: Sin autem minores essent copiae & Anglo-
m subsidio confiderent, Milfordum in Vuallia portum cõmodissimum fore.

Rex Hispaniarum, qui Angliae Reginae iam ante infensissimus erat, legationẽ
nc clementer audivit, & Angliae Romane-Catholicos nõ minus quã suos Ca-
lianos sibi curae esse respõdit. Sed ad plenius responsum Vuinterus aulam Re-
ã illâ aestate comitari iubetur: demũq́ Comes Mirandae illi significavit, Regẽ
00000. aureos expensurum, quorum altera pars eodem anno, altera vere sub-
quẽte persolveretur; simulq́ postulavit, ne Angli Romane-Catholici fidẽ fal-
rent, vere enim proximo ineunte Regium exercitum in Angliam traiecturum:
ostremo Regis nomine Vuinterum rogavit, ut se per literas quàm primũ cer-
rem faceret, si interiecto tempore Elizabetha Regina moreretur. Thomas
uinter spe plenus & tumidus mense Novembri in Angliam redijt, remq́ to-
m prodicationis socijs, Garneto Iesuitae, Roberto Catesby & Francisco T res-
mo explicavit.

Hanc proditionẽ Pontifex Rom. Sanctissimus scil. ille, Vicarius item Christi
Petri successor, vehementer promovere conatus est, duabus Bullis, ut vocant, Papa promovet coniurationem contra Angliae Reginam.
uas Garneto misit, unam ad Clerum, ad populum alteram. Prioris titulus erat,
ilectis filijs Archipresbytero & reliquo Clero Anglicano: Posterioris, *Dilectis filijs,*
rincipibus, & Nobilibus Catholicis salutem & Apostolicã benedictionem. Sũma haec e-
t. *Post obitum Elizabethae sive naturalem, sive violentã, quicunq. ius regni sibi arroga-*
nt, quantumcunq. propinquitate sanguinis niterentur, nisi eiusmodi essent, qui fidem Ca-
olicam non modò tolerarent, sed omni ope & studio promoverent, & more maiorum iure-
rando se id praestituros susciperent, ad Angliae sceptrum tenendum non reciperentur. Hae
ullae Papales Vuinteri in Hispaniã traiectum sequutae sunt, quo tempore, vel
aulò post traijciẽdus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret. Et omnia
ec tum fieri oportuit, *quandocunq. contingeret miseram illam faeminam* (sic Filio isti
erditionis Reginam Elizabetham nominare placuit) *ex hac vita excedere.* Bul-
e autem hae, cùm ex Catesbeio postea intellexisset Garnetus Iacobum iam pu-
lice Regem Angliae declaratũ, adeoq́ Rempub. constabilitam esse, illicò sunt,
t ipse affirmavit Garnetus, in ignem coniectae.

Regina cùm intelligeret, & reipsâ experiretur, se indesinenter Iesuitarum &
liorum Clericorum in Regno suo operâ, instinctu & adhortationibus clande-
inis ad necem peti, ut sibi totiq́ Regno consuleret, omnes Iesuitas ac Sacerdo-
es edicto publico intra certum temporis spatium exire sub gravi poena praeci-
it. Id de verbo ad verbum sic habet.

SERENISSIMAE PRINCIPIS ELISABETHAE, ANGLIAE, FRANCIAE, HIBERNIAE, REGINAE INVICTISSIMAE, FIDEI APOSTOLICAE, DEFENSATRICIS,

EDICTVM

Contra Ieſuitas & Sacerdotes ſeculares, Anno Domini 1602. die 15. Novembris.

EX

ANGLICO SERMONE IN LATINVM CONVERSVM.

*CVm benevolentia ea, quâ cuiuſvis ordinis ſubditos noſtros complexi ſumus, quamqu
in intimo pectore penitus infixam eſſe ſenſimus, nos ab extrema earum legum excecu-
tione, quæ ſancitæ fuerunt Comitiorum Regni noſtri decretis ad religionem orthodoxam
propugnandam, & ſeductores omnes, (præſertim ab exteris ad nos advolantes) & illos,
qui eiuſmodi ſubſidium præbent, propulſandos, magis aliquandiu abſtraxit, quàm vel ſta-
tus noſtri ſalus ferre, vel Principum aliorum (à quibus una religionis profeſſio ſempe
culta & obſervata eſt) exempla, legitimè aprrobare poſſint: Idcirco in ſpem maximam de-*

Ieſuitæ externâ I. Papæ authoritate obedientiam ſubditorum corrumpunt & regnorum ev-rſiones moliuntur.

*venimus, fore, ut Sacerdotes illi Pontificij, qui externâ auctoritate permoti, in hoc Re-
gnum ingreſſi ſunt, quo populum à veræ religionis, adeoque fidelis erga nos ſubjectionis ſtu-
dio abducerent, vellent tandem, (præſertim jam antea experti legum noſtrarum ſeveri-
tatem) vel experientia clementiæ noſtræ adducti, vel judicij ſui normâ edocti, à priſtina ſu
improbitate avocari: nec irritare animum noſtrum denuò, & extremum illis ſupplicium
infligendum incendere. Etenim poſtquam nos tantæ tamque miſeræ ſeductionis illorum mi-
ſerti, tantâ illos cum lenitate tractavimus: illi contra clementiæ noſtræ penitus obliti, no-*

Hiſpaniæ R. in Hiberniæ regnũ conatus.

*ſtrum regnique noſtri interitum machinati ſunt. Nemo enim non novit, Regem Hiſpaniæ
regnum Hiberniæ noſtrum nuper perquam malitiotè invaſiſſe, & Don Giovan (qui in il-*

Papa Evangelicorum regna ſuis donat.

Ieſuitarum in Regnum Angliæ molitiones.

*lo exercitu ſummus Dux & Imperator conſtitutus erat) diploma illud à Sede Romana ac-
ceptum audacter animoſeque promulgâſſe: cuius auctoritate ſcilicet nobis regno abdicati
atque detruſis, eius Dominus Rex renunciatus eſt. Huius verò ſui tam inauſpicati & in-
felicis moliminis, Ieſuitas cum Socijs ſuis ſecularibus Sacerdotibus, ſuaſores & velut
buccinatores extitiſſe, vel ipſi Hiſpani in maximas tum redacti anguſtias, non modò liber*

Ieſuitæ alienorũ regnorum exploratores.

*dixerunt, verùm etiam queribundi multoties dolenter deplorârunt. Regem enim Hiſpani
in eam mentem adduxerunt, ut vires noſtras crederet tam anguſtas, tamque prorſus abje-
ctas, partes verò ſuas tantas, tamq; undiq; corroboratas fuiſſe, ut victoriam ipſam ſibi ſp
certiſſimâ polliceretur. Deinde futuræ iſtorum erga nos obedientiæ integræ, ſpem omnem
nobis penitus eſſe ſublatam, non dubitavimus, quin ferè maximæ parti Europæ, vel ex ipſo-
rum ſcriptis recens editis & divulgatis jam ſatis conſtiterit: nimirum, eos ad hoſtium no-
ſtrorum laudem prædicandam & amplificandam, ſubditos verò noſtros in partes adver-
ſarias pertrahendas, denique ad interitum ſtatûs noſtri perpetuum machinandum, conſenſ*

Ieſuitæ non ſolũ Papæ ſed etiam Regi Hiſpaniarum devotiſsimi ſunt.

Ieſuitæ rebellionum et factionũ auctores.

*maximo, vel intra regnum noſtrum nequiter & malitioſè conſpirâſſe. Quid enim? Sa-
cerdotes plerique omnes novæ ſubordinationi, à Pontifice ſibi imperatæ, ſeſe penitus addi-
xerunt, ſeque totos conſilijs Ieſuitarum (qui homines Regis Hiſpaniæ partibus ſempe
devotiſſimi, à ſubjectione noſtra prorſus abhorruerunt) regendos tradiderunt: Hinc fa-
ctum eſſe arbitramur, quòd utriuſque ſectæ homines timore erga Deum æternum, erga no
Principem legitimam obſequio, denique erga matrem ſuam germanam, Regnum noſtrun*

pietat

etate excussa atq; abjecta, conjunctißimis animis nunc (si tamen magis potuerint) magis æfracti & perniciosi, quàm anteàunquam evaserint. Eò namque perversitatis atque imobitatis proruperunt, ut subditis nostris jam penè persuaserint, arma eos contra nos scipere debere, & copias suas cum hoste quovis conjungere, quem Papa sub prætextu stituendæ religionis Romanæ, ad Regnum nostrum subjugandum miserit. Præterea tam projecta & profligata eorum arrogantia, ut non sint veriti in omnibus regni negotijs immiscere, & verbis ac scriptis suis, de Regno & Corona nostra pro animi sui libidine lam decernere. Et si quis fortè ex ijs, ceu moderatioris ingenij, conscientiæ suæ ductu rmotus, Gubernationis nostræ æquabilitatem cœperit agnoscere, hic dignus inprimis il- visus est, quem hostili odio prosequantur. Quinetiam ne hoc hominum genus improbom temporis diuturnitate poßit extingui, quoddam quasi juventutis monopolium exererunt, summæ indolis juvenes aucupantes & ad exteras scholas transmittentes, quo noßißimæ familiæ ipsorum inficiantur venenò; & rebellionis fax atque progenies nobis inßißimæ perpetuò alatur. Porrò ex acerrimis & acerbißimis dißidijs, quæ non ita pridem ter Iesuitas, illisque adhærentes Sacerdotes seculares, cùm alijs quoque secularibus presteris intercesserunt; rationes offensionum, quas utriusque sectæ homines, contra nos noumque Regnum conceperunt, diversæ emerserunt: nimirum, Iesuitas omnes cum so s suis conjuratis presbyteris secularibus, eò cogitationes suas omnes contulisse: ut rincipes exteros non modò ad occupandum regnum nostrum, verùmetiam ad nos ipsos oclendum excitarent, reliquos verò seculares presbyteros à prioribus opinione magnopere tractos, non solùm in aliorum propositum, tanquam maximè execrandum & detestanm verbis ac scriptis suis liberè fuisse invectos, verùmetiam non abnuisse sanctè profiteri, semper paratißimos fore, qui rebellionis hujusmodi cõjurationes ac tumultus omnes, vel imi prodere velint, armisq; propulsare.

Quapropter tametsi pro ea opinione, quàm de his concepimus, in discrimine aliquò igendi ab ijs destinatum ex lege supplicium, propensiorem erga hos voluntatem nostram lumus ostendere: tamen hi quoque ita sunt in nos animati, itaque se gerunt, ut (quams natura nostra alioquin ad misericordiæ occasionem vel tenuißimam amplectendam omptißima semper fuerit) nunc expectatio clementiæ cum regiminis nostri dignitate, cum litate subditorum, cum Regni securitate diutiùs consistere non poßit. Cuivis enim nifestum est nimis hos Iesuitarum factionibus, quamvis plurimùm adversantes, tamen eadem animi obstinatione convenire. Namq; prætextu conscientiæ (illudendi genus peulosißimum) subditorum animos ad se pellicere conati sunt, & ad Papam, hostem no infestißimum pertrahere, ut hoc pacto partes adversariæ augeri & stabiliri, nostræ verò nvelli atq; labefactari poßint: id quod cùm Regimini nostro pernitiosum, tum ex legibus iè constitutæ Reipub. minimè ferendum est: Cùm præsertim hic hostis more Principis selaris in aperta acie vexillũ suum jam adversus nos extulit, atq; erexit, aßiduè nova stragemata & artes bellicas cõtra nos instruens atq; adornans. Præterea satis aßequi aut miri non poßumus (nisi fortè abusu lenitatis nostræ hoc contigit) quid tandẽ eos in eam imlit amentiam, ut subditis ferè nostris omnibus, tam bonis, qui gravatè id ferunt, quàm probis, qui id ardenter & sitienter exoptant, jam penè persuaserint, eo nos esse animo, ut luno in Regno religionis cultum duplicem facilè admittere velimus. Novit autem Deus t. Max. qui cordis nostri recessus intimos perscrutatur, & cui soli hanc gratiam referis, nos in istam sententiam nunquam descendisse, ne per somnium quidem, & ex ijs qui bis adfuerunt, neminem, propositi hujusce vel tenuißimam persuasionem nobis innuisse, i mos si obtineat, pax Ecclesiæ & status nostri dignitas labefactetur, necesse est.

Deinde intelligimus, (ex quo etiam magis emineat præceps eorum audacia) hanc eòm de religionis suæ tolerantia spem, cum intolerabili licentia atque impudentia esse conictam. Nam vel in summa luce in publicum prodire cœperunt, incarceratos palam saare, & (non sine contemptu legum maximo) religionis suæ munia exequi & ritus ce-

Iesuitarum curiositas in regnorum arcanis explorandis.

Iesuitæ plagiarij rebellionis doctores.

Religionis Ro[illegible] tolera[illegible] muito[illegible] rum [illegible] causa.

Ee

librare. His & alijs modis, nullo modo ferēdis, irritare nō desinūt legū vigorē, qui(propter rationes jā expositas) aliquādiu quasi cōsopitus jacuit. Cū potiùs, (si unquā) nunc maximè præscribere sibi modū debuissent, seduloq; præcavere, ne clementiam tam singularem, quæ nunquam nisi necessariò parere severitati potuit) sua tam insigni insolentia repellerent.

Porrò hoc, quod ad istos homines ingratos nimiùm parūq; consideratos cōnivere quodāmodo videbamur, aliud quoq; malū invexit: videlicet homines alij rebus novis proni, & opinionib. suis addicti nimis, eò prolapsi sūt temeritatis, ut lenitatē nostrā libellis suis publicis vehementius exagitēt, nobisq; negligentiæ notā inurant, ac si ab ipsis solis religio sustētata & propugnata esset. Hi, quòd innocentiā nostrā traducentes, piorum animos offendūt, (qui cum Pontificiæ sectæ inimicissimi, tum istor ūpetulcis ingenijs adversarij sunt) certè non debent ferre impunè. Quin etiam ut Regni nostri, (cuius administrationis ratio omnis, Ecclesiastica & Politica Senatus, quem Parlamentum dicimus: Consultis & decretis cōmunibus sanciri & confirmari solet) scandalis, periculis incōmodis omnibus necessariò occurratur: ministri & officiarij nostri oēs, quibus Reipub. cura cōcredita est, admonēdi sunt, quàm nobis vehementer displicuerit, quòd tantùm de officij sui severitate remiserint, ut in apprehendendis Pontificijs Sacerdotibus, ex legib. sibi imperatā diligentiam rarò admodū præstiterint. Nos igitur hæc nostra monita atq; imperata publiè promulgari volumus: in quibus rogamus & jubemus Iesuitas & cū eis conjunctos & consociatos presbyteros seculares oēs jam libertatem nactos ex Dominijs & Territorijs nostris, quàmprimū discedere, nec per importunā morā suā nos vehementius incedere velint, ut in ipsos ex rigore legis scelera vindicemus. Sacerdotes quoq; alios Iesuitarū impietatē nonnihil aversantes nunc in libertate constitutos ante primū diē Ianuarij proximè subsequentis, Regnis nostris exulare mādamus. Illos tantùm excipimus, qui ante diē indictum, Consiliariorum nostrorū cuiqua aut Cambriensi vel Eboracensi præsidi, aut Diœcesium Episcopis præsentes sese exhibuerint, & agnoscentes suum erga nos obsequium ad nostram se clementiam receperint: de quorum submissione intra dies 20. per præsides, &c. Episcopos ubi acceperimus, ita cum illis acturi sumus, ac pietas & æquitas ipsa postulaverit.

Iesuitæ et Sacerdotes ex Anglia proscribuntur.

Deinde Iesuitis & Sacerdotibus Pontificijs alijs omnibus tam secularib. quàm regularibus, sive in Regno, sive extra Regnum agentibus, interdicimus, ne quovis prætextu in Regnum revertantur. Nisi Iesuitæ, & qui se illis addixerunt seculares Presbyteri ante dies triginta, reliqui verò seculares Sacerdotes à prioribus opinione divulsi, ante primum diem mensis Februarij, postquam hoc Edictum denunciatum est, portum aliquem maritimū petierint, navemq; conscenderint in regiones exteras trajecturi, tum illos illisq; subsidium ullum exhibentes, (ubi deprehenduntur) ministris nostris pro legum nostrarum summo jure pœnis afficiēdos esse permittimus: idq; magistratibus omnibus, quibus Reipub. administratio demandata est, ex hoc nostro Mandato significamus. Quò etiam Regnum nostrum ab huius pestis cōtagione faciliùs liberari possit: hoc edicto præsidibus nostris, Vicepræsidibus, Cōmissarijs, Iusticiarijs, Prætoribus, Vicecomitibus, Balivis, alijsq; cujuscunque ordinis Magistratibus omnibus severè præcipimus, ut in suo quisq; munere exquendo curā omnem & diligentiam adhibeant, locos omnes sedulò pervestigent, ac perscrutentur (qui vel ex opinione sua, vel per significationem aliorum suspicionem ullam afferat) & Iesuitas & seculares presbyteros omnes apprehendant; & nostris denique consiliarijs rationem reddant tandem, quàm probè suo munere sint perfuncti, nec per negligentiam suam permittant, ut dum alios legum periculo liberare velint, ipsi involvantur.

Summa Edicti Reginæ Angliæ contra Iesuitas.

In hoc Edicto Serenissima Regina de Iesuitis testatur *primò*, quòd alien potestate, nempe Papæ & Hispaniæ Regis permoti, in Angliam ingress sint, quó populum à veræ Religionis, adeòque fidelis erga Reginam sub iectionis studio abducerent. *Secundò*, cùm Don Giouan Regnum Hiber niæ occupare, seseque Regem ac Dominum illius declarare conatus esset quòd Iesuitæ huius facinoris & molitionis suasores & quasi buccinatores fue

rint

nt, vel ipsis Hispanis testibus, in maximas tum angustias redactis, & infortu-
ium suum deplorantibus. Regi enim Hispaniarum persuasisse Iesuitas, An-
licanas vires ita concisas, Hispanicas contra tantas, tamque firmatas esse, ut de
ictoria minimè dubitādum sit. *Tertiò*, Iesuitas ad hostium Reginæ laudes præ-
icandas, subditos Angliæ in partes adversarias pertrahendos, & ad interitum
eginæ totiusque regni machinandum, consensu maximo, vel intra regnum ma-
tiosè conspirâsse. *Quartò*, Iesuitas subditis Angliæ iam ferè persuasisse, ut ar-
a contra Reginam suscipiant, & copias suas cum ijs hostibus coniūgant, quos
apa ad Regnum hoc subiugandum miserit. *Quintò*, Iesuitas in omnibus Regni
nglicani negotijs sese immiscuisse, publicè quoque & privatim de Regno & Co-
ona Anglicana decrevisse. *Sextò*, Iesuitas quoddam quasi iuventutis monopo-
um instituisse, summæ indolis iuuenes aucupantes, & ad exteras Scholas trans-
ittentes, quò nobilissimæ ipsorum familiæ veneno Iesuitico inficiantur, & re-
ellionis fax perpetuò alatur. *Septimò*, Iesuitas omnes, cum aliquibus Seculariū
resbyterorum, eò cogitationes suas omnes contulisse, ut principes exteros nō
odò ad occupandū Regnum Anglicanum, sed etiā ad Reginā ipsam occidendā
ccitarint. *Octavò*, Iesuitas subditos à Principum suorum amore & obedientia,
d Papam illorum hostem infensissimum seducere.

Fuit igitur hæc ratio omnium mitissima & iustissima prohibendi Iesuitas fi-
ibus & regno suo: cùm nullus unquam Princeps extiterit, qui eos tolerârit, &
on summo potius supplicio affecerit eos, qui intra ditionem suam legitimos
eges abrogarent, aut subditos ab imperio eorum abstraherent, vel ad arma,
arricidia & proditiones excitarent.

Sequēte anno 1603. April. 4. die Serenissima Regina Angliæ Elizabetha mo-
itur. Hîc verbis satis exprimi non potest, ut illā mendacijs obruerint & convi-
ijs lacerârint Iesuitæ eorumque affeclæ laici; & Ecclesiastici inprimis post & ante
ortem eius. Appellârunt eam immitem, crudelem, humani sanguinis avidam,
hristiani nominis hostem acerrimam & persecutricem, lupam deniq; Anglica-
am, & ut talis fuisse ab omnibus credatur, quantū ingenij viribus valent, etiam-
ū hodie annituntur. Texuerunt Catalogos eorum, qui toto regni eius tēpore,
uod longissimum fuit, vel ob proditiones & parricidia, vel ob nefas aliud legi-
us regni vetitū, supplicio affecti sunt: deinde istud esse Anglicanū martyrolo-
ium miseris populis, & rei veritatē ignorantibus persuadere conantur. Vide-
e est in Iesuitarum nonnullorū aliorumque libris de persecutione Anglicana, Pa-
istarum alios ferarū pellibus insutos à rabidis canibus & molossis dilaniari;
lios ad equorum præsepia alligatos fœno ibi pascendos. Cernas; glires pelvib.
nclusos Papistarum viscera exedentes. Omitto alias suppliciorū diras & hor-
ibiles species, in cerebris fingentium pingentiumque Iesuitarū & similium impiè
& scelestè natas, neque in Angliæ regno unquā visas vel auditas. Si quæ aūt sup-
licia maximè sumpta sunt, pauciora tamen illa sunt per totum spatium regni E-
isabethæ, quod fuit annorum 5. supra 40. quàm per 4. annos Reginæ Mariæ, de
uibus inter illos altissimum est silentiū. De sumptis autem supplicijs, quam cau-
am iustam habēt conquerendi Iesuitæ & alij? Licuit Rom. Pontifici Pio V. Re-
inam, in quam tamen nihil prorsus iuris vel potestatis habuit, diris devovere,
ēs sibi morigeros Reges, Principes & populos in ipsius pernitiem & universi
egni ruinam excitare: Reginæ verò & proceribus Regni, pestem hanc & rui-
am avertere & vim vi repellere non liceat? Ausi sunt Iesuitæ, Cleri & Laici, do-
estici & peregrini seditiones in Angliæ regno periculosissimas concitare, ad
arricidia, cædes, omnis generis dolos, fraudes, cōsilia sanguinolenta & nefaria
acinora plurimos instigare & impellere, inque necē Reginæ & consiliariorū eius
ōspirare: & Regina Cōsiliarijque eius de seditiosis illis, proditorib. latronib. ac
arricidis nō supplicia & meritissimas pœnas sumere audeat?

Mors Reginæ Angliæ, et quæ eius mortem proximè sequuta sunt.

Iacobus Rex Scotiæ succedit Reginæ Angliæ.

Serenissimæ Reginæ Elisabethæ in Regno succedit Serenissimus Iacobus 6. Scotiæ Rex. A primo autē eius in Angliam adventu non tres vel quatuor menses effluxerunt, in quibus non aliqua contra illum fabricata sit conspiratio vel proditio à Papistis; quos inter Iesuitæ primas semper tenuerunt. Scribit etiam doctissimus Casaubonus ad Frontonē Ducæum Iesuitam pag. 52. Vuatsonū & Clercum, Sacerdotes seculares, Regem Iacobum vix iñ Angliam ingressum, nondum certè coronatum anno 1603. machinatione clandestinâ, tollere de vivis aggressos esse: Et hanc quidē primam conspirationem in Regis perniciem, postquam in Angliam appulit in apertum & hominum cognitionē venisse. Captos autem & torturâ interrogatos, dixisse illos, sæpeq; & constanter affirmâsse, se, cùm sua consilia Iesuitis in Anglia tum degentibus communicâssent, petijssentq; ab ijs, ut tam præclari scilicet incepti participes esse vellent, hoc responsum tulisse; *Non posse Iesuitas illis sese adjungere, ut qui suam ipsi quoq; parilem telam orsi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram: pergerent modò illi in hoc suo instituto, & rem agerent strenuè:* quo respōso nihil aliud quàm coniurationem, quam pulverariam vocant, significârunt, de qua postea agetur, eoq; haud obscurè demonstrârunt, se eius mox post ingressum Regis Iacobi in Angliam conscios & coadiutores fuisse. Et omninò ita erat. Nā etsi anni demùm 1605. mense Novemb. patefacta est coniuratio ista, prima tamen eius initia anno primo Regis Iacobi, & secundi principio iacta esse, ex Vuatsoni & Clerci presbyterorum testimonio liquidò constat, tum verò multò magis ex ijs quæ infandæ huius proditionis rei apud Iudices confessi sunt. Hæc Casaubonus.

Vide etiam Torturam Torti pag. 84.

Haud diu post Christophorus Vurigth ab Henrico Garneto, qui etiam per eum ad rem accelerādam ad Cresuuellum Iesuitam literas dederat, itemq; à Catesbeio & Treshamo ex parte Anglorum Romanè-Catholicorū submissus fuit in Hispaniam, tum ut Reginæ Elizabethæ mortem nuntiaret, tum ut negotium de Anglia invadenda & pensionibus submittēdis urgeret. Vno vel altero mense post adventum Vurigth, in Hispaniam, eò etiam venit Guido Fauukius, qui 22. Iunij Bruxellis Brabantiæ missus erat à Guilielmo Stanleio, Hugone Ouueno, qui se plurimis proditionibus multos iam annos contra Reginam immiscuerat, & Balduino Iesuitico in Belgio Legato ordinario, qui etiam Guidoni literas ad Cresuuellum, ut rem studiosè diligenterq; curaret, perferendas dedit.

Guuidoni Fauukes impositum erat à prædictis, priusquam Iacobus Rex ve de facie illis notus erat, ut Regi Hispaniarum significaret, Regē Angliæ asperiùs cum Romanè-Catholicis acturum, & eandem viam Reginæ Elizabethæ ingressurum: nec non vt obsecraret Regē, copias in Angliā ad Milfordum portum submitteret, ubi Angli Romanè-Catholici præstò illis futuri sint, eodemq; tempore cohortes, quæ è Belgio Spinolæ triremibus transvehendæ essent, ubi possent commodissimè terram conscenderent. Hæc Christophorus Vurigth & Guido Fauukes Hispaniarum Regi seorsim exposuerūt, Rex autem tunc illis respondit, *Se posthac his similibusq; postulatis eorum aures præbere nolle, quòd Legatum in Angliam ad Regem de pace tractanda misisset.*

Hispania denegat Iesuitis auxilia contra Angliam.

CONSI

ONSILIVM ET FACINVS INAVDITVM DE PVLVERE FVLMINALI EXSTIRPANDO IN ANGLIA REGE, REGIA FAMILIA, PROCERIBVS ET PRAECIPVA NOBILITATE ANGLICANA.

VM Hispaniarum Rex non amplius probaret consilium de copijs in Angliam transmittendis, propter pacis inter utrumque Regem tractationem, propterea vi ac armis nihil ultra possent, ad occulta molimina protinus congerunt. Nam primo ut Mercurius Gallo-Belgicus refert tom. 5. lib. 1. pagina 4. mense Maio anni 1603. quinque ex Scotia oriundi in vincula Londini conjecti sunt, à Iesuitis, ut ferebatur, subornati, ut eo die quo coronationis solemnitas perageretur, excitato diversis in locis ingenti incẽdio, turbas Londini quàm maximas darent, quibus quod insidiosè decretum esset, in actum eò commodius produceretur.

Secundò, consilia de pulvere fulminali agitârunt. In cuius sceleratissimi & à multis seculis inauditi facinoris descriptione octo inprimis considerabimus ordine: primò personas per quas: 2. in quas: 3. quo tempore: 4. quo loco: 5. quibus medijs: 6. quem ad finem inauditum hoc facinus tentatum sit: 7. occultam eius moliendi rationem: 8. admirabilem eiusdem detectionem.

Personæ delinquentes, & præcipui huius facinoris authores, fuerunt Laici nonnulli & Clerici. Laici fuerunt nobili genere orti & eximijs naturæ dotibus ornati: Percius, Guilielmus Stanley, Guido Faunkes, Ioannes Talbot, Thomas Vuinter, Robertus Keies, & Catesbeij famulus, & Franciscus Tresham. Percius ex familia Comitis Northumbriæ fuit: Stanley & Talbot ex honoratissimis familijs: Thomas Vuinter Generosus, Robertus Vuinter armiger, Guido Faunken Generosus, Ioannes & Christophorus Vurigth Generosi & Regis, ut vocant, Pensionarij. *Personæ delinquentes in hoc facinore pulvereo Laici.*

Ex indubitatæ aũt fidei Actis, quæ de hac cõiuratione sunt edita, potest intelligi, Robertum Catesbeium, Regis armigerum, & nobilem primariũ, huius dramatis primũ actorem fuisse, & statim, ut de Rege armis pellendo, & auxilijs Hispanicis spes esset amissa, nullâ interiectâ morâ, à vi aperta ad dolos, & Sinonias artes sese contulisse. Cumque dies noctesque de aliquo imani facinore perpetrando cogitâsset, tandem machinationem per pulverem tormentarium, ipsissimo haud dubiè Satanâ, qui à principio homicida est, suggerẽte, idẽ excogitavit alijsque deinde, ut sese dabant opportunitates, horribile secretum indicavit, & incepti socios sibi accivit. Et est certè admiratione dignissimũ, inter hõines aliquẽ repertũ fuisse, qui scelus adeò inhumanũ adeò impiũ excogitaret; semel excogitatũ approbaret, & ad facinus patrandũ ita animo obstinato pergeret, ut ne tã longi temporis intervallo quidem, morsus conscientiæ ullus, aut pœnitentia aliqua mentem subiret. Quid dico de pœnitentia? Certũ est, plerosque complicũ ad suscipiendũ scelus persuasione meriti esse impulsos. Itaque Ioannes Grant perduelliũ unus, quo die suppliciũ de ipso ad portam Occidentalẽ, Ecclesiæ Cathedralis S. Pauli Londini sumendũ erat, monitus à Ministro verbi Dei, rediret nunc saltẽ ad se, & veniã delicti, seriò pœnitens à Deo peteret; respondit, *Satis se acceptũ habere, in suscepto negotio adeò nihil delicti fuisse, ut è contrario confideret generosi incepti id esse meritum, quod pro satisfactione omnium suorum in cætera vita peccatorum abundè sufficeret.* Ex quo intelligitur, quàm sint parricidæ & sicarij isti Regibus & Principibus metuendi. Nam quis satis tutus ab ijs esse potest, qui cædes infandas & detestanda parricidia dissidentium à se in Religionis causa, viam esse in cœlos & sedes beatorum compendiariam autumant & sibi persuasissimum habent? *Catesbeius primarius author facinoris.*

Clerici in hoc facinore qui.

Quod ad Clericos attinet, testatur Eduuardus Coke Eques auratus, & Pro curator in Anglia Regius Generalis in Actis Henrici Garneti pag. 20. se nul lam proditionem meminisse in Anglia, cui non Sacerdos Romane-Catholicu interfuerit: in hac veró, de qua agimus, Iesuitas plures non solùm sese immi cuisse, sed etiam præfuisse dicit. Ex illis tres sunt Legati ordinarij; in Angli Henricus Garnet, aliâs Vualley, Iesuitarum in illo regno Superior: in Hispa nia Gresuuellus: in Belgio Balduuinus, ut Romæ Personius, præter emissa rios suós, quales fuerunt Gerardus, Osvvaldus, Tesmond aliâs Greenuuel Hamond, Haull, & alij ex Iesuitica societate. De quibus in Actione Henric Garneti iussu Magnæ Britanniæ Regis in lucem edita sic scribitur pag. 1. & 2 *Henricus Garnet Superior Iesuiticæ Societatis in Anglia, Osvvaldus Tesmond & Io annes Gerard Iesuitæ, Robertus Vuinter Armiger, Thomas Vuinter, &c. contra Re giam Majestatem convenerunt. Et Henricus Garnet, Osuualdus Tesmond, Ioannes Ge rard aliíque Iesuitæ malitiosè, perfidè & proditoriè Thomæ Vuintero, Guidoni Fauu kes, Roberto Keies, &c. confirmârunt & persuaserunt, Serenißimum Regem Angliæ Proceres & præsules, universamq; Regni Angliæ plebem, exceptis Papistis, esse hæreticos omnésq; hæreticos anathematis vinculo esse innodatos & excomunicatos, nullumq; posse re gnare: sed licitum meritoriumq; esse Regem & singulos in Anglia hæreticos è medio tollere ad promovendam & propagandam fucatam illam & usurpatam Pontificis Rom. authori tatem & jurisdictionem, & ad superstitiosam illam Rom. religionem in Anglia restauran dã. Cui proditoriæ persuasioni Thomas Vuinter, Robertus Catesby, Guido Fauukes, Ro bertus Keyes, &c, perfidè assensum præbuerunt. Et inde Henricus Garnet ille, Osuualdu Tesmõd, Ioannes Gerard & alij Iesuitæ, Thomas Vuinter, Robertus Faunkes, &c. per fidiosißimè consenserunt, & conspirârunt pulvere sulphureo, sive fulminali, quasi uno flatu erumpente Regem, &c. atrocißimè, immanißimè & perfidiosißimè ex improviso in al tum efflare, membratim discerpere & funditus è medio tollere*.

Pag. 280. Tesmundus Iesuita.

In Tortura Torti legitur, Iesuitam Tesmundum Batesio cuidam persuasisse, in hac pulveraria cõiuratione & facinore inaudito, nec periculum nec peccatum ullum subesse; rem licitam esse & magno bono futuram, animumq; eius ad faci-

Gerardus Iesuita

nus firmasse, & Eucharistiam insuper ei dedisse. Refertur ibidem, Iesuitam Ge- rardum uno eodemq; tempore quinq; simul viris, de conspiratorũ numero, iu- ramentum taciturnitatis detulisse, quòd per Sacram Trinitatem, perq;, quod tum sumpturi erant Sacramentum, nec revelarent rem illlam eorum tum fidei comendandam, nec nisi veniâ à reliquis datâ, unquam ab executione desisterent:

Oldcornus Iesuita.

& iuramentum post, datâ illis Eucharistiâ obsignâsse. Iesuita Oldcornus seu Hal- lus, detectâ demum coniuratione, quasi bonum factum defendit, nec quia succes-

Garnetus Iesuita.

su caruit, ideó non laudandum. De Garnetto suo loco dicemus. Hoc loco uni- cùm tantum de illo referam: Cùm primùm nunciaretur ei, detectam esse coniu- rationem pulverariam & facinus inhumanissimum, *At, at*; dixisse illum aiunt, *actum ergo de tota Societate nostra*. Quæ verba satis magno argumento sunt, Ie- suitas in hoc nefario facinore vel consultores vel consentientes fuisse: sin minùs, nullam certè trepidandi & timendi causam habuissent. Neque ipsi proditores vel in iudicio criminali, vel in ultimo supplicio negârunt, Iesuitas & consulto-

Act. in proc. p. 102

res & consentientes fuisse. Greenuuellus etiam, aliâs Tesmundus, â quo rem totam, reiq; partes singulas rescivit Garnetus, & â quo omnia speciatim audi- vit, Iesuita fuit.

Et tamen M. Tortus scribit, in hoc coniurationis scelere, non ullum Iesuitam, vel consultorem, vel consentientem ullo modo fuisse. Tam manifestum hoc Tor- ti mendacium est, ut omnem omninò pudorem & conscientiam ipsum exuisse meritissimè videri ac dici queat.

Hi Clerici

Hi Clerici & Laici rem ipsam hoc modo aggrediũtur. Robertus Catesbeius, Modus agendi
primarius in Anglia nobilis, accersitum ad se Thomam Vuinterũ, quum sciret in
Belgium eum iter suscepturum, hortatur, ne curam religionis Pōtificiæ in patria
restaurandæ abijciat. Respōdet ille, paratum & promptũ sese quidem esse cau-
sam Pontificiam etiam cum iactura vitæ suæ promovere; modum autem & viã
quâ id cōmodè fieret, ignorare. Eam verò se scire Catesbeius respondit, Parla-
menti nimirum domo, Rege Reginaq; cũ liberis suis, cunctisq; proceribus, pro-
ximis Regni Comitiis in ea congregatis, pulveris tormentarij nitrati vi, ex fun-
damentis erutâ & subversâ. Exhorrescit primò Vuinterus ad mentionem huius
tam horrendi facinoris: operam tamen suam in exequendo eo ipsi tandem polli-
citus est, omni etiam vitæ suæ periculo neglecto. Convenit igitur inter eos, ut in
Belgium profectus Thomas Vuinterus, aliquem inde secum in Angliam addu-
ceret, cuius operâ negotium hoc commodè in actum perduceretur. Commorari
autẽ in Belgio quendam Guidonem Fauukes Catesbeius dicebat, quo magis
quidẽ ad hanc rem perficiendam idoneus, inveniri non possit. Vuinterus in Bel- Owenus Iesuita
gium veniens, cum Ovveno quodã Iesuita de hoc suo proposito confert, qui con-
firmatum mirificè in Angliã redire iubet, promittens se Guidonem illum, hac de
re benè informatũ, brevi etiam eodẽ transmissurum. Nec mora illa, cùm vix O-
stendã assecutus esset Vuinterus, ecce Iesuitæ hortatu eodẽ pervenit Guido ille,
& in Angliam sine mora cum Vuintero traijcit. Dum abesset autem Vuinterus,
cōmunicat hoc suum consilium Catesbeius cum quibusdã alijs: itaq; reverso iam
Vintero, quinq; sequentes, Rob. Catesbeius, Thomas Percius, Thomas Vuin-
ter, Ioan. Vuright & Guido Faunkes ad S. Clementem congregati, iuramento
præstito invicem se obstringunt, quòd quorum conscij essent nihil effutire vel-
lent, ad Missam abeunt & Eucharistiam accipiunt, ministrantibus illam eis Ie-
suitis & in proposito eos confirmantibus.

Cùm etiã animadvertisset Catesbeius famulũ suũ Thomã Bates curiosiùs ob-
servare, & quasi in suspicionẽ vocare quid dominus eius moliretur, in ædes suas
apud Puddte-uuharse eum accersit, & Thomâ Vuintero adstante interrogavit,
quidnã ille suspicaretur de suis & sociorũ conatib. cùm iam pridẽ accuratè illos
observârit? Bates respōdit, se suspicari illos aliquid magnũ & periculi plenum,
quicquid illud sit, machinari. Hinc iterũ interrogârunt eum, quodnã esse opina-
retur? respōdit, se opinari eos aliquid periculosum de ædib. Parlamentarijs mo-
liri, quia ad domum proximã conducendam ab illis missus fuerit. Tunc Batesiũ
ad iusiurandum adegerunt, ut rem omnẽ celaret. Cũ iurâsset, rem omnẽ illi com-
municârunt: ad Eucharistiæ etiã sumptionem eũ hortati sunt, propter maiorem
cautionẽ & rei occultationẽ. Hinc Tesmondum Iesuitam, ut peccata ei confite-
retur, accessit, & inter cōfitendũ significat, rem admodũ periculosam & maximi
momenti, quã Catesbeius & Vuinterus sibi cōmunicârint, occultandã esse, seq;
vehementer dubitare, an licitũ sit, ideoq; Iesuitã consuluit & rem oẽm ei aperuit.
Iesuita aũt, qui ex coniuratis iam ante erat, illi persuasit, id licere maximè, eiusq;
animũ ad facinus firmavit, iussitq;, ut quod dominus eius illi significârit, quàm
maximè occultaret. Adiunxit præterea, in occultatione neq; periculum, neque
peccatum subesse, eumq; absolvit: & Bates cũ domino suo Catesbeio & Vuin-
tero Eucharistiam sumpsit. Bockuuodus etiam, fide ad rem occultandam iureiu-
rando præstitâ, cùm ex Catesbeio cognovisset, machinationẽ illã ad regem ac re-
gnum extinguendũ pertinere, attonitus & stupore percussus, dixit, *salvâ consciẽ-
tiâ tãtum sanguinis innocentis effundi non posse.* Catesbeius aũt respondit, sibi à Iesui-
tarũ Superiore Henr. Garneto planè persuasum esse, sine aliqua conscientiæ of-
fensa id fieri posse. Hamondus Iesuita quoq; coniurationis socios oẽs in ædibus Hamondus Iesuita.
Roberti Vuinteri absolvit die Iovis proximè post proditionem detectam, cùm
tum parricidæ arma induissent.

2. Perſonæ contra quas machinatio hæc inſtituta. Perſonæ contra quas hæc diabolica machinatio ſuſcepta erat, flos totius re-
gni fuerunt. Primaria fuit Rex ipſe Angliæ, adeoq; legitimus coniuratorum
mag ſtratus, ad quem diadema regium hæreditario iure pertinuit: deinde Re-
gina: tertió, regia ſoboles maſcula, quæ Anglici regni vnica ſpes, ſolatium, vita
& anima eſt: quartó, prudētiſsimi Regis Cōſiliarij, fideliſsimi proceres, reveren-
di Præſules, graviſsimi Iudices, præcipui equeſtris dignitatis, Generoſi Comi-
tes, Cives & Parlamenti aſſeſſores: Vt ſi conſiliū & machinatio hęc illis ex animi
ſententia ſucceſsiſset, nullus in Anglia futurus fuiſſet Rex, nulla Regina, Prin-
ceps nullus, proles maſcula regia nulla, Regni conſiliarij nulli, Proceres nulli,
nulli Epiſcopi, nulli iudices.

Conſilium autem hoc immaniſsimum initum eſt anno primo Iacobi Regis,
3. Quando conſiliū hoc initum. adeoq; illo tempore, quo inſignem clementiam in exordio regni ſui erga rebel-
les exercuit, & per integrum annum, quatuorq; menſes legibus mulctam infli-
ctam ab illis nullam exigeret. Tantum etiam á ſeveritate regia maieſtas abfuit,
ut præter indultam illam gratiam, omnes dignitate pariter & honore promo-
verit. Non tamen hoc pacto ad ſanitatem revocati fuerunt, ſed deteriores Ieſui-
tarum adhortationibus ac ſtimulis evaſerunt.

Locus autem huic facinori deſtinatus; ſacræ Parlamenti ædes fuerunt, in
4. Locus huic facinori deſtinatus. quibus Senatus ex omnium totius regni hominum genere congregari debuit.
Hunc locū propterea ſe huic facinori deſtinâſſe dixerunt, quód præteritis tem-
poribus iniquæ leges in eó contra Romane-Catholicos latæ ac promulgatæ
fuiſſent. Sed veriſsimam cauſam ex coniurationis fine intelligemus.

5. Finis huius facinoris fuit, ut Rex, omnesq; totius regni proceres, in hoc
Finis tam execrandi facinoris. loco congregati, delerentur, & univerſus totius regni ſtatus funditus ſubver-
teretur.

6. Sextó, progrediendi rationem in hoc ſcelere, & inſtrumenta quod attinet,
Modus progrediendi in hoc facinore. Parlamenti congregatio ad Februar. 7. diem inſtituta erat: ut igitur tunc diabo-
lica hæc machinatio in effectum perduceretur, Thomas Perceius domum Par-
lamenti ædibus contiguam certo pretio conducit, ut cuniculis ſub fundamento
Parlamenti agendis, operam dare commodius poſſent. Sed & domum aliam
pro tormentarij pulveris & lignorum, quibus ad hanc rem opus eſſet, compor-
tatione conducunt; unde nocturno tempore transferre illa ad domum Parla-
mento proximam, commodé poſſent. Domus hæc Lamberti cuiusdā erat, apud
quem divertere Catesbeius plerunq; ſolebat, qui famulum, etiam Lamberti
Robertum Keeſt nomine, ut eó ſecretiora & tutiora eſſent omnia, in ſocietatem
ſceleris pertraxit. Sub initium Decembris cùm difficultatem cuniculos ſub mu-
ro Parlamenti tres perticas craſſo, agendi ſentirent, ſeq; perficiendo operi non
ſufficere viderent, duos adhuc alios iuramento obſtrictos, Chriſtophorum
Vurigth & Robertum Vuinterum ſibi adiungunt. Pergunt ergo iam in
ſuffodiendo muro ſtrenué, Guidone Fawkes in excubijs interea conſtitu-
to, ut ſi forté accederent aliqui, certo ſigno ceſſandum á labore eſſe, eos mo-
neret. Accidit autem ut dum in opere eſſent, ſtrepitum quendam quaſi carbo-
num, in cella ſubterranea proxima audirent. Ablegatus igitur eó Perceius, u
carbones proſtare intelligit, illis certo precio coëmptis, cellam negotio ſuo ad
modum oportunam conducit, eamq; cadis ſeu vaſculis 36. tormentarij pulveri
replet, vectes etiam ferreos, lapides & ligna cadis ſuperimponit, ad maiorem
perniciem & vaſtitatem. Differtur interea publicis literis Parlamenti congre-
gatio in menſem Octobrem, atque porró ad 15. Novemb. diem reijcitur. Prof-
ciſcuntur igitur rebus omnibus iam conſtitutis & perfectis domum coniurat
Guido autem Fawkes in Belgium ad tempus concedens, Guilielmo Stanleio
& Oveno Ieſuitæ, quid effecerint exponit: erat enim inter eos ita conventum
ut quem fidum quisq; noſſet, eum hac de re edoceret.

A

Ad conſilij aūt huius ſeu propoſiti truculentiſsimi occultationē his potiſſimū 7.
ationibus uſi ſunt. Primū, Catesbeius Marchioni Spinolæ ut equitū turmæ in *Occultatio fa- cinoris.*
Belgio præeſſet, cōmendatus eſt, ut hoc prætextu ſine omni ſuſpicione coniura-
os equis inſtrueret. Deinde, Iuſiurandum omnes, tam pro taciturnitate, quàm
perſeverantia & conſtantia in proditione præſtanda iurârunt. Iuramēti aūt for-
nula hæc erat: *Iurabis per ſacram Trinitatem, & per id quod jam ſumpturus es ſacra-* *Iuramentum con- iuratorum.*
nentum, nunquam vel directè vel indirectè, verbis aut circumſtantijs iſtam rem revelare,
uæ tuæ iam cōmendanda fidei, neq; ab exequutione huius deſiſtere, donec reliqui tibi veniā
ōcedant. Iuramentū hoc Catesbeio, Percio, Vurighto & Thômæ Vuintero uno
odēq; tēpore, per Gerardum aliâs Lee & Broke nominatum, Ieſuitam, alioq;
empore Bateſio & reliquis per Greenvellum aliâs Oſvvaldum Teſmond Ie-
uitam datum eſt.

Deniq; deteſtandum hoc facinus, ab uno coniurationis ſocio, qui invitus & 8.
uramentū & ſacramentū accepit, ſubobſcuris literis ad Dominū de Monte-A- *Detectio facino- ris miranda.*
quilæ datis, detectum eſt: coniurati pleriq; comprehenſi ſunt & cōmeritas pœ-
nas luerunt. Hæc cùm ita ſint, non iniuria Eduuardus Coke Eques auratus &
Procurator Regius in Anglia hanc coniurationem appellat *Ieſuiticam*, ut ad Ie-
uitas ex congruo & condigno ſpectantem: hi enim, ut intelligit Lector, archite-
cti eius fuerunt, ut eſt videre in Actis Garneti pag. 66. In huiuſmodi autem cri-
minibus plus peccat Auctor quàm Actor.

Sed de hoc inaudito & horrendo facinore Rex ipſe Britanniæ maioris ſic ſcri- *Iacobi Regis An- gliæ de hoc faci- nore querela.*
pſit, & veritatē eiuſdem contra nefarias quorundā calumnias veritate regiâ his
verbis aſſeruit. *Horrenda illa & prodigioſa conjuratio* (inquit Rex) *quæ per tormen-*
tarij pulveris impetū deſtinabatur, de cujus flagitij immanitate nulla unquā ætas contice-
ſcet (quanquā illius mentio tam ſæpè repetita Parſonij animū perfodiat) non in me tantū,
meoſq; poſteros inita, publicos etiā regni ordines evertere ac delere inſtituerat: nec alij tāti
facinoris auctores, quā Papiſtæ aliquot, præpoſtero ſuæ religionis ſubvehendæ zelo ad hanc
immanitatē inducti; Ex ijs nonnulli tantâ pertinaciā obſtinaverāt ſcelus, ut nec in ſupre-
mo vitæ articulo deteſtarētur ſuū crimē, ſupremiſq; verbis, & penè ſupervenīēte morte præ-
viſis, Reos ſe ullius flagitij confiteri abnuerēt, aut petere cogitati facinoris veniā, niſi priùs
Rō. Eccleſia hoc tātæ cōjurationis conſiliū ſuâ ſentētiâ damnaviſſet. Nec multò poſt inno-
tuit, non paucos ex meorū ſubditorū numero, qui Rō. Religionē profitentur, omnis cōditio-
nis & ſexûs, alios domi, alios foris, & apud gētes exteras, confusâ & obſcurâ ſignificatione
reſciviſſe, magnū aliquid, quo Rom. Eccleſiæ utilitas promoveretur, in id coeuntiū ordinū
tempus cōparari: quanquā illis, ne vulgata res ſecretū omne panderet, deſtinatæ rei modus,
ac conſiliorū ratio nequaquā proderetur. Sed & certæ precationū formulæ cōceptæ, à mul- *Ieſuitarum pre- catio hæc eſt: Gentem auferas perfidam creden- tium de finibus, ut Chriſto laudes debitas perſol- vamus alacriter.*
tis uſurpatæ, quibus proſperos ſucceſſus tanto & tā gravi negotio precabantur. Ipſi quoque
conjurationis auctores, atq; architecti in conſtantiæ ſuæ pignus & ſilentij auctoramentum
ſæpius multorū Sacerdotū miniſterio Euchariſtiæ Sacramento ſūpto, animos ſuos ad fla-
gitiū obfirmârūt. Quidā etiā ex Ieſuitarū primarijs contagione tāti ſceleris infecti. Ex his
aliquot maturâ ad exteras gētes fugâ vim judiciorū eluſerūt, intercepti aliquot, inter quos
S. ille Garnetus & Ouldcor. & facinus cōfitentes capitis ſupplicio affecti ſunt. Et paulò
poſt: *Iam verò ille alter qui Garneto hāc pulveranam conjurationem aperuit, Greenuuel-*
lus Ieſuita eſt: ſic Ieſuitæ nefariæ proditionis ordinem expoſuit, nec ille, qui tantum ſcelus
aperuit, ullum conſcientiæ ſtimulum ſenſit, neq; is cui patefactum eſt, ullam confitenti ob co-
gitatum ſcelus pœnitentiā indixit. Ac ut palam ſit, plures ex Ieſuitis huius conjurationis
conſcios fuiſſe, Ouldcornius alter ille ſulphureus martyr, cùm in irritum ceſsiſſet è la-
tebris ſuis extracta conjuratio, concionem Catholicorum ſuorum habuit, ubi eos conſola-
tus, ac etiam hortatus eſt; ne animos ſiniſtro & infelici conjurationis eventis deſponde-
rent, aut de cauſa, quòd parùm proſperè cecidiſſet, deſperarent: ſæpè antea Sanctis iſti-
uſmodi conatibus fortunam defuiſſe, idque ſancti Ludovici Regis exemplo, eum ſe-

cunda in terram sanctam expeditione suscepta, morbo in itinere perijsse, maximam exercitus partem peste esse absumptam; sed & parum feliciter priorem expeditionem cessisse, in qua à Soldano & Mahumetanis captus est. Eos itaque hortabatur, ne ab incepto desisterent: sperarent potius suis illis consilijs, quanquam hoc tempore deploratis, divinam aliquando opem nequaquam defuturam. Quod & Attornatus Regius probat, qui in hac coniuratione testatur, Iesuitas, ut diximus, plures non solùm se immiscuisse, sed etiam præfuisse: ex illis tres esse Legatos ordinarios; in Anglia Henr. Garnetum, aliàs VVallay, Iesuitarum in eo regno Superiorem, in Hispania Cresvvellum, in Belgio Balduinum & Romæ Personium, præter emissarios suos, cuiusmodi sunt Gerardus, Osuualdus, Tesmund aliàs Greenuuell, Hamond, Haul, & è Societate Iesuitarum alij; ita ut Iesuitas huius nefandi sceleris Antesignanos & primarios autores non immeritò nominet.

Pag. 10.

Ex his igitur omnibus intelligit universus orbis, proditiones, insidias, parricidia, & veneficia Iesuitica non à levi singulorum Iesuitarum provenire motu, sed illos ea, velut summa, generalia, indubitata, & immutabilia doctrinæ suæ principia, & præcepta constituta, suis monitis, & adhortationibus, omnibus, qui ipsis aures præbent, perniciosissimè infundere, atque ita imprimere, donec eos deliberato, pervicaci, cœco & obstinato corde, in illis ad supremum vitæ spiritum persequendis obfirmatos esse agnoscant.

DE CONIVRATIONIBVS AC PRODITORIIS CONSILIIS HENRICI GARNETI IESVITAE ADVERSVS REGIAM MAIESTATEM IN ANGLIA.

Garnetus Iesuita multorum nominum fuit.

HEnricus Garnetus professione Iesuita, aliàs *Vualleius*, aliàs *Darcius*, aliàs *Robertus*, aliàs *Farmerus*, aliàs *Philippus* nominatus fuit, & hæc nomina omnia ipsemet sibi affinxit, pro more & consuetudine Iesuitarum, qui se in omnes figuras transformare, & nomina sua subinde, ad decipiendos ac fallendos homines, mutare solent.

Vide Garneti Act. pag. 87.

Patria fuit Anglus, genere clarus, in scholis institutus: postea sub Tottelo Typographo, iuris Municipalis prælo Corrector præfuit. Non paucis dotibus ornatus fuit, modò divina accessisset gratia; quæ cùm abesset, tantò nequior, quantò ornatior erat. Professione fuit Iesuita, & in Anglia Iesuiticæ Societatis Superior; & quidem optimo iure: Omnes enim quotquot ante eum fuerunt conspiratione diabolicâ multis, quod aiunt, parasangis superavit. Iesuitarum Doctor, id est, in quinque D. magister excellentissimus: videlicet Dissimulando, Deponendo Reges, Disponendo regna, Deterrendo subditos ab officio, Destruendo denique omnia.

De Garneto Ioan. Cretensis Iesuita.

De hoc Garneto referre quidem & scribere non pudet Andream Eudæmon Iohannem Cretensem in sua pro illo Apologia, eum nullius sceleris convictum, odio duntaxat religionis, aut Iesuitici nominis, fuisse damnatū & supplicio affectum: Tortus quoque scribit, Garnetum ipsum constanter affirmasse, non se, non ullum Iesuitam, vel consultorem vel consentientem ullo modo fuisse in hoc scelere. At verò ex universa narratione, quæ actis publicis continetur, & ex Epistolis, quas de se & rebus suis in arce Londinensi scripsit plurimas, quásque Eliensis Episcopus in Tortura sua Torti descripsit & publicavit, certò certius constat, Garnetum zeli præposteri fervore, & cæco studio Romanæ religionis promovendæ accensum, ea gessisse, quæ nemo verè Christianus & pius ab honesto viro, nedum Theologo expectaverit. Pulverariæ coniurationis fuisse eum conscium, ne illi quidem negant, qui eum pro martyre haberi volunt.

int. Constat autem & sine ulla hæsitatione affirmari potest, Garnetum sceleris istius non tantùm conscium fuisse, verùm etiam approbatorem, & genere uodam auctorem. Liquet enim, cùm Catesbeius, Princeps proditorum, & doli otius primarius architectus, socios facinoris quæreret, eum in eas difficultates incidisse, quarum gratiâ adire ad Garneti oraculum oportuerit, ut rem esse licitam cunctis persuaderetur. Ipse quidem Catesbeius, pro ea consuetudine & familiaritate, quæ illi cum Garneto intercedebat, non ignorans ad excludendum Regem Iacobum, Brevia duo ipsum Româ accepisse, ijs acquiescebat, hoc argumento utebatur, *Quem voluit Papa aditu prohiberi, eum sine dubio vult dmissum deturbari.* Sed cùm non dubitaret Catesbeius, ad Regem deijciendum mnes sibi licitas esse fraudes ac dolos, quia tamen placitæ machinationis ea ratio erat, ut Rex cum suis tolli aliter non posset, nisi ut multæ Papistæ simul perirent: super hoc dubio Catesbeius, ut & se & alios scrupulo molesto liberaret, on multo pòst, sub initium anni 1604. ut Acta testantur, Garnetum consuluit. x hoc colloquio & pluribus alijs Catesbeij cum ipso, atque etiam ex Grenuuel- sæpè repetitis sermonibus, de quibus & Acta, & plurimæ Garneti epistolæ xstant, luce clariùs probatur, Garnetum Iesuitam coniurationis huius nefariæ non minùs conscium fuisse, quàm alium quemvis complicum. Neque verò lùm arcani conscius Garnetus fuit, sed etiam plerisque coniuratorū, ut Vuinte- o, Rookuuodo, & ipsi Faukio incendiario, audendi auctor extitit, cūctantibus horrescentibus, priusquam probari rem tanto viro ex verbis Catesbeij ognôssent, sicut fusè narratur actione in proditores priore. Iccirco ubi tempus xcludendi dolum advenit, quum inter coniuratos convenisset, ut Conghtoam omnes convenirent de rebus necessarijs consultaturi, inter cæteros etiam Garnetus adfuit, omniáque ibi egit, quæ â coniurationis conscio, suasore & upidissimo incensore agi par erat. Omitto alia indicia in actis & Tortura Torti diligenter exposita, ut ne ipsi quidem hostes veritatis professi id negare ossint.

Vt autem adhuc minus de his dubitari possit, apertissimam ipsius Garnetū onfessionem, ex literis eius propriâ manu scriptis Dominicâ Palmarū huc adscribam: quarū hæc est inscriptio, *Ad dilectissimos Patres & Fratres:* His graviter succensentibus, quód proditionē sibi innotuisse confessus esset, ita respondet: *Nam quid facerem? Primò accusabant me reliqui omnes conjurati: Secundò, Catesbeius sus semper apud eos fuerat auctoritate meâ, quâ adduxit penè omnes, ut benè sentirent de egotio, quo factum, ut ad unum omnes me haberent pro reo. Tertiò, duo quidam Corycæi naudierant me cum Oldcorno colloquentem, atque totâ de re cum eo differentem, quid ad objecta singula responsurus essem. Quartò, literæ etiam à me aurantiarum succo scriptæ ad D. Annam Vaulx, nescio quomodo in illorum manus pervenerant, quibus sententiam meā on obscurè confessus sum:* Ingenuē etiā fassus est, *mortis sentētiam justissimè in se pronunciatam esse, quòd, quæ sibi* COMPERTA *fuissent, Regiæ Majestati non aperuisset.* Negat hoc Tortus; fatetur Garnetus: cui credimus?

Grenuuellus quoque, cùm detecta esset proditio, de Garneti cōsilio, in Vualiā festinavit, ut quod occultè non poterant, apertâ seditione efficerent: ad eamque em Henlipæ in ædibus Abingtoni, se à Provinciali Garneto missum, & hoc in mandatis habere palam contestatus est.

Huc referri etiam debet manifestum testimonium Endæmon, Iohan. Cretenis, qui in Apologia pro Garneto scribit, *Garnetum rogâsse Deum, ut vel pestem hanc pulverariam averteret, vel si ita expediret, felicem funesto facinori exitum daret: monuisseque insuper omnes, qui ad solennes eius conciones Ecclesiasticas convenerant, ut obnixè Deum orent pro felici successu gravissimæ cujusdam rei in causa Catholicorum sub initium Comitiorum.* Non probabat igitur factum Garnetus, hoc est, cædē Regis,

Garneti confessio de seipso.

Actio in supplicio. p. 3.

Act. 129.

Ioan. Cretensis Iesuitæ testimonium de Garneto

Regiæ familiæ, & procerum totius Angliæ; sed tamen amabat eventum, id est gratum ei futurum erat, si cæderentur & interirent omnes. Scilicet verè Catholica religio scelere tanto ut promoveatur opus habet. Pudeat Christianos tam manifestæ & proiectæ impietatis. Turcas non Catholicos decet hæc sententia. Sanè ipse Garnetus cùm postea à Magistratu interrogaretur; quâ fronte ausus esset ad precationem adeò detestandam ovibus sui gregis præire; facti pudendi infamiam quoquo modo à se amoliri conatus est; dixit enim, sed mentitus est *se orationes illas fieri jußisse, non eo animo, ut ex sententia proditorum, sed potius, ut contra proditorum mentem res eveniret, utque eo pacto saluti Regis ac Regni consuleretur.* Apologista hoc factum negat, & de re incomperta temerè affirmans, ridiculè sibi credi postulat: in Tortura autem Torti mendacij & falsitatis convincitur.

Crimen primum Garneto obiectū. Hoc igitur primum crimen Garneto obiectum fuit, quòd malo consenserit, ut bonum, quod existimabat, eveniret, atque adeò totis viribus procurârit malum, quo maius aliud à condito mundo Sol non vidit. Garnetum igitur, & cæteram Iesuitarum & coniuratorum in Anglia colluviem, qui cædes tam atroces parabant; iustißimas Deo & hominibus pœnas pependisse, nemo inficiari potest.

Crimen alterum Garneto obiectū. Alterum crimen ei obiectum hoc fuit, *quòd amicos pariter & inimicos, sontes & insontes sine omni discrimine perdere voluit:* quo nihil magis inhumanum aut belluinum est. Atqui Garnetus à Catesbeio consultus, essetne hoc licitum, si alteri sine alteris exstingui non possent? semel ita respondit in privatis suis ædibus: *Licere, si tantum ex ea re boni proventurum esset, quantum aliquot insontium necem compensare posset.* Iterum in campis suburbanis, quibus à palude nomen est, in hanc sententiam Catesbeio respondit; *Et posse & licere, cum sontibus insontes exsufflari, magnique adeò meriti rem fore, si id magno alicui bono Catholicis cederet.* Constat de veritate huius responsionis, primò, ex Actione in proditores posteriore deinde ex Comitis Northamptoniæ, qui in præsentia Procerum Regni & ipsius Garneti hæc fusè narravit; quæ si dubia aut falsa fuit, cur tacuit Garnetus? Servantur autem duæ ipsius propria manu scriptæ epistolæ, quibus ea res omnis ingenuè exponitur. Earum altera scripta est Pridie Non. Aprilis; altera 3. Idus mensis eiusdem. Hoc autem responso suo, eos animos Catesbeio Garnetus addidit, ut nihil amplius deliberaret unquam, sed ferretur post totus ad facinus. Quod si aliqui postea inhorruerunt ad scelus tantum; statim Catesbeio in promptu erat responsio: *Constare sibi rem hanc licitam esse authoritate optimâ Garneti, cujus sibi vox esset pro oraculo:* nec quisquam postea, nisi illius authoritate adductus, in sceleris tanti societatem ascitus est.

Garnetus Aequivocandi arte decepit Regem & Ordines regni. Similiter Garnetus Æquivocandi arte Serenißimum Regem, Illustrißimos Principes & prudentißimos Iudices nefariè decepit in Anglia; ijsque illusit turpißimè. Nam toto iudicij sui tempore ex eius ore nulla unquam fuit priùs expressa veritas, quàm teneri se inevitabiliter indubitatæ fidei testibus, aut testimonijs cognosceret. Quoniam autem Rex Iacobus pro sua clementia quæstionem de eo per tormenta haberi vetuerat, ne semper lateret veritas, excogitatum est à viris prudentibus, ut Garneto & Oldcorno Iesuitis, qui in eadem Arcis parte vicinis cubiculis servabantur, sermones unà ferendi potestas fieret, quos viri honesti, ad id ministerium electi, in proximo latentes, exciperent. Post hæc iussus Garnetus pro tribunali sese sistere, & an ullum sibi cum Hallo sive Oldcorno fuisset colloquium interrogatus, petitione etiam adiectâ, ut sine æquivocatione verum diceret, pertinacißimè per animæ suæ salutem iurans, negavit, idque toties cum tantis tamque horrendis execrationibus repetijt, ut audientium animis grave vulnus infligeret. Sunt hæc Comitis Salisburiensis verba, Garnetum de eo compellantis. Vt autem Halli confeßione, & testimonijs

eorum

orum qui sermones exceperunt, irretitum undique se teneri animadvertit; udore suffusus miser senex, veniam delicti sui petijt sic, ut beneficio æqui-ocationis id sibi licere diceret. *Nam cùm aliquis*, inquit, *de crimine à magistra-i interrogatur, is magistratui respondere, antequam testes producti fuerint, non tenetur: uia nemo tenetur seipsum prodere.* Atq; hæc constans illius fuit sententia, in qua sem-er mansit, omnia pernegans, & facti rationem hanc postea afferens.

Quadam etiam die magistratum accusare ausus est Garnetus, quòd legiti-nis probationibus instructus, non esset veritus eum interrogare. Res sic se ha-et ex scrinijs publicis. Die 27. Aprilis interrogatus per presbyteratum suum, ecténe fecisset, quando coram Magistratu negavit, manibus etiam appositis vangelij codici, se neq; nuncium misisse, neq; scripsisse ad Tesmundum sive reenuuellum Iesuitam, ex quo unà fuerant Cougthonæ; cùm sciret id falsum sse; Respondit: *Nihil se fecisse non legitimum: sed magistratus rem illegitimam & alam fecisse, qui de eiusmodi rebus se interrogârint per presbyteratum suum, quando ipsi teras à se scriptas haberent. Neq; enim fuisse animum sibi eas denegare, siquidem sciviisset is in potestatem magistratus devenisse. Nunc quia crederet illas literas non esse interce-tas, rem negâsse, idq; à se legitimè fieri potuisse.* En rem novam & nova iura. Reus arnetus magistratibus præscribit, quo pacto de sceleribus suis interrogari de-eat: & si non pareatur à magistratu, cum eo gravissimè expostulat. Satis hoc uidem pro imperio.

Garnetus magistratui præscribit quomodo de sceleribus interrogari debeat.

Die etiam quadam Garnetus convictus, multa apud cognitores suæ causæ entitus est: reductus autem in Arcem, & postea ibidem interrogatus, ecquid œniteret ipsum infamis artis, & an id seriò licitum esse crederet? an pro tem-ore, necessitate premēte, illa diceret? ipse manu suâ responsi loco in charta hæc ripsit, ex Anglico fideliter trāslata: *Hoc ego cognosco esse consentiens opinioni meæ omnium Scholasticorum. Et ratio eorum est, quòd ubi de legitima æquivocatione agitur, rmo qui per æquivocationem liberatur à mendacio, idem etiam per jusiurandum sine rjurio potest confirmari, & per quemvis alium in eam rem usitatum modum: quamvis id erit per sumptionem Sacramenti, si justa necessitas ita requirat. Heinricus Garnetus.* uxta Garnetū igitur eiusq; Socios, æquivocandi disciplina, non hoc so ùm per-ittit hominibus, ut simplici affirmatione mentiantur, sed etiam ut fidei facien-æ gratia nihil eorum prætermittant, quæ inter mortales eò valere censentur. urabunt igitur posthac, sacra Evangelia tangent, & quidvis facient; atq; adeò opus sit, sumptione corporis Christi mendacia sua firmabunt.

Garnetus etiam homo plurimorum nominum fuit. Appellatus enim fuit arnetus, Vuallia, Darcia, Robertus Farmerius, Philippus, &c. Et hoc usitatū t apud Iesuitas hodiè, qui se in omnes formas trāsformare, & nomina sua sub-nde ad decipiendos ac fallēdos homines mutare solent. Vnde etiam scribit Ed-undus Campianus in epistola ad Generalem Societatis Iesu anno 1583. Trevi-excusâ, pag. 23. & 24. *in Anglia sæpè se commutare nomina, & habitu dementissimo e.* Vide eundem de persequutione Anglicana pag. 126. 212. 314. de mentitis no-inibus pag. 130. mutatis vestibus. 126.

Garnetus homo plurimorum nominum fuit.

Nullum autem virum bonum tam multiplici falsorum nominum varietate lutatum invenimus unquam, vel rarissimè.

Septuagenarius quoque ad Regis mandatum una cum alijs conspirationis ocijs & conscijs, tam Iesuitis, qnàm politicis, captus ad quæstionem sive tor-ram adhibitus, cōfessus est integros iam sese viginti duos annos, velut supre-um Provincialem, Romani Pontificis nomine, Papistis, qui Papam eum nngliæ nominaverunt, & tanto honore prosecuti sunt, ut pedes etiam eius o-cularentur, præfuisse, omniúmque, quæ toto illo tempore, contra Reginam

Garneti confessio de sceleribus suis.

Elizabetham, & Regem Iacobum, Regnumque hactenus susceptæ proditiones essent, conscium fuisse.

Itaque ipso ad mortem condemnato, omnibus per Angliam Regi subditis, ne Pontificijs & Hispanis operam suam posthac offerrent, prohibitum est.

Legatus R. Hispaniæ Garnetū pecunia redimere vult.

Accidit autem, ut cùm sententia in Garnetum pronunciaretur, Comes sancti Georgij magna cum pompa in Angliam adveniret, impetrataque aqud Regē dicendi copiâ, *Non potuisse*, inquit, *Regem Hispaniæ Dominum suum intermittere, quin peculiarem ad fratrem suum Britanniæ Regem Legatum mitteret, & ei ob singularem in tanto periculo liberationem gratularetur, cùm salus eius ipsi tantæ curæ sit, ut pro ea vota quotidiè faciat*, &c. Erat hoc quidem Regi gratum, verùm cùm idem Legatus non precibus solùm apud Regem pro Garneto instaret, sed & triginta millia coronatorum summâ eum redempturum esse profiteretur, animum Regis mirificè commovit. Itaque licèt Iesuita ille spe veniæ impetrādæ, res alias magni momenti manifestaret, tamen tertio die Maij Anno 1605. ad supplicij locum ductus est. Cùm scalam innixā patibulo ascenderet, inter alia dixit: *Me cum Dominis à Sanctiori consilio simulatè egisse malè me habet. Verùm non putāram eos talia contra me indicia & argumēta habere, donec coràm produxissent.* Item: *Faxit Deus ne gravius cum Catholicis meo nomine agatur, eosque adhortor, ne eiusmodi proditionibus, & rebellionibus contra Regem se immisceant*; Simulque orare cœpit, & cruce se signans dixit; *In nomine Patris, Filij, & Spiritûs sancti. Maria mater gratiæ, Maria mater misericordiæ, tu me à malo protege, & hora mortis suscipe*, &c. Tunc scalâ submotâ suspendio vitam finivit.

Supplicium de Garneto Iesuita sumptum.

Apologiam pro innocentia Garneti edit mendax Ioan. Cretensis.

Hæc omnia quæ hucúsque de Garneto Iesuita recensuimus, supersunt autem alia plurima, etsi verissima sint, extant enim Acta, publicâ authoritate edita, ex quibus liquidò & sine ullo dubio constat, Garnetum, non, ut quidam in vulgus imperitum sparserunt, proditionis aliquo saltem rumore aspersum fuisse; sed è contrario, ut etiam in Tortura Torti scribitur, veritatis voce, & vi tabularum, testium, probationum luce, soliditate, pondere convictum, ore proprio & manu propriâ confessum ea fuisse, & nemo mortalium esset, cui vel in animum veniret, inventum iri aliquem, qui hæc facinora defenderet: repertus tamen est, ut supra diximus, Iesuita Andræas Eudæmon Iohannes Cretensis Græcus, qui Apologiam pro Garneto scripsit, in qua vel novæ doctrinæ Iesuiticæ contra Reges & Principes immanitas cautè dissimulatur, vel confessiones Garneti & cæterorum proditorum, impudentissimè negantur, vel eorum molitiones seditiosæ, consilia proditoria, aliaque nefaria facinora extenuantur & excusantur.

Garnetus in numerum Sanctorum martyrum refertur.

Neque verò solùm Garneti facinora & maleficia defendunt, excusant & extenuant Iesuitæ, sed eum insuper in numerum Deorum suorum retulerunt, & tamquam martyrem colunt. Sitne autem martyr ipse an non censendus, ipsummet Garnetum arbitrum habemus, quo nemo liti huic terminandæ magis idoneus inveniri posit. Paucis diebus ante suppliciū eius, venerunt in Arcē & cubiculum ipsius aliquot è præcipuis Theologis, unà cum viro nobili Arcis præfecto: inter quos hi quoque erant, D. Iacobus Montacutus, Decanus tum Regij Sacelli, nunc Episcopus Bathoniensis & Vuellensis: D. Neilus Sacellanus tum Regius, Regijque Oratorij Clericus & Vuestmonasteriensis Decanus, nunc Episcopus Lichfeldensis; & Dns. Iohannes Oueralus, Decanus ædis Paulinæ Londini. Hi cum Garneto multa cùm essent locuti, forte evenit, ut unus illorum hanc quæstionem illi proponeret; Si post supplicium Ecclesia Romana Martyrem ipsum declararet, num factum illud laudaret, & verum Martyrem futurum se crederet? tum ille ex alto suspirium

trahens,

ahens, humerosq; adducens, *Martyrem me?* inquit; *ô qualem Martyrē? sed neq, cclesia hoc faciet: & ego Deū oro, ne huius unquam illi in mentē veniat. Etenim si pro reione Catholica mortē obire, neq, aliud, infelix, scivissem, præter illa quæ per viam cōfesnis scivi, poteram fortaße honore martyrij non indignus videri, & judiciū Ecclesiæ proreri. Nunc peccatum ego agnosco meū, & sententiam, quæ adversus me pronunciata est, teor esse justißimā.* Deinde iterum atq; iterum suspiria ingeminans, & pœnitene signa exhibens; *Vtinam,* inquit, *quæ facta sunt, possem infecta reddere. Vtinam quis alius mihi potius accidisset casus, qui ut nomē proditionis infamiâ deturparetur; quod nen peccatum, etsi gravißimum, per veram pœnitentiam spero delendū, & Christum mei serturum. Ego certè si vel universum orbem terrarum in potestate mea haberē, universn lubens darē, ut à proditionis crimine, quod consciētiæ meæ impreßū est, quodq, in elogio ndēnationis meæ extabit, purus mori possem.* Hanc historiam audivisse se scribit Caubonus in epist. ad Front. Ducæum pag. 126. à Decano Paulino & duobus Escopis supra nominatis, quos interfuisse huic Colloquio diximus. Quum igir meritas se dare pœnas non semel confessus sit Garnetus; quæ insania, imò æ impietas est, pronunciari & haberi eum martyrem à Iesuitis, qui iustissimâ damnatum sententiâ agnovit?

Cùm verò Rex proditionis & cōspirationis eiusmodi pericula cavere in porū modis omnibus adniteretur, 22. Febr. anno 1604. mandatum edidit, quo suitas, cū sacrificulis & Romano-Catholicæ religionis propagatoribus omniis, proscriptos, ante 19. diem Martij ex universo Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ gno discedere iussit, hac conditione & severitate, ut qui post diem nominatum mprehensi in regno fuerint, extēplò nullo ordine aut morâ iudicij pœnas dant. Indictū etiam omnibus indigenis, ne hospitio, tecto, mensâ, aut aliâ ope eos veant ac iuvent, ni eandem cum illis pœnam incurrere velint. Rex Angliæ proscribit Iesuitas.

Principiò autem quantum laboris post politicæ quidem gubernationis cōstitutionem, in formādis ac reparandis ceremonijs Ecclesiasticis, in Anglia hactenus receptis, sustinue-, exponit. Quæ dum ita constitueret, ut nemini pietatis amanti displicere posse cōfideret, imadvertisse se interim ait, universum illud religionis negotium non parum deformari sse ab illis, qui eius hostes sint acerrimi, nempe, à Iesuitis, sacrificulis, & id genus alijs, m qui ante suum adventum in regno isto fuerint, quàm qui postmodum accesserint; qui idem omnes jam religionis suæ multò quàm ante liberius in regno isto professionem faint, spe partim mutationis alicuius introducendæ, de qua tamen nec ipse unquam cogirit, nec suspicandi ansam ulli præbuerit, partim verò abusu generalis illius omnium detorum remißionis, quæ tempore coronationis suæ consueto more facta sit, quam quidam suitarum sub sigillo regio sibi comparârint, sperantes se eâ liberos fore ab omni judiciom periculo, & propterea eò confidentius celebrandis Mißis & alijs officijs Ecclesiasticis ragendis vacantes, cum seductione subditorum ab obedientia sibi debita ad Romanæ Ecesiæ venerationem. Cùm igitur non minima Regij muneris & officij pars sit, attendere, ne bditi in religione, pietate & obedientia corrūpantur, obligatū se vel suâ ipsius cōscientiâ ste affirmat, advigilare sedulò, ne sui superstitiosis in religione opinionibus, quæ non aniabus tantùm ipsorum officiant, sed & instrumentum sint, quo ab obedientia debita aventur; fascinati pereant. Cùm autem id aliâ ratione fieri non poßit, quàm ut corruptios istius ministris obviam tempestivè eatur, [qui quidem sint Sacerdotes & Clerici nnis generis, qui ab externa & in Angliæ Regno prohibita potestate ordinationem suam ceperunt. Itaque decernere se, vt omnes Sacerdotes, sive regulares sint sive non, ptivi & liberi, sive remißionis beneficium sub sigillo regio habeant sive non, tam ui ante suum adventum in Anglia fuerunt, quàm qui post modò advenerunt, regno suo ceant; & captivi quidem primo quoque tempore navibus impositi dimittantur, cum exressò mandato, nunquam sine permißione sua ad fines istos revertendi, sub pœna editis oc nomine legibus definita. Reliqui verò Sacerdotes, Iesuitæ & alij cujuscunque

Ordinis ſint, qui ordinationem & confirmationem ſuam ab aliena poteſtate habent, lic
beneficio remiſſionis iſtius (quæ quidem à legibus & judicijs publicis neminem Sacerdo
abſolvit) gaudeant, ante 19. Martij diem ex Regnis ſuis omnibus diſcedant: additâ h
manifeſtâ interminatione, eos, qui poſt dictam diem in quibuſcunque Regni ſui partibus i
venti, aut poſtmodò unquam reverſi fuerint, judicio ſtare & pœnam legibus perſolvere d
bere ſine ullâ ſpe veniæ aut remiſſionis conſequendæ. Mandat igitur omnibus Archiepiſc
pis, Epiſcopis, Iudicibus, & alijs Iuſtitiæ miniſtris, ut termino iſto elapſo, quàm diligenti
ſimè in omnes, qui fortè ſuperfuerint, inquirant, & judicio eos ſiſtant.

Ne verò conſtitutio hæc ſpeciem alicuius rigoris habere videatur, adverſus eos, qui p
Ieſuitas & Sacerdotes iſtos in Regno ſuo ſeducti, Catholicos ſe nominant, rationes hui
ſuæ proſcriptionis affert; periculum illud inprimis exaggerans, in quo non ipſe tantùm
ſed & univerſum ſuum Regnum nuper fuerit, propter conſpirationem, quæ ab iſto quide
hominum genere primùm exorta ſit: itaque ut, ſicut ſupra quoq; diximus, eiuſmodi peric
lum caveri in poſterum eò melius & vitari poſſit, aliter quidem ſe facere non potuiſſe aſ
rit, quum alia quidem ratione illud avertere nullo modo potuerit; ſiquidem Ieſuitæ & S
cerdotes iſti eius poteſtati ſe addictos agnoſcant, qui diſpenſare ſeſe poſſe in cauſa arctiſ
mi, quod inter Regem & ſubditos exiſtit, fœderis profitetur.

Ieſuitæ ex Anglia navigant.

Sub initium igitur Aprilis ex Anglia navis multis Ieſuitis, Monachis, & a
liorum Ordinum clericis onerata, ad portũ Vliſsingenſem in Selandia appuli
Antverpiam inde petitura. Impetraverant illi, interceſsione Legati Hiſpanici,
Rege Angliæ, ut ſibi per aliquot adhuc ſeptimanas, poſt tempus præſtitutum
ſubſiſtere, & commorari in Regno Angliæ liceret. Interea verò Legatus Rege
mitionem aliquanto Ieſuitis reddere ſtudens, interrogat, quid cauſæ Rex ha
buerit, quòd tam aſperam in Catholicos ſententiam tuliſſet. Rex igitur, ut cau
ſam proſcriptionis iſtius Legatus cognoſceret, literas ei prælegi curavit, qui
bus de conſpiratione Papiſtarum in Regis & Regni perniciem factâ, prolix
perſcriptum fuerat: imprimis autem, quòd Rege Reginaq; cum univerſa fami
lia eorum ſublatis, univerſum Reipubl. ſtatum, mutatis præcipuis officijs, per
vertere decreviſſent. Auditis hiſce literis Legatus obticuit, nihil amplius in cau
ſa eorum agere expetens.

Nova in Anglia contra Regem conſpiratio.

Sub initium tamen menſis Iunij Anno 1606. nova iterum adverſus Rege
Angliæ Iacobum detecta eſt conſpiratio, quæ in Flandria quidem initiũ cœpiſſ
ferebatur, Ieſuitis & ſacrificulis quibuſdam authoribus, quorum ſuaſũ & hor
tatu ſex primarij quidam viri, inito fœdere, & Euchariſtiæ Sacramento accepto
ſilentium & fidem ſibi invicem promiſerunt. Convenit autem inter eos de Reg
vel in venatione glande plumbeâ transfigendo, vel aliâ quacunq; ratione è me
dio tollendo, eumq; in finem monilia quædam & clenodia pulcherrima pretio
ſiſsimaq; veneno ita infecta ſibi compararant, ut vel ſolo attactu lethalia eſſen
eaq;, ſi in venatione res non ſucceſsiſſet, Regi offerre & exhibere animus erat
ut illis acceptis necem evitare non poſſet. Hâc conſpiratione mirabiliter patefa
ctâ, Rex pauló poſt promulgato denuò edicto publico, omnes Ieſuitas, Mona
chos & Romanæ religionis miniſtros, propter conſpirationũ turbas continua
& machinationes perpetuas ſub capitali ſupplicij pœna, regno ſuo ante pri
mam Auguſti diem excedere iuſsit: hoc tamen benevolentiæ ipſis exhibitum i
promittens, ut ſi ſeſe in portubus maris aperiant, navibus Anglicis quocunqu
cuperent deferantur. Edictum autem de verbo ad verbum ſic habet.

EDICTVM

EDICTVM

SERENISSIMI MAGNAE BRITANNIAE REGIS.

IACOBI I.

FIDEI DEFENSORIS,

[C]ONTRA PONTIFICIOS ANGLIÆ RECVSANTES, ET IESVITAS, SACRIFICVLOSQVE AD DIEM 2. Iunij M. DC. X. publicè promulgatum.

QVanquam ſumma Regis pij & ſapientis cura circa Religionis verè Catholicæ
& Chriſtianæ conſervationem & amplificationem verſari debeat, atque in hunc
finem, ſicuti una manu bonum eius ſemen ſpargere, ſic altera malas herbas &
[h]æreſes, quæ inter Domini ſemina plerunque ſuccreſcunt, quantum fieri poteſt, evellere
[&] extirpare oporteat: nihilominus tamen natura noſtra ad clementiam perpetuò tam pro-
[cl]ivis fuit, ac præſertim ab effuſione ſanguinis, in ijs rebus, quæ conſcientiam quocunque
[m]odo tangere poſſunt (quanquam nihil aliud quàm ſimulata & ficta in quibuſdam conſcien-
[ti]a erat) ita ſemper alieni fuimus, ut, non obſtante ea cura & zelo, quibus huius noſtræ an-
[ti]quæ & veræ Catholicæ Religionis, quam profitemur, conſervationem & propagatio-
[ne]m perpetuò proſecuti fuimus, dicta nobis innata clementia nos ſemper retinuerit, ne Le-
[ge]m illam quæ contra Sacrificulos & Recuſantes lata fuit, quamque peſſimis ſuis facino-
[ri]bus contra nos diverſis vicibus perpetratis, perverſiſque & ſuperbis actionibus illi jure
[m]eruerant; debitæ executioni mandari fecerimus. Poſteaquam verò peſſimum hoc ipſorum
[in]ſtitutum, principiò per immediatam Sacrificulorum proditionem, in ipſo noſtro in hoc
[R]egnum aditu, ac poſtea per horrendos iſtos cuniculos Sulphureos (quæ immaniſſima cru-
[de]litas oblivioni nunquam tradenda) manifeſtatum, cui deinde ſupervenit ſimul horribile
[&] deplorandum illud facinus extra hoc Regnum deſignatum (Diabolicum & immaniſſi-
[m]um nimirum parricidium illud in ultimo Galliarum Rege fratre noſtro chariſſimo per-
[pe]tratum) animos dilectiſſimorum ſubditorum noſtrorum, quos domus & corpus Par-
[la]menti repræſentant, ita excitavit, ut utraque Domus nos humillimè rogaverint & ob-
[te]ſtatæ ſint, ut in Papicolarum actiones & veſtigia accuratiùs quàm antehac umquam in-
[te]nti eſſemus, & ut in hunc finem, optimas & ſaluberrimas huius Regni Leges cōtra ipſos,
[&] quidem majori ex parte ante noſtrum in hoc Regnum ingreſſum, latas, quarumq́ obſer-
[v]ationem in Inauguratione noſtra juravimus, ſine ulla ulteriori dilatione executioni man-
[da]re vellemus: juſtiſſimam certè cauſam habemus, ut juxta humillimas ipſorum petitio-
[ne]s, in poſterum magis, quàm antehac umquam, ſolliciti ſimus, dictasq́ Leges noſtras exe-
[cu]tioni diligentius mandari faciamus. In hoc etenim negotio conſcientia noſtra, reſpectu
[R]eligionis, honor noſter, reſpectu eius, quòd nihil niſi Legum noſtrarum executio petitur,
[&] ſecuritas noſtra (ac non ſolùm noſtra, verùm etiam totius poſteritatis noſtræ) reſpectu
[sa]nguinolentæ Pontificiorum doctrinæ, qui in Martyrum & Sanctorum referunt nume-
[ru]m eos, qui proprios ſuos Reges, Vnctos Dei, trucidant (ſicuti nunc cum horrore execrā-
[du]m hanc ipſorum doctrinam toties effectui mandatam, & parricidialem hanc Theoriam
[&] Praxin ita conjunctas videmus, ut facinoroſi & maligni homines nullo medio melius,
[q]uàm per parricidium Regis cuiuſquam, qui aut Hæreticus, ipſorum judicio, aut fautor
[H]æreticorum habetur, animam ſuam ab æterna damnatione ſe liberare poſſe putent) Hæ,
[in]quam, tres cauſæ, quæ conſcientiam, honorem & ſecuritatem noſtram tangunt, atq́ etiam
[po]pulum noſtrum permoverunt, providentiam in nobis Regiam & ſollicitam, qua unuſ-

quiſq; Rex pius, juſtus, & prudens, rebus ita contingentibus & ſeſe habentibus, prædit
eſſe debet, neceſſariò excitant.

Ac propterea cùm certiores facti ſimus, quòd hoc præcipuè tempore major, quàm an
tehac unquam, Recuſantium numerus in hanc noſtram urbem Londinenſem venerin
licet per Leges Regni noſtri certis limitibus circumſcripti eſſe, & intra quinque ill
milliaria pro habitatione ipſis deſignata, manere debebant: certò nobis conſtitutum e
revocare, ſicuti priorem omnem in hunc locum redeundi datam licentiam per præſens E
dictum revocamus. Et quanquam hoc tempore, quo Parlamentum haberi, & Inaugu
ratio filij noſtri primogeniti inſtitui debet, eos hìc tolerare perimportunum & pericu
loſum ſit, quam & ob cauſam Parlamentum noſtrum humillimè requiſivit, ut univer
ad domicilia ſua remitterentur, & urbs hæc ab illis, pro Inauguratione dicti noſtri fil
chariſsimi, vacuaretur: nihilominus tamen tantum conſuetæ noſtræ bonitatis retine
conſtitutum nobis eſt non reſpiciendo ullas ipſorum vafras machinationes aut pericula
quæ tempore hoc durante inde nobis, in recompenſationem dictæ noſtræ clementiæ, pro
venire poſſent, ut, conſideratis negotijs ipſorum gravioribus, privatum ipſorum ſtatu
attingentibus, quæ fortaſſe adhuc in proximo termino peragenda haberent, ipſis termi
num uſque ad ultimum Iunij prolongare velimus: intra quod tempus ad domos ſuas, &
ad ea loca, ad quæ per Leges remiſsi ſunt, redeunto, nec unquam poſthac ad hanc urbe
noſtram & Cameram Londinenſem, vel ad Aulam noſtram, nec ad Aulam dilectiſsim
Reginæ noſtræ conjugis, vel chariſsimi Principis noſtri filij, quocumque loco ſit, intr
decimum ab hac urbe Londinenſi milliarium, ſine ſingulari veniæ impetratione, remea
re præſumunto, cùm Leges noſtras contra tranſgreſſores quàm ſtrictiſsimè executio
mandare, & ſummum illum Authoritatis noſtræ contemptum ſeveriſsimè vindicare de
cretum ſit. Et ſimiliter, juxta dictam humillimam chariſsimorum ſubditorum noſtroru
in Parlamento congregatorum petitionem, omnibus ſuperioribus Magiſtratibus, in o
mnibus hujus Regni noſtri partibus, ſtrictiſsimè mandandum decrevimus, ut juxta Le
ges noſtras, ab omnibus Papiſtis inobedientiæ convictis, omnia arma, pulveres tormen
tarios, & quæ eiuſdem ſunt generis, quæ quiſq; ſive in propria habet poteſtate, ſive apud a
lium depoſuit, recipiant, & provideant, ut bene cuſtodiantur, & ſecundum leges deponan
tur, tantum ipſis pro neceſſaria domuum & ſui defenſione relinquentes, quantum per lege
conceſſum eſt. Qua in re, cùm Magiſtratus noſtri hactenus nimis negligentes fuerint,
expreſſum hoc noſtrum mandatum vel neglectum, vel executioni non ſatis diligenter, u
decet, datum, deprehenderimus, per ſeveriſsimas pœnas ipſis notum faciemus, quàm gra
ve delictum ſit, in Regijs noſtris mandatis, præſertim in rebus talis momenti, negligen
tem eſſe.

Et quandoquidem Ieſuitæ & Sacrificuli majori numero nunc, quàm antehac umquam
tam per totum noſtrum Regnum, quàm in urbe noſtra Londinenſi, circumvagantur, no
ſolùm gregatim ad Domum noſtram venientes, maximo cùm Authoritatis & Legum no
ſtrarum contemptu, verùm etiam permixtâ ſibi talium perſonarum particularium cater
vâ, quæ poſteaquam carceribus detentæ & per Leges noſtras convictæ, & nihilominus ta
men (ex bonitate noſtra) è Regno, ſub hac conditione, ne umquam redirent, deducta
fuerunt, in Regnum redire auſæ ſunt, maximo cum ſummæ erga eos bonitatis & clemen
tiæ noſtræ contemptu, manus noſtras ad juſtiſsimas pœnas provocantes: Nos ad tale
abuſus & confuſiones in poſterum præveniendas, omnibus iſtis Legibus frena amplius no
inhibere, ſed eaſdem, ut ratas, prout decet, executioni contra eiuſmodi tranſgreſſores man
dare decrevimus. Et quoniam ſemper proni ſumus ad ſeveritatem aliqua clementiæ no
ſtræ parte temperandam (non jam reſpicientes, quòd ſtatim in primo, ac poſteà in quart
Regni huius noſtri anno, per duo diverſa clementiſsima Edicta omnibus Sacrificulis &
Ieſuitis certum diem præſtituimus, ante quem ex noſtris ditionibus diſcederent, graviſsi
mis etiam pœnis, ſi in Regnum noſtrum redire auderent, propoſitis) decrevimus, non ob

ſtant

ditate præcedentis nostræ gratiæ contemptu, ad duas illas priores profectiones ipsis indictas, etiam tertiam adijcere; ac propterea per præsens hoc Edictum declaramus & promulgamus, quòd omnibus Iesuitis, Scholaribus, & cæteris cuiusq; conditionis Sacrificulis in hoc Regno nunc agentibus, tam ijs, quos carceribus liberare voluerimus, quàm ijs, qui nondum in vincula conjecti sunt, liberè & tutè ex Regno nostro discedere liceat, sic ut in hunc finem ad quemdam nostrum portum ante 4. Iulij proximè venturi sese conferant, ac ipsi primâ occasione in exteras Regiones traijciant. Admonemus & certos facimus dictos Iesuitas, Scholares, & cujuscunq; generis Sacrificulos, juxta dictum nostrum placitũ discedentes, ut & cæteros omnes, qui antehac per clementiam nostram eadem cum conditione libertati fuère restituti, quòd, si quisquam ipsorum posthac in Regnum hoc nostrũ reverti ausus fuerit, sanguis ipsorum super proprio ipsorum, atque etiam eorum, qui ipsos miserint, capite esse debeat, quandoquidem hoc facientes, non solùm in pœnas, quas leges nostræ ipsis minantur, verùm etiam in eas, quas summus & superbus clementiæ bonitatisque nostræ erga eos ostensæ contemptus ipsis pariet, incurrent. Et in genere (ne quisquam ignorantiam legum nostrarum prætendere possit:) Universi Iesuitæ & Sacrificuli, cujuscunque sint Ordinis, ipsorumque missores hoc Edicto admonentur, ut sibi caveant, supra id quod per clementiam nostram ipsis indultum est, amplius aliquid à nobis petere, quo in Regnum hoc nostrum redire possint, propter pericula notissima, quæ ab ipsis jure timentur, & sollicitudinem, quam pro bonis nostris subditis gerere decrevimus, quò à periculis corporis & animæ, quæ à Iesuitarum & cæterorum Sacrificulorum doctrina ijs imminent, liberentur, cùm horum in hoc Regno actiones & studia ad nullum alium scopum tendant, quàm ut animos optimorum subditorum nostrorum à debita & Deo & nobis obedientia avertant.

Et quia denique horror immanissimæ Proditionis pulverariæ animas Parlamenti nostri occupavit, & insuper, inter cætera, Iuramentũ Fidelitatis nobis à subditis nostris præstandum tantoperè à Papa & Asseclis ipsius oppugnatum fuit, ut ipsi calamum arripere, & causæ nostræ, quæ Iuramentum illud spectat, defensionem suscipere cogeremur (quod quamvis Papæ odiosissimum esset, summi tamen favoris & clementiæ opus fuit erga tam multos nostros subditos, qui, licet superstitione Pontificia excæcati, animo tamen erant parato, ad obedientiam nobis præstandam; in quo etiam inter huius conditionis Papistas, & alterum illud pestiferum genus, qui supra dictas damnatas & maledictas doctrinas & artes commiscent, discrimen habitum fuit:) Nos considerantes, quòd dictum Iuramentum discrimini vero & clementi inter duo ista Papistarum genera faciendo serviat, ut jam dictum est, non possumus quin omnium bonorum nostrorum subditorum saluti, & malignorum hominum detectioni peropportunum existimemus, ut in posterum in generali huius Iuramẽti apud omnes nostros subditos promotione, major quàm antehac umquam cura adhibeatur. Ac propterea expressum nostrum Decretum est, omnibusq; & singulis nostris Episcopis, Iudicibus Civilibus & Criminalibus, atq; omnibus alijs nostris Ministris, quos hoc attinet, strictissimè mandamus, ut illud ab omnibus illis personis, & in omnibus rebus, quibus leges fieri jubent, exigant, scientes, Leges ipsos hac autoritate non ornasse, ut hoc pro libitu facere, & omittere pro beneplacito liceret; Verùm nos hoc, tamquam necessarium ac debitum officium ipsis mandatum & impositum, velut personis publicis, & à nobis pro maximè fidelibus habitis, pro bono & securitate nostra statusq; nostri, ab ipsorum manibus postulaturos. Datum in Palatio nostro VVhitehallij 2. Iunij, Regni nostri Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hyberniæ anno octavo.

Deus custodiat Regem.

Hanc Inquisitionẽ & proscriptionem Anglicanam in Proditores, veneficos, parricidas institutã, Gretscherus Iesuita contra Steniũ cum Hispanica confert, Oceanũ scil. cum Limago nostro; & elephantũ cũ formica. Σύγκρισιν hāc mirarer, **Calumniæ de proscriptione Iesuitarum in Anglia.**

nisi ex solo Gretschero frons Iesuitarum omnibus nota esset. Quis enim non rideat, vel potius exsecretur impudentiam eius, affirmantis nihil certius expectandum Papistis, quàm carcerem, exilium, &, ut alius Iesuita loquitur, rotas, catastas, catapultas, frixoria, pugillaria, manus ferreas, ollas æneas, & similia tormenta, in illis Provincijs & civitatibus, quas solus Lutherus vel Calvinus occupat. Refutat satis Iesuitas Ecclesiarum status, qui est in Germania, Gallia, Belgio & alijs in regnis. Vbi enim vel fando auditum est, à Lutheranis vel Calvinistis combustos heterodoxos? Vnum vel alterum nominabunt, qui capitis supplicio affecti sunt: sed causam, sat scio, non exprimentur, ut ita eorum ignari, quæ gesta sunt, Calvinianos esse crudeles statuant: multó minus aliquid addent de rogis Hispanicis, lanienis Gallicis, supplicijs Belgicis, coniurationibus Britannicis, exilijs Carinthicis, turbis Polonicis, tumultibus Suecicis, & motibus Vngaricis.

Comprehensi sunt etiam Anno 1606. duo alij ex Iesuitis coniurationis huius conscij in Anglia, & ad Regem adducti: Ex eorum uno, Parcio nempe, Societatis in Anglia Provinciali, Rege præsente, quæsitum est primó, *Possitne Pontifex Romanus excommunicare Iacobum præsentem Angliæ Regem?* qui respondit, omnes Catholicos fuisse hactenus & esse adhuc in illa sententia, licere summo Pontifici, tanquam summo Christi in terris Vicario, omnes Reges & Principes hæreticos excommunicare. Instantibus veró Consiliarijs, non esse hoc directum responsum ad propositam quæstionem, respondendum enim esse præcisé ad hoc; *Vtrum Paulus V. Pontifex modò Romæ residens, possit justè excommunicare Iacobum I. magnæ Britanniæ Regna hoc tempore gubernantem?* ille, respondisse se in genere ad propositam quæstionem ex mente omnium Catholicorum ait, velleque in responsione ista acquiescere, cúm in individuo respondere aut definire velle, quid Paulus V. Pontifex Max. in Iacobum I. possit, maioris esset authoritatis, maturioris consilij & superioris arbitrij, petit igitur sibi, quód falcem in alienam messem mittere nolit, ignosci. Quæsitum deinde ex illo est, *An Angli omnes, qui Anglicanam confessionem sequuntur, sint hæretici?* Respondit ille, Quicunque scientes volentes, ab Ecclesia Catholica Romana divortium faciunt, inque eo perseverant, sunt hæretici. Vrgebant illi, *responsionem magis ad Anglos, eorumque religionem applicandam esse*, at ille in hoc suo generali responso substitit, ne in prima quidem quæstione læsæ Maiestatis, in altera veró fractæ seu perturbatæ pacis publicæ reus fieret. Quæsitum porró est, *An proditio proxima, suâ authoritate, consilio & præscitu facta esset?* Ille negando respondit, & adiunxit simul, se detestari ex animo tam horrendos conatus contra magistratum legitimum conceptos, iudicareque autores non eo tantum, quod aliqui eorum iam sustinuissent, sed graviori etiam supplicio, (si tamen aliquid gravius excogitari posset) dignos esse. Postremó quæsitum ex eo fuit, *An autor esset libelli cujusdam, contra statum Regis & regni Anglicani conscripti?* Respondit ille, autorem se non esse, vidisse tamen istum libellum, & in multis correxisse, cúm quicquid in provincia illa à Societate conscriberetur, censuræ uti suæ subijciatur, necesse omnino esset. Hoc audito in carcerem uterque mandato Regis translati sunt.

Anno etiam 1607. Iesuita quidam in quatuor partes dissectus est, quód in contumeliam & contemptum mandatorum Regiorum, Sacerdotes aliquos sui ordinis creare, in locis occultis conciones habere, & populum ita docere, quód Rex in Ecclesiam ius nullum habeat, Pontifex eius caput sit & subditi ad servandam Regi fidem non teneantur, ausus fuerit.

QVE.

QVERELA
ANGLICANI CLERI AD CLEMENTEM VIII. PONTIFICEM ROMANVM DE MVLTIS AC VARIIS Iesuitarum studijs, dolis, imposturis ac fraudulentis actionibus in Anglia, Belgio, Romæ & alibi.

IESVITARVM GESTA AD REGINAM ELISABETHAM SPECTANTIA.

ELisabethâ in Angliâ regnante, non modò neglecta fuerunt multa media ad regnum illud convertendum proposita, sed eorum loco propter libellos famosos quàmplurimos, imores annuos, menstruosque futuræ invasionis, aliasque molitiones frequentes à Iesuitis lis profectas, tam gravis tot annorum persequutio excitata est, ut magnum Catholici noinis exterminandi periculum sæpè immineret. Et quamvis ad minuendam hæreticorum iperbiam debita & proportionata media assumenda esse non inficiemur, multa tamen in ateria, ut appellant, status omnibus Catholicis obiecta, se obtulerunt, quæ Sacerdotes cum ebe Catholica graviter offenderent. Iesuitæ in Angliâ multorum malorum causa.

1. *Sacerdotes in Angliam missi, sub Alani auspicijs, ex institutione Pontificis pro- biti, materiæ status se immiscere, post aliquot annos, Iesuitas sub eadem conditione, in bsidium asciverunt. Eam tamen conditionem violabant, quàm cum Sacerdotibus, & cum icis, in quorum domibus excipiendi erant, pacti fuerant, quàm eorum Generalis in scriis sub obedientia illis mandaverat: quam regulam suæ religionis fundamentalē faciunt, scilicet querelis Dominorum temporalium se ingerant, ut ex libro Regularum impresso, tet, quàm ubique ab illis observari Franciscus Montanus in Apologia Iesuitarum proetur.*

2. *Iesuitæ libellum supplicem ad Elisabetham, typis impressum, ediderunt. In eo ilm Reginam omnibus regijs virtutibus ornatam, & totius illorum justæ spei, post Deum, chôram appellant. In eo profitentur, se ab Elisabethæ partibus futuros contra Pontifim Romanum, etiam pro causa religionis Catholicæ Angliam invasurum, nec aliter senre quenquam Catholicum, nisi ignorantem aut scrupulosum. In eo etiam coram Deo & ngelis protestantur, se immunes esse & fore ab omnibus contra Elisabetham molitionis, propter quas tamen quàmplurimos ab Elisabetha morte affectos noverant: Quæ Ieitarum purgatio tantum non erat Sacerdotum accusatio. In eo multas alias absurdißias adulationes congerunt. Adulationes, reclamante etiam conscientiâ, effutitas appelre possumus, quòd quam laudaverant vivam, vituperabant statim mortuam.*

Robertus Personius pro more suo, librum de Conversionibus tribus Angliæ, ab alio odam, nomine Harbsfildo, insignißimo Doctore compositum, suo nomine promulgavit. uas præfigit Epistolas, unam vivâ Elisabethâ factam, in qua illam commendat; aliam ortuâ Elisabethâ factam, in qua illam condemnat: utraque jam in eodem volumine junt circumfertur.

3. *Librum Titulorum ad regnum Angliæ pro Infanta Hispanica compositum, inlsitatis, seditionisque plenißimum, ad augendam contra Sacerdotes suspicionem, sub none Sacerdotis secularis Dolmanni viri singularis meriti, promulgârunt.*

4. *Assasinos ad occidendam Elisabetham subornatos, ex Hispania ad Sacerdotes iquot in Anglia, quorum unus erat præfatus Dolmannus, quasi cædis complices, misent. Vnde Sacerdotes illi, eorumque amici, nonnulli magnæ nobilitatis viri, in maxium periculum conjecti, sed propter perspectißimam eorum innocentiam mirabiliter libeti sunt.*

5. *Sacerdotes illos, aliosque, quorum integritas, & in patriam debita affectio jam rere cœpit, infamare non cessârunt, & magis quàm antea, tanquam nimium à magi-*

ſtratibus favorem ex neceſſaria innocentiæ defenſione conſequutos. Sciebant ex illo favore Sacerdotibus impenſè plurima plurimis Catholicis bona obtingere. Sciebant ex eo favore honorem & incrementum religionis Catholicæ proveniſſe. Sed religionis & rebellionis perſpectâ differentiâ cum honore etiam Sacerdotum conjunctâ, magno deſignationibus Ieſuitarum non potuit non eſſe præjudicio, qui librum de Reformatione Anglicana, tanquam extincto clero, aut mox extinguendo, conſcripſerant, in quo tanquam omnium Domini de diſpoſitionibus Epiſcoporum & Epiſcopatuum, de redditibus omnibus Eccleſiaſticis in maſſam redigendis & diſtribuendis, de proceribus in ordinem cogendis, de alijs Ordinibus religioſorum vix, aut ne vix quidem admittendis, de Provincialibus Ieſuiticis loco Abbatum Benedictinorum creandis, de emolumentis ad ſummum Pontificem provenientibus, ad quinquennium in uſum Ieſuitarum intervertendis, præter multos alios articulos determinaverant.

Nec horum memoria jam fuiſſet refricanda, ſi ſimul cum Eliſabetha molimina Ieſuitarum terminum ſuum habuiſſent. Iam verò quia perpetua eorum ſeries, non minus contra Iacobum Angliæ Regem, quàm contra Eliſabetham, & fortè magis, perſequutionis cauſam valdè promoveat, ne omnibus crimine involutis ſeditionis, religio Catholica exoſa fiat, cum multarum animarum detrimento, operæpretium eſt, ut Sacerdotum innocentia, moderni Regis Britanniæ juſtæ expectationi reſpondiſſe appareat, in ijs præcipuè rebus, quarum veritas apparere debet.

GESTA IESVITARVM AD IACOBVM REGEM BRITANNIAE MATREMQVE SPECTANTIA.

A Multis annis ſic conſtat, ut nullâ tergiverſatione celari poßit, Ieſuitas manibus pedibuſque, ut ajunt, laborâſſe, ut apud Catholicos Anglos gratiam popularem aucuparentur, Sacerdotibus averſione conflatâ, & præcipuè prætextu ad ſpeciem pulchro, quòd Sacerdotes Regis Scotiæ, qui eſſet hæreticus, faverent titulo; Ieſuitæ verò laborarent ad ſceptrum Angliæ evehere perſonam Catholicam, vel Hiſpanum, vel Hiſpanam, vel Parmenſem, vel Sabaudum, vel quintam, vel ſextam, vel neſcio quotuplam perſonam (pro bono Societatis omni vento velificare decreverunt) ſed ſemper Catholicam. Vnde conſequens erat neceſſariò, ut Rex Scotiæ tanquam perſona inidonea, nihil in ſe regium habens (id quod ſedulò factum eſt) traduceretur. Nec defuerunt molitiones Ieſuitarum variæ, ut Rex Scotiæ Angliæ regno privaretur: in quibus tamen omnibus dicunt, non defuiſſe eis ſummi Pontificis conſenſum.

Liber Titulorum ab illis conſcriptus eſt pro titulo Infantæ Hiſpanicæ ad Regnum Angliæ contra titulum Regis Scotiæ. Ad illum librum Titulorum additio poſtea divulgata eſt, in qua omnis melioris notæ Catholici Angli aſſeruntur (ſed falſiſſimè) Scotico titulo refragati eſſe.

Anno 1589. Cùm Rex Hiſpaniæ Philippus II. in Collegio Anglicano Valliſoleti exciperetur, moderantibus eam actionem quatuor Ieſuitis, quorum unus erat Robertus Perſonius, Oratione publicâ unius Angli ex perſona omnium, oblati ſunt ei animi, vires, conatus, ſtudia, vitæ, morteſque non eorum ſolùm, qui in Collegio erant, ſed & parentum, quos habebant, amicorum, neceſſariorum & Catholicorum omnium in Angliâ, ut patet ex libro ad rei memoriam ab illis impreſſo anno 1593.

In Collegijs Anglicanis Valliſoleti & Siviliæ, inducti ſunt Angli Ieſuitarum fraudibus & minis, ut titulo Infantæ ad regnum Anglicanum ſubſcriberent, & in miſſionibus ad Angliam ſubſcriptum titulum promoverent: quamvis nonnulli ſubſcriptiones has alibi procuratas fuiſſe aſſerant.

Archiduci Alberto & Infantæ intimârunt, tot pro illis obſides eſſe, quot Angli in Seminario S. Audomari nutrirentur.

Infantam

Infantam Hispanicam, venientem in Belgium, deliberârunt titulo Reginæ Angliæ ignire. Hoc cùm notum esset factum in Anglia, magna tumultuum Belgicorum oc- fuit.

Quatuor libros contra vel titulum, vel personam Regis Angliæ scripserunt, aut saltem primi fecerunt. In eorum uno Natalitia Regis taxatur, ut Mater infamaretur, & Rex n minus quàm Elisabetha contra religionem perpetuò irritaretur.

Cùm Oglebein quidam missus fuisset in Hispaniam, tractaturus de fœdere inter Hispa- m & Scotum, articulos indignissimos, & planè infames contra Regem Scotiæ exhiberi ocurârunt, ne cum Rege Hispaniarum, fœdus iceretur.

In prima invasione Angliæ ab Hispanis facta anno 1588. notum est, quæ eorum creatu- , ab illis subornatæ, Regem Hispaniæ commoverint.

In invasione anni 1596. præter secretiora auxilia sua, promiserunt Regi Hispaniarū, cum classe Sacerdotes etiam Anglos missuros, qui causam Hispanicam apud Anglos pro- verent. Multi autem ex Sacerdotibus Anglis, quòd hoc recusarent, multas indigni- tes à Iesuitis passi sunt.

Ad invasionem anni 1597. varias fraudes excogitârunt, ut Regem Hispaniæ permo- rent. Vna erat; Robertus quidā Eliotus Anglus in Hispaniam cum navi propria mul- remigibus, alijsq; militibus, illi pro tempore servientibus, appulit. Inductus est à Iesuitis, se Comitem Angliæ esse fingeret, ab alijs proceribus missum, ad persuadēdum Regi Hi- niæ expeditionem Anglicanam. Id quod præstitit, paratissima Anglorum auxilia pro- ttēs, deductus ad Regem à Tancredo quodam Iesuita Anglo, à quo socijsq; alijs ad istam posturam efformatus erat.

In Scotiâ proceret quosdam, Huntleium, Arrolium, Angusiū & alios, tanto odio Cal- nismi ibi devastantes omnia, percitos invenerunt, ut ad Iesuitarum imperium, chartas bas subsignatas in Hispaniam mittere non vererentur, ne ex parte Scotorum aliquid de- et ad Calvinismum evertendum. Permisit Deus (ad castigandum fortè Iesuitarum su- rbiam) chartas albas intercipi: unde Bringthonio latori mors consequuta est, proceri- s exilium, Catholicis periculum, hæreticis insultatio, Regi Scotiæ suspicio, & arctior m Anglia conjunctio.

Proceres exules, quia consensum suum recusaverant, ut redditus monasteriorum in otia Iesuitis permitterent, responsum acceperunt, nihil illis subsidij expectandum esse, i Infantam contra proprium Regem ad Regnū Angliæ capessendum, adjuvare fidem da- nt. Inde in Scotiam commeare coacti sunt, & cum proprio Rege incolumitatem, ut potue- nt, pacisci.

In invasionibus Hybernis ab Hispano factis, si Iesuitæ negare vellent, eorum manus sse præcipuas in instigando Hispanos, præter alia argumenta benè nota Regi Britanniæ, udovici Mansonis Iesuitæ in Nunciaturam Apostolicam evectio testabitur.

Sacerdotibus ex Anglia Romam missis, & in Collegio Anglicano incarceratis, ut a- à Scoto favendo terrore detinerentur, pro crimine objectum est piaculari, & in quod alia solverentur, quòd Scotisticæ planè essent factionis. Sic loqui & sic scribere visum est Ie- itis. Idem postea Sacerdotibus alijs in Belgium venientibus, nec pro levi peccato, nec m levi periculo objectum est.

Vt Anglos Catholicos in speciem Hispanis, reverà autem sibijpsis obnoxios tene- nt, à multis jam annis de tempore in tempus invasionem Hispanicam promiserunt. onnullos subornârunt, qui de expeditis Classibus, militibus, apparatibus, mendacia endida solenni more disseminârent. Notæ sunt literæ, & in manibus Senatûs An- icani unius Iesuitæ ad alium teruntur, suadentis in illis, ut rumores invasionis turæ non intermittendo omnem operam navaret. Istâ fraude detectâ & explosâ, sinuârunt subdolè, Elisabetham Angliæ secretum fœdus cum Infanta icisse, eam- e in successionem Angliæ destinâsse. Addunt, & id in toto orbe proclamant, eorum

operâ factum esse ,ut Hispanus cum Angliæ Principe nullam confœderationem inire veli[t] nisi cum expresso articulo religionis Catholicæ in Anglia liberæ. Eventu ipso hac techn[a] etiam dissipatâ, adhuc Catholicis persuadere conantur, multa millia aureorum à Rege Ca[tholico] designari, quæ illis distribuantur; cuius rumoris vanitas, ut & aliorum, lippis & tonsoribus innotescere cœpit.

Interea ut à quo, & cuius piscatores constituti essent, clarere inciperet, Iesuitam ali[quem] Cardinalem creandum esse decernunt. Emendicatis, vel ementitis suffragijs aliquo[rum] Sacerdotum (magnam & tantùm non magicam vim tribuunt subscriptionū Catalo[gis]) adjungunt nomina Scholarium, militum, lotricum, quibus magno quasi consensu gen[tis] Anglicanæ Robertus Personius Regi Hispaniarum commendatur eius auspicijs pro[movendus]. Non facilè ratio reddi potest, cur is reliquis Iesuitis Britannicis præfer[retur] longè illo hac dignitate dignioribus, qui non infames erant propter mores, qui doctri[nâ] competenti imbuti, non necesse habebant ut docti videretur, aliorum libros uti propri[os] ædere: qui non formidine & aversione Catholicorum coacti fuerant à Britannia aufuge[re]. Sed cùm famâ, doctrinâ, animoq́ careret, Spiritu tamen turbulentissimo non careba[t] propter quem sciebant, eum Regi Britanniæ, cui semper opponebatur, meritò odiosissi[mum] esse.

Propter Cardinalatûs Personiani sollicitudinem Vuorthingthonius præcipuus actor præsidentiâ Duacensis Collegij, sed à triennio in triennium, ut à Iesuitis pendeat totus, re[muneratus] est. Is, ut fidem Roberto Personio præstitam exsolveret, cuius sollicitudine[m] & studium in Cardinalatu ambiendo intimè noverat, audiens Elisabetham Angliæ mor[tuam] esse, vel morti vicinam, Anglos convocat, longaque habitâ contra Regem Scoti[æ] invectivâ, docet, quàm intolerandum esset, eum sustinere Regem Angliæ, &, ut ne fiere[t] orare seriò admonebat. Rex Scotiæ declaratus tamen fuerat Rex Angliæ, & fortè D[uaci] Vuorthingthonius audierat, sed non credebat, quia non volebat. Ex Senatoribus Angli[canis] sunt, qui Sacerdotes admonebāt, ne à Duaco in Angliam ordinati mitterentur, quo[d] id Regi futurum esset valdè exosum propter ipsius Vuorthingthonij nomen.

Nec humanis tantùm rationibus niti voluerunt Iesuitæ Hispanorum in Anglia vi[ctoriam], sed excogitatis etiam revelationibus. Inter alias magnâ gravitate asseverabant S. Iacobum navi lapideâ in Hispaniam vectum, illi genti victoriam contra Anglos pro[misisse]. Nec desunt fide digni homines, qui Iesuitas faciunt authores Indulgentiarum con[cessarum] illis, qui titulum Hispanicum ad Regnum Angliæ promoverent.

AN RELIGIO CATHOLICA PROMOTA PER ANGLO-IESVITAS IN BRITANNIA.

SCotorum Seminaria per viginti annos Iesuitis subfuerunt. Laudi illis esset, si vigin[ti] tantùm Sacerdotes idoneos ex illis prodijsse ostenderent. Imò viros aliquot Scotiæ na[tionis] eximios, & optimè de Ecclesia meritos, pessimè exagitârunt, eorumq́ conatus quo[quo] modo impedierunt.

Quàm parvos Iesuitæ in Scotia fructus fecerint, utinam non lamentabilis Regni illiu[s] facies toti orbi testaretur, quàmvis novâ Arithmeticâ, vix, aut ne vix quidem triginta Catholicos, ad triginta millia in suis Relationibus multiplicârint.

In Angliæ negotijs, si religionem Iesuitæ dicant omnium suarum actionum Regula[m] fuisse, fateor ignorantiam meam, & probationem desidero.

Num religio fecit, ut defectus professionis Catholicæ non esset impedimentum in suc[cessione] Galliæ Navarræo (sic scribunt in uno ex plurimis suis libello famoso contra Le[cestrium]) esset verò impedimentum Scoto in successione Angliæ?

Num religio fecit, ut præter clancularias omnium officiorum promissiones, Elisa[betha] Angliæ, justissimæ, simul & misericordissimæ Principi vitam optarent diuturnam eò quò[d]

quòd parem (ut in Apologia quadam typis evulgata loquuntur) successorem non sperent.

Num religio fecit, ut Angliæ titulus ab illis prostitueretur, non modò Catholicis Principibus in mutuam eorum perniciem, sed etiam quibusdam non-Catholicis, ut Ferdinando Derbiensi Comiti, & alijs propter justas causas reticendis?

Num religio fecit, ut Mariam Scotiæ præ omnibus mortalibus tractarent indignissimè, cui præ omnibus mortalibus Angli debebant obedire, ut Principi; compassionem, ut captivæ; venerationem, ut martyri.

Num religio fecit, ut pro atheistis infamarentur à Iesuitis, qui Scotico titulo favebant, nec Archiepiscopo Glassoniensi, nec Episcopo Dumblamensi, viris honorandissimis, exceptis, nec ipso Guilelmo Reinoldo, singulari huius ætatis ornamento, qui in libro contra Brasum edito, annoq; 1593. impresso, & Regi dedicato, eum legitimum Regni Anglicani hæredem appellare non vereretur?

Num religio fecit, ut Vuestmarlandius Comes, Regulus Pagettus, & alij ex Anglicana nobilitate, pro fide exules propter odium Scotici tituli Iesuitis insitum, perpetuis seditionibus exagitarentur, Generali Iesuitarum per eorum literas incassum pro remedijs interpellato?

Num religio fecit, ut tot seditiosorum libellorum, assassinatuum artifices à Iesuitis subornati, laudem mererentur: Catholici verò quidam, Rabinghtonius, Filneius, Sarisbrius & alij, quibus Sol nihil videt illustrius, eò quòd de liberanda persona Reginæ Scotiæ deliberassent, vel nebulones quosdam exploratores ad eam deliberationem subornatos audivissent, potius in libello Apologetico Iesuitarum pro perduellibus damnarentur; accersito illis Sacerdote quodam nomine Vuallardo, qui supra nongentos Catholicæ religioni reconciliaverat?

Num religio fecit, ut Mariæ Scotiæ Reginæ injustissima mors patronum inveniret Iesuitam? Præterea lex in præteritis Comitijs Anglorum fertur, ut si persona quæpiam in mortem Elisabethæ conspiraret, & illa persona, & omnes ab illa jus Regni Anglicani prætendentes, ut perduelles successione in Regnum privarentur. Hæc lex urgeri non potuit à Christiano quovis, ut dum per Matrem impetitur filius, illius martyrium in dubium & in crimen vocetur, imò & damnetur planè, cui similis fœmina, tantæ celsitudinis, ut ait Bosius in libro de signis Ecclesiæ, pro nulla unquam secta aut professione, à mundo condito, mortem oppetijt. Vrgetur tamen hæc lex contra Regem Scotiæ à Iesuita authore libri Titulorum.

Num religio fecit, ut Anglia, dum in ea Cardinalitus pileus Roberto Personio, vel ex complicibus alicui sanguine martyrum rubricaretur, & Vtopianum, fereq; Anabaptisticum ad reformandam Ecclesiam instituatur Consistorium, fiat tragicum omnium miseriarum theatrum?

Vnica solutio est, quam in recenti Iesuitarum Theologia reperimus in Anglia, scilicet Catholicum & Hispanicum esse synonyma. Imò eò usque progressi sunt, ut in responso quodam ad edictum Elisabethæ quoddam asserant planè, florentem statum Regis Hispanicæ sis esse conjunctum cum statu Ecclesiæ, ut illo sublato, hic subsistere nequeat. Monarchiæ Hispanicæ in tota Europa necessitatem persuadere conantur Iesuitæ, sed cum magno præjudicio, & nota ingratitudinis erga alias Monarchas & Principes, quibus multum debent; cum suspicione perfidæ adulationis Regi Britanniæ injectâ, quem jam ad regna evectum ad astra usque laudibus evehunt. Iudiciorum DEI inscrutabilis abyssus est, propterea omnes à Iesuitis instigatos conatus contra Angliam subsannavit.

Serìo autem perpendant Iesuitæ, an illi novi Apostoli id imitentur quod dicit Paulus 2. Corinth. 1. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, quòd in simplicitate cordis, & synceritate Dei, & non in sapientia carnali, sed cum gratiâ Dei

*converſati ſumus in mundo : cujus indicium & quaſi probatio ſequitur ; Fidelis eſt Deus,
quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non fuit etiam & non, ſed etiā per ſe ipſum fuit. Hui
Apoſtolicæ regulæ, num Ieſuitæ ſe conformaverint ab initio quaſi renaſcentis Eccleſia
Anglicanæ videndum eſt: Hiſpanis relictâ diſcuſsione, an illorum ſermo de Monarchi
Hiſpanica fuerit etiam & non.*

DE IESVITARVM MODO PROCEDEN-
DI IN REBVS ECCLESIAE ANGLICANAE TRACTANDIS.

*PRopter ſeminaria omnibus Catholicis obvia, magno Anglorū in partes tranſmarina
confluente numero, anno 1580. Collegium Anglorum, quod per 800. annos Romæ tenue-
runt, in novam faciem mutatum eſt, magnâ Ieſuitarū Calliditate, qui diſsidium inter An-
glos, & Cambobritannos ſerēdo, ſeſe inſinuantes, viros graves excludendo, juniores varij
prætextibus eludendo, omnia ad ſe revocare conabantur.*

*In Collegio Anglo-Romano pede fixo anno 1580. in Angliam admiſsi, pro more genti
noſtræ cum omni humanitate excipiebantur, præſertim cùm in alijs regnis, plurimùm cau-
ſam Catholicorum promoturos ſe ſanctiſsimè promiſiſſent.*

*Robertus Perſonius, & Edmundus Campianus primi Angliā ingreſſuri, ſecum Rhe-
mos uſq; in Gallijs adduxerunt Epiſcopum Aſaphenſem Anglum tanquàm Patronum, cu
auxiliari debebant, & ſpoponderant.*

*In Anglia ſacramenta adminiſtrare nolebant ſine licentiā ſacerdotum, in quorum quaſ
reſidentia, in privatis Catholicorum ædibus erant : à Sacerdotibus enim, qui jam onus De
portaverant, in adjutorium non neceſſariò petebantur, & ad meſſem veriùs, quàm ad ſe-
mentem admittebantur.*

*In publicis ſcriptis, & colloquijs privatis, fidem dabant Catholicis laicis, ſe nihil niſ
ſpiritualia tractaturos, ſub ea cōditione, non alios in eorum domibus excipiendi, & iſtâ con-
ditione violatâ (quod poſtea in Roberto Perſonio contigit) eijciendi.*

*Paupertatis & humilitatis profeſsionem faciebāt. Propter iſtas virtutum ſpecies, reiq
novæ admirationem, & alias artes, multi in Societatem Ieſuitarum, omnes in bonam de il-
lis opinionem adducti ſunt.*

*Collegij Romani Anglorum adminiſtratio cum reditibus illis cedebat. Pecuniarum di-
ſtributio paulatim in Anglia Ieſuitis commiſſa eſt, præſertim cùm ſacerdotes ſeculares tam
fuerint rerum temporalium negligētes, ut ordo eorum univerſus, nec cenſum, nec domum,
nec hortū uſpiam haberet, id quod ſtrictiſsimam nuditatem cuiuſcunq; ordinis ſuperat. Pe-
cuniarum collectionem, licet magnum onus, Ieſuitæ tamen ex charitate ferre didicerant.*

*Interea Ieſuitæ, ut paulatim omnia ſua efficerent, omnes in Collegio Romano, obe-
dientiæ merito prætenſo, juramento ſibi obſtrictos habere procurârunt, ut ad Ieſuita-
rum libitum fierent Sacerdotes, vel non; & in Angliam proficiſcerentur, vel non. Ho
ſtratagema glorianter ſibi tribuit Robertus Perſonius, quòd ſciret Ieſuitarum equum
Troianum eſſe.*

*Sub ſpecie regularum in Collegio Anglo-Romano obſervandarum, omnes omnium
literæ illis aperiendæ veniebant, comprehenſis etiam in praxi Anglis extra Collegium
degentibus, ut ſic nihil ad Angliam ſpectans tractari poſſet Romæ, vel cum ipſo Pontifice,
niſi per Ieſuitas.*

*Mortuo Cardinale Morono protectore Anglorum, cujus prudentia effecit, ne in
aqua turbata piſcari poſſent, ſubrogandum ei curârunt Cardinalem Boncompagnuni,
repudiato Farneſio veræ nobilitatis Cardinale, qui propter avitam cum Polo amicitiam,
& multa erga Anglos amoris indicia Protectoris munus, quod verè præſtitiſſet, meritò
expectavit.*

*Et ut ſeipſos ad omnem evētum pro Protectoribus venditarent, jactabant ſe facultat
habere,*

abere, Anglum, quemcunq; vellent, constituendi Cardinalem, unde facilè omnes ex se de-endentes habere possent: id quod postea attentârunt, facto per ipsos, ut dicunt ipsi, Ala-o Cardinale.

Nec cessabant interim seditionibus, detractionibusque artificiosissimè superseminatis, mnes impetere, quos metuebant impedituros, ne pervenirent Iesuitæ ad metam, ad quam ollimabant. In eo numero omnes viros eminentiores comprehendebant; quantumcunque e causa Dei, & illis etiam ipsis optimè meritos. Pro reliquis exemplo sit Episcopus Cassa-ensis. Is Iesuitas in Anglorum Collegium Romæ introduxit, invito Cardinale Morono, r introductos cōtinuis bonis officijs prosequutus est. Notum est quid Romæ in eorum gra-iam fecerit, cùm esset ibi religiosorum Visitator. Septimanatim ad extremum usq; spiri-um aliquid Casæ professæ contulit. Inter istum tamen & Alanum discordias severūt ma-imas, quibus paulò ante mortem finem imposuit Alanus, dicens, Non esse æquum, ut pro-ter greges vel pastores, Abraham & Loth discordarent. Mortuo verò Alano, oculos in assanensem conijciebant Angli, tanquam notum illis, & illos noscentem, ideoq; petebant, Alani authoritas in Cassanensi resideret.

Petitioni tanquam justissimæ Iesuitæ se primò affirmabant concursuros. Cardinali ta-en Cajetano clanculariè persuadebant, ut se Cassanensi, tanquam Protectoratûs An-licani æmulo (quod & fecit) & Anglis petitionem suam Pontifici exhibentibus, oppo-eret. Hinc magna Anglicani fundi calamitas, & perpetua contra Cassanensem opposi-o. Is tamen moriturus adversarijs suis ignovit, & in eius rei signum jussit comburi Ie-itæ cujusdam literas, in quibus de Cassanensi scripserat, Aut Deus, aut dæmon, aut Tur-a eripiat eum.

In Anglia erant adhuc veteris Cleri reliquiæ à tempore Mariæ Reginæ superstites. In-r hos erant viri omni exceptione majores: sed quia à Iesuitis, recenter appulsis, depen-ere meritò dedignabantur, cū his idcirco contētiones honesto prætextu exercendæ erant: rum jurisdictio à Iesuitis in dubium vocatur, licet à Pio V. concessa, & à Legato eius E-scopo Sincolnien. adhuc vivo confirmata; qui postea in carcere pro fide obijt.

Inter alios alijs intentatos abusus, unius nomine, qui Dolmannus vocabatur, procudūt brum Titulorum ad Regnum Angliæ supradictū, magno cum Dolmanni periculo. Huic aximè infensi erant Iesuitæ, quòd ei, utpote perspectissimæ integritatis viro, maximæ pe-niarum summæ in suos usus distribuendæ, committerentur.

Viâ hoc modo Iesuitis patefactâ, proclamant statim, se habere facultatem illis plena-iam indulgentiam concedendi, pro prima vice, qui peccata Iesuitis confiterentur, & ad i-am facultatem intimandam, ex suis devotis, quorum jam numerus accreverat, emissarios dornant. Inde facillimè aliorum pœnitentes ad se alliciebant, & fecerunt filios sibi, quos si non genuerunt. Generales etiam esse volunt confessiones, ut omnia omnium negotia sis pateant. Facultates alias promunt, quibus nervis belli cōtra seculare clerū intenti, ut m patet, pecunia cōparatur: Vnā, ut in incertis restitutionib. aliquid donetur Iesuitis, & itisfiat: aliā dispensandi, ne bona hæreticis debita, hæreticis restituantur, sed Iesuitis: aliā spensandi de rebus ad Ecclesiam pertinentibus: aliam permittendi Patronis, ut beneficia vendant Hugonoticis Ministris, temporalia beneficia à spiritualibus separando: Hispa-icis viribus se interim sustentatos plenis buccis ostentabant.

Ex Collegijs trāsmarinis per hoc tempus fecerant ferè monopolia. His initijs & incre-entis, Iesuiticam se factam Anglia Catholica miratur & ingemiscit.

Neque tamen alijs artificijs Iesuistæ vel hilum profecissent, si ad sedem Apostolicam per vius accessus fuisset. Omnes itaque viæ ad illam obsepiendæ erant. Surreptioni-bus omninò aures Pontificis præoccupandæ, quem eo potius nomine no-vam istam congregationem instituisse cre-dendum est.

DE AVTHORITATE SVMMI PONTIFI-CIS á IESVITIS AD SVAS MACHINATIONES DETORTÂ.

MVlta perperam facta fuisse, Apostolicæ sedis authoritate prætensâ, eoque dignitat imminutâ, dolendum est, negandum non est. Ne aliquis dubitandi scrupulus Anglis inesset, quinam sint, qui malis informationibus de absentibus uti fuerint ausi, inter plurima argumenta, divina providentia, quæ illi sedi aßistit, effecit, ut malè informato Pontific aliqui Anglorum præsentes essent.

Quinque Sacerdotibus uno tempore in Angliam profecturis, Dn. Barnabeco, D. Mar-loo, D. Hensleo, alijsq; duobus, & ad Sanctißimum Dominum nostrum Clementem VIII pro benedictione impetranda adductis, sua sanctitas quæsivit Italicè, an omnes illi quinqu cursum studiorum in Seminario absolvissent? Robertus Parsonius Iesuita præsens respon-dit, absolvisse. Sua sanctitas (mirum dictu) idem petijt Latinè. Ille iterum sine verecun-dia respondit, omnes absolvisse, idq; Latinè. Ex omnibus autem quinque illis ne unus qui-dem cursum studiorum absolverat. Sed quid faciendum Sacerdotibus illis, qui modestia causa tacendum putabant, & nihil fortè expectabant magis, quàm ut ab eo Collegio dimit-terentur, in quo diu detenti & vexati fuerant. Nec expectãdum est, ut ex illo Collegio An-glo-Romano aliquis audeat, aut valeat si auderet, verè Pontificem, aut institutam ab e congregationem informare; ubi quisq; peius quàm in carcere, secretæ custodiæ mancipatur, non collocuturus cum aliquo secundo, nisi in præsentia tertij exploratoris.

Qui è Collegio dimittuntur pauci sunt, qui neq; adulationibus, neq; minis credunt. D quibus dubitatur, illi uno vel alio modo præveniuntur. Inter alios D. Tempertus, D. Ben-sonus, D. Hillus, Româ honorificè dimißi in Belgium venientes, inauditi, & causâ in hun diẽ incognitâ, facultatibus à Iesuitis privantur, sic ut nec redire, nec manere, viatico con-sumpto, nisi mendicando, possent, nec ad munia sacerdotalia, ex quibus etiam vivendum esset, in Angliam proficisci; in quam tamen venientes, capti, & pro fide incarcerati, o-mnes tres illustres confessores evaserunt.

Neminem Romæ residere, qui Cleri secularis Anglicani causam apud sedem Aposto-licam agat, paßi sunt Iesuitæ, cùm tamen hospitium Anglis, ab Anglorum Regibus ant 800. annos paratum, detineant.

Anglorum extra Angliam, quantum in ijs erat, sustentationem & æstimationem sempe Iesuitæ impedierunt, bullam quandam urgentes, ne quis ad Rectoratũ promoveretur, veros gradus impediẽdo pro ijs, qui Pontificis dignitatem tuentur, quem sciunt ab ijs impugnari, qui gradus utcunq; susceptos prætendunt, & eò magis, quo gradum altiorem ostentant. Ho Pontificem benè informatum quis laturum suspicetur? Sed quæ informatio ab hominibus dignitate & sustentatione privatis expectari potest?

Ex Anglia literæ ad Pontificẽ difficillimè mittuntur, propter agniti primatûs Ponti-ficis periculũ, præsertim à Sacerdotibus in angulis ædium privatarum, vel carcerũ latenti-bus, afflictis, angustiatis, quibus etiam nũciorum penuria, & portuum observatio benè nota est. Quanta ergo afflictis Sacerdotibus addita afflictio est, quanta injuria sedi Apostolicæ inusta est, quòd literæ à Sacerdotibus Anglis propter eorum negotia urgẽtißima ad suam sanctitatem, interceptæ non modò fuerint, sed & impunè? Quid dico impunè? imò, ut ajũt, Pontifice sciente, volente, decernente, imò & latore literarum in Collegio Anglicano, sicut ipsémet refert, sed penes eum fides esse debet, incarcerato, quem etiam Iesuitæ facibus arden-tibus adductis torquere minitabantur, nisi narrationibus quibusdã, à Iesuitis confictis, sta-tim subscriberet. In illis literis significati sunt abusus multi, qui Alano & Cassanense mor-tuis, in Ecclesiam Auglicanam irripere cœperunt. Inter alios recensebantur insolentißima quædam propositiones à devotis Iesuitarum absordè probatæ, & postea à Iesuitis absurdius (quod in factionib. eorũ usitatum est) defẽsitatæ. Vna erat, prostibula Romæ æquè licita esse atq; ipsum Pontificem: alia erat, Sixtum 5. fuisse lupum; in cuius odium priorem fortè effu-tiverant.

Objectorum

Objectorum in illis literis, alijsq́, criminum exemplar Iesuitæ in Angliam remittunt, r memoriale Pontifici exhibitum appellârunt. Iesuitarum in Anglia Provincialis Henicus Garnetus in illis literis ne micam veritatis inesse solenniter in literis ad omnes Saerdotes Anglicanos, protestatus, ut contra illud memoriale manibus subscriptis ferant, ogat, idque ex ordine ab ipso Pontifice, ut scribit, præscripto. Tres formas subscriptioum præfixit: Primam, omnia in memoriali scio falsa esse: Secundam, omnia in memoria- puto falsa esse: Tertiam, omnia in memoriali sunt ab illis, non à me suæ sanctitati exibita. A Sacerdotibus seorsim viventibus, difficillimè convenientibus, persecutione orum qui sunt extra Ecclesiam, sed magis tyrannide eorum, qui sunt intra Ecclesiam, ut uerelæ eorum testantur, oppressis; facilè erat, aliquas subscriptiones extorquere, quas amen multi recusârunt. Hoc in lucrum Iesuitis cedebat, quòd devotos ab adversarijs iternoscerent, & ad omnem eventum subscriptiones extortas, vel ementitas haberent paatas. Nec quemquam verisimile erat postea Pontificem missurum, cùm nihil Romæ intiatum Iesuitas latere possit.

Quid jam mirabimur, Iesuitas in Anglia Sacerdotibus ad Pontificem missis, prædiisse, exceptionem Romæ illos habituros, longè ab illa dissimilem, quâ Istrianos schismacos tractandos censuit noster Apostolus Gregorius Papa.

Quid jam mirabimur, temporalia subsidia, gratias spirituales, hierarchiam, & illam onsequentia, sacramenta, sacramentaliaque, ipsius denique appellationis beneficia, Eclesiæ Anglicanæ denegata? & clero olim tam nobili, & jam tam benè de sede Apostoliimerito, infimum quasi gradum Archipresbyteratûs, infimo homini (ut nihil gravius diitur) per surreptionem collatum, præponi?

Iesuitæ in castello de Vuisbich, ut Iesuitæ cuidam Guilelmo Vuestono, primatum in 'ero Anglicano compararent, novum ordinem melioris (si Dijs placet) disciplinæ inceerunt. Ille novus Ordo inter infinitas scandalosissimas absurditates, quia carebat authotate Pontificis, à clero rejectus, causam & prætextum dedit Iesuitis, nihilominus sepaationem à Sacerdotibus (quæ sub meliori judicio verum schisma putatur) faciendi. Non idebatur postea expediens, ut Iesuitæ non larvati primatus ambiretur, clancularius Ieuista promovendus erat, & quidem Georgius Balcuuillius aptissimus inventus est. Ex eo ales, & ob quæ merita à Iesuitis promoveantur, apparebit.

Inter alia multa similia sui Novitiatûs exercitia, fecerunt, ut scriberet ad Cardinam Cajetanum literas, jam cum refutatione impressas. Earum summa erat, Iesuitas in 'nglia & alibi malè audire, idq́ verissimum est. Quæ sequuntur, in Lucianicas narrationes poni deberent, non esse videlicet Iesuitarum demeritum aliquod, quin potius omnibus ils virtutibus prælucere: aliquam tamen illis invidiam, vel æmulationem conflatam esse, iòd valdè nobiles essent, & divenditis amplissimis suis patrimonijs, pauperes omnes, inirceratos præcipuè, sustentarent, cùm tamen per quam exiguum ab illis in pios usus conrretur.

Archipresbytero taliter per Cardinalem Cajetanum, sed nomine Pontificis, creato, qui pressum Pontificis consensum expectandum censuerunt, & bullam authenticam in re nti momenti plus quàm necessariam, schismatis postulantur. Ab illis Iesuitæ secundam ciunt separationem, vel potius schisma.

Archipresbyter post undecim menses per Bullam Pontificis confirmatus, in causa sua cit se esse debere judicem: decrevit dilationem obedientiæ illi fiendæ ante bullam Pontiis fuisse schismaticā. Libellos Iesuitarum, qui Sacerdotes schismaticos esse affirmabat, omnibus convitijs proscindebant, plus quàm Pontificia authoritate confirmat: probit, ne quis innocentiam suam tueatur, aut Academiæ Parisiensis decretum defendat, quo pectantes Bullam Pontificiam immunes à schismate declarabantur, authoritatem ediorum, ut Principes; vel canonum, ut Papa, condendorum usurpat. Edicit, ne Sacertes inter se de aliqua re, eo inconsulto, tractent, ne dent, vel accipiant suffragia pro ua vis re, ne veniant, aut scribant ad partes transmarinas. Apertè adhuc non ausus est

dicere, Nulli Pontifici, aut Principi, præter Archipresbyterum, obtemperetis. Quid enim secutum est? Sacerdotes propter istas malè sani cerebri insolentias, appellationem ad summum Pontificem fecerunt. Exclamant Iesuitæ, Sacerdotes per subscriptionem appellationis, Archipresbyteri edictum de non dandis vel accipiendis suffragijs, violâsse, non esse dignos, qui ad altare admittantur, non qui domibus excipiantur, imò fame tollendos esse, expreßis verbis per totam Angliam inter Catholicos urgebant: hinc tertiam separationem, vel potius schisma à Sacerdotibus fecerunt.

Quis crederet eos, qui speciali voto obedire Pontifici tenentur, tria dißidia tam intempestiva, tam illicita, tam supra fidem scandalosa contra illos facturos, quos omni modo adjuvare tenebantur, ea verò de causa utcumque fucata, quòd ad authoritatem summi Pontificis in omnibus negotijs Ecclesiasticis, tanquam ad sacram anchoram recurrendum decreverant?

Sequitur, ut Iesuitarum in Anglia & Scotia molitionum particulares effectus recenseantur, & quæ pro incommodis graviter prementibus expectanda remedia.

DE REGE BRITANNIÆ.

REx meritò, ut sibi videtur, contra Catholicos nonnullos irritatus, bonis omnibus officijs promerendus est. Libellis, rumoribus, molitionibus seditiosis status temporalis, nullo modo, quod Iesuitæ faciunt, contra religionem irritandus est. Veritatem partim expressam, partim intellectam, magistratus genus quoddam artificiosum mendacij arbitrantur. Illo se deludi in rebus tēporalib. ægerrimè ferētes, vix alicui Catholico credendū censent, cùm fidelitatē erga Principem profiteatur, vel juramento etiam confirmet. Pecuniæ clam in magna quantitate in alias regiones à Iesuitis transportatæ, fisco interceptæ cesserunt, semper, nisi justißima causa appareat, suspiciones dāt, authores innaturalia esse Reipub. membra.

DE SEMINARIIS.

SEminaria Anglicana olim numerosa fuêre & florentia: unicum Rhemense uno tempore supra 400. aluit, uno die 80. ad sacros ordines promovit. Libera erat omniū cōmendatorū admißio, & dispositioni synceritatiq́ Anglicanæ congrua educatio, quæ quales viros ex Anglia Catholica protulerit, Alanus, Sāderus, Hardingus, Stapletonus, Martinus & infiniti alij testātur. Multi sub Alano fuere Rectores, viriq́ maturi ex Academiarū spacijs, & Iuristarum municipalium hospitijs prodeuntes, benignè excepti & frequenter exciti. Lectiones frequentes erant & doctæ: omnes Christiano zelo ita ad Anglicanam messem anhelabant, ut difficillimè aliqui ad scribendum contra hæreticos, vel legendum, vel confitendum detinerentur.

Seminaria, ut nunc sunt sub Iesuitis, vel eorum devotis, nec numerum habent competentem, nec Doctores, nec lectores, nec confessarios ex seculari clero: viri melioris notæ, præcipuè in Academijs enutriti, non admittuntur. Qui pueri veniunt, in Seminarijs cursum Solis (ut appellant) studiorum absolventes, non possunt evadere viri maturi, & profligandis hæresibus pares. Scripturas non exactè callent: Patres non versant,

ant,antiquitatis monimenta non terunt: linguarum sufficientem cognitionem non adi-iscuntur: varia lectio scriptoribus & concionatoribus, quorum magna simul est penu-ia, & lectoribus necessaria, non attingitur: hæresis ipsa, nova quasi hydra capita ndies emittens non exploratur: tempus deest eis studijs: mutuis explorationibus, susur-ationibus, factionibus optima ingenia franguntur: nec inter istas incommoditates, fortè nus ex clero seculari assignari poterit, qui cursum studiorum jam per viginti annorum acium absolvit.

In Collegio Romano decem fuerunt sub Iesuitis scandalosissimi tumultus. Ex eo ollegio literæ ad Pontificem missæ sunt à studentibus in hæc verba: Collegium nostrum astrum foris, carcer intus, &c. Ex eo Collegio Sacerdotes Dei vincti fuerunt in plateis omanis. Ex eo Collegio non nominanda infamia sub educatione Iesuitica, in gentem Anglicanam, in sacerdotalem ordinem, adeoque in ipsum nomen Christianum redunda-it. Ex hoc Collegio & alijs sub Iesuitis, proditiones, delationes, sycophantiæ, adula-iones in pueris inceptæ, ad omnes Angliæ partes permanârunt. Nemo insignis explora-or & perniciosus, qui non fuerit sub Iesuitis educatus. Ante venientem & prævalentem esuitarum cœtum, non audita fuerunt in Anglia libellorum famosorum, seditionum, issidiorum, detractionum nomina: nemo nisi post eos sacerdotium suum inficiatus est, è arcere contra datam fidem aufugit, mendacij publicè convictus est, aut à religione publicè postatavit.

In Seminarijs Hispanicis, omnes honestioris vitæ, & melioris judicij ad ordinē san-i Benedicti ferè transierunt, non obstantibus infinitis calumnijs contra illum ordinem, r alios omnes in Ecclesia approbatos, præter suum, à Iesuitis insusurratis.

Duacense seminarium multis in Anglia Scholis Grammaticalibus splendore, octrinâ & actionum morali bonitate cedet. Per factionem admissi, blanditijs, fa-oribus, minis ad Iesuitismum alliciuntur, si consenserint, extrema indignissima par-ialitate foventur, donec tandem infervescente juvenili impetu Iesuitismi pœniteat. Qui apertè nolunt ad Iesuitismum transire, ergastula potius, quàm Collegia expe-iuntur.

Restituantur necesse est Seminarijs, si inde conversio Britanniæ expectetur, octrinæ & morum maturitas. Viri apti scribendo contra hæreticos, & docendo a-os, si inveniri possunt, destinentur. Academici, & melioris educationis viri, non odò syncera humanitate in seminarijs excipiendi sunt, si veniant, sed ut veniant, sunt rovocandi. Quod non nisi per Academicos mutuâ familiaritate notos sibimet fieri otest; ut sub Alano experientia docuit. Iesuitis non amotis è Collegijs, nihil boni speran-um est, &c. Hæc omnia Monachi & Cleri Anglicani de Iesuitis.

IN SCOTIA QVID ACTVM à IESVITIS.

REx Hispaniarum haud diu post mortem Mariæ Reginæ Scotiæ Parmen-si Gubernatori in Belgio mandârat, suo nomine Regi Scotiæ pecunias & xercitum adversus Reginam Angliæ promitteret, ut eò facilius matris mortē lcisci posset. Ea de causa Parmēsis nobilem Scotum, Robertum de Brusse, qui iuventute apud Iesuitas educatus fuerat, in Scotiam multa cum pecunia able-avit. Eodem tēpore advenit etiā in Scotiam iussu Sixti 5. Pont. Rom. Dublain Pasquirius in Catechismo Iesuit. lib. 3. cap. 2.

Episcopus, qui Infatam Hispanicam Scotiæ Regi in matrimonium offerret, sed eâ conditione, si Romanam Religionem amplecti vellet. In huius Episcopi comitatu fuit etiam Guilelmus Creichton, qui Lugduni aliquandiu Rector in Iesuitarum Collegio fuerat. Repulsam autem passus Episcopus consilio, virtute & fidelitate Iohannis Metelani Magni Cancellarij Scotiæ, qui Regi suadebat, sibi ab huiusmodi dolis & fallacibus promissis caveret, domum reversus est. Mansit autem in Scotia Creichtonus Iesuita, & Brusseo sese iunxit, eiq; persuadere conatus est, ut Cancellarium obtruncaret, quód molitionibus Iesuiticis, eorúmque parricidijs vel solus resisteret. Ad quæ Brusseus totus exhorruit, eiúsque postulatis iniquis & crudelibus prorsus consentire noluit. Hortatur igitur Iesuita Brusseum, det ergo 1500. coronatos, quos à Parmensi accepisset, tribus nobilibus, qui in necem Cancellarij coniurârint. Sed ne hoc quidem persuadere ei potuit, inquiens, unum & idem esse, sive quis suâ manu interficiat aliquem, sive pecuniâ conducat alium ad cædem faciendam. Cúm ergó nullis rationibus expugnari posset, accusat eum Creichtō Iesuita, apud Fuentem Parmensis successorem, quód pecunias à Parmense acceptas dilapidâsset, & in alios usus convertisset. Comprehénditur miser Brusseus, in carcerem conijcitur, & menses quatuordecim in eo detinetur, tandem liberatur, Iesuita autem impunitus evadit.

DE TVRBIS IN PATAVINA ACADEMIA, TVM INTER VENETOS ET PAVLVM V. PONTIFICEM ROMANVM à IESVITIS EXCITATIS.

CVM Iesuitæ Patavij, & alibi passim publicas in suis Collegijs Lectiones habere, & hoc modo studiosam iuventutem ad se pertrahere conarentur, gravis ea de causa inter ipsos & Academiam contentio exorta est. Tandem Academia illius loci de novatione ista apud Magistratum Venetum Anno 1591. admodum conquesta est, & per delegatum suum Cæsarem Cremoninum hæc talia proponi ipsi curavit: quód nimirum Iesuitæ privatâ quadam authoritate, contra Academiæ istiusce leges ac consuetudinem antiquam & approbatam, peculiare quodpiam Collegium seu Anticollegium potius occultó, sub Pontificiarum quarundam à Superioribus in Republ. Venetâ, tanquam à Magistratu suo legitimo, nondum approbatarum seu confirmatarum Bullarũ prætextu, introduxerint: unde contentiones inter studiosos per quàm multæ & variæ existerent; eóque non celeberrimæ tantùm Academiæ despectus haud ferendus, sed ipsis etiam Iesuitarum discipulis illis putativis ab ineptis istis Præceptoribus maius detrimentum, quàm emolumentum accederet. Rogare itaque se, ut Anticollegium istud temerariè nec non clandestinè contra leges institutum abrogetur. Ad quos Magistratus ille eiusdem Anni 1591. die Decemb. 23. rescripsit & decrevit ita: *Nostra hæc est sententia ac voluntas, ut Lectiones, nisi inter sese & apud asseclas sive socios suos, habeant omninò nullas; ut q; statutis ac Privilegijs Academiæ Patavinæ nunquam adversentur.*

CONTROVERSIA INTER VENETOS ET PAVLVM V. EXORTA IESVITIS AVTHORIBVS.

ANNO verò 1605. inter Venetos, & Paulum V. Pontificem Romanum gravissima & periculosissima intercessit Controversia, super Constitu-onibus quibusdam, quarum renovãdarum occasionem Senatui Veneto Iesui-rum artes & doli testamentarij præbuerunt. Cùm enim Ecclesiastici, maximè erò Iesuitæ Venetijs hactenus multa ædificia, & bona alia mobilia, & immobi-a, tam in urbe, quàm extra eam sita, ad sese sub titulo testamẽtorum, aliorumq; gatorum, varijs technis & molitionibus pertraxissent, & verò bonis spiritua-bus adnumerata, ita iam possidere inciperent, ut tributi inde ad magistratum oliticum nihil amplius, vel parum admodum rediret, Magistratus Venetus, e cum Reipubl. detrimento maximo ditescerent, lege cavendum & in eos ma-ıre animadvertendum censuit.

Iuvat hoc loco non mea verba adscribere, sed Cl. V. Hieronymi Vendra-ení Sacerdotis & Theologi Veneti, pro Serenissima Venetorum Republ. ad ardinalium Roman. Collegium. *Triginta decies*, inquit, *centena millia, & am-ius Ecclesiasticorum bona ac facultates, æstimantur valere sub Venetæ ditionis Im-rio. Et quidem, quocumq; te Venetijs, vel alibi in toto Veneto Dominio conferas, æ-ficia quæcumq;, prædia, agros, domos & cætera hujusmodi meliora, pulchriora ac magni-centiora conspexeris, illa Ecclesiasticorum esse certò scias. Quod si ex urbe Veneta solùm q; agro extrahas templa, ædificia, bona, facultates Patriarcharum, Episcoporum, Abba-m, Archipresbyterorum, plebanorum, presbyterorum, Monasteriorum, Hospitalium, cclesiarũ & cæterorũ huiusmodi, quæ tẽporibus, quibus Veneta Resp. cœpta est, vel pror-s nulla extabant, vel certè admodũ pauca, illaq; omnia simul in unũ locũ conferas: ac seor-n quidem templa, domos, ædificia, & cætera hujusmodi opera ponas: seorsim verò prædia, gros, rura, hortos, & similia; quid obsecro Venetorũ civitas ac dominiũ erunt cum his col-ta? Illa certè urbs maxima erunt, hæc verò vicus & provincia perquàm angusta appare-nt: & tamen Ecclesiastica illa omnia, vel plura certè Venetæ Reip. subditorum erant, ac roinde Veneta: Principes enim in subditorum suorum bona jus aliquod habent. Necessa-ò igitur Reip. Venetæ Patribus his malis medendum, ac legibus cavendum fuit, ne contra itæ suæ rationem, & Christi Servatoris Domini institutum Ecclesiastici viri tandem o-nia secularia occupent, ac possideant.* Hucusque Vendramenus.

Hieron. Vendramenus de bonis Ecclesiast. Venetijs à Iesuitis interceptis.

Iesuitæ verò hoc indignissimè ferentes, totum hoc negotium Romam ad Pa-am Paulum V. perscripserunt.

Compellati igitur hoc nomine à Pontifice, Veneti iure suo cedere noluerunt, d protestati sunt, sibi in ditione sua supremam iurisdictionem, & sic etiam legũ rendarum potestatem, non autem Pontifici competere, &c. Hoc responso acce-to, Pontifex Excommunicationis fulmine eos territat.

Veneti jure suo cedere noluut.

Vbi notanda summa iniquitas & iniustitia huius Pontificis: pauló ante illum Clemens 8. lege quoq; cavit, ne Deiparæ Lauretanæ Domus, qua Papistis ni-il toto terrarũ orbe sanctius, valeat deinceps, aut emere, aut acquirere priva-orum hominum agros vel bona, propter easdem causas, quæ Venetos etiam ad dem statuendum impulerunt. Conciliari hæc non possunt. Idẽ omninò statuunt c decernunt Veneti & Pont. Rom. Pontificis decreta sancta & inviolata: Ve-etorum autem blasphemiæ & anathemata iudicantur.

Pauli 5. iniustitia

Dux verò & Senatus contrà Excomunicationem illam decreto publico pro iqua, iniusta & omninò nulla decrevit, quippe quæ tanquam brutum aliquod ılmen, sine iure & legibus conceptum, aërem tantùm feriat.

Veneti Papæ Excommunicationẽ iniquam decernunt.

Quia verò Decretũ hoc dignum est, ut in rei huius sempiternam memoriam

Decretum Venetorum contra Pontificis Excõmunicationem.

ad posteritatem transmittatur, id hoc loco ex Italico idiomate in Latinum fideli-
ter translatum, adscribam, & de verbo ad verbum sic habet. LEONARDVS
DONATVS, *Dei gratiâ Dux Venetiarum, &c. Reverendißimis Patriarchis, Ar-
chiepiscopis, Episcopis totius Dominij nostri Veneti: & Vicarijs, Abbatibus, Priori-
bus, Rectoribus Ecclesiarum Parochialium, & alijs Prælatis Ecclesiasticis Salutem. A
notitiam nostram pervenit, die 17. Aprilis nuper præteriti, de jussu & sententia Sanctis-
simi Patris Pauli Papæ V. publicatum & affixum fuisse Romæ* BREVE *quoddam
fulminatum contra Nos, & Senatum ac Dominium nostrum, directum ad vos, eius teno-
ris & argumenti, quod in eo continetur. Quapropter cum devinctos nos esse consideremus
ad conservandum in quiete & tranquillitate statum nostrum nobis ad gubernandum à De
datum, utque vindicemus & defendamus authoritatem Principis, qui in rebus tempora-
libus alium superiorem, præter Divinam Majestatem non agnoscit: præsentibus hisce
nostris literis coram Deo & toto Mundo protestamur, nos non intermisisse omnibus possi-
bilibus uti, quibus sanctitatem suam validißimam nostrarum & indissolubilium rationum
capacem redderemus: & primum quidem per Oratorem nostrum apud S. S. residentem: po-
stea verò per literas nostras responsorias ad Brevia ipsius nobis scripta: & tandem per O-
ratorem expressum, in hunc finem & missum. Verùm quum animadverterimus SS. aures
occlusas, & Breve istud publicatum esse contra formam omnis rationis, & contra id, quod
docet sacra Scriptura, doctrina Sanctorum Patrum, & sacri Canones, in præjudicium
authoritatis secularis concessæ nobis à Deo, & libertatis status nostri, cum perturbatione
possessionis quietæ, quam, per gratiam divinam, sub dominio nostro fideles nostri subditi
posident, bonorum, honoris, vitæ ipsorum, nec noncũ scandalo universali & gravißimo o-
mnium hominum: idcirco nullo modo dubitamus prædictum Breve habere, ac censere non
tantùm pro injusto ac indebito, sed etiam pro nullo, & tali, quod sit pretij planè nullius, &
ita pro invalido, irrito, & illegitimè fulminato, ac de facto, nullo juris ordine servato, u
indignum atque inconveniens judicaverimus uti contra illud remedijs, quibus Majores
nostri, & alij Principes supremi contra Pontifices usi sunt: qui dum potestate suâ ipsis à
Deo data uti deberent ad ædificationem, terminos transgreßi sunt: maximè cum cert-
simus, illũm à vobis & alijs nostris subditis fidelibus, adeoque mundo toto pro tali censer
& reputari: in certißimam spem venientes, fore, ut quemadmodum hactenus fidelem cu-
ram gesistis animarum subditorum nostrorum fidelium, & cultus divini, qui studio vestr
floret in hoc statu nostro, si quisquam alius, ita in posterũ etiam officiũ illud pastorale con-
tinuetis: siquidem certò constituimus perseverare in sanctâ fide Catholica & Apostolica,
inque observatione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, perinde ac Majores nostri à principio fun-
dationis urbis huius ad præsens per divinam gratiam perseverârunt. Volumus autem, u
præsentes hæ literæ, quò ab unoquoque intelligantur, affigantur in locis publicis Civita-
tis huius nostræ & aliarum dominio nostro subditarum: sperantes, istam publicationem,
adeò manifestam, perventuram ad aures omnium, qui prænominati Brevis cognitionem
habuêre, & perventuram etiam ad aures Sanctitatis suæ; cui, oramus, ut Dominus Deus
noster inspiret gratiam, quâ cognoscat Brevis istius nullitatem & aliorum factorum con-
tra Nos institutorum; & postquam justitiam causæ nostræ cognoverit nobis augeat ani-
mum ad præstandum reverentiam erga sanctam sedem Apostolicam: cujus Nos & ante-
cessores nostri unà cum hac Republ. semper fuimus & erimus devotißimi. Datum in Du-
cali nostro Palatio ad 6. diem Maij Indict. 4. Anno 1606.*

Iacobus Girardus Secret.

Decreto Reipub. Venetorum Clerici omnes subscribunt exceptis Iesuitis.

Hoc decreto publicato, Serenissimus Dux & Senatus Clerum etiam suum
convocant, & ius Reipubl. eidem exponunt, Pontificiæq; Excommunicationis
iniquitatem demonstrant, eumq; pro authoritate hortantur, ut curato suo offi-
cio Excomunicationem Papalem pro nulla habeat, &c. Clerus antiquus adhæ
unanimi

nanimi consensu Reip. causam cõtra Pontificem probat, & de fide sua prolixè
ollicetur: Adhæc in lucē libros præclarissimos ediderũt aliquot Clerici, in qui-
us partim Iesuitarũ technæ & Simonicæ artes detegũtur, & graphicè depingũ-
ir, partim verò potestas Papæ in temporalibus solidè & sacris literis con-
uenter impugnatur. Inter hos cumprimis egregiam operam studiumq; nava-
t doctissimus ille & omni literaturâ excultissimus ac expolitissimus PAV- Paulus Venetus indignissime tractatus.
VS VENETVS, quem honoris causa nomino, cuius Tractatus de Interdicto
apæ, & Considerationes seu animadversiones in Censuras Papales, & Apolo-
a adversus Bellarminum Principem obtinent: unà cum Declaratione ratio-
i, quibus permota Serenissima Resp. Papæ Paulo V. sese masculè opposuit,
Antonio Quirino Senatore ibidem in lucem edita.

Sed bonus Paulus pessimam hoc ipso à Iesuitis inijt gratiam, qui se ulcisci, &
iurias suas, quas ita vocabant, modis omnibus persequi statuerunt. Condu-
ærunt igitur & pecuniâ corruperunt Ridolfum Pomam, & Michaëlem Viti
acerdotem, cum duobus alijs Anconâ & Florentinâ oriundis, quorum alter
lexander, alter verò Iohannes vocabatur: hi adoriuntur 5. Octob. anno 1607.
ratrem Paulum Venetum, eumq; opprimere, Assasinorum more, in põte de
anta Forsca tentârunt, quòd eorum conatibus vehementer resisteret, & parum
fuit, quin illum stiletis seu pugionibus suis interemissent: latrones autem fu-
à elapsi sunt.

Recentiores verò Religiosi, nempe Iesuitæ, Capucini & Tolendini, quorum
egulæ præsentis temporis conditioni accommodatæ sunt, Reipub. causam da-
nant, & contra mandatum Senatûs Ecclesiastica sua officia occlusis semper tē-
is peragentes, varia moliri, & plebem ad seditionem excitare visi sunt. Fece-
int autem hoc Iesuitæ non aliam ob causam, quàm quòd viderent, se, stante &
efensa Reipubl. Venetæ libertate, stantibúsque legibus, nec stare, nec instituti
i finem obtinere posse.

Dux itaque & Senatus Venetus ut malis omnibus maturè obviam irent, Veneti Iesuitas in æternum ditione sua proscribunt.
suitas omnes ex urbe & ditione sua tota dimittendos edicto novo in æter-
um censuerunt, & spem omnem ipsis redeundi futuris temporibus præcidē-
int: parentum quoq; omnium omnes omninò liberos, qui in ea ditione fuē-
int, è Scholis & amplexibus Iesuiticis, ne diutius inficiantur, avu sos, domum
rudentissimè revocârunt.

Maij igitur 10. anno 1606. Iesuitæ cum vestimentis, lectulisque & necess- Iesuitæ Venetijs discedunt.
riâ suppellectile, conscensis navigijs ex urbe Mediolanum versus discesserũt.
ost illorum discessum, in Iesuitarum Collegium Canonici ad D. Marcum in-
roducti sunt, Monachis, quos Reformatos vocant, aliorum Collegia occupan-
ous. Franciscani verò Monachi, quorum maxima ibi frequentia est, nequaquã
se Collegia sua deserturos, quòd iustam Veneti adversus Pontificem tueren-
ir causam, apertè professi sunt. Atq; ita Iesuitæ Papæ Excommunicationem &
rannidem ipsi causæ æquitati prætulerunt.

Vt autem his quæ hucusque diximus de turbis à Iesuitis Venetijs excitatis
aior fides habeatur, néve Iesuitæ aliquid in hac tota narratione fictum à me
se calumnientur, adscribam quædam ex literis ad nos à viro gravi & patriæ a-
ãtissimo ex Italia scriptis, in quibus superiora omnia, sed breviter confirman-
ir: Illa autem sic de verbo ad verbum habent.

Postquam publicatum fuit interdictum Pont. Pauli V. contra urbem & statum Venetũ Confirmatio superiorum.
hunc finē, ut subditi si privarentur exercitio religionis tumultus excitarent, & ob id Se-
atus ad ipsis gratificandũ cõpelleretur: deliberatum fuit imperandũ esse omnib. religiosis,
in quacunq; Ecclesia continuaretur exercitiũ consuetum divinũ sine novitate ulla. Prũ-
è obtemperatum fuit ab omnibus: & nominatim Iesuitæ respõderunt, quod & ipsi divinũ

cultum continuarent: verum interim per civitatem spargebant, quod publicè Missam di cere abstineant. Hoc cùm cognovissent Magistratus, ipsi ad diem 9. Maij, Anno 160*6 accersiti fuerunt, ut certò ab ipsis cognosceretur, quidnam tandem animi ipsis esset: & ad moniti, ut Principis mandatum in ministerio suo exequerentur: ipsi se missam posse dicer negabant promißioni quandoquidem hoc suæ non adversetur. Missam enim sub nomine of ficiorum divinorum non comprehendi. Hoc cognito deliberatum fuit à Senatu, ut Patri archalis Vicarius ablegaretur, qui res Ecclesiæ ipsorum consignaret, & mandatum dare Iesuitis subitò discedendi. Scriptum etiam fuit civitatum gubernatoribus, ut omni ex loc discessum illorum procurarent.*

Iesuitæ intellecta intimatione tumultuariè ad Ecclesias convocârunt suas devotas, & ut postea compertum fuit, inde ingens auri & gemmarum pondus deprompserunt. Sub ve speram ministros publicos sibi dari petierunt securitatis suæ causâ: qui utiq; ipsis missi fue runt. Discesserunt vesperi sub horam secundam noctis, singuli cum imagine Christi ad col lum, ad ostendendum, Christum unà secum pati: Sua Collegia quasi nuda reliquerunt, i quibus totam noctem & integrum diem reliquiæ remanebant ignis: præsertim duobus i locis, ubi immensam copiam scriptorum suorum combusserunt, relictis pluribus instrumen tis, quibus funditur metallum. Quod cùm per urbem increbuisset non sine scandalo, Pate Possevinus paucis diebus post Ferrariâ scripsit, & visa etiam fuit litera publicè, instru menta non fuisse, ut funderent aurum & argentum, sicuti calumniosè traducerentur, sed u concinnarent pileos suos sive baretas.

Verùm Patavij multa exempla remanebant scripti, quod octodecim continebat re gulas cum hoc titulo: Regulæ quædam servandæ, ut cum orthodoxa Ecclesia ve rè sentiamus. *In harum 17. præcipitur* prædicandam aut inculcandam nimis noi esse gratiam DEI. *Et in 13. ordinatur,* debere Ecclesiam Hierarchicam credere ni grum esse id, quod oculis videtur album. *Quod scriptum ob ingentem numerum ex emplorum eius uniformium, quæ illic reperiebantur, perhibetur fuisse eo fine compositum ut quotidie distribueretur scholasticis, qui Venetias adventarent adq; societatem se con ferrent. Verba formalia capitis illius 13. hæc sunt:* Denique ut ipsi Ecclesiæ Catho licæ omninò unanimes, conformesque, si quid, quod oculis vestris apparet al bum, nigrum illa esse definierit, debemus itidem, quòd nigrum sit, pronuncia re, &c. *Capitis 18. verba formalia sunt ista:* Nec itidem prædicandæ aut incul candæ gratiæ DEI adeò insistendum fuerit, ut serpere inde posit animis erro lethalis negatâ liberi arbitrij nostri facultate.

Calumniæ Iesuitarum contra Venetos.

Diebus sequentibus non tantùm Iesuitæ ex statu Veneto profecti, verùm universa i psorum societas in & extra Italiam disseminabant infinitas calumnias contra Rempubl cùm in privatis colloquijs, tum in prædicationibus publicis, & in dominio Reipubl cum literis ipsis adhærentibus: Convocabant ad confinia suos devotos, ingrediebantur domi nium habitu & personis dißimulatis: prædicabant varias indulgentias ijs, qui interdi ctum observarent, aut alias ad id observandum, & causæ Pontificis patrocinandum pro moverent: fingebant literas falsas, quas sub nomine Reip. Genuensis scribebant Venetæ & quas sub nomine civitatis Veronensis scribebant civitati Brixianæ.

Quæ cùm intolerabilia viderentur esse Venetis, in mandatis datum fuit à Senatu, u seditiosarum actionum ipsorum novißimarum, ut & præcedentium aliarum formaretu processus. Et quoad ultimas quidem abundè compertum fuit, ipsos in concionibus suis in vectos esse in Rempubl. appellando illam hæreticam, Lutheranam, tyrannicam, & abomi nādam, & quæ sunt innumerabilia huiusmodi epitheta: idque Ferrariæ, Bononiæ, Parmæ Mantuæ, Palermi & alibi: operâ etiam ipsorum atque instinctu omnia ista mala evenis se, quæ evenerunt in Hispania, Bohemia, Gallia, Polonia & Anglia Legatis Venetis quod equidē literis Legatorum & ministrorum publicorùmmet, qui illis in regnis erant, & aliorum sermone, comprobatum fuit.

Operam

*Operam etiam dabant apud Principes Italiæ, ut in provincijs ipsorũ Reip. militem cõ-
ribendi licentia præcideretur: & cùm hoc non succederet, vicatim euntes detestabantur
omen Venetũ, anathema minati ijs, qui in militiam ipsorum proficiscerentur. Seditiones,
uas in Dominio excitabant partim literis, partim instructionib. & partim tractationibus
oràm & oretenus cum subditis Venetijs, & inconfinijs cum Devotis suis, quos illuc ac-
rsiverant, fuêre innumerabiles. Compertum præterea fuit, ipsos turbarum illarum fuisse
rchitectos præcipuos, quas tum temporis concitaverunt apud quosdam, quibus spem fece-
int, ut in administratione Reip. partem aliquam, locumq; obtinerent distractione excitatâ
iter Senatores.*

*Quin etiam innotuit, quòd cùm Resp. à morte Henrici III. Christianissimum appellâsset
Ienricũ IV. Regẽ Galliæ, ipsi Romam scriptis literis multis Senatoribus scrupulũ injece-
int, qui propterea Venetijs discesserunt, quia Iesuitæ absolutionem eis negabant, nisi re-
actarent. Alia incõmoda, quæ inde sequebantur, transeo. Pro diversis occasionibus mon-
rabant se fautores magnorum principum, in negotia illorũ se ita intrudentes; Menstrua-
m impendebant plures quàm centũ coronatos in curandis tantũ literis, quod* πολυπραγ-
μοσύνην *& correspondentiam illorum per omnia loca satis superq; arguit. Detegebantur
ultæ insidiæ eorum, quas struebant bonis & facultatibus suorum amicorum, & præsertim
ultarum cum damno insigni familiarum.*

*Quo ad doctrinam ipsorũ innotuit in rebus quidem politicis majorem in modũ ipsos ex-
ltare Monarchiam, & deprimere Aristocratiã, cum hypothesibus certis, quæ institutis &
dministrationi Reip. sunt contrariæ: unde apparuit Iesuitas authores & instrumẽta fuis-
omnium turbarum, confusionum, seditionum & damnorum nostris temporibus in omnibus
egnis & provincijs mundi subortorum.*

*Quæ omnia & singula cùm ad d. 14. Iun. anno 1606. essent proposita, deliberatum & de-
retum fuit, quòd cùm Societas Iesuitarum Venetijs à primo tempore, quo recepta & be-
ignè habita fuit erga Rempub. sese exhibuerit semper ingratam, inq; detrimentum potius
ius quàm emolumentum fuerit propensa, idemq; etiam num non sine intolerabili molestiâ
insolenti dicacitate continet, in æternum illam amplius recipi in quemcunq; locum Do-
inij Veneti non posse nec debere.*

*Et sanè evidentissimum est argumentum enormitatis delicti eorum, quòd in tanto nu-
ero Senatorum ne unus quidem ipsis patrocinabatur, & in scrutinio votorum secreto-
um exploratum fuit, omnia conformia esse, ut perpetua ipsorum proscriptio decerne-
etur.*

*Ad d. 18. ejusdem mensis deliberatum & conclusum fuit ab eodem Senatu ut publi-
aretur mandatum, Ne ullus cujuscunque conditionis & sexûs sive Venetijs sive alijs
n civitatibus Reipublicæ recipere ausit Iesuitas, aut literas ad eorum Societates perscri-
ere, aut commercium ullum cum eis habere, sub pœna irremissibili proscriptionis ex o-
nnibus terris & locis Reipub. & vel sub graviori pœna, pro transgressionis & persona-
um qualitate: ut teneantur etiam omnes, qui liberos suos sub disciplina illorum habeant,
os ocyus & sine mora revocare, neque in perpetuum illos ad Collegia eorum remittere, sub
isdem pœnis.*

*Quum susciperetur tractatio pacis inter Pontificem & Remp. Iesuitæ sollicitè instite-
unt Romæ, & in Hispania præsertim, ut & ipsi tractationi includerentur, in medium af-
erentes summa sua in Coronam merita, & quòd exclusio ipsorum tum Papæ, tum Hi-
paniarum Regi dedecus magnum sit allatura. Non dubitabat etiam Confessarius Regi-
æ è Societate unus palàm dicere. Non à Rege tantùm, sed à tota Curia controver-
iam illam componi bona cum conscientia non posse, nisi Iesuitæ Venetijs restituantur in
ntegrum.*

Scriptũ quoq; sparserũt Romę Italicè, & in Hispania Hispanicè, quod oblatũ
est Pragæ à Patrib. Societatis Iesu Nuncio Pontificis & Legato Hispanico resi-
dentibus apud Imperatorem anno 1607. April. mense, quando fuit nunciatum

controversiam inter Paulum V. Papam & Serenissimam Remp. Venetam c
positā esse, ita tamen, ut Iesuitæ à Statu Veneto exterminati essent: in quo vari
sed futiles ac vanæ causæ afferũtur quib. probare conantur, nõ permittendã es
Venetis proscriptionem Iesuitarum ex ipsorum Statu. Id autem sic habet:

Scriptum Iesuitarum Regi exhibitum de pace fact. inter Papam et Venetos.

*Quemadmodũ Veneti tempore inobedientiæ & schismatis declarârunt, se cõmaculat
esse hæresi: sic quum quærunt hoc tempore, ut Iesuitæ nunquam revertantur, satis eo oste
dunt id, quod Demostenes de lupis dicit, eos quum pacem inire vellent cum ovibus, petijsse,
exterminarētur canes, veluti eos qui distractionis fuerint authores. Quod si igitur hoc ip
concedatur, malum indies ingravescet, donec fiat immedicabile, & apertũ bellum inde ta
dem enascatur. Hoc modo plus lucrabuntur, quàm eo quod in principio prætendebant, nẽ
jurisdictionẽ in bona & personas noxias, nunc verò castigandi & innocentes potestatẽ co
sequentur. Manifestissimum hoc erit signum, Regẽ & Papam manus dare, nec vires habe
ad redigendum ipsos in ordinẽ, sicq; victos esse, tam iniquâ videlicet conditione: unde liber
tati Ecclesiasticæ maius detrimentum oborietur, sicut etiam authoritati Papæ, quàm cu
omnibus istis legibus quæ censurarum extiterunt causæ.*

*Papa sibimet facit injuriam, permittendo, ut primi, qui ipsi obedierant, ob hanc causa
confundantur in conspectu totius mundi inter Catholicos & hæreticos, & castigentur pro
scriptione perpetuâ & suorũ bonorum privatione. Hoc modo confirmabitur id, quod per to
tum annum publicârunt per mundum, nempe Interdictum & omnes actiones Papæ contra
nullas esse, neminemq; eis debere obedire, quãdoquidem prætendebant, atq; etiam obtineba
eos, qui ipsi obedierant hunc in modum castigari.*

*Ex altera causa etiam Papa præjudicat suæ authoritati, quandoquidem deinceps no
poterit amplius publicare interdictum, quod sit validum: nam cùm videat eos, qui obediun
pro eo quod debent affici præmijs, adeò graviter puniri, nemo Ecclesiasticus amplius ipsi o
bediet, & ipsimet Iesuitæ, qui hactenus in omnibus rebellionibus, quæ in quacunq; parte mũ
di contra sanctitatẽ eius & Regem nostrum fuerant excitatæ, ad ipsis serviendum pericul
exposuerunt facultates & vitas suas, tempore futuro perdẽt animam. Quod facturi sunt &
cæteri omnes religiosi, cùm videant, se desertos esse, sicq; malè tractari eos, qui in hujusmod
occasionibus adeò benè se gesserunt.*

*Præterea Sanctitas & Majestas sua dabunt maximum scandalum toti mundo, siquidẽ
istud exemplum animum addet omnibus hæreticis & politicis in quacunq; parte: molientur
enim quidvis contra Sanctitatem eius, quippe certi, se illud obtenturos, unde facilè isto ex-
emplo sese justificabunt.*

*Quod si fortè existimetur id precariò posse accommodari, sciendum illud ipsum in mediũ
etiam propositum fuisse, cùm tractaretur pax cum Anglia: nunc verò apparet quam fuerit
id sine fundamento & ratione: Deinde, si consideretur obstinacia quam hactenus sunt profes-
si, excutiendo pœnas Ecclesiasticas, & minas bellicas, prudenter præsupponi nullo modo po-
test id ipsos facturos precariò, postquam periculum evaserunt: Tertiò, non excusabuntur
propterea incommoda illa superiora: Quartò, etiamsi id facerent postea propriâ suâ volun-
tate, ut satisfacerent Principi alicui id ab ipsis postulanti, dum considerari debet, quantâ
existimatione id lucrifaceret eiusmodi Princeps, & quantam inde jacturam faceret & i-
psius Sanctitas & Majestas Catholica, cùm ne quidem omnibus suis viribus & authorita-
te rem tam justam obtinere potuerint.*

*Et si quis obijceret, necessariò admittẽdam esse illã conditionem, ut non introducatur in
Italiam bellum, quãdoquidem ipsi volunt sine eo subijcere se Papæ, primùm quidẽ ista dissi-
mulatio & major subinde propagatio hæreseos in statu Veneto majoris & periculosioris bel-
li causa erit: Secundò, eveniet ex ista hæreticorũ & politicorũ inventione, ut in condition
illa tanquam si essent minoris ponderis, exhibituri se sint obstinatiores, utpote in qua, sicut
apparet ex Superioribus, cõsistit omnis existimatio sive justitiæ, sive injustitiæ hujúsce ne-
gotij, nec non ipsius Sanctitatis & Majestatis Catholicæ: Tertiò, Veneti ampliorẽ habent
occasionẽ pertimescendi bellum in sua domo modo exiguo quem habent ad se defendendum,*

& exigua

exigua securitate erga suos Vasallos in re tam pudenda & injusta, ut non debeant ha-
e Papam vel Regem Dominum nostrum, qui inferant ipsis bellum ad redigendum eos in
icium, quod ocyus amplectentur, si videant ex altera parte constantiam & resolutionem,
i ipsis conditio negatur tam indigna & intolerabilis.

E TVRBIS ET VARIIS CALAMITATIBVS IN BOHEMIAE REGNO à IESVITIS EXCITATIS.

ANno 1609. die 3. Augusti mensis Status Bohemici libello supplici Cæsareæ Maiestati oblato, graviter conqueruntur de Iesuitis, quód quum non ...digenæ, sed peregrini & advenæ plerique sint, nihilominus agros & prædia ad ...e pertraxissent, & nec tributum de illis solvant, nec onera sustineant alia, mul... minus autem contributionem, quam à subditis exigant ullam faciant; necessi...e igitur cogente, sese à Cæsarea Maiest. petere, eó adigantur, ut à prædijs istis ...posterum abstineant, & nulla alia absque consensu & peculiari indulto Cæsaris ...l coëmant, vel ex testamentis, donationibus, vel alia quacunque ratione acqui...nt & ad se transferant. Sed parum impetrarunt.

Ob quas causas autem Iesuitæ ex Boëmiæ Regno Anno 1618. die 1. Iun. men... proscripti tandem, & in æternum inde eiecti sint, malo Statuum Boëmorum ...rbis, quam meis referre. *Prima* est, quód à multo iam tẽpore fuerint VASTA...ORES publicę pacis & trãquillitatis huius Regni. Notũ esse passim omnibus, ...int, in quantis inclytum Boëmiæ Regnum periculis per retro omnes annos, ...quo Iesuitica Secta idem Regnum fuit ingressa, versatum perpetuó fuerit, ...quám frequentes mutationum vicissitudines perturbationésque subierit: ...que omnia Status ipsos, paritérque subditos eorum, & alios Regni incolas ...agno suo incommodo persentiscere, eáque de causa bona capitáque exponere ...buisse. Addunt, comperisse se ipso facto, eiusmodi ærumnarum nullos maio...s authores esse, quám virulẽtæ Religionis Iesuiticæ homines: ut proinde quã...u hæc secta in Regno sit permansura, nunquam supradictis calamitatibus ...is imponi, nec pax in Regno diuturna esse possit: sed tam ipsa Regia Ma...tas, quám Status ipsi perpetuó de cervicibus & bonis omnibus sint peri...taturi. *Secunda* causa proscriptionis Iesuitarum ex Boëmiæ Regno est, quód ...idio stabiliendæ Romanæ Sedis, omnia regna, ac mundi huius terras iugo ac ...testati eius subijcere unicé adnitantur. *Tertia*, quód Magistratus politicos ...ios contra alios concitent, ac tam inter Status mutuó, præsertim Religionis ...ofessione diversos, quám inter Magistratus ac subditos, dissẽsiones & dissidia ...citent: ipsósque subditos cõtra Reges cõsilijs, doctrinã & pollicitationibus, etiã ...sius gloriæ æternæ acquirendæ, ac purgatorij ignis evadendi arment. *Quarta*, ...ód per cõfessiones arcana omnia rescire, atque ita cõscientijs hominũ domina... etiã ad illicita cõpellendo consuescant. *Quinta*, quód exemplũ Templariorum ...cuti, insignia quæque loca, suo usui vendicẽt. *Sexta*, quód administrationi secu...ri in omnib. sese ingerant. *Septima*, quód omnes, qui Roman. Ecclesiæ colla sua ...bijcere & Papæ parere nolunt, Hæreticos proclament, eisque fidem habendam ...e nullam palam doceant. *Octava*, quód eiusmodi crimina ac technæ Societatis ...suiticæ testata reddantur etiam ab externis Regnis ac Provincijs: speciatim in ...allia, Anglia, Hungaria, Venetijs, Belgio alijsque Sacri Romani Imperij Pro...incijs. *Nono*, quód non obstantibus Maiestatis literis, à gloriosæ memoriæ ...æsare Rodolpho pro libero Exercitio Religionis concessis, nec non inita & à ...acra Cæsarea Maiest. super eadem re cum cæteris Catholicis Statibus conven...one, partẽ sub Vtraque in concionibus & scriptis audacter scommatis proscindãt ...: lacerent, verba earundem literarum partialiter, & contrarie explicent.

Causæ ob quas Iesuitæ ex Bohemiæ regno in æternũ eiecti sunt.

Decima, quòd in cõcessione Literarũ Maiest. Religionis Statum in Boëmia concernentium, interponendam fuisse iudicent authoritatem Romani Pontificis, qui tamen nec in Status sub utraq;, multò minus in Regem ullum ius habeat. *Vndecima*, quòd Iesuitarum instinctu & consilio sub Vtraque subditi Regis, aliorúmque Dominorum Papisticorum, carceribus, alijsque modis ad Romanam Religionem capessendam adacti fuerint, templáque & cultus divinus Vtraquistarum in eorundem Papisticorum Dominorum quibusdam locis sublatus, omniaq; officia præcipua, tam Regia, quàm Regni & Civilia personis religionis sub Vna distributa, Vtraquistæ è contra, qui sese pro conscientiæ debito interposuerint, officijs ac dignitatibus suis magno cum probro deiecti fuerint. *Duodecima*, quòd administris paucis Papistis quibusdam, perfidis patriæ filijs, cum penè omnia Iesuitarum instinctu & nutu agerentur, totum Regnum, ac præcipuè pars sub Vtraq; ad extremum propè interitum esset adducta, nisi Deus ex mera charitate & misericordia sua sancta, quam erga Verbum suum & partem sub Vtraq; gerere dignatur, malum prævenisset.

Decretum Statuum Bohemorũ contra Iesuitas.

Hæc est sum̃a Decreti Statuũ Boëmiæ cõtra Iesuitas: Ipsum verò Decretũ de verbo ad verbũ Latinè sic ferè habet: *Omnibus tribus sub Vtraq; Ordinib. satis cõstare, quantis periculis & incõmoditatibus regnũ illud, à primo Sectæ Iesuiticæ in illud ingressu, expositũ, quidq; afflictionis & miseriarũ experti oẽs fuerint. Harũ incõmoditatũ causam unã & solam à Iesuitis dependere, reipsa Defensores cognovisse, qui id propositũ sibi habeãt ut Sedem Rom. firmare, & regna mundi totius omnia sub potestatem suam redigere poßint. Nam ne Deum quidem reverentes, quæ ad eam rem facere poßint, sedulo facere, Principes adversus seipsos concitare inter Ordines regionũ, diversam religionẽ foventiũ dißidia excitare, magistratus adversus subditos, & hos contra magistratus suos incitare, Reges ad nutum suũ cõponere, se nolentes, sicariorũ libidini exponere, sceleratos quosq; ad parricidia in Regibus perpetranda, salutis æternæ consequendæ, & purgatorij evitandi promißione animare, amicos adversus invicẽ committere, in secreta omnia per auricularẽ confeßionẽ suã inquirere, conscientijs hominũ laqueũ immittere, & eas ita constringere, ut sine cõsensu ipsorũ, ne bonum quidem quod sit, facere audeãt, quemadmodũ etiã thesauros ingentes Tẽplariorum exemplo sibi cõparârint, in politicam gubernationẽ sese immiscuerint, & ijs, qui Rom. religionem nõ amplectantur, fidẽ servandam nullam esse docuerint, hæreticos eos proclamantes. Testimonia huius rei satis manifesta & perspicua, Galliam, Angliã, Hũgariã, Transylvaniam, Venetias, Belgium, & regna regionésque alias suppeditare. In hoc ipso Bohemiæ regno, cum post perpessas, ex ipsorum instinctu, afflictiones varias, Regales à Cæsare Rodolpho super exercitio religionis libero obtinuissent literas, & pacta cũ illis sub Vna, de non vituperando, criminando, damnando sese invicem inijssent, inq; tabulas publicas, maioris cõfirmationis ergò inserenda omnia ista curâssent, veritos nõ fuisse, posthabitã pœnarũm Majestatis literis expressarum comminatione, Ordines sub Vtraq; pro cõcionibus suis calumnijs proscindere, & tanquam hæreticos cõdemnare, literas Majestatis in alienũ sensum trahere, easq; ad Cæsareæ Majestatis Cameræque Regalis, Monasteriorum item, & Ecclesiasticorum, necnon Ordinum sub Vna subditos minimè pertinere dictitare, Regem Bohemiæ non posse Majestatis istas literas confirmare, & religionis libertatem fidelibus suis subditis sine Pontificis Romani consensu permittere: cùm Papa tamen neque in Ordines Bohemiæ, nec in Regem Dominum suum juris quicquam habeat, publicè affirmare, Regis subditos ad Ecclesiasticam maximè jurisdictionẽ pertinentes, à religione sua sub Vtraq; ad eã sub Vna vel invitos trahere, tẽpla ipsis præcludere, & aliquibus in locis solo æquare, religionis exercitia prohibere, officia Regis regniq́ue primaria non nisi illis, qui sub Vna sunt, administranda permittere, eos verò, qui sub Vtraque sunt, ab officijs publicis nulla causa, quin imò conscientia ipsorum reclamante, cum dedecore, & ignomina removere. Hac ratione id tandem effecisse, ut paucis quibusdam sub Vna perfidis hominibus, patriæ totius administratio cederet, quorum opera patriæ interitum, fidelibus*

verò sub

rò sub utraq; Ordinibus extremam perniciem, & exterminationē accelerarent. Cū igitur lorum omnium in regno auctores sint, indignos esse, qui in eo diutius vivant, & toleren-r. Defensores ergo animadvertentes, mala ista finem non habitura, nec pacem in re-o constantem fieri posse, sed & Regem, & ordines omnes cum uxoribus liberisque, & bo-suis omnibus, in summo periculo versari oportere, quamdiu Sectæ isti perniciosissimæ lo-aliquis in regno relinquatur, notum omnibus facere, quod deliberato consilio, & o-ium Ordinum impetrato consensu, Iesuitas omnes ex oppidis Pragensibus, Crumano m, Cōmurtavio, Neuhusio, Glatsio, & locis alijs, in quibus Collegia sua habeant, quin ò ex toto Bohemiæ regno proscripserint, & præsentibus hisce literis in æternum proscri-nt, ita ut omnes regno quietè excedere, & nullo unquam tempore, ne sub alterius quidem dinis titulo redire in regnum istud debeant, ni incurrere in pœnam, de ipsis & omnibus excipientibus foventibusq;, certissimè sumendam, & perniciem sibi, fautoribusq; suis, iquam Reipubl. turbatoribus, & manifestis hostibus, accersere ex regni cōnstitutionē lint. Nullum exim planè reditum ipsis in regnum istud, ne ad Romani quidem Pontifi-intercessionem, patere debere, nec si illud à quoquam expetatur, intercedere pro illis enquam ex Ordinibus debere, pœna quietis publicæ turbatoribus debita, in eum, qui id fa-t, constituta. Notum id literis publicis ad perpetuam memoriam fieri omnibus debere. lios tamen Ordines sub una in monasterijs viventes & alibi, dummodo quietos se gerant, c sua proscriptione, quæ Iesuitas solos, utpote ex regnis quibusdā etiam alijs jampridem oscriptos, concernat, intellectos, minimè velle.

In huius Decreti sententia Status Bohemici postea constanter perseverārunt mper; nempe, Ne Societas hæc in Regnum posthac unquam recipiatur; ut ab ficijs & muneribus removeantur & excludantur, ac bona illorum in alios u-s convertantur.

Huic veró, quantúmvis iustissimo Decreto ac sententiæ, hisq; accusationis avissimis capitibus, & causis æquissimis proscriptionis Iesuitarū ex Boëmiæ egno, quidam Anonymus Iesuita opposuit Apologiam pro Iesuitis, Viennæ ustriæ editam, in qua omnia simpliciter negat ac pernegat, quæ ipsis in Decre-impinguntur crimina, merasq; calumnias & criminationes esse dicit. 1. Negat im primum ac tertium Accusationis caput, Quód Iesuitæ sint perturbatores ublicæ tranquillitatis, dissensionésque, turbas & dissidia passim excitent, & c. uódque subditis, vel alijs quibusvis potestatem tribuant Reges & Vnctos Do-ini invadendi, atq; ad id facinus perpetrandum animos eorum pollicitationi-is vitæ æternæ acquirendæ, aut evitandi purgatorij accendant. Dicit hanc im-am & blasphemam doctrinam, nunquam in Scholis Iesuiticis auditam, nun-iam in scriptis eorum lectam, nunquam mente conceptam, sed paribus studijs animis à Iesuitis ubivis locorum damnatam esse: Additā hac elumbi excé-tione, NISI IMPIE SIMVL AC IMPERITE Reges & Vnctos Do-ini in Tyrannos transformemus. 2. Negat Anonymus secundum ac septimum ccusationis caput; Quód Iesuitæ omnia Regna Mundi, Romanæ Sedi subij-re satagant, eidemq; non obtemperantes Hæreticos pronuncient, &c. Addit, suitis manifestam iniuriam fieri, si dicatur, eos docere, Hereticis fidem nullam, ne iuramentū quidem servādum esse. 3. Negat quartum, undecimum & duo-ecimum Accusationis caput; Quód Iesuitæ conscientijs hominum dominari, q; eos ad illicita compellere omnia suo arbitratu consueverint, &c. 4. Negat uintum ac sextum caput Accusationis; Quód Iesuitæ insignia quæq; bona ad trahere, & seculari administrationi sese ingerere soleant. 5. Negat septimū Ac-usationis caput, Quód perversæ Iesuitarum technæ contestatæ fiant externis tiam exēplis Galliæ, Angliæ, Hūgariæ, Venetiarum, Belgij, &c. 6. Negat nonū c decimum Accusationis caput, quód literis Maiestatis suum pondus ac mo-entum, facto, interpretatione, ac iudicio adimere tentaverint, &c.

Apologia pro Iesuitis Boem. regno eiectis

Hæc omnia Anonymus iste Iesuita negare nō erubescit, quæ tamen lippis, ut aiunt, ac tonsorib. sunt notissima, ut ex toto hoc opere nostro Lector intelliget: & paulò infra exempla huius generis plura referemus, sub hoc titulo: Iesuitæ multa à se & aliis Papistis perpetrata, dicta & scripta impudenter negant iuxta illud Comici, *Si fecisti Nega*. Hic enim illorum mos est, si quæ refellere nequeant, ut ea simplici negatione satis refutata esse apud suos homines nimiùm credulos arbitrentur.

Sed concludam hunc locum: Aut mentiuntur Status Boëmici, qui talia conqueruntur in suo Edicto de Iesuitis: aut Anonymus noster, qui ea omnia negat simpliciter. Sed prius est falsum: quis enim tantos, tantæq; authoritatis, fidei & existimationis viros mendacii argueret? Ergo verum est posterius.

Anno verò 1618. ex Moravia quoq; sequēti Decreto proscripti & eiecti fuerūt.

Decret wider die Jesuiter in Mähren/ den 6. Tag May/ Anno 1619. ergangen.

WJr N. N. N. die Herren/ Ritterschafft/ vnd Personen auß den Landen vnd Jnwohnern deß Marggraffthumbs Mähren/ so der Evangelischen Religion zügethan/ den Leib vnd Blüt vnsers Herren vnd Heylands Jesu Christi sub utraq; empfahen/ vnd an jetzo in der Statt Brinn versamblet seynd/ Thünd kundt vñ offenbar mit disẽ brieff vor jedermeñigklichẽ/ wo derselb gelesen oder gehört wird/ vnd insonderheit wo es vonnötẽ/ welcher massen vns von den Herren Ständẽ deß Königreichs Beheim dises nit nur allein durch die in truck außgangne Apologiã sonder auch vil vñ mancherley schrifftẽ vñ beweiß zůerkennen geben wordẽ/ ja allbereit zuvorhin weltkündig ist/ was für gewaltige practikẽ durch anstifftung der Jesuitischẽ Sect/ wie in bemeltẽ Königreich Beheim/ also auch in andern Ländern vñ Provintzen je vnd allwegen gestifftet worden: Also daß vil Potentaten vm̃ leib vnd leben gebracht/ auch sie die Jesuiter grosser vnd gewaltiger kriegsempörungen vñ vnschuldiges blůtvergiessung in alweg vrsächer gewesẽ. So werdẽ wir gleichermassen berichtet/ daß von jnen den Jesuiten zů disen jetzigẽ empörungẽ/ durch welche das Marggraffthum̃ Mähṙẽ vnser liebes Vatterland nit nur allein in gewaltige schuldẽlast gesetzt: sondern auch ins äusserste verderbẽ gebracht ist/ vrsach gebẽ worden sey. Halten demnach dieselbẽ für solche vñ dergleichen practicantẽ vnd aůffrůhrer/ welche mit böß vnd falschen rathgebungen nit nachlassen wollen/ vñ haben einhelliglich geschlossen/ sie/ mehrgedachte Jesuitẽ/ auß disẽ Marggraffthum̃ Mähṙẽ auff ewig zů proscribieren vñ zůverweisen. Derowegẽ wir euch Rectoren/ Magistern/ Schůlmeistern/ vñ allen Jesuiten/ die sich in disem Marggraffthum̃ Mähren/ es sey in Stätten/ Märckten/ diensten/ oder an welchen örtern es wölle/ auffenthalten/ hievon ernstlich anbefehlen/ daß jhr denen von vns zů euch abgefertigten Comissarien an jetzo vñ alsbald vnverzüglich/ ohn alle außflucht gůtwillig die schlüssel von den Kirchen vnd Collegien einantworten/ vñ euch von dannen nach publicierung dises Patents auß disem Marggraffthum̃ Mähren hinweg packen/ vnser liebes Vatterland fliehen vnd meiden/ keiner vnder euch noch auß ewer Sect vnd rotten zů künfftigen ewigen zeiten sich nicht mehr/ vnder was prætext vnd gestalt es jmmer seyn möchte/ in disem Marggraffthumb Mähren finden lassen sollet.

Wo fern aber einer vnder euch vber disere vnsere sampliche anmeldung sich ferner in disem Land/ wo es jmmer seyn möchte/ würde finden lassen/ derselb soll ohne alle gnad vnd rechtliche verhör/ von welchen er auß vns den Ständen erdapt würde/ am leben gestrafft werden. Hierin/ weil vnser gewisser will euch kundt vñ offenbar/ so stehet euch also vnd nicht anderst zuverhalten/ daß nicht von nöthen künfftig gegen euch einen andern ernst zůgebrauchen.

Dessen

Dessen zu besserer vrkundt vnd beglaubung/ haben wir anfangs bemeldte Herren Ritterschafft vnd Abgesandte auß den Stätten vnsere Pitschafft an dieses Patent auffdrucken lassen. Geben in der Statt Brinn den 6. Maij/ Anno 1619.

Similiter Iesuitæ ex Hungaria quoq; ob easdem causas eiecti sunt anno 1619 ab Evangelicis Statibus seu Ordinibus hoc Decreto: Iesuitæ ex Hungaria eijciuntur.

Decret wegen der Jesuiten/ wie die selbigen auß dem Königreich Hungaren eewig verbannisiert/ vnd außgewiesen/ vom 16. Junij Anno 1619.

DJe Herren Evangelischen Ständt deß Königreichs Hungaren tragen in güter gedechtnus/ wie bald von den zeiten an als die Jesuiten bey Keyser Ferdinandi zeiten in das Königreich Böheimb eingeführt worden/ die selben viel vnd mancherley vnwillen mit jhren practicken gestifftet/ ja sie seind auch viel mehr dardurch bewegt worde/ daß durch jren rath vnd verursachung bey K. Rodolphi hochlöblicher gedechtnus zeiten/ der Türgken krieg cassirt/ Sintemahl der Römische Bischoff/ welches den Herren Ständen deß Königreichs Hungern wol bewußt/ Keyser Rodolphen/ damit der Türcken krieg befriediget/ vnnd solche kriegsmacht auff die Kätzer/ welche bey sölchem Türgken krieg in auffnemen gerieten/ verwandt werden möchte/ sehr starck vermanet: So dan auch beschehen/ vñ der Türgken krieg/ welcher 16. jar continuè gewäret/ jedoch nicht mit geringem despect vñ verachtung der gantze Christenheit/ am meisten aber deß Königreichs Hungarn/ vnd mit vnaußsprechlichem schaden/ in deme viel gewaltig: vnnd ansehenliche Geschlechter ermordet/ auch vmb jhre güter gebracht/ verhöret worden. Dann was durch der Jesuiter practicken Keyser Rodolphi kriegsheer/ vber welches Georg Basta zum Obersten General verordnet/ vnnd der Belliosa ein außländer/ erstlich wider alle ordnung vnd freyheit deß Königreichs Hungern in der hauptstatt Cascha in Oberungern zu einem Hauptman angesetzt/ welcher die Kirchen vnnd Schülen hinweg genommen/ die Priester vnd Schülmeister züsambt den Studenten auß der Statt verjaget/ vor ein blütvergiessen zwischen den Christen selbst in dem Königreich Hungern angerichtet/ das ist nunmehr der gantzen welt kundt vnd offenbar.

Es hat sich aber bemeldte Jesuitische Sect/ welcher insonderheit vom Keyser Mathia grosser vnd vbermässiger fortganggestattet/ hieran nicht benügen lassen/ sondern sich in alle Politische händel eingetrungen/ vnd von vnsern aller geheimbsten rathschlägen deß Königreichs Hungarn wissenschafft gehabt/ vnd solches alles durch jhre practicken bey der Oberkeit/ in deme sie alle sachen ein andere außlegung angedrehet/ zu nicht gemachet. Ja es hat sich auch diese Jesuitische Sect offentliche in den predigten/ daß die Kätzer auffgerieben vnd ermordet werden müssen/ hören vnd verlauten lassen/ vnd andere schwere/ zu dieses Königreichs vntergang/ gereichende bedröuwung züthün sich vnterfangen.

Wann dann die H. Stände deß Königreichs Hungern solche practikanten vñ hinderlistige mörder der Könige vñ Potentaten/ zerstörer deß allgemeinen friedens/ verräther der Provincien vñ Königreichen/ vñ der Christlichen jugendt mit jrer argen vñ bösen lehre/ verführer nit länger im Königreich dulden nach leiden kondten/ Als seind dieselben der H. Stände deß Königreichs Böheimb/ vnd auch deß Marggraffthumbs Mähren/ vnser lieben Herren freünde vñ nachbarn exempel nach/ daß sie zu ewigen zeiten das Königreich Hungern meiden/ vnd dorein nimmehr vnder keiner erdachten gestalt in ewigkeit wider kommen sollen/ proscribirt, vnd verwiesen worden. Wo fern aber einer vnder jhnen den Jesuiten nach dieser gethanen verweisung/ in dem Königreich Hungern innerthalb 4. tagen ertapt vnnd ergriffen

wurde/der sol ohne alle gnad am leben gestrafft werden. Vnd so jemandt/ sich gleich wer er wolle/ einen auß der Jesuitischen Sect nach außgang vier tagen/ in dem Königreich Hungern betretten wurde/ den selben kan er als einen aufrührer vnnd verräther deß Königreichs frey vnd künlich ermörden vnd vmbbringen/ vnd sol daran nichts verlieren.

DE PRODITIONIBVS, TVRBIS, SEDITIONIBVS IN POLONIA A IESVITIS EXCITATIS.

De tumultibus in Polonia multi passim rumores auditi sunt. De Rege quidem eorum moderno Sigismundo omnes, qui eum propius nosse videntur, testantur, nihil illo mansuetius, nihil humanius, mitius'q; fingi posse. Harum tamen tam popularium naturæ dotium usum & fructum Iesuitarum panurgia ita totum corrupit & intercepit, ut primùm avitum eius & hæreditarium regnum ab ipso prorsus abalienaverint: quòd eorũ instinctu hæresin, quam vocãt, Lutheranam neglectâ iurisiurandi præstiti religione prorsus exstirpare voluit: Regnum verò Poloniæ, quod ad eundem liberâ electione delatum fuit, odio mutuaq; diffidentiâ & perniciosâ dissensione repletum ita turbârunt, ut & Rex & Regnum ex æquo varijs, ac gravibus quidem periculis expositi fuerint.

Refert Eques Polonus Papisticæ religionis in Oratione sua, quam in frequenti procerũ eius Regni Conventu habuit, quamq; paulò infra integram adscribemus, Cracoviam urbẽ celeberrimã, domiciliũ atq; ornamentũ totius Regni ita vexatã fuisse à Iesuitis, ut plurimi viri boni, quantumvis Catholici, affirmârint, se malle in sylvis inter feras vitã degere, quàm in ista immanitate versari. Conspiratione enim factâ, cuius Iesuitæ authores atq; duces extiterunt, magnâ vi atque impetu in eam domum irruerunt, quæ una in tota urbe monimentum antiquitatis extat, & Evangelicis concessa fuit, ex Regis & omnium procerum permissu & approbatione. Apparebant effusæ aliquot diebus flammæ, quæ per multas urbis partes sparsæ, toti urbi interitum minabantur. Audiebantur clamores prædas efferentium hominum, inter quos etiam versabantur Iesuitæ attritis rusticorum vestibus induti, ne agnosci possent: totaq; urbs in summo periculo versata fuit, à quo ante Iesuitarum adventum tutissima fuit.

Posnaniæ in Polonia à Iesuitarũ discipulis templum protestantium igne deletur.

Posnaniæ, quæ civitas Poloniæ insignis est, instinctu Iesuitarum, templum Augustanam confessionem profitentium, igne delere sæpe antehac conati sunt, non successit tamen ipsis propositum, excubitoribus id facinus semper impedientibus. Anno autem 1606. Maij die 13. Iesuitarum discipuli, trecenti ferè numero, instinctu suorum superiorum & præceptorum, initâ cum alijs conspiratione, sub vesperam impetum cùm in templum illud fecissent, custodes quidem & excubitores in fugam facilè coniecerunt; postmodo perfractis vi summa foribus subsellijsq; templi in unum locum congestis, incendium excitârunt, quo totum illud ædificium in cineres brevi tempore versum est, furentibus nimirum tantopere Catholicis illis, ut extinguendo incendio operam dare cives non auderent. Ferventibus hisce turbis, quidam in Xenodochium irruerunt, ægrotos vi summa inde exturbârunt, fornacem, scamna, mensas, fenestras & alia dissipârunt, & perfregerunt, malè affectorum suppellectilem abstulerunt partim, partim per plateas dissemînârunt, & ita sese gesserunt, ut facinus nullũ tam abominabile ipsis malus inspirare potuisse genius videretur; quin in actũ illud statim producerẽt perficerentq;. Æde igitur hac subversâ et vastatâ, qui confessionem Augustanam profitebantur, in aperto postmodum & patenti campo convenire, sacraq; sua celebrare coacti sunt, cumq; nec ibi tutos sese satis ab iniuria fore, ex minis atrocioribus colligerent, sclopis semper hastisq; & gladijs armati ad

exercitia

xercitia concionum processerunt, rei totius serie VVarsoviam ad Ordines elatâ. Cæterum Iesuitæ, ut sese aliquo modo purgarent, missis ad Regem le- atis, non potuisse se discipulos suos in officio continere, qui religionis Catho- cæ zelo accensi, templum istud dirutum modis omnibus voluissent, significâ- unt, petentes simul ut pro turbis maioribus vitandis reparatio templi inhibe- etur, metuere enim sese, illud quantumvis reparatum, flammas evitare vix osse. Cùm igitur non in hac solùm civitate, sed & alibi passim pro libitu omnia esuitas agere, nec esse qui in eos animadverteret nobilitas videret, ad Comitia VVarsoviæ paulò post celebrāda comparere præcipui quiq; ex Poloniæ Pro- eribus recusârunt, Lublini vel alibi de refrenanda hac cōtumacia deliberaturi. Thoruniæ, urbis Borussiæ ad Vistulā fluviū sitę, templis, ædificijs & emporio arissimæ, Ordines cum Plebano quodam de possessione & iure Patronatûs cclesiæ ad S. Ioannem multis annis altercati sunt. Convenit autem tandem in- er eos, ut Plebanus quidem solus in domo parochiali habitans, templum reti- eret, ministeriūq; Ecclesiæ per ministros suos more hactenus usitato constitue- et, ius verò patronatus penes civitatem & ordines eius permaneret, in cuius ei confirmationem non solum literæ confectæ sunt, quas Episcopus quidem ulminensis, quemadmodum etiam Culminense Capitulum subscriptas sigil- s suis obsignârunt, sed & diploma á Rege, Ordines quo debitū civitati ius pa- onatus de novo confirmatum est, obtinuerunt. Postquam igitur iam Plebanus le possessionem Ecclesiæ domumq; parochialem, certis tamen cum conditio- ibus, obtinuit, Episcopus statim Culminensis, contra conventionis literas, pro- rio ausu, duos in aulam pārochialem Iesuitas, alterum qui confessiones audi- et, & alterum qui concionaretur in templo, introducere, Plebano ex domo illa emoto conatus est, Ordines verò hoc vidētes, solenniter contra aliquoties pro- estati, Plebanum, uti memor cōtractus ab utraq; parte initi, Iesuitas iterum re- noveret, monuerunt, intercessione totius Regionis in Comitijs publicis adhi- itâ. Cæterum monitionibus & intercessionibus illis non solùm nihil proficere actenus potuerunt, sed & præter duos illos Iesuitas, subinde alij advenerunt, ui occupatâ aulâ parochiali, clam Ordinibus civitatis, privilegium tandem ali- uod obtinere conati sunt, quo templo illo Iesuitarum ordini attributo, Pleba- us quidē in Vicariū promoveretur, possessio verò Ecclesiæ una cum domo pa- ochiali et schola Iesuitis relinqueretur, clavibus Ecclesiæ scholæq; in manus eo- um traditis & oblatis. Hoc facto Iesuitæ, aucto indies magis magisq; numero uo, viduarum & pupillorum domus emere, scholam aperire, & Collegium in ivitate constituere amplius non dubitârunt, constitutâ peculiari iurisdictione, nde creberrimi per plateas et vicos civitatis tumultus, Iesuitis quidē ipsis mul- a insidiosè molientibus, discipulis verò eorum omnē petulantiā exercentibus, ivesq; iniuriâ et contumeliâ variâ afficientibus, extiterunt. Ordines igitur civi- atis ne iure suo per conniventiam sese ipsos privarent, consilium tandē cepe- unt, quomodo excusso hoc iugo, molestis illis hospitibus cives suos liberarēt. Missis igitur 12. Octob. die ad Plebanum aliquibus, eum de inito secum contra- tu admonentes, promiserunt, se secundum contractus illius tenorem in Eccle- ia & aula parochiali eum quidem relicturos, Scholā etiā, quam tanquā propriā ivitatis domū, precib. hactenus obtinuisset, imposterū etiā, donec benè de Re- ub. promeriturus esset, ei relicturos, verum uti Iesuitas, tanquam huiusmodi ospites, qui & civitatem iure patronatus spoliare, & Plebanum ipsum pos- essioni templi per insidias evacuare, molirentur, & in conturbationem tatus publici, collegium aliquod instituere scholámque aperire, pro- riâ authoritate ausi essent, removeret domoq; illis parochiali & Ecclesia nterdiceret, vehementer postulârunt. Cùm verò eo quidem die resolvere

Iesuitarum Thoruniæ in Borussia conatus.

se Plebanus non posset, sed ad Episcopum negotium hoc relaturum sese diceret, non expectandum diutiùs rati Ordines sequenti statim die quosdam, qui in integrũ eum restituerent, ablegârunt, quod ipsum quidem fieri facili & lubenti animo passus est. Cæterum hoc facto expetierunt postmodum Ordines, ageret cum Iesuitis, ut sponte sua domo parochiali cederent, & á templo scholaq́; in posterum abstinerent, Ordines enim civitatis nolle eos tanquam turbatores publici Ecclesiæ & civitatis iuris statusq́; diutiùs in parochiali aula ferre, urbe tamen ipsis interdictum nolle, donec quietos sese, velut hospites deceret, intra suos terminos contenturi essent. Plebanus igitur mentem hanc & intentionem Ordinum Iesuitis exposuit, qui scholam quidem claudere & collegio abstinere statim promiserunt, dummodo domum parochialem retinere & ministeriũ Ecclesiasticum peragere sibi permitteretur. Verùm cùm non contenti hac Iesuitarum resolutione Ordines urgerent Plebanum, ut tenore contractus observato, ad statum pristinum omnia revocaret, quo & ius patronatus civitati integrum, & decretum Regium sartum tectúmque conservaretur, coacti sunt tandem Iesuitæ, & clavium restitutionem Plebano facere, & ministerio docendi tam in Ecclesia quàm in schola sese abdicare, atque ita tandem domo parochiali cedentes discipulis suis valedixerunt. Accidit autem porró ut orator quidam Regius ad civitatem in causa quadam ablegatus, Culminensem secum Episcopum adduceret, qui in aulam parochialem cum suis, quod hospitium á multis annis in urbem veniens habere solitus est, divertit. Iesuitæ igitur hanc suis rebus occasionem commodam fore putantes, sequenti statim die Confessionariis operam dare & concionem iterum habere die Solis ausi sunt. Ordines igitur hoc intellecto, ad Episcopum statim aliquos miserunt, qui eum rogârunt, ne post discessum suum Iesuitas eo loco relinqueret, additâ denunciatione, si remanentibus ibi Iesuitis, contumeliæ vel detrimenti aliquid á civibus inferatur, propriæ uti id proterviæ imputarent. At veró Episcopus neglectis hisce omnibus, non solùm Iesuitas duos vel tres, post discessum suum, in domo parochiali reliquit, sed salvum conductum á Rege pro illis impetratum Senatui exhiberi curavit. Cùm autem salvum conductum illum ad malam informationem impetratum esse, nemo dubitaret, Ordines statim contra protestati, scriptum publicum ad valvas templi, eius quidem sententiæ, quód Regem melius informare, & de iure suo cedere ne latum quidem unguem cogitarent, affigi curârunt, ut ita nihil proficere machinationibus suis amplius valentes, domo parochiali cedere iterum necesse habuerint.

CONSILIVM DATVM PROCERIBVS POLONIÆ, DE RECVPERANDA, ET IN POSTERVM STABILIENDA PACE REGNI POLONIÆ PER IESVITARVM EIECTIONEM.

QVamvis tumultus in Polonia aliquo modo sedati á Rege fuissent, Iesuitarum irrequietis ingeniis, artibus ac studiis maxima ex parte excitati, Anno 1607. promissione & spe Nobilitati de Comitiis instituendis factâ, quibus deliberatio de remedio malis hisce tempestivé adhibendo susciperetur; Nobilitas tamen cùm inani ac vanâ sese spe quasi lactari, & promissa Comitia de die in diem differri videret, magnâ copiâ denuó Anno eodem ad Prostovicum civitatem, quatuor milliaribus Cracoviâ distantem, ubi regia quædam Curia est Conventibus Nobilium celebrandis iam olim destinata, confluxit, & novo Consilio instituto, quæ malo huic medicina adhibenda potissimùm esset, deliberare cœpit. Inter varias autem consultationes scriptum quoddam Proceribus ibi

congre-

ongregatis Polonicâ linguâ exhibitum fuit, in quo auctor palàm profitetur in-
er alia, Iesuitarum practicas & artes multivarias et cruentas, omnium in Polo-
iia turbarum ac motuum causam primariam esse. *Si morborum*, inquit, *in præfa-
ione, publicorum regni nostri causæ interius & foris diligentius perpendantur, primam
ertè, & omnium maximè principalem, Iesuitarum exquisitissimas artes, & astutissimam
mnium sibi subjectorum ad conatus suos promovendos Dispositionem facilè cordatus
uisq; deprehendet: adeò, ut quicquid uspiam malorum in Repub. nostra præteritis an-
is acciderit, magna ex parte solis illud Iesuiticis artibus imputandum veniat.* Ad hoc
utem demonstrandum, ostendit primò, quàm institutum Iesuiticum liberæ
Reipub. inimicum & adversum sit: Deinde quàm periculosè secta hæc statum
oliticum non solùm in Polonia, sed hinc inde per universam Europam turbâ-
int & labefactârint. Ex quibus tandem colligit, pacem nec constitui nec stabili-
posse in Polonia, quamdiu Iesuitæ in ea maneant, proindeq; eos inde expel-
ndos, nec amplius recipiendos; & quæ in contrariam sententiam pro Iesuitis
bijciuntur, refutat solidè. Quia verò Consilium hoc seu Scriptum sublatum
t, ideoq; in paucorum manibus versatur, totum adscribam in Lectoris grati-
n, ut inde Iesuitarum artes, dolos, imposturas, fraudes, impudentiam, audaci-
n, studia deniq; omnia cognoscat & intelligat. Verba authoris hæc sunt.

*Præsentes Polonici Regni turbæ ex ejusdem generis morbo promanant, quo hactenus
ccidentalis Europa periculosè laboravit. Certum est, omnes Europæ tumultus & intesti-
is passiones ab hisce 40. & amplius annis per Executionem Concilij Tridentini excita-
s esse, & ex eadem ortum traxisse. Si fortè bellum Balthicum, quod inter Scardiæ reges
te annos 36. gestum est, & nuperrimum Brunsuuicensium tumultum excipias.*

Executio Concilij Tridentini capitalis fuit origo omnium turbarum Europæarum.

*Hæc inquam est illa præsentis seculi Pandora, ex cujus fatali pyxide omnes Euro-
orum intestinæ calamitates hactenus mihi scaturire videntur, ita tamen ut eas non tam
a Concilij executio, quàm executionis modus pariat.*

*Hoc fortè ulterius tibi vis declarari? sic igitur habeto, Executionis modus in duabus
æcipuè rebus hactenus fuit repositus. Primum sedulò annixi sunt, quibus hæc cura in-
buit, ut illos Reges & familias, quorum in Europa hoc seculo præcipua est autoritas,
cum invicem adunirent, & sic adunitos ad Concilij Tridentini executionem exstimu-
rent. Et hinc est illa famata Catholicorum unio.*

Modus Executionis Tridentinæ.

I.

*Deinde ut per certos & qualificatos homines impedimenta, quæ vel in politij spolitia-
mque formis & legibus, vel populorum moribus negocio huic obstarent, quasi è via remo-
rentur.*

II.

*Hac ratione prædicta Concilij executio fuit instituta, quantum nimirum ad gene-
lem conatum attinet: Opus profectò magnum & arduum, quod melioribus Mundi tem-
ribus peculiari fortunæ afflatu opus habuisset, quòdque ipsius Alexandri M. victorio-
n genium frangere & defatigare potuerit. Nunc autem pro ratione præsentis Europæ
tus infinita conatui huic & longè robustissima impedimenta extra ordinem fuerunt ob-
ta. Quibus tamen non obstantibus, res ab ijs, quibus hoc per prædicti Concilij conclusio-
m mandatum erat, fortiter & ingenti nixu tentata fuit: sed eo hactenus eventu, ut mo-
nina ista turbas quidem longè maximas & valdè horribiles ubique gentium in vulgus
pererint, ad exitum tamen nusquam perduci potuerint.*

*Regum enim adunitio partim per connubia, partim per confœderationes, pacifica-
nes & similia media tentari cepit & promoveri: In tanta tamen nationum regnó-
mque Europæorum discrepantia ferè consecutum est, ut pro ea quæ sperabatur uni-
ne, infinitæ autoribus difficultates, subjectis autem populis variæ molestiæ emer-
rint. Cùm præsertim Reges ipsi, qui se interdum ad prædictam Executionem ob-
lerunt, negocium illud tam sincerè nunquam tractarent, ut sub ejusdem prætextu non
privata commoda quæritarent. Sicuti non ita dudum in Gallijs licuit perspicere,*

Vnio Regum Catholicorum ejusdemque fructus.

Hispani sub prætextu propagandæ religionis Monarchiam suam amplificare conantur.

quando Philippus Hispanus partium Catholicorum (hunc enim cucullum factio illa in durat) patrocinium & defensionem visus est suscipere : Ibi inquam vel tandem ap paruit , eum sub hoc obtentu Galliæ regnum affectare. Cum enim animadverteret plerosq; factionis illius proceres ab Imperio Hispanico abhorrere, oblitus personæ, quam agendam susceperat, manus auxiliatrices retrahere cepit, ut qui videret, se spe sua fru stratum. Id quod Sixtus V. tempestivè odoratus est, illudque egerrimé tulit.

Talia autem plura exempla adduci possent ex ijs etiam, quæ nos aliquantò propiu tangunt. Ex his ergo personatis & malè fidis Regum molitionibus in unionis istius agr perpetuarum simultatum copiosissimam segetem adhuc succrescere videmus, per quas præ dictæ executionis negocium, per se haud facilè turbatur, et Nationes ijs, de quibus dictun est, difficultatibus implicantur.

Idem ferè in reliquorum impedimentorum remotione accidit. Cum enim Tridentin reformationi non solum diversus religionis sensus, per universam jam Europam latissim sparsus, sed etiam nationum, populorumque privilegia, libertates, leges & mores obsta rent, illa citra tumultum ne moveri quidem potuerunt.

Tridentinæ reformationis effectus in ipsis regnis.

Quæ omnia tamen à præfervidis ingenijs, quibus hæc Provincia non citra delectun demandata erat, non solum mota, sed acriter commota & vehementer perturbata esse con stat. Hinc ergo turbæ, hinc simultates, hinc odia, hinc diffidentia cum reliquis fatalibu Furijs, quibus nostro tempore status politicus infestatur, ceu ex Orco proruperunt. I quod omnes Europæ nationes, quas hæc pestis pervasit, sonora voce profitentur: hanc & non aliam calamitatum suarum caussam omnes, qui citra morbi affectionem judicant, sum mo consensu allegant.

Videamus nunc ergo num malorum nostrorum Polonicorum eadem ratio sit, & nun eidem generali caussæ adscribi queant. Id quod multis forte difficulter persuadebitur. Eg tamen illud constanter assero, & assertionis meæ has probationes affero.

Certum est, Clerum Poloniæ non minus hactenus laborare, ut Concilij Tridentin decreta intra regnum executioni mandentur, eorundemq; observationi omnes subijcian tur, quam in plerisq; hactenus Occidentis partibus laboratum fuit.

Executio Concilij Tridentini, quomodo in Polonia instituta. Synodus Petricoviensis.

In hunc enim & non alium finem mox post ingressum moderna Regiæ Majestatis in regnum Synodus illa Petricoviensis celebrata fuit: quam ceu Filiam Poloniæ Medea il la Tridentina peperit. Ex cujus vultu prudentiores jam tum secuturæ in regno admini strationis omen capiebant. Cujus etiam Decreta plærisque vel eo saltem nomine suspe cta fuerunt, quod tanto studio occultata fuerunt & suppressa.

Sed nec illud cuiquam dubium esse potest, ab his ipsis primo loco diligenter curatun fuisse, ut Reges Poloniæ prædictæ Unioni implicarent, eosdemque cum Domo præcipu Austriaca quàm arctissimè conjungerent. Ex qua nimirum conjunctione maximum a prædictæ Executionis promotionem emolumentum sperabatur: Ut quæ ad subditos i utroque Regno magis perterrendos & in ordinem redigendos permultum factura videba tur, quantumvis consilijs illis longè aliud pallium obduceretur.

Suecia amissa.

Harum veró rerum praxis post infelicem illam expeditionem in speciem quasi reno vata fuit, ubi nonnullorum studia valde conspicua extiterunt. Eorum videlicet, quos præ ter jam dictas caussas Sueciæ amissæ invidia urgebat, qua nempe ordinem suum premi sen tiebant. Qui propterea omnem lapidem moverunt ut novis Regum amicitijs accepti in fortunij sensum nonnihil mitigarent.

Austriacorum studia Polonis suspecta.

Verum tamen ut inter vicina regna ferè fieri consuevit, Austriacorum studia nostra tibus semper suspecta fuerunt, ideoque pro hac etiam vice ad Agentium illorum consilia promovenda tantum non contulerunt, quantum speratum fuerat. Cum præsertim præte vulgares illas Regum regnorumq; vicinorum simultates & dissensionis, alia non pauca quotidiè intra & extra regnum inciderent, quæ hujusmodi conjunctionem Reipub. nostr minus commodam, ipsis etiam Civibus formidabilem efficerent. Per ejus itaque attenta tionem nil amplius effectum fuit, quàm ut inveteratæ suspiciones periculosius recrudesce rent.

Quod

Quod ipsum etsi ijs, qui hæc agitabant, non ignotum esset, se tamen adeo non passi sunt pediri, publicamque indignationem tam securè contempserunt, ut tantò potiùs confiden-s in proposito perrexerint, illudque tandem per fas & nefas ad exitum conati sint per-cere.

Hic ergo molitionum jam antea suspectarum tam importunus fervor, eum tandem e-ntum sortitus est, ut offensa Nobilitate regnum factionibus mutuaque diffidentia im-tum sit, & Rex ipsemet subditis, subditi verò Regi suspecti esse cœperint. Quam nosti oximam & compendiosissimam esse ad Reipub. dismembrationem & interitum viam. hac ratione prius illud Executionis Tridentinæ turbatæque Europæ medium satis er nos, ut opinor, efficaciter operatum est.

Ad alterum quod attinet, Popularium nempe obstaculorum remotionem, tu non gabis, opinor, In hoc regno maiora & robustiora eis objecta fuisse & adhuc obijci, quàm ulla Europæa Natione. Concilium enim Tridentinum inter nos, ut quidem nunc res it, ad effectum, quem ipsi cupiunt, perduci nullo modo potest, nisi aut Hispanica Inqui-o, aut quiddam quod Inquisitioni illi æquivaleat, in regnum introducatur. Per od nempe Polonia ad Hispanismi aliquam similaritatem redacta, prædictæ Executio-opportuna reddatur: Patria verò nostra ea corporum animorumq; libertate hactenus tur, qualē fortissimæ nationes & generosissimus quisq; sibi optare poterit. Quis ergo non det, quàm duro collisu hæc inter se committi oportuerit? Postquam inprimis libertas il-quatenus animum præcipuè & conscientias concernit, non ita dudum per Confœde-tionem publicam denuo & quasi extra ordinem confirmata est?

Tridentini Concilij executio contra libertatis Polonicæ præjudicium perfici nequit.

Quamvis autem Hispanicam Inquisitionem nemo nobis hactenus apertè & ex profes-conatus sit obtrudere, quòd intelligerent, hoc citra periculum vix posse tentari: Via ta-n ad hujusmodi aliquam imperiosam coërcitionem varijs artibus paulatim & quasi cuniculos parata est, sensimque muniri cœpit. Eo nimirum adhibito artificio, quorum ra omnem mutationis sensum Practicantes illi se consecuturos sperabant. Tam cautè nen & circumspectè incedere non potuerunt, quodque agebant, tam probè nunquam po-t dissimulari, ut rerum è diametro pugnantium tamque asperarum vel levis agitatio n ingentem flammam vel tandem eliceret. De quo ipso, proh dolor, oculorum aspectus die testatur.

Confœderatio publica Executionis istius obex. Hispanica Inquisitio quibus artibus introducatur.

Hæc à me omnia verissimè dici ipsemet optime nosti, & fatebuntur hoc illi, qui re-m nostratium aliquam saltem noticiam habent, quique actiones nostras Comitiales ab quot annis vel è longè spectarunt. Nec diffitentur hoc ij, qui in partibus adhuc inter nos tenus hærent: ut & Concilium Tridentinum amplectantur, ejusque studiosæ, per legiti-tamen media, executioni faveant.

Adhuc ergo perspicuum est, Reipub. nostræ mala non solùm ex iisdem caussis, quibus liquorum Europæorum regnorum tumultus, sed etiam ex eodem operationis illorum do proficisci.

In his igitur tollendis & amovendis opera nostra occupari debet, siquidem ordine pro-dere Matriq; nostræ cum aliqua spe salutis opem ferre voluerimus.

Scio tamen quid tu heic dicere possis & haud dubiè dicturus sis, Me videlicet hæc dis-endo, Morbum ferè incurabilem ostendere, cum harum rerum studio, Concilij præsertim ectuosæ Executioni potissima pars Regni implicata sit, ut curatio ipso morbo difficili-, & periculosior futura videatur.

Non est de nihilo quod dicis, novi q; egomet multos prudentes Viros in eo tibi consenti-: Existimo autem omnia opinione tua faciliora fore, si primùm inter res ipsas earundemq; usum, deinde inter personas, à quibus illæ tractantur, accuratè distinguatur.

Ad res quod attinet, nec Austriacæ Familiæ, inter Europæos haud dubiè eminentissi-æ, nec quorumcunq; exterorum Regum & Principum cum nostris Regibus legitima & cera conjunctio per se vel Nos vel Rempub. nostram in minimo lædit; sed eidem potius æsidio et ornamento futura esset, si à Practicantibus illis ad sinistras suspiciones non tam nsæ nostratibus occasiones præberentur.

NB. Austriacæ familiæ Illustris Polonæ per se nec inutilis nec molesta.

NB. *Eadem ferè ratio est Concilij Tridentini: Ab hujus enim executione nihil turbarum nobis esset metuendum, si modò ita institueretur, ut intra legitimum docendi modum consisteret, missisque alijs parum convenientibus practicis eventus Deo committeretur. Non igitur res istæ per se, sed earum abusus & perversus tractationis modus Rempub. lædunt, & has in præsentia difficultates nobis pariunt.*

NB. *Hæc itaq; in rebus dissidentia si observetur, inter ipsas etiam personas manifestam nobis discriminis rationem ostendet: Ut nempe non omnes eos, qui prædictis rebus manum quocunq; modo admovent, pro veris calamitatis nostræ autoribus habeamus, ut curationis, de qua dicturus sum, actum ad omnes & singulos extendi oporteat: sed eos tantùm qui prædicti abusus præcipuam culpam sustinent.*

NB. NB. *Si quæris, quinam illi sint? Respondeo, si eorum, quos in hisce rebus periculosa experientia longo tempore erudiit, consentiens testimoniũ admitteretur, Si præterea ipsam rerum evidentem inter nos experientiam in consilium adhibere volumus, Iesuitas & Institutum Iesuiticum pro ijs nobis necessariò esse habendos. Hi inquam, sicut in supradictorum consiliorum executoriali praxi primas sibi ubique arrogant: Ita alteram ejus, & quidem odiosissimam & nostrarum inprimis rerum respectu perniciosissimam partem extra ordinem sibi suæq; actualitati desumpserunt. In qua agitanda ita hactenus versantur, ut quod in hisce consilijs pessimum est, præcipuè arripiant, arreptum peius efficiant, & vim eius malitiosam per subjectum Reipub. corpus quo jure quave injuria quasi transadigere & per partes applicare conentur. Ut sic prorsus sentiam, si uni Iesuitæ non essent, Nos aut turbas hujusmodi nullas habituros, aut si quæ fortè, ut ex consensu reliquarum partium Europæarum, obortæ fuissent, eas multò faciliùs minorique periculo consopiri potuisse.*

(Iesuitarum conatus et fervor omnium intra Regnum excessuum primaria caussa.)

Hoc verò cùm illud ipsum sit, de quo inter nos quàm maximè controvertitur, judicij hujus rationes tibi aliquanto accuratiùs erunt demonstrandæ. Quod ita faciam ut tibi primum ad oculum demonstrem: Instituti Iesuitici, si per se consideretur, eam esse rationem, ut liberæ Reipub. valdè inimicum & adversum, Libertati vero Polonicæ imprimis formidandum sit. Deinde vivis aliquot exemplis ostendam, quàm periculosè secta hæc statum Politicum hinc inde per Europam turbârit. Tertiò, objectiones nonnullas diluam, quæ sententiæ huic à contrarium sentientibus ferè opponuntur.

(Consilij hujus præcipua demonstrationis capita. 1. 2. 3. 4.)

Quæ tria si à me demonstrata fuerint, quartum quod principaliter intendo, sua sponte sequetur: Iis nempe qui Rempub. restitutam & salvam cupiunt, præcipuè operam dandam esse, Ut Iesuitæ & Iesuitismus extra regnum eliminentur, *quo sit remotis hisce curationis interturbatoribus certa aliqua & firma pacis stabiliendæ ratio iniri queat.*

Ad primum *quod attinet, in eo tria considero:* Ipsam Ordinis politiam: Finem ad quem tendit: Operationes sive praxin, per quæ hunc finem conatur assequi.

Instituti Iesuitici politia. Politiam *si penitius introspiciemus, fatendum nobis erit, eam in hoc genere accuratè dispositam, firmissimam & ad res magnas gerendas aptissimam esse: Ut parti cui se applicaverit, permultum prodesse queat. Generalis dispositio purè Monarchica est, forma nimirum politiæ, ad movendum & agendum commodissima. Monarchicæ dispositionis nervi in hisce rebus consistunt: Capite primùm uno regitur, deinde hoc ipsum caput uni etiam loco, urbi nimirùm Romæ alligatum est, ubi perpetuò residere cogitur. Qua res sectæ huic inter alia hoc præstat, ut uno certo & uniformi aëre perpetuò regatur, & vegetetur, Romani nempe consistorij afflatu, prout nempe is ab iis, qui Romæ omnia possunt, afficitur.* Disciplinæ ratio. *Disciplinæ denique forma Institutum hoc longè arctissima utitur, quia cives ejus ad cæcam obedientiam (sic ipsimet loqui consueverunt) astringuntur, in tantum, ut minoribus in nulla Majorum vel absurdissima imperia inquirere liceat: nedum ut aliquis ea detrectare ausit. Quæ obediẽtia in Orbem Europæum hactenus optimos & planè desperatæ audaciæ sicarios progenuit: ideoq; Ordo iste à nonnullis cũ Assassinorum institu-*

ſtituto comparatur, quod in Aſia olim à Saracenis contra Chriſtianos fuit introductum.

Hæc ergo formam illam Monarchicam conſtituunt, conſtitutam firmiſſimè conſtringunt, adeoq́; faciunt ut actiones ejus efficaciſſimæ ſint, & ceu cuneus quidam penetrent.

Illa verò hanc compactionis ſoliditatem adjuvant, eandemque ſolidiorem efficiunt: quod primum communitatis hujus baſis per fixam illam Generalis ſedem Romanæ ſedi conſiſtorio, ut dictum eſt, quaſi affigitur & implantatur. Deinde quòd eandem Hiſpanico Imperio ſimiliter inſerunt, dum inter ſeptem Generales, qui ſibi huc uſque, ſi rectè meini, invicem ſucceſſerunt, neminem elegerunt, qui non vel natione, vel ditione Hiſpanus et, quæ res non caret myſterio. Tertiò quòd ex tot diverſis Clericorum ordinibus ſoferè Ieſuitæ ab utriusque Fori ordinaria iurisdictione exempti ſunt: Vt nullum prors in Nationibus niſi ſui corporis Superiorem agnoſcant, qui plærunque Italus aut Hinus eſt. Vt ſic Ordo Ieſuiticus ab omni juris, coërcitione ſolutus inter nos liberrimè rſetur, ſuisque molitionibus ſecurè incumbat. Quartò quòd etiam in ſubdelegatis Imrijs hactenus diligenter cavent, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis gant, ſed vel Hiſpanis vel Italis dignitates illas conferunt, aut ſaltem ijs qui ex An-a, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hiſpaniæ ſtudi-ex prædictis Nationibus proſcripti ſunt. Seniores verò, Rectores & his ſimiles inter s rariſſimè ex Nobilium Ordine, ſed ex plebe tantùm adoptant. Quod cur fiat, conjectunon eſt difficilis: Generoſa nempe nobilitatis pectora erga Patriam ita affecta nôrunt, ſuis conſilijs & practicis ea minus commoda & opportuna ſtatuant. Interim his rebus ut cum Ieſuitiſmi venter noſtras ferè ſit quem videlicet noſtris opibus explere & ſufrcire cogimur: caput tamen Hiſpanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cujus nemſenſum reliquum corpus movetur.

Baſis Inſtituti Ieſuitici. 1. 2. 3. 4. 5.

Nobilitas Polonica ad cæcam Ieſuitarum obedientiam parum idonea. Polonia Ieſuitiſmum nutrit, Hiſpania et Italia eodem nutuntur.

Hæ igitur ad Monarchicum robur iterum per quàm multum faciunt, incurſus Ieſuiti impetum certiſſimè dirigunt, & ſectæ huic ad conſiliorum ſuorum executionem invium planè & penetrantem conſtantiam præbent.

Porrò huic ipſi Imperij Ieſuitici formæ per ſubordinatarum dignitatum diſtinctos adus variasque ſpecies egregiè contra omnes Monarchiæ incommoditates & vitia proectum eſt: Vt ſi ex humano ſenſu judicetur, ei neque à tyrannica oppreſſione, nec ſeditio diſſolutione ullum periculum ſit extimeſcendum. Quòd ipſum etiam prædicta Sodalitaad res gerendas miram corporis agilitatem conciliat.

Quarum rerum omnium illuſtre documentum nobis hiſtoria poſtremi motus Galliæ abet, ubi compertum eſt; In illa deſperata totius Regni perturbatione, ex ſolo Ieſuitam Ordine Neminem, ac ne unum quidem Ieſuiticum Individuum fuiſſe, qui Reipub. rtes ſecutus eſſet. Cùm contra ex omnibus alijs Clericorum ordinibus permulti Regias eique publicæ partes fideliter tuerentur. Hiſpano autem hi ipſi Ieſuitæ tàm pertinaciter hæſerunt, itaque fervidè ſtuduerunt, ut factioni ejus pro anima aut potius pro corde fuent, de quo vulgo dicunt, quod in corporis humani ſtructura ſit primum vivens & ultium moriens. Prædicta ſanè factio priùs opprimi non potuit aut eradicari, quàm Ieſuitæ gno exigerentur. Quod fidele & perdurans robur Inſtituto huic in tam variegata homim colluvie nil aliud præſtat, quàm ea quæ hactenus de Politiæ forma diximus.

NB.

Ieſuitiſmus cor Factionis Hiſpanicæ in Gallia. Ergo illorum in regno illo reſtitutio, eſt factionis Romanæ, Hiſpanicæ redintegratio.

Num verò hæc talia ſint, à quibus ſibi Reſpub. Polona metuere debeat, tibi cogitanm relinquo. Ego interim Factionem Ieſuiticam inter nos non aliter æſtimo, quàm agin quendam & acutum gladium, cujus lamina quidem in vaginam Polonicam recondiſit, ſed ita ut capulum Romana Aula & Hiſpanus manibus teneant, & ſic eum ad num ſuum vibrent. Id quod Inſtituti hujus proprius finis aliquantò clariùs docebit.

NB.

Hic autem *& ipſe quiddam ſingulare & ab omnibus alijs Monachorum ordinibus verſum habet. Omnes enim aliorum Religioſorum Ordines in hunc finem ut plurimum venti & approbati ſunt, & eò tendunt, ut popularis devotio per eos augeatur, Religio*

Finis Inſtituti Ieſuitici.

Romano Catholica magis splendeat & Ordinis spiritualium pomæria dilatentur, &c.

Iesuitæ verò etsi hisce rebus & ipsi pro virili studeant, sui tamen principalis fin longè sublimiorem scopum sibi præfixum habent. Qui nempe est, ut Romanæ Ecclesiæ si Imperij Ecclesiastici collapsam autoritatem, non solùm recuperent, in quo studio reliqu clericos commilitones habent: sed ut subjectum præcipuè Europæ Orbem ita corrigant & reforment, ut hujusmodi insultus quos res Romana hactenus est perpessa, in longum præ caveant: sublatis & quasi obstructis omnibus occasionibus, per quas antehac Hæretici ad eandem oppugnandam aditus præbitus fuit.

Molitionum Iesuiticarum in hisce regionibus præcipua impedimenta.

Quas occasiones norunt non aliunde densius emersisse, quàm ex subditorum in hisc septentrionalibus regnis, nimia, ut quidem Romæ semper visa est, libertate, illisque bar baris legibus, quibus hactenus ita firmatur ut Inquisitionis Hispanicæ intentatum jugun constanter repellat.

Horum igitur remotio & annihilatio Iesuitis per quartum illud & sectæ huic pro prium votum extra ordinem injuncta est. In hunc finem tot extraordinarijs privile gijs, bullis & Indultis instructi & muniti sunt, ut non solùm agendi facultate reliquo cle ro universo præpolleant: sed jam ipsis Episcopis & superiorum Prælatorum ordini gra ves & formidabiles esse incipiant. Nec ego dubito quin gens Iesuitica aliquando Roma næ Ecclesiæ horrendi schismatis occasionem præbitura sit. Interea in his ipsis rebus specifi ca differentia consistit Iesuitismi, per quam à reliquo clero discernitur, eiusdémque quas transcendit.

Iesuitismi specificus character.

Cùm verò hoc ipsi constanter negare consueverint, vivo illud exemplo tibi demon strandum est. Inter Venetos & Pontificem hoc maximè tempore controversia intercedi super constitutionibus quibusdam, quarum renovandarum occasionem Magistratui Ve neto præbuerunt Iesuitarum artes testamentariæ. Pontifex autem eas in fraudem Eccle siæ factas conqueritur.

Venetorum cum Pontifice controversia.

Veneti hoc nomine à Pontifice compellati jure suo cedere nolunt, sed palàm præ se fe runt, sibi in sua ditione supremam jurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potesta tem, non autem Pontifici competere, &c. Quo animadverso Pontifex Excommunicatio nis fulmine eos territat. Senatus hoc cognito Clerum suum convocat, jus Reipub. eiden exponit, Pontificiæque Excommunicationis iniquitatem demonstrat, eos deniq; pro auto ritate hortatur, ut curato officio Excommunicationem pro nulla habeant, &c. Quid fit? Antiquus clerus unanimi consensu Reipub. caussam contra Pontificem probat & de fid sua prolixè pollicetur: Recentiores verò Religiosi, quorum nempe regulæ præsentis tempo ris conditioni accommodatæ sunt, Ducibus Iesuitis Reipub. caussam damnant, stationemq suam deserunt. Quamvis Iesuitæ Magistratus edicto nominatim expulsi, et in æternum re legati perhibeantur.

Hoc autem Iesuitæ non aliam ob caussam fecerunt, quàm quòd viderent, se stante & defensa Reipub. Venetæ libertate, stantibusq; legibus nec stare nec instituti sui finem obti nere posse. Quod ipsum sanè discrimen illud, quod inter Iesuitas & quoscunque alios Cleri cos constituimus, satis evidenter probat & confirmat. Tu ergo nunc, mi Frater, cogita, quid de Polonia nostra futurum sit, si inter nos omnia illa removeri debeant, ut profectò il la remota cupiunt, per quæ in finis istius adeptione impediuntur? Adhuc de Fine.

Praxis Iesuitica.

Videamus nunc Media sive praxin, per quam ad scopum illum perrumpere conan tur, & hæc ex ijs, quæ jam dicta sunt, facilè intelliguntur. Hoc nimirum conjuncta opera fervidissimè agunt, ut primum Reges Europæos, quotquot possunt uni cuidam Fœderi il ligent: Cujus Fœderis principem & directorem constituunt Hispaniarũ regem, Aurei isti us velleris possessorem & custodem. Ad cujus videlicet nutum reliqui se applicare cogan tur, sub hac conditione, ut qui conatibus ejus quacunque ratione intercedit aut quàm minimum adversatur, de hæresi suspectus sit, & prædicti velleris periscelid indignus censeatur. Sed regnorum septentrionalium ea ferè est ratio, ut ad Le gum præscriptum, non autem ad absolutum Regum arbitrium regantur. Ideoqu

regiarum

giarum Personarum confœderatio parum illis prodesse poterit, nisi etiam subjecta regi-
s regna in eandem Vnionis nassam concludant. Atqui hoc opus hic labor est; Cum heic
infinitæ, ut jam dictum est, difficultates obijciantur, quocirca etiam opera illorum heic
ecipuè enitet & omnium maximè conspicua est. Sic autem res suas hoc loco disponunt.

Primum omnium hoc sedulò curant, ut in Aulis se insinuent. Hunc enim nidum hoc
nus accipitrum sibi ubique præstruere inque eodem ova sua deponere solet, priusquam
venatum evolent. Iesuita etiam ibi peregrinus sibi & exul, immò capite diminutus
deretur, ubi ab Aula arceretur. Fixo heic pede, ulterius operam dant, ut clavum
eipub. in suam potestatem redigant, id est, ut vel Regi Reginæve ex suo corpore Con-
sarium, vel saltem Hæredi regio Præceptorem dent. Aut si hoc non semper succedit, il-
dominentur, quorum in Reipub. administratione præcipuæ partes sunt & vires. Vtque
rum affectus, cupiditates & designationes penitißimè cognita & perspecta habeant:
a videlicet esca unusquisque alliciendus & captandus sit. Ad hoc autem felicius perfi-
endum, Romana Aula, quicquid autoritate, quicquid opibus, quicquid artibus & consilio
alet & potest, Genti huic liberalißimè, ut jam dictum est, indulget. Adeò ut Iesuitarum
mmendationes Romæ ad consequendas dignitates & præbendas plus valeant, quàm po-
ntißimorum Regum intercessiones.

1. Accipiter Iesuiticus non nisi in Aularum pinnis nidificat.

2.

Quæ unica res, si cætera abessent, ad corrumpendas omnes, OMNES dico, Europæ au-
s, abundè sufficeret, sicut eventus proh dolor testatur. Quamvis hoc etiam tibi adverten-
m est, Genio Iesuitico extra hoc quandam à natura occultam vim inesse, qua Ingenijs
ulicis imperat & dominatur.

Vt autem de occultioribus Gentis hujus artibus, quas in prædictis politiarum officinis
cercent, nil dicam: Duo sibi ibidem potißimum paciscuntur, Primum ut ipsorum mellifi-
atio ex hac Reipub. Arce non impediatur, Vtq; deinceps adversarijs suis nullum eò refu-
um pateat, illorumq; querelæ, si quas eò deferent vel prorsus negligantur, vel quoquo mo-
o eludantur. De his duobus quàmprimum Iesuitæ cautum est, ipse deinceps sibi ad reliqua
rficienda sufficit.

Iesuitarum in Aulis postulata.

Constructo & firmato hoc nido, pabulatores suos quaqua versum emittunt, suamq; ve-
ationem hac ferè ratione instituunt: Primum operam dant, ut in primarijs Regni aut
Provinciæ Vrbibus Seminaria, collegia, templa quàm plurima, tanquam instantis Mes-
s suæ horrea, exstruant. Per hæc autem duo consequuntur, quæ eis ad finem suum, de quo
iximus, valde proficua existunt Regnum primum universum his ceu unguibus apprehen-
unt, & ita constringunt, ut ad suum nutum illud, quoties res ita postulat, cum singulis par-
ibus circumagere queant. Quod ut facilius consequantur seminaria, sua in prædictis urbi-
us, ita plerunq; construunt, ut suis ædificijs ipsa urbium mœnia complectantur, eadémq; sibi
octu diuq; pervia faciant. Vt in arcibus, quas Cracoviæ, Vilnæ, Calißij, Posnaniæ, &c.
abent, videre licet.

3. Iesuitarum venatus.

NB.

Nec ego Gentis nostræ supinam negligentiam & incuriam satis heic admirari, aut
ro rei indignitate sufficienter detestari possum: Quod ad hujusmodi periculosa et Reipub.
ræjudiciales substructiones non solùm connivimus: sed ad easdem materiem ceu proprijs
nanibus congeßimus. Cùm sic existimem, si Rex aliquis tale quid machinaretur, univer-
sam Remp. contra eum insurrecturam. Et his exterorum Venatorum indagatoribus in no-
stris nemoribus tantum licet?

Polonorum in fovendis Iesuitis præcipuum peccatum.

Deinde eadem opera Iuventutem nostram, spem posteritatis, ad suum cerebrum, disposi-
tis, & recoctis animis, regignunt, & sic inter nos Novi & Iesuitici Mundi sementem fa-
ciunt. Dum autem intra Regni urbes hoc ij agunt, qui ad hæc donis idoneis sunt instructi,
reliqui concionibus popularibus & audiendarum confeßicnum operosißimo simul & quæ-
stuosißimo artificio pro virili student. Quarum artium effectus iterum duplex est: Ple-
bem enim primariam, ut ille loquitur, hac ratione paulatim suam faciunt, factioniq; vi-
res adijciunt. Provisoribus deinceps qui Cameræ sive Aerario præsunt, viam ubiq; muni-
unt, ut in omnia publica & privata bona aditus eis patefiat.

Iesuitæ sagaces aucupes.

Et heic mihi latissima sermonis valva se aperiret, si aucupia illorum, quibus illi homines, Mulierculas præsertim, circumveniunt, explicare vellem. Cùm verò instituti & occupationum mearum ratio mihi habenda sit: illud saltem præterire nolo, in quo etiam sectæ hujus à reliquis Religiosorum ordinibus differentia aliqua perspicitur. Quòd nempe Jesuitæ vulgaria illa munuscula, quæ vulgò in Religiosos erogari consueverunt, non curant, nec ea capiunt: Quòd hoc eis sordidum & reliquo Ordinis splendori minus conveniens videatur. Aquila enim currucam non captat. Et ipsi alias, ut exercitati Practici, benè norunt, Pecuniam in loco negligere maximum interdum lucrum esse. *Novique egomet simulationem hanc aliquando eò usque processisse, ut oblatum 50. aureorum Vngaricorum precium repudiârint.*

Propter passerem rete non attrahũt.

Hominum verò opulentorum testamentaria legata, & cum his integra prædia adeò non fastidiunt, ut eo potius fraudum exquisitissimarum artificio illa aucupentur, ut Polonia, in hac etiam publica morum corruptione, vix quicquam simile experta sit. Hinc ergo istis pecuniæ neglectoribus, qui suam gratuitam operam nobis tam officiosè deferunt, illi regales inter nos Proventus, quos cum reliquis suis arcanis in Majore Polonia Calissij, in Minore Cracoviæ, in Russia Lublini, Vilnæ in Lithuania, Poltovij in Masovia, & Braunsbergæ in Borussia deponere & custodire dicuntur. Hæc inquam imperij Jesuitici inter nos æraria publica sunt & Chartophylacia, quæ si hoc tempore excuti deberent, Poloniam haud dubiè de status sui qualitate rectius instructura essent, quàm tot hactenus tumultuosa scrutinia præstare potuerunt. Et hæc de Praxi Iesuitica.

Iesuitarum æraria.

Hæc itaque de primo designationis meæ capite, de politia nimirum Instituti Iesuitici pro tua instructione sufficiant. Tuum nunc erit cogitare, num is fallatur, qui Iesuitas Polonis, Reique eorum publicæ vehementer formidandos & sedulò cavendos censet. De narrationis autem meæ veritate novi tibi melius, quàm mihi ipsi constare.

Superest nunc, ut quæ in genere de gentis natura & moribus proposita sunt, per particularia exempla comprobentur, adeoq; demonstretur, quàm periculosa harum rerum praxis Ordini Politico fuerit, quod secundum erat propositionis meæ caput. Hoc ipsum verò per domestica & nostræ experientiæ documenta satis copiosè explicari posset & demonstrari: spero tamen in exterorum historia rem magis conspicuam fore, quòd illorum casus extra factionum affectus positi, & sic ad instruendum aptiores sunt. Ideòque exemplis eorum immorabor.

Praxis Iesuitica Ordini præcipuè Politico fatalis.

Inter plurima verò documenta, vix quicquam illustrius est eo, quod historia ultimi tumultus Galliæ suppeditat: Ex quo nempe perspicitur, quantum Iesuitismi genius contra statum regium ad ejúsque eversionem possit. Res sic habet: Regni Galliæ ea est conditio, ut à prudentiæ politicæ studiosis ferè pro optimæ politiæ norma allegetur. Et quamvis in eo nobis cum ipsis non per omnia conveniat, certum tamen est, eam firmissimam esse. Siquidem ad absolutæ Monarchiæ formam quàm proximè accedit: Contra tyrannidem tamen, & seditionem ijs legibus, ea Parlamentorum autoritate, illa demum sanguinis regij reverentia corroboratum & firmatum est, ut his solis rebus hactenus invictum perstiterit.

Virtutis Iesuiticæ illustre specimen in Gallijs.

Et quantum ad sanguinis regij observantiam attinet, Galli vulgò aliquid præ reliquis Nationibus in hoc affectu putantur habere. Illorum sanè regia familia vetustior est quàm ulla Europæa. Contra hanc tamen firmissimam, ut Henrico 3. haud dubiè videbatur, Arcem, Iesuiticæ impressionis cuneus tantum valuit, ut quod in Gallijs hactenus inauditum erat, Rege in ordinem redacto, Familiæ regiæ autoritatem ita penitus prostraverint, ut & Personam regiam neci dediderint, & infensissimæ Gallis nationi ad invadendum regnum viam longè lateq; complanaverint. Et nisi peculiaris & penè miraculosa Dei providentia conatibus eorũ tam evidenter obstitisset, rem eò deducturi videbãtur, ut Galli prodita regia familia, quæ inter eos per annos plus quàm 600. tam altas radices egit, ut omnes ferè principes familias complexa sit, Gallici nominis perpetuum hostem & æmulum

ęmulum sibi Regem asciviſſent. Idque ſanè multò majori miraculo, quàm ſi nobis antehac Demetrium ſuum Moſcoviticum obtruſiſſent.

Heic autem ut magis perſpicuum fiat, quomodo Inſtituti iſtius genius erga ſtatũ Politicum ſit affectus, ex tot illorũ molitionibus, quibus Henricum illum ſubverterunt, unũ ſalem, ſed valdè inſigne illorum ſtratagema heic producam, cujus hæc eſt ratio.

Sub initiũ prædicti tumultus, quæſtio illa in Gallijs agitari cœpit, Num Pont. Rom. Galliæ populum, à fidelitatis iuramento, quo Regi ſuo obligatur in caſu hæreticos abſolvere poſsit? Ex hac oriebatur altera huic admodum affinis. Num cuilibet privato liceat Tyrannum propria authoritate occidere? Intelligis, opinor, quantum Regis ſtatuſque regij & univerſæ Reipubl. in horum problematum deciſione interſit. Et quid putas Apoſtolos dicturos fuiſſe, quando Hieroſolymis primum Concilium ſub præſidio Spiritus ſancti celebrabant, ſi Religioſus aliquis cum hujuſmodi quæſtione coram eis apparuiſſet? Neque tamen in Gallijs controverſiæ iſtæ novæ erant. Ad priorem enim ventilandam Pontificum olim cum Galliæ regibus perpetua litigia perennem materiam ſuppeditaverant.

Quæſtiones in Gallijs à Iesuitis motæ decisæ.

Poſterior verò ante annos plus minus 200. poſt cædem nempe Ludovici Aureliani in Sorboniſtarũ collegio publicè agitata & ſolenniter deciſa erat. Vtraq; ſemper cõſtantiſsimè fuit negata, adeò ut poſterioris aſſertio & aſſertor Iohan. Pratus, ni fallor, in Cõcilio etiam Conſtantienſi ex æquo damnati fuerint.

Iohan. Pratus.

Pro hac autem vice eædem quæſtiones Galliam ad eum modum immutatam invenerit, ut bona pars Cleri & cum his totus Ieſuitarum ordo utriuſq; aſſertionem probaverint, revocata & annihilata Majorum ſuorum perpetua ſententia: non aliter, quàm ſi novus præterea Mundus ſucceſsiſſet.

Hujus verò immutationis Ieſuitas præcipuos authores extitiſſe ipſa Sarbona poſt res ſedatas publicè profeſſa eſt: Et Ieſuitæ idem non obſcurè agnoſcunt, dum inter cauſas, propter quas olim Pontificia excommunicatio contra Galliæ reges minus efficax fuerit, hanc nominatim exprimunt, Quòd Gallorum animi tum non ſufficienter diſpoſiti fuerunt. Hoc eſt, quòd tam acres ſeditionum concitatores non habebant, quales hodiè Ieſuitici concionatores ſunt & Confeſſarij.

Ieſuitarum in diſponendis animis peculiare artificium.

Hæc igitur Ieſuitarum deciſio (non tamen abſque Deo) Henrico necem attulit, & contrà Parricidã abſolvit, eumq; Ehudo iſti Iſraelitarum liberatori æquiparavit. Quale nihil in Chriſtiani Orbis parte, inde à religionis incunabulis auditum, ſcriptumve eſt aut factum.

Vbi tu tamen, ut rei indignitatem melius perſpicias, notare debes, Sectam hanc Tyranni, eius nempe, quem ab unoquoq; privato impunè occidi poſſe contendunt, definitionem ſibi ſuæq; diſcretioni reſervaſſe. Secundum quam is nobis pro hujuſmodi mactationis pecude habendus eſt, qui quacunq; ratione in Romani Pontificis indignationem incidit, & ex Ieſuitarum ſenſu excommunicatur. Id quod ideo heic addendum fuit, quod in alterius quæſtionis formatione ab ipſis inſidiosè additur, in caſu hæreſeos, ut hoc nempe fuco perſidiam ſuam in ſupremum Magiſtratum incruſtent. Cùm conſtet Hæreticos illos eſſe, non qui pravas in religione opiniones ſectantur: ſed qui Ieſuitarum artes quocunq; modo impediunt, aut ipſis non per omnia obſequuntur.

Tyrannus quis ſecundum Ieſuitas.

Ieſuiticæ definitionis Hæreticus.

Sicut vel ex Venetorũ exemplo intelligere poſſumus, quos hæc ſecta per univerſam Italiam pro peſtilentiſſimis Hæreticis proclamare dicitur, ideò ſaltem, quòd latis, ſeu potius renovatis legibus Ieſuitarum cupiditati frenum injecerunt.

De Henrico verò certum eſt, eum, dum vixit, nullius uſpiam erroris ab ullo Catholico-Romano inſimulatum eſſe. Conſtat etiam eum in Catholico-Romana communione uſq; ad extremum perſtitiſſe. Furoris autem, quo eum perſecuti ſunt, hæc vera cauſa fuit: Quòd ſceptrum regium nõ ei tradere volebat, quem ſibi hi Socij, tanquam idoneum motionum ſuarum adminiſtrum, Galliæ Regem deſtinaverant.

Henricus III. hæreſis.

Tu ergo nunc iterum vide, Annon per hoc Ieſuitarum decretum omnium Europæorum

Regum & quorumcunque Magistratuum Politicorum mors & vita ab arbitrij Iesuitici horoscopo suspendatur? Vt si hic illis dextrè ascendat, ipsi vivant & valeant, sin minus, pereant? Qua de re prædicta Venetorum calamitas, Regis Britanniæ perpetua pericula, & illorum omnium metus, qui hunc Ordinem sibi infestum sentiunt, abundè testantur. Venetorum tamen exemplum præcipuè conspicuum est, quòd Respublica illa, ut dixi, Romano-Catholicam religionem hactenus, tanquam Imperij sui Palladium, accuratè observet & acerrimè tueatur.

Magistratuum pericula.

Quæ exempla quoties expendo, toties exhorresco, cùm videam quàm facilè sub præsenti rerũ statu inter nos simile quiddam in alterutram partem accidere poßit, postquam inprimis Gentis Iesuiticæ ad hujusmodi aliquem effectum tam pertinaces & fervidi conatus ab aliquot jam annis inter nos deprehenduntur.

Sed heic fortaßis dicere voles, Inter nos nihil ab hac parte esse periculi, quòd Iesuitis cum Rege nostro probè conveniat, &c. Mallem te dicere poße, Regi nostro cum Regni ordinibus & his cum regia Majestate probè convenire. Hoc enim ad Reipubl. salutem aliquanto utilius, & ad securitatem nostram firmius & efficacius esset. Nunc autem hoc abs te verè dici agnosco, neque tamen hoc ipsum sollicitudinis meæ causam tollit, sed eandem potius auget. Ecquis enim certò dicere poterit, quod hoc Regi nostro perpetuum futurum sit, ut Iesuitis tam propitijs utatur? Quid si is aliquando deprehensis illorum artibus, à quibus eum hactenus plærique nequiter circumventum existimant, animum mutet, & potiorem Reip. respectũ habere incipiat, ecquid tũ eum sperare jubebimus? Annon tẽpus fuit in Gallijs, quo Henricum III. ex Polonia redeuntem Natio hæc eo applausu excipiebat, ut laudum eius præconio exsatiari nequirent, dictitãtes, Huic uni Individuo omnes Cõstantinos & Carolos Magnos, omnes Ludovicos, &c. inclusos esse. Hunc fortissimum, felicissimum, Christianissimum & invictissimum Christi athletam, Ecclesiæ Catholicæ protectorem, Hæreticorum malleum & pavorem à Deo Gallijs provisum. Quid verò hæc omnia eum tandem juverunt? Cùm hic projectæ assentationis affectus paulò post ita prorsus in contrarium mutatus sit, ut eum non solùm occidi curaverint, sed occisi cadaver, quantum in ipsis fuit, sepultura prohibuerint: Ipsumque Parricidam in Divorum Catalogum retulerint.

Regis vita et quæ ab hac pendet Regni fortuna Iesuitarum affectui obnoxia.

Sed esto, inter nos tale nihil metuendũ sit in præsentia, quis verò noverit, qualis in posterum Regum rerumque nostratium status sit futurus? Nostræne itaque Matri ita consulemus, ut tam ambiguæ fructificationis semen scientes intra Reipubl. viscera retineamus, tanta cura foveamus & ad posteros propagemus? Quis, inquam, sanus nobis suadebit ut fortunas nostras tam ambigui eventus aleæ committamus? Vt nempe Respubl. non diutius salva sit, quàm quousque Regi Reive publicæ cum Iesuitis probè convenit? Vt tunc demum nobis securis esse liceat, quando nihil inter nos est, quod sectæ huic offensionis causam præbere poßit?

Dixi quanta vis sit aculei Iesuitici contra Reges statumque regium, quoties hunc molitionibus suis obstare intelligunt. Heic autem te notare velim, eiusdem pestis non minorem efficaciam esse in oppugnanda & expugnanda Republ. atterendis legibus, quoties nempe sentiunt, se ab his in instituta sua venatione impediri. Et quòd ad Leges attinet, hæ politicæ tineæ illas præcipuè arrodere consueverunt & exedere, quibus jus succeßionis in regno continetur, libertasq́, & pax publica firmatur.

Iesuitismi genius ipsis Legibus infestus.

Qualem in Gallijs præcipuè invenerunt legem illam Salicam Matriculam & fundamentum illius Regni, per quam stirpis regiæ malscula proles, exclusis femellis, ad regnum sola admittitur. Cujus legis vigore succeßio Regni post interfectum Henricum III. ad Henricum IV. Regem tum Navarræ devolvebatur. Quod ipsum cùm secta Iesuitica suum interitum interpretaretur, tantum efficere potuit, ut Galli hoc Reipubl. suæ fundamentũ ipsimet subruere conarentur, asscita contra hanc legẽ Philippi 2. Hispaniarũ Regis filia, quam ex Henrici II. Galliarum Regis filia susceperat, in regni sui hæredem. Operis totius promotoribus & internuntijs Iesuitis. Quod autem Gallis Lex Salica præstat, hoc

Lex Salica in Gallijs.

Polonia

Poloniæ adhuc Regum juramenta conferunt, per quæ hactenus Reip. liberæ electionis jus onservatur. Quàm periculosè verò hoc etiam libertatis nostræ fulcimentum ab hisce tineis rrosum sit, egomet dicere nolo, nec publicum dedecus ipsemet divulgabo. Eiusdem virutis illustre specimen coram oculis nostris in vicina Hungaria, Austria, Styria, Carinhia, &c. ediderunt. Eo nimirum successu, ut obtritis legibus, quibus prædictarum natioum & provinciarum libertas nitebatur, partem earum penitus oppresserint, partem ad xtremam desperationem adegerint. Hoc quidem rumor publicus hactenus constanter affirtat, in prædictis Provincijs alicubi illustribus & antiquissimæ nobilitatis familijs publiè diem dictum esse, intra quem se aut coram Iesuitarum tribunali sistant, aut relictis patrijs edibus aliò migrent: quæ res fœtori isti malè vertat.

Ho[illegible] sedibus [illegible] quo[illegible] miculta [illegible]

Heic ergo jam, mi frater, quæro, si fortè res in eum casum deveniat, ut regiam Majest. esuitæ inter nos vel nunc, vel posteris temporibus ita colant, ut eandem contra Remp. conra leges, & libertates nostras incitent: Vt quando hactenus coram moderna Regia Maestate, Pacem religionis, unicum illud furoris Iesuiticis repagulum, ita traducunt, ut eam Tartaricam & Mahometicam perfidiam nuncupent, quam Regia Majestas citra æternæ alutis suæ jacturam nec approbare possit, ne dum ut eandem tueri debeat, &c. quàm inquam u mihi spem facies?

Pacem [illegible] Iesuitæ [illegible] lapsu [illegible]

Novi tamen quid etiam heic nonulli excipiant, Non esse videlicet tantoperè admiranum, si Confœderatio illa fortassis non omnibus probetur, sub qua nimirum tot abominandæ ectæ quotannis inter nos suppullulent, &c. Age itaq; cedamus eis (quod tamen citra Reiub. præjudiciũ fiat) hoc jure, quid verò ad illud mihi respondebunt, quod in proximis Comijs Versaviæ Dominica Misericordias Domini año 1606. ex P. Scargæ ore audivimus, uando is converso sermone ad Regem sic eũ alloquebatur: Eheu Rex, quorsum iam nois res tua intempestiva conniventia reciderunt? Reges olim Poloniæ de rebus d Rempub. spectantibus cum solis Senatoribus deliberabant Nunciorũ istorũ erestriũ, quos vocant, nullæ in hisce rebus partes erant, ut qui non ita dudũ inroducti sint. Nũc verò tua & quorundã Maiorum tuorũ socordia res eò, proh olor, deducta est, ut quã primũ feroculus aliquis Domicellus, qui se pro Nunio forte terrestri gerit, votũ suum proponit, oẽs ei protinus assurgere cogãtur, &c. Tuũ, tuũ erat, ô Rex, huiusmodi perversas quæ contra antiquos mores inleverunt, consuetudines cohibere, &c. *Vbi etiam manibus ceu nutu indicavit, quid eri velit,* Summa nimirum papavera demetienda esse.

P. Sc[illegible] Rege [illegible]tio.

Hunc igitur Tubicinis istius aulici tenorem si reliqui tribules ita persequerentur, ut ad orum consiliorũ executionem operam & vires suas Regi aliquando in auxiliũ offerant, quid de nobis deq; nostra illa hactenus illibata libertate futurum censes?

Disputatur hodie inter nos de modo potestatis regiæ, itemq; de Reip. in Rebus ad regni lutem spectantibus autoritate. De hac aũt controversia quid Iesuitæ sentiant non est obrurum. Regi nempe regiæq; Majest. quandiu in conatibus ipsorum promovendis cõstanter rgit, tantum adjectum cupient, quantum Henrico 3. olim & eiusdẽ successori Henrico 4. ropter oppositam rationem detraxerũt. Quomodo verò vice versa in Remp. animati sint. P. Scarga jam nos docuit, & tu nos adhuc dormire velles?

NB.

Hæc igitur etsi palàm inter nos practicentur ita ut animi affectus citra ruborem ipsimet publicum prodant, sunt tamẽ qui Iesuitarum inter nos patrocinium suscipiant, & omnia dulò cõquirant, quibus hæc sub aliqua probabilitatis specie vel prorsus negari vel saltem illiari & excusari quocunq; modo posse confidunt.

Iesuitarum [illegible] tia suos [illegible] applausores [illegible] venit.

His igitur deinceps nonnulla respondenda sunt: nam hoc tertium nobis designationis noræ caput constitutum fuisse meministi.

Qui itaq; Iesuitas omnium fervidissimè propugnant, primo loco Catholicam religionem llegare consueverunt, à cuius interitu sibimetuunt, si in Iesuitas gravius aliquid debet statui. Estque hic defensionis Iesuiticæ longè splendidissimus & maximè plausibilis ætextus, ad quem amplificandum congeruntur Ordinis istius res gestæ Barbarorum

Causæ ob [illegible] Iesuitæ à Pon[illegible] cijs defenduntur.

Indorum et hæreticorum non cõversio, sed eversio à Iesuitis quæsita.

nimirum infidelium sub utroque Mundi axe, sicut & Hæreticorum in hisce partibus plurimorum felicißima conversio. Quibus hodie inter nos adduntur divini illi & miraculosi gentis illius successus in Moscovia, & augusta spes, quam ex illo tractu & nobis & Romanæ Ecclesiæ ostentant, &c.

Religionis Romano-Catholicæ conservatio et propagatio.

Ad hæc igitur quid dicemus? Hæc nempe, Primo heic admirari cogor, quibus rationibus sibi persuaderi patiantur, Catholicam religionem citra Iesuitarum operam in Polonia consistere nõ posse, ij qui credunt, Rom. Catholicã religionem, qualis illa nunc est, paulò minus quàm mille annos quingentos per Orbẽ durasse, antequam Ignatius Loyola in terris natus est: Ita videlicet ut in nostra etiam Polonia tot centenos annos egregiè floruerit? Deinde dico, Christum & Apostolos inde ab initio non solùm religionis propagationi, sed etiam æternæ eius conservationi per sufficientia media abundè prospexisse. Ut Ecclesiæ, quàm diu in veritatis tramite simpliciter incedit, nullis novis & extraordinarijs Medijs opus sit. Hi autem non Iesuitas, quod quidem ego sciam, sed Episcopos, Presbyteros, Doctores, Pastores, Diaconos, &c. ordinârunt: Istorum verò officiorum cum non solùm nomina, sed etiam personæ inter nos supersint, quibus illorum cura demandata est; quis dubitet, quin hi, dummodo officium faciant, religionem rectè sint curaturi, ut maximè Iesuitæ in Polonia nulli sunt? Tertiò ulterius sic dico, Religionis curam & propagationem Iesuiticæ designationis minimam partem esse: quam nimirum ipsi amplius non curant, quàm quatenus prætextus illius eis ad principaliorem Instituti sui finem, de quo dictum est, viam munit. Id quod vel hinc apparet, quòd inter eos partes docendi in Ecclesia inferiorib. ferè committuntur, ut primicerij huius ordinis & qui ingenio præstant, illis, quas diximus, sublimioribus artibus in Aulis liberius vacare queant. Quartò, experientia testatur, quod etiam virorum doctißimorum, quos vel Iesuitæ ipsi pro Catholicis coguntur agnoscere, calculo confirmatur, Iesuitas religioni Romano-Catholicæ intra Europam magis obstitisse, quàm ut eandem promoverint. De quo aliquot inter nos præstantißimorum virorum, ex ipso etiam Ecclesiastico Ordine, querimonias me nõn semel audire memini.

Qui putant religionem citra Iesuitarum operam consistere non posse, ordinarium Clerum pudendæ ignaviæ arguunt. Iesuitæ religionis prætextu pro illice utuntur.

Hoc ipsum verò cum multis prorsus incredibile videatur, his illud rationibus ulterius declaro: Ad experientiam quod attinet, negari non potest, solius Iesuiticæ bilis præfervidæ æstui imputandum esse, quòd Romano-Catholica religio hodie in amplißimo Britanniæ majoris regno tanto studio premitur & opprimitur, ut nunc etiam post exactos Iesuitas, Sacerdotum secularium usu penitus priventur, & sic Regis clementißimi beneficio gaudere nequeant. Eandem calamitatem Catholici ante annos non adeò multos in Scotia Iesuitarum culpa perpeßi sunt. Cum enim illorum nonnulli in Regno illo Conjurationis cujusdam, quæ contra Regem Scotiæ in Hispania à P. Criechtonio Iesuita instituta erat, tabulas hinc inde inter Catholicos clanculum circumferrent, quibus illi subscribere debebant: Re prodita, Ex primaria Scotiæ nobilitate complures, qui hactenus ceu columnæ religionis Romano-Catholicæ in prædicto Regno fuerant, extremum vitæ fortunarumq́ omnium discrimen adierunt. Sed & reliqui Catholici omnes cum ipsa religione, cui Rex antehac non admodum adversari videbatur, in justißimum Regis odium incurrerunt: Ea ratione, ut in hunc usque diem miseri illi facinoris Iesuitici pœnas luere cogantur. Et quid aliud Hungaros & Transsylvanos non ita dudum ad eum modum exacerbavit, ut unà cum Iesuitis omnes Catholicos Sacerdotes, quos nancisci potuerunt, malè tractatos ex finibus suis expulerint, quàm importunus ille Iesuitarum fervor? Dum hi supremi Magistratus authoritate & favore freti, prædictarum Provinciarum reliquas libertates tanto impetu invadunt, ut incolæ, qui hactenus omnia pertulerant, has ultimas Iesuitarum injurias perferre nequiverint, & extrema potius remedia arripuerint: Ad quod eos haud dubiè vicinarum Provinciarum perspecta calamitas animabat. Nec ego dubito, quin inter nos etiam rebus turbatis Catholici religioni magnũ aliquod infortunium conflaturi sint, siquidem diutius inter nos conversari debeant. Cuius rei cùm inter nos tum alibi hæc abundantißima causa est, quòd hic livor illa, quæ nobis tantopere commendatur, docendi facultate non contentus,

Calamitatis Catholicorum in Anglia immediati autores Iesuitæ

entius, machinationibus suis publicam Magistratus authoritatem prætendit. Quæ res ut ortè plebeculam territat, ita cordatiores quosq. vehementer offendit, studia eorum suspe-ta facit, & quod inquissimum est, Magistratum, sicut & ipsum Clerum, publico odio ex-onit, eiusdemque authoritatem subditis contemptibilem reddit. Hæc igitur Catholicæ re-igionis damna si cum profectibus comparentur, quos Iesuitæ intra Europam in eiusdem ropagatione fecerunt, tantum fortaßis vix superfuturum est, ut gloriabundæ illorum ja-tantiæ respondeat.

Veruntamen ut huius etiam infortunij culpam eis condonemus, si doctrinam Iesuiticam er se & extra hos excessus æstimemus, in eadem nihil, quod tanto præconio dignum sit, eprehendetur. Religio enim vel voce, vel honesta vitæ conservatione, vel scriptis propa-atur & defenditur. Vocis ministerium Conciones & audiendarum confeßionum artifi-ium comprehendit. In concionibus Iesuitæ ut plurimum subtiles, diserti, & in concitan-is affectibus acres, vehementes & impetuosi esse consueverunt: ut imbecilles & incautos nimos movere & percellere poßint. Hasce autem qualescunq. dotes, quæ in sinceræ pietatis chola non perinde æstimandæ sunt, corrumpit & cordatioribus suspectas facit, primùm locutionis sive actionis (hanc quidam hypocrisin vocari dicunt) gesticulatoria levitas, imiumq. fucandi sermonis studium, & qui sub hoc prælucet, ardentißimæ ambitionis affe-us. Quorum utrunq. nescio quid non Apostolicum sapit. Deinde deformat eas ista inex-usta calumniandi & cõvitiandi libido, qua plærunq. in adversarios debacchantur. Idque ntùm ut plebis animos incendant, & exasperent: Cum interim adversarios, quos lucra-debebant, magis indurent. Me quidem hæc ita offendunt, ut vilißimi pagi parochum in-rdum concionantem audire malim, quàm qui in universa Polonia inveniri queat, diser-ßimum Iesuitam.

Iesuitæ quales concionatores.

Ad confeßionarium artificium quod attinet, non inficias eo, hoc venationis Iesuiticæ æcipuum instrumentum & per quàm commodum rete esse. Neque tamen hoc ipsum m cautè hactenus disponere potuerunt, ut illa omnium arcanorum perscrutatio, pecca-rúmque interdum non satis pudicum examen, cum satisfactionis illa insidiosa, multoties iam avara impositione non plurimos offenderit & à Catholica communione ita repule-t, ut ab eadem propter ipsos præcipuè Iesuitas penitus abhorreant. Quantum ad vitæ con-ersationem, eam quidem ita hactenus instituerunt, ut nimis conspicua illa vitiorum ul-ra, quibus Clerus hactenus ad eum modũ deformatus, Laicisq. exosus redditus fuit, stu-osè vitarint. Neq. tamen in hoc etiam proposito tam constantes aut circumspecti fuerunt, non in opposito arboris scientiæ boni & mali fructus se in ijsdẽ proderent. Dum enim ab a parte miraculosam quandam vitæ continentiam, angelicam castitatẽ, religiosæq. pie-tis devotum studium ostẽtant: ab altera parte profundæ avaritiæ tam dira lues & circũ-eniendarum nobilium Familiarum viduarumq. & orphanorum decipiendorum tam cal-lum artificiũ deprehenditur, ut hoc ipsum prudẽtioribus in hominibus tam religiosis sum-æ admirationi fuerit. Vt interim superiorem artium Iesuiticarum chorum heic inta-um reliquam, de quibus tam multa jam dicenda fuerunt.

Decipula Confessionaria.

Iesuitæ et ipsi de arbore scientiæ boni et mali gustant.

Restat scriptio Iesuitica, in qua ferè summus Instituti huius excellẽtiæ gradus cõstitui-r, nec id prorsus vanum censeri debet. Negari enim non potest, dictionis Iesuiticæ chara-erem per se tersum & argutum. Orationem etiam, si artificium spectes, floridam simul & rvosam esse. Quæ scriptionis virtutes ad illectandam & capiendam juventutem non iguam vim habent, quæ etiam Iesuitas harum præcipuè rerum admiratione suspicere & ctari solet. Qui verò serio pietatis studio afficiuntur, hæc tantò minus curant, quantò in sce rebus nimia Iesuitarum affectatio evidentior est: non aliter quàm si omnibus ve-ribus & recentibus Sophistis aut ipsis etiam rabulis palmam vellent præripere. Veritatis tem sermo simplex est & esse debet: Inprimis verò Christianæ religionis tractatio hu-smodi fucatæ & coloratæ orationis lenocinia aversatur & respuit, tanquam corruptarũ urientium aurium non satis castum delinimentum. Prudentißimi denique, quique incor-ptißimè judicant, sic sentiunt, Iesuitas suis hactenus argutijs & concitatis scriptis

Scriptio Iesuitica.

Iesuiticæ scriptionis effectus.

eatenus saltem profecisse, ut Catholicos suos inflammatos concitaverint, partem verò adversariam acuerint & obfirmaverint : Vt sic bellum illud religiosum , quo ceu Causone quodam Europa adhuc amburitur, tanto periculosius exarserit. Quemadmodum nostris ipsimet oculis cernimus.

Quod autem de barbarorum in utraque India conversione pro Iesuitis adducitur, illud ex ijs locis petitum est, ex quibus aliquis non solùm verum dicere, sed etiam securè mentiri pòßit. In Polonia præsertim & in illa explorationis difficultate, postquam Castilienses & Lusitani nullum extraneum in illas regiones admittunt. Ideoque his nil aliud quàm vulgatum illud respondeo : En Rhodus en saltus ; *De Hæreticorum in his terris conversione rem non prorsus nego, ut de qua oculorum aspectus testetur. Opus tamen ipsum non tam doctrinæ Iesuiticæ extraordinariæ virtuti, quàm argumentorum aureorum & argenteorum ponderi asscribendum censeo, quibus utuntur, quorumque perennem copiam eis Pontificis Romani favor Aulæque Polonicæ jucundus calor sufficit : Inter quæ tamen heic inter nos quandoque vitrea concurrunt pro quibus alibi in vicinia, ferrea substituunt. Quod genus conversionis Paulus Apostolus haud dubiè eversionem seu potius corruptionem dixisset.*

Iesuitarum aurea et argentea argumenta.

Ad rerum Moscoviticarum successus quod attinet, illi reverà nobis hactenus non citrà fastum ostentati sunt : quorum etiam præcox spes Gentem Iesuiticam ad eum modum inflavit, ut omnia sibi deinceps licere putaret. Qualia verò nunc ex ijs locis per repetitos nuncios constanter afferantur, te non ignorare credo. Iesuitas quidem audio narrationi huic acerrimè contradicere, quòd ipsum indicio est, rem ipsorum ubi agi, ut quicunque effectus (utinam bonus) secuturus sit, non alijs eum quàm ipsis imputare poßimus. Interim tu nosti, quale meum ab initio, quàm primum consiliorum istorum aliquid in vulgus emanavit, de molitionibus illis judicium fuerit. Ipsi nempe causæ in genere melius fundamentum optabam. Deinde rem per se periculi plenam esse apertè profitebar. Meminisiti etiam me de hisce conatibus Horatianum illud usurpare :

Moscoviæ inconsulta et periculosa tentatio.

——————— & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Denique sic præ me semper tuli, si Iesuitæ negotio huic se immiscerent, nullum eius bonum eventum expectandum, hos enim omnia turbaturos. Et si res feliciβimè cadat, Imperium illud ab ipsis perturbatum & motibus intestinis repletum iri, qui nobis tempore fortaßis non æquißimo negocium facessere possent, quemadmodum in Suecia nobis non ita dudum accidit : Quàm verus autem, & falsus in his omnibus fuerim, ipsum tempus revelabit, & tum nos etiam de Iesuitarum in convertendis barbaris studio rectius poterimus judicare.

Religionis *Conservatrici propagationi subjungitur* instituendæ iuventutis nescio quod occultum & exoticum artificium, *Propter quod Respubl. (si utique Ecclesia jacturam hanc negligere posset) Iesuitarum opera carere nullo modo queat. Et hic prætextus superioribus æstimationis pondere non multum cedit, cujus tamen vanitatem viri in omni disciplinarum genere exercitatißimi, qui Romano-Catholicam religionem publicè profitentur & defendunt, jamdudum Orbi demonstrarunt. Rationibus firmißimis evidenter ostendentes : Iesuitas primum & Iesuitarum Institutum bonis literis & earum reflorescenti splendori plus offuisse quam easdem promoverint. Ostendentes insuper, Disciplinam Iesuiticam meram corruptelam esse ingeniorum: quorum videlicet aciem retundat & pro eo quod illa liberali institutione informare, & excitare debebat, quendam potius et stuporem inducat.*

Iesuitæ juventutis instituendæ artificiosissimi Magistri.

Qua de re aliquot inter nos præstantißimos non semel conquerentes audivi, qui hodie in præcipuis Reipubl. muneribus versantur, cùm dicerent, se coactos esse Iesuiticæ institutioni

uis vitia aut peregrinando corrigere, aut eadem postquam jam ad Remp. animum appli-verant, ipso rerum usu dediscere. Quorum judicio Experientia astipulatur, cum constet, er ipsos Hæreticos, quos hæc gens nempe pro talibus tractari vult & haberi, Viros in-uiri in omni disciplinarum genere exercitatos, qui ad omnia Reipub. munia idonei essent, i invidia eos premeret: etsi Iesuitica institutione nullo unquam tempore usi sint. Quomo-cunque tamen hæc se habeant, illud apud me fixum manet: Si, quæ Iesuitis hac in parte ab quib. tribuuntur, omnia verissima essent, & ipsi in Poloniam nostram alteras Athenas portassent, illud tamen nimis vile pretium esse æstimandum, pro patria libertate, quàm hac opera licitantur. Cùm præsertim eruditæ doctrinæ fructus aliunde non minus com-dè, quàm à Iesuitis habere possimus.

His tertio loco à nonnullis subjungitur, Iesuitas tamen homines esse actuales; orum in rebus arduis expediendis magna sit dexteritas, eximia fides, &c. *ultis hoc in ore est, qui pro Iesuitis nituntur, quos equidem admirari soleo. Quod nempe ualitatem hanc Iesuitis ita tribuant, ut propter illam eos laudent, eosdemq; propterea re-endos, & fovendos statuant. Nimis enim mirabile mihi hoc in Religiosorum tam reli-oso Ordine epitheton videtur; cùm hoc potius Davi alicujus Terentiani attributum sit, i sua veteratoria calliditate & panurgia omnia turbat & involvit. Ego itaq; Poloniæ ilites potius & Aulicos, mihi verò Servitores actuales, Ecclesiæ autē Monachos & Re-iosos pios, doctos, & devotos opto. Veruntamen si quod res est fateri volumus, Epithe-n hoc Iesuitis nimis verè competit, de quo totus Orbis, inprimis tamen Europa adeò lu-lenter testatur. Et nos etiam hactenus actualitatem illorum ita sumus experti, ut si inter s ad hūc modum diu pergere debeat, de illis Comicum illud rectè usurpaturi simus.* Quod annitantur ex unis nuptijs geminas nobis effecturi sint, *duplicato nimirum, quo præsentia urgemur, infortunio. Sed quid putabimus Augustinum reliquosq; istorum tem-rum Patres de hujusmodi actualibus Monachis fuisse dicturos? Aut quis etiam in secu-ribus negotijs tam demens fuit, ut in servo nequam veteratoriam caliditatem laudarit, t exploratoris exteri solertiam ita commendarit, ut eum propterea sibi fovendum existi-asset? Te igitur heic etiam scire velim, ingenio præstante & versatili nihil pernicio-us esse, si vires suas ad res malas applicet. Ideoq; hanc ipsam Iesuitarum actualitatem ego-et inter justissimas metus nostri causas refero, quæ nobis veternum excutere, nosq; ad se-am rerum nostratium curam excitare deberet.*

Illud autem quod de expediendi dexteritate adijcitur, testimonio destituitur. Quid enim egregiè natio hæc inter nos præstitit, quidve tam dextrè expedivit, aut quod potius bonum on impedivit? Nisi fortè amissam Sueciam, afflictam Galliam, tentatam Scotiam, An-licas conspirationes & tot nobilium hominum tragicum interitum, Venetianas practicas, Moscoviticas turbas, perturbatā Vngariam, oppressam Styriam, Carinthiā, Carniolam r quæ hactenus in Polonia ædiderunt aulica progymnasmata, pro Iesuiticæ dexteritatis peribus nobis sint habenda? Ad res quidem arduas aggrediendas & invadendas satis ad-uc audax est hæc secta, audaciæ verò illius eventus is hactenus ubiq; sequitur, ut turbæ ma-imæ ab illis excitentur: tales nimirum, quæ citra infiniti ferè sanguinis effusionem adhuc ec sisti nec sedari potuerunt. Quem igitur hæc agendi dexteritas delectat, is videat & pro-ideat, ne quid Respub. Iesuitica detrimenti in Polonia capiat.

Nec id quod de illorum eximia fide prædicatur, certioris fidei est: Quod tamen illis ortè persuaderi poterit, qui vel Iesuitarum arcanas designationes prorsus ignorant, vel uibus illi os aliàs ita oblinunt, ut propter certas causas ad eorum palatum omnia dicant r faciant. Quod si tamen aliquis fidem Iesuiticam verbis extollere velit, dico eam, quan-a quanta est, totam exteris, & quidem citra ullum boni Polonici respectum, addictam esse r arctissimè obligatam. Hujusmodi inquam exteris, qui etsi corpore à nobis absunt, con-ilijs tamen & occultis machinationibus, nimium interdum familiariter inter nos con-versantur. Cum his ergò si fortè aliqua nobis controversia incidat, ecquid illis nobis de Ie-uitarum fide polliceri poterunt? Annon verò in Gallijs, Anglia, Scotia, Vngaria,

Kk

Iesuitæ actuales.

Iesuitarum in rebus turbandis (expediendis dicere volebam) dexteritas.

Iesuitica fides Poloniæ inutilis.

Venetijs satis jam conspicua fidelitatis suæ documenta in publicum ediderunt, si ad nostra
tia utique cæcutimus? Et quid in re manifesta verbis opus est, cum nulla hodie Europ
Christianæ natio sit, quæ non de Iesuitarum perfidia aut saltem perfidiæ suggestione & ex
cusatione conqueratur, si unam Hispaniam excipias.

His denique à nonnullis additur, Inconveniens esse ut Iesuitas Poloni expel
lant, cùm Galli, qui propter longè graviores causas eos eiecerunt, eosdem
revocaverint, ubi etiam adhuc citra ullum Reipublicæ incommodum vi
vant, &c.

Gallia Iesuitas recepit.

Ego verò novi Iesuitas in Galliam reversos esse, sed quòd à Gallis revocati fue
rint, ne ipsi quidem, quamvis multa dicant, facilè dicturi sunt. Interim verò artes, qui
bus se in Gallijs denuò insinuarunt, tales sunt, ut propter illas ipsas ejectionem eorum in
ter nos maturandam existimem. Ex illis enim liquidissimè perspicitur, quantum hic Ge
nius intra Europam in versando & circumagendo rerum cardine polleat. Sic enim nos
se debes, Iesuitas in Galliam non propter aliquem eorum usum, quo regnum illud care
re non posset, receptos esse: sed ad vehementissimam Romani Pontificis instantiam
Quem videlicet Rex in tam infida cum vicino potentissimo pace offensum nolebat, Cu
tamen serium Catholicismi studium vix probaturus erat, quamdiu Iesuitas regno arceret
Interea ne illud quidem dubium est, eos qui Pontifici in restitutione illa promovenda ope
ram suam apud Regem præstiterunt, majora præmia consecutos esse, quàm omnes quicun
que hactenus Reipublicæ vel inter nos vel alibi militarunt. Quamvis non desint, qui exi
stiment, Henricum Quartum hac etiam ratione securitati suæ consulere voluisse, quòd a
liàs à Iesuitarum insidijs nunquam tutus esset futurus. Quod autem hactenus pacatè di

Iesuitæ cur in Gallia pacatè vivant.

cuntur vivere, id si verum est, admirationem meretur: quantumvis causas gravissima
habeant, cur se in tam recente anteactorum memoria ad tempus cohibeant, sub illius præ
sertim Regis imperio, cujus authoritatem, quã sibi rebus gestis comparavit, non immerit
verentur & metuunt. Quid autem futurum sit, si præsenti rerum Gallicarum capiti ali
quid humani accideret, rerumque administratio, ut antehac factum meminimus, ad mi
norennes hæredes devolueretur, facile erit divinare. Cùm verendum sit, Galliam tun
demum commissi in recipiendis Iesuitis erroris effectum suo magno malo sensuram. No
verò hactenus causa nulla, per Dei gratiam urget, ut Gallorum similes facti, tam ambigu
jactus aleam subeamus.

Hæc ferè pro Iesuitis ab ijs afferuntur, qui persuasi sunt, nec Rempublicam, nec Ec
clesiam gentis istius opera commodè carere posse. Præter quos etiam alij sunt, qui etsi
Iesuitarum acta omnium minimè probent, in eosdem tamen nil gravius statui patiuntur,
quòd hoc citra maxima Reipublicæ incommoda ne tentari quidem posse existiment. Itáne

Iesuitarum religiosæ modestiæ parum fidendum.

ergo Polonis res jam eò redierit, ut aut Iesuitæ & Iesuitismus nobis tolerandi, omnesq;
que illorum machinationes cum tam præsenti Reipublicæ periculo perpetiendæ sint, aut
extremum rerum discrimen adeundum? Vbi ergo tunc manebunt illa Ordinis istius elo
gia, quibus ab initio nobis cõmendati sunt? Quòd homines sint inocentissimi, pacifici, quòd
spiritualibus contemplationibus toti addicti, in quibus Poloni hujusmodi prorsus Cleri
cos habituri sint, quales jam dudum desideraverint? Ab his ergo talibus ecquid nobis ti
mendum erit?

Ego tamen jam dudum novi, Bilem hanc citra molestiam ex Reipub. corpore nunquam
evacuatum iri, postquam jam nostra incuria ad viscera tam altè penetravit, ipsasq; præci
puè vitales partes tam arctè obsedit. Existimo tamen periculum aliquanto minus futurum,
quàm pleriq; sibi imaginentur.

Incommoda quæ Iesuitarum expulsionem secutura sint.

Quæ enim incommoda nobis narrant, quæ Iesuitarum expulsionem secutura sint?
Pontifex, inquiunt, & Hispanus gravissimè offendentur. Magna profectò numina, quo
rumque ira nobis haud leviter æstimanda est. Quid enim de Polonia futurum existi
mabis, si Saturnum, & Iovem Europæum tam malè dispositos habeat? Ego verò heic ser
vi illius Comici expostulatione uti possem, Possumne scire quot mihi heic Domini

perferend

rferendi sint? Ne tamen nimis alicui confidens & securus videar, de utroque ali- Pontificis offensa.
id dicendum erit. Ad Pontificis itaque offensionem quod attinet, de ea quidem nul-
dubito, quin nimis certò secutura sit, agnosco etiam eam nobis formidandam esse.
m verò à Iesuitis longè graviora cogamur metuere, existimo hanc indignationem Po-
is non nimium esse pertimescendam. Spero etiam ad eandem avertendam legitima
dia nobis non esse defutura. Pontifex enim aut bonus est & talis, qui memor sui
icij, Regi Poloniæ æquè ac omnium aliorum Christianorum regnorum optimum sta-
n promotum & conservatum cupiat. Cum tali itaque sperandum esset nobis facilè con-
nturum: si nempe missis legatis ei ad oculum demonstraverimus, Rem Polonicam, nec
n Iesuitis, nec cum Iesuitarum hactenus usitatis artibus diutius consistere potuisse, &c.
ec dubito quin is tempori cessurus & indignationem, si quæ oborta fuerit, Reipublicæ
ilè remissurus sit.

Aut idem malus talisque est, qui suæ tantùm libidini, citra ullum Reipublicæ aut æ-
itatis respectum indulgeat, omniaque prius sursum deorsum ferri patiatur, quàm ut
od malè ceptum est corrigi sustineat: Tum verò iram eius ne curandam quidem existi-
. Neq. enim ulla vel divina vel humana Lex Polonos obligat, ut aut summũ ipsi pericu-
n sibi scientes accersant, aut Romani P. injustæ sibique præjudiciali voluntati se per o-
ia conforment.

Qua in re si meum tibi judicium suspectum esset, Majorum exemplis te patiaris erudi-
ut cogites, quid ipsi in simili casu fecerint. Nosti etenim, quanta animorum contentione
omani Pontifices olim Crucigeros contra Regnum Poloniæ defendendos susceperint,
àm atrocia Regibus nostris plærunque minitati sint. Resque tandem eò processit, ut circa
num 1456. si Aeneæ Sylvij epistolis credimus, Romæ Excommunicatio contra Regem,
gnumque Poloniæ decreta fuerit. Neque tamen hisce minis, quantumvis ipsius etiam
peratoris Friderici III. indignatio eas acueret, ad eum modum se perterreri passi sunt Majores olim nostri Reip. salute nihil antiquius habuerunt.
ajores nostri, ut non potiorem salutis Reipublicæ, quàm indignationis Pontificiæ respe-
m habuerint. Ovum autem ovo tam simile nunquam esse poterit, quàm benè Iesuitarum
stitutum, mores & actiones cum Crucigerorum ordine, rebusque gestis conveniunt.
am ortus ratio & occasio ferè eadem utrobique fuit: Vtrumque institutum ad unum eun-
mque finem per diversa saltem media fuit directum: Forma politica exceptis paucis cir-
nstantijs eadem fuit: Vterque ordo progressus longè celerrimos fecit, dilatatæque per Iesuitæ Crucigerorum spurij.
Christianæ religionis & imperij laudem tulit: Vterq. tandem à seipso ita degeneravit,
ijs, pro quorum defensione instituti fuerant, graves & molesti esse ceperint. Differentia
ltem in eo consistebat, quòd Crucigeri professi Milites erant, remque apertis armis con-
Majores nostros gererent, quorum legitima remedia Polonis nunquam deerant: Hoc
rò malum intra viscera nostra hærens ijs artibus nos oppugnat, quarum Polonia ante-
c prorsus imperita fuit. Quæ res facit ut existimem, eos novæ illius sectæ institutum o-
nium rectissimè æstimare, qui Iesuitas Crucigerorum spurios dicunt. Cùm ita-
e Majoribus nostris olim Pontificis nec indignatio nec authoritas obstiterit, quò minus
rucigerorum injurias accerrimè vindicarent, regnumq. tuerentur, cur in simili casu hu-
smodi spectris nos terreri patiamur?

Sin tamen hæc alicui fortè nimis antiqua viderentur, illi recentius exemplum habent,
od Avorum memoria accidit.

Sigismundus I. quem inter optimos suos Reges Polonia non immeritò recenset, quem
iam Romana sedes adhuc pro genuino obedientiæ filio agnoscit & prædicat, Albertum Alberti Brandeburgici exemplum.
randeburgicum cum ditione Borussiaca in fidem & clientelam suam recepit, tum quan-
propter abdicatum Crucigerorum ordinem & desertam religionem Romanam non
lùm à Pontifice, sed ad hujus instinctum ab Imperio Romano sub potentissimo Impera-
re Carolo Quinto Excommunicatus & proscriptus erat. Aula tamen præcipuè Roma-
fremebat & indignabatur, quòd tota Borussia hac ratione ab Ecclesia abalienaretur.
ec Sigismundo parsura fuisset, si Excommunicationis aliquem potentem executorem

potuisset habere. Hic enim desiderabatur: quod tamen is susque deque tulit. Et quid eg de Regibus nostris dico, cùm nostra hæc ætas eiusdem magnanimitatis & egregiæ fide in Rempublicam illustre exemplum in ipso Regni Primate habuerit? Fuit is Iacobus Vehanski, Archiepiscopus Gnesnensis, cui cùm Romanus Pontifex Excommunicationis telum intentaret, quòd animadverteret, eum in consilijs publicis majorem salutis Patriæ, quàm sedis Romanæ respectum habere: Is se adeò non passus est à proposito dimoveri, ut Pontifici potius rescripserit, se si pergeret ei Reipublicæ nomine molestiam exhibere, intentatam fulmen in ipsum retorsurum. Quo responso ictus Pontifex Archiepiscopum missum fecit, ut qui nosset hoc ei in Polonia facilius factu quàm dictu fuisse. Cujusmodi libertatis spiritum, si ex illius successoribus hodie, sub hac inquam Iesuitica animorum dispositione aliquis sibi usurpare præsumeret, ecquid tu de eo futurum putas? Annon ille quanto ocyus ad Patres ire cogeretur? Hæc igitur masculæ virtutis exempla quoties in Majoribus nostris considero, toties admirari cogor, quæ res hodie nostratium Prælatorum animos ita immutarit, ut in multò levioribus casibus tantas sibi difficultates imaginentur. Dum interdum Pontificis nescio quæ Regalia allegant, qua inviolata retineri volunt, sed & Regem ita loqui docent: Non aliter quàm si Polonia jam duos Reges haberet, unum Cracoviæ, alterum Romæ. Dum etiam exterorum offensiones sæpius ultra modum exaggerant, Reique publicæ se tam difficiles præbent. Quemadmodum jam aliquoties in deliberationibus de Moldavia, VValachia & tandem etiam Transsylvania fieri vidimus. Ideoque sic tandem existimo, eos qui à Pontificis offension sibi tantopere metuunt, siquidem Iesuitæ paulò durius tractari deberent, eò ipso satis demonstrare, quàm frigidè erga Rempubl. affecti sint, & suspicionem de se non exiguam præbere, quòd privata commoda illis Patriæ salute potiora sint. Quales si Majores nostri fuissent, Borussia nobis hodie carendum, & in hunc usq; diem cum Crucigeris colluctandum esset. Sed & hanc scrupulosam in hoc ordine conscientiam nulli alij rei hodie, quàm Iesuiticæ, de qua dictum est, dispositioni debemus.

Clerus Polonicus à Iesuitis corruptus.

Vbi tamen mirari cogor, quid hi, qui eis hac in parte eatenus astipulantur, ut Pontificem nulla in re offendi patiantur, posteritati aliquando responderi velint, si nempe illa ex nostrorum temporum historia resciscat, Rempub. Venetam propter improbatas quasdam non maximi momenti constitutiones, pro libertatis suæ defensione, Iesuitas ex dominio su universo expulisse, & intentatam propterea Pontificis excommunicationem, usque a aperti belli periculum contempsisse: Cùm interim Majores sui in Polonia libertatis alumn tam meticulosi fuerint?

Quòd si etiam in hisce rebus nos ad eum modum à Pontificis arbitrio patiemur suspendi Polonorum conditio multò deterior, adde & servilior futura erit, quàm ipsorum Moscorum; qui in consilijs de Repub. nulla alia quàm ipsius Principis Reiq; publicæ Regalia respectant aut attendunt.

Hispani offensio quanti Polonis in hoc casu æstimanda.

Ad Hispanum quod attinet, ego non video, quæ ei justa offensionis causa à nobis præbeatur, si nos nostræ Reipublicæ pro rerum nostrarum exigentia pro virili studeamus consulere, citra ullum eius præjudicium? Cur etiam Regem illum potentissimum magis offen dat, quòd nos Iesuitas expellimus, quàm nos hactenus offendit, quod ipse eos, ut sibi commodos tam indulgenter fovet? Quid si verò Rex Hispaniæ, Rex Poloniæ audire vellet (quod equidem quò minus ad libitum consequatur per Iesuitas non stabit) num ad cavendam eius indignationem hoc ei concedendum esset? Si denique eò nos demiserimus ut dom nobis nihil agere aut tentare liceat, nisi quod aurei velleri probetur, ecquam Rempub. i Polonia habituri sumus?

Verùm heic nonnulli adhuc pergunt excipere, Etiam domi & intra pariete multos offensum iri. Cui aliqui adijciunt, si Iesuitæ extra regnum proscribi de beāt, etiam alios & illos præcipuè Evangelicorum ministros una exterminan dos, &c.

Ad prius quod attinet de multorum intra domesticos parietes offensione, ego primu

nescio

ſcio, quinam illi multi futuri, ſint quorum offenſionem nobis tam periculoſam imagiri debeamus ſi præſertim reliqui Cleri ſecuritati caveretur? Cum enim heic nil aliud àm ſalus Reipublicæ eiuſque in longum propagatio quæratur, nemo hinc tumultuanoccaſionem habere poterit, niſi fortè fortunas ſuas cum Ieſuitis ita conjunxerit, ut cantibus illis ipſe ſtare nequeat. Et hi verè illi ſunt, qui eis omnium molitionum & conſiorum, fortè etiam contra regnum, ſunt conſcij: Et quamvis verendum ſit, eorum ıres eſſe, quàm expediat, ne horum tamen offenſio perinde nobis æſtimanda eſt. Cùm ne- dubitet, quin bonorum, qui Rempubl. ſalvam cupiunt, multò major pars in omnibus Re- partibus futura ſit.

Quibus ferè Ieſuitarum expulſio omnium ingratiſſima ſit.

Sed eſto, ut heic fortè aliquid nobis moleſtiæ ſuſtinendum eſſet; num propterea Medicim reſpuemus? Quæ purgatio ægroto unquam tam feliciter ceſſit, ut non aliquid ex illius eratione torminum ſenſerit? Quòd ſi Ieſuitarum expulſione illos fatales tumultus avertere & præcavere poſſemus, qui hactenus pleraſque Europæas Provincias tam duriter flixerunt, quo de egomet planè ſum perſuaſus; Reſne digna cenſebitur, propter quã etiam commodi aliquid patiamur? Si publicæ libertati, ſi regno nihil periculi eſt, ſi privatom corpora, & fortunæ in tuto ſunt, ecquid tumultamur? Cur exterorum inſidias & conirationes metuimus? Sin verò hæc omnia nobis ita imminent, ut Ieſuitas eorum, ſi non incipales autores, pernicioſos ſaltem actores, promotores, & internuncios noverimus, ut nes præſeferunt, ecquid amplius cunctabimur?

Ad alios verò, Evangelicorum præſertim Miniſtros, quod attinet, ſi in eadem turba- pacis & oppugnatæ publicæ libertatis culpa cum Ieſuitis hærent, nil equidem cauſæ dim, quo minus & illi & quicunq; crimini huic quocunq; modo affines deprehenduntur, cum expellantur. In ſuſpicione enim turbatæ Reipub. neminem quodcunq; vitæ genus tueri teſt, aut eidem patrocinari debet.

In puniendis Pacis publicæ perturbatoribus non perſona, ſed factum reſpiciendũ.

Sed nunquid heic res cum re aut cauſa cum cauſa conferri poterit? Quemnam Pontifim aut Hiſpanum Miniſtri illi intra aut extra regnum habent, cui hunc agrum arent aut rant, aut ad quem eis, rebus heic perditis, perfugium pateat? Quales etiam in aula & cir- Reipub. clavum illorum partes ſunt, aut in æternum eſſe poterunt? Aut quæ prædia hi in trimentum nobilitatis coëmerunt, quaſve immunitates in fraudem Reip. conſecuti ſunt? t quæ etiam illorum vires ſunt, propter quas Reipub. formidabiles aut ſaltem ſuſpecti eſſe beant? Quorum divitiæ ferè omnes in lacera & detrita ut plurimum Reverenda, ut noates loquuntur, & Bibliorum, adde ſi res lauta eſt, Auguſtini codice, nudaq; & numeroſa bole conſiſtit? Ipſi deniq; Evangelicorũ Miniſtri annon uniuſcujuſq; pagani Præfecti ſuperioritatem agnoſcere eidemq; ſe ſiſtere coguntur? Collatio itaque hæc prorſus inepta ad- & ridicula eſt.

Miniſtrorum Evangelicorum intra regnum conditio.

Sunt fortaſſis & alia quæ pro Ieſuitis ab illorum fautoribus nobis obijci poſſent, ſed ea x majoris momenti erunt, quàm quæ hactenus allata ſunt.

Ex his ergo, quæ hactenus demonſtrata ſunt firmiter tandem concludo: Ijs qui hoc temre Rempub. reſtitutam, ſanatam & in poſterum ſalvam cupiunt, ſi ordine procedere, ſi borum ſuorum fructum aliquem ſibi polliceri volunt, ante omnia operam eſſe dandam, Ieſuitæ extra regnum abigantur: ſed ita ut abactos obdito peſſulo reditu prohiant.

Expulſa autem & expurgata hac acri & arrodente bile, Morbis noſtratis paroxyſmus genere & paulatim lenietur, reliquæ partes affectæ, Clerus præcipuè, ſanabiles & tractabiliores reddentur, poteritq; quod luxatum eſt, per ocium, citra gravioris alicujus ſymmatis metum curari & reſtitui.

Expulſionis Ieſuitarum qualis effectus ſperandus.

Quandiu verò hic Incendij febrilis fomes intra Reipublicæ viſcera retinebitur, nulla bis ſalutis & ſecuritatis ſpes relinquitur. Quodcunque enim machinabimur, quibuſcune emplaſmatis vulnera ligare & obducere ſtudeamus, opera & oleum nobis peribunt, manque in hac corporis Polonici Cacochymia ad leviſſimam quamque occaſionem recru-

descet. Neque enim Iesuitæ, ut cætera omnia sanentur, ad Regni Poloniæ legumq; Polonicarum similaritatem in æternum reducentur, ut illa sub hoc, qui adhuc qualitercunq; durant, statu probent.

Particularis purgatio quomodo secundum nonnulles instituenda.

Ideoq; ne eos quidem audiendos censeo, qui ut res minus odiosa sit, non universalem purgationem censent instituendam, sed per partes tantùm bilis istius detractionem & imminutionem faciendam putant. Verbi gratia, sunt qui eos tantùm extra regnum propellendos existimant, qui vel clandestinarum machinationum contra regnum cooperatores aut saltem conscij fuisse deprehenduntur, vel quorum seditiosus fervor publicæ paci præcipuè periculosus censetur. Sunt qui hanc Iesuitismi diminutionem à locis incipiendam suadent. Vt nempe ex primarijs Regni Vrbibus aut ubicunque ab eis Reipublicæ insigne aliquod periculum metuendum esset, removeantur. Sunt deniq; qui putent, publicæ securitati sufficienter prospectum iri, si latis legibus in arctiores carceres redigantur. Hæc igitur consilia paucis discutiamus.

Particularis expurgationis incommoda.

De his primum in genere sic dico: Cum quacunq; Iesuitarum offensione, sive eos in universum expellamus, sive audaciam illorum ad certam quotam restringamus, Pontificiæ indignationis invidiam nobis ex æquo metuendam esse: quam tamen plæriq; omnium maximè cavendam censent. Hoc saltem discriminis erit, ut si partem aliquam Iesuitismi intra viscera retinuerimus, tanto plus nobis periculi ab eodem Pontifice futurum sit. Cùm igitur cum particulari offensione tantundem difficultatis subeundum sit, quantum cum totali expurgatione, cur non hanc ut utilissimam & certissimam præferemus? Imò hanc ego tibi cer

NB. *Maximam præscribo:* Iesuitas facilius ex regno expulsum, quám intra regnum in ordinem redactum iri.

Dico amplius, eos vehementer errare, qui sperant, Bilem hanc ita cautè posse moveri, ut non protinus exardescat & exasperetur, & ut non omnes vindictæ occasiones studiosissimè conquisituri sint, quodcunque fortè ad tempus, propter præsentem necessitatem simulent. Quæ occasiones ingenijs istis intra & extra regnum nunquam defuturæ sunt. Quod si ergo resumptis aliquando animis & viribus, denuo aliquid & fortè periculosius quiddam moliantur, quid tum facto opus erit? Num quotannis in Iesuitarum gratiam Generalem Rokosch celebrabimus? Deinde in specie ijs qui nocentissimum quenque ex Iesuitis exterminandum censent respondeo: Nec causam nec culpam earum rerum, quarum Iesuitæ in simulantur, ita partiri & separari posse, ut alter altero mitius aut durius tractandus sit. Sic enim jam ostensum est, sectam hanc tam arctè inter se compactam esse, ut totum corpus & cum hoc omnia eius Individua membra, in harum præcipuè rerum praxi, de quibus nobis sermo est, in unum conspirent, & ad unum scopum mente & corpore ferantur.

Iesuitarū omniū æqualis culpa.

In una itaq; eadèmq; culpa omnes æqualiter hærent: differentia si quæ est, in ingeniosarum virium saltem inæqualitate consistit, ut quod unus, aut alter fecit, omnes facturi fuerint si vires aut occasio non defuissent. Nec credo te audivisse quòd Iesuita aliquis à tribulibus suis, ob quodcunq; etiā detestandū facinus, publicè damnatus aut etiam reprehensus sit. I hoc enim genere non peccāt: dummodo facinoris perpetratio in illum finem dirigatur, quem Iesuitis in specie propositum esse ostendimus. Quod autem de nonnullorum seditioso fervor affertur, illud per se speciosum est, ego tamen sic existimo, Illos nondum pessimos aut etiam Reip. periculosissimos esse, qui Cracoviæ, Posnaniæ, &c. ædes exurunt, Cœmiteria inva dunt, sepultorum corpora refossa immaniter violant. Contra hanc enim rabiem, licet hunc usq; diem impunita manserit, vel tandem remedium aliquod invenietur. Sed illas potius vulpeculas nobis observandas censeo, qui per Sudetas montes Alpiumq; juga hinc inde commeantes, exoticarum artium spiritum ferunt & perferunt. Denique remedium hoc, tam benè caderet, ut nocentissimi qui sunt, exterminarentur, nos tamen saltem ad tempus relevaret, dummodo relevaret: tam diu nimirum donec his alij septuplo peiores submitterentur. Num verò hoc satis justum operæ precium censeri debebit? Illi

Iesuitarum studia quæ nocentissima

inquam

iquam operæ, quam Reipub. tantis sumptibus, tanta Nobilitatis defatigatione, nec sine ostro periculo præstare conamur?

Qui verò eos ex Aula & primarijs Regni Vrbibus expellendos suadent, illi quidem liquantò fortius consulere videntur, sed non multò plus quàm priores proficiunt. Videnur quidē certæ Reipub. partes nonnihil sublevari, videntur etiam Iesuitis præcipuæ noendi occasiones eadem ratione præcidi; Egòque jam dudum ita persuasus sum, nullum ravius in Rempub. peccatum à nobis commissum esse, quàm quod Iesuitis in hisce Regni rcibus ad expediendas suas machinas tantum spacij concessimus. Id quod fortè tum deum sensuri sumus, si aliquid fortassis periculi à meridie & occidente nobis ingrueret.

Secundi consilij absurditates.

Heic tamen admirari cogor, quibus rationibus consilij hujus autores ducantur, quod Reipub. curatione potiorem Vrbium quàm equestris Ordinis, ipsiusq́ adeò Cleri respeum habeant? Eos itaque libenter interrogarem, quid putent singularis auxilij ad Remub. rediturum, si primariæ Regni civitates exonerentur, & pestis hæc interim liberè in Nobilitatem grassetur? sicque peregrinismo huic liceat reliqui Cleri animos continener sollicitare & in transversum agere? Ecquam illi tùm rebus nostris spem securitatis aciunt? Hi ergo in eo periculosè falluntur, quòd existimant, malum Iesuiticum intra Vrium ædificia, ita contineri, ut ibidem tantum aut saltem potissimum Reipublicæ noceat: 'ùm hæc primum ipsius Aulæ, ut ostensum est, deinde publica animorum pestis sit, à qua Nobilitati & Clero & per hos demum Reipub. præcipuè metuendum sit.

Quin immò, dum Iesuitas in universum extra regnum propellendos suadeo, in eo Cleri Polonici quàm maximum respectum habeo, cujus excessus non aliter, quàm bilis hujus ferentis subtractione corrigi posse existimo. Ex his ergo iterum perspicitur ne hujus quidem onsilij eum inter nos effectum sperandum esse, quo nobis ad res nostras componendas & firandas opus est.

Propter Clerum præcipuè Iesuitæ sunt expellendi.

Restant *ij qui Iesuitas non solùm ex Aula removendos & ex Vrbibus expellendos, ed etiam latis legibus intra Monachorum claustra redigendos & Ordinariorum jurisdiioni, hoc enim à nonnullis additur, subijciendos consulunt.*

Videntur & hi aliquanto longius progredi, quibus ego ad vitandā majorem invidiam mnino parendum suaderem, si ulla saltem consilio huic spes subesset. Sed hanc sequentia nihi in universum præcidunt, Primùm Iesuitas ita animatos esse certò novi, ut omnia poius moturi, omnia turbaturi sint, quàm ut splendoris & existimationis illius, qua ipsoum ordo hactenus supra reliquos Religiosorum ordines, ipsumque Clerum universum einet, vel minimam jacturam subeant. Iesuita autem si ex Aula excludatur, si in versano Reipub. clavo non omnibus alijs præpolleat, si à publico ita arceatur, ut claustro inclus, alium quàm proprium militiæ suæ Ducem superiorem agnoscere cogatur, si denique mnium arcanorum explorandorum occasio ei adimatur, à summo ad infima sibi redactus videbitur, ut qui jam nil amplius quàm vulgaris Monachus futurus sit. Quod dedecus Gens ista non mitiori indignationis affectu a versatur, quàm si nobilis aliquis Regniq́ dinitarius subdito in abjectissimæ plebis censum detrudatur. Cœlum itaque potius ruere paientur, quàm ut hanc in se ignominiam admittant.

Tertij consilij nullus effectus sperandus.

Esto tamen ut heic eos patientiores offendamus, quàm ego sperem. Quero igitur seundo loco, quibus vinculis eos constricturi simus? Certis legibus, inquies, publicisq́ constiutionibus. Bene dicis, Egoque fateor hæc justa esse in Foro politico cohercendæ libidinis edia, quantùmvis hactenus per illa non prospe profecerimus.

Verùm heic ulterius quærere cogor, Eccui hujusmodi legum & constitutionum, si uæ factæ erunt, executionem commendaturi simus? Ordinarijs locorum, *respondebis, Ego verò agnosco ad ipsos munus hoc ex Regni legibus spectare; sed quid si ipsi tam oliosam Provinciam recipere nolint, aut excommunicationis Pontificiæ metu non auint? Veruntamen sive recipiant sive repudient, ne sic quidem Reipub. securitati prospiietur: Primum enim antiqua illa disciplinæ severitas apud nos hodie multum remisit, uâ apud Roman. olim parentes de liberis, si fortè in Remp. peccâssent, supplicia sumebāt,*

Iesuitismi inclusi anceps & periculosa custodia.

Verendumq́; propterea erit ne optimo cuique ex hoc ordine , & qui aliàs in Rempub. rect affectus est, illud in hac custodia vel imprudenti accidat , quod Vir ille Dei 3. Reg. 20. i historia Achabi sibi evenisse fingit, ut dum ipse alijs rebus intentus est, captivus , cujus cu stodiam susceperat aufugerit. Deinde experientia testatur , Ordinarios locorum hactenu magis Iesuitis parere & obnoxios esse, quàm quòd hi illorum auctoritatem aut jurisdictio nem multum curent. Quin immò hi pro Episcoporum pædagogis se gerunt , quos etiam , u Aulæ Rom. Corycæos, metuere & observare coguntur. Qualem ergò coercitionem ab ij expectare poterimus?

Iesuitæ superiorū Prelatorum pædagogi.

Tertiò sic dico, quodcunq́; de his omnibus fiat, Nos tamen contra gentem hanc legibu nostris nihil profecturos, in quo me experientia ipsa jam erudiit. Quid enim? Confœde ratio publica *annon Lex est, annon Constitutio est, annon Polonorum jus est, publicis Re gis & Nobilitatis juramentis sancitum & confirmatum? Sed quid per hanc eandem ha ctenus contra hanc pestem Politicam proficimus? Annon rabies ista per hoc efficacißimun (sic quidem Majoribus nostris videbatur) remedium irritata potius est quàm cohibita Quàm petulanti lingua stiloq́; Styrico livor iste hoc salutare institutum incessit , deride & exsibilat? Tam laxum & molle capistrum Dæmon iste tam impatienter fert, quâ igitu ratione arctius duriúsve quiddam feret? Cumq́; hoc isti constitutioni faciant, per quam Ie suitismus propriè non læditur , ecquid de illis fiet , quas in suam perniciem factas recorda buntur?*

Confœderatio quam civiliter hactenus à Iesuitis tractata.

Et quid tandem Iesuitis nos proscribere tentabimus , cùm suis ipsimet constitutioni bus, quæ contra hanc, de qua conquerimur , intemperiem ad speciē inter ipsosmet latæ sunt non pareant? Aňo enim superioris seculi 93. Iesuitarum superiores cùm animadverterent Res Gallicas suorum potißimùm scelere jam ferme perditas , coacto Romæ generali totiu Ordinis conventu, statuto sanxerunt: Patres societatis Iesu, cum omnibus qui ordi ni illi ascripti sunt, á caussis, & negocijs secularibus in universum abstinere de bere, &c. *Huic igitur decreto ecquomodo hactenus inter nos paruerunt?*

Statutum conventus Iesuitici.

Sic igitur tandem contra hos etiam concludo, consultius esse, ut tam fera Bestia pror sus abdicetur, quàm ut Caveæ intra domum inclusa , cum perpetuæ solicitudinis cruciat custodiatur.

Dixi autem, Iesuitas non solùm expellendos, sed etiam contra reditum omnia diligen ter præcavenda esse. Neque enim expulsi quiescent, ut non omnem lapidem moveant , qu ipsis redire liceat, ut sic hanc vesti Iesuiticæ injectam maculam vicißim eluant. De qu nos Gallia admonere debet, in cujus Aula Iesuitarum absentium practicæ tantum potue runt, ut cùm excußi Dentis in ore regio lacuna resarciri nunquam posset, Iesuitæ tamen reclamantibus Parlamentis & obnitente prudentißimo quoque non solùm restituti sint: se etiam Pyramis illa, perpetrati sceleris æterna index fuerit demolita.

Morbi caussa ita tollenda ut ægroto etiam contra recidivam prospiciatur.

Hoc autem inter nos hac fortaßis ratione omnium rectißimè præcavebitur : Si pri mum bona illorum immobilia in alios usus ad publicam Regni, præcipuè tamen nobilitatis cui major illorum pars detracta est, utilitatem convertantur. Quod sic commodißimè fiet Si bonis literis consultum cupimus , quarum videlicet interitum plærique sibi per Iesuita rum expulsionem imaginantur, detur opera, ut ex iisdem Cracoviensi Academiæ de viri bonis , doctis & in omni disciplinarum genere probè versatis extra ordinem prospiciatur Aut si ita placet, præter hanc alia intra regnum Academia instituatur. Deinde alibi in re gno scholæ hinc inde aperiantur, in quibus non solùm eruditis Præceptoribus honesta sti pendia constituantur : sed etiam pauperibus Scholasticis, iis nempe qui ingeniis valent, se propter fortunæ tenuitatem literarum studia commodè prosequi nequeunt , de victu & su stentatione provideatur. Idq́; tanto majori curâ, quòd ex Nobilitate etiam omnibus tem poribus inveniatur, qui hujusmodi studiorum subsidiis opus habent. Et hæc ego districtu um in regno ceu publica Gymnasia esse vellem: Quorum cura & inspectio certis ex Nobi litate utriusque ordinis viris & qualificatis personis commendari posset. Hoc si fieret, Iu ventuti nostræ, quæ in spem honorum & ad Reipub. ministeria educatur , cum pietate &

Bonorum Iesuiticorum dispensatio.

boni

nis literis Patriæ Legúmque patriarum & reverentia à teneris implantaretur, & eipub. de viris idoneis ad eum modum prospiceretur, ut eidem ab exterorum factionibus insidiis minus periculi esset. Iesuitarum etiam expulsorum desiderium si quod erit, intra ucos annos porsus evanesceret & obliteraretur.

Tertiò si quid superest, ut omnino superfuturum puto, publica ex eo Nosocomia insti-antur in eorum usum, qui in bellis se pro Repub. strenuè gesserunt, & vel vulneribus debi-tati sunt, vel per ætatem militiæ labores non amplius perferre possunt, &c. Vt hæc mili-ris virtutis quasi Asyla constituantur, ubi benemeritorum & emeritorum illa non tur-senectus honestè & liberaliter sustentetur. Cujus sanctissimi & utilissimi Instituti ex-pla in Vrbibus Belgicis me videre memini, cujus etiam specimen nobis præbuit lauda-ssimæ memoriæ R. Stephanus, quando VVarsaviæ hujusmodi pro debilitatis militibus enodochium instituit & dotavit. A cujus tamen præclara & planè regia voluntate & tentione nimis citò recessum est. Militum emeritorum Nosocomia.

Nec ego video, quomodo Iesuitarum bona vel sanctius vel utilius collocari queant: a nimirum ut quæ semel piis usibus destinata sunt, iisdem maneant, & ipsius interim No-litatis damnum, quod à Iesuitis Iesuitarumq́ artibus se accepisse queritur, aliquo modo sarciatur, & sic Reip. commodis utrobiq; optimè consulatur.

Facta ad eum modum bonorum Iesuiticorum dispensatione per peculiare statutum sub famia aut alia aliqua severa pœna interdici posset: Ne quis primum de revocandis aut lmittendis Iesuitis ullo tempore publicè aut privatim mentionem facere ausit. Néve de-ceps ulla ex Regno juventus, nobilis præsertim, à cujus salutari institutione Patriæ sa-s pendet, ad Iesuitas extra regnum se conferat, iisdemq; se disponendam committat. Ne um domi in expurgando Iesuitarum fermento laboramus, illud ab extra nobis nihil tale spicantibus obrepat. Statutum de Iesuitis non revocandis.

Tandem opinor diligenter provideri oportere, ne per Officinas Typographicas talia publicum spargantur, quæ præsenti Reipub. statui & Regni hujus libertati quocunque odo adversantur. Qualia nimirum illa hactenus fuerunt, quæ Iesuitæ adhuc sub moder-e Regiæ Majestatis regno, Cracoviæ & alibi contra confœderationem publicam in vul-us ediderunt. Talia inquam quæ per ipsorum jugulum reditura fuissent, si Legum publi-rum is vigor, ea observantia in Polonia esset, qualis in benè constituta Repub. esse de-t. Vbi tamen vafricies ista hoc insuper dolo ut plurimam usa est, ut hujusmodi pestilen-a scripta sub alienis, certorum nimirum Prælatorum, nominibus emiserint, Vt nimirum c ratione universum Clerum in invidiæ publicæ consortium pertraherent, & disperso in ures facinore ejus vindicationem Reipub. difficiliorem facerent. Typographis frenum injiciendum.

ORATIO EQVITIS POLONI CONTRA IESVITAS.

HVc etiam referenda est ORATIO Equitis Poloni, & quidem Pontificiæ re-ligionis, quam habuit in frequentissimo procerum Poloniæ Conventu, in ua similiter deteguntur & narrantur Iesuitarum artes, doli, fraudes, impostu-æ, & multa nefaria facinora, non solùm in Polonia, sed etiam in aliis Regnis ac rovinciis ab ipsis patrata. Inter alia sic inquit: *Ego Rom. Ecclesiæ propemodum a-mnus, dico hanc unam Monachorum familiam, quæ à Iesu Salvatore nomen habet, ad erniciem multarum Rerumpublicarum esse institutam. Magna spe ingredior in reliquum Orationis meæ cursum, quia jam periculosissimū istum scopulū vobis tacentibus sum præter ectus. Quid igitur causæ est? ut ita sentiam de istis hominibus, quorū admirabilis pietas, ngularis quædā in omni disciplinarū genere scientia, à multis cōmendatur, & qui primo oco, ordine & authoritate digni sunt habiti? quásnam rationes adferā istius tanti crimi-is? perarduū mihi erit demōstrare. Quò me vertā? aut quos testes producā? Sunt homines Ecclesiastici ordinis honestissimi, atq; ornatiss. tantâ amicitiâ et tantâ necessitudine cū isto rdine Iesuitico conjuncti, ut etiamsi boni viri nō essent, plurimum momenti tamen habere*

deberet illorum Oratio contra Iesuitas, ita autē boni Catholici sunt, ut etiamsi inimicissimi essent Iesuitis, tamen illis credi oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt hæc vobis nova & inopinata Senatores Amplissimi? num primùm ista crimina aures vestræ accipiunt? Nonne soletis interesse concionibus, in quibus affirmare solent constanter & graviter, eâ voce & motu corporis, eâ gravitate & constantiâ viri doctissimi nostri Theologi, Iesuitas eam pestem esse, quæ animadverti non possit, antequam totum Reipublicæ corpus inflammet: eorum mores, gestus, habitum, oculorum conformationem, oris & vultus moderationem, ad res à majoribus nostris benè inventas, atque institutas ad illas, inquam, res omnes, per manus nobis traditas, debilitandas, atque evertendas hunc Monachorum ordinem comparatum esse. Novum istud est Senatores? non his vocibus, non his exclamationibus resonuit primarium templum Lublinense? non summum etiam templum Cracoviense plenum atque refertum his Iesuitarum ornamentis atque testimonijs, ad perpetuam & loci, & temporis, & hominis memoriam? Non fuit hoc, inquam, in istis templis decantatum? Testes sunt viri Senatorij: magnâ authoritate, consilio, prudentiâ ornati, & cæteris ornamentis honoris, ingenij, industriæ clarissimi, qui hoc affirmant. Quid dicam de illustri Episcopo Cracoviensi? quem honoris & amplitudinis causa nomino: cujus ea est ætas, prudentia, authoritas, eruditio, humanitas, judicium, constantia, ingenij acumen, ut ad ejus orationem juramentum vestrum adhibere possitis. Quid igitur is dicit? affirmavit constanter & graviter; voce & vultu ad rei indignitatem composito, istam novam non ante multos annos inventam Monachorum familiam, quæ Iesu Salvatoris nomine ornata est, ad Ecclesiæ Rom. dogmata evertenda comparatam esse, & ad excitanda seditionum incendia, ad evertendos Reip. nostræ bonos

Nota.

,, & omnium comprobatione institutos mores. Iohannes verò Zomoiscius Regni Can-
,, cellarius, & exercituum summus imperator: cujus prudentiam, rei militaris scienti-
,, am, virtutem, authoritatem, felicitatem, fortitudinem omnis semper mirabitur ætas,
,, affirmavit verè & sapienter, ut omnia sæpè dicere solet, istis sacerdotibus in templis
,, et suggestis locum aliquem concedendū esse: ut verò ex monasterijs & templis ad Reip.
,, negotia gerenda accedant, hoc nullo pacto ferri oportere.

Quid ego nunc producam Doctorem Picum, civem Cracoviensem, & virum Senatorium: quem verè Philosophum subtilissimum, & Medicum exercitatissimum possumus appellare, in cujus vita extat imago antiquæ virtutis: cujus oratio exemplum est copiosæ loquentis sapientiæ: is certè ita de Iesuitis judicat, ut sæpè affirmet, pessimè cum patria nostra actum esse, quæ istos non jam dudum ejecerit. Quid ego vobis nunc adferam voces singulorum hominum? quid producam in medium querimonias earum viduarum, quæ non prius istorum salvatorum artes deprehendere potuerunt, antequam domos suas spoliatas animadverterent; omnibus vasis argenteis, omnibus ornamentis aureis, in quibus aliqua ars, aut pretium ita singulare existeret, ut posset eorum cupiditatem incendere. O tempora, ô mores, hæc jam agitantur in foro, jactantur in Palatijs, recitantur in omnibus locis, damnantur in templis, in conspectu Trinitatis: ante imaginem Christi, omnium sanctarum atque sanctorum; hæc declamantur, ad commovendos sanctos atque sanctas ista sæpè & multùm, vehementer & graviter, copiosè & ornatè ab illis exponuntur, qui religionibus sanctorum atque sanctarum præsunt: & à vobis ista ignorantur? Verùm utilissimi sunt propter Scholas: multos jam ludos literarios aperuerunt: magno motu fit concursus juventutis; magna nobilium pars, eaque ferè præcipua, ab illis erudiri suos filios cupit: propter magnam doctrinæ, fidei, gravitatis, constantiæ existimationem, & propter singularem quandam docendi rationem: Eòdem accedit, ut nullis præmiis laborum propositis, magnos tamen labores suscipiant, & sustineant. Heu me miserum: cur ego vos, quos semper laudavi, cogor reprehendere? Non videtis, non intelligitis Senatores? hæc omnia ad perturbandam quietem pertinere? nonne animadvertitis plurimas Scholas ab illis jam dissipatas esse? unam Scholam celeberrimam Cracoviensem, viris doctissimis in omni disciplinarum genere ornatissimam, jam solitudine fœdam atque squalidam, nulla antiqua ornamenta retinere? Habuit Polonia ante isto

istos Iesuiticos Monachos, habuit viros eruditissimos, oratores vehementissimos, Phi-
losophos acutissimos, Iureconsultos prudentissimos, Theologos omni dicendi gravitate,
copiâ atque ornatu instructissimos: habuit nostra patria Scholas, ex quibus, tamquam ex
equo Trojano, prodierunt plurimi doctissimi viri: Vna Academia Cracoviensis quatuor
millia litteratorum juvenum numerabat. Prodibant ex illa Schola illi viri, quorum in-
genium, prudentiam, authoritatē ista adhuc miratur ætas. Iam propè vigesimus annus est,
ut Iesuitas istos in regno nostro videmus, qui ita Scholas suas instituunt, ut omnem indu-
striæ, diligentiæ laudem alijs eripere cupiant: Sæpè admodum ludos Comœdiarum, Tragœ-
diarum, omni splendore, copiâ & ornatu instructos, exhibent: in quibus ludis summam lau-
dem & utilitatem positam esse existimant: & hac propemodum unâ arte multos discipulos
ad se pertrahunt: tamen neque inter istos tam præclaros Magistros; neque inter discipu-
los videmus illos, qui possint aliquo genere eruditionis cum illis antiquis nostræ Scholæ
magistris & doctoribus contendere. Habuimus illo seculo Lucam concionatorem, cujus ea
dicendi vis fuit, ut quamcunque in partem voluisset, animos hominum flectere facilè po-
tuerit. Credo adhuc vos memoriam retinere illius concionatoris, quem Leopolitam nostri
Poloni appellabant: erat ille homo eâ morum elegantiâ, & humanitate, ut semper audi-
torum suorum animis atque auribus novam quandam voluptatem adferret, eo ingenij a-
cumine, eâ doctrinâ, ut semper orationis suæ subtilitate redderet doctiores suos auditores.
Quantæ, & quàm multæ laudes debentur Hosio Cardinali, Cromero Varmiensi Episcopo,
Orichovio, Fricio?

Hîc me incendit quædam cupiditas, ut de istis viris paulò copiosiùs disseram. Sed
metuo, ne ex commemoratione illorum virtutum & eruditionis, recrudescant vestra
vulnera, quæ patria nostra ex morte istorum hominum accepit. Erant illi viri quædam
celcherrima & clarissima Ecclesiæ Romanæ lumina: Habetis, ut opinor, in animis
vestris præclarum illud Fricij volumen de Republica. Extant multi libri Hosij Car-
dinalis, Cromeri: Orichovij orationes adhuc in multorum manibus versantur: & nulla
unquam futura est ætas, ut opinor, quæ illorum memoriam obscuret: Iam si Bembi, Sa-
doleti, Contareni, Reginaldi Poli, & reliquorum summorum hominum libros enumerare
& laudare, ut æquum est, possem, dies me potius, quàm oratio deficeret. Quid horum simile
habent Iesuitæ? Prodeunt quoque quædam illorum lucubrationes. Vtinam illum laborem,
quem in scribendis illis libris susceperunt, in suas Tragœdias, vel Comœdias potius contu-
lissent: ita enim illa sunt refutata ab hæreticis, ita profligata, ut luculentam quoque pla-
gam tota Ecclesia nostra Rom. acceperit. Provocārūt Lublini superiore anno Antitrini-
tarios & Anabaptistas ad disputandum: canebant triumphum ante victoriam: in ea di-
sputatione nihil præter redundantem quandam verborum volubilitatem, & tragicos cla-
mores, quibus in clamoribus omnes Iesuiticæ laudes positæ sunt, præstiterunt: & tantum-
modò plebis, & anicularum & collusorum atque suorum compransorum approbationem
consequuti sunt: & cùm rationum vi Antitrinitarios vincere debuerint, & eam victo-
riam, antequam certatum esset, literarum monumentis tradiderint, eum exitum ille tri-
umphus ante victoriam habuit, ut Ariani minis, convitijs, terroribus, clamoribus fuerint
victi: & primarius quidam illorum hominum Niemojevius etiam verbera senserit.
Dolebamus, Senatores Amplissimi, Ecclesiæ Rom. dignitatem ab istis hominibus ita delu-
di, ut multi ex illo loco, Romanæ Ecclesiæ observantissimi, animo dubio & fluctuante dis-
cesserint. Prodijt libellus Possevini Itali, tanquā fax quædam ad excitandum incendium:
cujus authoritatem si voluissetis sequi, nónne jam domestico dissidio eversam Rempubli-
cam aspiceremus? Quæ ista est ratio Senatores: virum eruditissimum non suæ eruditio-
nis arma & doctrinæ instrumenta ad vincendos suos adversarios conferre? sed ad barba-
ricam crudelitatem & feritatem decurrere. Mederi volunt patriæ nostræ: honesta hæc
ratio est. Verùm si scalpellum adhibeatur ad sanam corporis partem, si viri boni, utiles
cives patriæ è Rep. exterminentur: non medicina, sed carnificina est. Quamobrem Conci-
lium non convocatur? Cur publica disputatio non instituitur? Quamobrem istæ faculæ ad
... excitandam adhibentur? Non est magnum negotium homini erudito, vincere eum, qui

Comparatio Doctorum veterum in Polonia cum Iesuitis.

De Possevino.

literarum cognitione non eſt excultus: præſertim ſi eò quoque accedat bonitas cauſæ. Qui ad gladium, ad ignem, ad aquam, ad cædes, ad vim decurrit, fateatur ſe facilius hominem jugulare, quàm erudire poſſe: animum carnificis, & barbari atque crudelis prædonis, quàm Theologi mentem eruditam habere.

Ieſuitæ diſcipulos multos habent in ſuis ſcholis.

Iuventutem numeroſam habent ſuis in ſcholis: quibus artibus eam colligant & retineant, metuo, ne ſerò admodum animadvertamus, et tum demum velimus huic malo remedium adhibere, cùm jam non poterimus ſi ad maturitatem pervenerit illa improbitas, cujus jam magna apparent et extant veſtigia. Putatiſne Senatores Ampliſſimi, diſciplina Monachorum juventutem nobilium rectè ad res benè gerendas erudiri poſſe? Vtinam tandem aliquando perſpicere poſſitis, Poloniam de ſtatu optimo ad eas calamitates devolutam eſſe, moribus Gallicis, Italicis, Hiſpanicis in patriam noſtram receptis. Si majorum noſtrorum tempora, quibus illæ regiones non fuerunt cognitæ, cum hoc noſtro ſeculo conferamus; quæ ſummum dolorem atque metum nobis adferant, plurima occurrunt: quæ ſpe aliquâ meliorum animum erigant, admodùm pauca & exigua, vel potius nulla ſolatia veniunt in mentem. Quid igitur agimus Senatores? Volumúſne ſcholas evertere? Ego verò hanc amentiam à vobis abeſſe cupio. Placet enim & utile eſt revocare veterem diſciplinam, & patrium morem: præmia Magiſtris & Præceptoribus proponi: eos gratitudinis & utilitatis ſpe, ad ſcholaſticum laborem ſuſcipiendum excitari. Novam iſtam, noſtris majoribus incognitam, nobis ac juventuti noſtræ inutilem, patriæ pernicioſam docendi rationem retineri non placet.

Sed Ieſuitarum operâ, ſtudio & diligentiâ effectum eſt, ut Africa, Aſia, America Perſia Romanæ Eccleſiæ inſtituta & placita amplectatur. Quinam ſunt illi viri? qu eſt iſta pietas? quæ vitæ ſanctimonia? ut tantùm bonum orbi Chriſtiano importaverit Aſpicite iſtos patres noſtros Ieſuitas, ut rectè de illis Apoſtolis fratribus eorum poſſitis ju dicare. Non enim, Senatores Ampliſſimi, ſimia ſimiam tam benè referi, neque ovum ov nec lac lacti tam ſimile eſt, quàm Monachus Ieſuitæ, Ieſuita Monacho: Quid igitur iſ habent? vel in pietate, vel in moribus, vel in eruditione, quo noſtris antecellant?

Ieſuitarum hypocriſis.

Si enim vultum iſtum ad decipiendos homines accommodatum: ſi os in illis latebr Ieſuiticis compoſitum: ſi oculos & totius corporis habitum, atque ipſam orationem ad ſ mulandum & diſſimulandum conformatam mutes atque adimas: nihil habebunt quod pr cæteris Monachis poſſint venditare, quibus ſe illi uſque adeò anteferunt; ut quilibet Ie ſuita cum Ieſu in cœlo eſſe exiſtimet, propterea quòd ſanctimoniam quandam poſſit ſimu lare, & eam, quæ intus incluſa eſt, impietatem benè diſſimulet. Iam ut totius corporis mo tum atque veſtitum, ad colligendam hominum gratiam, mirâ quâdam curâ & ſollicitudi moderantur: ita quoque in templis, non veterem illam à majoribus receptam & approba tam ſimplicem, & non multùm exquiſitam in Dei cultu; atque ſanctorum conſuetudine retinent: ſed ſuperbas, ſtultas, atque impudicas mulieres imitantur, quæ ſplendidius v ſtiri volunt, quàm honeſtæ matronæ: Quo fit ut etiam oculos ſpectatorum in ſe convertan & eorum cupiditatem inflamment. Quis autem eſt ab omni ratione ita alienus, ut non pe ſpiciat illis illecebris, iſtis ornamentis, iſto ſubtili ſanè & ſuavi vocum, & tibiarum co centu, barbaram gentem, incultos atque horridos homines poſſe excitari? & ab illis ſord bus & ſqualore, ad iſtum ſplendorem, & cultum, omnes humanos ſenſus converti? H certè eſt homini à natura tributum, ut omnia jucunda ſequatur. Iſtam legem non audiv mus, legimus, didicimus: ſed ex natura ipſa arripuimus, hauſimus, expreſſimus (quema modum inquit ſummus ille orator) ut rem jucundam, aliquo ſenſu perceptam, homines magis amplectantur, quò magis etiam ſenſibus & cupiditatibus obediant. Currunt igit mulierculæ & juvenes in ædes Ieſuiticas, ſanctæ Barbaræ; ſed graves viri & prudent retinent veterem cultum Mariæ, qui ſcilicet novitatis dulcedine non moventur.

Gratulor ergo, viri Ampliſſimi, Aſiæ, Africæ, Americæ, Perſiæ iſtam mentem, c velint Catholicæ Eccleſiæ nomen ſuum dare, ſed ut verum ſit, quod Ieſuitæ referunt: f ſa enim multa ab illis jactari, jam nonnulli affirmant, & res ipſa loquitur: Sed quema

modi

lum dico, ut verum sit, ne tamen Iesuitæ servitutis jugum nobis imponant, magna cau- adhibenda est. Ijsdem enim artibus & hoc religionis nomine, illas Provincias Hi- no Regi potentissimo subjecerunt, à quo illi emissi, ut exploratores eò consilia omnia ilerunt; ut primùm domestica dissidia excitarent, deinde Hispanicos exercitus regna convulsa, & dissidijs domesticis debilitata adducerent: Quod cùm assequu- unt, omnia cædibus & sanguine ita replent, ut non solùm consilij capiendi, sed etiam respirandi quidem spatium relinquant, illis, à quibus amanter & humaniter fuerant epti. Legimus in sacris libris, extitisse quosdam Gabaonitas astutissimos explora- es, qui simulatâ Legatione, exoletos saccos asinis imposuerunt, utresque vinarios ob- tos, laceros & resartos: calceamenta vetera & lacerata pedibus induerunt: penu- vetustis se texerunt, omnique in commeatum pane mucido sumpto, ad Iosuam se in ca- contulerunt: eique & Israelitis nunciaverunt, se velle cum eis fœdus percutere. Ie- æ Gabaonitæ sunt à Rege Hispaniæ Catholicissimo legati, pallio modestiæ contecti, ceis hypocriseos induti, simulatione paupertatis, modestiæ, pietatis, castitatis ornati: Iesu missos esse quasi ad novam aliquam salutem adferendam hominibus affirmant, se ilijs, laboribus, studijs literarum & pietatis, nocturnis atque diurnis precationibus haustos esse ostendunt. Metuendum autem nobis esse, ne quid Andria apportet mali, indicat miserabilis casus eorum hominum, qui sunt in Africa, Asia, Persia, Ame- a. Neque illarum regionum terminis hoc malum inclusum est: latiùs diducitur, & lies longiùs progreditur istud incendium. Nam etiam in Germania inferiori excita- am sunt ab istis Gabaonitis tanti motus, quibus multæ jam urbes & Provinciæ flo- tissimæ, quasi uno impetu prostratæ jacent. Non possum sine lachrymis Antverpiæ is potentissimæ & amplissimæ luctuosam & funestam direptionem commemorare, nul- nque esse existimo hominem tam durum, quem non moveat tot hominum mors acerbis- a & crudelissima, bonorum direptio ac venditio. Nolo autem vos ad summi istius do- is societatem pertrahere. Eodem motu ab istis Iesuiticis Gabaonitis excitato, im- sa est Anglia & Scotia: quæ regna cum antea externorum hostium impetum de- lerint, nunc domesticis dissidijs debilitata, & ad interitum jam inclinata sunt. Id rò totum acceptum referedum est istis sanctissimis Patribus Gabaonitis Iesuiticis. Hos ctus, ista commoda illi depromunt ex illis suis sacculis obsoletis. Vita Reginæ Angliæ neno & insidijs sæpè appetita est. Scotiæ Regina crudelissimo & indignissimo mortis nere sublata est. Nullum locum nominare possum, Senatores Amplissimi, in quo isti Ga- onitæ pedem posuerint; ut etiam non in eodem tristissima & luctuosissima exempla cru- litatis reliquerint. Et accidit jam aliquoties, Deo ita permittente; ut ijsdem ruinis, arum authores extiterint, ipsi fuerint oppressi. Nam in Anglia multi isti Patres Ga- onitici, ita, ut æquum fuit, supplicio affecti sunt, quos nostri Gabaonitæ in numerum lartyrum referunt. O præclaros Martyres, qui tantorum scelerum convicti fuerunt. Iulta prætereo, Senatores Amplissimi, quæ in Helvetia, quæ in Germania superio- ab istis Patribus sunt excitata. Currit enim magnis progressibus ista Iesuitarum pestis, omnes urbes, omnes Provincias, omnia regna obvia evertit & dissipat.

Ad ea mala, quæ jam nos tangunt, properat animus. Non ignoratis, quas turbas tulerit nobis in Livonia ista Gabaonitica & Iesuitica modestia: jam potentissima bs Riga, ad portum posita ardebat eo incendio, quod fuit excitatum ab istis Gabaoni- s. Abreptus fuit ijsdem procellis & fluctibus, Stephanus Rex fortissimus: qui nisi ad imi sui magnitudinem, consilium & moderationem adhibuisset, jam omnino & cum Riga cum Rege Sueciæ, aut certè Rege Daniæ bellū nobis fuisset susceptum. Vrbem profectò totam Provinciam multis laboribus, magnis sumptibus, magno nostrorum hominum teritu, ad Regni nostri imperium jam diu aggregatam: multò majore cæde, aut ma- ribus impensis atque sudoribus, nunc restitueremus. Tota Lithuania & Vilna urbs

primaria nònne eodem spiritu Iesuitico & Gabaonitico est agitata? Nònne civium atq
multorum nobilium fuit concursus ad prælium cōmittendum? unde illæ procellæ perturb
tionum profectæ sunt, nisi à Iesuitis nostris istis Gabaonitis? potestisne dubitare viri Am
plissimi, totam Lithuaniam ad interitum ab istis Gabaonitis ita impulsam fuisse, ut ja
nunc tantummodo ruinas illius Provinciæ aspicere potuissemus, nisi ad hæc mala resti
guenda Rex sapientissimus authoritatem suam contulisset. Coactus est ille fortissimus Im
perator obsidionem, & expugnationem urbis Plescovianæ intermittere, ut istis tumultib
à Iesuitis excitatis occurreret. O miseram patriam nostram, ô deplorandam conditionem
qui istam pestem, & hæc monstra in visceribus nostris alimus, & quicquid increpuerit, I
suitas jam metuere cogimur: quos otium & cibus alienus ita feroces reddit, ut etiam auth
ritas & sapientia potentissimi Regis eos coërcere non potuerit. Vidistis, Senatores Am
plissimi, Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium atq; ornamentum totius Regni, s
dem Majest. Regiæ, omniū ordinum Ecclesiast. & secularium, ut vocant, receptaculum
præcipuū regni præsidium, mercatorū & reliquæ plebis emporium, matrē artium atq; disc
plinarū, ita vexatā esse ab istis Gabaonitis, ut plurimi boni viri, utiles cives patriæ nostr
homines Catholici affirment, se malle in sylvis, inter feras vitam degere, quàm in ista im
manitate versari. Conspiratione enim factâ, cujus Iesuitæ authores atq; duces extiterun
magna vi atq; impetu in eam domum irruunt, quæ una in tota urbe monumentum antiquita
tis extat, Lutheranis concessa, Rege atq; Senatoribus approbantibus. Apparebant effus
aliquot diebus flammæ, quæ per multas urbis partes fusæ, toti urbi minabantur interitum
Audiebantur voces sceleratorum hominum, prædas efferentium: inter quos, ut quidam af
firmant, etiam versabantur isti Patres, non religioso isto habitu induti, sed attritis rust
corum vestibus cooperti. Commodum illis fuit, & jucundum etiam, ut opinor, istam adoran
dam personam Iesuiticam ad aliquod tempus deponere. Tota urbs in summo periculo ver
sabatur. Neq; ego sum adeò amens, ut negem, istam vim ad alios quoq; Magistros, & Pro
fessores, & totam Scholasticorum turbam pertinere: qua de re jam primarij Lutherani re
tulerunt ad Senatores. Verùm si rem benè consideretis, & istum Gabaoniticum & Iesuiti
cum spiritum cognoveritis, intelligetis ab hoc Iesuitico nomine hæc fulmina profecta esse
Quis enim adeò rerum ignarus, ut nesciat talia perturbationis consilia, plena sceleris, a
his Hispanicis Iesuitis agitari, & nulla unquam ante adventum Iesuitarum talia pericu
la civibus nostris accidisse? Quid multis opus est? Sunt qui affirment, totum ho
quicquid est mali, Iesuitis tribuendum esse, quibus hoc propositum est, ut Evangelici cum
Rectore atque Professoribus, & totâ universitate Academica signis collatis congre
diantur, & Iesuitæ habeant suavissimum spectaculum, atque in locum illiūs partis, qua
fuerit fusa atque deleta, succedant, & amplissima spolia, suorum consiliorum præmi
auferant.

Hîc fortassis dicat aliquis Iesuita: Tu Lutheranæ causæ patrocinium suscipis. Eg
verò Patres sancti Iesuitæ, non meam nunc de Lutherana religione sententiam expli-
co, sed quid metuendum sit à vobis Reipublicæ nostræ ostendo: & superius testatu
sum me Catholicum esse. Neque verò is Ecclesiam Romanam oppugnat, neque hæreti-
cos defendit, qui liberè, ad Reipublicæ utilitates conservandas, ea, quæ sentit, dicit. Qua-
mobrem jam repeto id, quod sæpius affirmavi, & magnâ voce proclamo, Tametsi Ie-
suitæ professione Catholici sint, pestem tamen Reipublicæ nostræ ab illis metuendam es-
se. Erant quoq; majores nostri Catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas Crucifero
sumpserant, & eos omni ratione persequendos esse existimabant, summo Pontifice repu-
gnante, & eius legatis resistentibus. Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali odio ab illi
dissidebant, & vi atq; armis opprimendos esse statuebant. Vos ego appello Reverendissimi
Domini Episcopi: non ignoro, quâ observantiâ ac pietate summū Pontificem colatis: hor-
tor tamen vos, ut tranquillitatem patriæ nostræ vobis commendatam esse velitis. Exi-
guum enim admodum est discrimen inter Cruciferos & Iesuitas, inter crucem & Iesum, s
intra hujus disputationis nostræ limites oratio cōtineatur. Crux & Iesus eandem propemo-

dum vim

n vim habent pietatis, modestiæ, religionis: Cruciferi crucis imagine erant insigniti: uitæ Iesu Salvatoris nomine sunt ornati. Quid modestius? quid magis pium & religio- illis Cruciferis illo seculo extitit? qui verecundi admodum, humani, humiles, abjecti, res Cruciferi apparebant. Isti quoq; Iesuitæ, omni virtutum genere sunt larvati: domi n tantâ solicitudine & diligentiâ gestus suos conformant, ut nihil diversum in illis ap- eat huic personæ, quam sustinent: etiam capita eleganter & moderatè in unam partem linata habent, ut videantur Iesu similes esse, qui pendebat in Cruce. Cruces etiam pictas sculptas habent, etiam in valvis suorum collegiorum cruces pingunt. In ista tam pul- a herba latet antiquus ille serpens, inimicus & accusator fratrum, Diabolus, author idiorum, perturbationum, bellorum intestinorum, cædis & rapinarum.

Dicite mihi S. Patres, pro vestra pietate, candore, modestia, humanitate, quamobrem s apud istam hominum multitudinem, cujus benevolentiam ita vobis collegistis, ut etiam ltæ mulierculæ, imò verò præclaræ mulieres, ornamenta aurea atq; argentea, quæ à ma- is suis amoris causa dantur, vobis libenter, furto propemodum ablata, tradant; & entius jam peccatorum suorum causa ad vos accedant propter vestram humanitatem: ite, quamobrem Hispanicam monarchiam in cœlum laudibus effertis? eam commenda- , & exemplum illius monarchiæ tanquam ad imitandũ proponitis? Non ignoratis, ut o- or, in Hispania cives non malos propter levissimam religionis suspicionem jactari con- nelijs, notari ignominiâ, exilio puniri, morte denique acerbissima mulctari. Extant, vi- larissimi, istorum patrum hæc præclara facinora in tabulis depicta: fortassis propte- , ut illud exemplum Hispanicum vos imitari velitis. Sed non admodum commodè ocu- nostros illâ imagine erudiunt, neque satis copiosè, quid ipsi faciunt, ostendunt. Non e- n his est malorum exitus, quem ostendunt illæ imagines; non his terminis istorum san- rum patrum religio continetur. Nam ad turbandos sepultorũ manes progreditur illorũ destia & charitas: effodiuntur ossa, disijciuntur cineres, & quem terminum, ut vitæ, ita feriarum natura constituit: ultra hunc terminum grassatur ista Iesuitica mansuetudo charitas. O miseram & lamentabilem illorum hominum conditionem. O Regem crude- n. O Regnum citò periturum. Cogitate etiam atque etiam, Senatores Amplissimi, num nto furori locus in patria nostra concedi debeat, vt fratribus nostris, propter diversas in ligione sentẽtias, hoc modo, hac crudelitate & immanitate lucis hujus usura eripiatur: aiij, quamuis sint Catholici, tamen propter opes, vel uxoris vel filiarũ formã, in numerũ reticorum referantur, quia istorum sanctorum patrum cupiditatem, maritorum vel pa- ntum vita impedit. Dicite igitur aliquando patres sancti, si idem in Polonia facere pos- is, quid sitis facturi? Etiã illud dicite, Si Hispanorũ Rex patronus & propemodũ De- ordinis vestri, huc in Poloniã, vel mari vel terrâ exercitus suos cupiat adducere, quid, quã, sitis facturi patres S. Iesuitæ? Video enim vos tantis sumptibus tam firma palatia, æsidia, & propugnacula erigere, quos vos monasteria appellatis, quæ si verè, ut sunt, no- inari debeant, domicilia scelerum omnium atq; flagitiorum receptacula appellari possint. ideo Posnaniæ arcem munitissimam summis præsidiis à vobis ædificatam esse: & cum in- a urbis mœnia contineatur, aditum ad urbẽ patefacere posset omnibus, cum quibus com- unis est vobis cupiditas. Regis palatium Posnaniense nulla parte cum isto vestro propu- naculo est conferendũ. Iesus locum, in quo caput reponeret, non habuit: in campis, in mon- bus versari potius quàm in urbe maluit. Iesuitæ in commodissimo vrbium loco, ad milites el depellendos, vel excipiendos, si velint urbem oppugnare, castra sua ædificant. Video iroslaviæ, etiam Lublini, atque in alijs civitatibus eiusdem munitionis, firmamenti, ntorum præsidiorum extructas arces, ut non scholasticos docere, aut muliercularum pec- ita cognoscere, sed bellum gerere velle videantur. Respondete igitur patres sancti at- ue modesti, num etiam illos Hispanicos exercitus in ista palatia vestra sitis admissuri? lius nimirum Hispanorum Regis, cui vos divinos cultus tribuitis: præsertim si eò ac- edat Papæ authoritas: si quoque eòdem vires suas conferat, tota illa in flagitijs & sce- ribus exercitata juventus, illi scilicet vestri greges aleatorum, in quibus etiam adul-

Iesuitarum Collegia sunt propugnacula.

teri, impuri, atque omnes impudici versantur. Qui cùm sint absque re, absque sede, ne spe, sine fortunis, per urbes pexo capillo, nitidi imberbes, aut etiam barbati, vol tant: qui totam industriam suam in nocturnis insidijs expromunt. Expecto, quid sitis r sponsuri. Moneo tamen vos S. Patres, ut existimetis istos homines non adeò stupidos ess ut non intelligant, quò referantur omnia vestra cōsilia, quæ jam ita in lucem producta sun ut omnibus appareant.

Cogitate etiam atque etiam, Senatores Amplißimi, ne cùm inter abjectißimos hom nes Iesuitarum fraudes sint detectæ, vobis tantùm consilium & prudentia defuisse vide tur, ut non animadvertere poßitis, quàm horrendum exitium vobis immineat. Quod eni eò turpius est, si obliviscamini, quibus fluctibus jactata & quæ naufragia fecerit nostra R spub. eo tempore, cùm vi & armis Cruciferorū improbitas multis annis non potuit reprim tantâ contentione, tantâ sanguinis profusione, multis annorū centurijs bellū gerebatur, ad illius tēporis memoriam animus exhorrescat. Fuerūt enim omnes campi majorū vestr rum sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo tanto ingenio, tanto acumine, tantâ prudent præditus, ut perspicere potuerit, talem exitū, & tam tristē & luctuosum, ac toti orbi Chr stiano periculosum, atq; multis Europæ partibus perniciosum esse expectandū, atq; metuen ab illis Cruciferis? qui in loco sancto in urbe Hierosolyma, apud sepulchrū Dñi vivebant scilicet studio cōmemorandæ mortis Christi erant illi loco ita affixi, ut totū vitæ suæ curr culū in eo consumere statuerent, & talem ordinem omniū actionum suarū amplecterentur, nemo dubitaret, illis hominibus nihil propositum fuisse, præter ipsam pietatem. Habeba monasteria, certis fratrum atq; sororum familijs, ut illi vocabant, distincta: eâ discipl nâ, eiusmodi moribus informata, ut nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderen quæ autem laudarent, & quæ admiratione digna judicarent, ea plurima, vel potius omn extabant: quo fiebat, ut Principes certatim in eos beneficia conferrent. Sed quò tant pietatis & religionis simulatio recidit, serò admodum majores vestri intellexerunt, magno suo malo experti sunt, quid momenti habeat ad decipiendos homines simulata pi tas. Vos autem, vos Senatores, qui in locum Principum Mazoviæ succeßistis, citò & n miùm citò memoriam illorum fluctuum deposuistis, quibus Provincia hæc fuit jactata, ex citatâ illa Cruciferorum tempestate: & bis ad eundem scopulum delati estis, quasi consu tò & meditatè naufragium facere velitis.

Collatio Iesuitarum cum Cruciferis.

Conferte enim Senatores Amplißimi. Iesuitas cùm Cruciferis, vos, inquam, primùm in ve strum patrocinium Iesuitas recepistis. Recordamini Cruciferorum, quàm ex remotis regi nibus ad vos opprimendos præsidia habuerint, & simul ad istos vestros Patres, istos inqua vestros Gabaonitas, oculos convertite. Cogitate etiam atq; etiam, ut ab omnibus rebus in pes & egeni fuerint, cùm primùm huc venissent isti nostri Gabaonitæ. Iam verò quantas pes poßideant, quibus artibus collectas, videtis. Si verò rem totam benè quemadmodum d betis, examinare vultis, cogitate etiam atque etiam, ut non admodum longo interval à nobis Hispanorum Rex sit remotus: à Dantisco sex dierum itinere abest Antverpi quæ urbs domicilium, & sedes potentiæ Hispanicæ esse dicitur. Quid agimus? Senator Amplißimi? quid agimus? Non nos cōmovent, neq; commonent aliorū regnorū tristißim exempla, quod tantò est magis admirandum, quia ad vestram prudentiam & rerum usu acccessit etiam eruditio. Cur non evolvitis aliorum regnorū historias? Cato ille, cui omn cōsensu locus inter sapientes primus conceditur, cū vellet Romanis ea pericula ante ocul ponere, quæ illis imminebāt à Carthaginensib. ficus recētes, quæ mari à vectorib. adfereba

Catonis prudens admonitio.

tur, in Senatū adferebat cū hac oratione: Quā propè iā nostri inimici ad patriā no strā sui imperij terminos porrexerint, videtis Patres cōscripti: Istarū enim ficu succus ita integer in itinere retinetur, ut nulla in illis videatur esse facta mutati & quemadmodum istæ uvæ recentes sunt, dum adferuntur: ita quoq; exercit Carthaginensium firmi & robusti, parati & erecti, non itineris molestia defess possunt advolare. *Recitavi Catonis verba, quibus animos suorum excitare voluit va dè accommodata, ut opinor, nostro huic tempori: Quid enim est, Senatores Amplißim*

*ò minus idem de nobis aliquis Cato dicere possit? Adferuntur ad nos poma Hispanica, il-
suavissima & pulcherrima, majoribus nostris incognita, in quibus colorem, odorem, sa-
rem, succum, si consideres, nunc primùm de arboribus decerpta esse videntur. Non igno-
mus, quantum detrimentũ morum & virtutis importent in patriam nostram illæ deliciæ
Iispanicæ & Italicæ. Sunt multi viri primarij, qui intelligunt, magis ac magis hostibus
stris in regnũ nostrũ aditũ patefieri: & tamen non cogitamus, quibus artib. aliorũ regna
ersa sint, ijsdem Remp. nostrã adeò debilitatã esse, ut ruere incipiat. Et in his nostris mo-
bus et ruinis, vos Senatores Ampliss. quibus cura Reip. tradita est, vos, inquã, in utram-
e aurem dormitis. Aspicitis exploratores istos Gabaonitas, istos inquam Iesuitas explo-
tores Hispanicos, qui antea fuerant pallidi & squalidi, pannis & pulvere obsiti, nunc
erò sunt nitidi & splendidi, potentes & gratiosi. Hos non videtis in regno nostro ita
ersari, ut pro suo arbitrio velint Regem eligere, & illius authoritatem totam &
Iajestatem ad libidinem suam convertere? Non videtis quid moliantur? Properavit
ter in Sueciam plenis velis: eoq; omniũ opinione celeriùs pervenit. Alter 60. milliaria
ibus diebus Viennam Cisijs pervolavit. O celeritatem incredibilem. O nuntium volu-
em. Quæ causa est tantæ celeritatis? Vobisne Patres Sancti Regni administrandi
ra ita commissa est, ut si paululùm remiseritis, periturum esse existimetis? qua spe
t re adductus & incitatus est unus vester Monachus primarius, vestrorũ consiliorũ mo-
rator, ac defensor, ut munus illud pacis constituendæ inter Stephanũ Regẽ & Magnum
ucem Moschoviæ susciperet? Quamobrem istã pacificationẽ sibi non traditã sumpsit?
antúmne vobis authoritatis patres S. tribuitis? & tantum prudentiæ in vobis esse exi-
matis, ut credatis, omnes conditiones pacis vos animadvertere & constituere posse, com-
odas patriæ nostræ: quamvis nesciatis, quib. de causis, quàm magnis atq; arduis tam lon-
m, tam grave & periculosum bellum gereretur? Multorũ vocibus, & diu usurpatũ est* NB.
*overbiũ: Quicquid agit mundus, monachus vult esse secundus, quod tam pulchrè vobis
suitis; & vestro huic principi convenit, quàm etiam vobis conveniret Bernhardinorum
e horribilis habitus, à quo vos ita abhorretis, ut etiam mentio illius sit vobis valdè mole-
: fortassis propterea, ne eam, quam habetis gratiam amittatis? si hunc nitorem, & hanc
egantiam, quæ vobis multorũ hominũ amorẽ colligit, cucullo contegatis, atq; ita obscurã
ddatis. Sed quæ est ista temeritas, inter tantos Principes & Monarchas authoritatẽ su-
n ita interponere tanquam si antea nihil sapientiæ in omnib. Senatorib. fuisset? Iã verò
ıàm fuerit studiosus pacis & gentis nostræ is vester Pater; libellus, quem postea edidit
undè indicat, plenus contumeliarum et maledictorum. Hunc si exterarum nationum ho-
ines legerint, quibus nondum mores nostri sunt cogniti, existimabunt, in Polonia nullam
e pietatem, nullam rationem, nullam virtutem, nullum ordinem. Etiam reliqui Iesuitæ
Ionachi hujus ducis exemplum sequuntur. Emittunt subinde non solùm illos suos juve-
s ad omnia sua facinora exercitatos, verùm etiam & libellos, quibus calamitosam famã,
nquam flammam & incendium, in nostræ Reip. cives viros bonos, volunt excitare. Hæc
ıamvis ita sint, tamen illi vivunt delicatè & suaviter, non solùm nullas pœnas suorum
cinorum non metuunt, sed magnos etiam honores sibi deferri debere existimant. Magni-
ci appellari cupiunt, atq; ad tanti nominis & dignitatis fidem confirmandam omnibus ar-
bus multa prædia colligunt: vel potius ab ijs hominibus, qui fallacem spem precio emere
on dubitant, oppida & prædia exigunt. Atq; hoc pacto nobilitatem, quæ est ornamentum
pace, præsidium & robur in bello, quæ sanguinem suum pro patriæ salute effundit, in ma-
res angustias redigũt. Sunt multi equites, viri fortissimi & cõstantissimi, singulari ani-
i atq; consilij magnitudine præditi, quorũ majores in bello fortissimè occubuerunt, patri-
onia sua pro patriæ salute effuderũt, ipsi quoq; magnã vitæ suæ partẽ in aula Regum col-
cârunt, hi aliquot famulos quotidiani ministerij vix alere possunt. Isti verò patres Ga-
onitæ hoc assecuti sunt, pietate simulatâ, illo vultu et habitu ad decipiẽdos homines com-
rato, ut multos non tantummodò Equites, sed etiã regni Senatores jam opibus superent,
sq; non tantùm contemnere, verùm jam ad cædem quosdam, & animo & oculis suis & li-
llis designare incipiant.*

O tempora, ô mores, ô magnam iniquitatem hominum. Legibus cautum est, ne homo peregrinus ad aliquam dignitatem Regni conjunctã, ne etiam homo plebejus aspirare velit. Ut legis istius authoritas contempta jaceat, quid multis opus est demonstrare? Istud enim multorum vocibus, imò verò multorum gravi & acerbâ oratione reprehensum est? Istud in omnibus comitijs Regni, omnium propè Senatorum clamoribus notatum est: & tamen non animadvertimus, Iesuitas, homines obscuros, peregrinos, & plebejos, tanta bona regni invadere? imò verò jam non pauci reperiuntur nobiles regni nostri, qui se cum illis conjungunt, & sua nomina in illum ordinem Monachorum referunt, ad perpetuam familiæ suæ ignominiam malunt inter monachos, quàm inter nobiles patritios vivere. O cæcas hominũ mẽtes, ô pectora cæca. Non videmus Senatores? Italos atq; Hispanos esse, quos illi jam generales Patres appellant: verè autem duces seditionum atq; conspirationũ in patria nostra nominari possunt. Isti duces jam templa Cracoviæ occupaverũt. Sacerdotes, qui in istis tẽplis sacris præerant, nostros præceptores, homines ætate & morbo confectos, sedibus suis eijciunt atq; exturbant. Apud Polokam villas Parochorum eripiunt, vel potius jam juris quadam simulatione eripuerunt. In multis regionibus Ruteniæ omnes illas partes opimas & fertiles, ubertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, & multitudine omnium rerum, quæ exportantur, præstantissimas invadunt: suorum agrorum terminos in singulos menses extendunt: nobiles, & reliquos homines utiles Reip. exterminant, patrijs sedibus nudos prorsus eijciunt: multas viduas, præclaras fœminas eò deducũt, ut cogantur suis filijs bona erepta, illorum finibus adjungere: liberos suos spem parentum, memoriam nominis, subsidium generis, hæredes familiæ, designatos Reip. cives, patrimonio privare. O miserã illorũ filiorũ conditionẽ. In omnib. cõvivijs disputatur quotidie, in comitijs, in omni hominum nobilium concursu, vim dulcissimæ patriæ nostræ fieri. Testantur multi prudentes, & patriæ amantes viri, violari patriam, si illius bona in eos homines conferantur, quorum nulla in Remp. merita extent: qui tempore pacis & belli in Reip. salute defendenda & dignitate amplificanda, operam suam non collocant: qui non vitam suam pro patriæ salute effundunt. Quid verò Iesuitæ habent, quod nõ sit perniciosum nobis omnibus? Quid habent præter admirabilem pecuniæ magnitudinem, Hispanicis artibus, hoc est, fraude collectam? quã pecuniam, Senatores, ut videtis, ad agros amplificandos, ad palatia sua extruenda cõferunt: reliquam ad nos oppugnandos & jugulandos conservant. Habent ubiq; animi relaxandi gratia, rura amœna, & suburbana, plura etiam prædia, neq; tamen ullum nisi præclarum & propinquũ, domos refertas vasis Turcicis & Italicis. Quid præterea auri, quid argenti apud illos esse putatis? tantum scilicet, quantum è multis familijs coacervari religionis simulatione potuit. Familiam verò quantam & quàm varijs cum artificijs habeãt, quid ego dicam? ut enim omittam coquos, pistores & alias artes vulgares; videtis ut quotidiano cantu vocum & nervorum & tibiarum tota vicinitas personet illius urbis, quàm semel occupaverunt, etiam ut homines Sacerdotes despiciant, ut neminem hominem præ se esse putent, ut se solos sanctos, solos doctos existiment. Quid futurum esse putatis, Senatores, si quis apertius hæc reprehendere velit? Si quò spectẽt isti tanti quotidiani sumptus & effusiones, multis rationibus demonstret? si quis etiam postulet, ut ea bona, quæ turpiter his lenocinijs suis occupaverunt, honestè dimittant? & istam colligendarum opum rationem, quam humanâ æquitate defendere non possunt, divinâ religione tueri desinant? quos tumultus, quas perturbationes futuras esse existimatis? quem putatis ab hæreseos crimine liberum fore? nullum certè, nisi hunc, qui ad illorum nutum & voluntatem sit accommodatus futurus. Stephanus Rex adjuravit, se omni ratione pacem esse conservaturum, inter eos, quorum in religione sunt discrepantes sententiæ. Quamobrem igitur homines novi & peregrini in regnum nostrum sunt recepti, qui dum serant semina discordiarum, bellorũ civilium, inter nos, & contra nos: ita vivunt, ut cuticulam suã curent, pecuniã colligant, quicquid est preciosi in alicujus Equitis domo, illud ad se pertrahant, in fraude & ex fraude vivant? Cur non retinetur authoritas Concilij illius amplissimi & sacratissimi Lateranensis, quod vetuit, ne in posterum nova aliqua Monachorum familia à quo-

quam

ā instituatur? Intellexerunt homines illi sapientissimi, quòd quanta fiat accessio ad monachorum familias, tanta etiam detrahatur facultatibus nobilium, mercatorum, agricolarum, viduarum & reliquorum ordinum, Voluerunt igitur illi viri sancti orbi Christiano consulere, ne crescente numero monachorum, tanquam fundi calamitate, opprimantur boni & prudentes cives patriæ, & viduæ. Metuebant, ne eò res decideret, quod jam fieri videmus, ut crescente malâ hac Iesuitarum tanquam viperarum progenie, augeantur etiam illa mala, quæ metuenda sunt ab illis hominibus, qui in ocio & cibo alieno non possunt nisi ad perniciem patriæ vivere. Videtis enim Senatores, quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid faciant Iesuitæ.

Sed quorsum hæc omnis spectat oratio, Senatores Amplissimi? quid enim facturus sit Summus Pontifex, nondum scimus, quem etiam hoc consilium cepisse ex multis intelleximus, ut istos Iesuitas ex hoc splendore, in aridioris & horridioris vitæ circulū reducat, ut omnibus sit perspicuum, illos esse Monachos. Hoc fortassis beatissimi patris consilium, ad Ecclesiæ tranquillitatem habet aliquid momenti: sed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes mitigandas, quæ sunt à Iesuitis excitatæ, conferat, & ista quoque incommoda atque detrimenta, quæ Reipublicæ allata sunt, compensanda. Illi enim, ut est monachorum ingenium, pilum, non animum mutabunt. Quamobrem oportet nos semper esse excitatos, erectos, & propemodum animis ita armatos, ne blādā aut supplici oratione, aut etiā pietatis simulatione fallamur. Satis enim jā, satis oppressi sumus: multorum nobilium domus sunt eversæ, fortunæ vexatæ, dissipati agricolæ, raptatæ conjuges: multi nobiles, incredibili pietate & amore in patriam, magnis in angustijs versantur, & propemodum ad pedes istorum Iesuitarum abjecti sunt: multi subditi nobilium in Lithuania atque in Mazovia pertulerunt crudelitatem istorum Iesuitarum, pulsi sunt sedibus, patrijs focis, distracti à suis: Videre licet multos oculis lachrymantibus squalidos, sæpe etiam sordidatos & reos. Videtis quotidie magnam accessionem ad numerum horum Iesuitarum fieri. Videtis, multos ex Hispania atque Italia advolare. Animadvertitis, ut opinor, alijs Sacerdotibus iniquissimam vim fieri: viros senes Sacerdotes nostros ab istis Iesuitis miserè jactatos, & repudiatos, perterritos, & sedibus suis exturbatos esse. Hi, quem præter vos appellent, habent neminem. Vobis suas fortunas commendant. Vobis existimationem committunt ac spem vitæ reliquæ. Miserum est exturbari fortunis omnibus, miserius cum injurijs. Constituite etiam vobis ante oculos reliquorum hominum nobilium & agricolarum miseram senectutem, qui ita bonis spoliati sunt, ut cum videant Iesuitas in suis bonis paternis dominari, ipsi filios atque filias suas juvare non possint. Hi vos orant atque obsecrant judices, ut ad illorum dolorem sublevandum vel recordatione parentum vestrorum, & liberorū jucunditate commoveamini, & pietati atque indulgentiæ vestræ serviatis. Omnes Ordines Regni vos orant atque obsecrant, Senatores Amplissimi ut patriæ salutem ante oculos vestros constituatis. Libertas enim agitur nostra, quæ est commendata vobis: vita & fortuna omnium bonorum agitur, quo cupiditatem infinitam cum immani crudelitate intendunt isti Hispani atque Itali Iesuitæ: quorum potentiam cum immani cupiditate conjunctam, nisi represseritis, videte Senatores Amplissimi, ne hoc tempore, quo maximè Respubl. sapientiam, & authoritatem vestram requirit, patriæ, & vobis atq; vestris omnibus, quibus omnia propemodum debetis, defuisse videamini.

Epilogus orationis.

DE TVRBIS IN MOSCOVIA à IESVITIS EXCITATIS PRO DEMETRIO.

IN Moscovia, amplissimo illo Septentrionis tractu, ingentes turbas Iesuitæ excitârunt. Mortuo enim Basilide, magno Duce Moscoviæ, & alio in eius locum electo, Iesuitæ Demetrium quendam, qui ipsis supra modum favebat, subornârunt, & varijs artibus, dolis ac fraudibus, tanquã Basilidis filium, adeóque legitimum regni hæredem intrudere conati sunt. Hic Demetrius apud Regem Poloniæ diligenter instando, Iesuitis eum strenuè adiuvantibus, tandem obtinuit, ut auxiliares sibi copiæ adversus Moscoviæ Ducem decernerentur. Moscus sibi non parum ab illis timens, insigni usus stratagemate, regni sui aliquam partem Demetrio possidendam obtulit: cúmque ille occupatum illam venisset, facto per insidias in eum impetu, ingentem stragẽ edidit, devictóq; Demetrio, cœpit illum. Custodiâ autem liberatus, collecto novo exercitu, copias Magni Ducis fudit, & aliquot arces celeriter occupavit, ac tandem regno potitus est. Post aliquod verò tempus à subditis suis tali occasione trucidatus occubuit. Suborta erat in multorum animis suspicio, quód Iesuitis, ob navatam sibi & præstitam fidelem operam, vehementer faveret, alijs non obscuris indicijs, eum non Basilidis filium esse, quem se ex instinctu Iesuitarum venditaverat, sed dolis, fraudibus & imposturis Iesuitarum, ac vi Demetrij in regnum intrusum esse. Hinc cùm, Iesuitis eum adhortantibus, religionem & ceremonias mutare inciperet, & Polonis, quos magnâ copiâ secum adduxerat, plus, quàm Moscovitis exhibere honoris videretur, nec uti, cõsueto eius loci more, copulatio matrimonialis, à Patriarcha fieret, permittere vellet, sed Iesuitam sacra & solennitates peragere oporteret, tantam in subditorum animis commotionem excitavit, tantúmque in se odium provocavit, ut congregati magno numero captatâ occasione, cùm finitis nuptijs genio Dux indulgeret, multósq; Polonos & Iesuitas convivio excepisset, irruptionem ex improviso in Palatium eius fecerint, cúmque cum omnibus Polonis & Iesuitis trucidârint. Hunc rumorem de occiso Demetrio, & turbis in Moscovia excitatis, factio Iesuitica aliquandiu studiosissimè compressit, ne veritas deprehensa Polonis artes eorum magis suspectas redderet: qui aliâs propter factionis Iesuiticæ in Aula potentiam & insolentiam graviter aliquandiu tumultuati sunt.

DE HVNGARICIS MOTIBVS.

TEstatur etiam Conradus Graserus Francus in sua Plagæ Regiæ historia pag. 186. Iesuitas sub belli Hungarici ultimi æstum aliquot nobilissimas Provincias, hactenus pacatas, in ipso Ianizarorum conspectu, suis artibus tentâsse, turbâsse, totamq; viciniam cum ipsis Christianorum castris ambiguo motu & diffidentiâ replevisse.

DE TVRBIS IN TRANSSYLVANIA à IESVITIS EXCITATIS.

Iesuitæ ex Transsylvania eiecti.

TRanssylvani etiam omnium suarum miseriarum & calamitatum, quas hactenus perpęssi sunt, causam in Iesuitas, eorundemq; audacissimas moliliones publicâ voce conferunt, & quas adhuc metuũt, non aliunde sibi, quàm ex Iesuitarum artibus imaginãtur: ob hanc causam etiam publico Ordinum decreto ex hac Provincia eiecti sunt Anno 1590. sub mensis Ianuarij initium.

Non tamen cessârunt seditiosi homines. Nam post eiectionem suam, authores fuerunt

...es fuerunt clandestinis suis consilijs, ut Sigismundus Bathorius Transylvaniæ Princeps, varios motus cōcitaret, nonnullos ad perniciem persequeretur, bello inextricabili se implicaret, ac deniq; miser & inglorius vivere cogeretur.

Eorum operâ quoq; Stephanus Potscaius, Transylvaniæ Princeps, cruentæ sectæ huic se animosè opponens, tandem veneno propinato è medio sublatus est anno 1607.

Post aliquot etiam annos dolis, ac tandem coniuratione sanguinolentâ aditum sibi rursus in hanc Provinciam parare conantur, ut ex literis Caroli Zerotini Baronis intelligitur, quæ sic habent.

Ex literis Caroli Zerotini Kosicko datis 15 Calend. Maij anno 1610. ad Baronē quendam.

De Transylvaniæ novis motibus nescio quid ad vos relatū sit: fertur ita rem habere. Erat in aula Principis præcipuæ nobilitatis vir, Religione Pontificius, gente & nomine Balthasar Kornis. Is permissu Principis, cujus gratiam adulatione & obsequio sibi conciliaverat, alebat in familia Iesuitam peculiari privilegio, cùm nemini id præterea concederetur, ex lege quâ Monachi isti aditu Provinciæ prohibētur. Erat aūt annexa concessioni cōditio, ut sacra tantùm curaret, Remp. non attingeret, neminem ex reliqua societate alliceret, juventuti informandæ nullam operam daret, & si quæ alia sunt, quibus genus istud hominum maximam orbis partem in venerationem & admirationem sui pridem pellexit; At vir bonus, qui aëre facilius caruisset, quàm ab instituto sodalitij sui recessisset, vel tantillum, Dn̄m solicitè instigare, ut patribus accessum in provinciam aperiret, Principem in partes suas pertraheret, cultū Papisticum restitueret, qui diligētem quidem & sedulā operā ei navabat, sed cū nihil proficeret, nihilq; impetraret, ad alia consilia, impellēte haud dubiè Iesuitâ conversus est. Inde insidiæ Principi fieri ceptæ, in caput eius conjuratū, alij magnæ authoritatis viri, & inter eos Cancellarius Bendis, qui fugâ postea salutem sibi peperit, in consortium pertracti, sed ut accidere plerumq; solet, infelici eventu; detecta enim conspiratio est. Vbi ad notitiam Principis pervenit, ille dissimulare initiò, ubi periculū augeri, consilia procedere vidit, accitis ijs, quorū fidei maximè se permittebat, rē aperit, militem clam acciri & in insidijs collocari extra urbem jubet. Inde venatum proficiscitur, stipatus fortissimorum virorum non contemnendâ manu, educit unà conjuratos, qui ignari quid animi gereret, Principem comitantur, & occasione arreptâ, quòd superiores se viribus esse aut pares saltē existimarent, aggredi instituunt. Nec mora, unus è complicibus educto acinace rectâ illum petit, at is curru, quo ad insidias tegendas vehebatur, exiliens, generosissimo equo confestim conscenso, vim repellit. Accurrunt satellites, accurrit ex insidijs miles; comprehenduntur præcipui ex conjuratis, & necantur. Reversus in urbem magnam adversariorum stragem edidit: sic securitati suæ in posterum prospexit. Sunt qui his molitionibus Cardinalem Forgazium & fratrem Sigismundum cum alijs quibusdam implicare volunt, mihi tamen nil de ijs constat, Iesuitas verò Authores Tragœdiæ hujus fuisse minimè ambigo, dudum jam per Europam ab his artibus celebres.

DE TVRBIS IN STYRIA, CARINTHIA ET CARNIOLA à IESVITIS EXCITATIS.

ANno Domini 1604. Francofurti ad Mœnum à Ioan. Regio in lucē est edita historia sævissimæ & imanis persecutionis in nominatis Provincijs à Iesuitis institutæ, cuius hæc ferè summa est. Vt Iesuitæ in omnes terras & provincias longè lateque fraude dolisque irrepserunt, ita & in Styriam suis sese artibus, exiguo quidem ab initio numero, at mox in immensum sic aucto, ut iam vix Styria, Carinthia & Carniola simul illos capere posit, intruserunt. Et cùm id genus hominum nil nisi crudelitatem sub hypocrisi spiret, ibidem eandem, præsertim Græcij, quæ est Styriæ Metropolis, quam alijs in locis antehac & tentârunt & egerunt Tragœdiam, mutatis solummodó personis, renovârunt. Et ut proprium eorum esse solet, Caroli Archiducis Austriæ superioris animum adversus subditos innocentes & fideles exacerbârunt, atq; eó unâ

cum ijs qui stant ab illorum partibus adduxerunt, ut persecutionem gravissimam, temporibus ijs, quæ aliâs ob Turcicam expeditionem, aliaq; incommoda periculosissima erant, adversus Protestantes institueret. Cuius semel atq; iterum præludia quidem incepta & præmissa fuerunt, nihil tamen, quod alicuius fuisset momenti, effectum est, Carolo Archiduce morte sublato. Nihilominus Iesuitæ toti in hanc curam unicè incubuerunt, ut propositum suum in effectum producerent, & veram religionem, quæ illis sudes erat in oculis, ex tota Styria eijcerent.

Tandem igitur, ubi de processu quodam astutissimè excogitato deliberâssent, in scenam eruperunt, & Tragœdiam, quam diu secum privatim meditati erant, instituerunt. Mense enim Septemb. anni 1598. Parochus Græcensis M. Laurentius Sonnabent, qui quondam Præceptor iuniorum Principum fuit, Filiorum Caroli, scriptum aliquod instinctu Iesuitarum Ministro Græcensi misit, quo authoritate, quâ tunc se pollere iactitabat, ei mandat, ut ab omni religionis Protestantium exercitio desistat: sibi enim hanc curam demandatam esse, & ad suum munus id spectare dicebat.

Sed hoc scripto non territi Ministri, Sonnabendius illis relictis, Dominos Ordinarios Styriæ (sic nominantur Quicumviri, penes quos summa rerum potestas est) aggreditur, Ministros graviter apud eos accusat, & ut illi, quem magistratum suum legitimum appellarent, concionatoribus suis munere publico fungendi potestatem interdicant, petit. Domini Ordinarij memores privilegiorum suorum, nitentes promissis Caroli Patris moderni Principis, non ignari impudentissimorum Iesuitarum postulatorum & technarum, quas antehac sæpè moliti erant, silentio hominem dimittunt. Ille verò filum Ariadnes iam dudum expeditum secutus, & Ministerium Protestantium, & Dominos Ordinarios Styriæ proceres illustres apud Ferdinandum iam Styriæ Archiducem accusat, & ut is pro ea, quâ instructus esset divinitùs authoritate, & amore erga Romanam Ecclesiam præditus, petitioni suæ satisfaciat, & Concionatores Protestantes coherceat, ne illi ab eo neque vocati neque ordinati in urbe, in qua ipse Princeps resideat, ipso invito res sacras administrent, sed inde potius expellat, etiam atq; etiam cotendit.

Princeps à Iesuitis Præceptoribus iam antea edoctus petitioni Parochi locū dat, & Dominis Ordinarijs Edictum severissimum mittit mandatq; illis, dent operam, ut Ministri Protestantes ab officio concionandi desistant, & intra 14 dies finibus totius Styriæ expellantur. Actum 13. Sept. Anno 1598.

Domini Ordinarij perlectis his literis scripto prolixo respondent, partim sese excusantes, quòd mandato huic sine præscitu reliquorum Dominorum Provincialium morem gerere non possint, partim petentes ut ab hoc proposito hisce periculosissimis temporibus, quibus Provincia aliâs maioribus conflictaretur incomodis quàm ut inde eluctari possit, desistat, Iesuitas animum suum exulcerare non patiatur adversus subditos innocentes, ut contra iuramentum quo ex privilegijs Provinciæ obligatus esset, quicquam committat, commemoratione simul incommodorum, quæ inde secutura esset, adiectâ. Sed tantum abfuit ut scripto illo gravissimo ab instituto suo averteretur Ferdinandus, ut indies magis magisque, Iesuitis facem subministrantibus, ad persequutionem accenderetur. Ac proinde 23. Septemb. mandatum alterum, non quidem ut antea Dominis Ordinarijs, sed Ecclesiæ & Scholæ Ministris mittit, quo præcipit ut in hoc ipso momento, sub capitis pœna, à docendi & concionandi officio, tam in Schola quàm Ecclesia desistant, & intra octiduum omnibus suis finibus excedant.

Hoc mandatum ubi accepissent Ministri, Dominos Provinciales adeunt ipsis

pſiſq; rem aperiunt. Convocantur & Ordinarij & Provincialium quidam, qui um Græcij erant, in domum Capitanei Provincialis, quó & Miniſtri accerſun-ur. Deliberatio inſtituitur, an illo die (qui erat Veneris & precibus publicis leſtinatus, quo etiam Euchariſtia ijs, qui die præcedente confeſsi erant, diſtri-uebatur) concio ſit intermittenda. Miniſtri negant, Capitaneus periculum mminens exponit, & ut exeuntes de hac re deliberarent monet. Revocati re-pondent, omninó ſibi in ſententia perſiſtendum eſſe videri, velléque quævis ericula ſubire potiús, quám docendi Provinciam & concionandi officium eſerere. Diſcedere iterum & expectare reſponſum iubentur. Interim dum belli ſupplices ad Principem mittuntur, & à Principe reſpondetur, tempus, uod concionibus deſtinatum erat Ieſuitarum conſilio cunctando, præterlabi-ur, & ſic conciones ab illo die intermittere in poſterum coguntur. Ac licet ctiduum ipſis præſcripſerit Princeps, tamen expectare illud, ut elaberetur, ræ ſummo expellendi eos ardore, noluit, ſed vigeſimo octavo Septembris po-remum illis mandatum mittit, & ut illâ adhuc die urbe exeant, ſub capitis pe-culo præcipit.

Illuſtres quidem Domini Ordinarij, nec non Provincialium pars maxima ihil non agit ſupplicibus libellis & ſcriptis graviſsimis, quæ vel cautem Mar-eſiam emollire potuiſſent, ut manere Miniſtris ſuis liceret. Sed Ieſuitarum in-igationes plus quàm totius provinciæ illuſtriſsimæ ſupplicationes humillimæ oterant. Et ut conatus ille ſuccederet, rem ita comparârant. Abijt pauló ante rchidux, pauciſsimis illum comitantibus, in Italiam, ut ferebatur ad Prin-pem Ferrarienſem; eâ veró occaſione Romam quoque profectus eſt ad Pon-ficem, qui, ut aiebant, menſâ eum dignari noluit, antequam ei Cœnâ Domi-câ ab ipſo miniſtratâ promiſiſſet, ſe Lutheranos ex Provincijs ſuis expulſu-um. Redeunte illo, mox advolant Regis Hiſpaniarum, Pontificis & Princi-um quorundam Italiæ Legati, militibus non paucis ſtipati, eo quidem no-ine, ut ſororem Archiducis Regi Hiſpaniarum adducerent, ut veró eventus ocuit, ut Ieſuitarum voluntati ſatisfieret. Cùm enim illi cum militibus in rbe eſſent congregati, perſecutio inſtituitur, & acerrimé urgetur. Archidu-iſſa ſe non abituram in Hiſpaniam proteſtatur, antequam Miniſtros in exi-um eiectos videret. Proceres terrentur, Ordinarij coguntur, cives minis & vi hercentur, res eó deducitur, ut Miniſtri Eccleſiæ & Scholæ omnes uno eo-ẽmque die Græcio eijcerentur, quorum numerus novendecim erat perſona-um: Factum 28. Septemb. Anni 1598. qui profeſtus fuit Michaelis Archangeli. tq; ita ex urbe illa clariſsima, & pauló poſt ex univerſa Styria Evangelij lux, uæ tanto labore, magno ſtudio, multis laboribus exhauſtis diu propugnata & efenſa erat ab illuſtribus Styriæ Proceribus, tam citó Ieſuitarum rabie expulſa eiecta eſt. Noctehunc diem proximé præcedente, fulgura & tonitrua tam ter-bilia exaudita ſunt, tempore non conſueto, ut nemo non portentoſa illa eſſe bitraretur. Neq; defuerunt, qui Miniſtris ſalutem ea attuliſſe & ficas Hiſpa-orum ac Italorum à cervicibus eorum avertiſſe perhiberẽt. Ab hoc etiam tem-ore pluvia per ſex integras ſeptimanas cõtinuó feré durabat, ut plurimum da-ni aquarũ eluviones dederint, & annonæ caritas maxima ſecuta ſit. Domini Ordinarij Comitijs habitis graviſsimé de Ieſuitarum technis conqueruntur: in teris etiam ex Comitijs ad Principem miſsis, pacis publicæ hoſtes, tecto tamen omine, & perturbatores Rerumpub. appellantur, eoſq; accuſant, quód ſubin-e hortentur Principem, ut privilegia ſuis Provincijs data, conceſsiones item, onventiones, conditiones, pacificationes religionis & pacta omnia quantúm-is ſigillis & iuramentis approbata & confirmata, infringat, reſcindat & irrita eddat: Miniſtros quoq; in integrum reſtituiá Principe ſuppliciter flagitant, ed fruſtra.

Finitis Comitijs Provincialibus, reliquæ etiam civitates in Styria iuben-
tur, ut Ministros suos dimittant: cui mandato plurimæ morem gerunt. Incola
verò Ferrifodinarũ id facere recusant. Milites igitur eò mittuntur, qui civitatẽ
expugnant, cives miserrimè captivos plenis plaustris Græcium mittunt ibique
indignissimis modis mulctantur. Vrbe hac expugnatâ & captâ, Arcem Illustris
ac Generosi Domini Iohannis Hoffmanni adeunt, & templum illi vicinum, in
quo sepulchrum huius familiæ erat, pulvere tormentario subiecto evertunt, ut
ossa hinc inde dispergerentur. Non diu post Græcij templum, in quo Evange-
licæ cõciones habitæ sunt, militibus cinctum occupant, altare destruunt, corpus
Vuilhelmi Zimmermanni Theologi ex sepulchro effossum in Murrham flu-
vium urbem allabentem projiciunt. Civibus gravissimè interdicunt, etiam sub
capitis periculo, ne extra urbem sacrâ synaxi utantur, infantésque baptizari &
matrimonia confirmari sinant: imò ne quis Psalmos Germanicos saltem dom
suæ canat. Quidam Magister Iuris Advocatus, quòd paucula quædam ut po-
liticus, ad populum verba fecisset, in carcerem conijcitur. Alij levibus de causi
puniuntur & grandi ære mulctantur, ut non pauci quibus religio cordi erat
relictis suis bonis aliò commigrârint, ut suam ex tyrannide Iesuitarum, qui hi
omnibus non solùm interfuerunt, sed etiam præfuerunt, conscientiam & vitam
vindicarent.

Quod in Styria, id etiam in Carinthia factum & perpetratum est, quod ma
lo Iesuitæ, quàm meis verbis referre. Sic igitur Martinus Episcopus Seco-
viensis ad magni nominis virum Augustæ Vindelicorum scripsit. *Illustris a*
Generose Domine N. N. Dn. charissime, & observande; postquam pridie Nativitati
B. Mariæ Virginis ad vestram illustrem Dominationem literas dedi, quibus significav
totam Styriam circa religionem Dei præpotentis beneficio reformatam esse; sequenti di
ibidem in templo Parochiali Carinthiaco fecimus initium reformationis. Commissari
mihi adjuncti erant Dn. Iohannes Comes ab Ortenburg, Carinthiæ Supremus Capitaneus
Hartmannus Zingel eiusdem Provinciæ Vicedominus; D. Angelus Costeda, Serenis
Consiliarius; & Iohannes Christoph. à Pranck. Guardiæ nostræ Capitaneus. Eodem igi
tur planè modo sicut & Styria, Carinthia à nobis reformata; inprimis hæretica templ
cum cœmeterijs, sectariorumq; Prædicantium ædibus, ubique partim arietibus, parti
pulvere tormentario sunt eversa. Prædicantes ubique ex Provincia expulsi, uxores pu
tativæ & concubinæ ab eorum consortio abactæ, illisque reditus sub pœna proscription
in omnibus Provincijs interdictus. Omnes Catholicæ Ecclesiæ, quæ erant in hæreticoru
potestate, sunt recuperatæ, Catholicis Pastoribus impositis: Omnes civitates, omnia op
pida, omnes pagi diligenter reformati: pertinaces hæretici ex omnibus suæ Celsit. Pro
vincijs proscripti. In omnibus ferè, maximè verò principalioribus locis exhortationes
me ad populum in tertiam & quartam vesperæ horam habitæ. Communio sub utraq; spec
in omnibus locis, & viva voce & per patentes literas (authoritate Apostolicâ à Dn. Nun
tio Apostolico Episcopo Adriensi mihi concessâ) à me sublata. Insuper literæ patent
Archidiaconis Gmuntensi, Frisacensi, Curcensi, Laventinensi & Aquitensi, & nonnull
Prælatis datæ, salutaria continentes remedia, quibus reformatio maneat stabilita, & a
Ecclesiam reductis omnis occasio ad vomitum redeundi sit præcisa. Multa millia libro
rum publicè in varijs locis combusta, quàm plurima animarum millia ad ovile Christi di
vinâ gratiâ reducta. Et sit tota Carinthia spatio trium mensium integra reformata, innu
merabilibus hominibus de suo ad Ecclesiam reditu sibimet ipsis gratulantibus. Turba ru
sticorum & Villacenses sunt quidem tumultuati, attamen illorum furor non diu duravi
Civitas quoque Clangenfurt contra nos semper fuit in armis, denique nos ab ingressu pro
hibuit donec tantum per TERRIBILE *mandatum commutata reformationi se sub*
jecerit. Itaque pridie S. Martini vexillum 500. militum ex Clangenfurt in civitate
Volckmarck est translatum, eodemque die omnes sectarij prædicantes ex eadem civita
discesserun

ſceſſerunt. Quibus omnibus poſtquam Clangenfurtenſis ciuitas ita fuit euacuata, nos feſto ſancti Martini cum noſtro militum vexillo ingreſſi ſumus, tota in armis contra ctum poſitâ ciuitate... Sequenti poſtea die, quæ erat Dominica, in templo Parochiali populum, qui erat numeroſiſſimus, orationem in quartam uſque horam habui, & poſt- dum hac rebelli ciuitate, more ſolito, in omnibus per triduum reformata, domum oque diſceſſimus. Reformationis & Carinthiacæ & Styriacæ Acta forſan aliquando blicis typis committentur. Hæc quoque commiſſio, per quàm feliciter & præter omnem pectationem (Deo ſit laus) ſine omni ſanguinis effuſione peracta, ita noſtro Sereniſſimo cuit, ut inde plurimùm ceperit voluptatis. Hæretici multa de rapinis noſtrorum mili- n, & de tyrannide, quam nos Commiſſarij in populum exercuiſſemus, ſparſerunt, ſed o- ia ea quum ſint falſiſſima, & mendacia per ſe euaneſcere ſoleant, nullâ pro innocentia ſtræ declaratione Apologiâ opus erit. Hæc libentius ad Veſtram Illuſtr. Dominat. ipſi, quum exiſtimem, hanc narrationem ſaltem aliquam illius doloris, quem Veſtra Il- ſtr. Dominatio ob Caniſam, proh dolor, turpiter amiſſam percipit, mitigationem fore. ptim Græcij die 21. Novemb.

Ex hac Epiſtola Lector iudicet de Reformationibus Ieſuitarum.

Palàm etiam præ ſe tulerũt Ieſuitæ, Nullâ re hactenus intra Europam plus ccatum eſſe, quàm nimiâ Monarcharum in perſequendis Hæreticis, exequẽ- ſq; Pontificum Rom. iuſsibus lenitate. Hocq; inter illos adeò certum eſt, ut ne ux quidem Albanus, quamvis crudeliſsimè ſævierit, eis per omnia ſatisfece- , vel ipſo Albano teſte. Et familia Auſtriaca eminentiſsima ad perſecutiones ius permoveri non potuit, quã unus atq; alter eius ſurculus Ieſuitis formãdus diſponẽdus traditus fuiſſet. Philippum II. quoq; Hiſpaniarum Regem à mo- ratis conſilijs, in quæ ab initio propendebat, ad quæ etiam à Maximiliano Pa- uele & Affine, miſſo ad id Carolo fratre incitabatur, Ieſuitæ inprimis averte- nt, & obtinuerunt ut Inquiſitionem Hiſpanicam in Belgio & Tridentini Con- ij exequutionem per vim introducere maluerit, quàm aviti ſui Patrimonij culentiſsimam partem pacatè poſsidere.

DE NEFARIIS FACINORIBVS IN BEL- GIO ET VICINIS REGIONIBVS PATRATIS à IESVITIS.

NON prius etiam acquieverunt Ieſuitæ Furiarum inſtar, quàm Auriacus Princeps Vvilhelmus tandem miſerabili & condolenda morte, ſclopeto, à althaſare Gerhardi Burgundo, proditoriè petitus, interficeretur anno 1584. . Iulij. Chron. Belg. t. 1. p. 451.

Iidem etiã Mauritij, Principis Auriaci filij fortiſsimi iugulũ inſidioſè per Pe- im de Pennes, Michaelem Renicher, Petrum de Four & ſicarios plures alios ſtijſſe, & mortem illi præſentiſsimam, inſtinctu prorſus diabolico, intẽtâſſe an- 1594. & rurſus anno 1598. Chron. Belg. teſtatur t. 1. p. 719. & t. 2. p. 93.

DE OCCVPATO IVLIACO ARTIBVS AC DOLIS IESVITARVM EX LITERIS MAGNI CV- IVSDAM ET NOBILISSIMI VIRI ANNO 1609. AVG. 10.

LEOPOLDVS Iuliacum ipſum nomine Cæſaris tanquam Imperij ſeque- ſter occupavit, ſed mirâ arte & Ieſuitarum Colonienſium ope, apud quos es aliquot deliberandi cauſa, antequam rem aggrederetur, veſtitu Ieſuitico dutus hæſit. Intercedebat Ieſuitis illis cum Ruſenburgio Iuliaci præfecto

magna & notitia & familiaritas, itaq; Primarius Pater illius Collegij septē aut octo alijs fratribus, inter quos & Archidux Leopoldus, stipatus visendi præfecti causa Iuliacum excurrit: eò ubi advenerat, petit introeundi copiam, quam obtinuit, etiam pro comitibus suis, qui ubi perlustrando in præcipuum arcis cōclave à Præfecto deducti essent, primarius iste Iesuita illū alloquitur & quærit, si Imperator illi præciperet, ut castrum illud in manus alterius traderet, an etiā pareret? ille testabatur, se ordinibus Provinciarum de novo obstrictum, non alijs quàm illis reddere debere, posse tamen illud mandatum tale esse, quod ipsi parere necessum foret; quid, inquit Iesuita, si Imperator alicui ex suis agnatis aliquod mandatum dedisset, ut illud ei redderes, pareres ne, an non? si utrumque viderem, respondit, deliberarem; at, inquit Iesuita, quid si iam in arce cum tali mandato esset anne eum iterum expellere velles? adhæc verba attonitus respondit, minimè, imò recognoscerem in eo Imperatorem & parerem: sic Iesuita ostendit Leopoldum, qui ipsi mandatum Cæsareum exhibuit statim; & paulo post iuramentum fidelitatis ab ipso exegit, & à cæteris militibus præsidiarijs recusantes autem arce exegit. Quid tibi de hoc Iesuitarum stratagemate videtur? nisi astutum & vafrum hoc hominum genus in ordinem redigatur, vel extra orbem potius in abyssum unde illi prosiluerunt, repellatur, hi tandem imperium orbis rapere conabuntur.

IESVITAE EX OMNIBVS BELGII PROVINCIIS VNITIS SEV CONFOEDERATIS OB MVLTA NEFARIA FACINORA PRIVATIM ET PVPLICE ATTENTATA, EXCEDERE IVBENTVR.

IEsuitas anno Christi 1612. gravis in Belgio afflixit fortuna. Ibi enim Mandatum ab ordinibus confœderatis publicatum est, *quo relatū ad se dicunt, multos sacrificulos, monachos & alios id genus Ecclesiasticos, maximè verò Iesuitas in cōfœderatas Belgij Provincias quotidiè confluere, ibiq; exotericas suas doctrinas inter subditos desseminare, contrarias verbo Dei superstitiones hominibus instillare, & id maxime agere, ut tyrañidē & potestatē Pont. Rom. quā nō solùm in spiritualibus super omnia Concilia, sed etiam in secularibus super omnes Reges, Principes, & Resp. statuunt, affirmantes, eum illis omnibus eorumque regnis & Provincijs imperare, & subditos ab obedientia eorum absolvere posse, quod quidem ad seditionem in populo excitandam necessariò comparatum sit, multisque nefarijs consultationibus & machinationibus occasionem præbeat, velut ex Galliæ, Britanniæque regnis & Ducatu Veneto desumpta eius rei exempla in recenti adhuc memoria versentur. Quandoquidem igitur unitarum Provinciarum Statibus necessarium jam ante visum fuerit, eiusmodi edicta publicare, quibus caveretur, ne subditi istarum Provinciarum venenatis istis, & tam veræ Christianæ fidei, quàm honestis politicis constitutionibus adversantibus opinionibus inficerentur, infecti verò & jurejurando Pontificijs istis erroribus addicti ad officia & munera publica nullà admitterentur, ad præcavenda omnia perniciosa Reipub. conventicula, & tacitas occultasq; contributiones, pecuniarūq; exactiones evitandas, necessarium verò sit, unicè id curare, ut pax & concordia inter subditos Belgicarum Provinciarū cum vicinis regionibus cōservetur, nec quid cōtra libertatē Provinciarū, sub honestā conversationū & cōmerciorū specie tentetur, edicta sese omnia tā in Provincijs istis quā vicinis regionibus condita evolvisse, & deliberato cū Mauritio Nassoviæ Comite cōsilio, decrevisse, decernere etiā & imperare, ut oēs sacrificuli, monachi, Iesuitæ & alij id genus Ecclesiastici, Clerici & religioni Rom. addicti, cuiuscunq; ordinis & dignitatis sint, quos duorum mensiū à publicatione hujus edicti tēpore, in unitas Belgij Provincias venire contigerit, primo statim adventus sui loco, & locis porrò ubi pernoctare voluerint omnib. nomina sua coram Præfecto & Magistratu lo-*

ius profiteantur, & quæ causa sit adventus sui, ubi item hospitium suū habeant, aperiant,
q; idem etiam elapso duorum mēsium spatio facere teneantur, omnes modò dictæ personæ,
æ jam antea ad Provincias istas veniunt, nec sedē tamen ibi certā habeant, Præfectis ista
nnia fideliter cōsignantib. & ad superiorē Magistratū referentib. ne fortè quid ab hujus-
odi personis, quod in provinciarū perniciē cadat, tentetur. Quód si verò quis nomen suum
n professus deprehendatur, is 50. florenis mulctatus solum vertere cogatur, ita ut nunquā
l Provincias istas unitas sub proscriptionis publicæ pœna redire possit. Imperare autem
iam & mandare omnib. & singulis, apud quos Iesuitæ, Monachi & alij Clerici Ecclesia-
ciq; Rom. religionis homines diversuri sunt, ut diligenter an nominū suorū professionem
cerint inquirant, vel ipsimet ante tertiā mansionis eorum noctem, eam apud Præfectos &
Magistratū sub pœna 100. florenorum faciant, excusatione omni, quasi personas istas non
verint, posthabitâ & neglectâ, exceptis tamen publicis diversorijs, utpote de quorū noti-
a certi aliquid affirmari non possit. Prohibere porrò & interdicere omnibus provinciarū
itarū incolis, ne publicato hoc mandato, in ullū sese Collegium aūt Scholam Iesuitarum
nferant, sub pœna, quòd perpetuo tempore inutiles censeri debeant, qui ad officiū aliquod
munus publicū in Provincijs admittantur, vel canonicatu & beneficijs ullis fruantur,
insuper ex suis bonis, 100. florenorū multam singulis mensibus persolvere cogantur, quā
enam subire etiam teneantur oēs, qui ante publicationē hujus mandati, in scholas & Col-
gia Iesuitarū se contulerint, neq; intra duorum mensiū spacium egressi fuerint. Quod si ve-
aliqui bona nulla habeant, à parentibus vel tutorib. eorum multa ista exigatur, nisi forte
æter & contra eorū voluntatem in scholas & Collegia ista se contulerint, quo casu paren-
bus tutoribusq; interdictū velint, ne pecuniā ipsis, vel aliud quid sive directè sive per indi-
ctum mittāt afferri ve curent, sub modò dicta 100. florenorū mulcta ex proprijs suis bonis
æstanda. Omnem aūt alienationem bonorum suorum ab illis, qui contra mandatum hoc in
cholis & Collegijs Iesuiticis mansuri sunt, sive per donationē, sive per testamēta, codicil-
s aut dispositiones alias factā, nullā omninò & nullius efficaciæ sese declarare. Mandare
iam ut ad nullum officiū vel munus publicū admittantur, sive indigenæ sive advenæ, qui
st duorū mensium à publicatione Mandati defluxū, gradum aliquē honoris apud eos, præ-
to de defendēdis Rom. superstitionib. juramento, acceperint, & ut illi, qui post factā anno
76. pacificationē Gādavi, juramentū illud præstiterūt, & ad officia aliqua adhibiti sunt,
intra duorū mensiū post publicationem hanc spaciū à juramento isto expediant, & jura-
ento fidelitatis hisce Provincijs locisq; ubi habitant, se adstringant, nisi jā antea juramē-
fidelitatis præstito, superstitionib. istis nunciū remiserint, quam renunciationē & jura-
enti præstationem ratam habere velint. Imperare porrò omnibus, qui sub juramento Pon-
ficio gradū aliquē vel adepti sunt, vel porrò etiā adipiscentur, & in unitarū Provincia-
loco aliquo, vel jam habitent, vel in posterū habitaturi sint, ut primo vel post publicatio-
edicti huius, vel post adventum suū in has Provincias, mense, corā loci istius Magistra-
cōpareant, & juramentū fidelitatis præstent, sub pœna, ut Provincijs istis excedāt, per-
lutis post primum mensem 50. post alterū verò 100. florenis, tertio verò mense, nisi disces-
rint, publicè proscribantur. Mandare præterea omnib. unitarum Provinc. incolis & ad-
enis, ut in nullo templo vel privato loco alio, sive in agro, sive navib. conventū ullū sive
irorū sive mulierū instituant, Missas celebrent, superstitiones Papisticas docēdo, legēdo
admonendo exerceant, aut conventicula Rom. religioni addictarū personarū foveant,
iamsi nec sacrificulus, nec monachus, nec clericus eis ullus adsit, qui exercitia ista pera-
nt, sub quocūq; etiam prætextu id fiat, sive publicè sive privatim, sub pœna 200. florenorū,
os persolvere cogaturis, in cujus vel domo, vel agro, vel navi cōvēticula ista habita fue-
nt: illi verò, qui missas celebrârint, vel exercitia superstitionis Pōtificiæ alia peregerint,
:tranei sint perpetuæ proscriptionis, & arbitrariâ quadā aliâ insuper pœnâ, sin indigenæ,
rpertuæ itē relegationis & omniū beneficiorum privationis pœna afficiantur, nec à quo-
iam hospitio excipiantur, mulcta hospiti 100. florenorū, pro prima vice, 200. pro secunda,
300. cū perpetua proscriptione pro tertia vice irrogata, Illi vero, qui Missæ & aliarum

superstitionum Papisticarũ exercitio interfuerint, beneficijs suis omnibus privetur, & is florenis pro singulis vicibus, quotiescunq; id fecisse vel deprehendantur, vel convincantur persolvant, quam mulctam omnes etiam alij, qui in conventiculis istis deprehensi fuerint, unà cum optimi sui vestimenti amißione præstare teneantur, habita consideratione, quod si quis doctrinam aliquam, politicæ Provinciarum gubernationi repugnantem & obedientia subditorum cõtrariam attulerit, capitis supplicio, tãquam pacis & tranquillitatis publicæ turbator afficiẽdus sit. Cõstituere porrò, & decernere, ut qui sub specie quasi Rom. religioni addicti essent, à sacrificulo aut monacho, vel rebaptizari se, vel matrimonio novo copulari curaverint, præter arbitrariam Magistratûs pœnam, 100. florenos persolvant, omnes verò alij, qui vel baptismo vel copulationi isti maritali adfuerint, 50. florenos numerent, sacrificulus verò vel Monachus, qui id fecerit, simili pœnâ adficiatur. Qui autem conventicula ejusmodi instituere & introducere in loco aliquo cõnati fuerint, quadruplo majori, quàm qui illis adfuerint, mulctâ afficiantur. Sed & hoc tandem imperare, ne quis vel in Provincijs habitans, vel in illis commercia sua agitans, ullam contributionem pecuniarum faciat, quæ ex Provincijs ad loca alia transferantur, & vel ad Templi alicujus extruendi, vel Collegij instituendi usum adhibeatur, nec quicquam expendat aut contribuat sine expresso Magistratûs Provinciarum consensu, constituta in eos, qui vel exactiones ista facere, vel contributam pecuniam ex provincijs abducere ausi fuerint, pœnâ capitali & omnium bonorum confiscatione; In eos verò, qui contributionẽ aliquam fecerint, pœna Magistratus arbitraria, & mulctâ quadrupli statutâ, quarum mulctarum tertia pars Præfectis sive Magistratui, tertia delatoribus cedere, tertia item in usum Reipubl. converti debeat, nec tamen specialibus interim in hoc negotio pro Provincijs promulgatis edictis quicquam hoc edicto derogetur.

Mandatum hoc 27. Martij Hagæ Comitis publicatum, causam adversæ parti præbuit, ut nullum unitarum Provinciarum incolam in suis ditionibus regionibusq; ultra decem vel ad summum 14. dies, quicquid etiam negotij expediendum ibi haberet, nisi profeßionem faciens ad Missæ officium venisset, tolerare voluerint.

Negotiatio Iesuitarum in Belgio.

Hoc tamen quantumvis severissimo Edicto parum Illustrissimi Ordines obtinuerunt. Nam anno millesimo sexcentesimo decimo sexto in lucem editus est libellus hoc titulo: *Iesuitica per unitas Belgij Provincias Negotiatio.* In eo continentur scripta quædam Iesuitica, reperta inter chartas cuiusdam Patris & Sacrificuli Iesuiticæ Societatis. In scriptis ac literis istis videre licet, quibus artibus, quantóque studio suam, quam vocant, *Negotiationem* in unitis Provincijs Iesuitæ exerceant, & Pontificiam religionem, cum Dominatione Iesuitica in Ecclesiæ & Reipubl. Reformatæ perniciem propagare conentur. Adscribam Indicem quorundam saltem, quæ in his scriptis notatu digna reperiuntur.

1. *Complures Iesuitas in Provincias Belgicas fœderatas à Superioribus emitti.*
2. *Non tantum ut veteres Pontificios confirment, sed etiam, ut omnibus modis novos lucrifaciant.*
3. *Atq; adeò ut integras Provincias ad consensum in Religione Papistica perducant.*
4. *Illud ut effectum dent, non solùm plebem eos seducere, sed vel in primis id operã dare, ut eos, qui authoritate valent & rerum potiuntur, in nassam suam pertrahant, quorum operâ Iesuiticam negotiationem per totam Provinciam fructuosiùs exerceant.*
5. *Talibus eos permittere, ut fiant* Secretò *Catholici, quod ajunt, modò se totos ad nutum & consilia Iesuitarum accommodent.*
6. *Quin etiam cum talibus eos dispensare in audiendis Reformatorum concionibus & carnium esu, ut eò tutius lateant, & res Papisticas commodius juvent.*
7. *Permittere etiã illis, ut Senatui Reformatorũ intersint, in deprehensionem & dissipationem conventuũ Pontificiorũ unà cum cæteris cõsentiant, modò genuini sint Papistæ eoq; id faciant fine, ut se occultent, & consilia, quæ adversus Papistas habentur, impediant eosdem urgente neceßitate præmoneant, omnique occasione Papisticam religionem propagent.*

8. Omn

8. *Omni eos arte & studio Belgicam juventutem tentare.*

9. *Eos invigilare super externis & internis; & versari in utroque homine & u-oque seculo.*

10. *Dumq; isthæc omnia jussu Superiorum gnaviter exequuntur, nolle tamen censeri in rum numero, qui se rebus statuum immisceant.*

11. *Distribui fœderatum Belgium in Provincias, & unicuiq; emissario Jesuitico as-gnari certum & fixum locum residentiæ, è quo se movere ipsi non liceat absque Superio-m consensu.*

12. *Excursiones etiam ad vicina loca singulis imperari.*

13. *Habere eos in Provincijs unitis Superiorem missionis, quem vocant, ad quem te-ntur recurrere incidentibus difficultatibus.*

14. *Iesuitas numerum Pontificiorum in singulis urbibus, & decreta ab ijs in rem ontificiam facta referre in libros usui isti destinatos.*

15. *Pecunias quoq; eorum directione colligi, & à Quæstoribus in usus comunes rei Pon-ficiæ asservari.*

16. *Emissos & in Belgio residentes Iesuitas teneri sæpissimè ad Superiores scribere omnibus tam politicis, quàm Ecclesiasticis, ut omnium locorum conditio illis plenissimè notescat.*

17. *In hunc finem certa capita illis præscripta esse, quæ in literis scribendis se-antur.*

18. *Habere eos stylum ipsis solis (non externis) cognitum, & plerumque de rebus suis ribere tamquam de seculari Mercatura, sive negotiatione, item rationibus & computo, biti, soluti, &c.*

19. *Cum tabellarijs literas perferendas committunt, non exprimere eos in inscriptio-nomen Iesuitæ, ad quem pertinent, sed nomen alicujus Civis, aut Mercatoris Pontifi-j, qui sciat, ad quem sint curandæ literæ ex duabus prioribus literis nominis Iesuitæ in-riptioni subjectis.*

20. *Superiores de ijs, quæ ab emissis Iesuitis perscribuntur, statuere, &, si postulet ecessitas, consulere Provincialem aut Generalem Romæ residentem, ut pro re nata Ro-æ & Bruxellis impetrent aut disponant, quæ ad commodum Iesuiticæ Negotiationis spe-are possint.*

21. *Non sufficere, ut sæpè & diligenter de omnibus scribant emissarij, sed requiri in-per, ut aliquoties (minimùm semel in anno) ad Superiores excurrant, & de omnibus uàm accuratissimè eos certiores faciant, eaque, quæ literis committi non expedit, coram udiant & videant.*

22. *Præter ordinariè in his partibus residentes, etiam emitti extraordinarios, qui re-ionem, maximè ædes Nobilium & potentiarum perambulent.*

23. *Iesuitas utplurimùm commoda veteribus sacrificulis præripere, ijsque expul-s longè & latè dominari propter authoritatem, quâ pollent Bruxellis & potissimùm omæ.*

24. *Extat etiam in his scriptis Epistola Iesuitæ cujusdam, in qua ad Illustrissimum uendã scribit,* Pontificios pacem cum Reformatis facere nõ posse, nisi fiant Pon-ficij: *Vnde potest intelligi, quid Evangelici sibi de pace Pontificia secundùm Iesuitas sibi olliceri debeant, si Papismum amplecti nolint.*

QVID ARTIBVS SVIS NEFARIIS IESVITAE AQVISGRANI TENTARINT ATQVE ETIAM OBTINVERINT

Ex Mercurio Gallo Belgico anno 1611. Coloniæ edito.

ANNO 1611. cives Aquisgranenses inter alia multa Senatui querentes
gravamina de Iesuitarum in urbem admisſione, dixerunt eos contra de-
cretum á Senatu anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto fa-
ctum, quo cautum esset, ne privatæ ædes bonis Ecclesiasticis imposterum ac-
censerentur, ædes suas insciis & invitis tribubus, acquisivisse, institutisque pe-
riculosis San Mariæ & aliis Societatibus, apud primarios quosque Senatores
& alios, ut & ipsi in San Mariæ Societatem admisſi, certis diebus peccata sua
confessuros se, & quicquid vel in Senatu vel alibi gestum nossent, manife-
staturos obtinuisse, Insuper etiam ut nullæ de rebus arduis consultationes i-
psis insciis instituantur, nullaque nisi ab ipsis profecta consilia approbentur, ut-
que ingens ipsis pecuniæ summa ex ærario publico insciis civibus quotannis nu-
meretur effecisse.

IESVITARVM CONATVS ET FACINORA IN VALESIA HELVETIORVM PROVINCIA.

DIximus supra, Iesuitas in Valesia Helvetiorum non ignobili provincia
sedes etiam suas figere tentâsse. Huic autem illorum conatui vehemen-
ter restitit, ob causas supra enumeratas, Bartholomæus Alettus, Leucensis
vir nobilis & magnæ in hac Provincia authoritatis & existimationis. Hunc il-
li è medio tollere veneno, cúm aliis artibus & mediis non possent, conati sunt
Facinus hoc illorum ipsiúsmet DN. Aletti verbis referam ex literis eius a
amicum suum C. V. scriptis. Ea autem sic habent. Anno 1611. Hat es sich zu
getragen auff S. Johanns tag im Winter/daß etliche Jesuiter von Siders zů mi
komen sind am morgen in mein Hauß/haben mich salutiert, vnd mir etliche script
præsentiert, vnd zů handen gestellet/ welche ich von jhnen empfangen/ vnd in de
Tischgehalten. Hinwider hab ich jhnen auch gewiesen einen Extract, so auß Petr
Martyre copiert, nemblich de Pœnitentia & vera confesſione. Auff solches ha
ich vns ein gůt Morgenbrot zůrüsten lassen / zu welchem wir mit einanderen gese
sen/ ein frölichen Trunck gethan/ vnd mit gůtem willen wider von einandern g
scheyden. Nachfolgendes Tags/ war Sambstag / bin ich vber die mir / durch d
Jesuiten geliefferte Scripta, als ich noch nüchter / gesessen / welche die Jesuiter de
begangenen Mordts am König entschuldigen thůn. Als ich nun diese Scripta nüch
ter gelesen / ist mir ein böser Staub / oder Geruch in meine Nasen kommen/ jnma
sen ich vermeinet / es wolte mir meine Augen zum Kopff auß stossen / ja meine
Kopff gar zerbrechen. Vnnd dieweil ich hierumb einen starcken Argwohn wider d
Jesuiten gefasset / hab ich mich starck zu sternutieren oder neüssen beweget: Hierau
Cardobenedicten Wasser getruncken / vnd folgend Venedischen Tyriackes geno
sen. Vnd als ich vermeinet/ alles bösen entlediget seyn / ist mir doch etwas im Ha
vnnd in der Kählen verblieben / jnmassen es mir den appetit hinweggenommen
vnnd mir vorab das Fleisch essen gar erleydet / mit hin abgetorret / vnnd zů letst ga
in das Bethgeleget/ also daß jederman vermeinet / ich wurde den Geist auffgebe
müssen: Jedoch ist es von den Gnaden GOttes besser worden / wiewol ich drit
halb Jahr daran zu thöuwen gehabt. Volgends hab ich gemelte Scripta eine

gůte

üten Freund zu lesen vergönnet / der meinung / solcher Staub oder Geruch were
arauß gar verrochen oder verlohren / so ist doch gemeldtem Freundt auch wider-
ihren / daß er ab dem lesen dieser Schrifften acht Tag ist kranck gelegen / Er hat
ir auch solches verweißlich vor zweyen Herren fürgeworffen / als ob ich das studio-
: gethan habe / ꝛc.

EPILOGVS LIBRI III.

DE STVDIIS IESVITARVM ABSTRVSIORIBVS, DOLIS ETIAM, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS ET CONSILIIS EORVM SANGVINARIIS, EX RECENSIONE IOHAN. CAMBILTONI, GRAECENSIS OLIM IESVITAE.

QVod Marcus Cato olim dixit: Mirum si Aruspex Aruspicem videns non rideat: idem quis non incommodè de Iesuitis pronunciet, Mirum si Iesuita Iesuitam intuens, risum cohibeat.

Loquor autem non de simplicibus Iesuitis, quibus vel ob ingenij debilitatem, vel religionis opinionem, vel temporis brevitatem abstrusiores Iesuitarum technæ ignotæ sunt. Hi namq; tantâ disciplinæ severitate coërcentur, ut nemo illorum, nisi sagacissimus, subodorari possit, quid monstri subsit. Sermo mihi est de ipsis Iesuitarchis, Regentibus, Patribus, Provincialibus, Generalibus. Quorum tãta est cùm omnium flagitiorum, tum maximè scortationum, proditionum, & Magicarum artium communio atq; societas: ut omninò mirum videri debeat, si quis alicui repentè fiat obviam, statimq; quasi quoddam exemplar intueatur sui, non extemplò rideat effusissimè.

Placet ergo hoc loco nonnulla recensere, quæ maximam partem ipsemet vidi, partim à Iesuitis audivi, quos nominare possum, & certè nominabo, si contra hæc vel hiscere ausint.

Omnia autem nunc breviter & rudi quadam delineatione: at suo tempore Deo volente fusius & prolixiùs, assignatis omnibus circumstantijs.

Principiò, si ingrederis Collegium aliquod Iesuiticum, præcipuè in urbe aliqua ampla & populosa constructum, At quid dico præcipuè? quum nullum sit Collegium in loco humili atq; obscuro. Si inquam tale aliquod Collegium ingrederis, jam primum ab initio, intuere diligenter Ianitorem, alterum Charontem, aut potiùs Cerberum. Is est plerumque senio confectus, aut si junior, certè exploratissimæ fidei & taciturnitatis. Hic si quisquam alius, omnia mysteria Iesuiticæ Cabalæ novit, apud hunc reposita sunt omnis generis & status virilia & muliebria vestimenta. Hisce varijs modis quam quisq; personam agere se posse confidit, induti Iesuitæ, mirabiles exercent imposturas. Nunc enim militari habitu conspicui per plateas & compita vagantur, & in publicis lupanaribus scortantur & helluantur. Nunc civicam vestem induti, seq; Lutheranos aut Calvinistas professi, explorant in diversorijs, in foro, in tribubus, quid vulgò de sese dicatur, quæ consilia volvantur & ineantur. Talis aliquando deprehensus est Viennæ.

Nunc doctorio habitu clari, & annulis radiantes, & ex professo se Pontificios sferenres, ubi sciunt locupletiores è plebe, quibus sunt filij, eos tanquam aliud quid sciscitaturi adeunt, & in eorum familiaritatem se insinuant miris modis.

Hortantur ad extremum, ut filios suos Iesuitarum disciplinæ committant. Nam & se a- junt, ipsis Magistris usos, & non pœnitendos fecisse progressus. Nunc nobilem induti, con- ducto foris veredo, Principum aulas frequentant causâ officij. Nunc exulem præ se fe- runt, sibique subveniri petunt, præsertim à Theologis Protestantibus & Calvinianis, u explorent, quid contra se scriptitent. Et tales omninò puto fuisse eos, qui vos hactenus viri Reverendi, tam miserè deceperunt. Sed quò magis hujusmodi exploratore in posterum caveatis, dicam vobis postea, quid consilij modò, modò inquam ceperin Iesuitæ.

Iam verò quorsum Muliebres illæ vestes? Audite. Nullus Terentianus Leno tan subducta ratione ad conciliandos meretricios amores fuit, quàm sunt hodie Iesuitæ. A præsertim is, quem dixi Ianitor. Nam quod alij in penetralibus & adytis templorum pe auricularem confeßionem, consequi nequeunt: Hic blanditijs & miris allectamentis faci- lè impetrat, maximè apud pauperiores viduas & mulierculas, quæ filias eò mittunt, acqui- rendæ causâ eleemosynæ. Et adde nomina in ix; ut Lotrix, Netrix. Has ubi in nassan attraxit impurißimus Ianitor, etsi illæ laceris & detritis squalent vestibus, tamen alijs quas habet in promptu, splendidè ipsas exornat, easque per varios anfractus & meatus a Venerabiles Dominos Patres deducit. Isthæc autem non fiunt interdiu, sed sub serum cre pusculum. Inde totam noctem helluationibus & tripudijs exigunt: Iunioribus hæc non a nimadvertentibus. Habent enim ad hanc rem reducta, & concamerata, aut etiam sub terranea loca, & laquearia, ut illi, qui olim Romæ Veneri initiabantur. Quorum tam bel luina fuit ad carnis lasciviam projectio, ut iram Deorum veritus Senatus, lupanar illu funditus everterit, sicut Livius testatur.

Hæc de Ianitore Iesuitico. Quibus & hoc addo, si qui fortè talem & tantum ap ratum vestimentorum conspiciunt, miranturq; quid sibi velit, his respondetur, isthæc omni comparari agendarum comœdiarum gratiâ. Sed hic est finis minus principalis.

Iam porrò templum ubi es ingressus, ne dubita, quin sub ferreo cœlo ambules, Mars ti bi imminet cruentus, non Princeps ille pacis. Subter te luridum inferni barathrum & of ficina carnificum. Referam hîc bona fide quæ ipse vidi. Pragæ supra templi laquearia, a liquot millia ferrearum cestuum & flagellorum invenies, ut Bohemis ferre mos est. A latera dispositâ sunt tormenta bellica, & musquettæ quàm plurimæ interpositis lanceis & bipennibus. In medio ubi coëunt arcus laqueariûm, prægrandium mißilium lapidum agge res conspicies quamplurimos. Similem apparatum deprehendes etiam Cracoviæ. De reli quis Collegijs non dubito. Ac in quem finem quæritis obsecro? Fateor & mihi rem ab ini tio mirabilem & prodigiosam visam. Sed res sic habet. Sciunt Iesuitæ, se in omnium pro pè hominum etiam saniorum Papistarum odio versari, propter res turbulenter & nefari à se gestas. Neminem enim curant, ne consortes quidem Religionis, dummodò Pontific gratificentur, etiam cum totius orbis confusione, & Patriæ proditione. Quia ergò in per petuis animi consternationibus hærent, maturè cautum sibi volunt, eiusmodi apparat bellico. Metuunt enim ut egomet ab ipsis aliquoties audivi, ne sibi accidat idem, quod Te plarijs, qui licet impensè Pontificij essent, tamen propter nimiam ambitionem & avari tiam intolerabiles effecti, de consensu omnium Christianorum Principum, & ipsius quoqu Pontificis approbatione, uno propè momento per universum mundum, è medio sublati at extincti fuerunt. Idem accidit & Pythagoricis Ethnicorum Iesuitis in Italia. Verùn in Templis potißimum reposita sua volunt præsidia & arcana, idque propterea: Si v enim exorto tumultu concursus fiat à Papistis, auxiliandi gratiâ, ut subitò armari poßint sive diripiendi & prædandi causâ confluant alienæ religionis asseclæ, ut supernè telis & lapidibus obrui queant. An verò non hoc est ex Domo orationis facere speluncam latro num? Sed audite, quæ magis miremini & detestemini. Nam hæc sunt aurea & eburnea pr illis quæ sequuntur. Subter pavimentum Templi, Græcij & alibi, quæ cavernæ & carce res subterranei, ad quos supernè descenditur per cochlæas. Huc conferunt, ut Virgilianu ille Cacus, rapinas & thesauros suos, stipantque cavernis ingens argentum. Et sic no

mod

odò summo cum voluntatis consensu, sed etiam incredibili cum voluptate sunt pauperes, amque paupertatem admirabili patientia sufferunt, Involuntarios autem pauperes ut dignos tam beata cruce, diris devoventes. Divitias autem suas ita plerunque con- unt, ut directè & perpendiculariter subjaceant Altari majori & eminentiori. Atque cùm Missam cudunt, supra Marti & infra Mammonæ sacra faciunt. In carceribus erò subterraneis miram videas Bibliothecam: Funes, Fidiculas, gladios, secures, rcipes, cippos, numellas, scalas, quibus illigati miseri, artuátim distrahuntur, si i deveniunt in istorum Mezentiorum & Phalaridum manus. Non desunt tragicæ estes carnificum, pileus pyramidalis atris plumis ornatus, thorax fimbriatus & disse- us, caligæ hydropicæ & follicantes, ad talos usque demissæ, ut vel intuenti horrorem in- tiant. In quem finem, malum, hæc officina parata est, à viris Religiosis, & mitis- ni Salvatoris nostri æmulis? Audi. Istiusmodi instrumentis intellectū discipulorum suo- m captivum ducunt, sub obsequium Iesuiticum. Si quem enim non duraturum suspican- r in proposito, aut erupturum, & arcana Iesuitica proditurum metuunt: hunc cippo in- usum, diuque fame et inedia maceratum, tandem exquitissimis tormentis enecant. Nihil fis affingo, scribo quod res est.

Fuit Græcij ante biennium, Iacobus quidam Clussæus, præstantis ingenij ado- scens: hunc virgis & loris ob rem leviculam, miserrimè concisum, cùm se profugitu- m, & quæ præterea in se flagitiosè commisissent, palàm conquesturum affirmaret, usmodi carceri mancipârunt, ex quo postea nunquam emersisse visus. Nulli juniorum bitabamus, quin diris cruciatibus exspirasset. Hoc inauditæ Tyrannidis exemplum, o tempore consignatis omnibus circumstantijs, quod ipse miser Clussæus facturus erat, ego vulgabo. Quin & aliud huic non dissimile facinus, in Martinũ quendã (cuius parentes inor adhuc vivũt Miltenbergæ aut Milbergæ) scelerato latrocinio à Fuldensib. Iesui- admissum, omniũ hominũ oculis subijciam. Et quot existimatis istiusmodi barathro de- ratas & absumtas fæminas? quot interemtos infantulos? quot luculenti & ampli pa- imonij sublatos adolescentes? Ego quidem non existimo, sed hoc ipsum firmissimè statuo. uoties sub noctem auditi Novitijs nobis ejulatus, vagitus, suspiria & lamenta longè iserrima? gelidissimum exigente metu per corpus sudorem, & pilis horrore rigen- bus. Crediderunt simpliciores esse animas recens defunctorum. Ego credidi recens nato- m & occisorum. Erat nobilis Carvicianus.

Cæterùm, ne quid Iesuitis ad extremam Diabolicam malitiam desit, solent illi non- nquam in eiusmodi subterraneis locis diabolo jucundum præbere spectaculum, dum rrificas induti larvas, Novitijs ad hanc Tragœdiam evocatis, horrendo cum boatu oc- rrunt, exploraturi eorum constantiam & præsentiam animi. Nam qui fracto & jecto sunt corde, eos ceu degeneres, ad Magicarum artium penetralia non admit- nt, sed ad inferiorum artium vestibula abijciunt. Audaciores diligenter notant, serijs studijs reservant: sed res sæpenumero cadit infeliciter, ut Anno 1602. men- Septembri Pragæ contigit, dum quinque Iesuitis primarijs, sub Diabolicis larvis, ju- entuti obludentibus, immiscuit se sextus, & is quidem haud dubiè verus Diabolus, qui um ex quinque fictis Diabolis, medium complexus sic pressit, ut triduo post moreretur. actum id lippis & tonsoribus notum est Pragæ. Nec tamen tragico illo exitu deterriti, in crilego Magiæ studio obstinatè pergunt, Inter omnes autem Iesuitas, Magicarum ar- um peritia eminet Pere Cotton Gallus quem Rex ipse tanti facit, ut Regiæ mensæ ad- beat, & familiares cum eo misceat sermones. De quo ipsi iactant Iesuitæ, quòd speculum beat constellatum, quo quicquid Rex scire aveat, perspicuè ipsi repræsentet. Nec esse id tam abstrusum, aut geri & consultari in reliquorum Monarcharum intimis concla- bus, quod illius constellati, vel potius condiabolati speculi beneficio, non in lucem profer- possit. Et qui dem hujus Iesuitæ Magi operâ, confisi sunt Iesuitæ, potentissimum quen- m Imperij Principem, eumq́, Evangelicum, in partes suas pertrahere, quandoquidem is agico studio mirificè delectatus fuisse dicebatur. Hic non luctatus est Israel cum Angelo.

Quos verò inter sese Novitios huic artificio perdiscendo deputârunt, ijs explicant nongentas illas propositiones, quas Mirandulanus ille Comes Romæ affixit. Item, Ioannis Trittemij librum de Secundeis. Item, Cornelij Agrippæ tractatum de occulta Philosophia. Item, Theophrastum de Constellatione, & sigillis Planetarum. Item, nescio cujus Abbatis Steganographiam. Item, artem Pauli ad conciliandas revelationes. Vbi Divum illum Paulum intelligunt, quem dicunt arte quadam Magicâ instructum, tantas percepisse divinitus revelationes. Eandemque calluisse dicunt & Ioannem, imò Christum ipsum omnibus numeris absolutißimum fuisse Magum, non dubitant. Vt egomet ab ipsis non semel audivi, & nominare possum à quibus. Et hactenus de Templo Iesuitico, quibus addo subterraneas illas latebras, & Cyrcea antra subesse plerumque choro, aut peristylio, non ubi populus consistit.

Nunc ubi te contuleris ex templo in Musæum (de triclinio enim, cubiculis & Area recreatoria: Item de disciplina Novitiorum, qui jam se votis astrinxerunt, & de convictu cæterorum discipulorum, qui Iesuitarum curæ sunt commißi, Item de Methodo & ordine studiorum, nihil nunc quidem dicam, sed in aliud tempus differam, & sunt pleraque aliunde nota) ubi inquam in Musæum te contuleris, ad dextrum latus te converte, videbis ibi lectißimam & conquisitißimam Bibliothecam omnis generis auctorum, libri omnes in pelles aut membranas niditißimas compacti, auro & argento radiant. Quorum usus est quotidianus, illi pulpitis dispositi in prælonga tabula & catenulis sunt alligati. At interiorem Bibliothecam solis ingredi licet Patribus, & libros inde mutuari quos volunt, Iunioribus prostant illi quotidiani, nec sine venia Regentis è reliquis vel apicem excerpere licet.

Cæterùm in hac Bibliotheca nulli sunt libri Hæreticorum, sed probatißimorum auctorum & Catholici omnes. Indignos enim iudicant, ut inter reliquos locum aliquem obtineant, & fortè metuunt, ne pestifera contagione cæteros inficiant. Quare ad sinistram te respice, ibi cernes miseros Hæreticorũ libros, in luctu & squalore cõstitutos, & quidem atris pellibus, atris membranis ligatos, & atro colore desuper tinctos omnes. Ex his ne Patribus quidem eximere fas est, quos desiderant sine præscitu Regentis. Iunioribus autem ne petere quidem licet, nisi carmine prius, aut alio scripto, hunc ipsum Auctorem cuius scripta cognoscere cupiunt, omni genere convitiorum proscriderint. Inter hasce Bibliothecas medium occupat Musæum, multis cellulis, cæruleo velo ab invicem separatis distinctum. Dextrum latus obsident Patres, sinistrum Iuniores, qui jam ordines aliquot susceperunt. Reliqui Novitij communibus convictoribus sunt immixti, ut ipsos observent, eisq; Iesuitici ordinis suavitatem & excellentiam continuis vicibus deprædicent, maximè locupletioribus & Hæredibus patrimoniorum suorum unicis.

De studijs Iesuitarum hic nihil subijciam.

Sed describam breviter Examen Provincialis, quod nuspiam extare arbitror. Vnusquisque Provincialis ab ea Provincia, aut Regno potiùs, quod inspectioni & curæ suæ commissum habet, denominatur. Eius officium est, invisere collegia, eorumque supputare reditus & census, insuper annotare diligenter, quinam ex Magnatibus liberos in Collegijs erudiri curent, & quot illorum sint numero? Num quotannis aliqua fiat acceßio discipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? Num qui sint, & quot ex Lutheranismo conversi? Si nulli, aut etiam facta aliqua Pontificiæ Religionis imminutio, & jactura bonorum: exprobrat negligentiam & socordiam, mandatque severiter, ut acceptum damnum resarciant. Quòd si gesserunt se egregiè, multos converterunt, multum comparserunt & corraserunt, omni laude cumulat & cœlo effert. Insuper sciscitatur, quænam sit vicinorum Hæreticorum de ipsis opinio, quænam consilia Magnatum? quales habeant conventus, & quot & ubi? quid decernant, quid volutent? Item, an Hæreticorum Principes crebrius sint domi, an alibi? ad quosnam proficiscantur frequentiùs? Quali quisque sit ingenio? quibus rebus ut plurimùm delectetur? An curam aliquam suscipiat Reipub.

A

n amore & studio aliquo teneatur Religionis? An potius vino, veneri & venatui indulgeat? An quos habeat in aula Catholicos? Qui nam sint populares rumores de suis Principibus? Num Ecclesiæ adversariorum ferveant? Num pastores Ecclesiarum sint viri do... & diligentes, an verò somnolenti & illiterati? Num Theologica facultas in vi... ia Academia Hæreticorum floreat? Num crebriores habeant Theologi disputatio... s? & contra quos maximè? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuper... nè? Ad hæc & alia si respondeat Regens & Reliqui patres appositè: mirificè præ... cat industriam & vigilantiam. Sin minùs, eosque adeò rerum istarum nescios depre... ndit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos somnolenti & desides? Cur perditum ...s Romanam Ecclesiam? Quomodo summo Pontifici hanc inertiam vestram probabi...? Cur non insinuatis vos agendis rebus? Cur metuitis? cur non intrepidè rem aggredi... ini? Dudum hæc gesta, dudum perfecta oportuit? Videte vigilantiam Hæreticorum credibilem? Et vos stertitis? His & similibus verbis ipsos increpat & exacuit? Tan... m quærit de discipulis, convictoribus, Novitijs & reliquis: Quot eorum sint numero, ...antus cujusque profectus; ad quod quisque studium inclinet? num quis inter eos spinosior scrupulosior? Talem enim à Theologico studio prorsus removendum existimant, nisi ...holasticis disputationibus probè exercitatum, & opinione Religionis imbutum. Quærit ...æterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Ecclesia, laudabili ...iquo facinore se obstringere, & vitam denique profundere non dubitet, siquidem ne... ...ßitas aliquando flagitare videatur.

Ad extremum omnia isthæc consignata Generali transmittit Romam, per quem ...mediatè significantur Pontifici. Atque sic per totum Christianum orbem nihil geritur ...t consultatur, quod non per hos Imperij proditores Papæ innotescat. Per Provincialem ...iam Iesuitæ ab uno Collegio in aliud transferuntur, idq; ferè triennio quolibet.

Addam postremo corollarij loco miras Iesuitarum technas, quas nuper admodum com... ...uni consilio fabricatas, ad subvertendum Ecclesiæ & Reipub. statum in Imperio Ro... ...ano, in effectum traducere conati sunt, & conantur etiam num hodie. Etenim hic eorum ...nis unicus, quo pacto commißis inter se Imperij Principibus, & sublatis è medio præci... ...is Ecclesiæ doctoribus, Hispanicam Tyrannidem, & Primatum Pontificis in Germa... ...iam subinferant. De qua re ipsum Provincialem Del Rie verba facientem commemini. ...onsilia & machinæ ferè sunt eiusmodi, ut sequitur.

Principio videndum & elaborandum, quomodo Potentißimi Imperij Principes à ...invicem abalienentur. Hic finis est. Medium, ut abalienentur est ipsa Religionis inter ...sos diversitas. Cæsar ita declaret, Religionis libertatē locū non habere, nisi prius ablata ...estituantur, post Patavienſem transactionē. Hoc illi certò renuent & excutient. Mit... ...at ergo Principes, & idem flagitet à civitatibus Imperij: illæ aut obedient aut non ...bedient: Si prius, salva res est: si posterius, proscribat eas & vicinis Principibus, ...r semper uni Calviniano, alteri Lutherano diripiendas tradat. Non enim putârunt ...ontificij, tam prudentes fore Principes Protestantes in causa TonnaVVerdensi, ...uin se vel ad miminum Palatinus aut VVirtenbergicus oppositurus esset Bavaro. Quo ...acto proscripti fuissent & ipsi, & omnis consciſſa pacificandi ratio, non modò ex Ponti... ...cijs, sed etiam Calvinianis. Quia verò considerantius egerunt, quàm existimatum ...uit; Ad has se converterunt fraudes Iesuitæ; Nam proscriptis una atque altera civi... ...atibus Imperij, nullus sibi temperaturus est Principū, quin malit sibi potius, quàm alte... ...i æmulo ex communi præda consultum. Hoc in genere. In specie autem adnitendum ...sse, ut commißis inter sese Saxonicis Principibus, potentia eorum frangatur. Id autem ...eri posse commodißimè.

Primò, Si primatus Magdeburgicus, qui nunc vacat, Electori Coloniensi Bavaro de... ...ernatur administrandus, id neq; Brandeburgicus, neq; Saxo facilè concesserint.

Secundò, Id si non succedat pro votis, aliquid causæ obtendendum, quare videa... ...ur, aut videri saltem debeat ab Electorali dignitate removendus Saxo. Si enim

Imperij proceres VVenceslaum à Cæsareo culmine dejecerunt, quia ipsis videbatur ignavior: habere etiam posse Cæsarem justam causam, quare Saxonem istum, quotidie ebrium ab Electorali dignitate removeat. Tradat igitur & restituat hanc dignitatem familiæ VVimariensi: & quia Principes illi adhuc minorennes, administrationem Electuræ committat Henrico Brunsvicensi Principi literato & vigilanti. Hæc res sine dubio incredibiles excitabit turbas per totam Saxoniam: Ita mutuis se conficient & atterent viribus, ut communi mox superventuro hosti resistere nequeant. Brandenburgicum & Pomeranos quod attinet, dandam operam, ut Affinis Cæsaris Rex Poloniæ cum patruo suo Rege Sueciæ Carolo, sic pacificatur, ut Prussiam communi tectioni subijciant, & in capita dividant. Contra quod se Brandeburgicis totis viribus opponet. Hassiæ verò Landgravium adurgendum, ut cum patruo Ludovico dividat æquabiliter Hæreditatem, & Hersfeldensem administrationem resignet Episcopo Herbipolensi. Sin minus, ut proscribatur, & Ludovico ditiones ejus assignentur. VVirtenbergicum porrò ducem & Electorem Palatinum, facilè committi posse inter sese, si ad restitutionem Cœnobiorum aliquot Dux adigatur, & si nolit proscribatur; assignatis Electori vicinis aliquot monasterijs, & inter ea, comprimis uno, quod pridem desiderâsse dicitur.

Hæc sunt funesta consilia Iesuitarum, quæ ex ore ipsorum audivi, summo cum stupore & admiratione. Suntque quàm plurima alia, quæ non omnia mihi occurrunt: & in hunc finem spectat pax Belgica & Turcica. Sed DEVM credo sic rem direxisse in Ecclesiæ salutem, ut quas illi inimicitias inter Germaniæ proceres serere nituntur, eas jam conspiciant, flagrare inter Cæsarem & fratrem ejus Matthiam, Pontifici addictissimos & charissimos filios.

Quin & hoc deliberatum & consultatum est à Iesuitis, ut emissis aliquot audacissimis sicarijs, præcipuè Evangelicæ & Calvinianæ Ecclesiæ Doctores, veneno tollant, tanta intoxicandi peritiâ instructis, ut patinas, saliva, malluvia, Lebetes, & quæ reliqua ad usum quotidianum destinata sunt, sic inficere valeant, ut licet decies extergantur, tamē atrocissimi & præsentissimi veneni vim retineant. Quapropter omnes pios & sinceros Ecclesiæ Antistites hortor, ut in posterum sibi caveri velint, nec cuiquam facilè fidem adjungant, nisi prius probè exploraverint.

Hæc in mentem mihi nunquam venire potuissent, nunquam etiam venissent, nisi à primarijs Iesuiticæ colluviei socijs hæc singula, & multò alia plura accepissem, quæ in Patriæ & Ecclesiæ salutem, in apricum producere debui, nunc quidem solùm delineando, at suo tempore, Deo volente, omnibus coloribus & circumstantijs, loci, temporis & personarum exprimendo.

LIBRI TERTII FINIS.



DE



DE

DOCTRINA IESVITARVM.

Liber Quartus.

In hoc Libro eam tantùm DOCTRINAM IESVITARVM referam, quâ ipsi & alij Pontificij parricidia Regum ac Principum: item, proditiones, seditiones, periuria, Ligas & coniurationes Subditorum adversus Reges, aliosq́ legitimos & â Deo ordinatos Magistratus, Amphibologias quoque seu Aequivocationes, ac similia multa approbant, & horum scelerum patrocinium suscipiunt.

CAPVT I.

De parricidiis & abdicationibus Regum ac Principum, &c.

I.

PRIMO, *docent, pro invalidis & plane nullis haberi debere Imperatorũ, Regum, Principum, aliorumq́ Ordinum Constitutiones, pacta, conventa, capitulationes, fraternitates, concessiones, quibus alia religio, quàm moderna Romano-Catholica indulgetur: Etiamsi juramento confirmata, non utem à Romano Pontifice approbata sint.*

Iacobus Simancha Episcopus Pacensis de Cathol. Institut. c. 46. Vbi postiam num. 25. dixit, *Se Lutheranorum nomine etiam Sacramentarios intelligere*, post ia num. 52. docet; *Ad hæreticorum istorum* (Lutheranorum) *pœnam & odium etiam rtinere, Quòd fides illis data servanda non sit* (ut in Concilio Cõstantiensi factum) *n obstante juramento.* Item. *Cum hæreticis nullum commercium, nec pacem ullam esse sse; ideoq́ fidem illis datam, etiam juramento firmatam, nullo modo servandam esse. Sæ-* (addit) *id à nobis dictum; necesse est tamen incessabiliter iterari, & tamdiu non tacere, amdiu pacis illud nomen obtenditur.* In Tracta. Tom. XI. part. 2. pag. 181.

Cunradus Brunus qui etiam ex Schola Iesuitica emersit, de Hæreticis b. 3. cap. 15. ponit quæstionem de tali pace religionis, qualis est in Imperio ex onventionibus Anni 1552. & 1555. An rata sint & valeant pacta, conventiones, ges & rescripta, quibus hæretici pacem & securitatem impetrant, ut qui eos ffenderit, fractæ pacis teneatur? Item, Quibus permittitur, ut Ecclesias, Epiopos, Sacerdotes & clericos habeant, Ecclesias reformare, Ecclesiarum bona ossidere, administrare & dispensare possint, utq́ Ecclesiastica iurisdictio con a ipsos suspendatur? Et respondet, *non valere; cum hæreticis Catholico nullam pa-* Tractat. Tom. XI. pag. 305.

cem esse posse. Et esse conditionem iniquam & blasphemam, quâ hæreticis permittitur, ut dogmata sua doceant. Et in fine eiusd. capit. *Hodie nulla pax rata esse potest, quæ cum hæreticis eâ lege contrahitur, ut offendi non possint: Horrendam & abominandam esse pacem eâ conditione initam, ut qui eos offenderint, fractæ pacis condemnentur. E contra omnia divina & humana jura illos exstinctos velle.*

Petrus Ribadeneira Iesuita de Principe libro primo postquam capite 16. pagina 104. editionis Moguntinæ de Anno 1603. Protestantes Principes iniuriosè rebelles & summè impios appellavit (ut & socius illius Iacobus Sylvanus aliâs Iacobus Keller Iesuita Ratisbonensis in nuper edita Philippica eosdem Principes Perduellium appellatione diffamare non erubuit) subijcit capite 17. & 18. *Pacem hanc religionis, quam Politici nostri invexerant, quamque Germani Lutheranæ factionis asseclæ sunt amplexati, & in Belgio nonnulli sibi concedi postulant, non indulgendam neq; ferendam.* Idem asserit etiam Andræas Erstenberger sive Franciscus Buchardus in Anatomia (laudata à Iesuita Ribadeneira) parte 3. capite 13. pag. 306.

Martinus Becanus Iesuita Moguntinus in disputa. de Fide hæreticis servanda, nuper Anno 1607. Moguntiæ impressa c. 10. pag. 88. & seqq. asserit, *Libertatem sive pactionem illam religionis, quâ liberum permittitur, esse Catholicum, vel Lutheranum, vel Calvinistam, omninò esse illicitam, & divino præcepto repugnantem, nec aliter quàm aliquo tempore, majoris damni vitandi causâ, tolerari posse. Imò hæc libertas potius* (ait pagina 94.) *à Catholicis omnibus modis, quantum commodè fieri potest, impediri & profligari debet. Nullus sit istis ministeriorum locus: Sciant omnes, etiamsi quid speciali rescripto vel pacto ab hujusmodi hominum genere impetratum sit, non valere.*

Sic Iulianus Cardinalis S. Angeli Ladislao Regi Hungariæ & Poloniæ post pacis conventionem cum Amurathe initam, & iuramento ad hostiam sacramentalem firmatam, persuasit fidei datæ violationem: *Inania,* inquit Iulianus, *fidei ac fœderis nomina, & verba quædam inconsulta, per spem, metumque mutuo jactata esse, quæ fœderis nomen sanctitatemque non obtineant. Iuramentum interpositum, ceremoniam tantùm temerè jactatam fuisse. Eorundem Principum aliorum consensu bellum intermitti oportuisse, quorum ope, auspicijsque geri susceptum oportuit. Et nedum fœdus cum hujusmodi hominum genere inire licuisse, sed & initum non tenere injussu Pontificis maximi.* Ac postquam de potestate Pontificis multa præmisisset, tandem subiecit; *Pontificis maximi auctoritate se id fœdus, qualecunque esset, rescindere & abrogare; Regemque & cæteros, quorum interérat, à juramento & responsione quam Turcis fecerant, absolvere.* Philippus Callimachus Florentinus (qui Romano-Catholicæ religionis fuit) historiarum de rebus gestis Ladislai Regis Vngariæ, libro 3. Et Æneas Sylvius (qui idem post Papa Pius II.) epistolâ 81. Et notandum, Quòd licet Iesuita Petrus Ribadeneira, De Principe libro secundo capite vigesimo decimo, hanc perfidiam improbet, & causam maximæ cladis fuisse fateatur, illum tamen suppressisse, quòd Cardinalis Iulianus auctor illius perfidiæ & periurij fuit. Alter verò Iesuita Martinus Becanus in disputatione de Fide Hæreticis servanda capite septimo pagina sexagesima sexta falsò allegat, *A nonnullis Principibus Christianis Ladislaum ad violandam fidem & bellum redintegrandum, sollicitatum fuisse.*

Sic Iohannem Strigoniensem Archiepiscopum, & Iohannem Episcopum Quinque Eccles. Erga Matthiam Regem suum ingratissimos Friderico III. Imperatori, authores consilij de violanda fide & iureiurando fuisse, tradit Ranzanus in Epitome rerum Hung. Ideoq; Matthiam instructo exercitu Ger-

mania

naniæ fines ingressum, quicquid locorum occurrit, diripuisse, vastâsse, incendisse; Austriam denique, Stiriam, Charinthiam occupâsse.

At non tantùm illis, quos hæreticos fingit Pontifex Rom. fidem ipsemet non servat, docetque non servandam, sed & domesticis fidei suæ. Ne longè exempla petantur: Extant inter acta & recessus Imperij duo Maximiliani I. programmata, quibus conqueritur, *Iulium II. Pontificem Rom. cum ipso Imperatore, nec non Regibus Galliarum & Arragoniæ de conjungendis armis contra Venetos pactum fuisse, & ne cuiquam cum Venetis absque communi consensu pacem inire liceret, donec sua prorsus recepissent. Sed Pontificem fidem violâsse, cum Venetis ad partem transegisse. Et hanc violationem insignem perfidiam & dolum vocat.*

Rectè itaque Senator Venetus Dominicus Trevisanus cùm Leo X. á pactione Cameracensi resiliret, & Venetis pactionem offerret, in Senatu dixit, ut est apud Guicciardinum lib. 8. histor. Ital. pag. 264. *Si in hoc Pontifice Sacerdotalis fides non constantior, quàm ferè semper in alijs fuerat, existeret; se minimè cernere, quæ cautio haberi posset, Pontificem Arimino & Faventiâ adeptis, non etiam Cerviam & Ravennam repetiturum esse, ni datæ fidei majorem rationem haberet, quàm Pontificum mos esset; Qui ut hunc morem suum tueantur, legibus sanxerunt, Ecclesiam suorum Antistitum promissis & contractibus contravenire posse.*

Anno 1527. edita est Moguntiæ cum privilegio Cæs. pactio Caroli V. Imperatoris cum Clemente VII. contra Franciscum Regem Galliæ inita, cum Responso sive Querela eiusdem Imperatoris; *Quòd Clemens Papa fidem non servâsset, sed ejus violationem prætextu ad pietatem composito tegere conatus fuisset.* Ideoque Carolum Imp. dixisse, *vocem esse Iacobi, manus autem Esau.* Et addidisse; *Toties sibi violatam fidem ruptaque fœdera.* Item; *Contra jus & æquitatem datam fidem, præstitumque juramentum violatū esse. Cum hujusmodi hominibus deinde tutè contrahi non posse.*

Hosius Cardinalis epistola 193. 202. 220. Henricum Poloniæ Regem hortatur, eum nullo modo debere fidem datā Evangelicis Polonis servare. Nunquā sit, *patiaris ullâ te ratione ad ea, quæ promisisti, servanda teneri: quia Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.* Et hanc admonitionem postea ad Regem Poloniæ Stephanum Antonius Possevinus Iesuita repetijt.

Sententia ergo Iesuitarum aliorumque Papistarum hæc est, Huiusmodi pacificationes ex ipsorum parte non esse obligatorias, nisi cum authoritate & consensu Pontificis Rom. initæ sint, sed nullas & irritas esse. Sed etsi validæ essent, tamen ad Papæ nutum rescindi ac cassari, & iuramentum interpositum, Pontificijs relaxari, imó & post periurium admissum absolutionem facilè impetrari posse.

In eandem sententiam docent porró ex priore axiomate, *Pacem religionis inter ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim extortam, non esse obligatoriam, Imò & ad tempus tantùm concessam, dilationem, moratorium & tolerantiā fuisse.* Nempe usque ad Concilij Tridentini publicationem, quæ Anno 1564. secuta est.

Iohannes Paulus VVindeck in deliberat. de hæresibus exstirpandis, impressa Coloniæ cum gratia et privilegio Cæs. Maiestatis A. 3. in respons. ad 4. obiect. pag. 324. *Quòd hâc pacis formulâ Cæsar Protestantibus cavit, summâ necessitate adductus fecit: nam irruente tum in Austriam Turcâ, necesse erat, omnes undecunque vires contrahere.*

Ibidem VVindeck, *Constat ex eo edicto, Cæsarem pacem Protestantibus tantùm ad usque Concilij tempus, quo dissidium hoc sanari posset, concessisse. Idem pag. 326. ubi subijcit; Protestantibus tantum moratorium, dilationem, & tolerantiam concessisse usque ad judicium Concilij Tridentini. Quamobrem mirari animum subit vecordiam sectariorū, qui pro religione tuenda toties Comitiorum decreta contra nos stultissimè detonare & deblaterare solent.*

Idem VVindeck pag. 414. *Quòd nonnunquam Catholici cum Sectarijs transegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis negotijs expediti, postea unum hoc bellum contra Sectarios administrarent, omnemq́ eius molem in ipsos converterent.* Idem docet etiam Andreas Erstenberg aliâs Fr. Burckhardus de Anatomia lib. 3. cap. 13. pag. 305. & seq. Et Auffwecker der Geistlichen cap. 3. fol. 66. & 70.

Melchior Cleselius quoq; quondā Archiepiscopus Viennensis, eiusdem farinæ censuram conscripsit anno 1606. ad Matthiam tunc Archiducem Austriæ directam.

Et Possevinus alijq; Iesuitæ Henrico Gallo & Stephano Bathorio Poloniæ Regibus autores fuerunt, ut de hæreticis (Evangelicis) extirpandis serió cogitarent. Nullo enim modo fidem, Evangelicis Polonis datam, servandam esse: quia iuramentum non debeat esse vinculum iniquitatis.

II.

SECVNDO, docent etiam, *hoc tempore adlaborandum Pontificijs ubiq;, ut omnes hæreticos, inprimis Lutheranos & Calvinianos, illorumq́ fautores, politicos illos Catholicos, qui potius pacem servare, quàm auxilia ad hæreticorum oppreßionem conferre malunt, igne, ferro, veneno, pulvere tormentario, bellis & alijs machinationibus opprimant. Nisi fortè majus incommodum Pontificij metuant, si id jam tentent, tunc enim tempori serviendum: alijs contrà sentientibus, non amplius temporisandum.*

Paulus Chirlandus de hæret. q. 3. num. 2. Simancha Instit. Catho. c. 46. num. 45. & seq. Actio Henrici Garneti Iesuitæ, per totum.

Iesuita Cresvvel sub nomine Andreæ Philopatris contra edictum Reginæ Angliæ sect. 2. num. 157. Vbi tradit, *Principem, qui à Catholica religione deflexit, excidere statim omni potestate, argumento ejus quod Paulus 1. Cor. 7. dicit; Si infidelis discedit, discedat; in hujusmodi enim casu non ligatur frater aut soror.* Idem pauló post num. 160. *Omnium Catholicorum sententiam esse, obligatos esse subditos ad Principes hæreticos depellendos, qui fidei Catholicæ injuriosi sunt, si modo vires ad hoc habeant idoneas.* Et ibidem num. 162. *Subditi hujusmodi Principes suos non tantùm legitimè possunt deturbare, sed etiam ad hoc præcepto divino, & conscientiæ vinculo arctißimo, ac extremo animarum suarum periculo tenentur.* Idem in prædicto Resp. pag. 109. *Si Imperator vel Rex hæreticum favore prosequatur, ipso facto regnum amittet.*

Cardinalis Reginaldus Polus in Orat. ad Carolum V. Imperat. *Relicto bello Turcico, contra hæreticos bellum movendum. His enim compositis* (ait) *minori negotio reliqua aggredi ac perficere poteris. A Turca minus periculi imminet.*

Cunradus Brunus de Hæret. lib. 3. c. ult.

Bulla Papalis, quam vocant *Cænæ Domini*, sic habet: *Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei & nostra quoscunq; Lutheranos & ipsorum receptatores aut fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores.*

Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habitâ, quæ primum in inferiori Germania typis vulgata est, *tales Politicos Hæreticis & Turcis deteriores esse dicit, Quia armis & bellis Catholicismum propagare recusant. Eos etiam ut novos Diagoras & Protagoras ex omnibus civitatibus pelli debere, ut veteres illos expulerunt Athenienses, propositâ etiam mercede ei, qui illos interficeret.* In edit. Bavarica quæ nuper Monachio prodijt, hæc inveniuntur pag. 15. & 24.

Baronius Cardinalis in Epistola contra Venetos; *Duplex est,* ait, *Beate Pater, ministerium Petri, Pascere & Occidere, juxta illud, Pasce oves meas, & juxta illud,*

Occide

ccide & manduca. Quando enim Pontifici negotium est cum refractarijs & adversantibus (Quales sunt Veneti) tum jubetur Petrus eos mactare et occidere, atq; in viscera sua recondere. Idem in sua Paræneſi ad Venetos pag. 9. *Restat pater* (Papa) *ut exeratis in maleficos gladium Petri, quem ad hoc constituit super regna & gentes Christus.*

Roſephus SteVanus Valentinus, Doctor Theologus, in libro de oſculatione pedum Romani Pontificis, ad Gregorium XIII. edito Coloniæ, Anno 580. capite 4. pag. 33. *Oportet,* ait *Paulus* 1. *Corinth.* 15. *Christum regnare, donec ponat inimicos sub pedibus ejus, &c. Cùm hic locus Pauli Ecclesiæ potestatem exprimat, meritò reluctantes & contumaces hostes pedibus trahet, comminuet, proteret, atque sua potestate subditas nationes coercebit, donec veneraturi, pro ejus dominatione & dignitate, manus protendant, & vestigijs oscula jaciant. Quos omnes suâ auctoritate confringit & onterit Ecclesia: quia primo prædicatori dictum est: Occide & manduca. Tunc mactat Petrus, cùm impiorum reprimit conatus, & colla furore turgentia pedibus contundit r comprimit.*

Sic etiam Cardinalis maximus Polus Ieſuitarum fautor, tubâ ſeditionis laſsicum canens, ad arma Carolum V. vocat, hanc luem ab Eccleſia Christi avertat, malumq; domeſticum congruâ ſeveritate reſcindat, ne univerſum Christianæ Reipub. corpus ad extremum inficiatur. Gladium enim iuſtitiæ divinitus illi, ad Eccleſiæ defenſionem & vindictam malefactorum traditum eſſe. *Accingatur itaq;,* ſubiungit, *gladio suo super femur, potentissimus Imperator, hæreticos & Christiani nominis hostes perniciosissimos sub jugum mittat.* Et utilem hanc fore ſanguinis profuſionem profitetur: *Quid enim,* ait, *pestiferum membrum in corpore? Quid homo desperatus in Republicâ? Quid ursus in vinea? quid lupus in ovili? quid proditor in castris? quid seditiosus in civitate?* &c. Item, *Quid paras? quid cogitas? Annon, unde majus periculum Reipub. nostræ imminet, & tibi præsens jam malum, r novus hostis multò periculosior & infestior, quàm prior Turca, jam urget: eò potius cursum & arma te convertere oportet? Horum semen, seu Evangelium Turcico deterius est, &c.* Ad eundem ferè modum Antonius Poſsevinus ſcribit, in bello cui titulum fecit in Italica lingua Li Soldato Chriſtiano: cùm Papa Pius V. Corolo 9. Gallorum Regi milites mitteret. Sic enim inter cætera: *Nisi,* inquit, *milites omnes Christianos seu Protestantes occidant, eos patriam, uxores, liberos, omnem substantiam, atque adeò etiam fidem & salutem amissuros:* & vocat illos: qui verbum Dei tuentur, *sceleratos ministros,* qui nihil aliud quærant, quàm corporis & animæ proditionem.

Haſenmullerus pag. 126. teſtatur, ſe audiviſſe Landſpergæ Georgium Baderum, Ieſuitarum per Bavariam Provincialem, & Iacobum Cruſium, Novitiorum Ieſuiticorum Rectorem, alióſque ſæpè dicentes: *Nulla nobis pax, nulla tuta rerum possessio erit in Germania: quandiu non curaverimus Augustanam Confessionem deleri, & Protestantes ejus defensores trucidari & comburi. Illud enim hominum genus non aliâ ratione, quàm ignis ardore emolliri & dissolvi potest.* Quibus ſubiunxit Pater Petrus Italus rerum Spiritualium Magiſter: *Vtinam,* inquit, *in nostris etiam esset animus & spiritus, qualem habuere ij, qui Evangelicos Galliâ expulerunt. Nisi consimilis in Germanos instituatur laniena, nostra Societas inter ipsos tuta esse non poterit.* Pater verò Iacobus Lutzius Landſpergæ concionator addebat: *Quid est, quòd nostri, Augustæ, tantâ severitate, jussu Pontificis Romani, novum Calendarium urgent? Si potius curarent, milites conscribi, Confessionistas trucidari, Lutherana prædicabilia Vrbe ejici, Textorum domos & bona confiscari,* tunc & Calendarium tutò recipi, & noſtri ibi quietè vivere poſſent. Pertinaces enim Lutherani, nonniſi morte emendantur. Hæc & ſimilia inter ſe agitabant Ieſuitæ.

Cùm etiam ad Ieſuitas Landſpergenſes per Noribergenſem quendam hypocritam ſcriberetur, Illuſtriſsimam Principem ac Dominam, D. Vrſulam Do-

rotheam, &c. Illustriss. Principis ac Domini, Domini Ludovici, Ducis VVirtenbergici, coniugem pientissimam defunctam esse: & spem etiam esse, ipsum quoque Principem ob nimium dolorem & luctum, quem ex coniugis carissimæ morte conceperit, mox eam subsecuturum, Christophorus Zieglerus Stutgardianus, ingratus erga patriam cuculus, dicebat: *Si hoc fieret, omnia nostra consilia & omnes vires conjungere vellemus, ut ditione istâ, Dux Ferdinandus Oenipontanus potiretur. Quia autem id sine gladio & sanguine fieri non potest, suasor essem, ut Clerici & Devoti, omnes Monachi & Canonici, & quicunque per vires possent, concurrerent, & uno impetu Vuirtebergam invaderent, resistentes contrucidarent, & sic illorum Templa & Scholas nostri inhabitarent.* Scio, inquit, *aliâ ratione ipsos vinci, & ad obedientiam redigi non posse. Nam Vuirtebergenses in sua religione sunt rigidiores & pertinaciores, quàm ut promissis, vel minis, vel muneribus, vel scriptis, vel consilijs ad Romanæ Ecclesiæ subjectionem & obsequium pertrahi possint.* Iacobus Crusius quoque, Rector Landspergensis, pro publica concione aliquoties dixit, Hasenmullero teste, *Non potissimum ob hunc finem in Germaniam missi sumus, ut Doctores, Concionatores & Præceptores in scholis & templis agamus; sed ut operam demus, ne Lutherani seu Evangelici protestantes majora incrementa sumant. Si id nostrates ab ortu Lutheri fecissent, jam Ecclesia Rom. in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus; conjungamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exstirpare. Ad hunc finem nisi omnia nostra consilia & actiones direxerimus, periculum est, ne nobis idem quod intendimus, faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipsi nostrâ negligentiâ incidamus.*

Franciscus Veronus Constantinus Iesuita Gallus, in Apologia sua Gallica, pro Ioanne Castello Parisiensi, Henrici 4. Galliarum & Navarræ Regis parricida, contra Arrestum Parlamenti Parisiensis adversus eundem pronunciatum 29. Decemb. 1594. impressa Anno 1595. in quintæ partis cap. 13. cum varijs multisque locis per totam Apologiam, & verbis expressimis ostendere adnixus esset, Hæresin omni infidelitate deteriorem esse, tandem ad arma conclamat, ac Regem Henricum, tanquam hæreticum & hæreticorum fautorem, Hispano cunctarum gentium pio parente agmen ducente, communibus armis delendum. Verba eius fideliter ex Gallico Latina facta, sic habent: *In eam,* inquit, *rem arma sunt justa, imò justiora, quàm contra omnes alios infideles.* (Loquitur de hæreticorum extirpatione) *sicuti hæresis etiam peior est, omni infidelitate secundum verbum Dei, qui permittens populo suo inire pacem & fœdus cum civitatibus Gentilium, longè ab illo dissitis, sed minimè cum propinquioribus: quas Deus citra illius exceptionē funditus extirpatas volebat, docet nos hanc Theologiam; cum infidelis, qui est propinquus, nihil aliud sit, quàm, qui sub nomine Christiani seminant suas impietates & blasphemias, sicuti facit omnis hæreticus* (nominatim autem Iesuitæ) *sed si justum bellum contra hæreticos, quanto justius contra caput hæreticorum?* (de Henrico quarto Galliarum Rege agit) *etsi,* inquit, *justum est ad extirpandas Reges hæreticos, ex omnibus Regnis Christianis, quanto,* inquit, *justius ex regno Christianissimo?* Hucusque Veronus.

Ribadeneira libro 1. cap. 18. *in Principe suo scribit etiam, Concilij Toletani decretum esse, Bellum gerendum adversus Hæreticos: idque etiam Principibus & Magistratibus Catholicon Romanis præceptum, illosque ad hoc jurejurando adstringendos esse.* Et eodem libro cap. 24. dicit, *Explicari facilè non posse, quanto odio Catholici in hæreticos ferri debeant.*

Ioan. Paulus Vuindeck de exstirpendis hæres. Antidoto 10. p. 404. & Antidoto 11. p. 480. scribit, *Lutheranos bellis persequendos, & non solùm armis terrēdos, sed etiam delendos, excindendos, tollēdos, extirpādos: Nec curandū si Catholici numero pauciores, cùm multò pluribus hæreticis confligere debeāt.* Et exemplis ostendere conatur, *parvam Papistarum manum, contra numerosissimum hæreticorum exercitum sæpè victricem exstitisse.* Idē Vuindek ib. p. 412. & seqq. *Ad Sectarios profligādos Catholicorum*

rum Princip. Liga & consociatio requiritur: & Iesuita Cresvvel p.161.dicit, Ligam esse necessariam, & ex obligatione; VVindeck pag. 244. *Fœdus sive unionem in Gallia initã, & Anno 1587. publicatam, quam Sacram Ligam vocant, salutare consilium fuisse.) II. Dein* (pergit VVindeck) *nec negligenda est occasio, Quando videlicet Protestantes pecunijs exhausti sunt. Vtq; facilius Catholici Sectarios opprimere possint, varijs adductis causis & artibus alios ab alijs ut divellant, occasiones captandæ; Idq; à Carolo V. Imperat. observatum magno suo emolumento. Sed & externa auxilia Catholici sibi adjungant ad subjugandos Sectarios. Econtra ne hi exterorũ suppetias sibi adsciscant, cavebũt.*

Ex eadem hac Iesuitarũ doctrina, & spectoris Põtificij scrinio manavit proditoria illa & imanis laniena Parisiẽsis cõtra pacificationẽ fide Regis firmatã, in qua supra 30000. innocentiũ hominũ omnis ordinis, Sexûs, ætatis, inter paucos dies in domicilijs suis, vel ab ijsdẽ extracti fœdissimẽ trucidati sunt: Quo spectaculo tũ tẽpore Iesuitæ oculos & animos suos recreârũt; Idq; Papa Rõ. in suo palatio, ut & suósmet, & Cardinaliũ oculos pasceret depingendũ curavit. Iacobus Aug. Thuanus Præses Regius Historiarum sui temporis in historia Anni 1572.

Hinc etiã manârunt cõspiratio Guisianorũ & sociorũ anno 1587. in Gallia publicata, & quæ eã secuta sunt bella, & Regũ ac Principũ parricidia, ac à Iesuitis tẽporis magno zelo repetitus hæreticus Iohã. Parvi Parisiensis, damnatus iãdudum in Cõstantiensi concilio, de necandis & loco movendis Regibus & Principibus, quos Theologi, viri scilicet eruditi & graves, pro tyrannis habent; de quibus extant 6. Tomi Memor. Ligæ. Ideoq; Iohan. Mariana Iesuita Toletanus De Rege lib. 1. c. 6. id decretum Constantiense non probat; *Quia non inveniat probatum à Martino V. aut Eugenio Pontificibus, & quia tricipiti Pontificum dissidio concilium illud celebratum sit.*

Hinc etiam fluxit consilium illud & conatus invadendi, & subiugũ Pontificis & Hispani mittendi Regnũ Angliæ, ad quem perficiendũ classis Hispanica anno 1588. iam ferẽ ad littora & portus Anglicanos pervenerat: quo eventu, notũ est, quodq; ex 158. navibus optimẽ instructis vix 40. in Hispaniam redierunt. Et fatetur Iesuita Cresvvel, aliâs Andreas Philopater, in Respõso ad edictum Reginæ Angliæ pag. 139. *Dei voluntate adversum illum belli successum evenisse: causas etiam fuisse illius cladis, aëris inclementiam, incogniti maris inexperiẽtiam, fortassis etiã nonnullorum hominum negligentiam vel inscitiam. Et fortè Deum voluisse arborem Angliæ infructuosam adhuc dimittere ad tertium ãnum Evangelicum, ut videat, num ad fructum meliorem reduci possit, antequam succidatur.*

Et quia ab illo tẽpore usq; ad secundũ Regis moderni annũ Iesuitæ in Anglia operatos fructus colligere non potuerunt, sed eiusdẽ Dei Opt. Max. voluntate prohibiti sunt, conspirârunt tandẽ tres Iesuitæ Henricus Garnetus Provincialis Osvvaldus Tesmond & Iohan. Gerard, cum aliquot nobilibus suæ factionis hominibus ad perdendũ & displodendum uno momento ipsum Regẽ & oẽs regni ordines in Comitijs Londinensib. supposítâ & incensâ pulveris tormentarij copiâ; ut apparet ex Actis publicis Henrici Garneti nuper Londini editis, & ex ipsiusmet Regis Britanniarũ edicto promulgato 15. Ian. Anno 1606. in quibus expressum, tres istos Iesuitas auctores & inventores illius proditoriæ machinationis: Itẽ præcipuos practicantes sive machinatores fuisse. Præmonuerunt etiã iamdudũ Iesuitæ & publicẽ contestati sunt, *si ob hujusmodi detectas punitasq; proditiones à proposito suo non desituros; velim sciatis* (aiunt Iesuita Campianus & eius socij in concertatione Ecclesiæ Catholicæ Anno 1583. Treveris excusa pag. 22.) *quod ad societatem nostram attinet, oẽs nos, qui per totũ orbem longè lateq; diffusi sumus, quorum et cõtinua successio & magnus numerus, Sanctum Fœdus inijsse, nec quandiu vel unus nostrum supererit, studium & consilia nostra de salute vestra (hoc est, & religionis & regni*

veſtri everſione) intermiſſuros. Iampridem inita ratio eſt, & inchoatum certamen nulla
vis, nullus Anglorum impetus ſuperabit.

Excipiunt tamen quidam Ieſuitarum; *ſi Pontificij metuerent ne conatus ipſo-*
rum irritus futurus eſſet. Hoc enim caſu ad tempus aliquid indulgendum, & commodio-
rem opportunitatem expectandam.

Memor. Ligæ Tom. 6. pag. 262. & ſeq. *Ieſuitæ habent breve Apoſtolicum, in qu*
per diſpenſationem ipſis permittitur, ut Serviant tempori: Item, diſsimulandum, & Reg
obediendum ad tempus per diſsimulationem.

Petrus Ribadeneira de Principe lib. 1. c. 26. pag. 178. *Chriſtiana prudentia docet,*
diſsimulatione utendum, ſi magna pericula timentur.

Martinus Becanus Ieſuita Magunt. de fide hæret. ſervan. cap. 10. pag. 89. *S*
Lutherana religio commodè impediri & profligari non poteſt, niſi cum majori damno Rei-
pub. tunc aliquo tempore tolerari poteſt. Et pag. 102. *Magiſtratus Catholicus omnibus, o-*
mnibus modis impedire debet libertatem religionis Lutheranæ; Si tamen id facere non
poteſt ſine graviori incõmodo boni publici, poteſt eam tolerare ad evitandum majus malum.

Iohannes Paulus VVindeck in delib. de hæreſ. extirpan. pag. 333. *Nihil, nihi*
in religionis negotijs oportet connivere aut indulgere; niſi ubi libertas publicâ autho-
ritate, & validis viribus nititur.

Andreas Philopater, aliâs Creſvvel Ieſuita Ad edict. Reginæ Angliæ pag.
151. *Si vires Catholici ad hoc habeant idoneas* inquit.

Sic Henricus Garnetus Ieſuita Provincialis Angliæ ſcripto teſtatus, & co-
ram tribunali confeſſus eſt; *Pium V. & Gregorium XIV. monitos, Quòd ipſorum*
Bullæ contra Reginam Eliſabetham magnas calamitates Pontificijs conflarent, eoſdem
hâc indultâ veniâ demulſerunt; Licere omnibus Catholicis; externam obedientiam pr
ſe ferre ad vexationem redimendam, his tamen cautelis & cancellis circumſcriptam, Pri-
mò, Rebus ſic ſtantibus. Secundò, Donec publica Bullæ executio fieri poteſt. In actis Gar-
neti. pag. 68.

Nonnulli verò Ieſuitarum docent, *Nimis tributum tempori; Nunc itaque omne*
Lutheranos & Calvinianos paſsim exterminandos, opprimendos, funditus & radicitus de-
lendos, ne ullum eiuſmodi ſemen renaſcatur.

Creſvvel Ieſuita in eod. lib. de quo ſupra, pag. 8. *Satis jam ceſſatum eſt ab inno-*
centum defenſione, ad placandum hoſtem, ſi fieri potuiſſet; Satis datum tempori, ſatis, ſati
tributum ſpei. Quid ni obſiſtamus tam ſceleratæ tyrannidi?

Petrus Ribadeneira De Principe, lib. 1. c. 15. pag. 90. & ſeqq. ubi politican
prudentiam illam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ ac Conſiliariorum gravi-
ter accuſat; *Qui putârunt, ſerviẽdum tempori; utiliuſque eſſe conniventiâ quadã & lenita-*
te ſervare, quàm ſeverâ animadverſione totum regnum evertere. Et pag. 94. addit
Nullum Regem, nullum Principem eſſe, cui hæc politiæ ratio potior viſa eſt, qui non ſtul-
titiæ & temeritatis graviſsimas pœnas dederit.

Sic Ieſuita Ratisbonenſis in publica concione, nuper primâ Dominicâ poſt
Adventum in præſentia Commiſſarij Cæſareæ Maieſtatis habitâ, claſsicum ho
modo cecinit; *Nunc tempus eſſe, hæreticorum iſtorum,* quos prius expreſſerat, *op-*
preſsionem & deletionem maturare: Catholicis nec nervum pecuniam, nec militem, ne
conſilia deeſſe.

Sic & in commonefactione ab Epiſcopis quibuſdam Anno 1603. Ratisbonæ
exhibita Matthiæ Archiduci Auſtriæ; *Non amplius temporiſandum, ſed vitam, ſan-*
guinem & omnes fortunas ad hoc exponendas, ut cogantur Imperij Ordines in ipſorum ter-
ritorijs ſita monaſteria Abbatibus & Monachis reſtituere. Et in hunc finem Catholico-
rum majorem conjunctionem omninò neceſſariam eſſe; extrema omnia tentanda; animo
non deſpondendos. Cùm & parvæ Catholicorum manus (ait VVindeck in delib. d
hære. extirp. Antidoto 11. pag. 410.) *ſæpè ingentes hæreticorum copias trucidaverin*
& internecione deleverint.

E

Ex eodem scrinio pectoris nuper sub dato 22. Octobris Anni 1607. prodijt pistola sive exhortatio Episcopalis ad aliquot Pontificiæ religionis Prælatos, æ sic habet; *Maximoperè dolendum est, quòd inter politicos nostros reperiantur, i Cæsareæ Majestati, Electoribus & Principibus persuadere conantur, Ob horum temrum difficultatem aliquid connivendum & temporisandum esse. Id enim dum à politicis is fit, Protestantes commoda sua in Rom. religionis detrimentum promovent.*

Hæc quæ hucusque sub numero primo & secundo capitis huius diximus, ræq; in sequentibus etiam referemus, cōfirmat apertis verbis Thuanus lib. 47. g. 877. & seq. inquiens, *Ratas novorum Theologorum, qui se Iesuitas appellent, esse ntentias, pacem cum sectarijs (Evangelicis) nec fieri debere, nec coire posse: fide eis datâ minem obligari: rem piam ac salutarem esse, in impuros homines manus violentas inijce- Christianos omnes adversus pestem eam armari debere: ac præter Decretū Synodi Conntiensis, de fide hæreticis non servanda, depromere eos exēpla ex sacris literis deprōpta, ijs, qui à Levitis & Mosis mandatu occisi sint: de ijs præterea, qui vitulum aureum adorint; ac deniq; de Iehu, qui re aliâ simulatâ sacerdotes Baali inclusos interfecerit.*

Idem lib. 65. pag. 152. *Cùm,* inquit, *res in Senatu Sebastiani Regis Lusitaniæ de bel- in Africa contra Mauros gerendo agitaretur, ij qui Iesuitarum partes fovebant, ut Rem à periculoso consilio dimoverent, sic censebāt; Principi Christiani nominis propagandi siderio flagrāti potius adversus sectarios (Evangelicos) quàm eos, qui Christi nomen ominò nesciant, bellum suscipiendum esse: quippe cùm plus periculi ab illis (Evangelicis) àm ab his impendeat, & quò facilius sectarium malum inter Christianos serpit, eò majous odijs verè Christianos sectario veneno infectos detestari, vitare, atq; ad internecionem persequi, quàm infideles Machometanos, debere.*

Rursus idem lib. 67. p. 190. scribit, *Iesuitarum sententiam esse, bella, quæ communi nsensu Christianorum contra Mahometanos gerantur, utilius ad Dei gloriam contra ctarios (Evangelicos) qui inter nos sint, omißis Turcis verti debere.* Vbi rectè addit Thuanus: *Hoc quàm piè, & juxta mansuetudinem Christianam dicatur, ipsi, qui conscientias aliorum moderantur, conscientiam suam rogent.* Arriste autē Iesuitæ.

III.

TERTIO docent etiam, *Quando subditi Romano-Catholici Imperarē, Regē, sive Principem suū pro tyranno habendū in Concilijs vel conentib. suis statuerūt, tum illū abdicare, & seipsos omni obligationis nexu lvere posse. Si verò Comitia habere prohibeātur, tū cuivis subdito, mo- Iesuitarum, aut aliorum huiusmodi Theologorum usus sit consilio, perissum; imò laude dignum & meritorium futurū, hujusmodi Regem vel rincipem occidere. Proindeq; rectè fecisse monachum Iacobum Clemētem, uòd Hēricum III. Regem Galliæ cultro venenato interfecit; Rectè etiam cturum, qui & illius successorem Henricum IV. interimat.*

Ioh. Mariana Iesuita Toletan. De Rege lib. 1. c. 6. in Mogunt. edit. p. 57. *A popu- sive subditis volētibus, Regem Principatu spoliari posse. Et ab omni memoria in magna ude fuisse, quicunq; tyrannos opprimere aggreßi sunt.* Et ostendit rationē abdicādi esmodi Principem: *Expedita & maximè tuta via est,* inquit, *si publici Conventus faltas detur, ut communi consensu statuatur, quid fixum ratumque esse debeat; Et si monitis rinceps non obediat, consilia explicanda, arma expediunda, pecunias in belli sumptus subtis imperandas, Principem etiam privata auctoritate ferro perimendū.* Et p. 60. *Si puici Conventus facultas sublata erit, tum etiam qui votis publicis favens Regem sive rincipē perimere tentârit, haud quaquā iniq; eum fecisse existimabo. Ac nisi publica vox puli adsit, quæ Regem pro tyranno habeat; adhibendos esse in consilium viros eruditos &*

graves; Subjicit Mariana; *Præclarè, præclarè cum rebus humanis ageretur, si multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate patriæ vitæ contemptores & salutis: & dolet, quòd plerosque incolumitatis cupiditas retineat, magnis sæpè conatibus adversa.*

Tales etiam libri à Iesuita Guignardo scripti Lutetiæ in Collegio Iesuitarum post tentatum à Casfello parricidium Henrici IV. Regis Galliæ inventi sunt, ut ex actis Parlamenti Parisiensis refertur in Memor. Ligæ Tom. 6. pag. 256. & sequent.

Iesuita Cresvvel, aliàs Philopater, adversus edicta Reginæ pag. 145. *Potestatem Regiam esse juris civilis, Ergò in arbitrio populi esse, Rex quis sit, an non.*

Defensio Iesuitarum in Tom. 6. Memor. Ligæ pag. 281. ubi (ut & à Mariana De Rege pag. 59.) allegatur ad hoc exemplum Aiod. Iudic. 3. Adduntur etiam Pontificij Doctores, Caiet. Dom. Soto. Thom. Aquinas, Sylvester Fumus.

Cardinalis Pelvæi consilium interceptum à Vivonæo Marchione Pisano Regis Gall. Legato in Hispania; *Monendos Guisianarum partium Sacerdotes, ut dum peccata confitentes, & ad se accedentes consultores audirent, monerent illos, favendum Lotharingis & Guisianis à Carolo Magno oriundis, à quibus sperandum Romanæ religionis labescentis restaurationem: Henricum Tertium Regno deijciendum*, In Vindic. sec. lib. pag. 13.

Totus Iesuitarum liber De abdicatione Henrici III. Regis Galliæ editus, durante adhuc Iesuitarum rebellione anno 1591. Lugduni apud Iohannem Pillehot, S. Ligæ seu Vnionis Gallicanæ Bibliopolam, ex præcepto Superiorum & cum insignibus Iesuitarum, hoc ipsum quoque docet. Accusatur in eo Henricus III. quòd sit impius & impurus Tyrannus, & præclarè actum iri, si is cum sui similibus Regibus & Principibus, interficeretur ab uno vel pluribus vasallis aut subditis, non expectatâ speciali aliquâ excommunicatione vel mandato; & qui tale facinus patrent, eo ipso magnam gloriam & vitam æternam consequuturos, atque etiam Reipubl. commodum & utilitatem promoturos esse. *Non desinemus etiam*, inquit, *auxilia & media quærere, quibus Rex iste, cum omnibus ei adhærentibus, opprimi & interfici possit.* Cumque editio libri ad finem ferè perducta & simul Rex à Iacobo Clemente interfectus, Henricus Quartus autem in eius locum Rex creatus esset, in præfatione & fine libelli additum fuit, ut, nullâ parricidij Henrici III. ratione habitâ, huiusmodi libelli, & doctrina hæc in vulgus spargantur, quò sciatur, iure & meritò Henricum III. abdicatum & interfectum esse; indéque intelligatur, eius successorem quoque Henricum IV. eodem modo iustè abdicari, & opprimi posse: utque ei adhærentes exemplo Henrici III. moniti, sapere discant, ne in exitium præcipitentur, quod post necem Henrici IV. ipsis paratum sit: tempus enim iam adesse, quo Regnum Galliæ de gente in Gentem (à Gallis ad Hispanos) transferendum sit.

Idem etiam docet liber sub nomine François de Verone Constantini in lucem editus, hoc titulo; *Apologiæ pour Iean Chastell. Parisien. & pour les peres de la Societe de Iesus*: id est, *Apologia pro Ioanne Castellio & Iesuitis.* Hunc libellum Iesuitæ post eiectionem suam ex Gallia scripserunt & ediderunt in Belgio: in eo à principio ad finem usque discipuli sui Ioannis Castellij propositum, quo Henricum opprimere conatus est, tamquam heroicum & iustum, laudant & approbant; ut etiam Henrici III. parricidium, & Castellium meritò in numerum Martyrum relatum fuisse affirmant.

Eiusdem argumenti est quoque Iesuitæ Reinaldi liber, de Iusta Reipub. Christianæ in Reges impios & hæreticos authoritate, iustissimaque Catholicorum confœderatione, ad repellendum Henricum Navarræum à Regno; editus sub Guilelmi Rossæi nomine.

Post tentatum etiam à Castellio Henrici IV. parricidium, decrevit Parlamentum

entum Parisiense, ut omnia in Collegio Iesuitarum diligenter investigaren-
: & cognoverunt inquisitores, Castellij præceptorem Ioannem Gueret Ie-
tam, hoc ipsum discipulos suos publicè ac privatim docuisse, ob eámque cau-
ı perpetuo exilio mulctatus est. Eadémque pœnâ tum etiam affectus est a-
s Iesuita Alexander Haius ob similem culpam. Reperti quoque sunt libri Ie-
tæ Guignardi, in quibus parricidium Henrici III. valdè commendat, horta-
ꝙ subditos, ne Henricum IV. ferant, sed eodem modo eum interficiant. Do-
ibidem, in laniena Parisina anno 1572. peccatum esse à regijs, quòd non unâ
n reliquis etiam Henricum Navarræum iugulârint.

IV.

QVARTO docent, *Si subditi Lutheranũ sive Calvinianũ habeant gem aut Principẽ, qui ipsos in hæresin inducere conetur (ut fit in Anglia) n illos subditos ab omni homagio & obligatione solutos esse: ipsisq́ liberũ permissum huiusmodi Regem vel Principẽ abdicare, exterminare & opprimere*, licet nihil tale in prima Christi Ecclesia factum sit.

Sic in actis Henrici Garneti Iesuitæ pag. 68. An. 26. Regni Elisabethæ venit Angliam Parri à Cardinali de Como persuasus, Reginam, ut ex Ecclesia eie-m, occidere, & hoc iure optimo licere dicebat.

Sic dictus Henric. Garnet, Osvvaldus Tesmond, Ioh. Gerard Iesuitæ, cum a-complicibus nuper Anno 1605. in Anglia Regem & Ordines regni in Comi- pulvere tormentario displodere & perdere conspirârunt: ut ex actis Henri- Garneti Londini à Regio Typographo editis apparet, ubi etiam pag. 66. dici-; *Hanc proditionem Iesuiticam propriè appellari, uti ad Iesuitas ex congruo & condi- spectantem*. Hi enim architecti & machinatores exstiterunt; Et in huiusmodi minibus plus peccare auctorem, quàm actorem. Idq; confirmatur edicto Re- Britanniæ publicato 15. Ian. Anno 3. Regis moderni.

Bellarminus de Rom. Pontifice lib. 5. cap. 7. pag. 1073. & Paulus VVindeck Deliber. de Hæres. extirp. Antidoto 10. pag. 407. alias rationes habet, *Tunc, multi fideles cùm gentibus conversabantur, quibus Ecclesiæ mansuetudinem commen- ri expediebat; Ideoq́ Christiani suis infestissimis hostib. parcebant. Altera hujus mansue- dinis causa; Quòd metuebant Christiani Episcopi, ne morte hæreticorum patientia Ca- licorum obscuraretur.*

Conradus Brunus de Hæreticis lib. 3. cap. ult. num. 13. pag. 309. *Non obstat òd Christus non coëgit discipulos recedentes, ut redirent:* nam tunc Ecclesia in novel- germine pullulante, neque Christus, neque Apostoli omni potestate uti vole- nt; Quia nondum completa fuerat prophetia; Et adorabunt eum omnes Re- s terræ; omnes gentes Psal. 71. *Iam impleta est illa prophetia: meritò igitur Eccle- jam plenissima utitur potestate, ut etiam hæreticos redire nolentes & invitos cogat.* Iu- a illud Luc. 14. *Compelle intrare.*

Alanus in Apologia Stanleianæ proditionis, quam etiam publicavit, hoc efendit, *Quandoquidem Elizabetha Angliæ Regina & hæretica excommunicata esset, òd non modò liceret jam ejus subditis, verùm etiam conscientiæ nexu tenerentur, nu- re eam omni quo possent præsidio, & sive exercitus, sive oppida, sive arces & propugna- la ejus obtinerent, Regi Hispano tradere, ut Regina nihil amplius haberet proprium ut suum.*

Gretscherus contra Stenium sic argumentatur: *Omnis ille, qui loquitur quæ Deus on præcepit, jure interficitur. Omnis hæreticus loquitur quæ Deus nõ præcepit. Ergo.* Vi- es quid maneat orthodoxos non loquentes quæ Papa, Papistarũ Deus, nõ præ- epit. Vide Steniũ in Apologia contra Gretscherũ Triumphatum pag. 291. 292.

Vel si verum Deum intelligat, tum Iesuitæ cum suis erũt hæretici & interficien
di, quia loquuntur ac docent, quæ Deus nuquam præcepit.

Franciscus Suarez in Defensione fidei Catholicæ adversus Anglicanæ secta
errores, lib. 6. c. 4. n. 5. pag. 814. & seq. quæstione factâ (Liceátne in defensionem
propriæ vitæ Principem occidere) sic ait, *Si defensio sit propriæ vitæ, quam Rex vio
lenter auferre aggreditur, tum quidem ordinariè licebit subdito seipsum defendere, etiams
inde mors Principis sequatur, quia jus tuendæ vitæ est maximum, & tunc Princeps non es
in necessitate, quæ obliget subditum ad vitam pro illo perdendam, sed ipse voluntariè &
iniquè in illo discrimine se constituit.* Deinde pag. 15. num. 7. ostendit, *Tyrannum
in titulo, id est, eum, qui vi & injustè Regnum occupavit, posse à privato licitè occidi*
Tum pag. 817. num. 10. citat authores, qui aliter senserunt, & maximè D. Augu
stinum, qui absolutè dicit, *sine publica administratione non licere aliquem occidere*,
& num. seq. ad hunc modum respondet. *Ad Augustinum* (inquit) *respondeo; Illum
privatum hominem, qui hujusmodi tyrannum occidit, non id facere sine publica admini
stratione, quia vel id facit authoritate Reipub. facilè consentientis, vel facit authoritat
Dei, qui per naturalem legem dedit unicuiq; potestatem defendendi se, & Remp. suam à vi
quam similis Tyrannus facit.*

Eodem cap. pag. 818. n. 13. sic concludit, *non per modum vindictæ aut punitionis
sed licere privatæ personæ hunc tyrannum occidere*, & addit, *In hoc verò est magna dif
ferentia inter hunc & Regem pravum: Nam Rex licet tyrannicè gubernet, quandiu no
movet actuale bellum injustum contra Rempub. sibi subditam, non infert illi actualem vim
& ideò respectu illius non habet locum defensio, neque ullus subditus potest hoc titulo illum
aggredi aut bellum contra ipsum movere. At verò proprius tyrannus quamdiu Regnum
injustè detinet, & per vim dominatur, semper actu infert vim Reipubl. & ita ipsa sempe
gerit cum illo actuale seu virtuale bellum, non vindicativum, ut sic dicam, sed defensivum
Et quandiu contrarium non declarat, semper censetur velle defendi à quolibet suorum
civium, imò etiam à quolibet extraneo: Ideoque si aliter defendi non potest, nisi interficien
do tyrannum, cuilibet de populo licet illum interficere. Vnde etiam in rigore verum es
id non fieri tunc authoritate privatâ, sed publicâ, vel potius regni volentis à quolibet civ
tanquam à membro & organo suo defendi, vel Dei authoris naturæ dantis cuicunq; homin
potestatem defendendi innocentem. Vnde etiam in hoc non est discrimen inter utrumq; ty
rannum. Neuter enim potest occidi authoritate privitâ, sed necessaria semper est potesta
publica. Differentia verò est, quod hæc potestas censetur commissa cuilibet particulari per
sonæ contra proprium tyrannum, non verò contra proprium Dominum propter discrime
declaratum.*

Inde Suarez num. 14. infert, *Regem, postquam legitimè depositus est, pro vero &
proprio tyranno haberi, & consequenter non posse in illo subsistere assertionem, quæ de legi
timo Rege loquitur. Imò* (inquit) *si Rex talis post depositionem legitimam in sua perti
tinacia perseverans Regnum per vim retineat, incipit esse tyrannus in titulo: quia non
est legitimus Rex, nec justo titulo regnum possidet. Declaratur hoc amplius in Rege hære
tico. Nam statim per hæresim ipso facto privatur aliquo modò Dominio, & proprietate su
Regni, quia vel confiscatum manet, vel ad legitimum successorem Catholicũ ipso jure tran
sit: & nihilominus non potest statim regno privari, sed justè illud possidet & administra
donec per sententiam saltem declaratoriam criminis condemnetur: juxta c. cum sec
leges de Hær. in 6. At verò post sententiam latam omninò privatur regno, ita ut non pos
sit justo titulo illud possidere. Ergo ex tunc poterit tanquam omninò Tyrannus tractari, &
consequenter à quocunq; privato poterit occidi.*

A quo autem possit fieri talis sententia, tractat num. 15. pag. 819. & ait
*Potestatem hanc deponendi Regem esse posse vel in ipsa Rep. vel in S. Pontifice, divers
tamen modo. Nam in Rep.* (inquit) *solum per modum defensionis necessariæ ad conser
vationem suam. Ideoque si Rex legitimus tyrannicè gubernet, & regno nullum aliud sub*

t remedium ad se defendendum nisi Regem expellere ac deponere, tum ex vi juris natu-
lis poterit Respublica tota publico & communi consilio Civitatum & Procerum, Re-
m deponere, tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere, tum quia semper hic ca-
s ad propriam Reip. conservationem necessarius intelligitur exceptus in primo illo fœ-
re, quo Respub. potestatem suam in Regem transtulit, &c. At verò (inquit n. 16.) *in S.*
ontifice, est hæc potestas tanquam in superiori habente jurisdictionem ad corripiendum
eges etiam supremos tanquam sibi subditos. Vnde si crimina sint in materia spirituali,
est crimen hæresis, potest directè illa punire in Rege, etiam usque ad depositionem à
gno, si pertinacia Regis & providentia communis boni Ecclesiæ ita postulent. Si verò
itia sint in materia temporali: quatenus peccata sunt, etiam potest illa corripere per
rectam potestatem; quatenus verò temporaliter nociva Reipublicæ Christianæ, indire-
è saltem poterit ea punire, quatenus tyrannicum regimen temporalis Principis semper
iam est saluti animarum perniciosum.

Posthæc, pagina 820. num. 17. & 18. sic ait Suarez: *Vnde in historijs legimus*
rè semper regna in hujusmodi casibus Pontifices consuluisse, vel etiam ab eo petivis-
, ut Regem ineptum vel tyrannum deponeret, ut de Childerico Rege Galliæ tempore
achariæ Papæ C. alius 15. q. 6.

Et aliquantò post: *Secundò pendet Regnum Christianum à Pontifice in hoc, ut*
ßit Pontifex non solùm consulere, aut consentire ut Regnum Regem sibi perniciosum de-
nat, sed etiam præcipere & cogere, ut id faciat, quando saluti spirituali Regni, &
æsertim ad vitandas hæreses vel schismata, necessarium esse judicaverit: quia tunc
ximè habet locum usus potestatis indirectæ circa temporalia propter spiritualem fi-
m: & quia potest per se immediatè Regem deponere in tali casu: Ergo potest cogere
egnum ut id exequatur, si necessarium sit: Aliâs esset eius potestas non solùm inefficax,
l etiam insufficiens, &c.

Hoc ergo supposito fundamento dicendum est (inquit Suarez) *post sententiam conde-*
atoriam Regis de regni privatione latam per legitimã potestatẽ, vel (quod perinde est)
t sententiam declaratoriã criminis habentis talem pœnam ipso jure impositam, posse qui-
m eum, qui sententiam tulit, vel cui ipse commiserit, Regem privare regno, etiam illum
terficiendo, si aliter non potuerit, vel si justa sententia ad hanc etiam pœnam extenda-
r, &c. Deinde pauló post addit: *Ita ergo quando Respub. justè potest regem deponere,*
tè faciunt ministri eius Regem cogendo, vel interficiendo, si sit necesse, quia jam non
estate privatâ, sed publicâ operantur. Sicq; rectè dixit Soto lib. 5. de instit. q. 1. art.
Licet Rex in solo Regimine tyrannus non poßit à quolibet interfici, lata verò sententia
isq; (inquit) *potest institui exequutionis minister. Eodemq; modo, si Papa Regem depo-*
t, ab illis tãtùm poterit expelli vel interfici, quibus ipse id commiserit. Quòd si nulli exe-
tionem imperet, pertinebit ad legitimum in regno successorem, vel si nullus invectus fue-
, ad regnum ipsum spectabit. Quod quidem apertius etiam declarat in pag. seq. n.
ubi ita concludit: *Ideò ut dicebam* (inquit) *solus legitimus successor ejus si Catholi-*
s sit, habet tunc illam facultatem, vel si ipse negligat, vel nullus sit, communitas Regni
illo jure succedet, dummodo sit Catholica. Ipsa verò petente auxilium ab alijs Principi-
s, illam præstare poterunt, ut per se constat. Si autem Pontifex (quòd sæpius fecisse ex-
plis ostensum est in lib. 3.) alijs Regibus potestatem tribuat invadendi tale regnum, tum
tè fieri potest, quia neq; deest justa causa, nec potestas.

Ex eod. lib. 6. pag. 834. num. 22. *Si Rex* (inquit) *per justam Papæ sententiam ipso*
cto sit depositus, eo ipso, qui antea erant illi subditi, desinunt esse subditi. Nam Rex ipse
n non esset Rex, nec superior, ideoq; neq; jam possent propriè dici proditiones, si quæ conju-
iones contra ipsum fierent, neq; cives tenerentur saltem titulo fidelitatis aut subjectionis
s revelare. Et num. seq. addit: *Si post Regem depositum aliqui per privatas insidias,*
n acceptâ à legitimo judice potestate, illi mortem machinarentur, qui extra confeßionem
rum esset conscius, obligari posset ex charitate eas detegere, ut malũ proximi impediret,

concurrentibus circumstantijs, quæ ad talem obligationem necessariæ esse solent. Quand vero contra personam talis Regis juxta tenorem justæ sententiæ procederetur, non exce dende limites potestatis à legitimo judice concessæ, tunc cessaret omnis obligatio detegend secretum, quia jam illæ non essent insidiæ iniquæ, sed esset justum bellum.

Eodem lib. 6. c. 844. n. 8. *Propositio hæc* (inquit) *Papa potestatem habet, ad depo nendos Reges hæreticos & pertinaces, suóve regno in rebus ad salutem animæ pertinenti bus perniciosos, inter dogmata fidei tenẽda & credenda est. Nã continetur in verbis Chri sti, Petro singulariter & peculiari ratione dictis: Quodcũq; ligaveris, & quodcumq; solve ris, & pasce oves meas: Prout Catholica Ecclesia, quæ est columna & firmamẽtum verita tis, illa intellexit, & apertissimè declaravit Bonifacius 8. in Extravagante Vnam sanct de majoritate & obedientia, concludens esse veritatem hanc de necessitate salutis.*

V.

QVINTO docent, *Veneno Imperatores, Reges, Principes à subditi vel ministris suis necari posse, si modò Theologi, Iesuitæ, viri eruditi & graves illos pro tyrannis & excommunicatis habeant; Ita tamen, ut is, qu perimendus est, nihil adjuvet, nec sibi ipsi mortem consciscat.*

Ioan. Mariana Iesuita Toletanus de Rege lib. 1. c. 7. p. 65. & seq. cuius cap. ti tulus est, *An liceat Regem veneno occidere?* & postea, *An facultas sit, sicut armis, sic veneno, herbisq; lethalibus tyrannũ occidere?* inquit; *Quid interest, ferro, an veneno pe rimas? veneno quod fit, minori periculo, & majori spe impunitatis fit. Hoc tamen tempera mento, me auctore, veneno uti licebit; Si non ipse, qui perimitur, venenum haurire cogitur quo concepto pereat, sed exterius ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus es nimirum cùm veneni tanta vis est, ut sellâ eo, aut veste delibutâ, vim interficiendi habeat* Et in fine eiusdem c. p. 68. concludit: *In ejus vitam grassari quacunq; arte concessum ne cogatur tantùm sciens aut imprudens sibi mortem consciscere.*

Et ex hac Marianæ doctrina fluxit, Quód Iesuita Richardus VValpot sociu Marianæ ante annos 12. Anglum Eduardum Squirre Veneno instruxit, quo Reginæ Angliæ & Essexio non edendum aut bibendum præberet, sed quo sel lam tantum ita inungeret, ut ex eius contactu uterque moreretur. Memoria Ligæ Tom. 4. pag. 15. & sequent. Memorial. Ligæ Tom. 6. pag. 251. 252. 25 261. & Tom. 1. pag. 13. & 16. Catechis. Iesuit. pag. 222. Mariana de Reg pagina 54. *Cæso Rege ingens sibi nomen fecit.* Et pagina 57. *Ab omni memoria consi deramus, in magna laude fuisse, quicunque tyrannos opprimere aggressi sunt.* Et pag 74. *Si hujusmodi post designatum facinus evaserint, instar heroum in omni vita suscipiun tur: Sin secus accidat, Grata superis, grata hominibus hostia cadunt, nobili conatu ad o mnem posteritatis memoriam illustrati.* Et sic in eiusdem libri limine præfatur Mag ster Provincialis Petrus de Onna: *Si ad hanc præscriptam formam actiones & consili referantur, næ magnum atque incredibile operæpretium existet.* In lib. etiam 4. de iust Henrici III. Regis Galliæ abdicatione, & in Guil. Rossæi de iusta Reip. Chri stianæ in reges impios & hæreticos authoritate, &c. probare conantur, *Omn hæreticos & politicos seu pacis amãtes Papistas quoq; occidendos, atq; ipsum inprimis Hen ricum IV. Regem Galliæ:* Et in hunc finem in præfatione prioris libri dictus Re vocatur *Impius, hæreticus, relapsus, tyrannus, sacrilegus, impurus, incestuosus, homici da, excommunicatus.* Et Ludovicus Aurell. vocat eum *culinarem canem, pogonatum Iulianum, bipedum nequissimum, apostatam, fætidum, Satanæ stercus.* Sequitur in dict libro de iusta Henr. IV. abdic. *Admonere itaque non cessemus, omnes omnium vires i execrandum istud caput eiusq; assertores colligantur, utq; omni ratione fiat, ut anathemat ista è medio abigantur.*

VI.

SEXTO docent *Hæreticos Magistratus, hoc est, Evangelicos, pro ex-ommunicatis habendos, si non de facto, tamen de iure, ideoq; proscriben-s, abdicandos, & è medio tollendos esse.*

Symancha de Excommunicatione tit. 27. sect. 1. pag. 116. b. *Hæretici*, inquit, *nes, ipso iure sunt excommunicati, & à communione fidelium diris proscriptionibus se-rati, & quotannis in Cœna Domini excommunicantur à Papa.* Fac autem Regem vel ium Principem non esse hæreticũ professum, sed animi sensa sibijpsi occultare, id loco ille tunc habendus? Symancha ibidem respondet: *Quæri autem solet, an reticus occultus excõmunicatus sit ipso iure, & in alias etiam pœnas incidat contra hæ-ticos statutas? Cui quæstioni simpliciter jurisperiti respondent, quòd etsi hæresis occulta , nihilominus hæreticus occultus incidit in illas pœnas.* Sive igitur ille sit manifestus ve occultus hæreticus, nil planè interest, in utrumq; enim censuris & diris efful-inant. Sed si Princeps ita excommunicationis vinculo innodatus & abdicatus l sinum Ecclesiæ redeat, iterúmne regnum recuperabit? *Respondet rursus: Si eges aut alij Principes facti sunt hæretici, protinus subjecti & vasalli ab eorum do-inio liberantur, nec jus hoc recuperabunt, quamvis postea reconcilientur Ecclesiæ.* Ma-r tamen Ecclesiæ nunquam claudit gremium redeunti. Hoc verum agnoscũt, dhibitâ tamen distinctione, *quoad animam, verùm quoad Regnum hoc non recupera-t,* quia coniunctis sententijs hoc omnes tenent, *modò non sit ad damnum Ecclesiæ.* Concedatur autem eiusmodi abdicatum Principem relinquere filium legitimũ certum hæredem, qui paterni criminis labe non sit inquinatus, illéne in Re-ia dignitate succedet? neutiquam: pessundetur, Hæresis enim est lepra & mor-us hæreditarius, & ex leprosis parentibus leprosi generantur filij: ita asserit ymancha, *propter hæresim Regis, non solùm Rex regno privatur, sed & eius filij à re-ni successione pelluntur.*

Cresvvellus in Philopatre, seu Responsione ad edictum Elizabethæ Re-inæ, Sect. 2. num. 162. pag. centesima quinquagesima tertia. *Certè*, ait, *non tan-ùm licet, sed summâ etiam juris divini necessitate ac præcepto, imò etiam conscientiæ ar-tissimo vinculo, & extremo etiam animarum suarum periculo ac discrimine Christianis mnibus hoc solùm incumbit, ob hæresis manifestum crimen Principes deturbare, vel obsi-ere ne admittantur, si præstare possunt.*

Franciscus Verona Constantinus in sua Apologia pro Iohanne Castello art. 2. cap. 2. pluribus docet, *Quòd non obstante decreto Concilij Constantiensis pri-atis & singulis licitum sit, Reges & Principes hæreseos & tyrannidis damnatos oc-idere.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani cap. 5. *Si Princeps*, inquit, *æreticus sit, & obstinatè & pertinaciter intolerabilis, summi Pastoris divinâ potestate leponatur, & aliud caput constituatur, cui subditi se jungant, & legitimo ordine & au-horitate tyrannidem amoveant.*

Henricus Garnetus etiam, Osvvaldus Tesmond & Ioan. Gerard alijq; Ie-uitæ Thomæ Vvintero, Guidoni Fauukes, Thomæ Batesio, necnon Rob. Ca-esbeyo, Thomæ Percio, Ioan. & Christophoro Vuright, alijsq; persuaserunt, Angliæ Regem, omnésque regni illius Proceres & præsules, esse hæreticos ex-communicatos; ideóque licitum meritoriúmque esse, eos simul omnes è medio quacunq; ratione tollere, ut testantur Acta Henrici Garneti & aliorum.

Sic etiam Vrbanus II. Papa decrevit, eos non habendos pro homicidis, quos adversus excommunicatos zelo Catholicę matris Ecclesiæ ardentes, aliquos eo-rum trucidâsse contigerit. C. excommunicatorum. 23. q. 5.

VII.

Septimo docent, *Principes Christianos à Romana Religione deficientes, abdicandos.*

Cresvvellus Iesuita in suo libro cui Philopater titulum fecit pag. 109. scribit; *Quemcunque Principem Christianum, si à religione Catholica manifeste deflexerit, & alios avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi juris tum humani, tum divini, hocq; ante dictam sententiam supremi Pastoris ac judicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni juramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præstitissent: posseque & debere, si vires habeant, istiusmodi hominem, tanquam apostatam, hæreticum & Christi Domini desertorem, & Reipublicæ suæ inimicum hostemque ex hominum Christianorum dominatu ejicere: Atque hanc esse certam, definitam & indubitatam virorum doctissimorum sententiam.*

Rursus; *Regnandi*, inquit, *jus amittit, qui religionem Romanam deserit.*

Mariana lib. 1. de Rege cap. 6. docet, *Cum talibus, qui sacra Patria* (Romanam religionem) *abijciunt, tanquam cum canibus rabidis agendum.* Et pag. 58. Mogunt. edit. *Laudandum eum dicit, qui vitæ suæ periculo publicam utilitatem redimat: & hujusmodi Regem omnium telis exagitandum; quasi crudele monstrum terræ incubans.*

VIII.

Octavo docent, *Principes Christianos, hæreticis faventes deponendos.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani, manifeste definit & concludit; *Si quis Rex hæreticum favore prosequatur, ipso facto regnum amittit.* Et cap. 5. *Principes indulgendo hæreticis, non solùm* Devm *offendit, sed perdit regnum & gentem.* Tales Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habita B. 10. *hæreticis & Turcis deteriores dicit.*

Iesuitæ in lib. 4. cap. 3. de iusta Henrici Tertij abdicat. citant & probant Concilij Lateranensis Constitut. 3. quæ sic habet: *Qui Principes terram suam non ab hæresi purgaverint, ab eorum fidelitate soluti Vasalli denuncientur, & cætera alijs possidenda dentur.*

IX.

Nono docent, *Vt hæreticus* (Evangelicus seu Orthodoxus) *sit infamis ipso jure, nec ad publica officia, seu Consilia, nec ad eligendos aliquos, neque ad testimonium admittatur: útque nullus ei super quocunque negotio, sed ipse alijs respondere cogatur: &, si judex exstiterit, sententia eius nullam obtineat firmitatem.* Sic Simmancha de Hæret. q. 46. n. 58. Inprimis Conradus Brunus de Hæret. lib. 5. cap. 7. & sepq. Vide etiam c. excommunicamus de Hæret.

X. Deci

X.

DECIMO docent Iesuitæ, *Hæreticis (Evangelicis) fidem prorsus ullam habendam esse.*

Simancha Instit. cath. tit. 46. Art. 52. *Ad pœnam quoque,* inquit, *pertinet & hæreticorum odium, quòd fides illis data servanda non sit.* Rationem hanc addit: *Si enim tyrannis, piratis & cæteris prædonibus, fides servanda non est, qui corpus occidunt; longè minus hæreticis pertinacibus, qui occidunt animas,* Et mox: *Cum hæreticis nullum commercium, nulla pax Catholicis esse debet. Quamobrem fides illis data, etiam juramento firmata, contra publicum bonum, contra salutem animarum, contra jura divina & humana,* NULLO MODO SERVANDA EST.

APPROBATIO DOCTRINAE IESVITARVM DE INTERFICIENDIS REGIBVS.

APprobavit etiam præter superiores hanc doctrinam Iesuitarum de interficiendis Regibus &c. Censura libelli Marianæ de Rege & Regis institutione, regiâ authoritate à Fr. Petro de Onna Magistro Provinciali facta, quæ sic verbo ad verbum habet: *Disertum planè & eruditum virum Iohannem Marianam esse* (ut alia desint) *tres libri satis indicant, quos de Rege & Regis institutione confecit elegantes & graves. Eos regiâ authoritate diligenter & attentè perlegi, iterum & tertiò facturus, si per tempus & otium licuisset. Ita semel lecti placuerunt. In simili argumento auctores non pauci Regni & Reip. statum componunt. Noster Regem à primis annis susceptum, ijs præceptis instruit, quæ eo loco digna sunt. Quippe in Deum conjectis oculis, ut sapiens architectus, ad eam regulam institutæ fabricæ fundamentis molem universam imponit. Aequum proinde judico, ut hoc opus typis mandatum, in luce & hominum manibus versetur, eorum præsertim, qui ad Reip. gubernacula sedent. Qui si ad præscriptam eo formam actiones & consilia retulerint, næ magnum atque incredibile operæ pretium efficiet. Datum in nostro S. Mariæ de mercede redemptionis captivorum cœnobio, Madriti die 30. Mensis Decemb. Anno* 1598.

Facultas autem imprimendi hos libros hæc est: *Stephanus Hoieda Visitator Societatis Iesu in Provincia Toletana, potestate speciali factâ à N. Patre Generali Claudio Aquavivâ, do facultatem, ut imprimantur libri tres de Rege & Regis institutione, quos scripsit & composuit P. Iohannes Mariana eiusdem Societatis, quippe approbatos prius à viris gravibus & doctis, ex eodem nostro Ordine. In cujus rei fidem has literas dedi meo nomine subscriptas, & mei officij sigillo munitas. Madriti in Collegio nostro, quarto Non. Decemb. Ann* 1599.

Allatus est quoque ad Regem Angliæ liber, ut Casaubonus in epistola ad Frontonem Ducæum Iesuitam pag. 26. refert, scriptus, ut videtur in Italia, atque etiam ibidem excusus: cuius libelli duæ partes sunt. Prior Epistolam continet P. Cottonis Iesuitæ declaratoriam ad Reginam *Galliæ*, in sermonē Anglicum versam: Posterior dissertationem adversus eos, qui post Henrici Magni cædem, doctrinam Iesuiticam accusârunt tanquam cædis illius præcipuam causam. In hac parte, ubi primò doctrinā de occidendis Principibus Iesuitis nō probari testatus est: mox ad Marianæ seriam defensionem Anonymus ille scriptor se accingit: præfatus id à se propterea fieri, quòd Pater Cotton in Epistola sua Marianam reliquerit indefensum, velle se quod Epistolæ illi desit, supplere. Affirmat igitur, Marianam totâ illâ disputatione non de Regibus loqui, sed de Tyrannis: quod apertissimum mendacium est. Tyrannus enim in Scholæ Sorbonæ & alijs antiquæ simplicitatis legitimo Principi opponitur, & eum significat, qui Imperium non suum, per vim aut malas artes invadit: Mariana au-

tem de Henrico Tertio Rege legitimo, non de aliquo invasore loquitur: Iesuitis autem Tyrannus appellatur, omnis legitimus Rex, qui à Pontifice est excommunicatus. Tum addit libellus, tractari à Mariana quæstionem à plurimis agitatam: quos omnes cùm moderatione superaverit Mariana, satis ex eo posse intelligi, illos, qui Marianæ librum eiusmodi doctrinæ prætextu Lutetiæ condemnârunt, non Marianam, sed Iesuitas, imò non Iesuitas, sed ipsum IESV Christi sanctißimum nomen odisse. Verba auctoris sunt hæc: *Illi sunt inimici sancti nominis* IESV, *qui condemnârunt Marianam propter talem doctrinam.* En Lector unius Iesuitæ, aut è magnis Iesuitarum patronis unius, sed nō solius, iudicium, de prudentißimis Parlamenti Parisiensis Senatoribus, qui illam institutionem Marianæ flammis meritißimè addixerunt. Hinc igitur apparet, paucos esse hodie, qui Marianæ illam dirißimam diatribam detestentur. Et quare, obsecro, parricidarum magistrum execrarentur, quibus parricidia placēt, parricidæ laudantur, & beatitudine martyrum digni censentur? planè eiusdem hominis est, Marianæ probare iudicium, & proditores ac parricidas consecratione seu Canonisatione dignos iudicare.

Approbavit eandem doctrinam de interficiendis Regibus Ioh. Alvarus Provincialis Conimbricæ in Hispania, commendatione libri Fr. Suarez, cui titulus est, *Defensio fidei Catholicæ & Apostolicæ adversus Anglicanæ sectæ errores, &c.* Sic enim illa habet: *Ego Ioan. Alvarus, Societatis Iesu in Lusitania Provincia Visitator simul ac Provincialis, è facultate ad id mihi facta à Reverendo admodum P. nostro Generali Claudio Aquaviva, facultatem concedo, ut hoc opus de schismate Anglicano à Patre Francisc. Suarez Societatis nostræ, Sacræq; Theologiæ Doctore & in Conimbricensi Academia primario Professore compositum, & eiusdem Societatis gravium doctorumq; hominū judicio approbatum, typis mandetur. In quorum fidem has literas manū nostra subscriptas, sigilloq; nostro munitas dedimus Conimbricæ 5. April. anno 1612.*

DAMNATVR IESVITARVM DOCTRINA DE INTERFICIENDIS REGIBVS.

DEbebant verò Iesuitæ meminisse decreti Vrbani Papæ, quod exstat c. 24. q. 3. quo sancitur, *Quòd talia docentes, consulentes aut defendentes, longè damnabiliores sint dicentibus aut facientibus.* Et quod Seneca ad Alexandrum dixit, *Quid interest, leoni Lysimachum obijcias, an ipse dentibus laceres? Tuum illud os est, tua illa feritas: O quàm cuperes tibi potius ungues esse, tibi rictum edendorum hominum capacem.*

Damnârunt etiam hanc Iesuitarum doctrinam aliquot Toletana Concilia, nempe, quartum, quintum, sextum & decimum. In his Concilijs extat Canon, in quo Hispani ipsi sententiam contra Iesuitas pronunciârunt. Canon enim ille sic habet: *Quicunq; nostrûm, aut populorum totius Hispaniæ cōjuratione, aut machinatione violaverit juramentum datum conservando Regi: aut etiā Regem interfecerit, aut regno suo privârit, aut præsumptione tyrannicâ usurpaverit potestatē regiam; is excōmunicator in conspectu Angelorū ac hominū, & pellatur ex Ecclesia, & societate Christianorum, cū omnibus suis asseclis, cum ratione quandoquidem conjunctum est, eandē pœnam sequi illos, qui eiusdē criminis rei.* Verba hæc altâ voce & ter repetita fuerūt in Concilio corā toto cœtu, & petitum, ut quilibet ea approbaret. Tunc igitur à toto clero & populo responsum fuit: *Quicunq; adversatus fuerit sanctæ vestræ constitutioni, is excommunicator excomunicatione omniū maximâ & periculosißimâ, Anathema esto maranatha & exterminator sine remißione in perpetuum, usq; ad adventū Dñi, & partē poßideat cum Iuda Scariothe, ipse & socij eius, Amen. Habēt hic Iesuitæ quod diligenter perpendant.*

Damnavit hanc doctrinam quoque Concilium Meldense anno 840. celebratum cap. 14.

Damnavit

Damnavit etiam hanc doctrinam tamquam impiam, hæreticam & omni-
us modis perniciosam ante annos ducentos Constantiense Concilium Sessio-
e 15. cuius verba in sequenti Sorbonę Censura referemus. Ioannes Mariana
uidem capite sexto libro primo in fine dicit; *Hoc decretum Romano Pontifici
Martino V. probatum non inveni: non Eugenio aut successoribus.* Rursus: *Concilium
lud non sine Ecclesiæ motu, tricipiti Pontificum dissidio, celebratum fuisse scimus.* Sed
ec improbatum à Pontificibus istis decretum hoc fuisse Mariana inveniet. Ap-
robârunt etiam hoc Concilium reliqui Pontificij Scriptores, & multi quoque
x Iesuitis.

Iohannes Gerson quoque, qui huic Concilio interfuit, *hanc doctrinam vio-
itionem omnium legum, divinæ, naturalis & humanæ vocat.* Idem ait: *Doctrina hæc
tenter hæreticalis, imò & sacrilega est, quæ etiam secularibus illiteratis, nedum Chri-
ianis, sed & Iudæis & Paganis & Barbaris debet esse notissima.* Item: *Quòd nec Rex
sset, sine juris ordine non vocatum, & non convictum interficere: quantò minùs alius.*
em: *Quales oro densiores, fugibiliores horribilioresque tenebræ, quàm errorum & hæ-
sium circa prima præceptorum moralia principia, ut sunt: non pejerabis, non occides,
on insidiaberis? ut est videre in operibus Gersonis Tom. 1. in Orationibus & Propo-
tionibus coram concilio & commissarijs Anno 1415. & 1416. habitis.*

Damnavit eandem doctrinam Facultas Theologica Parisiensis in Censu-
a contra impios & execrabiles Regum ac Principum parricidas, post cædem
Henrici 4. Galliarum Regis à Francisco Rauaillac patratam, edita. Ea sic de
erbo ad verbum se habet.

*ANNO DOMINI 1610. cùm sacræ Theologiæ facultas, ob festa Pen-
costes & Comitia privata inter viros selectos Ordinis Theologici in præsenti nego-
o agitata, suos status & ordinarios conventus primâ aut secundâ die Iunij habere non
tuisset, illos in diem quartum Iunij transtulit, atque omnes Magistros Theologiæ, in
im obedientiæ, quam emisso sacramento facultati spoponderunt, in Collegium Sorbo-
cum convocavit, ubi post Missam de Sancto Spiritu more solito celebratam deliberâ-
nt super exequutione Senatus Consulti, cujus summa hæc est.*

*Curia Parlamenti, decurijs majore, rerum capitalium, atque Edicti unà con-
regatis, procedendo ad judicium & litem capitalem ac extraordinariam, Cognitoris
eneralis Regis postulatione instructam, adversus nefandissimum, crudelissimum &
ecratissimum parricidium, in sacratam personam Henrici quarti Regis patratum,
udito Cognitore generali regio, decrevit atque decernit, ut diligentiâ & procuratione
Decani & Syndici Facultatis Theologiæ, eadem Facultas quàm primùm convocetur
d deliberandum super confirmatione decreti prædictæ Facultatis, quod die 13. Decemb.
Anno 1413. à centum quadraginta & uno Theologis ejusdem Facultatis constitutum, de-
inc verò Concilij Constantiensis auctoritate roboratum fuit: quo decreto definitur,
NEMINI licitum esse quacunque occasione, causâ aut prætextu quæsito, sacrosanctis
Regum & aliorum Principum supremorum personis vim inferre: Deinde, ut Decretum,
uod in ejusdem Facultatis Comitijs statuetur, omnium Doctorum, qui Comitijs & de-
berationi interfuerint, nec non etiam omnium Baccalaureorum, qui cursum Theologi-
um decurrunt syngraphis muniatur; quò tum demum, audito super ea re Cognitore ge-
erali regio, Curia decernat quod justum & rationi conforme erit. Datum in Parlamento
7. Maij, Anno Dom. 1610. Signatum Voysin.*

*Itaque eadem sacra Facultas, ut mandato amplissimi Ordinis, tam justa et necessa-
ia præcipientis, obtemperaret, primùm privata, deinde publica habuit Comitia. Con-
iderans autem sibi ex officio incumbere, ut suam Censuram & Iudicium doctri-
ale, cunctis illud poscentibus declaret, atque Parisiensem Academiam à primis
uis incunabulis, parentem & alumnam optimæ ac saluberrimæ doctrinæ, perpetuò extitis-*

se, bonum, & tranquillitatem Reipub. ab ordine, ordinem porrò & pacem, secundùm Deum Opt. Max. à Regum & Principum salute pendere; ac solius esse Principis & potestatis politicæ gladio uti, Rom. 13. insuper paucis ab hinc annis, nonnulla peregrina, seditiosa atque impia dogmata invaluisse, quibus plerique privati homines dementati, sacrosanctos Reges & Principes, execrandâ appellatione TYRANNI *contaminare; hocq; nefario prætextu, nec non religionis, pietatis, aut boni publici juvandi vel promovendi specie, in sacrosancta Regum & Principum capita conspirare, suasq; manus parricidas sacro illorum sanguine cruentare; ac continuò patentissimam fenestram aperire non horrent, ad perfidiam, ad fraudes, insidias, proditiones, populorum interneciones, Vrbium, Provinciarum ac regnorum florentissimorum excidia, & ad alia innumerabilia nequitiæ genera, quæ civilia aut externa bella concomitari solent. Demùm tam pestifera & diabolica dogmata hodiè in causa esse, ut qui decessionem ab Ecclesia Catholica & Romana fecerunt, in suo errore obdurescant, virosque religiosos, Doctores & Prælatos Catholicos, quanquam insontes, quasi talia docerent vel auctorarent, fugiant ac detestentur.*

Eadem inquam Facultas hæc & similia considerare perpendens, magnâ animorum consensione & alacritate, ista peregrina & seditiosa dogmata, velut impia, hæretica, societati civili, paci & tranquillitati publicæ, ac religioni Catholicæ penitus cōtraria, execratur, atque condemnat, in cujus rei fidem & testimonium, decretum antiquum sibi de integro renovandum esse duxit, quod ducentis ab hinc annis, à centum quadraginta & uno Theologis sancitum fuit, in cōdemnatione hujus execrabilis Propositionis: Quilibet Tyrannus potest & debet licitè & meritoriè occidi à quocunque suo vasallo aut subdito, & per quemcunq; modum, maximè per insidias, & per adulationes, non obstante quocunque juramento aut confœderatione factâ apud eum, non expectando sententiam aut mandatum Iudicis cujuscunque. Sequitur verò Censura Facultatis.

Hæc assertio sic generaliter posita, & secundùm acceptionem hujus vocabuli TYRANNVS, *est error in nostra fide, & doctrina bonorum morum, & est contra præceptum Dei,* NON OCCIDES; *Glossa* propriâ auctoritate: *& contra hoc quod dicit Dominus noster,* OMNES QVI GLADIVM ACCEPERINT; *Glossa*, propriâ auctoritate: GLADIO PERIBVNT. *Item, hæc assertio vergit in subversionem totius Reipublicæ & uniuscujusq; Regis aut Principis. Item, dat viam & licentiam ad plura alia mala, & ad fraudes, & ad violationes fidei, & juramenti, & ad proditiones, & generaliter ad omnem inobedientiam subjecti ad dominum suum, & ad omnem infidelitatem & diffidentiam unius ad alterum, & consequenter ad æternam damnationem. Item, qui affirmat obstinatè talem errorem, & alios qui inde sequuntur, est hæreticus, & tanquam hæreticus debet puniri, etiā post suā mortē. Notetur in decretis 23. q. 5. etc. Actū An. 1413. die Merrij 13. Decemb.* Quę Censura Facultatis Parisiensis in Synodo Constantiensi Sess. 15. Anno 1415. prid. Non. Iulij his conceptis verbis comprobata fuit: *Præcipuâ sollicitudine volens hæc sacrosanctâ Synodus ad extirpationem errorum & hæresium in diversis mundi partibus invalescentium providere, sicut tenetur & ad hoc collecta est; nuper accepit, quòd nonnullæ assertiones erroneæ in fide, & bonis moribus, ac multipliciter scandalosæ, totiusq; Reip. statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizatæ sunt, inter quas hæc assertio delata est:* QVILIBET *Tyrannus, potest & debet licitè & meritoriè occidi per quemcunque vasallum suum vel subditum, etiam per clanculares insidias, & subtiles blanditias, vel adulationes, non obstante quorumcunque præstito juramento seu confœderatione factis cum eo, non expectatâ sententiâ Iudicis cujuscunq;.* ADVERSVS *hunc errorem satagens hæc sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabitâ deliberatione maturâ, declarat, decernit atq; diffinit hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & in moribus, ipsamque tamquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, & mendacia, proditiones, perjuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & diffinit, quòd pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam*

asserentes

fferentes sunt hæretici, & tanquam tales, juxta canonicas sanctiones puniendi.

Sacra igitur Facultas sancit, strictè accurateq; exploratis omniũ et singulorũ Doctorũ ıffragijs, primò antiquam illam Censuram Facultatis, Synodi Constantiensis sanctione rmatam, non modò: iterari, verùm etiam omnium hominum animis inculcari debere. Seındò censet, seditiosum, impium & hæreticum esse, quocunq; quæsito colore, à quocunque ıbdito, vasallo, aut extraneo, sacris Regum & Principum personis vim inferre. Tertiò atuit, ut omnes Doctores & Baccalaurei Theologiæ, quo die in statuta & articulos Faıltatis jurare consueverunt, in hoc similiter decretum jurent, ac syngraphæ suæ apposiıonẽ obtestentur, se illius veritatem docendo & concionando diligenter explicaturos. uartò, ut hæc Acta, tum Latinè, tum Gallicè typis mandentur ac evulgentur.

De mandato Domini Decani & Sacratiss.
Facultatis Theologicæ.

De la Court cum syngrapha.

Censurâ & sententiâ hac Facultatis Theologicæ Parisiensis Parlamenti ɔidem exhibitâ, eam 8. Iun. approbavit & confirmavit. Decrevit insuper *priò*, ut hæc Censura inter Acta publica Parlamenti referatur & scribatur. *Secundò* d instantiam Procuratoris regij præcepit, ut in Conventu Facultatis huius uotannis 4. Iunij, & proximâ inde Dominica in omnibus parochialibus temılis, atque etiam suburbijs Lutetiæ populo publicè prælegatur. *Tertiò*, ut Ioannis Marianæ liber, in quo hæc doctrina de parricidijs Regum ac Principum ıanifestè approbatur & defenditur, in area ante summum ac primarium temılum Lutetiæ in ignem conijciatur & comburatur, in æternam rei memoriam, uòd doctrina hæc in eo contenta, sit hæretica, impia, perniciosa & erronea. *uartò*, prohibuit, ne quis, cuiuscunque sit statûs, conditionis vel ordinis, hanc octrinam vel vivâ voce, vel editis libris spargat atq; defendat.

Rectè autem ille & prudenter, quisquis sit, Gallos sic monuit:

Galli, si sapitis, quid librum traditis igni?
Authores vestris pellite limitibus.
In cineres abijt liber unus, mille relicti,
Horum turba loquax, mutus at ille furit.
Hortos qui cupiunt penitus purgare veneno,
Radices properant vellere, non folia.

Improbavit eandem Ludovicus Richeomus Iesuita in Expostulat. Apologiæ pro Societ. Iesu Latinâ cap. 21. pag. 178. & c. 28. pag. 218. *Doctrina*, inquit, *ista e Tyranno occidendo, est exitialis, & ab universa Ecclesia improbata, & in Constantiısi Concilio condemnata.* Item; *Illa doctrina est Anabaptistarum, & in Oecumenico onstantiensi Concilio damnata.* Item; *Alterum*, inquit, *illud esse tyrannorum genus, ui more ac legibus ad regni administrationem acciti, more tyrannico tamen imperant, uos attingere ac lædere nemo privatus debet, aut subditus: hinc est quod David Saulo Regi nunquam est ausus manum inferre.* Simul tamen concedit Richeomus, illud genus tyrannorum, qui ditiones non suas vi occupant, privatis occidere fas esse.

Condemnavit denuò Parlamentum Parisiense hanc Iesuitarum doctrinam Decreto suo, quo igni adiudicavit Francisci Suarez librum, in quo doctrina hæc confirmatur. Decretum sic de verbo ad verbum habet.

Decretvm
Parlamenti Pariſienſis
latum 26. & exſecutioni mandatum 27. Iun. 1614.

Contra librum, excuſum Coloniæ, Anno eodem cum hoc titulo

Francisci Svarez, Granatenſis, è ſocietate Ieſu, Doctoris Theologi, Defenſio fidei Catholicæ & Apoſtolicæ adverſus Anglicanæ ſectæ errores, &c.

Qvi

Continet maximas & Propoſitiones contrarias poteſtati ſupremæ Regum, ordinatæ & ſtabilitæ à Deo, ad ſecuritatem perſonarum, quieti & tranquillitati ſtatui ipſorum.

Extractvm *è regiſtris Parlamenti.*

V*Iſo à Curia, magnis Cameris, Turnelli & Edicti congregatis libro, impreſſo Colo-*
niæ, anno præſente, cum hoc titulo : Franciſci Suarez, Granatenſis, è ſocietat
Ieſu, Doctoris Theologi, defenſio fidei Catholicæ & Apoſtolicæ, adverſus An
glicanæ ſectæ errores, &c. *continente libro tertio, cap. 23. pag. 376. 79. 80. 82. cap. 29*
pag. 410. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. cap. 6. pag. 834. cap. 8. pag. 844. & alibi multas pro
poſitiones contrarias poteſtati ſupremæ Regum, ordinatorum & ſtabilitorum à Deo, a
quietem & tranquillitatem ſtatuum ipſorum, &c. quòd licitum ſit ſubditis ipſorum & pe
regrinis perſonas ipſorum invadere : factâ concluſione per Procuratorem generalem &
omnibus conſideratis, Curia prædicta declaravit, & declarat, propoſitiones & maximas
in dicto libro contentas, ſcandaloſas & ſeditioſas eſſe, tenderéque ad ſubverſionẽ ſtatuum
& ad permovendos ſubditos Regum & Principum ſupremorum, & aliorum, ut violenta
manus ſacratiſſimis ipſorum perſonis inferant : ſententias item ; quæ mentionem faciun
Regum Ludoici & Philippi Pulchri, falſas & calumnioſas eſſe. Quapropter decrevit &
decernit, ut prædictus liber Suarezi in Curia Palatij, per miniſtrum ſupremæ juſtiti
comburatur. Similiter interdicit bibliopolis & typografis, imprimere, vendere, aut mutu
ſumere, & quibuscunque perſonis, cujuscunque conditionis & qualitatis, habere, ſcriber
& tenere, ſive docere in ſcholis, aut alibi, uti etiam diſputare, prædictas maximas & pro
poſitiones. Præterea decernit, juxta decretum diei 8. Iun. 1610. ut Decretum facultat
Theologiæ diei 4. Iun. ejusdem anni, ſuper renovatione cenſuræ doctrinalis ejuſdem Fa
cultatis anno 1408. confirmatæ per concilium Conſtantienſe, unâ cum præſenti Decret
& illorum 1578. & 95. recitentur ſingulis annis 4. Iun. tam in prædicta Facultate, quà
in Collegijs Sacerdotum: & Scholaſticorum Collegij Claromontani, & quatuor Mend
cantium, & ut ad inſtantiam Procuratoris Generalis Regis inſtituatur informatio tran
greſſionum nominati Edicti, & prohibitio de ejuſmodi libris ſcribendis & ſervandis.

Actum in Parlamento d. 26. Iun. 1614.
ſubſcripſit Voyſin.

P*Ræterea decretum eſt, ut Patres, Ignacius Armandus, Rector in hac civitate ; Co*
ton, Fronton, Sirmundus, proximâ die in Curiam vocentur, eiſque demonſtretur, qu
contra Declarationem & decretum ipſorum Generalis, anni 1610. liber iſte Suarezi & im
preſſus, et in hanc civitatem illatus ſit, contra authoritatem Regis, ejusq; ſecuritatem pe
ſon

næ & ſtatu: quib. etiam injungetur, ut Generali ſuo ſignificent, eum prædictū decretum r renovare & publicare debere: cujus quidem rei actum inſtituent intra ſpatium ſeme-re, & providebunt, ut eiuſmodi libri in poſterum nec componantur, nec mittantur in lu-em à Societate ſua, continentes propoſitiones tam damnabiles & pernicioſas. Injungetur uin etiam eis, ut exhortentur populum in concionibus ſuis, ad doctrinam ſupra commemo-atis propoſitionibus contrariam. Alioquin Curia procedet contra transgreſſores, ut reos eſæ majeſtatis & perturbatores quietis publicæ.

Decretum prædictum, & quod inſuper concluſum fuit, publicata ſunt præſentibus Patribus Ignacio Armando, Carolo de Turre, qui loco Cottonis abſentis comparuerat, Frontone Ducæo, et Iacobo Sirmondo. Et decretum executioni mandatum eſt ante gra-us majores Palatij, 27. Iun. 1614.

Libro Suaretij Ieſuitæ à Parlamento Pariſienſi ſic condemnato & per car-ificem publicè cremato, ſequente anno tertij quoque in Gallia Status de do-ctrina hac declaratio in hanc ſententiam publicata eſt: *Exorta,* inquiunt, *ſuperio-ibus annis, & ſeditioſis libris propagata doctrina impia, quæ ſupremi Magiſtratus pote-tati inſidiatur, cùm de indubitato Regis jure ſatis omnibus conſtet, rogatum eum ſubmiſſè velit, ut quemadmodum pro eo, qui ſupremam poteſtatem ab ipſo Deo immediatè acceperit, b omnibus agnoſcatur & habeatur, ſic non permittat, ut ulla aliqua poteſtas, ſive Eccle-aſtica ſive politica tantum ſibi juris ſumat, ut prætendere aliquid in Regiam ſuam Ma-eſtatem, & ſubditos ab obedientia ipſi debita, ob quamcunq; cauſam abſolvere poſſit. Hanc nim memorabilem & verbo divino congruentem, conſervandæq; ſaluti publicæ maximè onvenientem regulam, ab omnibus, cujuscunq; ſtatûs & conditionis, ſubditis pro ſancta & nviolabili lege habendam, & officiarijs miniſtrisq; omnibus & ſingulis antequàm vel be-eficiorum participes fiant, vel ad officia ſua admittantur, jurejurando acceptandam & ubſcriptione ſigilloq; proprio confirmandam eſſe: Contrariam verò, eam potiſſimùm, quæ icere Reges vel interficere, vel exauctorare, & obedientiæ ipſorum ſe ſubtrahere ſtatuit, mpiam & veritati utilitatiq; publicæ contrariam; omnes, quibus id perſcriptum repe-iatur, libros tanquam ſeditioſos, execrandos & damnandos, & auctores quoſcunq; talia cribentes & in publicum edentes, exteros quidem, pro juratis Regiæ Majeſtatis hoſtibus, ndigenas verò & cujuscunq; ſtatûs et conditionis ſint, pro ſeditioſis, rebellibus, legum vio-atoribus, & criminis læſæ Majeſtatis reis habendos eſſe. Imperandum igitur omnibus pa-entibus, ut liberis; præceptoribus, ut diſcipulis; profeſſoribus, ut ſtudioſis; & concio-natoribus, ut auditoribus ſuis Regulam hanc diligenter inculcent. Quod ſi edito ab exteris Eccleſiæ Miniſtris & D. d. libello, aliquid vel directè vel obliquè adverſus regulam hanc prolatum fuerit, neceſſitatem Eccleſiaſticis eiusdem ordinis, illud, ſine omni perſona-rum reſpectu, refutandi, nî crimen læſæ Majeſtatis incurrere velint, imponendam eſſe.*

Ieſuitæ quoq; ut à ſe averterent odia Regum ac Principum, nec non etiam omnium hominum, quæ in ipſos & Ordinem univerſum concitabantur ex Ma-rianæ aliorumq; libris, in quibus parricidia Regum defenduntur, in conventu provinciali, quem Pariſijs habuerunt, cùm relatum eſſet de dicto Marianæ li-bro, hoc ei, quem Procuratorem ad propoſitum Generalem Societatis provin-ciæ nomine deſtinârunt, mandatum dederunt, Ageret cum Generali, ut compe-ſceret eos qui libros hos edunt, è quibus Regis, totiusq; Regni Gallici offenſio & odia iure timerentur, neve eos, qui iam emiſsi eſſent, recudi pate-retur.

Damnavit deniq; hos Aſſaſinos & parricidas, eorumq; doctrinam nobiliſ-ſimus & ampliſsimus vir Iacobus Auguſtus Thuanus conſiliarius Regius, & Curiæ ſupremæ Pariſienſis Preſes hac elegantiſsimâ Elegiâ in parricidas.

Rurſus ab immiti Furiæ bacchantr Averno,
Vipereasq; rotat torva Megæra comas:

Rursus Trinacrijs puer ablactatus in antris
Sacrilegâ stringit tela cruenta manu
Notus & Eoo tantum Assasinus in axe;
Prô pudor, in nostro visitur orbe frequens.
Scilicet has arteis nuper gens gnara nocendi,
Exitio invexit, Gallia, nata tuo,
Hesperiæ fuscis gens emissaria ab oris,
Fucum affectatâ quæ gravitate tegit,
Nata magistratum convellere, nata ministris
Subtrahere obsequium præsulibusq; suum:
Geryonæ quæ dum placeat faveátq; trifauci,
Terrarum reliquos non facit aßis heros.
Et cælo facinus dignum putat, omnia sævi
In Regis longas tradere sceptra manus.
Quæ disciplinam morum, quæ Gallica venit,
Exuto, legum solvere jura, metu,
Et vileis regnantum animas, ipsósq; necandos
Horrendâ Reges proditione docet,
Servandamq; fidem negat, *argutisq; cavillis*
Detorquet magni jussa severa Dei.
Sunt tamen, & cur sunt? qui nunc quoq; crimine in isto
Obtendant causam Religionis agi,
Accusentq; bonos ultrò, excusentq; nocenteis
Et patrocinio consilioq; juvent.
Hósne superstitio malè sanos excitet æstus,
Quiq; atrâ vexat pectora bile furor,
An pietas simulata, meâ nil quærere refert,
Damnandum in magnis cùm sit utrumq; viris:
Quos magicis aureis claudentis cantibus anguis
Esse instar cautos pagina sacra jubet,
Candoremq; simul mitis servare columbæ,
Fallereq; & falli grande putare nefas.
Nos patimur segnes, lentiq; sedemus ad iram,
Et pietas ipsâ religione perit
Si modò relligio est, alere intra viscera tetram,
Quæ jam se corpus fundit in omne, luem:
Si modò relligio est, patrijs, sine murmure, sulcis
Accipere hostili semina jacta manu.
Semina corrupti succi, lentiq; veneni,
Noxia doctrinæ semina pestiferæ.
Concipit inde malum quippe inconsulta juventus,
Mox concepto alios inficit ipsa malo:
Iamq; ferè totus sacer ordo, & Gallica pubes,
Plebsq;, avido virus combibit ore nocens.
Iam turgent venæ, cor palpitat, ilia tendunt,
Nullaq; pars toto corpore sana manet.
Atq; utinam nunquam tibi crus, dux Loyola sectæ,
Icisset lævâ missa sagitta manu.
Gallia Cantabrico cùm quondam & Iberia bello
Pro patrijs facerent prælia aperta focis.

Quam

Quàm bello plus pace noces, & ad otia versus
Crudeleis animum vertis ad insidias.
Gallia & in media conscripto milite regnas,
Diraq; fraterno nomine bella geris.
Nempe tua à bello cunctorum fonte malorum
Secta sata est:bellũ hinc nunc et adulta ferit.
Aspice Carrafam, placidæ qui tempora vitæ
Impendit studijs, secta profana, tuis:
Mox septem impositas insedit collibus arces,
Cornua terrificis intonuère minis.
Tympanaq; Italiam confestim audita per omnem,
Vrbis & ad portas Hannibal alter adest.
Nosq; leves adeò, nos, credula pectora, Galli
Ad bellum infaustâ sollicitamur ave.
Protinus induciæ violantur patre Quiritum
Auctore, & Martis nuncius urbe venit.
Pignora jam belli rutilant, micat igneus ensis:
Livida adhuc stridens à Phlegethontis aqua.
Hæc infelicis Gallis primordia belli,
Quod nos exitio nostraq; pæne dedit.
Hũc ergò huc animos, terræ qui sceptra tenetis:
Nunc velo moto cernere vera licet.
Causa heic vestra agitur, nam credite, vestra potentis
In vita HENRICI *vertitur ecce salus.*
Ille quidem petitur, sed per latus illius omnes,
Credite, vos Reges, mens nisi læva, peti.
Nullus jam miseris toto patet orbe receptus,
Præsentem ostentant obvia cuncta necem.
Nil securum usquam est, stimulis furialibus actus
Percussor, quoquô vertitis ora, latet.
Nam quibus ex cubijs Majestas Regia post hac,
Aut quo stipatu vivere tuta queat:
Si pueri discunt his vitam odisse magistris,
Extrema & mortis temnere supplicia?
Si tormenta pati possunt, nilq; inde fateri,
Hacq; polum sperant scandere posse viâ?
In vitam alterius nil non permittitur illi,
Cui propria est odio negligiturve salus?
Mentibus hinc teneris gliscit præposterus ardor,
Et cæcos juvenes in scelus omne rapit.
Heu sapimus serò, sapimus tamen, atq; potenti
Esse Deo curæ Gallica sceptra patet:
Qui nos admonitos, tactâ tam leniter aure,
De propria memores esse salute jubet.
Vos Veneti vidit prudentia cana Senatus,
Vidit, & est nostris reddita cauta malis.
Dum timidæ secreta his credere mentis ephebos
Vulpibus, atq; animi pondere vota vetat:
Dumq; sub his operam studijs navare magistris,
Et ferulæ prohibet supposuisse manum.

Vos quoq;, quos cœli rector diademate vinxit,
Hoc sapere exemplo discite, noxa prope est:
Nec temerè errones in regna admittite vestra,
Hostis si quis erit, præbeat hospitium.
Sentiet is præstò damnum, recteq; monenti
Flebit, at heu serò, non habuisse fidem.
Mitior infameis exercuit ira volucres,
Quas Phinei mensis incubuisse ferunt.
Nempe per hos factum, divinæ ut vocis apud nos
Esset ubiq; fames, esset ubiq; sitis.
Quis Deus alipedes Arctoo ex axe gemellos
Misit, & ætheria monstra fugavit ope?
Fercula nunc nullo fœtentia sumere tactu,
Nunc licet è puro fonte levare sitim.
Reddita libertas nunc pristina, reddita regno
Majestas: sacris nunc quoque constat honos.
Dicere nunc verum licet, atque audire vicißim,
Inq; Dei templo nunc bona verba sonant:
Nullaq; mendaci ponet jam præmia linguæ,
Venaleisve animas stator Iberus emet.
Turba inimica vale, non exarsisse furore
Centauros tanto fabula prisca refert.
Marte Pelethoniis ausos confligere iniquo
Convivæ raptâ conjuge Pirithoi:
Quos prius Alcides casum indignatus amici
Lerneæ fixos grandine stravit humi.
Quid loquor? Alcidæ est inflicta injuria nostro,
Nec tamen Alcidæ est ultio facta manu:
Nempe quod hic Grajo generosior Hercule Gallus,
Turba Ixionio pejor ut ista grege est:
Quæ gremio sponsam conata revellere nostro
Sacra inter mensæ bella cruenta movet,
Monstrorumq; dolo domitorem aggressa nefando
Nunc paßim nostro crimine monstra facit.
Non mihi vaticino pectus quod turgeat œstro
Glorior, aut intus numen habere puto:
Sed si præsaga non me prudentia mentis
Decipit, hæc alios deinde pericla manent.
Tuq; adeò nostris nimis heu conterminus oris,
Grande domi fratrum qui miser agmen alis:
Si sapis à magno tibi missa hæc Rege putato
Præsidia, haud arces vi subitura tuas:
Sed quæ compedibus mentes animosq; tuorum,
Et duris stringant nexibus ingenia.
Mutatoq; procul coget abire solo.
Cùm volet ille per hos te finibus exiget hosteis,
Et nisi sponte feras, nigrum damnabit ad Orcum:
Namq; etiam in Stygios jus habet ille lacus.
Tu quoq; Vindelicos, qui, Gallica nomina, Bojos,
Qui trans Danubium Norica Regna tenes,

Quòq; juves Patres, vestem queis Fibula nectit,
Effundis totas luxuriosus opes:
Sumptibus immodicis accepta ut damna dolebit,
Ingentem ingratam qui periere, nepos:
Bello internecino cum dulcia patis avitæ
Otia mutabit seditiosa cohors,
Et tua regna dabit placito rapienda tyranno,
Quippe sibi id proprio jure licere putat.
Quin procul ad fuscos gens dira remittitur Indos!
Illic mira canunt edere facta Patres.
Illic relligio per sola silentia crescit,
Nec res verbo agitur, jussit ut ille, Dei.
Consita sed granis in sacra rosaria ramos
Fundit, & in ramis multa sigilla gerit.
His, quibus inter nos perit artibus, incipit illic
Relligio, in cunis mox peritura suis:
Et nova cuncta placent, quoniam novus orbis & ille est,
Ex prisca superest & pietate nihil.
At procul Harpyiæ hinc, procul hinc Ixione nati
Semiferi, gravidæ nubis inane genus
Este novi procul hinc, hominum deliria, cultus,
Et quæ sponte sibi numina quisq; facit.
Gallia (nam decorat Gallos hac laude vetustas)
Non alit in gremio talia monstra suo.
Nos juvat antiquo vitam producere ritu,
Nos juvat in prisca simplicitate mori.

Claudius igitur de Aquaviva Præpositus Generalis Iesuitarum, cúm hæc
rocurator ad eum retulisset, simulq; intellexisset, Marianæ librum in Gallia
amnatum, hanc doctrinam haud obscuré etiam improbavit, serióne an dolo, &
fucum faceret Regibus, alij iudicent: Respondit enim. Primum collaudare se
udium, iudiciumq; Provinciæ; deinde ægerrimè tulisse, quód libri ij ante e-
issi essent, quàm eius rei quicquam ad se deferretur. Cæterum, & ubi primum
m accepisset, mandasse uti corrigerentur, & sedulò daturum operam, ne quid
usmodi in posterum accideret. Neque eo contentus, decretum etiam addidit
ehemens & grave, ne quis posthac ex Iesuitis aut publicé quicquam scriberet,
docerett aut privatim consilium cuiquam daret, quod in Regum & Princi-
um cædem, perniciémq; ulla ratione vergeret. Verba eius hæc sunt:

QVANDOQVIDEM *Societatis scriptoribus, ac Theologis, qui docent, cæteris-*
e omnibus operarijs haud satis est id solum providere, quod in aliorum scriptorum libris
peritur, sed illud etiã apprimè considerandum, sintne opiniones validis nixæ fundamen-
, tutæ, probatæ, scandalis, aut alijs incommodis minimè obnoxiæ: Ideò sanè justißimas
causas, quæ ad hoc consilij nos impellunt, præsenti decreto præcipimus in virtute sanctæ
edientiæ, sub pœna excommunicationis, & inhabilitatis ad quævis officia, suspensionis à
ivinis & alijs arbitrio nostro reservatis, ne quis deinceps nostræ Societatis Religiosus
blicé, aut privatim prælegendo, seu consulendo, multò etiam minus libros conscribendo
firmare præsumat, licitum esse cuicunque personæ, quocunq; prætextu tyrañidis, Reges
t Principes occidere, seu mortem eis machinari. Ne videlicet isto prætextu ad
rniciem Principum aperiatur via atque ad turbandam pacem, eorumque securitatem
dubium vocandam, quos potius ex divino mandato revereri, ac observare oporteat,
nquam personas sacras à Domino Deo pro felici populorum gubernatione in eo gradu

constitutas. Provinciales autem, qui aliquid horum resciverint, nec emendaverint, aut non praevenerint hujusmodi incommoda efficiendo, ut hoc decretum sanctè observetur, volumus eos non modò praedictas poenas incurrere, sed etiam officio privari. Vt sic omnes intelligant, quis sit ea de re Societatis sensus, neque privati unius error suspectam reddat societatem universam, quum apud aequos rerum aestimatores certum sit, partis unius, aut membri culpam toti corpori reliquo attribui jure non debere. Volumus praeterea, ut Provinciales de hoc accepto decreto certiores nos faciant, idemque per suam quisque Provinciam curent promulgandum, & in singulis domibus & collegijs referendum in libros ordinationum ad perpetuam eius memoriam.

Est & hoc superioribus addendum, quòd tyrannis & excommunicatio non tollit iura politica & civilis societatis, quemadmodum nec ipsa infidelitas vel apostasia aperta à Deo tollit ea. Nam infidelis & apostata Imperator, qualis Iulianus olim, manet Imperator, & magistratus, & pro tali á Christianis agnitus est. Ergo falsa est Iesuitarum & Scholasticorum sententia, qui volunt, non esse parendum Principibus tyrannis & excommunicatis: & contrà sentire videtur Thomas Aquinas in 2. secundae quaest. 10. Sigebertus etiam Monachus scribit in Odone pagina 101. hanc doctrinam & novam & haereticā esse, quae iubet, ne hypocritis Principibus, id est, excommunicatis pareamus, quam Hildebrandus, qui & Gregorius 7. Papa primus promulgasse videtur, quum veteres Christiani Iuliano Apostatae paruerint: Ambrosius Theodosio á se excommunicato: Apostoli etiam infidelibus & persequutoribus Ecclesiae Principibus, qualis Nero, Domitianus, &c. paruerunt.

Anno etiam 1611. edita est in lucem cum Iesuita Sicario Apodixis, quâ multis gravissimis argumentis ac rationibus probatur, Non licitum esse Subdito maledicere Regi vel Principi suo: multoq; minus personam eius adoriri, obtruncare & interficere. Ex multis pauca referam.

Quod ad Maledicentiam attinet ea in S. Scriptura expressè prohibetur. In Exodo dicitur, *Deos ne exsecrator: & Principi in populo tuo ne maledicito.* Hoc mandatum formidabilius reddiderunt horrendae poenae, quas Deus ipse sumsit de ijs, qui illud non observârunt. Exemplum habemus in Aarone & Maria, quum contra Mosem murmurâssent ob Æthiopissam foeminam. Hoc simplici murmure iritatus Deus ab ijs abijt, & Maria leprosa facta est. Ex his colligitur, Si lege Dei puniuntur, qui Principi suo maledicunt, quid ijs fiet, qui Reges suos & Principes adoriuntur ac interficiunt? David etsi Saul esset tyrannus, iniustèque illum persequeretur, & magnum Sacerdotum numerum crudelissimè interficeret; personam tamen eius adoriri noluit, quantúmvis commoditate optimâ ad id instructus esset: imò servum, qui mortem eius acceleraverat, licet ab hero sollicitatus, è medio tollendum curavit. Excommunicantur etiam tales & Satanae traduntur Concilijs aliquot, ut pauló ante indicavimus.

Exod. 22. Num. 12.

MYSTERIVM IESVITARVM QVO INITIARE SOLENT EVM, QVEM AD PRINCIPIS

alicujus parricidium induxerunt: ubi & de Meditationum eorum Camera: & Originè doctrinae Iesuitarum de parricidijs.

IEsuitae cubilia habent mystica & exorcizata in quę ij, quos ad facinus patrandum destinaverunt, benedicendi, sanctificandi, & in beatorum ac coelitum civitatem adscribendi introducuntur. Exstat Processus integer Delphis apud Ioannem Andreae bibliopolam excusus, quem quia non ingratum Lectori futurum confido, totum hoc loco adponendum censui. Habet autem in hunc modum,

Ie su

Is cui cædem Domini, aut Principis sui suscipiendam Iesuitæ persuaserunt, nfelix homo in meditatorium seu oratorium secretó introduci solet. Ibi culter nteolo involutus & eburnâ circumque circâ characteribus variegatâ cistulâ, um agno Dei inclusus profertur. Quem, dum é vagina educitur, aquæ bene-ictæ guttis stillatim irrorant, & globolos corallinos consecratos manubrio ppendunt, indulgentiâ factâ, ut quot ictibus necandum Principem petitu-us esset, totidem animas ex purgatorio educeret. Tum cultrum parricidæ in nanum præbent, hisce verbis commendantes: Electe fili Dei, accipe gladium ephte, gladium Samsonis, gladium Davidis, quo Goliatho caput præcidit, ladium Gedeonis, gladium Iudithæ, gladium Maccabæorum, gladium Papæ ulij secundi, quo se á principum manibus, plurimo civitatum sanguine fuso, beravit. Vade & esto prudenter animosus. Deus brachium tuum confortet. Quo facto omnes in genua procidunt, & primarius ex eis talem recitat exorcis-num. Adeste Cherubim, adeste Seraphim, vos Throni, vos potestates, adeste os sancti angeli, & replete beatum hoc vas perpetuâ gloriâ, & quotidie illi of-erte coronã B. Mariæ virginis SS. Patriarcharum & Martyrum. Non ampli-is nostri est, sed vestri consortij particeps. Et tu Deus, qui terribilis & vincibi-is es, quive ei in meditatorio, ac oratorio suo, ut Tyrannũ, ac Hæreticum ex-tinguere, & coronam eius in Catholicum Regem conferre vellet, revelâsti; cor-obora quæsumus huius, quem ad id opus consecravimus, membra: adauge ius vires, ut voluntatem suam perficere pośsit: da ei loricam divini potentem, quâ comprehendentium manus effugiat: da ei alas, quibus sancta eius mem-ra Barbarorum proditorum conatus vitabunda evadant: effunde in eius a-imam lætificantes tuos radios, quibus corpus, omni metu deposito, in medijs ericulis & cruciatibus gaudio & exsultatione perfusum animetur. Hoc per-cto exorcismo ducitur parricida ante altare, in cuius pinace depicta est histo-ia Iacobi Clementis, Monachi Dominicani, cum imaginibus Angelorum eum rotegentium ad cœlumꝗ ducentium. Hanc ei Iesuitæ ostendunt, & simul pre-entant cœlestem coronam, dicentes, Domine, respice hîc brachium tuum & ex-ecutorem iustitiæ tuæ: Omnes sancti assurgant, & huic locum cedant. Quibus mnibus completis, quatuor tantum Iesuitæ deputati sunt, qui soli cum parri-idâ colloquantur. Hi inter sermones sæpe dicere solent, divinã quandam in eo laritatem apparere, cuius radijs permoveantur ad manus eius & pedes oscu-andos: nec amplius sibi eum hominem videri, sed iam in divis repositum. Sese tiam aśsimulant, quasi tantam ei gloriam ac beatitudinem, ad quam iam nunc rovectus, sit invideant, ingemendo dicentes; Quód utinam Deus me tuo locó legisset, & hac ratione confirmasset, ut liberatus á pœnis purgatorij, rectâ viâ n paradisum perducerer.

Quod si veró is, quem idoneum esse rentur parricidio perpetrando, tergi-ersetur & persuasionibus recalcitret, tum aut terriculamẽtis nocturnis, mon-trorumque occursaculis ad votum, quod eiusmodi concipiendum adigunt, aut er subornatas D. Mariæ virginis, vel Angelorum, vel aliorum cœlitum, nec on ipsius aliquando Ignatij ac sociorum eius personas ἀπὸ μηχανῆς apparen-es ad facinus animant, & inducunt. Ita scelerati isti & parricidiales magistri, unc formidine pœnæ, nunc adumbratæ virtutis amore incautos adolescentes niseris, & ô vindicandis exemplis circumscribunt, & in animæ pariter corpo-isꝗ discrimina præcipitant.

Genus hominum in Oriente fuisse memorant, quos plerique Historico-um Assasinos, Pius Papa & Nicolaus Gillius Arsacidas, Nicetas Chasios no-minârunt. Hi Mahumetanæ disciplinæ addicti novam sibi sectam instituerunt, cuius Præfecto Generali sedem Muletæ, qui locus sanctus habebatur ordinavê- Assasini qui?

re. Auctor sectæ ac princeps ALAODIM quidam fuisse perhibetur, miles veteranus, vulgò Senex de Montanis, à suis Pater & Propheta dictus. Iste sub se & Rectores alios habuit, qui Palatia munita, splendida, & admodum quàm elegantia amœna hortorum colebant. Ratio & disciplinæ institutum in tuenda absoluta Prophetæ ac Principis sui autoritate super universas gentes vertebatur. In eam rem ipsa Palatia sive Collegia instituta, ut studiosam iuventutem ad Mahumeti legem, Alcorano comprehensam, conformarent, & delectu ingeniorum habito, iuvenes audaciores ac ferociori animo præditos observarent, secernerent, segregarentque.

Dogmata Assa.

Dogmata nefariæ huius disciplinæ hæc cumprimis referuntur.

1. Mahumetum esse Dei Prophetam, reparatorem generis humani, bonorum ac malorum retributorem.

2. Eius vicarium Prophetam, ac Principem Muletanum esse in terris constitutum super omnes gentes, unicum divini & humani iuris à Mahumeto traditi interpretem.

3. Ius fasque esse Principes eius dicto non audientes occidere, vi, fraude, dolo, pro re nata & oblata occasione.

4. Nec discipulos eius Principi alteri cuiquam obstrictos ac obnoxios esse, licet fidem simulatam sacramento iurârint.

5. Animam esse immortalem, eique post hanc vitam imminere præmia aut pœnas pro dictorum factorumque commeritis.

6. Paradisum esse, hortum lacte & melle affluentem, & omni delitiarum ac voluptatum genere abundantem, in quo beatorum animæ præmia, quæ ad totius corporis voluptatem faciunt, pro virtute recipiant.

7. Primam ac summam virtutem Deóque omnium gratissimam esse obedientiam, eámve in eo consistere, ut Præpositos suos vereantur, ac observent, & in iussis eorum exsequendis promptos sese, paratos & alacres præstent, hoc est, ut Paulus ait, ut animi sui (scilicet Prophetæ) detestabile exequantur propositum.

8. Qui pro legis Mahumetanæ æmulatione, aut bello occumbat, aut in cæde hostis comprehensus interficiatur, animam suam rectà & cum ipso extremo oris halitu ad gaudia illa Paradisiaca transmittere. Qui verò domi desides & lecto immorientes pereant, summis prius cruciatibus, per multa annorum curricula purgari, quàm ad Paradisum queant penetrare, ubi tamen nec solidis gaudiis & minus perfectis, quàm illi audaces bellatores, perfruituri sint.

9. Qui autem Principem aliquem Legis adversarium interemerit, proximum à Mahumeto locum in Paradiso cum sanctis Prophetis adepturum esse.

10. Denique esse in potestate Prophetæ, quem, uti dictum, Patrem sive senem indigetabant, sibi à Mahumeto datâ atque concessâ, Paradisi gaudia distribuere, eorúmque gustum aliquem, etiam in hoc corpore constitutis modo incomprehensibili exhibere.

Ad hæc pestifera, & horrenda dogmata in Scholis ac collegiis suis adolescentum animis ad audaciam ituris viam faciebant, ut eos obsequentiores sibi redderent, & ad omne vitæ periculum intrepidos, quorum primarium Muletæ seminarium fuit. Heic delecti iuvenes ad eam, quam dixi, institutionem docti & educti, potu soporifero hausto, in viridarium Palatio seu Collegio contiguum portabantur, ubi somno experrecti illarum voluptatum experimentum caperent. Rivuli varii, aquâ, melle, vino & lacte fluentes,

varia

ariæ Musicæ artis instrumenta, melodiæ, choreæ, tripudia, palæstræ, vestes pre-
osæ, & mirus apparatus omnium delectabilium rerum, quibus pro voto
uebantur iuvenes intra viridarium positi, qui aliud nihil faciebant, quàm
uod vitam beatam vivebant, tristitiæ nullum dantes locum. Præstò erant, &
uellæ formosæ variarum libidinum spinthrices & pueri calamistrati ad nutum
iinistrantes.

*Tanto gustu voluptatis imbibito, iterum in Soporem dati ad Collegium & habita-
la sua reducebantur. Tunc illi redeuntes (verba sunt Pauli Veneti) & reminiscentes,
ibus & quātis ad modicum tempus potiti fuissent gaudijs, supra modum dolebant, & tri-
es efficiebantur, quòd delitijs illis perpetuò frui non concessum sit, mortem libenter subi-
ri, modò hâc vitâ tam modicè degustatâ, semper vivant. Tunc Tyrannus ille, qui Dei
rophetam se esse mentiebatur, ajebat illis, si parati estis, ut pro mea obedientia mortem in-
epidè, ubi illata fuerit, subeatis, participes vos pronuntio futuros illorum gaudiorum,
ıæ ad horam vidistis. At miseri illi mortem lucrum putantes, nihil tam difficile ajunt,
jungendum, quod pro illa beata vita consequenda non libenter subeant. Abutitur igitur
rannus ille his præfractis hominibus ad innumera homicidia, quippe qui corporalem vi-
m prostituentes, contemnebant etiam mortem ipsam, &c.* Hæc Paulus: Cui Nicetas
honiates cōsonans; *Et ad eos missi, infit, quos eorum Principes occisos volunt, ut ho-
ites & amici adeunt, & aut se habere, quod eis dicant, aut Legatos venire simulantes, sæ-
Dominorum suorum adversarios pugionibus occidunt, nulla difficultatis & explorati
pplicij ratione habitâ, etiamsi alterum non occiderint.* Et pergit Paulus; *Vt omnibus
ominibus essent formidini, & nemo insaniæ illorum resistere auderet: Sicq; fiebat, ut mul-
regiones, & potentes viri Tyranno illi tributarij fierent: donec tandem à Tartaris
seudopropheta ille oppressus & cum omnibus Assasinis suis exstinctus fuit circa Annum
N. M. CCLXII.*

Ad eundem prorsus modum Iesuitæ iuventutem in scholis & Collegijs suis
nformant, & erudiunt: propositaq; præstantissimi gaudij cœlestis mercede, &
ivinæ venerationis honore, ad quodvis parricidiale facinus perpetrandum
nflammant & propellunt.

CAPVT II.

DE AEQVIVOCATIONIBVS IESVITARVM.

XI.

VNDECIMO docent Iesuitæ, *Amphibologijs seu Aequivocationibus
oc est, mentiendi & pejerandi arte, hæreticos & quosvis alios decipere,
allere & eludere permissum esse.*

DOcent etiam Iesuitæ, sibi alijsque Papistis, præsertim Clericis & Ec-
clesiasticis liberum permissúmque esse; quando ab hæreticis magi-
stratibus examinantur, æquivocationum deceptionibus, itemque
nentitis nominibus, & vestibus uti, & veritatem supprimere, nimirum, ut com-
nodius se insinuare, & conatus suos promovere possint. Hoc est, licere si-
i & alijs Pontificijs, non tantùm simpliciter manifestam veritatem celare,
ut denegare, sed piè & religiosè asserere, perque salutem æternam protestari,
mò liquidò iurare, in illa quæ certissime cognoscunt falsissima esse; re-

tinendo tantúm proprium quendam & reconditum animo sensum, quo à Patri-bus suis persuasi sunt, se tutó & iusté quæstionem quamvis eludere posse. Est hæc communis Iesuitarum omnium sententia, sed tamen cum exceptione quorundam. His artibus instituuntur à Iesuitis ij, quos ad Regum & Principum exitium incitant, ne facinoris conscios & participes prodant: uti rem ipsam aperté negent, conditionem aliquam mente retineant. Atque hæc demúm causa est, cur parricidæ tam constanti animo à Iudicibus interrogati, quibus socijs auctoribus scelus tantum aggressi sint, negant & peierant, quód Iesuitarum artibus inducti sibi persuadent, dum conditionem aliquam mente tegant, nullam in periurio noxam esse.

Sic Toletus Iesuita & Cardinalis de Instruct. Sacerd. lib. 4. cap. 21. *Si quis*, inquit, *à Superiore interrogetur juratus, tum si justè interrogetur, tenetur respondere absque æquivocatione. Si verò injustè, tum potest uti æquivocatione, & respondere non secundùm judicis mentem, sed secundùm propriam. Et si crimen omninò occultum est, de quo quis interrogatur, tum æquivocatione uti poterit, respondendo; Nescio: intelligendo tamen intra se, Vt dicam tibi: vel respondendo, Non feci; intelligendo intra se, Nunc non feci, vel quid simile. Et sic interrogatum; An ex tali civitate veniat (de qua nempe communis fama est, quòd peste infecta sit) ut ut sub juramento interrogatus sit, posse tamen respondere, Quòd non; licét inde veniat: quia nempe tacitum intellectum in sua mente habet, quòd civitas illa non sit infecta: aut quòd ipse non sit infectus, licet civitas infecta sit. Quia nempe non facit contra præcipuam intentionem custodum.*

Similia docet Gregorius de Valentia Tom. 3. Disput. 5. q. 13. De reo pun. 2 pag. 1350. & seqq *Quandòcunque* (ait) *iniqua interrogatio fit, etiamsi juramentum accesserit, nullum tamen committetur perjurium, quámvis juramento affirmet alium aliquem sensum verum, alienum ab interrogatione: talis non mentitur, nec vanè usurpat nomen Dei, siquidem ad se, vel sua tuendum, id facit.*

Andræas quoq; Eudæmon Ioannes in Anticotoni confutatione docet, cúm iudex rité, acservato iuris ordine reum interroget, teneri quemcunq; sine tergiversatione ulla ad mentem iudicis etiam cum capitis sui periculo respondere quód si veró Magistratus præter ius & fas, sine ullis indicijs ad quæstionem aliquem rapiat, tum tergiuersationi locum esse. Verba eius hæc sunt: *Cùm quis nullis justis indicijs in jus vocatur, quia nemo tenetur seipsum Magistratui prodere, id lex ipsa naturæ satis docet: apertè & liberè sine omni tergiversatione negare potest, id cujus gratia accersitur: quia semper clausula illa intelligitur, ita ut teneat dicere.*

Martinus Navarrus Azpilcueta in d. c. humanæ aures. 22. q. 5. pag. 348. post Angelum de Perusio & Ioan. ab Anagnia refert & probat; *Aequivocationem S. Francisci, qui interrogatus à lictoribus, homicidam* (Iesuita Sylvanus in Philippic sua pag. 5. pro homicida furem supponit) *persequentibus, An illhac*, ubi Franciscus erat; *talis homicida transijsset? immissis manibus intra manicas, respondet, Hâc non trâsijsse*; subintelligendo tacité contra communem intelligentiam: *Non transijsse per illas manicas.* Et addit Azpilcueta: *Hanc doctrinam de Aequivocationibus fundari in illo insigni facto magni illius Patriarchæ Francisci.* Cui similis est illa, quam habet Glossa in c. Ne quis. c. 2. q. 2. si quis videlicet interrogetur, an hic vel ille hic sit, & respondeat non, sub intelligendo, ut hîc comedat, quam *solennem & receptam* Azpilcueta dicit, & uti *justam responsionem* laudat.

Ibidem Navarrus ex Thoma, *quòd reus interrogatus de crimine à judice non procedente juridice, non teneatur fateri veritatem, sed possit uti Aequivocatione, subintelligendo aliquid aliud, quã verba sonant. Imò & qui respondet judici, sive superiori, vel sine sub juramento, potest uti Amphibologiâ, sive illa contingat ex diversa verbi significatione, sive ex diversa intentione interrogantis & respondentis, & licet falsum sit, secundùm mentem interrogantis.*

Idem

Idem Navarrus pag. 351. *Etiam magistratui, vel judici injustè interroganti vel*
uranti, non tenetur quis secundum suam intentionem respondere. Sic & testem instruit
avarrus *ut dicat, Se nihil scire, subintelligendo intra se, Nihil, quod dicere teneatur.*
idem etiam instruit litigantes, qui iubentur iurare de calumnia, verita-
&c. *Vt si non ordinatè, vel justè, à judice jubeantur, possint negare vel affirmare, secun-*
m propriam mentem, non curando de illa quam judex habet. Et post alia pag. 352. n. 16.
cet etiã, *Licitè posse aliquem occultare, Quòd sit Catholicus.* Rursus c. humanæ au-
s. 22. q. 5. inquit: *N. N. clàm, sine testibus absentibus, cuidam fœminæ dixit, Acci-*
te in uxorem meam: sed sine animo eam ducendi. Postea judici eum adjuranti, & in-
roganti, an ea verba dixisset? Respondit, se illa non dixisse; subintelligendo, in mente
, quòd illa non dixerit animo illam ducendi. Et addit Azplicueta, *hoc non esse menda-*
m, sed æquivocationem prudentem & honestam.

Toletus ut suprá, scribit, *Quærenti judici, fecistíne illud? respondeat; intelligen-* O mendaces Doctores.
intra se; ut dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid simile: Et si vir uxorem petat, an sit a-
ltera? illa potest dicere, non sum, quàmvis verum fuerit, intelligendo, ut tibi revelem.
c qui cogitur jurare alteram in sponsam accepturum, intelligendo, si postea placuerit: &
latronibus comprehensus juraverit, se postea daturum centum aureos, ut liberetur, &
uivocè jurans, intra se dicens, si postea liberetur, tunc nõ tenetur solvere: sic à custode in-
riosè detentus, ut dimittatur, jurans se redditurum posteà, potest uti æquivocatione, &
n tenetur reddere.

Interrogatus alius, & jurejurando obstrictus, ut verum dicat, talémne viderit hodiè?
c æquivocationis arte illud planè denegat, prudens licét, sciensq; illum viderit. Ille verò
nc sensum sibi reservavit, Non vidi illum, scilicet, ut Magistratui hoc dicerem, vel non
sione beatificâ, vel non Venetijs, &c. illum vidi.

Francisco Treshamo in arce Londinensi morti proximo ut vxor ipsum in
latium inviseret permissum est. Illa veró haud ignara maritum suum coniu-
tionis Hispanicæ directé & veré Garnetum insimulâsse, sed verita ne ma-
cus sine morsu conscientiæ aliquid de Garneto detexisset, cúm iam extre-
os spiritus exhalaret, eó adegit, ut cúm ipse scribere non posset, famulum
ribere iusserit, quæ ipse dictaret. In quo scripto seipsum iureiurando obstrin-
t, atque in animæ suæ salutem testatus est, sedecim annis totis iam transa-
is Garnetum ne vidisse quidem, eámque ob causam, priorem suam confesio-
em irritam haberi obtestatur. Petit denique ut præsens ista retractatio pro ve-
habeatur. Cúm tamen Garnetus ipse confessus sit, se Hispanicæ coniuratio-
s conscium fuisse, séque cum Treshamo sæpissimè proximis annis loquutum
his rebus esse.

Interrogatus tandem pro tribunali Garnetus, quid de hac Treshami retra-
atione sentiret, Hoc unicum respondit, *Ipsum æquivocare voluisse credo.*

Garnetus etiam de toto hoc argumento & naturâ æquivocationis quid sen-
ret explicare iussus, hoc 20. die Martij anni 1606. responsum dedit. *De æquivo-*
tione ita censeo. In rebus moralibus & communi usu vitæ, quando veritas inter amicos
quiritur, uti æquivocatione haud licet: id enim societati hominum magno malo cederet.
uare huic remedio in istis nullus locus. Quoties verò de necessaria defensione agitur, deq;
juria aliqua evitanda, aut dãno, aut de consequendo aliquo bono non parvi momenti sine
llo cujusquam periculo, tum licita est æquivocatio.

Idem Garnetus quoq; has Iesuitarum fraudulentas æquivocationes, quum In Actis Garneti pag. 96.
ondini pro tribunali staret, hoc mendacio defendere & excusare conatus
st: *Iesuitarum Ordo*, inquit, *mendacium quodcunque improbat, præsertim verò*
n causis fidei & religionis, cùm sit illud genus mendacij omnium perniciosissimum, &
D. Augustino in Priscillianistis condemnatum. Imò verò quacunque in causa mentiri,

& malum & peccatum est, utcunque inter octo gradus, quos Augustinus facit, ille revera gradus infimus habeatur, ita mentiri, ut uni in commodum cedat, quod sine cujusvis sit incommodo. Illa igitur, quam nos defendimus Aequivocatio, legitimum quarundam propositionum usum defendit, mendacijs neutiquam patrocinatur. Fieri enim potest, ut quis ab homine, penes quem nulla sit inquirendi authoritas, interrogetur, aut de re aliqua examinetur, cuius cognitio ad interrogantem minimè pertineat; verbi causa, Quid aliquis cogitet? Quo tempore igitur oportet veritatem dicere, aequivocare non licet, quod si secus sit, licet, &c. Attornatus autem Generalis Angliae ad hoc sic respondit: *Verum quidem est, specie tenus mendacium & perjurium condemnare videntur, quod si secus fecerint, ipsorum scelera essent in medio posita, omnibusque exosi essent. Verùm quae condemnant mendacia perjuriaque aperta sunt & hiantia: mendacia autem secreta, perjuria clancularia, falsa testimonia, quae maximè detestanda, quaeque neque defensionem, neque exemplum habent, approbare videntur. Quod si in alijs ut plurimùm non probent, at in semetipsis & sui similibus, atq; conjurationum socijs, probant & defendunt; praesertim cùm ad conatus suos perficiendos illis usui & adminiculo esse possit.*

Ibid. pag. 108.

Haec quoque Garneti protestatio est contraria suo ipsius facto. Cùm enim à magistratu interrogatus maximé, pernegâsset, se conscium machinationis cum pulvere tormentario fuisse, ac pro eius felici successu preces habuisse; mendacij deinde convictus respondit pag. 101. *Se quidem de prospero magnae illius actionis eventu preces obtulisse; illud tamen eo animo sensuque fecisse, quòd severiores quasdam leges tum subveritus fuisset.* Rursus interrogatus à iudice; *An Iesuitam Hallum, aliàs Oldcornum non convenisset,* monitúsque, ut sine aequivocatione in veritate responderet; pertinaciter & animae salutem testatus respondit, *Se cum illo non fuisse:* idq; horrendis execrationibus repetijt. Postea veró quum Hallus contrarium fassus fuerat, in mendacio aperto deprehensus Garnetus, erubuit, & misericordiam imploravit, agnovitque se deliquisse, *Nisi ipsum Aequivocatio tueretur.* Hinc intelligit Lector mentitum fuisse Garnetum Aequivocationum Iesuiticarum defensione. Nam & interrogatus à delegatis Regijs, penes quos fuit interrogandi authoritas & potestas: & à iudice ipso monitus fuit ut sine aequivocatione & dolo aliquo responderet: & cognitio rei, de qua examinatus fuit, ad interrogantes maximé pertinuit, & tamen aequivocavit, id est, mentitus est.

Ibid. pag. 107.

Eâdem fraude illusit Garnetus Iesuita Illustrissimo Comiti Salisburgiensi, petenti, ut sine aequivocatione proferret, quid de excommunicatione Regis sentiret, dicens, Regem Iacobum nondum excommunicatũ esse. Nam Iacobũ Stuardum excommunicatum animo sentiebat. Vide eius acta pag. 107.

Eadem fraude utuntur Iesuitae, cùm ipsi, vel eorum discipuli Reges & Principes Evangelicos, imò & Pontificios eorum fautores, & sedi Roman. minus obedientes, occidũt. Negãt enim se Reges aut Principes occidisse. Quare? quia non ut Reges & Principes, sed ut haereticos, haereticorúmque fautores & excommunicatos, atq; Tyrannos eos occidunt: *Non enim in eodem subjecto esse posse,* ait, *Regnum, haeresin & tyrannidem.*

Hac arte Richeomus in sua Expostulatione Apologetica pro Iesuitarum Societate Henrico IV. Regi Galliae illusit, dum aequivocando impudenter affirmavit: *Se nunquam audivisse, postremò defunctum Henricum Regem, à quoquam suorum hominum Tyrannum esse nominatum. Non enim postremò defunctum Henricum Regem, sed benè postremò occisum Henricum Valesium Henricum Tyrannum & quidem saepissimè audivit nominari;* quum hoc & pro concione ubiq; inter Ligistas, & quàm plurimis libellis editis factitatum sit.

Simili aequivocandi arte utitur Tortuosus Bellarminus, *dum negat Sixtum Quintum Papam imperâsse eundem Henricum Regem interficere,* ut est videre in Responsione ad Apologiam pro iuramento fidelitatis pag. 85. Non enim Papae imperant

ant occidere Reges, sed Tyrannos tantū, id est, eos, qui dicto suo minus sunt
dientes. Hoc enim decretum Paparū axioma indubitatum esse, ille ipse Tor-
sus multis locis tradit. Constitutū etiam apud eosdem est, Omnes Reges ac
ncipes Evangelicos, imó & quosdam Pontificios, minus dicto Paparum pa-
tes, nec Reges & Principes, sed Tyrannos esse.

Docent præterea Iesuitæ, *Quosvis non teneri privatis quoq; Catholicis ad mentem
ondere, sed æquivocare & interrogantes decipere posse.* Navarrus ubi supra p.351.
hanc doctrinā, inquit, *æquivocationis innumera mendacia & peccata evitari possunt,
mper respondeatur cū aliqua subintellectione: ut si interrogemur, quò vadimus? quantā
niā habemus? mutuavimus? donavimus? quid scripsimus? quid nobis ille vel ille dixit?
omnibus illis absq; peccato respondere nō posse, subintelligenda aliqua. Vt si quis petenti
niam, librum,* &c. *respondeat, Non habeo; licet habeat, subintelligendo, Ita non habeo,
enear præstare, vel, ut tenear tibi dicere, dare, manifestare, &c.*

Iesuita Iacobus Sylvanus, aliàs Keller, in Philippica contra Anonymum
ædicantem, pag.5. ait: *Aequivocatione uti licet, quando qui interrogat, non est supe-
, aut judex. Anne*, ait, *ego obligatus sum cuique ex rure vel plaustro roganti responde-
d mentem? quis me omnium debitorem fecit?*

Quod verò ad Æquivocationis huius originem & antiquitatē attinet, vide- Aequivocationis Iesuiticæ origo & antiquitas.
illa primò referri posse ad Priscillianistas hæreticos, qui docuerunt, *mendacia
erjuria religionis suæ celandæ gratia fieri bonâ conscientiâ posse, quod etiam Audiani
serunt:* Vnde illud est eorum, *Iura, pejura, secretum prodere noli.* Vide Hieron. in
st. ad Ctesiphont. de Pelag. August. in Enchirid. & lib. de mendacio, Bernard.
m.65. in Cantic. Sixtum Senensem lib.3. Bibliothecæ.

Æquivocatio etiā talis Iesuitica ab Arrio hæretico usurpata fuit. Is enim cùm
Niceno Conc. damnatus esset, & à Constantino Imp. in exilium eiectus, ad hu-
llimam eius petitionem, fide prius datâ se Niceno Concilio subscripturum,
eodem Imperatore revocatus fuit. Ille verò domum reversus, suam ipsius o-
nionem ac sententiam in charta clam consignavit, eamq; in sinu gestavit. Cùm
cōspectu Imperatoris Nicenam fidem sibi propositam videret, interrogatus,
um Concilij Niceni decretis verè consentiat, & in futurū constanter adhære-
velit? Ille, manu ad sinum admotâ, ubi charta occultabatur, sine mora, alacri
omptoq; animo coram Imperatore subscripsit, cùm tamen ea quæ in Concilio
Fide decisa erant, astutè & æquivocè eluderet. Cogitavit enim apud se tacitè
æquivocè, se subscripturum isti fidei, quam in sinu gestavit, non ei quæ sibi ab
peratore proposita fuit.

Nostrâ autem memoriâ Æquivocandi hanc scientiam ab inferis resusci-
am, multos Iesuitarum magnâ curâ & explicuisse & asseruisse ex ijs testi-
onijs, quæ pauló ante ex illorum scriptis adduximus, constat, ut non imme-
ó authores & inventores eius esse vulgò dicantur. Præcipuè autem eam ex-
luerunt Angliæ regni Iesuitæ. Extant enim Iesuitæ Personij Angli, qui Ro-
e vixit ibique mortuus est, disputationes eius argumenti prolixæ, in quibus
quivocandi, seu mētiendi & peierandi artem acriter defendere conatur: sunt
tem à Thoma Mortono solidissimè confutatæ. Liber quoque pauló ante
ortem Elisabethæ Reginæ editus est hoc titulo, *AEquivocationis tractatus* à
arneto Iesuitarum in Anglia Provinciali & Blackvvello Angliæ Archi-
esbytero non solùm visus, sed etiam approbatus. In principio autem
arnetus suâ ipsius manu verbum hoc tituli *AEquivocationis*, delevit, & sic
utavit, *Tractatus contra æquivocationes & falsas dissimulationes, cùm rem ipsam
o virili tueatur.* In fine etiam Blackvvellus librum hunc approbavit &
mmendavit his verbis: *Tractatus iste verè doctus & verè pius & Catholicus est:*

certè sacrarum Scripturarum, Patrum, Doctorum, Scholasticorum, Canonistarum, & o
ptimarum rationum præsidijs plenissimè firmat æquitatem Aequivocationis; ideoque di
gnissimus qui typis propagetur ad cõsolationem afflictorum Catholicorum, & omnium pio
rum instructionem. Et tamen Apologista quidam in secunda Apologia sua negat
ullum unquam eiusmodi Tractatum in rerum natura fuisse, & qui eius memi
nerunt impostores vocat. Sunt autem in Anglia plurimi, qui partim vide
runt legeruntque eum librum, partim etiam hodie eum servant: Si etiam An
dreæ Eudæmoniohannis Apologiam c. 2. inspexerit, levitatem & imprudentiam
suam agnoscere cogetur Apologista iste.

In hoc Ttractatu citatur ab authore Æquivocationis exemplum Coven
triense, sermonibus multorum in Anglia iactatum, & sic narratur ac defendi
tur: *Grassante in Anglia pestilentia, præsertim Londini, quidam inde Coventriam ve*
nit. Ad portam urbis occurrunt destinati à Magistratu, qui delato jurejurando eum in
terrogant, veniat necne Londino? Ille negat strenuè, & dictis jurejurando fidem faci
Hic auctor libelli negat eum peccasse. Causam hanc affert: Principali, inquit, *& fina*
propositæ quæstioni scopo; scilicet, an sic venerit ut civitati pestem adferret, responsu
dedit, licet immediatus quæstionis sensus fuerit, scire utrum Londino profectus sit nec n
De hoc bonâ conscientia jurare ut posset, persuasio præstitit, aut scientia certa, quam ju
rans habuit, vel pestem jam non esse Londini, vel aërem non esse ibi infectum, neque præter
euntes inficere: vel se equo vehentem citato cursu absque noxa transijsse. Hæc est de
cisio illius Tractatûs auctoris: & ut illustret novam hanc doctrinam, admira
bilem profert Theoriam, de differentia propositionis verbalis, & reservation
sive retẽtionis mentalis: item de propositione scripta vel mixta, quæ partim vo
cis prolatione, partim silentio constat: quando animi sensum partim verbis ex
primimus, partim silentio premimus & in mente reservamus.

Extat in eodem Tractatu aliud exemplum: *Quidam post contracta sponsal*
per verba de præsenti mox ad alias nuptias convolans, fidem suam alteri sponsæ similit
per verba de præsenti obligat. Vocatur in jus, & præstito jurejurando verum dicere jub
tur: deinde interrogatus, an non priori sponsæ per verba de tempore præsenti sese obstrin
xerit? negat ille & pernegat. Auctor dicti Tractatûs negat in hoc peccatum ess
Nam judicis, inquit, *quæstio eò tendebat, ut justúmne esset prius matrimonium cognosc*
ret: quum igitur reus id matrimonium pro irrito & illegitimo haberet, nullo conscienti
periculo, jurare potest non fecisse quod fecerat, cum hac utiq; retentione mentali, Eo anim
ut id esset legitimum matrimonium.

Magni scilicet pretij hæc Æquivocationis doctrina est, quæ tam facilè o
mnia peccata & scelera excusare potest. Illud quoque fateantur omnes necess
est, per hanc novam doctrinam, ad omnia quamvis execranda piacula, latam
patefieri, non dico fenestram, sed ianuam & portam: ut meritò facturi sint ho
mines facinorosi, & ad omnem impietatem proiecti, si patronos & assertores Æ
quivocationis pro benè de se meritis habeant.

Est & scitum eiusdem disciplinæ, ab auctore dicti Ttractatûs defensum, *Li*
cere criminis alicuius reo pejerare, & omnibus modis factum negare; si ab eo interrogetu
qui auctoritatem legitimam non habet; etiam apud legitimum judicem licere: non tamen in
definitè, sed cum hac exceptione, Tantisper dum probationes deficiunt.

Hæc omnia cùm ita sint, *Tamen æquivocationes has utilem artem & bonam pru*
dentiam esse dicũt. Ideòq; Navarrus sibijpsi gratulatur, & iactat, se maximo cum
primis Principi usum illius Apophthegmatis, *qui nescit dissimulare nescit regnar*
commendâsse, & istam doctrinam Principi illi profuisse. Idem Navarrus in d.
humanæ cap. 34. hanc simulandi & dissimulandi artem ex Thoma *prudentia*
ac virtutem appellavit, & *qui eâ utantur laudandos esse.* Hanc Navarri doctrinar

Gregoria

regorius 13. *tanquam sanctam, veram & inconcussam approbavit & commendavit.* t Gregorius de Valentia Iesuita Tom.3.disput.5. q. 13. *eam prudentem defensio-m vocavit.*

Convellitur autem hæc mentiendi doctrina Iesuitarum, aperto Scripturæ stimonio. Nam Hebræ.c.6.dicitur, *Omnis controversiæ finis jusjurandum est ad con-mationē adhibitum.* Hoc aūt verum non est, si Iesuitarum doctrina vera est: nam lorum iuramento controversiæ non finiuntur, nec res dubiæ deciduntur, sed erplexæ magis redduntur. Et Ephes. 4.c. *Deposito mendacio loquimini veritatem uisq; proximo suo.* Et Isa. 18. *Posuimus fallaciam spem nostram, & in mendacio abscon-mus nos, &c.*

Longè etiam aliter de hoc mentiendi genere docuerunt Patres. Isidorus in ynonimis c.10. *Omne,* inquit, *genus mendacij summopere fuge: nec casu, nec studio lo-aris falsum; nec ut præstes, mentiri studeas: nec qualibet fallaciā vitam alicuius defen-s. Cave mendacium in omnibus.* Refertur etiam cap. Omne. causa 22.q.2. Et Au-ust. in lib. de Mendacio.c.6. *Si quis,* inquit, *ad te confugiat, qui mendacio tuo posset à orte liberari, non es mentiturus. Os enim quod mentitur, occidit animam.* Et mox: *um ergò mentiendo vita æterna amittitur, nunquam pro cuiusquam vita temporali men-endum est.* 22.q.2.c. omne. Cumq; Origenes ex sententia Platonis permitteret pienti bonoq; viro mendacium, modò salutare ijs esset, quorum gratia fieret; t Hieronym. non careret omninò suspicione Origenici dogmatis, (Nam hu-is secutus sentētiam in comentarijs in Epist. ad Galat. scripserat, utrosq;, Petrū Paulū, pro tēpore simulatione usos: Petrū, quū se subduceret à mensa, super-eniēntibus Iudæis; Paulum, quum illum in os acriter obiurgaret, ut per eam lios deterreret;) August. in epist. ad Hieron. quæ extat inter epist. Hieronymi om.3.p.150.b. ipsum hac de re diligēter admonet, negatq; hoc licere. Rursus Isi-orus lib.2. sentent, c.31. Quacunq;, inquit, arte verborum quisq; iuret, Deus amen, qui conscientiæ testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui iuratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen assumit, & proximum dolo capit. 2.q.5.c. Quacunq;. Ibid. c. Qui peierare. additur, Deus duplicitatis aspernator, mpliciter intentionem utriusq;, interrogantis & respondentis considerat; ver-orum artem aspernatur & odit.

Et quæ non tantùm certa verborum Iesuiticorum fides, sed quis certus adeò oterit esse sensus, si verba extrinsecus prolata, liceat ad hunc modum intentio-e non expressā, aut æquivocationibus eludere, etiam in sanctissima iuramenti eligione. Hoc est nimirum quod aiebat iste, *Linguam juratam, mentem injuratam abeo.*

Ideò ne Iesuitæ quidem omnes & Pontificij hanc doctrinam probant. Nam oan. Maldonatus Iesuita Coment. in 24.c. Luc.n.36. *Quisquis,* inquit, *fingendo a-um fallere conatur, etiamsi præterea aliquid significare velit* (id est, æquivocatione u-) *haud dubiè mentitur, alioqui nullum esset mendacium, quod non defendi posßit.*

Sic etiam Sacerdotes Vuisbyeenses in epistola quam ad Generosum Papi-tam nuper scripserunt, *Ars est,* inquiunt, *nostrorum Iesuitarum ut in juramentis uis Magistratus illudant. Cùm à Magistratibus quæritur, Esne Sacerdos? tum Sa-erdoti,* inquiunt, *licebit respondere, Non sum, sed additā hac intentione, intus in a-imo conceptā, non ore prolatā, talis nimirum, qualem me esse cupitis, aut ut narrem vo-is, aut aliquid simile.*

Etnici quoque damnārunt doctrinam hanc. Cicero enim lib. 3. Offic. *Quod nquit, affirmatè, quasi Deo teste, promiseris, id tenendum est. Et qui hoc sibi sumunt, Nullam esse fidem, quæ infideli data sit; videant, ne quæratur latebra perjurio.*

Homerus etiam, quem omnium ætatum sapientes demirati sunt, sub Achil-

liis persona gravissimè detestatur cura, qui aliud in mente celat, aliud linguâ lo-
quitur, inquiens:

Haud minus ille mihi exosus quàm janua Ditis,
Mens aliud cui tecta tegit quàm lingua loquatur.

Turcæ quoque hodiè improbarent, sat scio, si quis inter ipsos, talia menda-
cia, & mentiendi, magistratusque decipiendi artes populo discendas proponeret,
ut Iesuitæ faciunt.

Conantur quidem Iesuitæ hoc suum mendacij genus, & mentiendi artes de-
fendere *primò* exemplis Patriarcharum: *Usi sunt*, inquiunt, *Abrahamus & Isaacus
æquivocatione, quum negârunt Saram & Rebeccam suas uxores esse.* Gen. 12. 20. & 26.
Iacobus etiam Patri Iacobo dixit, aut simulavit Esauum se esse.

Respondet autem eis Augustin. contra Cresc. c. 9. & 15. *Hæc*, inquit, *quando in
Scripturis legimus, non ideò quia facta credimus, etiam facienda credamus: ne violemus
præcepta, dum passim sectamur exempla. Et constat, quòd non omnia quæ à sanctis viris
legimus facta, transferre debeamus in mores.* Et cap. 21. *Testimonia illa, quibus sanctos
libros mendacijs suos Patronos adhibere moliuntur, partim non esse mendacia, partim et-
iam, quæ sunt, non imitanda esse, docet.*

Secundò, blasphemè dicunt, ipsum quoque Christum æquivocationibus u-
sum esse, quum dixit Marci 13. *De die illo & hora nemo scit, ne Angeli quidem qui in
cælo sunt: nec ipse Filius, sed solus Pater. His verbis*, aiunt, *simulavit se nescire secun-
dùm humanam naturam novissimum diem; cùm tamen sciverit illum.* Et Bellarminus
lib. 4. de Christo, c. 1. Suarez tom. 1. in Thom. quæst. 10. artic. 1. disput. 11. Gregor.
de Valent. tom. 4. disput. 1. q. 15. part. 1. & Armandus Iesuita in epist. ad Chamie-
rum, dicunt, *Errare omnes ferè hujus temporis hæreticos, & protestantes præcipuos, sicut
olim Agnoitas hæreticos, quia dicant, Christi animam humanam aliquid ignorâsse.* Mal-
donatus autem in Matth. 24. c. ex Damasceno scribit, *Agnoitas simpliciter Christo
ignorantiam tribuisse.* Et Alphons. de Castro adversus hæres. tit. Deus. indicat, *A-
gnoitas ignorantiam simpliciter impegisse Deo ex his verbis, De die illo nemo scit.* Idem
Maldonatus scribit contra Bellarminū & socios, *Athanasium, Ambrosium, Grego-
rium Nazianz. Theodoretum, Cyrillum, &c. apertè docuisse, Christum, quatenus homi-
nem, diem judicij ignorâsse.*

CAPVT III.

MISCELLANEA DE IESVITIS EORVMQVE DOCTRINA.

VT Iesuitæ quum alijs Doctoribus Pontificijs, tum etiam in multis So-
cijs suis contradicant aliquot, saltem demonstrabo exemplis. Menda-
cia enim certius dignosci non possunt, nisi quando sibimetipsis contra-
ria sunt: A Deo enim ita ordinatum est, ut impij semper seipsos confundant, &
mendacia non consonent, sed contra semetipsa semper testentur.

De iustificatione hominis coram Deo.

Bellarmin. de Notis Ecclesiæ lib. 4. c. 9. ¶. Nunc; scribit; *Docuerunt Eunomia-
ni, nemini peccata nocere, modò fidem habeat. Idem Protestantes.*

Bellarminum autem Iesuitam haud obscurè mendacij insimulat Toletus Ie-
suita Com. in Ioan. 13. *Affirmavit*, inquit, *Eunomius, fidē sufficere ad salutem, quàm-
vis mala opera adessent. Protestantes dicunt quidem ad salutem sufficere, negant tamen fi-
dem illam sine operibus esse posse.* Agnoscit igitur Toletus, Eunomianos fidem mor-
tuam, Protestantes vivam profiteri.

Rursus

Rursus Bellarminus lib. 1. de Iustif. cap. 12. *Nos*, inquit, SOLA *fide justificari coram Deo, est opinio paradoxa*. Et Maldonatus Comment. in Matth. 15. *Hoc* inquit, *omnium hæresium seminarium est*: Et Feuardent. Com. in Iac. *Iustitia fictitia* *imaginaria est.* De particulari SOLA.

Contradicunt autem alijs Pontificijs doctissimis. Colonienses Canonici; uin etiam authores libelli oblati à Cæsare Collocutoribus Protestantibus in omitijs Ratisbon. dicunt: *Tantum per imputationem justitiæ Christi, quatenus fides ostra apprehendit misericordiam atq; justitiam Christi, propter meritum Christi, nos justificari coram Deo.* Præterea Cassandrum, Stapulensem, Peraldum, Ferum & aos, qui huius sententiæ fuerunt. Stapletonus etiam lib 7. de Iustificat. c. 9. Cathlici, ait, aliqui (quos Vega lib. 15. de Iustificat. c. 20. pag. 712. viros doctos & íos vocat) tenebant, nullum alium esse iustitiæ conservandæ modum, quàm si ıstitia Christi nobis imputetur.

Bellarminus lib. 4. de Notis Eccles. capit. 9. *Calvini doctrinam, fidem veım, semel habitam, àmitti non posse; inter Ioviniani hæreses numerat.* Campianus ontra Rat. 10. *Nisi*, inquit, *Divi è cœlo deturbentur, cadere ego nunquam potero.* Caıarinus quoq;, ipso Bellarmino teste lib. 3. de Iustificat. c. 9. docuit ex his verbis, Accepistis Spiritum adoptionis, *Fideles in persuasione de sua salute non posse falli.* Contradicit etiam Augustinus de Corrept. & Grat cap. 7. *Horum fides*, inquit, *uæ per dilectionem operatur, aut omninò non deficit, aut reparatur priusquam hæc vita niatur.* 2. Vera fides an possit amitti.

Azorius Iesuita Institut. lib. 9. capit. 7. *Appellat*, inquit, *Calvinus imagines Sanctorum, idola, & simulachra, quasi à sacris auctoribus promiscuè usurpentur; alsum.* 3. Imagines rectè idola vocari.

Valentianus autem lib. 3. de Idol. capit. 8. ¶. Quod autem hoc ipsum facit, uod damnat in Calvino Azorius. *Idolum*, inquit, *Græcè imaginem, sive simulahrum significat.* Hæc nomina usque adeò confundit Valentianus, ut non vereaur simulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere. *Innuit*, nquit, *Beatus Petrus aliquem esse simulachrorum & idolorum cultum licitum.* Ibidem, Cardinalis etiam Plæotus lib. 1. de sacris & prophanis Imag. c. 3. *Idolum, imaginem & simulachrum pro eodem accipi testatur. S. Hieronymus*, inquit, *scribit, ubi in sacris iteris Idola positum est, Aquilam figuras vel imagines interpretatum esse. Et apud Ciceroıem legimus, Imagines quæ Idola nominantur.* Et Plato, *Idola vocamus Imagines, quæ & n aquis, & in speculis sunt, & quæ picta sunt, & quæ typis seu figuris expressa, atque alia ujusmodi: Ita simulachri nomen quod Latinè dicitur, pro eo acceperunt quod est idolum ıpud Græcos, cùm in Latina interpretatione* vbi dicitur in Psalmo: *Simulachra genium, argentum & aurum, Græcè dicuntur* τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν. Addit ibidem: *Imaginis nomen, si vocis proprietatem inspiciamus, impiæ & diabolicæ formæ convenit.*

Bellarminus de Ecclesia triumph. cap. 8. ¶. Ergò inquit: *Calvinus ait nefas esse Deo invisibili & incorporeo, imaginem corpoream & visibilem collocare: nos Catholici contra.* Mox autem, quasi verborum suorum oblitus, dicit: *Opinio illa Calvini, non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, est etiam* ALIQVOT *Catholicorum, ut Abulensis Durandi, Peresij, qui dicunt, hæc non rectè fieri.* 4. An Deus corporea formà exprimi debeat.

Bellarminus in Præfat. libri de Beat. Sanct. *Quis*, inquit, *Catholicorum unquam divinum honorem imaginibus detulit?* At hoc fieri in Papatu testatur Polyd. Vergil. de Invent. rer. capit. 13. Corn. Agrippa de Vanit. capit. 37. Georgius Cassander in Consult. art. 21. & Ioannes Gerson quæstione de neglig. Prælat. capit. 7. Sed alia hos fastidiunt, audiatur Bellarminus sibijsi contradicens. Nam lib. 2. de Eccles. triumph. capit. 21. in princip. *Sit*, inquit, *hæc nostra propositio: Imagines Christi & Sanctorum venerandæ sunt, non solùm per accidens, vel impro-* 5. Imaginibus divinum honorem tribui.

priè verùm etiam propriè : ita ut terminetur adoratio in Imagine , non solùm ut vicem gerit exemplaris. Vasquez autem libro secundo de Adorat. disput. 8. capit. 3. & 8. *Stultum hoc est,* inquit, *& superstitiosum : idque accuratè probat.* Docet ibidem, *Veteres Scholasticos absolutè dixisse, Imagines Christi esse colendas adoratione latriæ. Eandemque opinionem fuisse Thomæ.* Azorius etiam Institut. lib. 9. cap. 6. ¶. Tota hær. *Constans,* inquit, *est Theologorum sententia, imaginem eodem honore & cultu coli, quo colitur id cujus est imago.* Et Bellarm. lib. 2. de Imaginib. c. 22. ait: *Quantum ad modum loquendi, præsertim in concione ad populum, non est dicendum, imagines ullas adorari debere latriâ, sed è contrario non debere sic adorari,*

6. Promissio in Baptismo li... votum propriè.

Bellarminus lib. 2. de Monachis c. 15. *Promissionem,* inquit, *in Baptismo non esse votum propriè ac verè dictum est communis Theologorum sententia, & quidem verissima.* Azorius aũt lib. 11. c. 14. ¶. Tertiò quæritur. *Baptisma,* inquit, *esse votum propriè, ac verè dictum, veteres Theologi cum Magistro sentire videntur.*

Rursus Bellarm. ibid. cap. 16. *Dico,* inquit, *votum, de re præcepta, non esse propriè votum, nisi quatenus res illa præcipitur, ut non præcepta.* Contradicit autem Azorius Institut. lib. 11. cap. 14. ¶. Sextò quæritur. *Qui vovet,* inquit, *rem indifferentem, eius votum, ex communi omnium sententia est inane.* Idem ibid. *Nihil impedit,* inquit, *quò minus quis se denuò voti religione obstringat, ad quod alióqui faciendum lege, & præcepto compellitur. Deus enim nos sibi suis legibus devinxit, & nos ipsos ei pariter voti nexu, vinculoq́ obligamus, &c.*

7. An Christus sibi ipsi meruerit.

Bellarminus lib. 5. de Christo c. 9. in princip. & ¶. Hæc. *Conveniunt,* inquit, *inter se Theologi omnes, & uno consensu docent, Christum, præter ea bona, quæ suis laboribus peperit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia quæ accepit post passionem.*

Contra Vega in Opusc. de Meritis q. 6. *Christus,* inquit, *totam suam gratiam, totamq́ gloriam essentialem* SINE *meritis habuit, in primo suo humanitatis instanti.* Et Scotus dist. 18. *Nec, nisi indirectè meruit gloriam corporis.*

Bellarminus citato loco sententiam suam defendere conatur ex Scriptura sacra. *Hebr.* 4. inquit, *sic legitur: Videmus Iesum* PROPTER *passionem mortis gloriâ coronatum. Philip.* 2. *Humiliavit seipsum , factus obediens usque ad crucem;* PROPTER *quod exaltavit eum Deus, & dedit ei nomen supra omne nomen, &c.* Addit, *Respondet Calvinus, has voces,* QVAPROPTER *&* PRORTER, *non causam exaltationis significare, sed consequentiam.* Suarez autem dicit Tom. 1. in Thom. dispur. 41. sect. 1. *à Calvino hoc dici Hæreticè.* Et Iesuitæ Anglo-Rhem. in Phil. 2. c. *Scripturas impudenter detorquet.*

Contrà verò Ribera Iesuita Com. in Heb. 1. capit. ad verba vers. 9. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, &c. Sanctus, inquit, Thomas affirmat, cùm dicitur, PROPTEREA, non meritum indicari, sed finem; ut sit sensus, Ad hoc te unxit Deus, ut haberes hæc omnia, quod satis probabiliter dicitur. Suarez quo supra disput. 10. sect. 4. ¶. sed contra. Per unctionem, inquit, intelligunt multi Patres ipsam incarnationem, & unionem ad verbum, Augustinus, Anshelmus, Beda & Cyrillus Alexandrinus : atque ita particula PROPTER, non de causa meritoria, sed de finali intelligenda est. Et disput. 18. sect. 2. ¶. Dico primò. Athanasius, inquit, illum locum exponit de gratia animæ habituali. Et disput. 40. sect. 2. ¶. Nihilominus. Communis, ait, est Theologorum sententia, Christum non meruisse gratiam animæ habitualem, sed eam ab instantia incarnationis suæ habuisse. Ergo contra Bellarminum ipsis Iesuitis testibus, vox PROPTEREA, non causam meritoriam, sed consequentiam finalem significat.

8. An Papa possit hæreticus esse & errare.

Greg. de Valentia Analys. lib. 8. c. 2. *Papa,* inquit, *ut Papa, id est, quoad publicam personam, hæreticus esse nequit.* Bellarminus etiam lib. 4. de Pontifice Roman. c. 6.

Probabile,

robabile, inquit, eſt, *pieque credi poteſt, ſummum Pontificem, ut Pontificem, non ſo-m errare non poſſe, ſed etiam ut particularem perſonam hæreticum eſſe non poſſe, fal-m aliquid contra fidem pertinaciter credendo. Papam etiam non poſſe ullo modo eſſe hæ-ticum, nec hæreſin publicè docere, etiamſi ſolus rem aliquam definiat,* Pigghius acerri-è defendit lib. 4. Eccleſiaſt. Hierarch. c. 8.

Catharinus autem Com. in Galat. 2. c. *Falſum,* inquit, *hoc eſt, etiamſi novitij Scri-ores auſi ſunt oppoſitum defendere. Præterea, Legimus multos Pontifices apoſtatâſſe à fi-: Honoriũ in Concilijs duobus, vel tribus Papam damnatum; Cœleſtinum quoq; & alios.* erba ſunt Lyra. in Matt. 16. Cani in Loc. Theolog. lib. 6. c. 8. Alphõſi de Caſtro . 1. hæreſ. c. 2. p. 7. *Pontificẽ etiam ut Pontificem, poſſe eſſe hæreticum, ſi abſq; generali oncilio definiat,* tuetur Nilus in lib. adverſus primatum Papæ; Gerſon & Al-ain in libris de poteſt. Eccleſiæ, & Adrianus 6. Papa in quæſt. de Confirma-one: qui omnes non in Pontifice, ſed in Eccleſia ſive in Concilio generali tan-m, conſtituunt infallibilitatem iudicij de rebus fidei. Et Bellarm. lib. 4. de Pon-fice Rom. c. 2. inquit, *Papam, ut Papam hæreticum eſſe poſſe Doctores Pariſienſes te-erunt.* Vide Vuitakerum de Pontifice Romano pag. 737. Hanovien. editionis, em pag. 769.

Bellarminus lib. 2. de Pontifice Rom. c. 26. *Pontifex,* inquit, *Romanus non poteſt ullo Principe Chriſtiano, ſive ſeculari, ſive Eccleſiaſtico judicari in terris, neq; ab omni-s ſimul in Concilio congregatis.* 9. Papa an poſsit ab aliquo judicari.

Iohannes Ferus autem in Act. 11. c. Cur cum incircumciſis comediſti, &c. *etrus,* inquit, *reſpondebat, & omnia narrabat. Poteſt igitur Eccleſia à Miniſtris non odò exigere rationem, ſed etiam deponere & repudiare poteſt. Impij autem noſtri Pon-fices, quaſi Domini ſint, non Miniſtri, ab Eccleſia quidem argui & in ordinem cogi no-nt.* Sic refert Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontifice c. 9. celebratum fuiſſe Con-lium Sinueſſanum anno Domini 295. in cauſa Pontificis Marcelli, ad eum de-onendum, ſi hæreticus inveniretur: & Eccleſiam Rom. ex ſuſpicione hæreſeos iberio Papæ anno Chriſti 351. Pontificatum abrogâſſe: Conſtantinopolitanam uoq; Synodum 6. & 7. depoſuiſſe Iulium.

Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontifice c. 9. *Non pugnat,* inquit, *cum verbo Dei, unus homo ſit Princeps Eccleſiaſticus & politicus ſimul, & ut poſſit unus homo regere piſcopatum & Principatum.* Et mox: *Etſi abſolutè fortè præſtaret, Pontifices tractare lùm ſpiritualia, Reges temporalia, tamen propter malitiam temporis experientia clamat iliter temporales aliquos Principatus Pontifici donatos eſſe.* 10. Vnus homo an poſsit eſſe Eccleſiaſticus et politicus ſimul.

Contra verò Epiſcop. Eſpenſæus in 1. Tim. lib. 2. c. 9. *Nos,* inquit, *proh dolor, è pacificis in litigioſos degeneramus, eaque eſt hodierna Eccleſiæ praxis, ut quæri ſeriò leat, Theologúſne, an Canoniſta ſit ad Epiſcopũ aptior? &c. Dicunt quidã, priſcis quidẽ piſcopis Theologiã magis conveniſſe, cujus gladio Catholicis cõtra hæreticos procedere us ſit. Hodiè verò contrà, juriſperitiã magis congruere, quia plures accidunt quæſtiones l jus, quã ad fidẽ ſpectantes. Sed longè aberrant; quia Epiſcopi nõ minus hodiè quã antea ædicare tenentur, quibus non minus nunc, quã tunc in conſecratione prædicandi officiũ nponitur: prædicationis aũt materia eſt divina Scriptura, hanc igitur docere magis tene-r quã Canones, quos nõ immediatè Dñs, ſed ſancti Dei homines ediderũt.* Et c. 10. *Mul-quidẽ tempus ſecũ affert & immutat, utinã in melius.* Et c. 11. *Quàm non expediret ho-ines Epiſcopos Cancellariatu fungi?* Frãciſc. de Vict. Relect. 1. q. 1. *Regimẽ,* inquit, *nimarũ eſt ars artiũ, ergò non poteſt unus & idẽ utrumq; munus implere, adminiſtrandi ſe-ulare & Eccleſiaſt. poteſtatem.* Salmerõ Ieſuita tract. 18. in parabolã hominis divitis uc. 18. n. 1. *Tempore,* inquit, *Auguſtini,* ut ipſe docet lib. de opere Monach. c. 29. om. 3. *Epiſcopi litibus Chriſtianorum vacare ſolebant, non ita tamen litibus vacabant iſcernendis, ut interim à prædicatione & Epiſcopi munere vacarent: Quod nunc Epiſcopi auſis incumbunt civilibus, conſuetudine Eccleſiæ introductum eſt,* &c.

11. Papam non esse Monarcham.

Papam esse Monarcham seu Dominum totius orbis Christiani negat Bellarminus lib. 5. de Pontif. Rom. c. 3. & dicit, *Si res ita se haberet, deberet id constare ex Scripturis, aut saltem ex traditione Apostolica.*

Contrarium autem affirmat, Iesuita Alvarez, Hostiensis, Sylvelster & alij multi, ut Bellarminus fatetur ibid. c. 1.

12. Impij an sint vera membra Ecclesiæ.

Malos & impios non esse quidem membra vera, nec simpliciter corporis Ecclesiæ, sed tamen secundum quid & æquivoce; Ioannes de Turrecremata Cardinalis lib. 5. c. 57. probat ex Alexandro de Ales, Hugone & Thoma: idem etiam docent Petrus à Soto, Melchior Canus, & alij. Ac licet dicant, malos non esse membra vera, dicunt nihilominus verè esse in Ecclesia, sive in corpore Ecclesiæ, & esse simpliciter fideles, seu Christianos. *Neq; enim*, inquiunt, *sola membra sunt in corpore, sed etiam humores, dentes, pili, & alia quæ non sunt membra: neq; fideles aut Christiani dicuntur tales à charitate, sed à fide, sive à fidei professione.* Sic etiam docet Costerus Iesuita Apolog. part. 3. c. 12. ¶. Et Hugo. *Ut flegma*, inquit, *pituita, sanies, saliva, sanguis abundans viventis hominis neq; membra sunt, neq; partes, & tamen non sunt extra corpus: Ita impij ad superfluos humores referuntur, qui suo tempore, ubi maturi fuerint, cum stercoribus egeruntur.*

Contrà verò Bellarminus libro tertio de militante Ecclesiæ capit. 9. ¶. ad ultimum, *Si ita est*, inquit, *sequitur, Pontificem malum non esse caput Ecclesiæ: & alios Episcopos, si mali sint, non esse capita suarum Ecclesiarum. Caput enim non est humor, aut pilus, sed membrum, & quidem præcipuum: At hoc est contra Concilium Constantiense, in quo Sess. 15. damnatur error 22. Ioan. Huss, quo asserebat, Pastorem malum esse æquivocè Pastorem; & error 30. quo asseritur, Prælatum malum non esse Prælatum.* Bellarminus igitur, ne cogatur fateri, Ecclesiam Romanam non habere caput, si malum Pontificem habet, ibidem docet, *malos non esse membra* VIVA *corporis Ecclesiæ.* Sed non elabitur; nam hoc modo Ecclesia Rom. si habet malum Pontificem, ut perpetuò habet, caput non vivum habet.

13. An Ecclesia à fide deficere possit.

Collegiū Anglo-Rhem. Annot. in Ephes. 5. *Si*, inquiunt, *Protestantes ullū in se Theologiæ sensum haberent, nunquā diceret Ecclesiam posse à fide deficere, id est, à Christo sponso divortium pati.* Bellarm. verò lib. 3. de Milit. Eccles. c. 13. *Notandū est*, inquit, *multos ex nostris tempus terere, dum probant absolutè Ecclesiam non posse à fide deficere: nam Protestantes id concedunt, sed dicunt, id intelligi de Ecclesia invisibili.* Ita Bellarm. Stapletonus igitur & Valētianus Iesuita operam multam ludunt, qui hoc etiam prolixè satis strenuèque probare conantur.

14. Pontifices ipsi oves suas pascere debent.

Bellarmin. lib. 3. c. 24. de Pontif. Rom. sic scribit: *Si Pontifices non concionantur, tamen multos alios Pastorales actus exercent, ligant, solvunt, cōtroversias judicant, Episcopos creant, & quod per se concionando non faciunt, faciunt per alios.*

Contrà Maldonatus Summula q. 10. art. 3. 5. 6. *Notārunt*, inquit, *Hieron. in c. 4. ad Ephes. & Aug. epist. 57. propterea Paulū non distinxisse Pastores & Doct. quia omnis Pastor debet docere: & nomen Pastoris significat actionem personalē, sicut nomen Medici. Itaq; sicut nemo potest per aliū curare, ita nemo potest suas oves per aliū pascere. Nec quicquā valet responsio cōmunis: Satis esse per Vicarium laborare, quia secundùm eandē regulā satis esset manducare per Vicariū; quia scriptū est, Qui non laborat, non manducet. De divino jure multa sunt testimonia in sacris literis, ut n. 12. Excubate in custodia Tabernaculi. Nemo autem potest excubare, nisi præsens. Christus etiam describit nobis Pastorem notis suis inter alias, ut oves suas cognoscat, & illæ audiant vocem illius. At nec ille eas cognoscere, nisi præsens, nec illæ, nisi præsentem, audire possunt.* Valentianus Iesuita quoque Tom. 4. disput. 19. q. 1. punct. 3. *Christus*, inquit, *Dominus Matth. 28. Apostolis & eorum successoribus Episcopis mandat, Ite, & docete.* Paulus 1. Cor. 1. *Misit me Dominus Evangelizare, non baptizare, id est, præcipuè me misit ad prædicandum, non autem ad administranda Sacramenta.*

Bellarminus

Bellarminus lib.4.c.8.de Notis Ecclesiæ inquit: *Successione in Rom. Eccle-a ab Apostolis deducta usq, ad nos, veteres tanquam argumento evidentissimo usi sunt ad eram Ecclesiam.* 15. An successio sit nota veræ Ecclesiæ.

Stapletonus autem lib.13.de doct.princip.ca.6.*Personalem* inquit, *successio-em nihil moramur, modò doctrinam nostram consentientem Scripturis ostendere possi-us.* Bellarminus quoq; lib.de Eccles.milit.c.8.*Successio vera non est, quam hæresis terrumpit.*

Bellarm.lib.5.c.1.& 6.de Pontifice Rom. dicit, *Papam non habere summam ali-uam potestatem temporalem jure divino, nec posse ullo modo imperare* (temporaliter) *Principibus secularibus, nedum eos regno & principatu privare, etiamsi illi privari alio-ui mereantur, sed tamen habere eum hanc potestatem indirectè in ordine ad bonum spiri-uale. Et hoc modo potest Reges deponere, regna transferre, & uni auferre, alteri conferre, anquam summus Pontifex spiritualis.* Et hæc est hodie Iesuitarum omnium novis-ma & pestilentissima sententia. 16. An Papa habeat summam potestatem in temporalibus.

Tolosanus autem lib.26.de Repub.c.7. ¶ 10. *A Christo,* inquit, *passo per inter-allum ducentorũ annorum, nusquam legitur Christianos contra Imperatores, jam sævi-ntes in eos, et plurimos necantes, & contra Rempub. esse quidquam molitos.* Bellarm.lib. de Rom. Pontif. c. 7. ¶. Quod si: *hoc factum* dicit, *quia defuerint vires temporales hristianis.* Respondet verò Tolosanus, *etiam cùm Christiani pares viribus & nu-ero fuerint, sese tamen eis non opposuisse: imò duxisse in hoc religionem suam anteferri lijs omnibus, seq, ab eo Christianos appellari, cujus sit hoc pijssimum dogma, ut magistra-bus pareant. Espensæus Episcopus Com.in Titum 3. digress.10. Apostolus, inquit, docet, redentes omnes mundi potestatibus debere esse subjectos. Sed turbulenti quidam, motâ in-r regnum et Sacerdotium controversiâ, mirum est, quot, quantasq, turbas dederint. Tot, nte hanc Camerinam annorum centurijs Chrysostomus nihil tale unquam futurum suspi-ans, ex Apostolo(omnis anima potestatibus subjecta sit) Omnis, inquit, sive Apostolus, si-e Propheta, sive Evangelista, sive Episcopus subjectus sit.* Sequuntur Chrysostomũ heodoretus, Oecumenius, & Græci omnes. Idem Gregorius M. ingenuè a-noscebat; Nam epist.42.inquit, *Imperatoribus concencessum esse Sacerdotibus domi-ari.* Et Bernardus ad Archiepisc. Senonensem idem colligit: *Si omnis anima,* in-uit, *tum vestra, quis vos excipit ex universitate? si quis tentat excipere, tentat decipere.* Pontifices quoq; ipsi in suis decretis fatentur, se Imperatoribus subiectos esse. Grat.dist.96. c.25. Rursus idem Espensæus Com.in Timoth.lib. 2. digress. & pag. 275. *Gregorius 7.* nquit, *Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo suo* NOVO, *& omnis bibliothe-æ veteris invento novello schismate regnum & sacerdotium scindens, primus Sacerdo-lem lancem contra Imperij diadema elevans, se, suoq, exemplo Pontifices alios contra Principes & excommunicatos, gladio accinxit, belloq, qua hæreditario, insurrexit, ut ju-ta prophetiam Mich.2. Dentibus mordentes pacem prædicarent. Utinam Petrum in fe-iendo imitati, Petrum in recondendo gladio imitarentur.*

Otto Frisingensis quoque in suo Chron.lib.6.c.35. *Lego, inquit, ac relego Regum & Imperatorum res gestas, & nusquam invenio quenqam eorum, ante hunc Hen-icum Imperatorem, quem Hildebrandus deposuit, à summo Pontifice regno privatum.*

Bellarminus scribit lib.1.de Ecclesia triumphante, *Invocationem Sanctorum efunctorum universa antiquitas docuit.* Et lib.1. de Beat.Sanct.c.20. ¶ Argumen-um sextum. *Dicunt Protestantes,* inquit, *nullum extare in Scripturis exemplum, nul-ilum præceptum, nullam promissionem de Invocatione Sanctorum. Nos verò exemplis robavimus Invocationem Sanctorum ex utroq, Testamento.* 17. An sancti mortui invocandi.

Contra verò Bellarm.ibid.c.6.scribit, *Sanctos veteris Testamenti invocare po-ulus non solebat, Et Eckius in Enchirid. sub finem loci de venerat.* Sanct. *Nec hoc li-uit,* inquit, *in primordio Ecclesiæ in Novo Test. ne Gentiles recens conversi, se iterum d idololatriam induci paterentur.* Salmeron etiam in 1. Timoth. 2. disput. 8. ¶. ulti.

docet, *Non esse expressum in novo Testamento de Invocatione Sanctorum : quia durum esset id Iudæis præcipere: Gentibus verò periculosum.*

18. An pro ijs qui sunt in purgatorio sit orandum.

Bellarminus lib. 2. de Purgatorio, *Orationem*, inquit, *pro defunctis omnis antiquitas probavit:* Ibid. c. 15. *Suffragia vivorum prosunt defunctis, qui sunt in Purgatorio.*

Georgius Cassander verò in Consult. artic. de Missa, *Usque ad hodiernum diem*, inquit, *nusquam in Ecclesia statutum fuit, quomodo nostræ preces defunctorum animis prodesse possint: sed fuisse merum testimonium charitatis nostræ erga defunctos, & articuli immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. Hujus etiam luculentum testimonium esse potest illud Augustini Confess. lib. 9. c. 13. orantis pro matre sua defuncta: Credo*, inquit, *quòd jam feceris quæ rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine.*

19. Quis sit catholicus.

Lyrinensis inquit, *Catholicus est, qui veræ fidei non præponit cujusquam authoritatem.* Contrà Bellarm. lib. 3. de Eccles. Milit. c. 2. ¶ Nostra. *Catholicus est*, ait, *qui est uni pastori Papæ subditus.*

Bellarminus libro 3. de Rom. Pontifice dicit: Roma non erit Sedes Antichristi.

Ribera Iesuita verò Comment. in Apocal. 14. inquit, *Roma dicitur Babylon, quia ad finem seculi futura est officina omnis idololatriæ.* Adhuc clarius Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 175. *Roma*, inquit, *erit sedes Antichristi.* Et Vega Iesuita in Apoc. 18. Com. 1. ¶ 4. *Illud etiam nobis dicendum videtur ex Aretha, Primasio, Ansberto, Hannono, Ambrosio, & alijs hoc loco Idololatriam urbis Romanæ significari, defecturamq; esse Romam à fide: atque adeò futuram esse habitationem dæmoniorum, & omnis spiritus immundi, ob flagitia, & idololatriam, quæ tunc temporis in Romana civitate, Romanoq; imperio latè grassabitur.*

NB.

20. An Christus pertulerit pœnas damnatarum animarum.

Bellarminus lib. 4. de Christo c. 7. dicit: *Est sententia Calvini, Christum pertulisse pœnas animarum damnatarum*, &c. Idem de Calvino scribit Georg. de Valent. Tom. 4. in Thom. disp. q. 4. punct. 3. ¶ Quintò certum.

Contra Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Matth. 17. 47. *Calvinus dicit, Christum has tam diras pœnas tantùm in cruce pertulisse.* Non igitur in inferno, ut Bellarminus ait & Valentianus.

Deinde quod affingunt Bellarminus, Valentianus & alij Iesuitæ Calvino, in eoq; damnant, illorum ipsorum magistri docent: *Nam, ut Bellarminus* refert libro 4. de Christo c. 19. ¶ Dubium. *Aquinas dicit, Christum voluisse in inferno esse, ut pœnas nostras in se susciperet.* Et Medina dicit, ut testatur Suarez in Thom. parte 3. q. 52. art 8. disp. 43. ¶ 1. aliquos catholicorum sensisse, *Christum passum esse aliquas extrinsecas pœnas damnatorum in inferno, non tamen eo modo, quo damnati.*

21. An Christus vere in inferno fuerit.

Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 15. in princip. ¶. In hoc dicit, *Opinio catholica hæc est, Christum verè, secundum essentiam in inferno fuisse.*

Durandus contrà in 3. d. 22. q. 3. docet, *Christi animam descendisse ad inferos, non secundum essentiam, sed per efficaciam:* & existimavit, *non credendum esse necessariò, Christi animam reipsâ secundum essentiã descendisse ad inferos.* Hanc sententiam Bellarminus in Durando tanquam erroneam, in Calvino autem ut hæreticam damnat. Fevardentius etiam in Theomach. lib. 7. c. 1. scribit: *Non descendit Christi anima ad inferos damnatorum, sed ad locum, qui est sinus Abrahæ, vel communiter limbus patrum dicitur.*

22. An Christus ad inferos descenderit ut animas ex limbo liberaret.

Bellarminus lib. 4. de Christo c. 16. dicit, *Christus descendit ad inferos, ut inde animas defunctorũ Patriarcharum sub veteri Testamento fidelium, ex limbo, seu carcere inferni educeret, ubi ante ejus adventum continebantur.*

Gregorius Valentianus autem Tomo 4. in Thom. disput. 1. q. 19. punct. 4. ¶. Secundò sequitur. & disp. 6. q. 11. punct. 1. ¶. At ratio. *Omnes Christus* SIMILITER *redemit, sive ante Christi adventum, sive post vixerunt, quiq; aliquando futuri erant: quamobrem Apoc. 13. dicitur Agnus occisus ab origine mundi.*

Bellarminus

Bellarminus dicit lib. 1. de Sanct. beat. c. 4. *Calviniſtæ nolunt S. Martyres è mun-do proficiſcentes: rectâ ad Deum ire, ſed ad infernum, aut alium locum exta cœlum.* 23.

Animas è corpore exeuntium rectâ in cœlum recipi.

Contra Valentianus libro de purgat. c. 8. & Ieſuitæ AngloRhemen. in Apo-cal. annot. c. 14. 15. *Obijciunt nobis*, inquiunt, *proteſtantes loca Scripturarum & Pa-trum, in quibus duplex ſtatus eorum, qui moriuntur, ſignificatur. Impiorum in ſupplicium æternum, Iuſtorum in vitam æternam; & deinde huiuſmodi Scripturarum teſtimonia proferunt & urgent, quibus determinatè ſignificari videtur, eos, qui ex vita diſcedunt, in ſtatu gratiæ ſtatim recipi ad beatitudinem. Denique obijciunt ex Auguſtino, nullum lo-cum medium eſſe poſt hanc vitam, præter regnum cœlorum, & infernum damnatorum.*

Bellarminus libro 3. de pœnit. c. 1. ſcribit, *Audianos hæreticos docuiſſe, Confeſſio-nem auricularem non eſſe neceſſariam; idem etiam Lutheranos docere*, Et mox. *Quam probabimus de jure divino eſſe antiquiſſimam, & à Chriſto ſalubriter inſtitutam.* 24.

De confeſſione auriculari.

Maldonatus autem de Sum. q. 18. art. 4. ſcribit, *Sunt etiam inter Catholicos, qui putant, nullum eſſe præceptum divinum de Confeſſione; ut omnes decretorum interpretes, & inter Scholaſticos Scotus.* Eraſmus in Epiſt. de amabili Eccleſiæ Concord. *Non-dum*, inquit, perſuaſum eſt hominibus horum temporum ſacramentalem Con-feſsionem fuiſſe á Chriſto ipſo inſtitutam. Gloſſator apud Gratian. de pœnitent. diſt. 5. c. In pœnitentia. *Melius*, inquit, *dicitur, ab Eccleſiæ traditione, quàm novi Te-ſtamenti authoritate inſtitutam fuiſſe, quæ non eſt apud Græcos neceſſaria, ad quos non ma-navit.* Gratianus ipſe ibidem *plures*, inquit, *Religioſi etiam Confeſſionem ſecretam non neceſſariam eſſe cenſuerunt, Ambroſius, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Theophylactus & alij patres.* B. Rhenanus in Argumento ad Tertulliani lib. 1. de pœnit. *Publicâ*, inquit, *exomologeſi uſi ſunt antiqui multis ſeculis priuſquam iſta ſecreta naſceretur, de qua Tertullianus nihil habet, quæ penitus id temporis ignorabatur.* Eandem, ut Valen-tianus refert lib. 2. de Miſſa c. 4. Panormitanus & Gerſon *non neceſſariam eſſe con-tenderunt.* Maldonatus etiam Ieſuita in Summula q. 20. art. 1. *Confeſſio*, inquit, *longo tempore in Eccleſia priſca eſt olim facta publica.*

Bellarminus in præfat. ad lib. de Eccles triumph. & lib. 1. c. 16. ¶. quintò. ibi-dem ſic ſcribit: *Papiſtæ*, inquit Lutherus, *B. Mariam Deum conſtituunt, omnipoten-tiam ei tribuunt, omnes ſe ad eam conferunt, & plus gratiæ ab ea expectant quàm à Chri-ſto Ieſu.* Horrenda eſt hæc eius impoſtura. Quis Catholicorum unquam uni Deo B. Mariam æquavit? 25.

De cultu & veneratione B. Mariæ.

Negat his verbis Ieſuita hanc idololatriam á Papiſtis admitti; quod tamen multi eorum ultró fatentur, multi etiam ſcriptis ſuis Bellarminum mendacij con-vincunt, Eſpenſæus Epiſcopus Pontificius Com. in 2. Tim. 3. c. *Multi ſunt*, in-quit, *qui non minus fidunt ac tribuunt Divis, quàm Deo: quia hunc quàm illos minus placabilem putant & exorabilem.* Caſſander in Conſult. art. 21. *Eò ventum eſt*, inquit, *ut Chriſtus etiã jam in cœlo regnans Matri ſubijciatur.* Quinimó multi Pontificiorũ & Ieſuitarũ in ſcriptis á ſe editis B. Mariã Salvatori Ieſu Chriſto nomine, autho-ritate, gratiâ, dignitateq; non adæquant modó, ſed interdum etiam anteponunt.

Vega Ieſuita Comment. in Apocal. 12. ſect. 1. num. 9. de nomine eius ſic ſcri-bit: *Tetagrammaton* (quod eſt Deo proprium apud Hebræos, ut Sixtus Senen. in Bibliotheca refert) *eſt nomen ſacerrimæ virginis: nec hoc ſolùm, ſed etiam ſuo modo in-effabile, non ſolùm hominibus, verùm & ipſis angelis.* Et Sect. 2. num. 6. Item Sect. 20. *Nec prætermittendum eſt*, inquit, *illud doctiſsimi* Idiotæ encomium: *Dedit tibi Ma-ria tota Trinitas nomen, quod, poſt nomen filij tui, eſt ſupra omne nomen: ut in nomine tuo flectatur omne genu, cœleſtium, terreſtrium & infernorum, nomen tantæ virtutis, ut ad ejus invocationem cœlum rideat, infernus conturbetur, eſt illa ſpiraculum hominis, quia ſubla-to ejus patrocinio, peccator vivere diutius non poteſt.*

In Theſauro precationum Mariæ cap. 52.

Quod ad gratiam & authoritatem B. Mariæ attinet Caſſander in Con-ſult. art. 21. ſic ſcribit: *Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum regni*

sui (quod ex justitia & misericordia constat) dimidium hoc est, misericordiam, in Mariam transtulisse. Holcotus Theol. Com. in lib. Sap. lect. 36. edit. vet. *Si quis*, inquit, *à filio, quia ad dexteram patris sedet, terreatur, quia judex est, matrem adeat, quia medicina est.* Et iuxta quosdam rituales libros sic canitur: *Iube filio, felix puerpera, Iure matris impera Redemptori.*

Vega in Apocal. 12. sect. 2. num. 3. de authoritate B. Mariæ sic scribit: *Meritò virgo* DOMINA *dicta est, cujus typus eam ob causam fuit Sarah: quæ cùm antea diceretur Sarai, id est, Domina & Princeps mea, postea, Deo jubente, dicta est Sarah; quod nomen sonat Principem sive Dominam absolute: est enim virgo Domina per excellentiam, & Princeps omnium creaturarum, ut egregiè expendit Arnoldus Carm. sic scribens: Maria linguâ Syriacâ Domina dicitur, Christus Dominus; & licèt ipsa se profiteatur Christi ancillam, hoc servitutis genus omni regno sublimius esse intelligit: Constituta quippe est super omnem creaturam, & quicunque Iesu curvat genu, Matri quoque pronus supplicat: & filij gloriã cum Matre non tam* COMMUNEM *judico quàm* EANDEM. Osorius Homil. tom. 4. Conc. de Devotione Mariæ inquit: Sine Maria decrevit Deus nihil dare, Caput est Christus, Maria collum: quia omnis influxus à capite per collum derivatur. Tursellinus Iesuita in Præfat histor. Lauretanæ scribit: *Ut omnes intelligant, se, quicquid ab æterno illo augusto bonorum omnium fonte in terras profluat, sumere per Mariam.*

26. De merito B. Mariæ. De Merito B. Mariæ Delrius Iesuita Comment. in Cant. cap. 1. sect. 2. sic scribit: *Obedientia Mariæ similis facta est obedientiæ Christi, magna ergo in hoc laus Mariæ, magna ejus gloria, quòd imitatio ejus gloriæ* EXÆQUATUR *obedientiæ Christi, quam imitatur illa.*

27. De Majestate B. Mariæ. De maiestate eius Tursellinus in Epist. dedic. hist. Lauretanæ hæc scribit: *Matrem suam præpotens ille Deus divinæ majestatis potestatisq́;* SOCIAM, *quatenus licuit, adscivit.* Item: *Huic olim cœlestium mortaliumq́; principatum detulit: ad hujus arbitrium, quoad hominum tutela postulat, terras, mare, cœlum, naturamq́; totam moderatur: hac annuente, & per hanc divinos thesauros mortalibus, & cœlestia dona largitur.* Osorius Iesuita tom. 3. Conc. in assumpt. S. Bartholom. ¶ quid ergo: *Dubitant*, inquit, *aliqui, an Maria adeò bona mater Christi dici debeat, ac bonus est æternus pater.* Item: *Certè diversa est admodum generatio, quia diversa natura, hac in re excedit æternus Pater matrem Mariam. At verò si duntaxat filium ab utroque genitum attendamus, in nihilo Pater excedit matrem, idem enim filius est ab utroque genitus, & hac ratione mater adeò bona Maria est, ac æternus pater.* Idem tom. 5. Dominic. 4. Epiph. ¶. Voluit autem: sic scribit: *Cui igitur B. Mariam comparabimus? Non Evæ*, quia &c. *non Saræ*, quia &c. *nec Racheli, nec Hesteræ, nec Lunæ, nec Soli: cui igitur?* PLANE DEO, *bona omnia continenti.*

28. De libro Arbitrio. Bellarminus lib. 6. de libero arbitrio c. 12. reprehendit Calvinum, quod dicit, *Chrysostomum in hac quæstione repudiandum esse.* Et lib. 5. c. 26. itemq; Canisius in Præfat. ad librum Vegæ, exagitant illud, quod Calvinus dixit, *Visus est mihi Chrysostomus nimius in liberi arbitrij viribus prædicandis*: similiter Campianus Petrum Martyrem, qui dixit, *Chrysostomum liberi arbitrij immodicum assertorem fuisse.* Canisius dicit, *Calvinus hic suam inscitiam prodit*: & Campianus, *Istis hæreticis nihil non immodicum videtur.*

Contrà verò Sixtus Senensis in Biblioth. lib. 5. in præfat. *Chrysostomus*, inquit, *impetu dicendi cum Manichæis, qui Fati necessitatem defendebant, Naturæ vires* PLUS ÆQUO *attollit.* Maldonatus Com. in Ioan. c. 6. scribit, *Etiam Theophylactus, Euthimius, Arnobius ita loquuntur, ac si homo, antequàm per gratiam ad gratiam trahatur, possit gratiam mereri.* Et Tolletus Com. in Ioan. 6 c. *Chrysostomi*, inquit, *doctrina hæc est; hominem per liberum arbitrium seipsum dignum facere gratiâ: eadem est doctrina Cyrilli: nec istorum tantùm, sed aliorum Doctorum, maximè Græcorum.* Mal-

donatus

onatus autem dicto loco inquit: *Hæc doctrina eorum nimis affinis est Pelagianorum rrori: caveat Lector, si Chrysostomum in hunc locum legat, ne in Pelagianorum hæresin ıcidat.* Et Toletus Iesuita Com. in Ioan. 6. *Augustinus*, inquit, *multò aliter quàm li. Docet enim à Deo nobis dari non modò gratiam, ut credere possimus, verùm etiam ut elimus: In hoc igitur prædicti Doctores non probantur.* Idem Com. in Rom. 9. Annot.). *Eorum inquam doctrinam in hac parte non probo.* Et Pererius Iesuita in Rom. 9. um. 33. *Profectò*, inquit, *illa doctrina contraria videtur ijs, quæ in hoc loco disputat Apostolus. Sententia Augustini est doctrinæ Pauli convenientior.*

Bellarminus scribit: *Docet Calvinus filium subjectum Patri ratione divinitatis, & ia veteres omnes contrarium docent, ipse ait omnes errâsse.* 29. Vt Christus subiectus sit Patri.

Toletus autem & Maldonatus inquiunt: *Quidam censent, Patrem majorem esse filio ratione divinitatis, non quoad substantiam naturæ, sed respectu originis, quia filius Patre; quam expositionem Doctores illustres sequuntur, inter quos Athanasius*, &c. ubi lios undecim refert nominatim.

Bellarm. li. 4. de Christo c. 11. in princip. Luc. 16. inquit, *Dives in inferno cùm esset, vidit à longè animam Lazari in sinu Abrahæ, & audivit inter loca ipsorum magnum χάσμα seu hiatum esse interiectum. Animæ piorum in hoc sinu Abrahæ fuerunt.* Staple-us in Prompt. in feria 5. hebdom. 2. & Costerus in Enchirid. c. 12. *Probo*, inquit, *ntra impiũ Calvinum, Sinum Abrahæ non in cœlo, sed in loco subterraneo & inferis esse.* 30. De sinu Abrahæ.

Contrà verò Maldonat. Com. in Luc. 16. c. *Hæc*, inquit, *pars de Epulone non historia, sed parabola videtur: quia qui in inferno sunt, nondũ corporib. puniuntur; at hîc fit diti Epulonis & linguæ mentio. Vbi sinus Abrahæ esset Augustin. prudenter dubitat: et ex c quòd dicitur magnũ χάσμα, valdè suspicor, per Sinum Abrahæ summũ cœlũ designari.*

Bellarm. lib. 3. de Pontifice Rom. c. 23. ¶ *Alterum est*, scribit, *Opera, quatenus ex le, & adiutorio divino proficiscuntur, divina esse opera, & suo modo mereri, hoc est, imtrare peccatorum remißionem.* Ibid. ¶ Postremum. scribit, *Operibus, quæ à justificajam homine fiunt, meritum à Papistis tribui.* 31. De merito operũ.

Vega autem in Opusc. de Meritis q. 4. pag. 782. sic scribit: Thomas Vualenſis hæc scribit: Ille est senior Theologus, *fidelior Catholicus, & sacris Scripturis agis consentiens, qui merita simpliciter abnegat, & cum modificatione Apostoli & Scriurarum agnoscit, quòd simpliciter nemo meretur regnum cœlorum, sed ex gratia Dei, & oluntate largitoris. Loquitur Vualdensis*, inquit Vega, *de operibus justificatorum.*

Bellarm. lib. 1. c. 8. de Clericis docet, *Cœlibatum perpetuum, ex institutione Apostorum, omnibus Clericis & verbi ministris necessariò servandum esse: functionem enim ilrum cum usu conjugij planè pugnare sive ante, sive post ordinationem id contrahant.* 32. De Cœlibatu Clericorum.

Idem ibid. c. 23. docet, *Digamos, qui succeßivè duas vel plures uxores habuerint, eâm Apostolicâ constitutione ab Ecclesiasticis officijs arcendos esse.*

Costerus in Enchirid. c. de Cœlibatu propos. 9. dicit, *Sacerdos, si fornicetur, aut mi concubinam foveat, tametsi gravi sacrilegio sese obstringat, gravius tamen peccat, si ntrahat matrimonium.*

Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 19. hæc habet: *Votum cœlibatûs annexum est Ordinis jure antiquißimo, ita ut nec uxores ducere, nec ductis uti liceat*: Et hoc quidem *Iure vino*, ut Ioannes Maior refert distinct. 24. Cassander in Consult. art. 23. sic scrit: *Theologus quidam* (intelligit Turrianum Iesuitam lib. 2. de dogmaticis characteribus, ut est in margine apud Cassandrum) *cœlibatum sacris ordinibus ὀυσιωδῶς, hoc est, substantialiter & lege divinâ adjunctum esse cõtendit, nec esse in potestate Ecesiæ, ut conjugij usum magis, quàm latrocinij, Sacerdotibus permittat.* Eadem est sen-ntia Medinæ. Clichtonæus etiam lib. de Continentia cap. 4. docet, *de jure divi- esse, ut qui est sacris ordinibus initiatus, non poßit uxorem ducere, neq; in hoc ullam diensationem cadere posse.* NB.

Aquinas autem 2. 2. q. 88. art. 1. *Vsus*, inquit, *conjugalis interdicitur Sacerotibus tantùm jure humano, ac proinde dispensabile est.* Idẽ docet Caietanus in Opusc.

tract.27.tom.1.& Socus lib.7.de Iustit.q.6.art.2.Bellarm. etiam docet & probat lib.1.de Cleric.c.18. *non iure divino, sed humano duntaxat prohibitum esse conjugium Sacerdotibus, & proinde in hoc dispensari posse.* Concilium etiam Tridentinum *legem Ecclesiasticam hanc prohibitionem vocat.*

Bellarminus ut supra c.19.probat., *Cœlibatum jure humano quidem, sed tamen Apostolico sacris ordinibus annexum esse.* Et Valentianus Iesuita lib. de Cœlib. c.3. dicit, *Lege planè Apostolicâ hoc factum.*

Costerus autem in Enchir.tract.de Cœlibatu, *Antiquissimis,* inquit, *Ecclesia temporibus viventibus adhuc Apostolis, & post Apostolos aliquot adhuc annos, admissi adhuc fuerunt ad sacros ordines viri conjugati, non quidem promiscuè, sed electi, qui unicam tantum duxissent uxorē, eamq; virginem.* Episcopus Espenseus Com.in Tit. c.1. Multis, inquit, *annorum centurijs post Apostolos Ecclesia Primitiva, defectu cœlibum, Sacerdotes habuit maritos.*

Addit autem Valentianus quo suprà, *Maritos illos Sacerdotes non usos esse copulâ matrimonij post ordinationem.*

Et Costerus quo supra, Nunquam, ait, licuit Sacerdoti iam sacris Ordinibus initiato uxorem ducere; neque ullus est antiquorum Patrum qui aliter scripsisse vel sensisse legitur. Bellarminus quoque ut supra, Nullum, inquit, probati viri exemplum proferre possunt.

Licuisse autem maritis uti uxoribus suis, quas ante ordinationem duxissent: Licuisse item Sacerdotibus etiam post ordinationem uxores ducere, probatur Pontificiorum testimonijs. Georgius Cassander quo supra, *De maritis* inquit, *ad Ecclesiæ ministerium eligendis non tantopere quidam reluctantur, cùm ea re exemplum habeat priscæ Ecclesiæ, & ab Orientalibus omnibus Ecclesijs hucusq; servetur, cùm res in plerisq; ita comparatæ sint, ut conjugum piarum consortio, non modò ad functiones Ecclesiasticas non impediantur, sed etiam ad earum procurationem adjuventur a... ijs, quemadmodū de patre suo Gregorio, & matre Nomina Gregorius Nazianzenus testatur. De Hilario Episcopo sic cecinit Mantuanus,*

Non nocuit tibi progenies, non obstitit uxor
Legitimo conjuncta thoro, &c. *Idem de Nazianzeno:*
Præsule patre satus; nam tunc id jura sinebant
Pastorale pedum gessit post funera patris. Pauló post:
Non horruit illâ
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tedas. Concludit:
Tutius esse volunt, qua lex divina sinebat,
Isse viâ, veterumq; sequi vestigia patrum.

Æneas Sylvius de Gestis Concilij Basil. Fuerunt, inquit, *ex nostris Pontificibus aliqui in matrimonio. Gratianus dist.26. Can. Sors. Copula,* inquit, *Sacerdotalis nec legali, nec Evangelicâ, nec Apostolicâ authoritate prohibetur. Idem dist.28.c.de Syracus. loquens de Pelagij Pontificis decreto, Ecce,* inquit, *hac authoritate electus in Episcopum non prohibetur habere uxorem & filios. Dist.56.can. Cenoman. Sacerdotibus,* inquit, *ante prohibitionem ubique licita erant, & in Orientali Ecclesia usq; hodie licere probatur. Leo Papa epistola 87. Is,* inquit, *Episcopus ordinetur, quem unius uxoris virū esse constiterit.* Paulò post: *Vt virginem uxorem accipiat, & alterius thorum nesciat conjugis, quæ futura est uxor Pontificis. Cajetanus libro 1. Opusc.tract.17.teste Valentiano tom.4.disp.9.q.5. Licuit,* inquit, *in Ecclesia orientali matrimonium post ordinationem contrahere. Cassander art.23. Matrimonij,* inquit, *contractio post ordinationem solo statuto prohibita fuit & exempla prisca extant, quæ testantur hujusmodi statuta non tam anxiè observata fuisse, quin ob Ecclesiæ necessitatem aliquando relaxata fuerint. Epiphanius ait etiam, suâ ætate (anno 390.) quibusdam in locis presbyteros matrimonio uti, et liberos gignere, quamvis id fiat contra Canones Ecclesiasticos. Balsamon etiam in Can. Apost.5. testatur, Ante sextam Synodum quæ fuit in Trullo, licuisse Episcopis habere uxores, etiam post Episco...*

palam

alem dignitatem, quemadmodum qui post matrimonium ordinentur Sacerdotes.

Georgius de Valentia de numero Sacram. c. 7. pag. 543. probare vult Matrimonium esse Sacramentum proprie dictum ex. c. 5. Ephes. *Matrimonium,* inquit, *esse signum rei sacræ, & proinde mysterium quoddam & Sacramentum, probamus ex c. 5. epistolæ ad Ephes. Sacramentum hoc magnum est: ego dico de Christo & Ecclesia.* 33. Matrimonium an Sacramentum.

Contrà verò Pererius Iesuita Comment. in Gen. 2. c. evincit, mysterium hoc & sacramentum non debere propriè ad novam legem restringi, quia allegoria Apostolica maximè de matrimonio Adami & Evæ, non etiam de aliorum coniugijs instituatur: inquit enim, *Quemadmodum, ut Scholastici definiunt, ex Adami dormientis latere formata est Eva: ita ex latere Christi morientis profluxit sanguis & aqua, unde condita est Ecclesia. Ideò voluit Deus mulierem ex viro etiam propter figuram. Etenim conjunctio Adami & Evæ continebat Sacramentum illud magnum, de quo Paulus dicit Ephes. 5. Ego dico de Christo & Ecclesia.*

Concilium Tridentinum Sess. 14. de Vnctione extrema sic decrevit: *Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse propriè Sacramentum, tum à Christo institutum, & à Iacobo promulgatum, anathema sit.* Suarez Iesuita tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 1. & sect. 2. num. 2. *Dicendum est,* inquit, *Extremam unctionem esse Sacramentum à Christo institutum immediatè, unumque ex septem novæ legis, Assertio est de fide.* 34. De Vnctione extrema.

Idem tamen ibidem, *Inter Catholicos,* inquit, *nonnulli negârunt Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum: ex quo consequebatur, non esse verum Sacramentum.*

Maldonatus Iesuita Comment. in Marcum, *Lutherus,* inquit, *& Calvinus docent in loco Marci 6. (ungebant multos oleo & sanabantur) non agi de Sacramento extremæ unctionis; quo nunc Ecclesia utitur; neq; ut jam oleum ad sanandos animos adhibitum fuisse. Vbi ergo est si sic non est?*

Bellarminus autem lib. 1. de Vnctione extrema c. 3. & Suarez tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 4. ita ferè: *Illud oleum apud Mar. 6. non erat hoc Sacramentum extremæ unctionis: quia Apostoli utebantur illâ unctione* SOLVM, *aut præcipuè ad curationem morbi corporalis. Et Cajetanus in Comment. Iacob. 5. c. Ex hoc loco, nec ex verbis, nec ex affectibus colligitur extrema unctio, sed unctio illa miraculosa, quam Christus instituerat sanandis ægrotis in initio Evangelij. Nam textus promittit allevationem infirmi, & de remissione peccatorum non nisi conditionaliter loquitur. At unctio extrema, non nisi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directè tendit ad remissionem peccatorum. Illa multos presbyteros vexabat, quòd ea ab extrema unctione aliena. Sequitur enim in textu (confitemini invicem) at quod in extrema unctione fit, non fit invicem, sed tantum à Sacerdotibus.* Et Maldonatus quo supra, *Idem,* inquit, *quod Calvinus, nonnulli (mitto vetustiores, quos prohibet reverentia nominare) nuper Catholici docuerunt.*

Bellarm. de Pontifice Rom. *Pontifex,* inquit, *Rom. in omnes Pastores potestatem supremam habet.* 35. De Potestate Rom. Pontificis.

Cusanus autem Cardinalis lib. 2. de Concord. Eccles. c. 13. & 14. *Quia,* inquit, *ab illa potestate ligandi & solvendi, quæ est immediatè à Christo, est divinæ jurisdictionis potestas, patet omnes Episcopos, & fortè etiam omnes presbyteros, æqualis potestatis, quo ad jurisdictionem, esse.* Et Marsilius tom. 2. c. 16. *Vsq; ad tempora Constantini nemo Episcoporum in alios jurisdictionem exercuit.*

Bellarm. lib. 2. de Rom. Pontifice, & lib. de Notis Ecclesiæ c. 10. *Ad potestatem Papæ,* inquit, *omnes veteres Patres confugiebant.*

Cusanus autem quo supra c. 17. *Ex Epistola Augustini,* inquit, *ad Gloriam, & ex antiquorum Pontificum Confessionibus contrarium ostenditur.* Et Marsilius quo supra c. 16. *Non aliter,* inquit, *Romanam sedem in dubijs consuluerunt, quàm sicut Episcopus Aurelienſis olim, Vniversitatem Parisiensem, cui tamen non erat aliquâ jurisdictione sub-*

jecta. Æneas Sylvius de Concilio Basil. *Ante Concilium,* inquit, *Nicænum non magnus ad Ecclesiam Rom. respectus habebatur.* In tomis Concil. quoque legitur, *Ius appellationis Concilij Africani Patres Rom. Pontifici denegâsse.*

36. Concilium generale quis convocare debeat.

Bellarminus lib. 1. c. 13. de Concilijs, *Est,* inquit, *proprium Pontificis munus Concilium generale convocare; & hoc est Christi nomine congregari.* Canus in Locis Theol. *Sine Pontificis Romani consensu, Concilium non est, sed conciliabulum.*

Cusanus autem lib. 2. de Concord. Eccles. c. 25. *Ex illo tempore,* inquit, *quo Imperatores Christiani esse cœperunt, ex illorum nutu pendere visa sunt negotia Ecclesiæ, atque adeò maxima Concilia ex eorum sententia convocabantur, ut ex Eusebio, Socrate, Sozomeno, Nicephoro patet.* Rursus: *Octo prima Concilia generalia ab Imperatoribus erant collecta, & Pontifex Rom. ad instar aliorum Patriarcharum divales sacras jussiones pro veniendo aut mittendo ad Concilia, recepit.* Canus in Locis Theol. lib. 5. c. 3. *Concilium,* inquit, *Constantiense & Milevitanum à nullo Rom. Pontifice congregata erant, & tamen illud Martinus & Cælestinus, hoc Innocentius approbant.* Franciscus de Vict. Relect. 4. Prop. 23. *Posse quoque,* inquit, *congregari Concilium contra voluntatem Papæ expressè tenet Cardinalis Turrecremata, & Sylvester, & est vera sententia.*

37. De præside Conciliorum.

Bellarminus lib. 1. c. 4. dicit, *Concilium legitimum non est, in quo non præsidet Pontifex, aut alius ejus nomine.*

Capite autem 5. Bellarminus, *In secundo,* inquit, *Concilio generali non omninò interfuit Pontifex, nec per se, nec per alium.* Et Card. Turrecremata lib. 3. de Eccles. c. 11. *In Octo,* inquit, *Concilijs prioribus Papa nullus præfuit.* Et Bellarm. lib. 5. de Concil. c. 19. *In nullis,* ait, *Concilijs Orientalibus interfuit Papa.* Et lib. 2. de Rom. Pontif. c. 17. *In Chalcedonensi ne per legatos quidem.*

38. An soli Episcopi vocem decisivam in Concilijs habeant.

Bellarminus & Stapletonus de Concil. dicunt, In Concilijs soli Episcopi vocem decisivam habent.

Card. Arelat. verò, ut refert Æneas Sylvius de gestis Concilij Basil. *Quid prohibet,* inquit, *exemplum Apostolicum imitari? In Concilio Nicæno 1. Athanasius, vel solus argumentationes Arianorum disturbabat, et in Constantiensi Concilio vidi presbyteros ad decisionem rerum admitti arduarum: idem observari in Pisano & Lateranensi nemini dubium est.* Espensæus Com. in Tim. *Vt,* inquit, *soli Episcopi Iudices sint, factum est postremis seculis.* Et Card. Turrecrem. *In præteritis,* ait, *temporibus aliter factitatum vidimus.*

39. An papa sit supra Concilium.

Bellarm. lib. 2. de Concil. c. 17. Pontifex, inquit, *Est absolutè supra Concilium.* Et Valentianus Analys. 8. c. 7. *Qui,* inquit, *contrarium sentiunt, pugnant reverà cum primatu Pontificis.* Et Index Expurg. pag. 165. *Hoc,* ait, *minimè tolerandũ censuimus.*

Cardinalis Cusanus verò de Concord. Cath. lib. 2. c. 17. 18. & 28. *Papã,* inquit, *non esse supra Ecclesiam ex Augustino, Cypriano & Gregorio Papa; etiam ex Ambrosio et Confessione Pontificũ constat.* Et Bellarm. lib. 2. de Concil. c. 14. *Papam,* inquit, *esse infra Concilium, Cardinalis Cameracensis, Almain, Gerson, Nicol. Campanus, Panormitanus Cardinalis, Florentinus & Patres Concilij Basil. censuerunt: Et,* inquit, *Aeneas Sylvius de Gest. Concilij Basil. qui Papæ authoritatem authoritati Concilij anteponeret, hæreticum esse statuerunt.* Item, *Tempore antiquorum Conciliorum Pontifices Conciliorum acta, tanquam divina oracula observabant, & Papa Damasus negabat sui muneris esse in causis à Concilio definitis manum suam apponere.* Franciscus de Vict. Relect. 4. *Si benè,* inquit, *revolvantur historiæ tempora antiquorum Conciliorum, repeтiemus Pontifices similes fuisse Conciliorum Patribus, nec præsumpsisse decreta Conciliorum tam facilè dispensare, sed tanquam divina oracula observare. Iam verò nec mala nostra, nec remedia ferre possumus.*

40. De Rom. Pontificum decretis.

Omnium Pontificum decreta, etiam in omnibus dogmatibus, inter se conveniunt, licèt edita sint à diversis hominibus, diversis temporibus: quod est apertum signum unius et ejusdem Spiritus sancti, hãc Ecclesiam gubernantis: Bellarminus lib. 4. de Eccles. Milit. c. 10. ¶. Iam ex hoc.

Contra

Contra Erasmus Annot. in 1. Cor. 7. *Vt taceam Formosum*, inquit, *nonne Papa* *oannes 22. & Nicolaus decretis toti inter se pugnant, idq; in his quæ videntur ad fidei ne-* *otium pertinere? Innocentius 3. & Cœlestinus prorsus pugnantia de Matrimonio de-* *iniverunt: quorum hic Decret. 4. Tit. de Divortijs alteri parti jus facit iterandi ma-* *rimonium, si pars altera fuerit in hæresin prolapsa: Innocentius autem negat, non dissi-* *nulans quendam prædecessorem suum aliter statuisse, indicans Cœlestinum, ut glossema a-* *erit. Pelagius Papa constituerat, ut Subdiaconi ab uxoribus suis abstinerent, quas ante* *rdinationem legitimè duxerant, ut est videre dist. 51. c. Ante triennium. Id verò decre-* *um, tanquam iniquum, & Evangelio repugnans, Gregorius I. abrogavit.*

Bellarminus lib. 1 de Verbo Dei c. 10. *Omnes*, inquit, *protestantes sex illos li-* 41. De apocryphis libris.
ros, quos Apocryphos vocant, ut Thobiæ, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici & Macha- *æorum negant pro Scripturis Canonicis habendos esse.*

Bellarminus tamen eodem loco & Pererius lib. 16. Com. in Danielem, pag. 41. *Catholici*, inquiunt, *multi libros hos apocryphos esse censuerunt.*

Bellarminus lib. 2. de Verbo Dei c. 10. *Protestantes*, inquit, *negant vulgatam* 42. De Vulg. ta versione Bibliorum.
Latinam translationem habendam esse pro authentica. Ibid. c. 2. *Igitur omnes omnia ad* *extum Græcum & Hebræum examinari volunt.* Ibid. c. 10. multis contendit, *vulga-* *am Latinam versionem in omnibus lectionibus & disputationibus pro authentica haben-* *lam esse: ita ut nemini liceat ab ea, quamvis sanctissimæ causæ prætextu, provocare.*

Maldonatus autem Iesuita Comment. in Matth. *Existimo*, inquit, *Lati-* *nam nostram vulgatam esse in hoc loco ex Græcis corrigendam.* Caietanus, *Est*, inquit, *vulgata multis vitijs conspurcata.* Franciscus Lucæ in Annot. ad Biblia, *Ridiculum* *st*, ait, *hoc quorundam responsum, vulgatam Latinam authenticam esse, nec esse ex He-* *ræis & Græcis corrigendam.*

Bellarminus libro quarto c. 3. *Docent*, inquit, *protestantes, omnes omnia ad sa-* 43. De sufficientia S. Scripturæ.
utem necessaria in Scripturis expressè contineri Costerus in Enchirid. pag. 45. *affir-* *nat, sacras literas non omnia continere religionis mysteria explicitè*, &c. Et pag. 48. *In* *nembranis*, inquit, *tam veteris quàm novi Testamenti multa desiderantur.*

Idem tamen Costerus ibid. c. 1. *Non*, inquit, *inficiamur præcipua illa fidei dogma-* *a ad salutem omnibus necessaria perspicuè satis comprehendi in Scripturis.* Ederus in *Decon. bibl. lib. 1. pag. 44. Quæcunque non sunt necessaria, ea consultò sunt omissa: quæ* *d salutem necessaria sunt, ea procul dubio præscripta sunt omnia.* Stapletonus præfat. *n Evang. Scriptura sufficit ad vitam, quæ unica vitæ æternæ regula est: cætera, quibus* *non adlucet verbum Dei, tam non sunt necessaria, quàm superflua.* Rursus ibid. *Vtinam* *credendi forma à primæva peteretur Ecclesia, quæ tot Martyres Christo consecravit,* *quæ nullam regulam præter Evangelium novit, nullum scopum præter Christum, nullum* *cultum, præterquam Trino Deo impendit.* Alphonsus lib. de Hæres. tit. Scriptura: *Scriptura*, inquit, *est mystica turris David, ex qua omnis armatura fortium & catholi-* *corum virorum pendet: ideò hæretici conantur sacræ Scripturæ detrahere.*

Iacobus Gretserus contra Sim. Stenium, *Non injuriâ*, inquit, *prohibetur &* 44. De versione et lectione Scripturæ in vulgarem linguam.
rcetur populus à lectione Scripturæ: quid enim rudi vulgo cum Scripturas? Et Hosius de *Verbo Dei*, *Laicis*, inquit, *lectionem Scripturarum permittere, est Sanctum dare ca-* *nibus, & margaritas ante porcos proijcere.*

Espenseus Episcopus autem Com. in Tit. c. 2. & 2. Tim. c. 5. *Aliqui*, inquit, *existimant Scripturas difficiliores esse, quàm ut debeant laicorum manibus conteri: sed a-* *liter visum est Patribus veteris & novi Testamenti.*

Bellarminus lib. 1. de Purgatorio. c. 6. *Purgatorium*, inquit, *esse, Patres Græci &* 45. De purgatorio.
Latini asseruerunt. Lindanus Panopl. lib. 4. pag. 314. *Purgatorium*, inquit, *esse, vete-* *res Patres uno ore statuunt.*

Roffensis Episcopus autem artic. 18. contra Lutherum, *Legat*, inquit, *qui ve-* *lit Græcorum Patrum Commentarios, & nullam, quantum opinor, aut rarissimam Pur-*

gatorij mentionem inveniet: sed neque Latini simul omnes hujus rei veritatem conceperunt: neque tam necessaria fuit primitivæ Ecclesiæ purgatorij fides, atque nunc est; ex qua pendet omnis Indulgentiarũ existimatio: his enim, si nullum fuerit Purgatorium, nihil indigebimus. Contemplantes igitur aliquandiu Purgatorium incognitum fuisse, deinde quibusdam pedetentim, partim ex revelationibus, partim ex Scripturis creditum fuisse, & tam serò cognitum & receptum Ecclesiæ universæ, &c.

46. De Imaginibus. Costerus in Enchirid. de Imag. ☞ Quod ad, inquit: *Quod ad veterem Ecclesiam pertinet, certum est imagines Christi & Sanctorum non sine cultu & veneratione in usu fuisse.*

Cassander verò in Consult. art. 21. de Imaginibus, *Certum est*, inquit, *initio prædicati Evangelij, & aliquantò tempore post; Imaginum usum non fuisse, ut ex Clemente Alexandrino & Arnobio patet.* Erasmus in Catech. lib. 2. *Usq; ad tempora Hieronymi*, inquit, *probatæ religionis viri fuerunt, qui nullam faciebant imaginem, ne ipsius quidem Christi.* Rursus Cassander quo supra: *Quæ fuerit*, inquit, *Romanæ Ecclesiæ tempore Gregorij mens, ex ejus scriptis colligitur, haberi nimirum picturas, non ut colerentur, sed ut per eas imperiti rerum gestarum admonerentur.* Agrippa de Vanit. Scient. c. 57. *Iudæi*, inquit, *qui erant Dei populus, nihil magis horrebant*, inquit, *Iosephus, quàm simulachra. Ipsi Ethnici cùm ad Christi religionem conversi erant, in Ecclesiam nostram simulachra, & multas steriles ceremonias introducebant, quarum omninò nihil est apud primos illos, & verè Christianos.* Et Polydorus Virgil. lib. 6. Invent. c. 13. *Omnes*, inquit, *veteres Patres, teste Hieronymo, simulachrorum cultum damnabant.*

47. De aqua lustrali. Bellarminus lib. 4. de Verbo Dei c. 3. *Aqua*, inquit, *lustralis, quâ populo benedicimus, meritò dicitur Apostolica traditio.*

Franciscus de Vict. autem Relect. 11. q. 1. inquit, *Est tantum ex jure positivo.* Et Platina in Vita Alex. 1. *Alexander 1.* inquit, *instituit, ut aquam, quam Sanctam appellamus, interpositis sacris orationibus, sale admixto, in templis atq; cubiculis adfugandos dæmones retinerent.*

48. De precibus in lingua ignota. Anglo-Rhemense Collegium Iesuit. in 1. Cor. 14. pag. 462. inquit. *Populus Christianus antiquæ suæ consuetudini parere debet, & Latinis precibus uti, potius quàm vulgatis.* Ambros. Compsa, ut refert Sixtus Senensis, *Doctrina*, inquit, *Lutheri, quæ linguam cognitam in precibus exigit, diaboli calliditatem sapit.*

Bellarminus verò lib. 2. de Verbo Dei c. 16. *Tempore*, inquit, *Apostolorum omnes Christiani simul psallebant in divinis officijs, & preces intelligebant.* Lyranus in 1. Cor. 14. *Omnia*, inquit, *in Ecclesia primitiva linguâ vulgari fiebant.* Et Bellarminus, quo supra ☞. Idem etiam. *Longo*, inquit, *tempore pòst in Occidente & in Oriente, ut ex Chrysostomo & Cypriano constat, populus in divinis respondebat, Amen.* Et Erasmus 1. Cor. 14. *Hac in re*, ait, *mirum est quomodo mutata est, Ecclesiæ consuetudo.* *Ergo*, inquit Defensor libelli contra Calvinum, *optandum esset, ut juxta Apostolorum mandatum, & priscum Ecclesiæ morem in lingua vulgari preces peragerentur.* Et Vitalianus Papa circa annos Domini 666. primus iuxta Platinam, *omnia Latino sermone in Ecclesia fieri mandavit.*

49. De Conceptione B. Mariæ. Suarez Iesuita in Thomam part. 3. q. 27. art. 1. & 2. *Est hoc*, inquit, *privilegium B. Virginis speciale, in prima sua conceptione immunem à peccato fuisse. Antiqui Patres pauca de hoc privilegio loquuti sunt, tum quia spiritus sanctus Ecclesiam paulatim instruit, tum etiam quia illi in alijs gravioribus mysterijs explicandis distinebantur. Postquam verò ante 500. annos veritas hæc cæpit clarius doceri, ita incendit fidelium animos, crevitq; paulatim ejus fides, ut jam ferè omnium consensu recepta sit, & præsertim ab hinc ducentis annis Ecclesiastici Doctores omnes, & universæ Academiæ huic sententiæ subscripserint, &c.*

Melchior Canus autẽ in Loc. Theol. lib. 7. c. 1. *B. Virginem*, inquit, *fuisse à peccatis liberam, è sacris literis, juxta germanum literæ sensum, nusquã habetur: quin imò lex generalis*

generalis in ijs traditur, qui ex Adæ carnali propagatione creatos, sine ulla exceptione complectitur. Nec verò dici potest Apostolorum tempore in Ecclesiam descendisse; nam constat priscos Scriptores non id à majoribus suis accepisse. Imò sancti omnes, qui in hujus rei memoriam inciderunt, uno ore asseverârunt, B. Virginem in peccato Originali conceptam fuisse.

Collegium Iesuiticum Anglo-Rhem. Annot. in Act.I.24. B. Mariæ, inquit, corpus assumptum fuisse in cælum ex antiqua historia verissimum esse constat. 50. De assumptione corporis Mariæ in cælum.

Sixtus Senen. autem in Biblioth. lib. 2. Tit. Mariæ transitio. Nihil, ait, hujusmodi (inquit Augustinus) invenitur apud Latinos Patres. Est hoc apocryphũ dogma, inquit Hieronymus, & istam historiam Beda refellit, ut Evangelistæ contradicentem.

Bellarm lib 1 de Pontifice Rom. c. 23. dicit, Nisi Petrus alios Apostolos vel per se, vel per alios Episcopos ordinâsset, nulla ratio est, cur Romam Ecclesiarum omnium Matrem esse dicamus. 51. De Rom Ecclesia an sit mater reliquarum omnium.

Franciscus autem de Vict. Relect. 2. q. 2. Vtrum, inquit, Petrus eos ordinâsset, est incertum. Greg. de Valent. Iesuita lib. 7. Analys. c. 2. pag. 52. Sententia, inquit, quæ negat Petrum alios ordinâsse, magis est communis. Idem lib. 2 de Eucharist. pag. 2. Apostoli, inquit, à Christo Iesu in tempore Cœnæ Sacerdotalem potestatem acceperunt. (Ex his talis Syllogismus formari potest: Si Petrus non alios Apostolos & Episcopos ordinavit, tum Romana Ecclesia reliquarum dici non debet Mater. Maior hæc est Bellarm. Sequitur Minor Francisci de Vict. & Valentiani: Secundum communem sententiam Petrus non ordinavit Apostolos & Episcopos. Ergo Rom. Ecclesia Matris prærogativam non habet.)

Bellarm. lib. 4 de Ecclesia milit. c. 2. Sectarij, inquit, nostri temporis docent homines justificari solâ fide speciali, quâ quisq; certò credit, se propter Christum coram Deo esse justum: quod cum quolibet paradoxo comparari potest. Et lib. 3. de Iustific. c. 1. & 2. Nos inquit, tantum certitudinem conjecturalem defendimus. 52. De certitudine Salutis.

Bellarm. verò ibid. c. 2. Aliqui, ait, Catholici docent quidem eam certitudinem, quæ nullam habeat de sua salute formidinem. Pererius Ies. Com. ad Rom 8 num. 27. Certitudinem, inquit, Catholici eam docent, cui subesse falsum non possit. Vega lib 3 de Incertitudine Orat. c 36 Quidam, inquit, Catholicus tanto affectu fidem conjecturalem oppugnabat, ut eam Lutheranâ opinione detestabiliorem diceret. quia, inquit, cùm Lutherani multùm fidei tribuant, hæc opinio derogat. Ibid. c. 36. Guillandus certitudinem Gratiæ defendit prorsus ut Lutherani. Ibid c. 7. Talem certitudinem consequentem fidê, multi Catholici ante decretum Concilij Trident. probabilem esse censebant, & eam compluribus argumentis suadere conabantur. Pererius Iesuita Com̃ ad Rom. c. 8 num. 27. Catharinus, inquit, inter Theologos hujus temporis minimè incelebris, docuit, certitudinem fidei, quâ certò statuunt sibi peccata esse remissa: refert etiam Vega lib. 9. de Iustific. c. 46. Idem Catharinus, teste Bellarmino libro 3. de Iustific. Vniversi, inquit, patres hanc certitudinem contestantur.

Gregorius de Valentia Iesuita in lib. de Prædest. c. 8. ¶. Et præterea. Reprobationis, inquit, certitudinem Vuiclefus & Calvinus explicare non possunt, qui sine præscientia peccatorum Deum reprobare hominem asserunt. 53. De Reprobatione.

Pererius autem Iesuita Com. ad Rom. 9. c. num. 31. Deum, inquit, aliquos reprobare, & excludere à vita æterna, non quidem propter eorum prævisa opera, sed quia ipse non vult dare illis vitam æternam, est Augustini sententia. Est etiam hæc sententia Thomæ, quam alij quoq; complures Theologi consequuntur. Ibidem Pererius num. 60. Si, inquit, Deus hominem in puris naturalibus, sine peccato consideratum, reprobaret, nolens ei dare vitam æternam, non faceret illi injuriam. Lib. 1. ad Simplician. q. 2.

Gentiles, inquit Maldonatus Iesuita. Com. in Matth. 11. 21. Poterant servatâ lege naturæ, omnium Confessione salvi esse, Lex autem naturæ satis illis erat ab ipsa natura prædicata. 54. De Salute gentium.

Acosta autem Iesuita lib. 5. de procuranda Indorum salute c. 3. *Vix*, inquit, *satis mirari possum, quid Præceptoribus quibusdam Scholasticis nostri seculi in mentem venerit, ut nunc quoque temporis, post tamdiu revelatum Christum, sine Christi notitia salutem cuiquam æternam contingere posse confirment: indigna Theologo sententia, quæ (ut liberè & verè dicam) nihil in sacris literis, nihil in sanctis Patribus firmitudinis habet, tantùm humanâ quadam suspicione introducta, propter infinitam eorum multitudinem, qui in hoc nostro orbe tam longâ ætate Evangelij luce caruêre, quibus aditus in cœlum omnis præcludi videtur, si ad salutem fuerit Christi notitia necessaria. Rigidum est, inquiunt, & à Dei, qui omnes vult salvos fieri, charitate alienum, ut ea exigat, quæ nec ipse dat, nec homines per se præstare possunt. Unde concludunt, sine fide per naturalem tantum cognitionem ipsos salutem consequi posse. Quorum sententia, tametsi ipsi Catholici sint, est apertè hæretica, ut nihil magis repugnet fidei; quasi verò fides ab Apostolis necessaria definiatur ad percipienda ea quæ à creatura cognosci possunt, & non potius ad ea quæ in cor hominis non ascenderunt, nobis verò revelavit Deus per spiritum; revocat nos illud, quòd ad Patrem nemo venit nisi per Christum; nulla alia via quâ eatur; nullum aliud ostium quo intretur ad vitam. Ac re quidem vera, si potest sine Christi notitia salus esse, aut justitia, ergo gratis Christus prædicatur, frustra Apostoli mittuntur in orbem: tam expreßè docet hoc Apostolus ad Rom. 10. Finis legis est Christus ad salutem omni credenti. Non hic agitur utrum durum & severum sit hoc, an benignum & liberale, sed utrum verum nec ne. Augustinus docet, nemini ex ijs, qui ex Gentibus ante tempus Evangelij servati sunt, Christi salutem contigisse, absque revelatione unius Mediatoris Dei & hominum Iesu Christi.* Toletus Iesuita quoque Comment. ad Rom. *Hoc*, inquit, *non est catholicum assertum.*

Lib. 3. de Civit. c. 47.

55. De Ordinatione.

Tolletus Iesuita lib. 1. Instruct. Sacerd. c. 55. *Si*, inquit, *conferretur Ordo etiam ante usum rationis, Ordo teneret, & character imprimeretur: etiam presbyteratum posse conferri infantibus nondum rationis usum habentibus, est communis doctrina Theologorum & Canonistarum. Si ad annum discretionis, nimirum septennium, puer suscepit ordines, & tunc erat voti capax, nec contradixit voto continentiæ, ordo tenet.* Franciscus de Vict. Relect. 2. *Nullus*, inquit, *alius de numero Christianorum, præter fœminas, divino jure excluditur à potestate Ecclesiastica, sive Ordinis, sive Iuris dictionis, non puer, non amens: quia potest pervenire ad eum statum, ut commodè exerceat: nec video, cur non puer poßit in Episcopum consecrari.*

Episcopus Espensæus autem Comment. in 1. Tim. 4. digress. libro 2. c. 12. *In Concilijs*, inquit, *cautum est, ne quis ad Ministerium neophytus ordinetur*: Et Salmeron Iesuita Tract. 201. in Parab. *A promovendis*, inquit, *pueris maximè abstinere debent Ecclesiarum rectores: nam pueri nesciunt regere seipsos, nedum alios: nec satis est dicere, quòd est nobilis & illustris familiæ, quia propter Ecclesiam est Minister, non propter Ministrum Ecclesia.*

56. De Ignorantia in fide.

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Lucam 12. *Idiota*, inquit, *Catholicus cùm pro tribunali seculari steterit, de causa fidei examinandus, etsi tantùm responderit se esse virum Catholicum, & Ecclesiam, quam profitetur, posse fidei rationem reddere, nec quicquam præterea aliud responderit, satis viri Catholici muneri faciet.*

Espensæus autem Comment. in 2. Tim. 3. *An sufficit*, inquit, *decantata hodiè per Catholicos Carbonarij fides? Is interrogatus quid crederet, respondit, se credere quod Ecclesia credit.*

57. De precibus in peregrina lingua.

Bellarminus lib. de Verbo Dei, c. 16. *Precibus*, inquit, *ignotis Ecclesia uti jure potest. Ad ædificationem* inquit Collegium Anglo-Rhem. Annot. in 1. Cor. 14. pag. 461. *non minus, ad devotionem sæpè magis valent quàm cognitæ.* Costerus inquit, *Consolationem plurimùm adjuvant.*

Aquinas

Aquinas autem Com.in 1.Cor.14. *Quantum,* inquit, *ad fructū devotionis privatur is, qui nō in speciali intelligit quæ orat.* Et Caietan. Com. in 1. Cor. c. 14. *Melius est,* ait, *orare in mente distinctè intelligēte ea quæ orat, quàm confusè.* Lyran. in eum locum. *Quid proficit,* inquit, *populus non intelligens ea quæ orat?*

Toletus Iesuita lib. 4. Instruct. c. 24. *Homo tenetur sub mortali peccato ad sanctificandum festum: sed non tenetur ad benè sanctificandum.* Et c. 25. *Licet iter facere audito sacro prius, & venari; licet studere super lites propter pecuniam: licet carnes vendere, animalia occidere ad victum, propter pecuniam: licet in solennitatibus construere loca pro spectaculis, quando non possunt fieri nisi in festo: denique Pontificis aut Episcopi licentiâ licet in festo operari.* 58. De sanctificatione diei festi.

Catechismus autem Trident. Conc. *Hoc præcepto,* inquit, *prohibemur, ut quæcunq; divinum cultum impedire possunt, omninò vitemus: facilè enim perspici potest, omne servilis operis genus prohiberi.*

Costerus in Apolog. par. 3. c. 9. *Hæc est,* inquit, *perpetua nota Ecclesiæ, nullum seculum, nulla ætas hominum miraculis caruit.* Bellarm. lib. 4. de Ecclesia mil. c. 14. ¶. Vndecimo seculo. *Nunc,* inquit, *nostram Ecclesiam demonstrabimus esse Dei veram Ecclesiam ex miraculis, quæ singulis ætatibus plurima & testatissima fuerunt, usq; ad hoc nostrum seculum, in quo, &c.* 59. De miraculis.

Espensæus Episcopus autem Com. in 2. Tim. 3. ex Aug. de civit. Dei lib. 22. c. 8. *Vbi,* inquit, *nullus est infidelis, faciendorum miraculorum nulla est necessitas.* Et Stella Com. in Luc. c. 11. *Crede,* inquit, *Evangelio, quod fuit miraculis confirmatum. Sed dices, nónne rationi consentaneum est, ut nunc quoque fides confirmetur miraculis? Non: nam nunc quoque damnum potius afferrent, quàm commodum, etiamsi in principio nascentis Ecclesiæ fuerint necessaria. Puer enim, cùm ambulare nequit, adjuvatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento.* Et Gregorius Magnus homil. 29. in Evang. *Numquid,* inquit, *fratres mei, quia ista signa non facitis, non creditis? sed hæc necessaria in exordio Ecclesiæ fuerunt, ut multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cùm arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus; & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit.* Acosta de procuranda Indorum salute libro secundo, capite nono. *In hoc,* inquit, *signorum argumento explicando Chrysostomus mirificè versatur. Si enim miracula in initio Evangelicæ prædicationis patrata creduntur, certum est,* inquit, *doctrinam, cui confirmandæ adhibebantur, divinitus esse profectam. Sin autem veritati historiæ jam minus Gentilis credat, at longè omnibus signis majus est, homines illos paucos, ignobiles, illiteratos, omnibus mortalibus exosos, toti orbi persuasisse: Non ergo fides jam satis firmata, miraculis novis indiget confirmari, quin potius utilius esse asserit, signis nunc carere, quoniam majoris meriti sit sine illis credere.* Episcopus Roffensis de Captivit. Babylon. c. 16. part. 4. *Promisit,* inquit, *Christus, ut discipuli dæmonia eijcerent, quam promissionem nullum his diebus effectum sortiri dilucidè cernimus. Nemo enim est qui nunc corporaliter dæmonia eijcit, aut morbos sanat, & tamen minimè ambigimus, quin plurimi sint, qui fidem eādem, & æquè magnam cum priscis fidelibus habeant, nec tamen inanis illa promissio fuit, quam noluit efficaciam habere perpetuam, sed pro tempore nascentis, & adolescentis Ecclesiæ.* Augustinus de Civit. Dei libro 22. cap. 8. *Miracula,* inquit, *necessaria erant ut crederet mundus: sed nunc qui quærit miraculum, postquam mundus credidit, maximum est ipse prodigium.* Homil. 6. in 1. epist. Cor.

Bellarminus lib. 4. de Ecclesia milit. cap. 14. *Verum,* inquit, *miraculum sufficiens est testimonium veræ Ecclesiæ, ex quo fundamento probamus eam esse apud nos.* De iisdem.

Maldonatus autem Com. in Matth. c. 7. *Chrysostomus,* inquit, *Hieronymus, Euthemius, Theophylactus, probant exemplis, etiam per alios, quàm Catholicos, vera miracula fieri. Et hoc ipso loco Matthæi septimo. Multi dicent in illo die, in nomine tuo*

eiecimus, &c. Facilè colligitur, falſos illos Prophetas, de quib. Chriſtus loquitur vera miracula feciſſe, verè prophetâſſe, verè dæmonia eieciſſe: nec enim reſpõdet Chriſtus mentiri eos: ſed, ſe eos, quàmvis iſta fecerint, non nôſſe: nec magnũ eſt, ſi moneret nos, ne falſa miracula facientibus non crederemus; ſed magnum & admirabilè eſt omninò, quòd monet ne falſis Prophetis credamus, vera etiam miracula facientibus. Nullum ergo, dicet aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentum hinc ſumi poteſt? Non ſequitur omninò, Nullum; ſed non neceſſarium ſumi poteſt. Scimus enim Chriſtum ad confirmandam doctrinam ſuam, poteſtatem faciendi miracula Apoſtolis ſuis tradidiſſe: ſcimus vi miraculorum totum penè orbem ad fidem fuiſſe pertractum; quod qui negant, ut diſputat Auguſtinus, maius ipſi miraculum, miracula tollendo faciunt. Incredibilius enim tot Philoſophos, tot ſapientes viros, tam paucis Apoſtolis, tam imperitis, tamq́ incredibilia humanæ rationi prædicantibus, ſine ullis miraculis crediḋiſſe, quã illa ipſa miracula, quæ ab illis facta narrãtur. *Probabile igitur fidei argumentum eſt, quod ex miraculis ſumitur, quia per fidem ſæpè ſine fide raò fieri ſolent. Nec neceſſariò demonſtrant Eccleſiam, niſi ubi poteſtas miracula faciendi ordinaria contingit.* Bellarminus aſſerit, verum miraculum eſſe ſufficiens teſtimonium Eccleſiæ: Maldonatus Ieſuita ex Scripturis & Patribus contrarium demonſtrat. Hieronymus in Comment. ad Galat. libr. 3. *Obſervandum eſt*, inquit, *quòd operari virtutes dicuntur ij, qui non tenent Evangelij veritatem.* Hoc dico adverſum hæreticos, qui probationem eſſe fidei ſuæ in eo, ſi ſignum aliquòd fecerint, arbitrantur. Auguſtinus contra Epiſt. Fund. cap. 4. *Quod ſi talia in Catholica Eccleſia fiunt, non ideò ipſa manifeſtatur Catholica, quia hæc in ea fiant, ſed ideò approbanda ſunt, quia in Catholica fiant.* Chryſoſtomus homil. 49. in Matth. *Miraculorum*, inquit, *operatio magis apud eos invenitur qui ſunt falſi Chriſtiani.* Tertul. præſcript. cap. 44. *Quaſi hoc non ſit ſcriptum, venturos eſſe qui maximas virtutes edent ad corrumpendam veritatem.* Auguſtinus libro quo ſupra c. 16. *Dominus igitur*, inquit, *adverſus hos Mirabilarios cautos nos fecit, dicẽdo, Cavete.* Et Theodoret. in Deut. 13. *Inſtruimur non credere, quando, qui talia edit, contraria pietati docet.*

58. *De Roma Antichriſti ſede.*

Collegium Anglo-Rhem. in Annot. ad Apocal. 17. 9. *Proteſtantes*, inquit, *extremâ malitiâ excæcati adverſus Rom. Eccleſiam uſque adeò inſaniunt, ut ſeptem montes literaliter interpretentur, ut inde ſimplicibus perſuadeant, Romam eſſe ſedem Antichriſti, cùm tamen Angelus ſeipſum exponat verſ. 7. ſeptem montes idem eſſe quod ſeptem capita, & ſeptem Reges.* Bellarminus etiam lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 13. ¶. Nunc. *Reſpondeo*, inquit, *cum alijs, per Meretricem, quæ ſedet ſuper ſeptem montes, non intelligi Romam, ſed univerſam diaboli civitatem, quæ vocatur ſæpè Babylon, & opponitur civitati Dei quæ dicitur Hieruſalem. Per ſeptem montes intelligi univerſitatem ſuperborum, & præcipuè Regum terræ.*

Ribera autem in Apocal. 14. num. 30. *Babylonem*, inquit, *eſſe Romam, ex textu confirmatur, quia nulli alij convenire poteſt, quod dicitur, ſeptem capita, ſeptem montes ſunt: Conſtat autem Romam ſuper ſeptem montes fundatam eſſe; de quibus Vergil. Aeneid. 6.* Vega quoque cap. 13. ſect. 2. *Apoſtolus*, inquit, *eam (Romam) ſignificat, ut manifeſtum eſt ex cap. 17. & 18.*

59. *Babylon urs Roma.*

Bellarminus lib. 3. de Pontifice Rom. cap. 13. ¶. Deniq́. *Loquitur*, inquit, *Ioannes de Roma, quæ ebria erat ſanguine Martyrum, quod certè non habebat locum, niſi in ea Roma, quæ, regnantibus Nerone & Domitiano, martyres trucidabat.* Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 17. 5. *Patres*, inquit, *per Babylonem Romam partim terrenam interpretantur, ſed ut erat cùm jam ſcripſerat Ioannes, & cùm Pagani Chriſtianos perſequebantur: tantùm igitur de Rom. dictum eſt, ut erat ſedes Imperij, quod nunc ad Cathedram Petri accommodare ſumma eſt impudentia.*

Ribera

Ribera autem Iesuita in Apocal. c. 14. Num. 13. scribit: *Cecidit Babylon, id est, præteritum pro futuro: & ἡ μεγάλη, urbs illa magna egregiè in Romam convenit.* Et n. 50. 54. 53. 56. *Roma*, inquit; *in fine seculi futura est Babylon.* Ibidem: *Divinare me dicet quispiam: sed hunc ego oro ut præjudiciũ deponat, rem totam maturo iudicio examinet, nec plus mihi credat, quàm ratio aut veritas permiserit. Erat mater abominationum, cum sæviente Nerone, una die Petrum & Paulum occiderat.* Et cap. decimo septimo. *Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ: Hæc*, inquit, *qui legit, de illis dicta putet, qui Ioannis tempore vixerunt: & est quidem verum hoc, sed de illis quoque dicuntur, qui extremo mundi tempore vivent: ubi dicitur, Cum meretrice fornicabuntur.* Et Vega Iesuita cap. 17. Comment. 2. sect. 2. & 3. & cap. 18. Com. 1. sect. 4. *Ioannes*, inquit, *non loquitur de impiorum multitudine sub typo mulieris & Babylonis, quia eam peculiaribus suis signis distinguit, ut c. 17. & 18. manifestũ est. Appellatur enim Babylon magna illa civitas, & mentio fit septẽ montium: deinde eversio eius prædicitur. Mercatores, qui in impiorum multitudine comprehenduntur, lugebunt propter tormenta eius; quod necesse est ad extrema tempora ante mundi finẽ referre. Quare expositionem communem deserere cogimur, & aliam cogitare textui magis congruentem; nimirum, urbem Rom. intelligi, non solùm eam, quæ erat tempore Iohannis, sed quæ futura est tempore Antichristi, ut ex sequenti capite constat.* Rursus ad hæc verba, exite ex illa; *Cùm*, inquit, *præceptum est fidelibus, ut ex illa exeant, ne simul in eius calamitate involvantur; prorsus ostenditur, non de Roma illa antiqua, cùm nulli adhuc fideles erãt, sed de illa, quæ florebit in extremo mundi tempore.*

Costerus in Apolog. part. 3. cap. 2. pag. 39. *Erras*, inquit, *hæretice: Antichristus neq; de Ecclesia futurus est, neque in Ecclesia, neque in templis nostris, ut Patres docent, sed ex tribu Dan oriundus sedebit Hierosolymis.* Bellarminus lib. 3. de Pontif. Rom. c. 13. ¶. At nihilominus. *Antichristi*, inquit, *sedem fore Hierusalem, non Romam, verissima est sententia.* 60. Roma Antichristi sedes.

Collegium Anglo-Rhem. autem in Apocal. 17. *Roma*, inquit, *ante finem mundi futura est sedes Antichristi.* Ribera in Apocal. 14. *Officina*, inquit, *est omnis idololatriæ.* Vega in Apocal. 18. Coment. 1. ¶. 4. *Habitatio*, inquit, *erit dæmoniorum, & à fide Christi defectura.*

Ad dictum Augustini: Ego Evangelio non crederem, nisi, &c. lib. contra Epistolam fundi. c. 5. Stapletonus lib. 2. de anctorit. Script. c. *Respondet*, inquit, *Protestantes, hoc Augustinum dixisse, cùm adhuc erat Manichæus, nimirum eum Ecclesiæ authoritate tunc fuisse commotum, ut Evangelio crederet, ut esset Catholicus. At tam abesse eidem Augustino jam facto Catholico, ut Scripturis non crederet, ut potius Ecclesiam desereret, quàm Evangelio non crederet: ergo majoris apud Augustinum momenti fuisse Scripturarum quàm Ecclesiæ authoritatem.* Falsum autem omninò: nam sensus est, *Quod ad me attinet; nisi me jam Catholicæ Ecclesiæ authoritas commoveret, nec nunc quidem Evangelio crederem. Itaque frigida est omninò isthæc Protestantium solutio, qui hunc sensum ponunt de præterito, Ego nunc non essem Christianus, nisi me commovissent suis persuasionibus Christiani, quia de præsenti omninò agit Augustinus.* Hoc etiam respondent Iesuitæ Posnanienses, Costerus, Turrianus, Valentianus, Gretserus & alij. 61. De dicto August. Ego non crederẽ Evangelio. etc. contradictoriæ sententiæ.

Melchior Canus autem in Loc. Theol. lib. 2. cap. 8. *Augustino*, inquit, *negotium erat cum Manichæis, qui absque controversia suo cuidam Evangelio credi volebant. Rogat Augustinus, ecquid facturi sint, si in hominem incidant, qui ne quidem Evangelio credit, quo genere persuasionis sint eum in suam sententiam adducturi? Certè se affirmat, non aliter potuisse (præterito tempore) adduci quàm Ecclesiæ authoritate victum. Non itaque docet, in Ecclesiæ authoritate fundatam esse Evangelij fidem. Agit enim Augustinus; quomodo infideles ad credendum adducantur.* Et Driedo de varijs dogmat. lib. 4. c. 4.

Loquitur, inquit, *Augustinus de Ecclesia illa, quæ fuit ab initio fidei Christianæ:* (Ergò non de sola Romana, sed etiam de primitiva. Gerson de vita animæ, *Augustinus* inquit, *Ecclesiam ibi sumit pro Ecclesia primitiva fidelium, qui Christum viderunt, & audierunt, & eius testes exstiterunt.*

MVLTI IESVITARVM SIBIIPSIS IN SCRIPTIS SVIS SAEPE CONTRADICVNT.

De sacra Scriptura.

COsterus in Enchiridio pag. 45. docet, *Non omnia, quæ ad fidem pertinent, explicitè sacris literis expressa esse, quæ non ob id datæ sint, ut formulam exactam fidei præscribant.* pag. 49. autem contradicit, *Præcipua illa fidei capita, quæ omnibus Christianis cognitu necessaria sint, perspicuè solis Apostolicis literis comprehensa esse.*

Item pag. 44. vocavit sacram Scripturam *membranam & chartaceam, ac literam mortuam:* Pag. 47. sic autem extollit, ut nullum iota, apicem nullum in illis agnoscat, cui non insit suũ pondus & efficacitas: unde tanquam divina eloquia, mentem hominis, admirabili dulcedine & suavitate afficiant.

De Iustificatione hominis peccatoris coram Deo.

Bellarminus in libris de Iustificatione affirmat, *quòd propter incertitudinem propriæ Iustitiæ, & periculum inanis gloriæ, tutissimum sit fiduciam totam in sola Dei misericordia & benignitate reponere.* Hæc autem eius assertio è regione contraria est toti tractationi, & quinque illorum de Iustificatione librorum instituto: in quibus tamen libris recitata verba reperiuntur.

Costerus in Enchiridio pag. 260. sic scribit: *Nulla omninò creaturæ opera, nullæ pœnitentiæ, nulla martyria, nullæ pœnæ, nulla virtus potest mereri cuiquam peccatori, remissionem peccatorum suorum. Peccatum enim, quod ex infinita Majestate Dei offensi infinitam malitiam contraxit; non nisi per infinitum meritum potest deleri; quod infinitum meritum in solis Christi operibus & perpessionibus ob infinitam divinæ personæ dignitatem cernitur; non autem in ulla actione aut merito creaturæ.* Quod hîc soli Christo tribuit Iesuita, omnibus creaturis exclusis, nobis quoque nostrisque operibus eorumque merito paulò antè tribuerat. Sic enim pag. 259. *Vtitur quoque Deus instrumentis, quæ ad efficientem causam aliquo modo revocantur, sicut etiam merita,* QVIBVS *ut aliquid concedatur vel fiat promeremur.* In his manifestissima contradictio est: nulla merita, excepto Christi merito, iustificat: Et, quædam merita, quibus aliquid promeremur, iustificant.

De Sanctorum beatitudine ante novissimũ diem.

Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beat. cap. 2. & 20. sic scribit. *Hunc errorem Calvinus pertinaciter defendit; negans animas Sanctorum rectâ ad Deum ire, sed ad inferos, vel alium locum extra cœlum.*

Contrà verò Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 18. ¶. Tertiò Calvinus, inquit: *Locat Calvinus Sanctorum animas in cœlo etiam ante Christi adventum.* Si antè Christi adventum, etiam ante Christi resurrectionem. Si in cœlo, ergo non extra cœlum. Si locat Sanctorum animas in cœlo, ergo non spe, sed reipsa.

Bellarminus in toto libro primo de Pontifice Rom. pro Petri primatu acriter pugnat, eumque omnibus defendere modis conatur.

Capite 9. autem col. 638. apertissimè dicit; *Summam potestatem omnibus Apostolis libertatemque datam esse.* Hoc verò cum unius Principatu pugnat. Si enim omnes Apostoli summa potestate erant præpositi; nihil Petrus supra reliquos Apostolos habere potuit; nisi summo superius forsan aliquid fuerit: Et summum non est, supra quod positum quicquam erit. Et in summa æqualitate primatus nullus cogitari potest. Respondet eodem loco Bellarminus, *Summam hanc potestatem datam esse Petro & ordinario Pastori, alijs verò Apostolis ut delegatis:* Atque hac nova distinctione fretus, & summos omnes Apostolos fuisse, & Petrum tamen aliquid

iquid superius reliquis habuisse affirmat: sed & hoc aperte pugnat cũ eo, quod nnib. datã esse summam potestatem dixit: estq; in hoc responso manifesta cõtra- ctio. Nam si inter Apostolos sũma potestas fuit, non igitur Petri delegati reli- ui fuerunt: quia potestas delegati non potest esse tanta per omnia, quanta eius t qui delegavit. Bellarm. autem fecit potestatem omnibus parem, id est, sum- am: at delegata potestas summa nunquam est.

An Papa errare possit.

Bellarminus lib. 4. de Pontifice Romano capit. 2. in explicando statu quæ- onis huius, duo esse dicit, in quibus non hæretici modò, sed & Catholici o- nes conveniant, *Primùm, posse Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum suo cœtu nsiliariorum, vel cum Generali concilio errare in controversijs fidei particularibus, æ ex informatione testimonijsque hominum præcipuè pendent. Secundum, Papam pos- , ut privatum Doctorem, errare, etiam in quæstionibus juris universalibus, m fidei, quàm morum.* Hoc verò Bellarminus eodem libro cap. 6. tolli, propo- ione 4. quæ sic habet: *Probabile est, pieq; credi potest, summum Pontificem, non solùm Pontificem errare non posse, sed etiam ut particularem personam hæreticum esse non pos- falsum aliquid contra fidem pertinaciter credendo.*

Quid sentiendum de Bellarmini di- sputationibus.

Talis est Bellarminus in alijs quoque doctrinæ capitibus. Nam de Amis- ne gratiæ & statu peccati lib. secundo, cap. 13. dicit: *Deus non inclinat hominem malum, neque physicè, neque moraliter.* Mox autem sui oblitus contrarium affir- at ibidem pauló post inquiens: *Deus inclinat quidem ad malum, non physicè, sed men moraliter.*

In lib. 1. de Clericis c. 14. inquit, *Episcopos Apostolis succedere, Presbyteros autem discipulis.* Contrarium autem affirmat lib. 4. de Pontif. Rom. c. 25. dicens, *Epi- pi non propriè succedunt Apostolis.*

Lib. 1. de Pontif. c. 12. inquit: *Iudas non credidit.* Contradicit autem de Iustific. .3. c. 14. inquiens: *Iudas justus fuit, & certè bonus.*

Alio in loco dicit: *Observatio Legis substantiam operis requirit, ut sic præceptum servetur, ut peccatum non committatur, & nõ fiat homo reus ob præceptum non impletũ:* Gratia & libero arbitrio libro 5. capit. 5. Contrà verò ibid. capit. 9. *Sciendum,* ait, *non esse omninò idem, facere bonum morale, & observare præceptum secundùm stantiam operis: potest enim servari præceptum secundùm substantiam operis, etiam n peccato.*

De Pontifice Romano lib. 4. capit. 3. dicit, *Petrus non amisit eam fidem, quâ de creditur ad justitiam:* De Iustificatione autem libro 3. capit. 14. ait, *Petri pec- tum fuit lethale.*

De Rom. Pontifice lib. 3. c. 14. *Antichristus,* inquit, *Magus futurus est, & more orum Magorũ occultè diabolum ipsum adoraturus.* At contrà ex sententia Hippoly- & Cyrilli, & c. 12. eiusdem libri, *Abhorrebit,* inquit, *ab idololatria, execrabitur & pugnabit idola, deniq; templum denuò ædificabit.*

Rursus Bellarminus de Missa libro primo, capit. 27. *Verbis consecrationis ra & solennis oblatio celebratur.* Contrà de Missa libro 2. capit. 11. *Sacrificij ob- io magis in re, quàm in verbis consistit, & illa actio, quâ corpus Domini super altare po- ur, vera & realis oblatio est.*

In lib. de Christi anima 4. cap. 5. ait, *Mundi finis non potest sciri.* Contrà, de om. Pontif. lib. 3. c. 17. *Post Antichristi mortem non futuri sunt nisi 45. dies usque ad fi- n mundi.*

Libro 3. de Pontifice Romano cap. 13. *Decem Reges comburent purpuream me- ricem.* Contrà ibidem, Antichristus Romam odio habebit, & pugnabit con- eam, & comburet.

De Pontifice Romano lib. 2. capit. 31. *Duobus modis intelligi potest nomen universalis Episcopi: uno modo, ut ille qui dicitur universalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium urbium Christianarum, ita ut cæteri non sint Episcopi, sed Vicarij tantùm illius, qui dicitur Universalis Episcopus: quo sensu Papa* NON *est Universalis Episcopus.* Contrà de Pont. Rom. lib. 4. c. 24. *Omnis ordinaria jurisdictio Episcoporum descendit immediatè à Papa, & est in eo, & ab eo in alios derivatur.*

Rursus de Bellarmino.

Et quod peculiariter ad Bellarminum, eiusque consuetudinem attinet, hoc in lectione scriptorum eius, cum multis alijs observavi, eum, quotiescunque graviori aliquâ obiectione premitur, quæ ipsum vellicet & pungat, nihil morari, nec meminisse, utrum argumenti solutio, doctrinæ suæ alibi traditæ sit contraria, dummodò ei pro tempore inserviat, & effugio esse posit, quò præsentem procellam declinet.

DE CALVMNIIS IESVITARVM, SEV INSONTIVM MALITIOSA AC MENDACI INFAMATIONE.

IN bello civili ultimo Regni Galliæ, Iesuitæ sparserunt rumorem, Huguenottos, quos sic in Gallia vocant, in necem Caroli IX. Regis, duorum eius fratrum ac Reginæ matris conspirâsse, & hanc verissimam laniena Parisiensis anno 1572. occasionẽ & causam fuisse: maluisse enim eos prævenire quàm præveniri. Sic enim Cresuuellus in suo Philopatre contra Edictum Elisabethæ Reginæ, pag. 119. *Regina*, inquit, *Angliæ conscia fuit illius conjurationis, quæ anno 72. in nuptijs Regis Navarrei executioni mandari debebat: de qua scribit Genebrardus his verbis: Regis Narvarræ nuptias excepit dies Bartholomæanus, ob quandam in Catholicos Principes conjurationem.*

Franciscus Costerus Iesuita, de eodem in Sica Tragica capit. 7. pag. 60. sic scribit: *Anno 72. Catholici multos in Gallia Calvinistas, jussu Regis, quos ille cognoverat de sua cæterorumque Catholicorum cædè cogitâsse, idque certo die, quam præfinierat, necârunt.* Idem Costerus in Sica cap. 11. pag. 107. *Conscivit Rex*, inquit, *Anno 1572. conscelerato consilio conclusum fuisse ab Huguenotis, ut condicto die, tempore quarundam nuptiarum, se cum tota progenie, omnibus Catholicis, internecione confatali delerent. Huic Calvinianorum horrendo sceleri, & Regis Christianissimi, patriæque parricidio, obviam itum est: & qui ferrum alteri acuerant, suis illud jugulis excepêre. Hæc sunt testatissima, & in luce omnium gentium.*

Causa autem lanienæ huius omnibus tam nota est, ut omnes Pontificios talia de fidelibus Gallis, præter solos Iesuitas, scribere, hactenus puduerit. Ribadeneira certè, etsi lib. 1. de Principe cap. 27. multa mendaciter scripserit de insidijs ab Huguenotis vitæ Catholicorum structis, huius tamen coniurationis ne uno quidem verbo meminit. Et Iacobus Aug. Thuanus in sua Historia, Tomo 2. part. 2. pag. 842. præsertim pag. 846. aliam, & quidem veram huius inaudita lanienæ causam commemorat, videlicet, *Ut sub specie arctioris amicitiæ, & quidem nuptiarum Huguenoti Lutetiam, tanquam aves in casses pellicerentur & simul omnes opprimerentur.*

Cùm etiam Iesuitæ intelligerent, se sub Regina Elizabetha, suamq; doctrinam de Regicidijs, omnibus bonis in Anglia exosos esse, Apologiam ediderunt, in qua inter alia probare conantur, Regicidium & Regnicidium non à sua doctrina placitisq; promanare, sed figmentum & technam solummodò esse politiæ nostræ; ut sic Papismus contemptui & despicatui foret. Hoc etiam testantur Acta Henrici Garneti & Sociorum eius pag. 64.

Supra

Supra etiam indicavimus quibus quantisq; mēdacijs & calumnijs Serenissi-
iam Angliæ Reginam obruerint & lacerârint Iesuitæ.

Fulminalis quoq; pulveris molitiones contra Regem Angliæ & regiam stir-
em, regniq; totius proceres, Iesuitæ Colonieses à Calvinianis, nec ab ullo Ca-
olico excogitatas esse, impudentissimé calumniati sunt.

Anno 1597. rumorem sparserunt Iesuitæ, qui feré per totam Europam per-
asit, de Clarissimi viri Theodori Bezæ, Pastoris Geneuēsis Ecclesiæ, morte, &
onstanter affirmârunt, quód pauló ante mortem omnem doctrinam suam re-
antârit, & confessus sit, se Romanæ Ecclesiæ doctrinam pro vera agnoscere,
que in ea mori velle. Auctor huius commenti ferebatur Clemens Puteanus,
suita Parisiensis. Mendacium autem illud impudentissimum Pastores Ge-
evenses refutârunt, editis nomine suo publicis duobus scriptis, altero La-
né (cui Beza Redivivus nomen fecerunt) altero Gallicé. Beza quoque
se Epistolâ ad Guilielmum Stuckium Theologum Tigurinum vanitatem il-
m redarguit.

Anno Domini 1605. editæ sunt Theses à Iesuitis Monasteriensibus hoc ti-
ilo: *Credo Calvinisequarum*, plenæ prodigiosarum Calumniarum ac menda-
orum de Calvinianis. Thesi octavâ hoc Corollarium plané blasphemum & a-
ominandum afferunt: Articulum primum Calviniani symboli hunc esse:
redo in diabolum, Carnificem, Orcipotentem, Corruptorem cœli & terræ. Ibidem affe-
int, *Calvinianos simpliciter & generatim docere, Non patientiâ & permissione, sed po-
ntiâ & operatione Dei, peccata fieri.*

Thesi 9. dicunt, *Calvinianos prohibere caput aperire; aut genua flectere ad mentionem
ominis Iesu, adeoq; honorem etiam politicum ei derogare.*

Thesi 14. dicunt, *Calvinigenas in Anglia, &c. negare Christum verum esse Deum:
d tantùm nudum hominem & Philosophum, datum humano generi, ut sit rectum vivendi
xemplum.*

Thesi 15. asserunt, *Calvinianos docere, Christum natum ex Maria non Virgine.*

Thesi 17. aiunt, *Turcas de tertio articulo Fidei Christianæ, multò saniùs sentire
uàm Calvinistas.*

Iesuitæ Colonienses in Censura sua pagina 176. audacter affirmant, pri-
atim ac publicé coram populo, *Evangelicos Doctores suâ doctrinâ frena ad omnem
npietatem laxare, & facultatem flagitiosis hominibus facere, quævis etiam scelera (quo
ures in suam sententiam pertrahant) committendi.* Ad hanc calumniam dico, quod
icero pro Cluentio dixit, *Magnum & impudens est hoc mendacium.* Quàm serió e-
im in nostris Ecclesijs urgeantur ad veré bona opera quotidianæ conciones, co
am toto mundo testantur.

Thomas Bozius Eugubinus lib. 12. de signis Eccles. cap. 12. per summam ca-
imniam Evangelicis Doctoribus bonarum artium ignorantiam obijcere au-
et: alij dicunt, non esse inter Prædicantes, qui solidâ imbuti sint artium & scien-
arū doctrinâ, ut eos apud Principes, nobiles & ignobiles in contemptū addu-
int; E contra solis Iesuitis attribuunt literarum cognitionem, linguarum
ultiplicium studia humaniorum disciplinarum professionem, & Schola-
um frequentiam.

Imó criminati sunt & calumnijs obruerunt suæ quoque religionis socios
Doctores, utpote quorum doctrina venalis esset, quorum Scholæ nulli
ne mercede paterent, & interdum doctrinâ peregrinâ personarent. Mirum
uantum hæc criminatio & calumnia valuerit, quantásque Papæ & Iesuitis uti-
tatet attulerit.

Et ut summatim dicam, Iesuitæ in suis scriptis & concionibus nihil feré aliud

agunt, quàm ut omnis generis calumnijs & crassimis mendacijs Evangelicos prægravent, eósque hæreseos, seditionis, rebellionis, conspirationis, & aliorum nefariorum scelerum insimulent, sicque illos, ut Pharisæi Christum, in odium magnatum adducant.

IESVITAE MVLTA IN EVAGELICIS REPREHENDVNT, QVAE IPSIMET FACIVNT ET IN PRINCIPIBVS CATHOLICIS LAVDANT.

CResuuelus in suo Philopatre contra Edictum Elizabethæ Reginæ Angliæ pag. 74. scribit, *Iniquissimam esse regulam, quæ in Anglia vivendi locum Iesuitis neget: cum tamen ipsis sub Turcis, sub Mauris, sub Persis, sub AEthiopibus vivendi locus permittatur.* Et in Apologia Alani contra duo Edicta Elizabethæ Reginæ pag. 21. & 22. *In Regnis* inquiunt, *& Provincijs Turco Persæque subjectis, Catholici liberè suâ religione uti permittuntur. Sed & in Germania, Helvetia, Suecia, Polonia, Boemia nullus Catholicorum compellitur ad alterius religionis professionem, at solis Catholicis in Anglia negatur religionis libertas.* Dicas autem Alane, quæ libertas Evangelicis in Stiria, Carinthia, Carniola, alijsque Provincijs & urbibus concedatur, in quibus Iesuitæ dominantur. Nulla prorsus, sed in exilium crudelissimè pelluntur. Et hoc *æterno encomio dignum esse dicit,* Iacobus Sylvanus in sua Philippica. Item, *Secessistis à nobis in fide: & cur non etiam à nobis abiretis in terras AEthiopum Sole calentes?* Ribadeneira quoque de Rege lib. 1. c. 18. pag. 117. *Principibus,* ait, *& magistratibus sub gravi pœna præceptum esse in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Vt finibus suis hæreticos exturbarent: idque jurejurando facturos se promitterent.* Sic etiam olim in Hispania lege cautum fuisse, Symmancha dicit de Catholic. Institut. c. 46. n. 55.

IESVITAE TEMPORIBVS SESE ACCOMMODANT. Hencken den Mantel nach dem Wind.

POssumus hoc loco commodissimè uti verbis Costeri Iesuitæ ex Sica Tragica capite ultimo, pagina centesima decima, & dicere; *Ita nôrunt Iesuitæ vela obliqua in ventos, & vndecunque se prosper aliquis flatus ostenderit, captare vel Euros, vel Zephyros. Nam facilè opinabantur hæc verba jam in Gallia non placere.* Et Ribadeneira de Principe lib. 1. c. 26. pag. 178. *Christiana,* ait, *prudentia docet Dissimulatione utendum, quando magna pericula timentur:* Qui tamen antea pag. 90. politicam illam prudentiam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ accusavit; quòd putârunt, *serviendum tempori, utiliusque esse nonnivêntiâ quadam & lenitate servare, quàm severâ animadversione totum regnum evertere.* Et pag. 94. addit: *Nullum Regem, nullum Principem esse cui hæc politiæ ratio potior visa, qui non stultitiæ & temeritatis gravissimas pœnas dederit:*

In actis Henrici Garneti & Sociorum pag. 68. hæc leguntur. *Cùm viderent Pontificij, hanc calamitatem (nempe pœnalia Reginæ Edicta) sibi à Bulla Pij V. conflatam, hac indultâ veniâ demulserunt eos Pius V. & Gregorius XIII. licere omnibus Catholicis,* EXTERNAM *erga Reginam obedientiam præ se ferre, ad redimendā vexationem: his tamen* CAVTELIS *& Cancellis circumscriptam; 1. Rebus sic stantibus; 2. donec publica Bullæ executio fieri posset. Omnia hæc scripto testatus est Iesuita Garnetus, & nunc etiam pro tribunali confessus est.*

In extract. Parlamenti Parisiensis Tomo sexto Memorial. Ligæ hæc verba exstant: Les Iesuites avoyent vn bref de sa saincteté, qui les dispensoit d'obei

s'obeit an temps. Id est, Iesuitæ habebant Papales literas & dispensationes. quòd sese tempori adcommodare possent. Rursus in eodem Extractu pagina 52. Alexander Haius Iesuite auoit en seigne publiquement, qu'il falloit dissimulet & obeit au Roy pour vn temps par feintisse disant fort souuent ces mots. Iesuita est omnis homo.

Alexander Haius Iesuita publicè, & sæpè docuit, *ad tempus externè aliud simulandum, quàm intus in corde sentias: & sic ad tempus simulandum, ac si Regi obedire velis.* Sæpè etiam dicere solebat; *Iesuita est omnis homo.* Iesuitam instar Protei se omnes figuras transformare posse.

Similiter Iesuitæ in Anglia docent, *subdolè agere & loqui licere. In Anglia nō vox, non religio, non internus de Deo, rebusq́ divinis sensus Catholicis liber & integer relinquitur* (ut scribitur in Epistola Iesuitica in lib. de Concertat. Ecclesiæ) *loquendum tibi est cum alijs, affirmandum juramento, quod cæteri affirmant, etiamsi animo longè aliter opineris, etiamsi in conscientia planè contrarium senseris.*

Ante annos non ita multos Iesuitæ Duacenses in Belgio statuerunt, *Pium, imò meritorium esse, hæreticis sese in speciem adjungere, hæreses profiteri, sacris eorum omnibus communicare, atq; adeò nihil non agere, dummodo id studio promovēdæ rei Catholicæ fiat,* ut testatur Daniel Plancius Belga in disp. cum Iesuita Antverpiensi *De fide hæreticis non servanda, pag. 23.*

IESVITAE MVLTA à SE ET ALIIS PONTIFICIIS FACTA, DICTA ET SCRIPTA IMPVDENTER NEGANT.

Richeomus Iesuita in sua Expostulatione Apologetica pro Societate Iesu anno 1603. edita, *Nunquam*, ait, *ego audivi, postremò defunctum Henricum à quoquam nostrorum hominum Tyrannum esse nominatum, & tamen cum illis familiarius aliquantò sum, quàm iste* (adversarius) *versatus.* Negat hoc quoque Iacobus Sylvanus, aliàs Keller, in sua Philippica contra Admonitionem ad omnes Reges ac Principes de nefarijs & exitialibus Papæ & Iesuitarum conatibus & practicis.

Negat idem Sylvanus ibidem, Iesuitas docere, *Eodem modo reliquos etiam Principes & Reges, si à Theologis, viris eruditis & gravibus pro tyrannis habeantur, interfici posse: ideoque rectè fecisse Iacobum Clementem Monachum, quòd Henricum III. Regem Galliæ interfecerit: Rectè etiam facturum, qui illius successorem Henricum IV. oppresserit.*

Negat idem, Iesuitas docere, *Tyrannos (excommunicatos & Evangelicos) veneno à subditis vel ministris necari posse.*

Iohannes Mariana autem in lib. 1. de Regis institut. c. 6. hanc quæstionem tractans; *An Tyrannum opprimere fas sit?* affirmantem sententiam probat, *& inter alia meminit Henrici III. Regis, ut Tyranni, & meritò propterea occisi.* Quod utiq; inconveniens fuisset, si eum non pro Tyranno habuisset. Ibidem etiam causas indicat, cur illum pro Tyranno habuerint: videlicet, propter impios illius ausus.

Addidit ibidem Mariana, Iacobum Clementem præmeditatè & de consilio Theologorum hoc facinus perpetrâsse, qui eum docuerint, in eoque confirmârint, talem Regem, veluti Tyrannum, iustè occidi posse. *Cognito*, inquit, *à Theologis, quos erat sciscitatus, Tyrannum jure interfici posse, &c.*

Sed & Petrus Ribadeneira de Principe libro primo, capit. 15. quæst. 91. scribit; *Quòd Henricus Tertius ex pernitioso humanæ prudentiæ consilio, & nefaria*

Politicorum calliditate, Henricum Guisiæ Ducem, & Ludovicum Cardinalem eius fratre, fortissimos Principes, in Blæsensibus Comitijs crudeliter sustulerit: sed necdum decurso anno, æquissimus sceleris vindex, Deus, à cædis authore meritissimas pœnas exegerit. Hæc certè est luculenta & viva Tyranni descriptio,

In libris etiā Parisijs in Iesuitarum Collegio repertis, & à Ioanne Guignardo Iesuita scriptis, inter multa alia quoq; docet, *Permissum esse Reges ac Principes occidere.* Disertis etiam verbis Henricum III. TYRANNVM nominat.

In libro quoque toto de Henrici III. abdicatione: *Rex ille dicitur fuisse crudelissimus tyrannus; inprimis lib.2.* per aliquot capita nominatur *perjurus, parricida, assassinus, homicida & quidem Ecclesiasticarum personarum: hæreticus & hæreticorum amicus & fautor, Schismaticus, Simoniacus, sacrilegus, nigromanticus, &c. Proindeq; permissum fuisse subditis eius, atq; alijs ipsum occidere.* Gratulantur etiam sibi Iesuitæ tam in proœmio, quàm lib.4.c.23. de nece & interitu eius. *Ecce, inquiunt, dū scribimus, dum varijs distracti in concione, in concilio & militiæ negotijs, opus, ut licet, maturamus: dum captâ Pontisarâ, occupatoque Clodealdi poto, staret ad ponte omnibus suis copijs auctus Hannibal, & positis secundo ab urbe miliari castris, urbem ac regnum terroribus replevisset, atq; conspectâ urbe, cædes, incendia ac sanguinem spirans, in eam jamiā, ut sibi videbatur, devoraturus* TYRANNVS *infremeret; mirabilis & simul terribilis die primâ Augusti nuncius venit, Henricū in medio exercitu, gregarij cuiusdam & contempti fraterculi manu esse interfectum, uti Eglonem Moabitam ab Aiod. Et consilium ille pridie, quàm in castra abierat, nonnullis revelaverat: idque incredibili bonorum omnium gaudio & exultatione factum est.*

Et subijciunt: *Nihil jam ut sit, quod Iudithæ Holofernem, & Davidis Goliathum obtruncantis, & Samsonis in maxilla asini mille viros interficientis, historias admiremur. Dextera Domini fecit virtutem; Dextera Domini exaltavit nos, &c. A Domino factum est illud, & est mirabile in oculis nostris. Discite ergo, qui alterius Henrici anathematis reliquias sectamini, discite, quid sit illud: Maledictus qui confidit in homine. Vt quid enim anathema alterum sectantes, hoc terribili edocti exemplo, in voluntarium excidium ruitis? Et relapsum hæreticum, tot sceleribus ac crudelitatibus insignem sustinetis? Et strictum in vos gladium, qui terribiliter caput vestrum demessuit, non timetis?*

Sic & in Præfatione eiusdem libri: *Non enim,* aiunt, *id agimus tandem, ut Henricum Tertium abdicemus; quod factum nuper & probatum divinitus, etiam gratulamur. Sed omninò, ut impios &* TYRANNOS *à nobis excludamus; ut Gallorum, imò omnium animos ad pestem hanc excutiendam excitemus: Vt in prototypo nequitiæ Henrico, quid in Principe execrari, quid fugere oporteat, doceamus. Prorsus, ut, cùm hæc cōmunis alterius Henrici, pariter impij, hæretici, relapsi,* TYRANNI, *sacrilegi, impuri, incestuosi, homicidæ atq; excommunicati, &, ut nunc audimus, etiam hypocritæ, causa sit: propterea fiat, ut, cùm de priore justè abdicato dixerimus, de hoc quoque excludendo ac perdendo dixisse videri cupiamus. Nam hic operis hujus fructus erit: qui utinam non tantum esset, atq; in eo statu res foret, ut, extincto etiam posteriore Hērico, hoc confectum negotium laudare tantùm, non etiam futurum suadere oporteret. Sed quia id nobis ab omnipotenti* DEO *postulandum est, ut, qui nobis priora ocia fecit, miseratus aliquando ab altero quoque, nec minus impuro, eripiat. Interim dùm gratiam hanc expectamus, admonere certè non cessemus; ut, quia* DEVS *facientes juvat, omnes omnium vires in execrandum istud caput, eiusque assertores colligantur. Denique omni ratione fiat, ut anathemata ista è medio nostri, imò Ecclesiæ universæ abigantur. Quod si, miserante* DEO, *factum aliquando erit, tum nos præclarum, non operis huius tantùm, sed vitæ etiam ac mortis fructum videbimur consecuti.* Item, *Vt, quod factum à nobis est in eijciendo Henrico, id, si quid tale occurrerit, Optimi quique æmulentur, utque Henricones illi, qui id factum, improbare non desinunt, imò ultionem mu-*

re non verentur ; confusi & elingues reddantur, si quid frontis habent, tacere ompellantur: utque etiam alter Henricus tollatur, & sic Ecclesiæ hostes penitus con- rantur, regnum à gente in gentem (è Gallia in Hispaniam) transferatur, & utilis Re- or in tempore suscitetur.

Becanus Iesuita Moguntiensis contra Christianum Batavum negat cum so- alitio suo, Romano-Catholicos docere, & in tribus Concilijs, Lateranensi sub Iulio II. Leone X. celebrato, Tridentino item & Constantiensi decretum esse, Hæreticis fidem on esse servandam.

Iacobus Simancha autem Episcopus Pacensis in Institutione sua Cathol. tul. 46. articul. 52. hæc scribit: Ad hæreticorum pœnam & odium pertinet, QVOD IDES ILLIS DATA SERVANDA NON sit, ut in Concilio Constantiensi ctum, non obstante juramento. Et mox rationem addit: Si enim, inquit, tyran- s, piratis, & cæteris prædonibus fides servanda non sit, qui corpus occidunt, longè inus hæreticis pertinacibus qui occidunt animas. Rursus: Cum hæreticis, ait, nul- m commercium, nulla Pax Catholicis esse debet. Quamobrem fides illis data, etiam ju- mento firmata, contra publicum bonum, contra salutem animarum, contra jura divi- a & humana, nullo modo servanda est. Allegat etiam ibidem huius sententiæ suæ dstipulatores, Marium Salmonium, leg. 2. ¶. de exact. de origine iuris. Me- ochium & alios, ne solus sic sentire videatur. Citat etiam Thomam secunda cundæ quæst. 70. art. 1. ubi vult, Hæreticum indocilem prodendum esse judicibus, non bstante fide & juramento.

Simanchæ assentit etiam Cresuuel Iesuita in suo Philopatre pagina cen- sima nona. Quemcunque, inquit, Principem Christianum, si à Religione Catholi- a manifestò deflexerit & alios avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac digni- te, ex ipsa vi juris tum humani tum divini, hocque ante dictam sententiam supremi Pa- oris ac judicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni ju- amenti obligatione, quod de obedientia, tamquam Principi legitimo, præstitissent, posse- ue & debere, si vires habeant, istiusmodi hominem, tamquam Apostatam, ac Christi Do- ini desertorem, & Reipublicæ suæ inimicum & hostem, ex hominum Christianorum ominatu ejicere, ne alios inficiat, vel suo exemplo & imperio à fide avertat. Atque hæc rta, definita, & indubitata virorũ doctissimorum (Iesuitarum) est sententia. Et tamen dhuc negare audent, se & alios Pontificios docere, Fidem hæreticis servandam on esse.

Hoc etiam generale Papistarum dogma esse, Tortuosus Bellarminus in esponsione ad Apologiam pro iuramento fidelitatis his verbis testatur: Iam prà, inquit, docuimus, supremum universæ Ecclesiæ Rectorem id juris habere, ut Princeps ab Ecclesiæ unitate per hæresin vel schisma deficiat, possit eum excommu- icare, vel excommunicatum declarare, ET SVBDITOS EIVS à FIDE T OBEDIENTIA LIBERARE. Neque hanc esse novam doctrinam, sed Concilio LATERANENSI omium maximo & celeberrimo approbatam, atque su Christiani populi per multa secula receptam. Qui enim non timent occidere, num- uid timebunt jurejurando religionem violare? Et adhuc audent negare se hoc ocere.

Hosius quoque Cardinalis Epistola centesima nonagesima tertia, & ducen- esima secunda, & ducentesima vigesima. Henricum Poloniæ Regem monet, eum ullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis servare. Nunquam, ait, patiaris ullâ ratione ad ea quæ promisisti, præstãda teneri: Quia juramentum non debet esse vinculum iquitatis. Idem repetijt Stephano Regi Antonius Possevinus Iesuita.

Molanus item libro tertio, capit. 27. obiect. 1. & 6: expressè docet, Regulam

Pontificijs generalem esse, Fidē hæreticis vel non dandā vel non esse servandam, si illis data sit super libero Religionis suæ exercitio: & in specie de Fœderatis Belgis, quos dum Hispaniæ Regi vim intulisse tradit, Merentur, inquit, *ut eis promissum non servetur.* Et cap. 7. lib. 4. addit: *Nam quotquot contra Catholicam Majestatem Philippi arma in Belgio sumunt, quia potius rebelles, quàm hostes dicendi sunt, usitatè prædones dicuntur: atque si illis aliquid promissum sit; claram & indubitatam esse resolutionem, ijs nihil deberi.*

3. Bellarminus libro quarto de Pontifice Romano c. 10. scribit; Calvinum impudenter mentiri, quòd scribat libro quarto Instit. c. 12. ¶. 24. *Siricium in epistola ad Hispanos conjugium Sacerdotum vocâsse immundiciem & pollutionem.* Legatur autem epistola illa. Prohibet in ea presbyteris matrimonium, quia Dominus præcepit, Sancti estote, quia & ego sanctus sum. Si rectè disputet Siricius, certè etiam coniugium verum & legitimum impurum est; & non presbyteris tantùm, sed omnibus etiam hominibus illicitum: hoc enim Deus non à solis Levitis, sed à cuncto populo exigit, ut sancti sint, quemadmodum & ipse sanctus est. Siricius igitur existimavit, Coniugium in se immundum esse.

4. Eodem loco negat Bellarminus Liberium Papam fuisse Arianum & Arij doctrinæ subscripsisse: affirmat autem Athanasius in Epistola ad solit. vit. agentes. Negat etiam Felicem Arianum fuisse: affirmat Hieronymus in Catal. in Acacio, ubi ait, *Acacij opera* Felicem Arianum Romæ Episcopum constitutum esse. Negat Cœlestinum Papam Nestorianum fuisse: affirmat Laurent. Valla in libro de Donat. Constantini. Negat Vigilium fuisse Monophysitam; & Epistolam Liberati; in qua hoc diserte affirmatur; ab hæreticis vel corruptam, vel totam confictam & scriptam fuisse: sed non probat. Negat capite undecimo Honorium Papam hæreticum fuisse; At sunt duæ Epistolæ Honorij in Synodo 6. Actio. 12. & 13. in quibus doctrinam Sergij Principis Monothelitarum approbavit. In eadem Synodo Actio. decima tertia Honorius nominatim damnatur; & eius Epistolæ comburendæ iudicantur, & hæc damnatio repetitur in omnibus actionibus sequentibus plus quàm vigesies. In Synodo septima etiam damnatur Honorius tanquam Monothelita. In Synodo 8. generali Actio. septima asseritur; Honorium fuisse à Synodo 8. generali Actio. 7. asseritur; Honorium fuisse à Synodo 6. post mortem damnatum. Agatho Papa in Epistola ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur Act. 4. Synodi 6. anathema dicit Honorio tanquam Monothelitæ: idem etiam facit Leo 2. in Epistola ad eundem Imperatorem, quæ habetur in Synodo 6. in fine. His accedunt authores plurimi tam Græci quàm Latini. Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis in libro de primatu Papæ; Tharasius Episcopus Constantinop. in Epistola ad Patriarchas quæ extat in Synodo 7. Actione tertia; Theodorus Episcopus Hierosol. in Epistola Synodica, quæ ibidem habetur: Epiphanius Diaconus Catholicus in disputatione cum Gregorio hæretico, quæ extat in Synodo 7. Actione sexta. Item; Psellus in carmine de septem Synodis; Beda de sex ætatibus in vita Constantini quarti. Imper. & Liber Pontificalis in Vita Leonis 2. His addendi sunt Melchior Canus libro sexto Comment. c. ult. Sanderus libro septimo de visib. Monarch. Alphonsus de Castro libro quarto de hæret. pun. Torrensis de 6. 7. & 8. Synod. Hardingus contra Iuellum, Genebrardus in Chron. in Honorio I. qui omnes hæreticum eum fuisse testantur: solus Bellarminus cum paucis negat. Et quàmvis fateatur lib. 4. de Pontifice, c. 14. Ioannem 22. Papam revera sensisse, animas non visuras Deum, nisi post resurrectionem demùm, hoc tamen peccatum quantum potest extenuat & excusat: ut impudentissimum Costerum Iesuitam esse oporteat, qui in suo Enchirid. apertè asserit, *in tanto Pontificum numero,*

qui

ui Beato Petro succeſſerunt, ne unum quidem inventum eſſe, qui hæreſin docuerit, aut in rrorem lapſius ſit.

Amphitheatrum Honoris Anno 1606. excuſum, Clari Bonarſcij nomine, uius proprium nomen Carolus Scribanius erat, antehac Antverpiani Collegij Rectoris, Cotton Ieſuita dixit, nequaquam à ſuæ Societatis hominibus emaâſſe, ſed Geneuæ, ad cõflandum Ieſuitis odium, fictum ab hæreticis fuiſſe: qui amen poſtea, longè aliter, quid ſentiret expreſsit, laudato Scribanij opere, & liſtributis multis exemplaributis.

Negare quoq; audent Ieſuitæ tam imprudenter, quàm confidenter, corraſis & oactis ad hoc undiq; argumentis, Hiſtoriã de Ioh. Papiſſa Rom. eiuſq; puerpeio; de cuius tamen veritate à pleriſq; per 800. iam fere annos, in ipſomet Pontifiio regno, nunquam dubitatũ aut diſputatũ eſt. Nũc demũ in dubium vocatur à Pontificũ adulatoribus, inprimis Bellarmino & Baronio, qui hãc hiſtoriã fabuam eſſe contedũt: eòque pleroſque, integros, graveſq; ſcriptores, in quorum onſentientiũ monumẽtis expreſſa & conteſtata legitur, vanitatis & mẽdacij nõ ninus arroganter, quã inverecundè, arguunt: idq; nõ adſerendæ veritatis cauſa, quã, ubicunq; eis adverſatur, adulterant & ſupprimunt; ſed ut probroſam hanc puerperij Papalis labem diluant, hoc cum primis tempore plurimùm iactatam n deſpectum & ignominiam Hierarchiæ Romanæ, cuius fundamentum in perpetua inde uſque à Petro ſucceſsione (ſi modò Petrus unquam Romæ fuit) ſiùm prædicant: quam catenam ab hac muliere interruptam dolenter ferunt, & omnibus modis ſepultam eſſe cupiunt. Ranolphus autem Flaviacenſis Monachus Benedictinus, hanc hiſtoriam Pontificalis puerperij primus commemoravit: & ab alijs propter deformitatem facti omiſſam aperte faſſus eſt. Vixit iuxta Trithemiũ anno 930. ut Papale hoc puerperiũ ab ijs accipere potuerit, qui illud viderunt. Hunc ſequutus eſt Marianus Scotus. Anno Domini, inquit 854. anno Lotharij 14. ſucceſsit Leoni Iohanna mulier. Natus fuit Anno 1028. ut hanc hiſtoriam vel ex ſeniorum relatione, vel ex ſuperiorum ſcriptorum relictis monumentis cognitam habuerit. Tertius eſt teſtis veritatis huius hiſtoriæ Sigeberus Gallus Gemblacenſis abbas. *Fama eſt*, inquit, *Iohannem fœminam fuiſſe, & uni oli familiari cognitam, qui hunc eam complexus eſt: Gravida facta peperit Papa exiſtens Quare eam inter Pontifices non numerant quidam, Grave de eo extat judicium apud Trihemium in libro de Script. Eccleſ.* De puerperio Ioannæ 8.

Superſunt alia quoq; de eod. facto ac ſcelere teſtimonia. 1. Primũ eſt Martini Polonij. Is inquit, *Ioan. 8. fœmina fuit, & in Papatu à familiari ſuo impregnatur. Verũ tempus partus ignorans, quũ de S. Petro in Lateranũ tenderet, anguſtiata partu inter Coloſſæum & S. Clement. Eccleſiã peperit, & poſtea mortua ibidem, ut dicitur, ſepulta fuit. Et propterea, quòd Dñs Papa ſemper eandem viam obliquat, creditur omninò à quibuſdam quòd ob deteſtationem facti hoc fiat. Nec ideò in Catalogo ſanctorum Pontificum ponitur, tam propter muliebrem ſexum, quàm propter deformitatem facti.*

2. Alterũ teſtimoniũ eſt Franciſci Petrarchæ, qui Martini Poloni coætaneus fuit. Is eadem quæ Martinus comemorat in ſuo Chronico Italicè conſcripto, & Florentiæ excuſo anno 1478. *Iohannes*, inquit, *Anglicus non ponitur in Catalogo Paparum, quia fœmina fuit.*

3. Tertium eſt Iohannis Bocatij, qui intimus Petrarchæ fuit. Is libro de claris mulieribus capite 99 graphicè probroſum illud Pontificis puerperium deſcribit, ita ut etiam effigiem parientis, & obſtetricantes Cardinales & Epiſcopos exhibeat.

His teſtibus accedunt alij pietate, doctrinâ & fide digniſsimi. 1. Otto Epiſcopus Friſingenſis, qui ante annos 400. claruit: 2. Annales Auguſtani antiqui: 3. Vuilhelmus Occamus c. 124. operis 90. dierũ: 4. Raphael Volateranus in Com.

suis Iulio II. dicatis: 5. Platina, qui fuit Sixto IV. à Secretis: 6. Sabellicus Ennead. 9. lib. 1. Iacobus Philippus Bergomensis: 7. Trithemius in Chronicis: 8. Iohannes Stella: 9. Nauclerus: 10. Albertus Krantzius: 11. Fasciculus temporum, Cœlius Rhodiginus, ac plures alij. Horum tantorum virorum testimonio & affirmationi plus credendum est, quàm Iesuitarum negationi, qui id solùm dicunt, quod Pontificis sui maiestatem & authoritatem stabiliat, contrarium simpliciter vel negant, vel saltem eludunt.

Refutârunt etiam solidissimè Iesuitarum mendacia & exceptiones, quibus hanc historiam suspectam & falsam esse probare volunt, & veritatem eius asseruerunt, Vuitakerus in suo libro de Pontifice Rom. pag. 719. & 720. Deinde Franciscus Iunius in Animadversionibus ad Controversiam 3. generalem Bellarmini de Pontifice Rom. lib. 3. c. 24. pag. 439. & seqq. Inprimis autem Conradus Deckherus Præceptor in Sapientia Heydelbergen. in libro de Papa Rom. & Papissa Romana.

5. Negant insuper Iesuitæ Coniurationi pulverariæ in Anglia, quâ maius aut horribilius scelus post homines natos nunquam susceptum fuit, quenquam Iesuitarum immixtum, vel eius conscium et participem fuisse. Facit hoc Andreas Eudæmono Iohannes Cretensis in sua Apologia pro Henrico Garnetto: & addit, *eum nullius sceleris convictum, odio duntaxat religionis, aut Iesuitici nominis damnatum fuisse.*

At verò coniurationis istius negotio, minimùm 4. Iesuitas intervenisse supra indicavimus. Illorum 4. nomina hæc sunt: Henricus Garnettus in Angliæ regno ab annis 19. Provincialis: Hallus qui & Oldcornus: Osvvaldus Tesmondus sive Grenvvellius: & Iohannes Gerardus. Ac cæteri quidē, ut supra quoq; pluribus indicavimus, pro sua quisq; virili, singula, quæ res aut tempus postulare viderentur, exsequentes, negotium per patres curârunt: Henricus Garnettus autem, ut qui inter Pontificios Anglos dignitate, authoritate, & longo tractandarum rerum usu supra alios emineret, de universo negotio cum unico ferè Catisbeio solitus fuit communicare, cæterorum omnium conscientiam sollicitè refugiens, ut ex Epistolis ipsius, propriâ manu scriptis, & á multis lectis apparet. Ad hunc in rebus dubijs, ceu ad oraculum Catisbeius doli totius architectus, ventitans, aut Grenvvellium suo nomine missitans, oracula petebat. Ex Colloquijs etiam, & pluribus alijs Catisbeij cum illo, quàm ex Grenvvelli sæpè repetitis sermonibus, de quibus & plurimæ Garnetti Epistolæ testâtur, luce clarius probari potest, hunc Iesuitam coniurationis nefariæ non minus conscium fuisse, quàm alium quemvis complicum. Neq; veró arcani solùm conscius Garnettus fuit, sed plerisq; coniuratorum, & Vuintero, Rookuodo, & ipsi Fauxio incendiario, quâ fuit authoritate, audendi auctor extitit, cunctantibus & horrescentibus priusquam probari rem tanto viro ex verbis Catisbeij cognoscent. Sed de his satis supra, quò Lectorem remittimus.

CAVSÆ PPIMARIÆ PARRICIDIORVM, ALIORVMQVE NEFARIORVM FACINORVM &c. IESVITARVM.

CAusa parricidiorum, proditionum, aliorumq; nefandissimorum facinorum Iesuitarum non postrema est *Cæca illorum quam sic ipsimet vocant, obedientia*, quam Superioribus vovent, de qua sic scribitur in Constitutionibus eorum part. 3. ¶ 1. *Vt sancta obedientia tum in exsecutione, tum in voluntate, tum in intellectu sit nobis semper ex omni parte perfecta: cum magna celeritate, spirituali gaudio & perseverantia, quidquid nobis injunctum fuerit, obeundo,* OMNIA *justa esse nobis persuadendo, omnem sententiam ac judicium nostrum cæcâ quâdam obedientiâ abnegando.*

Et

...t id quidem in omnibus quæ à superiore disponuntur, ubi definiri non possit aliquod pec... ...ti genus intercedere. Et sibi quisq; persuadeat, quòd qui sub obedientia vivunt, se ferri ...r regi à divina providentia per Superiores suos, vivere debent perinde ac si cadaver es... ...nt, quod quoquo versus se ferri, & quacunque ratione tractari se sinit: vel similiter atq; ...nis baculus, qui ubicunque & quacunque in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inser... ...it. Hæc ibi.

Vbi animadvertendum, etiamsi iuxta literam ab obedientia ista cœcaid, ...uod absq; peccato fieri non possit, aliquatenus excipi videatur, Iesuitis tamen ...n mandata Superiorum inquirendi eaq; penitus scrutandi potestatem adem... ...m, sicq; teneri eos pro iustis ac legitimis agnoscere omnia sibi iniuncta; Om... ...ia videlicet iusta esse sibi persuadendo, non secus ac si Christus ipse præcepis... ...et, á quibus etiam tractari se permittere debeant, ac si cadaver aliquod aut ba... ...ulus senis essent; ita ut nulla vel temporis, vel rationis, vel sensûs etiam com... ...unis aut externi ratio habeatur; nimirum, ut obedientia sit in cœcitate sua ...mnimode perfecta; secundum voluntatem Ignatij, de quo Maffæus in eius ...ita lib. 3. c. 7. testatur; *Quum in Societate nostra virtutem hanc cæteris virtutibus an... ...ferret, tum nihil huic laudi tam contrarium dicebat esse, quàm in Superiorum jussis & ...onsilio examinando, moram, vel potius arrogantiam, negabatq; obedientis nomine dignum ...aberi oportere, qui legitimo Superiori non cum voluntate judicium quoq; submitteret. Et ...ox: Ad sapientem hanc sanctamq; stultitiam cœcæ obedientiæ, suos, ut essent ad subita & ...ria promptiores, interdū etiam fictis in rebus erudiebat.* Hinc ergo fit, ut nihil tam ne... ...rium, seditiosum, inhonestum & horrendum inferioribus iniungant Superio... ...es, quod illi detrectare audeant.

Altera causa est, quód se Regibus, Principibus alijsq; Magistratibus politi... ...is nullo prorsus fidelitatis sacramento, sed soli Papæ, supremo suo Indupera... ...ori obstrictos esse putant Iesuitæ, & propterea se in illos nullum læsæ Maiesta... ...is crimen committere posse, etiamsi pro nutu ac libitu Papæ in illos insurgant. ...úm autem origo, patria, incolatus, & ipse delicti locus, Iesuitas legibus regni ...& Reip. in quib. sunt, adstringat: hoc ipso, quód Regibus & Principib. fidelita... ...ém iurare recusant, fidē quidē, si fides dicenda est, Antichristo integram servāt; ...ed cœcâ suâ perfidiâ duplex rebellionis crimen incurrunt, omittendo id, ad ...uod origo & patria eos adstringit, et recusando id quod omnis magistratus iu... ...e ab ipsis potest ac debet postulare. Non enim ob hoc minus Regibus & Magi... ...tratibus politicis obedientia civili parere debēt, quód singulari voto Papæ ob... ...tricti sunt, sed eo ipso magis se Principibus suis perfidos & rebelles ostendunt: ...Nam illis non propter metum tantum, sed etiam propter conscientiam parendū ...st: Nec contraria sunt Deo obedire & Magistratui; sed sunt subordinata: neq; ...Deo plené obtemperat, qui Magistratui debitam obedientiā negat. Cúm itaq; ...ón ipsis tantúm armis rebellio comittatur, sed & perversâ animi destinatione, ...ualicunq; voluntatis significatione patefactâ, malo consilio atq; inobedientiâ: ...surpata hæc ipsorum exemtio & imunitas rebellio est, nec magis eâ á crimine ...æsæ Maiestatis Iesuitas liberari debere, ratio & disciplina publica dictat, etiam... ...i universalis esset, quám libertates legitimæ eximunt civitates eas, quæ vel ex ...rivilegio, vel ex longa patientia exemtionem ab Imperatoribus recognoscūt, ...qual nihilominus legitimi Regis mandatis rebellando læsæ Maiestatis crimen ...ncurrere Iurisperiti tradunt. Quis enim unquam audivit libertatis et exemtio... ...nis iure contineri impunitatem comissorum criminum? cúm libertas sit facul... ...as agendi quod velis, nisi IVRE aut VI prohibearis? An non intolerandā insa... ...iam ipsi Iesuitæ, si modó ipsis aliquid mentis et iuris reliquum est, iudicarent, si ...uis ita argumentaretur: Verbi divini authoritas est super omnem humanam

authoritatem: Ergo eiusdem Ministri super omnes Reges & Principes esse debent; Et Regibus ac Principibus nullum in eos ius est. Sed hinc Principes Christiani facile intelligunt, Antichristum Rom. non alio consilio Iesuitas tam liberalibus exemptionis privilegiis munire voluisse, quàm ut impunè per eos, velut excœcatos, omnia in aliènis imperiis agere, turbare, rapere, Reges, Principes & Ordines ad nutum suum occidere possit.

3. Tertia causa est, quòd sentiunt, Reges & Principes, qui vel à Papa, vel à viris eruditis & gravibus, Iesuitis scilicet, vel communi populi opinione hæretici habentur, eo ipso neque Imperii, neque Regni, neque Principatûs, neque alicuius civilis dignitatis capaces, sed diros tyrannos, & regio nomine indignos esse; atque ideò subditis omni obedientiæ vinculo solutis, ipsos interficere atque è medio tollere licere: imò parricidia talium meritoria esse.

Hic verò aliquis mihi obiicere posset: Quicquid est in Iesuitis mali, vel nefariorum facinorum & scelerum, studiosè conquisivisti, dissimulatis interim virtutibus, & ingenii dotibus, quibus isti homines excellunt. Non nego, non inficior. Sed, ut venena non dantur, nisi melle circumlita; sic & vitia non decipere possunt, nisi sub specie & pallio virtutum. Proinde nihil aliud est eruditio & doctrina Iesuitarum, quàm mel, sub cuius dulcedine pestilentissimum virus occultant. Est enim hæc non scripta, sed nata lex, quam non audivimus, legimus, didicimus, sed ex natura arripuimus, hausimus, expressimus, ut eos favore complectamur, qui modestiâ, humanitate, pietate & literis aliis præstant. Hoc, inquam, omnibus hominibus, qui non planè monstrosi & barbari sunt, à natura tributum est: nec ignorat id Satanas: mittit igitur istos angelos suos in omnes orbis partes, pallio humanitatis & modestiæ contectos: calceis hypocriseos indutos: simulatione castitatis, & pietatis circumvestitos: inprimis verò pileo doctrinæ & eruditionis mirificè exornatos. Sed nos fugere debemus pestem hanc: sub illa enim tam pulchrâ & eleganti veste venenum latet, quavis peste pestilentius.

Deinde hoc quoque fuco sese defendere conantur, parricidia, cædes, proditiones, veneficia & similia nefanda facinora, à paucis sui Ordinis patrata, non toti Ordini imputanda esse.

Respondeo, Iesuiticarum Constitutionum apertissimis testimoniis, & communibus scriptis eorum ostendi & probari potest, hæc non unius alicuius Iesuitæ opinionem aut facinus esse, sed communi ipsorum consilio & perpetuo proposito, velut principia quædam & præcipua ad institutum Monarchiæ Pontificis Rom. promovendum præcepta adinventa, præmiaque ad animos hominum in eiusmodi scelera excitanda & exsequenda instigandos per Iesuitas constituta esse: Deinde, Iesuitas omnes ac singulos factis suis atrocissimis, ubi & quocunque tempore id Papæ acceptum fore viri graves & eruditi existimant, illeque id vel solo nutu indicet, cœcâ obedientiâ quàm promptissimè comprobare paratos fuisse, & etiam num esse. Notum enim est, singulis Iesuitis motu animi proprio aliquid tentare sub pœna inobedientiæ prohibitum esse. Sic enim habet Constitutio eorum part. 9. c. 2. ¶. 1. *Vnusquisque plenam in his ac liberam sui dispositionem Superiori, qui eum Christi loco dirigit, relinquat.* Sed clarius hoc docetur Constitutione tertia capite trigesimo primo libro tertio de Vita Ignatii Loyolæ, cuius hæc sunt verba: *Et ne quis utatur zelo, sed non secundum scientiam, proprii cujusque gradus indicium, & munerum sortitio & distributio tota sit in potestate Generalis aut prælati, qui quocunque tempore eligetur per nos, aut per ipsos, quos cum hac potestate substituimus.*

Deinde

Deinde, cùm inter Papam, velut caput univerſale, Generalem Ordinis; & pſos Ieſuitas æquè arcta ſit coniunctio; qualis inter caput & cætera membra ſt, abſurdiſsimum foret, adſcribere aliquid dexteræ, quod à mente & intelle-ctu primum ſuum motum habere negare vellemus. Hoc etiam expreſsè Regu-à Vnionis & Conformationis mutuæ probant, quum nulli eorũ vel ſcripto, vel verbo, vel facto quid in publicũ proferre liceat, quod non antè legitimè appro-batum fuerit. An ergo Regũ parricidia, regnorum everſiones, & ſi quid gravi-us & magis heroicum, ut ipſi appellant, reperiri poſsit, unius præpoſtero in-tempeſtivoq; iudicio permiſeritis? Minimè. Sic enim Conſtitutio eorum ha-bet part. 3. c. 1. ¶ 11. *Idem ſapiamus, idem quoad ejus fieri poteſt, dicamus omnes, juxta Apoſtolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus vel le-ctionibus publicis, nec ſcriptis libris, qui quidem edi non potuerunt in lucem ſine approba-tione & conſenſu Præpoſiti Generalis, imò & judiciorum de rebus agendis diverſitas, quæ mater ſolet eſſe diſcordiæ, & inimica unionis voluntatum, quantum fieri poteſt, evitari de-bet. Vnio verò & conformitas mutua diligentiſsimè curanda eſt, nec quæ ei adverſantur, permittenda, &c.* Hinc vident Reges & Principes, veneficia, parricidia & incen-dia Ieſuitarum non à proprijs ſingulorum motibus; ut delicta maleficorum, procedere, ſicuti iſti hoc fraudium & ſcelerum ſuorum imperitis perſuadere conantur; ſed ab unanimi totius progeniei ſuæ decreto; & ab ipſius Superioris voluntate ac iudicio, cui motus animi proprios & cogitationes aperire debent; ſic ut unius criminis omnes rei ſint: Pontifex autem, velut caput omnium, præ-cipuè. Sicuti etiam Bullam de Cœna Domini & Pontificum Brevia pro baſi ſuarum actionum omnium ſumunt cooperantes in Spiritu. Niſi fortè Regnum & Principum parricidia, Regnorumq; & Rerumpub. everſiones, more ſuo, in-ter peccatula referre velint, quæ cuiusq; arbitrio ac voluntati relicta ſint. Hoc etiam factis ſuis & ſcriptis probant luculenter, ut ſuo loco pluribus indicatur. Neque furor hic tantùm Ieſuitas Gallos invaſit, ſed omnes eos quoque qui pro-ditionum & rebellionum monita ex Ieſuitica diſciplina hauſerunt, ſive Ieſuitæ, clerici, vel laici ſint.

Campianus Ieſuita in ſua Epiſtola ad Conſiliarios Reginæ Angliæ, Tre-viris Anno 1583. excuſa pag. 22. rotundè fatetur, *Ieſuitas* OMNES *in univerſo ter-rarum orbe fœdus, ad Reges hæreticos quòvis modo tollendos jampridem iniiſſe. Quod, inquit, ad Societatem noſtram attinet, velim ſcias,* OMNES *nos, qui ſumus de Societa-te Ieſu, per totum terrarum orbem longè latèque diffuſi, ſanctum fœdus iniiſſe, veſtras ma-chinas facilè ſuperaturos, neque unquam deſperaturos, quamdiu vel unus quiſpiam è nobis ſupererit.* Et Philopater Creſuuel monet, *ita informandos quoſcunque Catholicos, ut oblatâ cædis occaſione, nullo impedimento ſe dimoveri patiantur.*

DE TYRANNIDE IESVITARVM ERGA EOS QVI À SOCIETATE EORVM DEFICIVNT.

Apoſtatas factos & Ordinem Ieſuitarum deſerentes, in quocunque habitu contigerit invenire, ſolent excommunicare, capere, retrahere, incarcera-re, & ſi opus ſit, auxilio brachij invocato, liberè & licitè invadere, captivos du-cere, & pro arbitrio tractare. Talem tyrannidem & inſidias Viennæ exercue-runt Ieſuitæ in Kratzerum, qui ex Societate eorum egreſſus eſt; ſed miranda o-pe iterum ſalvus ſanguinarias illorum manus effugit. Cùm etiam Haſenmulle-rus Ordinem eorum deſeruiſſet, omnibus modis inſidias illi ſtruxerunt, ſed Dei auxilio inſequentium manus quoq; effugit. Et ſi qui fugam vel meditari ſaltem deprehenduntur, vel incarcerantur, vel igni, vel aquâ, vel fune, vel veneno tol-luntur.

De Doctrina IESVITOGRAPHIA, IN QVA RHYTHMIS omnia ferè, quæ hucusque de Iesuitis diximus, comprehenduntur.

Opulentas Civitates,
Vbi sunt commoditates,
Semper quærunt isti patres.
Claras ædes, bonum vinum,
Bonum panem, bonum linum,
Et pallium tempestivum.
Indiæ Galli, Capones,
Turdi, lepores, pavones,
Sunt horum patrum bucones.
Pingui carne vitulina,
Non bovina, sed ovina,
Horum plena est coquina.
Ambiunt ubiq; primum,
Non admittunt peregrinum,
Nec surgunt ad matutinum.
Vivunt unà Ioviales
Dies agunt feriales.
Quot optarent esse tales?
In singulos speculantur,
Et ubiq; perscrutantur,
Quid vel agant vel loquantur.
Confessores curiosi,
Prędicatores verbosi,
Et doctores fastuosi.
Sollicití de gloria
Semper, & de pecunia,
Et augenda familia.
Sui summi laudatores,
Aliorum despectores,
Et omnium sunt Censores.
Ex cohorte iuventutis
Illos agunt blandimentis,
In hos sæviunt tormentis.
Qui nobiles, qui formosi,
Divites, ingeniosi,
Sunt Iesuitis pretiosi.
Istos sibi prædestinant
In illos flagris ferinam
Exercent carnificinam.
Si successio speratur,
Hæc societas lætatur,
Et qui inquit, prædicatur.
Si cui caligant oculi,
Circumstant ripam lectuli
Iesuitæ, dæmon, angeli.
Hi, vel ille morituri
Animam sunt habituri,
Illi bonis potituri.
Ad illos institutio
Spectat vel substitutio,
Vel delegata portio.
Nam semper ob causam piam,
Ad augendam familiam
Detrahunt Falcidiam.
O vulpinam sanctitatem!
Prædicando charitatem
Subducunt hæreditatem.
Sunt audaces ad petendū,
Prompti sunt ad capiendum,
Habiles ad succedendum
Norunt blanda cantilena
Cum doctrina Christiana,
Allicere aliena.
Heus tu bone confitere,
Sed ô nostri miserere,
Si salutem vis habere.
Nil habemus ut videtis,
Date nobis quæ habetis,
Centuplum accipietis.
Si quem contigit donâsse.
Redi sæpe, semper tace,
Absolvo te, vade in pace.
Hi periti mendicantes,
Sunt quasi nil habentes,
Et omnia possidentes.
Eminent inter clericos,
Imperant inter laicos,
Excellunt inter aulicos.
Heu quot ex istis patribus
Spretis spiritualibus,
Incumbunt sæcularibus!
Martem norunt animare,
Et tumultus suscitare,
Inter Reges, & sedare.
In occulto multa tractant:
Quæ vel ipsum Papam celant
Quid non istæ vulpes tentant
Multa mere ridicula,
Nobis velut oracula
Sua iactant miracula.
Versipelles, gloriosi
Vltores, seditiosi

Sunt

unt isti religiosi.
Si illos petunt potentes,
:t opibus affluentes,
'edes habent diligentes.
Si quid quærant carcerati,
t omnibus spoliati,
)icunt, sumus occupati.
Non hæc IESVS vos docuit
:uius nomen si placuit,
:ur & vitam non induit?
Inter greges afflictorum
rimus egit ille Chorum,
'urbam vitans superborum.
At Iesuitæ non hos greges,
ed solos sectantur Reges,
osis & facturi leges.
IESVS peram & sacculum
)uxit esse ridiculum
'elle ferre Apostolum.
At hi quamvis in Mammonam
)e cathedra multa tonant,
emper ipsis æra sonant.
Domus, agros, uniones,
.ureorum milliones
Iabent isti sancti patres,

Abbatias, Prioratus
Habent, & Episcopatus
Tantum superest Papatus.
Cum hoc fastu dignitatis
Iunge votum paupertatis,
Et decus humilitatis.
Habent opes Venetorum,
Habent fastum Hispanorum,
Imperium Romanorum.
Tanquam sancti adorantur,
Tanquam Reges dominantur,
Tanquam fures deprædantur.
Dominantur temporale,
Dominantur spiritale,
Dominantur omnia male.
Hos igitur Iesuitas,
Nebulones, Hypocritas
Fuge, si cœlica quæras.
Vita namque Christiana
Abhorret ab hac doctrina
Tanquam ficta & insana.
Ergo
Vos qui cum Iesu itis
Non ite cum Iesuitis.

IN OFFICINAM
Iesuiticam.

Euge præco quin exclamas;
)uisquis mores novos amas,
)uique in aula vis amari,
tá vulgo collaudari:
Si magistros quæris doctos,
n præstantes probe coctos,
x Ignatij culina;
ı hac nostra Officina.
Quæris merum Ostentatorẽ:
tnugarum venditorem;
'in' tu doctum sycophantam,
t peritum Halophantam;
Vin' tu suavem palpatorem,
ulicumque assentatorem?
n tibi hunc nostrũ Cottonem:
get vel si vis Lenonem.
Vis virum tibi gloriosum?
limisque superciliosum;
at est si habes Bellarminum,
isi mavis Possevinum,
Idem Delrio hoc præstabit,
t Gretzerus pulcré dabit,

Nec quisquam nostrum his sudabit.
Vin' tu doctus prædicari,
Et Centones concinnare
Ex alienis tam latenter,
Vt de cuncti admirentur?
Tunc imitare Maldonatum,
Vel quemvis illâ stirpe natum.
Carpe viros, carpe mores,
Quorum tu decerpis flores.
Vin' virum loquentissimum,
Mendacem mendacissimum,
Os maledicentissimum,
Et detractorem pessimum,
Qui ampullata verba fundat
Et scelerum theatrum condat,
Omnes bonos denigrando
Omnes pessimos laudando:
Cloacam convitiorum,
Baratrum mendaciorum:
En furiosus & insanus,
Solus dabit hæc Scribanus.
Si nova quæris ex Inferno,

Non opus est nunc averno,
Nam quivis Dæmoniacus
Cottoni est vatidicus.
Tu qui adis officinam
Audi nostram disciplinam:
Si piget multum laborare
Cum velis laute victitare,
Confer te ad nostras caulas,
Faxo spernas Regum aulas.
Nos nihil vile obsonamus:
Austerum vinum non potamus,
Non libet nobis mendicare,
Nudisq; plantis oberrare,
Nec nos duriter cubamus,
Plumam mollem nos amamus:
Odimus mendicitatem,
Dum crepamus paupertatem.
Pauperes quidem nos amamus,
Sed perraro hos visitamus:
Divitum lectis assidemus,
Vbi est, unde quid speremus:
Dum narrant quantum peccaverint,
Nos quærimus quid legaverint:
Scribe filii nos hæredes,
Lega fundum, dona ædes,
Nos pro te supplicabimus
Et requiem cantabimus.
Semper cura est de culina,
Hæc est nostra disciplina,
Quid tu qui hic substitisti,
An quod quæris invenisti?
Dic in aurem, si profari
Times, noli me celare;
Doceri vis æquivocare,
Absq; culpa peierare,
Vis mentiendo non mentiri,
Et in arte hac erudiri:
Lege nostros Aphorismos,
Et contortos syllogismos.
Novi: quæris percussorem,
Vel murorum suffossorem,
Qui nôrit sicam intentare,
Vel venenum temperare:
Intra nostrum penetrale,
Quamvis nil hic prostet tale,
Producet tamen noster penus,
Omne sicariorum genus.
Non nos ipsi hoc præstamus,
Assasinos subornamus,
Magnis promissis oneratos,
Atque ad quidvis animatos.
Præcipui nostri Rectores
Huius sunt artis Professores.
Hi submittunt proditores,
Hi subornant percussores,
Excitant seditiones,
Nutriunt rebelliones
Modo iubeat Romanus
Vel sic postulet Hispanus;
Servit his, cor, sermo, manus.
Omnis iam terra nostris scatet
Qua fidelis Orbis patet,
Vbiq; aut iam succrevimus,
Aut iam sementem sevimus.
Hispania nobis genetrix,
Italia nobis obstetrix
Gallia nobis mammam dedit,
Atq; hucusq; victum præbet.
Hinc Germania late patens,
Et Polonia fructu scatens,
Noster fundus, noster penus,
Hic augescit nostrum genus.
Hæc alte præco gloriatur.
Hos qui profectus admiratur,
Is certe vetus dictum nescit,
Quod mala herba cito crescit.
Sed iam accurrunt mercatores,
Nondum spernuntur mali mores,
Sceleri dum cedunt honores,
Nunquam deerunt hic emtores.

Alivd.

Veni Rythme mi dilecte,
Surge versus nunc neglecte,
Quondam lepos antiquorum,
Pange labes seductorum.
Fratres carpe Iesuitas,
Et perversos hypocritas,
Qui pastore gloriantur,
Cuius gregem populantur.
Sancto gaudentes nomine,
Sed cuius carent omine,
Non sunt Christi satellites,
Sed Antichristi velites:
Ævi nostri Legulei,
Renascentes Pharizæi,
Quæ perversa sunt probantes,
Et quæ recta sugillantes.
Christi legem ore sonant,
Iesu fidem verbis tonant,
Sed dictis facta dissonant,
Nec sunt quod esse simulant.

Iesus dabat cunctis pacem,
ed hi subdunt bellis facem,
Hi principum sicarij,
rbisq́ incendiarij.
Iesus regna stabilivit,
egi Regis obedivit,
Cæsari tributum pendit,
um quid iuris sit ostendit.
Hi regnorum proditores,
tq́ legum fraudatores,
Reges volunt iugulare,
sic plebem subiugare.
Sensit magnus Rex Francorum
tum septo labiorum:
Præsens læthum vix evasit,
uod hic sacer ordo suasit.
Rex Anglorum est documento,
um Magnatum Parlamento.
Vnoq́ ictu destinati
eci, Rex, Regina, Nati.
Horum grex hoc adornârat,
Garnetus comprobârat,
Cum Gerardo, cum Greenvvello,
cum perfido Cresvvello,
Omnes falsi proditores,
iserorum seductores
Qui quod pijs præparârunt
se & suos derivârunt.
Dum Romano famulantur,
Hispanis adulantur.
Nil nisi lites quærunt
e bellis bella serunt.
Testis bellum Hungarorum,
estis lites Polonorum
Et Russorum dira pestis
argus nostris dictis testis.
Nam cur aulas frequentatis,
ures principum captatis,
Nisi ut dolos necteretis,
Et secreta proderetis?
Iesus docet ignorantes,
Et attollit laborantes;
Ignorantes isti incantant,
Laborantesq́ supplantant.
Ignoranti nugas vendunt,
Imprudenti rete tendunt,
Tam nummorum appetentes,
Quâm salutis negligentes.
Hinc moribundos fascinant
Et cor ægrorum lancinant,
Non ut ferant levamentum,
Sed ut auferant argentum.
Sic professi paupertatem,
Et crepantes egestatem,
Arcas suas implevêre
Opibus, quas corrasêre.
Iesus non vult superbire
Suos nec fastu prurire,
Sed suadens humilitatem
Omnes docet lenitatem.
Quid istis arrogantius?
Quid istis petulantius?
Dum detrectant alienis,
Sua laudant buccis plenis.
Bonosq́ calumniantur,
Dum de bonis mutuantur,
Neve advertant hi qui legunt,
Probris sua furta tegunt.
Gratis legunt, gratis docent,
Aurum legunt, viro nocent:
Cùm promittant cuncta gratis
Nulla merces ipsis satis.
Vt à luce lucus dictus,
Et ut homo est, homo pictus:
Sic à Iesu, Iesuita,
Quem, si sapis, semper vita.

VPPLICATIONES THEOPHILI EVGENII D PAVLVM V. PONTIFICEM ROM. ITEMQVE AD IMPERA*torem Aug. Reges Franciæ & Hispaniæ, omnesque Principes Christianos pro Reformatione, seu redintegratione & restauratione ad primum institutum Ordinis Iesuitarum.*

HÆc omnia quę ab initio huius Tractatûs Iesuitici hucusque commemoravimus, cûm ita se habeant, ut habent certissimè, non immeritò Theophi-

lus Eugenius quidam in sua PROTOCATASTASI vehementer queritur, hanc præsentem Societatem, ut hodie se habet, à prima sua institutione in peius subinde ruisse, & in aliam prorsus declinâsse: utque reformetur & in pristinum statum reducatur suppliciter petit. *Respublica*, inquit, *Romana à Cõsulibus ad Decemviros, rursus à Decemviris ad Consules redijt; ab uno Dynasta Athenienses excusserunt jugum, ut sibi sui rursus præessent. Hunc recursum præsens Societas Iesuitarum exquirit, quousque (inclamant Patres) exulem patiemur sacram Themidem? quousque à nobis peregrinabitur prima Societas? verine sumus an affícti Iesuitæ? si veri, cur primis dißimiles sumus? una erat prima Societas, unis votis, una solennitate, una profeßione, nunc duplex: illi profitentur se professos, & eminent; isti diffitentur, & subjacent: illi solennes sunt religiosi, isti simplices. Duces sunt illi, & regunt: Coadjutores sunt isti, & serviunt: illi coluntur ut domini, isti despiciuntur ut subditi; habentur illi in Collegijs ut Senatores, isti ut plebæi; illis obligatur, ac debet seipsam, Societas; isti seipsos obligant Societati, nec tamen illis obligatur Societas, nihil promittit: suaviter illi monentur ut socij, si quid peccent, severè dimittuntur isti, ut ascripti clientes, si quid aberrent; splendidè illi in congregationibus vivunt, & lautis excipiuntur mensis, parcè isti, in collegijs, & cõmunibus pascuntur cibis: cõmoda ferũt illi viatica, dum peregré mittũtur, equis et rhedis feruntur, isti subsidiaria pecuniola, & ære leves, ire jubentur, sarcinulis onusti, & pedites itinera carpunt: si quid facile ac molle est, hoc illis molitur, ac mollitur, istis si quid durum ac difficile, cudendum ac tundendum imponitur. Vbi prima Societas? in qua eodem omnes religionis gradu ac voto, Profeßi, mirifica ac singulari charitate intenti, tunc se beatos putabant, cum suis fratribus pauperiores, ac dejectiores essent, cum durioribus clavis in cruce confixi, cum sitim, frigus, inediam, nuditatem, ad fratres redimendos perferrent? Abijstis in cœlum Ignatij, Xaverij, qui vestris corporibus infensi, aspera quæq patiebamimi ut fratribus vestris, commodo essetis. Alijs præcipiebatis temporata, ac non difficilia, vobis importuna, ac vix ferenda tenebatis, nnsquam hilares, nusquam contenti, nisi in laboribus supra modum, semper orantes, semper attenti, ne vestri fratres supra modu urgerentur. Quis nunc in Societate tutus? si superiorẽ adversum habueris? quis tranquill degere potest, si tempestates excitet Rector? quis rectâ ire si cornu ferit, non habet collegam superior, abrogata est Collateralis potestas, qui sævientem poterat coërcere, suffragiis vis omnis adempta, omnis potestas, in Dynastia superiorum includitur, nihil consultores ratum faciunt, verbo ac mente superioris stant & cadunt omnia. Si vafe sit superior, quem non deludet? si præceps, quem non offendet? si tectus, cui non cavendus? si levis, quem non avertet? nullus excandescat, nemini convitium facio justis ac bonis sua sit laus, virtutem amplector & suspicio, vitijs securim inijcio Quis superiores aliquos nesciat, hac summa potestate abuti posse? cur tot querelæ emergerent? cur tot supplices libelli? cur tam crebræ vituperationes? cur tam mult istorum hominum frementibus iris è Societate abacti? quos tamen omnes Ordines amant, & optimi quique in cœlum laudibus vehunt? cur tot accusationes? Si non jam ali quid rei tenerentur, si modestiæ fines nulli transilissent? Quid audentes facit? impunitas Quid præpotentes? Dictatura. quid securos? cæterorum infirmitas. quid fortes? imperium, quid inclementes? pertinacia; quid imperterritos? enervata suffragia. Nihi in prima Societate simile visum est, cum suffragijs cohiberentur superiores, nihil incompositum, aut iniquum Patres animadverterint. Si quid immineret periculi, conspirantibu animis è vestigio propellebant: si quem vexatum conspiceret, non sinebant extrema pati ereptum molestijs paci restituebant suæ, & religioni servabant, æqua justitiæ lance ponde rabant omnia, nulli, si non propria stultitia procrearet, malum accersebatur. Hæc inte privatos parietes.*

Quid si externa referam? si ausim compellare Xaverium ut sanctitate su pudorem inijciat? nihil de paupertate, nihil de laboribus, nihil de mansuetu

dine, nihil de religioso in socios amore, nihil de visceribus charitatis, quæ omnia in illo commendatissima erant. Sed audiant, quis erga Episcopos fuerit, nónne ut Subditus obsequebatur? nónne prehensabat genua, nonne singulari cum modestia facultatem poscebat prædicãdi verbũ Dei? nonne socijs hoc præscribebat: ut Episcoporũ dicto audientes essent, ut nihil nisi probantib. ac benedicentib. illis aggrederetur, cum omni hominũ genere simplices ac sinceri viverẽt? summos & imos, æquè, tenues, divites, nobiles ac ignobiles, pari charitatis lege, ad viam salutis, ad regnũ Dei adhortarentur? Nunc verò quis Epicopis honor redditur à Iesuitis? urgent summum Pontificem, ut ab eorum ditione vindicentur, jura nova extorquent, quibus, ajunt, se sine Episcoporum approbatione ac benedictione conscendere pulpita, conciones habere, suscipere pœnitentes ad absolutionem peccatorum, ampla cum legatione ac potestate solvenda ab Episcopis crimina dissolvunt, Pontificium exercent pœnitentiæ tribunal. Clemens VIII. providentissimus Pontifex, hoc satis intellexit, cùm societati prohibuit in Italia, ut ne ulli ex socijs confessiones exciperent, sine suorum Episcoporum facultate, nulli de casibus ab Episcopo reservatis absolverent, nulli per Episcopum excommunicatos Ecclesiæ communioni redderent, Privilegia vel revocavit, vel diminuit. Quomodo subsunt Episcopis? quos ut patres ac judices suos recusant: quibus occludunt januas, si mores explorare, si domesticæ disciplinæ ordinem introspicere, si monere velint, si emendare, si ad suam ædem pro majori cultu divini numinis advocent, si uti illis ad divina ministeria cogitent; Novit illustris admodum ac reverendus Episcopus Carpentoratensis, Caponius, Florentinus quoties appellaverit suos Iesuitas, ut cùm novos Sacerdotes consecraret, aut sollemnioribus festis sacrum faceret, sibi præsentes habitu clericali assisterent, quoties id se non posse objecerint, petenti nuncium remiserint.

Sicut prima Societas unam charitatem, unam professionem, unam vitæ sanctitatem, ita unam Ecclesiæ sanctæ consuetudinem, unam Episcoporum observantiam, unam cum omnibus religiosis unitatem ac conjunctionem, jus unum religionis amplectebatur. Quis non clamet Iesuitis? induimini Christum, sicut induerunt patres vestri, vivite recti ac boni, eundem sumite spiritum. Concionamini, gratissimum est, quis non vos amet? consolamini pœnitentes, quis non laudet? adolescentes instituitis, sanctè & egregiè factum: hæreticos confunditis? pergite, vincetis, Deus pugnabit prælia vestra. Sed quis domesticæ vestræ ambitionis consilia probet: quam ut fulciretis Coadjutorium Sacerdotum gradum, præter Ignatij mentem composuistis, quos vestræ Societatis levis armaturæ milites, & quasi velites, facilè sacramento exolvendos de industria facitis, ut per illorum tenuitatem, abjectionem, conditionem denique instabilem professionem erigatis? Cur vestram Societatem comminuitis? cur tot indoctis vel imperitis obscuram redditis? cur Ecclesiæ Dei hujusmodi religiosos paratis, quos vestræ professionis indignos judicatis? Cur non omnes vestros Sacerdotes, ut potestis, ut commodissimum ac facillimum vobis est, ad unam professionem, ijsdem armis, eadem virtute, eadem Scientiæ viâ instituitis? adornatis: cur Pij V. de hac re decretum extinxistis? cur primorum patrum vestrorum exemplum contemnitis? qui ut omnium animos religioni connecterent, eadem studia, eadem amoris ac professionis vincula, proponebant, qui nullum ferre poterant, quem non idoneum ac factum ad hanc unam votorum solennitatem comprobassent. Hinc ardor omnium communis, unum opus, una contentio, ut Christo frugem aliquam facerent, ut Ecclesiæ non infructuosé operarentur. Nemo se ipsum, nemo professionem illam vestram dissimulatione, contentione, & mirificis illis artibus venabatur. Non hoc erat adhuc territamentum, quo integræ virtutis, & eruditionis religiosi, non justè à Superioribus deijciuntur, si quid miserabile persuaserit invidia, vel impos mentis alicujus exarserit impotentia. Quid tam invisum in prima Societate, quàm supremus iste paucorum dominatus: qui ad dignitates provecti, cùm ex voluntatis suæ ductu omnia meditentur, & faciant, eos tantum promovent, qui ad ipsorum mores sese totos componunt, qui ne transversum quidem unguem à nutu discedere, qui placere, qui capiti pulvinum subijcere, qui

cubicula quasi beatas sedes invisere, qui omnia clientium officia noverint exhibere? quid minus religiosum? quàm velle coli? quid tam factum ad fastum, quàm encomia, acroamata, libenter audire, sui observantes extollere, honores honoribus remunerari? odia malefactis explere? ultione delectari? Quid aliud videre licet in aula Principum? quas alias artes didicerunt ij, de quibus Christus ait, Qui in domibus Regum sunt? Resumite suffragia, unus regat Senatus religiosus, non unus, sed unitas Patrum, non una, sed unanimis voluntas? plus vident oculi, quàm oculus, plures manus fortiores: Spiritualis ista tam absoluta potestas in sola sede Apostolica & Ecclesia à Deo constituta est. Nihil moveret Rector, nihil tentaret ab æquitate dissentaneum, nihil quod grave esset, socijs imponeret, si sociorum expectarentur suffragia. Si superiorum electio ab his votis penderet, frigerent aulicæ istæ affectationes, contemnerentur inania illa obsequia, astus omnis, & industria vilibus tantum animis insisterent. Multi ex fortunatis illis superioribus, quos potentiorum favor unus erexit, quos artes suæ, ad celsos gradus extulerunt, jacerent in pulvere, imis subsellis subsiderent, vix aditum ad infima munia reperirent. Suas illi decoquerent iras, non impellerent tam crebris molestijs obsistentes adversus cupiditates suas, religiosos, continerent se, ne Patrum suffragijs fracti, pœnas in propria capita contorquerent. Quod bonum orbi? nonne illucebit pulcherrimus ille dies? quo renascentem primam Societatem intueri licebit? quo Patres antiquiores sibi reddi præteritos annos gratulabuntur? Decernat Pontifex, procurent Episcopi, suis in Regnis imperent Reges, Respublicæ statuant, inseratur Societati primus Societatis spiritus, firmitas religiosis reddatur, solenni professione: modestia, suffragiorum authoritate; justitia, plurium & optimatum gubernatione: Charitas, una votorum, studiosorum ac consiliorum communicatione. Non est antiquanda Societas, sed renovanda, non fulmine percutienda, sed sua luce illustranda: quis obductam caligine hanc lucem velit? quis obtectum & oppressum amplissimum ordinem? Nullus condemnet Theophilum, si hoc peroptet, vel D. Bernardum insectetur; qui suæ familiæ religiosos & externos Epistolis & adhortationibus severâ reprehensione plenis commonefacit. D. Bernardum dilaceret ille, qui summo Pontifici Eugenio non parcit, qui vitia aperit, ut avellantur, pericula designat, ut evitentur, nec tamen existimavit, se ulla infamia vel suos religiosos, vel curiam Rom. aspergere: D. Gregorium Nazianzenum discerpat ille, qui Episcopos ferme religiosos omnes, et ex cœnobijs ad Episcopatus abstractos justissimis aculeis pungit, ut sentiant: armatâ oratione huc illuc versat, ut ad se redeat, ut perversis moribus renuncient. Ne dentem infigas, quisquis eris in Palamedem Vlysses: Certè si verus Iesuita, si Loyolæus, vera, sana, atq; utilia proponenti nunquam succensebis, nec alios, quàm dissimiles Beatis Ignatio et Xaverio vita ac moribus homines verberari censebis.

PRÆSENTIS ORDINIS IESVITARVM GRADVS ET IVRA, ET EIVSDEM AD PRIMVM INSTITVTVM REFORMATIO AC REDVCTIO PETITVR.

Non omnes eodem jure potiuntur, qui in hac Societate sunt, non eodem titulo Religiosi. Alij Scholastici, alij Sacerdotes Coadjutores spirituales nuncupati, alij Coadjutores Laici, alij Professi sunt. Hæc est Scholasticorum sors. Post duos novitiatus annos, tribus Paupertatis, Castitatis, et Obedientiæ votis obstringuntur, quæ simplicia secundum Societatis constitutiones emittuntur: hæc vota devinctos tenent, quamdiu Societati placet. Scholasticos suos Societas, si velit, dimittet, et non ob grandes causas? quartũ insuper addit votũ scholasticus, nempe se ingressurũ in Societatẽ, esto enim, per bienniũ in novitiatu fuerit, nondũ tamẽ de Societate est, in quam se pollicetur ingressurum, quamvis parentibus valedixerit, Clericali Iesuitarum habitu vestitus inter ipsos degat, doceat, concionetur, nondum tamen ingressus est Societatem, cui se mancipavit, & in quam admissum se iri sperat. Nihil enim illi aliud prater spem; fiducia, ac securitas nulla, si recuset Societas.

d nutum Scholastici obedire debent, non utuntur quidem bonis suis, suaque re paterna, mini tamen sunt patrimonij sui, & jus in illud integrum retinent, (adhuc enim periculum cursum studiorum tenent) in quo si quid adversum incidat, repelli possunt à Societa-, & ad suos dimitti. Probantur in hoc gradu diutissimè: & ad arbitrium superioris l eriguntur, vel jacent, non est Sacerdotium huius exercitationis meta, sed probationis dicium: quidquid laboret, valeátve Scholasticus, nullum suffragij jus habet, nisi Re-r constitutus, sive literas humaniores, sive Philosophiam, sive Theologiam docuerit, ens & nulla impensi laboris habita ratione amandari potest. De illo gradu tenetur ad a-im progredi, si eum Generalis admittere velit. Toto quo sunt Scholastici tempore, nō de-nt se Societatis Patres, sed Societatis devotos, atq; obligatos profiteri, vicesimū tricesi-ūve numerent licet à prima admissione vertentē annum, adhuc quasi in prætexta sunt, & cta per Superiores dimissione, seculares esse possunt. Ne miremur deinceps, tam multorū è ocietate exitum: hac enim lege admittuntur, ut à Societate dimitti possint, & ad secula-m vitam reduci sive inviti, sive volentes: nec curæ est Societati, quid inde conquestionis cclamēt familiæ, nec interest, quòd inde in multos gravis offensio incurrat. Sic enim præ-Societas suis, sicut clientibus domini, quos, cum videtur, à se repellunt: ita suos tum cholasticos, tum Coadjutores Societas reijcit. Vbi satis emeriti sunt, & laboribus fracti cholastici, vel fiunt Coadjutores spirituales, vel Professi.

Ecce tibi, Coadjutoris spiritualis jura: Coadjutor spiritualis declaratur non aptus, & habilis ad Generalis & Provincialis dignitatem, nulli congregationi, nisi alio titulo in-resse potest. Tria vovet, Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ vota simplicia, quibus ocietati se totum tradit, non tamē paciscitur cū illo Societas quidquā, sed jus integrū sibi servat, sicut in Scholasticorum votis, ut si ipsa velit, absolvere possit à votis, & ad secu-larem statum remittere: ne obulum quidem pro remuneratione operæ impensæ, aut pro a-mentis, dimissis Sacerdotibus tenetur subministrare: statutum est enim Sacerdotes huius-odi institutos esse ad titulū paupertatis, nō professæ quidem, neq; stabilis, sed quam scilicet rvare cogētur, & servant, si dimissis nihil patrmonij vel subsidij aliunde suppetat: si di-ites fundos habeant & æs aliquod, à paupertate exempti sunt. Novæ & insolitæ, in Sa-rdotum ordinatione non ab Episcopis, nō à Consilijs, aut Pontificibus receptus Pauper-tis titulus. Sic figitur Coadjutor spiritualis: cui dulce sit oportet, aliorum servire volun-ti: & omnia perferre: ne si jus suum prosequatur, vel extra Societatem abire compella-r, vel se in difficile, ac fastidijs implicatissimum vitæ genus demergat. Hic Sacerdos So-etatis Coadjutor non est religionis socius, nisi ascititius, (si à Iulio summo Pontifice ex-ripta discrimina retinenda sunt.)

Vltimò, Professi creantur, qui solemnia non simplicia (debet hoc animadversum es-maximum discrimen legenti.) Paupertatis, Castitatis, & obedientiæ vota emittunt: m quartum addunt obedientiæ præstandæ summo Pontifici, ad missiones. Hi Professi So-etati sese obligant, & quia solēnibus votis, & non simplicibus sese obligant, hæc vicissim ota recipit Societas, & contractu mutuo sese Professis suis obstringit. Non possunt illi ad ecularem vitam remitti, firmo & constanti sunt in statu, nec nisi ex privilegio Gregorij XIII. in alium ordinem religiosum à Generali summa cum difficultate, aut certè volen-s expelli possunt. Societatem illi administrant: soli Generalis, ac Provincialis munus beunt. Ius habent suffragij ferendi tum in Generali, tum in Provinciali congregatione. unt & alij Professi, quos trium votorum appellant, securi quidem sui status, & à dimis-one exempti, sed suffragiorum inanes, & à primis dignitatibus exclusi.

Hæc cōvictus ratio. Scholasticis, & Sacerdotib. Coadjutoribus protrita, ac vilia quæq; ervantur: Professis præstantioria ac selectiora: Professis redduntur obsequia, alijs man-antur imperia: Professis, qui ex instituto pauperiores, & dejectores esse deberent, lucidio-a & sublimiora conceduntur: alijs, quibus obligatio minor, nec tam multa vota, graviora nera, molestiores curæ, & obscuræ imperantur.

Non sic factum in prima Societate, quam restituendam assero, in qua, ut Ribadeneira refert in vita Ignatij lib. 2. cap. 13. & professio una sancita est, & suffragiorum vigebat authoritas, & duobus tantùm gradibus, Scholasticorum ac Professorum tota Societas comprehendebatur. Scholastici, ut tyrones, toto studiorum tempore probari debebant Societatis tantum alumni, & candidati habebantur. Professi & probati, pari lege, & eadem conditione cum cæteris Ordinibus religiosis Ordini suo vacabant, ac divino cultu inperpetuum inserviebant. Nulla Coadjutorum Sacerdotum instabili sorte præscriptio & nullus de illorum ascriptitia, & rejectitia conditione sermo: Quæ Episcopis gravis familijs dura ac non ferenda, ipsi Societati, quæ tam multis imperitis, & rudibus sua professione indignis impletur, nec utilis, nec necessaria est. Inseram hic authenticum primæ Societatis Iesu institutum, ipso decem Primorum Patrum stylo expressum, & Paulo III summo Pontifici anno 1540. propositum.

PAVLI III. PRIMA PRIMI INSTITVTI SOCIETATIS IESV APPROBATIO CVM RESTRICTIONE NVMERI AD PERSONAS 60. DVNTAXAT, ANNO 1540.

Paulus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini Militantis Ecclesiæ, meritis licet imparibus, disponente Domino præsidentes, & animarum salutem pro ut ex debito pastoralis officij tenemur, & solicitis studijs exquirentes fideles quoslibet, qui vota sua in id exponunt, Apostolici favoris gratia confovemus, aliasque desuper disponimus, pro ut temporum, & locorum qualitate pensata, id in Domino conspicimus salubriter expedire. Nuper siquidem accepimus, quòd dilecti filij, Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, ac Iacobus Laynez, nec non Claudius Iajus, & Paschasius Broet, ac Franciscus Xavier, nec non Alphonsus Salmeron, & Simon Rodericus, ac Ioannes Coduri, & Nicolaus de Bobadilla, Presbyteri Pompilonen Gebennen. Seguntin. Toletan. Visen. Ebredunen. & Palentin. civitatum, & diœc. respectivè, in artibus Magistri, in Universitate Parisiensi graduati, & in Theologicis studijs per plures annos exercitati, Spiritu sancto, ut piè creditur, afflati, jam dudum è diversis mundi regionibus discedentes, in unum convenerunt, & socij effecti, abdicatis hujus sæculi illecebris, eorum vitam perpetuo Domini nostri Iesu Christi, atque nostro & aliorum successorum nostrorum Romanorum Pontificum servitio dedicarunt, & jam quàm pluribus annis laudabiliter in vinea Domini se exercuerunt: Verbum Dei prævia sufficienti licentia publicè prædicando, fideles privatim ad benè beateque vivendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hospitalibus inserviendo, pueros, & personas rudes ea, quæ ad Christianam hominum institutionem sunt necessaria, & docendo, & demum omnia charitatis officia, & quæ ad animarum consolationem faciunt ubique terrarum, ubi peregrinati sunt, multa cum laude obeundo. Cumque ad hanc almam urbem se contulerint, & in charitatis vinculo persistentes ad perficiendam & conservandam eorum Societatis in Christo unionem, quandam vivendi formulam, juxta ea, quæ ad propositum sibi finem conducere usu didicerunt, Evangelicis consilijs, & canonicis Patrum sanctionibus conformem ediderint, factum est, ut ipsorum sociorum vitæ institutum, sub dicta formula comprehensum, non solùm à multis probis viris, & Deum zelantibus laudetur, verùm etiam à quibusdam ita approbetur, ut illud etiam sequi velint. Formulæ autem prædictæ tenor sequitur, & est talis.

Quicunque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino, atque Romano Pontifici eius in terris Vicario servire, post solemne perpetuæ castitatis votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina

Christiana,

Christiana, ad fidei propagationẽ per publicas prædicationes, vel verbi Dei ministeriũ, spiritualia exercitia, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium, in confessionibus audiendis, spiritualem consolationem præcipuè intendat: curetq; primò Deum, deinde hujus sui instituti rationẽ, quæ via quædam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi, ùnusquisq; tamen secundùm gratiam sibi à spiritu sancto subministratã, & vocationis suæ proprium gradum, ne quis fortè zelo utatur, sed non secundùm scientiam. Cujus proprij cujusque gradus judicium, & officiorum discretio ac distributio tota sit in manu Præpositi seu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni benè constituta communitate necessarius. Qui quidem Præpositus de consilio consociorum, Constitutiones ad constructionem hujus propositi nobis finis conducentes in consilio condendi auctoritatem habeat, majori suffragiorum parte semper statuendi jus habente. Concilium verò intelligatur esse in rebus quidem gravioribus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præposito commodè convocari poterit: in levioribus tamen, & temporaneis, omnes illi, quos in loco, ubi Præpositus noster residebit, præsentes esse contigerit. Iubendi autem jus totum penes Præpositum erit. Sciant omnes socij, & non solùm in primis professionis suæ foribus, sed quo ad vixerint, quotidiè animo volvant, Societatem hanc universam, & singulos sub sanctissimi Domini nostri Papæ, & aliorum Romanorum Pontificum successorum eius fideli obedientia DEO *militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici, tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad majorem tamen nostræ Societatis humilitatem ac perfectam uniuscuiusque mortificationem, & voluntatum nostrarum abnegationem summopere conducere judicavimus, singulos nos, ultra illud commune vinculum, speciali voto astringi, ita, ut quicquid modernus, & alij Romani Pontifices, pro tempore existentes jusserint, ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens, & ad quascunque Provincias nos mittere voluerit, sine ulla tergiversatione, aut excusatione illico, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur, sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quoscunque hæreticos, seu schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles. Quamobrem qui ad nos accessuri sunt, & antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, ac tantum pecuniæ spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta consilium Dominicum possint consummare: hoc est, an Spiritus sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, se laturos sperent: & postquã Domino inspirante, huic Iesu Christi militiæ nomen dederint, die noctuque succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem prompti esse debebunt. Ne qua autem possint esse inter nos missionum, ac Provinciarum hujuscemodi, aut ambitio vel detractatio; profiteantur singuli, se nunquam directè aut, indirectè de hujusmodi missionibus quidquam cum Romano Pontifice curaturos; sed omnem hanc curam Deo, & ipsi Pontifici tanquam eius Vicario, & Societatis Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut cæteri, etiam profiteatur, se nihil de semetipsius missione in alterutram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice esse curaturum. Voveant singuli, se in omnibus, quæ ad Regulæ hujus nostræ observationem faciunt, obedientes fore Societatis Præposito. Ille autem jubeat ea, quæ ad constructionem propositi sibi à Deo, & à Societate finis cognoverit esse opportuna. In prælatione autem sua, benignitatis, ac mansuetudinis, charitatisque Christi, Petri Paulique formulæ semper sit memor: & tam ipse, quàm Consilium ad normam hanc assiduè spectent; & nominatim commendatam habeant institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina decem præceptorum, atq; aliorum similium rudimentorum, quæcunq; secundùm circumstantias personarum, locorum, ac temporum, illis congrua videbuntur. Est enim maximè necessarium, circa providentiam hujus rei diligenter Præpositum, &*

Consilium invigilare; cùm & in proximis ædificium fidei sine fundamento non possit consurgere, & in nostris periculum sit, ne, ut quisque erit doctior, ita Provinciam hanc, tanquam primo aspectu minus speciosam, forsitan detrectare conetur: cùm tamen re vera nulla sit fructuosior, vel proximis ad ædificationem, vel nostris ad charitatis, & humilitatis simul officia exercenda. Subditi verò tum propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatum humilitatis assiduum exercitium, Præposito in omnibus ad institutum Societatis pertinenbus parere semper teneantur, & in illo Christum, veluti præsentem agnoscant, &, quantum decet, venerentur. Cum autem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem, & ad proximi ædificationem aptiorem esse vitam ab omni avaritiæ contagione quàm remotissimam, & Evangelicæ paupertati quàm simillimam; cumq; sciamus, Dominum nostrum Iesum Christum servis suis regnum Dei solùm inquiretibus necessaria ad victum, & vestitum esse subministraturum; voveant singuli, & universi perpetuam paupertatem, declarantes, quòd non solùm privatim, sed neq; etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usu, ad bona aliqua stabilia, aut ad proventus, seu introitus aliquos, jus aliquod civile acquirere: sed sint contenti, usum tantùm rerum sibi donatarum ad necessaria sibi comparanda recipere. Possint tamen habere in Universitatibus Collegium, seu Collegia habentia redditus, census seu possessiones, usibus, & necessarijs studentium applicandas: retenta penes Præpositum, & Societatem omnimoda gubernatione, seu superintendentia super dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad gubernatoris, seu gubernatorum, ac studentium electionem, ac eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium instructionem, erudificationem, ædificationem, ac correctionem: victus, vestitusque eis ministrandi modum, atq; aliam omnimodam gubernationem, regimen, ac curam; sic tamen, ut neque studentes dictis bonis abuti, neque Societas in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subvenire. Qui quidem post cognitum in spiritu & literis eorum profectum, & post sufficientem probationem, in Societatem nostram admitti possint, socij omnes quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum redditus non habeant, teneantur tamen singuli privatim, ac particulariter, & non communiter, ad dicendum officium secundum Ecclesiæ ritum. Hæc sunt, quæ sub præfati Domini nostri Pauli, & sedis Apostolicæ beneplacito, de nostra professione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summatim scriptione hac informaremus tum illos, qui nos de nostro vitæ instituto interrogant, tum etiam posteros nostros, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus hujus viæ, quàm cum multas magnasq; habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum judicavimus etiam statuere: ne quis in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissimè fuerit probatus; cumq; prudens in Christo, & vel doctrina, seu vitæ Christianæ puritate apparuerit conspicuus; tunc demum admittatur ad Iesu Christi militiam, qui tenuibus cœptis nostris favere dignetur ad gloriam Dei Patris, cui soli sit semper decus, & honor in secula, Amen.

Cùm autem nil in præmissis reperiatur, quod pium non sit, aut sanctum; Nos, ut ijdem Socij, qui nobis super hoc humillimè supplicari fecerunt, in eorum pio vivendi proposito, eò promptiores existant, quò se majori sedis Apostolicæ gratia complecti cognôrint, & præmissa per nos approbari viderint, præmissa omnia, & singula tamquam ad spiritualem profectum eorundem Sociorum, & reliqui Christiani gregis opportuna, Apostolica authoritate, tenore præsentium ex certa scientia approbamus, confirmamus, & benedicimus: ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus, ipsosq; socios sub nostra, & hujus sanctæ sedis Apostolicæ protectione suscipimus: Eis nihilominus concedentes, quod particulares inter eos Constitutiones, quas ad Societatis hujusmodi finem, & Iesu Christi Domini nostri gloriam, ac proximi utilitatem conformes esse judicaverint, condere liberè, & licitè valeant. Non obstantibus Generalis Concilij, & felicis recordationis Gregorij Papæ X. prædecessoris nostri, ac quibusvis alijs constitutionibus, & ordinationib. Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscunque. Volumus autem, quod in Societate huiusmodi, neque ad

numerum

umerum sexaginta personarum, Normulam vivendi eiusmodi profiteri cupientium, & on ultra admitti, & Societati præfatæ aggregari duntaxat valeant. NVLLI ergo omninò hominum liceat, hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, benedictionis, oborationis, susceptionis, concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario conraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, &c. Datum Rom. apud S. Marc. Anno 1540. 5. Cal. Octob. Pontificatus nostri anno 6.

Blo.

In his principijs (inquit Theophilus Eugenius) animadvertere licet, quàm sinceri fuerint 10 primi illi Patres, qui suis professis, Christum unum & pauperpatatem eius, ut certũ itæ religiosæ signum tradiderunt. Hic gubernationem antiquam & optimam commẽdari ides, quâ de majoris partis sententia definiri ac fulciri omnia debebant. Ius religionis unũ, olenni professione sacrum, probationem Scholasticorum egregiam: qui diu in Collegijs pieate & literis exercebãtur, donec eum doctrinæ, ac præsertim austeræ & pauperis vitæ spiitũ concepissent, ut solo Christo contenti, sine pecunijs, sine viatico, quæcunq; itinera, etiam d infensas Christo, infestasq; Provincias capesserent; nullos redditus, nullũ æs annuũ possiderent, ut sic expediti, atq; omni mundi sarcinâ spoliati, quò mundo abjectiores, ita Christo hariores viverent. Nihil in hoc instituto, de amplissimis fundis, quibus nunc cõmodissimè r lautissimè professi in Collegijs utuntur & summo jure potiuntur. Nihil de excelso illo rincipatu Monarchiæ, tum Generalis, tum aliorum superiorum Societatis: nullũ, de ruibus doctrinâ Christianâ imbuendis mandatum, quod in speciem tantum ac raptim professi aciunt, quibus præsenti corruptelâ, hoc præsertim infixum, ut de sublimi loco dicere, & in obiliori circulo versari possint. Absens primorum Patrum Societatis Iesu paupertas reonenda est, & despicientia rerum hujus sæculi, non ultra despicienda, sed recipienda: simlex, & novis artibus minimè versatilis vita repetenda.

SANCTISSIMO D. N. D. PAVLO QVINTO SVMMO ECCLESIÆ Dei Pontifici.

Theophilus Eugenius pro redintegratione ordinis Iesuitarum.

BEnè, unus ex Christianissimis Galliæ Regibus, de sancti Ludovici semine & genere, sacrorum te summum Antistitem, & universum Ecclesiæ patrem appellavit. Non minus piè ac verè serenissima illa Angliæ Regina, te Petri collegam, legatum Dei, judicem orbis Christiani salutavit. Excelsa tamen ista, & super omnes elata dignitas, omnibus te, servis Christi, jure paternæ sollicitudinis, & Apostolicæ administrationis, obligatum facit. Nõ adimit curas, sed adijcit Petri principatus. Quidam ex vatibus, ait, sapiens sapientiã profitetur ac proloquitur: vertam ego in præstantius elogium, summus Pontifex de summæ potestatis solio, veritatis oracula reddit, nulli justam opem flagitanti denegat. Multorum ego nomine, tenuitatis licet meæ conscius, ad hanc sedem Themidis, & justitiæ, ad hanc aram fiduciæ, ad hoc commune solatium bonorum omnium confugio. Non est nostræ causæ leve argumentum. Aggrediar illud, et proponam tibi, Maxime Pontifex, cùm Religiosi ac viri graves quàm plurimi pervelint expositum, & declaratum esse.

Societatem Iesu, ordinem ab antecessoribus tuis approbatum, & auctum, periclitari dicimus, si non adsis, non hoc ab externo conflictu, sed ab intestinis malis creatur periculum. Periculosa sunt illa vulnera, quæ sub ossibus luridam cogunt saniem, nec ulla se aperiente cicatrice sub oculum veniunt: perniciosius & intimius ulcerant, quò interior plaga.

Antiquum est Pontificibus Romanis, favere Societati, Pius IV. majori præ cæteris amore prosequendos ajebat, Societatis Iesu Religiosos, ob præstantiores ab ipsis Ecclesiæ Dei fructus allatos. Paulus III. pium & sanctum institutum vocavit, non patiẽtur sanctitas vestra deficere, & collabi fultam & sublatam à Pontificibus Societatem.

Non est deliberatius ullum consilium, quàm primæ Societatis constitutio; hoc est, quod

redintegrari cupiunt omnes Societatis Patres, qui primis primorum Patrum suorum vestigijs insistunt. Convenerant Romam Patres socij Beati Patris Ignatij Anno 1538. Deum appellant per tres menses effusa in preces mente, tum hæc decernunt. Societatem sub uno Generali perpetuò constituendam, emittendum votum expressum obedientiæ summo Pontifici, ut sacræ fidei causa, parati sint Socij, ad nutum summi Pontificis, quasvis obire regiones, nullum abnuere pro animarum salute, laborem: Ijs, qui profitentur, imbuendos esse catechesi Christiana pueros, unam quatuor votorum professionem, potestatem omnem in majori suffragiorum numero stabiliendam. Qui probarentur ad Societatem, Xenodochijs, pijs itineribus, & secretis meditationibus exercendos. Tum exscripta est hæc formula, & summo Pontifici Paulo III. oblata. Probat institutum, non plures tamen ad illud admittendos edicit, quàm sexaginta. Nondum Sacerdotum Coadjutorum est ulla mentio: tum permittente Paulo crescit Societas, admittuntur permulti ad Professionem unam: nihil sanctius, nihil religiosius, mens omnibus una. Paulò post occurrit, Sacerdotes aliquos Coadjutores Professis jungendos esse, qui absolvi possent à votis, & à Societate repelli: difficile est hoc impetrare: non audit libenter Paulus III. tamen quinque annis circiter ab institutione Societatis, anno videlicet 1546. concedit, ut 20. duntaxat Sacerdotes Coadjutores ascribantur. Animadvertebat optimus Pontifex, religiosorum Ordinum æstimator, & judex æquissimus, dissectum iri Societatis spiritum, si votorum illa varietas passim liceret, latere sub illa novitate aliquid, quod postmodum experientia detexit: Stetit primùm Societas sine ulla Coadjutorum accessione, & suis incrementis latè provecta est, vigebat sine ullo decreto, quod, ut ipsorum linguâ utar, essentiale postea visum est: Integra erat, nec tamen illa Coadjutorum ascititia supplementa noverat. Appendix iste Coadjutorum ad Societatem alligatus, Iulio III. annuente persistit anno 1550. tum sub Pio V. anno 1570. & Gregorio XIII. 1584. constitutiones augentur, & illud præsertim de Coadjutoribus nova editione, & novo jure concessum est. Ut nova placet, & quæ ad dignitatem tuendam sunt accommodata: gratissimum est Professis, super Coadjutores eminere, & ne molestum sit illis subesse, dulci deliniunt hanc conditionis abjectionem convictu ac familiaritate.

Professis Professi succedunt, Coadjutores Coadjutoribus, sed ubique datur progenies vitiosior, isti de iniqua sua sorte queruntur, illi de sua retinenda, plus æquo sunt solliciti. Professi Coadjutores suos Sacerdotes ut clientes habere volunt. Coadjutores verò Professos, ut fratres. Sed cùm apud Professos omnis sit potestas, ijdem evincunt facilè, & sub jugum Coadjutores mittunt, relegant ad vilissima quæque, à gubernatione amovent, in modum Plebejorum & rejectorum hominum tractant, dimissionem comminantur, omni suffragiorum jure interdicunt. Coadjutores vociferantur, non debere fratres dominari in clero, vim istam esse, quæ diuturna esse non potest, primæ Societatis consuetudinem repetendam, una professione, æquali omnes firmitate in uno ordine fulciendos, adolescentibus evellendum ambitionis aculeum, non decere ex Apostoli verbis dominationem in Clero, proscribi oportere aliquorũ decemviratus, qui strenuos, quos suis vitijs obstare viderint, ad expulsionem deijciunt: Ut paria sunt religionis onera, etsi dispares, pro diversis meritis, sint honores, vitæ tamen religiosæ statum, eadem Professione ac solennitate votorum firmandum esse. Quid vetat Beatissime Pontifex jure Societatis antiquo, Societatis Sacerdotes ad unam professionem admitti? Quæ Societas, in qua dissociantur vota? discrepant status? diversa est religio? Quomodo unus ordo, una religio, in qua alij perpetuo ac solenni voto constant, alij nonnisi ad voluntatem præfixo, & ad arbitrium aliorum persistunt? Quomodo non duplex religionis ordo, ubi duplex votorum conditio? Religiosi sunt Coadjutores, sed dimittendi ad sæculum, si Societati videbitur. Religiosi sunt professi, sed à religione nunquam absolvendi? Secura in Professis vita, in Coadjutoribus anceps, & plena periculis; Hinc ingemuit & indoluit aliquandò Clemens VIII. Pontifex maximus, cum audivit, eos, qui ad Professionem Societatis provecti essent, non aliter efferri,

quàm

quàm si è Coadjutorum servitute erepti essent. Si una religio, cur non una firmitas? si una omnium pietas, cur non una religionis in omnes charitas? cur alios ut filios adoptat, alios ut mancipes, & assectas frænat?

Consules ordini, Beatissime Pontifex, si jubeas, restaurato primo Societatis jure Sacerdotes omnes Societatis, ad professionem quatuor votorum admitti, nullum in Coadjutorem spiritualem cooptari, ut ad unam pietatem, & consentiens virtutis studium animos omnium unà professio accendat. Superstes florebit simplicitas, frigescet ambitio, tranquillè tractabunt litterarum studia Scholastici Societatis, cúm tranquillum sibi sperabunt ætatis cursum, non minùs virtuti, quàm doctrinæ se dedent, valedicent versutijs, & superiorum benevolentiam sinceritate non prosequutione sibi conciliabunt: non assuescent prehensationibus, & blanditijs, quæ omnem prorsus religionis spiritum extinguunt: non adulationi servient, non illi observantiæ dabunt operam, quâ Professionem potius, quàm pietatem colunt. Satis acres sunt ad litterarum studia stimuli, subeunda doctorum hominum judicia, excellentibus tantùm ingenijs patens palæstra honoris litterarij, laureæ, exedræ, & alia eruditionis ornamenta, Minervæ tholo suspensa, suum ad gloriam ignem satis suscitabunt. Virtutem verò advocabit, & religionem aspirabit Professio. Liberè & verè dicam, non ut Societati labem aspergam, aut ullius nomen proscissum velim, sed ut consulas Ordini Max. Pontifex, quem si non consentanei mores exceperint, in suum sponte exibit exitium.

Duo sunt, quæ vi apertâ in hunc Ordinem sese ingerunt; Ambitionis ardor, fastus, & astus, religiosæ simplicitatis fatum: quæ non sine acerbo luctu sentiunt initi antiquiores & sinceriores Patres. Professorum potestas, immunitas, dignitas, ambitioni fomitem suggerit: Coadjutorum Patrum tenuitas, repulsa, abiectio, Professorum fastui obstetricantur, astum in nefastam simplicitatis lumini, lucem educunt. Professi Patres regunt ad arbitrium, hinc oboriuntur offuciæ: cæteros attollunt, vel depriment, ut collibitum fuerit: audax penes illos fandi suclamandiq; libertas, suppetit illis accurata rerum omnium provisio, eunt & redeunt itinera, equo, pecuniâ, & multo apparatu communiti. Sed quid peccant, per medias telas soluti erumpunt, opipara illis in congregationibus, magno sumptu, mensa paratur: egeant omnes, vexentur imperijs, versentur in omne latus, convicijs exagitentur, pœnis comminuantur: suum si regnum teneat Professus, non est qui judicium ferat, felici loco stant omnia. Hæc videre possunt optimi religiosi, nec tamen pro religiosæ vitæ incolumitate vindicare possunt.

Túne Beatissime Ignatie sperâsti huius notæ Professos? extincti sunt excellentes illi omnis virtutis genere Professi, nunc ad ambitionem pietas conversa: debent in domibus Professis arctissimam degere paupertatem, ac victum emendicare, contrà, delibant optima quæq; in Collegijs, usu possident exquisita, vestiuntur commodiùs, habitant laxiùs, utuntur fratribus ut pedissequis, silent rariùs, liberiùs loquuntur. Quàm conferti ad vestram Sanctitatem accurrunt, ut sine viatico, sola Christi opefulti, vel ad infideeles, vel ad hæreticos mittantur!? Scholasticos plures solent ad Indias dimittere, suo non obligatos voto, ipsi sponsionis rei, & quarto constricti voto, sospites se servant in parationibus locis, & cùm duriora & asperiora inferioribus prædicent, meliora & molliora sibi deligunt. Hæ cum prima B. Ignatij professione longè disconvenit vita, jam tamen Professis usitata, & Scholasticis in spem proposita.

Ecce Ambitionis artes: Professi sunt in apice splendidioris, & facilioris vitæ. Hic Scholasticorum scopus, ne hoc excidant honore, magistris assentantur, suis superioribus blandiuntur, dant auribus quod placet, dicunt referuntque quod arrideat, modestiores ex suis socijs, absimiles sibi, ab astuta illa consuetudine aversos, ad Coadjutores amandant. Vbi religiosus convictus? quæ Christianæ vitæ perfectio? Artifices sæcu-

laris prudentiæ nec dissimulationis expertes evadunt religiosi alumni. Professionem spirant, & sperant, ut suos superent fratres: videt patricios ad dignitates Professione sibi viam fecisse: hæc attingenda est meta. Cum involarunt in arcem, præsunt Coadjutoribus Sacerdotibus eosque despiciunt, hujusmodi professi Rectores plectunt inclementer, pertinaci probro fodiunt, nullas constantiæ dant inducias, quibus gradibus ascendit ambitio, iisdem religiosa simplicitas demittitur, nihil prodest ad firmum & clarum Societatis statum obtinendum, pudentis ac sinceri animi moderatio: advocanda est industria, occultis nitendum est machinis, versuta solùm emergunt ingenia: qui vaferrimus est hic digito signatur, conijciuntur in illum ora & oculi, committuntur illi Collegia, si quæ sunt res cum illustribus viris, ipsius consilio componuntur, laudatur quidem sed absens, & exul à Societate candida simplicitas, ne manum quidem ad illum verterint, qui nesciat simulare expressum; per hanc morum corruptelam quis illuceat virtutis dies? ubi vinculum? quod conjunctos religiosa necessitudine animos, devinciat? cùm nullus adsit expressus dictis & factis candor? Nihil in hominum cœtu mutua illa, quæ inter Societates intercedit, confidentia dulcius, nihil beatius, nullum gratius solatium ore fideli, & consentienti pectore: si cura, & sollicitudo ambitionis se interserit, acescunt hæc omnia, sapit fucus: est qui pigmentis bona decoloret sua, & malit imagine sinceritatis illudere quàm vera virtute ambire. Defertur religiosus habitus, serpit sæcularis animus, immittit se blandus, & cum externa disciplina consuescit, in aula, in cameris, in scholis, in porticu, in impluvio, in AEde, in suggestu, nusquam non adest prudentiæ perversæ genius, ineptæ gloriolæ præstigijs, piæ simplicitatis egentes, & ad astutiam verbi faciles irretit. Hinc illæ totius orbis querelæ, astutos esse Iesuitas, non esse rudes versutiæ secularis. Hinc exigua dictis fides, suspiciones artificiorum satis firmæ, alienatio optimatum à Societate: subdifidunt de fidelitate reipublicæ, Senatus regij de factione nimia conqueruntur, multa graviter incusant, scripta cautius interpretantur, & notant. Socios calliditatis potius tentandæ, quàm eruditionis aut salutis accipiendæ studio explorant.

Perperam illa præclara munia, si evellitur ex animis hominum, sanctitatis opinio, si minus simplex, & à sæculo parum remota Societas habeatur.

Nollem propterea Selectis viris, qui in Societate sunt, injuriam fieri, admiratus sum sapientiam & prudentiam Claudij Aquavivæ Generalis, Mutij Vitelleschi assistentis comitatem, Fabij de Fabijs pietatem, Iustiniani Genuensis doctrinam & integritatem, ut ne quàm plurimos alios citem, quorum nomina in diversis Provincijs illustria sunt, & ob clarissimas virtutes celebrata: sed ea vestræ Sanctitati redhibeo reconcinnanda, quæ multorum vel vitio, vel incuria pessundata sunt, & afflicta. Religiosæ modestiæ placida demissio dimissa est? revocetur. Squallet ignara fraudis simplicitas? suo nitori restituatur. Insidiantur angues gemini, ambitio & versutia? suffocentur.

Postulant præterea sinceri Patres Societatis, ut innovetur statutum decem Patrum, quo res omnes ex majori suffragiorum pondere, ac numero, & non ex unius definitione, concludi debebant. Quæ ad institutionē animæ spectant, ad morū examen, ad fidei stabilitatem, solus Pontifex Rom. etiam de sede motu proprio constituit, & dicta Rom. Pontificis Spiritus sancti afflatu inspirata, securè pronunciantur. Illi non caligo potest, non nubes eripere lucem, immotum est divinæ pollicitationis decretum, hæresis ineluctabile fatum, Petri fidem deficere nunquam. Non habes Collegam Beatiss. Pater, & in Ecclesia Dei præsente semper & custodiente divino spiritu, à recta sapientia dimoveri non potes. Hanc possides potestatem, figendi refigendique motu proprio quod suggesserit in Ecclesia Deus.

Deus. Non est in religiosorum superioribus similis authoritas: præcipere debent statuta, fas non sit illis suorum rejectis suffragijs, pro arbitrio quæ visa fuerint, imperare. Stent pluribus & melioribus sententijs, ne Rectores ac superiores Societatis in suo ordine parem cùm vestra sanctitate, sibi potestatem vindicent: non est illis major promissa cœlitùs gratia, quàm Ecclesiæ Episcopis, nihil tamen Episcopi, ac diœcetæ in Synodis sine suorum suffragijs decernunt, cur se subducent à communi jure, qui ad errorem procliues, ut cæteri, in eandem jacti sunt humanæ infirmitatis aleam? cur in suis Collegijs affectent eam authoritatem, quam Romæ & in universa Ecclesia summus Pontifex detinet? Vidi deceptos hoc errore Rectores aliquot, qui etsi Clemens Octavus sanxerit, ne quis Societatis, Sedem Apostolicam petens, per superiores à cœpto deturbaretur, tamen suos Romam petentes, ut summo Pontifici multa detegerent, injusto anathemate afflixerunt, (non enim ligare poterant) & impatientes appellationis ad sanctam sedem diris devoverunt.

Hoc mihi semper suspectum fuit, atque esse debuit, religiosos, qui se gloriantur summo Pontifici servire, & vivere, Pontificis tamen judicio nolle se sistere, ne de suis negotijs ac rebus certior fiat summus Pontifex pertimescere. Technas moliri omnes, ne conscius sit gubernationis, ducere crimini, si quis Pontifici castiganda proponat, proscindere verbis, aspergere dedecore, quem viderint apud Pontificem esse, & sanctæ sedis Apostolicæ, & Ecclesiæ, ut par est, magis, quàm suæ dominationis, amatorem. Ne viri ipsi Societatis Superiores, ne plus æquo potentes, ex primæ Societatis decreto, servandis suffragijs alligentur, nihil innovent, aut mandent, refragante Sacerdotum Collegio: nullus excepto Generali proposito, ultra triennium superior persistat. Non præsit ullus, quem vel congregatio, vel Collegiorum Professi non elegerint, nullus ad congregationem Generalem vel Provincialem proficiscatur, quem non statuerint Collegiorum Sacerdotes. Nec vestræ Sãctitati satis unquam cautum sit: inquirat de illis, audiat, probet, quid rerum agant, num ut superiorum jus augeant, de vestra potestate aliquid detrahant: num putent, vestræ Sanctitatis esse, religiosorũ querelas rescire, leges ac disciplinam omnem ponderare: Subodoratus enim sum nescio quid, secularem nimirum appellabant Pontificẽ aliqui: Ignaros vitæ religiosæ Cardinales: eosdẽ esse sæculares, ac de obedientia religiosa, de mente, de consuetudine, de administratione sententiam ferre non posse. Obstupui, nec nisi offensis auribus recessi, multa volutans animo, & hoc præsertim, præsentes vestræ Sanctitatis oculos, quasi de specula prospicere debere, quo tam multæ immunitates, tam magnæ facultates hujusmodi religiosos efferre possint.

Superest, ut inane otium, quod in aucta multis hominibus Societate, pernitiosum est, utili ac religioso otio hauriatur. Superfluis excursionibus erecti, ac læti vagantur ex illis plurimi: volitant per urbes, & ne sellis suis immorentur, occupationes externas quærunt, alienis distinentur negotijs; solemni tandem choro poterunt contineri. Si decantent officium, Beatissime Pater, si concentum amẽt cœlestem, si rebus divinis adsint, si hoc genere religiosæ servitutis non eximantur, si die ac nocte bonas horas psalmodiæ impendant, otium futile, serijs impedimentis trudent, non salutationibus crebris, non protractis sermonibus sese effundent, non de Principibus, non de Prælatis curiosius inquirent. Rixæ, dicteria, admurmurationes, risus, de cœtu Societatis disijcientur, cõtentiones, quæ religiosos animos dedecent, cavillationes, (quod decurtatæ simplicitatis ludibrium?) & aliæ noxæ amovebuntur. Si divino huic officio assuescent adolescẽtes Societatis sæcularia fastidient colloquia, non tenebuntur illa urbanitate sæculari, ad quam se instituere solent; synceriores & puriores gemitus Christo suo dabunt, non se vertent in illam verborum dissimulationem, ac varietatem, senes felicem obitum meditabuntur, habebunt in quo desertam senectutem consolentur, tædium cubiculi jucundissima divini cantus vicissitudine traducent in tranquillissimum otium: pax vigebit summa in Collegijs, non observabunt sæculares, Societatis religiosos, tam familiares & vagos: & ideò diligent magis. Sed istis

omnibus reclamabunt aliqui. Qui? Maximè Pontifex? Quinam obsistent? qui professionem illam unam condemnabunt? qui debilitare suffragiorum vim? qui psalmodiæ obstrepere poterunt? illi, quos professio, at non religiosa perfectio delectat, qui soli decernere, qui student vivere liberi ab omni religiosa observantia. Quinam insurgent? illi, qui decem primorum Patrum institutionem sepultam esse cupiunt, qui nolunt in primam pietatem recurrere, quos pudet & tædet multos habere pares, multos professionis suæ Socios, qui se examinari, facta sua in judicium vocari, qui se ad obedietiæ ordinem redigi pertimescunt. Romæ numerantur ferme quingenti: si liberè loqui possent, nec impedirent pauci philautiæ & honoris sui tenaces, primos decem primorum Patrum mores reposcerent, Professionem unicam, jus commune suffragiorum repeterent, & solemnem celebrarent chorum in locum illius, quam retinent molestissimæ, optimis quibusq; pomeridianæ & vespertinæ recreationis: quàm parum abest, quin jam congregationis statuto sustulerint.

Hanc repetunt primæ Societatis redintegrationem selectissimi è Societate Religiosi. Vestræ Sanctitati gratias agent immortales, si ambitionem, ac versutias excedere jubeat, auream sibi gratulabuntur vestro Pontificatu rediisse pietatem, suo æquitatem sessuram loco, reperta primæ Societatis fundamenta, statum erectum. Potuit à Professis indifferentium Ordo, à Beato Ignatio institutus, abrogari, expunctus est collateralis à Collegijs, quem B. Ignatius ad temperandam Rectorum potestatem, Rectoribus opposuerat, Collateralis Patris istius consortium Rectores, ut potestati suæ adversum extinxerunt: cur non ab ijs pari ratione Coadjutorum inutilis gradus auferetur? Cur non à vestra Sanctitate (cum soli cœnodoxiæ, & propriæ amantes dignitatis hoc facere recusent.) Sacerdotum Coadjutorum gradus obliterabitur? Plures & meliores erunt in Societate viri, si omnes professione digni esse debebunt: Confessarios & Coadjutores Societas habebit præstantiores. Quid mirum si examinari volunt Episcopi Iesuitas, ne indigni confessiones audiant? nimirum Coadjutores Sacerdotes ad id muneris dantur, quibus interdictum est studere, qui repulsi sunt à scientijs, vel quòd genere viles essent (quod heu inter religiosos discrimen!) vel quod ad mensæ ministerium magis apti. Quis non justè dicat, conqueri Episcopos, dum Sacerdotes eos sibi consecrandos vident, quos nec patrimonij, nec beneficij, nec Professionis titulus, de certis alimentis securos facit? quos hodie religiosos, cras seculares esse posse nôrunt, si Superiores velint? quos mediocriter literis tinctos, Philosophiæ ac Theologiæ rudes, ad gubernandas tamen conscientias destinari sciunt? Quod si sint Coadjutores aliqui Sacerdotes, qui virtute, scientiâ, eloquentiâ non solùm adæquent Professos, sed superent, (non incredicile certè facinus, sed exemplis clarum) quis non videt, diversam illam distributionem, ex aliquorum sensu, ac voluntate, ut ambitioni suæ velificentur, obfirmatis animis retineri? Quis non hanc manifestæ dissensionis, ac divisionis sementem, ac segetem putet? Qui Sacerdotio dignus esse potest, Professione sui ordinis (quæ est religionis & sanctitatis solenne pignus) indignus esse non debet. Vrgent Episcopi, ne Sacerdotes vitæ ac firmitatis suæ incertos, ne parum ad Societatis munera dignos instituant. Patres Societatis eximij, quorum hæc dictata scripsi, pro Christi amore, pro Societatis nomine, & redintegratione vehementer expostulant. Reges & Principes peroptant, ne dimissos & afflictos tam sæpè religiosos in suis Provincijs habeant: indigenæ, ac cives percupiunt, ne de Societatis Religiosis subdifidant, ne coguntur per conctari, sitne Coadjutor, an Professus ille Sacerdos: videlicet doctus, an indoctus, servus an liber, aliquis aut nihil, stabilis religiosus, an ad Superioris duntaxat nutum. Religiosæ annuunt omnes familiæ, quæ sanctorum Patrum institutis, & religiosæ antiquitati Societatem adaptatam gratulabuntur.

IMPE-

IMPERATORI AVGVSTO, FRANCIAE REGI CHRISTIANISSIMO, HISPANIAE REGI CATHOLICO; OMNIBVSQVE PRINCIPIBVS CHRISTIANIS.

PRO REFORMATIONE ORDINIS IESVItarum, Theophilus Eugenius.

CAEsar, Reges Augusti, manu, consilio, armis invicti, favete, & estote boni. Non ullus coram Agamemnone Achivorum Principe, nisi sit prorsus amens, nemo vana & inepta dixerit, sed apud vos delectui & rerum & verborū excogitatus sit oportet. Quis accessum speret, qui non sit mente digna? quem non absoluta prudentia efformarit: nec levia, nec nimia referam, sed quæ ab ornatissimis & sapientissimis de Societatis IESV *ordine amplissime didici, & quæ de conscia rerum experientia accepi. Xaverius Navarræus Societatis* IESV *vir religiosissimus, ultra Calpen, & non jam amplius ultimam Thulem, præter Herculis columnas, fidem apud ignotas & exteras regiones propagavit. Vnus ex illorum decem primorum Patrum Societatis* IESV, *Collegio, sanctiones cum Beato Patre Ignatio Loyola, & alijs decem, ad religiosum convictum exactas & breves dederat, quas approbaverat sanctus Pontifex, laudabant Episcopi, convenientes & accommodatas sanctorum Patrum institutis asserebant. Postea adjunxit Beatus Ignatius aliqua, quæ posteri in detrimentum Ordinis trahunt. Privilegia & nova jura à sancta sede obtinuerunt, quibus non sine totius orbis querimonijs, præter summi Pontificis mentem utuntur, ut volunt. Ne aversi mores à Beato Ignatio, ne aliena ab illustri Xaverio vita, ne in Societatem se nova Societas inijciat, ad initia redeundum, hauriendi sunt fontes. Vestri quotquot sunt in orbe subditi Christiani, ac præsertim Patres Societatis, cum ij, qui adhuc in Societate vivunt, tum ij, quos atrox superiorum quorundam animus è Societate migrare compulit, vestris omnes advolvuntur genibus, ut verè Christiano & justo edicto tot selectos religiosos ab importuna vexatione liberos faciatis, arreptam illam superiorum, atque inusitatam potestatem temperetis ac lenibus vestris Imperijs moderemini. Quid tam insolens? quid tam durum ac dirum, quàm tot insignes religiosos, quibus hic ardor erat, ut in votis persisterent, è Societate evulsos? eosque etsi non alienum à Christo, alium tamen ab instituto proposito ducere spiritum? quid tam ferreum? quid tam inhumanum? quàm à Sacerdotum religiosorum cœtu abactos optimos viros, inhospitis & immitibus linguis proscindi? filios de matris uberibus violentâ dejectione ad solum allidi? Quid ita à Societate abhorret, cujus omnes socij dicuntur, quàm ista, non ex primorum Patrum Societatis instituto, non ex Beati Patris Ignatij studio, inducta conditionis dissimilitudo? vitæ disparitas, religiosæ vocationis incertitudo, morum discrepantia, disciplinæ discrimen, onerum & laborum fors disiunctissima? si qui recurrere audent ad sanctum Pontificem, & quæ animadvertunt proponere decreverint, inconstantiæ, & levitatis notâ inuruntur, in desertionis & Apostasiæ crimen ac suspicionem pertrahuntur, tam assiduis & acerbis molestijs premuntur, ut etiam opprimantur. Vnde hæc malorum Ilias? qua parte certè fatalis illa Monarchia transcendit muros, qua certè dejecta strues, qua plena Professis potestas, ac libertas patet. Rogitabunt quis sim; ut ille Homericus, patria mihi omne solum, in quo Iustitia & pietas sedent: Ego Theophilus vester, qui quod olim Athenienses magno Pompeio, ita hâc schedula, quid petant, quid obtestentur à vobis optimi religiosi, manifestum facio. Non sumus, qui quæram, quid Tyridatem terreat, paci studeo, & musis meis, nec tamen quasi qui ad Lucrinum conchas, ita tempus eludo,*

Catholicis Regibus, patriæ & amicis meis servio, & fidem servo, patriæ obsequor, cujus querelas expono, amicis adsum, quibus hanc operam præsto. Rem justam exposcimus. Ordinem Iesuitarum restitui in primogenium vigorem; quid æquius? jus abrogari, quo abutuntur in suam perniciem Religiosi, quid justius? religiosos cum religiosis convenire, quid congruentius? communi lege obstringi, quid cautius? charitatis necessitudinem servare, quid mansuetius? Deo & religionis cultui vacare, quid salubrius? Quinque primis annis, cum sub decem primorum Patrum legibus viguit Societas, unica Patrum tenebatur Professio, omnes eodem religionis jure potiebantur, iisdem quoque votis solennibus sese Deo consecrabant, non erat novus Coadjutorum Sacerdotum gradus, qui cum solennibus votis astricti non sint, è Societate cum videbitur dimitti possunt, quidquid in ea temporis, etiam si triginta annis perstiterint. Non erat hæc religiosorum Sacerdotum forma, quorum status ex mero superiorum arbitrio pendet, non illa Malea, non Syrtis periculosus scopulus, non hoc votorum discrimen: ex quo magna est in Societate perturbatio, quæ in prima eiusdem institutione inaudita erat, cum secundum jura solita religionum, una duntaxat Professio colebatur. Præfigatur iterum justitiæ & pacis regula, unius Professionis vinculo: nemo queretur de perpetua vitæ suæ inconstantia, nemo vicissitudinem rerum pertimescet. Sperabunt Scholastici post aliquos annos Professione statuta, certum à religione amoris fideique pignus, non alienas vestigabunt artes, unicam virtutem colent, ut Religiosâ professione & solennitate non sint indigni. Qui dimittentur, maturè exibunt, nulla solenni obligatione constricti, & eo probationis tempore, quo quidem secundum Beati Patris Ignatij institutum, etsi devincti simplicibus votis, non debent tamen aliud testari, quàm se Candidatos esse Societatis, & in eam ingredi velle. Desinent tum à nobilibus, tum plebeis familijs frequentes querelæ, quæ hoc obtrudunt Societati, liberis & adolescentibus suis uti quamdiu placet, & tum, ubi avertit sententiam Superior aliquis infestus, torqueri suos miris modis, consultò duris Imperijs onerari, & nulla habita ratione cōtemptæ pridem pristinæ fortunæ, rejectæ rei familiaris & desertæ domus, de Societate hostili animo deturbari. Qui erunt adhuc Scholastici, vel perficient se, & proficient, vel si deficere malint, & à possessione abhorreant, non inviti, & sine parentum offensione ad sua revertentur antequam ad Sacerdotium pervenerint: stabilienda est altera, quæ erat in prima gubernatione ex primorum Patrum statuto moderatio, videlicet ut suffragijs jus suum reddatur. Rector, Provincialis, Generalis in suos subditos omnem potestatem exercent, suis sententijs, quæ occurrunt, omnia definiunt, aliquorum audiunt sensa & monita, sed tamen ipsi soli quasi Dynastæ & Monarchæ, authoritate summâ, & arbitrio suo constituunt. Cur antiquiores in Collegijs de sententia rogabuntur? Cur ad suffragia ferenda vocabuntur, si unico Rectoris suffragio, velint, nolint, stare oporteat? Si quod velit Rector, id aperiet ac significabit, quod reticere voluerit, occultum silentio teget, nec mandabit effectui, nisi quod ipse apud se defixerit? Si quem ex suis ille pollens Rector odio ac malevolentia insectetur, quis temperet hominem? si fallere velit, & prævaricari, quis deteget dolos? si res Collegij dissipet, quis convincet criminis? si plura in suos usus sibi arroget, quis commonefaciat liberè? si à lege aberret, quis exolutum omni lege reprehendet? si quid in Ecclesiam, si quid in Principem ausit, quis velit hunc hominem judicare, quem intelligit si infestum habeat, gravia & acerba quæque sibi perferenda? Quàm multi ex Societate Davidicum illud non sine lachrymis repetunt, imposuisti homines super capita nostra. Qui sunt isti homines? infirmi ut homines proprijs dediti commodis; non ut illi Stoici ad laborum perpessionem fortes ac duri, sed inclinantes quò præponderant sensus, & ad facilioris vitæ usum ac fruitionem non indociles: qui homines? deteriores an meliores Paulo Apostolo? Credo non meliores; qui colluctantem adversus carnem spiritum experiuntur,

qui timere debent, ne fiant reprobi. Cur ijs omnis in religiosos potestas? cur res collegij omnes, sacras ac profanas ex propria sententia statuent? Patrum sequentur vel respuent, prout viderint, definitiones? Quis dicet incolumem diu Societatem, si tantùm Rectores exspatiari, si nullis finibus imperia sua coercere, si nullis metis obedientiæ jura velint terminare? Propterea S. Pontificem urgere solent, ut hujusmodi principatum authoritate Apostolica communiat, ne si consensus Principum, ac populorum expectetur, tanta, tamque absoluta dominatio exscindatur. Sed neque hoc tantum extorquent, verùm si quos excelsi animi id ægrè ferre senserint, austerè habent, consilijs suis abigunt, immoderatæ severitatis tormento exagitant, quasi noxia capita, huc illucque disijciunt, Romana profectione interdicunt, non expedire, aiunt, nec tutum esse sancto Pontifici ad hæc detegenda se sistere. Rescire potuistis Augustissimi Principes, quis fuerit animus illorum Rectorum, qui Religiosum optimum de palatio Regis Hispaniæ, ipso Rege nesciente, abripere moliebantur: Hinc illæ ad Clementem octavum querelæ, qui Patrem Claudium Aquavivam Generalem in Hispaniam ire iussit, ne Regibus suus auferretur Cliens, ne ulla integerrimo Patri fieret iniuria. Si notæ, si calculi patrum vim haberent, si vigerent suffragia, non efferrentur ad hos animos, non hoc tenerent, non hos fluctus immiti suo tridente commoverent, non tot Religiosos ad scopulos impellerent, è quibus non nisi facto naufragio confractas tabulas, ac vix hærentes educere possunt.

Queruntur denique viri Nobilissimi, Religiosos, quibus nulla sæcularis cura incumbere deberet, sollicitos tamen esse de gubernatione Principum, de statu: falcem immittere in alienam segetem, humana tractare, cùm divina deberent; certius ea cognoscere, quæ in ædibus Regijs dicta vel facta sunt, quàm quæ in suis Collegijs sub umbra litteraria: paratiores viderint audiant Romanúsne superbas invidæ Carthaginis everterit arces, quàm quid ad promovendam fidem Episcopi, sui vel alij religiosi excogitent, aut aggrediantur: non convenire Patres Societatis ad publica pietatis munia, ad indictas supplicationes non adesse, quamvis nec Cœnobitæ sint, nec Monachi, nec solitudinis cultores, imò ne religiosi quidem professi; nisi admodum pauci: percurrere tamen vicos, obire civitates, obambulare in compitis, spectatores esse religiosæ Pompæ, cujus actores esse respuunt in communi sanctitatis theatro, cujus cultum, ut suis moribus absimilem, exercere incommodum sibi esse existimant. Quod tam præsens consilium ad inanes illas curas exinaniendas? quæ tam utilis & religiosa cura? illa nimirum, quam Basilius, Ambrosius, Gregorius Magnus, & multis retro seculis Patres viris religiosis antiquam & solennem esse voluerunt: decantandæ destinatis horis sanctæ Psalmodiæ consuetudo, continua in divina Hierurgia, & ministerijs sacris occupatio. Si choro detinerentur Iesuitæ, puderet otiari, cùm id muneris præstandum esset; nec tam multi patres à litterarum studijs, & ab omni Collegiorum cura rejecti familiares congressus quærerent, quibus extrudant tempus, et cubiculi mora se redimant: haberent, unde divini spiritus solatium persentirent, publicum illud Dei cum hominibus colloquium, ut fatigationis & laboris omnis levamen, fælices experirentur, & tam secura ac pura cùm Deo conversatione recreati, nihil de sæcularium societate, convictu, de aucupandis sermonibus cogitarent. Hæc tria sunt, Principes, quæ pro Societatis restauratione necessaria suaserunt mihi ipsi religiosi patres Societatis, ut proponerem, ne quis quasi ex pseudothyro egressam orationem meam contumeliosè obijciat: Nullus est, si sanæ mentis, qui pulcherrimum istum & utilissimum ordinem deturbari velit, sed imprudens & indignus sit ille arbiter, qui neget ad primam frugem revocari debere, pacis ac virtutis leges ijs repetendas abnuat; qui primæ suæ regulæ usu ac fructu spoliati, non sine ingenti mœstitia testantur, penè se alios à primis suis Patribus ac degeneres exijsse. Vna & æquali omnium professione (Augustissimi) ut jura communia sanciunt, & primi Societatis patres voluerunt, pacem, æqualitatem, sinceritatem ordini restituite, suffragiorum vi ac potestate dignitatē, libertatem, ac

res Societatis servate. Decantatione psalmodiæ, religionem, pietatem ac sanctitatem Societatis tueamini.

CASPARI HAYVODI ANGLICI IESVITÆ SVPPLICATIO PRO EIVSDEM ORDINIS REFORMATIONE.

CAspar quoque Hayvodus Anglus, & Iesuitarum Anglorum tum in Anglia, tum extra ob animi dotes, & natalium honestatem celebratissimus ante aliquot annos Neapoli dicitur mortem obijsse. Is postquam in Societate Iesu annos triginta unum egisset, & eiusdem Societatis per annos viginti tres professus esset, & per tantum temporis suorum Iesuitarum mores, & procedendi modum, ut ipse ait, in omnibus ferè Christiani orbis regionibus expertus esset, iam senex, totius Provinciæ Neapolitanæ professus (uno excepto) omnium antiquissimus esset, zelo ductus Societatis suæ ad patrem Claudium Aquavivam Præpositum generalem scripsit petens, ut ipsum iuberet Romam venire: Habere enim se multa, quæ illi corám ediceret in bonum Societatis, cuius infirmitatibus mederi cupiebat, antequam aliquis Societatis vel adversarius, vel Apostata eius defectus publicaret.

Ne verò pater Generalis rem levem, aut negligendam hanc illius petitionem existimaret, argumenta eorum, quæ compluria corám dicenda habuit, ad hæc quæ sequuntur, capita revocavit, & Romam ad Patrem Generalem misit anno 1590.

1. Dicta, & facta publicè circa primatum summi pontif. fidem sedis Apostolicæ, & potestatem illius.

2. De modo procedendi superiorum in Societate in gravissimis Christi causis, in quibus mori tenebantur potius quám sic prodere veritatem.

3. Concernit admiranda in administrando Sacramento Pœnitentiæ, & varias superiorum ordinationes in eadem materia.

4. De periculosis dogmatibus & doctrinis inauditis, quas (licet multa eiusmodi intelligat) tamen nunquam tales audivit Reverentia vestra.

5. Aperientur multa, eaq; periculosiora, & contradictoria nostrorum in dictis & factis circa negotia maxima Christi & Ecclesiæ.

6. Continet stupenda de Societate in dictis & factis tum Superiorum, tum aliorum, ad exaltationem Societatis nostræ.

7. Concernit varia negotia circa iustitiam & iniustitiam.

8. Quod multis in locis de spolijs Amalech, & Iericho forte nostris adhæserunt (nesciente vestra Paternitate) ut metuendum sit, ne tangatur anathemate.

9. De mala fide Superiorum Societatis, tum in mandandis suis subditis, tum in relationibus ad Provinciales, & Provincialium ad Patrem Generalem, & litteris intercipiendis.

10. Concernit quasdam evasiones, quibus se defendunt in tenebris, ne in lucem veniant, & illis remedium afferatur.

11. De falsitatibus, signis & miraculis, narrationibus & mirandis, quibus non solùm apud nostros, sed etiam apud exteros Societatis dignitatem extollunt, de quibus necesse est, ut veritas manifestetur, aliter metuendum est, ne veniat exitium Societatis.

Hisce & huiusmodi litteris ad Patrem Generalem semel atque iterum scriptis P. Caspar nihil responsi ab illo habere potuit, nisi molles & frigidas quasdam

am excusationes, scilicet, ob adventantes ad Congregationem Generalem instantem Procuratores tantas esse angustias domûs & camerarum parvitatem, ut locus non esset P. Casparo recipiendo.

Ea tempestate D. Ludovicus Adoenus Anglus piæ memoriæ Episcopus Casanensis in Curia Rom. sanctiss. D. Nostri assistens regularium omniũ visitationi & reformationi præfuit, cui P. Caspar notus á multis annis, & carus fuit; quapropter P. Caspar cernens se zelumq; suum á P. Generali suo contemptum esse, ad Episcopum Casanensem tamquam regularium Reformatorem, & Pontificis regularium causis assistentem scripsit, & exemplar suarum litterarum ad Patrem Generalem unà cum Patris Generalis ad illum responso misit, petens, ut Pontifici rem totam insinuaret, &, si videretur, se Romam vocari curaret ad reddendam summo Pontifici de his omnibus rationem, sed in hac re & secreto, & festinatione opus esse, periculum enim esse maximum, ne Patres sui Iesuitæ, qui tantum pollent, & omnia scrutantur in Curia Romana, re compertâ summi Pontificis iussum anticipent, & se longiùs aliquo ablegent, ut in conspectum Pontificis unquam venire illi impossibile sit.

Interea temporis P. Caspar nactus hominem C. P. Iosephum á Costa Hispanum Iesuitam, qui plurimùm pollebat apud Nuncium in Vrbe Catholicum, ad Pontificem scripsit litteras, quæ summam rerum continebant, quas D. Nuncius in Vrbe Catholicus summo Pontifici porrexit, is autem fuit Dux de [Se]ssa.

• Pontifex & verbis Episcopi Casanensis monitus, & ipsius P. Caspari litteris excitatus, rem putat non esse negligendam. Antequam tamen P. Casparum Romam venire iuberet, mandat Nuncio suo Neapoli agenti, ut P. Casparum Hoyvodum Iesuitam ad se accersitum audiret. Nuncius hominem accersit, mandata summi Pontificis exponit, his de rebus differentem & pluries, & singulis vicibus per aliquot horas audit. Quid Iesuitæ? illicó suspicantur, illicó rem subolent. Quid multa? effectum est Neapoli, ut D. Nuncius Apostolicus perterritus P. Casparum desereret, Romæ veró ut Pontifex persuasus, hunc P. Casparum insanire, & ab illo Romam vocando desisteret.

Pater Casparus cernens, se quidem á Domino Nuncio Apostolico & derelictum, & sanctissimum hac falsá suggessione delusum, scripsit ad Episcopum Casanensem, se quidem æquissimo animo ferre, quod zelus suus pro Domo Dei non successerit, sufficere enim sibi, quod functus sit, quod potuit, officio viri bene cupientis Societati suæ & Ecclesiæ Catholicæ, reliquum quod est, se Deo committere, demirari tamen se tam ineptam stropham, quâ Patres sui per sanctissimum Dominum deluserant: nam inquit, si me stultum sanctissimũ Dominum nostrum alloqui sivissent, Pontifex sapientissimus me desipientem esse in primo congressu statim deprehendisset & reiecisset cum magno Patrum nostrorum honore, & conscientiæ testimonio: constitisset enim illos sic insontes esse, ut neminem invenirent reprehensorem nisi unum insanum. Hæc P. Caspar in litteris suis ad Episcopum Casanensem.



APPENDIX.

PAginâ 184. faci e b. sequentia sunt addenda: pauló post hoc Decretum in Comitijs Vratislaviæ à Protestantibus Silesiæ Ordinibus habitis Decretum inter alia quoq; de Iesuitis Provincia tota profligandis factum est, Iohanne Christiano Duce Lignitsensi programma eiusmodi publicante. *Non dubitare, inquit, quin Principes & Ordines utriusque superioris & inferioris Silesiæ Augustanam Confessionem amplectentes omnes, in recenti adhuc memoria habeant, quid ante hæc tempora, maximè verò 12. Martij anno 1596. supplicando à Cæsare petierint, ut nimirum pestilens illa Iesuitarum secta, ob perniciosa consilia & machinationes varias ad statum omnem politicum quietum turbandum ab ipsis directas regionibus istis suis excluderetur, additâ malorum omnium, quæ à Secta ista, nisi ei maturè occurreretur, expectanda patriæ & posteritat essent, prolixa demonstratione. Etsi verò Deo mentem Cæsaris mirabiliter tùm gubernante, regiones istæ à Iesuitarum accessu liberatæ & prohibitæ fuerint, ipsam tamen experientiam jam testari, & deplorandum potiùs quàm probandum esse, quid in vicino & confœderato Bohemiæ Regno ab ipsis factum hactenus fuerit, eundem enim jam effectum fructumque, quem pleraq; in orbe Christiano Regna alia, turbas nimirum & confusiones maximas experiri. Quod igitur à Bohemis & confœderatis Provincijs factum, dum decreverint, ut communi consensu simul omnes ex regionibus suis proscriberentur, idem & sibi faciendum Principes & Ordines Silesiæ Protestantes, justißimis de causis censuisse, cùm dubitandum non sit id daturos operam Iesuitas, ut quemadmodum ad alia antehac regna, sic ad suas quoq; Regiones aditum sibi per insidias patefaciant, nec defuturos cogitent, qui locum ipsis in ditionibus suis permittant. Ne igitur hoc fiat, Iesuitis quidem ne quis Regionem istam ingrediatur sub capitis pœna, alijs verò ne locum ipsis permittant sub dignitatis et bonorũ omniũ amißione severißimè mandare. Hoc suũ decretũ pacis amantes Catholicos status sinistrè accepturos nõ putare, quin potiùs statuere, intellecturos eos facilè, medium hoc esse ad pacẽ & concordiã inter eos & Protestantes Augustanæ Confeßionis Ordines conservandam unicum & verißimum, si ab irrequietis istis & maleferiatis hominibus, qui ipsum humanæ Societatis vinculum, quod in data fide, & pactorum observantia consistit, pervertere conantur, liberi & immunes esse poßint. Se verò aliter facere non posse, quàm ut pro pace, & tranquillitate conservanda, decretum hoc, expetentibus ita Principibus Statibusque Protestantibus alijs publici juris faciat. Omnes igitur & singulos monere, ut decretum hoc strictißimè observent, nec quicquam vel contra faciant, vel contra fieri quacunque ratione permittant.*

FINIS.

Pag. 113. b. lin. 7. & 8 hæc corrigantur.

Pro exsequutionum, exsecutionem: pro, tecnis, technis: pro anibus, artibus. Reliqua, si quæ sint, facilè bene v. Lector corriget.



